This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07592431 0

WOORDENBOEK

OP DE

GEDICHTEN

EN

VERDERE GESCHRIFTEN

VAN

GIJSBERT JAPICX,

ALS EEN VERVOLG OP DE II VORIGE DEELEN VAN DAT WERK,

ZAMENGESTELD DOOR *E. EPKEMA*,

Phil. Theor. Mag. Lit. Hum. Doctor, en Rector der Latijnsche School te Middelburg.

TE LEEUWARDEN BIJ
JOHANNES PROOST,

1824.

NEW YORK

Iniqua est in omni re accuſanc
termiſſis bonis, malorum enumera
rumque ſelectio. Cicero de Leg.

INLEIDING.

Bij het ſchrijven dezer Inleiding kan noch mag ons voornemen zijn, een volledig zamenſtel van Spraak-kunst der Land-frieſche taal te geven, om dat zulks niet alleen eene meerdere uitgebreidheid zou beſlaan, dan wij er hier plaats voor hebben, maar ook volſtrekt onnoodig zijn, daar, weinige afwijkingen uitgezonderd, de L-F. taal, zoo als wij ze bij onzen Dichter aantreffen, eene [illegible] heeft met de Neder-duitſche, zoo als wij dezelve bij *Cats*, *Kamphuyzen* en andere Tijdgenooten van hem lezen. Trouwens de eerstgemelde is, zoo niet geheel, althans voor een groot deel, de oudſte Zuster, of veeleer de Moeder der laatstgenoemde, maar nog in haar ouden tooi.

Wij kunnen ons dus vergenoegen met eenige bijzonderheden aantestippen, die den Leser genoegzaam in ſtaat zullen kunnen ſtellen, om het werk des Dichters met vrucht te lezen, en de woorden naar derzelver kracht te leeren kennen, en volgens den juisten klank uit te ſpreken. Vooral zullen wij moeten ſpreken over de *letters*, *en derzelver uitſpraak en gebruik*: over de *Twee-* en *Drieklanken* enz.: over de *verbuiging der Naam-en Voornaam-woorden:* over de *vervoeging der Werkwoorden*, en wat hier mede in verband ſtaat.

§ 1. OVER DE LETTERS.

De Letters zijn, gelijk in de Nederduitſche taal, zes en twintig

in getal: A, Bie, Cie, Die, E, Effe, Gie, Ha, I, Je, Ka, El, Im, In, O, Pie, Kouw, Er, Es, Tie, U, Ouw, Duwbbeld-ouw, Exerd, Yërd, Zedderd. Onder deze Letters zijn er zes Klinkers, A, E, I, O, U, Y. De overige zijn medeklinkers.

§ 2. OVER DE KLINKERS.

De A wordt uitgeſproken als de Nederduitſche, en haar gebruik is daarmede overeenkomſtig. Verlengde men haar, men gebruikte de A A, b. v. in *Aad*, *Aalder*, *Gaaljen Caanlir*, *Faam*, *Saat*, *Saan*, *Waaljen*. Niet zelden gebruikt men ook daartoe de AE, b. v. in *Aerd*, *Baernen*, *Slaep*, *Traep*, *Waege Waegsjen*. Doorgaans volgt onze Dichter dit laatſte, doch vaak gebruikt hij ook de A met een dakjen (zoo als hij het noemt in zijne Voorr. bl. XXV) b. v. *âd*, *ſât*, *gâlljen*, *wâlljen*, *ſân*, *lân*, *hân*, *bân*.

Beide vindt men ook in de O. F. W. b. v. *aeg*, *âge*; *aer*, *âre*, enz. De Grieken trokken, hoewel niet in dezelfde lettergreep, de twee A A ook te zamen, b. v. in Μνάα, Μνᾶ: Ἀθηνάα, Ἀθηνᾶ, als mede de AE in A, in βόας, βόα, enz. De Hoogduitſchers gebruiken hier de H ter verlenging, in *Wahr*, *Wahn*, enz.

Intuſſchen is de AE ſoms bij de Ouden een Tweeklank, waarvoor onze Dichter doorgaans gebruikt de EA of Æ der AS. Allen duiden echter verſchil van Dialect aan. Zie wat ik deswegens bij de *Tweeklanken* zeg.

De E ſtemt ook meestal met de Nederduitſche overeen, maar wordt ſoms echter, gelijk de A, bij het uitſpreken, wat langer gerekt, en als de Griekſche H of der Franſchen AI uitgeſproken, b. v. in *Bêd*, *Rêg*, *Brêgge*, *Bêst*, *Grêf*, *Greſt*, voor welke ê men ook ſoms de Æ vindt, b. v. in *Æſter*, *Æſter*, ja zelfs *Eefter*. De Grieken deden ook zoo in hnn ἀυτέω en ἀυτάω, enz. Gewoonlijk verlengde men de E door haar-zelve, b. v. in *Nee*, *See*, *Wee*, *Eer*, *Meer*, *Weer*, *Beest*, *Heer Leeren*; doch vaak ook door de A, b. v. in *Sea*, *Wea*, *Hear*, *Learen*: in welk geval deze EA een tweeklank is. Zie bij de *Tweeklanken*.

De I is ook aan de Nederduitſche in uitſpraak gelijk. Verlengde men haar, dan gebruikte men de dubbelde IJ (wel te onderſcheiden van de vocaal Y) b. v. *Min*, *Mijn*; *Win*, *Wijn*; *Bin*, *Bijn*,

enz. Zoo als de Friezen deze IJ uitſpreken, hoort men dezelv nog in de meeste gewesten van Nederland. En ware men in d overige gewesten bij dat oude gebleven, zonder de Duitſche uit ſpraak te volgen, of had men, gelijk de Duitſchers, met E geſchreven, hoe veel verwarring zou hier door zijn voorgeko men! want juist dit is de oorzaak, dat niet alleen bij het ſpre ken maar ook in geſchrifte de IJ met EI, zeer te onregt, word verwisſeld. Van eenen geheel anderen aard is de verwisſelin van IJ met IE, in *Pijpe*, *Piepe*; *Swijpe*, *Swiepe*; *ik knijp* Verled. Tijd *ik kniep*; *ik krijt*, *kriet*. Zoo vindt men ook *drijgen*, *driegen*, *dreegen*, ons *dreigen*: Zoo is *IJk*, ons *eek*, *eik IJkel*, ons *eekel*, *eckel*, *eikel*: *Dijvel*, *divel*, *duuvel*, ons *duivel*, waarin men duidelijk *diabolus* erkent.

De O ſpreekt men in Friesland ook uit als de Nederlandſche; doch verlengde men ze, men gebruikte ſoms de Oo, b. v. in *oon ſoon*, *hoop*, *oorda*, *moorda*, *roolljen*, *boolljen*, *woopen*. Zie de *Grammaticus* II d. bl. 18. Soms vindt men ook de OA, i *moard*, *oarde*, *koay*, *loay*. in welk geval de OA ſoms een twee klank is; ſoms verlenging aanbrengt. Tuſschen deze OA en d Enkele O is een middenklank, uitgedrukt wordende door de ô, waarmede der Franſchen *au* in *aune*, in uitſpraak, overeenſtemt in *Nôt*, *Pôt*, *Strôt*, *Stôck*, *Hône*, of zoo ook als bij den *Gram maticus*, *hônne*, II d. bl. 18, ons tegenwoordige *Haan* of *Hoen* Uit welk laatſte woord, als mede uit *rôn*, *ſpôn*. *wôn*, *jôn*, men opmerkt, dat de klank overhelt naar OE, dat men ook wel uit drukt door OU of UW. zoo zal men in het *Woordenboek* vin den *Hôndert*, *hundert*, *houndert*, *houundert* voor *huwndert*: bij onzen Dichter *ruwn*, *ſpuwn*, *wuwn*, *juwn*, zoo wel als met de ô. Dat de Duitſchers hunne O verlengen met de H, in *ohne*, enz. is overbekend. De uitſpraak van *hônne* is thans *hoanne*, waarin de *a* geen tweeklank vormt, maar een toevoegſel van verlen ging is. Zie wat er gezegd zal worden bij den Tweeklank OA en UW.

De U verſchilt al mede niet van onze Nederlandſche, over het geheel genomen. Werd dezelve verlengd, dit geſchiedde oudtijds door haar-zelve. b. v. in *huus*, *cruus*, *luus*, *uure*, *cruumte*. Voor UU gebruikt onze Dichter vaak UW, overeenkomende met der Franſchen OU, door onze Voorvaderen ook door OU, doch nu door OE uitgedrukt. Dit laatſte is echter minder krachtig dan UW. Zie Voorr. van den dichter bl. XXVI, en den Gramma-

tieus II d. bl. 18. Soms vindt men voor dit OE alleen de U, b. v. in *rjucht*, *ſljucht*, *ſljucht*, bij onzen Dichter door UE ſoms ook UW, (in *wjuwck*, *wjuwck*, enz) bij anderen zelfs door EU uitgedrukt, in *Rjeucht*, dat met de tegenwoordige uitſpraak op vele plaatſen wel overeenkomt. De Ouden gebruikten hier de O zoo wel als de OE, in *rjocht* en *rjoecht*. Zie hierover iets bij bij de Tweeklanken OE en UE.

De O en U zijn trouwens in vele talen in uitſpraak zeer na aan elkander verwant. Doch met dat al, merkt men in de vorige woorden terſtond eenig dialect-verſchil op, 't geen gelijk bij de Ouden, zoo ook nu nog, verbazend menigvuldig is in ons Land; zoo zelfs, dat er geene ſtad of dorp beſtaat, waarin men dit niet opmerkt. En hoe kon het ook anders zijn, bij eene gedurige verhuizing, die zoo wel onder volkeren, als bijzondere menſchen plaats had, waarvan de ineenſmelting van onderſcheiden dialecten, met derzelver afwisſelende nuances, een natuurlijk gevolg was. Intuſſchen, al is het dat de Ouden ſchreven, gelijk zij ſpraken, behoeft men echter niet te twijfelen, dat door de overſchrijvers naderhand in hunne geſchriften vele misſlagen zijn begaan, vele vouten bij het afſchrijven ingeſloopen. Die oude boeken weet te gebruiken, ziet hiervan op iedere bladzij genoegzame bewijzen. Wij zullen hierop wel eens weder terug komen.

De Y heeft en had eene klank, gelijk aan die in de Nederduitſche woorden *hy*, *my*, *wy*, *zy*. Oudtijds was zij ook zeer menigvuldig in gebruik bij de twee- en drieklanken, *ay*, *eey*, *ey*, *oy*, *oey*, *ooy*, *öy*, *uy*, in welke men anders met de I wel toekon, en de I ook vaak aantreft. Men leest deze Y ook in woorden uit het Grieksch overgenomen, b. v. *Cypris*; doch niet altijd, want men vindt zoo wel *Egipte* als *Egypte*, bij onzen Dichter en elders.

Vaak vindt men bij de Ouden dezelve met I verwisſeld. Zoo leest men in de O. F. W. *mi* en *my*; *hi* en *hy*; *wi* en *wy*, enz. Dit merkt men reeds in het A. S. op. Wat gevolgtrekking kan men hieruit natuurlijk afleiden? Deze, dat er bij hen ook verſchil in uitſpraak zal geweest zijn, zoo als dezelve in Friesland nog is: want daar men, in de *Wouden* vooral, de I laat hooren in *mi*, hoort men op de *Klei* de Y, naar de tegenwoordige Hollandſche uitſpraak, in *my*. Veelmalen echter zullen ze onderling, zonder dialect-verſchil aan te duiden, verwisſeld zijn geworden, vooral door de overſchrijvers.

In ſommige gevallen gaat de Y over in- en verwisſelt met de I, met IE, en IJ-zelve, B. v. Het W-W. *Lyen* (O. F. W. *lida*) heeft in den Verled. Tijd *lis* (eenſylbig) in het Verled. Deelw. *lyn*. Dan in dit geval is de Y niets anders dan de I; of wil men liever hier een verloop erkennen, dat in de Talen zoo vaak wordt befpeurd, ik zal er mij niet tegen verzetten. Onze Dichter intuſſchen, door het Rijm verleid, misbruikt *ſpijlde* voor *ſpielde*; *kriet* voor *krijt*, enz. Zie het *Woordenboek*.

§ 3. OVER DE TWEE- EN DRIEKLANKEN.

Hier opent zich een zonderling tooneel: hier ſchijnt reeds van ouds her eene ongeregeldheid in de ſpelling te hebben plaats gegrepen, die de leer der twee- en drieklanken op loſſe ſchroeven ſtelt. Of verkiest men het met den zachteren naam van dialectwisſel te benoemen, men zal der waarheid misſchien iets nader komen. Dit is intuſſchen eene onbetwistbare waarheid, dat in de onderſcheiden ſpelling van een en hetzelfde woord, onderſcheiden proeven worden gevonden, om ſchrift met ſpraak te doen overeenkomen; waarin men niet altijd even gelukkig ſlaagde. Ook gevoelde men reeds toen voor alle klanken geen letterbeelden te hebben, en moest dus wel eens zijnen toevlugt nemen tot hulpmiddelen, die ook allen niet even gelukkig uitvielen. Mij althans komt het, betrekkelijk de Oude Frieſche taal, voor, dat onder die hulpmiddelen vooral zullen geweest zijn literae prostheticae et epentheticae, die eigenlijk niets meer of minder zijn, dan klikken van de tong, om daardoor, bij gebrek van de eigenlijke letterbeelden, den klank der woorden zoo na uit te drukken als mogelijk was. Hier van heeft men in de A. S. en L-Fr. taal menig voorbeeld, waarop ik, voor ik met de tweeklanken aanvang, de beoefenaars dier talen meen oplettend te moeten maken, ten einde met meerder zekerheid te kunnen bepalen, wat men voor eigenlijke tweeklanken te houden hebbe, en welke behoedzaamheid hier over het algemeen noodig zij, om niet van 't regte ſpoor te dwalen. Ik neem tot mijn voorbeeld het A. S. *Eald*. In dit woord beſchouw ik de E als eene litera prosthetica, of een voorklik der tong, om aan de volgende A haren bepaalderen klank te geven. Van dit woord heeft men voornamelijk drie dialecten van onderſcheiden leeftijd, *Ald*, *Eld*, *Old*. Voorbeelden van *Ald*

vindt men men in de O. F. W. menigvuldig, van *I*
zijn mij niet voorgekomen, maar *Jelklera* komt eenige r
Van *Ald* wordt door voorzetting der E gevormd *Eal*
vermoedelijk zijnen oorſprong daar aan zal verſchuldig
de uitſpraak der vocaal A langzamerhand in het ſpi
en meer overging tot de E: zoo dat men eerst kreeg
vervolgens *ield* of *jeld*, wegens de meer toenemende
uitſpraak in dit woord. Op dezelfde wijze komt van
ceald, het L-Fr. *Kjeld*, enz. met de Littera Epenth
Ar (in de Superlat. *Arſta* in de O. F. W.) met de
tica *Ear*, (in Superlat. *Earest*, A. S. bij zamentre
rest) in het Landfriesch *ier* of zoo als onze Dich
yer. Op dezelfde wijze gingen de Grieken, bij wie
prosthetica niet onbekend was, te werk. Van hun ou
overgebleven in ἄριστος, vormden zij ἦαρ, het *voorjaa*
zij zamentrokken in ἦρ, gelijk de A. S. *ear* in *œr*. Va
ἄριστον, (ſubintellecto ἔδαρ aut ξρᾶμα) waarvan *Hom*
dat het genuttigd werd ἀμ' ἠῶι φαινομένηι, (zoo dra d
zich vertoonde) in het L-Fr. nog *iermet*, of met ver
ſpraak *iemmet*: ook de Epenthetica kenden zij.
Καρδία duidt aan, dat het grondwoord is geweest K
van door de Epenthetica Κέαρ. te zamengetrokken in

Ook de Franſchen kenden de Epenthetica zeer gemee
lijk blijkt uit de woorden *pied*, *bien*, *mien*, *fievre*, *ti*
ons *bere*, *bare*, in 't L-Fr. *bier*, (waarin de *ie* reeds
klank is) *bievre*, *ciel*, *miel*, *fiel*, *cierge* (cereus ons
Fr. *kjers* en *kers*) *fier* ons *fier* met eenen tweeklan
pierre, *fiecle*, enz. enz. Ook in 't Luikſche en A
dezelve bekend, b. v. in *bietter*, voor *beter*, enz. e

Uit het vorenſtaande ziet men, dat de EA der A. S.
zen altijd geen eigenlijk genoemde tweeklank is, maar ſl
verlenging der vocaal aanduidt, en dat men dit EA
uitſprak, als ware het *JE*, gelijk men het dan ook
geſchreven vindt. Van hier is het ongewoon verſchijn
neer men het meervoud, van *keal*, dat *G. J. kealle*
door anderen geſchreven vindt *kjéllen*, en van *peal*
pjéllen, enz. Ook ziet men, dat dit letterbeeld ſom
overgegaan in IE bij ons, als wanneer het een tweeklan
genoeg voor ons tegenwoordig oogmerk: wij gaan o

twee- en drieklanken. AE heeft men in *jaen*, *ſlaen*, *dwaen*, enz. In welke woorden de Grammaticus II d. bl. 16 zegt, dat de E overgaat in de uitſpraak en klank van de I. En dit is, hoe weinig men dit doorgaans ook opmerken mag, nog volkomen waarheid. Van daar vindt men de I duidelijk in het verledendeelwoord *ſlain*, en het *jongere ſlein*, in *dweit*, doet, enz. Zoo leest men bij onzen Dichter *maester*, elders *maister*; *plaester*, elders *plaister*, enz.

Deze AE gaat en bij *G. J.* en bij anderen vaak over in EA, b. v. *Jean*, *ſlean*, *dwean*. Bewijs genoeg, dat deze tweeklanken onderling verwisſelen, en door hunne verſchillende uitſpraak een Dialect-verſchil aanduiden. Meermalen vindt men beide ook uitgedrukt door A. S. Æ, welke een derde dialect aan de hand geeft, b. v. *aeg*, *eag*, *æg*; *aer*, *ear*, *ær*; *draegjen*, *dreagjen*, *drægjen*; *raeg*, *reag*, *ræg*; *weagjen*, *wægjen*, *pleagjen*, *plægjen*. In navolging der Ouden ſchreef *G. J. maest*, *gaest*, *aet*, *naet*, welke men in Friesland, op andere plaatſen, uitſpreekt, als ware het *meast*, *geast*, *eat*, *neat*. Men vindt vele dergelijke woorden ook geſchreven met de â, b. v. *mâster*, *plâster*, *mâst*, b. v. in de *Bijdragen van Waſſenbergh*. Ook de verwisſeling van AE met EA treft men aan in *klaed*, *klaeyen*, *klean*. In *Zeeland* ſpreken de Landslieden *âg*, *âr*, enz. even zoo uit, als de Oude Friezen, en de Æ is hier even bekend, als bij de A. S. en Friezen.

Dat de Duitſchers om de uitſpraak van deze Æ te krijgen, boven de A eenig teeken zetten, de Franſchen hun AI en de Grieken hun H gebruiken, is algemeen bekend.

AEJ leest men in *aey*, *daey*, *kaey*, *ſraey*, *laey*, *klaey*, *waey*, enz. waar voor men, en bij den *Grammaticus*, en elders leest *áy*, *dáy*, *káy*, of *cáy*, *fráy*, bij *Maerlant vray*, *vraye*, der Franſchen *vrai*.

AI, in *Kaiſer* (*G. J. Keſer*, O. F. W. *Keyſer*) *Kaimer* (*G. J. Keamer*, O. F. W. *Kamer*) Hier toe behoort ook *maister*, *plaister*, enz. Zie boven. De Grieken gebruikten AI ook zeer dikmaals.

AO, in *moal*; *wraod*, enz. Deze tegenw. uitſpraak kende onzen Dichter nog niet, maar hij gebruikte er voor *mâl*, *wrâd*. In de O. F. W. leest men *wráld*, of (de L tot U verzacht) *wraud*, welk laatſte in uitſpraak echter weinig verſchilt van *Wraod*. Zie den *Grammaticus*, II d. bl. 15.

AU, in *dauwe*. *gauw*, *nauw*, *flauw*, *blauw*, *klauwe*, *hauck*, *haud*, (*G. J. haed*) *faun* (*G. J. fán.*) *waud* (*G. J. wáld.*) *auld* (elders *ald. G. J. ád.*) Zie dem *Gramm.* l. l. bl. 15 en 20. Intusschen merke men op dat in *waud*, de U voor L staat, die in *auld* er zelfs bijgevoegd is. AU gaat bij de Grieken over in *ω*, b. v. *ἀυδή*. *ᾠδή*. Bij ons gaat de a over in o, als: *blauw*, *blouw*; *dauw*, *douw*, enz.

EA, in *Ea*, (*æ*, ooit) *Eag* (*æg*) *Ear*, (*ær*) *beam*, *team*, enz. Zie in AE.

EAU, in *fleauw*, *fleauw* (loom) *kreauw*, *gleauw*, *reauw*, *fchreauw*, *bleauw*, enz. De Franfchen fpreken hun *eau* uit, als *o*, in *l'eau*, *beau*, enz. En waarfchijnlijk is de oude uitfpraak der L-Fr. hier van niet zeer onderfcheiden geweest, want bij onzen Dichter ftaat *gleón* voor *gleaun*, enz. De Latijnen zullen vermoedelijk hun *aurum* ook hebben uitgefproken als *órom*, *auris* als *óris*, ons *oor*. Zoo heeft men nog *caulis* en *cóles*, ons *kool*; *caudex* en *codex*, enz.

EI, in *ey*, *mey*, *ney*, *neyl*, *feyl*, *heyl*, *wey*, *reys*, *meytfen*, *weytfen*, *reytfen*, *jeyen*, enz. Ook wel met EI, dat hetzelfde was bij de Ouden, zie voren.

EO, was bij de A. S. en Friezen zeer gebruikelijk. Zie II d. bl. 20. Bij onzen D. leest men flechts enkele voorbeelden, als *gleón* voor *gleaun*, en *Reonts*; *Greold*, eigen namen. Bij den Grammaticus l. l. bl. 16, leest men *freond*, *fneond*, *treond*.

EOU, in *freound*, *fchreound*, *treound*, *gleoun*, *Greould*, bij den Gramm. bl. 20. In deze woorden, vergeleken met die in EO erkent men onderfcheid van Dialecten, of misfchien wel flechte fpelling. O en U klinken elk afzonderlijk vaak als OE.

EU, in *freugd*, *deugd*, *jeugd*, *leugen*, alle in uitfpraak zoo wel als fpelling volkomen Nederduitsch. EU in *rjeucht* en *fljuecht*, door anderen met UE geschreven, klinkt fchier als OE. Voor dit EU vindt men vaak of O in *rjocht*, of U in *rjucht*, alleen. Doch EU wordt in *Greuue*, *Seuue*, *Euue*, II d. bl. 20, uitgefproken als ons EEU in *Leeuw*, *Zeeuw*, *Eeuw*. *Preeuwe*, vindt men in *De Lápe-koor fen Gabe Skroor*.

IA, in *Bialze*, *Tjade*, *Tjader* (O. F. W.) *djaggeljen*. Maar veelmalen is hier de J eene Epenthetica; en dan is 't geen tweeklank

de I *tieaf*, *fiean* of *tiaef*, *fiaen*, enz. dat men trouwens ook wel zoo vindt.

IAEOU een vijfklank in *Smiaeount*, penelope. Wij nemen dit op goed vertrouwen aan van den Gramm. II d. 21, doch gelooven, dat hier wel de eene en andere letter kon gemist worden. *Smieont* kan het hier wel af, dunkt ons.

IE, in *liem*, *brief*, *liet*, *lieden*, *jietten*, *ien*, *priem*, enz. Men vindt met y ook sommigen, als: *yer*, *yea*, *yem*, *hyor*, *yeesche*, enz. Deze Tweeklank, gelijk aan den onzen, is zeer menigvuldig in gebruik. Soms echter schijnt de I een Epenthetica, b. v. in *Stier*, dat men althans nu uitspreekt. *Stjer*, eene *Ster*, *Star*.

IEA, in *Bjear*, *djear* (ook *djeer*, *djier*.) *tjean*, *sjean*, *ljeacht*, *ljeaf*. *wiealde*, *sjeack*, *ljealpjen*. *gjealjen*, *bjealg*, *bjealschjen*, *bjeald*. Doch hier onder zijn woorden, die de Litera Epenthetica hebben: En in dezen is geen drieklank.

IEAU, in *ljeauwe*, (lieve) *ljeauwen*, (gelooven) Doch in deze beide is de Litera Epenthetica, en misschien zelf nog wel overtollig, wijl er de E reeds is. Zie voren.

IEO, in *Rjeocht* in *Sljeocht*. In de *Lápe-koer fen Gabe Skroor*, bl. 11.

IEOU, in *frieoun*, bij *Waatze Gribb.* bl. 72, 89. Indien dit woord wel gespeld is, dan schijnt men hierin meer dan eene Epenthetica aan te treffen. Doch ik zou het zoo niet schrijven. Zie EO, EOU, IO, IOE, IOU, IUE. *G. J.* schrijft *frjuen*, dat hetzelfde is met *frjoen*. Men leest echter *trieouwket*, in *de Lápe-koer fen Gabe Skroor*, bl. 15. *Ljeouwe*, bl. 23. —

IEU, in *schrieuwen*, *prieuwen*, *drieuwen*, *trieuwen*, *blieuwen*, *Lieuwe*. Dit is onze drieklank in *hieuw*, *nieuw*. Doch de uitspraak verschilt met de onze daarin, dat men in *schrieuwen*, enz. meer op EU drukt.

IO, in *Dio* of *dyo* (die) *diore* (diere, dure) *tjorre* (tuyer) *sjocht* (ziet) *fior*, (vier, vuur) *Stjolpjen* (zie IEA.) *ljocht* (zie ald.) anders *ljucht*, en *ljuecht* (zie ald.) *friond*, anders *frioun*, *freond*, *freound*, *frieoun*, (zie ald.) *Snjon* (zie IOE) Hier is ook soms, de litera Epenthetica.

IOE, in *Dioe* of *dyoe* (die) *djoer* (duur) *fjoer*, (vuur) *tjoerre*, *sjoecht*, (ziet) *sjoe*, *sjoen*, *betjoeden*, *wjoeden*, *tjoed*, *djoeyen*, *ljoeyen*, *fljoeren*, (flieren, fluren) *fnjeon*, (ook *fnjon*,

*ſneau*n, *ſneaun*) *ſtjoeg* (*ſtjuwg*, ſtug) *nioeggen* (ook *njueggen*) *gljoerjen* (*gljuerjen*) *njoe* (*njue*) *njoer* (*njuer*) *njoet* (*njuet*) *bedjoept*, (*bedjupt*. de U voor OE) *ljoe* (*ljue*) *ſjoechte*, meestal *ſjochte* (zucht, ziekte.) Zie IUE. Ook hier is de I vaak eene Epenthetica.

IOEU. in *ſljoeucht* in *rjoeucht*, II d. bl. 21. Men kon hier met minder letters toe. Onze Dichter gebruikt *ſljuecht* in *rjuecht*, waarin de UE klinkt bijna als OE. IOU, in *riouwen ſint* (zij hebben berouw, O. F. W.) *ſjouwer* of *ſjouuir* (vier) *jouwer*, (haver) Tot dus ver naar onze uitſpraak; doch *frioun*, (II deel, bl. 5 en 10) heeft OU voor OE.

IU, in *rjuecht* (O. F. W.) *rjuchte*, *ſjuchte*, (II d. bl. 15) *bedjupt*, (bediept, oppreſſus) *ljucht*, enz. in welke woorden de U klinkt als OE. Zie IOE, en IUE.

IUE, in *Tjuester*, *bjuester*, *rjuecht* in *ſljuecht*, *ſljuerckjen*, *gljuerckjen*, *grjeus*, *krieus*, *wjueck* (*wjuwck*) *bij djue* (*djoe*) *ljue* (*ljoe*) *fjuechten*, *fljueg*, *fljuenen*, *ljuecht* (zie IEA.) *ljuentjen* (*ljoentjen*) *ljuerck* (lerk, leeuwerik) *pieuck* (prikkel, prik, pik) *njueggen*, *ljuestre*, *njuencke*, *friuen* (*frioen*, enz.) Zie voren.

IUW, in *ſljuwg*, *ſljuwn*, *tjuwgjen* (tuigen) *friuwn*, *wjuwck*. Zie voren. De W ſchijnt hier tot de vocalen te behooren. Zie den *Gramm.* II d. bl. 18, fin. Vergel. UW.

OA, in *backjen*, *ſchoagjen* (zamengetr. *ſchoia*, O. F. W.) Zie meer voorbeelden bij de vocaal O, en de Afdeeling *over de ſpell. van nak. en dubb. voc.*

OAI, in *Loay*, *moay*, *doayter*, *loaytsjen*, *boeck-ſloay*, *koay*, *proay*, *ploaye*, *ploaytsjen*, *troayen*. In vele woorden wordt dit zamengetrokken in *óy*, *als lóy*, *móy*, *plóy*, enz. *Koayen*, *kóyen*, en *koagjen*, Verled. Tijd *koagge*.

OAU, in *forſloauw*, verſtoof, van *ſluwen*, uitgeſproken als *ſlouwen*, *doauw* van *duwen*, douwen, enz.

OE, in *floede*, *roer*, *koer*, *boeck*, *doeck*, *broeck*, *hoed*, *bloed*, *moed*, *goed*, enz. Bij den *Gramm.* II d. bl. 11 leest men *cour* voor *koer*. Onze Dichter geeft in zijne Voorr. bl. XXV. *houck*, *douck*, *bouck* als Zeeuwsch op. Eenige malen wordt OE met UW afgewisſeld, als: *goez*, *guwze*, terwijl men bij onzen Dichter l. l. XXVI vindt *uwne*, *gruwne*, *juwne*, enz. waar anderen ſchrijven *oene*, *groene*, *joene*. Zie UE, en UW, enz.

OEI, in *oeyt*, *roeytter*, *moeyte*, *boeytte*, *boeyt*, *goeyt*, enz.

Moeynte en *Muynte*. Eenigen dezer woorden vindt men ook me UW, als: *uwt*, *ruwtter*, *buwtte*, *buwt*, enz. Maar *gloeyen knoeyen*, *ſnoeyen*, *floeyen*, *bloeyen*, behouden OE, en nemen ook voor de Y de I aan, als *gloeien*, enz.

OI, in *floyte*, *ſioytjen*, *moyte*. Bij zamentrekking; voor OAI *rby*, *mby*, *enz.*

OU, in *bouwen*, *mouwe*, *moude*, *rouwe*, *boute*, *flouwen trouwen*, *grouw*, *goud*, *jouwer*, *grouweljen*. Tot dus verre naar onze tegenwoordige uitſpraak. Maar OU voor OE wisſelt me UW, als: *gruwle*, *gruwjen*, *gruwljen*, enz.

UA, in *tua*, *tuang*, *duaen* is geen tweeklank. Die U gold oudtijd zoo veel als nu onze W. Men ſchreef dus naderhand *twa*, enz.

UE, met OE verwant. Zie ald. Zoo leest men in de O. F. W *dueck* voor *doek*, *gued* voor *goed*. Soms is UE ons UI, als *hue* bij *Gabbema*, *tueſent* bij *Martena*. UE met EU gewisſeld, zi ald. Doch deze verſchillen in klank bij de uitſpraak: in UI heeft men meer den OE-klank.

UI, in *buy*, *bruyen*, *druyen*, enz. als onze UI. Doch i *ſtruys*, *huyn*, *huynig*, *bruyn*, *duyn*, enz. is UI eene Diph thongus impropria, overeenkomende met der Grieken UI, i ὑιος, μυῖα, en der Latynen *cui*, *huic*.

UW, ſchoon op zich zelve zoo zeer geen tweeklank, word echter meermalen voor OE gebezigd, doch ſchijnt tusſchen OE en OU een middenklank te wezen. Zie 's Dichters Voorr. bl XXVI. Voorbeelden daarvan vindt men voren, doe er bij *ſwuwgjen*, *fornuwge*, *fuwge*. *Mogelijk* wordt bij zamentrek king eerst *moelijk*, dan *moelk*, en zoo *muwlck*: *vven*, eers *oen*, en zoo *own*, enz.

Intusſchen vindt men UW ook voor onze O, in *huwn* (hond *juwn*, (jonde, avond) *gruwn* (grund, grond) *ſuwn* (gezond e gezonden) *ſuwnerling* (zonderling) *wuwne* (wunde, wonde *wuwgſen* (gewosſen nu gewasſen) — Voor onze OU, in *du wen* (douwen) b. v. *kuw*, in de O. F. W. *ku* en *kw*, thans a overgegaan in *koe*; *duw*, bij den *Grammaticus du*, in Fries land thans uitgeſproken *dou*, waar van het Nederduitſche *doſ fer*. — Voor onze U, in *uwre* (ook *oere*) ure. — Voor onze (of U, in *buwtsjen* (butſen, botſen, beuken) *druwckjen*, (druk ken, waarvan druk, drok) *duwbbel*, (dobbel, dubbel.) — Voo onze UI, in *duw* (duif) *ſtruwck* (ſtruik) *huwz*, *muwz*, *tuwl*

druwl, *bruwzen*, *ſluwze*, *ſluwen*, *muwlle*, *gluwp*, *uwl*, *guwt*, enz. enz.

§ 4. OVER DE SPELLING MET ENKELE EN DUBBELE KLINKERS.

Ook hier is, over het algemeen, veel overeenkomst met de Nederduitſche taal: De klinkers zijn kort en lang, zachtkort en zachtlang, ſcherpkort en ſcherplang. Men raadplege deswegens met onze Taalkundigen. Over de *ſcherplange klinkers* echter moet ik hier het een en ander opmerken, om ze ook in de L-F. taal grondig te leeren kennen. Voorheen is reeds gezegd, dat de EA zoo veel geldt als onze EE; doch dezelve ſtaat ook voor andere vocalen en tweeklanken, b. v.

Voor onze ſcherplange EE, in *freazjen* (doch ook *freezjen*) *learen*, (ook *leeren*) *kearen* (ook *keeren*) *wread*, *wea* (ook *wee*) *heare* (meestal *heere*) *ſea* (*ſæ*, en *ſæd*) zee en put.

Voor onze ſcherpkorte E, in *bedearren*, *ſtearren*, *earnst*, *hearst*, *freamd*. De ſcherpkorte E, zal hier beter uitkomen, wanneer men EA uitſpreekt als JE, *bedjerren*, *ſtjerren*, *jernst*, *hjerst*, *frjemd* bij *Waſſenb.* in de *Bijdr. vremd.*) Zie voren over de Literae Prostheticae & Epentheticae.

Voor onze lange A, in *Pearle*, *lears*, *bears*, *ears*, *jearn*, *kreamer*, *ſeal*, *ſchear*, *keal*, (kaal) *kreag*, *neamme*, *meage*, *meager*, *mealen*, *pream*, *prealle*, *ſchea*, *pleats*, *heack* (*hæck*) *beheagjen*, (*behægjen*), enz.

Voor onze korte A, in *earm* (brachium, pauper) *keal* (kalf) *heal*, *ſeag*, *bea*, *eangst* (*ængst*,)

Voor onze ſcherplange OO, in *heag*, (ook *hæg* en *heeg*) *leaf*, (*læf*) *hearen*, *hearckjen*, *keappjen*, *ljeappjen*, *heap*, *teanen*, *keanjen*, *ſtream*, *brea*, *dea* (*dead*) *lead*, *read* (in Hindelopen *brâ*, *dâ*, *lâ*, *râ*) *blea*, *bleat*, *great*, *beam*, *beane*, *nead*, *leaz*, *teamme*, *eag*, (*æg*, *eeg*) *ear* (*ær*, *eer*) *treast*, enz. enz.

Voor onze zachtlange OO, en O, in *ſleag*, *ſleagen*, *leag*, *forlearn*, *leagen*, *bea*, *bean*, *ſcheat*, *leaf*, (*loof*, *lover*, *lof*,) *leare* (loze, leuze) *geate*, *bedreagen*, (*bedrægen*) bedrogen, enz.

Voor onze I, in *ljeacht*, licht.

Voor onze IE, in *ſjean*, *betjean*, *ljeaf*, *tjeaf*, *ſlean*, *ſchean* (geſchieden) *eat*, *neat*.

Voor onze UI, in *Deale* (Duivel.) *Schean* (ſchuinsch.)

Voor onze Y, in *Eatjen*, (*ylen*) enz.

De ſcherplange OA, voor onze OO, in *troane*, *koal*, *kroane*, *koam*, *ſloam*, *droam*, *moard*, *roaf*, *doaf*, *goar*, *oarkôve*, *oarlôge poarjen*.

Voor onze zachtlange OO, en O, in *hoap*, *boade*, *boage*, *koate*, *ſoale*, *oalje*, *ſchoalle*, *ſchoarjen*, *bloazjen*, *hoaven*, *koaytsjen*, (*kôytsjen*) *hoarn*, *poartte*, *toarne*, *oaft*, *gloarjen*, enz.

Voor onzer ſcherpkorte O, in *mearn*, *fordoarn*, *moacht* (*môcht*) *goad*, *froast*, *froasck*, *groat*, *loaf*, *ſoalder*, *hoars*, *ſtroat* (*ſtrôt*) *poat*, *hoarm*, *ſtoack* (*ſtôck*) *poalle*, *knoatte* (*knôtte*, knot, knoop, knoop.) *boarne*, *hoal*, *roan*, (*rôn*) *ſchoaftjen*, *toarst*, *ſtoar*, enz.

Voor onze O bij afwiſſeling met EU, in *koackne* (koken, keuken) *boalle*, *ſtoaren*, (ſtoren, ſteuren) *ſpoarjen*, *koater*, *hoasch*, (*hôsck*) *hoal*, *noaz*, *roaz*, *doar*, *droan*, *doaren*, (deuren, durven, doren) *foar*, (*far*, voor, veur) *ſloane*, enz.

Voor onze OE, in *droaf*, *droave* (*drôve*) *broar*, *moar*, *moat*, (*môt*) *hoave*, *noag* (*nôg*) *roast*, *toaffen*, *woast*.

Voor onze lange a, in *maurne*, *moanjen*, *toalf* (*tôlf*.)

Voor onze korte a, in *koam* (*kôm*) ook *kaem*, *noam*, ook *naem*, *naemen*.

Voor onze zachtlange E, in *moal*, (meel.)

Voor onze IE, in *hoald*, hield.

Voor onze OU, in *gould*, *hoalt*, *ſchoagjen*, enz.

Om echter de ſcherp- of hard-lange E en O, in de L-Fr. taal, zoo veel doenlijk is, te leeren kennen, voeg ik hier nevens eene lijst van woorden, gerangſchikt naar die van *Siegenbeek*, in deszelfs *Bijlage*, achter zijne *ſpelling*, om te dienen tot eene Proef van vergelijking.

E.

Beer, L-F. *Bear*. Dit pleit, hier, voor de hardlange E.

Begeeren of *begeren*. — *Jearjen*, *bejearjen*, met deszelfs afſtammelingen, ſchijnen de hardheid der E te bevestigen. Doch *Jaren*, *Jeren*, *Jern*, in de O. F. W. voorkomende, pleiten voor de zachte E. Ten ware hier de enkele vocaal, uit ſpaarzucht, bij de Ouden niet zeldzaam, voor de dubbele gebruikt is. Doch hier tegen over ſtaat, dat men tegenwoordig in Friesland zegt *jerjen*, *bejerjen*, *jern*, enz.

Deeren of *deren*. — *Dearen* pleit voor de harde E. maar het veel gebruikelijker *derren*, bij onzen Dichter en *Dera*, in de O. F. W. en bij den *Teutonist*, bevestigen de enkele E. Het A. S. *Dæran* en *derjan*, bekrachtigt het. De *Ea* in *dearen*, en de *æ* in *dæran*, geven vaak wel verlenging maar geene verſcherping aan, en ſtaan hierin gelijk met *derren*, *derjan*. Zie *kneden*, *ſcheren*, enz.

Geel — *giel*, *giele*, ſchijnt voor de hard-lange E te pleiten; doch het is alleen maar ſchijn, want de IE is hier door verloop ingeſchoven voor JE, waarvan de J eene Epenthetica is. Zoo is het gelegen met *kiel*, zie ald.

Geneeren — *generen*. Tweemalen vindt men bij *G. J. neering*, en zoo ook bij den *Teutonist*. Doch in dezen kan en mag men op de ſpelling van *G. J.* en de Tijdgenooten niet altijd veilig afgaan. Ook in de uitſpraak is dit woord bij de L-Fr. zacht

Heeten of *heten*. *G. J.* heeft altijd *hietten* en *onthietten*. In de O. F. W. leest men *haet*, *heet*, zeer dikmaals en gewoonlijk, doch enkele malen uit ſpaarzucht misſchien, *heten*, *hetet*, *het*.

Keele, *kele*. — *G. J. Kiel*, A. S. *ceole*. wat wij bij *geel* zeiden, geldt ook hier volkomen.

Keeren, *keren*. — *G. J. Keeren*, en *kearen*. Bij *Martena keeren*. Doch in de O. F. W. en bij *Gabbema*, *kera*, *keren*. *Dat gij dat kar* (verhindert) ibid. bl. 124, lees *kear* of *keer*, want die *a* alleen kan niet in dit woord worden geduld, en is er nergens zoo te vinden. Dat de E in *kera* uit ſpaarzucht is ontſtaan, wordt bevestigd door honderd voorbeelden van dien aard, waar geen twijfel is wegens de hardheid; in de O. F. W. leest men toch *era*, *erem*, (eer) *hera* (hooren) *hera* (heer) *heren* (heeren) *lera* (leeren) enz. En hoe vaak komt die E voor bij *Maerlant*, *Stoke*, enz.

Keeten, *keten*. *G. J. Ketten*, *kettinge*, O. F. W. *keden*, *Bredero*, *Hooft*, enz. *ketten*, waar in men de *Rotterdamſche* quaſi-hardheid zeer wel hoort. Lat. Catena. Dus zachte E.

Kneeden, *kneden*. *G. J. Knettjen*, w. v. *knetterjen*. Beide pleiten voor de zachte E. De A. S. Æ, in *cnædan* kan, mag en moet men niet vertrouwen; in uitſpraak is dit hetzelfde met *cneddan*, en dit geldt van de Rotterdamſche uitſpraak mede. Het is om die reden, dat ik in *G. J.* op bl. 218, de Oude lezing *knæt* veranderd heb in *knett*, zoo als het zijn moet, en overal in gebruik is. Ook het A. S. *cnedan* wijst de zachte E aan.

Zie *deren*, *keten*, *letten*, *letting*, in welke woorden de verdubbeling der T voor het oor eene vetraagde uitſpraak geeft, en dus wel verlenging, geen verſcherping aanbrengt.

Kweeken, *kweken*. *G. J. Quickjen*, *Quicke*. O. F. W. *Quika*, *Quick-ſia*. Deze woorden, met ons *kwik*, *kwikken*, *verkwikken*, wijzen de zachte E aan. De verdubbeling der conſonanten geeft ook hier eene verlenging aan, en van hier de ſchijnbare hardheid in uitſpraak bij de *Zeeuwen* en *Rotterdammers*.

Meenigte, *menigte*. *G. J. mennig*, *mennigte*. O. F W. *manich*, *mannich*, Dus de zachte E. Wat het A. S. *mœnig* aangaat, zie men bij *kneden*, enz. *Mœnig* werd uitgeſproken als *mannig*, of liever *mennig*, welke beide in *Friesland* dagelijks worden gehoord. Bovendien wat is vaak de A. S. Æ. anders dan de AE? zie voren. Behoudt men nu al eens deze Æ, in de kracht van AE, dan is *mœnig* hetzelfde als *maenig*, waarin wel verlenging, maar geene verſcherping wordt erkend, zoo weinig als in onze AA. En dus ontdekt men hier al weder eene dier moeyelijke, en niet altijd gelukkig ſlagende pogingen der Ouden, om den klank der woorden, bij de uitſpraak hoorbaar, door de letterbeelden uit te drukken. Ik geef aan *mannig*, *mennig*, of gelijk de Zeeuwen, in overeenſtemming met de Friezen, ſpreken *minnig*, de voorkeur.

Ontbeeren, *ontberen*. *G. J. ontbeeren*. O. F. W. *ontbara*, *Stoke* en *Maerlant*, *ontberen*, *ontbaren*, *onberne*. Deze laatſten bevestigen de zachte E, welke hare volle kracht ontleent van het grondwoord, *baren*, *beren*, *beuren*, ferre, figurate auferre, i. e. accipere, wegdragen, bekomen, verkrijgen. Van hier *ont-beren*, niet krijgen of bekomen, en dus *misſen*. *Ont* ſtaat hier, als dikwijls in de beteekenis van *on*, waarom men wel eens vindt *onberen*, *omberen*. Maar een allerkrachtigst bewijs voor de zachtheid levert *G. J.* nevens de O. F. W. op in *barre*, *berre*. *G. J.* gebruikte, in navolging van de gewoonte zijner eeuw vaak, zonder noodzaak, de dubbele E. Zie *Neering* en *Generen*; enz.

Peeren, *perен*. Het ſterkſte bewijs voor de zachte E, geeft het L-Fr. *parren*, *perren*. Schoon de Engelſchen *Pear* ſchrijven, weet men echter dat zij uitſpreken bijna als *Pjér*, waarin de Epenthetica. Zie vorengelegde gronden.

Scheeren, *ſcheren*. Ook hier geldt hetzelfde. *G. J.* heeft

ſcherren, *ſchert*, *ſchermes*; de O. F. W. *Schera*, *ſcheran*, *off-ſcherren*, *biſchert*. De A. S. Æ in *ſcæran* wijst, volgens vorige bewijsgronden, niets anders aan dan de verdubbelde R. R.

Sleepen, *ſlepen* G. J. *Slijppjen*. Tegenwoordig echter hoort men in Friesland ook al *Slepen*. Beide pleiten voor de zachte E, want de IJ verſchilt hier, als elders, niets van de I. De verdubbeling der P, in de uitſpraak gehoord, wijst verlengde zachtheid aan, gelijk in *grijppjen*, O. F. W. (*Gripa*) waarvan *begrepen*, *begrip*; *ſtrijppjen*, waarvan *ſtreep*, *ſtrepen*, enz.

Smeeren, *ſmeren*. G. J. *Smarren*, *ſmerren*. Zie bij *Deren*, *Scheren*, enz.

Speenen, *ſpenen*. A. S. *Spana*. Wat de gewaande hardheid der A. S. A. in dit en ſoortgelijke gevallen aangaat, daarop kan, mag, noch moet men zich verlaten: niets is bedriegelijker. *Spana* is op zijn allerſterkst uitgeſproken niet harder dan *ſpanna*. Ook *ſpenen* is overal in Friesland in gebruik. Zie de te voren gelegde gronden in *menigte*, enz.

Teeder, *teder*, Het L-Fr. heeft bij zamentrekking altijd *teer*, *tier*, en kan dus hier niets heiligs bijdragen. Zie ik op het Griekſche τέρην, het Latijnſche *Tener*, het A. S. *Tedrian*, en op meer andere, bij *Weiland*, in zijn *Woordenboek*, opgegeven voorbeelden uit andere talen, dan ontſtaat bij mij twijfel aan de hardheid; of het moest zijn, dat die er naderhand ingekomen is. Ook het L-Fr. *tinger*, het Eng. *tender*, het Franſche *tendre* begunstigen de hardheid niet. τπίχω

Teelen, *teelen*. G. J. *Teeljen*, waaruit betrekkelijk de hardheid niets kan worden afgeleid. De O. F. W. *Tilat*, *tijlen*, *tillinge*. Deze pleiten voor die zachtheid. Indien dit woord in herkomst hetzelfde is met ons *tillen*, tollere, waartoe ik zeer overhel, en waarin ik door 't woord *tillinga* uit de O. F. W. wordt verſterkt; dan is dit een bewijs te meer voor de zachte *e*. Die Latijn verſtaat, kent ook de natuurlijke en eenvoudige verbinding tusſchen de eigenlijke en figuurlijke beteekenis van *tollere*, opnemen en opvoeden.

Teenen, *tenen*. In Friesland *Tienen*. Hier is wegens de hardheid geen twijfel.

Teeren, *teren*. G. J. *Teeringe*, en het van *teren* afgeleide *tiermjen*, *uwt-tiermjen*, ſchijnen de hardheid aan te wijzen. Doch *For-tearren*, (c. q. *for-tjerren*) *Terd*, *forterd*, *fortert* en *forteart* (*for-tjert*) *Ter-jild*, welke alle bij G. J. voorkomen;

en *verteren*, *vertert*, *verterden*, *verterne*, enz. bij *Maerlant*; het tegenwoordig in Friesland gebruikelijke *tarren* en *terren*; - deze alle bevestigen de zachtheid. Over de EA, bij de uitſpraak met JE verwisſeld, zie voren. In *Tiermjen* is de JE overgegaan in IE, dat nu quaſi een tweeklank wordt, of althans iets, dat er naar gelijkt. Dit heeft men meer, gelijk voren reeds is gebleken. Zoo is ons *kermen*, in 't L-Fr. *kiermjen*, ons *werm* of *worm* het L-Fr. *wierm*, enz.

Teeren, *teren*. A. S. *Tare*. Men vertrouwe hier, even weinig als voren, die A. S. A, als ware ze hard: zij is bedriegelijk. Het Frieſche *Ter*, *tar*, *terjen*, *tarjen*, geven de zachte E aan. En wat verſchil is er tusſchen der A. S. *Tare*, en der Friezen *Tar*? Wie heeft toch aan de A. S. A het eerst die hardheid zoo onbepaald toegeſchreven? Wat wil, wat moet zoo iets beteekenen? waar zal ons dit heenleiden? In der *Hindeloperen Brâ*, *dâ*, *lâ*, *râ*, is de A lang en ſcherp, uit hoofde der zamentrekking, en bij ons beteekenen deze woorden, met de ſcherplange OO, *brood*, *dood*, *lood*, *rood*; maar hoe kan de *a* in *Tare* ſcherp worden? Doch geen woord meer over de ingebeelde hardheid dier A. S. A, welke op louter vooroordeel rust, en op volſtrekte onwaarheid uitloopt.

Weeren, *weren*. *G. J. Warren* en *werren*; O. F. W. *Wara*, *warane*, *wer*, *wert*. Dit alles pleit voor de zachte E. En wat de hardheid der A. S. A, in *waren*, de zachtheid in *weran* aangaat, daarover is reeds genoeg gezegd. Elk ziet uit het *wara* en *wer*, enz. der O. F. W. de onbezonnenheid dier opienie overtuigend, zonder nog van *warren* en *werren* van *G. J.* te ſpreken. Deze zachtheid wordt nog meer bevestigd door het afgeleide *warnen*, *wernen* (weigeren, afſlaan) waarvan men in de O. F. W. vindt *wernt* en *warnet*; in *Mieris Charterb. waernet*, *waernen*, welk laatſte *Kiliaan* ook opgeeft in de beteekenis van *waarſchuwen*. Wegens die AE. Zie voren.

Zweeren, *zweren*, *G. J. Swarren*, *ſwerren*, *ſwart*, *ſwern*. O. F. W. *ſwaren*, *ſwerre*, *ſwer*, *ſwor*. Dit alles pleit voor de zachte E. Het Yslandſche *Svaeria*, door *Weiland* misſchien beter opgegeven *Sveria*, levert geen bewijs voor de hardheid, wel voor de verlenging op. Zie voren. *Zweren*, voor ulcerare, door *G. J.* ook uitgedrukt door *ſwarren*, *ſwerren*, is hetzelfde woord als het vorige, welk in de figuurlijke beteekenis luidt

jurare, d. i. *zich*, wanneer men een meineed doet, alle booze *zweren*, *plagen*, *rampen* en *ellenden toezweren en op den hals laden*. Vergelijk hier de goddelijke wetten, rakende den eed, welken de vrouwen verdacht van overſpel, doen moesten, in al derzelver gevolgen.

Zweeven, *ziveven*. Wanneer er nu en dan tuſschen de harde en zachte E, bij de Ouden eenig dialect-verſchil is, dat zich door de gelegde gronden niet voldoende laat oplosſen, gelijk zulks hier plaats heeft, dan wordt men gedrongen naar de reden daarvan onderzoek te doen, en te beproeven, of zich eenig middel ter ontwikkeling opdoe. Wat mij belangt, ik ben niet vreemd van het denkbeeld, dat men uit dat dialect-verſchil, zoo als hier is, ook verſchil van beteekenisſen zou kunnen, ja behooren af te leiden. Ik vind het niet alleen mogelijk, maar zelfs waarſchijnlijk, dat men aan een en hetzelfde woord zoo wel eene zachtere en ſcherpere uitſpraak, als zachtere en ſcherpere beteekenis hebbe gegeven. Anders weet ik mij althans hier niet te redden uit den twijfel, waarin ik door de verſcheidenheid van dialecten word gebragt. Welaan! ontwikkelen wij deze gedachte wat nader: misſchien kan zulks, ook in andere gevallen, tot eene proef dienen.

Bij onzen Dichter leest men *ſiveeſjen*, in de O. F. W. *ſwiven* voor *onzeker zijn*. Van *ſiveven* komt *ſiverven*. Van *ſwabjen* (ons *zwabben*) komt *ſwaberjen*. Hier mede komt overeen het H. D. *ſweben*, of liever *ſchweben*. Het grondwoord is *weben*, *weven*, w. v. *weber*, *wever*, gelijk van *likken* komt *ſlikken*, van *nijden*, *ſnijden*, van *lang*, *ſlang*, van *nikken*, *nokken*, *ſnikken*, *ſnokken*, enz. enz. Dit alles wijst ons op de zachte E. Maar *weiven*, is v. het frequent. bij *Kiliaan weyſelen*, en met de S vooraan, bij *Kiliaan ſweijſſen* en *ſweyven*, w. v. het H. D. frequent. *Zweifeln*, verwant aan *weyfelen* (zegt *Weiland*) enz. geven de harde E aan. Paſſen wij dit nu eens toe. *Weven* en *ſweven* geven eene zachtere beweging te kennen, dan *weiven*, (*wuiven*) en *ſweiven*, die eene geweldiger beteekenis uitdrukken. Een *wever* op zijn weefgetouw, of een die op een' boomtak zit, welke gedurig op en nedergaat, ondervindt eene zachtere beweging, dan de *hoed*, *zakdoek*, of eenig ander ding, dat men, om te eerder gezien, begrepen en geholpen te worden, raſſer en ſterker heen en weder beweegt. Neemt men dit, zoo als het is, en door de dagelijkſche ondervindig wordt be-

vestigd, voor zeker aan, dan ziet men tevens voor de hardere en zachtere vocalen, bij de Ouden, en lateren, eene voldoende reden, en men kan deze verſcheidenheid in hunne ſpelling meer gegrond vinden. Het is, gelijk ik zeide, ſlechts eene proef. De Lezer oordeele.

O.

Betoogen, *betogen*. — *G. J. Tojen*; *ik tjog*, Verled. Tijd. *teag*, Deelw. *teyn*; O. F. W. *Tjug*, *taeg*, *taghen*, *teghe*, *teyn*; *tjuga*, *tjoegha*, *tjug*, *tjoech*, *tjogen*, enz. Deze allen pleiten voor de zachte O, want de *ae* geeft hier alleen verlenging te kennen, en de *ea* is hier niet meer dan *é*, en wordt ook vaak alleen door *é* uitgedrukt. *Teyn* ſtaat bij zamentrekking voor *tegen*. — Wat de onderſcheiding tuſſchen *betoogen* en *togen* (trekken) gemaakt, aangaat, deze is niet in de taal gelegen, en kan er niet in gelegen zijn, om dat het verſchil van beteekenisſen figuurlijk is, en derhalve de Rhetorica, niet de *Grammatica* betreft. Dit zelfde heeft plaats in *ſieren*, *opſieren* en *verſieren*, fingere, enz., en moet plaats houden, wat men er ook tegen in moge brengen, zal niet alles op losſe ſchroeven geraken.

De eerſte beteekenis van *Togen* is *trekken*, van *Betogen*, *betrekken*, vervolg. *aanhalen*, *bijbrengen*, t. w. gronden van overtuiging, enz. Ook de Heer *Weiland* in zijn *Woordenboek*: onaangezien, zegt hij, *Kiliaan*, de *Staten Bijbel*, en *Ten Kate* dit woord met OO ſchrijven, is het echter zeker, dat de algemeene uitſpraak alleen O, en derhalve *Betogen* vordert."

Bloode, *blode*. *G. J. blea*. Zoo is het met *bleate*, *reade*, enz. anderen meer gelegen. Dus OO.

Booge, *boge*. *G. J. Boage*. O. F. W. *Bogha* Daar de *a* in *oa* hier in gevolge de afleiding van *Boegjen*, (*buwgjen*) alleen een hulpmiddel is om de O te verlengen, kan zij ter verſcherping even weinig toebrengen, als in *moanne* (mane) *ſoale* (zole) *Schoalle* (ſchole) *poale* (pol, polder) *poat*, (pot) *groat* (gort) enz. Met *Beage*, (*bagge*, enz.) is het, wat de verſcherping aangaat, niet beter geſteld, want het ſtaat voor *bjége*, dus op zijn ſterkst voor *biege*. Dus zachte O. Zie voren.

Booren, *boren*. *G. J. Boarjen*. De *a* is ook hier een mid-

del van verlenging, niet van verſcherping; en *boarjen* ſlaat hier voor *borrjen* of *borjen*, zoo als men vaak geſchreven vindt, en voor de uitſpraak voldoende is.

Doolen, *dolen*. G. J. heeft *dwaeljen*, *dwijljen*, dat ons oude *duelen* of *dwelen* is, in het tegenwoordige *dolen*. Dns zachte O.

Gedoogen, *gedogen*. Het *M. G. Taugan*, *gataugan* pleit voor de harde O. Zie wat wij in het *Woordenboek* op *Daey* zeggen.

Dogen voor *deugen*, is iets anders: reeds G. J. erkent eene O.

Genooten, *genoten*. G. J. *Genoate*, *gunst-genoate*. De OA is hier ſtellig hard: dus OO.

Hoonen, *honen*. G. J. heeft meermalen *huyn* en *huynjen*, met de diphthongus impropria; *Maerlant*, *hoenten*; *M. Stoke*, *hone*. Gevolgelijk de zachte O. Eens heeft G. J. en dat nog wel om het Rijm, *hoane*, waarin echter de *a* ſlechts verlenging aangeeft, gelijk in het voren vermelde *hoanne*, (haan) Intusſchen zou men kunnen vragen, of *hoane* voor *hoon* Landfriesch is, of veeleer uit het Nederduitſche *hoon* overgenomen, en zoo wat geplooid? Dit doet de Dichter enkele malen meer. Zie het *Woordenboek*.

Klooven, *kloven*. Oulings had men twee W-W die beide nog in wezen zijn: *Klieven* en *klooven*, waarvan het eerſte het grondwoord, het andere het afgeleide nieuwere en regelmatige is. *Kliven*, eigenl. *kleven*, adhaerere, inhaerere, vervolgens *indringen*, penetrare, eindelijk *klieven*, cuneo admoto penetrare, i. e. ſcindere.) A. S. *Clijpan*, *rumpere*, abſcindere, reſecare. V. h. *Klif*, *klift*, A. S. ook *klif*, ons *klip*, *rupes*. De Verled. Tijd van *cliven*, is bij *Maerlant*, *claf*, A. S. *cleaf*, waarvan het nieuwe woord in 't A. S. *cleafan*. Van *claf* komt het Eng *claw*, O. F. W. *clawa* en *klewe*, Teuton. *clawe*, ons *klaauw*, die te gelijk *kleeft*; *klieft* en *kloost*. In het L-Fr. heeft men *klieuwen*, voor *kleven*, *klieven*, en *klemmen*, klimmen. Zie het *Woordenboek*. In den Verled. Tijd *kleauw*, waarvan het nieuwe regelmatige en gelijkvloeijende *kleauwen*, *kleauwde*, *kleauwd*, ons *klooven*, *kloofde*, *gekloofd*. Het is dus niet te verwonderen, dat er ſoms in de ſpelling eenige verwarring is ontſtaan, en ſommigen *kloven*, anderen *klooven*, hebben geſchreven. Dit laatſte komt met de Rotterdamſche uitſpraak overeen. Men behoude dus ook hier den rijkdom onzer taal, en ſchrijve: *klieven*, *kloof*, *gekloven*, doch *klooven*, *kloofde*, *gekloofd*.

Koozen, *kozen*. Meer dan waarſchijnlijk is dit het oude *ku-*

ſen, waarvan *kuſſen*, verwant met het Griekſche Κύειν, fut Κ'σειν, per reduplicationem. Κύσσειν, Doriſch Κίσσειν, letterlijk ons *kuſſen*. Zie 't *Woordenboek* op *kuwſe*. Alles wijst hier de zachte O aan.

Loochenen, *lochenen*. *G. J.* heeft *Ljeagen*, mendacium, en *Leugen*, idem, waarvan *Leugenjen*. Het eerſte ſchijnt voor de harde, de andere voor de zachte O te pleiten. Ook hier is wederom uit twee onderſcheidene W-W. ongelijkheid van ſpelling ontſtaan. In het L-Fr. heeft men *Liegen*, *leag*, (*ofljeag*) *leagne*, ons *liegen*, *loog*, *gelogen*, waarvan ons *loogenen*, nu *loochenen*. Doch *Leugen*, *leugenjen* wijzen op ons *logenen*, nu *lochenen*. Het Griekſche λέγειν. (p. m λέλογα, unde λόγος) hier mede verwant, bevestigt de zachte O, die door *Weiland* wordt erkend, door *Bilderdijk* gebruikt. Ik verwerp echter *loochenen* niet, maar gebruik het zelfs, als een gelijkvloeijend W-W.

Noopen, *nopen*. Bij *G. J.* en in de O. F. W. vindt men dit woord niet. *Nopens* meen ik gehoord te hebben met de zachte O, ook in Friesland. Indien echter, gelijk *Weiland* wil, dit W-W met *Nijpen* verwant is, is *noopen* ook goed. Want gelijk van *cnipa* (met de c praefixum) de Verled. Tijd is *cnaep*, waarvan ons *knoop*, het H. D. *knauf*, en ons W-W. *knoopen*, zoo moet gevolgelijk van *Nipa* komen *naep*, welk imperfectum bij ons, uitwijzens de voorbeelden die hier telkens zullen voorkomen) dan eens met *ee*, dan met *oo*, wordt uitgebragt. *Knaep* voor *knoop*, *knop*, komt ook in de O. F. W. voor.

Perſoonen, *perſonen*. *G. J. Perſoane* en *Perſonen*, de O. F. W. behouden *Perſona*. Doch de O wordt in *perſoane* door de *a* alleen verlengd, overeenkomſtig met het Latijnſche *perſona* (de middelſte lettergreep lang) en dit doet tot de ſcherpheid niets. In Friesland erkent men nu ook de zachte O.

Poogen, *pogen*. Noch *G. J.* noch de F. W. erkennen dit woord. Het Dialect-verſchil is echter misſchien wel op te losſen, door het grondwoord *Piga* aan te nemen als wortel van *poogen*, terwijl er een ander grondwoord *Poga* ook zal beſtaan hebben. Doch aan de ontwikkeling hiervan waag ik mij niet. Ik vind te weinig bewijsgronden.

Roome, *Rome*. *G. J. Romen*, *Roamere*, *Roomſche*, O. F. W. *Rome*, *Romera*, en *Roem*, *Roeme*, *Roemera*, *Roemſche*. Hier is volgens de tegenwoordige uitſpaak, wel verlenging, geen verſcherping.

Rooze, *roze*. *G. J. Roſen*. Lat. Roſa.

Schroomen, *ſchromen*. *G. J. Schromjen*, ſubſt. *Schromme*. Deze wijzen de zachte O aan.

Smooken, *ſmoken*. *G. J. Smoekjen*. Thads *Smoken*, met de zachte O. Bovendien komt dit van *moken*, *meuken*, met de zacht-ſlingerende S, *ſmoken*, *ſmeuken*, *ſmoeckjen*.

Smooren, *ſmoren*. *G. J. Smoarjen*. Zie wat wij zeggen bij *Boren*.

Snoode, *ſnode*. *G. J. Snoadſte*. Dit ſchijnt op de hardheid te wijzen; Doch *ſnuedel*, *verſnodelen*, bij *Maerlant* geven de zachte O aan.

Stooren, *ſtooren*. *G. J. Forſtoard*. Dit beſlist niets. Maar het afgeleide *ſtoarmjen*, als mede *ſtoarm* (*Maerlant Storen*) waar voor men beter ſchrijft *ſtormjen*, *ſtorm*, geven wel verlenging naar geene hardheid. De twee RR, in 't M-G. *and-ſtaurran*, verzachten AU aanmerkelijk. Ook kan men op een dialect, als de M-Gotiſche, die eene bastaard-dochter der oude Teutoniſche taal, en van korten duur geweest is, zich niet zeker genoeg, althans niet alleen, verlaten.

Stroomen, *ſtromen*. *G. J*, *Streamme*, *ſtroame*, en *ſtreamjen*. O. F. W. *ſtraem*, *ſtraeme*. Alles ſpreekt voor ontwijfelbare hardheid.

Toonen, *tonen*. *G. J. Tean*, *Teane*, *toone*. Dit is ſtellig ter bevestiging der hard-lang OO.

Troonen, *tronen*. *G. J. Troane*, *trean*. De hard-lange OO. O. F. W, *Troen*. In 't Grieksch is hier ook dialect-verſchil: θρόνος geeft de zachtlange, θρῆνυς en θρᾶνος de hardlange OO aan. Men ſchrijve veilig *Troonen*.

Vroomen, *vromen*. *G. J. From*, *fromme*, O. F. W. *Froem*, *rome*. Beide wijzen de zachte O aan.

Woonen, *wonen*. *G. J. wenjen*. O. F. W. *Wenheed*, *wenicheed*, voor *gewoonte*, als mede ons *wennen*, *gewennen*, leiten alle voor de zachtheid.

Zoo, *zo*. O. F. W. *Soe* en *ſo*, *G. J. So*. In lateren tijd chreef men ſoms wel *ſoa*, doch dit geldt hier niets ter verſcherping, zijnde de A ſlechts een naklik der tonge. Thans is t *ſa*, b. v. in de *Lape koer jen Gabe Skroor*. *Soo* voor *inlien*, is in de L-Fr. taal, zoo ver ik weet, altijd door *az* of *a's*, (voor *als*) uitgedrukt.

Uit het voorſtaande ziet men (en dit te doen zien was mijn doel) dat er eene eenparige en groote overeenkomst, over het algemeen, beſtaat tuſſchen de hard-lange EE en OO der Nederlandſche en der Frieſche taal. Men ontwaart er derzelver verwantſchap en eenzelvigheid duidelijk uit, en erkent hier Moeder en Dochter. Intuſſchen heb ik mij ſteeds verwonderd over de laauwe onverſchilligheid onzer vorige Taalkundigen, in het raadplegen der Frieſche Taal. Doch het ophouden der onderlinge veete tuſſchen Bondgenooten, met al de verachtelijke gevolgen daarvan, moeten eens aan die, der moedertale zoo nadeelige, onverſchilligheid een einde maken. Ik heb er het mijne toe zoeken te doen, en zal niet aflaten dit doel ſteeds te beſchieten.

§ OVER DE MEDEKLINKERS EN WEL
1. OVER DERZELVER VERWANTSCHAP.

Na het geen *Siegenbeek* en *Weiland* hier over gezegd hebben, valt er weinig over te zeggen. Veel is ook hier, dat de Nederlandſche met de Frieſche taal gemeen heeft.

Verwantſchapte letters zijn: B. D. G. V. en S.
en: P. T. CH. F. en Z.
waarvan de vijf eerſte zachter, de vijf andere ſcherper zijn.

De C werd oudtijds bijna overal voor de K geſchreven (b. v. *Baccir Spicir*, enz.) in navolging, zoo men wil, van de Latijnſche taal, die eeuwen lang ook bij onze Voorvaderen, zelfs na het ſtooten van het Weſtersch Keizerrijk, in gebruik bleef. En geen wonder: hier uit heeft onze taal, nevens vele andere van Europa, hare letters ontleend, en is voor het overige daardoor merkelijk beſchaafd geworden, gelijk elk ligt opmerken zal, die op den vorm der woorden en derzelver beteekenisſen, voornamelijk de figuurlijke, en voorts op derzelver geheele Phraseologie let. Dat echter de K ook al zeer vroeg, en misſchien zelfs vroeger dan de C, bij hen bekend zal zijn geweest, zal men voor waarheid mogen aannemen, indien het waar is, wat ſommigen, (en daar onder de *Grammaticus*, II d. bl. 14) beweren, dat namelijk onze oudſte Voorvaderen Griekſche letterbeelden zullen hebben gebruikt, gelijk alle volkeren van Azie. Trouwens dat C en K in derzelver bouw en eerſten aanleg weinig verſchillen, kan men opmaken uit het geen de groote *Bilderdijk* deswegens betoogt, *van het Letterſchr.* bl. 25. Onze

Dichter gebruikt de C niet of althans weinig op zich zelve, en men vindt die voor de K, in het begin des woords alleen in *Cluæſener* en *Clirck*, voor de S in *Cingel* en *Cys*. Maar zeer dikmaals, met de K vereend, in het midden der woorden, als: *Ick*, *becken*, *tecken*, *brecken*, *ſprecken*, enz. En in plaats van de S in *flærecijn*. Voorts in vereeniging met de H in *bosch*, *minsch*, *flesch*, enz. waarvoor hij echter, op zijn Grieksch, veelmalen de SCK gebruikt, als *Bosck*, *minsck*, *flesck*, zijnde deze uitſpraak der Friezen nog bijzonder eigen. Vergel. *De Lape-koer ſen Gabe Skroor*, waar men zoo de SK, nog Griekſcher, vindt. De *Grammaticus* gebruikt de C voor K vrij beſtendig.

De CH is bij onzen Dichter, in navolging der Ouden, overal gebruikt, waar de blazing plaats heeft in het uitſpreken, zonder altoos acht te ſlaan op de Etijmologie der woorden. Zoo zijn *flucht*, *jacht*, *macht*, *klacht*, enz. met de CH geſpeld, ſchoon deze woorden thans meest doorgaans met de G geſchreven worden. Alleen daar wordt de G door hem gebezigd, waar geene blazing gehoord wordt, als in *ding*, *mingen*, *bringen*, *heag*, *leeg*, enz. Hier is dus de Regelmaat volkomen: *ſchrijf gelijk gij ſpreekt: ſpreek gelijk gij ſchrijft*. Hier ziet men een aankleeſſel uit het Grieksch.

De F is overal eenparig gebruikt, waar de Nederduitſche taal thans meestal de V erkent. En hier voor is eene gewigtige reden, de V was oudtijds, zoo als nu nog, in vele zelfs zeer beſchaafde talen, voor onze tegenwoordige W in gebruik, welke laatſte haren oorſprong verſchuldigd is aan de verdubbeling der V, en eerst in lateren tijd, vermoedelijk toen het gebruik van de V voor F doorbrak, ingevoerd geworden. Hier uit ziet men, dat het tegenwoordig onderſcheid van F en V van lateren tijd en gekunsteld is. De Ouden kenden het niet, en behoefden het ook niet te kennen: bij hem was de F, alsmede de S, zachter of ſcherper, naar mate dit door de uitſpraak zelve gewijzigd werd.

Schoon geen woord bij onzen Dichter wordt gevonden, dat met de V begint, vindt men ze echter in het midden der woorden, maar in de kracht der W, gelijk wij thans nog vrij beſtendig doen, b. v. *ſivevel*, *dijvel*, *droave*, *ljeave*, *have*, enz. Doch ook daar, waar wij thans de F gebruiken, als in *twijvel*, *twijveljen*, *lijve*, *lijv'*, *wijv'*, enz. En in het gebruik van V, in de kracht der W, is onze Dichter zich zelven gelijk, terwijl

de Nederlanders thans op dat ſtuk eenigermate zich zelven ongelijk zijn, b. v. onze Dichter gebruikt *ſerve*, pigmentum, wij *verf* en *verw*; Hij *ſerve*, wij *geverwd*; Hij *ſerfjen*, Verled. Tijd *ſerve*, als mede *ſetver*, wij *verwen*, *verwde*, *verwer*, enz. doch *werven*, *wierf*, *geworven*, enz. Hier uit ziet men het ongemak, door die vroegtijdige verwisſeling dier Letteren veroorzaakt, als mede, dat de L-Fr. taal in dezen de Regelmaat in ſpelling beter heeft gehouden, dan de Nederduitſche taal, waarin zich de klauw des verdervers al vroeg heeft geſlagen.

De S en Z zijn bij onzen Dichter, wat ze bij de geheele oudheid waren, en nog zijn in onderſcheidene beſchaafde talen van Europa. De S namelijk is zacht of ſcherp, ingevolge derzelver plaatſing, de Z alleen ſcherp, de SS uitdrukkende, gelijk Μάζω, mássa, πατρίζω, patrisso, in 't Grieksch en Latijn. De tegenwoordige bepaling van het onderſcheid der zachtere of ſcherpere uitſpraak in S en Z is trouwens, in de meeste gevallen, willekeurig en van lateren tijd. De brave *Ten Kate* ſchreef daarom naar waarheid, I d. bl. 121, dat de Z voor omtrent eene eeuw (dus nu twee eeuwen) bij ons noch buiten gebruik was." Die het bewijs hier voor begeert, ſla de oude Woordenboeken op: *Kiliaan* verwijst op de Letter Z zijne lezers naar S. Ook in de oude ſtukken, door *Bilderdijk* in zijne *Taal- en Dichtkundige Verſcheidenheden*, onlangs uitgegeven, treft men de Z niet aan, of het moest eene enkele maal bij verſchrijf of misdruk zijn. Andere oude geſchriften haal ik niet aan, want daar ziet men, hoewel zeldzaam, echter de hand des verdervers hierin toch meermalen. Al is het nu zoo, dat men zich gaarne aan de meerderheid onderwerpt in het gebruik dier letteren, en naar hedendaagſche gewoonte ſchrijft, mag ik het echter niet verzwijgen, dat ik gaarne zou hebben gezien, dat het langdurig en revolutionair pleitgeding anders om uitgevallen ware, en dat wij in het gebruik van S en Z met Grieken, Romeinen, Germanen en verdere beſchaafde Volkeren van Europa gelijk ſtonden, en niet onderhevig waren aan de ongemakken, die er nu, vooral voor Leermeesters van onderſcheidene talen met derzelver Leerlingen, uit voortvloeijen, en het onderwijs moeijelijk en hoogst-vervelend maken. Experto crede Roberto.

De S opent en ſluit dus meestal bij onzen Dichter de ſilben, terwijl de Z veelal ſluit, of liever, volgens zijn gevoelen, ſlui-

ten moest, dat is de S is zacht en ſcherp, de Z altijd en alleen ſcherp, b. v. *Seft*, *ſán*, *ſwiet*, *ſegstien*, enz. - *uwz*, *huwz*, *muwz*, *doz*, *az*, *iz*, *huwzjen*, *bruwzjen*, *kransgjen*, en ook *kranssjen*, gelijk *Cats* en andere Tijdgenooten, *kranſſen*, *danſen*, *ſchanſen*. Vergel. onzen *Dichter* Voorr. bl. XXVI, mijne *korte Aanteekeningen*, I d. bl. 57, reg. 10. Wegens het ſluiten der ſijlben met de S, dat men veel malen vindt, moet ik echter doen opmerken, dat dit niet is volgens 's Dichters regel, kortelijk in de Voorr. door hem opgegeven; doch in de vorige uitgaven, na zijn dood gedrukt, dit zoo vindende, meende ik geene vrijheid te mogen nemen alles te veranderen, en overal gelijk te maken. Te meer nog, om dat ik geloof, dat de Dichter zijn gevoelen over de ſcherpe ſisſing der Z te veel overdrijft, gelijk zulks nog meer blijkt uit de verdubbeling der Z in *dizze*, *lizzen*, *ſizzen*, *lezzen*, *glezzen*, *wezzen*, *genezzen*, enz. Hierin immers kon men zeer wel toe met de SS, die hij ook elders gebruikt, en men vindt de genoemde woorden in ſtukken na hem met SS vrij algemeen gebruikt; bij voork. in de *Bijdragen van Waſſenbergh*, waar men leest *deſſe*, *diſſe*, *liſſen*, *ſiſſen*, *leſſen*, of *læſſen*, enz.

Van de verwantſchap tuſſchen B en P, D en T. Zie men N°. 6, *over de wiſſeling der Letters*.

2. OVER DE VERDUBBELING DER MEDEKLINKERS.

Ingevolge de gewoonte der Schrijvers van 's Dichters eeuw, gebruikte ook hij vaak de verdubbeling der medeklinkers, waar wij thans de enkele ſchrijven, b. v. *fijnnen*, *helljen*, *nimmen*, *kommen*, *roppen*, *ſchamme*, *namme*, *ſjietten*, *ſtjietten*, *jietten*, *blommen*, enz. enz.

Hij verdubbelt ook de medeklinkers in de verledene Tijden der W-W. en Deelw. waar eigenlijk voor een der dubbelen de D of T. behoorde te ſtaan, b. v. *betelle* voor *betelde* van *betelljen*; *beminne*, voor *beminde* van *beminjen*; *homppe* voor *hompte* van *hompjen*; *tergge* voor *tergde*, *getergd* van *tergjen*; *tierre* voor *tierde*, *getierd* van *tierjen*; *klamppe*, voor *klampte*, *geklampt* van *klampjen*, enz.

worden met de enkelen geſchreven, en de D verzwegen.

De verdubbeling van GCH kende onze Dichter even weinig als over het algemeen, deszelfs Tijdgenooten, en ſchreef *Lichem*, *pochjen*, *rachel*, enz. gelijk *Bilderdijk*, niet zonder reden, nog met de oudheid ſchrijft.

De SCH in het midden der woorden kent hij ook niet zoo menigvuldig als wij, maar gebruikte daarvoor de Z of SCK, b. v. *Ruwzjen*, ruiſchen; *bruwzjen*, bruiſchen of bruiſen; *wasckjen*, waſchen; *terseckjen*, dorſchen; *polseckjen*, polſchen, enz. Dat de SCH evenwel gebruikt wordt door onzen Dichter, zagen wij N°. 1, *over de Verwantſchap der Letteren.*

De TS voor onze Z of S, vooraan, b. v. *Tsingerjen*, *fortsingerjen*, *tsegstig*, *tsantig*; *tseagjen*, *for-tseagjen*. Over *Tzestig* enz. Zie men *Bilderdijk*, *T. en D. Verſch.* IV, 49.

5. OVER HET WEGLATEN VAN LETTERS.

Vaak vallen er in 't L-Fr. letters weg, grootendeels om de uitſpraak te verzachten (want in zachtheid van uitſpraak overtreft de L-Fr. taal vele andere reeds beſchaafdere dialecten) deels ook om andere oorzaken. Zoo wordt de D achteraan weggelaten in *Dea* voor *dead*, dat men echter ſoms ook leest, in *brea*, *joe*, *goe*, *tjoe*, *hân*, *lân*, *bân*, *pân*, *nea*, *rea*, *bea*, *blea*, *die*, *lie*, *hie*, *rie*, *ſtoen*, *ſtien*, *huwn*, *juwn*, *buwn*, *juwn*, bij *Baardt von*, enz. Soms zelfs DE, b. v. *eyn* voor *eynde*; *heyn*. *ſey*, *laey*, enz.

De D in het midden, als: *lyen*, *fryen*, *myen*, *dyen*, *oere*, *oone*, *bye*, *meye*, *ondere*, *ſcheynen*, *ſeynen*, *faer*. Soms zelfs DE, b. v. *moer*, *broer*, *hânle*, *wânle*, *fânljen*, *hânljen*, *wânljen*.

De G in 't midden des woords, als: *frejen*, *fwyen*, *kryen*, *hijnst*. Achteraan, als: *joe* voor *joeg*, dat men ook vindt, *sjoe*, zag.

De F in 't midden en achteraan, als: *heal*, *keal*, *helt*, *âljen*, *haed*, en *haud*, *hearst*, *koer*, *dolljen*, *doar* (durf) *flear* (*flerf*) *fordear*, enz.

De L in *âd*, *wâd*, *fât*, *kâd*, *fock*, *dock*, *hâden*, *kâtjen*.

De ND in *koe* voor *konde*; *floe* voor *flonde*.

De R wordt in het ſpreken zeer vaak of niet, of ſlechts flaauw gehoord in *Bern*, *Born*, dat men, elders, en in de *Bijdragen* van *Waſſenbergh* geſchreven vindt *Ben*, *bon*, gelijk ook ald. *wied* voor *wierd*; *wodden* voor *woorden*; *wod*, word; *hot*, *hotten*,

hart harten; *twoe*, *twee*, *ooe*, dwers, dwars anders enz. Waar onze Dichter echter de R overal ſchrijft. Om de Etijmologie, en om grove misſlagen voor te komen, is 't niet tè min zeer aan te raden die R te ſchrijven, om dat ze hoe flaauw ook, ſoms toch eenigzins wordt opgemerkt bij het uitſpreken. Onze Dichter ging wel eens te verre met het plaatſen dezer R in woorden, waarin dezelve niet behoort, b. v. in *ſchiertte* en *ſchirtte*, ſchoot, welk woord men veel beter geſpeld vindt, *ſchotte*, in de *Bijdr. van Wasſenb.* I, 164. Gelijk ik dan ook, om gemelde reden, II d. bl. 66, r. 4. *Fortjettel-boetjen* heb gegeven voor het bedorven *fortjearttel-boetjen*. Zie het *Woordenboek*.

TE valt weg in *Ber* voor *berte*; *bejear* voor *bejearte*; *wit* voor *witte*; *lit* voor *litte*, enz.

W, in *Het*, *hat*, O. F. W. *haat*, voor *Hwat*. Zie bij de *Voornaamwoorden*.

4. OVER HET BIJVOEGEN OF INLASSCHEN VAN LETTERS.

Dit is wel zeldzaam, doch enkele reizen treft men het aan.

De T op het einde der woorden, in *Bjoalgert*, *leffert*, *ôdſwabert*, *ljeavert*, *ſwietert*, *eyn-wittert*, *linckert*, *nin-quoatinckert*, *wijs-ſjochtigert*. En zoo ook bij de Tijdgenooten, als bij *Baardt*, *kloeckert*, *pronckert*; als mede *ſnorckaert*, *gragaert*, *ſlechtaert*, welk laatſte ſchijnen kunnen zamengeſteld te zijn met *aert*, aard. - Ook in *mijnent*, *ſijnent*, *herrent*, *uwſent*, gelijk bij ons. Zie *Weiland* en *Siegenbeek*.

De N of NE, achter den tweeden perſoon van den Verleden Tijd, als: *y beminnen*, *y beſleaten* en *beſlatene*, *y dreauwne*, *y forjoene*, *y kijtsſene*, *y móchten*, *y moattene*, *y achttene*, contr. *achtne*. Doch Y is Meervoudig, en zie daar voor den uitgang EN voldoende reden. Die E in *beſleatene*, enz. zal ons elders weder voorkomen. Bij de Tijdgenooten van onzen Dichter vindt men die N achter meer andere perſonen, b. v. *Van der Veen*, bl. 171, gij *brandden*, bl. 241 ik *redden*, bl. 242, *men noodden*; bij *Baardt*, bl. 149 *'t geſchieden*, bl. 150 *Saturnus hoeden*, bl. 158, *hij beeſden*, bl. 213 *daar woonden een*, bl. 305 *men ruckten*, 308 *men vulden*, *hij leerden*, 310 *ik ſetten*; *Bredero* bl. 351, *ick ſtreeſden*, 352 *ick ſchraepten*, enz. Doch men kan die N vaak aanmerken als eene N attractivum.

Wegens het voorvoegen der H voor de L, R, W. Zie onze *korte Aanteekeningen*, bl. 185. Wegens het inlaſchen van dezelve na G, T, R, t. z. pl. en den Grammaticus, II d. bl. 21, reg. 9.

G in *ſchoeg*, voor het gewone *ſchoe*, van *ſchoeyen*. Hier is echter regelmaat.

De W in *wjoeden*, van *joeden*, in *woeckerjen* van *oeckerjen*, in *whippen* van *hippen*. Zie in *weaze*.

Van de T in *tsegetig*, *tsantig*, *tnjueggentig*; in *tsingerjen*, *tseagjen* is reeds elders geſproken.

Van de C in *Ick*, *Gick*, enz.; van de S in *ſlange*, *ſlingerjen*;

Van de G in *glijden*, enz. zullen wij niet ſpreken, om dat deze tot de algemeene taal behooren.

5. OVER HET SAMENTREKKEN OF INKORTEN DER WOORDEN.

Dit ſchijnt aan de oude talen over het algemeen, bijzonder aan de L-Fr. eigen te zijn. Bij onzen Dichter vindt men zoo samengetrokken *Bern* (Hinl. *Born*) voor *boven*, met het augment *geboren*, van 't oude *Beren*, ferre: *Forlern*, verloren; *be-ſchern*, beſchoren; *for-doarn*, verdorven; *moarn*, morgen; *dreyn*, gedragen; *fleyn*, gevlogen; *ſeyn*, zegen en gezonden; *weyn*, wagen; *eyn*, eigen en einde; *heyl*, hagel; *ſeyl*, zegel; *reyn*, regen; *ſpeyn*, geſpogen; *kerl*, korrel; *fâd*, voogd; *ſean*, *ſtean*, *dwean*, *dwaen*, voor dwagen, doogen, doen; *jaen*, q. javen, jeven, geven; *druyen* voor *druwgjen*; *ſtean*, *tjean*; *hel-dey*, heilige-dag; *gin-dey*, goeden-dag; *kloer*, voor klover, klaver, klaauw; *knyn*, konijn; *knier*, ſchnier, ſcharnier; *lockel*, lijckewol, evenwel; *ſomge*, ſommige; *oer*, over; *muwlck*, moelck, mogelijk; *uwn*, oen, oven, enz. enz.

Ingekort worden *geane*, *gean*, *gea*; *dweane*, of *dwaene*, *dwaen*, *dwae*; *jaene*, *jaen*, *jae*; *ſjeane*, *ſjean*, *ſjea*, enz. in vele werkwoorden; *ljea*, *ljean*, leden; *bop* voor *boppe*; *tins* en *tinck*, *Kamphuijzen* het gedenck; *Baardt verlang* voor verlangen; *voorſit* voor *voorzittung*; enz. enz. ook bij de overig Tijdgenooten.

6. OVER DE WISSELING VAN LETTERS.

De aanverwante Medeklinkers B en P wiſſelen in de talen

ſoms elkanderen af, ook in het L-Fr. b. v. *Ba-hey* (*Cats Bohey*) en *Po-hey*; *Jan-raeb*, *Jan-rap*; *aempt*, *ambt*, *ambacht*; *pof*, *bof*; *boffert*, *poffert*; *grope*, *grubbe*, *Kiliaan*.

De CH of G met I, in *Naeit*, *nacht* (Eng. *Night*) *Dooyter*, dochter; *plachtjen*, plaiten, pleiten (middeleeuwsch placitare.) *Tooiten*, tochten; *brooiten*, brochten, bragten. Hiertoe brenge men voorts *kleyen*, klagen; *jeyen*, jagen; *feyen*, vagen, vegen; *jietten*, Verl. Deelw. *getten*; *teyn*, *reyn*, *jeyn*, *weyn*, *dreyn*, *ſleyn*, *eyde*, *dey*, *wey*, *jaey*, *daey*, *laey*, *mey* (mag) verder *jaen*, *joe*, *juwn*, gaven, geven, gaf, gegeven; *jond*, *gond*, *gund*, *gegund*; *frejen*, vragen; *jern* gaarne; *jeſte*, *jild*, *jister*, gister; *tjin*, tegen, *ſegs*, thans *ſeis*, zes.

De CH met F, in *hecht*, *eſter*, achter, echter; *nocht*, *noft*, *locht*, *loft*; *kreft*, kracht; *greft*, gracht, *geroſte*, gerucht, *manheftig*, *manhaftig*, manachtig; *wierheftig*, waarachtig, enz.

De CH, met G, in *mog*, *mogge*, *mbcht*; *nog*, *nogge* voor *nog* en *noch*; *dog*, voor *doch* en *toch*; *ſjog*, *ſjocht*; *ſljueg*, *ſljuecht*; *weagen*, *wicht*; *jeyen*, *jagge*, *jacht*; *kleyen*, *klegge*, *klacht*; *ik dog*, *hij docht*; *ſleg*, *ſlecht*, enz.

De D met T, in *Deck*, *deckjen*, *teck*, *teckjen*; *danckjen*, *tanckjen*; *ding*, *ting*; *tecken*, deken; *ticht*, digt; *tried*, draad; *do*, doen, toen; *twang*, dwang; *twingjen*, dwingen; *twers*, dwers, dwars; *twierjen*, dwarlen; *tryë*, drie; *term*, darm; *terſchjen*, dorſchen; *teyen*, dooyen; *tjea*, dye; *tjeaf*, dief; *tjienst*, dienst; *tinckjen*, denken; *tin*, dun; *tonger*, *touwer*, donder; *tor*, dor; *trog*, durch, door; *tuwzen*, duizend; *tuwſel*, duizel; *tommeljen*, dommelen, tuimelen; *tÿgge*, deeg; *fortriet*, verdriet; *tranteljen*, drentelen, enz. enz.

D met S, in *djaggeljen*, *ſjaggeljen*, *ſaggelen*; *dock*, *ſock*, dus, ſus.

D met ST, in *djoeyen*, *ſtjoeyen*; *ſtoam*, ſtoom, enz.

D met Y, in *deyen*, *deadjen*, *dooyen*, *dooden*; *groede*, groei; *ſiedjen*, ſaden, ſaeyen; *mjean*, *meyen*, maden, maeyen; *briedjen*, *braayen*, *braden*; *mey*, mede; *miere*, mader, maayer; *boyem*, bodem, enz.

G met K, in *gnorjen*, *knorjen*; *gnep*, *gnap*, *knap*; *gnuwjen*, knouwen; *Joncker*, Jongher (*M. Stoke*) *klinckjen*, *klingen*; *klang*, *klank*, enz. enz.

H met K, in *minsch*, *minsck*, enz. Zie meer voorbeelden

L met N, in *dertten*, *derttel*, dartel; *middel*, midden; *formietten*, vermetel; *forjietten*, *forjiettel*, enz.

N met D, in *ſchanne*, ſchande; *tânnen*, tanden; *hânnen*, handen; *pânnen*, panden; *lânnen*, landen; *beminne*, *beminde*, enz.

M met T, in *ſchamme*, ſchaamte.

P met F of V, in *boppe*, boven; *roffen*, *roppen*, roepen; *groppe*, groeve. *Kiliaan grope*, *grubbe*, fovea.

Sl met SCH, in *sjietten*, *ſcheat*, *ſchetten*; *sjaggeljen*, *ſchaggeljen*; *sjold*, *Bijdr. van Waſenb.* I, 168, doch *ſchiold*, *ſchioldner*, I, 142. Zie *Junius* in *Shield*. — *Aſſche* ſpreekt men in Zeeland uit, als ware het *assje*. En dit is in Duitschland de uitſpraak in *ſchön*, en vele andere woorden.

SCH met S, in *ſchil*, *ſil*; *ſchoe*, *ſoe*, enz. In Holland en elders is men wel gewoon *menſchen* te ſchrijven, doch uit te ſpreken, als ware het *menſen*. Deze gewoonte ſchijnt oud.

TS met Z of S. Zie No. 2 *over de verdubbeling der Medeklinkers*.

TS of TZ of TI voor onze K, in *T'zæf*, *kaf*; *tzijz*, kaas; *tzierl*, kerel, karel; *tzijlck*, kelk; *tziesjen*, *tsiesjen*, kiezen; *tziaka*, kaak; *T'zierka*, kerk; in de O. F. W. en *G. J. tjercke*, *tzettel*, *tjettel*, ketel, *eltz*, *eltj'*, elk; *liltje*, leelijke. — Wegens de verwisſeling der Z met Y zie men het *Etymologicon Junii*, op de lett. Z.

Voorts vindt men nog eene groote menigte woorden, waarin de TS met K afwisſelt, b. v. *buwtsjen*, *buwckjen*, bouken, *kijckjen*, *kijtsjen*; *laeckjen*, *laeytsjen*; *loackjen*, *loaytsjen*; *koackjen*, *koaytsjen*, waarvan *koackne*, koken, keuken; *folck*, *foltsen*, *herckjen*, *hertsjen*; *brecken* heeft in 't Verl. Deelw. *britſen*; *ſpreckent*, *ſpritſen*; *ſtecken*, *ſtutſen*; *luwcken*, *litſen*; *ſtrijcken*, *ſtritſen*; *deckjen*, *ditſen*. Voorts nog *weytsjen* voor ons waken, *meytsjen*, maken; *reytsjen*, raken; *wirtſa*, O. F. W. werken, v. d. *wirtſe-dey*, werkdag.

Ook geſchiede dit met S en K, in *tanckjen*, *taensjen*; *tinckjen*, *tinsjen*; *ſchinckjen*, *ſchinsjen*; *drinckjen*, *drinsjen*, enz.

X met GS, in *Ogſe*, *ſogſe*, *waegsjen*, *gewaegs*, *wuwgſen*, *waegs*, waar voor men in de O. F. W. en elders leest *oxa*, *ſoxe*, *wâxie*, *waxe*, *wax*, *wachs*, H D. wasch, cera. Voorts *Pingſter*, *Pinxter*; *ſegs*, *ſex*, zes, enz. Dat onze Dichter de X evenwel gebruikt, ziet men uit *Blixeme*, *hixſe*, *Japicx*, enz.

Y met W, ſoms ook G, in *ſtowia*, *ſtoyen*, beide in de O. F.

W. bij onzen D. *ſtoayen*, in *boeck-ſtoayen*, boekſtaven; *ſchowia*, *ſchoya*, *ſchouwen*, O. F. W. G. J. *Schoagjen*; *ſtryen*, *ſtraaien*, *ſtouwen*, M. G. *ſtravan*. Zie ald. *Jun. Gloſſ.* als mede in *ſtogan* of *ſtoyan*, *ſtouwen*, judicare. Trouwens gelijk de A. S. G. in der Eng. Y is overgegaan, zoo ook de Gottiſche G in onze Y of J.. — *Troayen*, *troagjen*, *trawia*, draven; *koayen*, *koagjen*, *kaauwen*, enz.

Dat de W, KW of QU gedurig verwiſſelen, is bekend: trouwens bij allen is zekere blazing. De M-G. ϴ is onze W, en de Latijnſche zoo wel als de Franſche QU. *Ten Kate* houdt dezelve voor HW, *Junius* voor Q. Bij ſlot van rekening komt het op een uit. *Welle*, *Quelle*; *wel-water*, *kwelwater*.

7. OVER DE OMZETTING OF VERPLAATSING DER LETTEREN.

LE, van den Dichter, is bij ons EL, b. v. *Orgle*, orgel; *Brijzle*, *brijzel*; *hândle*, handel; *wândle*, wandel; *Sijpple*, Sijppel; *wanckle*, wankel. Doch men kan het er hier ook voor houden, als ware er E of DE uitgevallen, door de zamentrekking, en dan zou het zijn: *orgele*, *brijzele*, *hândele*, enz. behooren tot No. 5.

Zoo is het ook gelegen met NE voor EN, in *mólne*, molen; *jelne*, elle; *ſtelne*, gestolen; *komme*, gekomen; *onderworpne*, onderwórpen; *teckne*, een deken; *teeckne* een teeken; *dertne*, *dertten*, dartel; *heerne*, heeren; *Frouwne*, vrouwen, enz.

Vaak wordt de R verplaatst, door omzetting, b. v. in *born*, bron; *gers*, *gres*, *gras*; *hors*, *ors*, *ros*; *yerſen*, yzer; *strót*, *stort*; *tratten*, tarten; *trotten*, torten; *korste*, crusta; *ſchrep*, ſcherp; *groat*, gort; *ſersck*, frisch; *trossjen*, trosſen, torſchen enz.

§ 6. OVER HET KOPPELEN OF ZAMENVOEGEN VAN WOORDEN.

geweest te zijn. Het koppelteeken echter, dat hij vaak gebruikt, en ook nog bij ons alle aanbeveling verdient, bevorderd de duidelijkheid en het regte verstand der woorden bij uitnemendheid. Waar dit ontbreekt, (en soms is het bij het herdrukken weggevallen, soms wordt het in de vorige uitgaven niet gevonden, daar het behoorde) daar zou dikmaals duisterheid en misverstand plaats kunnen grijpen. Men vergel. b. v. *de korte Aanteek.* bl. 221, reg. 5. Zoo was eens een zeker iemand verlegen bij het lezen van het woord *rekwest*, waar hij de sylben moest scheiden: of hij lezen moest *rek-west* of liever *re-kwest*. En wie kan het den man kwalijk nemen?

Zeer talrijk zijn de koppelingen van twee woorden. Wij zullen slechts van de honderden, die men er vindt, eenige weinige uitkippen, en wel zulke, die ook vatbaar zijn voor omzettingen, en door den Dichter zoo ook, meestal met verandering der beteekenis, gebruikt worden.

Æge-wijt; wijt-æge. Æg-drippe; *drip-æg*.
Æg-gloerckjen; gljoer-ægjen. Æg-pinckjen; pinck-ægjen.
Æg-blier; blier-æge. Æg-wetterjen; wetter-eagjen.
Beam-bosck; bosck-beam. Beam-frucht; frucht-beam.
Blocy-blomme; blomm'-bloey. Bloey-bly. Bloey-grien.
Blomme-tuwn, tuwn-blomme. Brân-æffer; æffer-brân.
Dey-ljeacht; ljeacht-dey. Dey-klear: klear-dey.
Gruwle-grijmme; grijmm'-gruwle. Gruwn-djiep; djiep-gruwne.
Lân-minsche, een die op het Land woont.
Lânz-ljoe, Landslieden, populares.
Lân-Heere, een Landheer, die zijne Landerijen verhuurt.
Lânz-Heeren, 's Lands Heeren, regenten, bestuurders des Lands.
Lof-tanck; tanck-lof. Tanck-lied, Tanck-luwd.
Noas-wijs; wijs-noas. Rea-goune; goud-rea.
Rea-schamme; schamm'-rea. Rots-slien; slien-rots.
Teamm'-twang; twang-teammjen. Twang-drieuw; drieuw-twang.
Tinck-quea; quea-tinsfen.

KOPPELING VAN DRIE WOORDEN, ENZ.

Men vindt niet alleen Eer-preal, Eer-glanze, eer-gloarje; maar ook Eer-glans-prealle.

maar ook: Gloar-glanze, glanz-gloar en glanz-gloauw.
——— Gleon-gloar-glanze, enz.
——— Dey-klear; klear-dey, enz.
——— Klear-ljeacht dey; dey-ljeacht-kleer; ljeacht-klear-dey.
——— Bloey-blomme; bloam'-bloey, enz.
——— Bloey-grien-bly-blomme-pronckje-prealt.
——— Lof-ſang; en lof-gesjong, enz.
——— Lof-sjong-liet.
——— Lof-psalm, — lof-psalm-sjongen.
——— Bordoer-wirck, — bordoer-wircks-tried.
——— Æg-gloerckjen, enz. — Æg-dol-gljoerjen.
——— Freugde-ſjoer; — freugde-ſjoer-baeken.
——— Haed-ſteaf en Eere-ſteaf; — haed-eer-ſteaf.
——— Haeze-wijn; — haeze-wijn-huwn.
——— Sjong-maester; — harp-sjong-maester.
——— Hjimmel-ſeyn, hjimmel-kranz; — hjimmel-ſeyn-kranze.
——— Jelds-ſtjippe; — jelds-ſtjippe-treast.
——— Inckel-hertig; — inckel-hertig-gol.
——— Fied-wiet, lauwg-wiet; — lauwg-fied-wiet.
——— Wol-fert; — wol-fert-ſeyne; — wol-fert-tier-ſeyne.
——— Schied-touw; — miette-touw; — ſchied-miette-touw.
——— Tucht-rijz-biezme; — rijz-biezme-tucht.
——— Rin-ſtreame, rin-floed; — Rin-ſtreamme-floed.

Men heeft niet alleen Oer-hâd en hâd-ſtoack;
maar ook Oer-hâd-ſtoack.
——— Æffer-bloed; — Æffer-bloed-wiet.
——— Æg-wiet, en trien-wiet; — æg-trien-wiet, en gjealp-trien-æg-wiet.
——— Æg-drippe; — æg-drippe-reyn, en æg-drippe-ſtirt-reyn.
——— Sinne-ſjoer; ægen-ſinne-ſjoer.
——— Moarn-rea; — morn-ſtuwn'-rea.
——— Dea-wuwne; — mord-dea-wuwne.
——— Tril-kâd; — eangſte-tril-kâd, en tril-kâd'-eangſte, enz.

KOPPELING VAN VIER WOORDEN EN MEER.

Kunstmatig zijn de volgende:
Jouw-leaz-nimmend-jaen.
Kiel-ſnaer-ſloyt'-luwd.

Klaerd-wiss'-ljeap-fix.
Kners-knipp'-knorr'-knæg'-tânne.
Lân-fted-fee-twangs-lock.
Near-fillig-paed-fpoar-bjuester.
Slinger-fjoerig-weer-ljeacht.
Suwz-ruwz-bruwz-hol-bol-hobble-tob.

MET EEN KOPPELWOORD, BIJWOORD, ENZ.

Dwijl-in-dwelm-finnig.
Fers-in-rijmme-kunste.
Hacy-æf-hea-moanne.
Klauw'-in-horn-djier
Nacht-in-froast-for-jeyer.
Stoack-in-ftecke-blijn.
Tjienst-æf-fleat-jieffer.
Siette-oon-fietten-lân.
Naet-tinck-op-nead.
Seyn-fwiet-fol-proppe.
On-gruwn'-fwiet-luwdig.
Om-fnie-bol-wircke, enz.

Deze zamenſtelling van woorden, die nog verder, ja ſchier tot in het oneindige kon worden voortgezet, is een ſterk bewijs *en* van den rijkdom der L-Fr. taal, *en* van derzelver oorſpronkelijkheid, *en* van hare hooggaande beſchaving, waarvoor vele andere talen niet vatbaar zijn. Hoe veel wijsheid moeten onze Stamvaderen reeds bezeten hebben! Men vergelijke hier het geen *Wasſenbergh* zegt in zijne *Bijdragen*, II St. Voorr. voor de Verhand. over de Eigen-namen der Friezen, bl. I en II.

Om echter den Rijkdom der Landfr. taal in het koppelen van woorden wel te doen zien, vergelijke men haar en hare Dochter, de Nederduitſche, met de veel overeenkomst met haar hebbende Griekſche taal, waarin de koppeling van woorden insgelijks zeer menigvuldig is, en voor de uitdrukking der ware beteekenis juist berekend.

In 't Grieksch dan vindt men eene menigte van woorden zamengeſteld met Βαθυ, diep, in de beteekenis van *zeer*, die meestal met de Land-fr. woorden, met *Djiep* zamengeſteld,

kunnen worden vertaald. b. v. βαθύδοξος, djiep beroemd, heag-beroemd.
βαθύβουλος, djiep-ſinnig, enz.

Met αὐτο in 't Grieksch, — *ſalm*, *eyn*, enz. in 't L-Fr.
αὐτόβουλος, ſalmwillig.
αὐτογένεθλος, ſalm-teeljend.
αὐτοαγαθότης, ſalm-goeheijt, de goedheijd-ſalme.
αὐτόπαις, eyn-berne, enz.

Met ἴδιος achteraan, b. v. φίλαυτος, eyn-minner, ſalm-ljeaver.
en φιλαυτία, eyn-ljeafde, ſalm-ljeafde.

In dit laatste opzigt gaat de Griekſche de L-Fr en Nederduitſche taal te boven.

Met περὶ, Lat. per, het L-Fr *trog*, of *om en om* in de beteekenis van *zeer*.
περιγηθής. — trog-blij; om en om bly.
περίδηλος. — trog-in-trog-bekend, al-om-bekend.

Met ἐν, in 't L-Fr. *ijn*, b. v.
ἔνδηλος, ijn-bekend.
ἔνδοξος, ijn-beroemd, tijgge-of heag-beroemd, enz.

Met μόνος — allinne, yen, b. v.
Μόναυλος, yen-teanig, yen-luwdig.
Μονογενής, yen-geboren.
Μονοίκηλος, allinne-wenjende, enz.

Met παν, παμ, — heel, al, b. v.
πάμμελας, heel ſwart, oeral-ſwart.
πάμφαγος, al-ſlijnner, ſlijn-al, fret-al.
παυδύναμις, al-machtig, al-moggende, enz.

In het achtervoegen van *al*, winnen wij het van de Grieken.

Met πολυ, — fol, folle, b. v.

πολυαίματος, fol-bloedig.
πολυάγκιστρος, folle-hoeckig.
πολυάλγης, moeijte-fol.
πολυάριθμος, fol-tallig, tal-fol, enz.

In het achtervoegen van *fol*, winnen wij het van de Grieken. Met ἀντι, — weer, tjin, b. v.
ἀντιλέγειν, jin-ſnappen, tjin-ſprecken.
ἀντέρως, weer-ljeafde.
ἀντίδωρον, tjin-jefte.
ἀνλίβιος, tjin-ſtrijdig, weer-borstig, enz.

Met παλιν, weer, weerom, b. v.
παλιντυπής, weer-ſtoytjend, weer-om-ſtoytjend.
παλίμφυής, weer-bern.
παλινδρομία, weer-om tochte, enz.

Om te zwijgen van de zamengeſtelde met *wan*, *on*, Lat. *in* Gr. ἀ of ἀν; — *mey*, Lat. *com*, Gr ἁμα ὁμου, ἁμ, ἀ en ἀ; — *miz*, *quea*, *wan*, Lat. *dis*, *male*, Gr. κακο, δυς; — *goe*, *wol*, *rjuecht*, Lat. *bene*, Gr. καλο, ἐυ; — *Ljeaf*, Gr. φιλο; — *heal*, Lat. *ſemi*, Gr. ἡμι; - *ſchijn*, *falsch*, Lat. *falſi*, Gr. ψευδο; — met de Praepoſitiones tot 3, 4 en meermalen, enz. enz.

Indien iemand die allen wilde bij een zoeken, dan zou hij niet bij honderden, maar bij duizenden, zulke gekoppelde woorden, zelfs in Woordenboeken ontdekken. En hoeveel is er in dagelijkseh gebruik, dat nog nooit, hoezeer het zulks ook verdiende, in eenig Woordenboek is opgenomen: hoeveel kan er nog bovendien door elk, des begeerende, worden uitgedacht, gevormd en in gebruik gebragt.

Tot den rijkdom der L-Fr. taal behooren vooral de eigennamen, die zeker veel menigvuldiger in het kleine Friesland gevonden worden, dan in eenig gewest van geheel Europa, alleen de oude Grieken uitgezonderd, die er meer hadden, om dat zij, behalve den grooten rijkdom, nog omzetting gebruiken, en dus het getal bijna verdubbelen, b. v. Archippus, Hipparchus; Argijrophilus, Philargyros; Agatharchus, Archagathus, enz. enz. Sed manum de tabula!

§ 7. OVER DE TAALDEELEN, ENZ.

Alles wat *Siegenbeek* en *Weiland* hier reeds gezegd hebben, kan men raadplegen. Wij mogen en kunnen niets anders verhandelen, dan eenige bijzonderheden, tot goed verſtand van de Gedichten onzes Dichters; en zullen dit zoo kort aanſlippen, als mogelijk is, om dat hier, over het algemeen, alles vrij overeenkomſtig is met de Nederduitſche taal.

1. OVER DE GETALLEN DER NAAMWOORDEN.

De getallen zijn Enkel- en Meer-voudig. Het Meer-voud wordt als in de N. T. gevormd door het aannemen van *s*, *n*, *en*, b. v. Ader-Aders. Libben-libbens. Beane-Beanen. Baléke-Baleken. Beck-becken. Wetter-Wetteren; enz.

Die uitgaan op *heyt*, hebben het meerv. op *heyten*, doch meestal op *heden*; welke uitgang meer en meer veld heeft gewonnen, en thans vrij algemeen in gebruik is.

Vele woorden verdubbelen in 't meerv. den medeklinker, overeenkomſtig met de uitſpraak, ook daar, waar het in de N. T. nu niet meer geſchiedt, b. v. Bled-bledden. Fet-ſetten. Fortriet, for-trietten. Broar, broarren, enz. enz.

Uitzondering.	Goez	krijgt in 't Meerv.	Giez.
	Kuw	———	Ky.
	Klaed	———	Klean.
	Lid	———	ljea of ljean.
	Wey	———	weagen, wægen.
	Dey	———	deagen, dægen.
	Hijnzer	———	hijnzers en hijnzer.
	Bern	behoudt	Bern.
	Schiep	———	Schiep.
	Djier	———	djier,

Gelijk de Nederduitſche woorden *voet*, *duim*, *jaar* enz. collectiva zijn, zoo vindt men deze ook in de L-Fr. en bovendien ſoms nog andere woorden, als *Fisch*, voor *visſchen*, I d. 90. Zelfs met het onzijdig lidwoord *'t fisch*, I d. 108. *Schijp* voor *ſchepen*, I d. 208, enz. De woorden *ky*, *ſchiep*, *djier*, en *bern*, in 't Meerv. alleen aan 't Lidwoord kenbaar, zijn

overblijfſelen uit de Oude A. S. taal. Zie *Lye*, *Gramm. A. S.* voor het *Etymologicon Angl. van Junius*, *Cliguett*, *Bijdr.* bl. 163 en volg. Dat de Hl. D. taal ook in vele woorden het Enkel- en Meer-voud gelijk hebben, doch door 't Lidwoord onderſcheiden, b. v. *der Enget*, *die Engel*, enz. is algemeen bekend.

2. OVER DE GESLACHTEN.

Onze Dichter maakt (in overeenkomst met gelijk-tijdige Schrijvers uit andere gewesten) doorgaans, tusſchen het mannelijke en vrouwelijke geſlacht, zoo weinig onderſcheid, dat men het erſchier voor houden zou, als of hij ſlechts twee geſlachten, namelijk het gemeene en onzijdige heeft gebruikt, gelijk dit in de Deenſche taal plaats heeft. Doch dit is ſlechts ſchijn: het zal ons nader blijken, dat hij wel degelijk drie geſlachten erkent. De *Grammaticus* beweert wel, hoewel te onregt, II d. bl. 5. Nulla ſunt genera nominum: omnia ſunt enim generis omnis. En bl. 11 omnibus nominibus praeponitur articulus *in*. Articulus femininus non est, etc. Indien dit waarheid ware, dan zou de L-Fr. taal volkomen Patois zijn; het geen er echter verre van af is.

Maar wij zullen den Dichter, ter zijner verdediging zelve laten ſpreken, en overtuigend bewijzen, dat hij de drie geſlachten heeft erkend en gebruikt. Vooreerst dan, men vindt niet alleen het mannel. lidwoord *yen*, maar ook het vrouwelijk *yene*, het onzijd. *yen*. Van het bepalend Lidwoord niet alleen *dy* of *de*, voor 't Ml. en V. maar ook *it*, of *et* voor 't onzijd. Voorts van het manl. in den genitivus *des*, van het vrouw. *der* (dear.) Als mede de manl. voornaamwoorden *hy* en *dy*. de vrouw. *jæ* en *dy*, de onzijd. *dat*, *it*, *et*, enz. Zie bij de *Voornaamwoorden*. Eindelijk de Bijvoegl. N-W. zijn alle van drie geſlachten, in twee uitgangen, als m. o. *breed*, v. *breede*; *lieaſ*, *ljeave*; *heag*, *heage*, enz.

3. OVER DE NAAMVALLEN.

Naams-uitgangen (caſus) erkent ook de *Grammaticus* niet, wanneer hij l. l. zegt: Nulli praeterea caſus hiç ſunt recepti. — Excepto tantum genitivo nominum deſinentium in conſonantem, qui formatus addenda ad Nominativum ipſum litera S, ut: dat caels ſlirt: dy beams virtil: et nominum deſinentium in vocalem praecedente vocali, ut: dat ays dirc; dy cays ciste; dit

tous cnote; in fijtirs pijp; leppils ſtalle, etc. En bl. 6. Dativum, accuſativum, vocativum, ablativum non habent. Sed in ſermone caſuum loco ſemper praeponitur particula quaedam. Pluralis etiam genitivum non habet. Hoe veel waar- of onwaarheid in deze woorden ſteekt, zullen wij weldra ontdekken bij de behandeling der

4. VERBUIGING, EN AANWIJZING DER NAAMVALLEN,

waartoe wij nu overgaan. — De gewone manier der Taalkundigen volgende, zien wij ook hier, dat de naamvallen der Z-N-W. zonder Lidwoord gekend worden uit den zin der rede, of door de voorzetſels *fen*, *oon*, enz. aangeduid, zonder dat het woord-zelve verbogen wordt, b. v.

1. of Nomin. *Brea* is goed om te ytten.
2. - Genit. De ſmeyts *fen brea*, of de *brea-ſmeyts* is oongenamme.
3. - Dativ. *oon brea* jouw ick de for-ker boppe alles.
4. - Accuſat. *Brea*, ijt ick jern.
5. - Vocat. *Brea!* hoe lekker ſmakkeſtu!
6. - Ablat. *Fen brea* libje ik; *mey brea* ſiedje ick mijn bern; *trog brea* beſtiet men.

Dit in aanmerking nemende, kunnen wij volſlaan met te zeggen, dat er eigenlijk maar een geval is, waarin verbuiging plaats heeft, d. i wanneer achter het Z-N-W. door hetwelk men een perſoon of zaak aanduidt, de S gezet wordt, om te beteekenen eenen *bezitter*, *voortbrenger*. En in dit geval ſtaat zulk een woord meest altijd voor een ander Z-N-W, b. v. *Goads goeheyt*; *mans kreft*; *wetters grauwne*. En met den Infinitivus als naamwoord gebruikt, b. v. *dwaens begin of eyn*. En dit door alle geſlachten, ook van het vrouwel. als: *dochtersman*; *moers ſchette*; *tjeaſds wuwne*.

5. VOORBEELDEN VAN VERBUIGING.

Voegt onze Dichter een Lidwoord en Bijvoegl. N-W. bij het Z-N-W., er komt echter geene verandering in de verbuiging behalve die, welke het geſlacht der Bijvoegl. N-W. en Lidwoorden

	Eenvoud.	*Meervoud.*
1.	Yen goed of de goede man Yene goede of de goede frouw. Yen goed of et goede huwz.	de goede mannen. ——— frouwen. ——— huwſen.
2.	Fen yen goed of de goede man, enz.	Fen de huwſen.
3.	Oon yen goed of de goede man, enz.	Oon de huwſen.
4.	Gelijk de 1.	Gelijk de 1.
5.	Is er in dit geval niet.	———
6.	Fen, mey, trog, enz. yen goed, enz.	Fen, etc. Zie 2.

Dit is bij onzen Dichter de doorgaande verbuiging, waaruit men zou beſluiten dat de Grammaticus niet verre van de waarheid is, wanneer hij zegt: er zijn geene naams-uitgangen, welke verbuiging ondergaan, behalve alleen den Genitivus. Doch hier tegen over ſtaat, dat onze Dichter meermalen andere naamvallen gebruikt, b. v. II d. bl. 48, *Fen ſocken heag-ſleanden* gaest-ſoroongenamme to wirdden. II d. bl. 111, *Trog ſocken langen tijd*, enz. voeg hier bij *Him*, *my*, *uwz*, en meer andere voornaamwoorden: het voornaamwoord *dizzer* in Genit. plurali, II d. 80, 81, *dizzes twae geljearen*; het Bijvoegl. N-W. *alder* en het lidwoord *der*, in Genit. plurali, enz. enz. Dit een en ander geeft duidelijk te kennen dat men bij onzen Dichter meer naams-uitgangen vindt, dan alleen den Nominativus en Genitivus; als mede, dat de *Grammaticus* te veel zegt, wanneer hij beweert, dat de pluralis geen Genitivus heeft. Uit het vorenſtaande blijkt het dus duidelijk, dat het den Dichter, indien het toen gebruikelijk ware geweest, gemakkelijk zou gevallen zijn, de taal even kunstmatig te ſchrijven, als men thans de onze doet. Doch hij ſchreef, zoo als men doorgaans, in den omgang, toen ſprak; en zoo deden ook *Bredero*, *van der Veen*, ja zelfs *Cats* en anderen van dien leeftijd, zonder overal de Grammaticale regels te volgen. Men ziet het duidelijk, dat ook hunne taal ongekunsteld en onbeſchaafd was. Maar gelijk de Nederduitſche taal thans, over het algemeen, naar vaste regels is bewerkt: de geſlachten kenbaar: de verbuiging geregeld, enz. even zoo is de taal der Friezen vatbaar voor beſchaving, en zal, begint men in dezelve te ſchrijven, weldra met de Nederduitſche, hare Dochter, wedijveren. Zij heeft wat langer op het Land geleefd, waar men het zoo naauw niet neemt; hare Doch-

ter is wat vroeger in de Steden, op bals en concerten toegelaten, en dus voor het uiterlijke wat meer beſchaafd en opgeſmukt, doch ook niet zonder eenige natuurlijke ſieraden en goede eigenſchappen er bij te hebben opgezet, zoo als dat doorgaans in de groote wereld gaat. Gelukkig, zoo de oude Moeder onder de menſchen komende, niet te veel van hare kracht-volle eenvoudigheid, en van het natuurlijk-ſchoone verlieze!

Wat ik zoo even zeide wegens de mogelijke beſchaving der Frieſche Land-tale, zal gemakkelijk te bewijzen vallen. Ik neem, om dit te doen, ſlechts eenige zin-ſneden van onzen Dichter ter Proeve, b. v. uit het II deel, bl. 88, dezelve ſchrijvende naar de in de Nederduitſche tale aangenomene regels, zonder echter tegen de uitſpraak der woorden, in de L-Fr. taal gebruikelijk, te zondigen.

De Dichter heft daar dus aan: Mar ſchien hy de reden, as yene goede en nolke paed-liedſter, ſolgjen wol, ſo binne er eak bjuester-greate ſwierigheden ſor de hân: want dan môt hij ſich to in doerhaftig gefjuecht forſirddigjen, altijd ſchrep en ijn forwar ſlean, as wæſende ſen ſoren, ſen efteren, ſen den yenen en oaren kânt, ſen ſijnnen ſijne beſet, dy him onophâdelijk to keer giet. Wat is dat doch ſor yen ſijnne? Alles, wat hun behæget; alles wat hij ſjogt; eynlinge de greatſte ſijnne, welken hy op de wrâd het, is de wrâd ſelle. Mar dat ſlimmer is, hij ſielt ſolle mok-lægen in to-gearre-ſpijlljende oer-yenluwdingen ijn ſijn eygen ſlesch, dy to gearre-mey de fortwijvele drift-ſjochtmen (dy ijn diſſe jieren herre ſolle kreft in ſterktme habb n) naet oars ſijkjen, dan ſluwne, uwre en forfalle om him to oerſljolpjen, en ijn alle boasheyt to dwaen omrôl'jen."

Zie daar eene kleine, maar zoo ik geloof, voldoende proeve, ten bewijze, dat het zeer gemakkelijk aan deskundigen zou vallen om de Landfrieſche taal volgens Grammaticale regels te ſchrijven. Alleen het gebruik van S voor Z, AE voor AA, de Y ſoms voor de I heb ik behouden, om dat ik geloof, dat de Friezen, met onze Voorvaderen, zoo ſpreken, gelijk ik reeds elders gezegd heb. En ſpreken zij zoo, dan moet men ook in hunne taal, het oud en achtbaar gebruik volgende, zoo ſchrijven, volgens den Regel: *ſchrijf zoo als gij ſpreekt.*

1e AANMERKING OP DE VERBUIGING.

De Genitivus van 't Meervoud wordt, in navolging van den Genitivus ſingularis, met eene ſluitende S geſchreven. Zoo vindt men b. v. *treppens*, *oord'lens*, *wirckens*, *barmhartigheytens*, *wijndroens*, *uwſers*. En in de *Bijdr. van Waſenb. liens*. Ook bij 's Dichters Tijdgenooten, en nu nog, is dit gansch niet zeldzaam.

2e AANMERKING.

Onze Dichter gebruikt, in navolging van de gewoonte zijner eeuw, niet alleen *Gods-frees*, maar ook *Freeze Gods*: *Godsljeaſde* en *lieaſde Gods*: *Gods-ſoon* en *ſoone Gods*, enz. waarvan het tweede, waarin de Genitivus het Subſtantivum regens volgt, met regt is af te keuren, als strijdig met het gebruik der Ouden; doch in onzen Dichter te verſchoonen om het gebruik, zijner eeuwe algemeen eigen.

3e AANMERKING.

Soms ſchijnt het wel, als of onze Dichter, buiten noodzaak, en tegen de Taalregels caſus obliqui gebruikt, 't geen aan zijne eeuw zeer eigen was; doch dit is, zoo ver ik kan zien, ook alleen maar ſchijn. Men vindt wel *ſocken*, *docken*, gelijkende naar verbogen naamvallen; doch zij ſtaan voor *ſock yen*, *dock yen*, of dat op hetzelfde uitkomt, *ſock in*, *dock in*. B. v. *Er wier ſocken rid*, I d. bl. 1, er was *zulk een* geloop, enz. Zie *Huydecoper*. - Maar reeds te voren hebben wij gezien, dat hij wel degelijk caſus obliqui, buiten den Genitivus gebruikt, daar de ſijntaxis het vordert, al is het dan niet in die ruime mate, als wij het thans in onze taal doen.

4e AANMERKING.

Wanneer de Oude *Grammaticus* II d. bl. 5 zegt: *dat ays dire*: *dat caels ſtirt*: *dit tous cnote*, voegt hij het Artikel of Pronomen *dat* en *dit*, onverbogen, bij den Genitivus, niet bij het laatſte ſubſtantivum. En zoo doet hij bij het verbuigen ook met het Lidwoord *in*, bl. 6 en volg: *In friouns-hammirs-hey-*

dinz, enz. Hoe zeldzaam dit ook in ooren, die aan iets anders gewoon zijn, klinken moge, wordt het echter vaak door onzen Dichter nagevolgd. Van eenige honderden voorbeelden, die ik aangeteekend had, zal ik er slechts weinige geven.

Met *De*, onverbogen.

D' ljeav' breeds ljeasde-eag, I d. 73.

D' libb'ne lân, I d. 159. enz.

Men wachte zich wel van hier de D' voor 'T te lezen: dit kunstje behoort niet tot onzen Dichter.

Met *It*.

't Schien wircks strielle, I, 90.
't Moarn-ljeachts glanze, I, 124.
't See-schomm'-woel-wiette, I, 156.
't Wreck-swirds toscken, I, 180.
't Smolle lock-paeds wey, I, 212. enz.

Terwijl hij elders regelmatig schrijft, volgens gewoon gebruik.

De âd-tijds diede. *De* bij *diede*: *âd-tijds*, adjective, I, 140.
't Uwls-holtje, I, 69.
't Wrâds oer-great see-becken, I, 207.
't Bliere yerds gelaet, I, 208.

Met *mijn*, b. v. Mijn Goads namme, I, 129.
Mijn solcx oer-tred, I, 134.
Mijn oer-treds gruwle, I, 148, enz.

Doch regelmatig: Mijns kroes swiet-libb'ne drippen, I, 105.
Mijns dwaens lijck, I, 202.
Mijns onschilds plachte, I, 205.

Met *Jon*, b. v. Jôn goeheyts wille, I, 148.
Jôn timpels glanze, I, 166.
Jon tjienners lijcken, ibid.

Regelmatig: Jôns dwaens forjitt'nisse, I, 184, enz.

Met sijn: Sijn troans gordijnne, I, 141.
Sijn dwaens lock, I, 191.
Sijn trouw' tjienners free, I, 205.

Regelmatig; Sijns tjienners, I, 202.

Sijns gelijeke, II d. 101.

Met uwz: Uwz misdieds lest, I, 153.
Uwz Heer'-Goads dieden, I, 157.
Uwz âders bloed, I, 173.

Met alle: All' krijgs-ljoe hâd, I, 86.
Alle heerne oer-heer, I, 226.

Regelmatig: Aller hijmm'len hijmmel-heegte, I, 191.
Aller heer-ſchearne Heer, I, 226.

Met voorzetſels, waar het Lidwoord mede vereenigd is:
Fenne (voor *fen de*) deys klearjen, I, 117.
Fenne moarn-tijds yer, I, 156.
Fenne deads gijz-tuwt, I, 213.

Regelmatig: Fen 's Heerne berge, I, 225, enz.
En zoo vervolgens met *ijnne*, *oone*, *oppe*, *omme*, enz. enz.

§ 8. OVER DE BIJVOEGELIJKE NAAMWOORDEN.

Ook hier is alles, gelijk in de Nederduitſche taal, of regel- of onregelmatig, en kan men dus andere Taalkundigen daarover raadplegen. Alleen verdient hier melding, dat onze Dichter, om de vergelijking aan te duiden, achter den Poſitivus, *az* gebruikt, en achter den Comparativus zoo wel *az* als *den*, welk laatſte echter niet tot den Comparativus, maar tot den Adverſativus behoort: doch er is geene tegenſtelling zonder vergelijking, en omgekeerd. Zie verder het *Woordenboek* op *az*, waar men dit nog bijvoege, dat ik veel vroeger voorbeelden heb opgeteekend van *als* achter den Comparativus, dan 1561, door *Huydecoper*, meen ik; opgegeven. Doch hiervan elders.

§ 9. OVER DE VOORNAAMWOORDEN.

De Voornaamwoorden worden ook in zes ſoorten verdeeld. Wij zouden ook hier onze Lezers naar *Weiland* en anderen kunnen verwijzen; doch moeten, om dat hier afwijking en onregelmatigheid is, dezelve wat nader doen kennen.

1. PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN.

1e Perſoon, Eenvoud.	1. Ick	Meervoud:	1. Wy.
	2. Mijns, mijner.		2. Uwſer.
	3. My		3. Uwz.
	4. My		4. Uwz.
	5. —		5. ——
	6. Fen my		6. Fen uwz.

Ick ſalme, of *ſelme*, enz.

			Meervoud.
2de Perſoon, Eenvoud.	1. Du. Y	Jo, Jy, Je, Ju, Jou.	1. Jiemme.
	2. Dijns, ys	Jons, Jys, Jius, jens.	2. Fen jiemme. (Jienmes)
	3. Dy, y	Jo, Jy, Je, Ju, Jou.	3. Jiemme.
	4. Dy. y	Jo, Jy, Je, Ju, Jou.	4. Jiemme.
	5. o Du. y	Jo, Jy, Je, Ju, Jou.	5. o Jiemme.
	6. Fen dy y	Fen y. Fen Jo. - Jy, Je, Ju, Jou.	6. Fen jiemme.

Aanmerk. Eigenl. is *Du* (dou) alleen Enkelvoudig, de andere Meervoudig. *Jiemme* ſchijnt van *Je*, toen men dit voor 't eenvoud gebruiken ging, uit nood gevormd te zijn, om quaſi vero het onderſcheid tuſſchen de getallen te maken. En in zoo verre is het beter dan ons *gij lieden*. Zie verder bij de *Bezittelijke Voornaamwoorden*.

Over *Yen* of *Jen*, dat meestal ſlaat op *me*, en onbepaald, onperſoonlijk is, zie men ons *Woordenboek*. Ondertuſſchen is hier een mengelmoes van Dialecten, en misſchien zijn er meer woorden voor den 2 Perſoon.

3 Perſoon:	Manl.	Vrouwel.	Onzijd.
Eenv.	1. Hy, er.	Jæ (hya) oul. ſoe, ſo, thans ook ſy, ſe.	It, et, (dat)
	2. Sijns, ſyner.	Herres, harres, jerms —	Sijns.
	3. Him.	Her, har, jer, jerm, ſe.	It, et.
	4. Him.	Her, har, jer, jerm, ſe.	It, et.
	5. —	——	——
	6. Fen Him,	Fen her, enz.	Fen it, enz.

Meervoud.

1. Jæ, thans ook fij, ſe.
2. Herrer.
3. Her, jer, jerm, ſe.
4. Her, ——— ——
5. ——— ——— ———
6. Fen her ——— ——

Hy - jæ - it ſalme, enz.

2. WEDERKEERIGE.

Het onderſcheid tusſchen de vorige en deze was van ouds onbekend. En zoo is het onderſcheid tusſchen dezelve bij de Grieken ook vrij gering, alleen beſtaande in den ſpiritus, waar ſoms de E prosthetica bijkwam: ἀυτοῦ — ἀυτοῦ — ἑαυτοῦ. Soms vindt men het eerſte ook voor het laatſte gebruikt. Voor het vinden van den ſpiritus was er geen onderſcheid: de beſchaving heeft eerst het hulpmiddel des onderſcheids aangebragt.

Manl.	Vrouwel.	Onzijd.
2. Sijns.	Herrer, harrer.	Doorgaans zoo als in
3. Him.	Her, har, enz.	her Manl. geſlacht.
4. Him.	Her ———	Het meerv. als in N°.
6. Fen Him.	Fen her ——	1. behalve *ſe*.

Aanmerk. *Sich* heb ik niet aangetroffen, behalve in de L-R. van *Wedde*, enz. bl. 30, waar men *Sick* vind. Evenwel is het mogelijk, dat het ook thans in Friesland is doorgedrongen en aangenomen.

3. BEZITTELIJKE.

M. en O.	Vrouwel.	Meerv.
1. Mijn.	Mijne.	Mijne.
2. Mijns.	Mijner.	Mijner.
3. Mijn.	Mijne.	Mijne.
4. Mijn.	Mijne.	Mijne.
5. ——	——	——
6. Fen mijn.	Fen mijne.	Fen mijne.

Zoo ook *Dijn*, *Uwz*, *Jôn*, *Jiemme*, *Sijn Her*, enz.

Aanmerk. Uit deze klaſſe zijn, gelijk men ziet, eenige naamvallen ontleend en overgenomen bij de *Perſoonlijke*.

4. VRAGENDE.

Manl. en Vrouwel.	Onzijdig.
1 Wa of wae.	Het (O. F. W. haet) voor *hvat*, d. i. *wat*.
2. Waems (thans waens)	Waems.
3. Waem (wae oon wa)	Het.
4. Waem (wae.)	Het.
5. ———	———
6. Fen waem (wae, wa)	Fen het.

Meerv. 1. Wae. 2. Wier-fen, enz.

Aanmerk. *Het*, *Het-for*, *Het-for-yen*, worden onverbogen bij woorden van alle geslachten en naamvallen gezet.

Wier-fen, of *Wer-fen*, *wier-oon*, *wier-op*, enz. komen van het oude *Wer*, wie? in 't H-D. nog overig, en zijn zoowel van 't een- als meer-voud.

M. en O.	Vrouw.	Meerv.
Welck, enz.	Welcke, enz.	Welcke, enz.

Aanmerk. *Hocker*, voor *Hock-for*, oudtijds *Huecker*, bij verzachting voor *Helck-for*. Zie verder het *Woordenboek*.

Ho-dienig, voor *Hock-dienig*, oudtijds ook *hodiene*, *hodene*, *hoedane*, d. i. hoe-gedaan, van welke gedaante, hoe er uitziende. Zie *Huijdecoper* op *M. Stoke* II, 261. *Hodienig-yen*, contr. *ho-dienigen*; *ho-mennig*, *ho-mennig-yen*, enz. Vergel. *so-dienig* voor *sock-dienig*.

5. AANWIJZENDE.

Hiervan is een vrij groot aantal, dat wij slechts zullen aanstippen.

M. *Diz* en *Dizze*. Vr. *dizze*. Onz. *dit*, enz. Bij ouds ook *des*, *desse*, w. v. *desgelijck*, *desgelijcken*, voo *desgelijck yen*. *Diz-selle*, *dizze-selle*, *dit-selle*, of *selme*, *salme*.

Der (*dear*) in 't H. D. bewaard. V. h. *Der-sen*, *der-oon*, *der-op*; enz.

H. v. *dergelijck*, *dergelijcke*, *dergelijcken*, enz.

Dy, *dy*, *dat*, of *'t*. *Dy-selle*, *dat-selle*. *Dy-jinge-dy*, die gene welke, *dat jinge*' *'t jinge* (oudt. *gone*) 't laatste vindt men ook *betrekkelijk*. Zie N°. 6.

Sock, *socke*, *socken* (*sock-yen*) voor *solck*, *sulk*.

Dock, enz. voor *dolck*, *delck*, *dulck*. Beide deze woorden ſlaan op het vragende *Hock*, voor *Hvelck*, ons *welk*? V. h. *ſo-dienig*, voor *ſock-dienig*, enz. *Dos-dienig*, voor *dock-dienig*. *Dos* en *dock* ſtaan hier, als *elts* en *elck*, wat den form aangaat.

Herrelijck, *herrelijcke*.

Yen, *yene*, voor iemand, quidam.

Immen, *nimmen*, voor *In men* (man) *Nin men*, enz.

In, *inter* - *Nin*, *ninter*, iemand, niemand.

Aet, *aets* - *Naet*, *naets*, iets, niets.

Elck, *elcke*, voor *En-lick*. *Ilck*, *ilcke*, voor *In-lick*, ſinguli.

En en *In* beteekenen *één*, unus. *Een te gelijk* d. i. bij éénen, één voor één. Het is vermoedelijk, dat het jongere woord *Iegelijk* ook uit *Ien* en *gelijk* is zamengeſteld. *Bilderdijk* gaat (en ga!) hier een' anderen weg.

Oar, *oare*, *Yen-oar*. *Elck-yen*. *Elck-oar*, ſoms verbasterd tot *elckom*, *inkoar*, *inoar*, *elijoar*, enz. *Malck-oar*, verbasterd tót *mankoar*. Eigenl. *man-lick-oar*.

Yder, *ydere*. O. F. W. *ayder*. *Yder-yen*. *Yen-yder*.

Sijcker, *ſijckere*. *ſijcker-yen*. *Yen-ſijcker*,

Yenig, *yenige*. *Yenigerley*. *Mennig*, *mennigerley*. *Menniger-hánne*.

Al, *alle* voor *elck*. *Allerley*. *Aller-hánne*, enz.

Et-lijcke, voor *Aet* of *Eat-licke*. *Sommige*, *ſomge*, oudt. ook *ſom*.

Weynige, *beyde*, *ſolle*, *ſoller-hánne*, *ſoller-ley*, enz. Misſchien zullen ſommigen hier onder Adjectiva vinden: misſchien zijn zij het ook; doch zij doen hier weinig kwaad.

6. BETREKKELIJKE.

Dy, *dy*, *dat*, *'t*, Genit. *waems* (*waens*) Eigenl. is dat *Aanwijzende*, voor *wa*, *wat* of *het*, 't geen nu meest als *vragende* gebruikt wordt. Vaak gaat *dy jinge* vooraf, waarop *dy* ſlaat, zoo dat *dy jinge dy*, beteekent *de man die*. Dy *jinge*, *waems*, I d. 199. *die gene*, *wiens*. Soms doet men er nog *al* bij, *al dy jinge*, waarvan het neutrum *al 't jinge* beteekent *quodcumque*, gelijk *'t jinge*, *quod*. *Alwa*, *alhet*, quicumque, quaecumque, quodcumque.

Der (dear) in *der fen*, *der-oon*, *derop*, Eigenl. doch vaak gebruikt voor *wer* (*wier*) in *wier-fen*, genl. *vragende* is. Men raadplege *Bilderdijk* o *naamwoorden*.

Welcke, *welck*, qui, quae, quod. Zie voren onde

Aanmerk. Het is mogelijk, dat ons de eene o schoten is. Ik was hier, zoo als elders, zonder zal daarom bij mijne misstellingen op een genad hopen. Heb ik intusschen hier en daar het doel het zij anderen ten spoorslag.

§ 10. OVER DE WERKWOORDEN.

De Werkwoorden zijn in de L-Fr., gelijk in de taal, in drie klassen verdeeld, als: *Ongelijkvloeij vloeijende* en *Onregelmatige*. Doch voor wij dez valt hier aan te merken, dat de L-Fr. taal veel aan den eenen, en veel regelmatigs aan den ander waarin zij van de Nederduitsche taal verschilt I aan te stippen, zal moeijelijk vallen, en verdient mate toegelicht te worden. Het noodzakelijkste z melden, en wegens het overige de Lezers verwi *Woordenboek*.

1. ONGELIJKVLOEIJENDE.

1. Sommige van deze hebben in den Verled. T dezelfde vocaal, als:

Bidden, - bea, - bean. In plaats van *beade*, -
Bieden, - bea, - bean O. F. W. *bade*, *bede*,
Sjieden, - sea, - sean.
Liegen, - ljeag, - beljeagen. O. F. W. Liga, - ne (een leugen)
Bedriegjen, - bedreag (bedræg) - bedrægen, b

Stietten, - staet, - staet.
Liedjen, - laete, - laet.
Spriedjen, - spraede, spraet.
Schieden, - schaet, - schaet.
Deyn, - daete, - daet.

Blieuwen, - bleauw, - bleauwn.

Drieuwen, - dreauw, - dreauwn.
Klieuwen, - kleauw, - kleauwn.
Schrieuwen, - ſchreauw, - ſchreauwn. O. F. W. Sereef, - ſchreven, ſchrioan.
Trieuwen, - treauw, - treauwn.
Prieuwen, - preauwn, - preauwn. ook prieuwde, prieuwd.
Rieuwen, - reauw, - reauwn. Rieuwde, rieuwd.
Wrieuwen, - wreauw, - wreauwn.

Schuwen, - ſchoauw, - ſchoauwn. Ook ſchuwde, ſchuwd.
Stuwen, - ſtoauw, - ſtoauwn. Stuwde, ſtuwd.
Duiven, - doouw, - doauwn. Liever duwde, duwd.
Snuwen, ſnoauw, - ſnoauwn. Snuwde, ſnuwd.

Fordearren, - fordoar, - fordoarn.
Stearren, - ſtoar, - ſtoarn.
Forliesen, (forlieren) - forlear, - forlearn, forlern.
Klezjen, (kieren) - keaz, - for-koarn.
Genietjen, - genoat, - genoaten.

Blincken, - blonck, - bloncken.
Drincken, - dronck, - droncken.
Klincken, - klonck, - kloncken.
Krimpen, kromp, - krompen.
Kringjen, - krong, - krongen, en kringd.
Twingjen, - twong, - twongen, en twingd.
Springen, - ſprong, - ſprongen.
Schinckjen, - ſchonck, - ſchonken.
Sinckjen, - ſonck, - ſoncken.
Swingjen, - ſwong, - ſwongen.
Hingjen, - hong, - honge, en Hingge - hinge.

EENIGZINS VERLOOPEN ZIJN:

Sjongjen, - ſong, - ſongen. Voor *ſingjen* enz.
Stjoncken, - ſtonck, - ſtoncken.
Swomjen, - ſwom, - ſwommen.
Swoljen, - ſwol, - ſwoln.
Swolgjen, - ſwolge, - ſwolge.

Gjealpjen, - gjolp, - gjolpe, en gjealppe, gjealpt.
Stjealpjen, - ſtjolp, ſtjolpe. en ſtjealppe, ſtjealpt.
Smeltjen, - ſmolt, - ſmolten.
Quelljen, - quol, - quollen. En quelle, queld.
Melkjen, - molck, - molcken.
Helpjen, - holp, - holpen.
Werpjen, - worp, - worpen.
Wasckjen, - wosck, - wosckeu.

Beginnen, - begôn, - begon, begônne. En begoe, begoast.
Winnen, - wôn, - wôn, - wônne.
Rinnen, - rôn, - rôn, ronne. O. F. W. Rennen, rân, rônne; birônnen, birijnd.
Spinnen, - ſpôn, - ſpôn, ſpônne.
Nimmen, - nôm, - nommen, nomn, en nimd.
- naem - O. F. W. Nima, nôm, noem, naem, nimen, nimmen.
Forſinnen, - forſôn, - forſônne. En forſinde, forſind.
Roppen, - rôp, - roppen en ropt.
Kommen, - kôm en kaem, - kommen, komn, komd.

Bijnen, - buwn (bôn) - buwn, (bôn, bône.)
Fijnnen, - ſuwn (ſôn) - ſuwn. (ſôn, ſône.)
Wijnnen, - wuwn (wôn) - wuwn, (wôn, wône.)
Seynen, - ſuwn (ſôn) - ſuwn (ſôn.)
en - ſeijne, - ſeynd. O. F. W. Seynde, ſeynte.
Fordwijnnen, - fordwuwn (ôn) - fordwuwn, (ôn, ône.)
Forſlijnnen, - forſluwn (ôn) - forſluwn, (ôn, ône.)

Krippen, (kroepen) - krôp en kruwp, - kruwpen en kruwpt.
Drippen, - drôp en druwp, - druwpen.
thans ook druppen, druwppen - drupte, druwpte, drupt, druwpt.
Sluwpjen, - ſlôp, ſluwp, - ſluwpen.
en - Sluwppe, ſluwpte, - ſluwpt.
Struwpjen, - ſtrôp, ſtruwp, -
en - ſtruwpte - ſtruwpt.
Suwpjen, - ſôp, ſuwp, ſuwpen.
Ruwcken, - roeck, - roeckt.

Bringen, - brocht, - brocht, en brooiten bij *Waſſenb. Bijdr.*
Tinckjen, - tocht, - tocht.

Sykjen, ſocht, - ſocht. En ſijke, - ſijke.
Keapjen, - kocht, - kocht. En keappe (O. F. W. kepede) - keape.
Fjuechten, - focht, - fochten.

Spyen, - ſpey, ſpeyn, en ſpeyde, ſpyd.
Snyen, - ſney - ſneyn.

---

2. Eenige Werkwoorden nemen alleen in den Verleden Tijd een andere wortel-klinker aan, als:

Glijden, - glied, - glijden.
Bijtten, - biet, - blijtten.
Krijtten, - kriet, -krijtten.
Smijtten, - ſmiet, - ſmijtten.
Ytten, - iet, ytten.
Slijtten, - ſliet, - ſlijtten.
Rjden, - ried, - rjdden.
Rjzjen, - riez, - rjſen.
Grijpjen, - griep, - grijppe.
Knijpen, - kniep, - knijppe en knijpt.
Strijdjen, - ſtried, - ſtrijden.
Wijckjen, - wieck (wijck) - wijcke.
Wijttjen, - wiet, - wijtten.
Litten, - liet, - litten.
Sitten, - ſiet, - ſitten.
Skieppen, - ſchiep, - ſcheppen.
en - ſcheppe. O. F. W. ſcheppa, ſchoep, ſcop, - ſcheppen, ſchepen.
Lêsſen, - liez, - lêsſen.
Stellen, - ſtiel, - ſtellen.
Genêsſen, - geniêz, - genêsſen.
en - genêsſe.
Lyen, - lie, - lijn, en lit. Eenigzins verloopen.
Slepen, (ſliepen) - ſliep, - ſliepen. —
- ſliepte - ſliept en ſlepte, ſlept.

Befelljen, - befeal, - befeln. O. F. W. Befael, - bifellen.

Weagjen, - woeg, - weagen.
Dreagjen, - droeg, - dreagen, dreyn.
Fallen, - foel. - faln.
Bliezen, - bloes, - bliezen.
Ferren, { foer } ferren.
Fearjen, { foer } fearn.
Scherren, - fchoer, fcherren. O. F. W.
thans ook fcherde, - fcherd.
Swerren, O. F. W. Swoer, enz. - fwerren, fwern.
Waegsjen, - woegs (wuwgs) - woegfen, (wuwgfen.)
O. F. W. Wâxia, - woex, - wâxen.
Backen, - boeck, (buwck) - baetfen. De CK in TS verwisfeld.

---

3. Andere nemen in den Verled. Tijd en Deelw. verfchillende vocalen aan.

Jietten, - geat, - getten.
Sjietten, - fcheat, - fchetten.
Mietten, - meat, - metten.
Snitten, - fneat, - (fnetten.)
Snuwtten, - fnuwtte, - fnuwtten.
Sluwtten, - fleat, - fletten.

Friefen, - froaz, - ferzen.

Brecken, - briek, - britfen.
Deckjen, - ... - ditfen. O. F. W. Theca, thega, - tacht, tacht.
Sprecken, - fprieck, - fpritfen.
Stecken, - ftiek (ftijk) - ftitfen.
Strijcken, - ftriek, - ftritfen.
Splytten, fpliet, - fplitfen, - fplytten.

Luwcken, - loeck (luwck) - litfen.

VERLOOPEN ZIJN:

Sjppjen, - fijppe (fieppe) - fijppe, fijpt.

O. F. W. (ſepe) - (ſap, ſep) - ſeppen, biſeppen.

Kijcken, - kijcke (kiecke) - kijcke (kiecke).
Kijtsjen, - kijtsse, - kijtſe.
Kijppjen, - kijppe, - kijppe.
Stijppjen, - -ſtijppe, - ſtijppe; ſtijpt.
Slijppjen, - ſlijppe, - ſlijppe, ſlijpt.
Nijdjen, - nijdde, - benijd.
Plijgjen, - plijgge, - plijgge en 't Imperf. plæg.
Schijnen, - ſchijnne, (O. F. W. ſchijnd) - ſchijnd.
Swijmjen, - ſwijmme, ſwijmde, - ſwijmd.
Prijzjen, - prijze, - prijze. Prijzge, - prijzge.
Wijzjen, - wijsde, - wijsd. Wijzge, - wijzge.
Lijckjen, - lijcke, - lijcke.
Blijckjen, - blijcke, - blijcke.
Kryen, - krijgge, krigge, - krijgge, - krigge.
Swijen, - ſwijgge, - ſwijgge.
Suwgjen, - ſuwgge, - ſuwgge.
Buwgjen, - buwgge, - buwgge.
Duwckjen, - duwcke, duwcke.

Het is meer dan waarſchijnlijk, dat de meesten der eerstgemelde W-W. in den Verled. Tijd oorſpronkelijk de IE zullen hebben gehad, gelijk wij nog de EE hebben. Eenigen zijn er onder, die gelijkvloeijend zijn geworden, als zoodanige reeds bij *M. Stoke*, *Maerlant*, en anderen voorkomende. - Dit zijn de voornaamſte, bij G. J. voorkomende, ongelijkvloeijende W-W. Die er over mogten geſlagen zijn, zal men in 't *Woordenboek* vinden. Andere roer ik hier niet aan.

2. GELIJKVLOEIJENDE WERKWOORDEN.

Deze gaan in den Verled. Tijd allen uit op DE, doch bij zamentrekking ook op TE, enz., b. v.
Ærbeydjen, - ærbeydde, - ærbeyde.
Baernen, - baernde, - baernd.
Baeyen, - baeyde, - baeyd.
Bloeyen, - bloeyde, - bloeyd, enz.
Het Dœlw. laat hier ſoms bij verkorting: *ærbeyde* voor *ærbeyded* of *dat*

Veeltijds wordt de D in den Verled. Tijd verzwegen, en bij de uitſpraak uitgelaten, als:
Freegjen, - freege, - freege.
Freezjen, - freeze, - freeze.
Folgjen, - ſolge, - ſolge, enz.

Dikmaals wordt de conſonant van het W-W. verdubbeld, in plaats van de D in den Verled. Tijd gezet:
Amjen, - amme, - amme.
Banjen, - banne, - banne, voor banned, contr. band.
Schamjen, - ſchamme, - ſchamme.
Scheynen, - ſcheynne, - ſcheynne, enz.

Vele gaan wel uit op TE in den Verled. Tijd, doch bij zamentrekking.
Rjuechtjen, - rjuechtte, - rjuechtte, voor rjuechtede, - rjuechted.
Bruwckjen, - bruwckte. - bruwckt, - bruwckede. —
Ljeapjen, - ljeapte, - ljeapt, - ljeappede.
{Stappen, } - ſtapte, - ſtapt, - O. F. W. ſtape voor ſtapede,
{Saeppjen. } en ſtoep, *M. Stoke*, ſtiep.
Achtjen, - achtſte, - achte, - achtede,
Dônssjen, - dônze, - dônze, - dônſtede, donste, donst, welk laatſte als Deelw. ook in gebruik is voor donſet, enz.

Soms vindt men, onder de gelijkvloeijende, zeldzame zamentrekkingen, die minkundigen van 't ſpoor zouden brengen, b. v.
Rieden, - rette, - ret. voor *Riedede*, riedde, rette - en
Riedet, ret. In de O. F. W. *Reda*, ſpreken, aanſpreken, toeſpreken,

En wat is dat anders dan *raden*, *aanraden*? Doch het beteekent ook *giſſen*, ratione aſſequi, conjicere. Zoo dat *Reda*, *rieden* ook de beteekenis heeft van *denken*, d. i. *bij zich zelven ſpreken*. Zie *Weiland* in *Rede*, enz. λόγος, oratio et ratio,

Zoo ook: *Lieden*, (kloklnïden) - lette, - let.
Brieden, - brette, - bret.

Door de wisſeling van TS en K, komt er ook eene merkbare verſcheidenheid in ſommige woorden, die men wel moet in acht nemen, als:

Smeytsjen, eigenl. ſmeckjen, - ſmecke, - ſmecke.
Meytsjen —— —— mecke, - mecke. Midd. *miek*, Verl. Tijd. O. F. W. mackia, - makede, - maked.

Zoo ook verder weijtsjen, reytsjen, koaytsjen, loaytsjen, laeytsjen, ploaytsjen, enz.

Nog is er eene verſcheidenheid in ſommige W-W, die de G voor den uitgang van den Infinitivus, *Jen*, krijgen.

Achtjen, en achtgjen, - achtte en aehtge, - achtte, en achtge.

Doch dit laatſte *achtgjen* ſtaat eigenl. voor *achtigjen*, van *achtig*, enz. Zoo ook *Jachtjen*, *jachtgjen*, enz.
Forplichtjen en gjen, enz.
Kostjen, en kostgjen, enz. enz.

Met verwisſeling van G en Y heeft men ſoms ook verſcheidenheid, daar men op moet letten, als:

Koayen, - koayde, - koayd. } Kaauwen.
en Koagjen, - koagge, - koage. }

Troayen, - troayde, - troayd. } O. F. W. *Trawia*, ons
en Troagjen, - troagge, - troage. } *draven*.

Schoayen, - ſchoayde, - ſchoayd. } O.F.W. Schowia, ſchoia, en ſchouwen, ons ſchooyen, ſchouwen.
en Schoagjen, - ſchoagge, - ſchoagge. }

Stoayen, - ſtoayde, - ſtoayd.
en Stowia, en ſtoyen, in de O. F. W. ons *ſtaven*, *ſtouwen*. vastzetten, bevestigen, verzekeren.

Zoo heeft men ook *ſtryen*, ſtraaien, - ſtrouwen, *M-G. Stravan*, zie *Junius*, Gloſſ. M. G.

Met verwisſeling van G en Y heeft men verder:
Feyen, - ſagge, - ſagge.
Jeyen, - jagge, - jegge, - jagge.
Kleyen, - klegge, - klagge, - klagge.
Met D en Y, als: deadjen, of daetjen, - deadde, daette, - deade, daet, deyen, - daette, - daet, enz.

Aanmerking. Uit het vorenſtaande ziet men, dat de Verl. Tijd

en Deelw. gelijk wij reeds elders, (Korte Aant. bl. 164 enz.) gezegd hebben, zeer vaak niet verschillen, (want zoo moet men daar lezen.)

3. ONREGELMATIGE WERKWOORDEN.

Hiervan zullen wij slechts de voornaamste hier aanstippen.

Hebben, - hie, - hân, en hând.

O. F. W. *Hadde* voor *habde*; *hede* voor *hebde* contr. *heed*, *had*, *hat*.

Hâden, - hâdde, hield, hoald, - hâdden, hâdne.

O. F. W. Holda, halde, - hilde, hield, - halden.

Moggen en meyen, - môcht, mogt, - moggen.

O. F. W. mogen, moegen, - mocht en muchte.

Motten, - môst, - môtten.

O. F. W moten, moeten, - moste.

Wêssen, - ik bin, - wier, - wêst, wêssen, weysen

O. F. W. Wessa, - were, weer, - wessen.

Gabb Wassa, - waes, was. Voor *wezen* en *worden*.

Wirden, - wirdde, - wirden.

O. F. W. Verdane, Wirdane, Worden, Warden, } werd, werde, waerd, ward. { worden.

Voor *worden*, *wezen*, *geschieden*, *komen*, γίνεσθαι, παραγίνεσθαι.

Wollen, - ik wol, - woe, - wollen.

O. F. W. Willen, - wil, - wolde, Gabb. woulde.

Schillen, sillen, - ik schil, sil, - schoe, soe, - schild, sild.

O. F. W. schillen, - schil, schel, - scholde, schulde.

Kinnen, - ik kin, - koe, koest, kost, - kinnen, kind.

O. F. W. kannen, kenna, kinna, konnen, - konde, kande.

Voor *kennen*, nosse, en *kunnen*, posse.

Van eenen anderen aard zijn:

Flean, - ik fljueg, fleag, - fleyn.

Tjean, - - tjug, tjog, - teag, teyn.

Sjean, - - sjug, sjog, seag, sjoe, - sjoen.

Jean, jaen, - jouw, - joe, joeg, - joen, juwn.

O. F. W. Jaen, contr. jae, ja; jouwa, jouwane, jowa, jowane, jowen, joun; gewane. Ik jouw, y jouwe, jout, - joe, jo en gaf, ghaef, - joun.

Slean, ſlaen, - ik ſlag, - ſlogg, - ſleyn, ſlayn.
Stean, - ſtea - ſtân, - ſtoe, ſtie, - ſtoen, ſtien, ſtinzen.
Gean, - gong, - gong, ging, - gien, ginzen.
O. F. W. Verl. Deelw. gongen, ginſen, - Tegenw. Deelw. gongende, gungende.
Fean, fangen, - fong, - finzen.
Dwean, dwaen, - dog, - die, - dien.

Liſſen, - laey, - leyd, leyn.
Siſſen, - ſey, - ſeyd, ſeyn.
Witten, - wist, - witten. O. F. W. wita, wist.

Tredden, - tredde, (eig. tread) - tredden.
Oudtijds: Terden, - terdde, - terdden, omgezet *treden*, *getreden*.
Tarden, - tardde, - tardden, - trad, trade.
Tarten, - tartte, - tartten, v. h. *tarten*, inſultare.
Torden, - tordde, - tordden.
Torten, - tortte, - tortten, v. h. ons *torten* w. v. *tort*.
met omzetting: *trottjen*, ons *trotſen*, *trotsch*, ens.

4. ONGELIJKVLOEIJENDE BRENGEN WEDER GELIJKVLOEIJENDE VOORT.

Zoo komt van: Stietten, - ſtaet, - ſtact,
Staetjen, ſtaette, - ſtaete.
van Ferren, ferjen - foer, feer (fier) - ferren,
Fieren, - fierde, - fierd.
φέρειν, πέφορα, — φορέω.
O. F. W. Fara, - foer, - faren,
Fera, - feerde, - feerd.
van Drippen, - drôp, druwp, - druwpen.
Druwpen, - druwpte, - druwpt.
van Krippen, - kroep, kruwp, - kruwppen,
Kruwppen, - kruwpte - kruwpt.
van Dreagjen, - druwgge, - druwgge.
Druwgjen, - druwgge, - druwgge.
van Fallen, - foel, fiel, fel, - feln,
Feljen, - felde, - feld.

van Jaen, - joe, jo', - jôn',
Jonnen, - jonde, jond.
van Glippen, - gloep, gluwp, - gluwppen,
Gluwppen, - gluwpte, - gluwpt.
van Slippen, - ſloep, ſluwp, - sluwppen,
Sluwppen, - sluwpte, - sluwpt.
van Kleuwen, - kleauw, - kleauwn,
Kleauwen, - kleauwde, - kleauwd.
van Knettjen, - knoat,
Knoatjen, - knoatte, - knoatte.
van Liegen, - leag, - leagne,
ons loogenen of loochenen, enz.
G. J. Leugenjen, - l ugene, - leugene.
van Schepa, - ſchoep, ſchiep - ſchepen, ſcheppen,
Scheppen, - ſchepte, ſchept.
van Schera, - ſchoer, - ſcherren,
Scherren, - ſcherde, ſcherd.
van Splijten, - ſpliet, - ſplijtten,
Splitten, - ſplitte, - ſplit. enz.

Dit getal zou misſchien vergroot kunnen worden, doch wij laten het hier bij; de weg is gewezen.

5. Soorten der werkwoorden.

Dat de W-W. zijn *bedrijvende*, *lijdende*, *onzijdige*, *wederkeerige* en *onpersoonlijke*, behoef ik niet verder uit te halen: men zie deswegens *Weiland* en anderen. Maar men merke hierop, dat vele W-W. *bedrijvende* en *onzijdig* tevens zijn, als:

Baernen, urere en ardere. Zoo ook jeldjen.
For-woastjen, vastare en vastari.
For-oarjen, mutare en mutari.
Begean, begaan, en bedrijven.
Bekommen, bekomen, en iets bekomen.
Sincken, zinken en laten zinken.
Lisſen, liggen en leggen.
Kinnen, kennen en kunnen.
Brieden, - Fordearren, - hietten, - huwzjen, enz. enz.

Men zou deze woorden met *Bolhuis* gemeenſchappelijke of communia, of liever *media* kunnen noemen.

BEDRIJVENDE OF ONZIJDIGE EN WEDERKEERIGE.

Bedearjen, bedaren, zich bedaren.
Bellilljen, bellillen, zich b.
Betrouwen, betrouwen, zich b.
Tinckjen, denken, dunken, zich laten dunken.
Buwgjen, buigen, zich buigen.
Lijen, lijden, zich belijden, d. i. vergenoegen.

BEDRIJVENDE OF ONZIJDIGE EN ONPERSOONLIJKE.

Droagjen, droomen. *Him droagget*, hij droomt. *Maerl hem droomde.*
Berouwen. It rouwt of berouwt him.
Tinckjen. Mij tinckt.
Dearen. Mij deart.
It nuwget my, it lest my, enz. enz.

Sommige W-W. zijn dubbel-bedrijvende, en kunnen dus verba praegnantia of gravida genoemd worden.

Werzjen, - wijtgjen, enz.

6. WIJZEN DER WERKWOORDEN.

Eigenlijk gezegde Wijzen zijn er niet, buiten den Indicativus en Infinitivus, en deze zijn zelfs bijna even eens, overal bij het ſpreken.

B. v. Ik achtje, - Infinit. achtje.
- ærbeidje, - —— ærbeidje, enz.

Zoo is het ook in de Nederd. taal: *ik hoore*, *beminne*, Inf. ook *hoore*, *beminne*. Zoo dat het voorzetten van 't voornaamwoord eigenl. den Indicativus van den Infinitivus onderſcheidt. Doch de Infin. bekomt achter zich eene N, wanneer er voorafgaat *to*, en wanneer dezelve als een Naamwoord gebruikt wordt, b. v. *to libben* of *libbjen; it libben*, *libbjen.* Eenige hebben echter die N heftendig, als, *gean*, *ſtean*, *dwaen*, enz.

De Gebiedende Wijze verſchilt van den Infinitivus niet, dan alleen door het achteraan ſtellen van den 2 perſoon, b. v. *heare y mar to;* doch de 3 perſoon heeft het voornaamwoord *hij* voorop of achteraan, als: *hij heare* of *heare hij*, enz. Hier zijn het dus ook de voornaamwoorden, die den Indic. en Infinit. van den Imperat. onderſcheiden.

Wegens den Subjunctivus heb ik hier niets nieuws te melden, daar elk weet, dat dezelve oorſpronkelijk tot de taal niet be-

hoort, maar kunstmatig is gevormd. *Ik bemine*, was voorheen de Indicativus, doch nu gaat het voor den Subjunctivus, en het afgekorte *Ik bemin* houdt men nu voor den Indicativus: een aangenomen kunstmiddel; niets meer.

Het denkbeeld echter van den Subjunctivus wordt kenbaar uit de Conjuncties *dat*, *schoon*, *hoewel*, enz.

Schoon het alzoo alles onbeslemd en onduidelijk moge schijnen, zal men echter uit de vervoeging zien, welk een rijkdom ook hier is vereenigd met zekere regelmatigheid. Wil men intusschen de Landfriesche taal beschaven, en doen deelen in alle voorregten die men der Nederduitsche taal heeft toegevoegd, niets zal gemakkelijker vallen: men heeft slechts *hier* iets bij te voegen *daar* weg te laten; en de L-Fr. laat zich schrijven, gelijk de Nederd. taal. Schrijven, zeg ik, want in het dagelijks spraakgebruik zijn ze reeds minder onderscheiden, gelijk elk hoort en ondervindt.

7. TIJDEN DER WERKWOORDEN.

Hier is alles zoo als in de Nederduitsche taal. De Verleden Tijd echter is meermalen dubbel. Zie *Korte Aanteek.* op bl. 157, reg. 4. Ook de personen zijn in de L-Fr. taal als, in de Nederduitsche: *ik*, *du*, *hij* enz. alleen *er* en *se* voegt men achteraan.

8. DEELWOORDEN.

Deze zijn ook als in de N. T. De tegenwoordige nemen *d* of *de* achter den Infin. als: Sjean, sjeande,
Gean, geande,
Achtjen, achtjende, achtjend.

De verledene zijn soms met den Infin. gelijk, als: *mötten; mötten*, *hâden*, *hâden; glijden*, *glijden; ijtten*, *ijtten;* enz.

Andere zijn met den Verled. Tijd gelijk, als: *buwn*, *buwn; fuwn*, *fuwn; rôn*, *rôn*, enz.

Andere gaan op eene andere wijze uit, zoo als men uit de vervoeging zal zien. Men voegt bij het Verled. Deelw. ook wel eens *habbende*, *wesende*, enz.

De Toekomende Tijd wordt gevormd door het hulpwoord *sillende* te voegen achter de onbepaalde wijze.

9. VOORBEELDEN VAN VERVOEGING.

A. *Schillen* of *Sillen.*

Onbepaalde wijze.
Schille, ſille; to ſchillen &c.

Declwoord.
Schillende, ſillende.

Aantoonende wijze.

Tegenw. Tijd, Eenv.
Ik ſchil of ſil.
Du ſchitte - ſitte, voor du ſchilſte.
Y, jo enz. ſchille, ſille.
Hij, jæ, it ſchil, ſil.
Meerv. Wy, jiemme, jæ ſchille, ſille.

Verled. Tijd, Eenv.
Ik ſchoe, ſoe, voor *ſchoalde*, enz.
Du ſchoeſte, ſoeſte, voor ſchollie, enz.
Y, jo, - ſchoene, ſoene - ſcholle, ſcholdene.
Hij, - ſchóe, ſóe, - ſcholde.
Meerv. Wij - ſchoene, ſoene, ſcholden - enz.

B. *Habben*, - *Weeſen*, - *Wirden.*

Onbep. wijze Tegenw. Tijd.
Habbe, - weſe, - wirde, of
To habben, - weſen, - wirden.

Verled.
Hân habbe, - west habbe, - wirden weſe.
Of hân to habben, enz.

1. Toekom. T.
Sille habbe, - weſe, - wirde.
Of to ſillen habben, enz.

2 Toekom. T.
Sille hân habbe, - west habbe, wirden weſe.
To ſillen, enz.

Declw.
Tegenw. habbende, enz.
Verled. hân habbende, west of weſen habbende, wirden weſſende.

Toek. T.
Silleńde habbe, of hân habbe.
——— weſe, of west habbe.
——— wirde, - wirden weſe.

Aantoonende wijze.
Tegenw. T.

Ik habbe, of hab.	Hin ———	wird.
Du haste of heste, hastu?	biste bistu?	wirdſte wirdſtu?
Y, jo - habbe of hab.	binne	wirde.
Hy, jæ, it het. Het-er? het-ſe? men of me het. het-me?	is	wirt, (liever wirdt)

Meerv.

Wij, jiemme, jæ habbe, habbe-ſe.	Binne (of ſinne) — wirde. Jæ ſint.

Verl. T.

Ik hie.	Wier.	wirdde.
Du hiette. hietſtu?	Wierſte.	wirddeſte, wirdd'ſte.
Y, jo-hiene of hienen.	Wierne, wirnen.	wirddene, wirdden.
hij hie. hie-er? hie-ſe?	Wier.	wirdde.

Meerv.

Wij, jieme, jæ hiene, of hienen.	Wierne of Wiernen. of	Wirddene of wirdd'ne, wirdden.

Volm. Verled. T.

Ik hab hân of hând, enz.	Ik bin west of wesſen, enz.	bin wirden, enz.

Meer dan Volm. Verl. T.

Ik hie hân of hând, enz. Wier west of wesſen, enz. Wier wirden, enz.

1. Toekom. T.

Ik ſchil, ſil habbe.	Wesſe.	Wirde.
Du ſchitte, ſitte — voor du ſchilſte — ſchilſtu, ſilſtu? — Contr. ſistu? —	——	——
Y ſchille, ſille.	——	——
Hy - ſchil of ſil —	——	——

Meerv.

Wij, - ſchille, - ſille.	——	——

1. Voorwaard. Toek. T.

Ik ſchoe, ſoe habbe.	Weſe.	Wirde.
Du ſchoeſte, ſoeste. —	———	———
Y - ſchoene, ſoene —	———	———
Hy - ſchoe, ſoe —	———	———
Meerv.		
Wij - ſchoene, ſoene —	———	———

2. Voorwaard. Toek. T.

Ik ſchoe, ſoe hân habbe. West, weſen habbe. Wirden weſe, enz.

Wil men de *Aanvoegende* Wijze, men zette er ſlechts *dat* voor, b. v. *dat ik habbe - hie - hân habbe*, enz.

Gebiedende Wijze.

Habbe, hab y, jo, du.	Weſe, wes y -	Wirde, wird y -
Habbe, hab hy, of hy habbe, hab.	Weſe, wes hy, of by weſe.	Wirde, wird hy - of hy wirde. -
Meerv.		
Habbe jiemme.	Weſe jiemme.	Wirde jiemme.
Habbe jæ of jæ habbe.	Jæ weſe.	Jæ wirde.

C. *Moggen* (liever *mogen*) *meyen* (voor *megen.*)

Onbep. wijze. Deelw.

Tegenw. T. Tegenw. T.

Moge, meye, to mogen, meyen. Mogende, mogene, contr. muwne,

Verled. T. Verled. T.

Mogen habbe, of to habben mogen. Habbende mogen.

Toekom. T. Toekom. T.

Sille mogen, en ſille, mogen habbe. Sillende mogen - ſillende habbe
To ſillen mogen - ſillen mogen habben mogen of mogen habbe.

Aantoonende Wijze.

Tegenw. T. Verled. T.

Ik mog of mey. Ik mocht, (mogte)
Du mogſte, meyſte. Mogſtu? - Du môchſte. môchſtu?

Y moge, meye.
Hy mog, mey. mog-er? mey-er? mog-ſe? - it mog-mey.

Meerv.

Wij, jiemme, jæ moge, meye.

Volm. verled. T.

Ik hab mogen, enz.

1 Toekom. T.

Ik ſil mogen, enz.

1 Voorwaard.

Ik ſoe mogen, enz.

Y môchtene, môcht'ne, môchten.
Hy môcht. It môcht.

Meerv.

Wij - môchtene, enz.

Meer dan volm. verled. T.

Ik hie mogen, enz.

2 Toekom. T.

Ik ſil habbe mogen.

2 Voorwaard.

Ik ſoe habbe mogen, enz.

Gebiedende Wijze ontbreekt.

D. *Motten*, In de O. F. W. beter *moten*.

Onbep. Wijze, Tegenw. T.

Môte, to môten, enz.

Deelw. Tegenw. Tijd môtende.

Verl. Habbende môten. Toek. Sillende môten, enz.

Aantoonende Wijze.

Tegenw. T.

Ik môt, moat.
Du môtſte. môtſtu?
Y - môte.
Hy môt. môt-er? môt-ſe?

Meerv.

Wij - môte, enz.

Volm. verl. T.

Ik hab môten, enz.

1 Toekom. T.

Ik ſil môte, enz.

1 Voorwaard.

Ik ſoe môten, enz.

Verled. T.

Ik môſt, moast.
Du môſte. môſtu?
Y môſtene, môſt'ne, môſten.
Hy môſt, moast, enz.

Meerv.

Wij - môſtene, enz.

Meer dan volm. verl. T.

Ik hie môten, enz.

2 Toekom. T.

Ik ſil habbe môten.

2 Voorwaard.

Ik ſoe habbe môten.

Gebiedende Wijze ontbreekt.

E. *Wollen.*

Onbep. Wijze.	Deelw.
Wollen.	Wollende.
Wollen habbe. To habben wollen.	Habbende wollen.
To ſillen wollen, enz.	Sillende wollende, enz.

Aantoonende Wijze.

T. T.	V. T.
Ik wol. Du wolſte. Wolſtu? of du wotte, wot. Wot du?	Ik woe (woed, Bijdr. van Wasſ. voor wolde. Cats, woude. Hooft - wod.)
Y wolle, wol, Wol y?	Du woest. Y woene. Woene y?
Hy wol, enz.	Hy woe, enz.
Meerv.	Meerv.
Wij - wolle.	Wij - woene.
V-V-T.	M-V-V-T.
Ik hab wollen, enz.	Ik hie wollen, enz.
1 Toek. T.	2 Toek. T.
Ik ſil wollen, enz.	Ik ſil habbe wollen, enz.

Gebiedende Wijze.

Wol y, jo, du.	Wolle jiemme.
Hij wolle, wol. (dat hy -)	Jæ wolle. (Dat jæ -)

F. *Kinnen*, kunnen, kennen.

Onbep. Wijze.	Deelw.
T. T. Kinne, to kinnen.	Kinnende, - kind - kind hab-
V. T. Kind habbe. Toek. T. ſille kinnen enz.	bende. - ſillende kinnen.

Aantoon. Wijze.

T. T. Ik kin, du kinſte. kinſtu? Y kinne. kin - y? Hy kin. Kin-er? kin-ſe?	V. T. Ik koe. du koeste. (kost) Y koene. Koen,-y? Hy koe. Koe-er? -
Meerv.	
Wij - kinne.	Wij - koene.

V. V. T.	M. V. V. T.
Ik hab kind, en kinnen. —	Ik hie kind, enz.
1 Toek. T.	2 Toek. T.
Ik ſil kinne, enz.	Ik ſil kind hab [illegible] habbe kinnen,
1 Voorw. T.	2 V[illegible] T.
Ik ſoe kinne, —	Ik ſoe kind [illegible], —

De Lijdende vorm is gemakkelijk zamentestellen, door middel van W-W. en Deelw. met het hulpwoord.

Onbep. Wijze.	Deelw.
Kind wirdde, to wirden, (gekend worden)	Kind wirdende, of wesſende.
Kind west, kind west habbe.	Kind west, of kind west habbende.
Kind to ſillen wirden, en wesſen, en kind we[illegible] ſillen habben, enz.	Kind ſillende wirde, of wesſ[illegible], — wirden. - wesſen.

Aantoon. Wijze.

Ik [illegible]rd kind, enz.	Ik wirdde kind.
Ik bin kind wirden, west, wesſen.	Ik wier k. w.-w-w.
Ik ſil kind wirde, wesſe.	Ik ſil kind wirden of west habbe.
Ik ſoe kind wirde, wesſe.	Ik ſoe kind w. of w. h.

Gebiedende Wijze.

Wirde y kind.	Wirde jiemme kind.
Hy wirde kind.	Jæ wirde kind.

G. *Hâden.* Bedrijv. vorm.

O. W.	Deelw.
Hâde, To hâden.	Hâdende.
Hâden habbe, To habben.	Hâden, hâdne; hâden habbende.
To ſillen hâde, enz.	Sillende hâde; hâden habbe, enz.

Aantoon. Wijze.

T. T. Ik hâde of hâd, enz.	V. T. Ik hâdde, - hiel of hielde - hoald.
V. V. T. Ik hab hâden, enz.	M. V. V. T. Ik hie hâden, enz.
1 Toek. T. Ik ſil hâde, enz.	2 Toek. Ik ſil hâden habbe, enz.
1 Voorw. T. Ik ſoe hâde, enz.	2 Voorw. Ik ſoe hâden habbe, enz.

Gebied. Wijze.

hâde of hâd y hâd du. Hâde jiew ne.
Hy hâde, hâde hy of dat hy hâde. Jæ hâde, nâde jæ, —

De Lijdelijke vorm:

Hâden wirde, to wirden, enz.

doch deze is reeds bekend uit het vorige *kinne*.

H. *Gean*, - *Stean*, - *Fean* en *Fangen*.

O. W.	Deelw.
T. T. Gean, - ſtean, - fean.	Geande, ſteande, feande, fangende
V. T. Ginzen, - ſtinzen, - finzen habbe, to habben.	—— ſtânne - - Gien, ginzen; ſtien, ſtoen, ſtinzen; finzen habbende.
Toek. To ſillen gean, ſtean, fean. En gien of ginzen; ſtien, ſtoen of ſtinzen, finſen to ſillen habben.	Sillende gean; gien of ginzen habbe, enz.

Aantoon. Wijze.

T T. Ik gean, gea, gong. ſtea, ſtân. Fea, fong.	V. T. Ik ging, gong. ſtie, ſtoe, fong.
Du gietſte, gieste, gongſte. ſtietſte. fangſte. giestu? -	Du gingſte. ſtieste - fongſte. gongſtu?
Y geane, gean', gea. ſteane, ſtea, ſtânne. Fange, feane.	Y gingen, gongen. ſtiene - fongen. En gingene, gongene. enz. -
Hy giet, - ſtiet - fangt.	Hy ging, enz.
Meerv.	Meerv.
Wij - geane, gean', gea. ſteane. - feane, fange.	Gingen. ſtiene. fongen, enz.
V. V. T. Ik hab en bin gien, ginzen, enz.	M.V.V.T. Ik hie en wier gien, enz.
—— ſtien, ſtoen, ſtinzen.	—— —— ſtien, ſtoen, -
—— finzen. -	—— —— finzen.
1 Toek. T.	2 Toek T.
Ik ſil gean, ſtean, fean. -	Ik ſil gien, ginzen, ſtien, enz. habbe.
1 Voorw.	2 Voorw.
Ik ſoe gean - enz.	Ik ſoe gien - habbe - enz.

Gebied. Wijze.

Gea, gong. ſtea, ſtân. fea, fang. enz.

Geane, gean', gea. ſteane, ſtean, ſtea. feane, fea, fange. -

De Lijdende vorm is reeds bekend.

Finzen wirde, to wirden, enz.

J. *Sjean. Jean, Jaen. Dwean, Dwaen.*

O. W.	Deelw.
T. T. Sjean. jean - dwaen. -	Sjeande, - joende, - dwaende.
V. T. Sjoen, - joen, - dien habbe.	Sjoen, - joen, - dien habbende.
Toek. To ſillen sjean, enz.	Sillende, sjean, enz.

Aantoon. Wijze.

T. T.	V. T.
Ik sjog, sjean, sjæ.	Ik ſeag, sjoe, sjoeg.
- jouw, jaen, jae.	- joe, joeg.
- dog, dwaen, dwee.	- die.
Du sjogſte. jouwste. dogſte. en detlle, deſte, dweist.	Du ſeagſte, - joegſte, - dieſte.
Y sjeane, sjea, - jaene, jae. dwaene, dwae, en sjoegge.	Y ſeagen, sjoene voor sjoegene, - joegene, joene, diene.
Hy sjogt, - jouwt, - dogt, det, dweit.	Hy ſeag, - joe, - die.

Meerv.	Meerv.
Wij - sjeane, - jaene, jae, dwaene. en sjogge. jouwe. dwæ, dogge.	Seagen, sjoegene, sjoegen, sjoene. Joegene, joegen, joene. - diene.

V. V. T.	M. V. V. T.
Ik hab sjoen, - joen, - dien, enz.	Ik hie sjoen, enz.
1 Toek. T.	2 Toek. T.
Ik ſil sjean, - jaen, - dwaen.	Ik ſil sjoen, - habbe, enz.
1 Voorw. T.	2 Voorw. T.
Ik ſoe sjean, enz.	Ik ſoe sjoen habbe, enz.

Meerv.

Sjeane, jiemme enz.
Sjeane, sjogge jæ. -

K. *Flean, Tjean, Slean, Slaen.*

O. W.	Deelw.
Flean, - Tjean, - Slaen.	Fleande. Tjeande. Slaende.
Fleyn, - Teyn, - Sleyn hebbe.	Fleyn - hebbende.
- to hebben.	Sillende flean, enz.
To fillen flean, enz.	en fleyn hebbe enz.

Aantoon. Wijze.

Ik fljueg, fljean. Tjog, tjean. flag, flean.	Fleag. Teag. Sloeg.
Du fljuegfte. - tjogfte, - flagfte.	Fleagfte. Teagfte. Sloegfte.
Y fljuegge, - tjogge, - flaene. en fleane. en tjeane.	Y fleagen. Teagen. Sloegen. - en y fleagene.
Hy fljuegt, - tjogt, - flagt (fleet.)	Hy fleag. Teag. floeg.
Meerv.	Meerv.
Wij - fleane, flea. Sjeane, sjea. Slaene, flea.	Fleagen, teagen, floegen.
V. V. T.	M. V. V. T.
Ik hab fleyn, - teyn, fleyn, enz.	Ik hie fleyn, enz.
1 Toek. T.	2 Toek. T.
Ik fil fleane. Tjean. Slaen, enz.	Ik fil fleyn - hebbe. -
1 Voorw.	2 Voorw.
Ik foe fleane, enz.	Ik foe fleyn - hebbe.

Gebiedende Wijze.

Fljueg, flja. Tjog, tjogge, tjea.	Slag, flea.
Hij fljuegge - Tjogge. -	Slea.

Meerv.

Fljuegge, - tjogge, - fleane, flaene jiemme.
Fleane. Tjeane.

De lijdende vorm van *Tjean* en *Slaen* gaat naar het vorige.

L. *Lisſen. Sisſen. Witten.*

O. W.	Deelw.
T. T. Lisſen Sisſen. Witten.	Lisſende. Sisſende. Wittende.
V. T. Leyd, leyn, - ſeyd, - witten to habben.	Leyd —— habbende.
Toek. To ſillen lisſen, en leyd to habben, enz.	Sillende lisſen, en leyd habbe, enz.

Aantoonende Wijze.

Ik lis, of lisſe. Sis, ſisſe. Wit witte.	Laey. Sey. Wist.
Du leyſte, eig. leytſte. Seytſte. Witſte.	Du laeyſte. Seyſte. Wiste. enz.
leytſtu? ſeytſtu? witſtu?	
Y lisſe. Sisſe. Witte, wit.	Y laeyen, - ene. Seyen - Wisten. -
Hy leyt. Seyt. Wit.	Hy lacy. Sey. Wist.
Meerv.	Meerv.
Wij lisſe. Sisſe. Witte.	Laeyen, - ene. Seyen. - Witten. -
V. V. T.	M. V. V. T.
Ik hab leyd, enz.	Ik hie leyd. -
1 Toek. T.	2 Toek. T.
Ik ſil lisſe, enz.	Ik ſil leyd habbe, enz.
1 Voorw.	2 Voorw.
Ik ſoe lisſe, enz.	Ik ſoe leyd habbe, enz.

Gebiedende Wijze.

Lis, lisſe. Sey, ſiz, ſisſe.	Witte, wit.
Hij lisſe, liz. Sisſe, ſiz.	Witte, wit.

Meerv.

Lisſe jiemme.	Sisſe jiemme.	Witte jiemme.

Jae lisſe, dat jae lisſe, enz.

De Lijdende vorm is reeds bekend uit het vorige.

Zie daar een genoegzaam aantal voorbeelden van onregelmatige W-W. nu nog een paar voorbeelden van ongelijkvloeijende

A. *Bidden. Bieden.*

O. W.	Deelw.
Bidde, Biede. To bidden, bieden.	Biddende, biedende.
Bean habbe, to habben.	Bean habbende.
To ſillen bidden, bieden - bean to habben.	Sillende bidde, biede, - bean habbe.

Aantoonende Wijze.

Ik bidde, bid.	Biede, bied.	bea, (voor beade, bead.)
Du bidſte.	biedſte.	beadſte.
Y bidde.	biede.	y beadene, beane.
Hy bidt.	biedt.	Hy bea.

Meerv.	Meerv.
Wij - bidde, - biede.	Wij - beadene, beane.

V. V. T.	M. D. V. V. T.
Ik hab bean, enz.	Ik hie bean, enz.

1 Toek. T.	2 Toek. T.
Ik ſil bidde, - biede, enz.	Ik ſil bean habbe, enz.

1 Voorw. T.	2 Voorw. T.
Ik ſoe bidde, - biede, enz.	Ik ſoe bean habbe, enz.

Gebied. Wijze.

Bidde, bid. - biede, bied, enz.	Bidde, - biede jiemme, enz.
Hy bidde, - biede.	Dat jæ bidde, - biede.

In den Lijdenden vorm volge men het reeds gegeven voorbeeld.

B. *Meytsjen.* voor (*Meyckjen*; in de Bijdr. van *Waaſenb. Maaikjen* en *Meikjen.*)

O. W.	Deelw.
Meytsjen en meytsen.	Meytsjende, - meytſende.
Mecke of macke habbe.	Mecke of macke habbende.
Jo ſillen meytsjen.	Sillende meytsjen.

[redacted]

Aantoon. Wijze.

T. T.

Ik meytsje, meytſe, meyts.	Ik mecke, mael
Du meytſte, y meytsje.	Du meckeſte-y r
Hy mecket, of macket.	Hy mecke,
Wij - meytsje.	Wij - meckene,

V. V. T. M. D. V

Ik hab mecke, macke, enz.	Ik hie mecke,

1 Toek. T. 2 T

Ik ſil meytsje, -	Ik ſil mecke -

1 Voorw. T. 2 V

Ik ſoe meytsje, enz.	Ik ſoe mecke -

Gebied. Wijze.

Meytsje, meytſe, meyts, enz.	Meytsje - jiemi
Hy meytsje, enz.	Jæ meytsje. -

De Lijdende vorm naar 't gegeven vo

C. *Koagjen*, en *Koayen*.

O. W. De

Koagjen, koayen.	Koagjende, koa
Koage habbe, of koayd h.	Koage - koayd -
To ſillen koagjen, koayen.	Sillende koagjer

Aantoon. Wijze.

T. T. V.

Ik koagje, contr. koaye.	Ik koagge, koay
Du koageſte, - koayſte,	Du koagelle, -
Y koagje, - koaye.	en koaydene
Hy koaget, - koayt.	Hy koagge, -

Meerv.

Wij - koagje, - koaye, enz.	Wij - koaggene

V. V. T. M. D. V

Ik hab koage, - koayd, enz.	Ik hie koage, -

1 Toek. T.	2 Toek. T.
Ik ſil koagje of koaye.	Ik ſil koage-koayd habbe, enz.
1 Voorw. T.	2 Voorw. T.
Ik ſoe koagje, - koaye.	Ik ſoe koage of koayd habbe. enz. enz.

Voorbeeld van het Wederkeerige W-W. *Him tinckje litte.*

Ik lit my tinckje.	Ik liet my t —— enz.
Du litst' dy tinckje.	Ik hab my t —— -
Y litte jo tinckje.	Ik hie —— —— -
Hy lit him tinckje.	Ik ſil —— —— litte.
Wj litte uwz tinckje.	Ik ſil —— —— litten habbe.
Jiemme litte jiemme tinckje.	Ik ſoe —— —— litte.
Jæ litte her tinckje.	Ik ſoe —— —— litten habbe.

Zoo ook *Ik ſchamje my*, enz.

Voorbeeld van het Onperſoonlijke W-W.
It tinckt my.

T. T. It tinckt my, enz.	V. V V. It het my tocht.
V. T. It tocht my.	M. V. V. T. It hie my tocht.
1 Toek. It ſil my tinckje.	1 Voorw. It ſoe my tinckje.
2 Toek. It ſil my tocht habbe.	2 Voorw. It ſoe my tocht habbe.

Zoo ook *It rouwt my. It tongert*, enz.

1 *Aanmerk.* Uit het opgegevene ziet men duidelijk, dat er overal ſchier zamentrekking plaats heeft: dat letters met letters verwiſſelen: dat de Verl. Tijd van het Deelw. geen augment aanneemt: dat het eene proefhoudende waarheid is, wat ik reeds elders meermalen zeide, dat de 1 perſoon, enz. van den Tegenw. Tijd der Aantoonende Wijze gelijk is met de Gebiedende en Onbepaalde Wijze; zoo dat daarmit gezien wordt, hoe weinig vervoeging er oudtijds in dat opzigt was: eindelijk, dat in vele gevallen de 1 perſoon van den Verleden Tijd met het Verled. Deelw. overeenſtemt enz.

2. *Aanmerk.* Werkwoorden met voorzetſels zamengeſteld worden verbogen, gelijk in de Nederduitſche taal. Echter hebben hier eenige uitzonderingen plaats, b. v. *Æf-litte*, in de Gebied. Wijze voor *Litte* (*of*, *lit*) *æf: op-luwck*, voor *luwck op*, enz. Zie *Korte Aanteek.* op bl. 157, r. 15.

5 *Aanmerk.* Men heeft in de L-Fr. taal, even gelijk in de Oude Nederduitſche, veel meer Onperſoonlijke W-W., dan men thans in onze gewone Land-taal gebruikt.

4. *Aanmerk.* Wat in eene gewone Spraakkunst nu nog verder behandeld wordt, te weten, de *vier onveranderlijke deelen der rede* kan ik hier gemakkelijk overſlaan, wijl er geene bijzondere veranderingen, opmerkingen, onregelmatigheden, en ongelijkheden aan de Nederd. taal plaatſe hebben. En wat er nu hier nog onbehandeld mogt ſchijnen, daar over zal in het *Woordenboek* genoeg gezegd worden.

OVERGESLAGEN.

Bij de *Geſlachten der Naamwoorden* voege men nog dit, dat men uit het gezegde veilig mag beſluiten, dat de Land-Friezen drie geſlachten van Naamwoorden hebben, en dat daaromtrent eene groote gelijkheid met de Nederduitſche taal plaats heeft, zoo dat de manlijke ook hier meestal manlijk; de vrouwelijke, vrouwelijk; de onzijdige, onzijdig zijn. Maar men heeft in de L-Fr. Taal ſoms eenigzins andere uitgangen. In de mannelijke b. v. voor ER ſoms ERT, als *Bjealgert*, *ljeavert*, *linckert*, enz. In de vrouwelijke, voor TE, TME, als: *leegtme*, *heegtme*, *sjeachtme*, *sjochtme*, enz. voor *leegte*. — Ook zelfs eene geheel nieuwe uitgang, als: *giergens*, *greatſchens*, *hietens*, *freamdens*, van *gierg*, *greatsch*, *hiet*, *freamd*. Zoo ook: *Uwt* of *om goedens*, *tjoedens*; *om heagens*, *leegens*, *fierens*, enz. Vergel. *Waſſenbergh Idiot.* bl. 119 en 153. — Vermoedelijk is uit dit ENS geboren de uitgang op NIS, als: *de tjuesterens*, by omzetting, *de tjuesternes*, *tjuesternisſe*: *de betterens*, - *betternes*, *betternisſe*. Hier in *Zeeland* heeft men in de dagelijkſche ſpreektaal eene menigte van Z-N-W. op *ens* van dienzelfden aard, vermoedelijk op meer plaatſen des Vaderlands.

WOORDENBOEK

OP DE

GEDICHTEN, enz.

VAN

GIJSBERT JAPICX.

Aa. Ad.

AAD. Meermalen vindt men *Ad*, *Ade*, oud, oude, voor *Aald*, *Aalde*, van welke laatſte woorden men voorbeelden vindt in de *Bijdragen* van *Waſſenbergh*, I st. bl. 154. Zoo leest men ook, met weglating van de L, *kâd*, *wrâd*, *ſât*, *hâde*, *yenſâdig*, waarvoor men in de gemelde Bijdragen leest: *kaald*, *wraald*, *waald*, *ſaalt*, *haalde*, *yenvaaldig*. Men vergelijke daarover onzen *Dichter* zelven in de Voorr. *aan den Naauwkeurigen Nederlander*. In de O. F. Wetten treft men meestal aan *Ald*, *alde*, *aldera*, enz. In het Charterboek, door den Baron van *Schwartzenbergh* uitgegeven, alsmede bij *Gabbema* verhaal van Leeuw. *Aulda*, *auldera*, *aulderman*, hoewel men ook bij dezelven vindt, *ald*, *alderman*. Vergel. *Hoeufft*, oudfr. ſpreekw. bl. 1 en volg. behalve dien *Wiarda*, Altfr. Wörterb. in *alt*; *Kiliaan* in *âld*, de *Teutonista* in *alder*, *Junii* Etym. Angl. in *eald*, *old*. Dit woord heeft in zijne ſpelling zeer groote veranderingen ondergaan, en bijna alle vokalen doorgeloopen. *Ald*, *eld*, *old* zijn zeer bekend. Het eerſte in Friesland, vooral in den zuidhoek, *aald* uitgeſproken, is in ſommige gedeelten van hetzelve in *âd* overgegaan, in anderen in *auld*, dat elders *oold*, of liever *old* voort-

bragt; en van hier ons *oud*. Van *eld* heeft men met voorzetting der *J*, *Jeld*. Zie dit op zijne plaats. V. h. *âd* voor ouder, parens, mater, I d. bl. 177. Maar veel meermalen *âder*, b. v. I d. bl. 5, 6, 11, enz. In de Bijdr. bl. 158, *aalder*.

ADERDOMME, ouderdom. II d. 89, 100, 105, 107. Meerv. *âderdommen*, II d. 107.

ADS (bij) van oudsher, in oude tijden. I d. 35, 55. *Fen âds*, van ouds, oudtijds. I d. 148.

AD-SWABERT, oude zwabber. Zoo noemt *Haytſe-yem* zijnen veel jongeren Neef *Jolle*, I d. 50, beteekenende schier hetzelfde, als of hij zeide: *oude kennis*, *oude vriend*. Het behoort tot de vleiwoorden, waarvan, met voorzetting van *âd*, vele gevonden worden, die nog in gebruik zijn, b. v. *âd-feynt*, *âd-jonge*, enz. Zonder echter op den ouderdom van iemand te denken. Trouwens, het woord *oud*, heeft in vele talen het denkbeeld van *achting* en *waarde*, die men aan Personen en zaken hecht. Zoo beteekent *antiquus* (om maar iets te noemen) eerst *oud*, vervolg. ook *lief*, *dierbaar*, *aangenaam*.

AD-WRADS. in de oude wereld, bij ouds. I. d. 35.

AD-YEM, oudoom. I d. 130. Cats I. d. 605, b. *Oude Oomen*.

ACH, ach. I. d. 41. Doch ik houd dit voor eene drukfout, in plaats van *och*, dat men meermalen vindt, en nog in Friesland zeer in gebruik is.

ACHT, acht, octo. v. h. *achtste*, octavus; *achtien*, *achticnde* en *achtienste*, II d. 11, 13. In de O. F. W. *acht*, *achtenda* en *achtende* (achtste.)

ACHT, acht, achting, oplettendheid. I. d. 204, 205, waar men leest: *acht ſlaen*, *ijn acht nimme*. Cats I d. bl. 222; b. *in acht treden*. Bl. 540, b. *in acht houden*. Bl. 542, a. *acht nemen op*. - *Achtinge* voor *hoogachting*, *en de daaruit ontſlaande begeerte*, vindt men reeds bij Maerlant. Zie II d. Aanteek. 133 en elders.

ACHTEN, *Achtjen* (to) achten, meenen, oordeelen; opletten, acht geven; ſchatten, rekenen. I d. 6, 25, 62, 91, 96, enz. II. d. 56, 87, 96, enz. Verled. tijd *achtte* I d. 19, II d. 95. Verled. Deelw. *achte*, II d. 89, *achtge*, II d. 91, 92, 93, enz. O. F W. *achtia*. *Melis Stoke*, IX, 155. *clene ergens op achten*, zich weinig aantrekken, parum laborare de —.

ADDER-SLANGE, een adder. I d. 146. Dit woord gebruiken ook *Cats*, I d. bl. 332, b. en *van der Veen*, overz. gez. bl. 379 en 455. Het eerste, *adder*, ſchijnt de ſpecies, het laatſte, *ſlange*, het genus aan te duiden. Zoo heeft men ook *Ever-zwijn*, *muil-ezel*, *koebeest*, enz.

Æ of *æ*, ooit, immer, I d. 41, 44, 119, 126, 147, enz. Altijd, I d. 154. In dit woord is de ſpelling bij onzen Dichter onderſcheiden, want men vindt ook *ea*. Zie ald. *Melis Stoke* en *Maerlant* gebruiken *ie*, hetwelk ook *Kiliaan* heeft opgenomen in zijn Etymologicum, hetzelfde met het Eng. *ay*, ſemper, en met ons oude *a*, *e*, ſemper. Zie *Junii* Etym. Angl., en Aanteek. op de F. Wetten, bl. 3, en 4. v. h. *ever*, ſemper. Zie *Junius*. En *ewe*, *eeuwe*, *eeuw*, *aevum*; het L. Fr. *ijvig* (uitgeſproken als het Holl. *ievig*) nu *eeuwig*; *ewelich*, altijd, *Teutonista*. Ook het Lat. *aevum* en het Griekſche *ἀιὼν* ſchijnen hier mede verwant. — Zeldzaam is *æ tijd*, dat men leest I d. 122, *Ja for' æ tijd wier jiergons rin toſeyd*. En I d. 116, *buwtte æ tijds beginne*. Men zou deze plaatsen kunnen vertalen: ja voor dat de tijd een aanvang had genomen, was de loop der jaarsaisoenen reeds beloofd. — Zonder ooit tijds begin te hebben gehad (van God.)

ÆBARE, een Ooijevaar. In het III Puntdichtje, voor de Gedichten. Hier voor leest men *Æber*, I d. 207. Bij *Wiarda Adebar*; *Junius Odebore*, in *dam*; *Teutonista oedber*, *oedver*, *Storck*; bl. 73, a, *oedewer* of *Storck*. Vergel. hier vooral Prof. *A. Ten Broecke Hoekſtra*, K. en L. Bode voor 1814, I d. bl. 41.

ÆBEL, *æbele*, ſchoon, bevallig, aardig. I d. 88. Zamengeſt. *Æbel-ſinne*, kloekzinnigheid, ſchranderheid, q. d. ingenium habile, I d. 48. v. h. *Æbelheyt*, behendigheid, ſchranderheid, II d. 65, 70. *Cats* I d. bl. 249 c. *een abel man*. *Bredero* gebruikt *Abel* en *Abelheijd* dikwijls, als mede *Van der Veen*, die ook *abelijck verſchoonen*, gebruikt, Zinneb. bl. 58. *Meijer* in zijn Woordenſch. verklaart *Abel*, door *hupsch*, *fraai*, *ſchoon geeſtig*.

ÆCK, ook. Zie *Eack*. Welk laatſte men doorgaans in het Eerſte Deel leest, terwijl *Æck* in het Tweede voorkomt. In de O. F. W. en bij *Gabbema*, verh. van Leeuwarden vindt men *aec* en *aeck*. A. S. *eac*.

ÆCKLIJCK, akelig, II d. 81. *Weiland* in zijn Woordenb. en Synonymen, leidt het af van *ach.*

ÆF, of, zoo. O. F. W. *of* voor *of*, zoo, indien. *Junius*, *If*, fi. — *Æft*, of 't, I d. 67, 68, enz. *Æft'er*, of hij, II d. 54. Zie *Er.* — In mijne *korte Aanteekeningen* heb ik reeds herinnerd, dat *Æf* dikmaals bij onzen Dichter ſtaat voor *noch*, nec; gelijk zoo *Horatius* en *Virgilius*, enz. *aut*, *vel*, *ve*, veelmalen voor *nec* gebruiken. cf. *Heijne ad Virgilii* Aen. III, 43. *Wijttenbachius*, *Bibl. Crit. Part. ult. in Cur. poster.* pag 4, ſeq. En mijne *Aanmerking op Schellers Aanleiding*, bl. 202.

ÆF, af, van. In de O. F. W. leest men eenige malen *aef*, eens *af*, door eene ſchrijf- of drukfout, bl. 182; maar meest overal *of* en *off.* In de *Bijdragen van Wasſenbergh*, I St. bl. 158 en 161, *aau. Junius*, *of.* — Zamengeſtelde met dit woord zijn.

ÆF-AERD, ontaard, veraard, afkeerig. Het verled. deelw. van *Æf-aerdjen.* Zie *Goad-æf-aerd. Kamphuijzen Stichtel. Rijm.* 147, gebruikt *veraard.*

ÆF-BRECKEN, afbreken. I d. 159.

ÆF-BUWTSJEN, afſlaan, afweeren, afwenden. II d. 69.

ÆF-DIEN, afgedaan. I d. 141. Verled. deelw. van *Æf-dwaen.*

ÆF-DRAEYEN, afdraaijen, afwenden, afkeeren, ('t hooſd) I d. 102.

ÆF-DRUWCKSELEN, afdrukſels, het afgedrukte. II d. 52.

ÆF-DWERZJEN, afwijken, verlaten. II d. 94. Zie *dwers.*

ÆF-FERGJEN, afvergen. Verled. Tijd. *Æf-fergge*, I d. 94.

ÆF-FERREN, afvaren. II. d. 82.

ÆF-FREJEN, afvragen. II d. 98.

ÆF-GIEN, afgegaan, weggegaan, vertrokken. II d. 76. Verl. deelw. van *Æf-gaan. Kamphuijzen* Ps. bl. 245 gebruikt *afgaan*, voor *verloren gaan.* Dat nimmer-nimmermeer zal *afgaan* noch verdwijnen. Dat *afgaan* bij *Maerlant* en *Melis Stoke* gevonden wordt voor *verlaten*, *varen laten*; *verloochenen*, is velen bekend.

ÆF-GOAD en ÆF-GOD, afgod. I d. 105, 107, 128, 222. *Æf-goad-dwaen*, afgoderij, I d. 107. *Æf-goad-poppe*, Afgodsbeeld. I d, 222.

ÆF-GRUWNE, afgrond. I d. 155, 206. II d. 92.

ÆFHADEN, afhouden, ophouden, nalaten. II d. 80. Verled. tijd: *hadde æf*;

ÆF-KEER, afkeer. I d. 165.
ÆF-KLIEUWEN, afklimmen. II d. 75. Verled. Deelw. *Æf-kleauwne*, II d. 80.
ÆFKOMSTE, afkomst. II d. 64, 81. - *Æfkomſte-lân*, het Land der afkomst, Vaderland. II d. 111. - *Æf-komst-ſtâmme*, afſtammelingen, geſlacht. I d. 225.
ÆF-LITTEN, aflaten, ophouden. I d. 126, *Hy lit naet æf*, hij houdt niet op. I d. 157, *Hâde op, æf-litte. Ave laten* voor vergeven en vergeten, *Melis Stoke*, IV, 776. V. h. *aflaat*, abſolutio (peccatorum.)
ÆF-MED, afgemat, vermoeid, afgetobt. II d. 89, 95, 114. *Kamphuÿſen, Ps.* bl. 185, *Gemat't* en heesch van roepen.
ÆF-MJEAN, afmaaijen. Verl. deelw. ook *Æf-mjean*. I d. 123. Zie *Mjen*.
ÆF-MIELJEN, afmalen, afſchetſen. II d. 65.
ÆF-MIETTEN, afmeten. II d. 68. 69.
ÆF-NIMMEN, afnemen, verminderen. *Fen kreften æf-nimme*, in krachten afnemen, II d. 85.
ÆF-RJUECHTE, afgerigt. I d. 70, *op alle ding æf-rjuechte*, bedreven, ervaren, bekwaam. *Æf-rjuechte pjuwck-famkes*, II d. 47. Verl. deelw. van *Æf-rjuechtjen*, condoceſacere.
ÆF-SCHIEDEN en ÆF-SCHIEDJEN, afſcheiden, afzonderen, I d. 22. II d. 100. 102. Verl. deelw. *Æf-ſchaet*, afgeſcheiden, I d. 39, 66, 72, 221. - voor *afſcheid nemen, vertrekken*, II d. 82. - voor *verwijderen*, II d. 68. - *Fen Æfſchieda*, ergens van afzien, laten varen, II d. 106 - v. h. *Æfſchie*, het afſcheid, I d. 44, II d. 59. En *Æfſchied*, I d. 43.
ÆF-SCHIEN, offchoon. I d. 214. - *Æft-ſchien*. II d. 96.
ÆF-SCHOMJEN, afſchuimen, het ſchuim afdoen. Figuurl. Verdoen, vernietigen, als ſchuim. I d. 123. II d. 97.
ÆF-SNYEN, afſnijden. I d. 101. Verl. deelw. *Æf-ſneyne*, I d. 123, 134.
ÆF-SONNERLIJCK, afzonderlijk, afgezonderd, II d. 100.
ÆFSOTTEN, afzetten, van eenen post of ambt afzetten. Verl. deelw. *Æf-ſot*, II d. 94.
ÆF-STEAN, aan iemand iets afſtaan, II d. 114.
ÆF-STELLEN, afſtellen, ontzetten, beroven van een bezit, I d. 30.

ÆF-SUWNERJEN, afzonderen; zich van iets afzonderen, II d. 102.

ÆF-TJEAN, aftrekken; 't mom aftrekken. Verl. tijd: *Æf-teag*, II d. 69.

ÆF-TOCHTE, de aftogt, recessus, II d. 116.

ÆF-WACHTJEN, afwachten, II d. 117.

ÆF-WEIJNJEN, afwenden. Verl. deelw. *Æf-weyne*, I d. 133.

ÆF-WEYSCH. Bijw. van den regten weg af, I d. 118. *Kiliaan Afwegigh*, avius, devius. *Afweg*, *Kamph.* St. Rijm. bl 340.

ÆF-WEZZEN, het afwezen, afzijn, I d. 40, 41, 42.

ÆF-WIJCKJEN, afwijken. Zie *Wijckjen*.

ÆF-WIJZJEN, afwijzen; figuurl. Verſmaden, verwerpen, I d. 220. *Bredero* gebruikt zelfs *Af-wijſigh*, herhaalde malen, en vereenigt het met *ſchuw* en *koel*, in *Griane*. Met *ſtuurs*, in *Lucelle*. Ook als een Bijw. *afwijſigh verſmaden*, in *ſtomm. Ridd. Afwijſigh ſchuylen*, in *Griane*. Dit woord is in Friesland nog in dezelfde beteekenis in gebruik.

ÆFFER, een offer, I d. 165. Tweede Naamv. *Æffers*, ook ald. *Æfferánne*, offerande. I d. 165, 219 - *Æfferjen*, offeren, I d. 165, 220, 221. - *Æfferánjen*, I d. 219. - zamengeſt. *Æffer-bloed-wiet*, offerbloed-nat, offerbloed, I d. 105.

ÆFTER, achter, I d. 11, 103, 216, 220. Doch meermalen vindt men *Eſter*, zie ald. In *Waatze Gribb. Brill.* leest men *agter* en *eſter*; maar de ſpelling is in dat bockje ver af van zuiver en eenparig te zijn. *Bredero* dikmaals *after*, ook *Starter*, *Fr. Lusth.*, bl. 145, *after*. *Baardt deugdenſp.* bl 236, *Eſter*. *Kiliaan*, *After* en *Eſter*. *Melis Stoke*, *Echter en Echt A. S. Kronijk Æfter*, postea. Zie *Huijdecoper* op *Melis Stoke*, X, 96.

ÆFTER-BECK, achteruit, terug. Bijw. *wye-æfter-beck*, werp, drijf terug, I d. 230. Zie *Eſter-beck*, *Oerbeck*.

ÆFTER-DOARE, achterdeur, II d. 67. *After-deure*, *Starter*, *Fr. Lusth.* bl. 145.

land, die zegt, dat *Kuyſe* nog in *Groningen* in gebruik is. Wij voegen hier nog bij: ook in *Gelderland* en *Overijſel*. In de O. F. W. vindt men *Keſe*, *Kees*, dat met ons *Kies* hetzelfde is. Vergel. *Wiarda* in *Kees*, die het van *Kauen*, *A. S. Ceowan*, ſchijnt af te leiden. Van *Koes* heeft men het zamengeſtelde woord *Koeskilling*, eigenl. eene tintelende koude aan de kiezen; kiespijn, of zoo als *G. J.* het noemt *pynne ijnne toscken*. Vergel. *Laurman*, kleine Taalk. Bijdrag. bl. 37, en 145.

ÆFTER-NEY, achterna, I d. 8.

ÆFTER-TOCHTLIJCK, achterdochtig, I d. 39. *Bredero* gebruikt *achterdenkend*, in *Angeniet*, II d. 5 uitk.

ÆFTER-UWT, achteruit, I d. 202, *Æfter-uwt-drieuwe*, achteruitdrijven.

ÆG of ÆGE, het oog, II d. 103, 104, 112. Meerv. *ægen*, I d. 39, 44, 55 enz. Men vindt dikmaals ook *eag*, zie aldaar. En *aeg*, II d. bl. 3. *Kiliaan Aeghe*. O. F. W. *aegh*, *age*, *aghe*. In de *Bijdragen van Waſſenbergh*, I St. bl. 144 *eæg*, doch bl. 161 en 166, beter *eeg*, in 't Meerv. bl. 151 en 161, *eegnen*. V. h. de Zamengeſtelde:

ÆG-BLIER-MIJLDE, (van groente der boomen) als 't ware vriendelijk aanlagchende, aangenaam voor het oog, I d. 44.

ÆG-GLOERCKJEN, het gluren met de oogen, het aankijken; met een woord, *het aangezigt*, II d. 70.

ÆG-WÆCKHEYT, weekheid (waterigheid, zwakheid) der oogen, II d. 43.

ÆG-WIJT, oogwit, oogmerk, doel. I d. 46.

ÆGENBLIJCK, een oogenblik, II d. 67. *Ægenblijcke*, II d. 68, 74, 81, 88, enz. Meerv. *Ægenblicken*, II d. 109.

ÆGJEN, oogen, zien, zijne oogen ſlaan op- I d. 196. *Heemskerk* B. A. bl. 120 gebruikt *be-oogen*, voor *bezien*. Zie *Eagjen*.

ÆMELJEN, tellen, optellen. In 't Eng. *Amble*, het welk *Junius* vertaalt door *ambelen*, *tellen*. Verled. tijd, *Æmele*, I d. 68. Vreemd zou het niet zijn, zoo 't L-Fr. *Æmeler*, een mier, hier van afſtamde, propter colligen-

dum farris acervum (zoo als *Virgilius* zich uitdrukt) et victum aestate congregandum, quo hiemis tempore utatur. A. S. *Æmet*, *Æmette*, Eng. *Emmet*, *Emet*. *Kiliaan*, *Aemis*. *Waasenbergh* in *Amelaar* leidt het anders af. In het woord het zij het met *ambulare* in verbindtenis ſtaat of niet) ſchijnt de grondbeteekenis te zijn van *drentelen*, *ſammelen*; *malen*. V. d. A. S. *Æmetta*, quies, otium, en *Æmettig*, vacuus, otioſus. Ook deze grondbeteekenis past wel voor de verdere beteckenisſen van *Æmeljen*, praten, babbelen, ſnappen, vooral *temende*. V. d. vervolgens *vervelen*, *lastig vallen*. Vergel. *Waasenbergh*, *Idiot*. in *Eamelen*. Wat *Amelen*, bij *Bredero*, in 't *Moortje*, IV. uitk. 3 bedr. beteekenen moet, leert de zamenhang. *Klaas Kluft* vertelt daar zijnen kameraden, dat er karsvarſche Oesters en nuwe Rijnſche-wijn op de handt-booghs Doelen waren, en zegt vervolgens:

Komt gawe - en laet ons dit (malle praet) eens door-ſpoelen.

Waarop *Reynier* zegt: *Wij ameldent al*, enz. d. 1. Wij gaven, al pratende, en de ſtemmen opnemende, allen onze toeſtemming.

AEMPTE, ambt, I d. 89. II d. 90. Zie *Eer-aempt*.

ÆNG, ang, bang, beangst, I d. 11, 61, 142, 145, enz. II d. 86, enz. Zie *Eange*.

ÆNGSTE, angst, benardheid, benaauwdheid, I d. 74, 112, 115, enz.

ÆNGSTME, hetzelfde, II d. 89, 112, 115, 116.

ÆNGSTIG, angſtig, II d. 108.

ÆNGJEN, angſtig zijn, vreezen, I d. 41, II d. 86, 90, 94 enz. Onpers. I d. 3, *Mij ænget ſor*, ik ben bevreesd, bang voor - *Ænget Jo niet*, I d. 45. Verled. Tijd: *Ængge*, II d. 98. Het *Dadel*. w. w. *angen*, vindt men meermalen, b. v. bij *Kamphuijzen*, in zijne Psalm. bl. 508; doch onze *Dichter* kent alleen het *Onzijdige*, of men moest het daarvoor houden, dat in *mij ænget*, het *Dadelijke* lag opgeſloten, gelijk in het Lat. *Juvat*, *delectat*, *oportet*, enz.

ÆNGELIER-LEATEN, Angelier-loten, II d. 60.

ÆNSICHTE, aanzigt, aangezigt, I d. 67. II d. 81. *Waatze Gribb. Brill.* bl. 10, *Ænſigt* bl. 82, *Ænſicht.* In de *Bijdr. van Waſſenbergh* I St. bl. 151, 168, *Anſik*, bl. 142, *Aenſigk.* Teutonista *Anſicht. Kiliaan, Aenſicht, Aengeſicht Bredero Anſicht. Maerlant Aenſichte*, en zoo ook anderen meer. Zie *Eanſicht.*

AEPLE, een appel, II d. 111, *In ſæck dy naet in aeple wird iz*, die geen' *Appel* waard is. Om eene zaak van geringe waarde aan te duiden, gebruikt men *mijtte, hyer, ſtoer, ſcheyzin*, enz.

ÆR, het oor. Meervoud *æren*, I d. 42, 55. II d. 76. O. F. W. *aer, ara, are.* Zie *Ear.*

ÆRBEYDE, arbeid, moeite; ellende, verdriet, II d. 85, 86, 87, 88, enz. De 2de Naamv. *Ærbeyds*, I d. 135, *Maerlant Aerbeid.* Zie *Earbeijd.*

ÆRBEYDER, een arbeider, ſloover, II d. 85.

ÆRBEYDJEN, arbeiden, ſlooven, II d. 70, 89, 102, 103, enz. Verl. deelw. *Ærbeyde*, II d. 96, 99, 114.

AERD en AERDE, aart, geaardheid, inborst, I d. 53, 40. II d. 77, 88, 104. Het W. W. *aerdjen* vindt men bij onzen *Dichter* niet. *Kamphuijzen* gebruikt hetzelve *Sticht. Rijm.* bl. 169, voor *ergens lust toe hebben, gestire*:

En daarom niet naar lieſde ſtreeft, of aard't.

Zoo zegt men in de wandeling: hij loopt dat het *een aard* heeft. Zie *Æſ-aerd - Fordoarn-aerd - ontaerdgjen.*

AERDIGH, aardig, geestig, I d. 21. *Aerdig oer in oer*, in allen opzigte bevallig, overgeestig, I d. 32. Zie *Ruwn-aerdigh.*

AERNE, ergens, I d. 10, 14, 18, 52, enz. *Aernze*, I d. 220. II d. 57, 115. Bij anderen vindt men ook *æne, ane* en zelfs *iene*, doch niet zonder gebrek in de ſpelling.

AERSTE, de eerſte, II d. 12. O. F. W. *aerſte* en *arſta.* Zie *eer, eerſte.*

ÆSCK, een eisch, I d. 189, 228. 2 Naamv. *Æscks*, I d. 203. Melis Stoke *Eesch. Junius Aske.*

ÆSCHJEN, eischen, II d. 80. Verled. Tijd: *Æſche*, II d. 77 Deelw. *Æsche* I d. 134. *Maerlant* en *Melis Stoke Eeſchen* en *Heſchen*; Verl. Tijd, *Heſchede*, Melis VI, 319, waar in andere MSS gelezen wordt *eijschte*, dat van lateren tijd is. O. F. W.

AEST, oost, het oosten, I. d. 91. *Hamconius* in Frisia fol. 74 verſo, ook *Aest.* O F. W. *Aesta.* Onze *Dichter* gebruikt meermalen *East.* Zie ald.

AET, iet, I d. 10, 24, 42, 99, enz. II d. 43, 75. *Aets*, iets, II d. 77.

AEY, een ei, I d. 121. Doch in het II d. 5, 11 leest men *Ay*, 2 Naamv. *ays.* verkleinw. *ayce*, bl. 10, 2 Naamv. *aycx*, bl. 11. *Bredero* in Rodd. en Alph. gebruikt ook *Ay*, het meerv. *ayeren*, in Jerolimo. Junius, *Eye*, *eg*, *egg.*

AFFEAR, Oude Vader. 2 Naamv. *Affears*, I d. 231. *Oude Vader*, *Cats* I d. bl. 172 c. *Waatze Gribberts Brill.* bl. 22 *Aad-faar. Baardt deugdenſp.* bl. 137, *A-fvaers* brij moet bij de kop. *Maerlant* I d. 162, vs. 50 heeft reeds *ouder Vader.* Dit woord behoort ſoms tot de Vleiwoorden. Zie in *Ad.*

AL, al, alles. Dit. W komt dikmaals voor, ſoms ſchier overtollig. Kiliaan: *Al*, gheheel. - voor *alhoewel*, I d. 10, 25, 26, 60, enz. — *Alheel*, geheel, volkomen, I d. 4, 149 II d. 70: *Alle heel*, geheel, I d. 42, 68. II d. 47, 50, 52, 53, enz. - *Al to*, al te, nimis, I d. 74. - *Al to met*, altemet, ſomtijds, II d. 45, 50. *Kamph. Sticht. Rijm.*, bl. 19. 170: *Te met.* - *Aldear*, aldaar, daar, I d. 102, 175. II d. 101. - *Aldoz*, aldus, dus, I d. 89, II d. 87. *Teutonista*, *Alſus.* Kiliaan, *Sus*, *ſic.* Zie *doz.* — *Alhowol*, alhoewel, hoewel, II d. 49, 57. - *Aloon*, bij aanhoudendheid, telkens. I d. 86, 133, II d. 71, 95, 100, *Aloon in oon*, hetzelfde, wat krachtiger. I d. 1, 24 54. *Al-rju*, ſchier geheel; aldra, I d. 57. - *Alree*, alreeds, alreede, reeds, II d. 71, 80. Doch *alreeds*, I d. 39. Beide leest men ook in *Waatze Gribb. Brill.* - *Alſo*, alzoo, zoo, I d. 39, 116, 123, enz. - *Altijd*, altijd, I d. 24, 44, 52, 69, enz. - *Altijd oon*, beſtendig aan, II d. 64. - *Alweer*, alweder, weder, I d. 29, 38. - *Alwier*, alwaar, waar, ubicumque, quocumque, I d. 1, II d. 75. Voorts heeft men nog zamengeſt. met Naamwoorden:

AL-BEHADER, albehoeder, (van God.) I d. 118, 122.

AL-BETWINGER, albedwinger, (van Cupido.) II d. 65.

AL-FJUECHT-WINSTE, overwinning over allen, algemeene zegepraal, I d. 210. zie *Fjuecht-winste*, victoria.

AL-FOLMECKE, in alles volmaakte, I d. 13.

AL-MACHTIG, almagtig, I d. 144.

AL-MOGGENE, alvermogende, II d. 89. Zie *oer-alle Muwn.*

AL-OERSTE, alleroverſte, allerhoogſte, I d. 227.
AL-RJUECHTERE, aller regter, regter over allen, I d. 219.
AL-WIRDDE, alwaardij, alverdienſte, I d. 173.
Zamengeſt. met *alder*.
ALDER-ADSTE, alleroudſte, II d. 113.
ALDER-BLIJST, allerblijdst, zeer blijd, II d. 54.
ALDER-DEADLIJCXTE, allerdoodelijkste, II d. 115.
ALDER-DILDIGST, allergeduldigst, I d. 212.
ALDER-EERSTE, allereerſte, II d. 59.
ALDER-GOLHERTIGSTE, allergulhartigſte, II d. 56.
ALDER-GREATSTE, allergrootſte, II d. 55, 91.
ALDER-HEAGSTE, allerhoogſte, I d. 140, 146, 198, 220 enz.
ALDER-HÆGSTEATLIJCKSTE, allerhoogſtatelijkſte, alleraanzienlijkſte, II d. 98.
ALDERHÆGST-BEWITTENSCHIPTE, allerkundigſte, allergeleerdſte, allerwijste, II d. 104, (van *Salomo*.)
ALDER-HERTGRUWNIGSTE, allerhartgrondigſte, in den grond des harten mijn beste vriend, II d. 55. (van *S. A. Gabbema*.)
ALDER-KLIENSTE, allerkleinſte. II d. 55, 64.
ALDER-KREFTIGSTE, allerkrachtigſte, I d. 37.
ALDER-LJEAFSTE, allerliefſte, II d. 55.
ALDER-LEYE, allerlei, allerhande, II d. 59, 71, 72.
ALDER-LOCKIGSTE, allergelukkigſte, II d. 107.
ALDER-LIJTSTE, allerkleinſte, II d. 104.
ALDER-SWIERSTE, allerzwaarſte, II d. 86.
ALDER-UWTSTECKENSTE, alleruitſtekendſte, II d. 66.
ALDER-UWTTERSTE, alleruiterſte, allergrootſte, II d. 76.
ALLE, alle, I d. 3, 9, enz. *Alle het*, al wat, quodcumque, II d. 88. - *Alle-dey*, alle dagen, ieder dag, altijd, I d. 9. II d. 86. - *Alle gearre*, alle te gader. Voorr. Bij *Maerlant* en *Melis Stoke*, *Algader* in *Al te gader*. Zoo heeft onze *Dichter* ook *Al to gearre*, II d. 111. Vergel. den *Teutonista* in *Aldeger*. - *Alle man*, ieder, I d. 6, 44, 47. II d. 81. Dit woord vindt men ook bij *Cats*, *Huygens*, *Kamphuijzen*, enz. - *Alle tijd*, altijd, II d. 50. Zie *Altijd*.
ALLENCKOM, allengs, allengskens, I. d. 42. *Allinckom*, II d. 66, 69. *Kamphuijzen* gebruikt *Allencken*; *Cats*, *Allenxen*; *Baardt*, *Alleynskens*; *V. d. Veen*, *Allensken*; *Kiliaan*, *Al-*

leenskens en *Al-eenskens; Melis Stoke*, IX, 655, 704, *Al-einsken;* de *Teutonista*, *Allentelen*, *Allentzen*, *Allynckede.* Zie meer bij *Kiliaan.*

ALLINNE, alleen, I d. 3, 7, 23, enz. *Bredero* gebruikt meermalen *Allien.* In de *Bijdrag. van Wasfenbergh*, I St. bl. 161, 163, 165, *Elonne. Alleene* beteekent bij *Maerlant*, II d bl. 115, *hetzelfde*, *idem. Alleens fo* bij *V. d. Veen.* Even zoo *Alleens oft*, bij *Broer Cornelis*, *als of.*

ALLER-WEAGEN, allerwegen, ubique, I d. 161.

ALLES, alles, I d. 45, 174. II d. 45, 75.

ALLIJCK, *allijcke*, gelijk, even als, ut, ſicut, ſimilis, I d. 1, 4, 5, 6, enz. Eng. *Alike.* zie *Junius. Kiliaan*, *Aan-lijck*, ſimilis. - *Allijcken*, ſicut, II d. 72, 108. - Zeldzaam is *Allijck oon grjues*, als 't ware tot Gruis. - *Allijck æf*, als of, II d. 111. - *Anijcke folle*, evenveel, hetzelfde, II d. 68. - *Allijcke wol*, evenwel, nogtans, II d. 52. - *Kiliaau*, *Allijcke-wel.* Vergel. *Wasfenbergh*, Idiot. Fris. op dit woord. Zie *Even-wol*, - *Ltjckewol.*

ALLJEN, (voor *Alfjen* of *Alwjen.*) ſnappen, kallen, mallen, boerten, ſpotten, I d. 13, 220, 227, alwaar men het vereenigd vindt met *râlljen*, ons *rellen*, der Franſchen *railler.* Maar zeer opheldernde is de plaats, I d. 97.

Hy âll't, hy mâll't, hy râll't ſmaed, ſchânne, on-eere.

Het schijnt met *Alven* hetzelfde te zijn. *Bredero*, in *Lucelle*:

Ick moet met deſe knecht
Wat *alven*, wat *gecken*, wat *lachen*, *boerten*, *jocken.*

In 't *Voortje* Ick moet met deſe guijt
Wat *alven*, wat *boerten*, en *halen* hem wat *uijt.*

Van hier bij denzelfden *Alf-achtigheydt* in den *Stommen Ridder.*

Als ſijn *alf-achtigheydt* van *geck'lijckheydt verdoort.*

Voeg hier nog bij *Kiliaan* in *V.* en *G. Bruining*, *Nederd. Synonymen*, II d. 145 Noot.

ALSSEM-WETTER, alſem-water, II d. 83.

ALVE, Elf, I d. 99, v. d *âlfde*, de Elfde, II d. 60. - *Alffte*, II d 12. *Kiliaan Elf*, *elve*, *elffte.*

AMIR, meerv. *ameren* en *amirs*, II d. 4, een emmer. Het ſchijnt in verbindtenis te ſtaan met *ame*, cadus, hama - *Bilderdijk*, verh. over de geſlachten der Naamw. bl. 44, leidt *Emer* af van *emen*, wateren, d. i, waterſcheppen. Hier in be-

rust ik. Het woord *amphora*, eigenl. eene *waterdraagſter*, en ἀμφορεύς een *waterdrager*, vervolg. een *watervat*, is uit dezelfde bron, wat het eerſte gedeelte betreft. De eerſte wortel ligt in A, *water*, dat ook door E beteekend wordt.

AMME, de adem, anima, (gelijk *Femina*, *femma*, *famme*) I d. 54, 87, 88, 208. II d. 96, 110. Het is met *adem*, *aſem*, enz. uit denzelfden wortel, welke in *A* ligt, voortgeſproten. Zie ook *IJſpeij*, *geſch. der Ned. Tale*, bl. 98. Zamengeſt. *Amme-ſnicke*, ademſnik, de laatſte ademtogt, animae exhalatio, II d. 109.

AMJEN, ademen, adem halen, I d. 42, 209. - voor *uitſpreken*, I d. 230, waar de gebiedende wijze *Amme*, gelijk ſtaat met *ſchamme*, *helle* enz. van *ſchamjen*, *helljen*. Het verled. deelw. *amme*, ingeademd, d. i. ingeblazen, ingegeven, II d. 69.

AMKE, eene min, nutrix, II d. 87. *Maerlant*, I, 265, vs. 23. II. 49, vs. 10, *Amme*. *Kiliaan*, *Amme*. *Meijers woordenſchat*, *Amme*. Vergel. *Weiland* op *Am*; *Waſſenbergh*, Idiot. Fris. op *amme*.

ANCKER, een anker. v. b. zamengeſt. *anck're klamme*, ankerklem; Figuurl. een vast vertrouwen op God, I d. 177. - *Anckerjen*, ankeren, het anker werpen; Figuurl. zijne hoop vestigen, vertrouwen op - Waems hoope *anck'ret* allinne ijn God, wiens hoop alleen op God *gevestigd* is, I d. 122. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 34. Zijne wortelen zoo diep in der menſchen herten heeft *ge-anckert* ende *gegrond-vest*.

ANTJEN, in arbeid of barendsnood zijn, parturire. 1 ſneldicht. Met verwisſeling van de *d* in *t*, die in het L-Fr. zeer gebruikelijk is, komt dit woord van het Nederl. *anden*, dat de Hoogl. *A. Ypeij*, *geſch. der N. T.* bl. 518, en *Mr. J. Steenwinkel*, Aanteek. op Maerlant, III, bl. 49, ſeqq. met zeer veel waarſchijnlijkheid afleiden van het oude *and*, tegen, ἀντί. Vergelijk verder over *anden*, en deszelfs verſchillende beteekenisſen den Hoogl. *A. Ten Broecke Hoekſtra*, in den K. en L-B. voor 1813, II d. bl. 154, volgg. die alles uitvoerig en naauwkeurig heeft behandeld. Voeg er bij Mr. *J. A. Cligner*, voorr. voor den Teutonista, bl. XXXVI. *Junius* in V. *Eane*, eniti, et in V. *Yean*, parere.

ANTWIRD, antwoord, I d. 198. II d. 73. Hier voor vindt men met inkorting, en gelijk men het dagelijks ſpreekt,

Andert, II d. 51, 67, 78. Dit is zeer oud, en wordt reeds gelezen in de O. F. W. zeer dikmaals, voor *woord*, *antwoord*, *verantwoording*, *tegenwoordigheid*. Vergel. *Junius* in *Anſiver*.

ANTWIRDJEN, antwoorden, I d. 42. Verled. Tijd, *Antwirdde* I d. 41. II d. 78. Ook hier voor vindt men *anderdjen*, II d. 97. Verled. Tijd, *anderde*, II d. 69.

APLE, een appel, I d. 66. *Junius*, *Apple*. Zie *Aeple*.

APPE, een aap. Vergel. *Waſſenbergh*, *Bijdrag*. II St. bl. 11. *Kiliaan* en *Junius* in *Ape*. Zie *Wâd-appe*.

ARBEYDJEN, arbeiden, I d. 9. Zie *Ærbeyd*.

ARCK, gereedſchap, reeuw, ieder werktuig, I d. 32. *Fijt! mijn arck is ſteine*, mijn ſchietgereedſchap, (zegt Cupido) is mij ontſtolen. Zoo duidt dit woord allerlei werktuig aan, b. v. bij een' Boer, deszelfs *reeuw*; bij een' Timmerman, deszelfs *gereedſchap*; bij een' Boeren-arbeider, deszelfs *ſchup*, *ſpade*, *ſpit*, enz. Dus ook bij Cupido, deszelfs *boog en pijlen*. Het een en ander hiervan ben ik verſchuldigd aan den Heer Gouverneur *van Humalda*, en den Heer *Bilderdijk*. Zie *Sijl-arck*.

ATER, een altaar, autaar, outer, I d. 41, 121, 155, 165. II d. 70. O. F. W. menigmalen, *alter*. *Heemskerk*, B. A. bl. 165, *autaar*. Dat dit van 't Lat. woord *altare* is gemaakt, ziet ieder. Zamengeſtelde: *Ater-betjienner*, een bedienaar van 't altaar, II d. 73.- *Ater-ſjoer*, altaarvuur, II d. 77.- *Ater-jeſte*, altaargifte, d. i. offer, I d. 105. Zie *moard-ater-jeſte*.

AZ. gelijk, als, wanneer, en achter den Comparativus, *als*, *dan*. Bij verkorting 'z. Dat *Az*, *als*, achter den Compar. zeer oud is, en nog overal door ons Vaderland heen wordt gebruikt, zoo wel als *dan*, behoeft geen betoog. Elk die oogen heeft om te lezen, en ooren om te hooren, weet dit. Onze *Dichter* gebruikt beide, *Az* en *den*; het eerſte echter meer dan het laatſte: Wij zullen daarom hier eenige plaatſen, waar hij *den* gebruikt, invullen. I d. bl. 158, *learre den*: 179, *better den*: II d. 86, driemalen, *meer den*: 91, *onnutter den*: ibid. *tierer den*: 98, *hæger den*: 108, *ſijckerder den*: 116, *wiſer den*, enz. Die verder betoog noodig heeft, vergelijke de Verhandeling van Prof. *Waſſenbergh*, *over het gebruik van* ALS *achter den vergrootenden trap*,

I St. der Bijdr. bl. 122, volgg. Ik heb bovendien eene menigte van bewijzen, die het aangenomen ſtelſel, door *Huijdecoper* zoo al niet ingevoerd, ten minſte zeer aangedrongen, op losse schroeven ſtellen; maar, dewijl er hier geene ruimte voor is, zal ik die elders geven. Alleen merk ik nu nog aan, dat in de O. F. W. en gelijktijdig geschreven stukken, meermalen *ſo* gevonden wordt. In de Uitg. van *Wierdsma*, 2 d. bl. 240, *nier ſo*, nader als, waarvoor men bl. 241 leest *nijer dan*. Bl. 347, *mara ſo*, en bl. 354, *meer ſo*. Dat *ſo* een ſynonymum is van *als*, weet elk: *gelijk*, *ſo*, *alſo*, *als* zijn woorden van ſynonieme beteekenis, die gedurig elkanderen afwisſelen. Maar min bekend is het, dat *V. d. Veen* ook *gelijk* achter den Comparat. gebruikt. Ik zal ſlechts de bladz. aanhalen: die wil, zie het Boek zelf na. *Zinneb.* bl. 36, 85, 135. *Overz. Gezang.* bl. 317, 318. *Als* en *dan* bij elkanderen, *arger als*, en ſlus *arger dan*, *Raeds.* bl. 55. Het ſpijt mij, dat de geleerde *Huydecoper*, die door dit ſtelſel den rijkdom onzer Taal verminderd, en noodeloos zoo veel moeite aangewend heeft, op dat denkbeeld is gekomen. Voor iemand, die andere Talen, bij Voorb. de H. D., vooral de Latijnſche, eens geleerd heeft, en dezelve leest, is het bijna niet mogelijk, tot dit ſtelſel te vervallen. En wat hebben de *Romeinen*, wier taal veel armer in woorden is, dan de onze, hier, eenen rijkdom. Zij zeggen: *major quam*, *atque*, *ille*; *major illo* (denk er *prae* bij) *Ante* alios *immanior* omnes, *Virgil.* Nullus est *hoc meticuloſus aeque*, *Plaut.* Dit heeft D. *Heinſius*, *de Satyra Horat.* nagevolgd: in Auctore, zegt hij. *quo* numerorum *aeque studioſus* nemo forte umquam exſtitit. Zoo ook in woorden, die de kracht van den Comparat. uitdrukken, b. v. *alius ac*, *- atque*, *- et*, *- niſi*, *- praeter*, *- quam*. Sed ſapienti dictum ſat est.

AZ-DE, als de, wanneer de, I d. 182, 209.

AZ-SE, als zij, wanneer zij, I d. 7, 13, 152.

AZ-ÆF, als of, II d. 79.

AZSTE, als, wanneer, gij, I d. 10. voor *Az du* of *tu*. Waarvoor men elders vindt: *Azſtu*, I d. 3, 10, 41. In de *Bijdrag.* van *Waſſenbergh*, I St. bl. 140, *Ast doe*, hoewel men

daar, b. v. bl. 159, tweemalen *als* vindt. *Huygens*, *Bredero*, *Starter* en anderen gebruiken *as* dikmaals, voor *dan* of *als*.

B.

BACCIR, Bakker, II d. 5, vergel. 42. Waar men ook van 't W. W. *Backen* of *Baetſen*, bakken, den Verled. Tijd *Boeck*, hiek of bakte, en Verled. Deelw. *Baetſen*, gebakken, aantreft. *Junius*, *Bake*.

BÆKEN, een baken, II d. 81. Eng. *Beacon*. Zie *Junius* op dat woord en op *Beck*. Zie ook *Stjoer-bæken*, hier achter.

BAEM, boom, 2 Naamv. *baems*, II d. 5. Zie *beam*.

BAEN, eene baan, I. d. 51. Figuurl. *in de baen*, voor *in de weer*, *in de bezigheid*, *in beloening*, zie *Waſenb.* Idiot. Fr. in V. Zie ook *Beane*, - *Hijmmelbaen*, hier achter.

BAERGE, barg, bark, beer, varken, I d. 209. II d. 78, *Wijlde baerg*. *Kiliaan*, *Baer*, *Ber*, *Beere*, *Barg*, *Bergh*, porcus exſectus. Dat dit dier zijnen naam van *Baeren*, *Beeren*, *Beiren*, wegens deszelfs ſterk en brommend geluid heeft gekregen, geeft reeds *Weiland* op. Zie *Bárg* - *Wld* - *baerg*.

BAERNEN, branden, urere et ardere, I d. 5, 13, 23, 25, 50, 58, enz. Verled. Tijd, *baernde*, ardebat, II d. 65. Verl. Deelw. *baernd*, II d. 75. Ons *barnen* is genoeg bekend uit Oude Schrijvers, en nog niet buiten gebruik. Zie *brânjen*.

BAERN-ÆFFER, brandoffer, I d. 165. Zie *brân-effer*.

BAERN-HOUT, brandhout; brandſtapel, II d. 80.

BAERNE-TOCHTE, brandende zucht, vurige begeerte, I d. 152.

BAERNDE-WIJN, brandewijn, I d. 52. *Wartse Griób*. *Brill*. *Barne-wijn*. In andere L-Fr. ſtukken vind ik *Brânde-wijn*, zoo als men thans ook ſpreekt. Vergel. *Waſenb. Bijdrag.* II St. bl. 52.

BAET en BAETE, baat, voordeel, nut, I d. 26, 105, 175. *Kiliaan*, *Baete*, utilitas. Vergel. denzelfden in *Biet*, i. e. *Bat*, melius. *Bit* i. e *But*, melius, amplius. Onze *Dichter* gebruikt *Bet* voor *goed* en voor *beter*. Zie ald. *Te baten comen* vindt men bij *Maerlant*, *Melis Stoke*, *Houwaert*, en anderen.

BAETEN, helpen, baten, prodeſſe, I d. 42.

BAEYEN, baden, I d. 223. *Bredero* in *Jerolimo* gebruikt *Baïen.* In *Broer Cornelis* Hist. II d. bl. 62 treft men *Bayen* aan, maar bl. 71 *Baeyen*; in welke laatste plaats men *Lawaeyen*, *Baeyen*, *wasschen* en *plasschen*, vereenigd vindt. Vergelijk *Wassenbergh* in Idiotico.

BA-HEYS, Dit woord duidt een *grooten ophef*, *snorkerij* en *vermetelheid* aan, I d. 227. In de Hist. van *Broer Cornelis*. II d. bl. 124, leest men *Bouhá*, en bij *Cats*, I d. 538, *Bohays*, doch bl. 591 *Bohay*. Zie *Po-hey*.

BAKJEN, kloppen, slaan. Hier mede zijn onder anderen verwant ons *becken*, *bikken*, L-Fr. *Bickjen*, het Eng. *bicker*, confligere; verder, ons *boken*, *boocken*, *beuken*, *bokken*, tundere, ferire, waar van *bock*, het Eng. *buck*, voorts ons *bochen*, *bogchen*, *bogcheten*, L-Fr. *Bogchiljen*, b. v. *Ick sil dy bogchilje*, ik zal u op uwen *pogchel* (dat hier ook al toebehoort) geven, &c. Vergel. *Junius*, *Teutonista*, *Kiliaan*, *Weiland*. Zie *Hann'-bakjen*.

BALCKE, een balk, I d. 48, 50.

BALCKJEN en BALTZEN, balken, bulken (van dieren) razen, tieren (van menschen.) Verled. Tijd *Balcke*, I d. 86. *Kiliaan: Belcken*, *Bulcken*, mugire, boare. *Bolcken*, mugire, rudere. *Teutonista: Belken*, mugire, boare. Hier mede is verbonden het L-Fr. *Bolljen*, voor *bolckjen*. Zie ald. en met de I Epenthetica *Bjealsckjen*. Zie ald. Als mede *Bjalzje*, Zie ald.

BALLINGSCHIPPE, ballingschap, II d. 98.

BâN, een band, I d. 111, 227. II d. 75. In de *Bijdr.* van *Wassenbergh*, I St. bl. 161, het Meerv. *baanden*, bij G. J. *bánnen*. *Melis Stoke* gebruikt reeds het woord Figuurl. I d. vs. 308. Hoe Vrieslant eerst quam in den Roemschen *bant*. d. 1. *magt*, *bedwang*, *heerschappij*. V, 1059, Vrieslant was comen te *bande*.

BâNJEN, bannen, verbannen, II. d 68. Verled. Tijd *Bânne*, I d. 71. Zie *Weiland*, in *band*, *bannen*.

BANC, eene *bank*, II d. 11. Verkleinw. *Bancilce*.

BANG, bang, bevreesd, angstig, I d. 144, 146, 161. 170, 183.

BâRG. Van dezelfde beteekenis als *Baerge*. Zie ald. In de *Bijdr.* van *Wassenbergh* I St. bl. 152 *Barg*. Vergel. *den-*

zelſilen, Idiot. in *Barg*. *Junius* in *Barrow*, *Hog*, en *Boare*. *Ypeij*, *Geſch. der N. T.* bl. 106. v. d. *Bárge-hock*, Varkens-hok, Varkens-kot, I d. 7.

BARMHERTIG. Barmhartig, I d. 118, 151. *Barmhertigheyt*, barmhartigheid, I d. 117, 143, 150, 166. Meerv. *Barmhertigheytens*, I d. 161. *Junius* leidt het af van *Barm*, gremium, *Weiland* beter van *Arm*, miſer.

BâSEN, Bazen, ylen, van 't ſpoor zijn, (aliena loqui, Ovid). ijlhoofdig zijn. *Baſeſtu* (ſic) *naet*, I d. 34, ylt gij niet? zijt gij niet verbijſterd? hebt gij het niet mis? waar de Hollanders *Bazen* gebruiken, wanneer zij van iemand zeggen, dat hij, in eene ziekte, buiten zijn verſtand liggende, vreemde dingen ſpreekt, daar gebruiken de Friezen *Dwijljen* en *Baesjen* of *Báſen*. *Bredero* in Angeniet, —

't Is vreemt dat ick niet *baes*,
Jae dat ick 't eenemaal van gramſchap niet en *raes*.

Marnix R. B. (1517) Fol. 201 verſo, Dat hy bynae *ſuft* ende *baest*, ende en ſiet niet wat hy ſeyt. Alwaar men in latere Uitg. leest *raest*. Hier voor zegt *Maerlant*, II d. 78, 5, en elders *dwaeſen* en *rieſen*. Trouwens *Dwaeſen* en *Báſen* verſchillen van elkanderen, in beteekenis, niet meer, dan DW en ß, in onderſcheidene talen, verſchillen in uitſpraak. Zoo zijn *Duellum* en *Bellum*; *Duis* (van *duo*) en *bis* hetzelfde. Hetzelfde geld omtrent de DW en F, als: *Dwaelen*, *Faelen*; *Dweilen*, *Feilen*. DW en V, als: *dwegen*, *vegen*, of *dwagen*, *vagen*, enz. — *Kiliaan*: *Baeſen*, delirare, errare, oberrare, vagari. V. h. *Verbaeſen*, obſtupefacere, en *verbaesd*, perculſus. *Teutonista*: *Baſen*, *dwelen*. (w. v. *dwalmen*, *bedwelmen*) Vergel. denzelven ook in *Baſen*, *verdoetlen*, *verkijnden*, delirare, repueraſcere. — In *Bijſtren* — *Dailen* — *Erren*; *erregaen* (bl. 99.) Doe hier bij *Waſſenbergh*, Idiot. in *Baazen*. Zie *Dwijljen*, *Ealjen*.

BASTE, de bast, ſchil, II d. 111.

BASUWNE, een *bazuin*, I d. 89. *Kiliaan*: *Baſune*, buccina. Zie *Weiland*.

BEAMME, verkort *beam*, een boom, arbor, I d. 96, 118, 120, 190. Meerv. *Beammen*, I d. 2, 42, 68, enz. In de *Bijdrag.* van *Waſſenb.* I St. bl. 167, *Bemmen*, in een Zuidhoeksch ſtuk, waarin W. de ſpelling, die hij vond, behouden heeft, doch

deze ſpelling deugt niet; dan moet het met de I Epenthetica geschreven worden: *Pjemmen.* - zamengeſt. *Beam-bosch*, boom-bosch, bosch, II d. 74. Men ſpelt het ook wel eens *Bosck*, v. d. 't meerv. *Beam-boscken*, II d. 103. — *Beam-ſchaed*, het lommer der boomen, I d 31. — Verkleinw. *Beamke* boomke, boompje. v. d. *Beamke-letters*, die op lijnen geſtikt of genaaid worden, I d. 51. Zie *Waſenbergh*, *Bijdr.* II, 26. — *Beamte*, geboomte, I d. 21, 22, 62, 207. *Kiliaan*: *Bemd*, *Beemd*, pratum, ager ex quo foenum percipitur. Denkelijk, om dat de weidlanden en hooilanden veeltijds met geboomte omzet, of, gelijk men hier en elders ziet, met boomen beplant zijn. Bij onzen Dichter wordt het genomen voor *geboomte*, *boomen.*

BEAME, de bodem van een vat, I d. 65. v. d. voor *den grond*, b. v. *Friesche beame*, I d. 89. Zie *Yerd-beame*, en *Boyeme.*

BEA, eene bede, I d. 23, 112, 121, enz. v. d. *Bea-ſeart-reysgers*, Bedevaart-reizers, II d. 85.

BEA, bij bad. Zie *bidden.* — *Bean*, gebeden. ook ald.

BE-ÆNGSTIGJEN, beangſtigen, bekommeren, bevreesd maken. Verled. Deelw. *Be-ængſtige*, II d. 71. Zamengetr. *Beængſtge*, II d. 115. *Kamphuijzen* gebruikt *Be-engen*, Psalm. bl. 69.

BE-ÆRBEYDJEN, bearbeiden, bewerken, II d. 99.

BEANTWIRDDJEN, beantwoorden. Verled. deelw. *Beantwirde*, I d. 40.

BEANE, eene boon, I d. 4. *Nu iz 't naet in bean'. Maerlant*, I. d. 430, 36. *Niet eene bone. Cats*, I d. 194, b. *Gij achtet niet een boon*, vergel. bl. 507, a. 579, c. *Baardt Deugdenſp.* bl. 229. *Marnix* R. B. fol. 35, en 203, verſo, enz.

BEANE, eene baan, I d. 226. Zie *Baen* en *Rom-beane.*

BEARRE KEAL, beeren-kalf, beeren-jong. Voorr. voor de 2 Uitg. *Baardt*, *Deugdenſp.* Voorr. bl. 6. Maer op hope ofter noch yemandt door dit ſelvige (nu van den Auctoor ſelver *op der Beyren manier* een weynigh afgeſchoont zijnde) als een cieraet van de ondeugt, mochte gebetert worden. Vergel. *Junius* in *Bear.*

BE-BEAMD, *be-bijld mey ſyde*, I d. 2, met boomen en beelden van zijde beſtikt.

BE-BLET, bebloed, met bloed beſpat, I d. 210. ſanguine conſperſus. *Kilianus.*

BECK, bek, mond, I d. 52, 67. *Kiliaan: Pack*, *Backe*, bucca, maxilla, mala. Vergel. *Ypey*, *Geſchied. der N. T.* bl. 99. Zie. *Bolle-Beck*. *Beck* is bij *Kiliaan*, rostrum.

BECK, de rug, I d. 97, 159, 110. II d. 86. Vergel. *Waſſenbergh*, Idiot. in V. *Junius* in *Back*. *Kiliaan* heeft dit woord niet gebruikt, of hever niet erkend, want *Backboord* verklaart hij door ea navigii pars, quae furnum et focum continet. Echter heeft hij *Bachten*, achter, het welk reeds *Maerlant*, II d. 202, 18, gebruikt. Zie *Efter-beck*, *Oerbeck*. *Wassenb.* Idiot. *Bek*.

BED, een bed, I d. 8, 54, 106. Zie *bod*.

BEDEARJEN, bedaren, tot bedaardheid komen, tot zich zelven komen, I d. 141, *Lit 's ſo bedearje* in rjuecht forſinne, laat hen zoo tot ſtilſtand komen, en regt beſeffen. *Bredero*, *Rodd.* en *Alph.* Ick kan mij niet *bedaeren*, t. w. van vreugde. *Kiliaan*: *Bedarren*, revaleſcere, i. e. bekomen. Onze *Dichter* gebruikt elders het woord *Be-ſtilljen*. Zie ald.

BEDEARREN, bederven, II d. 114.

BEDECKJEN, bedekken, Verled. Deelw. *bedïtsen*, I d. 217, II d. 111. In de *Bijdrag.* van *Wassenbergh*, I St. bl. 153, vindt men *bedekke*. Zie *Deckjen*.

BEDJOEPT, Verled. Deelw, van *Bedjoepen*, drukken, vernederen, mishandelen, benadeelen, II d. 100. Trog waems queawolligheyte in nijde y *bedjoept*, in trog waems wriggerye y ſonder ophâden hoffne wirde, door wiens (vijands) kwaadwilligheid en nijd gij vernederd of mishandeld, en door wiens wreedheid Gij zonder ophouden geteisterd wordt. *Bedjupt* (de U is vaak OE) leest men II d. 108, wij fluchtje for her: mar dat iz om dat wij mey ſocke gicklijcke ynbijldinge *bedjupt* binne, wij vlugten voor haar (de dood) maar dat is, om dat wij met zulke zotte inbeelding gekweld zijn. In het *Annael* van *Martena* (*Charterb. van Friesl.* II d. bl. 77, a.) vindt men in dezelfde beteekenis *bediept*. Ja zelfs in de *Zinnebeelden* van *V. d. Veen*, bl. 46.

Het is een Salomo, die niet en wert bedrogen,
Of kennen kan aan 't oogh met wien hij ſich verſelt,
En niet in deſer eeuw wert looſelijck verſnelt,
Of *liſtelijck bediept* door d' opgepronckte loogen.

D. i. *Benadeeld*, *bedrogen*, *belaagd*. — Dit is een zeldzaam

woord, in geene Woordenboeken te vinden, en vereischte wel eene uitgebreidere verklaring, dan ik thans kan geven, uit hoofde van de beknoptheid, die ik moet aanwenden. Ik zal dus alle lichtſtralen in een punt doen zamenloopen. Het Grondwoord is het A. S. *Depan*, mergere, immergere, intingere, in de O. F. W. *depen*, doopen. Hier voor vindt men ook *dippan*, en *dyppan*; ja zelfs *Dopettan* en *Doppettan*, die allen hetzelfde beteekenen.

Wij hebben dus *Depen*, w. v. komt *deppen*. nog in Friesland en Noordholland gebruikelijk, vooral onder jonge menſchen, b. v. *Ick zal dy deppen*, capite humi depreſſo te mulcabo. v. h. *dempen*, *Kiliaan* Opprimere. - Van *Dipen* komt *Diepen* en *dippen*, A. S. *Dippan*. - Voor *Daupjan* M. G. hebben wij *doopen*, doch dit is reeds een afgeleid W. W.; voorts *doppen*, *dompen*, *dompelen*; (vermoedelijk ook *doven*, w. v. *bedoven*, *dobbjen* L-Fr.) — Van *dijppan* ons *duipen*, het M. G. *diupjan*, w. v. *duip*, diep, *duypte*, diepte, in den *Teutonista*, en het Franſche *Duper*, als mede ons *bedjoept*, *bedjupt*, waarin de I eene littera Epenthetica is. - Uit de beteekenis van *mergere* zijn zeer vele Figuurlijke beteekenisſen voortgekomen, allen echter in zich bevattende het denkbeeld van *drukken*, *nederdrukken*, *vernederen*, en de daaruit voortvloeijende *nadeelen* en *ongelegenheden*, want alle de afſtammelingen hebben doorgaans eene kwade beteekenis. — Indien men nu, de *d* in *t* veranderende, hier nog bijvoegt *teppen*, dat ook in Fr. overig is, b. v. *de schaar of kam tept*, d. i. gaat te diep in, komt in het vel: *tippen*, bekend uit het ſpel, waarin kinderen van een ſtuk hout, b. v. op een' bank of tafel gelegen, het eene end, dat buiten den rand uitsteekt, ter nederſlaan, om het voorwerp, dat op het ander end ligt, in de hoogte te doen vliegen; en uit het H-D en aanverwante dialecten, en de zamengeſtelde van die allen: dan is dit een zeer rijke mijn-ader, waaruit een aantal woorden zijn voortgekomen. Men vergelijke hier *Ten Kate* in zijne II Proef, *Junius* in *Dipp*, en anderen. Zie *Djiepje*.

BEDIJCKJEN, met een dijk omgeven, I d. 90. Zie *Dyck*.

BE-DOBBJEN, begraven, bedekken met aarde, terra tegere, obtegere (van *dobbe*, kuil. Zie ald.) I d. 44, 166. II d. 90, 103. Figuurl *verbergen*. II d. 50. *Brea fore friuenen be-*

dobbje, zijnde de overdragt genomen van honden, die dit meermalen doen. — *Nederstorten*, II d. 78. *Him salme ijn illinde bedobbje*, d. i. in den kuil der ellende nederwerpen. - *Rooven*, *wegnemen*, II d. 97, *Herre Keningdomme bedobbjen sjean*, d. i. zien wegnemen, bij hun leven nog zien vernietigen. - *Wegwerpen*, II d. 71, *IJnne fjoergloed bedobbje*, in den vuurgloed werpen, zoo dat het daardoor geheel overdekt is. Het verled. deelw. *Bedobbe*, begraven, Fig. verborgen, bedekt, I d. 130, 141, 166. II d. 104, 111. Zie *dobbe*.

BEDOLCKJEN, met den degen in de vuist bevechten. Verled. Tijd *Bedolcke*, I d. 91. Zie *dolck*.

BEDOLLEN, *bedolljen*, bedelven, begraven; bedekken overladen. Verled. Deelw. *Bedold*, I d. 99. *Baardt Deugdensp.* bl. 386. Soo sal dien groten Godt sijn *toren noch bedelven*, d. i. *verbergen*. *Bredero*, *Rodd.* en *Alph.* En doet d' ouwe *jonst bedelven*, d. i. *vernietigen*. *Angeniet*, Waarvan (woorden) ick mijn soo seer en geck'lijck liet *bedelven*, d. i. *misleiden*, *bedriegen*. *Kamphuijzen*, Psalm. bl. 88, wiens oude schuld *bedolven* is in Gods vergetenheid, d. i. *bedekt verborgen*.

BEDONJEN, bemorsen, bevuilen, eig. met mist of drek, I d. 94. Verled. Deelw. *Bedonge*. Zie *dong*.

BEDRÆGJEN, bedragen, beloopen, kosten, II d. 93. Voor *beschuldigen* vindt men het bij vele Schrijvers, en in die beteekenis kent het ook *Kiliaan*; maar zeldzamer is de beteekenis van *zich vergenoegen met* -. *Maerlant*, II, 427, 25, Oft hi hem daer met niet *bedraghet*.

BEDRÆGEN, bedriegen, I d. 66. Zoo ook in *Waatze Gribberts Brill.* bl. 49. Verled. Tijd, *Bedræg*, II d. 74. Verled. Deelw. *Bedreagen*, I d. 143, 147. En *Bedrægen*, II d. 71, 92. Hier voor vindt men ook:

BEDRIEGJEN, bedriegen, II d. 92, 111. Waar van *Bedriegerije*, bedriegerij, II d. 112, En *bedrog*, bedrog, I d. 135, 200. II d. 102. *Maerlant*, *Drog*. Zie Aant. II, 135. Voor *een Spook* heeft dezelve *gedroch*, II d. 215, 66, Doch hilt hijt over een *gedroch*. Waarvan ons *gedrogt*. *Kiliaan*: *Drogh*, *ghedrogh*, *ghedroght*; *trugh*, fallacia, impostura - phantasma. Vergel. *Junius* in *Straggle*.

BEDRIEUWEN, bedrijven, begaan, plegen, I d. 61, 99.

Verled. Tijd, *Bedreuw*, Verled. Deelw. *Bedreuwen*, I. d. 100. II. d. 62. 105. v. h. *Bedrieuw'*, een bedrijf, doen; hantering, verrigting, I d. 72, 228. II d. 55. Zie *Stjonck-bedrieuw*.

BEDRIPPEN, bedruipen, I d. 54. Zie *Drip*.

BEDROAFJEN, bedroeven, Verled. Deelw. *Bedroaft*, I. d. 42, II d. 81. In *Wassenberghs Bijdrag*. I St. bl. 152 leest men het gewone *Bedroeft*, hetwelk tegenwoordig op vele plaatsen in Fr. met verzachting wordt uitgesproken; *Bedroed*. Zie *Droaf*.

BEDWELMJEN, bedwelmen. Verled. Deelw. *Bedwelme*, I d. 50. II d. 104. *Kiliaan: Bedwelmen*, opprimere, aggravare — concidere animo. Vergel. *Junius* in *Dwalming*. Het woord stamt af van *Dwelen*. Vergel. *Weikard*. Zie *Dwijlljen*.

BEDYE, bedijen, gelukkig slagen: rijk worden, een welgesteld man worden. I d. 6. Orck, mijn soon, wot (wolst) du *bedye*, een gelukkig, welgesteld, man worden. Vergel. het V Kouplet. *Kiliaan: Bedijen*, *bedijghen*, augescere, — bene provenire — proficere, rem facere — ditescere. I d. 8. Litte' im nact *bedye*, laat hem bij u, (schoon hij u vrijt) niet gelukkig slagen (maar een blaauwtje krijgen.) *Melis Stoke*, I, 1014. Maer dat en *diedde* al gader niet, *gedijde* niet, *deed geen voordeel*. De eerste en grondbeteekenis van *Dyen* is *rekken*, *trekken*, dadel. en onzijd. v. h. *trekken*, *streven*, *gaan*, en gevolgelijk *zich uitzetten*, *toenemen*, *vorderen*, *aangroeijen*; ook *bereiken*, *bekomen*, *wel uitkomen*, *gelukkig slagen*. Want het is bekend, dat *begaan*, *bekomen*, *beloopen*, *berennen*, enz. hetzelfde zijn met het Latynsche assequi, consequi. Vergel. hier slechts *Kiliaan*. De bewijzen kan ik hier, uit hoofde dat ik kort moet zijn, niet meer uithalen. Zie verder bij de woorden *Dye*, *Tye*, *Tyge*, *Tjeari*, *Tjuwge*, enz.

BEEK, eene beek, meerv. *Beken*. I d. 156.

BEEREN, gebaar maken, zich vertoonen, zich houden of gedragen; geluid geven, schreeuwen: razen, tieren, woeden, misbaar maken, I d. 12. Nu, nu, seftjes, Moar, hoe *beerste?* Hoe schreeuwt gij zoo, hoe maakt gij zulken misbaar? Van de *onstuimige zee*, I d. 78. Van *storm en donder*, I d. 210. Van *dronkene lieden*, I. d. 70. Verled. Tijd. *Beer-*

de, I d. 156, De Heyd'nen *beerd'ne* az dol beſitten, d. i. woedden als dol-bezetenen. *Maerlant* en *Melis Stoke* gebruiken het woord *Baeren*, *ghebaeren* dikmaals voor *zich gedragen; zich vertoonen, laten zien*, b. v. *Maerlant*, II, 105, 43; *Melis Stoke*, V, 219, enz. *Ghebare* is bij hen *houding*. *Waatze Gribberts Brill*, bl. 63, Den moſt *ick beere*, *az of* — dan moest ik mij houden, gedragen, als of — Ibid. bl. 5, *Ho beerſtu* neat oors mey de Jonge? Hoe, *gedraagt gij u* niet anders met den Jongen? Ibid. bl. 60, Ho loeder dat jo *beerden*, hoe luider zij *raasden*. Ibid. bl. 71, Raas en *beer* hette. — *Bere* voor *geraas*, *gedruisch*, O. F. W. bl. 14. *Baria* voor *beſchuldigen*, *aangeven*, *openbaren*, eig. luidkeels, Ibid. bl. 40, 87, 199. — *Baardt* gebruikt het van *een' hond*, bl. 349. Het blaffen in eens hondts *gebeer*. *Van der Veen* gebruikt *Beiren*, bl. 23, vloeken, *beiren* en krackeelen. V. d. *Beyeren*, *Tijdv. in ledige U.* bl. 223, Blommeklokjes *beyerende* op 't windgeluid. Trouwens van de klokken is dit bekend. Vergel. *Kiliaan*, in *Beyaerden*. *Beeren* vind ik daarvoor ook in eene oude L — Fr. Zamenſpraak. Vergel. verder *Waſſenbergh*, Idiot. in *Baaren*, *Beeren*, *Beyert*. *Kiliaan*, in *Ghebaren*. *Junius*, in *Bere* en *Gesture*. *Weiland*, in *Baren*, *Beijeren*. *Wiarda*, in *Baria*. *Teutonista*, in *Gebeere*, *geberen*, *mijsberen*, enz. —

BEEST, een beest. Zamengeſt. *Beeste-foer*, beestenvoeder, I d. 207. In 't Meervoud vindt men elders *Bisten*, zoo wel als *beesten*. — v. d. *Beestigh*, beestig; lomp, ja zelfs geweldig, zeer. I d. 66, Ho *beestigh* kin him yen forgisſje, hoe geweldig. V. h. hoort men nog dagelijks *beestig zwier*, voor zeer zwaar. *Kamphuijzen*, *Sticht. Rijm.* bl. 453, O *Beestig* volk, diep in onwetenheid verſmoort.

BEFÂLLEN, bevallen, behagen, accidere, gratum accidere, I d. 65. II d. 43. De Verled. Tijd vindt men bij *Waatze Gribb.* bl. 82, *Befoel.* — Anderen gebruiken hier *Gevallen*, b. v. *Brandt*, *Deuzd.* bl. 14. — Van daar ons *welgevallen*, enz. *Befallen* van eene kraamvrouw is algemeen bekend.

BEFEARJEN, bevaren, bewandelen; nakomen, gehoorzamen, I d. 119, Gods beſelne rjuecht *befearje*, *Bevaren* voor *achterhalen*, *krijgen*. *Melis Stoke*, V, 80.

BEFELJEN, bevelen, belasten, gebieden, II d. 57, 106. Aan-

bevelen, I d. 77, 149. II d. 49. Verled. Deelw. *Befelne*, *Befeln*, belast, II d. 44, 59. Aanbevolen, II d. 48, 58, 60. V. d. *Befelne*, een bevel, I d. 40, 119, 194. II d 73. Zamengeft. *Befelne-wird*, bevelwoord, II d. 73. *Befel*, I d. 59. Zamengeft. *Befel-luwde*, I d. 219. Junius in Feal.

BEFERZEN, bevrozen, I d. 33, 40. van *Befriesen*, hetwelk men echter, evenmin als *Friesen*, bij onzen *Dichter* vindt. Van dit laatfte is de Verled. Tijd *Froas*, w. v. *Froast*, vorst. Zie ald. *Maerlant*, I, 394, 22, *Vervorfen*. *Melis Stoke*, V, 825. *De vriefe*, de vorst. Zie *Junius*, in *Freeze*, *Frost*.

BEFESTIGJEN, bevestigen, I d. 124, 146. Verled. Deelw. *Befest'ge*, I d. 119. Dat de ouden ook gezegd hebben *Bevesten*, (*Befestjen*) leert onder anderen *Bredero*, in *Griane*, III d. 3 Bedr. en *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 53. Zie *Festgje*.

BEFETTJEN, bevatten, I d. 42. v. d. *Befet*, bevatting, I d. 13.

BEFIELEN, bevoelen; bevinden, gevoelen, II d. 89, 105.

BEFIJNNEN, bevinden, II d. 56, 89, 96, 105. Verled. Tijd *Befuwn*, II d. 82. Verled. Deelw. *Befuwne*, I d. 138, 142, 214. II d. 45, 77. *Bredero*, *Bevijnen*.

BEFINZEN, bevangen, Verled. Deelw. van *Befean*, II d. 102, 116. De Verled. Tijd is nu nog in Friesland *Befong*. *Melis Stoke*, VI, 168, *Hi bevinc*, hij tastte aan.

BEFJUECHTEN, bevechten; al vechtende bekomen, behalen, I d. 82. *Dat hij uwz de Free befjuecht*, dat hij voor ons den Vrede verwerft. Van de hoofdbeteekenis heeft men voorbeelden bij *Bredero*, in *Lucelle*, IV deel, 4 Bedr. *Bevochten* en *beftreden*. En bij *Cats*, I d. bl. 413 b. *Bevochten van de dood*. Zie *Foor-fjuechtjen* — *Oon-fjuechtjen*.

BEFORDERJEN, bevorderen. II d. 70, 77, 79.

BEFREEDIGJEN, bevredigen, I d. 124. *Melis Stoke*, IV, 867, gebruikt *ghevreden*: 't Oorloghe *was ghevredet*, d. i. in vrede veranderd.

BEFRIJEN, bevrijden, verlosfen, II d. 101. Verled. Deelw. *Befrije*, II d. 103, 108. In de *Bijdr.* van *Wasfenbergh*, I St. bl. 168, leest men *bevrijd*, dat in Friesl. nog in gebruik is. V. h. *Befrijinge*, bevrijding, II d. 109.

BEGÂLLJEN, beweenen, betreuren. Verled. Tijd. *Begâlde*, I d. 43. Verled. Deelw. *Begâld*, II d. 81. *Begâlde wangen*, d. i. betraande. In de *Bijdr.* van *Wasfenbergh*, I St. bl.

15", leest men *Begille*; en deze uitgang komt wel overeen met *Gaalle*, dat men vindt bij den Grammaticus, II d. 15.

BEGAVE, begaafd, II d. 98. Verled. Deelw. van *Begaven*, dat nu buiten gebruik is. Nu zou men er voor zeggen *Bejaan*, bij zamentrekk. voor *bejaven*, en dit voor *begaven*. Zie *Gave*.

BEGEAN, begaan, betreden, I d. 74, 122. Begaan, bereiken, I d. 95. Het eens worden met een meisje, hare toeſtemming bekomen, I d. 18. Bedrijven, begaan, plegen, (mis laden) I d. 51, 94, 161. II d. 68. Verled. Tijd *Beging*, doch waarvan geene voorbeelden bij G. J. zijn. Verled. Deelw. *Begien*, voor *begaan*, *meewarig*, *bezorgd*, *bewogen*, I d. 160, voor *Beloopen*, *bereikt*, I d. 95. *geplaegd*, I d. 94, 161, II d. 68. Alsmede *Beginzen*, voor betreden, I d. 74. Bij *Maerlant* vindt men *Begaan* voor *aanvallen*, *aanranden*, II, 141, 58, en bij *Melis Stoke*, I, 66. Dit volgt *Bredero*, een ſchrijver, vol van goed oud Hollandsch en Friesch (want toen was dit onderſcheid geringer, dan nu) in het *Moortje*, 2 Uitk., 5 Bedr. *Mocht ick begaen*, ick ſouw de ooren, hem of trecken, d. i. mogt ik mijn gang gaan, en op hem aanvallen. Zoo gebruikt dezelve ook *Angaen*, in *Angniet*, V Hand. 3 Uitk. Hoe ſal ick 't *met deſe vrouw angaen?* quemadmodum hac utar muliere, hoe zal ik haar behandelen? wat zal ik met haar aanvangen? Maar bij *Melis Stoke*, IV, 1151. VIII, 837 laat *begaen* voor de *gedachtenis* van iemand plegtig *vieren*.

BEGINNEN, beginnen, I d. 45, 53, 57, 75, enz. II d. 86, 87, 90, enz. Verl. Tijd, *Begoe*, I d. 30, 31, 93. II d. 52, 66, enz. Verl. Deelw. *begônne*, II d. 45. *Begoast*, II d. 89, 109. *Begost* voor *begonnen* was in de gewone dialekt van dien tijd zeer gebruikelijk. — V. h. *Begin*, een begin, I d. 3, 95. *Beginne*, I d. 73, 116. II d. 87.

BEGINSTIGJEN, begunſtigen, II d. 59.

BEGLANZGJEN, beglanzen; voorzien met bijzondere gaven. Verled. Deelw. *Beglanzge*, verſierd, opgeluisterd, II d. 70. *Bredero*, Rodd. en Alph. 3 Deel, *De goet beglanſie lien*, (die tegen *roovers* en *fockers* van dieven overſtaan) dus *goed beſaamde*.

BEGLJOERJEN, beguren, bezien, aanturen, I d. 36, 126, 147, 178. Verled. Tijd, *Begloerre*, I d. 31. Zoo is ook

BEGNORJEN, begnorren, beknorren, begrommen, bekijven, II d. 80. Zie *Gnor.*

BEGRIJPPJEN, begrijpen, bevatten, I d. 42, 73. II d. 87, 108, 109, 112. V. d. *Begrijppe*, bevatting, begrip, I d. 13. *Maerlant*, II, 443 78, voor beſtraffing, reprehensio. Zie *Kiliaan.*

BEGRIEMJEN, bemorſen, bevuilen, bevlekken. Voorr. voor de 1e. Uitg.

BEGUWCHJEN, beſpotten, belagchen, I d. 51. *Kiliaan: Beguijghen*, illudere. *Cats*, I d. bl. 628, gebruikt hiervoor *Begecken.* Zoo ook *Huijgens*, bl. 85.

BEGUWCHILJEN, begoochelen, beguichelen, II d. 90. *Kiliaan: Beguichelen*, illudere. *Cats*, I d. 582, *begogelen. V. d. Veen* Zinneb. bl. 14, *Begichelen*, *Begichelt* en bejout in plaatſe van beklagen. Ibid. bl. 52, wert van ieder een *begichelt* en beſpot. Bl. 153, die wert *begichelt* en *beſchimpt.* Zie *Guwch.* Vergel. *Waeſenbergh Bijdr.* II, 21, 22.

BEHÂDEN, behouden, bewaren, redden, I d. 78, 92, 101, 160. II d. 43, 48, 80, 107, enz. Zie over den Verled. Tijd en Deelw. op *Hâden.* — V. h. *Behâd*, behoud, behoudenis, I d. 73, 87, 145, 147, 155, enz. — *Behâder*, behouder, I d. 118. Zamengeſt. *Behâd-mijld*, hartelijk genegen om te behouden, I d. 182, 201. — *Behâd-ſtinse*, een burgt ter behoudenis en veiligheid, I d. 164. — *Behâd-ſtijppe*, een ſteunſel ter behoudenis, behoud-ſtaf, I d. 48. — *Behâd-wis*, zeker ter bewaring, die zeker kan behouden, I d. 164.

BEHÆGJEN en *Beheagjen*, behagen, I d. 19, 40, 221, II d. 88, 93, 100. V. h. *Beheage* en *Beheagen*, *Behæge*, het behagen, vergenoegen, I d. 132, 135, 138, 209, 212. II d. 75. *Weiland* Synonym. I, 52, leidt het af van *Hug*, ziel, zin, genoegen. Zie *Huwgjen.*

BEHÂNGJEN, behandigen, overhandigen, overgeven. Verled. Deelw. *Behânge*, II d. 46, 54, 68. Zie *Hân.*

BEHEAREN, behooren, betamen, II d. 86, 91, 94, 96, 101, enz. Verled. Tijd. *Behearde.*

BEHEFT, behebt, II d. 114. *Jonctijs*, Roſel. Ooghies, bl. 6, *Beheft* met meer dan twintig qualen. Zie *Weiland* in *Behebt.*

BEHEYNTE, zie *On-beheynte.*

BEHELLJEN, behalen, verkrijgen, II d. 55. *Melis Stoke*, I, 851. *Behelt* de crone ghewelddelike.

BEHINGJEN, behangen, omhangen. Verled. Deelw. *behinge*, verlierd, I d. 4, 52.

BEHIJZELJEN, benzelen, van koude, die 't hart als met ijzel omkorst, II d. 66. Zie *Weiland*.

BEHOAFJEN, behoeven, moeten, behooren, decere, oportere, II d. 78, 110, 112. *Waatze Gribb. Brill.* bl. 77, *Behove*, zij behoeven. Bladz. 87, *Behoofden*, wij behoefden.

BEHOEDJEN, behoeden, bewaren, I d. 149. *Maerlant*, II, 228, 245, *Behuut*, bedekt, verborgen. Zie *Hoedjen*.

BEHOLPJEN, behelpen. Zie *Holpjen*. — V. d. *Behulp*, een behulp, II d. 75, 76. — *Behulpſam*, behulpzaam. II d. 77. *Waatze Gribb.* bl. 57, *Behulpelijck*.

BEJAEN, (voor *bejaven*, *begaven*) begeven, overgeven, I d. 149. — V. h. 't Verled. Deelw. *bejuwne*, (voor *bejoven*, *begoven*) overgegeven, genegen, gewillig, I d. 125. En *Bejaene*, (misſchien om 't Rijm) I d. 116. — Voor *zich begeven*, conferre se, I d. 41. II d. 64, 75, 88, enz. — *Begeven*, *verlaten*, deſicere, I d. 1, 15, 22. II d. 96, 106. Verled. Tijd, *Bejoeg*, deficiebat, I d. 42. — Voor *begeven*, *omgeven*, *voorzien*, I d. 207. — *Maerlant* gebruikt het in de beteekenis van *varen laten*, *opgeven*, I, 13, omme dat *hi* die hope *begaf*, quod ſpem abjiciebat, deponebat. *Melis Stoke* voor *opgeven*, *uitſcheiden*, finem imponere, IV, 1078, en VIII, 117. — Nog andere beteekenisſen heeft *Kiliaan*.

BEJAMMERJEN, bejammeren, zich beklagen, II d. 109.

BEJEARJEN, begeeren, I d. 16, 58, 92, enz. De vervoeging is deze: *Ick bejear*, I d. 117. 161. En *ick bejearje*, I d. 41, 128. — Verled. Tijd, *Ick bejearre*, I d. 85. II d. 84. En om 't Rijm, *Bejeare*, I d. 62. Verled. Deelw. *Bejeard*, II d. 86, 87, 113. *Maerlant* en *Melis Stoke* gebruiken *Begaren*. — V. d. *it Bejearren*, de begeerte, I d. 3, 8, 36, 171. En om 't Rijm, *Bejearen*, I d. 19, 122. — *Bejear* en *bejeare*, begeerte, I d. 2, 54, 84, enz. *Maerlant* heeft *Gere*, en *Ghere*. *Baardt*, *Deugdenſp. Begeer*, bl. 207, 217. — *Bejearte*, begeerte, I d. 41, 55, 65, enz. *Baardt*, bl. 233, *Begeert*. — *Bejeartme*, begeerte, II d. 92, 107. — *Bejearrig*, begeerig, II d. 74, 102. Zie *Gearje*, *Jearn* en *Gierg*.

BEJEGENJEN, bejegenen, behandelen, I d. 90, 133. Verled. Tijd en Deelw. *Bejegene.* In de Bijdr. v. *Wasſenbergh*, I St. bl. 152, *Bejeegjene*, zij behandelen. *Teutonista*, *Beghegenen. Kiliaan*, *Bejeghenen*, i. e. *be-teghenen.* Zie ald. *Maerlant*, II, 391, 6, heeft het eenvoudige *Jegene.* — Eindelijk vindt men het in *Waatze Gribb. Brill.* bl. 50 voor *gebeuren.*

BEJIETTEN, begieten, beſpatten, nat maken, I d. 78.

BEKEARJEN, bekeeren, tot verbetering des levens brengen, I d. 211. — Voor *keeren*, *wenden*, *zich begeven*, *overgaan*, gebruikt het *Maerlant*, II, 469, 6, want eist alſo dattem *bekeert* in die aderen en in 't bloet, ſi in venas ſanguinemque tranſierit malum. Zie *Kearen.*

BEKIBBJEN, bekijven, beſtraffen, beſchuldigen, I d. 62. Verled. Tijd. *Bekibbe*, I d. 42.

BEKYCKJEN, bekijken, aanſchouwen, I d. 68. *Bijdrag. v. Wasſenb.* I St. bl. 146.

BEKINNEN, bekennen, belijden, toeſtemmen, II d. 54, 98, 108, 112. *Melis Stoke*, IV, 114, heeft *Bekinnen* gebruikt voor *bekend maken* — Verled. Tijd, *Bekinde*; Deelw. *Bekind*, beleden, II d. 105, terwijl *Bekend*, (met de E) beteekent *Bekend*, notus, II d. 116. De I is in dit woord bij de ouden niet onbekend geweest, want *Bekinnen* vindt men, onder anderen, in het *Geuſe Liedtboeck.*

BEKIRTTEN, bekorten; verkorten, I d. 160. — Voor *onthouden*, *niet geven*, I d. 203.

BEKLAEIJEN, bekleeden, kleeden, vestire, II d. 92 — Plaatsbekleeden, I d. 39. II d. 79.

BEKLADDJEN, bekladden. Zie *Kladdjen.*

BEKLAERDDJEN, beklimmen; bekomen, erlangen, II d. 96.

BEKLEYEN, beklagen, I d. 6; II d. 68, 89, 98, enz. Verled. tijd, *Beklegge*, II d. 66, Zie *Kleyen.* V. h. *Bekley*, beklag, II d. 113.

BEKLIEMINGE, beſmetting, II d. 102. *Starter*, Fr. Lusth. bl. 64, Met leem *bekliemd.* Vergel. hier het Idiot. v. *Wasſenbergh*, in *Kliemen.*

BEKLIEUWEN, beklijven, beſtendig blijven, I d. 110. *Teutonista*: *Beclijven*, adhaerere. Zoo ook *Kiliaan*, *Marnix* B. B. fol. 85 verso, Sware questien deſe materie *beclevende*, verbonden met deze ſtof, daaraf rekende *Kamphuijzen*, *Sticht*

Rijm, bl, 140, Maar ſulke die *beklijſt* en *vast bijblijft*. *Bredero* in *Jerolimo*, III d. 3 bedr. Hettij watte ſeyt en watte daen, 't ſal aan hem ſelfs *beklijven*, d. i. hem zelven *aankleven*. aangaan, treffen.

BEKNETTJEN, bekneeden; bewerken. Voorr. des 2 Druks.

BEKNIJPPJEN, beknijpen. Deelw. *Beknijpt*, beknepen, gedrukt, getooid, I d. 91. *Kamphuijzen*, Sticht. Rijm. bl. 145, voor *beklemmen*, *zamen vereenigen*.

BEKOMMEN, bekomen, op zijn verhaal komen, weder bijkomen, (van eene bezwijming) I d. 15 — bekomen, verkrijgen, bereiken, I d. 123, 193. II d. 72, 75, 77, enz. Verled. Tijd, *Bekoam* en *Bekóm*. Deelw. *Bekomd*, II d. 48 — *Wol bekommen*, wel bekomen; tot geluk of nut verſtrekken, I d. 83 — *Bekomen* voor behagen. *Melis Stoke*, V, 724. *Maerlant*, I, 12, 50; I, 78, 54. Vergel. *Ypey*, *Geſchied. d. N. T.* bl. 352.

BEKOMMERJEN, bekommeren, ontrusten, vrees en onaangenaamheid veroorzaken, II d. 51, 54, 76. — Weinig werk ergens van maken, weinig gezetheid hebben, II d. 105. — Verled. Tijd, *Bekommere*, Deelw. *Bekommere* en *Bekomre*, II d. 101. Vergel. behalve *Kiliaan*, de Aanteekeningen op *Maerlant* III Aant. 41. — V. h. *Bekomringe*, bekommering, II d. 105, 107.

BEKREFTIGJEN, bekrachtigen, bevestigen, I d. 124; II d. 72.

BEKROADGJEN, bekruijen; zich bemoeijen, bekreunen, ergens moeite toe nemen, II d. 104. Van *Kroade*. Zie ald.

BEL, een bel, bobbel, bulla. *Kiliaan*. Zie *Borst'-bel*.

BELâBBJEN, belabben, bepraten, belasteren, I d. 29. Het ſtaat in verbindtenis met het Latijnſche *Labium*, en ons *Lip*. Vergel. *Junius* in *Blabb*. Zie *Laebbjen*.

BELAEYTSJEN, belaghen, II d. 99, 111. In de *Bijdr. v. Waſenbergh*, I St. bl. 157, *Belákje*. Zie *Laeckjen* — *Laeijtsjen*.

BELANGJEN, belangen. Deelw. *Belangjende*, aangaande, nopens, II d. 95, 104.

BELAUWJEN en *Belauwgjen*, beloven, (liever belooven) toezeggen, II d. 54, 55, 90. Verled. Tijd, *Belauwe*, beloofde, II d. 81. Verled. Deelw. *Belauwe*, II d. 52, 57, 60. — In *Waatze Gribb. Brill.* bl. 71 leest men *Beljeuwe*, voor *trouw belooven*, *trouwbelofte geven*. Doch deze ſpelling is

jonger, en nog in gebruik. — v. d. *'t Belauwe*, het beloofde, de belofte, I d. 220. II d. 44. *Mels Stoke*, I. 778, *Belof* (uit te ſpreken als *Beloof*.) — *Belauwinge*, belooving, belofte, II d. 115. Zie *'t Lauw*.

BELEANJEN, beloonen, I d. 159. II d. 114.

BELEEFTHEYT, beleefdheid, inſchikkelijkheid, II. d. 100.

BELESTIGJEN, belasten, in last geven, bevelen, I d. 119, 146, 224. II d. 51, 64, 73. Verled. Tijd en Deelw. *Belest'ge*, belast, beladen, I d. 113. — *Kamphuijzen*, Psalm. bl. 392, *Hoog-belastheyd*, druk, ramp, bezwaring.

BELETTEN, verhinderen, weerhouden, I d. 40. V. h. *Belettinge*, beletſel, belet, II d. 76.

BELEYD, beleid, overleg, I d. 14, 141. 158.

BELEZZE, belezen, bezweren, betooveren. *Broer Cornelis*, I d. 231, Och! dit kind ſel ſeker *qualyk beleſen* ſijn. — Ibid. 252, De booſe geesten uyt de kinderen *beleſen*, beſweeren of bemanen. *Marnix* R. B. fol. 11 verſo, *Tooverije*, *beſweeringhe*, *beleſinghe* der Creaturen. Ibid. fol. 13, *Beſweeren en beleſen*. Vergel. *Ypey*, *Taalk. Aanm.* bl. 17 en 18. — *Overtuigen*, *overreden*, I d. 9, 76. *Cats*, I d. bl. 191, a. Kan ick U harden kop door reden niet *beleſen*. Zoo ook 227, a 267, c. *Kiliaan* kent alleen de eerſte beteekenis.

BELIBBJEN, beleven, tot zekeren tijd zijn leven rekken, II d. 110. in de *Bijdr.* van *Waſſenbergh*, I St. bl. 160, leest men: *De dei belebje*, met de *E*.

BELJEAFJEN, believen, behagen, goeddunken, II d. 49, 50, 60, 63, enz. voor een zelfst. N. II d. 97. En *Beljeaven*, II d. 60. (*Kamphuijzen*, Pſalm. bl. 122, 287, *Belieſte*.) Verled. tijd, *Beljeave*, beliefde, I d. 106.

BELJEAGEN. belogen, wederſproken, Verled. Deelw. van 't W. W. *Beliegen*, I d. 103.

BELIEDEN. beluiden, over eenen dooden de klok luiden, I d. 54. Verled. Deelw. *Belet*, ibid. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 102.

Steeckt yemandt dan de voeten uijt,
Hy is begraven, eer *beluijt*.

En bl. 159. Vergel. *Waſſenbergh*, *Bijdr.* II, 46.

BELUTSEN, beloken, betrokken, geſloten, bedekt, I d. 15

Deelw. van *Beluwcken*, beluiken. *Maerlant*, I, 7, 6.
En *beluuct* al omme de aerde
Van vervorſene watre al.
Idem, bl. 326, vs. 13.
Die bossch ſtont bin enen mure
Beloken.
Melis Stoke, VIII, 317. En hilden de porte *beloken* toe.
Idem 959. Dat ſi *beloken* de goede liede.
Jonctijs, Roſel. Oochj. bl. 117.
'k Sie een droeven domp *beluijcken*
Wat men aerdig in U vond.
Baardt, Ledenſtemm. bl. 25. En den Hemel ſtaet *beloocken*
Met de bruijn-gheverſde Nacht.

BELIZZEN, beleggen, aanleggen, beſtieren. II d. 114. *Cats* I d. 53. b. en 54. a, en *Kamphuijzen* Pſalm. bl. 421, gebruiken hier voor *Beleyden.* — *Beleggen* voor *Belegeren* vindt men meermalen bij *Maerlant* en *Melis Stoke.*

BELJUECHTEN, belichten, d. i. aanzien, I d. 150.

BELOACKJEN, bezien, beſchouwen, bekijken, aanzien, II d. 106. Verled. Tijd en Deelw. *Belóke*, I d. 75. Vergel. *Junius* in *Loock*, die uit den *Teutonista* bijbrengt *Luwen*, zien, ſchouwen; doch dit behoort niet hier toe, maar is het L — Fr. *Luwen.* Zie ald. Men vindt ook dikwijls *Beloaytſen* en *Beloaytsjen*, I d. 69, 77, 91. II d. 46, 54, 69, 85, enz. Ja *Belóytſen*, I d. 1. II d. 46. *Cats*, I, 532, a, *Beloeg. Belóytser.* Zie *Piss'-belóyſer.*

BELYEN, belijden; erkennen; vereeren, I d. 225.

BEMIELJEN, bemalen, beschilderen, I d. 56. *Kamphuijzen*, Psalm bl. 135.
In kleed'ren, die de naald met konst doordwaald heeft,
En 's meesters hand met zijd en goud *bemaalt* heeft.

BEMINNEN en BEMINJEN, beminnen, I d. 40, 146. II d. 44, 93. Verled. Tijd en Deelw. *Beminne*, I d. 43. II d. 65. V. d. als Bijvoegl. Naamw. *Beminne* en *Bemind*, I d. 43, 48.

BEMODDERJEN, bevuilen, bemorſen, I d. 1, 225. *Bredero* in *Griane*, IV deel, 4 bedr.
Ick til tot 's Hemels tip van daegh een machtigh Rijck,
En ſtortet morgen laeg, *bemoddert* in den ſlijck.
Op bl. I gebruikt onze Dichter dit woord, als Euphemismus. Zoo doet ook *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 158.

En *verft* ſijn hembd, en *verft* ſijn broeck
Met dün en gele Pannekoeck — Zie *Modder - Smörig.*

BEMOMMJEN, bemommen, toetakelen, I d. 50. Verled. Deelw. *Bemomme.* Vergel. *Waſſenbergh, Bijdr.* II, 14.

BENAEYEN, benaaijen, beſlikken, I d. 51.

BENAUWJEN, benaauwen, prangen, knellen, I d. 41. Verl. Tijd, *Benauwe.*

BENEARJEN, benarren, benaauwen, (eigenl. *Benaderen*) I d. 123, 146. Verled. Tijd *Benearre* komt niet voor; Verled. Deelw. *Benearre*, ook niet, maar *Beneard*, I d. 229. — *Kamphuijzen* gebruikt *Benerren*, Psalm bl. 8, 31, en op vele andere plaatſen. Bl. 399, *Benertheyd.* — Doch *Benaren* voor *Benaderen*, idem Psalm bl. 142. *Benaderen*, Psalm bl. 171. *Benaderen* in eenen goeden zin vindt men Psalm bl. 345.

Benader my met dyne gunst, o Heer.

In de O. F. W. bl. 156, *Binaeren*, voor *belemmeren.* Zie *Near.* Vergel. *Weiland* in *Benard*, in Sijnonijm. I, 148.

BENIMMEN, benemen, I d. 57, 99. II d. 116. Verled. Tijd *Benoam*, komt niet voor. Verled. Deelw. *Benimd*, II d. 94, 98, 112. In de *Bijdrag.* van *Waſſenbergh*, I St. bl. 154, *Benemme.*

BENJUENCKE, benevens, als mede, II d. 61. *Melis Stoke*, II, 185, V, 868, IX, 896, *Hem beneven*, d. i. bij hem, in zijne tegenwoordigheid. V. h. *Benjuencken*, genaken, naderen, II d. 45.

BENIJDGJEN, BENYDJEN, benijden, II d. 94. Verled. Deelw. *Benijde*, I d. 96.

BENIJPT, benepen, beklemd. II. d. 94, waar *Benijpt*, en *near* vereenigd zijn. Zie *Beknijppjen.*

BENOAZJEN, beneuzen; doorzien, doorſnuffelen, doorbladeren, II d. 48. Zie *Noaz — Trognoazjen. Ten Kate*, I d. 705, *Beneuzelen, doorſnuffelen.*

BENOEIJEN, het vergenoegen, II d. 113. *Baardt, Ledenſtemm.* bl. 16.

Om alleenich ſijn *benoegen.*
Nae ons wil en wensch te voegen.

Dezelve, bl. 99, Naer *benoegen.* Zoo ook *Kamphuijzen, Sticht. Rijm.* bl. 177, Die ſonder harts *benoegen* leeft. Waar voor dezelve bl. 43 heeft Harts *benoeging.* Het W. W. vindt men bij *Kiliaan.*

BEOARLOAVE, geoorloofd, II d. 116.
BEPEALJEN, bepalen. Verled. Deelw. *Bepeald*, I d. 95.
BEPLOAYTSEN, beplukken, de vruchten inzameien, I d. 77.
BEPOCKT, bepokt, met peukels bezet, I d. 67. Figuurl. bij *V. d. Veen zinneb.* bl. 156.

Al bleef hy noch soo kuysch, zijn eere waer *bepockt*.

BEPOEYST, bepuist, vol puisten en zweertjes, I d. 67. *Baardt, Deugdenſp.* bl. 12.

Hoe Monſieur Hoeren-Profeſsor.
Sijn *puysten* creeg op *neus* en *oor*.

BEPRIEUWEN, beproeven, de proef nemen, II d. 77. Verled. Deelw. *Bepreauwn*, II d. 93, 114.
BER, Z-N. beurt, I d. 2. — *Berd*, (om 't Rijm) I d. 29. - *Bert*, I d. 120. *Kamphuijzen, Sticht. Rijm.* bl. 359.

Dus geeft Gy yder ding zyn *tijd*, zyn *beurt*, en *Wet*.

Zamengeſt. *Bert-Sangh*, beurt-zang, I d. 23.
BERREN, gebeuren, accidere, I d. 51. II d. 47, 87, Verled. Tijd *Berde*, I d. 55. Verled. Deelw. *Berd*, I d. 19, 102. *Kamphuijzen, St. Rijm.* bl. 45, Gelijk men meest ziet *beuren*. In de *Bijdrag.* van *Wasſenbergh*, I St. bl. 164, *Bot er* voor *Bort*, van *Boren*. *Kiliaan*. En bl. 151 en 166, *Bodden*, het Verled. Deelw. - In latere ſtukken vind ik *Barre*, 't *Bart*, *Barde*, *Bard*, de tegenw. uitſpraak. Vergel. *Waſſenbergh*, bl. 151, Not.
BEREYD, bereid, (van den disch) apparatus, I d. 72.
BEREYSGJEN, bereizen, al reizende ondervinden; bekomen, I d. 61.
BERIEDEN, beraden, bedenken. Verled. Deelw. *Beret*, II d. 113. *Beraden*, voor *overreden*, *Kamphuijzen*, Psalm bl. 401. Maar voor *Beraadſlagen* leest men het reeds bij *Melis Stoke*, II, 138. Voor *iets kwaads beraden*, *veroorzaken*, bij denzelven, V, 456, 597. — *Berie*, beraad, conſilium. I d. 21. II d. 45. Zie *on-beret* — *onberiedigh*.

zwaar als een berg, I d. 150. — *Berg-toppe*, berg-top, I d. 206. - Afgeleide: *Bergte*, een gebergte, I d. 207, 209, 222. II d. 97. Tweede Naamv. *Bergts*, I d. 209.

BERIERD, beroerd, getroffen, bewogen, II d. 68. Van *Bieren*. Zie ald.

BERINNEN, berennen, beloopen, door loopen bekomen, I d. 7, 65, 160. — voor *beſpoelen*, *bewateren*, I d. 81.

BERISPJEN, berispen, beſtraffen. Voorr.

BERITSEN, berekend, bedekt onder de asch, I d. 3. Vergel. *Kiliaan*, in *Reken*, *Reecken*, *oft Raecken het vier*. *Junius* in *Recken the fire*. *Waſenbergh*, Idiot in *Bereekenen*, en bl. 117. — Komt van *Bereckenjen*.

BERJUECHTINGE, berigt, II d. 44. — *Berjuecht-ſchrieuwinge*, ſchriftelijk berigt, II d. 46. Komt van *Berjuechten*. Wat dit beteekene, leert *Idſinga*, *Staats-Regt*, I d. 62. *Melis Stoke*, I, 37, 251. *Berechtene*, Jus dicere. *Berecht* voor ervaren, afgerigt, *Melis Stoke*, III, 400. *Maerlant*, II, 440, 46. *Onberecht*, oncrvaren, *Melis Stoke*. III, 333. Vergel. *Kiliaan* en *Weiland*.

BERN, een kind en kinderen, I d. 1, 5, 6, 10, 24, 36, enz. In de Bijdrag. van *Waſenb.* I St. bl. 154, 161, *Bon* (voor *Born*) van *Beren*, *Boren*, *Baren*, dragen. Vergel. *Junius* in *Bern*, en *Kiliaan*. Tweede Naamv. *Berns*, I d. 37, 94. — Zie ook *Waſenbergh*, Bijdr. II St. bl. 16 en 17. — *Berne* geboren, I d. 122, 138. II d. 69, 93, 96. *Bern*, I d. 116, 162. II d. 64. — *Bernsch*, kinderachtig, I d. 54, II d. 87. *Bernsck*, I d. 13, 50. — *Bernsckheyte*, kindschheid, kinderachtigheid, II d. 87, 89, 105, 107, 116. — Zamengestelde: *Berns-bern*, kinds-kind, I d. 119, 178. — *Bern-belieden*, het beluiden van kinderen. Zie *Belieden*. — *Berne-eangst*, kinderlijke vrees, eerbied, ontzag, I d. 228. *Berne-ontsjochtme*, hetzelfde, I d. 148. *Berne-pleats*, geboorteplaats, II d. 79. *Bern-plichte*, kinderpligt, I d. 40. — *Berns-ſchonke*, kindsbeen, I d. 219, II d. 96. — *Berne-teamme*, eene zekere hoeveelheid van gezamelijk opgevoed wordende kinderen, een kinder-toom, I d. 178. — *Berne-tochte*, kindertugt, (liefst met eene G) kinderliefde, I d. 114. — Verkleinw. *Bernke*, I. d. 30, 138. Meerv. *Bernkes*, I d. 9, 96, 200. *Waatze Gribberts Brill.* bl. 85, *Bern;* en *Berntje*, zoo als men thans

BEROAFJEN, berooven, I d. 41. II d. 106. Verled. Deelw. *Beroave*. II d. 91, 97. Vergel. Junius in *Bereave*.

BEROERJEN, beroeren, ontroeren, ontrusten, ontstellen, I d. 43, 118. II d. 71. 103. Verled. Tijd, *Beroerre* (voor *Beroerde*) II d. 74. Deelw. *Beroere*, II d. 67.

BEROPPEN, beroepen, verkiezen, I d. 106. Verled. Tijd *Beroap*, vindt men hier niet. Verled. Deelw. *Beroppne*, beroepen, aangesteld, II d. 114. — V. d. *Berop*, beroep, bezigheid, bedrijf, I d. 119. *Beroppinge*, beroeping, ambt, leefwijze, II d. 100.

BEROUWJEN, berouwen, berouw hebben, I d. 42. II d. 88, 106. Verl. Tijd *Berouwe*, poenitebat, waarvoor Melis Stoke, VI. 98, zegt *Berieu*. — *Berouw*, het berouw. II d. 107, 110. *Berouwenesse*, *Maerlant*, I, 129, 16. II, 337, 66.

BESAUWEN, beseffeloos zijn; ontzet zijn, bezwijken. Verled. Tijd, *Besauwe*, I d. 91. Deelw. *Besauwe*, II d. 49. Vergel. *Wassenbergh*, Idiot. in *Besaauwen*. Dit woord behoort vermoedelijk tot *Saben*, *Saven*, *Saeven*, *Saeben*, met speeksel bekwijlen: dat onder anderen een eigenschap is van menschen, die niet wel bij hun verstand zijn. V. d. *Sabbe*, mulier spurca, inepta, sordida, bij *Kiliaan*. Verder, *Saeuwen*, w. v. *Sauw*, i. e. *Soegh*, sus, bij *Kilaan*. En *Sauwel*, ambubaia, mulier ignava, ook bij *Kiliaan*. — V. h. het zamengestelde, ons woord, *Besaeuwen*, of *Besauwen*, zijn' seever in zijnen baard, laten afloopen, (vergel. I Sam. XXI, 13.) Dit is eigen aan verstandeloozen en aan beseffeloozen, bezwijmenden. — Hiertoe behooren verder *Sabben*, *Sabberen*; *Saever*, *Seever*. Zoo heeft men van *Snab*, *Snabel*, *Snavel*, *Snauwl*; *Snauw*, *Snauwen*, bij onzen Dichter *Snauwjen*, Zie ald. — Van *Baben*, *Babben*, *Babbelen*, *Bauwen*. — Van *Laben*, *Laven*, *Lauwen*, bij onzen *Dichter Lauwgjen*; zie ald. Van *Laven* (Nederf.) *Lauwen*, *Lauwjen*, laudare. — Van *Kaven*, *Kaeven*, *Kauwen*, *Kaeuwen*; *Keven*, *Kevel*, *Keuwen*, enz.

BESCHAEDJEN, beschaduwen, met schaduw bedekken. Figuurl. *Bedekken*, *verhelen*, I d. 39. van *Schaed*.

BESCHAMJEN, beschamen, beschaamd maken. Verled. Tijd, *Beschamme*, I d. 79. Deelw. *Beschamme*, I d. 147, 161, 185. II d. 71. In de *Bijdr.* van *Wassenbergh*, I St. bl. 159, *unbeschimmede*, onbeschaamde. Men hoort hier en daar nog

wel eens zeggen: *Hij is beſchimmeld*; dat moet zijn *Beſchimmed.*

BESCHAVEN, verl. Deelw. *Beſchave.* Zie *On-beſchave.*

BESCHEADGJEN, beſchadigen. Verled. Deelw. *Beſcheadge*, II d. 77.

BESCHERMJEN, beſchermen, I d. 126, 168. Verled. Deelw. *Beſcherme*, I d. 217. — V. h. *Beſchermer*, II d. 95. — *Beſcherminge*, II d. 73.

BESCHERN-SLINGERJEN, eigenl. met eenen bevuilden ſtaart beſlingeren, (van runderen gezegd) Figuurl. *bevlekken, bemorſen, beſmetten*, II d. 101. Dy mey dizze pest *beſchern-ſlingre binne*, beſmet zijn. Van *Schern*, drek, zie ald. en *Beſlingerjen.*

BESCHERREN, beſcheren, toedeelen, toeleggen. Verled. Deelw. *Beſcherd*, beſchoren, weggelegd, toegedacht, I d. 103. *Beſcherr*, I d. 132, 182. Vergel. *Kiliaan* in *Beſcheren*, en *Beſcheringe, Beſchere. Teutonista: Beſcheert*, praedestinatus, etc. *Beſchert*, fatalis, bl. 74, b. ond. *Gaidſchickijng* of *Beſcherijng op ymans*, fatum. — *V. d. Veen, Sinnebeeld.* bl. 28:

Derhalven is 't *beſcheert* te vallen ginder henen.

Bl. 157. Als 't al ten besten lukt, ſoo is u doch *beſcheert*,
Te heeten ſulcken een als daer gij mee verkeert.

Kamphuijzen. Sticht. Rijm, bl. 328.

Maar zonder dit heeft God den nooddruft elk *beſcheert.*

Zoo ook *Beſcheert*, IV d. bl. 8. *Beſcheer*, Psalm 325.

Voor 't mild *beſcheer* der veelderley genaden.

Het W. W. *Beſcheeren*, Psalm bl. 371.

Nadien 't al Gods is wat er is,
En hij 't genot van alle goed
Beſcheeren en vergunnen moet.

Vergel. *Weiland.*

BESCHEAN', wedervaren, overkomen, ervaren, bejegenen, I d. 91, 94, 124.

Dit W. W. is zamengetrokken, voor *Beſchieden* of *Beſchyden.*

BESCHIEDEN, bescheiden, als een beſcheiden deel toewijzen; toedeelen. Het verled. Deelw. *Beſchaet*, (waar toe het jongere W. W. *Beſchaeyen* ſchijnt te behooren.) I d. bl. 127

Tijdw in Led. uren, bl. 117. Dat hem zijn muitery *beſcheidt*, d. i. toewijst, toedeelt, veroorzaakt. *Kamphuijzen, Sticht. Ati,men*, bl. 269.

Als God ons lijdensſtof *beſcheijd.*

Vooral wordt dit W. W. van *Regters* gebezigd, wanneer deze *tuſſchen twee perſonen regt ſpreken*, en *hen door hunne uitſpraak ſcheiden, elk het zijne toedeelende.* Vervolgens, in het algemeen, *tuſſchen twistenden eene ſcheiding te maken.* Zoo vindt men *Byſchede*, voor *verdrag, verbond* of *accoord maken; zich onderling verdragen, de geſchillen bijleggen*, in het *Frieſche Charterboek*, I d. bl. 712 (*abbema*, verh. van Leeuw. bl. 123) zulk een *verdrag* noemde men ook een *Gaerleger* (d. i. Bijlegger der geſchillen.) V. d. *Biscede, Bischeed*, in 't *Frieſche Charterb.* I d. 511 en 701, (*abbema*, bl. 37 en 96) Doch, om dat het bijleggen van geſchillen dikwijls moeijelijk is, en er vele woorden toe dienen gebruikt te worden, beteekent dit W. W. ook wel eens *veel te zeggen hebben, veel praats maken, veel in te brengen hebben.* Hiertoe breng ik de woorden onzes *Dichters*, I d. 55.

Lit ick de Hijnst ſen ſtâl reys liede,
Az yen *ſolc* wol *beſchiede.* d. i.

Als er een veel te zeggen wil hebben, en veel praats maakt. De beteekenis van *Beſcheiden*, voor *duidelijk beſcheid, berigt, antwoord geven*, is overbekend. Vergel. *Kiliaan* en anderen. *Maerlant* en *Melis Stoke* gebruiken het daarom, in 't algemeen, voor *zeggen, verhalen.* Van hier *Beſchieden*, bij onzen Dichter, I d. bl. 172, b. v. *Lijck beſchied'ne rjuecht*, d i. het voor partijen gelijk uitgeſproken regt, d. i. geregtigheid. Vergel. Psalm LXXXV, 11, want daarop ziet deze plaats — Voorts *Beſcheiden*, I d. 55. Madje ick; jæ *'s beſchieden*, ſpreek ik hoert: zij weet elk woord op zijn pas te ſpreken, en beſcheid te geven. Zie de korte Aanteekeningen. V. h. het Z. N. *Beſchie* voor *beſcheidenheid. heuschheid*, I d. 163. Voor *bevel, last*, I d. 219. — *Beſchiedenheyte*, beſcheidenheid, II d. 51, 100. — *Beſchiedelijck*, duidelijk, met nadruk. II d. 63. Vergel. *Kiliaan*, den *Teutonista* in *Beſchyden, beſcheyde*, enz.

BESCHICKEN, beſchikken, beſchikking maken, II d. 114. Beſchikken, toezenden, bezorgen, I d. 95. Verled. Tijd, *Beſchicke.*

BESCHILDIGJEN, beſchuldigen, I d. Voorr. 40, 161. II d. 66, 68, 70, 109. Verl. Tijd, en Deelw. *Beſchildige. Melis Stoke* IV. 1353, *Beſcelden. Beſchelden* vindt men vaak bij *Hooft*, N. H. (1656) bl. 370, 467, 499, enz. Zie *Scheldjen*, waar mede dit in verbindtenis ſtaat.

BESCHINCKJEN, BESCHINCKEN, Verl. Tijd, *Beſchonck*, Deelw. *Beſchonken*: voor *te drinken geven*, en *dronken maken*, vindt men bij *G. J.* niet, maar in andere Frieſche Stukken lees ik *beſchonken*, ebrius. En *Maerlant*, I, 334, 13, gebruikt *Scincte*, fundebat. Zie *Schinckjen - Schinsſen.*

BESCHINZGJEN, beſchenken, begiſtigen, I d. 124. *Hy beſchinst*, II d. 67. Verled. Tijd *Beſchinste.* In de *Bijdr. van Waſſenbergh* I St. bl. 169, *Beſchunk.* Verled. Deelw. *Beſchinst*, II d. 71.

BESCHOAGJEN, beſchouwen, bezien, bezigtigen, I d. 69.

BESCHRIEUWEN, beschrijven; ſchriftelijk berigt geven, II d. 107. Verled. Tijd *Beſchreauw*, Deelw. *Beſchreauwn*, I d. 127. II d. 62. V. d. *'t Beſchrieuw*, het beſchrijven, de beſchrijving, I d. 91.

BESEEREN, bezeeren, kwetsen, I d. 99. Voor *in 't verderf ſtorten*, gebruikt het *Melis Stoke*, V, 1110. Vergel. III, 4, Noot.

BESETTEN, bezetten, urgere, opprimere. Verled. Deelw. *Beſet*, II d. 88. Maar voor *ingenomen*, *vervuld*, I d. 23. Men vindt hiervoor ook *Beſetten*, bezeten, oppreſſus, I d. 52. *Maerlant*, *ordineren en beſetten*, componere, conſtituere II, 461, 32. *Die dine alſoo beſetten*, Dezelfde, II, 328, 35. Vergel. *Kiliaan.*

BESIJKJEN, bezoeken, bezien, aandoen, adire, I d. 165. II d. 63. — *Een bezoek geven*, invisere, I d. 203. — *Bezoeken met zegeningen*, I d. 191, 192. — *Bezoeken met ſtraffen en plagen*, I d. 164. Verled. Deelw. *Beſijke* en *Beſocht.* Nog eene andere beteekenis vindt men in *Waatze Gribb. Brill.* bl. 62, die van *Ondervinden*: *Heestu ſo folle beſocht, ſoon?* ondervonden, gezien? — *Beſouken* voor onderzoeken, doorzoeken, bij *Maerlant*, II, 444, 53. — V. h. *Beſijkletteren*, een brief, eigenlijk dien men zendt, om iemand daarmede, als ware het, een bezoek te geven, II d. 57.

BESEILLEN, bezeilen, bevaren (de zee) I d. 74. — Zeilende

bereiken, bekomen, Figuurl. evenaren, I d. 15.
Nin Faem, ho môy, *dyn glanz' beſijlt*
Op tuwzen mijle ney.
Hoe ſchoon is hier de overdragt volgehouden!
Geen maagd, hoe ſchoon, uw glans bereikt
Op duizend mijlen na.

BESJEAN, bezien, beſchouwen; - bezoeken, invisere, I d. 169. Nadenken, overwegen, I d. 71. Verled. Tijd *Beſeag.* — Deelw. *Beſjoen*, bekeken, beſchouwd, II d. 72. *Maerlant*, I, 266, 25, *Beſichen*, v. d. *Beſichtigen.* — Zamengeſt. *Beſjeans-wirddigheyten*, beziens-waardigheden, II d. 72.

BESJIETTEN, beſchieten, van kleur veranderen; zich ontzetten, verzet ſtaan, beven; bezwijmen, I d. 22, 61, 184. Verled. Tijd *Beſcheat*, I d. 15. In jæ *beſcheat*, in laey *yn zwymme*, az dea. *Cats.* I d. 265, a

Verſchieten om 'k en weet niet wat,
En *drillen* als een dorre blat.

BESINNEN, bezinnen. V. d. Deelw. *Beſint.* Zie *wolbeſint.* *Cats* en anderen hebben *beſinnen* en *beſint* dikmaals.

BESITTEN, bezitten, poſſidere, I d. 6, 42, 45, 86, enz. Verled. Tijd *Beſiet*, I d. 42. II d. 65, 64. Deelw. *Beſitten*, bezeten, poſſeſſus, II d. 91. Maar voor *bezeten*, *uitgelaten*, *dol*, *razend*, I d. 156. II d. 88. — V. d. *Beſit*, het bezit, poſſeſſio, I d. 95, 228. — *Beſittinge*, I d. 39. — *Beſitter*, II d. 57, 80. En *Beſittre*, II d. 93.

BESLAEN, beſlaan. Verled. Tijd *Beſloeg*, Deelw. *Beſleyn*, beſlagen, bezet, vervuld, II d. 70. *In Waatze Gribberts Brill.* bl. 56, komt het voor in de beteekenis van *meel beſlaan*, ſubigere farinam. In de Bijdrag. van *Waſſenbergh*, I St. bl. 161, *Beſlenes* in ijſere baanden, voor *kluistert* hen met ijzeren banden.

BESLINGERJEN, beſlingeren. Figuurl. in de Voorr. *Meye ſchern-ſtirt beslingerje*, met den morſigen ſtaart bevuilen, d. i. *bedilen*, *berispen*, *verachten.* De overdragt is hier al wederom van 't Land ontleend, dewijl het eigenl. van de Runderen gezegd wordt. Zie *Beſchern-slingerjen.*

BESLIJPJEN, beſlijpen. Deelw. *Beslijp't*, beſlepen, I d. 91. Doch meer gebruikelijk is *Beslijppe*, II d. 104.

BESLJUCHTJEN, beſlechten, een geſchil bijleggen, II d. 46.

BESLUWTTJEN, en *Beſluwtten*, beſluiten, opſluiten, I d. 65.

II d. 76. 111. — Bevatten, in zich behelzen, I d. 72, II d. 111. — Opſluiten, verbergen, I d. 130, 196. — Beſluiten, in den Raad een beſluit nemen, decernere, I d. 170. II d. 74. — Een beſluit trekken, concludere, II d. 99, 116. — Beſluiten, voornemen, conſilium capere, conſtituere, I d. 39, II d. 67, 69, 71, 72, 79. — Beſluiten, eindigen, I d. 133, II d. 45, 107. — Verled. Tijd *Beſleat*, Verled. Deelw. *Beſletten*. — Van hier *Beſluwt*, beſluit, decretum, conſilium, propoſitum, finis. I d. 86, 227, 228. II d. 52, 68, 69, enz.

BESOERJEN, bezuren, doorſtaan, ondergaan, ergens voor lijden, I d. 40. — Eene ſtraf bezuren, I d. 126. *Maerlant* en *Melis Stoke Beſueren*, op vele plaatſen. *Bredero*, *Beſuren met de dood*, in 't Moortje. *Kamphuijzen*, Pſalm. bl. 226, *Den ſpijt en ſmaad bezuuren*. *Kiliaan*, *Beſoeren*, *Beſueren*.

BESONDRE, bijzonder, zonderling, ongemeen, II d. 81, 92, 98. — Maar voor *afzonderlijk*, II d. 96.

BESPINNEN, beſpinnen, omwoelen, inwikkelen; van ſpinnekoppen. Verled. Tijd *Beſpón*. Deelw. *Beſpónnen*, I d. 82, Rnwg *beſpónnen*, *ijn it reag*.

BESPOARJEN, beſpeuren, opmerken. Verled. Tijd *Beſpoarre*, II d. 81. In de Bijdr. van *Waſſenbergh*, 1 St. bl. 160, leest men reeds *Ik beſpeur*. Het Deelw. is bij *Kamphuijzen*, Pſalm. bl. 201, *Beſpoort*. Bij onzen Dichter zou het, zoo hij het had gebruikt, geweest zijn *Beſpoarre*, gelijk de Verled. Tijd.

BESPRECKEN, beſpreken. Deelw. *Beſpritſen*. Zie *on-beſpritſen*. In *Waatze Gribb. Brill.* bl. 78, *Beſprieck*, bedong, bepaalde. *Hooft*, N. H. ook voor *bedingen*.

BESPYEN. beſpugen, beſpuwen. Deelw. *Beſpeyn*, I d. 210.

BÊST, BÊSTE, best, beste, I. 29, 63, 65, enz. *To bêste*, ten beste, II d. 80, 105. A. S. *Betst*, regelmatig, met de *t*; van *Bet*.

BESTEAN, beſtaan, ſtand houden, ſtaande blijven, duren, I d. 113, 126. — Zijn aanwezen van iemand hebben, I d. 224. — Deelw. *Beſtoene*, geſtaan, geweest. II d. 70. Bij anderen leest men hier voor *Beſtien*. Zie *Stean*. Als Z. N. W. *Beſtean*, voor, het beſtaan, de onderneming, II d. 69 — *Beſtaen*, voor, aanvallen, aantasten, *Melis Stoke*, II, 755, III, 318, enz. *Maerlant*. *Beſtoede*, aanviel, I d. 203, 32.

BESTEEDGJEN, beſteden, gebruiken, I d. 124. — *Baardt*, bl. 21, Al hare crachten *Beſtedigen*. Dit is echt Friesch. — *Beſteden*, bij *Maerlant*, II d. 213, 13, voor *plaatſen*, collocare. Vergel. *Junius* in *Beſton*, en *Kiliaan*. — *Beſteden*, *Beſteedſter* zijn bekend. Zie *Weiland*.

BESTIETTEN, beſlooten: aanranden, treffen. De overdragt is van een' ſlootigen ſtier of bok genomen. I d. 105.

't Spoar-bjuester ſin môt pleage oer pleag *beſtiette*, d. i. Plaag op plaag moet het ſpoorbijster hart (verſtand) treffen. *Kiliaan*: *Beſlooten*, impetere — aggredi — adoriri. — *Kamphuijzen*, Pſalm. bl. 62.

Vergeefs *beſtoot* de ramp mij met zijn golven,
Bl. 100. Want zeer groot
Is 't onheyl dat mij nu *beſtoot*.

Bl. 546. Staag-door in 't hart met nieuwe vrees *beſtoten*. Ook *Hooft* gebruikt het meermalen voor *aanvallen*, *aantasten*.

BESTILLJEN, zich zelven tot ſtilte brengen, zich ſtil houden, tegenhouden, I d. 8. *Hooft*, N. H. Als de buy wat *beſtilde*, d. i. bedaarde.

BESTJOEREN, beſturen, beſtieren, I d. 26, 59, 131. — *Bestjoerd* voor afgedaan, verrigt, vind ik in de *Burkerij*, bl. 20. — V. h. *Bestjoer*, en *Bestjoere*, voor beſtuur, beſtier, I d. 14, 32, 96, enz.

BESTOARMJEN, beſtormen; overvallen, aanvallen. Verled. Deelw. *Bestoarme*, II d. 101.

BESTOPPJEN, beſtoppen, bedekken, verbergen, bewimpelen, verhelen, I d. 150. II d. 66, 68, 86, 112. Verled. Tijd en Deelw. *Bestoppe*. *Starter*, *Fr. Lusthof*, bl. 85, b.

Want ſo men niet en kan *bestoppen* ware vlammen.

Ook *Hooft* gebruikt het zoo meermalen, b. v. 527, 487, enz.

BESTRIJPPJEN, beſtrepen, met ſtrepen en lijnen afteekenen. Verl. Deelw. *Beſtrijpt*, I d. 91.

BESWIERJEN, bezwaren. Verled. Deelw. *Beſwiere*, bezwaard; Figuurl. belast, gedrukt, presſus, oppresſus, II d. 102, 106. — *Beſwieren*, bezwaar, zwarigheid, onaangename en lastige toeſtand, I d. 67. Oudtijds gebruikte men *ſwaeren* voor dolere. Zie *Cligett*, Bydr. tot de O. Nederl. Letterk. bl. 94, Noot.

BET, goed, I d. 109, 147, 160, 175, enz. Voor *beter*, I d.

120. Men vindt dit woord bij *Melis Stoke*, en latere Schrijvers, reeds veelmalen. *Bet vort*, in Friesl. nog zeer gebruikelijk (*Bet ford*) bij *Maerlant*, I, 325, i. — *Te bet*, *Melis Stoke*, I, 131, en *Heemskerk*, B. A. bl. 159. Vergel. *Kiliaan* in *Baet* i. e. *Bat*, melius: in *Bet*. en *Bet voorts*. — Van hier de Comparat. *Better*, beter, I d. 6, 12. 39, 52, enz. — *Bettre*, II d. 110, 115. — *Bettrer*, II d. 114. — *Betterjen*, beteren, verbeteren; zich verbeteren, I d. 12. II d. 104, 109. Voor *verbeteren*, *vergrooten*, *vermeerderen*, heeft het *Melis Stoke*, II, 89. — *Betternisse*, beterschap, II d. 54. en *Betterschip*, II d. 59. — *Bet* voor *meer*. *Clignett*, t. a. pl. bl. 126.

BETAENSJEN, bedanken, II d. 46. V. d. *Betaensinge*, bedanking, II d. 81. — Doch *Betanckjen*, II d. 44, 53, 114.

BETAMMJEN, betamen, passen, voegen, decere, I d. 194. Doch hier voor leest men *Beteammjen*, II d. 100. Zie *Teamlijck*.

BETEAMD. Zie *On-beteamd*. *Betema*, voor *tegenhouden*. *Wiarda*, Asegab. 288.

BETEANJEN, betoonen, aantoonen, betogen, II d. 65. Verl. Tijd *Beteanne*.

BETHÆUWERINGE, betoovering, II d. 90. Zie *Thauwerye*.

BETELLJEN, betalen, II d. 52, 106, 113, 114. — *Vergelden*, II d. 67. Meestal in beide deze beteekenissen Figuurlijk.

BETJEAN, betien, geworden. V. d. *Betjean litte*, laten geworden, zijnen gang laten gaan, zich niet bekreunen, I d. 9. Men vindt dit woord meermalen in gelijktijdige Schrijvers. B. v. *Bredero*, *Rodd.* en *Alph.* III deel.

Nu *laat* mijn *betien*, nou legh ick, *laat* mijn *gaan*.

In 't *Moortje*, IV d. 1 hand.

Laat mijnder me *betien*.

Klucht van de Koe, aan 't einde. Nou *laat* mijn *betien*.

Kl. v. d. *Molenaar*. Ey *laat* mij iens *betien*.

Broer Cornelis hist. I d. bl. 162. *Laten betyen* en geworden. *Kamphuijzen Psalm*. bl. 15. Ach God heb medelijden,

En *laat* de straf *betijden*.

En bl. 112. *Laat* o Heer de straf *betijden*. d. i. Zie af van de straf, laat de straf varen, straf mij niet; mitte, omitte poenam, misfam fac poenam. In *Waatze Gribb. Brill.* bl. 92, Ick woe dat opsnappen *betjen litte*, d.

i. nalaten, daarlaten, van afzien. Zoo is dan bij onzen Dichter:

Doz ſo *litſtu* mij *betjean.*

Gij bekreunt u niet om mij, laat mij loopen, laat mij aan mij zelve over, met mijne kinderen. Vergel. *Waſenbergh* in *Idiotico.*

BETJIENJEN, bedienen, waarnemen, II d. 100, 114. Verled. Tijd en Deelw. *Betjienne.* V. d. *Betjienninge*, bediening, II d. 100. Zamengeſt. *Betjienst-firddigjen*, dienstvaardig gehoorzamen, II d. 65.

BETIJZJEN, beteezen, verwarren, inwikkelen, I d. 231.- *Van der Veen. Raets.* bl. 126. Hoe was de weert *beteesd.* d. i. in verwarring, verslagen. bl. 131. Die waren doe *beteest.* d. i. in onzekerheid, wat te moeten doen, in verlegenheid. Vergel. *Junius*, in *Teaſe*, carpere, trahere, vellicare. *Kiliaan*, in *Teeſen.* Het ſchijnt ons *Bedeesd* te zijn; dat *Weiland* afleidt van *Daeſen*, delirare.

BETINCKJEN, bedenken, uitdenken, comminisci, I d. 2, 8, 69. Waarvoor men in de *Bijdrag.* van *Waſenbergh*, I St. bl. 162, leest *Betijnken.* En in de Hist. van *Broer Cornelis*, I d. bl. 276, *Bedincken.*- Maar veel meermalen vindt men bij onzen Dichter *Betinsjen.*- B. v. voor *bedenken*, *zich herinneren*, II d. 111.- *overdenken*, *nadenken*, cogitare de re, II d. 114.- *Zich bedenken*, *andermaal nadenken*, mutare animum, revocare ſe, I d. 56.- *Bedenken ten goede*, *begunstigen*, I d. 108, 109, 175. II d. 59. — V. h. *Betinsſen*, overweging, I d. 71, alwaar men leest: *IJn betinsſen nimme*, in overweging nemen. I d. 94. *IJn ſwier betinsſen*, in bekommerende herinnering, naargeestige gedachten. - *Betinckinge*, herinnering, nagedachte aan of over iets, II d. 68.- *Betinslijck*, bedenkelijk, II d. 76.- De Verled. Tijd en Deelw. zijn eveneens, *Betocht*, zoo wel van *Betinckjen* als van *Betinsjen.*

BETJOEDEN, beduiden, beteekenen, I d. 51. Daarvoor leest men in *Waatze Gribb. Brill.* bl. 60, *Bytjoete*: doch bl. 14, *Betjut*, en bl. 72, *Betjutten.* Bij deze gelegenheid herinner ik, dat men op de ſpelling van dat boeksken niet kan afgaan, want dezelve is van eersten aanleg af niet goed ingerigt. Beter is *Bitioda*, dat men in de O. F. W. leest, bl. 3.- *Kiliaan*, *Beduijden*, *Bedueden*, ſignificare - inter-

pretari. *Maerlant*, II 428, 15 en 24, gebruikt *Bedieden*, voor *opvatten*, *verklaren*, *erkennen*. Dit woord behoort tot *Tyden*, i. q. *Dyden*. Vergel. *Waſſenbergh*, *Bijdr.* II, 21.

BETJUWGJEN, betuigen, betogen, verzekeren, verklaren, I. d. 39, 44, 219. II d. 64, 68, 69, 97.- Betuigen bekennen, fateri, II d. 105. dit W. W. behoort tot *Tijgen*. Zie ald. V. d. *Betjuwg-kunst*, betoog-kunst, logica, II d. 104.

BETRACHTJEN, betrachten, gade ſlaan, opmerken, I d. 112. Zie *Kiligan*.

BETROUWJEN, betrouwen, vertrouwen, I d. 149.

BETTEN, betten, nat maken; dooven, uitdooven, I d. 3, 211.- Afwaſſchen, reinigen, I d. 116, 130.

BETWINGEN, en BETWINGJEN, bedwingen, onder zijne magt brengen, I d. 74. II d. 65.- Bedwingen, intoomen, II d. 69.- Noodzaken, II d. 69.- V. d. *Betwinger*, bedwinger. Zie *Albetwinger*.- *Betwange*, bedwang, II d. 87.- De Verled. Tijd van 't W. W. is *Betwong*, (voorheen ook *Betwang*) het Deelw. *Betwingd* en *Betwongen*.

BEWÂDEN, beheerſchen, beſtieren, in zijne magt hebben; bewaren, in ſtand houden, onderhouden, I d. 78, 196, 197, 209. Het Verled. Deelw. *Bewaaden*, vindt men in de Bijdr. van Waſſenbergh, I St. bl. 169.- V. d. *Bewâd*, *Bewâde*, magt, geweld: beheer, beſtier, bewind; beſcherming. I d. 92, 176. II d. 87, 99. Zie *Wâd*.

BEWÂNNELJEN, eenen weg bewandelen, II d. 89.

BEWEARJEN, bewaren, in zich beſluiten, bevatten, ſervare, continere, I d. 42.- Behoeden, voor of tegen iets, I d. 102, 105. 149, 181. II d. 50.- behouden, retinere, reſervare, II d, 107.- Bewaken (de deur) I d. 122.- De wacht houden, bewaken in den kerker, II d. 72, 73.- Ondersteunen, ſchragen, I d. 162.- Nakomen, gehoorzamen, I d. 119, 148. De Verled. Tijd en Deelw. zijn *Bewerre*, en even zoo ook de Gebied. Wijze. Zie *Helle*, *Schamme*. In de *Bijdr.* van *Waſſenbergh* I St. bl. 153, *Bewaarje*. A. S. *Bewerian*. Het eenvoud. in 't M. G. *Wardjen*. Vergel. Junius in *Ward* en *Regard*.

BEWENJEN, bewonen, I d, 196. II d. 71, 73.

BEWEYTSEN, bewaken. V. d. *Beweytſer*. Zie *Siel-be-*

BEWIJNNEN, bewinden, omwinden; bedekken, bekleeden. Verled. Deelw. *Bewuwne*, I d. 205. *IJn 't ſwart bewuwne*, met rouwgewaad bekleed.

BEWIJZJEN, bewijzen, met voldoende bewijzen aantoonen, argumentari, probare rationibus, II d. 92, 96. Bewijzen, betoonen, laten blijken, b. v. Vriendſchap, II d. 71. Liefde, II d. 75. Trouw, II d. 81 Ontzag en eerbied, II d. 94. — V. d. *Bewijz-wirdden*, bewijs-redenen, bewijzen, II d. 65. Verled. Tijd en Deelw. *Bewijzge*.

BEWILLIGJEN, bewilligen, toeſtaan; toeſtemmen, I d. 39, 40. — V. d. *Bewillinge*, bewilliging, toeſtemming, I d. 59.

BEWIRCKJEN, bewerken, bearbeiden, I d. 251. Het Verled. Deelw. *Bewircke*.

BEWISSJEN, bewiſſen, verzekeren; iets zeker opnemen, zich wel beraden. De Verled. Tijd en Deelw. *Bewiſt*, welberaden; verzekerd, overtuigd, II d. 73. 108. Dit W. W. is in Friesland nog overal in gebruik. — *Melis Stoke*, III, 756. en IX, 670, *Hem bewiſſen*, zich beraden, bedenken, overleggen, beraadſlagen. *Kiliaan*, *Bewist*, Fris. certus. *Maerlant*, II, 457, 16, *Onbewist*. Voorts geeft *Kiliaan* op, *Bewisten*, Holl. Fris. verzekeren. Doch hier voor leze men vooral *Bewiſſen*, met twee *ss*. — *Bewissid*. Afgab. bl. 161.

BEY, eene bei, bes, bezie, II d. 5, 6.

BEYDE, BEYD, beide, I d. 11, 27, 39, 51, 53, 159. In welke laatſte plaats men leest: *Tuwe'*, *ſlaemme' in wirtte beyd*. Hier wordt het derhalve niet van *twee*, maar van *drie* gebruikt, en hierin is *Melis Stoke* reeds voorgegaan. Zie de voorbeelden, door den grooten *Huydecoper* aangehaald I, 607 en II, 6. — Zoo zegt men hier en elders nog: ik wensch U goeden morgen, (dag of avond) *aden met U beiden*, wat getal ook de dus begroeten uitmaken. — *Beyde gearre*, beide te zamen, II d. 82. Zoo hebben *Maerlant*, I, 131, 33, en elders, *Melis Stoke*, III, 710, *Beide* of *Beede gader*. *Alle beyde* is in Friesl. nog zeer in gebruik.

BICHTE, biecht, belijdenis van overtreding. I d. 131. *Maerlant* II, 259, 40, *Die Pape nam bycchte*, dat hij bl. 241, 102, noemt met het W. W. *Byechten*. *Kiliaan*: *Bichten*, *Biechten*. *Teutonista*: *Bycht*. — V. h. *Bichtere*, een biechter. *Zie Summa bichtere*.

BIDDEN, bidden, fmeeken, verzoeken, I d. 57, 63, 96, 107. II d. 61, 67, 70. Verled. Tijd *Bea*. Deelw. *Bean*. *To bry bidde* is in *Waatze Gribb. Brill.* bl. 76 en elders, iemand op een gastmaal noodigen, b. v. bij gelegenheid van eene Bruiloft, eene Kraam. *Jen bry jaen*, leest men aldaar bl. 92.

BIEDEN, bieden, aanbieden; dankbaarheid bewijzen, I d. 224. Dit woord gebruikte reeds *Stoke* voor *aanbieden*, *opdragen*, (de kroon) I, 213. Dit W. W. heeft in zijne vorming zoo veel overeenkomst met het vorige, *Bidden*, dat men het ſchier voor een en hetzelfde zou kunnen houden. Het voorbeeld door *Weiland* uit *van Velthem* aangehaald in 't Werkw. *Bidden* met den 3 Naamval: *Eer bidd' ic der Coninginne*, ſchijnt dit te bevestigen. *Bidden* zou dan zoo veel beteekenen als *zijne hulde bieden*. De Verled. Tijd is ook hier *Bea*, het Deelw. *Bean*.

BJEALGH, de balg, buik, I d. 208, van den Walvisch. In *W. Gr. Brill.* bl. 41 en 55, leest men *Beelg*, en zoo ook in *Waſſenb. Bijdrag.* I St. bl. 164. *Junius*. *Bellie*, venter. V. b. *Bjealgje*, vraten en zuipen, in den balg ſlaan, I d. 79. Vooral, zuipen. I d. 67. — *Bjealgert*, een braſſer, dronkaard, helluo. II d. 89. In de *Historie van Broer Cornelis* vindt men I d. bl. 359, *Balger*. — *Bjealgerye*, vraat- en zuiplust, I d. 61. — Zamengest. *Bjealg-broare*, een zuip- en ſlempbroeder, combibo, I d. 204.

BJEALSCKJEN, brullen, rugire, I d. 208. Ook van runderen en andere dieren. Voorts in 't algemeen, ook van menſchen, balken, tieren, ſchreeuwen. In een Friesch ſlukje vind ik den Verled. Tijd *Bjealſte*. Men vindt ook *Bjealzjen*, zie *Uutbjealzjen*; als mede *Balckjen*.

BJEAR, bier, cereviſia, I d. 1, 6. 50, 52, enz. In *W. Gr. Brill. Bjeer*, bl. 57. *Bjier* en *Bjiercke*, bl. 1. *Bjer* en *Bier*, bl. 68 en 76. Doch zelfs na de nieuwe uitgaaf van dit Boekske, is de ſpelling zich zelve ongelijk gebleven, en verre af van met de echte uitſpraak, hier en daar, overeentekomen. A. S. *Beor*. M. G. *Bar*. Eng. *Beer*. Meer dan waarſchijnlijk ſtamt dit woord af van 't A. S. *Bere*, hordeum. Vergel. *Waſſenb Bijdrag*. II. 17, volgg.

BIEN, een been, os. I d. 22, 182, 201. Meerv. *Bienen*, I d. 130. II d. 62. Doch in de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 168,

leest men volgens de uitspraak beter *Biennen*, en zóo vind ik het ook elders. In de O. F. W. *Been*, *Bena*, Gen. *Benis*, en *Beens*. — *Biente*, gebeente, I d. 154, 162, 182, enz.

BIER, eene baar, doodbaar, I d. 51. Intusschen hebben wij t. d. p. te denken aan h·t *Grif*, gelijk *Kiliaan Baere* zoo ook vertaalt door Cenotaphium, tumulus inanis. Het is bekend, dat de *Baar* oudtijds diende voor *Kist*. Zie *Wasenb. Bijdr.* II, 45, 47, en *Weland*. Vergel. *Lucas* VII, 14, 15. Men zou het dus t d. p. door eene catachrelis, die onder ons zoo gebruikelijk is, kunnen nemen voor eene *doodkist*.

BIET, beet. Zie *Bijter*.

BIJCKER, een beker. II d. 95.

BIJLD, een beeld. Voor eenen persoon genomen, drukt het het denkbeeld van schoonheid uit, b. v. I d. 3, 13, 31, 38. *Kiliaan*: *Beld*, *Beell*, *Bild*. *Teutonista*: *Bilde*, *Bijlde*. *Maerlant*, II, 248, 63, 't *gebeekle*. In 't Meerv. *Bijlden*, I d. 40, en *Bijldene* I d. 222, Afgodsbeelden. Het W. W. *Bijlden* en *Bijldjen*, zie *IJnbijldjen* en *Uwtbijlden*. — *Bijldnisse*, beeldnis, I d. 161.

BIJLLJEN, blaffen, baffen. I d. 11, 101. Figuurl. zich luid laten hooren, als ware het, blaffend voortbrengen, I d. 98. Schimpende uitroepen. I d. 171. Godslasterlijk uitsnappen, I d. 129 (in den Grond-tekst Spreuk XXX staat *verloochenen*) ja zelfs aangrijnzen, aanranden, I d. 76. *Van der Veen*, *Overz. Gez.* bl. 406.

Men magh niet *bellen* uijt al datter is geschiet.

Junius in *Bellow*. *Kiliaan*: *Bellen*, latrare. *Teutonista*: *Baffen*, *Belen*, *Blaffen*, *Bloecken*, latrare. *Bilen* leest men bij *Maerlant*, I, 283, 9, en in de Bijdragen van *Clignett*, tot de O. Nederl. Letterk. bl. 159. Vergel. *Wasenb. Idiot.* in *V. Bijlen*. *J. H. Hoeufft*, *Taalk. Aanmerk. op Fr. Spreekw.* bl. 15, volgg. — Verled. Tijd en Deelw. *Bijlde*.

BIJNNEN, binden, I d. 1. d. i. vereenigen. Bij *Starter* en anderen vindt men *Bijnen*. In den *Teutonista*, en bij *Bredero*, *Bijnden*. Vergel. *Hoeufft*, bl. 14. — Verled. Tijd en Deelw. *Buwne*, I d. 17, 22, 94. enz. Zie op dit woord de verdere afgeleide met *uw*. — *Bijn-jearn*, bindgaren, II d. 49, dat *Wasenb.* in *Idiot.* verklaart door *gewoon dun en fijner touw*, *dat men gebruikt om te binden*.

BIJTTEN, bijten, steken. I d. 5, 15, 170, 190, enz. Verled.

Tijd: *Biet*, Deelw. *Bijtten*, II d. 98, en *Bijttne*, II d. 95, 103. *Bitende dieren*, *Maerlant* I, 322, 6, voor *verſcheurende*. V. h. *Bytte*, een beet. *Naet in bijtte*, niet met al, I d. 10. Men vindt *Niet een beet*, ook zoo bij onze Dichters, *Baardt*, *Bredero*, *Starter* enz. Ja zelfs bij *Marnix* R. B. fol 179. Elders vind ik ook bij inkorting *Nen bijt*, zoo als men in Friesl. nu veelmalen hoort. Vergel. *Waſſenbergh Idioticon* in V. — Het Verkleinw. *Bijtke*, een beetje, een weinig, I d. 7, 23, 64. In *W. Gribb. Brill.* vindt men meermalen hier voor *ien bijtje*, naar de tegenw. uitſpraak. *Junius* in *Peece.* — *Bijtlig*, bijtachtig, bits, vinnig, II d. 72. *Teutonista: Bijtlick*, morſilis. Vergel. *Waſſenbergh Idiot.* Zamengeſt. *Bijt-ſmertjen*, eene gevoelige ſmart veroorzaken, II d. 88. — *Bijt-woeckerjen*, uit ſchraapzucht met zijn geld woekeren, zijn geld op woeker geven (in den Grond-tekst Psalm XV) want *Bijtten* beteekent dikmaals een groote mate van inhaligheid en ſchraapzucht.

BIJZE, een bijs, bies; boef, ſchurk, ſpotvogel. Vergel. *Waſſenb. Idiotic.* — *Bijzjen*, den ſchurk ſpeleu, een boevenſtuk begaan, I d. 66. *Kiliaan: Bieſen*, *Biſen*, *Bijſen*. *Junius* in *Bismare.* — *Bijſerije*, looze ſtreek, ſpotlust, I d. 61. — Zamengeſt. *Bijze-pertte*, een boevenſtuk, I d. 97. — *Bijze-ſtick*, I d. 169. — In *W. Gribb. Brill.* bl. 75. *Bieſe-ſtick*, welk woord daar, door *IE* voor IJ te zetten, geheel verhollandscht is, gelijk ook bl. 53.

BILLICKHEYT, billijkheid, I d. 194.

BIN (ICK) ik ben, I d. 3, 4, 8, enz. *Waſſenb. Bijdr.* I, 144. 164, *Ik ben.* De Ouden *ick bem.* Verl. Tijd *wier*, Deelw. *weſt*, *wezzen.* Onbep. Wijs *wezzen*, zie ald. en de vervoeging in de *Inleiding.*

BINDE, eene bende, hoop, menigte, II d. 73.

BINGEL, een bengel, guit, boefje, (van den Min-God) I d. 30. *Waatze Gribb. Brill.* ook *Bingel. Starter Fr. Lusth.* bl. 25, noemt Cupido *Het boefjen, die Bengel, die kleijne guit.* Zoo ook *Bredero* in *Angeniet* III d. 1. hand. *Benget* eigenl. ſlipes. *Kiliaan*: *Benghel*, *Binghel*, fustis. — rusticus, caudex. Zie voorts *Junius*, *Weiland.*

BINNE, binnen. I d. 30, 51, 60, 65, enz. *Junius*, *Den*, intus. Bij onze Ouden ook dikmaals *Bin.* Zie *Bilderdijk*,

Taal- en Dichtk. Verſch. II¹, 152. — *Binnenſte*, het binnenſte, I d. 42. — Zamengeſt. *Binne-borst*, inborst, hart, ziel, I d 109. II d. 69. — *Binne-hert*, hetzelfde, I d. 215, 216. — *Binne-herts-kuwl*, de diepſte bodem van het hart, I d. 162. (de Grond-tekst Psalm LI *het binnenſte.*) — *Binne-holle*, het binnenhoofd, brein, I d. 85, II d. 48. — *Binne-huwz*, het binnenhuis, dat de Boeren in Friesl. thans noemen *it Bin-huwz*. V. h. *Binne-huwsche*, binnenshuiſche, dat binnens huis geſchiedt of verrigt wordt, I d. 65. — *Binne-keamer*, binnenkamer, II d. 65. — *Binne-pijnne*, inwendige pijn, zielenſmart, II 71. — *Binne-ſchuwlljende*, van binnen verſcholen, verborgen, bedekt, II d. 103. — *Binne-witten*, het geweten, II d. 92.

BINSGJEN, reinigen, zuiveren, I d. 111, 161. Men hoort dit woord in Friesl. nog menigmaal voor *roſen*, *ſlaan*, vooral het zamengeſt. *óf-binsgjen*. Uit dit punt uitgaande, brenge men het tot *Benſe*, *Binſe*, *Bonſe*, *Bunſe*, klanknabootſende W. W. Zie *Weiland*, in *Bonzen*. Bij ouds beteekende *Bengel*, *Bingel* een ſlok: *Bengelen*, *Bingelen*, caedere fustibus. *Kiliaan*. *Roſen*, *afroſen* beteekent ook *ſlaan* en *ſchoonmaken*, *reinigen*, op eene gevoelige wijze namelijk. Men noemt dit ook wel eens *roeden*, *roden*, *roeijen*, van *roede*, De Grieken zeggen *ἀίρειν*, tollere pp. ſordes, dein purgare, unde *Καθάιρειν*, *Κάθαρος*. Zie *Klinsgbinsgjen*. De Verled. Tijd en Deelwoord *Binsge*.

BIRD, de baard, I d. 53, 175. A. S. *Beard*. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 99.

BITTER, bitter, I d. 173. — *Bitterſte*, I d. 72. — *Bitterheijte*, II d. 86, 88. *Waſenb. Bijdr* I, 154, 166, ook *bitter*, en *bitterens*, voor bitterheid. (Vergel. *Aanmerk.* achter het *Idiot. Fris.* bl 119) doch ook *bitterheit*, ald. bl. 164.

BJUESTER, bijster, vervolg. wonder, zeldzaam, vreemd, zonderling, I d 16, 25, 55. II d. 85, 109. V. d. *Bjuesterteken*, wonderteeken, II d. 73. — Vervaarlijk, geweldig, groot, I d. 130, 145, 159. II d. 75, 88, 100. Bijw. *Bjuester*, zeer, II d. 79, grootelijks, geheel, I d. 26. — Beroofd, missende, I d. 19. Zie *Spoar-bjuester*, *Reauwe-bjuester*. Comparat. *Bjuesterer*, grooter, afschuwelijker, II d. 75. — *Bijster* voor vreemd, *Baardt* bl. 14. *Bijsternis van zinnen*, *Hooft* N. H. Zie *Junius*, in *Boyſterous Weather*, en *Weiland*.

BLAETTJEN, blaten. Zie *Uwt-blaettjen.*

BLAUW, BLAUWE, blaauw, I d. 65, 67, 97. II d. 95. Op bl. 67 leest men *Blauwe Sacken*, blaauwe geldbeurſen. Deze hadden de lieden oulings hier te lande, om er hun geld in te bergen, en noemden die *pongen*. Zie *J. A. Backer, Mengel. uit mijne Portef.* II d. 2 St. bl. 145. Deze gewoonte van *blaauwe* beurſen te draegen, ſchijnt oud en algemeen te zijn geweest. *Marnix* in zijne R. B. fol. 249 vſo, noemt onder de Deugnieten ook *blauwe Sackmeters, Woeckeraars*, enz.

BLAY, blei, witvisch, II d. 5.

BLEA, bloode, bloo, I d. 139, 143, 145, 146, enz. *Junius, Bleat* in addend.

BLEACKJEN, blaken, blinken, ſchijnen, lichten, I d. 121, 126, 193, 222. Hetzelfde W. W. is *Blæckjen*, dat voor *gloeijen* ſtaat, van 't zilver in den oven, I d 102. Hier mede ſtaan in verbindtenis *Blecken, Blicken, Blijken. Maerlant*, I, 315, 10. *Die bleckten wide*, die wijd en zijd blonken. I, 405, 48, Als ſi ſagen den brant *bliken*, d. i. ſchitteren. Men voege de N er in, en men heeft *Blank, blenken, blinken, blijnken*, allen bekende W. W. — *Branden* en *blaken; brand* en *blaak*, vindt men dikwijls vereenigd, b. v. *Bredero*, in *Rodd.* en *Alph.* bij mij bl. 12. *Baardt, Deugdenſp.* bl. 54 en 91. — V. h. het voortdurend W. W. *Bleackerjen*, blakeren, blikkeren, flikkeren, I d. 2, 42, 69, 100. *Blickeren* en *blaeckeren* vindt men vereenigd bij *Bredero*, in den *Brief* aan *H. de Groot. Starter Fr. Lusth.* bl. 84, a. *Blickeren* en *glans*, bij *Bredero, Lucelle*, begin. Zie *Klanck-bleacker-flamjen.* Vergel. *Kiliaan* en *Weiland.*

BLÆRJEN, blaren, bleeten. I d. 57. *Teutoniſta: Bleren, reren*. mugire — boare — balare. *Kiliaan: Blaeren*, boare, mugire, balare; vagire. Van dezelfde beteekenis is *blaettjen.* Zie ald.

BLEAT, bloot, naakt; ledig; zigtbaar. I d. 9, 30, 51, 94, 100, 148, 208, 210. *Melis Stoke*, IX. 220. *Bloet*, openlijk. *Afegab.* bl. 247, *Blat*, arm. Zie *Ont-bleatjen.*

BLED, een blad. I d. 69, 191, 209. Bladzij, I d. 218. Zie *Boeckbled.* Meerv., *Bledden*, bladeren, folia. II d. 6, 91. Scidslag, charter. II d. 51. De H. Schriften. II d. 107. —

Hiervoor leest men in de *Bijdrag.* van *Waſſenb.*, I d. 152, *Bleén.* — Zamengeſt. *Bled-print*, het werktuig om bladen te prenten, d. i. te drukken, de drukpers, I d. 91.

BLIEDEN, bloeden, I d. 23, 61. De Vervoeging is: *Ick blied, y bliede, bliedſtu, hij blet, Wij, jiemme, jæ bliede.* Verled. Tijd *Blette.* Deelw. *Blet.*

BLIER, vrolijk. blijd, I d. 11, 13, 20, 33, 47, 91, enz. *Waſſenb. Idiotic.* Misſchien is het de Comparat. van 't oude *Bli.* V. h. *Blierheyt*, vrolijkheid, blijheid, I d. 91. — *Blierckjen*, vrolijk zien. Figuurl. vrolijk aanlichten, opkomen, van de zon, I d. 42. — Zamengeſt. *Blier-eage*, blij-oogig, vriendelijk ziende, I d. 16, 178. — *Blier-hertig*, blijgeestig, Voorr. — *Blier-laeytſende*, vriendelijk lagchende, II d. 81. — *Blier-ſillig*, blijzalig, blijgunſtig, I d. 229. — *Blier wijt*, vrolijk-wit, aangenaam wit, I d. 32.

BLIEUWEN, blijven, I d. 5, 8, 9. 40. enz. *Dogge' ick lit dat dear by bleuwe*, I d. 58. *Clignett*, Voorr. voor den *Teuton.* bl. XL *Laſen ſin* of *laſen weſen*, iets daar laten. *Stoke* I, 305. Hier *latic* myn ſchriven *bliven.* Het W. is zamengeſteld uit het Onſcheidb. Voorz. *Be* en *lijven.* Zie *Junius* in *leave.* — Verled. Tijd *Bleauw*, I d. 62, 63, enz. Deelw. *Bleauwne*, II d. 74. — Zamengeſt. *Bleuw-pleats.* verblijfplaats, II d. 64 — *Bleuw-tjienſte*, een blijvende, voortdurende, of vaste dienst, I d. 175. De overdragt is genomen van den dienst van knechten en meiden.

BLIEZEN, blazen, I d. 43, 77, 97, 119, 129. 191. Zie *Uwtbliezen.* — Zamengeſt. *Bliez-bortjen*, onder het uitblazen van water ſpelen, ſpelemenen, dartelen; van den *Walvisch*, I d. 208. — *Bliez-ſtien*, ſteen in de blaas, graveel, II d. 112. *Baardt, Deugdenſp.* bl. 110, *Nier- en blazen-ſteen.* — *Bliez-wijn*, blazende wind, I d. 202.

BLINCKJEN, blinken, I d. 64, 125, 126, 219; II d. 48. — Verled. Tijd *Blonck*, I d. 87. Deelw. *Bloncken. Blicken* gebruikt *Kamph.* St. R. bl. 405, Gelijk de ſnee van verre *blikt*, en zoo ook *Pſalm.* bl. 333, en 338, Zoo lang 't geſternt aan 't Hemelrond zal *blikken.* En *verblicken*, d. i. doen verbleeken, den glans doen verliezen; ontſtellen, verſchrikken, St. R. bl. 459, Schiet uw ſtralen en *verbliktze. Waſſenb. Bijdr.* I, 160, *Blijnken;* gelijk men *hier*, en elders nog ſpreekt. — Zie op *Bleackjen.*

BLIXEME, de blikſem, I d. 222. II d. 73. Bij inkorting *Blixme*, II d. 96, 97. Meervoud *blixemen*, I d. 43. — Zamengeſt. *Blixeme-ſjoer*, I d. 86. — *Blixem-ſtrielle*, II d. 67. — Het W. W. *Blixemjen*, blikſemen, I d. 62. 72. Doch bedrijvend, I d. 188, door den blikſem vernietigen.

BLOAZJEN, blozen, II d. 89. De *bloazjende* jieren, overdr. voor de *bloeijende* jaren der Jongelingſchap. *Kiliaan*, *Weiland*, *Bloſen*, *Bozen*

BLOED, bloed. I d. 15, 58, 57, 72, enz. Een *bloed*, onnozel mensch, II d 90. In *Maaſnb. Bijdr.* I, 158, 159, 165, vindt men zonder *d*, *Bloe*, ſchoon men bl. 162, ook *bloed* leest. Zamengeſt. *Bloed-boalſche*, bloedbeulſche, bloeddorstige (mannen) I d. 218. — *Bloed-frjuen*, bloedvriend, II d. 64. — *Bloedhuwn*, bloedhond, I d, 81. Deze ſcheldnaam ziet op *Filips de IV*. Reeds van *Filips de II* zong *van der Veen*, O. G. 397 en 398.

Dat uwen Koninck Philip daer van (t. w. de luizen) is opgegeten,

Dien *Bloet-hond* is daerdoor van 't ſnoode lijf beroofd.

Vergel. ald. bl. 412, *Geuſe Liedek.* fol. 28. Vernielen U *Bloet-hont*, den vromen een Tijrant. En ald. worden in 't algemeen, bl. 61 verſo, de ſpaanſche krijgslieden *Bloedthonden* genoemd. — *Bloed-rea*, bloedrood, II d. 71. — *Bloedrie*, bloedraad, de bloedraad van Spanje, I d. 80. — *Bloedſchuld*, bloedſchuld, I d. 162. — *Bloed-ſtirtten*, het ſtorten van bloed, II d. 77. — *Bloed-ſtriem*, een bloedige ſtriem, I d. 153. — *Bloed-toarst*, bloeddorst, I d. 166. — *Bloedwauweljen*, bloed ſpuwen, uitſtorten, uitgieten, II d. 113. Zie *Wauweljen*.

BLOEYEN, bloeyen, I d. 19. Verled. Tijd *Bloeyde*, I d. 62. Zamengeſt. *Bloey-blomme*, de bloeſem, het bloeiſel, I d. 119. — *Bloey-grien-bly-blomme-proncke-prealljen*, ſierlijk pralen met bloeijende, groene, vrolijke bloemen; Figuurl. van den vroegen morgen, I d. bl. 123.

BLOMME, een bloem, I d. 51, 55, 69, 83, 85, enz. *Maerlant* gebruikt reeds *blom*, of *Blome*, want het Meerv. *Blomen* leest men II, 475, 24. — *Blomte*, gebloemte, bloemen, I d. 73. — *Blommjen*, bloemen, bloeijen, I d. 83. *Kiliaan: Bloeden*, *bloeyen*, *Bloemen*, florere. — Zamengeſt. *Blomme- in Beamke-letters*, I d. 51, Naamletters, in de

Bijdr. II, 26. — *Blomme-blier.* I d. 173, 't *Blomm'-blier grien*, het van bloemen blijdlagchende groen. — *Blomme-ſâd*, bloemvoogd (van de zon) I d. 56. — *Blomme-grien*, bloemgroen, I d. 174, *Gruwns blomm' grien forwiell'ne laepe*, de bloemgroene fluweelen lap des gronds, d. i. de groene met zachte bloemen verſierde grond. — *Blomme-kirt*, zoo kort van duur als een bloem, I d. 119. — *Blomme-moanne*, Bloeimaand, Mei. II d. 48, 54. — *Blomme-tuun*, bloemtuin, bloemhof, II d. 59.

BLY, BLYE, blijd, blijde, verblijd, I d. 24, 36, 53, 77, enz. Comparat. *Blyer*, I d. 10, 20, 104, enz. — *Blijd*, hetzelfde, I d. 55. — *Blyſchip*, blijdſchap, I d. 162. II d. 81, 82. *Maerlant* en *Stoke Bliscepe* en *Bliscap. Broer Cornelis*, II d. 185, 489, *Blyſchap.* — *Blydſchap*, hetzelfde, I d. 155. — *Blyigheit*, vrolijkheid, I d. 151. — Zamengeſt. *Blygaestigheyt*, blijgeestigheid II d. 79. *Starter Fr. L.* 92, 6, en 139, *Blij-geestigh. Kiliaan*, *Blijd-gheestigh*, hilaris. — *Blyherts-gruwne*, hartgrondige blijdſchap, I d. 155. — *Blyjeaflijck*, vriendelijk, I d. 121. — *Blye-mie*, eene blijmare, I d. 136. — *Bly-tijnge*, eene blijde tijding. *Blytijnge-hijmmel-bode*, I d. 137, een blijdſchap aankondigende Hemelbode. — *Blyeijvig-sjongende raey*, eene blijde-eenwigzingende rei, I d. 104.

BLIJCKJEN, blijken, zich vertoonen, I d. 135, 140. II d. 87. *Blijckje litte.* laten blijken, te kennen geven, I d. 167, 223. II d. 64, 69, enz. Verled. Tijd: *Blijcke*, bleek. Ook zoo het Deelw. — *Blijcke*, een blijk, bewijs, I d. 203.

BLIJN, BLIJNNE, blind, blinde, I d. 14, 26, 41. 42. 54, enz. *Teutonista: Blijnt. Waſsenb. Bijdr.* I d. 160, *Blijnd* Zamengeſt. *Blijn-doeckjen*, blind-doeken, den blinddoek voordoen. Figuurl. misleiden, en zich verſchuilen voor —, I d. 60. Wat de heer *van Haſselt* op *Kiliaan*, in *Blindhoeken* zegt, is niet toepaſselijk op *Friesland*, waar men overal *Blind-doeken* gebruikt: ook is dit woord veel gepaster en natuurlijker, om dat het van zeker ſpel gezegd wordt, waarin men een' der ſpelende kinderen den doek voor zijne oogen bindt, welke daarvan genoemd wordt *Blijn-doek* of *Blinddoek. Bredero* gebruikt het nevens anderen, in *Schijnheilig*, I Bedr. 6 Toon. Vooral de keurige *van der Palm*, in zijne *Redev.* en *Verhand.*, I, 279. Terwijl *Heemskerk*, B. A. bl. 580 gebruikt *Blinthoecken.* Ik houd *Blind-doeken* alleen

voor echt, de anderen beſchouw ik als door den tijd bedorven. *Doecken* (*doeken*) voor, den doek voor oogen binden, vervolg. misleiden, is bekend, en als zoodanig door *Weiland*, in zijn *Woordenboek*, opgegeven. Het schijnt dus zonder grond te zijn, wat *Van Haſſelt* zegt t. a. p. *Doecken* nihil aliud notat quam *doek worden*. — NB. De twee laatstgemelde woorden *Blijckjen* en *Blijn*, hadden naar den letter-rang moeten staan tuſschen *Blieuwen* en *Blinckjen*. Voeg hier nog bij, dat *Hooft* meermalen ook *Blinddoek*, en *Blinddoeken*, gebruikt, nooit, zoo veel ik weet, *Blind-hokken*.

BOADE, een bode. II d. 60. (Beter is *Bode*, dat de Dichter elders gebruikt) *Kiliaan*, *Bade* en *Bode*. — *Boadſchip*, boodſchap, tijding; *Geſeinte boadſchip*, gezantschap, II d. 114. Elders vind ik *Botſchip* en *Bodſchip*. Zie *Hijmmelbode*, *Tjienst-boade*, enz.

BOAGE, een boog; I d. 30, 31, 100, 157. II d. 68. Voor Hemelboog, coelum, I d. 108. Zie *Eerm-booge*. *Ontboage*. V. d. *Boagjen*, boogen, arcuari, flecti, I d. 108. De OA pleit voor *booghen*, dat ook *Kiliaan* heeft.

BOAL, een beul, I d. 164. *Hangeman* genoemd door *Stoke*, VI, 1049. *Kiliaan*: *Beudel*, *Bodel* & *Bole*. *Beudel*, *Baardt*, bl. 51, 139, 144. *A. de Rooij*, T. O. & D. *Mengel*. bl. 1.

BOALLE, hetzelfde. I d. 210. II d. 92, 100. Zamengeſt. *Boalle-broare-ombringer*, een Beulachtige, d. i. wreede Broedermoorder, I d. 48. — *Boalſche* zie *Bloedboalſche*.

BOARJEN, boren, ſteken, Figuurl. I d. 54, 180.

BOARNE, bron, fontein, put; putwater, bronwater, I d. 167. *Kiliaan*, *Borne*, *Bornen*. V. h. *Boarnjen*, de runderbeesten op ſtal drenken, of water geven. *Waſſenb. Idiot.* in *Boonen*. Zie *Born-dobbe*.

BOASCHJEN, huwen, trouwen, I d. 12, 36. *Boasckjen*, hetzelfde, I d. 5. Verled. Tijd en Deelw. *Boascke*, I d. 2. *Waatze Gribb.* bl. 5, 9, en *Waſſenb. Bijdr.* I 162, *Booscksjen*, doch *Waatze Gribb.* bl. 23 ook *Boostgen*, lees: *Boostgjen*. — *Boasch*, huwelijk, I d. 35, 36. — *Boasck*, I d. 120. — *Boaste*, I d. 35; 36, 38. II d. 82. — *Boaſchery*, I d. 2. Zamengeſt. *Boasch-ferſe* een huwelijks-vers, II d. 57. — *Boast-forgearringe*, huwelijk, II d. 81. — *Boasch-jieren*,

huwbare jaren, II d. 87. — *Boasck-lietje*, een huwelijks-gedichtje. I d. 4.

BOAZ, BOASE, boos, booze, kwaad, kwade, I d. 59, 95, 97, 102, enz. - *Boasheyte*, boosheid, I d. 94, 201, II d. 87, 89, enz. Zamengeſt. *Boasdiede*, misdaad, I d. 99. — *Boasdieder*, kwaaddoener, I d. 104.

BOCKE, een bok, I d. 207, 220. Zie *Stien-bocke*. Vergel. *Ypey*, *Gesch. der N. T.* bl. 104. Zamengeſt. *Bocke-bloed*, bokkenbloed, I d. 220.

BOCKJEN, bukken, buigen, I d. 41, 75, 153, 222. Verl. Tijd en Deelw. *Bocke*. — *Bredero*, heeft ook *Bocken*, meer dan eens. *Kiliaan*: *Bocken* i. e. *Bukken*, inclinare ſe.

BOCHT, een bogt, kromte, I d. 161, 195.

BOD, bod, ruimte, I d. 120.

BÔD, een bed, I d. 168, 179, 184, 210, 219. II d. 71, enz. Meerv. *Bodden*, II d. 95. Zie *Bêd*. V. h. *Bôddjen*, bedden, neder- of te bedde leggen, I d. 216.

BODDE, (met een doffe o) arbeid, zwaar werk, geſloof, I d. 208. — *Bodder*, arbeider, ſlaaf, werk-ezel, II d. 85. — *Boddrye*, werkzaamheid, moeite, arbeid, II d. 111. — *Boddjen*, ſlooven, ſlaven, arbeiden, I d. 135, 182, II d. 53, 85, 90, 99. Vergel. *Waſſenbergh*, *Idiot.* in *Bodden*.

BODE, zie *Hijmmel-bode*, enz.

BOECK, een boek. I d. 62, 96. II d. 44, 46, 98, 102. 2 Naamv. *Boecks*, II d. 46. Meerv. *Boecken*, II d. 43, 47, enz. Hiervoor vindt men II d. 11, bij den Grammaticus, *Boec*, en 't Verkleinw. *Boecilce*. — Zamengeſt. *Boeck-bled*, eene bladzij van een boek; een boek, I d. 218. — *Boeck-leaf*, een blad eens boeks, Meerv. *Boeck-leaven*, II d. 107. *Boeck-ſtoay*, boekſtaaf, letter; een werk, gedrukt werk, gedicht, brief, boek, I d. 85, 90, II d. 54. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 113. — *Boeck-ſtoay-ſtâlle*, de letterkas, I d. 91. — *Boeck-ſtoyinge*, de ſpelling, Voorr. — *Boeck-ſtoayinge*, elk geſchrijf, geſchrift, boek, brief, II d. 45, 46, 68.

BOELE, boedel. Zie *IJnboele*.

BOERRE, een buur, gebuur, nabuur. I d. 52, 172. Zie *Neyboerre*. — *Boerren*, buurt, gebuurte, I d. 51. *Maerlant* III aant. 21, *Buer*, caſa. Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II, bl. 25, volg. — *Boertte*, hetzelfde, I d. 25, 157, 172. *Cats*, I d. 125, b. en 250 c. *Buerte*. — Zamengeſt. *Boer-ljue*, buur-

lieden; vicini, I d. 49, 65. A. S. *Beorh-leode*, populares. *Gebeor*, conviva, hospes. *Gebeorſcipe*, coena, convivium, d. i. zamenleving. Vergel. *Bilderdijk*, *Geſlacht.* der N. bl. 255. In *Waatze Gribb.* bl. 43 leest men thans *Buurljoe*, geheel tegen de uitspraak aan. — *Boer-man*, buurman, I d. 67. Zie *Kiliaan* in *Buer*, *Buerlieden*, *Buerman*.

BOERD, een boord, bord, berd, plank, I d. 74. Eng. *Board*, asser, tabula sectilis. A. S. *Bræd*, *Bred*, Alem. *Bret*. Zie *Junius*. *Kiliaan*, *Berd*, *Bord*, *Bred*. — Deminut. *Boerdke*, plankje, I d. 76. — *Maerlant* gebruikt, II d. 314, 3, *Berdt* voor Schilderij, Schilderbord, ook nog op onderscheidene plaatsen in ons Vaderland eenvoudig *Bord* genoemd, om dat men oudtijds op een *plank* of *Bord* schilderde. Vs. 11 noemt hij het *Barde*. Wegens de spreekmanier: *te borde comen*, *te berde bringen*. *Huydecoper* op *Melis Stoke*, VI, 922.

BOERDE, boord, kant, rand, I d. 108, 195, 209. II d. 51. Eng. *Border*, finis, terminus, extremitas. Zie *Junius*. *Kiliaan*: *Boord*, margo, ora. *Melis Stoke*, IV, 830, *An ſijn bort* (*Alkem. boert*) *hebben*, aan zijne zijde hebben. Zamengest. *Boerde-fol*, boorde-vol I d. 175, dat is, vol tot aan den rand.

BOESEME, *boes'me*, boezem, I d. 98. A. S. *Boſom*. Zie *Junius*. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 174, en 587, *Boſem*. Komt hiervan 't bekende Friesche woord *Boesſe*, dat men in de Steden uitspreekt *Buiſe*, of liever *Buisſe*, voor zak? of komt dit van *Busſe*, pyxis? Vergel. *Junius* in *Box*, *Wasſenb. Idiot.* in *Buiſe*, en *Weiland* in *Bus*.

BOETJEN, boeten, verbeteren, herstellen. Zie *Fortjeitelboetjen*. *Kiliaan*: *Boeten*, *Boetſen*, *Butſen*: sarcire. Behoort tot *Bet*, *Bat*, *Baet*. Zie *Juntus* in *Beate*. *Maerlant* II, 173, 12, gebruikt *Boeten* voor ondersteunen, onderhouden, nooddruft geven. Vergel. Vs. 18. Wegens de verdere beteekenissen zie men *Weiland* en anderen. — *Boete*, verbetering, berouw. — Zamengest. *Boet-firddig*, boetvaardig, gereed en geneigd om zich te beteren, I d. 112, 184. — *Boetfirddigheyte*, boetvaardigheid, I d. 160.

BOEY, band, kluister, I d. 111. Zamengest. *Boey-tried*, I d. 87. *Dijn boey-tried iz folſpônne*, de draad, waarmede gij gekluisterd zult worden, is reeds afgesponnen.

BOEIJSSE-KOAL, kabuis-kool, brasſica capitata, I d. 66. Zie *Kiliaan* in *Kabuijs-kool*. *Junius* in *Cabbage*, caulis, brasſica. — *Baardt*, bl. 129, Die naulijcks, ſoo men ſeijt, de *Bete* van *Buijsſe-kool* en kennen. Bl. 298, ſij ſullen door den gorgel vlieten, gelijk het vijer uyt een bevroſen *Buijsſe-kool*. *Van der Veen*, *Raads*. bl. 89 gebruikt *Buijskool*. Van daar noemt men den bovenſten top des torens van *Deinum* wegens de gelijkheid: *Deinumer Buiskool*. *Weiland* leidt dit woord af van *Kabuis*, een klein vertrek, om wat voorraad in te bergen. *Kiliaan* en *Junius* van *Caboche*, *Cabeça*, cabo, caput; welke laatſte afleiding vermoedelijk meer bijval zal vinden, wegens de gelijkheid, welke eene kool heeft met het hoofd.

BOEYTSEN, butſen, botſen, kloppen, ſlaan, I d. 55. *Kiliaan*, in *Boetſe*, i. e. *Butſe*, tuber: *Boocken*, *Boken*, tundere, pulſare: *Booten*, malleo contundere: *Botſe*, *Butſe*, pulſatio: *Botſen*, *Butſen*, pulſare. Vergel. *Waſſenb*. *Bijdr*. II d. 44. Zie *Buwtſen*.

BOEIJTTE, buiten, zonder, I d. 25, 57, 58, 59, 74. Zie *Buwtte*.

BOEYTTER, butter, boter, I d. 65, 66. *'t Schijnt reaboeytter oone beame*. *Cats* I, 439, b. 't Is al *boter tot den boom*. Een algemeen bekend ſpreekwoord. *Kamphuijzen*, Pſalm. bl. 161, gebruikt *Butter*, dat in Frieslands Steden zeer gebruikelijk is. *Waatze Gribb*. bl. 8 *Buwtter*; doch bl. 56 *Buwtir*.

BOFFE, een bof, pof, ſlag, val, I d. 213. *Bof* van vijandlijkheid, *Hooft* N. H. (1656) bl. 487. Op een *bof*, *Hooft*, bl. 124, en *Bredero*, Stomm. Ridd. bij mij bl. 438, en op de *wilde bof*, *Hooft*, bl. 455, *Bredero*, bl. 441. Vergel. *Kiliaan*, in *Bof*, *Teutonista*, in *Buff*, *Junius*, in *Buffet*, *Puſt*, *Rebuft*, en *Burman*, *Aanmerk. op de N. T.* II d. bl. 28.

BÔL, bol, concavus, I d. 67, 77, *Hôl oer bôl*. praeceps. V. h. het W. W. *Bôlljen*, dat met *hôlljen* meermalen is vereenigd, b. v. I d. 74, 156, *Hôllje in Bôllje*, holle-bollen, praecipitari. *Kiliaan*, *Bollen*, volvere, rotare.

BÔLE, een bol; ſchrandere en bekwame knaap, I d. 4. Men gebruikt dit W. ook in de beteekenis van *Wittebrood*. Zie *Waſſenb*. *Idiot*. in *Bol*. In beide beteekenisſen behoort het tot *Bol*, kloot, bal, hoofd. *Kiliaan*, *Bol*, — *Bolle*, globus-caput. V. h. *Bolle-krolle*, bolle-krulle, I d. 54, *Bolle-krolle*

holle, ſchoone klanknabootſende woorden. Nog zegt men: *Een krulle-bol. — O Bole, dy geau koe!* heeft een ſpreukachtig voorkomen, en wordt hier, zoo 't ſchijnt, als Tusſchenwerpſel gebruikt.

BÔLLJEN, behagen, bevallen, wel aanſtaan, I d. 97. *Bredero, Klucht van Sijmen ſonder ſoetigh.* Sou mijn dat niet *bollen? Cats*, I d. bl. 433, b. Ach! des voermans hees geſchal, *bolt* den minnaar niet al.

BÔLLJEN, bulken, mugire, boare, I d. 57. Voor *Bólckjen*, hetzelfde met *Bálckjen*, *Báltzen*. Zie ald. Hier mede ſtaan ook in verbindtenis ons oude *Baalen*, *Bolderen*, *Bulderen*. Het Lat. *Boare*, *Baubari*. Het Griekſche βοᾶν, βαύζειν: alle klanknabootſende woorden, van *Bo*. Vergel. *Junius*, in *Bawle*.

BOLLE, (met een doffe o) een bul. V. h. *Bolle-beck*, een bulle-bek, bek van eenen bul, I d. 67, ons *Bullebak*. *Bredero*, *Kl. van Sijmen:* Fy ghij *Bulle-back! Bulle-man* gebruikt *Cats* meermalen voor *Spook*. Vergel. *Junius*, in *Bull*, *Waaſenb. Idiot.* in *Bolle*. Voeg bij de daar aangevoerde voorbeelden nog *Waatze Gribb. Brill.* bl. 63, *Bolle-keal*.

BOL-WIRCKJEN, met een bolwerk voorzien; Figuurl. omringen, omgeven, II d. 66. *Gabbema*, gebruikt *Bebolwerken*, in *Klioos kraam*, bl. 38. *Kiliaan*: *Bebolwercken*, aggere ſive vallo munire. Vergel. *Junius* in *Bulwarck*, munimentum, en *Sconce*, idem.

BONCK, bonk, been, os, I d. 54. *Baardt*, bl. 139, Soo lang dat U huijt, ſoo naukens om U *boncken* ſluit. Voor *been*, *ſchenkel*, crus, vindt men het ook elders.

BONGE, blaas, pisblaas, II d. 106. *Waatze Gribb.* bl. 4, 65. *Lille-pijpkers-bonge* is een zakpijp, doedelzak, I d. 1. Vergel. *Waaſenb. Idiot.* in *Bonge*.

BONZJEN, bonzen, I d. 88.

BOORT, boort. II d. 11. Zie *Boerd*.

BOPPA, boven. I d. 13, 19, 74, enz. II d. 69. — *Boppe*, idem, I d. 36, 48, 72, enz. In *Waaſenb. Bijdr.* 1 St. 155, 159, leest men bij verkorting *Bop*, hoewel men er ook *Boppe* vindt, b. v. bl. 144, 157, 162. — V. d. bij onzen Dichter, *Fen boppene*, van boven, I d. 219, 222. II d.

88, 93, enz. *Ney boppen*, naar boven, I d. 31. *Boppe miette*, boven mate, I d. 142. *Bopperſte*, bovenſte, hoogſte, II d. 54, 99. *Muwlle-bopperst*, het gebemelte, I d. 94.

BORGE, een borg, praes, vas, ſponſor, I d. 210. *Junius* en *Kiliaan*, in *Borge*. V. h. *verborghen*, bij *Stoke*, VI, 1280, voor *Borg ſtelen*.

BORGE, burg, ſlot, kasteel, ſterkte, I d. 112, 115. *Kiliaan*, *Borg*, *Borght*, arx. *Salen* en *Borghen* vereenigt *Maerlant*, I, 158, 37.

BORLLE, een borrel, een blaasje. V. d. *Borll'-bel*, een blaasje, of belletje op het water. Figuurl. *Pogcherij*, gepoch, gesnoef, I d. 30. Van hier bij *Kiliaan*, *Borlen*, clamare, vociferari. Zie *Bel*, *Wetter-borlle*, *Wijnborlle*. *Bortelen*, voor bullire, ebullire, bij *Cats*, *Bredero* en anderen, is bekend.

BORN-DOBBE, een born-put, water-bron, fontein, I d. 121. Vergel. behalve *Kiliaan* in V., *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 95. *Born* gebruikt ook *Cats*, I d. 573, a. *Starter*, bl. 98, en anderen. Zie *Boarne* en *Dobbe*.

BORDOER-WIRCK, borduurwerk, borduurſel, I d. 217. Behoort tot *Boerd*, bord, raam. *Kil. Bordueren*, *Borduerwercken*.

BORST, de borst, I d. 25, 41, 51, 60, enz. *Borsten* voor mammae. *Waatze Gribb.* bl. 66.

BORSTJEN, barsten, ſcheuren, ſplijten, I d. 78, 90, II d. 77, 91. *Kiliaan*, *Barsten*, *bersten*, *Borsten*, rumpi. *Cats* ook *Borsten*, I d. bl. 151, b, enz.

BORTTJEN, eig. opſpringen; dartelen; ſpelen, gelijk de kinderen. Zich vlug en luchtig bewegen, II d. 87, 90. Voorts van de Jeugd, ſpelen, boerten, ſloeijen, I d. 2, 53. *Waatze Gribb.* bl. 5. Het is hetzelfde met *Boerten*, oulings *Boerden*, jocari, ludere: met *Borten*, waarvan het voortdurend W. W. *Bortelen*, bij *Kiliaan*, vertaald door tumultuari, aeſtuare, agitari. Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II, 41, die het ſchijnt te nemen voor *Borntjen*, en afleidt van *Born*, bern, kind. — V. h. *Bortlijck*, ſpeelzick, boertig, I d. 7, 30, 31, 34. II d. 61, 71. — *Bort-reauwe*, ſpeeltuig, ſpeelgoed, crepundia, II d. 91., Verled. Tijd en Deelw. *Bortte*.

BOSC, een bosch, ſylva, II d. 11. Verkleinw. *Bbſcilce*. *Bosck* vindt men, I d. 42, 62, 180, 120. Voorts beteekent het,

uit aanmerking dat er in een bosch vele boomen staan, ook *eene menigte*, *eenen hoop*, b. v. I d. 55, 76, 180. V. d. *Gear-bosckjen* — *Qualſter-boscken* — *Stjonck-fógſe-boscken*. Zie ald. Wat voorts de uitgang *ilce* in *Boſcilce* aangaat, deze vindt men reeds bij de Ouden, *Maerlant* b. v. II d. bl. 118, vs. 11, *Visſcelkine*, pisciculi.

BOT, bot, dom, I d. 70, 98. V. h. *Bottjen*, bot noemen, voor dom uitſchelden, I d. 70. Voor *te veel*, b. v. Dat is *to bot*. *Libben fen A. Ysbrants*, bl. 68, dat is, te *groſ*, te *erg*, 88, enz.

BOTZIN, een *bottje*, eene munt van vier duiten waarde, II d. 4, 11. Vergel. *Wasſenberh Idiot.* in V.

BOUN. In de ſpreekwijze *Roun ijn 't boun*, waarvoor de Dichter, ingevolge zijne gewone ſpelling, had moeten ſchrijven *Ruwn ijn 't buwn*, d. i. rond in 't wild, volkomen in de war, als een dolleman, I d. 4. — Dit *Boun*, of *Buwn* behoort vermoedelijk tot *Boud*, w. v. *Bouden*, *Bouten*, *Bouwen*, welk laatſte, nog in Friesland zeer bekende, woord gebezigd wordt van *runderen*, wanneer dezelve, door muggen en vliegen geplaagd, met den ſtaart om hoog, door het land heen en weder loopen, al waren zij dol en woest. In dit geval zeggen de Frieſche Landlieden: *De ky bouwe*, ook *de Ky habbe de bouw*. Dit *Bouwen* nu is, volgens eene gewone zamentrekking in Friesland, *Buwn*. Hiertoe breng ik ook het woord *Bouwen*, een flepende tabberd, vrouwen-rok, Cijclas, vestis longa, ſpatioſa, *Kil.* De wortel is *Bo*, waarvan ook *Boos*, H. D. *Bald*, ook ons oude *Bald*. *Kiliaan*, *Bald*, vet. i. q. *Boude*, audax. — *Biesbout* is bij *Kiliaan* ſcarabaeus alis ſtrepitans, et cum maximo impetu ac ſtridore volans, q. d. ſtridulum telum. V. d. *Biesbouten*, discurrere cum impetu et ſtrepitu. *Bies-* of liever *Bijz-bouwen*, voor veel *leven*, *beweging*, *geraas maken*, *roerig zijn*, is, meen ik, nog in Friesland in gebruik. Vergel. verder *Kiliaan* in *Bout-gaten*, *Bout-aerſen*. *Junius*, in *Boun*. Dat het woord *Bouw*, in Holland in gebruik was, leert *Hooft*, N. H. bl. 156. 't Was *in den bouw*, met de beuls en den Bloedtraadt.

BOUT, een, bout, bot, van het ſchouderblad, been; *Kiliaan* vertaalt het door caput ſcapulae — en femur, coxa. V. h. wordt dit woord voor *den arm* bij *menſchen*; voor een *voor* [illegible]

vogelen. Voorts wegens de ſnelheid ook voor een' *ſchicht*, *pijl*. Zie *Kiliaan*, in *Bout*, *Bout-pijl*. Vergel. *Waſſenbergh*, in ſpecimine Philol. Patr. pag. 29. Eindelijk beteekent het ook nog een *geliefd voorwerp*, b. v. *Vrouw of Meisje*, dat men in zijne armen knelt. Vergel. *Bilderdijk*, *Geſlachtlijst der N. Naamw.* in *Bout*. — Van dit alles vindt men voorbeelden bij onzen Dichter. Voor *arm*, I d. 8. II d. 71. Voor *Bout*, *wildbraad*, caro ferina, I d. 87. Voor *ſchicht*, *pijl*, I d. 30. 100. Voor eene *geliefde*, *lief*, I d. 2, 8, 25, 29. In Noordholland gebruikt men dit laatste niet alleen van *vrouwelijke*, maar zelfs ook van *mannelijke voorwerpen onzer liefde*. Zie *Lijlle-Boutkjer*.

BOUWJEN, bouwen, timmeren, ſtichten, I d. 18, 163, 201. — Zich verlaten op iemand, vertrouwen, I d. 46, 99, 110, 144, 197, 229. Verled. Tijd *Bouwde*, Deelw. *Bouwd*, doch om 't Rijm *Boud*, I d. 95. — *Bouwe*, een gebouw, geſticht, I d. 24, 107, 110, 122, enz. *Bouw* voor bouwland, ſeges, I d. 174.

BOYEME, de bodem van een vat, II d. 87. Zie *Beame*. — Zamengeſt. *Boyem-leas*, bodemloos, zonder bodem, II d. 114.

BRABIER, een barbier, baardſcherer, I d. 65. Staat in verbindtenis met het Lat. *Barba*. Onze *Dichter* laat zijnen Landman zoo ſpreken, voor *Barbier*.

BRÆGEMAN, Bruidegom, I d. 2, 73. II d. 59. Zie *Weiland*, *Bilderdijk*, en anderen.

BRAGEARJEN, pronken, pralen over ſtraat, trotschelijk daar heen treden, I d. 56. Zie *de Lijst der uitheemſche woorden*.

BRÂN, de brand, I d. 53, 58, 123, II d. 56, 66, enz. — *Brân-æffer*, brandoffer, I d. 163. Zie *Baern-æffer*. — *Brânjen*, branden, ardere, I d. 219, zie *Baernen*.

BRAVEARJEN, braveren, trotſeren, zegepralen, I d. 205. Zie de *lijst der U. W.*

BREA, brood, I d. 110, 112, 129, enz. In *Waſſenb. Bijdr.* I St. bl. 142, en *Waatze Gribb.* bl. 43, *Brœ*. Vergel. *Ypeij Geſchied. der N. T.* bl. 101, *Hoeufft*, *Taalk. Aanmerk.* bl. 9. — Zamengeſt. *Brea-dronckenheyt*, brooddronkenheid, II d. 88. Dat het met *Braden*, Friesch *Brieden*, in verbindtenis ſtaat, is bekend.

BREACKE, braak, braakland, I d. 174, 229. Behoort tot *Breken*. Zie *Junius* in *Breake*, frangere, en *Kiliaan*.

BRECKEN, breken, I d. 10, 51, 65, 94, enz. Verled. Tijd *Brijk*, I d. 56, 86. II d. 66. Deelw. *Britſen*, I d. 118. II d. 69. 111. *Breckjen*, betzelfde, I d. 227. Vergel. *Ypey*, Geſch. der N. T. bl. 125, Noot, en *Waſenb. Idiot.* in *Briet.* Hiertoe behoort ook *Briezjen*, liever *Brijzjen*, *Brijzelen*. A. S. *Brecan*. V. h. *Brecklijck*, breekbaar, en *on-brecklijk*. Zie ald. *Breck*, eene *breuk*, I d. 78. — *Gebrek*, vitium, I d. 51, 68. — *gebrek*, *behoefte*, *nood*, h. v. *Breck habbe*, noodig hebben, indigere, II d. 45. Zoo vindt men het reeds bij *Maerlant*, *Melis Stoke*, en andere Ouden. Vergel. *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 593, Noot.

BREED, *breeder*, *alderbreedst*, II d. 9. Zie *Brie*.

BREED, bruid, ſponſa, nova nupta, I d. 2, 3, 73, II d. 59. *Waatze Gribb.* bl. 15, *Breyd*, zoo als men het thans nog uitſpreekt. *Maerlant*, *Bruut*, II, 215, 53. *Brudecleet*, bruiloftskleed, dezelfde, II d. 141, 53. Vergel. *Junius* in *Bride*. — Zamengeſt. *Breed-cloed*, bruidskleed, I d. 48.

BREGGE, een brug, II d. 11. *Maerlant*, II, 542, 51, *Bruegge*. Dit pleit voor de afleiding van *Breken*. Zie *Weiland*. *Bilderdijk*, in zijne *Geſlachtlijst*, neemt het als ware het *berugging*, indorſatio.

BRET, een gebroed, gebroedſel, I d. 61, 81, 96. *Waſenb. Idiot.* in *Broed*. Men vindt ook bij onzen Dichter *Brot*, I d. 152, 167. *Clignett*, l. l. bl. 80, 170, Noot.

BREYDJEN, breiden, weven, texere, nectere. Figuurl. vervaardigen, bereiden, maken, contexere, conficere, parare, I d. 220. Zoo zegt *Kamphuijzen*, *St. Rijm.* IV. d. bl. 20, *Valſtrik-breijders*. *Den toom breijden*, *Hooft*, Ged. 78. *Melis Stoke* gebruikt het woord *weven* zoo voor *bewerken*, *beſtoken*, enz. III, 1187. V, 449. VI, 1056. *Hooft* Ged. 52, *Noodt breijden*.

BREYNE, het Brein, I d. 13, 227. *Baardt Deugdenſp.* bl. 61, 344. *Bragem. Kiliaan*, *Breghe*, *Breghen*; *Breijne*. *Brijne*. *Aſegabuch*, bl. 194 *Brin*. O. F. W. *Brein*.

BRIE, breed, I d. 65, 72, 157, enz. *Brie gean*, I d. 72 beteekent *trotsch*, *prachtig*, *weidsch zijn in zijn' ſtaat*, *leven*, *kleeding*; *een ſchitterend leven voeren*. *Cats* I d. 369, a.

Hij kreeg verlies ter zee, hij ſweeg het bitter leet,
Des *gingh* ſijn jonge vrou geduerigh *even breet*.

Want *Breet* beteekent op zich zelf bij *Cats* en anderen, *prachtig*, *weidsch*, *wellustig*. Zie onder anderen, *Cats*, I d. 558, b, 563, c. — *IJn 't brie*, Longe lateque, wijd en zijd, I d. 157. A. S. *Brad*, *Brœd*. *Junius* in *Braide*.

BRIEDEN, broeden, uitbroeden, I d. 58, 66, 174, 182, 227. Braden, roosten, bedr. W. W. II d. 116, frigere, torrere; maar onzijd. voor *Braden*, *heet zijn*, I d. 21. II d. 61. V. h. *Brijd-panne*, braadpan, sartago. *Voorr.* van *Gabbema*.

BRIEF, een brief, II d. 67, 68, enz. Wegens den oorsprong van dit woord van 't Midden-eeuwsche *Breve*, zie men *Ypeij*, Gesch. der N. T. bl. 328, Noot, *Bilderdijk*, *Geslachtlijst*, en *Weiland*. Ik vind het in andere Fr. Stukken onzijdig *'t Brief*. — Van hier *Briefkjen*, brieven schrijven, II d. 52. *Kiliaan*, *Brieven*, literis significare. Zie de *Aanteek.* van *Steenwinkel* op *Maerlant*, III, aant. 38.

BRIESSCHJEN, brieschen. Dit woord wordt bij onze O. Schrijvers gebruikt voor elk sterk en doordringend geluid; geraas, getier. B. v. *Maerlant*, II, 155, 60, Doe gingen si *briesschen* en *gapen*, d. i. schreeuwen en razen. II, 242, 126, Die moer *brieste*, enz. Dezelve gebruikt het van eenen *Stier*, dus voor *bulken*. I, 160, 23. Onze Dichter voor het *brullen* van eenen jongen Leeuw, I d. 208. *Teutonista*, *Breeschen*, rugire. Aanverwant is *Brinsgjen*. Zie ald.

BRIEZJEN, brijzelen, verbrijzelen, vermorzelen, I d. 99, 135. *Brijselen* vindt men in *Broer Cornelis gesch.* I d. 281, en bij *Kamphuijzen*, *Psalm.* bl. 6. *Breyzelen*, bij *Kamph.* t. a. p. bl. 10. — V. d. bij *Cats*, I d. 521, a. *Niet een brijsel*, d. i. niets *Sibijlla van Griethuijsen*, in *Klioos kraam*, bl. 309, *Te briesj'len* en te branden. *Kiliaan*, *Breuselen*, i. e. *Brijselen*. — Hier van nog in Fr. gebruikelijk *Broseljen*, *Brosselig*. *Kiliaan*, *Broselen*. Zie *Brecken* en *To-briezele*.

BRIL, een bril, conspicillum, I d. 54, II d. 111. Bij *Hamconius* in *Frisia*, fol. 84 verso vindt men *Brollen*. Van hier de bekende *brug* in Leeuwarden, nog heden genoemd *de Brol*, wegens de gelijkheid, welke dezelve heeft aan eenen bril, uit hoofde der 2 pijpen, gewelven, of bogen, welke loopen, de eene naar het *Naauw*, en de andere naar de *Wæse*. Zoo eene is er ook in Franeker. Belangrijk en vol waarheid is het, wat *Hamconius* zegt in *Frisia*, l. l.

——————— Eratque
Portu olim et rivis et *pontibus* inclyta ſtratis,
Quos vulgo a forma *Brollos* dixere *Piposque*;
Namque uno hi, binis fulgebant arcubus illi,
Franekerae quales et adhuc *Leovardiae* habentur.

Waſſenbergh in *Idiot.* voce *Brol* geeft eene andere afleiding op.

BRINGEN, brengen, I d. 53, 62, 78, 85, enz. Verled. Tijd *Brocht*, I d. 22, 86, 191. II d. 65. Deelwoord *Brocht*, I d. 14, 109. II d. 78, 80. In den Zuidhoek van Friesl. zegt men *brooiten* voor *brocht*. Zie *Waſſenb. Bijdr.* I, 158. Bij onze Ouden, ja zelfs bij de lateren, leest men dikmaals *Bringen*, en *Ghebringen*. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 142 *Bringen*, bl. 162 *Brijnge*, welk laatſte in Zeeland nog gehoord wordt. *Bringen omme doden* (thans *om 't leven b.*) *Maerlant*, II, 162, 4.

BRINSGJEN, brieſchen, hinnire, I d. 57. Figuurl. tieren, razen, ſchreeuwen, I d. 78. *Bredero* in *Lucelle*, En *bronſten* dies te blyer; van een paard. *Halma*, *Bronſten*; van herten en hinden. Zie *Weiland* in *Bronst. Kiliaan*, *Brinsſen*, i. e. *Brieſchen*, hinnire. Dezelve, *Wrenſchen*, *Wrinſchen*, hinnire. Zie op 't woord *Wrinsgjen*.

BROAR en BROARE, broeder, I d. 1, 18, 56, 61, enz. II d. 50, 72, enz. Meerv. *Broarren*, I. d. 175. *Maerlant* en anderen, *Broder*, *Broderſcap*. — *Broar-mijn*, broeder-mijn, I d. 52. Hoewel dit hier Ironisch gebruikt wordt, beteekent het elders zekere gemeenzaamheid. zoo dat men het onder de *vleiwoorden* kan rangſchikken. *Clignett*, Bijdr. tot de O. Holl. Letterk. Fab. XI, vs. 2, bl. 67,

God houdi, lieve *broeder mijn!*

Van der Veen, Sinneb. bl. 144.

Soo trecken vast an eene lijn
De ſchijnende krakeelders,
En naderhand is 't *Broeder mijn*,
Gelijck de Kamer ſpeelders.

Dit *Broeder-mijn* blijft nog heden in gebruik. *Waſſenb. Bijdr.* II, 33. Wegens het woord zelf zie men *Ypeij*, Geſch. der N. T. bl. 96. — Zamengeſt. *Broarre-free*, broedermin. vreede onder broeders. I d. 175. — *Broars-ſoon*, broeders-

zoon, neef, anders genaamd *Mijg*. I d. 54. — *Hooft* gebruikt in zijne *Gedichten* bl. 84, aldus: O *Landlien mijn't*

BROECK, een broek, I d. 51. Vergel. *Waſenb. Bijdr.* II, 28.

BROMJEN, brommen, I d. 206, van bruiſend water. Figuurl. I, 227, (van God) ſpreken in zijnen toren, grimmig zijn. *T'eutoniſta*, *Brummen*, grijmen als een lewe off heite, rugire. *Kiliaan*. *Brummen*, *Brummelen*, rugire, mugire — Aanverwant *Bremmen*, hinnire, rugire, mugire — ſonitum edere. In 't Grieksch βρύειν, Lat. fremere. Of *bromt* dat niet genoeg. *Hooft*, *Gedicht*. bl. 123. *Bremmen*, dezelfde, bl. 232.

BROUVIR, een brouwer, II 5.

BRULLOFT, bruiloft, I d. 1. *Maerlant*, II, 59, 18, *Brulocht*. II, 108, 5, *Brulucht*. Vergelijk *Clignett*, Bijdr. tot de O. N. Letterk. bl. 48, Noot. *Waatze Gribb*. *Brilloft*. — V. d. *Brulloftjen*, bruiloft houden, I d. 1.

BRUWCKEN, gebruiken, I d. 29, 72, 89, 113, enz. *Bruwckjen*, hetzelfde, I d. 29. II d. 56, 67, 100. Verled. Tijd *Bruwckte*, II d. 72. Deelw. *Bruwckt*. *Kiliaan*. *Bruiken*, *gebruiken*, uti. *Waſenb. Idiot.* in voce. *Bruijcken*, zonder augment, vindt men bij *Bredero*, *Hooft*, enz. menigmalen. — *Bruwcker*, een gebruiker, die van een ander iets gebruikt, II d. 116, alwaar het tegen *Eigenaar* overſtaat. — *Bruwckma*, het gebruik, I d. 196. *Bruwckme*, II d. 93, 114. — *Bruwckb're*, gebruikbaar, I d. 220.

BRUWZJEN, bruiſen, (van een ſchip dat de golven doorklieft) I d. 42. (van de onſtuimige zee) I d. 153, 156. *Kiliaan*. *Broeſen*, *Bruijſen*. Zie *Ruwz-bruwz-guwzjen*, en *Hó-bó'-bruwz*.

BRUIJEN, ſlaan, kloppen, I d. 52. Vergel. *Waſenb. Bijdr.* II, 52. Wegens de overige beteekenisſen, die menigvuldig zijn, zie men *Weiland* en anderen. Maar men vindt dit woord ſoms zeldzaam gebruikt. Ik zal uit *Waatze Gribberts* eenige voorbeelden geven. Bl. 69, *Dat bruijen*, en bl. 6, *dy bruy*, dat ding, die zaak, dat gehaspel, gemaal. Bl. 13, *Naet yen bruy*, niet met al. Bl. 84. *Het ſor bruyery*, (ſic) ding, zaak, goed. Bl. 41, *immen earne mey bruyen*, ergens mede *kwellen*, *plagen*, *ſoppen*, en zoo ook bl. 48, 54, enz.

BRUIJN, BRUHNE, bruin, furvus, fuſcus, I d. 15, 57.

BUFFLE, een buffel. Figuurl. een onbeſchoft mensch, II d. 94.

BULT-SECK, een bultzak, ſcheepsbed; in 't alg. een bed, II d. 95. *Kiliaan*, *Bulte*.

BURGER, een burger, Voorr. v. *Gabbema*. — V. d. *Burgerslest*, burgerlast, burgerpligt, I d. 65. In de *Bijdr. v. Wasſenb.* I St. bl. 167, 169, leest men ook *Burger*.

BUWCK, de buik, I d. 1, 4, 9, 29, enz. Hier voor leest men II d. bl. 11, *Buc*, waarmede wel overeenſtemt *Buke* bij *Maerlant*. — Zamengeſt. *Buwck-ſruchte*, vrucht des buiks; kinderen, I d. 182. — *Buwck-laeper*, de Buiklapper, I d. 1. *Bredero* in *Jerolimo*, De *Buijck-lapper* die is doodt. — *Buwck-terme*, buikdarm, baarmoeder, I d. 217.

BUWCKJEN, beuken, kloppen, hard ſlaan, I d. 169, 227. II d. 64, 97. Verled. Tijd *Buwcke*, I d. 86. Deelw. *Buwcke*, I d. 250. *Teutoniſta*, *Boeken*, cloppen, ſlaen, ſmijten, ſijken, houwen. En, *Boicken*, cloppen, enz. *Kiliaan*, *Bosſen*, *Botſen*, *Botten*, *Butſen*. Vergel. *Junius* in *Butte*. *Hooft*, *Botſen*, bl. 603. — V. h. *In Buwde*, *oone holle*, een buide, butſe; buil of deuk, Vergel. *Waſſenb. Idiot*, in *Buide*. Elders vindt men bij onzen Dichter *Buwtsjen*, I d. 33, 99, 228, II d. 99. Zie *Boeytsjen*.

BUWGJEN, buigen, I d. 32, 69, 98, 119, 128, enz. Verled. Tijd en Deelw. *Buwgge*, waarvan men echter bij onzen Dichter geen voorbeelden vindt. — *Maerlant*, I. 182, 46, *Bughen*; maar ook *gebogen*, voor movere, adducere, II, 99, 7. *Melis Stoke*, VI, 1088, *gheboghen*. Bij *Cligneti*, *Bijdr. tot de O. Ned. Letterk.* bl. 357, *Boeghen*, en in de Noot *Bogen*. *Cats*, I d. 177, a, *Boogen*, decurvare, deprimere. *Kiliaan*, *Boogen*, *Bogen*, *Buijgen*, *Buegen*, flectere, curvare. Van hier *Booghzaam* bij *Hooft*, 160, 426, enz. In *Waſſenb. Bijdr.* I, 152, 163, ook *Boegen*. Vergel. *Weiland*.

BUWNE, bond, gebonden, Verled. Tijd en Deelw. van *Bijnen*. Zie ald. — *Buwne*, een verbond, I d. 191, 220. *Kiliaan*, *Bond*, vinculum — foedus. *Kamphuijſen*, *St. Rijm.* bl. 163, Alle *banden*, alle *bonden*, die men onder menſchen vind,

Zijn vergeefs, als ware liefde d'harten niet te zamen *bind*.

Pſalm. bl. 203. En 't *bond*, met hem eens opgerecht. Al-

waarmen ook vindt *Het Bind-woord.* Dezelfde gebruikt *Bond* ook voor *band*, *Pſalm* bl. 92, Heeft hij bevatt als in een *bond.* — V. h. *Buwnig*, bondig, krachtig, I d. 108, 156. II d. 53. Zie *Gruwnig-buwnig.* — *Buwne*, eene bende, een hoop, menigte, I d. 11, 87. Zie *Famne-buwne*, *Fjuecht-buwne. Kiliaan*, *Bande*, *Bende*, turma. Vergel. *Burman*, *Aanm. op de N. T.* I d. bl. 15, volgg. *Junius* in *Band.* Zie *Binde.* — *Buwnle*, een bundel, bondel, I d. 230, *Kiliaan*, *Bendel*, *bondel*, *bundel.*

BUWT, een buit, prooi, roof, I d. 78, 83, 136, 166, 173, enz. — *Buwtte*, hetzelfde, I d. 180. II d. 115. Eng. *Bootie*, zie *Junius. Kiliaan*, *Buet*, *Buijt.* — Zamengeſt. *Buwt-roave*, II d. 74, — *Buwtgjen*, buit maken, rooven, I d. 207. Vergel. *Fortman*, *Taalk. aanm. op zijne Dichtl. Mengel.* bl. 58.

BUWTTE, buiten; zonder; uitgezonderd, I d. 12, 13, 14, 29, 39, 40, enz. II d. 45 enz. *Fen buwttne*, van buiten, II d. 103. Zie *Boeytte.* — Zamengeſt. *Buwtte-doar*, de deur van 't koehuis of koeſtal, I d. 11. — *Buwtte-huwz*, het koehuis, de koeſtal, ſtalling, I d. 2. — *Buwtte-wircken*, de buitenwerken, verſchanſingen, I d. 80.

BUWZE-MANNEN, eigenl. booze mannen; vervolg. ſpooken; herſenſchimmen, II d. bl. 115. *Beus* voor *boos* vindt men meermalen, b. v. bij *Baardt.* Ook is het nog niet buiten gebruik in Friesland.

BUIJE, eene bui, een onweersvlaag, I d. 86. *Kiliaan*, *Buijde*, *Buije. Kamphuijzen*, *Pſalm.* 107, 279, 409, *Buyde. Deugde-buyden*, *Pſalm.* bl. 53.

BY, eene by, apis, I d. 175. Bij *Melis Stoke* en anderen *Bie.* H. D. *Biene.*

BY, bij, Voorzets. I d. 3, 10, 55, enz. Zeer bekend is het Frielche *By gelijken* of *By gelijks*, d. i. bij voorbeeld; even eens; in vergelijking met. Zoo leest men bij *Melis Stoke*, I, 451, In manieren en *bi ghelike. Cijgnett*, *Bijdr. tót de O. N. Taalk.* Voorber. XLIII, Al ſoudmenſe *bitijex* laten ſteken. — *By* voor *door*, b. v *By mij*, door mij, II d. 45, r. 4. Vergel. *Cijgnett*, d. t. pl. Inleid. bl. 7, Noot. — *Bye*, bij de, I d. 53, 64, enz. *By er hánne habbe*, bij de hand hebben, ſecum habere ſeu ferre, ad manum habere, II d. 103. Bij *Waſſenb. Bijdr.* I, 157, *By de haand*

nemme, ter hand nemen, ſuscipere. Zie *Ter*. — *By ſo fier*, in zoo verre. Zie *Waſſenb.* t. a. p. 166. *By aldien*, t. a. p. 155, 160, 165. — Zamengeſt. *By-æſter*, ten achter. *Er is by-æſter*, er is overig, restat, reliquum est, II d. 105. — *By-æſter blieuwe*, ten achteren blijven, wegblijven, niet komen, II d. 46. *By-blieuwen*, bijblijven, I d. 191. — *By-gean*, bijgaan, nevensgaan, b. v. *By-geande rijmſerske*, nevensgaande gedichtje, II d. 44. — *By-kommen*, bijkomen; geſchieden, accidere, I 21, *Ho komt it by*, hoe komt het, wat is er de reden van? — *By-ney*, bijna, II d. 99, 106, 111. *By-ney-blijn*, bijna blind, I d. 170. — *By-ſchrieuwen*, bijſchrijven, II d. 52. — *By-ſtánne*, bijſtand, hulp, II d. 76. — *By-wenjen*, bijwonen, tegenwoordig zijn, interesse, II d. 77. — *By-wezzen*, bijwezen, tegenwoordigheid, II d. 68. — *By-ijen*, bij een, zamen, b. v. *By-ijen helljen*, bij een halen, II d. 48.

C.

CAANLIR, de kandelaar, II d. 3.
CâEL, CâELS, kalf, kalfs, II d. 5. Zie *Keal*.
CAY, CAYS, ſleutel, ſleutels, II d. 10. Verkleinw. *Cayce*, ald. *Zie Waſſenb. Idiot in Kaai*.
CELDIR, een kelder, II d. 3, 4.
CERL, een korrel, II d. 6. Meerv. *cerlen*. Anders *Kern*, bij *Hooft* zelfs *kerren*, Vers. Ged. bl. 564.
CERPIR, een karper, zekere visch, II d. 3.
CINGEL, een ſingel, laan, buitenwal, I d. 72.
CIJS, een zijsje, zeker vogeltje, I d. 69.
CISTE, eene kist, II d. 5.
CLIJN, eene klink, repagulum verſatile, II d. 11. Zie van dit W. *Huijdecoper* op *Melis Stoke*, III, 281.
CLIRCK, zie *Klirck*.
CLOC, eene klok, II d. 11.
CLUIC, II d. 11. Wat dit W. beteekenen moet, weet ik niet. Misſchien moet men er voor lezen *Clinc* of *cling*, een kling, blanke lemmer van een degen; vervolg, een heuvel. Zie *Klinge*.
CLUWS'NER, een kluizenaar, I d. 55, 56.

CNôTE, een knoop, II d. 5. Zie *Knôtte.*
COEC, koek, II d. 10. Zie *Kuwcke.*
COUR, eene korf, II d. 11. Zie *Koer.*
CRAECE, een kraak, krak, II d. 11. — *Crâecling*, een krakeling, ald.
CRAêMER, een kramer, II d. 5. Zie *Kreamer.*
CREΓ, een kret, krat, II d. 11.
CRUUMTE, de kromte, II d. 5. Waarvoor *Stoke*, VIII, 346 heeft *cromme.*
ÇU, eene koe. Meerv. *Cy*, II d. 5, 10. Verkleinw. *Cuce*, bucula, II d. 10. 2 Naamv. *cuuz* of *cuus*, II d. 6, 8. Zie *Kuw.*
CUPIR, een kuiper, II d. 3. Zie *Kuwpper.*

D.

DA, doe, of zoo als men thans ſchrijft, *toen*, tunc, quum, I d. 1, 2, 4, 5, 15, 35, enz. Zoo ook in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 152, 169. En in de O. F. W. hoewel daar ook gevonden wordt *dae*, beide in de beteekenisſen van *toen*, *als*, *wanneer*, *terwijl*, *aldaar*, *doch*, enz. *Willeramus*, *Tho*, waarvan ons *toen.* Zie *do.*
DA, de, bepalend Lidwoord, I d. 46, 110. II d. 6, 65. In de O. F. W. ook voor *die*, *deze*, *dezelve.* Zie *De.*
DAED of DAET, eene daad, vindt men wel in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 165 (daad) en bl. 160 (daaden) doch niet bij onzen Dichter, die daarvoor gebruikt *Diede.* Zie ald. Maar het afgeleide *Daetlijck*, dadelijk, terſtond, leest men I d. 59, II d. 49, 79. Waarvoor men bij Tijdgenooten vindt *Datelijck.* Thans wordt dit bij verkorting uitgeſproken *daelijck.* *Hooft* heeft *daetelijck*, actutum, En *De daetelijcke Deughd*, Vers. Ged. 369.
DAEDJEN of DAETJEN, dooden, I d. 75, 96, 187, 201. II d. 112. Verled. Tijd *Daette*, I d. 75, want *daet* ſtaat aldaar voor *daette.* Deelw. *Daet.* Tegenwoordig zegt men *Deadjen*, en *Deyen.* Zie dit elk op zijne plaats. In de O. F. W. is het *Daeda*, *hi daeth*, (doodt) *daedne*, (gedood.)
DAEM, een dam, I d. 21. *Junius*, *Danum.* V. h. zamengeſt.

Daem-ſleeg, damſlag, Figuurl. ſlug, hardnekkig, onverzettelijk, I d. 131, II 52. De overdragt is genomen van een Rund, of ander beest, dat men niet dan met geweld over den dam kan krijgen. Dit woord zoowel als de geheele gedachte is echt Friesch.

DAEY, deeg, farina ſubacta, maſſa, I d. 218. Hier voor leest men, II d. 11, *Day*. *Kiliaan*, *Deegh*. *Teutoniſta*, *Deych*. Eng. *Dough*. Zie *Knett"-daey-klonte*. — Van dit woord hebben ſommigen, b. v. de Uitgevers der O. F. W. in eene Noot, op bl. 162, afgeleid het Frieſche W. W. *Daia*, *Daie*, of *daija*, *dayen*, zoo als het in de O. F. W. wordt geſpeld; doch die afleiding is te gekunſteld, en niet overeenkomende met de eenvoudige denkbeelden der Oudheid. Men houde bij vervolg *Daeyen* en *doogen*, (bij *Kamphuijzen*, *Pſalm*. bl. 190, *Hooft*, *Gedicht*. 41, en anderen, voor *gedoogen*, *dulden*, *ondergaan*, ja zelfs *ontvangen*) voor één en hetzelfde woord, maar van verschillend Dialect. Zoo zegt men (volgens *Hoeufft*, Taalk. Aanmerk. bl. 8 Noot) in de *Baronie* van *Breda*, *ſtraaijen* voor *ſtrooijen*. De I, D en G zijn wisselletters. Zoo komt van *Laaije-looge* (vlam.) *Daetjen*, of *daedjen*, (bij inkorting *Deyen*) is ons *dooden*, ſoms ook *dooijen*. Naar mijn inzien is *Doogen*, *gedoogen*, hetzelfde met *Taugan*, *ga-taugan*, in 't *Glossarium* van *Junius* vertaald door *facere*. De eerste beteekenis is dus *doen*, de tweede *laten doen*, *toelaten*, *gedoogen*. En juist deze beteekenissen vindt men ook in het Latijnsche *Facere*, bij *Cicero*, *Nepos* en anderen; vooral in de Spreekwijze *Ego vero facio* of *faciam*, b. v. in vita Epaminondae, alwaar dit voor *permitto* of *permittam* wordt genomen. Verder in de ſpreekmanier *Faciamus*, *hoc ita esse*, alwaar het voor *concedamus* h. i. e. staat. Zoo zeggen wij. *Ik zal het gedoogen*, of *niet gedoogen*, voor *toelaten*, *laten doen*, of *niet*. Ja wat meer is, ons Frieſche *Dwaen*, is hetzelfde met *Taugan*: want *dwagen* is bij zamentrekking *dwaen*, v. h. *duen*, *doen*. Het praesens Ind. is in 't Friesch *Ick dog* of *dogge*, M. G. *ik tauga*. Van dit gevoelen is ook *Junius* in zijn *Glossarium*, die er zeer krachtige redenen voor opgeeft. Sed manum de tabula.

DALLE, een dal, vallis, I d. 220. Reeds bij *Melis Stoke* vindt

men *op en dale*. Zie *Huÿdecoper* in eene Noot, IX, 408. — *Kiliaan*, *dael*, i e. *dal*, vallis. *Starter*, *Fr. Lusthof*, bl. 138, gebruikt het Verkleinw. *Daeltje*. Eng. *Dale*. Zie *Junius*. Vergel. *Delle*, *Dol*. *Dallen*, valles, *Hooft* Ged. 50.

DAT, dat, illud, quod, Onzijdig Voornaamwoord van *Dy*, I d. 1, 2, 3, 4, 5, enz. - Zamengeſt *Datte*, dat de, I d. 220. *Dattet*, voor dat het, I d. 79. *Datse*, dat zij, I d. 7, 41, *Dat's* of *dat'r*, dat is, I d. 41. *Datstu*, dat gij, I d. 43. *Datſle*, dat ge. I d. 50. *Daste* (bij zamentr.) I d. 41. Dat dit woord doorgaans thans voor overtollig beſchouwd wordt in vele gezegden, is bekend; b. v. in *eer dat*, *voor dat*, *waarom dat*, *waardoor dat*, *waarmede dat*, *het gene dat*, *het gene wor dat*, enz., waarvan men voorbeelden in overvloed bij de Ouden kan vinden, meer bepaald bij onzen Dichter, en in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I St. van bl. 140 tot 169. Het ware echter te wenſchen, dat men dit niet zoo gedacht, en er zijne ſchrijfwijze niet naar ingerigt had; want dit *dat* heeft wezenlijke en onmiskenbare, ja onmisbare, beteekenis en nadruk. Vergel. *Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verſcheidenh.* III, 49, volgg.

DAUWE, de dauw, I d. 56, 73, 175. Zie *Douwe*. — V. h. *Dauwjen* en *Dauwgjen*, dauwen, onz. De Verled. Tijd *Dauwge*, I d. 175. Zie *Oer-Dauwgjen*.

DAVERJEN, daveren. V. h. *Daver-droanjen*, dichterlijk, dreunen dat het davert, eenvoudig, dreunen, daveren, I d. 156. *Kamphuijzen*, *Pſalm.* bl. 169, *Daverſmeet*, voor davering, dreuning Onze Dichter bemint, om den nadruk, de zamenſtelling van twee Sijnonijme woorden, ſoms bij voorkeur, b. v. *Gijz-gobbjen*; *Ruwz-bruwz-guwzjen*; *holle-bolle*; *Spijt-ſpot-raebjer*; *Guwch-juwchjen*; *Raep-ſchraep*, enz. enz.

DE, de, bepalend Lidwoord, I d. 4, 18, enz. 2de Naamval *des*, I d. 47, 122. II d. 104, 105, 107, enz. *Der*, der, I d. 43. II d. 69. Doch meermalen *Dear*, I d. 40, 89, 102, 230. II d. 75, enz. Ook eens voor *Wiens*, II d. 57, *Dear* ferſſen ick jearn kez, *wiens* gedichten, enz. Het Onzijd. Lidw. is *Het*, *hit*, *et*, *it*. Zie ald. — *Un der diede*, inderdaad, II d. 81.

DEA, de dood, I d. 135, 136, enz. Meermalen vindt men *Dead*, I d. 3, 40, 42, 43, 71, enz. en *Deade*, I d. 42,

86, 180, 184, II d. 83, enz. 2de Naamv. *Deads*, I d. 47, 78, 125, enz. Meerv. *Deaden*, mortes, I d. 2, 42. — *Dea*, dood, mortuus, overleden, I d. 1, 14, 15, 28, 41. — *Deade*, een doode, een lijk, II d. 78. — *Deadſche*, doodſche, doodelijk: (van eene wonde) I d. 137. Maar meermalen *Deadlijck*, b. v. I d. 18, 24, 43, 44, 77, 98, 99, 146 — *Deadjen*, dooden, I d. 95. A: S. *Deadjen*. Zie *Daetjen*. — Zamengeſt. *Deads-bannen*, banden des doods, II d. 75. — *Dead-doaf*, zoo doof als een doode, I d. 95. — *Deaddolge*, eene doodwond, doodelijke wond, I d. 24. — *Deadfijnne*, dood-vijand, I d. 169, 170, 189. II d. 105. Meerv. *Dea-fijnnen*, II d. 69. — *Dea-gluwp*, dood-ſtrik, doodelijke ſtrik, I d. 201. *Kiliaan*, *gloepe*, i. e. *gluype*, decipulum, — machina irretiendis avibus apta. — Voor 't overige beteekent dit woord ook wel eens *belaging*, *verſtrikking*, *heimelijke verraſing* en *overrompeling*. Zie *Gluwp*. — *Dea-ſleck*, doodſteek, I d. 158 — *Deads-tosck-tuwt*, tandvolle muil des doods, I d. 167. *Anacreon*, χάτμ' ὁδόντων. Een eigenaardig denkbeeld en voorſtelling van den alles-verſlindenden Dood. - *Deads-toscken*, tanden des doods, II d. 69. Wij noemen dat doorgaans *de kaken des doods*.

DEAGEN, dagen, dies, I d. 40, 42, 43, 44, 68, enz. Meerv. van *Dey*, zie ald. - *Deagens*, der dagen, I d. 123. Niet zelden wordt die S, in het Landfriesch, achter den uitgang van het Meerv. geplaatst. Zoo leest men in de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 161, *Boetens*, enz. ook in den omgang wordt die letter, hier en elders, uitgeſproken. — *Dægen*, II d. 67, 68, 76, 94, enz. — *Daegen*, II d. 5. in uitſpraak hetzelfde als 't vorige woord. - *Dægelijckſche*, dagelijkſche, II d. 96. - *Deagjen*, dagen, provocare, (eig. dag ſtellen) I d. 30. Verled. Tijd, *Deagge*. Deelw. *deagge*. Zie *Oerdeagjen*, *Op-deagjen*.

DEAL, de Duivel, Diabolus, I d. 52, II d. 90. - *Deale*, I d. 210. II d. 92, 105. Vergel. *Waſenb. Bijdr.* II, 33, met wiens gevoelen ik mij volkomen vereenig. - *J. v. d. Veen*, Over. Gez. bl. 441, wat *Deel* roept Abbe Fries. - *Dealſche*, duivelſche, I d. 76, 158. Zie *Dijvel*.

DEAR, daar, in onderſcheidene beteekenisſen, I d. 2, 3, 5 - 136, 153, 164, enz. Voor *waar*, Voorr. en II d. 101, fin. -

Voor *die*, qui, I d. 1, *Dear* bleackerje ijn mijn eag *die* ſchitteren. - Olen vindt elders daar voor, misſchien beter, *dir* of *der*. In zamenſt. *Dear for*, daarvoor. II d. 46, en waarvoor II d. 115, init. - *Dear fen dinne*, daarvan daan, van daar, II d. 65. - *Dear mey*, daarmede, I d. 5. II d. 90. - *Dear-ney*, daarna, I d. 151, en *waarna*, II d. 89. - *Dear-om*, daarom, I d. 37, 59. - *Dear-oer*, waarover, I d. 111, midd. - *Dear-oon*, waaraan, II d. 85. - *Dear-oon-to*, daar aantoe, II d. 78. - *Dear-op*, daarop, I d. 144. - *Dear-trog*, daardoor, II d. 103 en waardoor, II d. 91. - *Dear-to*, waartoe, II d. 91. - *Dear-ijn*, daarin, II d. 98, en waarin, I d. 83. - *Dear-uwt*, daaruit, II d. 87, enz. —

DEARE, deeren; hinderen, ſchade doen, I d. 63, 99. Onpersoonlijk voor *verdriet*, *deernis*, hebben, I d. 50. *Maerlant* gebruikt *daren*, I, 455, 52. A. S. *Dæran*, en *Derian*. Zie *Derre*.

DECKJEN, dekken, (de tafel, den diſch) I d. 125. Deelw. *Ditſen*.

DEELEN, deelen, II d. 82. Verl. Tijd, *deelde*. Eng. *Deal*, Zie *Junius*. Vergel. *Dielen*, *Uwt-dield*. - *Deel*, een deel, I d. 49, 92, 100, - II d. 104. - *Deele*, II d. 105. - *Deelheſtig*, deelachtig, II d. 87.

DEL, neder, I d. 15, 41, 75, 76, enz. Zie *ddlle*, *dol*. - *Del-liz*, eene nederlaag, nex, caedes, I d. 43. Het W. W. *Del-lizze*, in de beteekenis van nederleggen, bijleggen (een geſchil) I d. 70, II d. 72. Voor zich nederwerpen, voor iemands voeten, II d. 81. Zijne heerſchappij nederleggen, II d. 97, ſin. - *Delle*, een dal, I d. 153. - *Del* en *Duijn*, *Bredero* in Angeniet. *Heemskerk* en anderen gebruiken *dellinge*, bij v. B. A. bl. 71. - *Bergh-dellinghe*, Hooft, N. H. Vergel. *Kiliaan*, in *Delle*, *Dellinge*, *Berg-dellinge*, *Heilant* in *Delling*. - *Del-duwekjen*, voor nederdalen, I d. 76.

DEMMEN, bezadigd, zachtmoedig, beſcheiden, I d. 229. Vermoedelijk behoort dit tot het A. S. *Demman* domare, obturare. obſtruere. V. h. *Demmenheyt*, bezadigdheid, I d. 83, alwaar het met *noatig* en *nioet*, tam, mak, wordt vereenigd; hetwelk ſterk pleit voor de gemelde afleiding.

DEN, dan, tunc, quam, I d. 1, 2, enz. II d. 87, enz. wordt met *als* (*az*) wel eens verwiſſeld, in de MSS. B. v. bij *Melis Stoke*, I, 216, zie *Huydecoper*. Over het woord zelf, *Bilderdijk Taalen Dichtk. Verſcheidenh.* III, 116. Vergel. *Az*.

DENNE, een Den, denneboom, I d. 207.

DERRE, deren, beſchadigen, beleedigen, kwaad doen, I d. 2, 4, 27, 30, 181, 199. Zie *Dearen*, *Teutonista*, *deren*, — nocere. *Dere* voor ramp, nadeel, *Maerlant*. II, 216, 6.

DERTEN of DERTTEN, dartel, weeldrig; onbezonnen, onbedachtzaam, dwaas, I d. 2, 12, 54, 57, 65, 139. *Dert'ne*, I d. 228. II d. 106. Behoort vermoedelijk tot *darren*, *darren*, audere, *Kiliaan*. *Teutonista*, *Darten*. — petulans. *Bredero*, Stomm. Ridd. ſoo broot-droncken als *darten*. *Kamphuijzen* en anderen *Dertel*.

DES TO, voor den Comparativus, b. v. *Des to blijer*, I d. 20, II d. 48, 114.

DET, doet, I d. 5, 14, 32, 40, enz. — *Deste* voor *detſte*. gij doet, I d. 10. Zie *dwaen*.

DEUGD, deugd, I d. 61. 62, 101, 117, enz. V. h. Zamengeſtelde *Deugd-prealle*, deugdenpraal, I d. 83. — *Deugd-ſpoare*, deugdenſpoor, I d. 48. — *Deugdlijck*, deugdelijk, deugdzaam, II d. 98. *Maerlant*, II, 462, 65, *deugedachtich*. *Hooft*, Ged. 36, *Deugdig*.

DEUNTJE, — *Mingel-deuntjes*, Mengeldichten, Tit. van 't I deel. *Kiliaan*, *Done*, *Deune*, tonus, modulus. Hoe de Heer *Bilderdijk* aan het Frieſche *Tjune* komt, in zijne *Geſlachtlijst*, op 't woord *Deun*, weet ik niet. Ik houd het voor eene drukfeil.

DEWIJLLE, dewijl, om dat, II d. 72. Ik twijfel, of dit wel L-Friesch is.

DEY, een dag, dies, I d. 3, 7, 9, 13, 26, enz. 2 Naamv. *Deys*, daags, 's daags, I d. 115, 117, 145. II d. 73, 76. 98, enz. — *Dey oon dey*, dag aan dag, dagelijks, I d. 36. — *Dey uwt dey ijn*, van dag tot dag, I d. 130. Eng. *Day*, Zie *Junius*. *Teutonista*, *Daitijnck*, huijden, huijdenmeer, hodie. *Kiliaan*, *Dalinck*, Sax, ſic. i. e. heden, hodie. Vergel. *van Haſſelt*, en de door hem daar aangevoerde Schrijvers. De ſpelling van den *Teutonista*, is beter dan die van *Kiliaan*, en met reden zou men kunnen vermoeden, dat hier iets menſchelijksch is gebeurd. — Zamengeſt. *Dey-hiere*, daghuur, II d. 114. — *Dey-klear*, middag-klaar, II d. 77, 87. — *Dey-ljeachte*, het dag-licht, I d. 86. Maar *Dey-leacht*, dag-klaar, duideliik, I d. 124. Dit noemt de

Dichter in zijn *Berigt voor den Naauwk. Nederl.* bl. XXVI, *dagh-licht.* — *Dey-ſtuwne*, dagſtond, het uur van den dag, I d. 218.

DEYEN, dooden, I d. 3, 4, 41, 45, 72, 98. II d. 74, 78, 86, 115, 116. Zie *deadjen.* V. h. het zamengeſt. *Dey-dolcke*, moord-dolk, moord-priem, I d. 87, 190. 201. *Kitiaan*, *Dagghe*, ſica. *Deghen*, *daeghen*, machera. Deze woorden behooren vermoedelijk tot den wortel *Dag*, *Deg*, (*day dey*) waartoe men ook kan brengen *daedjen*, (*daeyen*) *deadjen* (*deyen.*) Wegens de verwisſeling van D, J en G. Zie de voorbeelden, aangehaald door *Bilderdijk*, *Geſlachten der Naamw.* bl. 242. *Daey*, *deeg*; *Jaey*, *veeg*; *dooden*, *dooyen* enz.

DICHT, een Gedicht, I d. 48, 92. - *Dichter*, een Dichter, II d. 62. Van *Dichten*, maken, vervaardigen, gelijk ποίημα, van ποιεῖν, maken. Vergel. *Ypey* Gelch. der N. T. bl. 527. En *Bilderdijk*, *Geſl. der Naamw.* bl. 109 en 131.

DIE, deed, Verled. Tijd van *dwaen*, I d. 1, 3, 6, 12, enz. Meerv. *diene*, deden, I d. 139, 165, II d. 82. Deelw. *dien*, gedaan, verrigt; geëindigd, I d. 25, 150, 150, 160, enz. *Wasſenbergh Bijdr.* I 162 en elders, *diend.* — *Maerlant*, II, 225, 165, *Diet*, deed. *Baardt Deugdenſp.* bl. 138, *Dee.* Zie verder *dwaen.* - V. h. *Diede*, eene daad, I d. 48, 100, 103, 110, enz. — *died*, I d. 90. — *IJn der diede*, in der daad, II d. 82. — *De diede op 't wird*, dictum factum, I d. 30. Hiervoor heeft *Melis Stoke*, III, 925, *Doe hij 't ſeijde*, *het was gedaan.* *Kamphuijzen Pſalm*, bl. 116, *Gedacht gedaan.* Bl. 147, *Gezegd geſchied.* Bl. 184, *zoo woord zoo daad.* Bl. 199, *zoo haast gedacht*, *zoo haest gedaan.* Bl. 204, *Gedacht volbracht.* - Tweede Naamv. *dieds*, I d. 169. Meerv. *dieden*, I d. 157. - *Dieder*, dader, doener, I d. 181. - *Diedingh*, verrigting, doening, I d. 218. - *Teutonista*, *Dedinge.* - *De-en* - *Di-en* - *do-en* (*doen*) *Do-g-en*, gelijk *De-g-en*, *da-g-en*, met de blaasletter *dwa-g-en*, (*dwaen*) *doo-gen*, M. G. *taugan.* Zie op *Daey.*

DIELEN, deelen. Zie *Uwt-dielen.*

DJIEP, diep, I d. 13, 35, 37, 47, 51, 79, enz. Eng. *Deep*, Zie *Junius.* In de *Bijdrag.* van *Wasſenb.* I, 163, *Djeep.* - *Djiepſte*, diepſte, I d. 39, 77. *Kiliaan*, *Duyp.* - *Djiepte*, de diepte, afgrond, I d. 208, 225, II d. 65. *Teutonista*,

Dwypte. - *Djepjen*, (*diepjen*) diepen, peilen, (Figuurl. doorgronden) deppen, doppen, doopen: gieten, opgieten; dooven, I d. 58, 223, II d. 62. Zie wegens de afleiding op 't woord *Bedjupt*: *Uwt-djiepjen*. uitdooven. - In de O. F. W. vindt men *Wapeldepene* en *Wapeldjepinga*, waarover, behalve anderen, *Idsinga*, *Staatsr.* I, 251. - Zamengeſt. *Djiepgruwne*, diep in den grond, I d. 190. *Djiep-gruwnigh*, diepgrondig; verborgen, verſcholen, I d. 148. - *Djiep-ljeafdig*, teeder-lievend, II d. 81. Want *diep* voor *zeer* is bekend, b. v. in *Diep-bedrukt*, enz.

DIJGK, een dijk, I d. 21.

DJIER, een dier, en dieren (als ware het *gedierte*, collective) I d. 9, 35, 36, 57, 62, 65, enz. *Waatze Gribb.* bl. 28 *Djeer.* Bij onzen Dichter vindt men ook, *Djear*, maar in de 2 beteekenis, voor *een lieſje*, *geliefde*, Juvenca, Δάμαλις, I d. 2. In welke beteekenis men het vorige *Djier* ook vindt, I d. 2, 11, 12, 16, 21, II d. 47. Bij *Maerlant*, I, 252, 4, leest men *dierne* voor eene maagd, puella, waar voor men vs. 14 en vervolg. leest *jonc wijf* of *wive*. *Teutonista*: *Derne*, maget, ancilla. *Kiliaan*, *Deerne*, famula, puella - *Gemeijn deerne*, i. e. *hoere*, meretrix. W. v. *Dieragie*, in Friesl. en elders bekend. *Starter*, *Fr. Lusthof*, bl. 90, a, van een geliefd meisje, *ſwiete dicer*. En zoo vindt men *Dier* en *Deerne* bij *Cats*, *Heemskerk*, *Huijgens*, en anderen meermalen. Opmerkelijk zijn de volgende plaatſen. *Heemskerk*, B. A bl. 28. *Het ſoet onnoſel dier*, dat kort te voren *Jonckvrouwe* genoemd was. Bl. 134. Dit *jonge dier*, ook voorheen *Jonkvrouwe* genoemd. *Huijgens*, bl. 86, *Borgerdeer*, voor Burgers Dochter. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 99.

Ook noch een Juffrous Camenier,
Een ſeer jong ſchaep, een *nobel dier*.

Meer andere voorbeelden worden door andere opgegeven, b. v. door *Steenwinkel* op *Maerlant*, III, 311. - Daar dit woord dan niet alleen eene *Dienstmaagd*, maar ook vooral eene *Jonkvrouw*, elke *aanzienlijke Dame*, *Konings dochter*, en *Princes* beteekent, kan het niet anders zijn, dan ons eenvoudig *dier*, voorheen ook *dierne*, *deerne* genoemd; en *Kiliaan*, die *Deerne* neemt voor *dienerinne*, en van *dienen* afleidt, begaat eene zonderlinge dwaling, en doet anderen dwalen. Het is bekend, dat, gelijk het Lat. *animal*, zoo ook ons *Dier*,

voor een *redelijk* zoowel als *redeloos* ſchepſel wordt gebruikt. Mij hengt een oud boek gezien te hebben, ten Tijtel voerende: *Van het dierken* Jeſus; alwaar *dierken* ſtaat voor *kind* of *kindeken*. Op den uitgang *ne* moet men niet te zeer hechten, want deze duidt hier alleen het vrouwelijke geſlacht aan. Het A. S. levert hier ook geene hulp op. Men vindt bij *Lye* wel opgegeven: *Thienen*, *Thinen*, *Thinene*, *Thinnenne*, voor *Ancilla*; waarvan het grondwoord moet zijn *Thienian* of *Thinian*, in het L—Fr. *Tjienjen*; maar noch *Thierner*, noch *Thiernerne*. En deze laatſte woorden konden ook niet worden opgegeven, om dat ze niet beſtaan, noch beſtaan hebben, noch beſtaan konden, in gemelde beteekenisſen. Men houde dus bij vervolg *Djier*, *Djear*, *Dier*, *Dierne*, *Deerne* voor een en hetzelfde woord, in verbindtenis ſtaande met het Griekſche Θήρ, en het Latijnſche *Fera*, en in beteekenis, voor een gedeelte althans, overeenkomende met het Gr. Δάμαλις, en het Lat. *Juvenca*. Ik heb dit meer ſtellig behandeld, als anders mijne gewoonte is, omdat men verouderde kwalen wat ſterker moet aantasten; doch zonder iemand te hebben willen beleedigen. Sapienti dictum sat est. — V. h. *Djerte*, gedierte, dieren, I d. 220. — Zamengeſt. *Djierhaed-minſche*, de mensch het hooſd (heer) der dieren, I d. 208. — *Djier-dom*, zoo dom als de dieren, I d. 214. — *Djier-rijck*, vol dieren, dier-rijk, I d. 20.

DJAGGELJEN, ſaggelen, ſlingeren, I d. 55. Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II d. 59. In Friesland wordt nog heden *Sjaggeljen*, even als *Sammelen*, gebezigd voor *langzaam zich bewegen, en ſlingerende gaan*. Zie *Schocken*. V. h. vindt men bij *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 149, *Joncker Sagget-broeck*. De D en S verwisſelen ook zoo in *Dock* en *Sock*. De J in *Djaggeljen* is eene litera epenthetica. Vergel. *Junius* in *Daggle* en *Dewlap*. *Sjaggeljen*, drentelen. *Aagtje Ysbrants*, *libben*, bl. 57.

DIJLGJEN, delgen. Zie *For-dijlgjen* — *Uwt-dijlgjen*. *Teutonista*, *Delygen*, en *Dilgen*. *Kiliaan*, *Delghen*, *Dilghen*. *Van der Veen*, *Zinneb.* bl. 174, Te *delgen* en te bannen.

DIJVEL, duivel, Diabolus, I d. 52, 61, 111, 152. Eng. *Divel*. *Kiliaan*, *Dievel*, *Duijvel*, *Duvel*. *Maerlant*, II, 283, 52, *Dievel*, elders *Duuvel*. — V. h. *Dijvelſche*, duivelſche, II d. 90. Zie *Deal*.

DILDEN, dulden, verdragen, zich geduldig en lijdzaam gedragen; I d. 58, 60. Schijnt met *tolerare* in verbindtenis te ſtaan, zoo als het Eng. *Thole* en het A. S. *Tholian*. Zie *Junius*. — V. h. *dildig*, geduldig. Zie *Alder-dildigst*.

DING, of DINGE, een ding, zaak, I d. 43, 48, 62, 63. enz. Het wordt, even gelijk het Lat. *res* en *negotium*, in ſchier oneindige beteekenisſen gevonden, die uit den zamenhang worden gekend. *Clignett* en *Steenwinkel* op *Maerlant* II, Aanteek. bl. 125, houden van 't W. W. *dingen*, voor eerſte beteekenis, *zeggen*, *ſpreken*, waaruit dien van *pleiten*, cauſas agere, enz. zijn afgeleid. Dit is, wat het gebruik des woords aangaat, voldoende; maar de allereerſte grondbeteekenis zit dieper, en dient hooger opgehaald te worden. Wij zullen dat bij het woord *Tijgjen* zoeken te doen. — Onder de zeldzame beteekenisſen van *Ding* of *ding* is die van *leven* en *ſterven* bij *Stoke*, I, 181. — Voor *oeſening*, in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 157. — Voor *monſter*, *gedrocht*, ald. bl. 152, enz. Vele andere beteekenisſen zijn overal voor de hand. Zie *Ting*. *Goed*.

DINNE, b. v. *Dear fen dinne*, daar van daan, van daar, II d. 65. — *Fen dinne blieuwe*, ergens van daan blijven, II d. 101. — *Waatze Gribb.* bl. 51. *Fen dinne komme*. *Melis Stoke*, I, 571, De Nonnen heeft hy *danen* ghedaan, d. i. *van daar* genomen. Ook *dan*, IV, 1067, En keerde weder *dan* hi was comen, d. i. *van waar*. Zoo ook dikmaals *wanen*, en *wan*, voor *van waar*. In den geest der Ouden zegt *Kamphuijzen*, *Sticht. Rijm.* bl. 261, O ver *van daan*; en zoo ook bl. 99 & 149. Vergel. wegens *Danen*, *daan*, *Fortman*, *Taal en Dichtk. Aanmerk.* bl. 51, en wegens *wanen*, *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 294, Noot. Thans *Denne*.

DJOE, (bij) bij den dag, dag aan dag, al den dag, dagelijks, I d. 53, 90. Daarvoor vindt men *Bij djue*, I 174. Waarſchijnlijk is dit woord herkomſtig van *Dey*, dag; en hiervan ons woord *Joed*, heden.

DJOER, dier, duur, van hooge waarde, I d. 21, 52, 66, 68, 125, 173. II d. 93. — *Dierbaar*, zeer bemind, I d. 116, 143, 162, 165, 191. Eng. *Dear*. *Kiliaan*, *dier*, *duijr*. *Teutonista*, *Duijr*, *Durber*. — Zamengeſt. *Djoer-wird*, duur

van waarde, I d. 48, 175. — *Djoer-wirddig*, II d. 96. — Het Z—N. *Djoerte*, dierte, duurte, I d. 110.

DJOEYEN. Dit woord heeft vele beteekenisſen, waar van de grondbeteekenis ſchynt te zijn die van *ſpelen*, *boerten*, *malen*, *dartelen*; *zich vermaken*, *verlustigen*, *vermeijen*. Het ſchijnt een en hetzelfde te zijn met *Joijen*, een oud woord, dat door *Kiliaan* vertaald wordt door Jocari, delectari: venere delectari: venerea voluptate frui. *Huijdecoper* op *Mehs Stoke*, VI, 720, noemt *Joijen* een bekend Fransch woord, ook in 't Nederduitsch te vinden. Bij *Maerlant* leest men, I, 31, 18, Vul weelden, feesten *en Joijen*. — Deze hoofdbeteekenis vindt men bij onzen *Dichter*, I d. 54.

IJn 't tuwl-wraegſeljen, ijn 't *djoeyen*,
IJn 't ſnaep-ſnobbjen, ljeaf,
IJn 't eal-lijlle-bortlijck ſtjoenjen. ——

voor *zich vermaken*, *verheugen*, I d. 210.

Hier *djoeyt* de Deale, ijn geane uwt-litt'ne.

In de afgeleide en verdere beteekenisſen ſtraalt vooral door die van *leven*, *zich bewegen*, *werkzaam zijn*, het zij dit geſchiede *op aarde*, *in de lucht* of *zee*: *zweven*, *zwieren*, *zwerven*, *zwalken*, *vliegen*, *zwemmen*, *woelen*, *wemelen*, *wriemelen*, *joelen*, *krioelen* (waar echter het genoegen, vermaak en wellust niet uitgeſloten is) b. v. I d. 224.

(De wrâd) Meij 't jing er ea *djoeye* of kryoele,

d. i. wat ooit op aarde *zich beweegde*, *leefde*. (De grondtekst heeft *wonen*.) —

Van de *zee*, b. v. I d. 110,

Mey 't jing 'er ijn *djoeyt* in hicht.

d. i. wat er in *leeft* (*zwemt*) en adem haalt. (De Grondtekst: *Wat in dezelve is*.) I d. 208.

Dear duwckt, ijnn' djiept', dear *djoeyt*, lânz ſtrânne in ree,
So follerhânne fisck.

d. i. Daar *wemelt*, *zwemt*. (De grondtekst: daarin is het *wriemelend* gedierte.) Vooral duidt het aan alle *woelige bedrijf* en *werkdadig bejag der menſchen*; *werkzaam*, *bezig zijn*, *ſlaven*, *ſlooven*, *draven*, *zwoegen*; en wel bepaaldelijk met het oogmerk om iets te bekomen; dus *naar iets ſtreven*, *zoeken te bekomen*, *bejagen*, *beloopen*. B. v. I d. 182.

Het dat me boddet, kritſet, *djoeyt*.

d. i. Al wat men werkt en ſlaaft en *ſlooft*.

I d. 227. — Het knett', het bret, het *djoeyt*, ſlobt, wâdd't
en wæz't
d. i. Wat kneedt, wat broedt, wat *zweegt*, ſloeft, zwalkt
en draaft.

II d. 90. Hy iz ſo *djoeyende*, d. i. zoo werkzaam, bezig, onvermoeid zorgende. (van den Gierigaart.) II d. 94. Alle dægen to *djoeyen*, *om jiette hæger to klaerdjen*, d. i. alle dagen onafgemat *daar naar ſtreven*, dat men nog hooger klimmen, nog grooter eer en aanzien bekome. (van Hovelingen.) Van hier *Djoey*, vereenigd met *Tinck*, I d. 196. Jæ lizze 'er Forbuwcke ijn *djoey in tinck*, gnod dol. Voor *bejag*, *voornemen*. (In den Grondtekst *raad-gedachten*.) I d. 212.

Al tomm'let wrâds *djoey* hôl oer bôl.

d. i. al tuimelt al wat zich op aarde roert, beweegt, leeft, en werkzaam is, hol over bol, ('t onderst boven.) En zoo ook *Gedjoey*. Zie aldaar. — *Djoey-behâd*, I d. 75 Wrâds *djoey-behâd*, dy lib-teel-ſwiete Minn'.

d. i. De zoete leven-teelende Min, het behoud van alles, wat op aarde leeft, zich beweegt en is. — *Djoeyd-wijld*, I d. 208, het door de boſschen bij nacht *zwierende wild gedierte*. Zie *Nacht-djoey-wijld*. — *Djoeyerye* (*fijne*) II d. 92, liſtig bejag, ſijn-uitgedachte treken (om ſchatten te verzamelen.) Vergel. over 't oude W. *Joye*, *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Taalk.* bl. 342, Noot. De D is hier eene Litera prosthetica.

DIKE, dooyer, van een ei., II d. 5. Volgens 's Dichters ſpelling zou men thans dit woord ſchrijven en ſpreken *Djearre*. De Ouden hadden over het geheel eene gebrekkige ſpelling, en waren zich zelven ongelijk in dezelve.

DISCK en DISCKE, de disch, ſpijstafel, I. d. 74, 125. II d. 112. Zie *IJt-disck*. *Junius*, in *Deis*, *Dais*, *Dish*. *Teutonista*, *Dijsch*. Van *Discus*.

DITSEN, Verled. Deelw. van *Deckjen*, dekken. Zie *Be-ditſen*, *Ont-ditsen*.

DIZZE, deze, I d. 16, 24, 35, 36, 38, enz. *Dizze ſalme*, deze zelf, II d. 106. Onzijd. *Dit*, I d. 1, 85, 139, 191, enz. Tweede Naamv. Meerv. *Dizzer*, II d. 80, 81. In *de Bijdr. van Waſſenb.* I, 157, 163, 166, *Deſſe*. Bl. 157. *des*, en bl. 146, *Dis* Bl. 155, 167, enz *Dit*.

DO, doe, of gelijk wij thans ſchrijven, *toen*, I d. 30, 67, 134, enz. *Cats*, *doen*.

DOAF, DOAVE, doof, I d. 14, 24, 55. — Dood, vermolmd, I d. 9. Zie *Korte Aanteek. Hooft*, *doove prikkel*, bl. 160. O. F. W. *Daef*, doof. *David*, doofheid. *Davia*, doof zijn of worden. *Teutonista*, *doyff*. Vergel. *Junius*, in *Deaf*.

DOAR en DOARE, eene deur, I d. 2, 33, 49, 58, enz. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I d. 140, ook *doar*. *Kilianen*, *door*, Janua. Bij *Maerlant*, vindt men reeds *Dore*. Bij *Marnix* R. B. fol. 161, *Doorwaerder*. Bij *van der Veen*, *Kamphuijzen*, *Bredero*, en anderen *Door*. Vergel. *Junius* in V. en *Ypeij*, *Geſchied. der N. T.* bl. 101, en *Weiland*.

DOAREN, durven, audere, I d. 160, 161. II d. 43, 68, 71, 91. Verled. Tijd *Doarst*, I d. 41. II d. 67. *Melis Stoke* en *Maerlant*, *Darren*, *Dorren*. *Kiliaan*, *Darven*, *Derren*. *Teutonista*, *Doren* en *dorren*. Zie denzelven in *Coene*; *Junius* in *Dare*. *Hooft* en anderen ook *Darren*.

DOAYTER, dochter, I d. 42, 223. Dit is Hinlopersch. Eng. *Daughter*, zie *Junius*. Meerv. *Doayteren*. Zie *Dochter*.

DOBBE, een kuil, put, groeve; hol; graf. I d. 94, 155, 168, 195, enz. Hiervoor leest men *Dob*, I d. 230. Meerv. *Dobben*, II d. 91, 94. *Starter*, *Fr. Lusth.* bl. 29, a, *Doppetjens*, voor kuiltjes in de wangen. *Teutonista*, *Dobbe*, *pegge*, *prop*, cavilla. *Kiliaan*, *dobbe*, i. e. tobbe, labrum. Zie *Duwck-dobbe*, *Yerd-dobbe*, *Schern-dobbe*. — Zamengeſt. *Dobbe-ig*, rand des grafs, I d. 14. — Het W. W. *Dobbjen*, begraven in een' kuil; beſtoppen, verbergen, I d. 30. *Kiliaan*, *Dubben onder de aerde*, ſuperjecta humo operire. Vergel. *Waſſenb.* in *Idiot.* Zie *Bedobbjen*. — *Turf-dobbe*, *Hooft*, *N. H.* 358.

DOCHT, hy, zy, doet, I d. 169, 178, 229. Van *Doaen*. *Waſſenb. Bijdr.* I, 155, 162, enz. *Dweit*; *doe dweist*, ibid. 140. Dit laatſte is Hinlopersch.

DOCHTER, filia, I d. 36, II d. 72, 82. Tweede Naamv. *Dochters*, II d. 82. Hiervoor leest men bij den Grammaticus II d. 4, *Dochtir*, Meerv. *Dochteren* en *Dochtirs*. Vergel. *Ypey*, *Geſchied der. N. T.* bl. 96.

DOCK, zulk, I d. 23, 26, 42, 56, enz. — *Docken*, zulken, I d. 2, 23, 38, 61, enz. *Bredero*, *Griane*, IV deel, 4 Bedr. Hoe bin ick *dusken* Loer? en op vele andere plaatſen

meer. Bij *Starter*, *Fr. Lusthof*, bl. 47, leest men *Dusschen*, maar in *Jan Soetekau*, bl. 13, *dusken*. Dit *Dusken en Dusschen* wisselt elkander bij *Bredero* ook gedurig af. Het zal niemand berouwen, hier geraadpleegd te hebben met *Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verscheid.* III, 106, 107. Zie *Sock*.

DOD, dut, bedwelming, sufferij, I d. 91. — *Dodde*, dut, verlegenheid, mijmering, bedwelming, I d. 30, 170. Eigenl. *Slaperigheid*, *slaapzucht*. Vergel. *Waasenberghii* Specimen Philol. Patri. bl. 50. — Zamengest. *dod-doaf*, dut-duf, verslagen, I d. 193. Zie *Doffjen; dutte; druwl-dod*. — Het W. W. *Doddjen*, dutten, suffen; waggelen, dobberen, slingeren (op zee) I d. 77. Zoo leest men in onze overzetting van den 107 Psalm, vs. 27, Zij *dansen* ende *waggelen* als een droncken man. Eng. *Dote*, delirare. Zie *Junius*. *Kiliaan*, *Doten*, *dutten*, delirare. Prof. *Waasenbergh* gaf mij op eenen brief deswege dit antwoord: *Doddjen*, nutare, deorsum premi, inclinari. Een aanverwant W-W. is het gewone *dutten*." *Teutonista*, *Dod*, geck. *Dodden*, gecken.

DOECK, DOECKE, een doek, doek, I d. 4, 50, 52, 206. II d. 11. Vergel. *Waasenb.* in *Idiot*. Zie *Hijmmeldoeck*.

DOERJEN, duren, voortduren, bestendig zijn I d. 104, 118, 131, 197. II 94. Deelw. *Doerjende*, durende, duurzaam, II d. 86, 88, 103, 108, 110. — *Doere*, duur, geduurzaamheid, I 145, 174. Zie *IJsrig-doere*. — V. h. *doerheftig*, *doerheftige*, duurzaam, II d. 67, 68, 86, 88. *Kamphuijzen* gebruikt in zijne *Psalmen*, bl. 290, *Durentlijck*, voor bestendig, bij voortduring.

DOFFJEN, duffen, dof of vochtig zijn; als stofregen of damp nederdalen (van den *douw*) I d. 175. Reeds *Melis Stoke* gebruikt meermalen het W-W. *Doven*, hetwelk ik voor een en hetzelfde met ons *doffen* of *doffjen* houd. Vergel. *Huijdecoper* op Boek V, vs. 1216, alwaar het voor *doof worden; verdoofd*, *bedwelmd worden*, voorkomt. De eerste beteekenis zoeke men in het A. S. *Dusan*, bedekken, overstelpen; hetzelfde schier met *Dusian*, mergere, immergere, atque adeo mergendo tegere. Of wil men liever in *Doffen*, hompen, stooten, drukken? Bij slot van rekening komt het op hetzelfde uit. Geschiedt nu deze overstelping met water, dan is het

dooven, *uitdooven*. Wordt de drukking aan de zintuigen toegebragt, dan beteekent het eene *berooving* of *vermindering*, door dit drukken veroorzaakt. Van het gehoor, in 't bijzonder, dus *verdooven*, *bedwelmen*. Van hier *Dof*, ook *Duf*, eig. doof, uitgedoofd, vervolgens beteekenende elke *verdoffing*, en *bedwelming*, eerst der *zintuigen*, daarna figuurl. van het *verſtand*, en den *geest*. De keurige *Kamphuijzen* zal ons eenige voorbeelden opleveren. Zoo gebruikt hij *verdoft in ſmart*, in zijne *Pſalmen*, bl. 23, d. i. in ſmart ter *nedergedrukt*, *neerſlachtig*, *verſlagen* door ſmart. *Dof* voor *treurig*, *verſuft*, *bedrukt*, ibid bl. 30. *De geest is dof*, ibid bl. 152, d. i. *nedergebogen*, *Dof en zot*, ibid. bl. 157, voor *beſeffeloos*, *onvatbaar*, *bot*. *Oudheijds doffe tijden*, ibid. bl. 190, d. i. *ſuffende* jaren des ouderdoms. *Doffig*, *Sticht*. *Rijm*. bl. 137.

't Gelaten hart, niet *doffig*
(Zoo weinig als neerſlachtig)
Moet vierig en aandachtig,
In God-plicht nooyt zijn ſloffig.

Zoo gebruikt dezelve *ſuf in lijen*, *Pſalm*. bl. 127, d. i. onder het lijden *bezwijkende*. Dit *ſuf* verſchilt van *Duf* of *dof* in beteekenis niets meer, dan de D en S, die dikmaals verwisſelen. Zie *Djaggeljen*. Vergel. voorts wat wij gezegd hebben op *Bedjupt*, en *Weiland* in *Dof* en *verduffen*.

DOG (*ick*) ik doe. I d. 3. II d. 68. Zie *Dwaen*.

DOG en DOGGE, maar, echter, nogtans, niettegenſtaande; doch; toch, I d. 8, 12, 14, 23, 40, 43 — 129 — 213, 214, enz. In de *Bijdr. van Waſſenb*. I St. 154, 156, 168, vindt men *Dogs*; in *Waatze Gribb. Brill. Dogs* en *doggis*. Wat de herkomst en beteekenis aangaat, zie men *Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verſcheidenh*. III, 66, 67.

DOGEN, deugen; goed gaan; goede gevolgen hebben, I d. 37. *Seft! (ſey wolck') dat woe naet dogen. Starter*, *Fr. Lusth*. bl. 101. Dit wil niet *dogen*. *Waatze Gribb*. bl. 17, So dogt er neat, der *doog*, dat goed is, (voor *doogt*.) In deze beteekenis heeft het reeds *Melis Stoke*, VI, 228. IX, 801, enz. *Dogentachtigheden*, virtutes, *Melis*, I, 602, enz. Deelw. *Gedogt*, *Cats*, I d. 595, a. Dit is in 't L-Fr. *Dogt*. Zoo vind ik elders den Verled. Tijd *Dogte*. *Hooft*, *N. H. Docht*, bl. 433. Vergel. *Junius*, in *Docht*, *Doughtie*.

DOL, DOLLE, dol, dul, furioſus, furens, I d. 33, 49, 50,

67, 74, enz. — *Dolheyte*, dolheid, I d. 220. — *Dolhollig*, dulhoofdig, dat de hooſden op hol brengt, (van den wijn) I d. 68. — *Dullen*, *verdullen*, onzijd. voor dolzinnig handelen, onberaden zijn, vindt men bij *Melis Stoke*, II, 174. Zie *Huijdecoper*. — *Kamphuijzen* gebruikt *Dullen na iets*, voor, eene dolle begeerte hebben, eenen razenden honger hebben, naar iets, b. v. Vleesch, *Sticht. Rijm.* bl. 390. Gelijk een Leeuw, die *dult* na 't vleesch van andre dieren. Zoo ook *Pſalm.* bl. 60 — Voor *in de war loopen*, *in 't wild gaan*, *Pſalm.* bl. 206.

Schoon het alles holt en *dolt*,
En in 't wilde beenen rolt.

Kiliaan, *Dollen*, infanire. *Junius*, in *Dallie*, *dolf*, *dolt*, *dull*.

DÔL, een dal, I d. 121, 125. — *Dôlle*, II d. 102. — *In 't dal*, *Melis Stoke*, II, 790, d. i. op den grond, zie *Huijdecoper*. Idem V, 1186, van boven neder tot in *dale*, IX, 1056, van den ſcepe neder *te dale*. *Bredero*, in *Angenièt*, (bl. 525.) Daelt neer, *ten dalewaerts*. *Gabbema*, in *Kloos kraam*, bl. 119, gebruikt *Dell*.

Dringt over bosch, en *dell*, en duijnen.

V. d. *Dol*, nederwaarts, doorſum, I d. 50, 51, 74, 87, enz. *Waſenb. Bijdr.* I, 165, 168. Zie *dal*, *delle*. — Zamengeſt. *Dol-brecken*, afbreken. Voorred. der 2 Uitg. — *Dol-bijnen*, Deelw. *dol-buwne*, nedergebonden, neergebogen, I d. 155. — *Dol-drieuwen*, met den ſtroom afdrijven, II 89. — *Dol-druwckijen*, nederdrukken. V. d. *Dol-druwck'ne*, nedergedrukt, verdrukt, I d. 91. *Dol-druwck*, nederdrukking, verdrukking, I d. 189. —. *Dol-duwckijen*, nederbukken, nederduiken, I d. 115, 203, 222, 223. — *Dol-hompjen*, nederſtooten, nederwerpen, II d. 90. — *Dol-klieuwen*, nederklimmen, II d. 98. — *Dol-kommen*, nederkomen, afdalen, I d. 193. — *Dol-rinnen*, nederloopen, I d. 175, Verled. Tijd *Dol-roan*. — *Dol-ſaeijen*, nederzijgen, nederdalen, II d. 65. — *Dol-ſea*, eene diepte, diepe afgrond, I d. 222. — *Dol-ſincken*, nederzinken, I d. 219. — *Dol-ſitten*, nederzitten, I d. 147 — *Dol-ſotten*, nederzetten, Deelw. *Dol-ſot*, I d. 177. Grondtekst, *niet verheven*. — *Dol-ſmijtten*, nederwerpen, II d. 93. *Dol-ſeijnjen*, nederzenden, Deelw. *Dol-ſtwne*, afgezonden, I d. 237. — *Dol-tongerjen*, nederdon-

deren, nederſmakken, I d. 188. Deelw. *Dol-tongere.* — *Dol-trieuwen*, nederdrukken, nederdrupen, I d. [illegible]. Verled. Tijd, *Dol-treauw*, I d. 120. Deelw. *Dol-treauwn*, I d. 191. V. d. *Dol-trieuwe*, verdrukking, I d. 124. — *Dol-truwzeljen*, nederbuitelen, nedervallen, II d. 96.

DOLLEN, delven, graven, II d. 90. *Kiliaan*, *Delven*, *Dolven*, *Junius* in *Delve*. Verled. Tijd *Dolde*. Deelw. *Dold*, I d. 1[illegible]. — *Dolljen*, hetzelfde, II d. 91. Bij *Maerlant* vindt men den Verled. Tijd *Dalve*, I, 89, 17. Behoort tot *dol*, *del*.

DOLGE, eene wond, I d. 24. — *Dolgen*, wonden, kwetſen, I d. 1[illegible]. Figuurl. *het hart dolgen*, een hartewond toebrengen; verdriet aandoen. — Hiertoe behoort ook *Dolck* en *Dolcke*, een dolk, pugio, ſica, dolon, I d. 87, 159, 173. Tweede Naamv. *Dolks*, I d. 172. *Kiliaan*, *Dol*, *Dolch*, *Dolck*. — *O. F. W. Dulg*, *Dulge*, *Dolch*, wonde: *Dolg*[illegible] wonden: *Dulginga*, wonding. Bij *Gabbema*, *Beschr. van* [illegible] *v.*, [illegible]*inga*, enz. *Kamphuijzen* gebruikt *Dolven*, *Sticht. Rijm.* IV deel bl. 21, Zal men de wolven (zegt Gij) niet [illegible] ? — Men zegt nog *Den oz dollen*. *Teutonista*, *Dag*, *Deghen*, *Dolmess*. — V. h. *Dolckjen*, met den dolk ſteken, jugulum pugione petere, I d. 223. *Dol*, *dollen*; *dolge*, *dolck*, *dollinga*, enz. behooren tot denzelfden ſtam. Hiertoe, of liever tot *del*, behooren de Zeeuwſche woorden, *Delve*, *Dilve*, *Dulve*, fossa, ſcrobs, enz. — Men vindt in de *Eſopiſche Fabelen*, Fab. LXI vs. 57, *Ghedelve* voor *graf*. Zie *Cignett*, Bijdragen enz. op bl. 345, Noot. Ook de Latijnen [illegible]uiken *Fodere* voor *wonden*.

DOM, DOMME, dom, obtusus, I d. 148, 218, 228. II d. 62. Eng. *dump*. *Melis Stoke*. *Domp*, II d. 1425, en zoo ook *Maerlant*. Waaruit men ziet de verbindtenis van dit woord met dempen. — Zamengeſt. *Domme-kreſten*, dommekrachten, Figuurl. I d. 72. *Dommekrachtig* hert. *Hooft* [illegible] 255.

DOMP[illegible], damp, [illegible], II d. 111. *Jonctijs*, *Roſel. Ooghjes*, bl. 117, [illegible] Zie een droeven *domp beluijcken*. Eng. *Damp*. Vergel. *Junius*. *Kiliaan*, *Damp*, *Demp*, *Domp*. - *Dompen*, dempen, ſmoren, Figuurl. vernietigen, II d. 69. Verled. Tijd *Domppe*. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 40, Der zond[illegible] *vlam dempen*. *Kamphuijzen*. *S. R.* bl 419, Gods [illegible]

naars — al t' saam te *dempen*. *Psalm* bl. 97. Vergetinge *wolk dempt* - hareu naam. Ibid. bl. 388, den toorn *dempen*. Ibid. bl. 51, *Bedempt* in duijsternissen. *Dampen* voor *damp uitwerpen*, dezelfde, Ibid. bl. 5. *Teutonista*, *Dempen* — *verdumpen*. *Kiliaan*, *dampen*, *dempen dompen*. *Dompen* in de zorghen *Hooft*, *Gedicht*. 35. *Bedompte* togt des moeds, dezelve, bl. 97.

DONG, mest; vuiligheid; [illegible], II d. 91. *Maerlant*, III, 259, 99. *Messe*. In de Ezopiſche Fabelen, Fab. XLIV, vs. 18, *Mes*. Zie *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 234, Noot. *Kiliaan*, *Dunghe*. — *Dongjen*, mesten, bemesten, vetmesten, ſtercorare, I d. 66, 145. Deelw. *Donge*, bemest, I d. 164. Vergel. *Waſſenb. Idiotic.* in *Dong*. *Dongere*. Zie *Tjerck-hoaſ-dongere*.

DONSSJEN, danſen, I d. 53, 57, 88. II d. 106. Gelijktijdige Schrijvers, *Marnix*, *Cats*, en anderen gebruiken in dit W-W. ook twee SS. Verled. Tijd *Donſte*. *Marnix*, *R. B.* fol. 126 verso *Danſede*. — *Dons*, een dans, I d. 139.

DOPPE, een dop, zeker ligchaams-verſierſel, I d. 48. — *Eyerdop*, *Schaal*, I d. 182. — elk uiterlijk bekleedſel, om er zich in te verbergen, I d. 222. — Zamengeſt. *Doppe-waegs*, dop-was, I d. 73. Zie *Huynig-doppe-waegs*.

DORP, een dorp, I d. 58. Zie *Weiland*.

DOUWE, de dauw, I d. 163. *Kiliaan*, *Dauw*, *Douw*. *Dauwe*, *Douwe*. Eng. *Dew*. *Teutonista*, *Dowe*, ros. *Honichdouwe*, rubigo. Zie *Dauwe*.

DOZ, dus, aldus, I d. 1, 3, 9, 16, enz. Zamengeſt. *Dozdienig*, *Doz-dienige*, zoodanig, II d. 75. *Melis Stoke*, II, 529. *Dusdaen*, voor *dus gedaan*. Zie *Weiland*, en *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 215, Noot. Ook *Hooft* kent en gebruikt *dusdane*.

DRÆGE-MOLCKE, drage-melk, afgeroomde, afgetapte melk, I d. 55. Verg. *Waſſenbergh*, *Idiot.* in *Draage melk*, en *Bijdr.* II St. bl. 50, waar ook mijn gevoelen wordt geopperd, waarvan ik nog niet ben te rug gekomen. Dit *Dreagjen* of *Drægjen*, eigenl. droogen, vervolgens afgieten, afkomen, heeft plaats omtrent zaken, daar vocht bij is, en wel door een' doek of teems, die bij *Kiliaan* daarom ook genoemd wordt *Draghe*, i. e. *Sijghe*, colum, qualus. En zulks kan

aardappelen, waarvan het thans bijzonder gezegd wordt. Maar met het *afroomen van melk* gaat men, gelijk bekend is, anders te werk. De Boerinnen doen dit, in de *Molken-kamer*, met een kleine vlakke ſchaal, die, meen ik, de *Ream-ſchuwttel* wordt genoemd; en dat is dan de *Dræger*. Het W-W. *Drægjen* zal dus de beteekenis hebben van *afroomen*, *afſcheppen*, zoowel als van *afgieten*, *doorgieten*, *doorſijgen*.

DRAEY, een draai, wending, I d. 35, van een' vogel, die ergens met een zwenk of vlugt voorbijvliegt. — Van een draai, wending, modulatio, in het zingen, I d. 104. — Het W-W. *draeyen*, draaijen, wenden, (bedrijv. W-W.) I d. 116, 222. — Vooral wordt dit van de vogelen, bepaald van de kieviten, die over de wiek draaijen, gezegd, I d. 69. Onze Dichter noemt het daarom ook *wjueck-draeyen*, I. d. 61. — Onzijd. voor *draaijen*, *wentelen*, volvi, I d. 118, van 't Hemelrond.

DRAGEN, dragen, voeren, I d. 19, 41. Hiervoor ſtaat *Dreagjen*, I d. 135, 146. II d. 94. Verled. Tijd *Droeg*, en *Dreage*, I d. 134. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men I d. bl. 151, 156, 164, 167, enz. *Dregge*, *dreggen*, en het Deelw. *Dreggen*, bl. 160. — Het Deelw. *Dreyn* vindt men bij onzen Dichter, II d. 114. — A. S. *Dreogan*. Eng. *Drie*. Zie *Junius*. — Voor *brengen*, *voeren*, op eenen wagen, met ſlieren beſpannen, *Maerlant*, II, 343, 12. Voor *voeren*, *vervoeren*, b. v. tot zonde, dezelfde, II, 451, 59.

DRAKE, een draak, I d. 150. Van 't Lat. *Draco*. Voor een *Vlieger*. Zie *Waſſenb. Idiot.*

DRANCK, drank, potio. II d. 91. Zie *Geneꝛ-dranck*.

DREGGE, een anker, II 73. Zamengeſt. *Dregge-touw*, een anker- of dregge-touw, I d. 78. A. S. *Dræge*. *Kiliaan*, *Dregge*. Vergel. *Junius* in *Dragnet* en *Trigger*. De echte afleiding is van *Dreggen*, dragen, trekken, reeds opgegeven door *Bilderdijk*, in zijne *Geſlachtlijſt*. Trouwens *Dreggen*, *treggen* en *trekken* zijn één.

DREUNEN, dreunen, daveren, I d. 69. V. h. *Dreun*, beving, davering. Fig. Zang-toon, I d. 104, — Het W-W. *Droanjen*, dreunen (van de harp) I d. 73. Zie *Daver-droanjen*. V. h. *Droane*, dreunend geluid, Figuurl. zangtoon, gezang, I d. 91, 105. *Kiliaan*, *Dronen*, *Dreunen*, i. e. *daveren*.

DRIEUWEN, drijven, aandrijven, voortdrijven, I d. 8. Figuurl. *weiden*, I d. 124. — Van den *wind*, II d. 85. — Voor

den zweep voortdrijven. I d. 61. — 2.) *Aandrijven*, van de kracht der waarheid, II d. 100. — Van de razernij, I d. 76. — Van eenen geest, II d. 49, 88. — Van het hart, I d. 106 — Van God, I d. 107. — 3.) *Verdrijven*, pellere, b. v. uit het land, I d. 99, 168, 173, 174, 191, II d. 115. — Buiten de deur, I d. 53. — Van den hemel de duisternis, II d. 71. — Uit het hart, verwijderen, II d. 66. — 4.) *Drijven*, d i. *doen*, *verrigten*, (neering) I d. 71. — 5.) *Laten drijven*, (*op de riemen*) *vlotten*, I d. 9. — 6.) Onzijdig *Drijven*, op eene plank, I d. 74. Op de lasten, I d. 77. Van de schepen, *zeilen*, I d. 208. — 7.) *Drijven*, *uitloopen*, *uitvloeijen*, van honig, I d. 73 — *Drijven* in tranen, anders *zwemmen*, I d. 203. — Op vleugelen des winds, anders *zweven*, *vliegen*, I d. 206. — 8.) *Doordringen*, van het gezang, I d. 138. — 9.) *Drift hebben*, *begeerte*, *trek gevoelen*, I d. 92. — Van daar het Deelw. *Drieuwende*, driftig, drijvend, van drijfzand, I d. 18. — Van hartstogten, II d. 79. — Z. N. W. *Drieuwinge*, drijving, aandrang, dwang, II d. 69. — Zamengest. *Drieuw-twange*, aandrift, aandrang, dwang, II d. 65. Zie *Twang-drieuwinge*. *Herts-drieuwinge*. *Njue-drieuwinge*. *Op-drieuwinge*. Enz.

DRIJGJE, dreigen, bedreigen. II d. 115. *Maerlant*, *Dregen*, I d. 280, 29. *Bredero*, *Driegen* en *Drijgen*. *Kamphuijzen*, *S. R.* bl. 423, *Drijgen*. *Kiliaan*, *Dreegen* en *Dreijgen*: ook *Driesten*. *Hooft*, *N. H.* bl. 574, 410, 504, enz. *Driesschen*, en bl. 361 *Drieswoorden*. *Weiland* noemt de afkomst van dit woord duister. En wij hebben hier niets anders bijtevoegen, dan alleen, dat het met het oude *Dreeuwen* in verband staat. *Kiliaan*, *Dreeuwen*, *drouwen*, *droten*, minari. Germ. *Trawen*: waarmede instemt het L-Fr. *Trieuwen*. A. S *Dreatian*, *Threatan*, urgere - corrigere - minari. (Deze hebben wel iets gemeen met *dratten*, *drotten* - *Tarten*, *Tratten*, *Trotten*, enz.) Met een woord, want wij mogen het hier niet verder uithalen; de bron zit vooral in de DR of TR; en mij dunkt, dat men als eerste beteekenis zou kunnen opgeven, *Dringen*, *Drukken*. Trouwens schier alle opgenoemde woorden met D, T of TH wijzen ons derwaarts. Van *Drijgen* komt, met de inschuifletter N, *drijngen*, nu *dringen*. - V. h. *Drijgemint*, bedreiging, II d. 115. *Hooft*. Gedicht. bl. 54. Doch bl. 94. voor *drijven*.

DRIFT, drift, aandrift, I d. 92. — *Driftme*, idem, I d. 225. — *Drift-sjochtme*, aandoening, affectus, II d. 89. Komt van *Druuwen*, drijven, gelijk van *Trieuwen*, *Trift*, dwang, aandrift.

DRILLJEN, drillen, trillen. Zie *Trog-drilljen*.

DRINCKEN, drinken, I d. 79; doch gemeenzamer is *Drinckjen*, I d. 53, II d. 91, 95, 114. In de *Bijdragen* van *Wassenberg* I 144, *Drijnken*, dat in Zeeland nog in gebruik is. *Drincken*, het drinken, de drank, I d. 152. Verled. Tijd *Dronck*, Deelw. *Droncken*, dat als een Bijvoegl. N-W. voorkomt I d. 4, II d. 89, op welke bl. het ook tevens als Deelw. voorkomt. - *Melis Stoke* gebruikt *Drinken* VIII, 563, 379, als een verbum praegnans sive gravidum, voor *verdrinken*. A. S. *Drenoan*, potare; *Drincan*, bibere. Vergel. *Junius* in *Drench*, *Drink*, *Drunk*. - Voor *verdrinken* vindt men bij onzen Dichter *Drinsen*, dat nog in dagelijksch gebruik is, en waarvan het deelw. *Drinst* staat I d. 90 en II d. 115, Figuurl. voor *vernietigd*, *geëindigd*. Doch Onzijd. vindt men *drinsen*, verdrinken, I d. 218. - In *Waatse Gribb.* bl. 76, leest men *uit drinse*, (lees *uwt-drinse*) ebibere. Staat met *Dringen* in verbindtenis. Het Gr. πίνειν van πιεῖν, drukken, dringen.

DRIPPEN, druipen, afdruipen, onzijd. I d. 57, 168. Als Bedrijv. W. W. I d. 73, doen druipen, d. i. *droopen*; Bij *Cats* en anderen zoo gebruikelijk. *Kil.* *Droopen*, *Druppen*, *Druijpen*, ſtillare. - *Druwppen* (eigenl. *Droopen*) voor 't onzijd. *Druipen*, I d. 123, waarvan *Druup*, de drop, drup, II d. 5. Terwijl van 't eerſte W-W. komt *Drippe*, een drop, droppel, I d. 105, 125, 127. Zie *Eag-drippe*.

DROAF, DROAVE. droef, droevig, I d. 3. 42, 45, 44 enz. Men vindt eens *Dróve*, I d. 39. *Drove*, vindt men ook bij *Maerlant* en *Melis Stoke*, zoo wel als *Droeve*, bij den eerſten I, 337, 39; bij den laatſten, IX, 946, in Noot. - V. h. *Droavig*, *droavige*, hetzelfde, II d. 77, 108; doch *dróvig*, I d. 15, 17. - zamengeſt. *Droav'-blier*, droef-vrolijk, II d. 62. Waarmede men vergelijke het zoo bekende δακρύοεν γελάσασα bij *Homerus*, en δακρύοεν γελόων bij *Orpheus*. — *droaf-schaed*, droevige d. i akelige schaduw, Figuurl. voor *droefheid*, I d. 170. — *Droaf-ſwart*, het treurige zwart, (rouwgewaad) I d. 153, 155. — *Droaf-hertig-*

heyt, droefgeestigheid, II d. 79. — Verder *Droaffenisse*, droefnis, droefheid, I d. 170. II d. 75. — *Droaftme*, I d. 203 — *Droafte*, I d. 214. — *Droafheijte*, I d. 41, 42, 44, II d 59, 68, 81, enz.

DROAGEN, slapen, sluimeren; droomen, I d. 4, 8, 69. 106, 115. 210. II. 71. Onpersoonlijk: *Him droaget dear 't Luy-lecker-Lán*, hij droomt daar van 't Lui-Lekker-land, I d. 70. Zoo zegt ook *Maerlant*, *Hem droemde*, II 24, 7. Vergel. I. 115, 4.

DROAME, een droom, II d. 71, 111. Eng. *Dream*.

DROASHEYD, eigenl. *slaapzucht*. Figuurl. komt het voor I d. 94, voor *kwaadaardigheid*, *kwelzucht*, *overmoed*, van *Droas*, of *Droes*, door *Kiliaan*, vertaald door Gigas, homo membris et mole valens. Doch eigenl. is 't een *spook*, *een geest*, *Duivel*. Zie *Weiland*. Van daar het W. W. *Droasjen*, door *Kiliaan*, in *Droosen*, vertaald dormitare dormiscere. Nog is bekend *Droosig*, slaperig, sluig, voorts ongesteld. *Weiland* in *Droes*, geeft op *een droezig paard*; dat is in Friesland, *in Droesig*, of liever met de T, *Troesig hijnser*. Bij *Bredero*, in *Angeniet*, V hand. 3 uitk. komt *Droes* zeer nadrukkelijk voor. *Angeniet* was op een wolk al zingende ten Hemel gevoerd: *Jupiter* haar vernemende vraagt aan *Saturnus*:

Wat vreemdigheydt is dit? wie steygert in mijn throon,
Dien de verborgenheijdt bekent is van de Goon?
Ons nochtans onbekent? *Ist ijemandt van de Reusen*,
Dien ick met blixem liet den kop aan stucken kneusen?
Neen, die zijn wel bekent: ist dan de *Droes*? nu spreekt.
Saturnus antw. Neen *Jupiter*, hoewel daar weijnigh aan ontbreekt,
S' is anders *Droes* genoeg om mannen te vertoornen.
Jupiter Wel wat ontbreekt haar dan? *Saturnus*. Niet anders als de hoornen,
Die set sij in 't gemeen de mannen op de kop.
Jupiter Soo is het dan een Vrouw?

In 't eerste geval staat de *Droes* voor den *duivel*, in 't tweede heeft het de verhouding van een bijvoegl. N. W. b. v. *boos*, *helsch*, *kwaadaardig*.

Dit woord heeft met de twee vorigen vermoedelijk eenen oorsprong. De beteekenis van *spook*, *booze geest*, staat met

droomen zeer goed in verbindtenis: *Een ſchrikbeeld in den droom.* Aan *Druſus* is hier niet te denken.

DROCK, druk, bezig, I d. 33, 57. *Hooft*, Gedicht. bl. 117, Het is er *drang* en *drok*. *Drokheid*, bl. 151.

DRUWCKJEN, drukken; prangen, ſmart veroorzaken, I d. 112, II d. 101. Verled. Tijd, *Druwcke*, I d. 120. Figuurl. Mey ynſiern' *druwckjen* ſen hert-gruwns *paeij*, d. i. met een hartelijken kus op de lippen te drukken, kort: hartelijk kuſſen, I d. 229. — Zamengeſt. *Nead-druwckjen.* Zie ald. — *Druwck*, druk, drukkerij, I d. 91, alwaar men ook vindt *Druwckerye.* — Voor *druk*, *ſmart*, I d. 44, 91, 99, 121, enz. Tweede N.-V. *Druwcks*, I d. 124, 142, 147. Zamengeſt. *Druwck-droaf*, bedroefd van druk, I d. 91. — *Druwck-perſe*, de drukpers, I d. 91. — *Druwck-pliz*, drukplas, drukpoel, I d. 155. — *Druwck-poelle*, drukpoel, I d. 191, of jammerpoel.

DRUWG, DRUWGE, droog, I d. 48, 53, 56, 64, 90, enz — *Druwgte*, droogte, I d. 130, 215. — Zamengeſt. *Druwgeweij*, wegdrooger, (een bijnaam van de zon) I d. 56. — In de *Bijdrag.* van *Waſſenb.* I, 153, 165, *Drug*, *drugge.* Elders vind ik ook het W.-W. *Druwgjen*, droogen, dat thans veelal bij inkorting is *Druije.* A. S. *Drugan.* Eng *Drie.* Zie *Junius.*

DRUWEN, druiven, uvae, I d. 67. Figuurl. zweeren, blaauwe puisten. In de *Bijdrag.* van *Waſſenb.* (bij zamentrekking) *droen*, *wijndroen*, I 167.

DRUWL-DOD, ſuffende, duttende, eigenl. met lange hangende ooren, gelijk de honden. I d. 91. *Starter* Fr. L. bl. 116, b. Dat ghij nu dus ſpraekloos en *Druloorigh* ſit. Het W.-W. *Druijlen* leest men onder anderen bij *Van der Veen*, Overz. Gez. bl. 380, Als Midas ſitten *druijlen.* En *druijlen* in den hoeck, ald. — *Drulooren* bij *Bredero*, in 't *Moortje.* Wel hoe *Drul-oorje* dus? Hoe dus verbaest van wezen, en preutelt binnens monts, enz. In *Jerolimo*, Ay lieve ſiet Jan Knol eens *Druijlooren*, hij ſlaat of hij ſot is. *Druijlen*, in *Stomm. Ridd.* Ay ſiet hem eens gaan *Druijlen.* *Spel op 't O. Liedt Het daget u. d. o*, om een gang ſoo kibbelen en *druijlen.* *Hooft* gebruikt *Druilen*, enz. meermalen.

DU, du, gij, tu, I d. 2, 6, 24, 40, enz. In de *Bijdrag.* van *Waſſenb.* I, 140, *Doe.* Bij anderen *Dou.* Vergel. *Datſtu*, *datſte*, in *dat*, enz.

DUCHTGJEN, DUCHTJEN, duchten, vreezen, II d. 49. 95. *Ducht*, voor vrees, *Melis Stoke*, IX, 792, enz.

DUTTEN, dutten, ſuffen, mijmeren, treuren, het hooſd laten hangen, I d. 91. Van een ſlapenden, beteekent het *knikkebollen*. — *Dutheyte*, treurigheid, I d. 91. *Baerdt*, Deugdenſp. bl. 90, Hy *dut*, bij ſuft. — *Bedut* bij *Kamphuijzen*, St. R. bl. 346, 't Hart is angſtig en *bedut*. Pſalm, bl. 337, Het hert, benert, is angſtig en *bedut*. — *Dut*, *Van der Veen*, Overz. Gez. bl. 205, Diep in *dut* raecken. *Nickerſp.* bl. 158, U zaken zijn in den *dut*. *Kamph. Pſalm.* bl. 9, ontleegt van allen *dut*. *Cats*, I, 189, b, In *dut* ſitten. — Zamengeſt. *Bredero*, in *Rodd.* en *Alphons*. En *dudd'oorigh* vruntſ hulp verwaarloost en verſuymt. In *Griane*, De vensters van mijn hert *dudd'oorigh* ſijn beſloten. *Minnebr.* aan M. S. *Dud'oorige* ſufferijen. — *Hooft* gebruikt ook *dut* meermalen in zijne N. H. b. v. bl. 2. Den kloekſten hopluiden — docht dit wel een *dut* van hem. Uijt den *dut* helpen, bl. 123, enz. Zie *Dodde*, *Doddjen*.

DUW, eene duif, I d. 69. — *Du*, genit. *duuz*, plur. *duen*, Deminut. *duce*, II d. 5, 6, 8, 10. *Maerlant*, *Duue*.

DUWBBELD, dubbel, tweemaal, tweevoudig, Fig. valsch, onoprecht I d. 16, 32, 214. II d. 52. — Ook *Duwbbel*, *Duwbbele*, I d. 59, 61, 219, 231. — Zamengeſt. *Njueggenduwbbeld*, negen-dubbeld, d. i. veelmalen, I d. 4. — *Duwbbel-duwbbeld hert*. I d. 101, hetzelfde met *Duwbbel-hertigheyt*, I d. 130, II d. 62. — *Dubbelheit* gebruikt *Hooft*, N. H. 17, 33, 36, enz. en *dubbeld* voor *valsch*. ged. 150. — *Kamphuijzen*, *Pſalm.* bl. 29, Pluijmſtrijkerij, ſchijn, *dubbelhartigheden*. Idem, ibid. 123, *Dubbeld in zijn huijd*. Maar *Dubbel-dubbel* zalig, Idem, St. R. bl. 28, voor *hoogstgelukkig*. — *Dubbelen* (voor verdubbelen) en vergrooten, *Van der Veen*, 198, enz.

DUWCKLE, boos, verkeerd, I d. 102. Eigenl. *duikende*, zich verſchuilende: dat aan de boozen eigen is. Van het W. W *Duwcke*. — Men gebruikt in Friesland nog *Duwckelhalſig*, van iemand die met het hooſd voor over gebukt gaat. Veelmalen hoort men daar ook: *In duwcklige ſleat*, een modderige ſloot, waarin de pols duikt en diep ingaat.

DUWCKJEN, DUWCKEN, duiken, onder 't water gaan, (van de viſchen) I d. 108, 208. — Dalen, nederdalen, zinken

(meestal Figuurl.) I d. 33, 99, 101, 216, 230. — *Nederdalen*, ondergaan (van de Zon) I d. 29, 59, 207. — zinken, vergaan, verloren gaan, ophouden, I d. 50, 90. — Bukken, onderdoen, zwigten, I d. 37. 61. — Zich verſchuilen, verbergen, I d. 112, 160. — Verled. Tijd *Duwcke*. Deelw. ook *Duwcke*, gedoken, nedergedrukt, I d. 133. In alle deze beteekenisſen vindt men dit W.-W. bij gelijktijdige Schrijvers, *Hooft*, *Cats*, *Huygens*, *Kamphuijzen*, *Starter*, *Krul*, *Jonctijs* en anderen, waarvan ik echter de voorbeelden *hier* niet mag aanhalen. — Vergel. *Junius* in *Douke*, *Duca*. *Kiliaan*. *Ducken*, *Duijcken*. In 't Geuſe Liedb. fol. 75 ook *Ducken*. — Zamengeſt. *Duwck-buwgjen*, nederbukken, nederhurken, I d. 98. — *Duwck-dobbe*, een zinkgat, diepte, afgrond, I d. 195.

DUWEN, (dat even als ons woord *Douwen* wordt uitgeſproken) *ſlooten*, *drukken*, I d. 30. — *Kiliaan*, *Douwen*, premere, preſſare. *Melis Stoke*, VI, 895, *Tonder-duwen*, onderwerpen, vertrappen. V. d. *Verduwen*, voor verdrukken, vervolgen, *Maerlant*, II, 353, 7. — *onverduwet*, onverdrukt, *Melis Stoke*, VII, 1175.

DUIJN, het duin, ſtrand, I d. 15. — *Ypey*, *geſch. der N. T.* bl. 104, *Duin*, Gr. βοῦνος, Acol. Δοῦνος, ook Θίν." cf. *Skinnner* et *Junius* in *Downes*. — *Gabbema*, in *Kloos Kraam*, bl. 168, De *duijn-rots-top*. Zie verder *Weiland*.

DUIJN, vol, zad, beſchonken, bezopen, I d. 79. *Baardt Deugdenſp.* bl. 288.

Een volckjen, dat ſigh in de kluijn
Suipt alle dagen *dik en duijn*.

vermoedelijk behoort dit tot het volgende W-W. *Duynjen*, wijl ſterke drank de menſchen veelal *dol* en *razende* maakt.

DUIJNJEN, razen, tieren, woeden, I d. 79. Bijzonder wordt dit in Friesland van de runderen gezegd, wanneer dezelve tochtig door het land loopen en rennen. Vergel. *Waſſenb.* Idiot. in *Duinsch*. — A. S. *Dynan*, ſtrepere, ſonare. *Kiliaan*, *donen*, tonare, ſonare, reſonare. *Teutonista*, *Doenen*, hellen, luijden, intonare, inſonare, perſonare. *Junius* in *Dinn*. Aanverwanten zijn, *Donder*, *Donderen*, *tonare*, *tinnire*, *tin-tin*. Zie ald.

DWAELJEN, dwalen. Verled. Tijd, *Dwaelde*, (ons *dwaalde*) I d. 154. A. S. *Dwelian*. Vergel. *Junius* in *Dwaale*. Zie *Dwijlen*.

DWAEN, doen, I d. 1, 3, 6, 17, 21, 23, enz. Als Z.-N-W. heeft het den Genit. *Dwaens*, I d. 184, 191, 202, enz. Staat in verbindtenis, of liever is hetzelfde, met het M. G. *T'augan*, *Gataugan*. Zie op *Daey*. Van *T'augan* komt bij omzetting van letteren *twagen*, *dwagen*, *dwaen*. — En *tuan*, *tuon*, *duon*, *doen*. Zoo komt van *Dwaelen*, *dwelen*, *dolen*, enz. — Men vindt bij onzen Dichter, II d. 79, *Dizze dwaen*, voor *dit doen*. — Zamengeft. *Dwaens-dwerz-earsling*, averechts en verkeerd in al zijn doen, I d. 204. — *Dwaenlijck*, doenlijk, II d. 72. Men vindt ook *Dwean*, zie *Oon-dwean*. *Van der Veen*, *Overz. Gez.* bl 376, en *Baardt*, *Deugdenfp.* bl. 357 en 373, gebruiken *doente*, *doent*, voor bedrijf, gewoonte. *Veel gedoens*, *Heemskerk*, *B. A.* bl. 129. *Gedoente* is in Friesland, in onderfcheidene beteekenisfen, nog in gebruik.

DWARLL'-PâD, kronkel-pad, I d. 102, dwarspad. Staat in verbindtenis met *Dwars*, *dwerz*.

DWELMJEN, dwelmen, bedwelmen, van zijn fluk raken; Onzijd. I d. 128, 222. — V. h. *Dwelme*, bedwelming, verwarring, I d. 34, II d. 86. — Zamengeft. *Dwelm-goe goed*, goederen, geſchikt om ons te bedwelmen, onze verbeelding op te wekken, met een woord, *ingebeelde goederen*, zoo als alle roofgoederen zijn, I d. 214. — *Dwelm-ſinnig*, zinnen-bedwelmend, II d. 86, 100. *Kamphuijzen*, *S. R.* bl. 174, *Dwelmluk*, ingebeeld geluk, bedriegelijk- of fchijn-geluk. *Baardt*, *Deugdenfp.* bl. 210, fchijnt, D'aff-geconterfeijte *dwelm*, te nemen voor *den bedrogen' afgefchilderden*, die in zijnen waan meent, dat het afbeeldfel hem wonder wel gelijkt. Zie *Dwijljen*.

DWERZ, dwars, fchuins, fcheef, I d. 118, 204, 219. In 't *Geuse Liedb.* vindt men *Dwers* en *Dweers*. Bij *Kiliaan*, *Dwaers*, *Dweers* en *Dweersch*. Bij *Melis Stoke*, *Dwers*. En zoo ook bij de Lateren, en Tijdgenooten van onzen Dichter. Maar bij den *Teutonista*, *Twars*, verkeert, obliquus. Hiermede ftemt wel overeen, *Twes oos* (lees *Twers oars*) *geheel anders*, in de *Bijdragen* van *Wasfenb.* I, 155, 160. En *Twos* (lees *Twors*) en *lelk*, dwarsdrijvig en boos, bl. 156. Ook nu hoort men in Friesland zeer vaak *Twars*. A. S. *Thwijrl*. Engelsch, *Thwart*. — *Twars*, ſtaat voor *To wars*,

gelijk *Tjin* voor *To jin*, enz. Het grondwoord is *Waren*, waarvan *dwaren*, *dwarelen*, contr. *dwarlen*, L-Fr. *Twerjen*, *Twierljen*, enz. Zie *Twerre*. Vergel. *Bilderdijk*, *Geſlachtlijst* in *Dwarl*. Zamengeſt. *Dwerz-drieuwen*, dwarsdrijven, tegenwerken, zich aankanten, II d. 104. — *Dwerz-drieuwe*, dwarsdrijving, tegenkanting, I d. 166. — *Dwerz-drieuwsch*, dwarsdrijvig, vijandig, I d. 164. — *Dwerz-ſlien*, een dwars-ſteen, ſteen dwars over den weg, I d. 146. — Bij *Hooft* vindt men *Dwers-drijven*, *Dwers-drift*, *N. H.* bl. 253. *Overdwers-drijven*, *N. H.* bl. 165. En *Dwersheid* van het Lot. *Verſch. Ged.* bl. 366. Zie *Oer-dwerz*. De Ouden zeiden ook *weder-drijven* (*weder-driven*). Zie een voorbeeld hiervan bij *Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verſcheidenh.* III, bl. 166, Coll. bl. 172.

DWIJLJEN, ijlen, bazen, in den ſlaap, aliena loqui, II 71. — Zamengeſt. *Dwijl-kât*, wartaal. I d. 227. — *Dwijl- in dwelm-ſinnig*, door *Ten Kate junior* vertaald door *Dwaal- en dwelm-zinnig*, II d. 86. — Het grondwoord is *ijlen*. Zie *Ealjen*. — *Teutonista*, *Baſen*, *dwelen*. — *Dailen*, *doelen*, *dwelen*. — *Erren*, *dwelen*. — *Erregaen*, *dwellen*, bl. 99, b. — *Bijſtren*, *dwelen*, erren, baſen, dolen, verwilden, wiltloopen, enz.

DWIRG-MANKE, een dwergje, II d. 95. Zie *Junius* in *Dwarf*, en *Weiland* in *Dwerg*.

DY, U, tibi, te, I d. 1, 2, 3, 6, 8, 9, enz. — *Dijn*, uw, tuus, I d. 2, 6 — 76 — 146, enz. Zie *Waſenb. Idiotic.* en bl. 140, enz.

DY, de, Lidwoord. Bijna op elke bladz. Zie *De*.

DY, die, welke, qui, quae, I d. 1, 3, 4, 7, enz. *Dy-ſe*, die Gij, I d. 44.

DY, die, dezelve, is, idem, I d. 3, 10, enz. *Dy ſalme*, II d. 93, m. *Dy ſelle*, ibid. fin.

DY DEKERS YENS! eene Interjectie, I d. 1. Hier voor vindt men *Duijcker!* Bij *Bredero*, *Klucht v. d. Koe*, *Wat duijcker!* *O duycker* in *Griane*, IV deel, 4 Bedr. De *Duijcker* haelt d'ouwe Meer, in *Schijnheilig*, IV Bedr., 5 Toon. Gans duijſent *Duijckers*, ibid. III Bedr. 10 Toon. — *Huijgens*, *Klucht*, bl. 605, Waer *Duijcker* bleef Claes oock. — *Duyventer* vindt men bij *Bredero*, *Stomm. Ridd.* Wie *Duyventer* of het heur inſteeckt. — Dat ook in *Friesland*

nog in gebruik is, *Dijveker*, (in, *wat Dijveker nog to*) alsmede *Dijvekater*, (*Dy Dijvekater*) weet elk Fries. Dit laatſte, waarvan de overigen verkortingen zijn, ſchijnt ons den oorſprong aan te wijzen. *Deuwekater*, dat men vindt bij *Bredero*, in *'t Moortje*, V d., 5 Bedr. En alle Drie-Koningen ſtuurde ſy ons een moije *Deuwekater*; dit wordt door *Kiliaan* verklaard, in *Duijven-kater*, door Libi genus, quod ſtrenae loco datur, etc. En gaarne ontleende men de Interjectien van iets aangenaams, b. v. ſpijzen. Zie *O Jouw'ren groat!* — In *it libben fen Aagtje Ysbrants*, bl. 6 leest men *Dy Dijker!* En bl. 7. *Het Dijker nou!*

DYEN, dijen, dijgen. Zie *Bedyen.* — *Tijgjen*, *Tjean*, *Tjuwgjen.*

E.

EA; ooit, immer; altijd, I d. 89, 208, 218, 224. Zie *Æ.*

EACK, ook, I d. 1, 8, 11, 14, enz. Zie *Æck. Junius* in *Eac*, *eak*, *eke. Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verſcheidenh.* III, 46, leidt *oek*, *ook*, af van 't oude *Oeken*, vermeerderen, en zegt, d. t p. bl. 23, dat *of*, in de vroegere taal ook *Och* en *Ocht*, met ons *ook* zamenhangt. *Oeken*, Lat. *Augere* ſtaan in verbindtenis.

EAG, oog, I d. 2, 3, 13, 15, 18, enz. *Ypeij*, *Geſch. der N. T.* bl. 99. — Genit. *eags*, I d. 121. Meerv. *eagen*, I d. 3, 20, 27, 50, enz. — Deminut. *Eaghje*, oogje, I d. 51. — Zamengeſt. *Eag-drippe*, een oogdrop, traan, I d. 52. — *Eag-drippe-ſtirtreijne*, een vloed van tranen, I d. 184. — *Eag-dol-gljoerjen*, het nederzien; toeverzigt, bewaring, I d. 197. — *Eag-loayts*, de aanſchouwing, het aanzien, I d. 211. — *Eag-leage*, het vuur der oogen, vlammend oog, I d. 227. — *Eag-merck*, oogmerk, I d. 42 — *Eag-micke*, opmerking, opzigt, toeverzigt, I d. 217. — *Eag-pincke*, oog-pinking, het pinken met de oogen, I d. 179. — *Eag-pinckjen*, eig. pinken met de oogen; figuurl. het ſchijnen en flikkeren van maan en ſterren, I d. 190. — *Eag-ſchijne*, oogenſchijn, I d. 206. — *Eag-sjeanlijck*, oogenzienlijk, zigtbaar, I d. 154. (*Occhſienlik*, *Maerlant*, I, 101, vs. 62.) — *Eag-trien*, een traan, I d. 193 — *Eag-*

trienjende, ſchreijende. I d. 161. (*Maerlant*, II, 455, 61; *Traen-oge*, traanoogende, met tranen in de oogen.) — *Eag-weijdjen*, de oogen laten weiden; overzien, I d. 91. — *Eag-weijtſe*, oogwake, oogen-wacht, I d. 119. — *Eag-wiet*, oognat, tranen, I d. 164. — *Eagen-ſinne-fjoer*, oogen-zonnevuur, 't ſchitterend vuur der oogen, I d. 32. — Het W-W. *Eagjen*, oogen, beoogen, de oogen op iets vestigen, I d. 43, 46, 127, 208. Zie *Ægjen*.

EALJEN, ijlen; mallen, raaskallen, I d. 29. 53. V. h. zamengeſt. *Eal-lijlle-bortlijck*, dartel, ſpeelziek, I d. 54. Zie *Dwijljen*. *For-eald*.

EANG, EANGE, ang. bang, beangst, I d. 167, 183. — *Eangſte*, angst, vrees, I d. 41, 86, 101, 113, enz. — *Eangſtig*, angſtig, vreeslijk, I d. 30. — *Eangſte-leas*, zonder vrees, I d. 192. — *Eangſte-tril-kâd*, bevend koud, trillende. van angst, I d. 155. Zie *Æng*.

EANSICHT, EANSICHTE, aanzigt, aangezigt, I d. 39, 41, 106, 121, 139, 140, enz. — Genit. *Eanſichts*, I d. 154, 165, enz. — Zamengeſt. *Eanſichte-glanze*, de glans des aangezigts, I d. 164. — *Eanſichte-ſoer*, zuur gezigt, ſtuursch gelaat, I d. 222. Zie *Ænſicht*, dat in Zeeland nog zoo gehoord wordt.

EAR en EARE, het oor, I d. 24, 68, 69, 99, enz. *Ypeij*, *Geſch. der N. T.* bl. 100. Zie *Æer*.

EARM en EARME, een arm, brachium, I d. 66, 99, II d. 86. In de *Bijdr. van Waſſenbergh*, I, bl. 159, 162, *ierm*. (waar de I eene litera Prosthetica is.) *O. F. IV. Eerm. Melis Stoke*, II, 912, *Aerm*. Vergel. *Huijdecoper*, in *Not. Waſſenbergh*, *Bijdr.* II, 24. — Genit. *Earms*, brachii, I d. 167. — Zamengeſt. *Eerm-booghe*, armboog, ellehoog, II d. 11. — *Earme-klimme*, omarming, omvatting, omhelzing, I d. 224. — Het W-W. *Earmken*, omarmen, omhelzen, I d. 172.

EARM, EARME, arm, pauper, I d. 2, 9, 12, 41, 55, enz. *Melis Stoke*, *Cats*, en anderen, *Erm*. Zie *Junius* in *Earm*. V. h. zamengeſt. *Earmoed* en *Earmoede*, armoede, I d. 128. II d. 91, 102. *Bijdr. van Waſſenb.* bl. 154, *Eermoe*. — *Earmhertig*, armhartig, barmhartig, I d. 40, 126. II d. 73, 80. Voor *armzalig*, *ongelukkig*, II d. 112. Compar. *Earm-hertiger*, barmhartiger, II 68. Schoon is de ſpeling bij *Hooft*, *N. H.* bl. 568, uit *armhartigheyt* of uit *barmhartigheyt*.

EARNE, een arend, I d. 117. Zamengeſt. *Earns-kloere*, arendsklaauw, I d. 86. Zie *Waſſenb. Bijdr.* II, bl. 24. A. S. *Earn.* Eng. *Ern. Teutoniſta*, *Arn*, in *Adeler. Maerlant*, I, 263, 20, Een *Aren;* Ibid. 264, 8, twee *Aernen.* Wegens de afleiding en beteekenis van dit W. zie men *Weiland*, *Synonym.* I, 90, die *Adelaar* houdt voor uit *Adel* en *Aar* zamengeſteld. *Bilderdijk*, *Geſlachtl.* die *Arend* afleidt van *Aren* of *Erren*, zweven, zwieren.

EARNJEN, zeggen, ſpreken, praten, met zekeren ernst. Voorts vermanen, onder het oog brengen. Ook behartigen, (oudtijds benaarſtigen) met ernst najagen. I d. 33, 53, 102, 117, 122, enz. *Den vrede najagen*, I d. 200. — *Teutoniſta*, *Eerenden*, in *Baitſchappen*, bl. 19, b. A. S. *Ærend*, nuntium, mandatum. Vergel. *Junius* in *Errand. Waſſenb. Bijdr.* II, 36.

EARNSTE, ernst, I d. 113, 162. — Zamengeſt. *Earnst-heftig*, ernsthaftig, I d. 200, II d. 88. — *Melis Stoke*, *Eernſte*, IX, 682. Zie *Huijdecoper* ald. — *Kiliaan*, *Eernst*, *Ernst. Bredero*, *Aernst*, in *'t Moortje.* Vergel. *Junius* in *Earnest.* — *Kamphuijzen*, *Ernstachtigheyd*, *Pſalm.* bl. 207. — *Ernstmoedig*, ibid bl. 137.

EARSE, EARZ, de aars, I d. 74, 81. A. S. *Ears*, Eng. *Arſe. Teutoniſta. Ars.* — V. h. *Earsling*, aarſling, averegtsch, verkeerd, I d. 4, 14, 203, 204. Vergel. *Waſſenbergh*, *Idiot.* in *Aarſelings.* — *Kiliaan*, *Aerſelen*, *Arſelen*, retrogredi. Zijne ſchreden *aerſelen* zegt *Hooft*, *Verſch. Ged.* bl. 351.

EARTJEN, afweiden, afvreten, I d. 165. Zie *On-æf-earte.* Doch hier ſchijnt de Dichter in de ſpelling eene feil te hebben begaan, voortkomende uit de Frieſche uitſpraak, waarin de *R* ſoms ſlechts flaauw, ſoms geheel niet gehoord wordt. Men behoorde te lezen: *Eattjen* of *Ettjen*, en *On-æf-eatte*, of *on-æf-ette.* In de *C. F. W.* bl. 330 leest men *Eth* voor weiding. In de Aanteekeningen ald. wordt dit woord afgeleid van 't A. S. *Ette*, cibus, en er bijgevoegd *Ettan*, herbidum ſolum, en uit *Kiliaan*, *Etten*, pascere pecus, in arvis aut pratis, en *Ettinghe*, pascua." Hierbij kan men nog voegen, *Etgroen*, uit *Jonctijs*, *R. O.* bl. 37, en uit *Kiliaan*, *Eetgroen*, naeweyde, ſoenum cordum et ſero-

tinum. Vergel. *Weiland.* Hier mede ſchijnt verwand te zijn *Eas*, *Eaſe*, aas, esca. Vergel. *Bilderdijk*, *Geſlachtl.* in *Aas.* Thans ſpreekt men dit in Friesl. uit, als ware het *ies* of *yes*, waarvan *ieſen*, azen, *oer-ieſen*, verazen. Alsmede *IJtten*, eten, verled. Tijd *Yet*, *aet* (*Baardt*, bl. 25) nu *at.* *Eat-grien* (*iet-grien*) en *Ney-eat*, zijn in Friesland beide nog gebruikelijk. Bij *Kiliaan*, *Achter-maeye*, i. e. *nae-weyde.*

EASE, EAZ, aas, esca, I d. 100, 180. *Kiliaan*, *Aes*, esca. *Aet.* Esca, cibus.

EASE, oozen, hoozen, gieten, ſtorten, I d. 58. *Waaſenb. Idiot.* in *Ooſen.* *Junius* in *Ooze.*

EAST, het Oost, Oosten, I d. 69, 118, 138, 215, 227. — *Easten*, II d. 90. Zamengeſt. *East-lán*, het Oosten, I d. 68. — *Bredero*, in *Griane:* In 't rijke *Oosten-kundt*, in 't heete Westen mêe. *Broer Cornelis Hist.* bl. 217. *Oostlant.* Zie *Æst.*

EBBENE, Ebben, van Ebbenhout, I d. 48. *Junius*, *Eben tree.*

ECIR, ECEZEN en ECIRS, akker, akkers, II d. 4.

EED, een eed; I d. 58. Ook in de *Bijdrag. van Waaſenb.* I. 162.

EDEL, EDELE, edel, nobilis, I d. 38, 40, 43, 52, 98. Bij zamentrekking *Eel*, I d. 91. — *Edelheyt*, edelheid, (een Eeretijtel) II d. 55, 56, 58. — *Edel-ljue*, Edel-lieden, I d. 174. — *Edel-man*, II d. 83.

EER, eer, voordat, antequam, I d. 17, 18, 43, 62, 65, 95, enz. — *Eere*, eerder, vroeger, II d. 101. — *Eeren*, *eer'n*, I d. 30, 43, 79, 83, 85, enz. *te voren.* — *Eertijds*, te voren, I d. 91. — *Eere*, eerder, liever, potius, I d. 34, 59, 40. — *Eerst*, eerst, vooraf, voorheen, primum, ante, I d. 11, 12, 29, 75, enz. — *Eerſte*, *eerst*, de eerſte, primus, I d. 4, 12, 55, 91, 109, enz. — Zamengeſt. *Eerst-berne*, eerstgeboren, I d. 187. — *Eerst-kommene*, eerstkomende, II d. 107. Zie *Aerſte.*

EERE, EER, de eer, honor, I d. 55, 78, 82, 91, 92, enz. A. S. *Are.* *O. F. W. Era.* Vergel. *Junius.* in *ore.* — *IJn deugd in eeren*, I d. 122. *Fol eeren*, vol eer, eervol, I d. 150. — Zamengeſt. *Eer-aempt*, eerambt, II d. 90. — *Eer-bewerring*, bewaring der kuischheid, II d. 78. — *Eerbiedinge*, eerbiediging, eerbewijzing, II d. 93, 94. — *Eer-*

gierigh, eergierig, eerzuchtig, II d. 99. — *Eergierge*, de eergierige, eerzuchtige, II d. 99, 106. — *Eer-gierigheyte*, I d. 39, II d. 92, 99, 103. — *Eer-grittigheyt*, eerzucht, bejag van groote eer, II d. 90. — *Eere-glanze-prealle*, ſtatelijke eerepraal, I d. 225. — *Eer-gloarje*, eerepraal, I d. 83. — *Eer-heftig*, eerbaar, II d. 80. — *Eer-kranzgjen*, met eer bekroonen, I d. 108. — *Eer-kranze*, een eerekrans, eereknoon, I d. 85, II d. 54. — *Eer-leas*, eerloos, I d. 230. — *Eer-ljeafjende*, eerlievende, I d. 226. — *Eer-ljue*, vereerders, I d. 226. — *Eer-preal*, eerepraal, luister, I d. 91, en *Eer-prealle*, I d. 226, II d. 93, 107. — *Eer-ſcheyne-lyck*, met ſchending der eer, Bijw. I d. 218. — *Eer-ſjongjen*, ter eere zingen, I d. 226. — *Eer-ſlijppe*, eeretoet, ſtoet, I d. 175, *Hooft*, *Ged.* bl. 70. — *Eer-tjienſte*, eerdienst, I d. 222, II d. 100. — *Eer-tuwn*, eere-tuin, I d. 83. — *Eer-wirddig*, eerwaardig, I d. 92. II d. 58. — Het W-W. *Eerjen*, eeren, vereeren, I d. 117, 220, 221. II d. 93. Verled. Tijd en Deelw. *Eere*, *eer'ne*, vereerd, te eeren, I d. 226. II d. 92, 94.

EFTER, achter, na, I d. 50, 51, 56, 74. Zie *Æfter*. *Kiliaan*, *Efter*, iterum. *Baardt*, bl. 236, voor achterna, naderhand. *Bredero*, dikmaals *After*, voor achter. Vergelijk *Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verſcheidenh.* III, 76. — Van daar *Fen eftre*, van achteren, II d. 88. — Zamengeſt. *Efterbeck*, achter over, ruggelings, te rug, I d. 140. Zie *Oerbeck*. — *Efter-keamerke*, achterkamertje, II d. 103. — *Efterſte*, Superlat. de *achterſte*, *laatſte*. Tytel v. 't I deel, en I d. 193. *Achterſte* voor laatſte ook bij *Clignett*, *Bijdrag. tot de O. Letterk.* bl. 270.

EGENJEN, eigenen, toeëigenen. Deelw. *Eeg'ne*, I d. 120. *Kamphuijzen*, *Pſalm.* bl. 94, Harten hem *ge-eegent*. — V. h. *Egener*, de eigenaar, II d. 60, 116. — *Egentlijcke*, eigenlijk, II d. 94, 110, 111. Zie *To-eeg'ne*. *Eyne*, eigen.

ELBAST, albast, alabast, I d. 48. V. d. *Elbast're*, alabasten, van albast, I d. 3. — *Elbaster-libb'ne*, van levendig albast, I d. 31.

ELCK, ELCKE, elk, ieder, quisque, I d. 1, 2, 5, 52, 48, enz. Genit. *Elcx*, I d. 170, 190. *Elck-ijen*, een ieder, ieder een, I d. 133, 214. II d. 93, 94, 105. — *Elckom*, ieder een, I d. 32. II d. 78, enz. *Elckum*, I d. 6. —

Voor *Elck* vindt men ook bij anderen *Eltz*, v. d. *Eltjum*, elk, I d. 231. — *Elckoar*, elkander, I d. 62, 71, 117. *Mey elckoar*, met elkanderen, I d. 227. — *Elckoarme*, elkander, I d. 6, 55, 103, 172, 212, enz. Van dit woord vindt men menige verbastering, b. v. in de *Bijdrag. van Wasfenb.* I, 157, enz. *Meien korm — bij en korm — onderen korm.* In *Waatze Gribb. Br.* bl. 74 *Eltjemes*, elk. Bl. 55, 74 *Eltjoor*, elkander. *Bredero*, *met mekaar* of *menkaar.* — *After menkaar.* — *After anmenkaar*, enz. In de *O. F. W.* vindt men *Mannick*, *allermannick*, *aller-mannalijk*, *allermanlikum.* Voorts *Allerlijck*, *allereeck*, *ellic*, *elka*, *elkerlijc*, *elkerlijck orem*, *hijarem elckerlijck*, eorum quisque, — *Ellick man.* Bij *Gabbema*, *Verhalen van Leeuw. Elck man*, *elkun*, *Elk mey oemen*, *elk oemen*, enz. *Elk oedemen*, *elcoderem*, *Elk mey orem*, *menliken mey mankorum*, enz. enz. — In 't Afegabuch *Elk*, *ek.* — Ja zelfs *Melis Stoke* heeft *mallic* meermalen. *Elck*, *ellic*, finguli, is zamengetrokken uit *Eenlijk*. *Malck* in (*Malkander* uit *Manlyck*.— Vergel. *Wasfenb. Idiot.* in *Mank.* De Heer *Bilderdijk* gaat eenen anderen gang in zijne *Taal en Dichtkund. Verfcheidenh.* III, 104, 105.

EN, en, et. Zie *In*, dat meer gebruikelijk is. De Grammaticus, II d. bl. 11, noemt *en* Brabandsch.

ER, er, I d. 2, 5, 12, 14, enz. Bij inkorting *'r*, b. v. *dy'r*, die er, I d. 193. — *Er*, voor *hy*, vindt men dikmaals, b. v. I d. 59, 40, 75, 79, 93, 96, enz. II. D. *er*, *Teutonista*, *He*, *Hy*, *Er.* Vergel. *Bilderdijk*, t. a. p. bl. 99.

ERGERJEN, ergeren, aanftoot geven, I d. 160. Verled. Tijd en Deelw. *Ergere.* Van *Erg*, kwaad. Zie *Ypeij*, *Gefch. der N. T.* bl. 352. Bij *Wasfenbergh*, *Bijdrag.* I, 155, 166, leest men *Argerjen.* — In de *O. F. W.* vindt men *Eerge*, kwade: *Era*, erger: *Arra*, kwade: *Ara*, verzwakt, gekrenkt: *Eergens* en *Eergenfe* en *Ergens*, verzwakking: *Eergera* en *Ergera*, verzwakt, eigenl. *Erger: Junius* in addend. *Ar*, cicatrix. — Bij *Melis Stoke*, *Erre*, kwaad, gram, erger, op menige plaats; voor *droevig* ook. *Maerlant*, I, 231, 55, *Ergerde* en bernde met ghewelt, verdelgde en verbrandde. Confer. *Junius* in *Erke*, *Weiland*, in deszelfs *Woordenboek*, en *Synonym.* I d. 58, 59. — Van hier *Ergerlijck*, aanftootelijk, II d. 69.

ERVE, erve, erf, erfenis, I d. 105, 182, 228. *O. F. W. Eerwa*, erf; erfgenaam; land, bezitting. *Eerfnama* en *Erf-*

nama, erfgenaam, (*Maerlant*, I, 171, 28, *Arfname*) *Eerved*, (van *Eerwen*) ge-erfd. — *Landr. van Wedde*, enz. *Arve*, land, huis, en het er bijbehoorende Land: *Arfsit*, erfzate — A. S. *Orf*, pecus, bona, facultates. Behoort tot *Arvum*. *Bilderdijk*, *Geslachtl.* — Het W-W. *Erven*, Erven, I d. 148. — *Ervenis*, erfenis, I d. 166, 196. — *Erve-eyndomme*, door erf verkregen, (erflijk) eigendom, I d. 188. — *Erve-eyn*, hetzelfde, I d. 189.

ESEL, **ESELE**, een Ezel, II d. 91. Vergel. *Junius* in *Asse*. *Bilderdijk*, *Geslachtl.*

ET voor *Het*. I d. 2, 3, 4, enz. Zie *It*.

EVEN, Even. I d. 6, 22. - *Evenwol*, evenwel, nogtans. I d. 135. II d. 45, 65. Zie *Lijckewol*.

EY, ei, ai, ach. I d. 8, 9, 23, 24, 49, 64, 163. II d. 53, waar men leest *Ey! Gy!* Zie korte Aanteek.

EY, een ooi, ooilam. I d. 21. *Junius* in *Eg*, *Egg*. *Bilderdijk*, *Geslachtl.* O. F. W. *Ey*.

EYDJEN, **EYDGJEN**, eggen, I d. 57. Figuurl. benadeelen, ſchelden, lasteren, II d. 50. Van *Eijde*, een Egge, dat men leest, I d. 72. Vergel. *Huijdecoper* op *Melis Stoke*, Deel III, 284. *Waasenbergh Idiot.* - Zie *Igge*. - Zamengeſt. *Eydtijnjen*, Eig. met de tanden der egge het land ſlechten. Figuurl. *berispen*, *wraken*, *hekelen*. Voorr. Dit woord is zamengesteld uit *Eyde* en *Tijnjen*, welk laatste komt van *Tijne*, tand. Zoo gebruikt men het nog meermalen in Friesland, b. v. *De Tijnnen jenne ſorcke*. Vergel. *Junius* in *Tines*. En *Clignett*, *Bijdr. tot de O. Lett.* 356.

EY-LÂN, Eiland, II d. 63, 73, 82, 98. - *Eylânne*, I d. 221. De afleiding van dit woord is onderſcheiden: ſommigen leiden het af, van *ey*, oog, en daar onder *A. de Rooy*, *Mengelſt.* in v. *ooghe*, *Bilderdijk Geſlachtl.* en anderen; doch eenigen van *ey*, dat oudtijds *water* beteekende, en onder deze laatſten telt men *Weiland*, en reeds voor hem *Junius* in *Iland*, en *Kiliaan*. Nog een derde gevoelen is er geopperd door *Hamconius*, die het in *Friſia*, fol. 90, afleidt van *ei*, ovum. Elk kieze hier. Ik houd het niet *Kiliaan* voor *Terra*, *ſalo aut aquis inclusa*. Inſula, quaſi in ſalo. Vossius in Etymol.

EYN, **EYNE**, eigen, I d. 2, 14, 18, 32, enz. V. d. *Eyn-*

dom, *Eyndomme*, eigendom, I d. 62, 64, 177, 228. — Zamengeſt. *Eyn-berne*, eigen-geboren, echt, I d. 36. — *Eyn-deele*, het eigen deel, loon, I d. 100. — *Eyn-deel-erve*, toegedeelde erfenis, I d. 105. — *Eyn-deeljen*, zoo deelen dat elk zijn eigen deel krijge, verdeelen, I d. 220, II d. 104. — *Eyn-herts-bloed*, zijn eigen bloed, uit hartelijke liefde voor ons geſtort, I d. 175. — *Eyn-lân*, ons eigen land, I d. 231. — *Eyn-mijnjen*, voor zich zelven mijnen; zich toeeigenen, verkrijgen, I d. 87, 196. (*Eygenen* voor *gewinnen*, *Bredero*, *Lof v. d. Arm.* — *Mijnnen*, *Van der Veen* O. G. 355.) — *Eyn-ſalme*, eigen, haar eigen, I d. 25, II d. 70. — *Eyn-tinck-great*, eigendunkelijk groot, I d. 129. — *Eyn-ſchuldige Dey-dolck*, zelf-ſchuldige moorddolk, d. i. de moorddolk, waarmede hij zich ſchuldig had gemaakt door er vooraf anderen mede te dooden, I d. 201. — *Eyn-wittert*, eigen-wijze. 2 Sneld. vooraan. — *Eyn-yerdjen*, als eigen grond bebouwen, I d. 148. — Van *Eynjen*, Verled. Tijd. *Eynne*, Deelw. *Eyne*. — komt van 't A. S. *agan*, poſſidere, van waar *agan*, *agen*, proprius. In de O. F. W. *ain*, *ayn*, eigen. Verwant met ἔχειν, habere, Imperf. ἔιχον. Zie *To-eynjen*.

EYN, een Endvogel, Eend, I d. 57, 72, 174. *Teutonista*, *Ant*, *End*. *Antſogel*, *Entſogel*. *Marnix*. R. B. fol. 185, verſo *Eynt-voghel*. *Kiliaan*, *Endte*, *Endt-voghel*, anas.

EYN, EYNE, een einde, I d. 4, 14, 15, 18, enz. Meerv. *Eynen*, fines, I d. 157. — Het W-W. *Eynjen*, en *Eyngjen*, eindigen, I d. 29, 42, 44, 46, enz. Verled. Tijd, *Eynne*, I d. 17, 91, 157. Deelw. *Eynge*, I d. 141, II d. 67, 97, enz. In de *Bijdr.* van *Waſſenbergh*, I, 156, 168, enz. *Eindigje*. Vergel. Denzelven, *Idiot.* in *Einden*. *Heemskerk* en anderen *Eynden*. — Zamengeſt. *Eyn-leas*, eindeloos, I d. 43, 93, 118, enz. — *Eynlinge*, eindelijk, I d. 36, 42, 90, 224, enz. — *Eyndlinge*, II d. 52. — *Eyn-oere*, b. v. *Buwſte eyn-oere*, zonder einde, oneindig, eeuwig, I d. 106. — *Eyn-pealle*, eindpaal, I d. 228. — *Eynel-pealle*, II d. 85. — *Eyn-uwtterjen*, (*it*) het eindigen, het einde, II d. 109. — *O. F. W. Ein*, *Eind*, finis. *Einda*, *eindige*, finiri.

EYNSER, een unſter, ſtatera, I d. 214. — *Eynſerjen*, met een unſter wegen; wegen, opwegen, II d. 107. Verled. Tijd, *Eynſere*.

F.

FAANTZIN, een vierdedeel; (tegenwoordig *Feantje.*) II d. 4, 11. Deminut. van *Fean*, waarvoor men in de ſteden zegt *Varl*, (voor *Vardeel*) *verl* (*verdeel*) *varndeel*, *verndeel*. In de *O. F. W. Fiarendeel*, *Fiaerndeel*, en *Fiarndeel*. Bij *Gabbema*, *Fiaerndel*. *Landr. van Wedde*, enz. *Verendeel*. Vergel. *Waſſenbergh Idiot.* in *Fandeltje*.

FÂD, een voogd, beſtuurder, verzorger, I d. 56, 82, 141. Ik leid dit woord, met den heer *Bilderdijk*, *Geſlachten der Naamw.* bl. 152, zoo wel als *Fader*, af van *Fa-en*, (*va-en*) aannemen, verzorgen, onderhouden, voeden; als zijnde dit de eigenaardigſte en natuurlijkſte afleiding. Vergel. ook *Ten Kate*, II, 8, 9 V. h. *Fâddye*, voogdij, beſtuur, imperium. Zie *Wrâd-fâddye*. — *Fâd-ſchippe*, voogdijſchap, heerſchappij. I d. 186. *Hooft*, *N. H.* 265, en *Kamphuijzen*, *Pſalm.* bl. 30, *Bevoogden*, beſturen, beſtieren. — *Hooft*, *N. H.* 54, *Kamphuijzen*, ibid. 183, en reeds *Melis Stoke*, I, 1163, *vervoogden*, in dezelfde beteekenis. Bij *Hooft*, 78 is de beteekenis wat krachtiger, en helt over tot *beheerſchen*, *overheerſchen*, *den meester ſpelen*. De overgang van 't eene tot het andere zit in de menſchelijke natuur.

FÂDE, eene vouw, plooi, plica. II d. 47, IJnne jamckſte *jâdè to ſlaen*, figuurl. voor *ten beste op te nemen*, optimi conſulere. *Maerlant*, II, 466, 45, Dat *keert* ſoe *in de beste vonde*. *Teutonista*, *Valde*. Eng. *Fold*. Zie *Junius* en *Weiland*. In zamenſtelling is dit woord zeer gebruikelijk, b. v. *Yen-jâde*, *Sân-jâde*, *Tuwſend-jâde*, enz. — *Fâdjen*, vouwen. — Deelw. *Fâden*, *fâd'ne*, I d. 25.

FAECK, vaak. dikmaals, I d. 71, 86, 104, 231, enz. *Al to ſaecke*, II d. 47.

FAEM, maagd, meisje, jongvrouw, I d. 3, 5, 12, 13, 56, 50, enz. In het II d. bl. 4 & 7, met twee AA *Faam*, Genit. *Faams*, meerv. *Famnen*, ald. en I d. 1, 52, 53, 76, 81. Hier voor leest men in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 162, *Vaanen*, verkort voor *Vaamnen*. *Waatze Gribb.* bl. 98, ook eenige malen *Famnin*, doch bl. 3, 50, 75, bij misdruk *Fammin*, dat eerst in lateren tijd is in gebruik gekomen. Vergel. *Waſſenbergh*, *Bijdr.* II, 11. In de *O. F.*

W. leest men *Famna* voor *maagd, meid, jongvrouw.* — Verkleinw. *Famcke*, I d. 2, 3, 32, 38, II d. 62. — *Famcke-bern*, maagd, dochter, I d. 85. Thans zegt men *Fanke*, dat ik ook in eenige liedjes vind, b. v. in de *Burkery.* — Zamengeſt. *Famne-bed*, maagdebed, I d. 16. — *Famne-buwn*, eene bende, (menigte) van meisjes, I d. 11. — *Famne-pronckjen*, vrouwen-pronk. I d. 51. *Famne-raeye*, maagdenreye, I d. 174. — *Famne-tróyer*, een looper naar de meisjes, een vrijer, II d. 62. De herkomst is gemakkelijk op te maken.

FAER, (zamengetrokken voor *Fader*) een vader, I d. 4, 36, 69, 181. Vergel. *Ypeij, Geſchied. der N. T.* bl 97. *Ten Kate*, II, 9. — V. h. *Faderlijck*, I d. 39. — *Fader-lân*, Vaderland, II d. 53, 86, 114, 115. Zie *Fâd.*

FâL, een val, lapſus, interitus, pernicies, I d. 16. — Toonval, melodia, kadans, cadence, I d. 83. — Welgevallen, I d. 56 *Hooft, Ged.* bl. 178. — *Fâllen*, vallen, b. v. in handen I d. 80. II d. 99. — Door de vingeren vallen, II. d. 99. — Gevallen, accidere, II d. 64. — Vervallen, in verbaſtering. II d. 92. — Zuur, laſtig, zwaar vallen, II d. 74, 109, 116. — Vallen, zijn, b. v. traag vallen, I d. 64. — Aan iets vallen, aanvallen, beginnen, I d. 80. — Verled. Tijd *Foel*, II d. 74. Deelw. *Fâln*, II d. 99. *Maerlant*, Verled. Tijd *Ghevel*, I d. 1023, 1209. — In *'t Aſegabiuch.* bl. 263, 264, *Falla*, vellen, dooden. Zoo is bij ons *Vellen* nog bekend. *Verg.* behalve anderen, *Junius* in *Felle. Stoke*, VIII, 715. Zie *Pijk-ſelljen.*

FALSCK, FALSCKE, valsch, bedriegelijk, I d. 16, 59, 128, 160, 203, 204. II d. 77, 91. Men vindt ook *Falſche*, b. v. *Falſche minten*, valſche munten, figuurl. Valschheid, arglistigheid, I d. 100.

FANGEN, vangen, I d. 10. Zie *Fean. O. F. W. Fax-ſang, Ketel-ſang*, enz.

FâNLJEN, vandelen, gedurig bezoeken; inzamelen, vergaderen, b. v. *Foecken-ſânlje*, I d. 76. *Fânlte* vindt men II d. 15. Dit Werkw. is een deminutivum van *Fanden, vanden*, viſitare, c. gr. aegrum, *Kiliaan.* Vergel. den *Teutoniſta*, de *O. F. W* 260, 351. *Waſſenbergh, Idiot* in *Fandelen*, en *Cugnett, Bijdr. tot de O. Ned. Letterk* bl. 137. Noot. *Vanden* is van den Verled. Tijd van *Vinden*, zeer waarſchijnlijk herkomſtig.

FEAL, val, I d. 50. Cf *Junius*, in *Pâle*, pallidus, en *Weiland*.

FEAN, vangen, I d 76 *Kiliaan*, vet. *Vaen*, i. e. vangen, capere. *Maerlant*, I, 226, 49, heeft *ick va;* en zie daar de bron van *vaten*, *valten*, *vaden*, *vadem*, *vademen*, *vângen*, enz. Vergel. *Bilderdijk*, *Geſlachtl. der Naamw.* bl. 132. *Clignett*, I. l. 172, Noot. *Hoeufft*, bl. 21.

FEARJEN, varen; overgaan, II d 112 *Junius* in *Ferrie*. Zie *Ferre*. - V. h. *Feart*, de vaart, loop, I d. 41. Figuurl. voor *impetus*, *meye feart*, impetu, vi. In het *Aſegabuch*, bl. 204, 251, *Ferd*, van *Fera*, voor handeling, ding, zaak, ons oude voere. Zie *Huijdecoper* op *Stoke*. Wegens *Varen*, voor *gaan*, zie men *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 128, Noot, en anderen. *Varen*, (*Feren*) w. v. *Voeren*, ſtaat in verbindtenis met *Ferre*, *Ferri*, Φέρειν en Φορεῖν, en duidt ſchier elke beweging aan, gelijk in het Latijn en Grieksch. — Van *Fearjen* komt *Fearekjen*, frequentat. voor *varen met eene ſchuit*, enz. naviculari, I d. 76, 77. II d. 103, in welke laatſte plaats het Figuurl. ſtaat: Jæ *fearckje* altijd ijnne ſchuwtte mey uwz, d. i. zij verzellen ons overal, en altijd. *Kilaan*, *Verckelen*, *met een ſchuyte*, Navicnlari.

FECK, het vak, ruimte; Figuurl. I d. 140, Fluchtjend *it feck romje*, al vlugtende *het veld ruimen*.

FEL, het vel, pellis, cutis, I d. 15, 101. Vergel. *Ypeij*, *Geſch. der N. T.* bl. 100.

FEN, van, Voorzetſ. I. d. 1, 2, 4, 5, enz. *Fenne*, van de, I d. 2, 3, 11, 17, enz. *Fent*, van het, II d. 65. *Fen wier*, van waar? II d. 86. Bij anderen vindt men hiervoor *Fin*, zijnde de E en I in vele talen wisſelbaar, wegens het geringe onderſcheid, dat men bij derzelver nitſpraak in vele woorden opmerkt Zoo vindt men b. v. *Et* en *It; Hem* en *Him*, *Famnen* en *Famnin*, en zoo in alle Meervouden: *Atreus*, en *Atrius; Benevolus*, *Benivolus*, enz.

FENIJN, venijn, vergift, I d. 46, II d. 95. — V. d *Fenijnjen*, Deelw. *Fenijnne*, vergiftigd, I d. 210. *Fenijnnigjen*, Deelw. *Fenijnnigd*, I d. 100. *Maerlant* gebruikt *Vennen*, Fig. II, 457, 60.

FERGJEN, vergen, I d. 98. Zie *Æſ-fergjen*.

FERREN, varen, I d. 41, navigare. V. h. Figuurl. *Ferre-*

wol! vaarwel. I d. 43, 44. II d. 46, 50, 57, 68, 76. In *Waatze Gribb. Brill.* bl. 76. *Farre-wol! Junius* in *Fare.* In de *O. F. W.* is *Fera*, *Feren* meestal *act.* voor *voeren*, *dragen*, *vervoeren*; doch men vindt het ook *Neutr.* vooral bij *Gabbema* en *Martena*, *Feren*, *Faeren*, *Ferren*, navigare. Zie *Fearjen.*

FERS, FERSSE, een vers, rijmvers; gedicht, I d. 88. II d. 43, 46, 47, enz. Deminut. *Ferske*, II d. 43, 54. — *Fersje*, II d. 56. Zamengeſt. *Ferſe-meytsje*, gedichten opſtellen, Voorr. — *Ferſe-leas*, rijmeloos, II d. 53. — *Fersin-rijme-konſte*, dicht-en-rijm-kunst, II d. 45. — *Ferswirck*, dichtwerk, II d. 45, 47.

FERSCK, FERSCKE, versch, recens, I d. 56, 124, 137. Vergel. *Junius* in *Fresh.* Waarvoor wij nu met omzetting van letteren zeggen *Versch*, terwijl wij den rang der letteren bewaren in *Frisch. Hooft*, *Verfreſchen.*

FERVE, verw, verf, I d. 72. W-W. *Fervjen*, w. v. het Deelw. *Ferve*, geverwd, II d. 74. Zamengeſt. *Ferve-mieller*, een ſchilder, II d. 108.

FEST, FESTE, vast, ſterk, I d. 5, 12, 16, 47, 68, enz. V. d. *Festheyt*, vastheid, I d. 214. *Festlijck*, vast, vastelijk, zeker, I d. 52, 142, 153, 154, enz. — Zamengeſt. *Fest-buwne*, vastgebonden, verbonden, vereenigd, II d. 49. — *Fest-fijttere*, verbonden, vastgebonden, II d. 58, 95. — *Fest-neylle*, vastgenageld, II d. 85. — Het W-W. *Festgjen*, bevestigen. Verled. Tijd *Festge*, I d. 110. Deelw. *Festge*, I d. 206, 223, 224. A. S. *Fœstnian*, firmare, figere, munire. *Kiliaan* en *Teutonista*, *Vesten*, *Vestigen. Maerlant* en *Melis Stoke* gebruiken *Vesten*, in onderſcheidene beteekenisſen, voor *bevestigen*, *bekrachtigen; verſterken; zich vasthechten*, *aankleven*, dikmaals. *Cats*, *Kamphuijzen*, en anderen, gebruiken *Vesten* ook meer dan *vestigen. Hooft*, *N. H.* 275, *de voetſtappen vestigen*, het Latijnſche firmare vestigia.

FEST, de vuist, I d. 86, 150, 150, 183, enz. *Bilderdijk* in zijne *Geſlachtl.* leidt *Vuist* af van *vouwen.* Ik zou ons woord liever afleiden van *Fest*, vast, en zoo hetzelve aanmerken als beteekenende *de geſlotene hand*, manus clausa, in condylos collecta. Zoo komt *Pugnus*, van πυκνὸς, denſus, ſpisſus, condenſatus, en dit van πύκω, waarvan πύξ. Het

A. S. *Fyst*, en het Eng. *Fist* zijn voor deze afleiding bijzonder gunstig. Vergel. *Junius* in *Fist*, die daartoe ook meest overhelt. Thans zegt men in *Friesland Fuwst* of *Foest*, naar het Alem. *Fust*, waarvan ook ons Nederlandsche *Vuist*. *Hamconius* in *Fris.* f. 76, *Fost*, *Fest.* de E in het woord *Fest*, in beide beteekenissen. zoo wel *firmus*, als *pugnus*, laat zich bij de uitspraak hooren, als de Griekſche H. *Oersjoest* wezze, het iemand afwinnen. *Libb. Jen Aagtje Ysbrants*, bl. 58.

FET, een vat, I d. 118, II d. 114. Meerv. *Fetten.* vaten, I d. 126. *Vat* gebruikt *Maerlant*, II, 309, 29, voor *ligchaam*; en zoo doen de L-Friezen nog heden.

FET. FETTE, vet, pinguis, I d. 159, 175. — *Fet*, voor vetheid, pinguedo, I d. 65, 66, 208. — *Fettjen*, vet maken; voeden, opvoeden, I d. 36, 47, 157, 175, 222. II d. 91. *Hooft*, *N. H.* 258, *Gevet* bij 't bloedt en goedt der onnooſelen. Zie *Fieden.*

FET, bevatting, I d. 13, d. i. *verſtand*, intellectus. — Het W-W. *Fettjen*, vatten, bevatten, I d. 33, 36, 98, 100, enz. Verled. Tijd, *Fette*, I d. 14, 39. II d. 71.

FETSOEN, fatzoen, gedaante, vorm, I d. 91, II d. 45. *Meyfetſoen*, behoorlijk, ter dege, naar regt, jure ac merito, I d. 143, in welke beteekenis het nog heden zeer gebruikelijk is. — V. h. *Fetſoenearjen*, eene gedaante geven, Voorr. der 2 Uitg.

FEYEN, vegen, uitwisſchen; wegnemen, vernietigen, I d. 98, 162. Zie *Uwt-feyen.*

FEIJLLJEN, beveiligen, I d. 204. *Veijligen* ook *Kamphuijzen*, *Pſalm.* bl 28.

FEYNT, vent, jongman; knecht, I d. 1, 2, 4, 50. II d 3. — Zamengeſt. *Feynte-buwn*, een hoop jongelieden, I d. 11. — *Feynte-ſteate*, de ongehuwde ſtaat, coelibatus, II d. 87. Het komt veel overeen met ons *knaap*. *Clignett*, *Bijdr.* l. l. 354. Men vindt het in eenen goeden en kwaden zin. In Friesland meestal in eenen goeden. In zamenſtelling met *Bijz*, (*Bijz-jeijnt*) is het echter in eenen kwaden zin. In de *Bydr.* van *Waſſenb.* I, 162, leest men *Vijnten* en *Vaunen*, in de beteekenis van zonen en dochters. Vergel. Denzelven, in *Idiot.* in *Veint*, en *Bijdr.* II, 12. *Hoefft*, *Oud Fr. Spreekw.* bl. 99, en Register. *Junius* in *Swain.* *Kiliaan* in *Vent*,

i. e. *veijn* en *Swent.* — *Starter*, *Fr. L.* bl. 112, b, gebruikt *Feyntje* voor Cupido. *Bilderdijk* leidt het af van 't Deensche *Ven*, vriend.

FEYNZJEN, veinzen, voorwenden. Eigenl. als een vriend zich voordoen, simulare, II d. 43, 93, 113. — *Feynzerye*, veinzerij, geveinsdheid, I d. 72. II d. 68.

FIEDEN, voeden, I d. 24, 157, 161. — *Fiedjen*, I d. 43, 203. In de *Bijdragen* van *Waasenb.* I, 153, *Vie*, voeden, bl. 144, *Vied*, voedt. Vergel. *Junius* in *Feed* en *Foster*. — V. h. *Fiedsel*, voedsel, II d. 70. *Fiedsele*, II d. 79, 81. — *Fiedsom*, voedzaam, I d. 124. Zamengest. *Fiedsel-bree*, voedsel-brood, levens-onderhoud, I d. 189. — *Fied-set*, voed-vet, vet voedsel opleverende, I d. 190. — *Fied-swiet*, voed-zoet, Bijw. d. i. smakelijk en ter verzadiging, I d. 178. — *Fied-wiet*, voed-nat, d. i. voedzaam vocht, I d. 175. Zie *Fâd.*

FIELEN, voelen, gevoelen, I d. 16, 27, 39, 40, enz. Verl. Tijd. *Fielde*, I d. 24, 124. II d. 64, 68, enz. — Deelw. *Field*, II d. 64, 69, 108, enz. V. h. *Fiele*, het gevoel, I d. 62, II d. 65, 106, enz. — *Fiellijck*, gevoelig, II d. 64. Comparat. *Fiellijcker*, II d. 66. *Bredero*, *on-voelijck*, in Griane, *Hooft* en anderen. *Fiel-rijck*, gevoelvol, gevoelig, II d. 80. Conf. *Junius*, in *Feel.* *Teutonista* in *Voilen*, tasten. — *gevoilijk*, enz.

FIER, ver, procul, longinquus, I d. 21, 29, 32, 42, enz. *In fiere reyse*, een verre reis, II d. 75. — *om fiere*, om ver, d. i. wijd en zijd, II d. 52, longe lateque — *Fen-fiere*, van verre, I d. 1, 215, 216, 228. Hiervoor heeft *Kamphuijzen*, S. R. bl. 24, *van veerens*; dat in *Friesland* nu nog zeer bekend is. — *Fen fiere weagen*, van verwege, van ver, I d. 75. — *Fier wey*, bij den Comparat. longe, multo, verweg, d. i. veel, II d. 105. — *Fiere*, verder, d. i. later, inferius, I d. 102. — *Fierer noag*, ver genoeg, II d. 107 — *Fierst*, verst, meest-verwijderd, I d. 104. — *Kamphuijzen* heeft *Verd*, S. R. bl. 155. *Veer*, ibid. 160, 166. *Om veer*, ter neder, ibid. bl. 192, Aardsche grootheijd moet *om veer*, delenda est, eruenda est; in welke beteekenis het in Friesland en elders ook, nog zeer gebruikelijk is. Comparat. *Veerder*, ibid. bl. 160. *Ver van daen*, *Hooft*, Gez. 246, enz. Zie *Dinne*.

FIEREN, voeren, vervoeren, II d. 64. Verled. Tijd *Fierde*, geleidde, I d. 187. — *voerde*, *vervoerde*, II d. 73. — *aanvoerde*, II d. 72. *Fieren* voor *flooten*, dat in *Friesland* bijzonder eigenaardig is. Zie bij *Waſſenb. Idiot.* in *Voeren.*

FIERDE, de vierde, quartus, II d. 12, 54. — *Fiertien*, veertien, II d. 11 — *Fiertiende*, veertiende, , I d. 139. II d. 50, 52. — *Fiertienſte*, idem, II d. 12. — *Fiertig*, veertig, II d. 12. — *Fiertigſte*, veertigſte, I d. 109, 152, enz. Zie *Fjouwer.*

FIJF, vijf, I d. 52, 181, enz. II d. 11, 48. *Fijfde*, de vijfde, II d. 98; doch *Fijfte*, II d. 12. — *Fijftien*, II d. 11. — *Fijftiende of Fijftienſte*, I d. 103. II d. 12. — *Fijftig*, II d. 55, 113. — *Fijftigſte*, I d. 132, 158, 161. enz.

FIJGE, een vijg. — *Fijge-beam*, een vijgeboom, I d. 71.

FIJLJEN, (bij zamentrekking voor *Fijdeljen*) vedelen, op een ſtrijk-inſtrument ſpelen, I d. 2. Van *Vedele*, komt *Vele*; van *Vedel*, *Veel*; van *Fidele*, *Fioele*; van *Vedelen*, *Veelen*, of liever, van *Fidelen*, *Fijljen.* Zie *Kiliaan*, *Weiland* en anderen.

FIJNNEN, vinden, bevinden, I d. 2, 10, 30, 62, 83, 90, 156, enz. De vervoeging is deze: *Ick fijn* (*Gabbema* in *Klioos Kraam*, bl. 543, *ick vin*) — Verleden Tijd, *Fuwn*, I d. 41, 67, 68, enz. *Baardt*, bl. 157 *Vón*; *Waſſenb. Bijdr.* I, 162, *Vund.*) — Deelw. *Fuwn*, I d. 2, 72, 75, 91, enz. (*M. Stoke*, VIII, 255, *Vonden*; *Bredero*, bij mij bl. 6, *ghevonnen.*) — *Vijnden*, (de uitſpraak hier in Zeeland) vindt men, behalve bij den *Teutoniſta*, bij *Waſſenb. Bijdr.* I, 162, 166, *Hooft* en *Starter.* — *Vijnen* bij *Bredero*, bl. 175, 187, *Kamphuijzen*, *S. R.* bl. 148, *Pſalm.* bl. 187, *Vinnen* bij *Bredero*, bl 6 en 140, *Huijgens*, *Hooft*, *Starter* en anderen. Vergel. *Bilderdijk*, *Geſl. der Naamw.* 1e Uitg., bl. 135, 2e Uitg., bl. 325. *Hoeufft*, *Oud Fr. Spreekw.* bl. 14. — *Fijnnen*, als Z-N-W. gebezigd, heeft in den 2 Naamv. *Fijnnens*, I d. 131, gelijk *Libben*, *Libbens*, enz. — Zamengeſt. *Fijn-wol*, vind-wel, I d. 221. Hier is eene aardige ſpeling in de ſpreukachtige uitdrukking. Het eerſte *Fijn-wol* beteekent *met eene regte begeerte om te vinden*; het tweede en derde, *een groot geluk*, *zaligheid*, (in den Grond-tekst *heil.*)

FIJN, FIJNE, fijn, tenuis. B. v. *Fijne koecke*, II d. 59. —

Fig. zuiver, bij v. *Fijn goune jier*, jaar van zuiver goud, d. i. gelukkig jaar, I d. 4. — *Listig*, *Slim*, II d. 92.

FIJNNE, een vijand, I d. 19, 30, 56, 62, enz. Meerv. *Fijnnen*, I d. 149, 185. — Zamengeſt. *Fijnn'-eag*, oog mijns vijands, I d. 125. — *Fijnne-fjoer*, vijands vuur, vijandelijk vuur, I d. 165, Hostica flamma, Ovid. — *Fijnne-min*, liefde tot een ander meisje, dat de ſpreekſter beſchouwde als hare vijandin, I d. 15, reeds te voren genoemd *Freamde min*. — *Fijnne-ruwtter*, vijands ruiterij, I d. 174. — *Fijnſchippe*, vijandſchap, II d. 91. Het komt van *Fijen*, *Fien*, (*Vjen*, *Vien*.) Van *Fijnne* komt weder *Fijnnig*, vijandig, voorts *bits*, *ſcherp*. Cf. *Junius* in *Vinny*. Men zegt nog in Friesland: *Hy ſjocht er ſo fijnnig uwt*. Thans zegt men in de gewone Dialect *Vinnig*. Misſchien moet men er ook toe brengen *Fin* (*Vin*) in *Bloed-vin*, enz. Op vele plaatſen is echter ook in Friesland in gebruik geweest, en nog op heden *Fijand*. Zie *Waſſenb. Bijdr.* I, 155, 156, 158, en aldaar in 't Meerv. *Vijanden*, thans ook uitgeſproken wordende *Fijannen*.

FIJT! FIJT! Eene uitroep van verbazing, een gevoel van droefheid ten grond hebbende. I d. 8, 26, 32, 50, 79. Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II, 14. Misſchien ſtaat het voor *Fij 't*, q. d. *Foei het!* Zoo als *Ja het*, en *Neen het*, enz.

FIJTTER, een veter, I d. 23, 97. Meerv. *Fijters*, I d. 53. *Nin Fijter achtjen*, d. i. niets achten. *Baardt*, 507, Dan is 't geloof geen *Veter* weert. — Hier voor vindt men II d. 5, *Fiter*. — Van hier *Fijtterjen*, binden, kluisteren, (want *Veter* beteekent bij *Kiliaan*, catena, — pedicae, compedes; en *Veteren* is bij hem catenare, religare catena.) Fig. aan zich verbinden, II d. 63. — Deelw. *Fijttere*, verbonden, vereenigd, II d. 49, 58. — *Fijtter-knoattjen*, verbinden, vereenigen, II d. 54. Zie *Los-ontfijttre*. — *IJnne finzenisſe fijtterje*, is, in de gevangenis gebonden opſluiten, d. i. werpen, II d. 115. — Van de beteekenis van *binden* komt die van *met een touw*, *geeſel*, *zweep ſlaan*, en daar door *aandrijven*, *aanzetten*. Wij zouden zeggen, *voortzwepen*, *voor den zweep uitdrijven*. De Overdragt is hier genomen van *ſlaven* en *bedienden*, die door middel van een lederen riem of geeſel tot werken worden aangezet. Zie *Weiland* in *zweep* en anderen. Zoo vindt men in *zeker*

Geſprek, op den 1 April 1796, tuſſchen twee burgers gehouden: Ney de Grônvergadering ſijtterjen. In de *Tanckbre Boere-ſoon*, bl. 9, leest men: *Der bin ik wakker te ſijtter west.* En in 't *Libb. fen A. Ysbrants*, bl. 43, *Bistu ſa te ſijtter west;* kort te voren uitgedrukt door *te pal west.* Wij zouden nu zeggen: *Daar ben ik voor de zweep geweest*, of, *voor het touwetje;* gevolgel. *in den ſlag.* In de beteekenis van *binden* leest men het woord *veteren* bij *Van Der Veen*, b. 360, *De boxſen bet op veteren*, overd. gelijk wij nu zouden zeggen, *de broek opbinden*, d. i. ſtraffen, een pak geven, roſſen. Bij *Bredero* vindt men het ook zoo, maar in den ſmaak van 't lage gemeen, bl. 116, *Hij veterde hem na ſyn korn.* Bl. 366, *Ick ſal hem met dat mes na ſijn gat veteren.* Bl. 788, *Hoe ſou ickje na jou gat veteren!* Waarop *Trijn* antwoordt: *Kanje wat veteren, vetert jou wijf, jou lief, jou bruijt.* Alles figuurlijk; maar ſtraattaal. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* in *Vijteren. Junius* in *Fetter.*

FJILD, veld, het veld, het land, I d. 15, 19, 46, 56, 62, 65, 69, 70, enz. *To fjilde*, te velde, I d. 72. *Fjild* in *Sted* worden, zoowel als *Lán* in *Sted*, door onzen Dichter, tegen elkander overgeplaatst, I d. 70, 75. — In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 146, 153, leest men *Vjold.* — Zamengeſt. *Fjildbárge*, een wild varken, aper, I d. 209. — *Fjilde-bouwer*, een Landbouwer, I d. 54, 158.

FILLEN, villen, het vel afſtroopen. Deelw. *Fild*, II d. 91. *Junius*, *Fell.*

FINGER, een vinger, I d. 48, 95. Meerv. *Fingren*, II d. 99. *Teutonista*, *Vijnger.* Dit is nog de Zeeuwſche uitſpraak. Zie *ſtoan-finger.* — Zamengeſt. *Fingre-wirck*, vingeren-werk, het werk van Gods vinger, d. i. het geſchapendom, res creatae, I d. 108. Kort daarna wordt het *Hân-wirck* genoemd.

FINNE, Een ſen, fenne; ven, venne, I d. 64. II d. 6, 11, waar men ook het Verkleinw. *Fince*, Meerv. *Finciz*, vindt. Het tegenovergeſtelde is *Miedde.* Zie ald. Wat *Venne* eigenl. is, zie men bij *Weiland* in *Veen; Waſſenb. Idiot* in *Fenne*, *Junius* in *Fenn.*

FINSTER, FINSTERE, FINSTRE, een venſter, II d. 71, 76, 99. *Teutonista*, *Vijnſter. Maerlant*, *Veinſtre*, b. v. I, 74, 42. II, 291, 50.

FINZEN, gevangen. (Deelw. van *Fean* of liever Fangen.) I d. 69, 74, 94, 106, enz. Thans zegt en ſchrijft men *Fangd.* — De *Finzene*, de gevangene, captivus, I d. 111, 167. II d. 95. — *Finzenisſe*, gevangenis, gevangenhuis, I d. 211, II d. 69, 74, 76. enz. — *Finzen-huwz*, idem, II d. 76, 94. *Bredero* gebruikt meer dan eens *Vangenhuijs*. *Hoeft*, *N. H.* 211, *Vankenis*, elders *Vanghenis*. *Maerlant* en *Stoke*, *Vancnesſe*, *Vangnesſe*.

FJOER, vier, vuur, ignis, I d. 5, 93, 96, enz. In de *Bijdrag.* van *Waſſenb.* I, 160, 162, leest men *Vier*. *Teutonista Fijur;* bl. 241, midd. *Maerlant*, *fier*, en *vier*, I, 60, 6. I, 62, 50. Vergel. *Junius* in *Fire*. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 106. — V. h. *Fjoerig*, vurig, driftig, begeerig, hartelijk, (Bijvoegl. N. en Bijw.) I d. 33, 45. II d. 99, 101. — Zamengeſt. *Fjoer-flamme*, vuurvlam, vlam des vuurs; brandſtapel; vurige liefde, I d. 43. II d. 66, 70, 77, 79, 80. — *Fjoer-flamme-leage*, de loog der vuurvlam; brandend vuur, I d. 225. — *Fjoer-hiet*, vuur heet, zoo heet als vuur, I d. 97. — *Fjoer-hiettene*, de hette des vuurs, I d. 211. — *Fjoer-gloede*, vuurgloed, II d. 71. — *Fjoer-wirek*, vuurwerk, vuur, I d. 62.

FJOUWER, vier, quatuor, I d. 7, 120, 176, enz. Hier voor leest men bij den Grammaticus, II d. 12. *Fjouwir*. A. S. *Feor*. *Junius*, *Four*. — Zamengeſt. *Fjouwer-in-trijtlig*, vierendertig, II d. 204, enz.

FIRDDIG, FIRDDIGE, vaardig, ſnel, ras, gereed, geneigd, gewillig, I d. 42, 86, 115, 119, 123, enz. — Superlat. *Firddigſte*, II d. 113. *Maerlant*, *Vardich*, b. v. *Vardich raet*, conſilium celere, I, 218, 19. — W-W. *Firddjen* en *Firddgjen*, vaardig d. i. gereed maken; zich ſpoeden; vervaardigen, bereiden; zenden, afzenden. I d. 109, 178, 183, 208. Verled. Tijd, *Firdde*, bereidde, vervaardigde, II d. 77. Deelw. *Firdde*, vervaardigd, gezonden, geleid, I d. 154. *Waatze Gribb.* bl. 2, *Ick mót my ney huws to firdgje*, (ſic) naar huis ſpoeden, ſchielijk begeven. — Zamengeſt. *Firdd'-firddig*, bereidvaardig, I d. 195. Thans *Feerdig*, enz.

FISCK, visch, een visch, I d. 72, 90, 108, 208. Meerv. *Fiscken*, en *Fisſchen*, I d. 67, 75, 77. — W-W. *Fisckien*, visſchen, piscari, I d. 76. — *Fiscir*, een visſcher, II d. 3. — *Maerlant*, I, 164, 11, *Visſcen* en Comanſcap varen.

Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 106. *Junius*, *Fish.*

FJUECHTEN, FJUECHTJEN, en FJUECHTGJEN, vechten, ſtrijden, I d. 76, 79, 90, 202. II d. 69, 72, 88, 103. — *Melis Stoke*, X, 594, *Vichten.* Cf. *Junius* in *Fight.* — V. h. *Fjuecht*, een ſtrijd, gevecht, (in *Fjuechts-hyer-ploaijtſen*) krijg, oorlog, I d. 174. — *Fjuecht-buwne*, een leger, I d. 87. — *Fjuecht-ſjild*, ſtrijdveld, I d. 86. — *Fjuecht-klaed*, een ſtrijdkleed, harnas, I d. 173. — *Fjuecht-ljue*, krijgslieden, I d. 91. — *Fjuecht-riddere*, een Krijgs-ridder, held, I d. 48. — *Fjuecht-sjeack*, ſtrijdziek, twistziek, Figuurl. toornig, verbolgen, I d. 211. — *Fjuecht-ſtoarme*, beſtorming, aanval, II d. 69. — *Fjeucht-ſeyne*, de overwinning, I d. 197. — *Fjuecht-winste*, idem, I d. 30, 86, 210, 226. — *Fjuecht-weyn*, een ſtrijdwagen, I d. 157. — *Fjuechter*, *Fjuechtere*, een Vechter, Strijder, I d. 145, 197. — *Fjuechtinge*, ſtrijd, aanvechting, II d. 102. Zie *Weiland.*

FLAEBBIJTTJEN, kwaad ſpreken, lasteren, bijtende woorden uitſlaan, lingua maledica mordere, calumniari, I d. 220. Dit woord ſchijnt zamengeſteld te zijn uit *Flaebbjen*, (dat met *laebbjen* ſchier hetzelfde is) en *bijttjen*, bijten, mordere. De Frieſche Landtaal bemint zulke woordkoppelingen, waarvan de beide leden bijna hetzelfde beteekenen, bij uitſtek. Zoo vindt men *Klinsg-binsgjen*, *Stál-formjen*, *gloarre-glanzjen*, — *glinſter-gloarjen*, *glanz-gloarjen*, *grijm-grouweljen*, *ruwz-bruwz-guwzjen*, *gijz-gobbjen*, *gál-janckjen*, *gál-gunsjen*, *guwch-juwchjen*, *ſmaed-huynjen*, enz. — Het eerste gedeelte ſchijnt te komen van *Laebbjen*, met voorzetting der F. zoo komt van *Lap*, *Flap*; van *Niezen*, *Fniezen*; van *Rigere*, *Frigere*, enz. Het woord *Flaebjen*, met één B, komt zoo voor I d. 168, alwaar men in dezelfde beteekenis leest *uwt-flaebje* in *ſlock-winsckje*. En I d. 190 het Z-N-W. *Flaebjer*, in *ſuwne-uwt-ſlaebjers*. Zie op die woorden.

FLAEGS, vlas, I d. 51. 227. *Waatze Gribb.* bl. 49, ook *Flaegs*. Anderen ſchrijven *Flaaks*, b. v. in de *Burkery*, bl. 24. Vergel. *Junius*, in *Flax* De GS voor KS, en deze voor X, gebruikt de Dichter ook in de woorden *Ogſe* en *Fogſe*. De *Grieken* deden wel met het aannemen van een afzonderlijk letterbeeld, Ξ, hier in gevolgd door de *Latijnen*, die de X daarvoor gebruikten, welke *wij* wel hadden mogen behouden.

FLÆLE, een vlegel, dorschvlegel, flagellum frumentarium, I d. 72. Cf. *Junius* in *Flaile*, en wegens de Aanverwante woorden en afkomst, *Weiland* en *Bilderdijk*, die zeer wel met elkanderen zijn overeen te brengen. In *Zeeland* noemt men het *Flui* of *Vlui*. Zie *Swinghel*. *Libb. Jen A. Ysbrants*, bl. 96, *Flealje*.

FLAESCK en FLAESCH, vleesch, I d. 182, 189, II d. 62, 89, 91, 103, enz. Zamengeſt. *Flaesck-klompe*, Vleeschklomp. Voorr. voor den 2 Druk. — *Flaesck-lusten*, lusten van het vleesch, vleeschelijke lusten, II d. 87, 88. — Meermalen vindt men *Flesck*, I d. 25, 66, 106, 120, 123, 164, 182, 220, enz. Genit. *Flescks*, I d. 179. — Zamengeſt. *Flesck-bejear*, vleeschelijke begeerte, lust, I p. 94. — *Flesck-lust-ſchern*, het vuile en verachtelijke der Vleeschelijke lusten, I d. 95. — *Flesck-fortorre*, van vleesch beroofd, ontbloot, I d. 54. In *Waatze Gribb.*, bl. 42, leest men ook *Flesk*; in de *Bijdrag.* van *Waſſenb.* I. 165, *Vlesch*. Vergel. Denzelven II, 49: *Junius* in *Flesh*.

FLAEYEN, vleijen, I d. 101. *Hooft N. H.* gebruikt *Vlaaijen* meermalen. *Starter* in *Jan Soetekaauw Vlayen*.

FLAMME, de vlam, I d. 225. II d. 77, 78, 80, enz. Zamengeſt. *Flamme-fiedſele*, vlammen-voedſel, II d. 81. — Het W-W. *Flamjen*, vlammen, branden, ontbranden, I d. 17, 137, 206.

FLAPPJEN, flappen; vangen, t. w. met een net, I d. 203. Vergel. *Weiland* en *Junius* in *Flapp*. — *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 293, Daer ſchenkt me, dat *de Kanne flapt*. V. d. *Flap-kan* nog bekend. *Flapjen* is in Friesland nog zeer bekend voor *nederſlaan*, *toeſlaan*, b. v. *Flap de doar to*, ſla of ſluit de deur toe. Ook Onzijd. Het *flapt* de *doar*, wat ſlaat de deur! — *Flap!* dear leyt het, enz. enz. Twa miggen ijn yen *flap*. *Libben Jen A. Ysbrants*, bl. 41. Vox ficta a ſono.

FLAUTME, flaauwte, flaauwheid; onmagt, I d. 136. Zie *For-flauwjen*.

FLEAG, eene vlaag, vliegende bui, I d. 3, 62, 77. Overdragt. *Nijdige fleagen*, I d. 127, vlagen van nijd, d. i. aanvallen, vervoeringen van nijd. — Het W-W. *Fleagjen*, (als Z-N-W. gebruikt I d. 136, voor *benaauwdheid*, *vrees*, *verſlagenheid*,) beteekent *vlagen krijgen*. —

Voor *luim*, gril, leest men het in *Waatze Gribb. Brill.* bl. 70, Der kaam him ien *mdle flægh* oon. Ook aldaar, bl. 71, 81, voor *eene poos*, b. v. ien *langhe flæg*. In welke beteekenis het ook gebruikt wordt door *Kamphuijzen*, *S. R.* bl. 46 en 132 *bij vlagen*, enz.— Het komt af van den Verled. Tijd (*Fleag.*) van *Flean*. Zoo komt van *vloog*, den Verled. Tijd van *vliegen*, *vloge*, voor *vlugt*, bij *Clignett*, *Bijdrag. tot de O. N. Letterk.* bl. 85. Zie *Swiere fleag*, *Twierre fleag*. —

FLEAN, vliegen; vlieden, vlugten, I d. 8, 14, 87, 91, 108, enz. Het Deelw. *Fleande*, met het Onzijd. Lidwoord, *'t Fleande*, vindt men voor het gevogelte, I d. 207. Waarvoor men bij *Kamphuijzen*, *Pſalm* bl. 148 leest *'t Vluchtig*, en bij *Van der Veen*, Overz. Gez. bl. 201, *vlugge dieren*. — Bij *Maerlant* en *Stoke* vindt men *Vlien*, Verled. Tijd *vlo*, *vloe* en *vlie*. Cf. *Junius* in *Flaine*, *Flea*, *Flie*. *Teutonista* in *Vlyehen*. De vervoeging is deze: *Ick fljueg*, *du fljuegſte*, en *y fleane*, *hij fljuecht*. Meerv. *wij*, *jiemme*, *jæ fleane*, contr. *flea*. Verled. Tijd: ick *fleag*, *du fleagſte*, en *y fleagen*, *hij fleag*, enz. Verled. Deelw. *fleyn*. De bewijzen zijn bij onzen *Dichter*, op vele plaatſen, te vinden; maar ik mag hier niet meer afſchrijven. In de *Inleiding*, D. V., doe ik iets meer.

FLECHTE, vlugt, der vogelen, I d. 35. Schijnt te ſtaan voor *Fleachte*, van den Verled. Tijd *Fleag*, gelijk *fluchte*, (dat men ook vindt) voor *Flochte*, van den Verled. Tijd *Floge*. Bij *Kiliaan* vindt men ook *Vleughe*, *Vloghe* en *Vlucht*. — Figuurl. komt dit woord veelmalen voor, b. v. *To flechte*, ter vlugt, in der ijl, II d. 47, 49. 50, 51. — De *flechte nimme*, de vlugt nemen, II d. 73, 111. Eens vindt men *De flucht nimme*, I d. 41. — V. h. *Flechtjen*, vlugten, II d. 88, 101. — *Fluchtjen*, I d. 63, 139, 140, 153. II d. 108, 116. — *Fljueg*, Bijv. N. Vlug, b. v. *Fljuegge jieren*, Jeugdige jaren, I d. 11. *Kiliaan*, *Vlugghe*, pubens, pubeſcens. — *Fljueg*, vlug, fluks, ijlings, Bijw. I d. 123. *Bredero*, *Fluck*: *Stoke*, *Vluchts*, enz. Zie meer bij *Weiland* in *Vleug*. — Zamengeſt. *Fljueg-firddig*, volvaardig, II d. 45. — *Fljueg-tol*, I d. 180. Moeyelijk is dit woord te vertalen. De beteekenis van *Tol*, moet hier, dunkt mij met den Heer *Gouverneur*, *Jonkh. van Humalda*, dezelfde zijn, als die

van *Tal* en *Tel*, bezig, druk, ras; die men ook beſpeurt in *Tel*, *Telde*, *Telner*, equus tolutarius, een ſnelloopend paard. Zoo zou men het kunnen vertalen door *vliegend-haastig*, in *vliegenden haast*, *ſpoed*, *voortvarendheid*, *drift*; en deze beteekenis is volkomen gepast voor de opgenoemde plaats. Vergelijk hier *Bilderdijk*, *Geſlachtlijst*, in *Tel*, *Martinii Lexicon*, en *Voſſii Etymol.* in voce *Tolutarius*.

FLEECKE, een vleck, vlerk, wiek, vleugel, I d. 145. Voorbeelden van *Fleeck*, voor *Flerck* (*vleek*, *vlerk*) zie men in den K- en L-Bode, van 1812, N°. 10, bl. 156, waarbij men voege *Cats*, I d. bl. 332, a. Hoe ſlaat hij met de *vleken*. Men hoort het hier in *Zeeland*, bijna dagelijks. En hierin ſtemmen dus Friezen en Zeeuwen alweder overeen.

FLERECIJN, vliegende jicht en voeteuvel, I d., 63. Vergel. *Kiliaan*, in *Fledercijn*. Mr. *Adriaan Koerbagh*, in zijnen tijd Regtsgeleerde en Geneesmeester te Amſt. in zijn zeldzaam voorkomende Woordenboek, dat hij op den Tijtel noemt *Een Bloemhof van allerley lieflijkheid ſonder verdriet*, enz. in klein 8vo gedrukt te Amſt. 1668, verklaart *Flerecijn* of *Fledercijn* aldus: ledeneuvel, jigt, ledenwee, ledenſugt, of ledenſiekte, word veroorzaakt door overvloedige, ſcherpe weyachtige vogtigheden, dewelke door al de leden vloeijen, waardoor dezelve uitgeſpannen worden; en van de ſcherpigheid der vogtigheden worden de vliezen, peeſen, en ſenuwen als geprikkelt en gelleeken. Verder: *Flerecijn* in de handen, handeuvel, jigt in de handen. *Flerecijn* in de voeten, voeteuvel, jigt in de voeten." Het lot van dezen man was, uit hoofde van de zonderlinge gevoelens, die hij in dat Boek openlijk te kennen geeft, zeer treurig; maar het verhaal hiervan behoort hier niet. Vergel. ook *Bilderdijk*, *Geſlachtl.* in V.

FLJUEN, een vlies, vluis. Meerv. *Fljuenen*, II d. 111. *Van der Veen* gebruikt *Vluis* herhaalde malen, b. v. *Zinneb.* bl. 48, 153. En *Bevluijſen*, bl. 106.

Mits 't Luk, dat hare dwaesheyt teeldt,
Bevluijst haer oogen in de weeldt.

Vergel. *Waſenb. Idiot* in *Vluis*, die meer andere voorbeelden opgeeft, ook uit *Van Der Veen*. Ook de Eerwaarde *E. M. Engelberts*, dien ik in *Hoorn* heb leeren kennen en hoogachten, gebruikte *Vluis*, in zijne *Redevoering*, ter vie-

ring van het 25 jaar der Oprigting van den Oecon. Tak, bl. 44, Op het leveren van de fijnste *vluizen* wol wierden jaarlijks praemien gesteld." In *Friesland* is het woord *Fljues* ook nog heden gebruikelijk.

FLINCKEN, kwade ontwerpen, slechte bedoelingen, booze ondernemingen, I d. 79. *Waatze Gribb.* bl. 21, *Flincken* ijnne eers habbe, kwade voornemens in den zin hebben. Men zegt nog in *Friesland* en elders, *Dat is flink*, in eenen goeden zin, voor *wel ontworpen*, *wel gedaan*. *Weiland* in *Flink* leidt het af van 't oude *Flinken*, A. S. *Flingan*, *werpen*, *schieten*. Cf. *Junius* in *Fling*, contorquere, projicere. Zoo dat *Flincken*, zoo veel zouden wezen, als het geen wij wel eens, met een Onduitsch woord, noemen *Projecten*. Vergel. echter de *Aanteekeningen* op *Waatze Gribb.* l. l.

FLIJMME, eene vlijm, eigenl. een heelmeesters werktuig, voorts al wat scherp en puntig is. II d. 86. *Kamphuijzen*, *Psalm*, bl. 155.

Gelijk een *vlijm* ter snede staat,
Zoo ook uw tong tot quaad.

Dezelve gebruikt, bl. 415, *vlimmen* voor *vinnen*,

Gij Walvisch, die de diepe baren
Met lompe *vlimmen* komt door-varen.

Bredero, *Spel Het Daget*, enz. IV Bedr. 2 Uitk. heeft *snijdende vlimmen*, in de eerste beteekenis. De *Teutonista*, *vlyem*. *Junius*. *flem*. Vergel. *Weiland*. Zie *IJn-flijmmjen*, *Trog-flijmmjen*.

FLITSJEN, schieten, een pijl afschieten. Verled. Tijd *Flitse*, hij schoot, jaculabatur, telo petebat. I d. 30. Cf. *Wassenbergh*, specim. pag. 29 *Idiot.* in *Flitze-boog*. *Flits*, voor pijl, gebruikt *Baardt*, bl. 64, *Starter*, bl. 143, *Bredero*, en anderen.

FLOCK, een vloek, I d. 213. — Zamengest. *Flock-hoalt*, het vloek-hout, kruis, I d. 210.

FLOCKEN, **FLOCKJEN**, vloeken, verwenschen, I d. 61, 79, 98, 213. Zamengest. *Flock-wineckje*, den vloek toewenschen, al vloekende verwenschen, I d. 168.

FLOEDE, een vloed, I d. 200. Meerv. *Floeden*, vloeden, rivieren, I d. 190. Fig. toe-vloed, overvloed. — *Floeyen*, q. d. *Floeden*, zie *Oer-floeyen*.

FLOER, de vloer, grond, I d. 169.
FLOOTE, eene vloot, van ſchepen, I d. 75.
FLOUWHEFTIG, leugenachtig, Voorr. des 2 Druks. Van *Flouwen*, liegen, jokken. *Waſſenbergh*, *Bijdr.* I, 157, en *Idiot.* in *Vlouwen*. *Weiland*, in *Vlouw*, rekent het verwant aan *Fluw* en *Flauwen*, *Flouws* en *Flouwſen*, dat (zegt hij, en te regt) in Friesland en elders zachte benamingen van een *leugen* en *liegen* zijn." In *Noordhotland* zegt men, *Dat is fleeuw*, en hier in *Zeeland*, *Dat is flauw*, wanneer iemand iets zegt, waaraan men geen geloof ſlaat, als of men er mede te kennen gave, dat het aangevoerde op *flaauwe*, d. i. *zwakke* gronden rust. Dat *Flauwen* ook in *Friesland* bekend is, en geſproken wordt, leert ons het woord *Flautme*. Zie ald.
FLOYTE, een fluit, tibia, I d. 16, 170, 176. *Waatze Gribb.* bl. 61, ook *Floyte*. Cf. *Junius* in *Floite*. — Zamengeſt. *Floyte-hout*, eene fluit, fluithout, I d. 22. Het laatſte gedeelte des woords geeft het genus, het eerſte de ſpecies, aan. Zie *Adderſlange*. Zoo is het met *Riet-halm*, *Blaas-pijp*, *Lille-ſeck*, *Doedel-zak*, enz. Maar in *Riet-fluit* is het eerſte de materies, enz.
FLYEN, vlijen, voegen, ſchikken, pasſen, I d. 61, 63, II d. 61. — *Feſt-ſlyen*, vasthechten, aanvoegen, I d. 180.
FNUWCKJEN, ſnuiken, kortwieken. Figuurl. verzwakken, de krachten benemen; vernederen, I d. 207, 223.
FOAR, voor, in de onderſcheidene beteekenisſen des woords, I d. 2, 41, 42, 43, enz. — *Foare in ney*, voor en na; ante et poſt, I d. 51. — *Foare*, voordat, antequam, I d. 51, ſin. — *Foare*, voor de, I d. 69. — *Foarſte*, de voorſte, eerſte, I d. 73, 86, 96, enz. — *Foarts*, voorts, II d. 98. — Zamengeſt. *Foar-ſjuechtjen*, zich verzetten, verdedigen, ſtrijden tegen — II d. 117. De beteekenis van dit woord leert men kennen uit *Maerlant*, I, 144, 7, Die *vervacht* ſine viande en brochtſe onder ſine handen. Hier is het *overwinnen*, *onderbrengen*. Dezelfde I, 192, 24, Drouſheit van ſinnen *vervecht*, verzet u tegen de droefheid, en zoek ze te overwinnen. — *Foar-geande*, voorgaande, II d. 74, 100. — *Foar-jier*, het voorjaar, I d. 29. — *Foarjier-moanne*, voorjaarsmaand, Maart, II d. 46. — *Foar-komme*, voorkomen, I d. 167. — *Foar-mieljen*, afmalen, voor den geest brengen,

II d. 72. Verled. Tijd *Foar-mielle.* — *Foar-nimme*, voornemen, beſluiten, II d. 74. — *Foar-pleats*, eerſte plaats, II d. 72. — *Foar-ſiz*, voorzegging, voorſpelling, I d. 132. — *Foar-ſiz-gaest*, voorzeggings-geest, geest van voorſpelling, I d. 191. — *Foar-ſorge*, voorzorg, II d. 81. — *Foar-ſpoede*, voorſpoed, II d. 109. — *Jiers-foar-moanne*, de eerſte maand des jaars, II, 45. Zie *For.*

FOCHT, vocht, nat, water, I d. 152, 224. — V. h. *Fochtgjen*, vochtig maken, bevochtigen, I d. 175. Verled. Tijd *Fochtge.*

FODDERYE, eene vodderij, kleinigheid, prul, II d. 99. Bij *Bredero*, *Broer Cornelis*, *van der Veen*, en anderen komt dit woord herhaalde malen voor. Het komt van *Fodde*; (*een vodde van de ſtraat*, zoo als *Bredero* het noemt.) *Van der Veen* verkort dit tot *Vod.* en gebruikt het als een ſcheldwoord, *O ſtoute vuijle Vod. Guld. en ijz. eeuw*, bl. 125. Cf. *Junius* in *Fade. Huijgens* gebruikt bl. 88 *Voddenkas*; *'s werelds voddenkas.* In *Friesland* gebruikt men *Fodde* nog als ſcheldwoord, gelijk *Slet-ſletfink*, en anderen. En *bij de vodden krijgen*, is aantasten, aanranden. Zie voorts *Weiland.* En wegens de herkomst *Bilderdijk.*

FOECKE, eene fuik, zeker vischtuig, vischnet, I d. 82. V. h. *Foecken-fánljen.* Zie *Fánljen.*

FOEY, ſoei! Interj. I d. 165, 166. Zie *Foy! Fy!* — V. h. *Foeyen*, verfoeijen, II d. 75, onperſ. In *'t joeyde* oer her licht-leauwigheyt.

FOEL, viel. Verled. Tijd van *Fallen.* Zie ald. Men vindt *Foel*, viel, ook bij *Waatze Gribb.* bl. 65, 67. Bij *Bredero*, *Cats*, en anderen, ja zelfs bij onze *Ouden*, leest men *Vil*, *Vel.*

FOER, voeder, voedſel, I d. 93, 96, 207, 208. — V. d. *Foerjen*, voederen; weiden; in de *weijde drijven*, I d. 8. Dit woord is nog in *Friesland* beſtendig in gebruik; maar voor *De beesten 's winters op ſtal voeder geven.* V. d. *Foer-tijd*, *voeder-tijd.* Voorts voor *voeder*, *ſpijs*, *geven*, in 't algemeen, zegt men *Foerjen.*

FOET, een voet, I d. 99, 108, 111, 143, 146, enz. Meerv. *Foetten*, I d. 74, II d. 67, 81, 99, enz. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 100. — Zamengeſt. *Foet-fálle*, een voetval. I d. 161. — *Foet-ſolck*, voet-volk, peditatus, I d.

72. — *Foet-pád*, voetpad, I d. 212. — *Foet-scheamele*, voetschabel, voetbank, II d. 72. — voetstal, voetstuk, basis, II d. 96. (De M. en B worden in de talen verwisseld, *Scabellum*, van *Scamnum*; *Schabel*, *Scheamele*.) — *Foet-soale*, *voet-zool*, II d. 91. — *Foet-traeppe*, voet-trap, trap met den voet, I d. 153.

FÔGSE, een Vos. — V. d. zamengest. *Fógse-bosschen*, benden van Vossen, I d. 180. Men leest ook *Foxe*. Zie *Hoeufft*, Oudfr. Spreekw. bl. 20; en deze spelling verdient de voorkeur. Zie *Flaege*.

FOL, FOLLE, vol, volle, plenus, I d. 1, 4, 7, 29, 41, 53, enz. — *Folheyte*, volheid, I d. 220. Ook is in Friesland gebruikelijk *folte*, dat men aantreft bij *Kamphuijzen*, *Psalm.* bl. 59, 76. *Veelte*, ibid. 40, 70. *Vulte*, *Hooft*, *N. H.* 591. — W-W. *Folljen*, vullen, I d. 66, 126, 151, 183. II d. 45, enz. Verled. Tijd *Folde*, I d. 164. Deelw. *Fold*, II d. 94, 111, enz. en *Folle*, I d. 25. *Kamphuijzen*, *S. R.* bl. 69, en anderen, gebruiken ook *vollen*. — Voor *vol*, vindt men bij *Maerlant* reeds *Vul*, b. v. I, 22, 21. *Te vullen*, in overvloed, ibid. I, 32, 24. Cf. *Junius* in *Full*, coll. *Fel*, *Fell*. In *Wassenb. Bijdr.* I, 164, *Vool*. — Zamengest. *Fol-bringen*, volbrengen, II d. 90. — *Fol-dierjen*, vullen met dieren (runderen) I d. 173. — *Fol-doerjen*, volduren, I d. 147. — *Fol-dwaen*, voldoen, Voorr. en I d. 54. — *Fol-fieren*, volvoeren, II d. 78. — *Fol-eyngjen*, voleindigen, II d. 85, 90. — *Fol-firddigjen*, volvaardigen, uitvoeren, II d. 73. - *Fol-hirddjen*, volharden, II d. 58. — *Fol-hirddig*, volstandig, bestendig, I d. 92, 126. — *Fol-fochtigjen*, met vocht vullen, I d. 125. — *Fol-kommen*, volkomen, II d. 66, 89, 111. — *Fol-komlijcke*, volkomenlijk, II d. 111. — *Fol-libbjen*, volleven, voortleven, II d. 109. — *Fol-meytsjen*, volmaken: II d. 114. Deelw. *Fol-mecke*, volmaakt, I d. 4, 68, 71, enz. Compar. *Fol-mecker*, volmaakter, Voorr. — *Fol-meckenheyt*, volmaaktheid, II d. 67. — *Fol-mackenheyt*, II d. 105. — *Fol-miettig*, volmatig, genoegzaam, II d. 71. — *Fol-nuwgjen*, volnoegen, vergenoegen, I d. 155, 207. Deelw. *Fol-nuwge*, vergenoegd, I d. 38, 54, 143, enz. *Fol-spónne*, afgesponnen, I d. 87. *Fol-swietsiellijck*, zeer gevoelig aangenaam, II d. 64. *Fol* (*vol*) beteekent *zeer*: *vol-billijk*, *Kamph.*

FOLLE, veel, I d. 13, 67, 135, 200, 204, enz. V. h. *Al ſolle*, al veeltijds, plerumque, I d. 94. — *Folle-tyds*, veeltijds, II d. 93, 94. — *Folkerhánne*, velerhande, I d. 208. — *Folle-fádig*, veelvoudig, II d. 80. — *Folle-miellig*, veelmalig, II d. 114. Van oorſprong is dit hetzelfde met het vorige woord. — Bij *Waſenb. Bijdrag.* I 154, *vulle* voor *veel*, en elders. *Te vulle*, te veel, nimium, ibid. 163. Bij den Comparat. *Fulle ſoerer*, *lastiger*, ibid. *Naat vulle eergierryg*, niet zeer eergierig, ibid. bl. 68. *Volle* voor *zeer*, ook *Hooft N. H.* bl. 260, *volle ſpade*, zeer ſpade. Breng hiertoe ook *te vullen*, in overvloed, (van *Maerlant*,) reeds boven opgegeven, enz., enz. —

FOLCK, het volk, I d. 49, 52, 62, 78, enz. — Genit. *Folcks* en *Fo'cs*, I d. 72, 121, enz. Meerv. *Folcken*, I d. 137. — Verkleinw. *Foltſen*, volckje, volk, I d. 177, 181, 191, 196. Thans zegt men *Folckje*. *'t Folck bye Ljue*, zeer bekend.

FÔLE, een veulen, verwant aan πῶλος, pullus, veulen, Cf. *Junius* in *Filtie*, *Fole*, *Pole*. — V. d. *Fôle-jacht*, een veulen-jagt, I d. 51. Zie daarvan *Waſenb. Bijdr.* II d. bl. 27.

FOLGJEN, volgen, I d. 33, 40, 41, 81, 90, enz. Verled. Tijd en Deelw. *Folge*, I d. 12, 95, enz. V. h. *Folgjer*, een volger. Zie *Slyppe-folgjer*. — Zamengeſt. *Folg-jieren*, volg-jaren, opvolgende jaren, II d. 87.

FONNIS, het Vonnis, I d. 69.

FOR, voor, (hetzelfde als *Foar*) I d. 5, 4, 37, 43, 44, enz. *Fore*, voor dat, I d. 122. II d. 52. — *Fore*, voor de, I d. 5, 7, 61, 99, enz. — *Fen ſore*, van voren, I d. 11. — Zamengeſt. *For-by*, voorbij, I d. 7, 131, 145, enz. — *For-by-geande*, voorbij gaande, I d 230. — *For-byld*, voorbeeld, II d. 65, 74. — *For-gean*, voorgaan, II d. 80. — *Fore-geande*, voorgaande, II d. 81, 105, 106. — *Fore-gong*, voorgang, II d. 101. — *Fore-hinne*, voorheen, II d. 90. Vooruit, I d. 192, *Hooft*, *Ged.* 73. *Fore-hinne-geande*, voorgaande, II d. 105. — *Fore-wyn*, een voorwind, gunſtige wind, II d. 64, 116. — Verder zijn hiervan afkomſtig de volgende zamengeſtelde woorden, met *For-*, *Ver-* (ſoms *voor.*)

FORACHTJEN, verachten, I d. 40, 43, 55, 113, 231, enz. Verled. Tijd *For-achtte*, II d. 67, 68. Deelw. *For-achte*, I d. 133. — *For-achtinge*, verachting, II d. 79.

FOR-ÂDERS, voorouders, II d. 107. *Bijdr. van Waasenb.* I, 153, 157. *For-aalders.* — *For-âdjen*, verouden, I d. 92.

FOR-ANDERJEN, veranderen, I d. 45, 44, 125. II d. 103. — Verled. Tijd, *Ver-andere*, I d. 96, II d. 79. Deelw. *For-andere* en *For-andre*, I d. 198, II d. 81. — *For-anderinghe*, verandering, I d. 41, 42. *For-andringe*. II d. 68. *For-ânringe*, II d. 104. — *For-anderlijck*, veranderlijk, I d. 43. Dit woord ſchijnt uit den Zuidhoek herkomſtig, elders overal thans *For-oarjen*. Wanneer *Starter*, bl. 90, a gebruikt *Ferœndre*, moet men het aanmerken als eene mislukte poging: Zoo iets noemt men knoeijen en bederven, dat hij meermalen doet.

FOR-BANNEN, verbannen. V. h. Zamengeſt. *Forbân-ſmerte*, eene ſmartelijke verbanning, ballingſchap, II d. 107. *Verbant*, verkettert, *Waasenb. Bijdr.* I, 157.

FOR-BAERNEN, verbranden, II d. 74, 110, 116. Deelw. *For-baernd. Melis Stoke* gebruikt ook op meer dan éène plaats *Verbaernen. Hooft, N. H. Verbarnen.* Vergel. *Clignett, Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 49, 50, Noot. Wanneer men in de *Bijdr.* van *Waasenb.*, I, 160, en mistchien elders, leest *Verbanne*, voor *Ver-baerne*, dan moet men zulks voor eenen misſlag houden, die alle duidelijkheid in de ſpelling verbant. Vergel. *For-bannen*, en het daar aangehaalde voorbeeld.

FOR-BETTERJEN, verbeteren, II d. 101. Om 't Rijm ook. *For-bettren*, I d. 124.

FOR-BIEDEN, verbieden, I d. 42. Verled. Tijd *For-bea*, II d. 68. Deelw. *For-bean*, II d. 75, In de *Bydr.* van *Waasenb.* 168, *Verbodden.* V. h. *For-bod*, een verbod, I d. 40.

FOR-BIJNNEN, verbinden. I d. 16, 40. II d. 56, 59, 68, 79. Verled. Tijd en Deelw. *For-buvn*, en *For-buwne*; V. h. *For-buwne*, een verbond, I d. 119, 149, 192, 219.

FOR-BIJTTEN, verbijten; afeeten. Zie *On-for-bijtten.* In deze beteekenis is het mij van elders niet bekend. *Verbiten*, bij *Maerlant*, I, 50, 10, Dood bijten, verſcheuren. En in dezelfde beteekenis bij *Clignett, Bijdr.* bl. 289, Noot Voor *Ombrengen, Dooden, Maerlant*, I, 127, 26. I, 267, 24. *Hooft, N. H.* 27, De vrijheid der Landzaten *verbijten*, oft bewroegen. Ook *Kamphuijzen* volgt de Ouden, b. v. *Pſalm* bl. 316, *verbeten* van den Nijd. Figuurl.

FOR-BJUESTERJEN, verbijsteren, in verwarring brengen, I d. 44. II d. 74. — Onz. van den weg afdwalen, I d. 147. Verled. Tijd, *Forbjuestere*. Deelw. *For-bjuestre*, afgedwaald, van den weg af, het ſpoor bijster, I d. 134, II d. 95, 101. — *For-bjuesteringe*, verbijstering, II d. 69, 92.

FOR-BLIEUWEN en FOR-BLIEUWENE, verblijven, vernachten, II d. 70. — *Forblieuw*, een verblijf, verblijfplaats, II, 68, 73.

FOR-BLYEN, act. verblijden, verheugen; wederk. zich verblijden, I d. 24, 124, 180, 209, 211. — *For-blying*, verheuging, II d. 88. *Onzijd. Melis Stoke*, III, 1485, De Coninc *verblide* ſere. Zie *Huydecoper*, ald. Zoo ook VIII, 416.

FOR-BOLGNE, verbolgen, I d. 123. Zie *Toarn-forbolgne*, en *Oer-bolgne*. Komt van 't oude *Belgjen*. *Maerlant* gebruikt *Belgen*, *Verbelghen*, voor *vertoornen*, *vergrammen*. B. v. II, 177, 12, Bidt Gode, dien du *verbolges* ſware Voor *kwalijk afnemen*, *euwel opnemen*, Dezelve II, 125, 36, Hieromme ſo *bolgen* ſi *hem das*. I, 108, 28, Sidnt *bolgen* ſi *up hem*. I, 175, 7, Die lieden *bolgen omme 't gone*. Zoo ook II, 115, 62, enz. Behalve den Verled. Tijd *Bolg*, vindt men ook *Balch*, b. v. I, 308, 27, Alexander *Balch* (belgde zich) *omme dit doen*. Op eenige plaatſen is 't een Wederk. W-W. Wegens den wortel van dit woord zie men *Weiland*.

FOR-BORGENHEYT, verborgenheid, I d. 148. Van *For-bergjen*. Deelw. *For-borgen*.

FOR-BRECKEN, verbreken, I d. 96. Verled. Tijd *For-brijk*. Deelw. *For-britſen*, verbroken, geknakt, I d. 161, II d. 76, 89. *Waſſenb. Bijdr.* I, 162, *Verbrekken*.

FOR-BREYDJEN, verbreiden, I d. 109, celebrare, laudare.

FOR-BUWCKJEN, verbeuken, verſlaan, vernederen, I d. 229. Verled. Tijd en Deelw. *For-buwcke*. I d. 155, 196, 211, 229.

FORDEARREN, verderven, bederven, I d. 66. II d. 101. Onzijd. W-W. *verloren gaan*, I d. 89, 160, 140. Als Z-N-W. *It for-dearren*, verderf, ondergang, I d. 59, 171. — *For-dear*, hetzelfde, I d. 97, 117, 142, 143, enz. — *For-dearringe*, verderving, II d. 101. Verled. Tijd, *For-doar*, Deelw. *For-doarn* I d. 60, 97. II d. 88, 102, 105. Zamengeſt. *Fordoarn-aerd*, verdorven aard, I d. 96, 116. - Onzijd. *Maerlant*, I, 146, 9, Ninive *verdaerf*, ging verloren, werd verwoest. *Melis Stoke*, IX, 609, En *verdorven* een deel liede,

d. i. vergingen, verdronken. *Waesenb. Bijdr.* I, 144, Dese ſe de Mot in de Rest *voardurft.* Act. — Zamengeſt. *For-daar-sjeack*, verderf-ziek, verderfelijk, I d. 145.

FOR-DEGENJEN, verdedigen, voorvechten, met het bloote zwaard beſchermen; vervolgens in het algem. beſchermen, verdedigen. Verled. Tijd *For-degene*, I d. 90. Van 't oude *Degen*, een held, dapper krijgsman; naderhand ook voor een *geweer* gebruikt. Ik vind dit woord nergens elders.

FORDERLIJCK, bevorderlijk, nuttig, voordeelig, II d. 80. Want *Vorderen* beteekent onder anderen ook nuttig zijn, prodesse, b. v. *Kamphuijzen*, *S. R.* bl. 223, 224.

FOR-DIE, verdeed, delebat, I d. 18, Verled. Tijd en *For-dien*, verdaan, deletus, I d. 141. Deelw. van *For-dwaen.* Zie ald.

FOR-DIJLGJEN, verdelgen, I d. 111, 126, 141. II d. 72. Verled. Tijd en Deelw. *Fordijlge. Teutoniste*, *Verdeligen.* Zie *Dijlgjen.*

FOR-DILDIGHEYT, geduldigheid, I d. 41. Zie *On-gedil'.*

FOR-DOAEJEN, verdooven. II d. 75. Deelw. *For-doase*, verdooſd, II d. 89. Misſchien heeft de Dichter door dit W-W. ons *Verduffen* willen uitdrukken. Zie *Doffjen. Dod-doaf. Verduffen*, *Hooft*, *N. H.* bl. 190.

FOR-DODDJEN, verdutten, vergaan, I d. 126, 144, 156. Als een Bedr. W-W. wordt het gebruikt door *van der Veen*, *Overz. Gez.* bl. 343, *Verdut* ſijn ganſche weſen, verderf, vernietig, zijn geheel bellaan. Zie *Dod*, *Dutten.*

FOR-DOMJEN, verdoemen, veroordeelen, I d. 181, II d. 101. Verled. Tijd en Deelw. *For-domme*, I d. 161. *Melis Stoke* en *Maerlant* gebruiken ook *Verdomen*, zoo wel als *Verdoemen. Afgebuch*, bl. 54, *Deman*, *daamen*, *duomen.*

FOR-DOMJEN, verdommen, Bedr. en Onzijd. W-W. Verled. Tijd en Deelw. *For-domme*, I d. 78, *As dijer for-domme*, verdomd, d. i. zoo dom als dieren, met één woord *verbeest*, welk woord door *Kamphuijzen*, *Pſalm.* bl. 207, wordt gebruikt,

Weest (o!) weest niet zoo *verbeest*,
Niet zoo *onbezint* van *zin.*

Terwijl hij ook ald. bl. 210, *verbeestigt*, gebruikt.

FOR-DOMJEN, verdompen, verſtompen, verſuffen, verdutten. Verled. Tijd en Deelw. *For-domme*, I d. 193, Dy

ſiet'ne droaf, ijnn 'tjuestre blijn, ijn deâds kâd ſchaed, doddoaf *for-domme*, verdut, verſuft, wezenloos.

Deze twee laatſte W-W. zijn althans uit eene bron gevloeid, (misſchien zelfs ook het derde.) Ik mag het hier niet te diep ophalen. Ons *Dom*, het A. S. *Dumb*, het Eng. *Dump*, *Domp* (*Melis Stoke*) obtuſus, ons *Domp*, en *Damp* ſchijnen allen gebragt te moeten worden tot het oude *Depen*, waarvan *Dempen*, (door invoeging der M) Verled. Tijd *Damp* en *domp*, v. h. *dampen*, *dompen*, enz. Vergel. een gedeelte van 't geen wij zeiden bij *Be-djoept*, *Dom* en *Dompe*, en *Bilderdijk* in *Roerdomp*.

FOR-DOMPJEN, uitdempen, uitdompen, verdooven, uitblusſchen, II d. 97. Trog in onwaer ſen droafheyte — 't forſtân in de gaest*fordompje* in *fortjuesterje*. Alles Overdrachtig en Figuurlijk ſchoon. Wij hebben deze plaats, hier gepast, afgeſchreven, ter bevestiging van 't vorenſtaande.

FOR-DRÆGEN, verdragen Verled. Tijd *For-droeg*. Deelw. *For-dreyn*, II d. 112. In de *Bijdrag.* van *Wusſenb.* I, 156 en 160, leest men *Verdreggen*, dat in uitſpraak bijna niets van *For-drægen*, verſchilt, en waar van gemakkelijk komt *Fordregn*, (G met Y verwisſeld) *fordreyn*. Zie *Dragen* (*Drægen*) *Dregge*. In *dragen* is reeds verloop

FOR-DRIEUWEN, verdrijven, wegnemen, doen ophouden, I d. 3, 118. II d. 81, 97, 101. Verled. Tijd, *Fordreauw*. Deelw. *For-dreauwn*, II d. 91, 102. V. h. *For-drieuwinge*, verdrijving, II d. 107. Zie *Drieuwen*, *Trieuwen*.

FOR-DRINCKEN, met drinken doorbrengen, verteeren. Deelw. *For-droncken*, I d. 12. *Bredero*, *in de Kl. van de Koe*, Hij *verdronk* ſijn wijfs ringhen en rocken. *Waatze Gribb.* bl. 57, Dat jild hab ik *fordroncken* ijn baarnewijn en bjeer. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 40, Hoe Tjaerd-ooms Jan en Panteltje, *verdronken* rock en manteltje. De *Teutonista* en *Kiliaan* kennen ook deze beteekenis. De overige zie men bij *Weiland*, en anderen — Maar *For-drinsſen*, verdrinken, in 't water verſmoren, I d. 42. V. h. 't Deelw. *For-drinst*, enectus aqua, I d. 67. II d. 72.

FOR-DROYEN, verdroogen, opdrogen, droog worden, I d. 42. (van *tranen.*) bij zamentrekking voor *For-droegje*. Elders vind ik *For-druyen*, en dit is de tegenwoordige uit-

ſpraak op vele plaatſen in *Friesland*. — Maar het Act. *For-druwgjen*, verdroogen, droog maken, II d. 116. Hier voor leest men bij *Waſſenb. Bijdr.* I, 165, *Verdrugjen*. Zie *Druwg*.

FOR-DRUWCKJEN, verdrukken, I d. 61, 90, 134. II d. 99. Verled. Deelw. *For-druwcke*, verdrukt, verſtooten, I d. 110.

FOR-DWAEN, verdoen. I d. 228. II d. 114.

FOR-DWIJNNEN, verdwijnen, een einde nemen, alle beſtaan verliezen, I d. 46, 63, 123, 127. — Verled. Deelw. *For-dwijne*, verdwenen, II d. 76. *Maerlant* gebruikt zelfs het Eenvoudige W-W. *Dwinen*. voor *afnemen*, *minderen*, *te niet gaan*, II d. 87, 41.

Scoenheit es cranc toeverlaet.
So ſoe meer ter ouden gaet,
So ſoe meer *breet en dwijnt*.

Alwaar men voor *Breet* lezen moet *Brect*, breekt, knakt, verloren gaat. In dezelfde beteekenis vindt men het bij *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 370. — Voor *verdwijnen*, *ſterven*, *Maerlant*, I, 74, 46. - Het ſchijnt met voorzetting der versterkende D, te komen van *Wijnen*, (vooral niet *Wienen*, gelijk *Weiland* in *Winden*, zeer verkeerd opgeeft, om misſchien voor de Hollanders daar door verſtaanbaarder te zijn) dat in *Friesland* nog de oude beteekenis heeft behouden in *Om-wijnen*, b. v. *hij wijnt al hier en dear om*, hij *loopt*, *zwerft* hier en daar om, in de eenzaamheid vooral, om niet gezien te worden; *maekt zich soek*. Hier mede ſtaan in verbindtenis *Wijnen* en *Weinen*, ons *winden* en *wenden*. Zie ald. en *Weiland*. Ook is in *Friesland* nog zeer bekend *Ont-wijne*, voor *ontkomen*, *ontgaan*, *zich van iets afmaken*, *door heen te gaan*. Zoo zegt eene Moeder tot een ſluggen knaap, *ſjikſte het nu weer to ont-wijnen*? enz. Dat hier toe behoort *Quijnen*, (thans *kwijnen*) is bekend. Zie aldaar. Alsmede ons *ſwijnen*, *ſwinden* (nu *zwinden*) w. v. *gezwind*, enz. Zie *Weiland* en anderen. *Verdwijnen* wordt als een bedrijvend W-W. gebruikt door *Hooft N. H.* 562.

FOR-EALD, verzot; verlieſd, amore captus, I d. 3. II d. 61. Van *Ealjen*. Zie ald. Hiervoor gebruikt *van der Veen*, *Vergekt*, in zijne *Raets*. bl. 2.

Hoe 't vrouw-volk meer op mij *vergekt*. Zie *For-ſotte*.

FOR-EERJEN, vereeren; ſchenken ter vereering, I d. 88. Deelw. *For-eerd.*

FOR-FALLEN, vervallen, overgaan, II d. 68, Deelw. *For-fallene.* - Vervallen, nederſtorten, II d. 81, Deelw. *For-fálne*, bij verkorting. Maar voor *voorvallen*, *gebeuren*, *voorkomen*, II d. 52. - V. d. *For-fálle*, een voorval, voorkomende gelegenheid, II d 89. - Voor *vervallen*, afwijken (van het ſpoor) *Waſenb. Bijdr.* I 155. - *vervallen*, (*tot iets*) b. v. *vanhoop*, ibid. - *vervallen*, (*in de handen*, *klaauwen*) ibid. bl. 162.

FOR-FALSCHJEN, vervalſchen. Deelw. *For-falſcht.* Zie *On-for-falſche.*

FOR-FIEREN, vervoeren, I d. 42, Deelw. *For-fierd*, vervoerd door 't Lijden, d. i. *overmeesterd.*

FOR-FIEREN, voor *Verwijderen*, removere, ſeparare, alienare, I d. 131, *Fen God for-fiere*, (Deelw.) verwijderd van God, abalienatus. De keurige *Kamphuijzen* gebruikt dit woord dikmaals, en op zijne manier. Bedrijv. *Ververren*, voor verwijderen, (Deelw. *ververd.*) b. v. *Sticht. Rijmen*, bl. 54, Van heijl *ververd.* Bl. 507. Die zijn hert van God — zoo is *ververt.* Dit is 't wat onze Dichter zegt: Fen God *for-fiere. Pſalm* bl. 157, van kennis Gods *ververt.* Bl. 169, God, die ons, ſchaarend, *hebt ververt.* Bl. 203, waarom, o God, zijt Gij van ons *ververt.* Onzijd. als Z. N. ibid. bl. 7, in mijn geluks *ver-verren*, d. i. het verdwijnen van mijn geluk. Wederk. Ibid. bl. 152, Ach! wilt *u* niet *ververren.* Ibid. bl. 249, *Ververt zich* uwe gunst. Van *Ver.* Zie *Fier.*

FOR-FIRDDIGJEN, vervaardigen, bereiden: verhaasten, verſnellen, ſpoeden. Bedrijv. I d. 42 *For-firddigje mijn ſchipbreck*, verhaast mijne ſchipbreuk, d. i. dood: doet mij ſchielijk omkomen. II d. 51, *ſijn reis* f., zijne reis verhaasten. II d. 82, *Dy her boaste forfirdd'ge*, die haar huwelijk verhaastte d. i. gaarne, hoe eer hoe liever, met haar wenschte te huwen. II d. 85, *de rin ſenne ſinne*, den loop der zon verhaasten, d. i. wenſchen, dat dezelve ſchielijk naar 't einde ſnelle. II d. 87, *ſijn jieren*, zijne jaren verhaasten, d. i. wenſchen, dat dezelve ſchielijk verloopen. Men ziet uit deze voorbeelden, dat het een verbum praegnans aut gravidum is. - Wederk. II d 49, *Ick hab mij forfirdge*, ik heb mij gehaast, alleen ſpoed gebruikt. II d. 88, *Him for-firddigjen to in gefjuecht*, zich bereiden, gereed maken tot een gevecht.

FOR-FLAUWJEN, verflaauwen; verflaauwen doen (b. v. in moed) Bedrijv. I d. 126.

FOR-FLEANE, vervliegen, ſnel verloopen, I d. 57, 66, 128. II d. 71. Op bl. 66 komt een zonderlinge caſus abſolutus voor:

Hij wit jon rjuecht ſo krom to tijzjen,
Dat, *jon rea-ſlinders ſchien for fleyn*,
Y witte ſen nin plachtjen eyn.

Zie *Korte Aanteek.* En vergelijk, onder anderen, hiermede *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.*, bl. 241, volg.

FOR-FLOCKJEN, vervloeken, verwenſchen, verfoeijen, I d. 96. II d. 98.

FOR-FOLGJEN, vervolgen, I d. 42, 61, 97. II d. 47, 68, enz. Verled. Tijd en Deelw. *For-folge.*

FOR-FOLLJEN, vervullen. Deelw. *For-folle*, II d. 105. v. d. *For-follinge*, vervulling, II d. 53.

FOR-FRIESCHJEN, uit eene andere taal in de Frieſche overbrengen, II d. 54, 65, 83. Zoo leest men bij *Bredero*, *Verengelst* en *Verfranscht*, maar in eene andere en zedelijke beteekenis. *Verduitſchen* voor Interpretari Germanice, vertere Teutonice, *Kiliaan.*

FOR-GEAN, vergaan, omkomen, ſterven; ophouden, eindigen; verloren gaan, verderven, I d. 54, 68, 106, 145, 168, enz. Verled. Tijd *For-ging.* Deelw *For-gien*, I d. 208. — *Dat ick forgongh*, dat ik verga, I d. 42. *Melis Stoke*, *Verganghe* mi als 't magh vergaen, VI, 133. — *Vergaen* voor *afloopen*, *Waatze Gribb.* bl. 49, Ho is 't dy al *forgæn*, (lees *forgien*) *Stoke*, I, 181. II. 1188, VI, 133. *Maerlant*, I, 109, 30, Dus eist hem *metter dood vergean. Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verſch.*, III, 143. — *Forgoncklijck*, *forgoncklijke*, vergankelijk, II d. 89, 91, 112.

FOR-GEARJEN, vergaderen, verzamelen; verwerven, verkrijgen, krijgen, I d. 169, 219. II d. 90, 91, 99, 111, 116. Onz. vergaderen, bijeenkomen, (van den Raad) II d. 74, 77. V. d. *For-gearringe*, vergadering, vereeniging, II d. 81. Zie *Boast-forgearringe.*

FOR-GISSJEN, Wederk. zich vergisſen, al gisſende bedriegen, I d. 66. *Hooft* gebruikt het als een Bedrijv. W-W. *Den tijd vergisſen*, *Gedicht.* bl. 149.

FOR-GNISSJEN, verſieren, oppronken, opſchikken. Deelw. *For-gnist*, Fig. vereerd, met iets in zijnen ſchik, I d. 67.

Zoo gebruikten *Cats*, *Bredero*, en anderen, *Verkuischt*. *Bredero*, b. v. in *Griane*, I d. 1 bedr.

Wij binnen niet *verkuÿst* met jou respen.

Klucht v. d. Koe. Ick ben er niet mee *verkuÿst*.

Het eenvoud. *Gnissjen*, vooral *Op-gnissjen*, voor opprunken, opſchikken, betere kleederen aantrekken, is nog dagelijks in gebruik Men gebruikt ook wel eens *Opgnapjen*, *opknappen*, in dezelfde beteekenis, als mede *For-gnapjen*, enz.

FOR-GRAMJEN, vergrammen. Als Z-N-W. 't *For-gramjen*, voor gramſchap, I d. 137, 183. *Baardt*, bl. 86, ſig *vergrimmen*. *Hooft*, *Ged.* 158. Jupijn *vergrimt* met raad. Doch *Vergrammen*, Onz. Dezelve, d. t. p. bl. 166.

FOR-GREATJEN, vergrooten, vermeerderen, I d. 44, 104. Onz. I d. 42

FOR-GRUWZJEN, vergruizen, tot ſtof, I d. 122.

FOR-GULTJEN, vergulden, met goud beleggen. Fig. hoogſchatten, auro contra aestimare, II d. 47. — *Cats*, I d. 177, b. Sy weet haer walgchelijke *pillen* wel degelijk *te vergulden*, d. i. hare aanloklelen een fraajen glimp te geven. *Hooft N. H.* bl. 67, zoekende zich te *vergulden* met het *bloed der Landſaten*. — Ergens *mede verguld zijn*, *Huÿgens*, bl. 142. Daer hy ſus *mé vergult* is. *Bredero*, bij mij bl. 16, Jemy, jy bint toch nou wel *vergult*. Bl. 331, Hy is wel *vergult* met dat geweer.

FOR-GUNJEN, vergunnen, toeſtaan. II d. 73, 80. - Voor *misgunnen*, *benijden*, vindt men het in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 156, 165. En in deze laatſte beteekenis hoort men in Friesland het woord nog dagelijks.

FOR-HAESTIGJEN, verhaasten, vervroegen, I d. 43.

FOR-HÆGJEN, FOR-HEAGJEN, en FOR-HEEGJEN, (onderſcheiden dialecten) verhoogen, I d. 118, 151. II d. 111. - *Forhægmoedigjen*, verhoovaardigen, II d. 63.

FOR-HÂNNELJEN, verhandelen. Verled. Tijd en Deelw. *Forhânle*. Met iemand ergens over ſpreken, II d. 65. - V. h. *Forhânlinge*, eene verhandeling, een opſtel, II d. 60, 85, enz.

FOR-HEARJEN, iemands bede verhooren, I d. 99, 121, 142, 146, 170, 184. - Voor kwalijk hooren, mishooren, *Waatse Gribb. bl. 52.*

FOR-HEERLIJCKJEN, vereeren, verheffen, verhoogen, II d. 80. Wederk. zich ergens in beroemen, I d. 39, ergens mede ingenomen zijn.

FOR-HELLJEN, verhalen, vertellen, I d. 43, II d. 63, 65, 66, enz.

FOR-HIRDDJEN, verharden, (het hart) I d. 228. Deelw. *For-hird*, I d. 97.

FOR-HOEDJEN, verhoeden. V. d. *For-hoedinge*, verhoeding, voorzorg, bewaring, (tegen iets) II d. 101.

FOR-HOOPJEN, verhopen, hopen, II d. 47. Zie *On-forhoope*.

FOR-HUWGJEN, verheugen, opbeuren, verblijden, I d. 155, 163, 207. II d. 76, 82, 86. Verled. Tijd *For-huwgge*. — Deelw *For-huwge*, I d. 57, 145, II d. 80. *Melis Stoke*, V, 282. VII, 1161, *Verhoghen*. *Kiliaan*, *Verhoghen*, i. e. *verheughen*. — *Verheugenis*, *Hooft N. H.* 369. *Kamphuÿzen*, *Pſalm.* bl. 101. — V. h. *For-huwglijck*, *verheugende*, *genoeglijk*, I d. 19, 150. — De wortel van dit woord is *Hug*, zin. Zie *Behægen*. *Huwgjen*.

FOR-HUWZJEN, verhuizen, Fig. uit dit leven verhuizen, ſterven. I d. 122.

FOR-HUYNJEN, met hoon bejegenen, honen. Deelw. *For-huynd*, verſmaad, I d. 131, 231.

FOR-JAEN, vergeven, ignoſcere, I d. 55, 71, 91, 161, enz. — *For-jean*, om 't Rijm, I d. 114. — Vergeven, tollere veneno, I d. 5, 46. Verled. Tijd *For-joe*, I d. 131. Deelw. *For-juwn*, I d. 114, 130. Gebied. Wijze *For-jouw*, ignoſce, I d. 148, II d. 68, enz. Hiervoor leest men in de *Bijdr.* van *Waſſenb. Vorjæ*. I, 142.

FOR-JEUGDJEN, verjongen, jeugdig worden, II d. 106.

FOR-JEYEN, verjagen. — V. h. *For-jeyer*, een verjager, verdrijver, I d. 56. — *Waſſenb. Bijdrag.* I, 165, *Verjaje*.

FOR-JIETTEN, vergieten. Zie *Jietten*. Onze Dichter maakt in den Tegenw. Tijd onderſcheid tuſſchen dit en het volg. W-W. Doch in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 159, vindt men *verjetten* voor *vergieten*, en bl. 165 voor *vergeten*. — Verl. Tijd *For-geat* - Deelw. *For-getten*.

FOR-JITTEN, vergeten, I d. 15, 42, 94, 98, enz. II d. 48, 70, 104. Verled. Tijd *For-geat*. Deelw. *For-jitten*, I d. 55, 74, 108, 143, 153. II d. 82. *Waatze Gribb.* bl. 83,

't Is mij *forjitten*, bl. 84, 't wier mij *forgetten*. Bl. 59, Ick hab 't *forjitten*. - *It forjitten* als Z-N-W. de vergetelheid, I d. 170. Gebied. wijze *For-jit*, I d. 117. Bij *Maerlant*, II, 472, 70, *Forget*. - V. d. *Forjittel*, vergetel, vergetelijk, I d. 170. *Maerlant*, II, 332, 11, *vergetel*. - *For-jitteleaz*, vergeteloos, zonder vergeten, I d. 142. - *For-jittenisse*, vergetelheid, vergetenheid. I d. 184. - *For-jittenheid*, II d. 57, 70. - *Kamphuijzen*, *Psalm* bl. 81. *Vergetenheijd*. Ibid. bl. 97, *vergeting*, en ibid. bl. 330, en 371 *'t vergeet*. - In de O. F. W. *Foerietta*, bij *Gabbema*, *Forjetten*. Uit het bovenstaande ziet men, dat er, betrekkelijk deze twee laatste W-W., bij onderscheiden schrijvers, onderscheiden spelling is, en telkens eene onderlinge verwarring. Indien deze alleen op het papier plaats had, dan zou men dezelve aan achteloosheid kunnen toeschrijven; maar in dagelijkschen omgang worden dezelve woorden ook door elkander gebruikt, althans in verscheidene tijden. Zoo wordt *For-geat* voor *vergat* en *vergoot* gebezigd: *Forgetten* voor *vergeten* en *vergoten*. Hier is derhalve een verloop ingekomen, door den tijd; of *vergeten* en *vergieten* zijn uit eene bron gevloeid, en wel zoodanig, dat *vergieten* eigenl. gezegd werd, doch *vergeten*, Figuurl. op deze wijze: *Ick for-jit* of *for-jiet*, ik vergiet, b. v. eenig vocht, water of bloed. Overdr. ik vergiet het aandenken aan eenige zaak, zoo dat dezelve uit mijne geheugenisse als uitgewischt is. En zoo voorts. De Romeinen hebben zoo ook hun *obliviscor*, *oblitus sum*, van het verbum *Lino*, *oblino*, *oblivi*, *oblitum* afgeleid. Dat de oudste en oorspronkelijke beteekenis van *lino* is geweest, *spoelen*, *gieten*, leert ons *litus*, het strand, waar de golven tegen aanspoelen, en meer andere woorden. Toen ik zoo ver geschreven had, raadpleegde ik de Lexicographi, en bevond, dat Martinius deze zelfde gedachte had omhelsd, ja dat hij nog verder was gegaan, en het H. D. *vergessen* afleide van *giessen*, ut esset quasi *effundere*, vergiessen. Zoo verklaren zich de verschillende uitdrukkingen, *It is mij forgetten*, en, *ick hab it forgetten*. Het eerste is res-ea mihi effusa est, sive e memoria mea effluxit. Het andere, rem eam animo meo effudi. Dat men bij den oudsten oorsprong der talen zoo eenvoudig moest denken, is natuurlijk, en door al-

ne gedachte aan het oordeel van mijne lezers onderworpende. Cf. *Junius*, in *Forget*, et, *Yet*, *Yeten*. A. S. *Forgetan — For-gitan — For-gytan*, to forget. Verled. Tijd, *For-geat*, Deelw. *Forgiten*. *Geotan*, fundere. Verled. Tijd *Geat*. Hier ziet men dus ook, dat de Verl. Tijd in beide deze woorden een en dezelfde is. Sed manum de tabula. Vergel. *Weiland* en anderen.

FOR-JONGJEN, verjongen, I d. 89.

FOR-KÂDJEN, verkouden, koud worden; verkoelen, verflaauwen, refrigeſcere, Fig. van de vriendſchap, I d. 92. *Bredero*, in *Griane*, 3 deel, 3 bedr. Eer dat mijn liefde ſal *verkoelen* of *verkouwen*. Zie *For-klomjen*.

FOR-KEAPJEN, verkoopen, I d. 68. In de *Bijdrag.* van *Waſenb.* I, 162, Men *verkepen*, men verkocht. Onze Dichter zou zeggen *For-keappe*. En ik geloof, dat men in de *Bijdrag.* ook beter zou lezen *Verkeepen*. *Men*, wordt in dat ſtuk meermalen met een verbum plurale vereenigd.

FOR-KEEREN, verkeeren, verſari, morari, I d. 125. Het Deelw. *For-keerd*, vindt men meermalen als Bijvoegl. N-W. voor *averegts*, b. v. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 159.

FOR-KIRTTJEN, verkorten, I d. 43. II d. 92, 115, 116. Verled. Tijd en Deelw. *For-kirtte*. I d. 167.

FOR-KLEARJEN, verklaren, uiten, te kennen geven, I d. 44, 223. II d. 76. — uitleggen, interpretari, II d. 59. — *Verclaeren* voor *verlichten*, *Maerlant*, II, 219. 39.

FOR-KLOMJEN, verkleumen. Verled. Tijd en Deelw. *For-klomme*, I d. 53, 60. II d. 48, 57. *Cats*, I d. 189, a.

Verkleumen van de vorst, doch *branden* van de min.

FOR-KNOATTJEN, verknochten, verbinden, I d. 40, 43. Verl. Tijd en Deelw. *For-knoatte*. De keurige *Kamphuijzen* heeft ook *Ver-knechten*, *Pſalm* bl. 35.

Die ist, die, vast aan deugd *verknecht*,
Door geenig ding zich laat *verrukken*.

Bl. 330. Mij, wiens gemoed aan U *verknechtet* is.

En op meer plaatſen. Zoo ook *verknoopen*, *Pſalm* bl. 332.

Noch 't hart *verknoop'* aan leer die niet en doog.

Dit laatſte W-W. gebruikt ook *Hooft*, *N. H.* bl. 460, en elders.

FOR-KNOEYEN, verknoeyen, verbrodden, I d. 182. Deelw. *For-knoeyd*.

FOR-KOARNE, verkoren, uitverkoren, I d. 63, 159. *Stoke* VIII, 1321, *Vercoren, lief*, dilectus. *Maerlant*, II, 215, 82, *uwt-vercorne. Waſenb. Bijdr.* I, 153, *Verkieſen*, voor *verkoſen, uitgekozen.* Zie *Tziezjen. O. F. W. Tzieſa, Tzieſen.* Tegenwoordig hoort men meestal *For-kieſjen, For-keas.* Maar *Kieſen* en *Kieren* is beide gebruikelijk geweest; van dit laatste heeft men vele voorbeelden in de *O. F. W.* b. v. *ker, kerre, kerren, kerden*, voor *koos, kozen*, en *verkoren. Ker* voor *keuze* en voor *keur. Hamconius* fol. 88 verſo, *kerren*, electa, ſeu electiones. — Van *Keſa* of *Keſen*, komt *Kest*, keuze, in de *O. F. W.* zoo bekend, en v. h. ons *te kust en te keur. Hamconius*, l. l. *kesten*, indulta vulgo. Vergel. de Noten, op de *O. F. W.* b. v. bl. 121.

FOR-KREFTJEN, verkrachten, ſchenden, I d. 90, Deelw. *For-kreſt.*

FOR-KRYEN, verkrijgen, II d. 90, 91, 99, 113. Verl. Tijd *Forkrigge*, I d. 67. Deelw. *Forkrigge* en *For-krijgge*, II d. 87, 90, 107. *Bijdr.* van *Waſenb.* I d. 164, *Ik verkrei.*

FOR-KROMJEN, verkrommen, krom maken. Deelw. *For-kromme*, II d. 111. *Ten Kate Junior, ineengedoken.*

FOR-KUNDGJEN, en FOR-KUNDJEN, verkondigen en verkonden; bekend maken, I d. 142, 163. Ons *Oorkonden. Hooft, Gedicht.* bl. 56. Zie *Kundigjen.*

FOR-LANGJEN, verlangen, verlengen, extendere, II d. 100. — Verlangen, uitzien, exſpectare, II d. 106. Deelw. *For-lange, Waatze Gribb* bl. 49. — Onpers. *my verlangt, Hooft, N. H.* bl. 273, 358. *Kamphuijzen, Pſalm* bl. 236, 348. — *For-langst*, het verlangen, *Waatze Gribb.* bl. 78.

FOR-LEAZJEN, verſchalken, verſtrikken, I d. 183.

FOR-LEEGINGE, vernedering, II d. 98. Van *leeg.* Zie ald.

FOR-LETTE, het verlet, II d. 49.

FOR-LICHTJEN, verligten, levare, ſublevare, I d. 41.

FOR-LJEACHTJEN, verlichten, illustrare, illuminare, I d. 193, 170, II d. 44, *For-ljeacht*, als Bijv. N. W. — *For-ljuechtjen*, idem, I d. 40, 42, 43. — *Bijdr.* van *Waſenb.* I, bl. 144, *vorljugten*, verlicht, Deelw.

FOR-LJEAFJEN, verlieven. Deelw. *For-ljeaſd*, verliefd, II d. 66.

FOR-LIENJEN, verleenen, I d. 182, 185. II d. 63. Deelw. *For-lienge*, II d. 77, 80.

FOR-LIEZEN, *verliezen*, I d. 41, II d. 90, 91, 99, enz. *Bijdr.* van *Waasenb.* I, 154, *verleesen.* — Verled. Tijd *Forlear*, I d. 41. Deelw. *Forlern*, I d. 24, 42, 77, 110, enz. *Maerlant* en *Stoke*, *verloes*. *Verloren* voor vergeefsch, van geene waarde, *Stoke*, VIII, 1138. — V. h. *For-lies*, het verlies, I d. 39, II d. 107. *For-lieze*, idem, II d. 70, 93 (Men erkent hier den Infinit.) — Zamengeft. *Forlern-gean*, verloren gaan, II d. 51, 70. Cf. *Junius*, in *Forlorn* en *Leefe*.

FOR-LIJCKJEN, vergelijken. Deelw. *For-lijcke*, II d. 96, 115.

FOR-LIJNNE, verleden, afgeloopen, vorige, I d. 31, 35. II d. 63, 71, 79, 80, enz. Van *For-lyen*, voorbijgaan, verloopen. *Waatze Gribb. Forlijne wijcke*, bl. 93.

FOR-LITTEN, verlaten, relinquere, I d. 5, 19, 40, 41, 42, enz. II d. 64, 65, 102, enz. Veil. Tijd *For-liet*, I d. 42. Deelw. *For-litten*, I d. 43, 142. II d. 70, 76, enz. In de *Bijdr.* van *Waasenb. For-letten*, I, 158, 166. *Maerlant* gebruikt dit woord, *verlaeten*, voor *vergeven*, remittere poenam, I, 112, 45. en I, 113, 76. En *verlaet* voor *aflaat*, abfolutio, II, 159, 29. Zie *Æf-litten*.

FOR-LOFTJEN, (*him*) wederk zich verluchten, verluchtigen, II d. 75. — *Jonctijs*, *R. O.* bl. 96, *Verluften*, *Hooft*, *Ged.* 142. *vorluchten*.

FOR-LOSSJEN, verlosfen, bevrijden, I d. 119, 162, 164. II d. 69, 73, 78, 79, enz. Verled. Tijd en Deelw. *Forlosfe*, II d. 102, 111. *For-lost*, II d. 75, 78. — V. d. *For-losfe*, verlosfing, I d. 154, 191. (Eigenl. Onbep. Wijze) *For-losfinge*, II d. 78. — Zamengeft. *Forlosf'-mijd*, mild in het verlosfen, I d. 153. *Forlosf'-winste*, verlosfing, eigenl. overwinning ter verlosfing. I d. 192.

FOR-MEERJEN, vermeerderen, I d. 43, 125.

FOR-MEYTSJEN, vermaken, veranderen, verftellen; I d. 210. — *Iemand vermaken*, *vermaak aandoen*, I d. 58. — Wederk. zich vermaken, verlustigen, I d. 4, 7, 18, 221. II d. 77, 91. Verled. Tijd en Deelw. *Formecke*. (*Waatze Gribb.* 49, *For-macke.*) V. d. *For-meyts*, het vermaak. I d. 105, 163. II d. 47, 48, 50, 51, enz. — *For-meytfe*, I d. 174. II d. 68, 106, 112. — *For-meytfen*, I d. 29, 44, 95. Elk ziet dat dit de Onbep. Wijze is, het een bij inkorting, het andere volledig. — *For-meytfinge*, II d. 107. —

Zamengeſt. *Formeyts-mijld*, vermaak-vol, I d. 194, II d. 56. — *Formeyts-rijck*, II d. 116. — *Formeyts-wille*, vermaak, genoegen, I d. 205. — *Formeyts-in-uwtſlagge uwre*, vermaak- en uitſpannings-uur, Voorr. der 2 Uitg. Veel beter is *Uwt-ſleyne-uwre*, zie ald. — In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* bl. 154 en 162, leest men *vermaak;* en dit is thans, bij verloop, vrij algemeen in Friesland.

FOR-MIETTEN, zich vermeten, aanmatigen, zich laten voorſtaan. V. d. Deelw. als Bijv. N-W. gebruikt, *For-mietten*, vermeten, vermetel, verwaand, I d. 180. — *For-miettne*, vermetelheid, II d. 99. — *Formiettenheyt*, II d. 66, 69. — Den Verled. Tijd *Vermat* laat bij *Melis Stoke*, III, 1299. Zie *Weiland.*

FOR-MINDERJEN, verminderen, I d. 42, 43.

FOR-MOANJEN, vermanen, voorhouden, bevelen, II d. 64. Verled. Tijd en Deelw *For-moanne;* doch *For-mónen*, (uit den Zuidhoek) zij vermaanden.

FOR-MOARDJEN, vermoorden. Verled. Tijd en Deelw. *For-moardde*, II d. 58.

FOR-MOGGEN, het vermogen, I d. 214, II d. 70. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 168, *Vermogen.* En zoo ſpreekt men thans in Friesl. vrij algemeen. — Komt van 't W-W. *Formeyen* — *For-mocht.*

FOR-MORFJEN, vermurven, II d. 65, 67. — *Morwen*, vindt men bij *Hooft*, *N. H.* 250. *Vermorwen* meermalen, b. v. bl. 175, 194. — *Vermorven*, *Kamph. S. R.* 428. *Kiliaan* en *Teutoniſta*, *Morwe.* De laatſte ook *Bemorwen*, enz. Zie en vergel. *Junius* in *Mellow.*

FOR-MYEN, vermijden, II d. 100.

FOR-NACHTJEN, vernachten, I d. 144, 148, 197.

FOR-NAETIGJEN, vernietigen, II d. 96, 116.

FOR-NEAMSTE, de voornaamſte, II d. 72, 73, 97. *Voorneemſte*, buiten Friesland, toen in gebruik.

FOR-NESTJEN, vernesten, vernestelen, Onz. Fig. van plaats verwisſelen, het land ruimen, I d. 81.

FOR-NIELJEN, vernielen, vergruizen, vernietigen, I d. 228. II d. 102. — Verdrijven, wegnemen, II d. 86. V. d. *Forniel*, de vernieling, I d. 145. — En *Baardt*, *Deugd.* bl. 50.

FOR-NIMMEN, vernemen, verſtaan, gewaar worden. II d.

54, 63, 75. Verled. Tijd *For-noam*, II d. 75, 77, en *For-naem*, II d. 73, 79, welk laatſte thans niet minder in gebruik is, dan het eerſte. — Deelw. *For-nómn'*. II d. 63. — *Bilderdijk, Taal en Dichtk. Verſcheid.* III, 155, *Overnemen 't geen men voordraagt.*" Zoo zeggen de Latijnen even ſchoon *accipere*, pro *intelligere*, *addiſcere*. — Maar voor *voornemen*, incipere, inſtituere, conſtituere, en als Z-N-W. het *voornemen*, *opzet*, conſilium, I d. 41, 43. II d. 52, 64, enz. — Deelw. *Fornimd*, II d. 114.

FOR-NOEYEN, vergenoegen, I d. 72. II d. 105. — *For-noeyene*, idem. II d. 69. — *Fornoey*, het vergenoegen, vermaak, verlustiging, I d. 84. — *For-noeyen*, idem, I d. 62, 70. II d. 95, 98. — *For-noeyinge*, vergenoeging, vernoeging, II d. 56, 68, 74, 81, 92, enz. — *For-noeylycke*, vergenoeglijk, II d. 101. — Men vindt ook *For-nuwgjen*, Verled. Tijd, *Fornuwgge*, I d. 42. Deelw. *Fornuwge*, als Bijv. N-W. vergenoegd, te vrede, I d. 3. 62, II d 99 — *Kamphuijzen, Ps.* bl. 56, *Verneugen;* maar *vernoegen*, ibid. bl. 347, voor genoegen nemen aan iets, Onz. Die niet *vernoegt aan ſchyn* of heijlig praaten. *Vernoeging*, *vernoegd*, *onvernoegd*, vindt men bij de Tijdgenooten, zonder het augment *Ge*.

FOR-NYEN, vernieuwen, novare, renovare, I d. 117, 162. — Voor *Verwijten*, *te laste leggen* is het W-W. ook zeer gebruikelijk, en zoo vindt men het in 't *Libb. fen A. Ysbrants*, bl. 59.

FOR-OERJEN, veroveren, overwinnen, (de geheele aarde) bemagtigen, II d. 99 — Bekomen, beloopen, bereiken (de haven.) I d. 116. Verled. Tijd en Deelw. *For-oere*.

FOR-ONTSCHILDIGJEN, verontſchuldigen, II d. 50.

FOR-OON-GENAMJEN, veraangenamen. Deelw. *For-oongenamme*, voor aangenaam verklaard, gehouden, II d. 48.

FOR-OON-TOCHTTE, de voor-aantogt, de voortogt, voorhoede, II d. 72.

FOR-OORSÆCKJEN, en FOR-OORSAECKJEN, veroorzaken, te wege brengen, I d. 41, 44 Het eenvoud. *Oorzaeken*, vindt men bij *Krul*, Wegwijz. Bl. 105, 107.

FOR-PLETTJEN, verpletten, verpletteren, I d. 98.

FOR-PLICHTJEN, verpligten, II d. 50, 79. Verled. Tijd en Deelw. *For-plichtge*, II d. 70. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 159, 162, 164, *Verpligt*, maar bl. 156, *Verplikt*.

FOR-PROPPJEN, wegproppen, verwerpen, verſlooten, I d. 231.
FOR-QUICKJEN, verkwikken, I d. 115, Verled. Tijd en Deelw. *For-quicke.*
FOR-QUISTGJEN, verkwisten, eigenl. *Verwoesten*, II d. 90. Verled. Tijd en Deelw. *For-quistge.* M-G. *Fra-quistgan.* Cf. *Junius* in *Waste.* *Teutonista* in *Quijsten.*
FOR-REISGJEN, verreizen, II d. 72.
FOR-RIEDEN, verraden, prodere, I d. 16. Verled. Tijd *For-riedde.* Deelw. *For-ret.* — V. d. *For-ried*, het verraad, I d. 58, 61. (Eigenl. de Infinit.) — *Maerlant*, II. 332, 57, *Verranesſe:* II, 432, 11, *Verraetneſſe.* — *Forrieder*, een verrader, I d. 181.
FOR-RIEREN, verroeren, bewegen, (zich) II d. 99.
FOR-RIJCKJEN, verrijken, rijk worden, I d. 82.
FOR-RINNEN, verloopen, afloopen, (van den Tijd) I d. 11, 36. Verled. Tijd en Deelw. *For-rón*, I d. 115.
FOR-ROKELEAZJEN, verroekeloozen, veronachtzamen, I d. 203 De verled. Tijd is *For-rokeleaze*, Deelw. *For-rokeleasd.* *Roeken* is *achten*, *acht geven*, en komt zeer dikmaals bij onze Ouden voor. De Verled. Tijd bij *Stoke*, I, 486 is *Rocht*, en zoo ook bij *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 28. De ſpelling is zeer onderſcheiden. Bij *Hooft*, *N. H.* bl. 35, *Raukeloos.* Bij *Bredero*, *Roockeloos.* Bij *Baardt*, bl. 145, *Verrakeloosen*, bl. 106. *Rakeloos*, bl. 246, *Raeckeloos.* Doch bij *Maerlant* en *Stoke* doorgaans *Roeken*, *Roekeloes*, ook *Roukeloos* en *Rokeloos*, enz. De wortel van dit woord ſchijnt mij toe geweest te zijn *Regen* of *Rigen*, d. i. rigten, ſchieten, treffen; uitſtrekken, bereiken, raken. De Verled Tijd hiervan is *Rach*, *Rech* en *Roch.* Van *Rach* komt het gelijkvl. W-W. *Raken*, *Raakte*, *Geraakt.* Van *Roch*, *Rochen*, *rochte*, *gerocht.* Van *Rech*, *Rekken*, *Rekte*, *Gerekt.* In 't L-Fr. heeft men *Reijtſen*, (treffen, raken) Verled. Tijd *Recke*, w. v. weder *Recken*, extendere, Verled. Tijd *Recke* en *Reckte*, Deelw, *Reckt* en *Ritſen.* Maar voor *reiken*, *bereiken* heeft men daar ook *Ricken* of *Rickjen.* Voor *Reijtſen* (*Reijckjen*) heeft men in den Zuidhoek *Raaikjen*, ons *raken.* Indien men nu hier nog bijvoegt *Rocken*, (Rukken) en de afgeleide van *Rjuecht*, *Rjocht* (met de I Epenthetica) ons *Regt*, enz. En *Rekken*, *Trekken*, *Strekken*, waarvan het één wat krachtiger is dan het andere, met al

derzelver afstammelingen, dan zal dit getal van woorden zoo menigvuldig zijn, als van eenig ander grondwoord voortkomen kunnen. Vergel. *Huydecoper* op *Stoke*, t. a. p. en in deszelfs *Proeve*. *Junius* in *Rack*, *Reache*, *Roek*. En *Weiland* in *Raken*, *Reiken*, *Rekken*, enz. *Roken of Roeken*, is dus het *doel*, *dat men treffen moet*, *bereiken*, Fig. *opletten*, *acht geven*, *opmerkzaam zijn*. — *Rochtte* en *Rocht*, voor *Raakt* en *geraakt*, is in Zeeland nog in gebruik.

FOR-SCHAFJEN, verſchaffen, bezorgen, doen toekomen, (b. v. *geluk*) II d. 80.

FOR-SCHALCKJEN, verſchalken, bedriegen, II d. 44. Verl. Tijd en Deelw. *For-ſchalcke*.

FOR-SCHIEDEN, verſcheiden, onderſcheiden zijn, verſchillen, I d. 105. Verled. Tijd en Deelw. *For-ſchaet*, welk laatſte zoo voorkomt voor *afgedeeld*, *verdeeld*, op den Tijtel des 1 Deels; voor *afgeſcheiden*, *afgebragt*, *verhunderd*, II d. 79. Doch als Bijvoegl. N-W. leest men *For-ſchaete* voor *verſcheidene*, *verſchillende*, I d. 33, 45, 71. II d. 44, 58, 60, enz. Eens treft men *For-ſchiedene* aan, II d. 43. *Stoke* gebruikt *Verſchieden* voor *verſcheiden*, *afscheid nemen*, *ſterven*, I. 186 en 789.

FOR-SCHIJNEN, verſchijnen, I d. 219, II d. 59. Verl. Tijd *For-ſchijnne*, II d. 71. V. d. *To for-ſchijne*, te voorſchijn, voor 't licht, II d. 68.

FOR-SCHILDINGE, verſchuldigheid, verpligting, II d. 71. — *Verſchuldigen* gebruikt *Hooft* voor *betalen*, *N. H.* bl. 564, en *Gedicht*. 154. — Voor *Verpligten* (door bewezen weldaden) *van der Veen*, *Zinneb.* bl. 179. — Voor *verdienen*, *zich ſchuldig maken*, (door misdrijf) *Kamphuizen*, *Ps.* bl. 28.

FOR-SCHODDJEN, aftrekken, berooven. I d. 126. *Verſchudden* is eigenl. *verroeren*, *van plaats doen veranderen*; vervolg. alleen *bewegen*, *ſchudden* Zie *Kiliaan*. Zoo zegt *Baardt*, bl. 274, *Verſchudden* en bewegen. *Starter*, bl. 169, *Jupiter verſchudde* ſijn hayren. — Wederk. *Kamphuijzen*, *Pſalm.* bl. 43, 't Gebergt heeft *zich verſchudd't* tot in zijn laagſten grond. *Maerlant* zelfs gebruikt het ook, II, 45, 61, Onzijd. Dat beelde *verſchudde*.

FOR-SCHOERREN, verſcheuren, I d. 86, 166, 227. V. d. 't Deelw. *For-ſchoerrende*, als Bijvoegl. N-W. II d. 93. In

de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 162 leest men *Verſchurren*, en zoo ook elders, zijnde de U aldaar zooveel als OE.

FOR-SCHREALJEN, verſchralen, verdorven, ſchraal en dor worden, I d. 123.

FOR-SCHRICKJEN, verſchrikken, doen beven, I d. 228. Onzijd. ergens voor ſchrikken, II d. 108.

FOR-SCHUWLLJEN, verſchuilen, verſteken, verbergen, II d. 90. Wederk. *zich verſchuilen*, II d. 79. 100, 102. *Hooft*, *Gedicht.* 140, *'t licht verſchuilen.* Zoo ook *Ont-ſchuilen.* Zie *Schuwlljen.*

FOR-SEFTJEN en FOR-SEFTGJEN, verzachten, zachter maken, vermurwen, II d. 67, 78. Verdrijven, II d. 91. V. d. *For-ſeftinge*, verzachting, II d. 70. *Stoke*, II, 250, Dus lieten li hem bede *fochten*, verzachten, d. i. bevredigen. *Maerlant*, I, 193, 73, die wreetheit *ſachten.* — *Zocht* voor *zacht* is nog in *Zeeland* in gebruik. — *Hooft*, *Gedicht.* bl. 47, Leed *zachten* voor *verzachten.*

FOR-SJEAN, voorzien, (ergens mede) verzorgen, donare aliqua re, inſtruere aliqua re, I d. 35, II d. 60, 72, 73. — Voorzien voorbeſchikken, voorzorg gebruiken, verhoeden, I d. 16. *Stoke*, VII, 273, God *verſaghet* bi ſynre ghenade. In onzen Statenbijbel, Genes. XXII, vs. 8, God ſal *hem ſelven een Lam* ten brandoffer *verzien*, en vs. 14, De Heere ſal 't *verzien.* *Zich een Lam verzien* is voor zich een lam *uitzien*, en dus *verzorgen*, er in *voorzien.* *Verzien* voor 't Eenvoud. *Zien*, *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 129. — V. h. *For-sjochtig*, voorzigtig (om 't Rijm, zoo 't ſchijnt) I d. 109, anders is 't *For-ſichtig*, gelijk men althans nu zegt.

FOR-SIEDGJEN en FOR-SIEDIGJEN, verzadigen, I d. 208. Verled. Tijd en Deelw. *Forſiedge*, II d. 91, 114. Zich verzadigen, I d. 44. *Melis Stoke*, III, 1302, *Saden.* *Van der Veen*, *Zinneb.* bl. 56, *Lust te zaeden.* *Kamph. S. R.* bl. 32, *Verzaden.*

FOR-SIERJEN, verſieren, opſchikken, ornare, fingere. Verled. Tijd *For-ſierre*, Deelw. *Forſierd*, I d. 217. Voor verſieren, verdichten, verzinnen, fingere, I d. 39, II d. 65, 75. Deze laatſte beteekenis toch verſchilt van de eerſte niet, dan door de figuurl. opvatting. Eene zaak, die men verzint, verſiert en ſchikt men op, om ze aannemelijker te maken. Sapienti dictum. In beide deze beteekenisſen houd ik *verſieren*, met de S, voor de beste ſpelling.

FOR-SJIEDEN, verkoken, kokende verteeren. Verled. Tijd *For-ſea* (mijn ſap) verdroogde, I d. 130. Deelw. *For-ſean.*

FOR-SJIETTEN, verſchieten, (pijlen) I d. 30, Deelw. *For-ſchetten. Hooft, Gedicht.* bl. 137, De wind *verſchiet* de loten. — Onzijd. verbleeken, ontſtellen, I d. 39. Verled. Tijd *For-ſcheat.*

FOR-SIJCKER, voorzeker, Bijw. I d. 4. — *For-ſijckerjen*, verzekeren, I d. 41, 44. II d. 97. — *For-ſijckeringe*, verzekering, II d. 69, 70. 81. *For-ſijck'rearjen*, I d. 107. II d. 49.

FOR-SIJKJEN, verzoeken, vragen, II d. 43, 113. — Beproeven, tentare, II d. 102 (van een boozen geest.) — Bezoeken, visitare, invisere. Men vindt deze beteekenis, behalve anderen, ook in 't *Libben ſen A. Ysbrants*, bl. 74, 95. Verl. Tijd en Deelw. *Forſijke.* — *Verzoeken* voor beproeven, ondernemen, *Hooft. N. H.* bl. 69, 409, die ook *verzochtheid* voor experientia, heeft, ibid. 332.

FOR-SILSCHIPPEN, vergezellen, comitari. Verled. Tijd en Deelw. *Forſilſchippe*, II d. 95, 105.

FOR-SINNEN, verzinnen, met de zinnen nagaan, bedenken, overwegen, I d. 144. Zie *Fortman* (weleer mijn Oud-ambtgenoot te *Hoorn*) Aanmerk. bl. 14, 15. — Wederk. voor *zich verzinnen, vergiſſen, Melis Stoke*, VIII, 903, en *Huijdecoper*, in eene Noot op VII, 1081, bl. 69, en *verzinning*, bl. 70.

FORE-SIZZEN, voorzeggen, II d. 104. Deelw. *Fore-ſeyd*, voornoemd, I d. 98, 200.

FOR-SLEAN, voorſlaan, voorſtellen, verhalen, II d. 66. Zoo ook *Hooft, Gedicht.* bl. 356. *Bredero*, bl. 302, 342, enz. — Verſlaan, vellen, overwinnen, I d. 140, Deelw. *Forſlayn*, als Bijvoegl. N-W. en Bijw. verſlagen, neerſlagtig, bedrukt, ontſteld, I d. 140, 161, 163. 201, 203. Ook zoo *Waatze Gribb.* bl. 65. — V. h. *Forſleijnheijt*, verſlagenheid, II d. 73, 79.

FOR-SLIJNNEN, verſlinden, I d. 76 Zoo ook *Hooft, Ged.* 87, 89. *Bredero*, bl. 577, *verſlinnen.* Verled Tijd *Forſluwn.* I d. 137. *Hooft. Verslon.* Deelw. *Forsluwn. Bredero, Verslonnen.* Zie *Slijnnen.*

FOR-SLIJTJEN, verſlijten, doorbrengen (den tijd) II d. 75, 92. Verl. Tijd *Forsliet.* Deelw. *Forslijtten.* (de geest) afgebeuld, II d. 92. — *Verſliten* voor *vergaan, Maerlant* I,

FOR-SMACHTJEN, verſmachten, in 't alg. ſmachtende omkomen, I d. 209. Deelw. *For-ſmachtge*, van Dorst verſmacht, I d. 152.

FOR-SMAEDJEN en FOR-SMAEDGJEN, verſmaden, honen, verachten, geringachten, I d. 167. II d. 66, 96. Deelw. *For-ſmaedge*, I d. 136. *For-ſmaede*, I d. 132. — V. h. *For-ſmaedlijckene*, op eene ſmadelijke wijze, II d. 80. — *Kamphuijzen*, *S. R.* bl. 392, en *Pſalm.* bl. 61, ook *verſmadigen.*

FOR-SMIJTTEN, Bedr. van de eene naar de andere plaats verzetten, verplaatſen, I d. 156. — Verdrijven, van zich verwijderen, II d. 67. — Verwerpen, gering achten, verachten, I d. 104, 132. 159. II d. 81. Verl. Tijd *For-ſmiet.* Deelw. *For-ſmijtten.* Voor *verwerpen*, *verwijderen* ook *Kamph. Ps.* bl. 153. Voor *verachten*, dezelfde, bl. 149, 216.

FOR-SMOARJEN, verſmoren; verſtikken, verdoen, verdelgen (door vuur) I d. 60. (in wijn) I d. 67. (het aandenken aan gevaar) II d. 76. Verled. Tijd en Deelw. *For-ſmoarre.* Men moet hier en elders niet te zeer hechten op die OA. Zie *Inleiding.*

FOR-SORJEN, verzoren, verzeuren, verdorren, verdroogen, uitteeren, I d. 80. — Verteeren, branden (van lieſde) II d. 61. Zie *Soar*, *Sorjen.* *Kiliaan*, *Verſoren*, i. e. *verdorren*, Fris. *Gabbema* gebruikt *Ver-zooren*, in *Klioos Kraam*, bl. 299, voor *verloren gaan*, *verderven.* — *Verſoorde lui* — *verſoorde blindeman*, bij *Bredero*, zijn ſcheldnamen. In *Friesland* wordt dit woord nog vaak gebruikt, b. v. It wetter is *ver-ſorre*, door koken verdampt; verkookt.

FOR-SOTTE, verzot, met eene zotte genegenheid ergens op verſlingerd, I d. 129. Van *For-ſottjen.* *Vergekt*, gebruikt *Hooft*, *Kamphuizen*, *Ps.* bl 65. en anderen. Zie *For-eald.*

FOR-SOTTEN, verzetten, verplaatſen; ontzetten, II d. 92. Uit den Zuidhoek van Friesl. voor *For-ſetten.*

FOR-SPIJLLJEN, verſpelen, met ſpelen doorbrengen. Verl. Tijd en Deelw. *For-ſpijlle*, I d. 12.

FOR-SPOEDIG, voorſpoedig, II d. 82.

FOR-SPRECKEN, verſpreken, verwijten, kwaad ſpreken, I d. 10, 164. Reeds zoo gebruikten het *Stoke* en *Maerlant.* Deze I, 380, 74. *Stoke*, III, 1399 en 1429, V, 931. Meer

andere plaatſen geeft *Clignett*, *Bijdrag.* bl. 261, en *Wasſenb. Idiot.* in *verſpreeken.* Onze Ouden gebruikten het voorts in andere beteekenisſen, b. v. *Maerlant*, II, 44, 20, *voerſpreken*, en II, 133, 3, *vorſpreken*, voor *voorzeggen*, praedicere. — *Vorſpreken*, voor belooven, toezeggen, *Maerl.* I, 66, 20, — *Voerſpreken*, afspreken, bepalen, *Melis Stoke*, IX, 279. — Voor *afzweren*, *verzaken*, *Maerlant*, I, 224, 58. — Voor *verzoeken*, *Hooft N. H.* 34, 82, *Gedicht.* 347. — Voor *te woord komen*, *afspreken*, *Gedicht.* bl. 364. Dezelfde heeft *verſprek* voor *verzoek*, *N. H.* bl. 96, enz.

FOR-STÂLLJEN, verſtellen, omzetten, veranderen, I d. 211. In Friesland wordt dit nog gebruikt van het verplaatſen der beesten van den eenen op den anderen ſtal. Zie *Weiland* en *For-weidjen*

FOR-STÂN, verſtand, I d. 13, 61, 70, 186, 204, enz. Voor *jaren van onderſcheid*, II d. 87. Men vindt *For-ſtânne*. I d. 216. — V. h. *For-ſtânnig*, II d. 94, 105. — *For-ſtânnigſte*, II d. 101. *Maerlant*, II, 425, 64, *Verſtanneſe.*

FOR-STEAN, verſtaan, intelligere, I d. 34, 221 II d. 66, 94, 101, enz. Verl. Tijd *For-ſtoe*, II d. 72, 77, 81. Deelw. *Forſtoen*, II d. 49, maar meermalen *For-ſtien*, II d. 55, 59, 77, 81. *Verſtant*, verſta (Imperat.) *Maerlant*, II, 396, 25, van *Verſtanden.* Voor, *zich ergens op verſtaan*, *Waatze Gribb.* bl. 66.

FOR-STEARREN, verſterven, overlijden, II d. 107. Verl. Tijd *For-ſtoar*, (*Maerl. Verſtaerf*) Deelw. *For-ſtoarn*, II d. 115, Fig. voor vernietigd, weggenomen. *Hooft*, *Pſalm.* bl. 462 *verſterven* voor ophouden, eindigen.

FOR-STECKEN, verſteken, verbergen. Verl. Tijd *For-ſtijk.* Deelw. *For-ſtitſen*, I d. 42.

FOR-STICKJEN, verſtikken. — V. d. *For-ſtickjinge*, verſtikking. *Ten Kate*, *uitbluſſing* (van den geest) II d. 104.

FORSTIETTEN, verſtooten, I d. 43, 154. Deelw. *For-ſtaet*, I d. 62, 231. *Wasſenb. Bijdr.* I, 158, *Vorstjitten*, zonder E; misſchien beter.

FOR-STIRTTEN, wegſtorten, vergieten. Hy sykt —— 't fromme *bloed-forſtirt*, I d. 142, d i. *het vergieten van 't bloed der vroomen.* Grond-tekst: Hy zoekt de *bloedſtortingen.*

FOR-STOAREN, verſtoren, verwoesten, verdelgen. Deelw. *For-ſtoard*, als Bijv. N-W. verſtoord, vergramd, II d. 77. Zie *Stoaren.*

FOR-STOMJEN, verſtommen. ſtom zijn of worden, I d. 191.
FOR-STOUTJEN, FORSTOUTGJEN, zich verſtouten, ondernemen, ſustinere, II d. 58. Deelw. *For-ſtoutge.*
FOR-STUWEN, doen verſtuiven, als kaf verſtrooijen, I d. 202. Verl. Tijd *For-ſtoauw.* Deelw. *For-ſtoauwne*, I d. 151, II d. 52, in de Fig. beteekenis van *verijdelen; vernederen.* De U ſtaat hier voor OU.
FOR-SWACKJEN, verzwakken, zwakker worden, I d. 44.
FOR-SWIETJEN, verzoeten, veraangenamen, vergoeden. *De wuwne for-ſwietjen*, het ſmartelijke der wonde wegnemen, I d. 24. De vreeze verzachten, I d. 59. Verl. Tijd *For-ſwiet'ge*, de wraugheid verzoette, I d. 59.
FOR-SWIJMMELJEN, verzwijmelen, verzwinden, verdwijnen, I d. 116. *Kamphuijzen, S. R.* bl. 430, de ſchaduw is *verſwemen.*
FOR-SWINGKJEN, verzwinden, verzwenken, vervliegen, II d. 110.
FOR-SWYEN, verzwijgen, I d. 39, 130.
FOR-TEANEN, vertoonen. V. d. *For-teaninge*, vertooning, II d. 77, 81.
FOR-TEARREN, en FOR-TERREN, verteeren, verſlinden, verzwelgen (van de zee) I d. 75. (van 't vuur) vernielen, verbranden, I d. 219. (van 't graf) I d. 251. — Onzijd. verteeren, verbranden, (van 't offer) I d. 163. Deelw. *For-terd*, II d. 114. Thans zegt men, met de A, *For-tarren*, en zoo vind ik het in de *Burkerij*, bl. 28. — *Verteren*, (*vertert*) conſumere (conſumit) *Maerl.* II, 417, 35. *Verterden*, verſlonden, Dezelfde, I, 54, 37. *Te verterne*, voor *verterene*, conſumere, Dezelfde, I, 12, 28.
FOR-TELLEN, verhalen, I d. 167. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 165, *Vertollen*, w. v. ons *vertolken. Stoke* gebruikt hiervoor 't eenvoud. *tellen*, I, 1093, en 1180. II, 87, enz. Vergel. *Kiliaan.*
FORTJEAN, vertrekken, proficisci, I d. 39, 40, 62. II d. 59. Verl. Tijd *For-teag*, II d. 71. Deelw. *For-teyn*, I d. 61, II d. 44, 76, enz. — V. d. *For-tjog*, het vertrek, abitus, I d. 39, II d. 75. Vertrek, burg, vrijburg, I d 146, 157, 213. — *Ver-tien* voor *verhalen*, *Melis Stoke*, VIII, 1272. Zoo is ons *vertrekken*, voor *verhalen*, uit *Hooft*, *Cats*

en anderen, bekend. — *Vertijen*, voor *verbóchenen*, *verzeggen*, is bij *Hooft* menigmalen te vinden. Voor *afzien*, *varen laten*, bij *Maerlant*, I d. 75, 7, *Vertygen*; doch *vertyen*, I, 59, 2. Zie Noot. Nog zegt men: Dat *For-ty* of *For-dy* ik. — De vervoeging is deze: *Ick For-tjog*, *y fortjeane*, bij inkorting *fortjea*, of *du fortjogſte*, *hy fortjogt*. *Wij*, *jiemme*, *jæ fortjeane*. Verled. Tijd *ick forteag*, enz.

FOR-TJETTEL-BOETJEN, verketelboeten, Fig. voor verhakſtukken, verſtellen, vermaken, II d. 66. *Kiliaan*, *Verketelboeten*, reficere, reparare. *Marnix*, *R. B.* fol. 100, Daaromme heeft ſij (de H. Kercke) dit een weynig *verketelboetet*.

FOR-TJERMJEN, verteeren, vergaan, II d. 110. Deelw. *For-tiermd*, II d. 111. Zie *Tiermjen*.

FOR-TJIENJEN, verdienen. II d. 50, 56. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 156, en *Waatze Gribb.* bl. 71, *Fortjenje*, zonder de I. — Verled. Tijd, *For-tjienne*, en zoo ook het Deelw. — *Waatze Gribb.* bl. 45, *Fortjinne*, zonder de E. — V. d. *For-tjienſte*, verdienſte, II d. 43, 48, 54, 64, enz.

FOR-TIJZJEN, verteeren, verwarren, in verwarring brengen; Deelw. *For-tijzd*, I d. 62, 143. — *Baardt*, bl. 219, Een ſlechtaert die *vertijst* er in. Zie *Tijzjen*.

FOR-TJUESTERJEN, verduisteren, I d. 147. II d. 97, 106.

FOR-TOAFJEN, vertoeven, I d. 40, 160, II d. 70, 116. Verled. Tijd en Deelw. *For-toave*, verwachtte, vertoeſde; verwacht, vertoefd, II d. 58. — V. d. *For-toave*, het vertoef, II d. 65.

FOR-TOARSTJEN, verſmachten van dorst, hevige dorst hebben. Fig. begeerte, trek, lust hebben, I d. 59.

FOR-TOLCKJEN, vertolken, vertalen, uit de eene in de andere taal overbrengen, II d. 63. — Verhalen, hoog ophalen, vertellen, I d. 143. II d. 82. Van *For-tollen*, zie *Fortellen*.

FOR-TORJEN, verdorren, verteeren, vergaan; verdroogen, I d. 25, 123. Deelw. *For-torre*, I d. 51, 106. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 144, 164, *Vertorren*. Het grondwoord is *Dor*, *Tor*. Zie *Torjen*.

FOR-TRAPPJEN, vertrappen, I d. 98.

FOR-TREASTJEN, vertroosten, II d. 47, 95. — V. d. *For-treastinge*, vertroosting, II d. 67, 76, 110.

FOR-TREDDEN, vertreden, vertrappen, I d. 136.

FOR-TRIET, verdriet, I d. 7, 22, 52, 47, 62, enz. Meerv *For-trietten*, verdrietelijkheden, ongemakken, II d. 86, 88, 90. — V. d. *For-triettig*, verdrietig, lastig, I d. 42. II d 85, 106. Comparat. *For-triettiger*, II d. 115. — *For-trietlyck*, verdrietelijk, I d. 218. II d. 55, 107, 108. — *For-triettjen*, verdrieten. Verled. Tijd *For-treat*, doch bij anderen *For-triette*, b. v. *Waatze Gribb.* bl 81. Deelw *For-tretten* — *Fortret.* Staat in verbindtenis met *Terten Tretten, trotten, trotjen; tarten, tratten*, enz. Zie ald en *Weiland.*

FOR-TRIEUWEN, verdrukken, I d. 142. Deelw. *For-treauwn Stoke* gebruikt hiervoor, IV, 659, *Verdruwen.*

FOR-TROUWEN, en **FOR-TROUWJEN**, vertrouwen, toevertrouwen (aan iemand) I d. 158. — Vertrouwen, zijn vertrouwen op ftellen, I d. 142, 144, 154, enz. — Vertrouwen verwachten, gelooven, II d. 46. *For-trouwen* als Z-N-W is zeer bekend.

FOR-TSEAGJEN, verfagen, ontftellen, bevreesd worden, d. 136. Deelw. *For-tsœge*, II d. 108. — Het Bedrijv. *Verfagen*, terrere, heeft *Maerlant*, I, 137, 50. *Melis Stoke Verfaghet*, verfaagd (bloode) VII, 889. — *Kamphuijzen Pfalm.* bl 515, *Vertzagen*, vreezen.

FOR-TSINGERJEN, verzengen, verbraden, verbranden, I d 130. Voortdur. W-W. van *For-tfingen. Kilaan, Verfenghen*, urere, adurere, ustulare. Verled. Tijd *For-tsing're* Zie *Tsingerjen.*

FOR-TWIERJEN, verdwarlen, verwaaijen; vervolg. vervliegen verdwijnen, verloren gaan. Zie *Twierjen.* V. d. *For-twierringe* (*des gaests*) II d. 100, weifeling, onzekerheid der ziele *Ten Kate:* Tegenftrijdigheid en verwarring.

FOR-TWIJVELJEN, vertwijfelen, wanhopen. Deelw. *For-twijvle*, als Bijv. N-W. *wanhopig*, II d. 89 — V. d. *For-twijv'linge*, vertwijfeling, I d. 76, II d. 68, 106, 116. — Zamengeft. *Fortwijv'le-moard-dobbe*, wanhoops moordkuil I d. 160. Vergel. *Fortman, Aanmerk.* bl. 18 en 19.

FOR-WACHTJEN, verwachten, verbeiden, I d. 62, 142, 197 II d. 46, 57, 79, enz. Verled. Tijd *For-wachtte*, II d. 81

FOR-WARMJEN, verwarmen, I d. 192. II d. 69.

FOR-WARREN, verweren, tegenweren. V. d. *For-war*, ver-

wering, tegenweer, II d. 88. — *Verweren* voor *afweren*, *M. Stoke*, II, 216. Zie *War*, *Wer*.

FOR-WEIJDJEN, verweiden, de runderen van de eene in de andere weide brengen, I d. 57, 96 Fig. *Baardt*, *Ledenſt.* bl. 16, Om u herte te *verweÿden* in de ſchoonheyt van een vrouw, d. i. te vermaken, te vernoegen.

FOR-WJEALDJEN, verweelden, door weelde bederven. Deelw. *For-wjealde*, I d. 129.

FOR-WIER, voorwaar, II d. 115.

FOR-WIGSELJEN, verwisſelen, I d. 168. II d. 66, 90. Zoo leest men ook in de *Bÿdr.* van *Waeſenb.* I, 155, *Verwigſeljen.* Doch *verwisling*, ald. bl. 163. Lees *Verwigsling.*

FOR-WIJLDJEN, verwilden, wild maken, I d. 79. Deelw. *For-wÿlde.* Maar

FOR-WIJLDERJEN, verwilderen, wilder maken, Voortd. W W. II d. 104. Deelw. *For-wÿldre.* *Hooft. Gedicht.* bl. 187, Waarmede dat wij 't al *verwoesten* en *verwildren.*

FOR-WIJLLGJEN, Bedrijv. verkwelen; doen verdwijnen, vergaan, I d. 126, 141. Onzijd. verkwelen, verwelen, verwelken, verflenſchen, verleppen; Fig. verdwijnen, vergaan, I d. 95, 230. Deelw. *For-wÿlſge*, I d. 209. — Dit W-W. is het zoo bekende *Verquelen*, voor verpruilen, kwellen, bij *Cats*, I d. 189, b. welke plaats reeds is bijgebragt in de K. en L-B. voor 1812, N°. 10, bl. 152. — *Bredero*, *Rodd.* en *Alph. Verquelen* u ontrouwe, d. i. mij kwellen over uwe ontrouw, uwe ontrouw beweenen. Het Onzijd. (*verkwelen*) *verquelen* heeft en in beteekenis en in herkomst zeer veel overeenkomst met *verquenen*, dat men bij *Cats* leest, I d. 284, a.

Als naderhand haar bloeijſel ſpeent,
Sij ſtaet terſtond geheel *verqueent.*

wegens het meer bekende Eenvoud. *Queelen* of *quelen*, zie op *Wijlljen*, waar wij ook meer zeggen van de herkomst van dit woord.

FOR-WIJTTJEN, verwijten, te laste leggen. Voorr. voor de 2 Uitg. I d. 43. Verl. Tijd *For-wiet.* Dit heeft reeds *Maerlant*, I, 13, 53, Dien God ſelve *verwiet* daaraf. — *Melis Stoke*, VII, 999, *verwiten.* M. G. *Fra-quitan*, of liever *Fra-witan.*

FOR-WIJZGJEN, verwijzen, veroordelen, I d. 42. Verled. Tijd en Deelw. *For-wÿzge.*

FOR-WINNEN, verwinnen, overwinnen, voor zich doen bukken, zwigten, I d. 115. — Verled. Tijd en Deelw. *For-won*. *For-wönne*, I d. 87. — V. d. *For-winner*, overwinnaar, I d. 43 — Voor *te boven komen*, *Libben ſen A. Ysbrants*, bl. 51.

FOR-WOASTGJEN en FOR-WOASTJEN, verwoesten, Voorr der 2 Uitg. I d. 141. Deelw *Forwoaste*, I d 101. In d Voorr. der 1 Uitg. *For-woestjen*. — Onzijd. *For-woastjen* voor verwoest worden, of woest liggen, I d. 81. — Zamengeſt. *For-woast-grijmme*, — eig. de *verwoest-ſpook*, geest der verwoesting, vervolg. de verwoesting zelve, (gelijk in d grondtekst ſtaat) I d. 203. — *Forwoast-sjeack*, verwoestziek, die lust tot verwoesten heeft, verwoestend. I d. 157. — Het voortd. W-W. *Woesteren* (*woesterde*) vindt men bij *Maerlant*, I, 231, 10.

FOR-WOLKOMJEN, verwelkomen, I d. 229. In den Grondtekst is het *kuseen*, en dit is het Griekſche Ἀσπάζεσθαι.

FOR-WONDERJEN, zich verwonderen, II d. 67, 80, 85, 97, 111. Deelw. *For-wondre*, verwonderd, waarvan *Ick bin forwondre*, II d. 77, 79. — V. h. *For-wondringe*, II d. 57, 67. — *M. Stoke*, III, 399, Die Hertoghe-*wonderde*, d. i. verwonderde zich, was verwonderd.

FOR-WRÅDJEN, een ander wereld worden, I d. 48. Zie *Ont-wrådjen*.

FOR-WRICKJEN, verwrikken; verwrikt worden, wankelen, I d. 97, 106.

FOR-WRIGGELJEN, het voortd. W-W. van *For-wriggjen*, hetzelfde met het vorige W-W. *Forwrickjen* (C, G en K zijn wisſelletters) verwriggelen, van zijne plaats bewegen, verzetten, I d. 40, Bedrijv.; doch onzijd. van zijne plaats bewogen worden, verplaatst worden, wankelen (gelijk de grondtekst heeft) I d. 206. Zoo vindt men elders *On-for-wriggjende*, onbeweeglijk. Zie aldaar. — Het behoort tot *wreken*, (*werken*) *wrikken*, waarvan *Wrigge*, een monſter. eig. iets dat geheel verwrikt is en verwrongen. (Zie ald.) Van daar

FOR-WRIGGJEN, een monſter worden, I d. 48. Deelw. *For-wrigge*. — Zie *Wrigge*, *Wriggeljen*.

FOR-YENJEN, vereenigen; zich vereenigen, eens worden, I d. 8, 81.

FORCKE, een vork, I d. 72. II d. 11 *Force*, alwaar de C als K wordt genomen.

FORD, voort. I d. 67, 89, 121, 175. Eens *Fort*, I d. 123. — Voor *Voorts*, I d. 1, 51, 52, 61, 73, enz. *Hamconius*, in *Friſia*, Fol. 40 *Foord*. Cf. *Junius* in *Forth*. — *Fort matte*, voor *ſterven moeten*, eene manier van ſpreken bij de Friezen nog gebruikelijk, b. v. In 't *Libben ſen A. Ysbrants*, bl. 87, en elders. — Van hier de volg. zamengeſt.

FORD-BRINGEN, voortbrengen, I d. 124. Verled. Tijd *Ford-bringe*, voor *Ford-brocht*, I d. 157. (zie korte Aanteek.) Deelw. *Ford-brocht*, II d. 66.

FORD-FERREN, voortvaren, voortgaan, I d. 99, II d. 43, 83.

FORD-FLEAN, voortvliegen, I d. 119. Deelw. *Ford-fleande*, ras verloopende.

FORD-GEAN, voortgaan, I d. 98. II d. 78. — *Ford-gong*, voortgang, II d. 43, 47, 57.

FORD-HINNE, vervolgens, voorts, I d. 163. — Hiervan verſchilt weinig of niets *Ford-oon*, voorts, in vervolg van tijd, enz. I d. 44, 73, 105, enz. — *Maerlant* gebruikt *Al noch vortan*, II, 237, 215. — *Fortan* II, 429, 42. — *Nu meer vort van deſen daghen*, II, 226, 192. — *Vort meer*, 206, 72. — *Voert meer* heeft ook *Stoke*, V, 606. Cf. *Junius* in *Fortene*.

FORD-LUWCKEN, voorttrekken, I d. 206.

FORD-SCHUWEN, (de E is hier OU) voortſchuiven, voorwaarts ſchuiven, of dringen, protrudere, (van de golven, waarvan de eene de andere verdringt) II d. 107.

FORGE, eene voor, akkervoor, ſulcus; een greppel, gruppel, lacuna, foſſa, I d. 115, 229. Cf. *Junius* in *Furrow*. *Waſſenb.* in *Idiot.* v. *Leie*, verklaart het te regt door *voerig* of *voering*, aquae ductus, van *voeren*, ducere. Men vindt het ook *Forge* geſpeld in de *Burkerij*, bl. 17. Bij *Kamphuijzen*, *Ps.* bl. 178, *Akker-voorne*. *Voortjen*, *Hooft*, *Ged.* 288. Fig.

FORME. Zie *Stâl-forme*.

FORNDEELE, voordeel, II d. 115.

FORST, een vorst, princeps, I d. 18, 173. Meerv. I d. 227. II d. 97. — *Forstne*, vorsten, van eenen vorst, I d. 83, 85. — *Forstlijck*, I d. 83, vorstelijk.

FORWIEL, fluweel, I d. 52. — *Forwielle*, II d. 93. — *Forwielne*, fluweelen, van fluweel, I d. 50, 174. *Waatze Gribb.* bl. 29, *Forwielne mouwen*. Dezelve bl. 42, *Firwiel*. *Starter*, *Boert*. bl. 2, *Ferwielen kin*. — *Broer Cornelis*,

FORZ, FORZE, forsch, geweldig, I d. 153. *Waatze Gribb.* bl. 52, *ſo fors aſſe koe*, zoo norsch als zij kon. *Baardt*, bl. 20, wreetheyt, ongedult, *fortſe* en onbeſchaemtheyt, d. i. *geweld*, waartegen ald. *vreſe* wordt overgeſteld. — Zie *Weiland*. — *Junius* in *Force*. *Kiliaan*, *Fortſe*, *Fortſeren*. — V. d. 't W-W. *Forzjen*, dringen, drukken, prangen. Voorts van alles, wat met drift en aandrang werkt, b. v. *Forzjend bloed*, gudſend, ſtroomend, bloed, I d. 166.

FOY, foei, I d. 43, 90, 180, 210. Zie *Foey! Fy!*

FRACHTE, vracht; hier voor alles, dat, op welke wijze dan ook, vervoerbaar is; in 't bijzonder een *laſt*, *zwaarte*, ſarcina, onus, I d. 224. Zie *Weiland*.

FRAENJEN, franjen, fimbriae, I d. 50.

FRAEY, ſchoon, fraai, I d. 4. Men vindt dit woord ſoms in zonderlinge beteekeniſen. In *Waatze Gribb. Brill.* bl. 5, is *ſo fray*, zoo wel, zoo goed. Bl 56, *Spy fraay ijne hannen*, alwaar het ons *vrij* is, het Franſche *vrai*, het Eng. *very*. Zoo vindt men het reeds bij onze Ouden. *Maerlant*, II, 371, 32, Dat hi *vray* God en menſce ware. *Hier* gebruikt men, gelijk elders, dit *vry* en *fraey* ook ter verſterking der beteekenis, bij voorb. *fraey veel*, of *vrij veel*, zeer veel. En dan is het het A. S. *Fræ*, dat zoo, even gelijk het Latijnſche *prae*, voor Adjectiva wordt gevoegd, als *Fræmiele*, praemagnus. Zie *Fry*. Voor *echt*, *waar*, vindt men het toch op vele plaatſen. *Maerlant*, III, Aant. XXXVI, vs. 326, *vrayer jeesten*. Dezelfde, II, 474, 54, Rechte *vraye* tranen. Ook worden *vray* en *vri* bij *Maerlant* vereenigd, II, 393, 88, Gerecht vonneſe *vray* en *vri*.

FREAMD, FREAMDE, vreemd, vreemde, I d. 15, 16, 33, 50, 81, 94, 95, enz. — Superlat. *Freamdſte*, II d. 72. — *Freamdeling*, een vreemdeling, II d. 73, 75. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 158, 166, *vremde*, (menſchen) vreemdelingen.

FREE, vrede, I d. 18, 23, 52, 56, 57, 58, enz. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 156, 159, 164, *vree* — De 2 Naamv. *Fre'es*, I d. 193. — Men vindt ook *Freed*, I d. 138, 171, en *Frede*, I d. 172. — V. d. *To free*, te vrede, vergenoegd, II d. 98, 113. — *Fredig*, vreedzaam, I d. 72, II d. 98. — Zamengeſt. *Free-bea*, gebed om vrede, I d. 171. — *Free-*

forst, de vredevorst, I d. 173. *Free-God*, I d. 171. — *Free-ljeaf*, vredelievend, I d. 175. — *Free-ljeave*, I d. 174. — *Free-wey*, de weg des vredes, I d. 193. Dit woord, even gelijk het Griekſche εἰρήνη, het Lat. *Pax*, beteekent alle *heil*, *geluk*, *welvaart*. Zoo gebruikt het *Hooft*, *Ged.* 57. *Stoke* voor *rust*, VIII, 1202. Vergel. *Clignett*, *Bijdr. tot de O. N. Letterk.* bl. 104, Noot, waar men meer voorbeelden aantreft. — In de *O. F. W.* leest men *Freda*, *Frede*, *Freed*, (*Freed-eed*) en bij omzetting der R, *Ferda*, *Ferde*, *Ferd*, (*Ferd-eed*) — ook *Maerlant* gebruikt *Verde*; I, 253, 44, *Pays no verde*. Vergel. *Clignett*, l. l. bl. 105, Noot. — Van dit *Ferd* komt in de *O. F. W.* vervolgens voor *Ferdien*, *Ferdiane*, voor *verzoenen*, *bevredigen*, waarvoor men in de L-R. van *W'edde* leest *bevreden*. — Ik breng *Vrede*, *Free*, als mede *Vriend*, *Frjuen*, dat eigenl. een Deelw. is, tot *Frien*, (A. S. *Freon*, liberare, amare) *minnen*, *beminnen*; *vrijen*, *vragen*, eig. tot eigen bezitting, ten vrijen eigendom. In het L-Fr is *Frejen* ook *vragen* en *vrijen*. Zoo dat in zulken geval de *vrede* met regt zou mogen genoemd worden *dulcisſima rerum*, Pax optima rerum, pacis amica quies.

FREED, vrijdag. I d. 210, (*Maerl.* I, 11, 3, *vrijndach*.) behoort ook tot *Frien*, *vrien*. Zie *Goe-freed*. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 529, Noot, en *Waſſenb. Bijdr.* II, bl. 57.

FREEGJEN, vragen, I d. 38, 41. Verl. Tijd en Deelw. *Frege*, *Freage*. In *Waatze Gribb. Brull.* bl. 81, *Freege*, vraagde, en zoo ook elders. — Hiervoor vindt men met uitlating der G, *Frejen*, I d. 225, II d. 55, 97, 98. — Maar *Frejen* voor vrijen, ambire nuptias, I d. 53. En *Frijen*, I d. 6, 8, 21. — Van daar *Fryer*, een minnaar, I d. 20. Doch van *Frejen* heeft men *Freester*, vrijster, thans ook in Friesl. *Frijster*. V. d. zamengeſt, *Freester-jieren*, de jeugdige jaren, I d. 11; want het woord *Frijster* beteekent doorgaans *eene maagd*, *een meisje*, puella, virgo, nubilis quidem, ſed nondum nupta. — In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 158, heeft men *Ik vrei*, voor *ik vraag*, en bl. 162, *vree*, voor *vragen*. Ik kan mij niet onthouden van hier de woorden van *Hamconius* in *Friſia*, fol. 75 verſo, bij te voegen, alwaar hij *Frijen* afleidt van *Frida* of *Freda*, in deze verzen:

Nec procul a *Stavora* vetus exſtitit *Hymeleſerda*,
Coelesti *Veneri*, vel nomine teste, dicata:
Fida tori custos, ſanctae vis mutua Pacis
Credita quae fuit, et casti Dea praeſes amoris.
Frigga Venus Dano, *Suevoque* idiomate *Frida*,
Meda ſed a *Friſiis* vulgo est et *Freda* vocata;
Freda toro junctis, innuptis *Meda* puellis.
Sacra dies ipſi quod adhuc, verbumque procandi,
Praeturaeque duae declarant; *Ferda* vetusta
Scilicet, et priscus Divae *Fretwoldae* lucus.

FREEZJEN, vreezen, I d. 118, 119, 178, 197, enz. II d. 95, 108, 110, enz. — *Freezen*, I d. 100. *Freuzjen*, II d. 86, 112, 115. — Verled. Tijd, *Freeze*, I d. 41, waar voor men in 't *Libben ſen A. Ysbrants* leest, bl. 55, *Freesde*, dat van jonger datum is. — V. h. *Freeze*, de vrees, I d. 59, 61, 98, 112, enz. II d. 105. — *Freaze*, I d. 101. — *Freezer*, een vreezer, I d. 118, 150. — *Freezlijck*, vreeslijk, II d. 108; doch *Freazlijck*, I d. 59, 123, 217, II d. 76. — Zamengeſt. *Freaz-ljeaſjen*, uit vreeze beminnen, vreezen en tevens liefhebben, I d. 114, een zeer veel beteekenend en ſchoon woord, de *eerbiedige liefde voor God* volkomen uitdrukkende. *Mij freest* voor *ik vrees* leest men en elders, en in de *Burkery*, bl. 15. — Dit woord ſchijnt met *Fraſa* (*gevaar*) waar van *Fraesheid* (ook *gevaar*), welke woorden men in de *O. F. W.* en het *Aſegabuch* vindt, afteſtammen van 't A. S. *Fræc* of *Frec*, periculoſus, waarvan *Fræcednyſſe* en *Frecedneſſe*, periculum, discrimen, exitium. — Of hiertoe ook behoore het in Friesland zoo bekende *Frac*, in de uitdrukking *hij of ſij iz ſo frac*, d. i. zoo vleijend en vriendelijk, misschien zelfs listig, blandus et inſidioſus, durf ik niet voor zeker aannemen; want dit woord wordt ook genomen voor de vruchten en gewaſſen, wanneer dezelve wel gedyen, en belooven, b. v. *de ſla is ſo frak*; *de koal ſliet ſo frak*, lactuca et brasſica laetifica.

FREUGDE, vreugde, I d. 56, 60, 80, 106, 183, 194. Zamengeſt. *Freugde-ſjoer-bæken*, vreugdevuurbaken, II d. 81. — *Freugde-ſol*, vreugde-vol, I d. 135. — *Freugde-mie*, blijmare, I d. 137. Men leest hier voor ook *froude*, *vroude*, dat in verbindtenis staat met *vrolijk*, *Frolijck*. Van *Freh A-S. Freo*, w. v. ook *Freolice*. Zie *Frolijck*.

FRISSELJEN, frisſelen, vlechten (Eigenl. het *hair*) I d. 89. II d. 62. Verled. Tijd en Deelw. *Friſſele* of *friſ'le*, II d. 47, 97. — Zamengeſt. *Friſſel-ſnoer*, vlechtſnoer, hairband, I d. 89. Vergel. *Junius* in *Friſle*, *Frizle*, *Waaſenb.* in *Idiot.*

FRJUEN, en FRJUENE, vriend, I d. 1, 3, 20, 45, 60, 65, enz. *Frjuwn*, I d. 62, 203, 231. — *Frioun*, II d. 3, en 't verkleinw. *Friounce*, II d. 10. *Waatze Gribb.* bl. 73 en 88, *Frieoun. Bijdrag.* van *Waaſenb.* I, 155, 158, 165, 168, *Vriend. Teutoniſta*, *Vrunt.* En dit is ook de ſpelling van *Hooft*, *Bredero*, *Kamph.* en verdere tijdgenooten. A. S. *Frend*, *Freond*, van *Freon*, liberare et amare. *Maerlant*, I, 213, 21, en *Melis Stoke* II, 1395, *Vrien*, waarvan het Deelw. is *Vriend. Melis Stoke* heeft, en elders, en IV, 614 ook *vreend.* — V. h. bij onzen Dichter *Frjuenſchip* en *Frjuenſchippe*, I d. 58, 92. II d. 94. — *Frjuenſchips*, (gen.) II d. 55. — Meerv. *Frjuenſchippen*, II d. 64, 71, 74. — *Waaſenb. Bijdr.* I, 158, *Vrienſchip*; doch bl. 161 *Vrijndſchip*, niet zonder bederf. *Waatze Gribb. Frieounſchip. M. Stoke*, *Vreenſcepe*, II, 1294. *Maerlant*, II, 17, 3 en 6, *vrienſcap*, en *vriendſcap. Clignett*, *Bijdr.* bl. 397, vs. 115, *vrienſcap.* — Verder bij onzen Dichter *Frjuenlijck*, vriendelijk, I d. 11, 72, 118, enz. Comparat. *Frjuenlijcker*, II d. 108. — *Frjuenlijckheyt*, I d. 14, 92, enz. II d. 100. — Zamengeſt. *Frjuene-njue*, vriendſchap, toegenegenheid, II d. 48. — *Frjuene-plichte*, vriendenpligt, II d. 77. — *Frjuenſchippe-ſol*, vol vriendſchap, I d. 216.

FROASK, een vorsch, kikvorsch, II d. 49. *Waatze Gribb. Froſk*, bl. 21. *Junius* in Frogg.

FROAST, de vorst, gelu, I d. 56. II d. 66. *Vorst* en *Vroſt*, gelu. Vergel. *Clignett*, t. a. p. bl. 104, Noot. Zie *Beferzen.*

FROED, zedig, bezadigd, deugdzaam, wijs, I d. 229. *Vroed* voor wijs, voorzigtig, *Stoke*, III, 378. *Goed en vroet*, *Maerlant*, II, 453, 8, dat men in Friesland nog dikmaals hoort. *Fies* en *vroed*, grillig en eigenwijs, *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 58. Vergel. *Clignett*, t. a. pl. bl. 11, Noot, en de aldaar aangehaalde Schrijvers. *Vroed maken* voor *wijsmaken*, *Hooft*, *Gedicht.* bl. 306. — Van *Vroedvrouw*, (waarvoor men in Friesland dikmaals zegt, *Goedvrouw*, ten platten Lande *Boos-wijf*, en *Horn-moer* of *Horn-moei.* Zie 't *Libben ſen A.*

Ysbrants, bl. 6.) als mede van *Vroedeman*, enz. Zie men anderen, b. v. *Weiland*.

FROLIJCK, vrolijk, I d. 80. *Kamph. Ps.* bl. 387, en elders *vroo; Maerlant*, *vro; O. F. W. Fro-*; in Zeeland *Frooilijk* (*vrooilijk*) Zie *Freugde*. En *Weiland* in *vro* en *vrolijk*.

FROM, FROMME, vroom, braaf, deugdzaam, I d. 17, 46, 59, 60, 61, enz. Wegens de onderſcheidene beteekenisſen van dit woord en *Vromen*, zie men *Fortman*, Aanm. bl. 25 — 28. *Clignett*, t. a. pl. 90, Noot. Cf. *Junius* in *Former*, prior; die van *Form*, — *From* maakt. En deze afleiding is vermoedelijk de gemakkelijkste en meest met de waarheid inſtemmende. Die de *voorsten* in den ſtrijd waren, waren bij ouds de *Vromen*, d. i. de *helden*. In de *Oude F. W.*, bij *Gabbema* en in 't *Charterboek* van Friesl. wordt *Forma*, *Forme*, de eerſte, de voorſte, met omzetting der R, telkens veranderd in *From*, *Froem*. En dit pleit voor de afleiding zeer overtuigend, terwijl het tevens voor al de beteekenisſen van *vroom*, zeer geſchikt is. — Voorts komt van *From* — *Fromheijt*, vroomheid, braafheid, I d. 97, 149, Genit. *Fromheijts*, I d. 61.

FROUW, eene vrouw, I d. 24. Het is hetzelfde als het grondwoord *Fer* in *Jiefter*, bij anderen *Ver*. Zie behalve *Weiland*, *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 329, Noot, *Huydecoper* op *Stoke*, III, 548, *Clignett*, t. a. pl. bl. 297, Noot. — Zamengeſt. *Frouw-minſche*, een vrouwmensch, vrouwspersoon, II d. 65. — *Frouwne-klaed*, vrouwenkleed, II d. 66. — *Frouwne-kreſt*, vrouwenſchending, vrouwenkracht, I d. 174. — *Frouwne-hiſtoarje*, vrouwen-geschiedenis, geſchiedenis der vrouwen, I d. 85. — Dat *Frouwne* is, gelijk bij ons thans *vrouwen*, de genit. als Z-N-W. en deze wordt voor een Bijvoegl. N-W. gebezigd. Zoo is in 't Lat. *Domus Patris* en *Domus Patria* ook niet onderscheiden in beteekenis. Zie *Faem*, - *Famne-buwn*. *Heer*, — *Heerne*.

FRUCHTE, FRUCHT, vrucht, I d. 182, 191, 207, 212. — *Fruchtber*, *Fruchtb're*, vruchtbaar, I d. 115, 118. — *Fruchtleas*, vruchteloos, I d. 24. Vergel. *Junius* in *Fruit*.

FRY, FRYE, vrij, liber, I d. 24, 32, 51, 52, enz. *Junius* in *Frea*. — *Hamconius* in *Frisia* fol. 71, *Fry en Franck* — *Fryen*, bevrijden, bewaren, redden, verlosſen, enz. I d. 84,

101, 114, 147. II d. 87. — Voor *losſen*, *M. Stoke*, VII, 142. — *Vrij afſtaan. geven*, *Maerlant*, I, 111, 35. Hier voor leest men bij *Stoke*, I, 250, *vri geven*, d. i. *vrijheid*. — *Voldoen*, *Cligneſt*, t. a. p. bl. 406, Noot. — Bij *Kamph. Bredero*, enz. enz. leest men dan eens *vrijden*, dan eens *vrijen*. Meer andere beteekenisſen vind' men bij *Kiliaan* en anderen. — V. h. *Frijheyt*, *Frijheyte* II d. 65, 87, 97. — *Frydomme*, I d. 87, 90, II d. 69, 71. — *Baardt*, bl. 71 *vrijdom*, libertas. — *Fryigheyt*, vrijigheid, bevrijding, I d. 251. — Zamengeſt. *Fry-buwttjen*, vrijbuiten, rooven, wegrooven, I d. 134, 221. *Hooft Ged.* 9. Fig. voor *wegrooven*, *wegvegen*, (van Donder, Blikſem, Wind enz.) *Frijfjuechtjen*, vrij-vechten, al vechtende bevrijden, I d. 90. — *Fry-moedig*, *Fry-moed'ge*, vrijmoedig, I d. 162. — *Frymoedlijck*, Bijw. II d. 117.

FRY, vrij, zeer, II d. 56, 66. Zie *Fraey*.

FRYEN, vrijen, ambire nuptias. Zie *Freegjen*, *Frejen*.

FUWGGELTE, gevogelte, vogelen, I d. 21, 22, 57, 72, 76, enz. Van *Fuwggel*, waarvoor men II d. 6 leest *Fugil;* bij *Waſenb. Bijdr.* I, 144, *Foeggel*, in de *Burkery*, bl. 25. *Foegel-vee*, vogelen. Zoo leest men *pecus* voor visſchen bij *Horatius*. — V. d. *Fuwgg'ler*, een vogelaar, vogelvanger, I d. 144. — Zamengeſt. *Fuwggel-faey*, zoo veeg als een vogel, I d. 99 waarvoor wij zeggen *vogelvrij*. Verg. *Junius* in *Foule*.

FUWGJEN, Bedrijv. voegen, bijvoegen, addere, II d. 45, 104. Iemand voegen, inſchikken, believen, I d. 3. Wederk. zich voegen, ſchikken, begeven tot iets, I d. 155. — Onzijd. voegen, paſſen, decere, I d. 39, 53, II d. 72. *De wijn fuwgge him best*, II d. 75. kwam hem best te ſtade. — Bedrijv. heeft het ook *Stoke*, VI, 1276, te ſoenen en te *voeghen*, te verzoenen, en in te ſchikken, ſchikkingen te maken, vereffenen; voor *beramen*, *beraadſlagen*, conſilium capere, VIII, 436. — Wederk. *Maerlant*, II, 450, 49, *hem* daartoe *gevoeghen*, zich daartoe ſchikken, dat aanvangen. — V. d. *Gevoughe* dinc, *Maerlant*, II, 432, 16, gepaste dingen, die voegen en betamen. *Onſe gevouch*, ald. vs. 25, al wat ons voegt, noodig en nuttig is. *Ten gevoughe en tonſer baten*, Dezelfde, II, 434, 36. — *In 't gevouch*, decenter, *Maerlant*, I, 277 37. *Ghevoech*, voor *nooddruft*, *behoefte*, zie voorbeelden bij *Cligneſt*, t. a. p. bl. 169, Noot. — V. h.

gevouch doen, nog heden zeer gebruikelijk, voor *voldoen aan alde behoeften der natuur*, b. v. voor inire uxorem, bij *Maerlant*, II, 302, 18. Verg. *Weiland* in *Gevoeg*. — Bij onzen Dichter vindt men *IJnne fuwge dat*, II d. 79, 81, waarvoor *Bilderdijk*, *en* elders, *en Taal en Dichtk. Verſcheid.* III, 180 en 187, gebruikt *inwoege dat*. *Bredero* gebruikt *in ſulker voege dat*, bij mij bl. 111, 183. *In voegen dat*, bl. 262, 313, enz. *Hooft*, *Ged.* 377, *In veuge dat*.

FUWL, FUWLLE, vuil, morſig, ſtinkend, I d. 51, 54, 61, 89, 94, enz. Als Z- N-W. voor *het vuile*, *kwade*, I d. 130, 225. — Compar. *Fuwller*, II d. 115. — Zamengeſt. *Fuwl-aerdig*, vuilaardig, II d. 73. — *Fuwl-tuwt*, een vuilbek, lasteraar, I d. 98. *Fuwl-tuwttjen*, vuilbekken, lasteren, I d. 167, 190. Waarvoor men in 't *Libben ſen A. Ysbrants*, bl. 59, vindt, *Foel-bekjen*. — *Kreft-fuwl* en *Suwnefuwl*, zie ald. — A. S. *Ful*, corruptus, putris, foedus, ſpurcus. Cf. *Junius* in *Foul* et *Defile*. — *Maerlant*, II, 296, 49, *vuul*. — Het W-W. *Wllen*, voor *bezoedelen*, *bevlekken* leest men in 't *Aſegabuch*, bl. 43. In de *O. F. W.* bl. 250, *Wulat*, voor *bevlekt*, en bl. 129, *Biwollit*, voor *beſmet*. Zie de Noot op bl. 250. En *Clignett*, *Bijdr.* bl. 15, Noot, alwaar *bewullen* is *bevuilen*, *vuil maken*, waarvoor men in 't O. H-D. leest *bewillen*. Verg. *Junius* in *Fyle*. Het H-D. *Faul*, en het Griekſche φαῦλος, heeft wel iets gelijks.

FUWN, voor *vond*, *gevonden*, *bevonden*, Verled. Tijd en Deelw. van *Fijnnen*. Zie ald.

FUWNEMINTEN, fondamenten, grondvesten, I d. 100.

FY, Fij, Foei! I d. 220. *Cats* gebruikt het dikmaals. *Ach fy! Kamph. S. R.* bl. 426, enz. *Baardt*, bl. 129, *Fy, ſchande!* In Friesland is ook nog zeer bekend het ſpreekwoord: *it is mey him to hy æf to fy*. Zie *Weiland*.

FYOEL, een viool, zekere bloem, I d. 70. *Kiliaan*, *Vioole*, viola. *Hooft*, *Ged.* 253, *Vijoolen*.

G.

GAEST, geest, I d. 18, 22, 41, 45, 63, enz. Genit. *Gaests*, II d. 100. Meerv. *Gaesten*, I d. 42, 44. *Junius* in *Ghost*.

Waſſenb. Bijdr. bl. 164, Geest. — V. h. *Gaestig*, geestig, vernuftig, ſchrander, I d. 90, 120. — *Gaestlijck* geestelijk, I d. 103. II d. 47. — Zamengeſt. *Gaest-blier*, in den geest verheugd, I d. 198. — *Gaest-driftme*, geestdrift, I d. 200. — *Gaest-formeytsjen*, zielsgenoegen ſmaken, I d. 110. — *Gaest-gauw*, vlug van geest, I d. 88. — *Gaest-gled*, ademglad, d. i. helder. (geluid) I d. 79. — *Gaest-geſiuecht*, zielenſtrijd, aanvechting van den geest, I d. 193. — *Gaest'-glanz'-hijmmel-fillig* (*fjoer*) vuur, waar mede de zalige hemelgeesten als omglanst zijn. I d. 85. II d. 84. — *Gaests-optochtme*, opdrift, opgetogenheid van geest, I d. 159. — *Gaest-ſjochte*, harte-zucht, I d. 210 — *Gaest-ſtanck*, zielen-vuil, boosheid des harten, I d. 94. — *Gaest-ſwiet*, aangenaam voor den geest, I d. 73. — *Gaest-wille*, zielsgenoegen, hartelijke vreugde, I d. 205.

GAEY, gade, oplettendheid, acht, zorg. *Buwtte gaey*, zonder nadenken, zonder acht, onoplettend, onbedacht. I d. 65, II d. 48. Zie *Hoekſtra*, *K.* & *L-Bode voor* 1813, N°. 48, bl. 295, en volg. Indien hiervan (gelijk *Hoekſtra* wil) het Meerv. *Geyen* is, dan zal men het moeten overzetten; ontgeef U niet tot uitgelatene *aanmerkingen* op mijne Rijmlery. Zie intusſchen *Geyen*.

GâL, een gil, gegil; zucht, klagt; geſchrei, geween, I d. 15, *Ljeafde-gâl*, liefde-klagt, liefde-zucht; 154, 167, *Kiermgâl*, (zie ald.) 193, 199. 't W-W. *Gâlljen*, gallen, gillen; roepen, ſchreijen, weenen, kermen, weeklagen, I d. 3, 16, 51, 42, 52, 90, 95, 142, 152, 170. II d. 80, 86, 91, 107, 109. — *Gaalle* wordt door ſlere vertaald II d. 15. — Verled. Tijd *Gâlle*, I d. 81, en *Gâlde*, I d. 75, 94, II d. 74. — *Bloed-gâlle*, bloed weenen, *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 165. Vergel. *Junius* in *Gall*, *Yawl*, *Yawlp*, *Yell*, *Youl*. *Teutonista*: *Galpen*, als een vogel, crocitare. *Ghalen*, ejulare (volg. *Jun.* in *Gall.*) Hier toe behooren ons *Galm*, *Galmen*, *Galpen*; *Gillen*, *Gilpen* (*Tjelpen*, *Tjilpen*) *huilen*, *guilen*, *juilen*, *joelen*, enz. En de L-Fr. *Gjelpjen*, *Gjealpjen*, *Gjoalpjen*, *Goelen*, of *Goeljen* (*Guwljen*) enz. Vergel. *Kiliaan* in *Galpen*, *Ghilpen*, *Golpen*, *Gulpen*. Al deze woorden zijn klanknabootſende. — Zamengeſt. *Gâl-guwzjen*, *bitterlijk weenen*, I d. 184. — *Gâl-janckjen*, *zuchten ſlaken*, *kermen*, I d. 194.

GALLE, de gal, bilis, I d. 72, 210. II d. 15, 83. — Zamengeſt. *Galle-ſel*, ('t *oer-huynigd*') het met gal overhonigd (overſtreken) vel, I d. 101. — *Gall'-leas*, *galloos*, *zonder gal*, aangenaam, zoet, I d. 172.

GAMMEN! (by) een tusschenw. van ſmart en verontwaardiging. Moeyelijk is de oorſprong van de Interjectien ſoms te vinden, omdat het afgebrokene woordklanken zijn, waar men dikwijls veel bij moet invullen, om ze verſtaanbaar te maken. Soms zijn ze ook door het gebruik bedorven, en verbrod. Bij *Junius* in *Game* wordt opgegeven het Deenſche *Gammen*, en vertaald gaudium. Dit kan vermoedelijk de oorſprong zijn. Men vergelijke hiermede wat *Wiarda* geeft in zijn *Aſegabuch* en *Altfr. Worterb.* in *Gome*. Intusſchen heeft *Kiliaan* ook *Gomen*, viscera perforare, laedere.

GAPPJEN, den mond opſperren, gapen, I d. 75 (van de zee) I d. 131 (van watergolven.) op beide plaatſen Figuurlijk. Met *open mond ſtaan gapen en zien*, *Waatze Gribb.* bl. 81. Zoo vindt men ook *oon-gappjen* elders. — *Neye ſijcken gapje*, ald. bl. 73, 86, is *na den adem ſnakken*, *zieltogen*. — Bij onzen Dichter I d. 37, *Atlas gappe*, voor *zeide* (eigenl. *luidkeels*.) Want *uwt-gappjen* is bij *G. J. zich luidkeels laten hooren*, *uitſchreeuwen*, I d. 53. — *Gapen* voor *haken*, *begeeren*, *ergens naar ſnakken*, inhiare, *Maerlant*, II, 458, 30. En bl. 459, 37, vergeleken vs. 32. — Voor *Schreeuwen*, Dezelfde II, 155, 60, *Briesſcen en gapen*. *Teutonista*, *Gapen*, *ghenen*, hiare, hiscere, dehiscere. *Kiliaan*, *Gaepen*, oscitare, hiare, hiscere; et aperto ore ſpectare, avide ſpectare, inhiare ſpectaculo, — loquenti, etc. De oorſprong zit in *Ga* gelijk die van *Geeuwen* in *Ge*. Gelijk in het Grieksch zulks plaats heeft met γω, γε, in γάω, γέω, et Χάω, unde χάινω. In 't Latijn met *Ca* in *capio*, etc.

GAST, een gast, conviva, I d. 72. — *Gast-bod* voor vriendenmaal, in 't *Libben ſen A. Ysbrants*, bl. 59, 63, op bl. 64 genoemd *Gastmiel*. — *To gast bidde*, ter maaltijd noodigen, *Waatze Gribb.* bl. 43, 55. — *Gastjen en Brastjen*, *Libb. ſen A. Ysbrants*, bl. 28.

GAT, een gat, foramen, I d. 51.

GAUW, Bijvoegl. N-W. gaauw, ſchrander, I d. 90, 91. En in deze beteekenis vindt men het woord bij *Hooft*, *Cats*,

zoo bekend. — Bijw. *ſchielijk*, *haastig*, I d. 49. 64. 68, 123. II d. 52. 57, 110. Van *Ga. Teutonista*, *Gae*, ghehittzich, impetuoſus, importunus. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 61, 62. Noot.

GAVE, eene gave, gaaf, donum, dos, facultas, I d. 35, 89, 125. Meerv. *Gaven*, I d. 13, II d. 67, 70. Van 't oude *gaven*, nu *geven*. Zie *Bejaen*.

GEA, een dorp, buurt, I d. 25, 59. 172. Eigenl. *eene verzameling* (*van menſchen*) ſocietas; van *Gaden*. — Zamengeſt. *Gea-feynt*, buurvrijer, I d. 5, 7. — *Gea-man*, buurman, I d. 64. — *Waatze Gribb.* bl. 10, 77. *Gæ*, (lees *Gae*.) Verg. *Ypey*, *Geſchied. der N. T.* bl. 104. *Junius* in *Yeoman*. Zie *Goa*, *Gou*.

GEADE, gade, ga, wederga, ſui ſimilis, I d. 83. — *Gæde*, I d. 226. — V. d. *Gealeas*, gadeloos, I d. 73, 200. Zie *Onweer-gælijke*. *Teutoniſta*, *Gaden*, behagen, bevallen, genoegen, placere. *Vergaden*, bijliken, nubere. *Kiliaan*, *Gaden*, *Gaeyen*, placere — convenire — conjungere par pari. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 298, Noot.

GEAN, gaan, I d. 4, 37, 58, 61, enz. *Waaſenb. Bijdr.* I, 153, 156, 165, *Geen*. Verg. *Junius* in *Gang*, *Goe*.

GEANNE, vreugde, blijdſchap, I d. 210. *Wiarda* in zijn *Altfr. W.* brengt het tot *Gome*, *Gama*, vreugde. Beter brengt men het tot *Gaden*, in de beteekenis van *zich verheugen*, *blijde zijn*. Welke beteekenis men opmaken kan uit *Kiliaans Gadinge*, — lubentia, voluptas. Zoo zou *Geanne* zamengetrokken zijn voor *Geadene*, en eig. de Onbep. Wijze wezen. Zie *Lân-geanne*.

GEAR, gaar, gaargekookt, I d. 1. — *Gære* (lees *Gaere*) *kost*, *Waatze Gribb.* bl. 56. Wat bij onzen Dichter de *ea* is, dat is bij *Waatze Gr. ae;* en zoo heeft, meen ik, de 1e. uitgaaf ook.

GEAR, te zamen, b. v. *Gear-boschjen*, zich verzamelen, te zamen komen, I d. 102, 203. *Meye hânnen gear*, met gevouwen handen, I d. 179. — *Gear-knerssjen*, met geſlotene tanden knarſen, I d. 201. — *Gear-tjiean*, zamentrekken, vereenigen, I d. 206. — *Gear-packjen*, zamenpakken, II d. 49. — (*Waatze Gribb.* bl. 65, *Gear-tellen*, [1e. Uitg. *gaer*] *Zamentellen*, bij een tellen, tellen.) *Gear-ſpanninge*, zamenſpanning, II d. 70. Zamenzwering. — V. d. *Alle gearre*,

al te zamen, univerſi. Zie *Alle. Geuze Liedb. Allegare. Kamphuijzen* en anderen *Allegader. Waatze Gribb. Alle gerre.* — *To gearre*, te gader, te zamen, I d. 1, 4, 5, 9, enz. — *To gearre-ſpijlljen*, zamenzweren, II d. 89, overeenſtemmen. — Bij onzen Ouden vindt men dikmaals *Te gaer, te gader*, Verg. *Junius* in *Together. Teutonista, To gader. Kiliaan, Gader, te gader.* Zeer gebruikelijk is in Friesl. *Oer gear komme*, ergens over gaar komen, d. i. iets aanvangen, beginnen, ergens toe *beſluiten*, gelijk wij nu zeggen. En dit woord *beſluiten* verklaart *gear komme* volkomen. Zie *Waſſenb. Idiot.* in *Gaar. Bruining, Synonym.* I, 103, beſchouwt dit en aanverwante woorden als een uitſpruitſel van *Ga*, waarvan *gade, gaden, gaderen.* — *Gearjen*, vergaderen, inzamelen, verzamelen, vermeerderen, I d. 66, 208. II d. 90. Verled. Tijd *Gearre*, I d. 4, 195. Zie de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 156, *Gaarjen.* Bij *Kiliaan, Gaderen, gaeren.* En zoo ook bij *Stoke*, en andere Ouden; bij *Kamphuizen* en verdere Tijdgenooten. Vergel. *Junius* in *Gar, Gather.*

GEATE, een goot, buis, canalis, II d. 105. Van *Gieten, Jietten*

GEAT, ik goot, I d. 86, Verled. Tijd. van *Jietten.*

GEBEA, gebood, II d. 76, 80, Verled. Tijd van *Gebiedjen.*

GEBET, een gebed, I d. 122.

GEBIEDJEN, gebieden, bevelen; bevel voeren over (b. v. een leger) II d. 92. — V. d. *Gebiede*, het gebied, beſtuur (van God) II d. 90. — *Gebod*, bevel, gebod (van God) I d. 193. *Aſegab.* bl. 8, *Beda. Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 161, *Gebiaen.*

GEBOARTE, de geboorte, I d. 136, II d. 109, 119. *Maerl.* II, 439, 13, *Gebornesſe.* — Zamengelt. *Geboarte-pleats*, II d. 64. Van *baren, beren, boren*, gerere. Verg. *Junius* in *Beare.*

GEBRECK, een gebrek, ondeugd, I d. 68, Meerv. *Gebrecken*, II d. 105, 106. Ook zoo *Bredero*, bl. 589, enz. — *Gebreckelijk*, II d. 103.

GEBRUWCK, het gebruik, I d. 42, 151. Zie *Bruwckjen.*

GEDILD, het geduld. Zie *Ongedild. Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 157, *Geduld* (de tegenw. ſpelling.)

GEDJOEY, beweging, geraas, gedruisch, rumoer, II d. 103. Zie *Djoeyen.*

GEFJUECHT, gevecht, I d. 86, 183. 197, 226, II d. 88, 89. *'t Forwoast-ſjeack djier, gefjuecht*, I d. 157. *Hooft, Ged.* 85. Keert buyten dat *beest* ontſtelt van harſen, den goddeloozen *krijgh*. Zie *Fjuechtjen*.

GEHOARE, het gehoor, II d. 106. — *Gehoarſamjen*, gehoorzamen, I d. 40. II d. 116. — *Gehoarſamheyt*, I d. 59, 40. Ook in de *Bijdr.* van *Waſenb. Gehoorzaam* en *Gehoorzaamheit*. Deze woorden ſchijnen reeds gemoderniſeerd. Zie *Hearren*.

GEHUWGNIS, geheugenis, I d 231. Zie *Huwgnis*.

GELAEGJEN, gelag geven, in 't gelag geven, Symbolam dare; vervolg. het drinken, het zuipen, drouken drinken, I d. 67, II d. 89. *Lach* bij *Bredero* voor *gelag*, *Klucht van de Koe*, bl. 762, Gy ſelt mijn jou *lach* al lagchende betalen.

GELAET, het gelaat, I d. 87, 132, 159, enz. Voor *ſchijn*, *voorkomen*, *mom*, *Hooft N. H.* bl. 535, enz. — Zamengeſt. *Gelaets-bluer*, vrolijkheid van gelaat, I d. 229.

GELEERDE, zie *Goud-geleerde*, *Hœg-geleerd*, *Rjuechts-geleerde*.

GELEGEN, gelegen, gepast, geſchikt, II d. 57, 59. — *Oon gelegen wezze*, aangelegen zijn, II d. 114. *IJn gelegen wezzen*, ergens in gelegen zijn, II d. 96, 108. — *Gelegentheyt*, II d. 44, 52, 56.

GELJEAFJEN, gelieven, believen, II d. 51, 52, 80, 81.

GELIEAVEN, de gelieven, amantes, II d. 80, 81. *Gelieve*, Kil. Amicus, a.

GELIEDENE, geleiden, begeleiden, deducere, conducere; veilig en vrij geleiden, II d. 82. Want *geleide* is *beſcherming*, zie *Clignett, Bijdr.* bl. 396. Noot.

GELIJCK, GELIJCKE, gelijk, ſimilis, I d. 164, II d. 101. *Mijn Gelijcken*, mei ſimilis, *Waatze Gribb.* bl. 77, doch beter *mijns gelijcken*, bl. 82.

GELINGEN, gelangen, wel gelukken, gedyen, I d. 124. Erlangen, gebeuren, overkomen, I d. 128. — *Kil. Ghelingen*, contingere — *Secundare*, ſuccedere. — *Gelengen*, *Baardt*, bl. 394. *Gelinghen, van der Veen*, 104.

GELOAVE, het geloof, II d. 104, 112.

GELOCK, het geluk. Zie *On-gelock*. *Alle gelock*, het groot geluk, id quod felicisſimum est, erat, — *Libb ſen A. Ysbr.* bl. 96.

GELUWT, een geluid. Zie *Schead-geluwt*.

GEMACK, gemak. II d. 89, 90. Zie *On-gemack*. *Stoke*,

III, 1372, IX, 146, enz. *Te ghemake ſijn*, te vrede zijn. *Hooft*, *N. H.* bl. 67, In *gemak* leven, d. i. in *rust* & *vrede*. Zie *Mack*.

GEMIEN, GEMIENE, gemeen, algemeen, gemeenzaam, I d. Tytel en 214. II d. 97, 101, 105, 107, 112. *In gemien man*, homo privatus, I d. 98. *'t Gemiene-best*, het gemeenebest, II d. 97, 101, 114. — *Gemiene ſæcken*, algemeene zaken, 't algemenebest, II d. 100. — *Gemiente*, de gemeente, het volk, II d 100. *Gemiente-tjienſte*, de dienst van of voor 't gemeenebest, II d. 100. — *Gemienſchap*, gemeenſchap, II d. 50. — *Gemienſem*, gemeenzaam, II d. 93. — *Gemienlijcke*, gemeenlijk, I d. 66. II d. 108.

GEMOED, gemoed, gewiſſe, I d. 15, 62, 101, 111, enz. *Met gemoede*, bono animo, goeds moeds, *Hooft*, *N. H.* 536. Zie *Onmoed*.

GENAEDE, genade, I d. 30, 60, 114, 121, enz. — *Genae*, I d. 169. — Zamengeſt. *Genae-jeſte*, genadegift, I d. 192. — *Genae-myld*, en *Genaede-mijld*, zeer genadig, I d. 161, 210, 220. — *Genaede-ſinne*, genade-zon, I d. 219. — *Genaedig*, I d. 142, 149. — *Bilderdijk*, *Taalen Dichtk. Verſch.* III, 172, zegt, van *na* komt *genade*, *toenadering*. Vergel. Denzelfden l. l. I, 159, *Genieden*, gunst of genade doen.

GENEAMDE, genoemde, gemelde, II d. 73.

GENEGEN, toegenegen. Zie *Hiet-genegen*. — *Genegentheyt*, I d. 39, II d. 75, 80.

GENEZZEN, genezen, gezond maken, I d. 60, 160, 168. II d. 97, 105, 108. — Onz. genezen, gezond worden, I d. 2, 66, 153. Verled. Tijd, *Genezze*, genas, I d. 154. Zie *korte Aanmerk.* — *Genezlijck*, zie *Ongenezlijck*. — Zamengeſt. *Genez-drancke*, geneesdrank, geneesmiddel, II d. 86. — *Genez-maester*, geneesmeester, II d. 86, 104. *Maerlant*, I Aant. 69, *Ganſen*, zie *Clignett*, *Bijdr.* bl. 302, Noot. *Kiliaan*, *Gantſchen*, misſchien een en hetzelfde met *genezen*, *genezzen*.

GENIETJEN, genieten, II d. 91, 94, 99, 100, 115. — *Geniet* (verkorte Infinit.) het genot, bezitting, I d. 47. — *Genotte* (van *genoten*) II d. 99. — In 't *Libben ſen A. Ysbrants*, bl. 46, Folle *geniet* ſen habbe. Dit *geniet* leest men veelmalen bij *Bredero*, *Kamphuijzen*, en anderen. Zie het ook bij *Bilderdijk*, *Taal- en Dichtk. Verſch.* I, 158, voor *geld*. *Heemskerk* gebruikt *genut*. — Het W-W. *Genoten an* — leest men

bij *Maerlant*, I, 268, 36, Ende wilde *hem genoten an* een ander wijff daarna, d. i. eene andere vrouw trouwen. *Kiliaan*, *Ghe-nooten*, coire, concumbere. Zie *Genoat* en *Nuttjen*.

GENOAGSAM, genoegzaam, I d. 144. — *Waatze Gribb.* bl. 92, *Genoogh*, *Bijdr.* van *Wasſenb.* I, 146, *Genoog*. Zie *Noag*

GENOAT, zie *Gunst-genoat*, *Tijdgenoat*. *Ghenoot* beteekent *gelijk*, bij *M. Stoke*, VI, 916, (zie ald. *Huydecoper.*) VII, 1171. *Maerlant*, I, 22, 4. *Kiliaan*, *Ghenoot*, conſors, compar, compos, ſocius, q. d. ſimul utens, a verbo *Genieten*. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 197, Noot.

GEREST, gerust, zonder zorg en vrees, ſecurus, I d. 65. II d. 97, 103, 112. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 155, *Gerust*; bl. 158, *Gerest*. *Waatze Gribb.* bl. 26, *gerest*, te vrede. — V. h. *Gerestheyte*, II d. 100.

GERJUECHTE, het gerigt, geregt, I d. 134, 183. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I d. 155 *Gerogt*. — V. h. *Gerjuechtheyt*, geregtigheid, I d. 103, 116, 124, 126, 130, enz. — *Gerjuechtigheyt*, I d. 100, 119, 205. *V. d. Veen*, bl. 268, en *Kamph. Ps.* bl. 312, gebruiken ook *Gerechtheyt*. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* bl. 146, *Gerieugtigheit*, doch bl. 155, 156, *Gerogtigheyt*.

GEROFTE, gerucht, II d. 75. *M. Stoke*, VI, 863, *Gerochte*. *Maerlant*, II, 170, 12 gerucht. Van *Roffen*, roepen, zie ald. — *Gerop*, geroep, II d. 79. Zie *Roppen*, roepen.

GERZ, het gras, I d. 93, 119, 123, 207, 230. II d. 6. — Zamengeſt. *Gerz-moanne*, grasmaand, II d. 47. — *Maerlant*, I, 90, 70, *Ghers*, maar kort er na *gras*. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 146, *Gors*. — *Afegab.* bl. 198, *Gers*, *gres*. *Kiliaan*, *gars*, *gras*, *ghers*, *gors*. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* 99, Noot. *Waſſenb.* in *Idiot. Geers*. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 104. *Junius* in *Grass*. *Weiland* in *Gras*.

GESEYNTE, afgezonden, afgevaardigd, II d. 114, *Geſeynte boadſchip*, gezandſchap. *Kiliaan*, *Ghe-ſandte*, *Gheſandt-bode*, legatus.

GESICHT, het gezicht, II d. 106. *Waſſenb. Bijdr.* bl. 154, *Geſigt*.

GESILNE, gezellin, I d. 40. *Maerlant*, II, 52, 35, *Geſelleneden*. Vergel. *Huydecoper* op *Stoke* over den uitgang *nede*, IV, 43. — Het W-W. *Geſellen*; zich vereenigen, adjungere ſe, *Maerlant*, II, 203, 17; 428, 29, en 431, 53. *Geſelle mede hebben*, ibid. 431, 38. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.*

bl. 44, Noot. — *Geſellecheit*, (ſic) *Maerlant*, II, 403, 4. Zie *Silſchip*, en *Mey-geſel*.

GESINNE. Zie *Huwz-geſinne*. Van *Sinnen*, bevatten, *Bilderdijk*.

GESJONG, gezang, I d. 44, 127, 131. Van *Sjongen*.

GETREASTE, getroost, gerust, vertrouwend, II d. 108. Van *Treastjen*.

GETTEN, gegoten, I d. 62. Deelw. van *Jietten*.

GEWAEGS, het gewas, II d. 97. — *Gewas*, I d. 216. Zie *Waegsjen*.

GEWEER, een geweer, d. i. hier *pijl* en *boog* (van Cupido.) — *Wapenen*, I d. 72. Voor *Cupido's wapenen* ook *Bredero*, in *Angen*. V Hand. 2 Uitk. of bl. 556.

GEWELT, het geweld, I d. 61, 81. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 155, 156, 163, *gewelt* en *geweld*. *Waatze Gribb.* bl. 30 *gewald*. *O. F W. Wald*. Vergel. *Junius* in *Welde*. *Idſinga*, *Staatsr.* I, 75. Zie *Wâd*. Komt van *Welden*, *Walten*, vermogen.

GEWIN, gewin, winning, kostwinning, inkomen, I d. 5, 200. Elders vind ik het voor *voordeel*, *baat*, *winst*.

GEWIRDDIGJEN, gewaardigen, II d. 58, *Sil 't jon Ed. gewirddigje my te forjaen*. *Kiliaan*, *Ghe-weerdigen*, dignari. *Kamph. Ps.* bl. 367, Dees goeden wensch *gewaardigt* toe te wenſchen. Bl. 402, Wat is hij, God, dat gij U zijns *gewaardigt*. Het is het Griekſche Ἀξιοῦσθαι τινος

GEWOONTE, de gewoonte, II d. 72. — *Gewoontlijcke*, gewoonlijk, II d. 106. Ook in de *Bijdr.* van *Waſenb.* bl. 152, *Gewoonte*. Zie *Wenst*, *Wennen*.

GEYEN, 2 Sneld. vooraan. Schoon het een tamelijk-goeden zin oplevert, wanneer men het overzet door *Aanmerkingen*, gelijk wij deden op 't woord *Gaey*, zoo ſchijnt echter het in den tekst er bijgevoegde woord, *Uwt-littene*, eene andere vertaling te vorderen, en wel die van *aanhef*, *opheſ*, *misbaar*, *getier*, *geſchreeuw*. Het woord ſchijnt dus niet van *Gaey*; maar van *Geyen* afstekomen, dat, als een ſchreeps-woord, nog overal bekend is. Voor eenige jaren, met een Frieſchen Landman, op reis, in geſprek komende, en hem eenige vragen doende over deze en gene uitdrukkingen in de L-Frieſche taal, bepaaldelijk over dit *Geyen*, kreeg ik ten

opheſ van maken, *ſchreeuwen* en *tieren*, ja zelfs *leugenen*, *liegen*, b. v. *y gey it*, gij leugent het, met al uw getier, dat gij maakt, om het ons te doen gelooven. Item, *Dy geyt er ſreaslijk fen*, die haalt er vreeslijk van uit, en maakt een leven als een oorlogſchip. Zulk een denkbeeld, als dit woord in deze beteekenis aangeeft, past voor onzen Tekst, en *Geyen* zal dan ook, als ſcheepsterm, er mede overeenkomen. *Winſchooten*, in zijn' *Seeman*, geeft op 't woord *Gyn* (lees *Geyen*) dit kort berigt ter verklaring « *Met een Gy of Gein iets ophijſen.*" *Weiland*, in zijn *Woordenboek*, zegt dat *Geyen* in de zeelteden van Nederland zoo veel beteekent als *trekken*. Dit is in zoo verre waar, maar eigenl. behoort er bijgevoegd te worden *met een gey*, d. i. met een aanmoedigende aanhef, of gezang, of ſchreeuw, hoedanige in 't Grieksch Κελευσμα, in het Latijn *hortatio* genoemd wordt, (hortator animorum Epopeus, Virgil.) Bij onderſcheidene werkzaamheden in de maatſchappij hoort men zulken aanhef, bij 't vervoeren en verwerken van zware gevaarten, bij het ophijſen van 't *heiblok*, enz. Welk laatſte woord, alsmede *heyen* van *hei!* in verbindtenis ſtaat met *Gei*, *Geyen*. Zoo heeft men in het maatſchappelijk leven nog *heiſa!* dat er ook toe behoort. — 't Zou mij niet verwonderen, of er behoort ook nog toe de Interjectio *Ey! Gy!* bij onzen Dichter, II d. 53. En bij *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 364, *Ey Geyſe!* enz.

GICK, GICKE, gek, zot, dwaas, I d. 3, 14, 29, 50, 128. II d. 71, 95, 99, 107. Comparat. *Gicker*, II d. 91, 106. — *Gickheyte*, gekheid, dwaasheid, II d. 111, 116. — *Gicklijck*, Bijw. dwaaslijk, II d. 92. — Bijvoegl. W. II d. 71, 108. — *Gickheftig*, Bijw. gekachtig, als een gek, II d. 95. — *Gickjen*, gekken, jokken, boerten, I d. 3. — *Gickjeyery*, gekjagerij, jok, II d. 64. *Kiliaan*, *Geck*, *Geckelick*, enz. Dit woord ſtaat in verbindtenis, of is hetzelfde veeleer, met *Guig* of *Guich*, fatuus, en met dat van onzen Dichter *Guwch*. Zie ald. Hiertoe behoort ook *Gichen*, *Gigchen*, *Gigchelen*, of *Giggeljen*, cachinnari, jocari, ſannari. Dit laatſte *Giggeljen* gebruikt men nog vaak in Friesland, wanneer iemand met zotte gebaarden en houding ergens om verzoekt. *Het leyste to giggeljen*, zegt eene moeder alligt tegen een kind, dat haar met eenige potzige houding om iets verzoekt. Zie meer meer bij *Guwch*. In *Gigagen* of *Gegagen*, in *Gijzjen*, en

andere woorden zit datzelfde *Gi* of *Gie* of *Gich*, al na mate er meerder of minder kracht in 't woord moet zijn. En zie daar de grond van veler woorden oorſprong, die tot de klanknabootſende behooren.

GIDZE, een gids, II d. 87. Zie *Bilderdijk*, *Weiland*, enz.

GJEALPJEN, een zeer ond, veelbeteekenend, klanknabootſend woord, dat in het algemeen van alle geluiden wordt gebezigd, die ſterk en treffend zijn, vooral van 't *Golfgeklots*, en wat daar Fig. mede in verband ſtaat. Zoo vindt men *Gjealpjen*, voor golpen, golven, ſtroomen, vloeijen, ſpoelen, gulpen, gudſen, ſtolpen, klotſen, enz. I d. 90, 139, 166. Ja zelfs vindt men het Bedrijv. voor overſtroomen, als met den vloed bedekken, I d. 205. Doch deze active beteekenis vindt men meer in de zamengeſt. *Oer-gjealpjen*, *Oer-gjolpjen*, *Uwt-gjoalpjen*. Zie ald. — V. h. *Gjealpe*, een gillende uitboezeming, zucht, I d 21. Zamengeſt. *Gil-gjealp*, een gillend geſchrei, I d. 167. — *Gjealp* (Gen. *Gjealps*) uitſtorting, ſtroom, vloed, I d. 193, II d. 74. Zamengeſt. *Gjealp-trien-eag-wiet*, een ſterke vloed van tranen, I d. 94. — *Gjealpe*, bijvoegl. N-W. b. v. *'t Gjealp'reamar*, de golvende, ſtroomende, roode zee, I d. 47. — *Gjealpe ſtroam*, golvende, vlietende, ſtroom, I. 109. — *Gjealp*, Bijw. luidkeels, hardop, I d. 53. Met een geweldige uitſtorting, Fig. hevig, geweldiglijk, I d. 72, 86, 187, 206, 210. *Op 't gjealpst*, met de geweldigſte overſtrooming, op 't hevigst, I d. 104. — *Gjealp*, Bijw. met eenen gulp; op een' bof, plotsling, weldra, welhaast, eerlang, I d. 91. — Bij de Tijdgenooten van onzen Dichter vindt men deze woorden ook meermalen, b. v. *Gegalp*, *Kamph. Ps.* bl. 261, Stems ſterk-luydende *gegalp* (van de zee) ſterk golfgeklots. Voor *geſchreeuw*, *jammerkreet*, *Bredero*, bl. 458, Wel wat *gegalp* is dat? — *Gilpen* voor *tjilpen*, zingen (van de vogels) *Brunsvelt*, in *Klioos Kraam*, bl. 345, of *gilpt*, of *tilpt*, of *giert*, of *tiert*. — Voor *zwelgen*, *inzwelgen*, *verzwelgen*; *drinken*, *indrinken*, *uitdrinken*; ingulpen, uitgolpen, uitſpuwen, vindt men het dikmaals, b. v. *Hooft*, *N. H.* 177, 363, *Ingolpen*. *Bredero*, bl. 166, *Inne gulpen*. *Heemskerk*. B. A. bl. 353, *Ingegulpt* bloed. *Kamph. S. R.* bl. 245, *uytgegulpte* glazen, voor uitgedronken, enz. Vergel. wat wij bij *Gál* gezegd hebben, en voeg hier nog bij *Kiliaan*, in *golpen*, *gulpen*, *golwe*, *gol-*

let. *Junius*, in *gulf*, *gulp*. *Waasenb. Bijdr.* II, 37. Zamengeſt. *Triene-gjealp*, zie ald.

GIEL, geel, I d. 31, 51, 67. Zamengeſt. *Giel-eag*, *Geeloog*, I d. 81. Zie *Korte Aant.*

GIERG, GIERGE, gierig, vrekkig, hebzuchtig; begeerig, grétig, II d. 90, 99, 114. — *Gierig*, voor *karig*, *bekrompen*, *deun*, I d. 44. — *Gierigheyte*, gierigheid, hebzucht, II d. 90, 92, 103. — *Gierſeck*, een gierigaart, geldzuchtige, I d. 151, II d. 92. — *Giergert*, gierigaart, II d. 106. — In de *Bijdr.* van *Waasenb.* I, 157, *De Gijrgens* (lees *giergens*) de gierigheid. Vergel. over Z-N-W. van dien aard *Waasenbergh*, *Bijdr* I, 119. Waarbij nog veel voorbeelden kunnen worden gevoegd, b. v. *Hooft*, *Ged.* bl. 86, Dat *verborgens*. *Baardt*, bl. 9, Mijn *ſchryvens*, enz. Vergel. *Waasenb. Bijdr.* I, 153, Noot. *Maerlant*, II, 41, 58, *Giere*, voor *gierigaart*. Dezelfde, II, 418, 47, *Giergeliker*, (Comp. van *Giergelik*), met grooter begeerte. — Komt van *Gieren*, (*geeren*) eigenl. *inhalen*, *beſcheeren*, *beſchaayen*; *begeeren*; *ergens naar janlen*; *roepen*, *ſchreijen*; in welke laatſte beteekenis *Kamph.* het gebruikt *Ps.* bl. 412. Het is met dit W-W. gelegen, als met het Lat. *Deſiderare*, dat 1°. begeeren, verlangen, 2°. misſen, 3°. treuren, betreuren, beteekent. — Hiertoe behoort ook *gieren*, *geeren*, inſchranken; ſchuins loopen. — *Geld-gieren*, als 't ware, gieren (bekende roofvogels) die het geld rooven, *Bredero*, bl. 133.

GIEZ, ganzen, I d. 57, 72, 174, II d. 4, alwaar de oude Grammaticus zegt: *Goez*, plur. *Giez*, non *Goezen*. Intuſſchen is 't meerv. *Goezen* thans reeds lang in gebruik. — *Kiliaan*, *Gheus*, *goes*, anſer fœm. Zie *Goez.*

GIET, gaat, 3 perſ. praes. Indicat. van *Gean*, I d. 5, 33, 54, 61, 67, 69, 72, 126, enz. *Metis Stoke*, I, 420, enz. *Gheet.* En zoo ook *Maerlant* I, 23, 54, enz. *Gaet* heeft echter ook *Stoke*, VIII, 427, wat *gaat u over*, d. i. komt u over. — *Gietme*, gaat men, I d. 52. - Deelw. *Gien*, I d. 91, II d. 75 en *Ginzen*, I d. 69. Zie *Beginzen.* In de *Bijdr.* van *Waasenb.* I, 165, Te rie *genzen*, te rade gegaan. — Verled. Tijd *ging*, I d. 1, 9, 36, 109, 112, 150. — *Gingt*, ging het, I d. 138. Meerv. *Gingen*, II d. 82. *Waatze Gribb.* bl. 31, *I gijngh*; doch *Ik gongh*, bl 51, 79, 81.

GIJZJEN, ſchateren, lagchen, ſpotten, I d. 53. - Zamengeſt.

Gijs-gobbjen, al ſchaterende lagchen, ginnegabben, II d. 50. Zie *Waſenb. Idiot.* — *Gijz-tuwt* (*deads*) de gapende muil des doods, I d. 213. *Wijd-gappjende Gijz-tuwt*, II d. 70. Het ſchijnt verbonden met *Guijſe*, ſanna, irriſio, illuſio ore diſtorto: en hetzelfde te zijn met *Guijſen*, *Guyten*. Vergel. *Kilinan*, ald. — *Guwzjen*, *Guwtjen*.

GIJSSELJEN, geeſelen, II d. 97. *Bredero* gebruikt *Gieſſelen*, bl. 332, 366, en 813. Ik houd dit woord voor verwant met *Gispelen*, voortd. W-W. van *Gispen*, van *Gispe*, flagellum, lorum, verber. Het woord *Gispen* wordt zoo door *Bredero*, bl. 281, gebruikt, Als u de Beul wat *gispt*, dan is 't nog tijds genoegh. En bl. 548, Woud ick van de ſcholiers van 't groote ſchool wel ſien *gispen*. — *Gispelen* leest men bij *Bredero*, bl. 385, Veurſeker ſoo wordt hij binnens kamers wat *egispelt*. — Hiervoor vindt men *Quispelen met roên*, bij *v. d. Veen*, bl. 127. — En *Wispelen*, b. v. *Wispelen* met zijne wiecken, bij *Hooft*, *Ged.* bl. 96. Waarvoor onze Dichter zegt *Wieck-wispelen*, Voorberigt, bl. XXVII. En *Starter* gebruikt het van een hondtje, dat met zijn ſtaart heen en weder ſlaat, bl. 165, a, Het wiggelt, het waggelt, het *wispelt ſijn ſtaert*. Dit noemt *Bredero*, bl. 409, *Wispelſtaerten*: anderen *Quispelſtaerten*, *Kwispelſtaarten*. Men weet dat de G, W, en QU wisſelletters zijn. Trouwens, *Giſen*, hoewel het nu alleen de Figuurl. beteekenis heeft behouden van *ergens naer te raden*, beteekende in den eerſte ook *ergens naer ſlaan*, bijna zoo als *Aeneas* doet bij *Virgilius*: Atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc, in partesque rapit varias, perque omnia verſat. De Latijnen gebruiken er ook het woord *Conjicere* voor. Het voortd. W-W. *Giſelen*, zal dan ons woord *Gijſeljen* zijn, want tuſſchen de I en IJ was voorheen dat onderſcheid niet, dat er nu is. Zoo zegt de *Teutoniſta* voor *Ghiſen*, dat hij op bl. 84 gebruikt, op bl. 107, *Ghijſen*, conjicere. Vreemd zou het ook niet zijn, zoo men hier toe bragt *Ghijſelen*, *in carcerem*, *in cuſtodiam dare*, *conjicere*; *nunc obſidem capere*, per metonymiam. *Bilderdijk* leidt *geeſel* af van 't oude *Ees*, verwant met *ast*, *heester*, het Lat. *Eſculus*.

GIJSTEN, bijw. driftig, haastig, voortvarend, II d. 105. Dit nog zeer gebruikelijke woord ſtamt vermoedelijk af van 't A.

S. *Gijst*, gist, gest. fermentum. De overgang van de eene in de andere beteekenis is gemakkelijk, en wijst zich zelve aan. Vergel. *Junius* in *Yeast*. En *Gijsten* staat voor *Gijstig*, gelijk *Grijmmene* voor *Grijmmelig*, enz.

GINNEN, gunnen, I d. 4. — *Ginst*, gunst, I d. 163, 166. — *Ginstig*, gunstig, I d. 41. Zie *Gunnen*, *gunst*, *mis-ginst*.

GIN-DEY, goeden dag! (eene gewone groete) I d. 4, 92. In *Waatze Gribb. Brill.* is dit onderscheiden uitgedrukt: *Goe dey*, bl. 31. *Gin-dey*, bl. 44. *Gen-dey*, bl. 55, en ald. ook, gelijk bl. 49, *Goedin dey*; *Goen dey*, bl. 77. In de *Bijdr.* van *Wasenb.* I, 152 *Goe dei*.

GIN-NACHT, goeden nacht! II d. 75. — *Gen-avondt*, *Baardt*, bl. 153. *Genavent*, Dezelfde, bl. 30. — *Goén-morgen*, *Hooft*, *Ged.* 9.

GIRZJEN, aanranden; steken, wonden, I d. 158, Mey in Swird *girzet* my mijn sijnne. — *My girzmet*, mij deert, mij verdriet, mij ijst, I d. 105. Beide deze woorden schijnen uit eene bron, want gelijk van *Tieren* komt *Tiermen*; van *Kieren*, *Kiermen*, zoo komt van *Girzen*, *Girzmen*. Vermoedelijk is het hetzelfde met *Gierfen* i. e. *Gieren*, avide petere, inhiare, bij *Kiliaan*. Hier toe komt mij voor ook te behooren *Gherfelen*, horrere, horrorem habere, *Kil.* En door omzetting der R, *grijfen*, *grijnfen*, ringere, os distorquere — fremere, frendere, — flere, plorare. *Grenfen*, *greijnfen*, ringere. *Grefen*, terrere, enz. Zie wat wij zeggen bij *Grijzjen*. Het grondwoord van allen is *Gieren*, ringere; dein terrere, tum fequi, perfequi, impetere. Ook *giert* men, d. i. trekt men een scheven mond, als men *weent*, vooral is dit het geval bij kinderen. Van de beteekenis van *aanwallen* heeft men *Gier*, een' bekende vogel. Zie *Grijz*.

GISSJEN, zie *For-Gissjen*.

GITTE, zwarte, I d. 48, *Gitte ebb'ne doppe*, zwarte ebbene doppen (in albast gevat). *S. A. Gabbema*, in *Klioos kraam*, bl. 535, Haar *gitte* fluijer. *Huijgens*, bl. 102, *Gittige* Crijfial. *V. d. Veen*, *Raets.* bl. 22, *Gittige* bruijn oogen. Nog zegt men *Git-zwart*. Het *Git*, gagates, heeft hieraan zijnen naam geleend. Vergel. *Junius*, in voce *Jeatfone*, *Kiliaan*, in *Ghet*.

GLANZE, glans, I d. 13, 83, 91, 116, 124, enz. — Zamengefl. *Glanz'-gleaun*, glans-gloorende (van de zon) I d. 186.

— *Glanz'-wil'e*, een ſchitterende vreugde, d. i. zeer groote vreugde grondtekst *vrolijkheid*) I d. 224. — *Glanz-wirck*, Voorr. des 2 druks, d. i. puik- en pronk-werk. — 't W-W. *Glanzgjen* en *Glanzjen*, glanſen, glinſteren, ſchitteren, I d. 116, 119, 155, 207, 208, 209. Verled. Tijd en Deelw. *Glanzge.* Zamengeſt. *Glanz-op-deagjen*, het opdagen van glanſend licht, I d. 127. — *Glanz-gloarjen*, glansrijk ſchitteren, I d. 14, 48, 90, 206. — *Glanz-ſloyte*, glans-ſluiting, lichtkaatſing, I d. 89. Ook de Tijdgenooten gebruiken dit woord. *Kamphuijzen*, *Ps.* bl. 134, In ſchoonheyd *glanst* en flonkert in haar goud. — *Omglanzen*, Dezelve, *Ps.* bl. 56, met eer en roem *omglanst.* Komt van *Glas*, *Glez.* Zie ald. In dit woord en eenige volgende is de L een wortelletter.

GLED, GLEDDE, glad, glibberig; blinkend, ſchitterend; fraai, ſchoon, mooi, I d. 1, 64, 158, 202. *In gledde fortgong*, een goede, voortreffelijke voortgang, II d. 43. — Bijw. b. v. *Gled blinckjen*, op eene ſchitterende wijze blinken, I d. 219. — *geheel*, *gansch*, b. v. *Gled forlern*, I d. 24. — *Gled forjitten*, I d. 74, II d. 86. — *Gled opweagje*, I d. 84. — *Gled omkeere*, I d. 102. — *Gled fordien*, I d. 141. — *Gled oer-mocht*, I d. 171. — Voor *volkomen*, *allezins*, b. v. *gled folnuwget*, I d. 207. — *Gled leert*, I d. 88. — Zamengeſt. *Smoar-gled* — *Gaest-gled*, zie ald. — Als Bijw. gebruikt het *Hooft*, *N. H.* 419, op dezelfde wijze, b. v. *glad af betaald.* *Kiliaan* neemt ook *glad* voor *gland*, wanneer hij het vertaalt door *gloedig*, *gloedende.*

GLEÔN, gloeijende, glandig, heet, hittig, ſchitterend; vurig, driftig; I d. 10, 23, 75, 101, 102, 141, 227. *Gleaun*, I d. 183. — V. d. 't *Gleon*, de gloed, het vuur, I d. 58. — *'t Gleaun*, I d. 14, 166. — *Gleaunte*, hitte, gloed, glandigheid, II d. 75, 78. — Zamengeſt. *Glanz-gleaun*, zie ald. — *Gleon'-gloar'-glanz*, de gloeijende gloor-glans, I d. 222. — *Ajegab. Glia*, gloeijen, bl. 163. *Baardt*, Plutons *glende* poel, bl. 15. *Glende*, toorts, bl. 126, 153 *Glende* kolen, bl. 153. — *Starter*, *Boert.* bl. 16, *Glandig.* Zie *Waſſenb. Idiot.* in *Glandig.*

GLEZ, het glas, I d. 79. Meerv. *Glezzen.* Zamengeſt. *Glezbruwckle*, zoo broos als glas, I d. 228. — De *glaasde* dochter van de glinſterighe ſon, *Hooft*, *Ged* 263. Vitrea Circe, Horat.

GLIM, glim, glans, gloed, b. v. *Glim-namme*, een goede naam, roem, Fig. I d. 168. — Zoo zegt *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 8, *Glim* noch eer; bl. 56, Ere en *glim* — Voor *glans*, *ſchittering*, b. v. *Baardt*, *Ledenſt.* bl. 91, Fig. niet een *blinck* of *glim* van blyheyt. Dezelfde, *Deugdenſp.* bl. 47, en uit zijn oog quam niet een *glim*. Zoo ook *glimp*, voor glans; gloed; eer, b. v. *Baardt*, *Lædenſt.* bl. 52, De *glimp*, de roem van de Natuyr. *Hooft*, *Ged.* 333, de *glimp* van een kers. *Teutonista*, *gelijmp*, eere. Het Bijvoegl. N-W. *Glimpig*, *Hooft*, *N. H.* bl. 5, *Glimpige* gezantſchappen. — *Glimpeloos* gezicht, Dezelfde *Ged.* 319. — *Kiliaan*, *Glimme*, gloed, pruna. *Glimpen*, *glimmen*, ignescere. *Teuton. Gelijmpen*, themen, voegen, waelſtaan, geoorloft weſen, licere, decere, congruere. — Dit alles in een goeden zin; maar in een kwaden zin, *Huijgens*, bl. 25, *Glimp* van buitenwerken. Dezelfde bl. 89, De werelts *glimpen*. *Geeſtdorp* in *Klioos kraam*, bl. 361, om dat ſijn glans hun *glimp* verdooft. V. d. *Verglimpte* ſtreeken, *Kamph. Ps.* 87. Schoon *geglimpten* leugenſchijn, dezelfde, bl. 307. *Verglimpen* voor zijn glans verliezen, Dezelfde, bl. 338. Conf. *Junius* in *Glimmering* et *Glimpſe*.

GLINSTERJEN, glinſteren, ſchitteren. V. d. Zamengeſt. *Glinſtre-gloarjen*, glinſter-glooren, ſterk ſchitteren, I d. 219. — *Glinſterjen*, van de oogen, het hair, *Waatze Gribb.* bl. 5, 10. *Kiliaan*, *Glinſteren*, *Glisteren*, ſcintillare, fulgere. — *Glenſter*, i. *Glinſter*, ſcintilla.

GLJOERJEN, gluren, zien, I d. 53, 59, 181. — Loeren, beloeren, belagen, I d. 93. — Uitzien, verlangen, I d. 114. — *Gljoerckjen* (Verl. Tijd *Gljoercke*) voor verlangen, II d. 66. — Zamengeſt. *Eag-dol-gljoerjen*, met de oogen nederzien, I d. 197. — *Gljoer-ægjen*, gluuroogen, I d. 211, II d. 47, 62. — *Gljoer-eage*, gluuroogig, I d. 32. — *Gljuerckjen*, hetzelfde als *Gljoerjen*, I d. 149, 169. Zie *Be-gljoerjen*, — *Oon-gljoerjen*, — *Oon-gloerckjen*, — *Æg-gljoerckjen*, — *Treast-gljuercke*. — *Kiliaan*, *Gluyeren*, *Gluyer-ooghen*, *Glueren*, nictare. — *Gloeren*, *Gluyeren*. — *Glaer-oogigh*, caeſius ſive glaucus oculis. — *Glaerende ooghen*, oculi caeſii. — *Hooft*, *Ged.* bl. 174, *Gluiroogen*.

GLOARJEN, glooren, ſchitteren, I d. 127, 221. — Zamengeſt. *Gloarre-glanzjen*, ſchitteren, uitblinken, I d. 87. Verled.

Deelw. *Gloar-glanze*, met gloor omglansd, I d. 228. *Gloar*, gloor. glans, Fig. roem, eer. I d. 26, 165, 212, 215, 218, 231. *Glory* voor gloor, gloed, (een warme ſtoof) *V. d. Veen*, *Raetſ.* bl. 3. *Bilderdijk* leidt het af van *Gliezen*. En zoo ziet men de verwantſchap tuſſchen dit. en *Glez.*

GLOED, een gloed; hette, b. v des toorns, I d. 211. — Zamengeſt. *Fjoer-gloede*, vuurgloed, II d. 71. — *Herte-gloed*, hartelijke liefde, I d. 121. — *Sinne-gloed*, zonne-gloed of hette, I d. 91. — *Gloed-goune*, met een gloed als van goud ſchitterende, I d. 222. — *Gloey-gleón*, gloed-heet, I d. 219. *Gloet* voor *vlam*, *M. Stoke*, IX, 363. — *Gloey-heet*, *Hooft*, *Ged.* 221. — *Gloeij-rood*, Dezelfde, *Ged.* 235. — *Gloedig* (toorn en gramſchap *gloedig*) *Geuſe-Liedb. Glede*, gloed, *Aſegab* bl. 163. Verwant met *gled*, *glad.*

GLOERJEN, glooren, recreari. refici (*Kil.*) I d. 8. Zamengeſt. *Ljeaf-gloerjen* (als Z-N-W.) liefdegloor, liefdegloed, II d. 66.

GLUWP, de gluip, loer. Meestal Fig. b. v. *Tjueſtre-gluwp*, heimelijke zonde, (grondtekst) I d. 123. — *Gluwp-kuwlle*, een bedekte kuil, I d. 202. — *Gluwp-ontijgge*, verborgen misdaad, heimelijk kwaad, I d. 130. — *To gluwp*, Bijw. ſteelswijze, heimelijk, ter sluik, I d. 143. — *gluwppen*, heimelijk, bedektelijk, in stilte, II d. 75. — *gluwp-nijtgjen*, heimelijk bespotten, I d. 184. — *Kiliaan*, *gloepe*, *gluype*, decipilum. *Teutonista*, *Glijppe*, ſciſſura, ruptura (in *clave*) — Met de oogen *gluipen*, *Van der Palm*, Spreuk. X, 10. — *Glup-bi tenen* hunt, op de loer liggende en bijtende hond, *L. R. van Wedde*, bl. 86, Noot.

GLIJDEN, glijden. Zie *ont-glijden. Gliden*, *Maerlant*, II, 396, 171. Maar *geliden*, voor *verloopen* (van den tijd) Dezelfde, II, 88, 7. — *Hooft Ged.* 363, Hoogmoed laten *glyen*, d. i. laten varen. — Zich laten *glyen* t' hunner bede, Dezelfde *N. H.* 626, d. i. zich schikken plooijen. — Het verwante *glippen*, *Kamph. Ps.* 293, voor weggaan, vertrekken. Dezelfde, *Ps.* 68, 329, en *Hooft*, *Ged.* 80, 96, *glisſen* voor *glijden. Kamph. Ps.* 114, 118, *vergliſſen* voor uitglijden. — uit *Ge* en *lijden.*

GNEP, gnap, knap, zindelijk, net, (vooral in kleeding) I d. 12, 91. — *Gnepper-gled*, fraai uitgedost, wel gekleed, I d. 64. Thans zegt men (meen ik) alleen, althans meestal, *knap*, *knaphandig*, en dit ook voor *schielijk*, als Bijw. b. v.

In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 21. — *gnap* voor *geheel b. v. gnap affnijen*, *Bredero* in 't *Moortje*, bl. 306, als Bijw. Maar als Bijv. N-W. voor *knap*, *wel-onthouden*, Dezelfde, bl. 768, en 796. nog *gnap* en *gnut*, (van kleederen) — *Kiliaan*, *gnap*, *knap*, gnavus. In welke beteekenis de Friezen dit woord ook kennen, b. v. Een *knappe* gast, jongen, meid, kind, enz. voor *vlijtig*, *oplettend*, *werkzaam*, *handig*.

GNIERDJEN, (to) toe-ſnaauwen, toe-graauwen, toe-bijten, exprobrare. Zie *To-gnierdjen*. *Gnorjen*.

GNOD. Al wat gering en slecht is in zijne soort, noemt men in de zamenleving nog *gnud*. Onze Dichter schijnt er mede te hebben aangeduid *kort en slecht kruid* of *gras*, gelijk aan de lage wallen en sloots-kanten doorgaans groeit, en dat de Friesche landlieden *vlot-gras* (*Flot-gers*) noemen. In dit geval, vertaal ik den eersten regel van het Derde Sneldicht aldus: De Ooijevaar trapt, plomp in 't vlotgras, over het goede kruid heen, en zoekt den puit (gelijk men hier zegt) d. i den vorsch of kikkert. Nog tweemalen komt dit woord voor, en wel met *dol — gnoddol*, als een bijw. voor *neder*, *vlak neder*, I d. 196, 202. Over de afleiding des woords raadpleege men *Hoekstra*, *K.* & *L. Bode* voor 1814, N°. 3, bl. 43-46. Van *Gnod* schijnt een aanverwant te zijn *gnob*, waarover men zie *Wassenb.* in *Idiot.*

GNORJEN, knorren, grommen, I d. 29, 62, wegens ontevredenheid. — V. d. *Gnor*, geknor, gegrom; Fig. verwijt, beschuldiging, I d. 130. Zie *Begnorjen*. Ook de Tijdgenooten onzes Dichters gebruiken het woord dikmaals. *Broer Cornelis Hist.* bl. 283, sonder daer yet tegen te *knorren* of te *morren*. *Baardt*, bl. 349, het *gnorren* uit een varken-kot. *Hooft N. H.* 554, van 't *morren* aan 't *knorren* raken, (en hier uit ziet men de echte beteekenis) Dezelfde gebruikt ook *gnorten*, *Gedicht.* bl. 8. *Bredero gnorrich*, bl. 245, *gnorrer* (een grompot) bl. 506. Het woord is nog in volle gebruik, en schijnt met het vorige *gnierdgen* in verbindtenis te staan.

GNUWJEN, gnouwen, knouwen, binnens monds prevelen, mompelen, ore compresso mussare, I d. 169. De kracht van dit woord zit in de *GN* of *KN* (want G en K worden telkens verwisseld) en de eerste beteekenis schijnt te zijn, *drukken*, *perſen* (*preſſen*) *knellen*. De aanverwanten zijn

bijna ontelbaar, en geen wonder, want het denkbeeld, dat in dezelve oorspronkelijk zit, is geheel *zinnelijk*. Ons woord is hetzelfde met *knouwen*. De voornaamste verwanten zal ik hier slechts aangeven; dezelve zijn: (knaven) knauwen, (knabben) knabbelen, knagen, knappen, knarren, knaspen, knasschen. (Kneven) knevel, knevelen, (bij zamentr. knel, knellen) kneden (L-Fr. knettjen) knetteren, kneuzen, kneuzelen. (Kniven, kniben) knibbel (L-Fr. de knie) knibbelen, knipen, knijpen, knippen, kniezen, knijzen, knikken, knitten, knitteren, knispen. (Knoven, knoben) knobbel, knobbelen, knoffelen, knoest, (knuist) manus compressa, pugnus, knoeyen, knoeken, (L-Fr. knuwckjen) knoke, knokkel, knokken, knotte (L-Fr. knoatte, *Kil.* knutte) knotten, (L-Fr. knoattjen) knoop, knoopen, (of knop, knopen) knorre (L-Fr. knoarre) knouwen, knuiven, knuffelen, knuffelen, enz. In alle deze woorden zit oorspronkelijk het denkbeeld van *drukken*, *knellen*, *persen*, maar in onderscheidene wijzigingen, gelijk gemakkelijk wordt opgemerkt uit derzelver welbekende beteekenissen.

De GN is meer Friesch, de KN meer Nederlandsch, over het algemeen. *Gnuwjen* (gnouwen) beteekent dan hier *met zamengedrukte, en op elkander gesloten tanden, binnens monds, mompelen, en al mompelende lasteren, kwaad spreken.* Voorts kan *gnuwjen*, (*gnobjen*, dat er mede overeenkomt) beteekenen, en beteekent het (zoo ik mij niet bedrieg) nog heden, *persen*, *afpersen*, *lastig vallen*, *te na komen*, *benadeelen*; ja zelfs *knoeijen*, *knoffelen*, *slaan*, *rossen.*

GOA, GO, gewest, distrikt, I d. 25, 59. — *Gou*, buurt, gebuurte, dorp, I d. 51. *Kiliaan*, *gouw*, regio, ager, rus, terra, pagus. Vergel. *Wassenbergh*, *Bijdr.* II, 25.

GOAD, GOADE, en GOD, Deus. Men vindt dit woord bijna op elke bladzij. Genit. *Goads* en *Gods*, meerv. *Goaden*, en *Goden*. *Godinne* en *Goadinne*, I d. 19, II d. 65. 73, 94. *Godheijten*, Godheden, II d. 65. *Godlijck*, goddelijk, II d. 111. — Zamengeft. *Goad-æf-aerd*, van God ontaard, afkeerig, I d. 204. — *God-belyer*, Godvereerer, I d. 131. — *Goad-fjoerig*, met vurige liefde tot God bezield, I d. 176. — *God-forjitten*, God-vergeten, Godloos, I d. 108, 143. — *Goads-freeze*, Godsvrees, vrees (eerbied) voor God, I d.

61. — *Goad-freez'ne*, Godvreezende, I d. 159, 199. — *God-fruchtig*, I d. 63. — *Goads-frjuen*, Godsvriend, I d. 64, 69, 70, 71, 96, enz. — *Goad-from*, zeer vroom, I d. 225. — *Goadgeleerde*, een Godgeleerde, II d. 104. — *Goad-heylig*, Gode geheiligd, I d. 199. — *Goads-jefte*, Gods-gifte, beneficium divinum, donum dei, I d. 172. — *God-ljeaf* en *Goad-ljeaf*, Gode lief, bij God bemind, I d. 172, 173, 174, 175, 200, 212. — *God-leaz* en *Goad-leaz*, goddeloos, I d. 81, 97, 98, 99, 100, enz. — *God-leazheijd*, goddeloosheid, I d. 122. — *'t Goads-lasterjen*, het Gods-lasteren, I d. 108. — *God-mijld*, Goddelijk-mild, zeer goedgunstig, I d. 150. — *God-prealle*, Goddelijke praal, I d. 219. — *Goad'-prealf-namme*, Gods eernaam (Jehova), I d. 223. — *God-fillig*, Godzalig, I d. 194, 198, 223, enz. — *Goad-filligheijt*, I d. 90. — *God-foon*, God-zoon, en zoon van God, I d. 73, 210. — *Goad-fpreck* (it) de Godfpraak, II d. 73. — *Gods-tjienst*, en *Goads-tjienst*, Gods-dienst, Godsdienstigheid, I d. 61, 155, 163, II d. 72. — *Gods-tjienstig*, I d. 53.

GOALD, goud, I d. 48, II d. 90, 92, 95, 98. — *goaldne*, gouden, van goud, II d. 91, 95. In de *Bijdr. van Wasfenbergh* bl. 168, *goold*. — *goolde*, *goolne*, gouden, gulden, ibid. bl. 156, 164. *Junius*, *Gold*. *Baardt*, bl. 152, *Goldt*. Zie *goud*.

GOAR, goor, bedorven, verflenscht, eigenl. daar een geurtje aan is, (*Kil. gore*, *gheur*) I d. 230. *Bredero*, bl. 378 *goor ſtincken*, (van pis.) bl. 403, *dit goore goet*. *Baardt* bl. 326, *gore goet*; bl. 298, *gore wijn*; bl. 248. Hiertoe behoort *guur*, of liever het is hetzelfde; gelijk *foar*, *fuur*; *loar*, luur, leur.

GOARRE, (gierge *goarre*) een gierigaart, gierige ſpaarpot, II d. 99. — V. d. *goarrig*, karig, hebzuchtig (*dy goarrige giergheyt*) II d. 90. — *goarjen*, gierig zijn, besparen, bezuinigen, I d. 182, II d. 106. De *goarjende giergert*, de vrekkige gierigaart, II d. 106. *Kiliaan*, *Gorre*, ſordidus, valde avarus. *Baardt*, bl. 248, de *goor'ge* vraetſe tijdt.

GOARRE, zekere ziekte, denkelijk de koorts, *korts* bij ouds genoemd, II d. 59. Deze drie laatste woorden zijn één: De toepassing is slechts onderscheiden. Hiertoe behoort ook *goartig*, bij v. *goartlig* (ſic) *praet*, *Waatze Gribb.* bl. 32, ſmeerige taal. Een *gortig* varken, enz.

GOBBJEN, gobben, gabben, ginne-gabben, cachinnari, I d. 53. Zie *Gÿs-gobbjen*. *Kiliaan*, *Gabberen*, nugari, jocari. En zoo ook *Cats*, I, 563, c. *Ginne-gabben*, *Bredero*, bl. 312, 615. Misschien behoort hiertoe ook *Gibble-gabble*, garrulitas, sermo confusus, en *Gibe*, deridere. Conf. *Junius*, et ibid. et in *gabber*. — *Gobberjen*, gobberen, ergens zijn mond op zetten, inhiare, is zeer bekend in Friesl. — Misschien behoort ook hiertoe *Gobbelen*, vomere, eructare, *Kil. Teutonista*, *Buerde*, jock, spijt, scherts, *Gabberij*. *Buerden*, tobben, *Gabben*, jocken, geylen, schertzen, spelen, jocari — ludere. *Junius* in *Bourd*. Vergel. *Wassenb. Bijdr.* II, 42

GOE, goed, bonus, probus; bene, probe, I d. 1, 4, 14, 16, 42, 53, 60, enz. (*Kamph. Ps.* bl. 100, *goe'daad.*) — *Goed*, hetzelfde, I d. 4, 12, 24, 60, 84, enz. — *Goe*, meerv. in *Goe mannen! Goe-dægen.* — 't *Goed* voor 't goede, geluk, welvaart, heil, II d. 44, 105. — Voor bezitting, I d. 125, 130, 146, 151, enz. Meerv. *Goeden*, voor goederen, I d. 117, II d. 91, 93, 100. — *Goeën*, hetzelfde, II d. 115. — *Goedren*, hetzelfde, II d. 91. — 't *Goed*, voor alles, wat in 't Lat. res of negotium is, b. v. voor *boeken* en *papieren*, II d. 51. — Voor 't vee (*kleinvee*) I d. 96. De Boeren zeggen er nu nog voor 't *Lijts-goed*. — In 't *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 2, *goed* voor *snuiftebak*; bl. 52, voor *wittebrood*; bl. 28, voor *eenigen*, b. v. So ry az er *goed* binne. — *To goede*, ten goede (gedyen) I d. 77. — V. h. *Goedigh*, goedig, goed, I d. 146. — *Goeheyte*, goedheid, II d. 112. *Goeheyt*, I d. 112, 125, 148, 185, enz. — *Goedigheyt*, I d. 109. *Hooft*, *Ged.* 22, enz. — Zamengest. *Goe-dægen*, goede dagen, geluk, II d. 94. — *Goedied*, weldaad, I d. 117. *Kiliaan*, *Goeddaed.* — *Goe-diedig*, weldadig, I d. 118. — *Kamph. S. R.* bl. 418, 436, *Goed-dadig.* — *Goed-dader*, dezelfde, ibid. bl. 418, en *Bredero*, bl. 499, *Goed-dadigheyt.* — *Goe-dwaen*, goed-doen, I d. 107, d. i. weldadigheid. — *Goe-freed*, Goedevrijdag, I d. 210. *Kiliaan*, *Goeden vrijdagh*, soteria, dies parasceves, dies Veneris *Sanctus*. Want *goed* is *heylig*. Zie *Huydecoper* op *Stoke*, VII, 1155. Van hier nog in 't Liedje: *Sint Niklaas goe heylge man*, enz. — *Goe-great-diede*, groote weldadigheid, I d. 167. *Kiliaan*, *Grootdadigheyt*, magnificentia. — *Goe-keap*, goedkoop, I d. 166. *Bredero*,

bl. 198, Hy gaet wel *goekoop* mee, als hy de vrije flemp het — *Goe-kinne*, goedkeuren, II d. 81. — *Goe-moeds*, goedsmoeds, Voorr. — *Goe-mannen!* goede mannen! als Bijw. I d. 53. *Starter*, Mel. Thijsz. bl. 1. *V. d. Veen*, bl. 370, ja *Bredero* zelfs *Gemannen*, bl. 284. *Goe-man*, in 't eenv. In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 59. — *Goe moarn*, goeden morgen, II d. 71. (Zie *Gin-dey.*) — *Goe-njue*, goedgunſtigheid, II d. 49. — *Goe-njue-mijld*, goedgunſtig en genadig, I d. 215. — *Goe-tincken*, 't goeddunken, II d. 116. — *Goertier*, (*van goede tier*) goedertieren, I d. 156, 185, 189, 201. — *Goertierne*, I d. 124. 143, 198, 211. *Goedertier*, leest men ook bij *V. d. Veen*, bl. 420, *Starter*, bl. 111, en *Hooft*, *N. H.* bl. 324 — *Goertuernheyt*, I d. 131, 148, 153, enz. — *Goertierlijck*, I d. 119. — *Goertierlijckheyt*, I d. 118.

GOEZ. een gans, anſer, II d. 4. *Kiliaan*, *Goes*, *goeſe*, gans, anſer. — *Goeſe-plomme*, een ganzen-pluim of veder, I d. 4. *Waatze Gribb.* bl. 48, *Guwſe-ay*, een ganzen-ei. In zekere Zamenſp. lees ik *Gwſe-bonck*. Meerv. *Giez*, zie ald.

GOL, GOLLE, gul, mild, openhartig, eigenl. uitſtortend, I d. 88, 150, 173, 174, 175, 193, 212. Zamengeſt. *Gol-hertig*, gulhartig, Voorr. — *Gol-hertigheyte*, II d. 43, 55. — *Gol-uwt*, gul uit, openhartiglijk, II d. 45. Schijnt tot *golven*, *gulpen*, gieten, uitſtorten, te behooren. Zie *Gjealpjen.* Misſchien mag men hier ook toebrengen *Geil*: *Gullen*, abſorbere, *Kil Gulſigh*, guloſus, Kil: *Gulpsch*, thans *Wulpsch*, voor verkwistend, enz. Vergel. *Bruining*, *Synon.* I, 155.

GONG, (*ick*) ik ga (van *gongen*, gangen.) I d. 10, 20, 24, 155, 216. Ook zoo bij *Waatze Gribb.* bl. 52. — *Gong'*, ga, (Gebied. Wijze) I d. 2, 10, 62, 112. Bij *Waatze Gribb.* bl. 6, 90, *gong hinne*, ga heen. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I 140, *gang*. *Maerl.* II, 291, 39, *ganc henen.* Idem, II, 298, 35, *ganc voert.* — *It gong*, het ga, I d. 63, 84, 99, 123. Zie verder *Gean*, - *Ging*, en *Ney-gong*, uit welk laatste woord blijkt, dat onze Dichter ook *gong* heeft gebruikt voor den Verled. Tijd, die men insgelijks, althans driemalen, in *Waatze Gribb. Brill.* leest, bl. 51, 79, 81. Zie *giet.* Trouwens in de oudſte Taal kende men weinig of geen onderscheid tusſchen dat gene, wat wij nu Tijden noemen. Vergel. *Huijdecoper* op *M. Stoke*, I, 1099. III, 1486. En onze *korte Aanteek.* I d. 154, reg. 10, en elders. Alles is,

in dit opzigt, met den tijd, gekneed, geknoeid, en gekneld aan zekeren regel en orde. En dit doen wij immers ook in onzen Leeftijd, niet min dan onze Vaderen en Voorvaderen deden. Gelukkig, zoo de Taal valt onder de handen van een ervaren' Kneder, die niet met kneden het eigenaardige en oorſpronkelijk-ſchoone verkneedt en wegkneedt!

GONZJEN, gonzen, van byen, muggen, vliegen, enz. I d. 57. overdragt. voor 't *gerucht* en gebrom, (rumor) der Faam, I d. 88. *Kiliaan*, *Gonſen*, ſuſurrare. *Baardt*, bl. 301, daar 't bij 't ſcheijden op een *gonſen* gaat, d. i. fluisteren. In Friesland heeft het nog de beteekenis van zich grommend te laten hooren, en verſchilt niet veel van *gránzjen*. Jonge! het leijtu to *gonzjen*! Zie *Oon-gonzjen*.

GORDIJNNE, een gordijn, I d. 141, 206. *Maerlant*, *Cortine*, I, 132, 58, II, 60, 10. Vergel. *Burman*, *Aanmerk.* II, 49. *Junius* in *Curtain*. *Kiliaan*, *Gordijne*, cortina. *Bredero*, bl. 85, *Gardijn*.

GOU, Zie *Gon*.

GOUD, aurum, I d. 2, 4, 56, 64, 95. — *gouden*, van goud, gouden, I d. 2, 11, 27. En *goune*, hetzelfde, I d. 4, 5, 9, 18, 21, 23, 31, 34, enz. alwaar het menigmalen een vleiwoord is. Zie *goald*.

GOUNE, (goene) een gulden, guldens, I d. 68. Dit moest eigenl. volgens 's Dichters ſpelling zijn *Guwne*, gelijk men het zeer wel gelpeld vindt in *Waatze Gribb.* bl. 47, 69, 91, enz.

GRAEF, een graaf, comes, I d. 4.

GRÆF, het graf, I d. 16, 22, 40, 41, 42, 43, 44, 75, enz. Tweede Naamv. *Græfs*, I d. 106, 117. Meerv. *Grœven*, I d. 90. — Zamengeſt. *Græf-ſchrifte*, graffchrift. I d. 86. — *Græf-tuvt*, mond des grafs, I d. 210. — *Græfs-tuwt*, I d. 142. — *Kiliaan*, *Graf*, *graft*, *grave*, *Junius*, *Graft*, *grave*, *grieve*, *groove*. *Melis Stoke*, *Grave*, III, 7. *Kamph. S. R.* bl. 406, *graf* en *graft*.

GRAEYEN, greyen, ſchreijen, krijten, gieren: roepen, ſchreeuwen, I d. 113, 152, II d. 75. *Gabbema* in *Klioos Kraam*, bl. 343, *Balken* en *greyen*. *Bredero*, bl. 597, Met uijtterlijck *gegrey*. *Cats*, I d. 76, b. *Kraeyen*, roepen. *M-G. greitan*. *Kiliaan*, *Graenen*, vagire. *Kamph. Ps.* bl. 168, en *Waatze Gribb.* bl. 61. *Gieren*, dat voor *ſchreyen*, *wee-*

nen, in Friesland, nog in volle gebruik is. Vergel. *Junius* in *Grede*. Zie *krijten*.

GRAUW, het graauw, gemeen, I d. 214.

GRAUW, graauw, ſtuursch, grimmig, I d. 222. — Bekend is *grauw*, voor *grijs*. B. v. *graeuwe oude*, d. i. oude grijsaard. *Maerlant*, I, 278, 24. *Teutoniſta*, *Gra*, grijs. *Graheit*, grijsheid. V. d. *graeuwen*, grijs zijn of worden, *Hooft*, Gedicht. bl. 427, en *grijst* en *graeuwt* van ſilvren hairen. — Niet min bekend is *graeuw* voor een *ſnaauw*, ſnerpend woord. V. d. *Een graauw geven*, *Hooft Ged.* 180. *Begraeuwen*, *Cats*, I d. 363, a. — Figuurl. van de zee, wanneer dezelve verbolgen en onſtuimig is. *Hooft*, *Ged.* 337, wanneer de zee gemartelt, met *graeuwen*, tegens 't ſwerk en jaght der wolken, ſpartelt. Behoort met *graeyen* tot eenen wortel, waartoe vermoedelijk ook gebragt moeten worden, *griemen*, *grimmen*, *grinen*, *grijnen*, *grinnikken*, of *grenikken*, enz.

GREFT, eene gracht, graft, I d. 72, II d. 76. Op welke beide plaatſen de 2de uitgaaf heeft *græft*, en op de eerſte plaats zelfs tweemaal. — Zamengeſt. *greft-kuwlle*, een gegraven kuil, een gat, hol, I d. 48. *Hooft* gebruikt *graft*. *Kiliaan* heeft *Gracht* en *Graft*. Hier toe behoort ook *græf*, *greppel*, (*Waſſenb. Idiot*) en anderen, van *Graven*.

GREAT, GREATE, groot, I d. 42, 48, 49, 52, enz. *Greate*, grooten, aanzienlijken, I d. 83. — Compar. *greater*, I d. 214, II d. 55, 65, enz. Superlat. *Greatſte*, II d. 49, 69, 88, enz. — *Greatte*, grootte, grootheid, I d. 86, 161. — *Greatheyte*, I d. 167, II d. 74, 96. — *Greatelijcks*, grootelijks, ten hoogſten, II d. 56, 70, 79, 101. — *Greatsch*, grootsch, trotsch, I d. 155, 170, 188, 205, 214, waarvan *greatſchens*, trotschheid, in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 157, 161. (vergel. wat wij wegens die Z-N-W. op *ens* bijbragten bij *Gierg.*) — Zamengeſt. *Great-greate*, grootmagtige, I d. 164. — *great-achtge*, hoog-geacht, II d. 92. — *Great-bewittenſchipte*, groot-bewetenſchapte, zeer geleerde (een compliment) II d. 55, waarvoor *Hooft*, *N. H.* 369 heeft *welbewetenſchapte*, en onze Dichter zelf in zijn Voorber. *Hoogh-abel en Edel-bewetenſchapten*. — *Great-diedig*, grootdadig, grootmagtig, I d. 107, 108, 142, 197. *Hooft*, *N. H.* bl. 19 en Ged. bl. 352, en *Bredero* bl. 163, *grootdadigheijt*.

Great-magtig, grootmagtig, II d. 98. — *Great-macke*, geroemd, geprezen, I d. 205; maar voor grootgemaakt, opgevoed, II d. 97. - *Great-moedig*, grootmoedig II d. 69, 79; waarvoor *Kamph.* in eenen goeden zin gebruikt *Groot-hartig*, *Pſalm* bl. 66. *Great-op-jaen*, grootſpreken, roemen, ſnorken, I d. 101, 158, 162, (bono ſenſu.) — *Great-nammige*, beroemde, roemvolle, II d. 74. *Great-ſprecker*, een grootſpreker, pocher, II d. 112. - *Great-hanze*, een groothans, groote Hans, I d. 88, 214. *Bredero*, bl. 754, Hy quam bij *Groot Hans*, bij *Kleyn Hans*, bij *Boeren* en bij *Heeren*. Dezelfde bl. 122, Die *groote weijtſche Hanſen*. *Dezelfde* bl. 149, Duske *Vederhanze* (ien groot Mongſeur-Karnel) ben ik hier ongewoon t' aanſchouwen. *V. d. Veen*, *Raets*. bl. 69, Een vloo verſchoont geen *groote Hanſen*. *Marnix*, *R. B.* fol. 141, verſo, Doe Paulus ſeijde, datter weijnige Rijcke en weijnige *groote Hanſen* in de Gemeente Christi waren. *Kamph.* gebruikt hiervoor *Grootert*, *Pſalm*. bl. 155, wat zijt gij, *Grootert*, zoo hoovaardig! Zie *Kilaan* en *Weiland* in *Hans*. — Men vindt dit woord op onderſcheidene wijze geſpeld. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I 144, *Greæt*, groot; *Greætte*, grootte. Maar bl. 164, *gretſte*; bl. 152, 157, *Grettè*, aanzienlijken; bl. 156, 159, *Gratte*. In *Waatze Gribb. Brill* bl. 22, 28, 36, 37, 72 enz. *Greet*, *Greete*; bl. 60 *Grette*; bl. 2, *Grætte*, bl. 11, *Grætter*. - Onze Dichter zelf gebruikt meermalen ook *Gritte*, b. v. I d. 2, 7. 40, II d. 92, en *Grittigheijd*, II d. 90. Thans ſpreekt men het meestal uit *Greut*, *Grutte*, *Greutheid*, gelijk ik het zoo ook in kleine ſtukken, zamenſpraken, enz. vind.

GREYDE, greide, greidland; wei- of weidland, I d. 20, 72, 137. Zie *Waſſenb. Idiot.*

GRIEMJEN, gremen, griemen, morſen; eigenl. zwart en dus vuil maken. Zie *Begriemjen*, *Uwtgriemjen*. V. h. *Griempin*, mors-pen, Voorr. XXX, waarvoor bl. XXVIII, *Jerrepin*, - om alle dwaen - to *begriemjen*. Vergel. *Waſſenb.* in *Idiot* in *Griemen*, en de ald. aangevoerde Schrijvers. Voeg hier bij *Kiliaan* in *Gremelen*, maculare - *Gremen*, dolere, tristari. *Junius* in *Grime*, en *Begrime* in add. — De wortel van dit en eenige volgende woorden zit in de R, litera canina bij de Romeinen genoemd.

GRIJMJEN. Een klanknabootsend woord, waarvan de R (ge-

lijk wij reeds zeiden) het voorname beſtanddeel uitmaakt (*Bruining*, Synon. II, 72.) en waarvan de grond ligt in *het vertrekken van den mond*, gepaard gaande met *tandgeknars*, hetwelk een teeken is van *toorn*, *ſchrik*, en andere hartstogten, die het gelaat een verwrongene plooi geven. V. d. *Grijmjen*, grimmen, ſtuursch zijn, vervaarlijk uit zien, I d. 67, gelijk een *Bolle beck* (Bullebak.) In dit geval heeft het woord veel gelijkheid met *Grijnjen*, *Grijzjen*, *Grijnzjen*, *Granzjen*, enz. Zie elk dezer woorden op zijne plaats. Zoo vindt men het ook bij *Hooft Gedicht.* bl. 178, alwaar Venus zegt: Daar niet en wordt gegeven mijn zegen, is het naar: het *grijnst* en *grimt* er al. — V. h. de beteekenis van *ſchriklijk*, *ſchrikverwekkend*, b. v. *Grijmme*, een ſpook, monster, vervaarlijk gedrogt, grijns, I d. 22, 115, II d. 63. Zie *Nacht-grijmme*. *Baardt*, *Ledenſt.* bl. 48, Al de *grimmen*, al de ſpooken. — *Grijmme*, grimmigheid, toorn, I d. 123, 149. Bij inkorting *Grijm* (*grijms*) 't gleaun jons *Grijms*, uwer verbolgenheid, uws toorns, I d. 166. *Kamph. Psalm.* bl. 452. De *Grum* van mijn vervolger. *Kiliaan*, *Grimme*, furor. Zie *Toarn-grijmme*. — *Grijmmerye*, ſpookerij, bangmakerij, vervaardheid, II d. 63. — Als bijvoegl. N-W. *Grymme*, grimmig, ſtuursch, vervaarlijk, beangſtigend, bang, zwart, I d. 37, 91, 119, 142, 200, 227. II d. 90. *Kiliaan*, *Grim*, ſaevus, atrox, teter, ferus, ferox, torvus. Bij *Hamconius*, fol. 40, (van de kust van Noorwegen) da *grijma* herne. — *Grijmme*, bijw. grimmig, toornig, b. v. *Grijmme oonkijckjen*, grimmig aanzien, I d. 76. Gloerje ick blier, jæ loacket *grijmme* (ſic) I d. 33. Zij ziet ſtuursch, droevig (*gram* ook *droevig* bij *Stoke*, VI, 166) — V. d. al weder een Bijvoegl. N-W. *Grijmmene; it grijmmene toſál*, het verſchrikkelijk toeval, II d. 75. — Het W-W *Grijmmeljen*, grimmelen, graauwen, ergens zwart en vol van zijn, wriemelen, wrimmelen (Noordholl.) krielen, krioelen. Zoo zegt *Hooft*, *Ged.* bl. 103, van ſchuiten zonder tal, *grimmelt* het op het Y. Dezelfde, bl. 461, En *wrimmelt* van het groote en kleine vee. Dezelfde *N. H.* bl. 82, op de muren *grimmelde* het van volk. In *Klioos Kraam* bl. 30, zegt *Jan Vos*: 't zal *grimmelen* van ſchilders en poëten. *Kamph. Psalm.* bl. 221. Haar huijzen dicht van quel-gewormt liet *grim'len*: haar ſlaapvertrek van vorſchen walg'lijk *wrim'len*. —

v. d. *Te grimmel*, in groote menigte, *Kamph. Psalm.* bl. 292. In al dit grimmelend-volle en akelig-zwarte zit het denkbeeld van *ſchriklijk* en *vervaarlijk*. — V. h. bij onzen Dichter: *Dy grijmm'ie, dy ſwartte on-gruwne*, die ſchrikdonkere, die zwarte afgrond, I d. 116. Nog heden zegt men in Friesland *De loft is ſo grijmmele* of *grijmmelig* (dit is toch hetzelfde) de lucht is donker, betrokken, dreigend. — *De loft grijmmelt*, de lucht ſtaat dreevig, en dreigt onweder, donder, enz. — Zamengeſt. *Grijm-blix-tosck*, grimmigblikſemende tand (eig. van een wild zwijn) I d. 86. — *grijmgruwle*, verſchrikking, angst, vervaardheid, I d. 86. Zie *Nacht-grijm-gruw'le*. — *grijm-gruw'ljen*, zie in *Gruweljen*. — *grijm-hiettene*, grimmigheid, hitte des toorns, II d. 74. — *Oergrymme*, zie ald. In 't *Libben ſen A. Ysbr.* bl. 34 leest men: Men ſoe jin *forgrieme* (lees *forgrijmje*) zich vergrimmen. Zie *For-gramjen*. — *Grimmer* leest men bij *Jonctijs*, *R. O.* bl. 6, *ouwen Grimmer*, en bl. 76, *vijfe Grimmers*. *Bredero*, bl. 186, een *laccher* op ſtraet, en binnenshuijs een *grimmer*. — Schoon is de plaats van *V. d. Veen*, bl 409, Dreijght, laſtert, lieght, en vloekt, *grimt*, buldert, ſwilt en berst. Zie *Oon-grijmmjen*. *Grimmelen*, contr. *grillen*.

GRIMMIJTTIGH, gram, gramſtoorig, grimmig. Voorr. *Grimmijtig-hird*, zeer verbolgen, zeer toornig, I d. 169. Dit woord ſchijnt zamengeſteld uit *grim* en *hijttig*, en is dus eigenl. *Grim-hittig*, d. i. brandende van gramschap. In 't *Libben ſen A. Ysbr.* bl. 51 leest men *grammijtig*. *Kamph. Psalm.* bl. 5 heeft *grammig*. Vergel. *Waſenb.* in *Idiot.*

GRIEN, GRIENE, groen, I d. 2, 7, 69, 80, 89, 93, enz. *It grien*, het groen, groente, I d. 74, 139. — *Griente*, groente, I d. 20, 21, 44, 56, 75, 191. — *Grienjen*, groenen, groen worden, I d. 189. *Kiliaan*, *groenen*, i. e. *groeyen*, virere, vireſcere. *Junius*, *Green*.

GRIJNJEN, grijnen, zuur zien, gezichten trekken, bang zien, ſchreijen, ja zelfs grimlagchen. Zie *Oon-grijnjen*. *Kiliaan*, *grenen*, *grenſen*, *grijnen*, *grijſen*, *grijnſen*, *grinnen*, *grinden*, ringere. — *Grinden* i. *grimmen*, ringere, hirrire. — *Grenicken*, *grincken*, *grinckelen*, ſubridere, edere riſus ſardonicos, &c. *Teutoniſta*, *grijnen*, weynen, huylen, ſchryen, enz. — Ook de Tijdgenooten van onzen Dichter gebruiken dit woord veelmalen. *Hooft N. H.* bl. 64, *Greenende*

beet de Prins eenen hem naastgezeten in 't oor. bl. 42, *Toegegreenzen.* — *Ged.* bl. 505, *Toegreens* my de eenzaamheyd met droevige vertooning. — *Marnix R. B.* fol. 164, Hy ſoude niet eens conneu *grijnſen*, oft een *grilleken* maken. (Want *griten* is uit *grimmeten* zamengetrokken.) *Kamph. Psalm.* bl. 59, Elk *grijnst* mij toe, en *ſchort* de lippen *op.* bl. 100, *grijnst*, knerst. beſchimpt mijn droeven ſtaat. — *Baardt*, bl. 151, Een crijgsman *grijnst* gelijk een beer, ſoo haast hij ziet een maeckt geweer. — *Bredero*, bl. 761, Ick heb al de weg gaen leggen en *grijnen*, d. i. ſchreijen. — V. d. *Grijn*, een grompot. *Waatze Gribb.* bl. 11, *Dy aade Grijn!* en bl. 20, yen *aade Grijmbeck!* Vergel. *Junius* in *Grinn.*

GRIJPPJEN, grijpen, vatten, opvatten, I d. 99, 118, 159, 202. — Begrijpen, I d. 177. Verled. Tijd *Griep* (gelijk van *knijpen*, *kniep*) II d. 77. Ook elders vinde ik het zoo. Deelw. *grijppe*, II d. 93. — Zamengelt. *grijp-knijppjen*, aanvattende nijpen, correptum vellicare, I d. 99. — *Grijp-kloer*, een felle (*felgrijpende*) klaauw, I d. 168, 199, II d. 70. — Zie *Begrijppjen*, *Oon-grijppjen.* Vergel. *Weiland.*

GRIJZ, GRIJZE, grijs, graauw, I d. 22. — ijzig, akelig, grijzig, I d. 210 — oud, b. v. *grijze kát*, oude taal, Voorr. — Het W-W. *Grijzen*, ijzen, ſchrikken, als ware het, grijze hairen krijgen, I d. 12. In andere ſtukjes vind ik: *Ik grijs* er for, en *mij grijst*, b. v. de *Burkerij*, bl. 8. — Ook dit woord en aanverwanten gebruiken 's Dichters Tijdgenooten meermalen. B. v. *V. d. Veen* bl. 381, Dat weerdig is beſpot, beſpout, *begrimt*, *begreſen.* En in de *Raets.* bl. 115, Sij *grijſelt* en *verſchrikt* van 't lelijcke gelaet. — *Hooft* Gridzelen van vrees, *N. H.* bl. 140. Zie *Weiland* in *Griezelen. Grijzen* voor *grijs maken*, *Hooft Ged.* bl. 235, Als kennis *heeft gegrijst* uw groene vrijerſchapp'. — *Starter* in *Jan Soetek.* bl. 3, Mier een *grijs* gelijck, as ien mensch, d. i. *grijns*, *ſpook.* — *Grijſelicken* vindt men reeds in den *Oude Holl. Dronk s. Geerden minne*, vs 326, voor *vertoornd*, *met een dreigend gelaat.* Zie *Clignett*, *Bijdr.* bl. 406. *Noot.* Vergel. *Kiliaan*, in *greijnſen*, *grijſen*, *grijnſen*, en *greſen. Teutonista*, *Gruijſen*, in *Anxten. Gruijſeling*, in *Anxt.* — *Grijslic*, ſchricklic, verveerlic. Zie *Girzjen*, *Grijmmjen*, *Grijnjen.*

GRITMAN. Grietman. I d. 1. Wegens de afleiding van dit woord zie men *Idſinga Staatsr.* I, 187. *Waſenb.* en *Weil.* in *Grietman.* In de O. F. W. leest men *Greetman.* Bij *Gabbema*, *Greetman* en *Grietman.* Bij *Martena*, *Grietman.*

GRJUES, gruis, verbrijzeld puin, I d. 135. — *gruwz*, I d. 188, 228. Zie *For-gruwzjen.* — *Kiliaan*, *gries*, *greus*, i. e. *gruys*, glarea, arena, et ſurſures. *Gruijs*, rudus, fragmenta lapidum. *Gruet*, *gruete*, fex et ſcruta frivola, ſupellectilia vetera et fracta. Vergel. *Junius* in *Gritt.* — *Bredero* bl. 198, Tot *gruys* hacken. Dezelfde bl. 546, Het *gruys* daar af ſtuijven, d. i. het *ſtof* daar af doen ſtuiven. Dezelfde, ald. *gruijſigh* en *bemorst.* — *Hooft Ged.* 117, *Begruijſen.* Dezelfde, *Ged.* bl. 115, *Bekruyſen*, (bekrooſen van het ſtof.) *Cats* gebruikt ook *bekrooſen*, I, 358, a. enz. *Broer Cornelis Hist.* bl. 105, In *krijſelingen* ſlaen. Vergel *Weiland* in *Begruizen*, *Bekruizen*, *Gries*, *Grizel*, *Gruis.*

GROAT, gort, I d. 4. Zie *Jouw'ren groat! Kiliaan*, *Gruyte*, *gorte*, *grutte.* *Junius grout.* *Bredero*, *Starter*, *V. d. Veen* en anderen gebruiken vaak den uitroep *o Gort! bij Gort! o Gortelingen! Gort betert! Gut! Get! bij Gut!* enz. Maar men merkt weldra, dat deze woorden verbasterd zijn, en dat er door te verstaan is *God!*

GROED, groei, wasdom. I d. 95, 179. Van *groeden*, d. i. *groeyen.* Voor eene toegegroeide wonde wordt *groede* nog in Friesland gebruikt. *Waſenb. Idiot.*

GROEY, groei, aanwas, vermeerdering, I d. 173. — *Groeyheftig*, groeizaam, II d. 105. *Junius* in *Grow.*

GROETJEN, groeten, I d. 88. II d. 44, 45, 48, 51, 54, enz. Deelw. *groetge*, II d. 54, 92. — *Groete*, eene groet, II d. 49. — *Groeteniſe*, II d. 46. — Wegens de afkomst van dit woord verſchillen de Lexicographi onderling. Vergel. *Junius* in *greet*, en de daar aangehaalde Schrijvers, en *Weiland.* — *Groetene* voor *aanvallen*, *aantasten*, *Stoke*, V, 597. In de O. F. W. is *greta*, *gretane*, geregtelijk aanſpreken, aanklagen. En zoo ook het zamengelt. *Bi-greta*, aanſpraak doen, aanklagen, in jus vocare. Dit wijst ons naar *greten*, *griten*, *grijten*, *krijten*, *crier.*

GROMMELJEN, grommelen, rommelen, I d. 211. *Kiliaan*, *Grommen*, *Grommelen*, grunnire, murmurare, mutire. *Ju-*

nius in *grumble*. — *grommelen*, *rommelen*, *trommelen*, zijn klanknabootsende W-W. Soms heeft *grommelen* veel gelijks met *griemelen*, *grimmelen*, *wriemelen*, *wrimmelen*. Zie *Weiland*.

GROUW, GROUWE, grof, grove; dik, groot, zwaar, I d. 161, 224, II d. 92, 111. *Waalze Gribb.* bl. 61, *grouw en klien*, dik en dun. *Kiliaan*, *grof*, *grove*, crassus, spissus, densus, impolitus, rudis. *Junius* in *grow*, crescere, deducit a groven, i. q *groenen*, *groeyen*, grandescere, incrementum capere. *Maerlant*, I 48, 55, *Grouf*, van het colossus-beeld te Rhodus. Verwant aan *rouw*, *ruw*.

GROUWELJEN, (beter ware *Gruweljen*, gelijk elders. Zie *Douwen*, elders *Douwen*.) donderen, I d. 19. *Grouwen*, *grouwelen*, klanknabootsende W-W. gelijk *grommen*, *grommelen*, waar mede ze verwant zijn, hebben tot eerste en hoofdbeteekenis *een grof gedruisch maken*, gelijk de *donder* doet. Van daar is de beteekenis van *vreezen*, en verder die van *afschrik hebben*, zeer gemakkelijk en natuurlijk.

GRUWELJEN, vreezen, II d. 90, Hij *gruwelt* to sorliezjen, hij vreest voor 't toekomstig verlies. Deelw. *gruweljinde*, als Bijvoegl. N-W. ijsselijke, schrikbarende, II d. 85. — *Mij gruw'let*, mij gruwt, ik gruw er van, I d. 71. — V. d. *grauwle*, een gruwel, I d. 112, 148, 158, 166. Meerv. *Gruw'len*, I d. 113. — *Gruwle*, Bijvoegl. en Bijw. gruwelijk, ijslijk, vreeslijk; boos, slecht, kwaad; zwaar, zeer. B. v. *gruwle-bitter*, zeer bitter, of (gelijk men in de conversatie meermalen hoort) ijslijk bitter, II d. 88. — *gruwle-daede*, gruweldaad, slechte daad, II d. 79. — *gruwle-dwaan*, hetzelfde, I d 105. — *Gruwle-gaest*, een boose geest, II d. 83. (T. K. gruwel-geest) *Gruwle-godleaz*, gruwelijk (dat is zeer) godloos, I d. 218. — *gruwle-grouw*, gruwelijk zwaar, I d. 161. — *gruwle-oerstjolpe*, vreeslijke overstrooming, zeer groote overstelping (van zeewater) I d. 199. — *Gruwle omwey*, een vreeslijke omweg, I d. 191. Doch elk voelt, dat men hier lezen moet *On-wey*, om te krijgen, dat wij hier moeten hebben, *het ongebaande zondenpad* der Godlooozen. Zie *On-wey* — *on-pad*. — *gruwle-ondjer*, boos, of verslindend ondier, I d. 209. — *gruwle-onrjuechts-fuwne*, gruwelijke ongeregtigheid mijner zonde, I d. 131 (vergel. grondt.) — *Gruwle-kât*, gruwel-taal, afgrijslijke woorden, I d. 152. —

gruwle-paed, het gruwel-pad, ſlechte zonden-pad, I d. 107. *gruwle-pleag*, gruwel-plaag, booze plaag, I d. 139. — *gruwle-tinsch*, booze gedachte, gruwelijk opzet, I d. 144. — *gruwle-ſtuune*, een ijslijke ſtond, tijd van ſchrik en vrees, I d. 142. — *gruwle wellen*, bronnen van gruwelen, I d. 129. — *Gruwlijck*, bijw. grouwelijk, afgrijslijk, I d. 75. — *Grijm-gruwelſen*, zijn donderende ſtem laten hooren, vervaarlijk donderen, I d. 113. — *Grim-gruwle*. *Nacht-grim-gruwle*. Zie ald. — Bij de Tijdgenooten van onzen Dichter vindt men dit woord ook zeer vaak. *Broer Cornelis*, bl. 220, en II, bl. 14, *ons* mag wel *grouwen*. Dezelfde, bl. 254, dat hem *grouwen* ſoude. Dezelfde bl. 233, ſy moghen wel *gruwelen*. — *Bredero*, bl. 148, je *gruwt*, dat je 't ſiet. Dezelfde, bl. 432, Dat *mij grouwelt*. — *Hooft*, *N. H.* bl. 140, van de groote zee *gruwde hem*. Dezelfde, bl. 550, *My gruwt* te peynzen. — *Kamph. S. R.* bl. 353, Daer 't gemoed *zich* voor *vergrouwt*. Dezelfde, *Psalm.* bl. 33, een eeltig hart, dat *zich* geens kwaads kan *grouwen*. Conf. *Junius* in *growle*. *Kiliaan grouwelen*, horrere, — formidare. *Grouwelen* is zamengetrokken *grollen*; *Kiliaan*, *Grollen*, grunnire, murmurare, et irasci. — ſtrepere, ſtrepitare, crepare, crepitare. *Teuton. Gruwelen*, eiſen, enz.

GRUWJEN, vreezen, ſchrikken, ijzen, II d. 93, *Gruwjende grijppe to wirdden*, vreezende gegrepen te zullen worden. *Kiliaan*, *Grouwen*, i. q. *grouwelen*, horrere.

GRUWNE, de grond, I d. 16, 22, 31, 94, 107, 112, enz. Genit. *Gruwns*, I d. 174. Meerv. *gruwnen*, I d. 72. — V. d. *Gruwnig* en *Buwnig*, grondig en bondig, II d. 53. — *Gruwnig-buwnig*, I d. 108. (*Bruining*, *Synonym.* II, 324.) — *Gruwnlijck*, zie *Hert-gruwnlijck*. — *Gruwn-djiep*, bijw. grond-diep, diepgrondig, d. i. bijzonder, bij uitnemendheid, I d. 108. — *Gruwne-dobbe*, de grond-kuil, diepe kuil, II d. 81. — *Gruwn-fordijlge*, ten gronde toe, d. i. geheel, verwoest, I d. 141. — *Gruwn-hôl*, zeer hol, zeer diep, I d. 123. — *Herts-grown'-kuwl*, de grondkuil des harten, penetralia cordis, I d. 107. — *gruwn'leaz*, grondeloos, b. v. *gruwn'-leaz-ſiviet*, het grondelooze zoet, d. i. onuitſprekelijk genoegen, I d. 47. — *Dat gruwn'-leaz-'djiep*, die grondelooze diepte, I d. 77. *gruwnleaz djiep*, grondeloos-diep, I

d. 113, 182. — *Wrâds-gruwn'-lizzen*, grondlegging (ſchepping) der W. I d. 191. — *On-gruwn'-ryck*, zeer rijk, I d. 183. — *gruwn'-ſtoan*, grond-ſteun, I d. 206. — Het W-W. *gruwnjen* en *gruwngjen*, gronden, grondvesten, vestigen, I d. 180. Verled. deelw. *gruwne*, gegrondvest, I d. 206. *Gruwnge*, gegrond. bevestigd, verzekerd, II d. 115. — *Gruwnjen*, gronden, doorgronden, I d. 202. — Zich gronden, ſteunen op iets, I d. 105, 144. — *Gruwndearjen*, doorgronden, beſeffen, I d. 13, — grondvesten, vestigen op iets, I d. 99. — *Hooft Ged.* bl. 379, Al te diep *grondeeren*, d. i. onderzoeken. *Bredero*, bl. 672, Gods wil *grondeeren*, onderzoeken, doorgronden. *M. Stoke* heeft reeds *ſlechten in den gronde*, II d. 18, d. i. ten gronde toe, geheel, funditus. gelijk onze Dichter I d. 141. — Vergel. *Junius* in *Ground*. *Teutonista* in *Grunt*. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* bl. 168, leest men *grunde*, bl. 163, *grundbegon*, grondbeginſel.

GUNSTE, en GUNST. Gunst, I d. 84, 114, 122, 124, 160, 183. II d. 47, 65, 66, 68. — *Gunstig*. II d. 54, 65. — *gunnen*, II d. 64. — Zamengeſt. *Gunst-betjuwginge*, gunstbetoon, II d. 72. — *Gunst'-genoate*, gunstgenoot, I d. 223. — *Gunst'-genoat-ſchippe*. gunstgenootſchap, I d. 219. — *Gunst-njue*, gunst-bewijs, gunst-betoon, II d. 68. — *gunst-uwtterjen*, gunstbetoonen; gunstbetoon, II d. 76. Zie *Ginnen*, *Ginst*. — Bekend is *Gennen*, *Jonnen*, van *Onnen*. Zie *Huydecoper* op *Stoke*.

GUWCHJEN, ſchimpen, ſpotten, gekken, gigchen, gigchelen, I d. 99, 171. II d. 50. — Ergens naar haken, ſnakken, verlangen, hunkeren, inhiare; procari, II d. 61. — V. d. *guwch*, guig, ſchimp, beſpotting, I d. 61, 72, 166. *Kiliaan*, *Guijch*, *Guijgh*, ſanna, irriſio, jocus. — Zamengeſt. *guwch-donssjen*, van vreugde opſpringen, ter beſpottinge van anderen, I d. 147. — *guwch-juwchjen*, van vreugde juichen, om anderen te beſpotten, I d. 204, Vergel. I d. 171. — *guwch-juwch*, een honend vreugdebetoon, I d. 167. Zie *Beguwchjen*. Vergel. *Junius* in *Cockold*. — Gelijktijdige Schrijvers gebruiken ook dit woord, b. v. *Baardt*, bl. 166, *Den guijch aan-wijſen*. Bl. 228, Iemand *aan-guijchen*, voor ſpottend uitlagchen. Bl. 194. Den *guijch aanſteken*. Het voortd. W-W. gebruikt *V. d. Veen*, bl. 409, Verkeert,

kaetst, tuijst, en ſchreuwt, ſchrijft (d. i. ſchreijt, clamate) *guijchelt*, ſchimpt en knerst. Zie *Gick*.

GUWCHILJEN, guichelen, goochelen, Fig. bedriegen, foppen, II d. 112. *In droame, dy uwz naet den ljeagen ſore ægen guwchlét*, d. i. niets dan bedrog voor de oogen vertoont. — *Guwchlerye*, goochelarij, bedrog, valschheid, I d. 101. — *guwchil-ſchijn*, bedrog, inbeelding, II d. 61. — *guwchil-tincking*, begochelende gedachte, bedrieglijke bedenking, II d. 71. Zie *Beguwchiljen*. *Kiliaan*, *Gokelen*, i. *guijchelen*; joculari, ſcurrari — dexteritate quadam decipere, praestigiis fallere. *Junius*, *Juggle*. *Teutonista*, *Coechlen*, joculari, ciromanare (chiromanare) faſcinare. — Het zal niemand der Lezers berouwen, wanneer hij over dit woord, enz. raadpleegt met den grooten *Bilderdijk*, *Taal- en Dichtkundige verſchœidenh*. II, 145, 146. Wegens *Gigchelen*, L-Fr. *giggeljen*, met een potſige houding ergens om verzoeken, Zie in *Gick*. Deze beteekenis namelijk hangt met de eerste zamen, door het denkbeeld van de grappige en ſpotachtige houding, die bij het *guijchelen* zoo wel, als bij *hevige begeerte* plaats heeft, en ſoms dezelfde is.

GUWLJEN, guilen, gillen, huilen, juilen, uilen, ululare. (de noctua) I d. 44. — razen, tieren, baren, beeren, ſchreeuwen, ſublate et ferociter clamare, I d. 78, 219. In 't *Libben jen A. Ysbr.* bl. 25, *Goelde* en raasde. In den zuidhoek van Friesland zegt men *Goeyen*, met verwisseling der L en I, op zijn Italiaansch. Vergel. *Junius* in *Houl*. Zie *Gálljen*. *Hólen*.

GUWZJEN, (dat met het voorige *Goeyen* zamenhangt) huilen, ſchreyen, I d. 9, II d. 91, *To gálljen* in to *guwzjen* allijck de lijtſe heru. Zie *Gál-guwzjen*. Voorts beteekent het nog *roepen*, *ſchreeuwen*. Zie *Oon-guwzjen*. — Eindelijk *gudſen*, *guijſen* (*Kiliaan*, effluere, cum murmure ſeu ſtrepitu. *guſſelen*, *goſſelen*, *ſtorten*, *Kiliaan*, fundere) I d. 206. Zie *Ruwzbruwz-guwzjen*. Vergel. *Junius* in *gush*. *Waatze Gribb*. bl. 30. *Guwsje*. Verl. Tijd *guwsſe*. Aanverwanten zijn *gieszen*, *guſa*, enz. *Gulta*, *gieten* (Zie meer bij *Weiland* in *gieten*) als mede met *Gijzjen*.

GUWJEN, ons *geeuwen*. In dit woord wordt de *uw* als het Holl. *ou* uitgeſproken, terwijl het in de vorige woorden als *oe* klinkt, waaruit men ziet, dat het met dezelve niet zamen-

haugt. Het beteekent met open mond ergens naar gapen, ſnakken, ſmachten; verlangen, inhiare, I d. 93, *oon-luwcket*, *guw't* in *wachtet*, II d. 50, *daar ick alle tijd ney guwje.* — Van 's Dichters Tijdgenooten heeft *Bredero* het letterlijk uit de oude taal gehouden, in 't Moortje, bl. 296, Terwijl ick op dees ſtraat dus *guwende* bleef ſtaen. En in *Griane*, bl. 135, Begeertens lust verſadet haer tot geener tijdt. Sij *guwt* en *grabbelt* (an *gabbelt?*) na 't hooge, haar ooge ſtaert ſtaegh na ſchat. — *Teutonista*, *gewen*, ghenen, ocitare, hiare. *Kiliaan*, *gheeuwen*, oscitare, hisoere, hiare. Mijne Grootmoeder gebruikte dit woord dikwijls, en zeide wel eens, wanneer ik, nog een kind zijnde, al wachtende, en het begeerde lekkers aangapende, op hare handen zag: Jonge! het leſſtu *to guwjen.* Zie *Oon-guwjen*, en *Gappjen.*

GUWT, (oe) een guit, boef, I d. 30, 61, 72, 101, 136. — *Guwt-ſoldát*, een ſpotboef voor een ſoldaat, zou men in de converſatie-dialect zeggen, I d. 210. Intuſſchen ziet men uit deze plaats, hoe weinig de Soldaten-ſtand weleer in Friesland werd geacht. — Het W-W. *Guwtjen*, den guit ſpelen, guiten, I d. 58, 169. — *Kiliaan*, *Guijten*, ſcurrari, agere ſcurram, nugari, agere nugas. — In *Waatze Gribb. Brill.* bl. 85 leest men het verkleinw. *Du guwtje*, en bl. 50, *guwtachtig.* Bij onzen Dichter wordt *Cupido* genoemd *Lijtſe guwt*, I d. 30. Zoo zegt *Bredero*, bl. 12, *Kleyne Guytje. Hooft Ged.*, bl. 245, *het Goodtjen*, *het guytjen.* Eene zeldzame afleiding van dit woord vindt men bij *Hooft N. H.* bl. 73, hun werd de naam van *Geux* aangehangen: welk Fransch woord, geſmeed ſchijnende naar het Nederlandſche *Guits*, zoo veel als *Fielen*, oft *Lantloopers* zeggen wil.

GY! Interjectie, II d. 53, zie ald. de *korte Aanteek.* en op 't woord *Geyen.*

H.

HA! Een Tuſſchenwerpſ. van verwondering met toorn vergezeld, I d. 52. — *ha! ha!* Tuſſchenw. van hoon en beſpotting, I d. 204.

HABBEN, hebben, bezitten, enz. in de gewone beteekenisſen. I d. 1, 2, 3, 4, enz. Verled. Tijd, *hie*, had. Zie ald.

HACKE, de hak, de hiel, I d. 169, 202, II d. 90. *Kiliaan* en de *Teuton.* ook zoo. Maar *Junius*, *Heel. Hooft*, *Ged.* 352, 'sLands vijand op zijn *hakken.*

HACKELIEN, zie *Trog-hackeljen. Kiliaan*, *hackelen*, concindere minutim. *Teuton. hackelen* die Kleyder, fractillare. Vergel. *Waſenb. Bijdr.* II, bl. 10.

HADEN, houden, enz. in de overige beteekenisſen, I d. 1, 2, 3, enz. *A. S. haldan. Bijdr.* van *Waſenb. haalden. Kiliaan*, *hautlen*, *houden*, tenere. — Verled. Tijd, *Hádde*, II d. 80. Zie *Æſ-hádde.* Ook zoo in de *Burkerij*, bl. 6. *Van der Veen*, *Raets.* bl. 20, En die mij eerst in waarde *hádde* d. i. hield. *Melis Stoke* zelfs, II, 551, Daer *had* hi raet i. e. hield. Maar gebruikelijker is het uit den Zuidhoek herkomſtige *hoald*, II d. 59, 69, 98. — *Waatze Gribb.* bl. 80, *hiel.* Deelw. *háden*, *hádne*, II d. 87, 94, 98, 101. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 161, 167, *hoald.* — *Had-toriede*, Een Houd-te-rade, ſpaarpot, zuinige overlegger, I d. 41. Tegenwoordig ſpreekt men het uit *hoaden*, gelijk ik het elders ook gelpeld vindt.

HAED, een hoofd, Heer, Koning enz. I d. 2, 86, 93, 112, 115, 121, enz. Genit. *haeds*, I d. 158. — *Haud* en *hád* leest men II d. 15, en ook in de O. F. W. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 142, 151, 154, 162, *haa*: Bij *Bredero* op vele plaatſen, en in 't Geuſe Liedb. *hoot.* Zoo ſpreekt men nog in Zeeland, vooral ten platten lande. Vergel. *Junius* in *head*, *hood.* — Zamengelt. *Haed-boeck*, hoofd-boek, II d. 43. — *Haed-eer-ſtæf*, de Koninglijke Schepter, Rijks eer-ſtaf, I d. 226. — *Haed-hiſtoarje.*, hoofd-historie (de *N. H.* van *Hooft*) II d. 43. — *Haed-Kening*, de Koning, I d. 225. — *Haed-ſjeacht*, hoofdlicht, (zon of maan) I d. 56, 186. — *Haed-man*, hoofdman, II d. 116. — *Haed-rejinte*, hoofdregent, I d. 221. — *Haed-rijck*, Koninkrijk, I d. 156, 190. *Haed ſæke*, hoofdzaak, I d. 228. — *Haed-ſellig*, hoogstzalig, I d. 225. — *Haed-ſtóck*, de Schepter I d. 19. — *Haed-ſtoack*, II d. 96, 97. — *Haed-wijze*, hoogst-wijze, Bijv. N. W. I d. 73.

HÆG, hoog, I d. 69, 75, 177, II d. 85, 96, 97, enz. — *Hæger*, II d. 94, 96, 98. — *Hægſte*, II d. 72. — 't *Hægſte*, het toppunt, II d. 96. — *Hæg-heyte*, II d. 96, 98,

200, 107, 111. — *Hægtme*, de hoogte, II d. 99. — *Hæglijck*, hooglijk, zeer, hartelijk, II d. 44, 50, 51, 57, 59, 115. — *Hæglijcker*, meer, II d. 48. — *Hæg-achtge*, hoog-geacht, II d. 91, 93. — *Hæg-beminne*, hoog-beminde, II d. 80. — *Hæg-fleande*, hoog-vliegende, II d. 48. — *Hæg-geleerd*, hoog-geleerd, II d. 105. — *Hæg-ljeappende*, hoog-dravende, II d. 43. — *Hæg-liet*, het Hooge-lied van Sal. I d. 73, II d. 43, 45. — *Hæg-lockig*, zeer gelukkig, II d. 98. — *Hæg-wirddigfte*, hoog-waardigfte, II d. 52. Zie *Heag*, *Heeg*.

HÆGE-TUWCKEN, hagetakken, doornen, hégedoornen, II d. 97.

HAESTE, de haast, II d. 49.

HAET, de haat, I d. 40, 192, II d. 78. *Junius*, *hate. Teutonista*, *hat. Haetſcap*, *Maerl.* Vergel. *Clignet*, *Bijdr.* 237. — *Haetjen*, haten, I d. 22, 53, 81, 149, enz. *Kiliaan*, *hader*, *haderen*, *haeren*, vixari, altercari. — *Haeter*, een hater, I d. 142. *Haetjer*, I d. 169.

HAEY-MOANNE, hooimaand, II d. 55. — *Haey-æf-hea-moanne*, II d. 50. — *Hae*, *hea*, is hooi, zie *Waſenb.* II *Bijdr.* 24. *Hoeufft*, Aanmerk. bl. 7, 8.

HAEZE, een haas. — *Haeſe-wijnhuwn*, een haze-windhond, I d. 87. — *Stoke*, V, 97, *wind. L-R. van Wedde*, bl. 82, *windt. Cats*, I, 525, b. *haſe-wind.* Dezelfde bl. 440, b. 522, b, 549, b, *winde.*

HALS, de hals, I d. 53. II d. 74, 75, 78. — *Halze*, I d. 90, 203, 227. II d. 92. — *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 159, *haals.* en zoo ſpreekt men het gewone, *hals*, ook uit. — *Halz'-pleag*, hals-plaag, juk, slavernij, I d. 91. Hier tegen over ſtaat *Fria-hals*, vrijheid, in de O. F. W. bl. 131. — *Helſen*, voor omhelzen, *Maerl.* I, 56, 11. I, 280, 14. II, 287, 49.

HAMME, ſpekham, I d. 1. *Junius* in *hamm.* Hiermede komt zeer goed overeen *ſchincke* (d. i. *Schonck*) zoo als de Friezen nog een *ham* noemen. Zie *Waſenb. Idiot.*

HAMMIR, een hamer, II d. 3.

HÂN, de hand, I d. 9, 33, 43, 64, enz. Gen. *hánz.* Meerv. *hánnen.* — *Hánne*, I d. 87, 91, 217, 230, enz. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 140, *hánd.* Bl. 152, 157, *haand.* Zoo ook in 't Meerv. ald. *hánden*, bl. 162, 165. *Haanden*, bl. 164,

166. — *Waatze Gribb.* bl. 61, *haan.* — *Aſegab.* bl. 229, *handa*, met de hand vatten, vangen, ook handelen, handteeren, handhaven. — *Hánneljen*, *hann'ljen*, *hanljen*, handelen, behandelen, handteeren, koophandel doen, I d. 102, 118, 147. *Hánlet*, handteert, I d. 14. Verled. Tijd *Hánle*, I d. 85, II d. 84. Deelw. *hánle*, II d. 95. — *Teutonista*, *dedingen*, *handelen*, havenen, tractare, &c. Vergel. *Kiliaan.* — *Handele*, *hándle*, *hánle*, de handel, koophandel, I d. 17, 69, II d. 95. — *Handelinge*, handeling, handeling, handel, handelwijs, I d. 48. — *Hánlinge*, II d. 100, 113. — *Hánlinge* eene verhandeling, II d. 54. — *Hánteering*, handteering, bedrijf. I d. 65. — *Hooft Ged.* 387, Maeckt bitter 't zoet der *Menſchelijk' hanteering*, het menſchelijk leven, de maatſchappij. — *Hanteeren* is *beoefenen*, bij *Kamph. Ps.* bl. 108, een die de deugd *hanteert.* Bij *Maerl.* I, 141, 71, *Antieren.* — Zamengeſt. *hánbackjen*, met de hand ſtreelen, manu palpare equi collum, I d. 87. Bij *koop* en *verkoop* heeft dit *hand-ſlaan* (zoo als *Van der Palm* het noemt ſpreuk XI, 15) dikmaals plaats. Men vindt daarvoor ook *hántje-bakjen*, in de *Burkerij*, bl. 6. Vergel. *Kiliaan* in *Hand-ſlag*, *Palm-slagh.* — *Hand-bakken* geſchiedt ook ſoms uit vreugde, vriendſchap, genegenheid, ſpeelzucht, V. d. *Starter*, bl. 140, hoe ſoet ſij lobberden, *hand-bakten*, ſpeelden, zongen. Dit noemt *Bredero*, bl 56 *handkloppen*: Grenikt, *handklopt*, ſpartelt met verſchurken. En *handgeslagh*, bl. 506, en lieflijck *hant-geslagh.* *Kiliaan*, *handslagh*, plauſus, planctus. De Boeren gebruiken ook nog *hán-buwtsjen.* — *Hann'-brie*, een handbreed, I d. 4. — *Hann'-grijppe*, een handgreep, I d. 217. — *Hán-maester*, een geneesmeester, chirurgus, II d. 86. Zie *Maester*, *Genez-maester.* — *Hanz-trieuw*, een hand-druk, I d. 216. — *Hán-wirck*. en *Hánn-wirck*, handen-werk, I d. 108, 124, 143, 178. Vergel. *Ypeij*, *Geſch. der N. T.* bl 99.

HÂN, gehad, deelw. van *habben*, II d. 66, 70, 77, 79. *Hánd*, II d. 64, 74, 106, 107, 116.

HAPPJEN, happen; bijten; aanvallen; verſcheuren, I d. 98. Zie *Op-happjen.* *Kiliaan*, *happen*, apprehendere, arripere, corripere. — V. d. *happert*, de mond, I d. 55.

HARCKJEN, hooren, II d. 103. *Waatze Gribb.* bl. 62. — *Kiliaan*. *harcken*, *horcken*, anſcultare. Zie *heauwen-hearck-*

jen, *herckjen*. *Junius* in *harken*. *Broer Cornelis*, II. 77, Wachten en *horcken*. Bl. 80, *horcken* en luijsteren. Bl. 90, te *hooren*, te *harcken*, en te luijsteren. *H. D. horchen*, luisteren. Eig. *versamelen*, corradere. Zie *Frisch*. *By een vergelen*.

HARNASCK, een harnas, I d. 30. *Teuton. harnasch*, wapen, arma, armatura. *Kiliaan*, *harnas*, armatura, arma, thorax ferreus, — aeneus. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 356, Noot.

HARPE, eene harp, zeker snaar-speeltuig, I d. 73, 155. Zamengest. *harp-luwd*, een harpzang, Tijtel. — *Harp-sjongmaester*, een harpspeler, I d. 190. — *Harp-slaen*, de harp slaan, bespelen, I d. 162. Zie *Herpe*.

HAVE, have, bezitting, goederen, I d. 125. Van *haven*, *haben*, hebben, bezitten.

HAVEN, HAVNE, de haven, I d. 78. II d. 85, 103, 107, 108, 116.

HAUCK, een Havik, I d. 166. *Junius*, *Hauck*. Zie *Steenwinkel* op *Maerl*. III, Aanteek. XLVII, die het afkomstig oordeelt van *hasa*, hebben, houden, vatten. *Bilderdijk* leidt het af van *ha-en*, *hawen*, *happen*, in den zin van *grijpen*; dat beter bijval zal vinden. Men heeft nog in den Zuidhoek van Friesland, *hauckjen*, dat elders *heckeljen* of *hæckeljen* heet, van *hæck*, een haak. Vergel. *Kiliaan*, in *hekelen*.

HEACKE, een haak. Zie *To-hæcke*. — *Haec* (*hæc*) II d. 11. — *Heackjen*, haken, verlangen, I d. 193. Verg. *Junius* in *hook*.

HEAG. HEAGE, hoog, I d. 4, 13, 14, 18, enz. — *Heager*, *heagste*, I d. 55, 66, 79, enz. — *Heagheyt*, hoogheid, I d. 18, 126, 157, enz. *Sijn Hengheijt*, d. i. Prins Hendrik, I d. 80. — *Heagheijts-sinne*, Hoogheids-zon, I d. 223. — *Heagte*, hoogte, I d. 142, 223, II d. 96. — *Heaglijck*, hooglijk, groot, heerlijk, Bijvoegl. N-W. I d. 44, 215. — Bijw. hooglijk, heerlijk, zeer, I d. 108, 180, 205. *Cats*, I d. 216, *hooglick* te straffen, d. i. zeer, zwaar, geweldig. — *Op 't heaglijckste*, op 't hoogste, zeer, I d. 143. — Zamengest. *heag-formietten*, hoog-vermeten, I d. 180. — *Heagst-folmecke*, hoogst volmaakt, I d. 73. — *Heag-moed*, hoogmoed, I d. 97, 223, II d. 96. — *Heag-moedig*, I d. 151. — *Heag-neadig*, hoog-noodig, I d. 128. — *Heag-*

Præster, de Hooge Priester, I d. 175. — *Heag-ſtaetje*, hooge ſtaatsje, I d. 215. - *heag-tijd*, hoog-tijd, feſtum, ſolenne, I d. 153, 215. *Hooft*, *Ged.* bl. 151, *hoog-tijd*, bijw. in den zin van *het is reeds hoog-tijd*, jam dudum tempus est, instat tempus. — *Heag'wirde*, hooge waarde, aanzien, heerlijkheid, I d. 152. — *Heag-wirdſte*, hoogwaardſte, I d. 18. — *Heag-wirdig*, hoogwaardig, I d. 195. *Bredero*, bl. 437, 495, en *Kamph. Ps.* bl. 42, hebben *hoogwaerdigheijt*. — *Heagst'-wolfeart-ſomme*, de grootſte welvaart, het hoogſte geluk, heil, I d. 194. Zie *Heeg*.

HEAGJEN, hagen, placere. Zie *Be-heagjen*, behagen. *Haeglijck* voor behaaglijk, *Hooft*, *Ged.* bl. 19.

HEAL, HEALE, half, I d. 11, 14, 18, 23, 51. II d. 110, 112, 114. — Zamengeſt. *heal-maare*, half-moor, (de Spanjaard) I d. 81. *Van der Veen* noemt hem *Bastaert-moor*, bl. 445, en *halven-moor*, bl. 455. — *Heale-wey*, halfweg. II d. 61. *Hamconius* in Fris. fol. 70 verso, *hæle-wey*. — *Heal-wuwgſen*, half-volwassen, I d. 1. - De *helt*, de helft, I d. 59, 41. II d. 6. *Maerl. helt*, *heelt*, I, 21, 61, en 63. - *Waatze Gribb.* bl. 41, *helte mooyer*, de helft ſchoner. Bl. 49, de oore *helt*, de andere helft. De *Burkery*, bl. 20, *helte meer*, de helft meer. In de O. F. W. *hael*, *hale*, *halve*, *hale deel*, (de helft) *half* (de helft) *helft*, *helfte*, enz. Vergel. *Clignet*, *Bijdr.* bl. 217, Noot.

HEAP, een hoop, menigte, I d. 153, 195. Meerv. *heapen*, II d. 103. - In *hopen*, eene menigte, *A. Ysbrants*, 53, 65, *Hooft*, *N. H.* bl. 217, *hoopen* handen op zijn hooft halen. - *Oere heap*, over hoop, in verwarring, I d. 62. - *Heapſen*, hoopje, hoop, I d. 101, II d. 86, 91, 97, 101. *Marnix R. B. Hoopken*, fol. 15, verſo. - *Heapen*, hoopen, ophoopen, I d. 66, 68. Zie *Waſſenb. Idiot.*

HEARE, Heer, dominus, I d. 1, 65, 71, 131, 144, enz. Bij *M. Stoke* dikmaals *haer*. Zie *Heere*.

HEARREN, hooren, I d. 8, 24, 35, 42, 43, 59, enz. Verl. Tijd *hearde*. Deelw. *heard*, *hearckjen*, hooren I d. 212. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 152, 166, *heeren*. Verled. Tijd *heerde*, 152, 159. Zie *Herckjen*.

HEARREN, behooren, decere, I d. 63. Toebehooren, pertinere ad, I d. 44, 55, 220. *Waatze Gribb. heeren*, decere, bl. 69. Zie *To-hearren*.

HEARST, de herfst, I d. 29. - *Hearst-bled*, een herfstblad, I d. 209. - *Hearst-moanne*, herfst-maand, II d. 52, 60. *Hearstmis*, in den herfst, *Libb. Jen A. Ysbrants*, bl. 28. Vergel. *Junius* in *Harvest*, *A. S. hærfest*. *Ten Kate* II, 9, leidt het af, van 't *A. S. hæran*, congregare, verzamelen, inzamelen.

HECHT-FEST, hecht-vast, d. i. zeer vast, I d. 222. - *Hecht-ſettjen*, vasthechten, zich vestigen op - vereenigen met - I d. 121. *Hooft* gebruikt *hecht* voor *nabij*, b. v. *N. H.* bl. 548. Kampen leijt *hecht* aan de Veeluw. Bl. 552, *hecht* aan de Stad Naamen. - *Teuton. hacht*, hechtnisse, tenaculum, retina - culum. *Behacht*, behalden, gevangen, captus, detentus. *Hachten*, halden, vangen. Zie ook denzelven in *hechten*. - *Kiliaan*, *hachten*, *hechten*, figere, - apprehendere, capere, tenere. *Kamph. Psalm.* bl. 55, *Behechten*, hoe zon deugd *behechten* in 't gemoed. Zie *Hefte*.

HEEG, HEEGE, hoog, I d. 187, 206. - *Heegſte*, (ſic) I d. 147. - *Heegte*, hoogte, I d. 191, 196. - *Heegtme*, I d. 147. - *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 152, 153, *heeg*. Zie *Heag*, *Hæg*.

HEEL, HEELE, heel, geheel, I d. 4, 42, 53, 61, 68, 79, enz. - *'t Heele-al*, 't Heelal, I d. 119. - *Heel-maester*, heelmeester, II d. 86, 101. - *Heeljen*, heelen, genezen, I d. 24, 41, 113, 117, 183. II d. 104. Verled. Tijd en Deelw. *heele*, II d. 108. - In de *Bijdr.* van *Waſenb. heel*, I, 144. - *Hijijl*, *hijle*, bl. 152, 162, 163, 165, 168.

HEERE, Heere, Heer, op elke bladzij ſchier. - Genit. *des Heeren*, I d. 132. - *heer'ne*, *heerne*, als Bijv. N. W. Heeren, des Heeren, I d. 90, 91, 135, 176, 182 enz. B. v. *Heerne-wey*, Heeren weg (Schoon men dit woord ook kan brengen tot *heer*, heir.) - *Heerlijck*, I d. 107, 108, 126. - *Heerlijckheit*, II d. 74. - *Heer-om*, Heer-oom, I d. 35, 37. Met dit woord wordt hier een *Kluizenaar* bedoeld, doch meermalen noemt men zoo ook wel de *Prieſters* en *Geeſtelijken*, b. v. *Bredero*, *Baardt*, en anderen. - *Heerſchappy*, I d. 186. *Heerſcap* vindt men vaak bij *Maerlant* en *Stoke*: *heerſchip*, bij *Baardt*: *heerſchepe* bij *Heemskerk*. Vergel. *Clignett Bijdr.* bl. 290, Noot. *Heersheidt* bij *Hooft*. voor *heerschzucht*, Ged. 72, 131. - *Heerschjen* en *heerschjen*, heerſchen, beheerſchen, I d. 108, 111, II d.

65, 98. - *Heerock-haed*, een koning, I d. 181. - *Heerschpleats*, rijk, Koninkrijk, I d. 119.

HEER, een heir, heirleger, I d. 185. - Zamengeſt. *heerkreft*, heirkracht, heirleger, heirſchaar, I d. 119, 164, 197. II d. 92 - *Heer-ſchearne*, I d. 226. - *Heer-tocht*, heirleger, I d. 195. O. F. W. en Afgab. ook *heer*, *M. Stoke*, *heer*, *haer*, *hare*. Zie *Hear*. De *ae* van *Stoke* is de *ea* van onzen Dichter.

HEFTE, (i. q. *Hecht*) vast, sterk, I d. 226, *Heften* voor *hechten*, vindt men vaak, b. v. bij *Hooft N. H.* bl. 361. Ged. 41. - *Heften* voor vangen, gevangen nemen, *M. Stoke* IV, 963, Si ghingen *heften* en ſlaen V. h. *heftig*, hevig, geweldig, bijw. I d. 142. *Heftiger*, heviger, Bijv. N-W. II d. 102. *Heft* voor *ſtrik*, O. F. W. *hefta*, nectere. *Ypeij*, *Geſch.* bl. 231.

HELD, een held, I d. 119. - *Held-histoarje*, heldengeſchiedenis, I d. 83. *M. Stoke*, VII, 44, *heelt*. Zie Aant. op *Maerl.* I, 46. - *Heldery*, *Hooft Ged.* 236, Verr' boven *heldery* ten oorlog afgericht.

HELDEY, heilige dag, I d. 42. *Heldey haden* is zich verheugen, vrolijk zijn. De koppeling der beide beteekenissen is ieder bekend, uit de O. en N. geschiedenis. O. F. W. *hellig*, *helliga*, *helgen* (de *heiligen*.) - *Alderheiligen*, allerheiligen, *Libb. fen A. Ysbrants.* bl. 93.

HELLE, de Hel, I d. 229. - *Hel*, II d. 9. - *helsch*, *helſche*; *helsck*, *helscke*, I d. 18. 58, 61, 76, 95, 100. O. F. W. ook *helle*. *Junius*, *hell*. Zie *Hol.* — Zamengeſt. *helhuwnen*, helhonden, booswichten, I d. 101.

HELLJEN, halen, I d. 42, 108, 209, enz. Verl. Tijd en Deelw. *helle*, II d. 46, 48, 68. *Halje* bij *Waſſenb. Bijdr.* I, 156.

HELPJEN, *helpen*, Helpen. Zie *Holpjen*, *Holpen*.

HEM, Zie *Him*.

HER, HERRE, haar, hare; hun, hunne; zich, enz. ontelbare malen. *M. Stoke haere*, *haerre*, veelmalen. Thans op vele plaatſen in Friesl. *har*, *harre*. — *Herrenthalve*, om harentwil, harenthalve, II d. 80. - *Herrelijcke*, dergelijke, II d. 91. Zie *Jearm*.

HERDER, een Herder, I d. 17, 19, 24, 73, 92, 93, enz. - *Herderlijck*, I d. 96. - *Herder-ſtaef*, herderſtaf, I d. 125.

HERBERGE, herberg, II d. 86, 115. V. d. *herbergen*, te gast gaan, hospitari, *Kil.* Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 71. *Junius* in *harbour.* In den Zuidhoek *harbarg.* Thans is *herberg*, een Waartshuis, Logement. En *herbergen*, gastvrij in zijn huis ontvangen. Bij ouds zag dit op een *her*, dat is, *leger.* Zie *Weiland* en anderen.

HERCKJEN, hooren. luisteren, I d. 8, 37, 92, 132, 163, 198, 219, enz. *Waatze Gribb.* bl 2, 29. - Verl. Tijd en Deelw. *hercke*, I d. 42, 79, 199. - *Hertsjen*, *Hertsen*, hetzelfde, I d. 1, 2, 23, 24, 49, 62, enz. Vergel. *Waasenb. Bijdr.* II, 4. Zie *Harckjen*, *Hearckjen*, *Hearren.* De K en TJ, TS of TZ wordt gedurig verwisseld, b. v. *Tjercke*, *Tzercke*, Kerk. *Tjierl*, *Tzierl*, Kerel.

HERNE, een hoek, I d. 1, 138, 196. II d. 57, 66. - Verkleinw. *hernke*, hoekje, II d. 101. - *Hernig*, hoekig, II d. 97. Zie *Trye-hernig.* *Herna* Asegab. O. F. W. en *Hamconius* fol. 40. - *A. S. hijrn.* Vergel. *Waasenb. Idiot.* in *harn.* *Junius* in *Corner*, *Herne.* *Teuton. hornick* in *Cant.* - *Bredero* bl. 403, *haeck of horren.* Tegenw. zegt men in Friesl. meestal *harn*, *harntje*, echter zoo dat de R flaauw gehoord wordt, gelijk doorgaans in soortgelijke woorden.

HERPE, eene harp, I d. 102, 104, 170. - *Herpjen*, op de harp spelen, I d. 140, 194. - *Herp-snaer*, een harpsnaar, I d. 95 - *herp-spil*, de harp, harpspeeltuig, I d. 94. - *Van der Veen* bl. 279, ook *herpe.* Zie *Harp.*

HERT, een hert, cervus, I d. 62, 152. *Junius hart.*

HERT, HERTE, het hart, cor animus, mens, cogitatio, etc. I d. 2, 3, 7, 10, 12, 14, enz. Gen. *herts*, I d. 19, 24, 88, enz. *Hooft*, *hartzen*, Ged. bl. 54. Meerv. *herten*, I d. 151, 196, enz. - *Hert'ne*, harten, des harten (als Bijv. N-W.) *Hert'ne treast*, I d. 161. - *t' Hert'ne* ter harte, I d. 228. - *Fen herten*, van harte, hartelijk, I d. 65, welmeenend, 119. II d. 59. *Hertelijck*, I d. 207, II d. 59. - *Hertleaz*, II d. 95 - Zamengest. *herts-beslettenheijt*, hartsverborgenheid, II d. 65., *Herts-bouw*, hart, I d. 24. - *Herts-blier*, aangenaam voor het hart, I d. 194. - *Hert-blij*, van blijder harte, met verheugden geest, I d. 198. - *Hert-breck*, (o) o harte-breuk! o! 't hart moet mij breken! I d. 184. - *Hert-brecke* gebroken van harte, I d. 201. - *herts-drieuw*, aandrift des harten, II d. 53. - *herts-drieuwinge*,

II d, 67, 68, 103. — *Herts-driftme*, hartstogt, II d. 100. — *Herts-drieuwende*, hartprikkelende, II d. 69. — *Herts-fjoerig*, *herts-fjoer'ge*, hartelijk, met een vurig hart, I d. 220. — *Herts-frjuene*, een hartevriend, II d. 57. — *Hert-from*, vroom van harte, I d. 192. — *Hert-folnuwge*, hartelijk vergenoegd, I d. 143. — *Herts-gebet*, harte-bede, I d. 200. — *Herte-gloed*, hartegloed, (met een brandend hart) I d. 121. — *Herte-gruwne*, hartengrond, I d. 117, 151, 140, enz. — *Herts-gruwne*, I d. 91, 93, 113, enz. — *Hert-gruwnlijck*, hartgrondig, hartelijk, I d. 92. II d. 46. — *Herts-hiettene*, harte-drift, vurige aandrift des H. II d. 65. — *Hert-knijppjen*, in 't hart nijpen, II d. 70. — *Herte-kolck*, hartkolk, het binnenste van 't hart, I d. 15. — *Hert-lust*, hartenlust, I d. 205. — *Hert-lauwgjen*, het hart laven, verkwikken, I d. 174. — *Herts-laeijtfe*, hartevreugd, I d. 162. — *Herts-njue*, hartsverlangen, vreugd, genoegen, drift, wellust, goedheid, I d. 125, 194, 211, 224, II d. 53, 66, 87. — *Herts-njue-gruwnig* uit grondige harte-lust, I d. 190. — *Herts-op-wälling*, opwelling des harten, II d. 104. — *Herts-ontfermjen*, ontferming des h. I d. 192. — *Herts-oertinfe*, overdenking des h. I d. 223. — *Herts-pleage*, harte-plaag, kwelling des h. I d. 168. — *Hert-persse*, hartprangende, I d. 123. — *Hert-priemjende*, hartpramende, I d. 125, 169, II d. 71. — *Hert-reijtsjende*, gevoelig, hartreffend, II d. 58. — *Hert-reijtfene*, II d. 81. — *Hert-sjietter*. hartetreffer, (Cupido) II d. 66. — *'t Hert-ejieden*, hartelijk in vurige liefde, II d. 61. — *Herts-slot*, het verborgenste des h. I d. 98. — *Herte-fteller*, hartesteler, hartedief, I d. 34, — *Hert-fwier*, hartzeer, II d. 70, 79, 97, 99. — *Herts-fwiete*, hartvervrolijkende, I d. 197. — *Hert-fuchtjen*, verzuchtingen, des h. II d. 78. — *Herts-taens-rijp*, hartelijk, dankbaar, I d. 221. — *Herte-tjeaf*, hartedief, I d. 34. — *Herts-tjag*, aandrift des h. II d. 79. — *Herts-tochtme*, hartstogt, I d. 148, II d. 65 — *Herte-trien*, harte-traan, I d. 113. — *Herts-wille*, harts-genoegen, blijdfchap des h. II d. 85. — *Herts-willigheyt*, hartelijke gewilligheid, I d. 194. In de *Bijdr. van 't assemb.* I, 144. *Hort*, bij misdruk elders *Hot*, *Hotten*. Die R, al fpreekt men dezelve niet duidelijk uit, moet toch geschreven

worden, om de Etymologie der taal. In Noordholland, *Hort*, *Hortjen*! Vergel. *Junius* in *Heart*.

HET, wat, I d. 2, 3, 4, 8, 10, enz. *Wasſenb. Bijdr.* I, 140, 156, 158, 163, *Het* en *hat*. O. F. W. *Haet*, en *hat*, voor *hwat* enz. Zie *Wa*.

HETTE, een weinig, iets, etwas, I d. 1, 9, 15, 41, 51, enz. uit deszelfs bron met het vorige W.

HET, heeft, van *Habben*, op elke bladzij. Ook *Bredero* en menig ander, dikwijls. *Hetſe*, heeft zij, I d. 4. *Heste*, hebt gij, I d. 10, 145, 158. *Hestu*, I d. 12, 41, 146. *Hettet*, heeft het, I d. 51. — *Wasſenb. Bijdr.* ook *Het* en *Hat*, I 155, 156, 158, 163. Vergel. *Wasſenb. Idiot.* in *Het*.

HETSIG, hettig, hittig, hevig, vurig; *Hetſiger*, II d. 109.

HEUVEL, een heuvel, collis, I d. 159.

HEIJ! Tusschenw. van vreugd en vergenoegen, I d. 8. Van ſmartelijk verwijt, I d. 62. *Van der Veen*, Sinneb. bl. 26, Dan isset *heij woecheij*! Eu bl. 53, Den is 't *hey-woechey*! In de O. F. W. en elders *o Wach*! Zie *Och*!

HEIJDE, eene heide, I d. 21, 62, 76, 96, 108, 165. *Junius*, *Heath*.

HEIJDIN, een heiden, II d. 3. In de *Bijdr.* van *Wasſenb.* I, 142, *Heinen* voor *Heidenen*. O. F. W. *Heijden*, *Heidena*; *Heijdenna*, Heidensch. *Junius*, *Heathens*.

HEIJL en HEYLE, de hagel, I d. 77, 100. — *Heijl-ſtienen*, hagelſtenen, II d. 65. — *Heijtjen*, hagelen, I d. 70.

HEIJLIG, HEIJLIGE, heilig. I d. 61, 62, 95; enz. — *Heijligheyte*, I d. 197, 224, 225, 228. — *Heijligdom*, I d. 156, 176. — *Heijligdomme*, I d. 139, 179. Zie *Heldey*.

HEIJN', heinde, digtbij, nabij, I d. 32, 69, 87, 104, enz. 215, 228, enz. *Kiliaan*, *Hende*, prope, vicinus. *Maerlant*, IX, 990, Doe ſi quamen ſo *ghehende*. Het W-W. *Ghehenden*, naderen, *Maerlant* III, 38. Zie *Huijdecoper* in Noot. Vergel. *Maerlant* II, 158, 1, quamen hen *gehende*. *Starter*, bl. 125, *Alderheijnst*. Nog zegt men in Friesl. Du komſte my naet *heyn*. Het W-W. *Heijnen*, b. v. in *Kream-heynen*, adesse puerperae; ook zelfs voor *opvangen*; (*Wasſenb. Idiot.*) en de ſpreekwijs *heijnen* en *ſlaan*, voor *verzorgen*, *beredderen*, behoort hier toe. Dit laatſte beteekent ook wel eens *iemand weten te gebruiken*,

door *hem toe te geven* en *hem te gemoet te komen*, occurrere alicui, uti aliquo. Eigenl. is de ſpreekwijs ontleend van 't *balſlaan*, waarbij men niet alleen *den bal* moet *opvangen*, maar ook *te rug ſlaan*. Doe er nog bij, *Jierheijnen*, in 't algemeen de *beesten verzorgen*. *De bern heijne*, de kinderen wasſchen, kemmen, reinigen, verſchoonen, enz. Elke Fries kan hier nog wel wat bijvoegen. — *Afheijnen* voor *van elkander ſcheiden*, *Heemskerk* B. A. bl. 70. Zie *Onbeheijnte*. Vergel. *Weiland* in *Heinde* en *Heinen*.

HEYSTERJEN, jagen, drijven, aandrijven; voortzwepen, uitdrijven, I d. 137. Voor *drijſtig en bezig zijn*, en daardoor veel *ſchommelen* en *omhalen*, wordt het zeer dikmaals gebruikt. Zie *Waſſenb*, *Idiot*. En in zoo verre is het een *onzijd*. W-W; maar in de eerſte beteekenis voor *iemand aandrijven*, *voortzwepen*, *aanvuren*; *knellen*, *plagen*, *ſtraffen*, enz. is het een *Bedrijv*. W-W. en heeft zijne afkomst van *Heyster* en *Heester*; een roede van boom-twijgen of rijzeren gemaakt, ferula. Men weet, dat de *zweepen*, *geeſſels*, *roeden*, flagella, verbera, ferulae, bij de Ouden van bijzonder gebruik waren, om er ſlaven, kinderen, enz. mede aantedrijven, en wanneer zij het verdiend hadden, wat harder en geſtrenger mede te tuchtigen, te ſtraffen en te priegelen. *Hoekſtra* houdt het voor een voortd. W-W van *Heiſten*, *haiſten* ons *haasten*, dat hij van *Ha* afleidt, zijnde een uitroep om te ſpoeden, *Nuttigh. der Taalk*. bl. 14. Misſchien kunnen deze beide denkbeelden wel vereenigd worden. Vergelijk hier wat *Weiland* zegt in *ontheisteren*, en wij zeggen zullen in *Ont-heijsterjen*.

HEYTE, Vader, I d. 5, 11, 12, 39, II d. 67, 73, 78, 114. *Waatze Gribb*. bl. 41. Het behoort ook onder de *vleiwoorden*, ὑποκ ριστικα, b. v. Bistu dear *Heyte*! gelijk men een' bekenden en goed vriend aanſpreekt. Vergel. *Waſſenbergh Idiot*. over den oorſprong, en *Junius* in *Ate*, *Dad*. Het ſtemt volkomen overeen met *etman*, *Attaman*, een' Koſakſche krijgsoversten. In Friesland zegt men veeltijds *Heyteman*.

HICKELJEN, hekelen, doorſtrijken, doorhalen, berispen, II d. 50. *Hooft N. H*. bl. 370, In 't beplukken en *heekelen* zijner Faame. *Hickeljen* of *Hæckeljen*, is met een *haak* of

heckel uithalen, enz. Zie *Waasenb. Idiot.* in *Hekkelen.* Vergel. *Hauwckjen*, in *Hauck.*

HICKJEN, hikken, adem halen; leven, I d. 110, 217. Verk. Tijd en Deelw. *Hicke.* Aanverwanten zijn *Hicken*, *Nicken*, *Snicken*; *Hocken*, *Nocken*, *Snocken*, en klanknabootsende W-W. Met *Hicken* komt *Hijgen*, *Hijgjen*, wel overeen. Vergel. *Junius* in *Hick* en *Pose.*

HIE, had, I d. 1, 3, 12, 18, 30, enz. *Hiene y*, hadt gij, I d. 4, 206. *Hiene*, wij, gij, zij hadden, I d. 71, 133. Van *Habben.*

HIEDE, (Beter ware naar de uitspraak *Hiedde*) ruw vlas, werk, breeuwsel. brem, spartum, stupa, II d. 11, *Waasenbergh* in *Idiot.*

HIEM, het Hiem, het erf, de werf het hoornleger, I d. 66. *Kilian*, *Heym*, domus. patria, locus natalis. *Hamme*, *ham*, Heym, domus, habitatio. Verg. *Junius* in *Home.* *Waasenb. Idiot.* in V. *Weiland* in *Heam.* — Bij *Heemskerk*, B. A. bl 409, heeft men *Inheem kint.* Zie ald. In de O. F. W. *Heemsteed*, voor *huisstede.*

HIER, hier, hic, I d. 1, 2, 45, 61, 62, 72. In de *Bijdrag.* van *Waasenb.* I, 152, 257. *Her*; bl. 163, *Hir. Junius Here*, *Hither. Melis Stoke*, *Hier*, *here*, *haer*, I d. 286, Noot. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 22, Noot. — Zamengest. *Hier-neij*, hierna, I d. 54. - *Hier-om*, hierom, II d. 96. In de *Bijdr. van Waasenb.* I, 163, *Herom.* - *Hier-uwt*, Puntd. bl. XXXII. - *Hier en daar*, hier en daar, II d 48. *Melis Stoke*, *Harentare*: En zoo ook de Tijdgenooten.

HIER, het hair, I d. 50, 54. *Hyer*, I d. 34, 41, 89, 113. II d. 62, 104. — *Hyer-kleauwen*, hairkloven. I d. 61. - *Hyer-ploaijtsjen*, hairplukken, plukhairen, I d. 174. Zie *Plock-hyerjen.* O. F. W. Heer. Asegab. *Here. Waasenb. Bijdr.* I d. 152, *Hier*, *Waatze Gribb.* 10, 63, *Hier. A. S. Hær. Ten Kate* brengt het tot *Hæran*, congregare, II 9. V. *Junius* in *Hire.*

HIERE, huur, pachthuur, I d. 1. II d. 114, 116. *Waatze Gribb.* bl. 71, *Dey-hier.* V. *Junius* in *Hire.*

HIERMEN, wederstaan, bedwingen, II d. 81. *Ten Kate*, I, 704, *Hiermen*, bedwingen, *Kiliaan*, *Hermen*, nocere, obesse. *Junius* in *Harm*, vertit et interpretatus, noxa, damnum, pernicies. *A. S. Hearm.* Frisiis *herm* est luctus, tristitia.

ete. - *Maerlant*, II, 337, 52, ſine laten mi niet *gehermen*, ſine tormenten en doden mi. Alwaar men het nemen kan voor *weder ſtaan* het *hooſd bieden*, *zich verdedigen*. *Kiliaan*, *gehermen*, movere. *Onhiermlijcke brân*, voor *onwederſtaanbare*, *onverdragelijke*, vindt men II d. 80. Zie *on-hiermlijck*.

HIET, HIETE. heet, warm, I d. 14, 15, 48, 59, 64, enz. - *Hiette*, *Hiettene*, *Hiettne*, hitte, hette, I d. 48, 109, 118, 123, enz. *Junius*, *Host*, calidus. *Heat*, calor. *Kamph. Psalm.* bl. 312 *hit* voor *hitte*. En bl. 337, *des* hits. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 165, Hietens. - Zamengeſt. *Hietgenegen*, vurig-genegen, II d. 52. - *Hiet-ontſlitſen*, heet ontſloken, I d. 159. - *Hiet-falligjen*, heet vallen, d. i. tergen, ſarren, toornig maken, vertoornen, I d. 160. *Toornen*, toornig worden, ontſteken, I d. 211, II d. 66. Deelw. *Hiet-falt'gjende*, als Bijv. N-W. toornig, I d. 187, 227. Verl. Deelw. *Hiet-falt'g*, vertoornd, gram, I d. 142, 221. - *Hiet-falt'g*, toorn, gramſchap, excandescentia, I d. 229.

HIETTEN, noemen, I d. 14, 30, 41, 88. II d. 86, 110. *Waatze Gribb.* bl. 13. - Gebieden, I d. 196. - Heeten, Genoemd worden, I d. 119, 175, *Waatze Gribb.* bl. 9. - *Hiet*, het bevel, I d. 63, 194. *Junius* in *Hest*, *Beheſt*. *Hat*. *Hight*. *M. G. Haitan*.

HIJMMEL, de hemel, I d. 1, 2, 6, 16, enz. Genit. *Hijmmels*, 1 d. 118. - *Hijmm'le*, hetzelfde als *Hijmmel*. I d. 212, 221, 225, enz. - *Himel*, II d. 9. *Waatze Gribb.* bl. 52, *Hijmel*. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 152, 159. *Himmel*; doch bl. 140, 142, 144, 153 *Hijmmel*. Deze ſpelling ſtemt overeen met de uitſpraak. - *Hijmmelsch*, *Hijmmelsche*; *Hijmmelsck*, *Hijmmelscke*, hemelsch, I d. 2, 29, 45, 73, enz. - Zamengeſt. *Hijmmel-baen*, hemelbaan, I d. 47. - *Hijmmelbode*, Hemelbode, I d. 137. - *Hijmm'le-doecke*, het uitſpanſel des Hemels, I d. 206. - *Hijmmel-deugd*, I d. 117. - *Hijmmel-eag*, de Zon, I d. 56. - *Hijmmel-haed*, Hemel-Koning, I d. 160. - *Hijmm'len-hijmmel-heagte*, der Heemelen-hemelhoogte, I d. 191. - *Hijmm'le-heer-tocht*, hemels Heirleger. I d. 195. - *Hijmmel-hilde*, beſcherming des H. I d. 104. - *Hijmmel-lieaſlijckheyt*, hemelſche lieflijkheid, I d. 124, 175. - *Hijmmel-liedende*, ten Hemel

leidende, I d. 127. - *Hijmmel-luwd*, hemel-lied, lied des Heeren, I d. 94, 138. - *Hijmmel-minne*, Hemel-min, I d. 47. - *Hijmmel-roede*, hemel-roede, ſtraf des H. I d. 59. - *Hijmmel-rijck*, het Hemelrijk, I d. 2, 71. - *Hijmm'le-ſeale*, Hemelzaal, I d. 216. - *Hijmmel-ſchikkinge*, beſchikking, voorzorg des H. I d. 41 - *Hijmmel-ſeijne*, hemelzegen, I d. 121. - *Hijmmel-ſeijn'-kranz*, kroon van H, zegen, I d. 155. - *Hijmmel-ſpijt*, hemel-ſmaad, I d. 97. - *Hijmmel-ſtreamme*, hemelſtroom, milde regen, I d. 175. - *Hijmmel-wachte*, hemel-wacht, coeli ſtatio, I d. 26. - *Hijmmel-winste*, bezit, genot des H. I d. 75.

HIJNST, een hengst, ongeſneden paard, in 't alg. paard. I d. 55. *Baardt*, bl. 177, Een *Hingst*. *Hamconius* in Fr. ſol. 82, *Hengist*. Friliis equum ſonat. Vergel. *Waſſenbergh Bijdr* II, 42, *Waatze Gribb*. bl. 63, *Hijngſte-foole*, een Veulen. - *'t Hijnzer*, het paard, I d. 87, 197. Meerv. *Hijnzers*, I d. 174. En ook *d'Hijnzer*, I d 9, 59. - Zamengeſt. *Hijnzer-hoffenjen*, paarderijden, II d. 56. Zie *Hoarz-hoffenjen*. Wegens het Meerv. *Hijnzer*, vergel. men *djier. ſchiep*, die zoo wel voor één- als Meerv. wordt gebruikt. *Waſſenb.* leidt *Hijnst*, *Hinnire* en *Hinneken* af van 't geluid (*Hy*, *Hij*, *Hija*) welke afleiding veel meer zal bevallen dan die van *Ihre*, welke het afleidt van *Haast*, gelijk *equus* van ὠκύς

HILDE, de hulde, beſcherming, trouw, eerbied, gehoorzaamheid, I d. 20, 53, 104, 112, 148. Zie *IJn-hilden*. Van *Holde*, *Houde*, Vergel, *Clignett Bijdr.* bl. 46 en 147, Noot.

HILLA! Holla! Tusschenw. van opwekking tot opmerkzaamheid, en ſtilſtand, I d. 2.

HIM, hem, zich, I d. 12, 14, 15, 18, enz, *Maerlant*, II, 97, 55, *Hem* voor *zich*. II, 274, 2. *Home* voor *Heme*, d. i, *hem*. Vergel. ald. de Noot. *In de Bijdr. van Waſſenbergh Hem en Him*. Zie *Huijdecoper* op *M. Stoke*, I, 905; en Verg. *Her*, dat niet alleen voor *Haar*, zich, maar in 't Meerv. voor *Hen*. *Hun*; alsmede, voor *Hare*, *hunne* ſtaat,

HIMBD, een hemd, I d. 51. *Waatze Gribb.* bl. 12, *Himbd*, doch bl. 53, tweemaal *Himd*. *Himbd-rock*, een hemd- of borstrok, vest, I d. 51. Van *Himmen*. Vergel. *Bilderdijk*, *Geſl. d. Naamw* bl. 96.

HIMMEL, hemel, ſchoon, zindelijk, I d. 88, 91. *Waſſenbergh Idiot.* Zie ook *On-himmel.* 't W-W. *Himmeljen* (en *opſchikken*) vindt men in 't *Libben ſen A. Ysbrants*, bl. 59, 62, 65. Eigenl. is *himmel wel aangekleed*, ornate vestitus, van *Himmeljen*, ſchoon maken, reinigen. Zie *Weiland.*

HINNE, heen, I d. 2, 11, 12, 15, 59, 60, enz. *Bredero*, bl. 95 *Hin. Bijdr. van Waſſenb. henne*, bl. 155, 159, 161. Zie *Fortman*, Aanmerk. bl. 52. *Junius* in *Hence.* - Zamengeſt. *For-hinne*, voorheen, II d. 90. *Hinne in weer*, heen en weder, II d. 75.

HINCKJEN, hinken, I d. 203. Verl. Tijd. *Hincke.* Een *Hincke-pinck*, een kreupele, *Van Der Veen*, bl. 112.

HINGJEN, hangen, pendere, I d. 51, 210, II d. 61, 76, *oere holle hingje*, over het het hoofd hangen, impendére. *hingje litte*, laten hangen, II d. 78. Verl. Tijd en Deelw. *Hinge*, hing, I d. 94. - gehangen, opgehangen, ſuspenſus, I d. 82.

HIPPJEN, hippen, ſpringen, I d. 88. - Voortdurend W-W. *Hippeljen*, hippelen, huppelen, I d. 159. *Libben ſen A. Ysbrants* bl. 41, *Koenze hippelje*, koenze ſpringe, Je moesten kieze of deele. *Hooft, Ged.* bl. 11, Dat vogeltjen *hippelt.* Bl. 255. *Hippelt* daar een vorsjen uyt. En zoo ook *Heemskerk, Cats, Bredero, Starter, Broer Corn., Kamph. Ps.* bl. 318. *Hupfeldans.* - *Hipple-wippen*, (van 't Konijn) I d. 207. - *Hippen* voor drinken, *Waatze Gr.* bl, 2. - It is op *'t hipke* dat hij komt, *Libb. ſen A. Ysbr.* hij ſlaat *op ſprong* te komen, het is *op 't punt*, dat hij komt, in eo est, ut.

HIRD, de haard, Voorw. bl. XIII. I d. 74. *Junius, Hearth.*

HIRD, HIRDE, haad, I d. 1, 14, 21, 22, 23, 53, enz. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men overal *had, hadde.* Die R, al wordt ze flaauw gehoord, moest toch geſchreven worden. Thans ſpreekt men het, op vele plaatſen althans, uit met de U, zoo als in meer dergelijke woorden, *Hurd.* - Compar. *Hirdder*, II d. 65, 109. - *Hird-aerd*, hard-aard, wreed-aard, II d. 77. - *Hird-neckig*, hardnekkig, II d. 52. - *Hirddigheyt*, II d. 67. - *Hirdden*, harden, uitharden, I d. 17. *Teuton. Kiliaan, Herden. Marnix, R. B.* fol. 261, verſo, *Geherden. Melis Stoke*, VI, 24,

Gheheerden, gedoogen; 17, 50, *geherden*. - *Hardenleeren*, *Hooft Ged.* 166.

HITSJEN, HITSEN. Eigenl. Hitten, heetmaken; vervolg. aandrijven, aanzetten. Zie *Oonhitsjen*. Men zegt thans in Friesl. ook *Hissjen*, *Oon-hissjen*. *Kamph. Ps.* bl. 117, *Hissen*. *Van Der Veen*, Nickerſp. bl. 131, *Hitssen*. *Starter*, bl. 143, *Verhitſen*. Zie *Junius* in *His*. Vergel. wat gezegd is in *Hiet*, *Grimmijtig*, *wrang-hitsig*.

HIXSE, Eene Heks, tooverkol, II d. 108. In *'t Libben ſen A. Ysbr.* bl. 44. *Hexſe*, dat de tegenw. uitſpraak is. Vergel. *Junius* in *Hagg*, *Hegg*.

HO! Tusſchenw. van verwond. en verbazing. I d. 1, 2, 4, 29, enz. *Marnix*, *R. B* fol. 127 verſo, *Ho ho!*

HO, hoe, I d. 1, 2, 3, enz. Een enkele maal misschien *Hoe*, I d. 46. - *Ho-dienig*, hoedanig, I d. 59. *Maerl.*, II, 317, 16. *Hoedans wijs*. - *Ho-wol*, hoewel, II d. 69, 70, 71, 78, enz.

HOAF, Hof, tuin, I d. 66, 77. II d. 66, 67, 68. Meerv. *Hoaren*, II d. 114, *Hofman* een Hovenier. *Maerl.* II, 160, 66.

HOAF, Hof, Koninklijk Hof, I d. 39, 71, II d. 101. Meerv. *Hoaren*, II d. 100. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 163, *Hof*. Meerv. *Hoffen*, bl. 167. O. F. W. voor beiden, Hortus et Aula, *Hof*, *Hou*, *How*, *Howe*, *Houwe*. Vergel. *Junius* in *Haw*. - *Hoaſch*, *hoaſſche*, I d. 72. II d. 99. - *Hoaf-taebbert*, de tabbaart van een' Hoveling, II d. 107. - *Hoavelinge*, een hoveling, II d. 43, 93, 95. *Hoveeren*, &c. Zie in *Hovird*.

HOAL, heul, hulp, bijſtand, troost, I d. 160, 210. Misſchien ſtaat het wel in verbindtenis met *Holt*, lief, waard. *Kiliaan*, *Houde*, favor et comitas. *Houd*, *hold*, *huld*, favens, benevolus, amans, fidus, fidelis. *Teutod. Holt*, *lieff*, *weert*. *Houden aan iemand*, *Melis Stoke*, I, 542, De hem *an de Kercke houden*. *Heulen met iemand* is dus het *met hem houden*, ſtare ab ejus partibus. Vergel. *Bilderdijk* in *Heul*. Denk aan 't Frieſche *oon-hâd*, een aanhoud, een gunst, vriendſchap, gunsteling, vriend, of vriendin.

HOALD, hield, II d. 59, enz. Zie *Hâden*

HOALLE, een hol, ſpelonk. Meerv. *Hallen*, II d. 102. Staat in verbindtenis met *hullen*, verbergen, welk woord in

Friesl. nog is *Hoalljen*, terwijl in *hoalle* een *hulsel* is, of *hul*, omwindsel, bedeksel. B. v. *Finger-hoale*, enz.

HOALT, hout, lignum, I d. 210. Zie *Flock-hoalt*. Uit den Zuidhoek. Zie *Hout*.

HOAN, hoon, smaad, schimp, I d. 210. *Hone* is bedrog, fraus, fallacia bij *Melis Stoke*, II 886. Zie *Huijdecooper*. *Maerl.* I, 148, 53, *Hoente*, bedrog. Vergel. *Junius* in *Heinous*. *Teuton.* in *Hone*, schand, spijt, laster. En *Hoenen*, bedriegen. Zie *Huynjen*.

HOAPE, hoop, spes, I d. 121, II d. 91, 113, 115. Dit woord is uit den Zuidhoek: elders is het *Hoop*. Zie ald. — *Hoapjen*, hopen, II d. 106, 110, 114, 115.

HOARN, Een Hoorn, I d. 191. — *Hoarn-djier*, hoorn-beesten, runderen, I d. 163. Zie *Ypey*, Gesch. der *N. T.* bl. 104. *Maerl. Horn. Junius*, *Horn.*

HOARZ, Een paard, hors, ros, I d. 87, 88, 131, 206, 208. O. F. W. *Hoers* en *Hors*, Zie Noot op bl. 33, ald. — *Asegab. Hars. Kiliaan*, *Hors*, *Horse*, *Ors*, *Ros*, equus. *Teutonista*, *Hengst*: paghe, pert, *orss*, *ross*, equus. *Junius*, *orse*. *Stoke*, *ors*, II, 558, enz. VII, 901. Vergel. *Idsinga*, Staatsr. II, 77, 78. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 100, Noot. — Zamengest. *Hoarz-halze*, de hals van 't paard, I d. 87. — *Hoarz-hoave*, paardehoef, I d. 174. — *Hoarz-hoffenjen*, te paarde rijden, I d. 87. — *Hoarze-kreft*, paardekracht, I d. 197. — *To-hoarz-ljeppjen*, te paard rijden, I d. 87. — *To-Hoarz'-rijden*, idem, II d. 56.

HOASCK, HOASCKE, Heusch, heusche. I d. 120, 219, 225, 228, 230, II d. 51, 55, 58. Dit woord is niets anders dan het reeds gemelde *Hoafsch*, *Hoafsche*, hupsch, hupsche. Het woord *Hovesch* treft men dikmaals aan bij de Ouden, b. v. *Maerlant*, I, 70, 14, *Hovesce in milde*. Zoo ook bij *Stoke*, I, 601, II, 159, alw. *Alkem.* heeft *Hoesch*. IV, 265, *Hoefs* en milde. *Hovesscheden*, *Stoke*, I 367. - *Teuton.* bl. 127, *Hoefsch*, seedig, tuchtig, schemel. Bl. 129, *Hoesch*, schemel. — *Kiliaan*, *Hofsch* i. Heuschl, die het noemt *vetus*; Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* 373, Noot. Men vindt *Heusaem* bij *Krul*, *Amst. Linde*, bl. 266, *Saght* en *Heusaem* hart. Zie *Hósck*.

HOARE, een hoef, paardehoef, I d. 174. Hier voor leest

men *Hoeve*, I d. 87; Ten ware men daar liever wilde lezen, *Hoarz'*. Trouwens *Hoeve* voor een *paard* is goed te maken, door het *Sijnecdochisch* op te vatten, zoo als *klaauw* voor *rund*. *Van der Palm*, Exod. X, 26, Geen *klaauw* zal achter blijven. Cf *Junius* in *Hoof*.

HOAVEN, hoeven, behoeven. *Hóaftme* (*hoaftme*) behoeft men, I d. 40. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* en *Waatze Gribb. Brill. Hoeven*. Zie *Be-hoaven*.

HOBBELJEN, hobbelen, huppelen, danſen, I d. 208. — *Hobble-tob*. Zie *Suwzjen*. *Kiliaan*, *Hobben*, Saltare, motare, moveri. *Hobbelen tobbelen*, *hobben tobben*, ſaltare et inſanire, tumultuari. *Tijdw. in ledige uren*, bl. 162, Hoe alles (mag) dobb'ren, *hobb'len*, horten. *Bredero*, bl 114, Gewiegh van *hobbelende* baren. *Broer Cornelis*, II, 58, laet de letters al *hobben* en *tobben* ſo ſij willen. Vergel. *Junius* in *Hobble*, en *Hopp. Teuton.* in *Wijntelen*.

HOCKER-DEYS, onderdaags, onlangs, II d. 51. — *Hockerwey*, wat voor weg gij wilt, II d. 89. *Waatze Gribb.* bl. 27, *Oon hocker ſijde datter wennet*, aan welken kant hij woont. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 72. *ocker-joens*. De *Burkery*, bl. 20, *Ockerdeis*. — De afkomst van dit *Hocker* ontdekt men in *Huckera*, dat men leest in de O. F. W. *Huckera*, wie. uter. b. v. *Huckera fen hiaren*, en *Huckera Hiarem*. De Grond is *Hueck*, *welk*, waar de L is uitgevallen. Elders is 't *huelka*, en *hwelka*. Vergelijk hier wat wij in de *korte Aanteek.* gezegd hebben, II, 21, reg. 9, bl. 185. De *H* is hier eene litera prosthetica, in den beginne slechts als eene aanblazing gebezigd, doch vervolgens zoodanig met het woord vereenigd, dat zij eene ooiſpronkelijke letter ſchijnt te zijn. Vergel. *Junius* in *Whether*.

HOCLING, een hokling, hokkeling, eenjarig kalf, II d. 11. *Kiliaan*, *Hocklinck*, i. varſe, Junix. Vermoedelijk van *Hock* een hok. Elders *Een Pink*.

HOED, de huid, I d. 108, 150. *Kiliaan*, *Houde*, *Haude*, *pelle*, tunica, concha, cortex, etc. En *Huijd*, vel, cutis. Zie *Huwd*.

HOEDE, hoede, wacht, beſcherming, I d. 77, 102, 125, 148, 149. *Hoed*, I d. 161. *Teuton. Hoyde*, ware, bewarijng, custodia. — *In der hoede*, met voorzigtigheid, op hun hoede, *M. Stoke*, III, 536. Vergel. *Junius* in *Heed* en *Hatt*.

Waasenb. Idiot. in *Hudde.* - *Hoeder*, een behoeder, beschermer, I d. 102, 124, 144. *Schiepe-hoeder*, Schaapherder, I d. 136. - *Hoedjen*, behoeden, bewaren, beschermen, I d. 99, 101, 111, 131. — *Maerlant* II, 214, 25, voor *zich hoeden*, *wachten* voor iets: *Dies hutic mi haerre minne.* Ibid vs. 44, *Dat hi der werelt huutte te ſamen.*

HOFFENJEN, oefenen. exercere. Zie *Hoarz-hoffenjen. Hijnzer-hoffenjen. Kiliaan Hoeffenen* i. *oeffenen.* Verled. Tijd en Deelw. *Hoffne.* - Voor *handhaven*, *uitoefenen* (het regt) vindt men het I d. 143. En vermits dit ſoms geſchied en vergezeld gaat met *ſtraf* en *kwelling*, beteekent *Hoffenjen* ook vaak *kwellen*, *plagen*, *teisteren*, *bezoeken*, *tuchtigen*, b. v. II d. 63, 74, 85, 90, 100, 102, 109, 116. De *Teutoniet* ſchijnt *offenen* voor *eeren*, *vereeren* te hebben genomen, in Got. *Die Got offent*, Deicola, bl. 109. - Misschien zijn *Hoffenjen* en *Havenjen* niet vreemd van elkander, want *have* en *hoeve* en *hof* en *hove* ſchijnen uit eene bron te komen. Ik mag dat hier niet verder uithalen, en betogen. Men Vergel. *Waasenb. Idiot.* in *Hoffenjen; Ypey*, *Taalk. Aanmerk.* bl. 34, en 152, 153.

HOGGE, een mes, I d. 52, 200, II d. 47. Vergel. *Waasenb. Bijdr.* II, 32. Van dit woord vind ik nergens eenig ſpoor. Is 't misſchien ook verwant met *Egge* occa? met *Igge*, acies? De Lezer oordeele.

HOL, de hel, I d. 30, 76, 87, 96, 111, enz. - *Holsck*, helsch, I d. 91, 94, 210, 228. Even als *Bel*, *Bol*, *Del*, *Dol*, enz. De woorden met de O behooren in den Zuidhoek thuis. - Zamengest. *Holl'-leeg*, hel-laag, zoo laag als de Hel, I d. 216. *Kamph. Hellaag*, bl. 197.

HôL, HôLLE, hol, holle, cavus; diep, altus, I d. 98, 123, 153, 156. II d. 103. *Wirdd'leaz' hôl*, een ſpraakloos hol, I d. 216. - *Hôl-djiep*, zeer diep, volkomen, tot op den bodem, penitus, I d. 217. - *Hôl-geande*, holgaande, onstuimige (zee) II d. 102. - *'t Hôl-gruwne-leeg*, de holgrondige laagte, d. i. de holle diepte, de afgrond, I d. 206. - *Hol oer bol*, hol over bol, praeceps, I d. 67, 77, 212. *Heemskerk*, *B. A.* bl. 29. *Hôl-bôl-bruwz-joch'*, het holbol-bruiſend vocht, (der zee) I d. 224. - *Hôlle-bôlle*, holle-bollen, rollen, praecipitare ſe, I d. 74. *Van der Veen*

Raets. bl. 40, Ik ben met kindt *gehollebold.* - *Hôlje* in *bôllje*, hollen en bollen (van de Zee) I d. 156. *Kamph. Ps.* bl. 206, *Hollen* en *dollen.* Vergel. *Hoeuft*, *Oudfr. Spreekw.* bl. 217.

HÓLEN, voor *Hoallen*, huilden, ſchreeuwden, gerucht maakten, luidruchtig waren, I d. 11. Verled. Tijd van *Hoaſjen*, dat met *hoelen*, *huilen*, *heulen*; *goelen*, *guilen*; *joelen*, *juilen*, verwant is. Vergel. *Bilderdijk*, *Taal en Dichtk. Verſch.* II, 146. Zie *Uwt-hoaljen*, uit-jouwen.

HOLLE, (doffe O) het hoofd, I d. 4, 7, 29, 173, 206. — Kruin, top, I d. 93, 181, 203, 225. *Hollig.* Zie *dolhollig.* — Zamengeſt. *Holle-hyeren*, hoofd hairen, II d. 62. —*Holl'-ljea*, hoofdleden, d. i. kruin, top (eens bergs) I d. 222. - *Holl'-portte*, de hoofdpoort; het aangezigt, I d. 202. Zie *Portte*, gelaat, aangezigt. - *Holle-opluwck*, hoofdverheffing; opkomst, bloei, I d. 91. Dat dit *Holle* met het vorige *Hôl*, cavus, niets te ſchaffen heeft; weet elk Fries, uit de zeer onderſcheidene uitſpraak van beide woorden. Maar met *Holle* is *Hille*, collis, tumulus, locus altus, zeker verwant; als mede *hael*, *hul*, *hulſe*, *hulſel*, enz. Zie *Wiarda*, Altſr. Worterb. in *Haud*, enz. *Hoeufft*, *Oudfr. ſpreekw.* bl. 215, volg, en Register in *Holle. Waaſenb. Bijdr.* II, 9 en 29, die na het een en ander te hebben gezegd met nadruk en te regt ſchrijft „Dit woord is, derhalve, zeer opmerkelijk."

HOLPEN, HOLPJEN, helpen, bijſtaan, I d. 14, 24, 98, 115, 116, enz. Verled. Tijd *Holp*, *Bredero*, *hulp*, hij hielp, bl. 549. Deelw. *Holpen.* — *Holpe*, *holp*, hulp, I d. 41, 86, 110, 142, 148, enz. Zamengeſt. *Holp-firdde*, hulpvaardig, I d. 201. — *Holp-firddig*, I d. 179. — *Holp-forlienjen*, hulpverleenen, I d. 185. - *Holp-hánne*, de behulpzame hand, I d. 91. - *Holp-leaz*, hulpeloos, I d. 110. — *Holp-mŷld*, tot hulp genegen, I d. 146, 167, II d. 76. — *Holp-reauwe*, hulpmiddel, II d. 74. — *Holp-red*, *holpredde*, hulpvaardig, I d. 140, 170, 193. — *Holp-rop*, geroep om hulp, I d. 200. — *Holper*; *Kamph. Hulper*, *S. R.* bl. 396.

HOMPJEN, hompen, ſtooten, I d. 213, II d. 66, 90. Verl. Tijd en Deelw. *Homppe*, I d. 143, 188, II d. 88.

HONCKE, HONCK', honk, huis, bepaalde en vaste verblijf-

plaats, een thuis, verzamelplaats, I d. 204, 211, II d. 51. - Een toevlugt, ſchuilplaats, veilig verblijf, beſcherming, I d. 131, 142, 156, 197, 213. - *To honck troaije*, zich op eene plaats verzamelen, vergaderen, I d. 227. - *Honck troayen*, grooten lust hebben (grondtekst) verlangen hebben naar, eigenl. loopen naar eene zekere en veilige ſchuilplaats, I d. 125. - *Honck-wengje*, vaste woning, veilig verblijf, woning, huis, II d. 85. - In het kinderſpel, (*Tok-bortljen*) is *Honck* de plaats, (b. v. een muur, een boom,) die men moet hebben bereikt, om niet getokt te worden door den genen, die in 't midden ſtaat van de plaats, waar men aan wederzijde *Honck* heeft. Het is dus ook wel eens de *eindpaal*, het *einde*, *de termijn waar aan toe*, vooral in het *balſlaan* gebruikelijk, b. v. *de bál to honck slaen*. De beteekenis van *Honck* is derhalve, 1°. *Een verblijfplaats*, *een woning*, *een thuis*. En om dat oost, west, thuis best is, en men na eenig afwezigheid naar zijne woning honkert en verlangt, beteekent het 2°. *verlangen*, *lust*, *trek*, *begeerte*. En hieruit volgt 3° dat *honck*, *veiligheid*, *zekerheid*, *een veilig verblijf*, *berging*, aanduidt. In de keure van Zeeland, van 't jaar 1256, te vinden bij Mieris, Charterb. van Holland D. I. bl. 308, en volgg. vindt men § LXXXVIII bl 515, in de Nederl. vertaling deze woorden: *Als die grave in vutlande is*. Doch in de origineele Latijnſche Chora, § LXXXVI. leest men daar voor bl. 307. Quando comes est in *unclaudis* en in eene Noot, beneden: *in 't Land is*. Dit laatste is juist. *In unclandis* beteekent *te unc*, *te hunc*, *te honck*, d. i. *in het land*, daar de graaf thuis hoort, te weten, binnen *Bornerſe* en *Heijdenſee*, het eigen grondgebied, dat hij als Graaf beſtuurt. Men ziet er uit hoe veel gelijks er is tuſſchen dit *unc* en *uncus*, dat met de aspiratie is *hunck*, *Honck*, *Hanck*, uncus, ὄγκος, waar mede alweder in verband ſtaan *hanken* of *Hancken*, *Hangen*, binden, opbinden. Waarvan de Verled. Tijd *Hong*, geeft *honger*, *hongeren*, *honckeren*, nn meest al *Hunckeren* Indien men er de N uitneemt is het *Haeck*, *Hæc*, vinculum, waarvan ons *haken*, onder anderen ook beteekenende *verlangen*, *hunkeren*. *Hingeljen* voor *verlangen* is algemeen bekend, enz. enz. Bij *Hooft*, *Bredero*, *Huijgens* en anderen leest men

nu en dan, *ver van Honck*, *wijt van Honck*, *dicht bij Honck*, enz. Vergel. *Junius* in *Hank.* of nu het verst-verwijderde grondwoord is *ha* of *ho*, (*hoog*) beſlisſe de goedgunstige Lezer. *Hue*, hij hange, O. F. W. *Huinſen*, gehangen.

HONDERT, honderd, I d. 29, 175, 176, 177, enz. *Houndert*, I d. 68. - *Houndirt*, II d. 12. - *Houundirſte*, II d. 13. *Bijdr. van Waſſenb.* 1, 160, *Hunderd.* — *Hondert-ſegs-in-ſiertigst* (146) I d. 109. — *Hondert-tredde* (103) I d. 117. — *Hondert-tryttigſte*, (130.) I d. 113. — *Hondert-tuwſen* (100,000) II d. 93.

HÔNE, Haan. Zie *Poe-hône*. *Weer-hône*. *Waatze Gribb.* *Honne*, *huwshonne*, bl. 28, 29, 32, enz.

HONGER, de honger, I d. 98. — *Hongre*, I d. 199, II d. 91, 115. — Zamengeſt. *Honger-hôl*, hol van den honger, hongerig, I d. 9, 110, 151. *Holbuijkte honger*, *Hooft N. H.* 301. — *Hongre-nea*, hongersnood, I d. 197. — *Hongerſnea*, I d. 112. — *Honger-nead*, I d. 128. — *Hongerjen*, hongeren, honger hebben, verlangen, ſnakken, I d. 62, 220. Verl. Tijd en Deelw. *Hong're.*

HOOP, *Hoope*, de hoop, I d. 24, 59, 41, 43, enz. Zie *Hoape.* Gen. *Hoops*, I d. 177. — *Hoop-klim*, vaste hoop, vertrouwen, I d. 199. — *Hoopjen*, hopen, verlangen, I d. 41, 114, 153, 154, enz. *Bijdr. v. Waſſenb. Hoopen.* *Junius Hope.*

HORNE, een hoek, II d. 6. Zie *Herne.* Staat in verbindtenis met *Hoarn*, dat bij *Maerlant* en anderen is *Horne* cornu. *Horn-moei* (ik meen *Horn-moer*) is het *Boos-wijf*, of *Goedvrouw*, *Vroedvrouw*, obſtetrix, *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 5, en 6.

HÔSCK, hoscke, heusch, I d. 69, 125, 134, 136, 146, enz. Zie *Hoasck.* — Zamengeſt. *Hôsck-mijld*, heusch, mild, milddadig, gunſtig, Bijw. I d. 185, 231.

HOTTJEN, wetten, ſlijpen, ſcherpen, I d. 70, 169, 227, II d. 86. De *ſinnen-hottjen*, is bij *Cats*, I d. 252, a, 371, b, de *ſinnen wetten.* Ik houd dit *hottjen* en *wetten*, voor een en hetzelfde woord, maar van onderſcheiden dialect. De eigenl. beteekenis is *heen en weder ſtrijken; ſchokken. ſloten* Zoo *Hot* een wagen, de melk enz. Indien het *goed hot*, dan *gelukt iets wel.* En in deze beteekenis gebruikt *Marnix hotten*, fol. 101 verſo, ond. fol. 172 verſo, ond.

HOU! Een Tusschenwerps. ſtil te houden, I d. 60.

HOUT, lignum, II d. 11, 73. Zie *Hoalt.*

HOUWE, (de *Folle Houwe*) overvloed, I d. 96. *Hooft N. H.* bl. 5, *Den vollen hou* vinden. *Tuinman Spreekw.* I 502, *Hij heeft daar den vollen hou.* Deze leidt het van *houden* af. *Hou*, zegt hij, is *houding*, *onderhouding*. *Kiliaan*, *Houwe*, *Houw*, *Hauw*, *Hoy*, foenum, herba resecta in pabulum. In de O. F. W. vindt men *Hou*, *How*, *Howe*, *Houwe* voor aula. En wat zou ons beletten hiervan de *Folle houwe* af te leiden? Men zegt immers nog dikmaals van een plaats, daar 't *volop* is, *Daar is 't Vollenhove*, *men komt daar in Vollenhove.* Hier is echter keus voor den Lezer.

HOUWER, Zie *Keamer-houwer.*

HOVIRD, Hovaardij, I d. 61. *Baardt*, bl. 14 en 46, *Hovaert.* *Bredero*, bl. 720, *Hovaard*, *Van der Veen*, Zinneb. bl. 82, *Hovaerdy.* - *Hovirdigheyt*, hoovaardigheid. I d, 50. *Waſſenb. Bijdr.* I, 146, *Howeerdigens.* (Vergel. ald. de Noot van *Waſſenb.* bl. 153.) - *Hooft*, *N. H.* bl. 132, *Hoveeren*, *boeleeren*, en *Wulpsheijt.* En zoo ook Ged. 262, zijn Moeder en de min *hoveeren.* - *Hoveering*, *Bredero* bl, 746, voor *braſſerij*, *ſmulpaperij*: O datje hier Seundaegs waert, dan hebben wij ſulcken *hooveeringh*, enz. *Kiliaan*, *Hoven*, *Hoveren*, *Hof houden*, Epulari. Doch onder 't ſchrijven merk ik, dat ik dit laatſte *Hoveeren* enz. verkeerd heb geplaatst: het behoort tot *Hoaf*, Hof: men brenge of denke het daar. - *Hovird* - *Hovirdigheyt* is niet, gelijk *Kiliaan* wil, *Hoogh-vaerdye*, *Hoogh-vaerdigheyt*, maar *Hooge-waardy* - *Hoog-waerdigheid*, Ironisch genomen. Dit blijkt al aanſtonds uit de *v*, die bij ouds was zoo veel als *w*. Ware het anders, het had de F moeten zijn: *Hofird.* *Kamph.*. heeft het ſchier in de eerſte beteekenis, *Psalm* bl. 402, wat heeft de mensch, dat hem met regt *hovaardigt*, d. i. hoog verheft, van hooge waarde maakt.

HUWCHIL-TEIKEN, huichel-deken, bedekte huichelarij, I d. 128. — *Huwchle-hert*, geveinsd hart, I d. 204. — *Baardt* bl. 382, 383, *Huychely.* Bl. 11, *Huychels-wijs.* *Kamph. Psalm.* bl. 29, *Huycheling.* — *Huicheten*, *Huwchiljen* staat gelijk met *Guichelen*, *Guwchiljen.* Zie ald.

HUWD, de huid, I d. 37, 54, 158. *Cügnett*, *Bijdr.* bl. 18 en 241. *Haut.* *Junius*, *Hide.* Zie *Hoed.*

HUWGJEN, heugen, gedenken; weder in gedachte brengen,

I d. 148. — *My huwghet*, mij heugt, I d. 11, 12. — *Huwgh-tanck*, bijblijvende dankbaarheid, de illo, qui gratias et agit et habet, I d. 224. *Huwg-nisse*, geheugenis, herinnering, I d. 126, 141, II d. 70, 71, 80. Ook de Tijdgenooten gebruikten het: *Kamph. Ps.* bl 165, in *Heugens* bladen ſlaen. *Heugenisse* voor *Herinnering Bredero*, bl. 408 *Kamph. Psalm.* bl 71. S. R. bl. 113 *Hooft*, voor *herinneringsvermogen*, Ged. bl. 176. Zie *Gehuwgnisse*. — *Huwchlijck*, heuglijk, dat men gaarne in zijn geheugen herroept; gedenkwaardig, aangenaam, lieflijk, I d. 131, 168. — *Bredero* bl. 409, en *Hooft*, *Ged.* bl 91, en 178, *Heuglijk*, vrolijk. — *Heuglijckheijt*, *Hooft*, *Ged.* bl. 158, 226, voor vreugde, genoegen. — Het groudwoord is *Hug*, Zie *Behægjen*, *Hægjen*. Van daar *Tegen heug en meug*, *Hooft*, *Ged.* bl. 369. Nog in *Friesland* zeer gebruikelijk.

HUWN, HUWNE, een Hond, I d. 82, 95, 98, 101, 143, II d. 72. *Waatze Gribb.* bl. 4, 55, *Hoon*, Meerv. *honnen*, bl. 20. — *Junius Hound.* — *Huwnz-hongre*, de hondshonger, een ſterke honger, *Ten Kate*, een valſche honger, II d. 91.

HUWZ, een huis, I d. 5, 6, 10, 11, 12, enz. Meerv. *Huwzen*. *Junius*, *Houſe*. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 161, 164, *Huis*, bl. 163, *Hus* (zeker voor *Huus.*) bl. 153, 158, 164, *Huſen*. *Melis Stoke*, *Huus en Huſe*, *huys*, b. v. 981, 983, 985. — *Huwzjen*, verhuizen; wonen, I d. 91, 204. *Baardt* bl. 208, Daar *huyst* een ſchalckjen in *Huyſen* en *Hooven*, *Hooft*, *N. H.* bl. 266, O. F. W. *Huſen en Howen*, bl. 282, 283, 503. *Gabbema*, *verh. v. Leeuw.* bl. 88. *Aſegab. Huſa*, bl. 241. — Zamengeſt. *Huwz-bouwe*, de opbouw van het huis, I d. 182. — *Huwz-festjen*, en *Huwzfestgjen*, huisvesten, vaste inwoning geven, I d. 199. Deelw. *Huwz-festge*, gehuisvest, II d. 102. — *Huwz-feste*, huisvesting, inwoning, vast verblijf, I d. 130. — *Huwz-frouwe*, huisvrouw, II d. 72, 77. — *Huwz-geſinne*, huisgezin, II d. 52. *Ingeſinde*, *Maerlant*, II Aant. 119. — *Huwz-hâden*, huishouden, wonen, zijn verblijf ergens hebben, I d. 207. — *Huwz-man*, huisman, I d. 1, 64; *Waſſenb. Bijdr.* I, 151, 154. *Huisman.* — Bijv. N.-W. *Huwz-manne* (*petear*) Tijtel, huismans geſprek. — *Huwz-rie*, huisraad, I d. 4. Zie *Weiland*, in *Huizen*.

HUYN, HUYNE, hoon, I d. 32, 89, 166, 167, 192. *Waſſenb. Idiot.* in *Huin.* Zie *Hoan.* — *Huynjen*, honen, I d. 79, II d. 93. Zie *ſmaed-huynjen. Bilderdijk* vertaalt *gehoend*, door *beſchaamd* misſchien *geſmaad* en *beleedigd*, uit een oud fragment, *Taal- en Dichtk. verſcheidenh* III, 153. *Ten Kate* zegt II, 26, *Hoonen*, eertijds voor *gunſtig zijn*, nu voor *ont-eeren. Kiliaan*, *Hoonen*, i. *gunnen*, favere, ſuffragari. Zie ald. verder. Vox media.

HUYNIG, honig, I d. 73. *Waatze Gribb.* bl. 43, *Hunig. Junius*, *Honie.* — Zamengeſt. *Huynig-doppe-waege*, Honigraat, I d. 73. — *Huynig-ſeam*, honig-zeem, I d. 190. — *Huynig-ſwerme*, hetzelfde, I d. 197, — *Huynig-ſwiet*, honig-zoet, I d. 3, 7, 209. — *Huynig-ſwietst*, allerzoetst, II d. 62. Zie *oer-huynigjen*, *Trog-huynigjen.*

HY, hij, I d. 2, 6, 7, 8, 14, 17, enz. *Hia*, Voorr. XIII. *Junius*, *He.*

J.

J' voor *Jo*, U, I d. 69.

JA, Ja, I d. 5, 4, 5, 40, enz. *Junius Yea*, *Yes.*

JÆ, zij, zoo wel in het één als meervoud, I d. 2, 4, 12, 14, enz. *Waatze Gribb.* bl. 6. en verv. *Jo.* In de *Bijdr van Waſſenb. Ja*, I, 140, 146, 156, 157. *Je*, I, 163. *Jin*, I, 140. — *Jæ Griet*, I d. 32. *Jæ ſaem*, I d. 36, 50. *Waſſenb. Bijdr.* II, 10, 11. Onze Ouden zeiden *So*, *ſoe.*

JAEN, (voor *javen*, *gaven*) geven, I d. 1, 3, 4, 6, 33, 40, enz. — *Jean*, I d. 228. *Jæen*, I d. 26, beide om 't Rijm. Vergel. *Junius* in *Give.* In 't *Aſegab.* leest men bl. 45 *Jefen*, en *Jeſt*, gave, bl. 23. Zie *Jefte.*

JACHT, en JACHTE, de jagt, I d. 51, 199, 204. II d. 211. — *Raſene jachte*, razende bejag, II d. 104. — *Jachtgjen*, jagen, Venari, deelw. *jachtge*, I d. 152. — *Jachten*, voor ergens naar streven, iets bejagen, *Kamph. Ps.* bl. 117, hij raapt, hij ſchraapt, hij woelt, hij *jacht*, hij tracht. *Hooft*, *N. H.* bl. 187, *Jagtende* naa 't vaststellen der dwingelandye. *Jachten*, voor, haasten, *Cats*, I, 561, b, *Jagtig* voor haastig, Dez. I, 394, a. Zie *Weiland.*

JAMCK, JAMCKE, goed, schoon, hupsch, I d. 97. *Jamckste*, II d. 47, ijnne *Jamckste fâde* slaen, in de beste vouw slaan, best opnemen, optime interpretari. - *so jamck*, zoo goed, zoo wel, Bijw. I d. 3. — zoo zeer, II d. 51, 86, 102. - zoo menigmaal, II d. 113. — *so heel jamck*, zoo heel zeer, Bijw. II d. 101. — *Jamck-oonstean*, zeer wel behagen, II d. 51. *Jamck om bekomre*, zeer over bekommerd, II d. 54. *Des to jamcker*, des te beter, des te meer, Bijw. II d. 114. *Heel jamck*, heel goed, zeer goed, II d. 43, 104. *Hô jamck*, hoe zeer, hoe vaak, I d. 181, II d. 102. *Jamck ijn jerre schick*, wel te vreden, II d. 94, Vergel. *Wassenb. Idiot.*

JAMMERE, jammer, ellende, I d. 133, 135, 184, 189, 205, 205, 210, II d. 78. — *Jammerjinde*, jammerlijck, II d. 90. — Zamengest. *Jammer-kleij*, jammerklagt, I d. 170, 191. - *Jamm're-steat*, jammerstaat, I d. 160. *Kiliaan*, *Jamer*, *Jammer*, miseria, calamitas. *Teutonista*, *Jamer*, in *Crot. Melis Stoke*, II, 396, III, 1217, *Jamer. Bijdr. van Wassenb.* I, 165, *Jammer*, bl. 159 *Jammerlijck.* (de tegenw. uitspraak) *Hooft*, *Ged.* bl. 132, *Jammerheyt. Clignett Bijdr.* bl. 279, *Jammerhede*, voor deernis, medelijden.

JANCKJEN, Janken, treuren. Zie *Gâl-janckjen.* — *Lofluwd-janckjen*, lof-zingen, loven, prijzen, I d. 209. — *Janckjen*, voor, haken, verlangen, streven, II d. 86, 94. *Waatze Gribb.* bl. 81, 't hert *jancke* mij ney Wobbeltje. — *Loft-trog-janckjen*, zijn loflied verheffen door de lucht, I d. 179. — *Hijmm'le-janckjen*, zijn danklied ten hemel opzenden, I d. 221. *Junius*, in *Jangle.*

JAN-RAEB IN SIJN MAET, Jan-rap en zijn maat, I d. 210. — *Bredero*, bl. 262. 317, 816. *Van der Veen*, *Gezang.* bl. 411, gebruiken *Jan rap en sijn maet. Van Hasselt* op *Kiliaan* in *Rappe*, Scabies, leidt het af van *rappe*: onze Schrijver schijnt het af te leiden van *raepen*, rooven. Zoo zegt hij ook I d. 97, Hij *spijllet raep* in *schraep. Kamph. Ps.* bl. 109 en 114, Hij *raapt* hij *schraapt.*

JCK, ik, ego, I d. 1, 2, 3, 4, enz. *Junius*, I. — *Jcker*, ik er, II d. 52.

JE HET! Tusschenw. van eenigen twijfel en verwondering, I d. 3. — *Je feynten!* I d. 4, tusschenw. van goedkeuring en bevestiging.

JE, U. in zamenſt. I d. 4, *Jck tanck-je.* Elders *Jo.* Zie ald.

JEARM, JEARME, hen, hun, zich, Perſoonl. voorn. I d. 105, 112, 119, 142. 194, 199, 201, 204, 205, 211, enz. — Bijvoegl. voorn. hun, hunne, haar, hare, ſuus, eorum, earum, I d. 89, 90, 149, 152, 164, 166, enz. — *Jearm ſalme*, zich zelven, II d. 93, ſin. *Bijdr. van Waſenb.* I 140, 144, *Jarm*, hen. — *Jerm*, I. 154, zich, 155, hun, 156, m., *Jerre* hunne, hare, I, 153; ſuus, enz. *Jarre*, ſuus, I, 140, 144, 163. Zie *Hèr.*

JEARN, garen, ſilum, I d. 100, II d. 49. Zie *Bijn-jearn*, *Strijck-jearn*, *Tijz-jearn.* *Junius*, *Yarn.* *Huydecoper* op *M. Stoke*, I, 977, na geciteerd te hebben uit de *Doctrinale* B. II. f. 26, d, Ander ſtaf, ſcilt no ſpere, en ſal ſijn in zijn *gere*; zegt: voorlang en dikmaals heb ik overdacht, wat hier *gere* zij. Maar ik heb het nog niet gevonden. Die het nader zal willen onderzoeken, kan deze plaats vergelijken met de volgende uit *Walewein*, f. 34, b, Doch trac hi 't ſwert met tween ringen, en vaget ſcone an ſinen *ghere.*" — Wat het eerſte woord betreft, dat beteekent daar, naar mijn inzien, *begeerte*, waar over ſtraks nader. Het tweede *ghere*, uit *Walewein*, beteekent *gewaad*, *kleed.* Zoo leest men in de O. F. W. bl. 338, *gara*, (*geer*) de ſlip van 't kleed op bl. 204, *gharem*, kleederen. Vergel. hiermede de Aanteek. op *Maarl.* III, Aant. 22, 23, 24.

JEARN, gaarne, lubenter, II d. 57, 86, 98, 100, 107, 114. *Jern* leest men I d. 5, 11. *Waatze Gribb.* bl. 12 *Jern*, bl. 75, *neat jern*, ongaarne. *M. Stoke* II, 1041. IX, 687. *Maerl.* I, 159, 42, *gherne*, *gerne.* Komt af van *Ghere*, begeerte, *M. Stoke* I, 376, na ſinen wille, na ſinen *ghere.* Ibid. vs. 903, ſo dat hi op hem quam *met gere*, d. i. zegt *Huijdec.* met ijver, met drift. *Maerl.* I, bl 1. ond., Bi ſinen wille, bi ſinen *ghere.* *Kamph. Ps.* bl. 96, Hebt gij een rechten *geer.* Bl. 199, daar de geest maar *geer* toe heeft. Bl. 353, uw leer (is) mijn *geer.* In de *Doctrinale* l. l. is dus: *in ſijn gere*, niets anders dan: *in zijne begeerte*, onder de zaken die hij begeert. *Geeren* voor *begeeren* leest men bij *Bredero* en anderen menigmalen: *gheerig* voor *begeerig*, bl. 740. Vergel. *Junius*, in *Yern*, *Yerne*, cupere. Zie *Gearjen*, *gierig*, *Bejearjn.* Het grondwoord van allen

JEFTE, giſte, I d. 38, 90, 105, 165, 172, 179. II d. 43. — *Jeſt-mijd*, uit gunst geſchonken, I d. 182. *M. Stoke*, *Maerlant*, en anderen *Gichte*. Behoort tot *Gifan*.

JEFTJEN, en JEFTGJEN, zich gedragen aan-, toeſtemming geven aan-, gehoor geven, gehoorzamen, I d. 119. 156.

JECHTJEN, Bedrijv. ontdekken, openbaar-zigtbaar maken, I d. 217. Eig. iemand dwingen tot bekentenis zijner euveldaden. Dit woord, in de O. F. W. geſpeld *Jechta*, *Jechtan*, *Jechten*, *Jechtane*, is aldaar zeer menigvuldig, en beteekent er, als Bedr. W-W. *tot bekentenis brengen;* als onz. W-W. *bekennen*, *erkennen*, Vergel. ald. Bl. 25, Noot. Het is dus Bedr. *overtuigen*, onz. *bekennen*, *toeſtemmen*; Voorts *zich gedragen aan*, *gehoorzamen*. Hier van vindt men ald. voorbeelden, b. v. bl. 112, 114, Vergel. bl. 50. De Freſen *Jechten oen Magnus Ker*, d. i. de Friezen gedroegen zich aan de keure van Magnus. Men ziet dus duidelijk, dat dit met het vorige W-W. één en hetzelfde is. De F en CH. zijn wisſelletters, b. v. *Eſter*, *Echter*, enz. — *Kiliaan*, *Gichten*, torquere, excruciare adhibere tormentum. En dit is de Active beteekenis. *Gichten*, fateri, confitere, agnoſcere. Dit is de Neutrale beteek. Vergel. *Kiliaan* ook in *Jchten* i, *Gichten*, fateri. In het *Aſegab.* bl. 124, *Jechta*, enz. Met dit woord is vermoedelijk verbonden *Ghien*, loqui, dicere, dat *Clignett* uit de Brunsw. Rijmkronijk aanhaalt, in de *Aanteek.* op *Maerlant*, I, 32, waar voor men in de uitgave van *Gablerus* vindt *Jehen*; waar mede *Jechen*, *Jechten* overeenſtemt. *Maerlant*, III, 257, 115, *Begie ic*, *Here!* dine Godhede, benedico te. Wij zouden het liever vertalen door *Ik beken*, *belijd*, *erken en eerbiedig uwe Godheid.* Zoo heeft men dan *Ghien*, *Jehen*, *Jechen* en *Jechten;* Bij *Kiliaan* en lateren *Ghichten*, *Be-gicht*, biegt, enz. Bij onzen Dichter *Jechte* en *Jeſten*. Vergel. *Hoeufft*, Fr. Spreekw. bl. 202 & Register.

ELD, JELDE, ouderdom, leeftijd, aetas, I d. 6, 12, 25, 36, 53, 54, II d. 47, 48, 56, 64, 87, 89, 100, 106. Gen, *Jelds*, I d. 178. — *Jelds-ſlijppe'-treast*, ondersteunende troost des ouderdoms, I d. 182. Verg. *Junius* in *Eald. A. S. Eld*, *Ald.* Vergel. ook *Waſſenb. Bijdr.* II, 36. De Ouden zeiden *oude* voor *ouderdom*. Zie *Clignett Bijdr.* bl. 173, Noot. De *J* in *Jeld* is eene Litera Prosthetica die men ook

In de O. F. W. aantreft, in *Jeldera*, ouder, ouders. Zie *Aad*, *Ad*. *A. S. Jeld*. antiquus. *Jeldo*. aetas, ſenectus.

JELDJEN, Bedrijv. ontbranden, doen branden; aanvuren, aanaandrijven, aanzetten, I d. 183, II d. 66. *ontſtijck in Jeldde* (verled. Tijd.) — onzijd. branden, I d. 26, 58, 125, II d. 61 Zie *Oon-jeldjen* De oorſprong van dit woord is mij nog onbekend.

JELNE, Een el, elle, I d. 32. II d. 93. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 144, *Jolne*, het welk uit den Zuidhoek is. *Junius*, *Ell. Kiliaan*, *Elle*, *Elne*, ulna. Vergel. *Waſſenb.* II, 36.

JENIJ! Tusschenw. van verwondering, I d. 78. Bij *Baardt* bl. 48, en bij *Bredero*, bl. 788 vindt men *Jemeny!* en bij *Bredero*, bl. 16 en 374, *Jemy!* - *Jeny* ſchijnt dus bij onzen Dichter zamengetrokken uit *Jemeny*, en het zelfde als *Jezus Mary!* Zie Weiland.

JERRE, gier of aal van de Stallen, de wegloopende mist of het mistwater (Zie Haarl. Courant van 22 Nov. 1808, bl. 2, kol. b. boven) in Noordholl. *ier.* — Zamengeſt. *Jerre-ſea*, de mistput, mistſloot, mistgroeve, I d. 94, II d. 101, alwaar *Ten Kate* het Fig. neemt en overzet door *beſmetting*. *Ierfeck*, I d. 231. Tegenw. zegt men *Jarre-ſleat*, *Jarr'-dobbe*, enz.

JEUGD, JEUGDE, de Jeugd, I d. 2, 12, 53, 55, enz. II d. 78, 106. — Gen. *Jeugds*, I d. 119, 148.

JEYEN, Jagen, venari, I d. 72. — uitjagen, verdrijven, verwijderen, abigere, fugare, auferre, I d. 202. II d. 77, 115, 116. - Verled. Tijd en Deelw. *Jegge*, I d. 198. Zie *Oonjegge*, *Wey-jegge*. Thans vervoegt men dus: *Jeyen*, *Jagge*, *Jegge*. Bij *Waſſenb. Bijdr.* I, 153 is het Deelw. *Jaagen*, dat uit den Zuidhoek is. — *Jey*, Jacht, draf. I d. 87.

JG, kant, zijde, hoek, rand, boord, I d. 6, 14, 15, 35, 55, 60, 75, 94, enz. *Jgge*, I d. 35, 59, 195. Tweede Naamv. *Jgs*, I d. 145. Meerv. *Jggen*, kanten, II d. 97. *Kiliaan*, *Egh*, *Egghe*, i. *Eck*, angulus. *Egghe*, *Eck*, angulus, extremitas, ora. In de O. F. W. ook *Ig*, *Jgge*, *Jggen*, kant, kanten, zelfs voor *wederzijdſche partijen*, bij *Gabbema* en *Martena*. Ja voor *wederzijdſche*, *twist*, *verſchil*, bij *Gabbema*. In de O. F. W. bl. 199, heeft men het ook voor een *ſcherpſnijdend* of *puntig geweer*. Zie *Huydecoper*, Aanteek. op *Stoke* III, 284. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* in *Eg.* - *Noch eg noch kant raken*, *Gabbema* in de Voorr. *Baardt*,

*Leden*2. bl. 73, 't Raeckt geen *canten*, 't raeckt geen *Eggen*. — Zamengeſt. *Dobbe-ig*, rand des grafs, I d. 15.

IJCHTE, de *Icht*, II d. 90, 105. 112. *Van der Veen*, bl. 194, en anderen, *Gicht*. *Maerlant* II, 317, 26, *Juchtig*, jichtig, II d. 338. 96, *Juchtech*; II d. 113, 42, *Juchteg*. *Kiliaan*, *Jechte*, i. *Gichte*, articularis morbus, arthritis, paralyſis, enz.

IJDEL, ijdel, ledig; nietig, gering, I d. 43, 71, 128, 218. II d. 63, 89, enz. — *IJdelheyte*, ijdelheid, II d. 101, 107, 112. — *IJdel-naetig*, ijdelnietig, gering, II d. 92, 111, 116. *IJdel-naetigheyte*, ijdelheid, nietigheid, II d. 93, 114. — *IJdel-pochjend'*, ſnorkende, II d. 112. — *IJdle tuytery*, *Hooft*, *Ged.* bl. 175 *IJdel-baernende*, ijdel-brandende, vasverteerde, vergane, II d. 107.

IJDER, ieder: elk een, II d. 93. O. F. W. *Ayder*, *aider*.

IJKEL-SED, verzadigd van eikels, (de apris) I d. 209. *Ecle*, *Clignett*, l. l. bl. 71, vs. 4. *Eckel*, eikel, *L. R. v. Wedde*, bl. 72, Noot. *Kil. Eeckel*, glans.

IJKEN, eiken, van eike, I d. 50, 74. *Aſegab.* bl. 107, *Ecke*. O. F. W. *Eke*, eik en eikenhout. *Junius*, *Oke*. *Martena*, *Ann.* 68, *Gabbema*, Verh. van L. 77, *Eeck*, hout. *Kiliaan*, *Eecke*, quercus. *Bredero*, bl. 368. *Eecken-houten*.

IJN, in, I d. 1, 2, 3, 4, enz. In de *Bijdr. van Waſſenb.* *Jn* en *IJn*. — *IJnne*, in de, I d. 1, 2, 4, 5, 7. enz. Zamengeſt. *IJn-amjen*, in-ademen, II d. 66. — *IJn-boele*, inboedel, inboel, I d. 224. — *IJn-borst*, inborst, hart, ziel, gemoed, I d. 23, 88, 93, 106, 130, 163, 211, 225. II d. 70, 81. Genit. *IJn-borsts*, I d. 171, 190, 194. — *IJnborste*, I d. 216. II d. 48. — *IJn-blommjen*, bloeijen, in bloei ſtaan, I d. 85. — *IJn-byldjen*, inbeelden II d. 69. Verl. Tijd *IJn-bijldde*, II d. 72. Deelw. *IJn-bijldende*, II d. 69. *IJn-bijldinge*, inbeelding, verbeelding, II d. 64, 68, 71, 77, 108. meerv. *IJn-bijldingen*, II d. 71. *IJn-bijldelijck*; inbeeldbaar, verbeeldbaar, II d. 64. — *IJn-bringen*, inbrengen, II d. 72. — *IJn-bijnnen*, inbinden, bezwaren, drukken, verontrusten, II d. 51. Voor *inhouden*, *afſtand van doen*, *Libben jen A. Ysbrants* bl. 98. Voor beteugelen, *Kamph. Ps.* bl. 22. Het tegengeſtelde van *aanbinden*, d. i. *aanzetten*, bij *Hooft*, *Ged.* 547. — *IJn-dien*, indien, zoo, II d. 78, 107. — *IJn-djep*, zeer diep, I d. 228. —

IJn-dollen ingraveren. Deelw. *IJn-dold*, II d. 70., 80. — *IJn-fiern*, *IJn-fierne*, zeer-vierig of vurig; opregt, hartelijk, ernſtig. I d. 125, 155, 159, 163, 176, 205, 221, 229. II. 87. *Kiliaan*, *In-vierigh*, candens. — *IJn-fiernheyt*, ernst, opregtheid, vierigheid, I d. 171, 214. II d. 101. — *IJn-fallen*, invallen, II d. 69. — *IJn-flijmmjen*, in-vliemen, inſmijden, II d. 108. — *IJn-fijnjen*, vonden, ſtreken, listen, T. K. middelen, II d. 99. *Martena*, *Ann.* bl. 69, a, *allerhande nye inſijndinghe*. *Gabbema*, Verh. van L. bl. 131, *In-fijndelſa*. — *IJn-gean*, ingaan, I d. 44, 121, 152, 164. Deelw. *IJn-gien*, I d. 161. *IJn-ginzen*, I d. 162. *IJngong*, ingang, I d. 161. II d. 87, 108, 109, 115. *IJngongs-pleatſe*, ingangs-plaats, I d. 225. — *IJn-gewân*, ingewand, II d. 78, maar *IJn-gewând*, I d. 30, 152. *Bijdr. van Wasſenb.* I, 166, *Jngwaand*. *M. Stoke*, II, 963, *ghewade*. *Kiliaan*, *gheweyde*, exta. — *IJn-goe*, zeer goed, innig goed, I d. 2, 94, 105, 128, 130, 160, 181. Hier toe behoort ook *IJn-fijn-wol*, het innig *vind-wel*, ſalus maxima, I d. 221. Zie *Kiliaan* en *Weiland*, in *In*. — *IJngloaren*, ingloren, met luister en praal intreden, I d. 225, 226. — *IJn-hâden*, inhouden, I d. 108, II d. 74. *IJn-hâd* en *IJn-hâde*, de inhoud, II d. 46, 67. - *IJn-heyen*, Deelw. *IJn-heyd*, ingeheid, ingeſtampt, I d. 196. — *IJn-hildjen*, Deelw. *IJn-hilde*, ingehuldigd, I d. 121. — *IJn-helljen*, inhalen, II d. 85. — *IJn-jaen*, ingeven, I d 137. — *IJnjen*, innen, invorderen, ontvangen, I d. 200. — *IJn-jietten*, ingieten, I d. 52, 162. — *IJn-keeren*, inkeeren, in-ſlaan, (een pad) I d. 131. — *IJn-ljeave*, innig lieve, I d. 3. — *IJn-liedinge*, inleiding, I d. 160. — *IJn-mie't*, inzamelt, d. i. bekomt, verkrijgt, wordt deelachtig: Van 't W-W. *IJn-mieën*, eig. van gras dat afgemaaid, en tot hooi gedroogd, wordt ingezameld, en in de ſchuren getascht, I d. 224. Zie *Mjean*; *miede*. — *IJnnerlijck*, innerlijk, inwendig, hartelijk, I d. 192. II d. 48, 65. — *IJnnig*, innig, hartelijk, II d. 48. Bijw. I d. 153. - *IJnnimmen*, innemen, I d. 80, occupare. Deelw. *IJn-nimd*, ingenomen, bekoord, II, 64, 75. — *IJn-plantjen*, inplanten, inprenten, I d. 79. — *IJn-printjen*, inprenten, inſcherpen, II d. 63, 91. Deelw. *IJn-printe*, II d. 67. - *IJn-ſet*, inzetting, gebod, I d.

Clignett, *Bijdr.* bl. 75, Noot. Zie ook wat wij bij *Eartjen* gezegd hebben.

IJTLIJCKE, etlijke, ettelijke, ſommige, eenige, Tit. v. 't I d

IJVIG, IJVIGE, eeuwig, I d. 1, 39, 40, 41, 42, 43, 45, enz. *IJviglijcke*, eeuwiglijk, II d. 112. — *IJvigheijt*, eeuwigheid, I d. 98, 102, 122, 141, enz. In de *Bijdr. van Waaſenb.* I, 161, *eeuwijge*. Ibid. bl. 142, *ijeuwigheit*. — Zamengeſt. *ijvig-doere*, eeuwig duurzaamheid, I d. 145. — *IJvig-doerjende*, eeuwig-durende, II d. 110. — *IJvig-ſwiete*, eeuwig-zoete, I d. 106. — *IJvig-ſijckere*, eeuwig-zekere, I d. 114.

IJZ, het ijs, I d. 43. *Junius*, *Ice*, *Iſe*. — *IJz-kâd*, ijs-koud, I d. 23, 134, 222. — *IJz-teyer*, ijsdooijer; (Epitheton ſolis) I d. 56.

JIEFFER, Jongvrouw, Jufvrouw, I d. 87, II d. 47, 48, 56, 57, 65. — *Jieffre-puwck*, het puik der Jongvrouwen, I d. 87. H-D. *Jungfer*, *Jungfrau*. *Bilderdijk*, Taal en Dichtk. Verſch. II, 146, houdt *Joffrouw* verbasterd voor *Hofvrouw*, *Weiland Juffer* voor *Jongvrouw*. Wegens dit *Fer* of *Ver* Zie men *Huijdecoper* op *Stoke*, en *Clignett*, *Bijdr.* bl. 297.

JIER, het jaar I d. 4, 5, 61, 66, 264, 207. Genit. *Jiers*. Meerv. meest *Jieren*; doch *Jierren*, I d. 2, II d. 56. In de *Bijdr. van Waaſenb.* I, 160, *Jier*, collect. voor jaren; I, 153 *Jirren*; I, 162 *Jerren*. — Zamengeſt. *Jier-gong*, jaargetij, ſaizoen, I d. 66, 108, 122. *Jier-mercke*, jaarmarkt, I d. 52. II d. 95.

JIEMME, gijlieden, ulieden, I d. 1, 42, 44, 136, 137, 176. II d. 56, enz. Zie *Waaſenb. Idiot. Jimme*, vos, ook voor Uwlieder, vester. In de O. F. W. *Jemma*, *Jemna*, *Jenna*. In de *Bijdr. van Waaſenb. Jemme* en *Jimme*.

JIETTE, nog, nog eens, buitendien, I d. 2, 3, 7, 11, 12, 20, 25, enz. *Nochtans*, *echter*, II d. 105, r. 12 van ond. 116, reg 2 van bov. — *Jiette reijs*, nog eens, II d. 60. *Bijdr. van Waaſenb. Jette* en *Jitte*. *Junius*, *Yet*. O. F. W. *Jeta*, *Jeth*, A. S. *Gijt*, *Git*. *Gabbema*, *Etha*, *Etta*, *Jtta*, *Jijsta*.

JIETTEN, gieten, I d. 166, 168. *Jiet-uwnen*, gietovens, I d. 185, d. i. ovens ter ſmelting van metalen, om er beelden, klokken, kanonnen, enz. van te gieten; dus heet geſtookte ovens.

Stoke, VI, 869, *Jegen-woerden*, zie *Huydecoper*. — *'t Jin-wirddige*, het tegenwoordige, II d. 113. — *Jin-wirddigheyt*, tegenwoordigheid, I d. 42. II d. 66, 67, 71.

JINGE (*dy*) die gene, II d. 43, 86, 87, 89. *'t Jinge*, het gene, I d. 14, 35, 40, 41, enz. *Dear jinger*, der gene, II d. 99, 111. Onze Ouden zeiden *de gone*. *Bilderdijk*, Taal en Dichtk. Verſch III, 29 en 98, leidt het af van *gome* of *gume*, mensch, man. Vergel. ook *Cügnett*, *Bijdr*, bl. 18, Noot. O. F. W. *dy jeen*, enz.

JINSEN, ginder, ginds, I d. 2, 69. — *Jins in weer*, ginds en weder, her- en derwaarts. II d. 75. *Junius*, *Youd*.

JISTER, gister, gisteren, I d. 123, II d. 49. *Junius*, *Yesterday*. *Waſſenb. Idiot. guster*.

ILLINDE, Ellende, I d. 42, 43, 44, 147 II d. 51, 67, 71, enz. Zie *Bilderdijk*, Taal en Dichtk. Verſch. III, 106. — *Illindig*, Ellendig, I d. 41, 43, 97, 98, enz. — *Illindiger*, II d. 106. — *Illindigſte*, II d. 74. — *Illindigheyte*, II d. 90, 108.

IM, hem, I d. 8, 41, 87, 171, II d. 46, 87, 88. Zie *Him*.

IMMEN, iemand, I d. 52, 53, 94, 99, 112. Genit. *Immens*, I d. 200. *Bijdr. van Waſſenb. Emmen*, I, 157.

IN, en, et; een, (articulus.) I d. 1, 2, 5, enz. Zie *En*. — *Inne*, en de, I d. 41. *In* voor *een* ook *Bredero* bl. 84, 120, enz.

INCKEL, INCKELE, enkel, eenvoudig, opregt, zuiver, I d. 17, 28, 102, 103, 111, 148, 158, 194, 195. II d. 55, 64, 67, 87, 105. *Kiliaan*, *Enckel*, melius *Eenckel*, alwaar het door ſimplex, ſimplus, merus, wordt vertaald. — Compar. *Inckeler*, eenvoudiger, zuiverder, onvermengder, II d. 91. — *Incklijcke*, Bijw. eenigſins; alleen, ſlechts, II d. 45, 110. *Broer Cornelis*, I, 208, *Inckelijck*, II d. 301. *Inkelijk*. Doch als Bijvoegl. N-W. Dezelfde, II, 268, *Inckelijke* gramſchap. II. 527, *Enckelijcke* booshеyt. Marnix, R-B. fol. 98, 104 verſo, 109 verſo, 112, verſo, *Enckelick*. Bijw. *Hooft*, N. H. bl. 100, 505, 565, *Enklijk*. Dezelfde d. t. p. bl. 576 *Enkeling*, een particulier. — *Inckelheyte*, opregtheid, eenvoudigheid, II d. 100. *Ten Kate zuiverheid*. — Zamengeſt. *Inckelhertig-gol*, opregt-gulhartig, I d. 212.

INGEL, een Engel, I d. 77, 95, 108, 115, 119, 136, 138,

146, enz. *Ing'le*, I d. 199, 202. *Maerlant* ook *Inglen*, I 5, 10, II, 51, 63, enz. — Zamengeſt. *'t Ingle-tongjen*, de Engelen-zang, I d. 45. — *Ingle-tongen*, Engelen-tongen, I d. 138. — *Ingel-ſwiete*, Engel-zoete, I d. 4. — Verkleinw. *Ingelke*, een Engeltje, I d. 27, *mijn gouden Ingelke*, d. i. mijn teederbemind meisje.

INKOARE (onder) onder elkander, II d. 111. *Onder in oar*, II d. 99. Zie *Elck*.

INT, een ent, ſurculus, meerv. *Inten*, I d. 100. *Teutonista*, *Inten*, ſurcula. *Intſtock*, of *intlayde*, ſureulus. *Kiliaan*, *Ente*, *Inte*, inſitum, ſurculus. *Inten* voor *Enten* ook *Cats*, I, 254, b. 383, a, 423, a.

INTER-TIJD, immer, ooit, II d. 109. Zie *Ninter*.

JO, of. *MIN JO MEER*, min of meer, II d. 67. Staat denkelijk voor *Joft*. — *Meer noch min*. *Kiliaan*, plus minus, circiter. *Hooft Ged.* 115, *Min nocht meer*.

JO, u, I d. 1, 14, enz. bijna op elke bladzij. *Teutonista*, *Ju*, *u*, *uch*, vos. O. F. W. *Jo* en *Joe*, vos, tu. *Jo* staat aldaar ook voor *uw*, tuus, veeter, maar meermalen vindt men *Juwe*. *Waſenb. Idiot. Jouw*, *tu. Baardt*, bl. 189, 206, 228. *Ju* Procureur, *Ju* Requestrant, *Ju* Lap, *Ju* Leur. Dezelfde gebruikt ook *Ju* voor tuus, b. v. bl. 178, 189, 228. — *Jón*, uw. Bezitt. voornaamw. I d. 3, 4, 21, 40, enz. Ook *Waatze Gribb*. bl. 15. *Bredero* gebruikt *Jou* voor uw, tuus. Dezelfde bl. 186 *Jouwent wegen*. Bl. 300, *tot Jouwent*. Doch *Jou* ook voor *u*, tibi, te. In de *Bijdr. vanWaſenb*. I, 142, *Jy* voor *Gij* en *Jys* voor uw, tuus. Bl. 152, *Jys* en *Jis* voor tuus. — Nog heden zegt men in Friesland: Heste it wol sjoen, *Ju!* waarvoor ik in een oude zamenspraak ook vind *Jeu!* — *Junius* in *Jour*.

JOBBE, een jong, onervaren mensch, melkmuil, I d. 2. *Kiliaan*: *Jobbe*, inſulſus ignarus, obtusus homo. *Cats*, I, 245, b en 249, c, *Een jubben*. *Broer Cornelis* I, 126. Ba wat slechter *Joppens* zijn dat? Onze Dichter ſchijnt gelezen te hebben *Van der Veen*, *Ged.* bl. 225.

O! o waer is mijn jenght, wat was ik een *Kabouter*
In mijne groenigheyt: ick ſnobbelde ſoo louter,
Ick kuste uyt den aem, enz.

JOCK, een juk, jugum, I d. 139. II d. 69. *Junius Yoke*. *Teutonista*: *Jucke*, jugum. *Kiliaan*, *Joek*, *Joch*, *Jogh*, ju-

gum. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 102. Zie *Ontjuwckne.*

JOCKTME, jeukte, I d. 48, II d. 88. *Junius*, *Youk. Teuton. Joecke*, pruritus. *Maerl.* II 79, 39, *Joocte.* *Hooft Ged.* bl. 11, *Jeukering van min.*

JOE, heden, I d. 12. Meermalen *Joed*, I d. 10, 54, 121, 138, 211, 228. II d. 63, 87. Zamengeſt. *Joe-deys*, II d. 62, 100. — *Joe-moárne*, II d. 42. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 49. Hiertoe behoort misſchien *By djoe;* dat evenwel door *Ten Broeke Hoekſtra Nuttigh. van de Taalk.* bl. 17, anders wordt afgeleid, en vertaald *Bij menigte*, *bij den hoop*, *troepswijze.*

JOE, gaf, I d. 30, 41, 67, 89, 117, 119, 148, 163, 165, 186, 188, II d. 48. *Joe-me*, gaf men. I d. 55, 117. Men vindt ook *Joeg*, I d. 55. II d. 69. *Waatze Gribb.* bl. 30 *Joegh.* Zie *Bejoeg.* — *Joene*, gaven, I d. 6, 16, 35. Verl. Tijd van *Jaen.*

JOFT, of, I d. 10. — *Joftſchien*, offchoon, I d. 8, 231. Vergel. *Ypey*, *Taalk. Aanm.* bl. 60-62, die den oorſprong zoekt in *geven*, *giban*, *gifan*, *Jouwen.* Bijna den zelfden gang gaat *Bilderdijk* Taal en Dichtk. Verſcheid. III, 62. En *Hoeuft* Fr. Spreekw. bl. 65 en Register.

JONCKER, Jonker, Jonkheer, II d. 56, 67. *M. Stoke*, V, 479. *Jongher* en *Jonger.*

JONG, JONGE, Jong, I d. 2, 5, 54, 55, 80, 82, enz. *Jonge ljeu*, jonge lieden, d. i. Jongelingen. II d. 87. — *Jonge*, een jonge, puer, I d. i. — *Jong*, een Jong, pullus, catulus, I d. 121. Zie *Lieuwe-jong.* — *Jong-ſeynt*, Jongman, II d. 77, — *Jongheijte*, Jonkheid, II d. 89. Vergel. *Junius*, in *Young.* — In de *Bijdr. van Waſſenbergh* I, 154, *Junge.* — *Jongjen*, voor kinderen krijgen, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 40. Elders voor *Jongen krijgen*, of *werpen.*

JOTTJEN, Jotten, hotten, hotſen, (met den wagen) I d. 4. Verled. tijd *Jotte.* In Friesland is ook nog bekend *Jotsckjen*, dat hetzelfde is met *Hoſſeboſſen* en *Hotſen;* Ja zelfs *Roſſen*, in Holland, b. v. *roſſen en rijden.*

JOU! Jou! Tusſchenw. van verwondering. I d. 2. *Marnix R. B.* fol. 137, verſo „*Jouw! Papae*, hetwelk zoo vele in Latijn beduyt, als bij ons eenen grooten *Jouw*: Want het is

een woordeken van grooter verwonderinghe," enz. *Broer Cornelis*, bl. 104, *Jou, Jou*, hij kan fijn lesse niet. *Van der Veen*, bl. 417, *o jou*, dat weet ik wel *Kiliaan*, *Jouw*, Jo, Interj. Jubilantis et irridentis. Dezelfde, *Jouw*, Jubilatus, clamor rusticorum. V. h. *jouwen*, *uitjouwen*.

JOUW (ick) ik geef, I d. 34, 39, 69, 92, 129. II d. 50. Van *Jouwen*, hetzelfde als *Jaen*. *Y Jans*, zij geeft. *Jouw't*, geeft het gewonnen, geeft het op. I d. 87. *Hooft Ged.* bl. 260, *Ik geef't*, manus do victas. — Zamengeft. *Jouwheer*, de gever, beweldadiger, I d. 89. — *Jouw-laaz-nimmend-jaen*, geefloos-nemend-geven, nemend geven zonder geven, I d. 26. — *Jouw-nimmen*, geef-nemen, geven en tegelijk nemen, I d. 26. — *Jouwer*, een gever, I d. 34. Zie verder de Inleiding. *Hoeufft*, Fr. Spreekw. bl. 65.

JOUWER, haver, I d. 9. *o jouw'ren groat*, o haveren gort! I d. 4. Een uitroep van verwonderend beklag.

IR, voor *Er*, II d. 48, 105, 112, 114.

IT, het, I d. 1, 3, 12 enz. II d. 45, 46, enz. *Junius*, *It*, id, istud. Zie *Et*. In de *Bijdr. van Waasenb.* I, 151, enz. leest men ook *Het*.

JUWNE, gegeven, I d. 93, 107, 115, 127, 138, enz. *Waatze Gribb.* bl. 59, *Joon. Bijdr. van Waasenb.* I. 154, *Joud.* Deelw. van *Jouwen*. — *Jonnen*, *gonnen*, *onnen*. zijn aanverwante W-W. Vergel *Huydecoper* op *Stoke*, III, 309-311, en *Cägnett*, *Bijdr.* bl. 324. Zie *Jaen*.

JUWNE, JUWN, avond, I d. 7, 10, 11, 15, 22, 54, enz. *Juwns*, des avonds, I d. 4, 8, 54, 123, 219. II d. 116. — *Juwn-bede*, avond-gebed, I d. 115. — *Juwn-ſtierre*, avondſter, I d. 48. — *Jôn-tijd*, *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 4.

JUWCHJEN, Juichen, I d. 171, 215. — *Juwch*, een gejuich, I d. 169. Hetzelfde ſchier als *guwchjen*, zie ald.

JZ, is, est. I d. 1, 2, 3 enz. Men vindt ook *Is*: als mede *'z* en *'s* bij afkorting, voor *Iz* of *Is*. — *Izze*, is de, I d. 172. — *Izze*, is ze, is zij, II d. 48. Zie *Iok bin*.

K.

KACKEN, kakken, cacare, I d. 67.

KâD, KâDE, koud, frigidus, I d. 3, 10, 14, 22, 50, 64,

enz. *Kâder*, kouder, II d. 65. Vergel. *Junius* in *Chill*, *Cold*, *Cool*. Zie *Kiel-kâd*.

KAEM, kwam, I d. 3, 22. II d. 75, 78, 79. *Waatze Gribb.* bl. 2, enz. *Kaam*. *Maerlant*, III, 17, *cam*, *camen*, enz. O. F. W. *caem*, *camen*: *coem*, *coemen*. Vergel. *Wasſenb. Idiot. Kam*. Zie *Koam*.

KAEPE, een kap, monniks-kap, I d. 35, 80, *Waatze Gribb.* bl. 58, len wijfs *Kape*. *Kaep-momme*, een die met een kap voor het gezigt vermomd, en bedekt is, I d. 37. In *Friesland* is nog een zoodanig ſpel, waarin één met den blinddoek voor oogen, anderen moet vatten: en dit noemt men *Kaperman ſpelen*. — *IJn fromheyts kaepe oer-momme*, met den kap der vroomheid vermomd, I d. 61. — *Kapproene* een kaproen, hooſddekſel, II d. 99. — *Capruyn*, *Marnix*, *R. B.* fol. 105, 136. verſo. *Caproen*, *Bredero*, bl. 701. Dit laatste w. is in Noordholland nog gebruikelijk. *Junius Cap. Kiliaan*, *Kap*, *Kappe*, capitium. *Kapruyn*, cucullus, capitium.

KAERDJEN, kaarden, krabben, kraauwen, krouwen; kittelen, ſtreelen, I d. 7, 11. II d. 88, 93. Verled. Tijd *Kaerdde*. — *Ljeaſd'-kaerdjen*, uit liefde ſtreelen, I d. 48. *Junius* in *Carde*. Schijnt met *Keeren*, verrere, in verbindtenis te ſtaan.

KAMPJEN, kampen. II d. 53, *op kampjen jaen*, kamp geven, gewonnen geven.

KANCKRE, de kanker. Zie *Trog-kanckerjen*.

KÂNT, kant, kantwerk, ſpelde- of naaldewerk, I d. 50. Zie *Waſſenb. Bijdr.* II, 14. *Heemskerk*, *B. A.* bl. 175, *Speldewerke kanten*. *Starter*, bl. 90, b. *Kanckjes*. *Baardt*, bl. 365, 't Is al bepeerlt, *bekant*, beſtickt.

KÂNT, kant, zijde, oord, plaats, I d. 42. II d. 95, 101. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 153. *Kaant*. *Kântjen*, kanten, keeren, wenden, I d. 79. — aankanten, zich verzetten tegen, II d. 69, 102.

KATJEN, konten, kallen, ſpreken, praten, I d. 34, 36, 40, 41, 60, 79, 94, enz. Verled. Tijd *Kâtte*, deelw. ook *Kâtte*. — *Kât*, taal, ſpraak, geſprek, kout. I d. 108, 152, 200. Genit. *Kâts*, I d. 193. — *Kâtery*, kouterij, geſprek, Tijtel. — *Kât-uwtljen*, uitſpreken. II d. 104. Hier mede ſtaat eene menigte woorden in verbindtenis, b. v. *callen* of

Friesch *Kaaltjen*, door verzachting en zamentrekking *Kâtjen*. Met de o is het *Kolten*; en dat is ons *Kouten*. In de O. F. W. leest men *Keda*, (3 perſ. *ket*) en *quaen* (3 pers *quet*) *A. S. Cÿthan*. Verg. *Junius*, in *Cuth*. Bij *Gabbema*, *Verh. van Leeuw*. bl. 28, leest men *Keyene* voor *Kedene*, waarvan ons *Keyeren*, *Kuyeren*, ludere, jocari, fabulari. *Hooft N. H.* 503. *Ged.* 357. Vergel. *Kiliaan* en *Weiland*. Ook ons *Quiten*, (*kwÿten*.) *WÿtenIn*, in *dank wÿten* of *weten*. *Junius* in *Chatt*. *A. S. Kwedan*, *Cwaethan*. V. d. *Quetten*, *Quetteren*. Verg. *Kiliaan*. Van *Kweden* komt het voortd. *Kwedelen*, bij zamentrekking *Kwelen*. Zie *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 180. *Huydecoper* op *Stoke*, VI, 496. *Steenwinkel* op *Maerl*. II, bl. 144, volg. Ook het Grieksche Καλεῖν is er mede verbonden, want *Kâtjen* beteekent niet alleen *ſpreken*, *kouten*, maar ook *roepen*. Vergel. *Hoeufft* Fr. Spr. bl. 174, volgg.

KAUWELJEN, kavelen, keuvelen. Zie *Wirdden-kauweljen*, redekavelen. Eig. woorden kaauwen, Van *Kaauwen* (*kaven*) komt *kavelen*, gelijk van *Keven*, *Keuven*, *Kevel*, *Keuvel*, *Keuvelen*.

KEABEL, een kabel, kabeltouw, I d. 77, 84. *Junius*, *cable*. Staat in verbindtenis met het Griekſche Καμιλος. De Lipletters M en B worden vaak verwiſſeld.

KEAL, een kalf 1 Sneld, bl. XXXII. I d. 72. Meerv. *Kallen*. *Waatze Gribb*. bl. 56, *Kæl*; gewone oude ſpell. *Kael*. In de *Burkerij*, bl. 7, leest men, uit hoofde van de uitſpraak, *kjellen*. *A. S. cealf*. Vergel. *Junius* in *Calf*. — Zamengest. *Kealle-huwden*, kalverhuiden I d. 54. Verg. *Waſſenb. Bijdr.* II 45. Het W-W. *Kealjen*, kalven, kalvers werpen, I Sneld. bl. XXXII. *Cats* I, 232, c. 't Schijnt te met een os ſou *kalven*. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 517. *Hoeuſt*, bl. 151, 152.

KEAL, KEALE, kaal, kale. — Zamengeſt. *Keal-fincke*, kale vink, een bekend ſcheldwoord, I d. 52. *Waſſenb. Bijdr.* II, 32. *Cats*, I, 512, a, Fop was een *kale vinck*. *Van der Veen* bl. 112, Die voormaels was een *paeuw*, is nu een *kale vink*. Bl. 155, Al gaan ſij ruygh, 't zijn *kale vinken*.

KEAMER, KEAMERE, een kamer, I d. 6. II d. 65, 68, 71, 73, 95, 103. Verkleinw. *Keamerke*, zie *Efter-keamerke*. *Waatze Gribb*. bl. 65, *Kamer*. *Bijdr van Waſſenb*. I,

152, 160, *Keemer.* — Het Zamengeſt. *Keamer-houwer*, I d. 9. Wordt door *Kiliaan* voortreffelijk toegelicht. Bij hem vindt men *Kamer-houder*, Fris. i. *Roode-roede*, latrunculator, en op 't woord *Roede*, *Roode-roede*, quaesitor, quaestor, latrunculator, praetor rerum capitalium, judex rerum criminalium, qui rubram virgam gerere solet, et sanguineam cruentamque poenam minatur. Deze verklaring past volkomen op deze plaats, en is dunkt mij, de eenigste redding, om 't woord *Keamer-houwer* hier wel te verstaan. *Keamer houwer* is dus de regter, die naar het gedrag der aangeklaagden onderzoek doet, en dit gedaan hebbende, straf vordert. *Komste* (vraagt *Sjolle*) *dear, mijn keamer-houwer?* komt gij daar aan, als mijn regter en vonnisser? waarvoor ik mij moet verdedigen? zult gij het regt over mij uitspreken? mij vonnissen en veroordeelen? gelijk de regter met de roode roede? Elk ziet, dat men, in dit geval, niet moet hechten op het geslacht: dat komt hier min te pas; en wordt, daar het al onder het oog *moest* worden gehouden, soms zelfs veronachtzaamd. Zoo zegt b. v. onze Dichter, II d. 88, *De zeden*, in goe nolck *paed-lieder*, voor *liedster*. II d. 80. De Sted forwondret *him*, voor *her*. En zoo, op zeer vele plaatsen. Zoo leest men in de *Burkerij*, bl. 29, *wasker* voor waschvrouw, waschster. Eene vrouw zal in Friesland nog heden, even als een man, van iets daar zij veel van houdt, zeggen: *dear fen ben ik in ljeafhabber.* En dat hier *houwer* de Stedelijke spelling is, en niet de Landfriesche, duidt eenvoudig niets meer aan, dan dat de Dichter hier gemeend heeft, die vrijheid te mogen gebruiken, om dat vermoedelijk het woord bij de Landfriezen onbekend was. Met de Stedelijke uitdrukking nam hij wel eens meer de Stedelijke spelling over. Met regt zou iemand kunnen twijffelen, of deze en gene woorden wel echt-friesche zijn, b. v. *Fortjettel-boetjen, Forkoarne, Bokwirckjen, wirdden-kauweljen, dewijlle*, en onderscheidene woorden met *ge* vooraan. Ik meen hier mede genoeg gezegd te hebben, ter opheldering van dit woord. Vergel intusschen *Wassenbergh*, Verhand. over de eigenn. der Fr., bl 90. In de volgende verſen verdedigt zich *Sjolle* ook voor zijnen Regter, zoo goed hij kan:

d'Hijnſer reste, jouwtmes' jouwer, enz.

Als wilde hij zeggen: even als de paarden na lang ploegen, of trekken van den wagen, rust en haver behoeven, zoo ook ik een boterham, na een poos niet den mars-kraam te hebben geloopen, onder het uitrusten, enz. *Hoeufft*, bl. 12'.

KEAP, eene koop, emtio, I d. 3, *'t Is keap*, 66. *Waatze Gribb.* 75, *kaep ist.* Dit zeide men bij verdragen, bij koop en verkoop, huwelijks-vereeniging, enz. alles overdragtig. V. d. bij *Waatze Gribb.* bl. 82. *Ick macke de keep dir fort kler*, d. i. ik raakte met mijn meisje klaar, kreeg het jawoord. — *Keapjen*, koopen, I d. 66. II. d. 95. Verled. Tijd *Keappe*, I d. 175. O. F. W. *di kaep*, en *Kape*, koop: *Kapaden*, kochten. Bij *Gabbema* verh. van Leeuw. *Kapen*, *Kâpjen*, *Keepman*, *Kaepman*, *Kaepljoed*. Met de *C* vindt men het in de O. F. W. ook dikwijls, *di caep*, *cape: capia*, *capeden*, *caped*, *caeplyoede*, *caepland*. In de *Bijdr. van Waasenbergh* I, 160, Verled. Tijd *Kepede*. — Zamengelt. *Keapfaerdye*, koopvaardy, I d. 76 — *Keappenſchip*, koopmanſchap, I d. 65, 66, 78. II d. 56. *Maerlant*, I, 28, 20, *comanscepe*. I, 46, 59, *comenscepe*: I, 164, 11, *comanscap*. *Marnix R. B.* fol. 240, 243 verso, 244 verso, *comenscap*. *Bredero*, bl. 747 *komenscap*. *Hooft N. H.* bl. 93, *koomanſchap*. *Baardt* bl. 216, *Kopenſchap*. Vergel. *Junius* in *ceapman* en *cheapen*.

KEARIG, karig, I d. 53. *A. S. Cearig*, sollicitus. *Junius* in *charie*.

KEATE, een koot, schalm, schakel, (eens ketens.) Zie *kettingkeate*.

KEATJEN, koten; met koten ſpelen; lichtmisſen, los leven, I d. 12. *J. le Francq van Berkhey*, Nat. Hist. van 't Rundv. I st. bl. 114, verklaart het ſpreekwoord: *Het is beter voorgekoot dan nagekoot*, op die wijze, dat het zou zien op een' Jongman, die in rijper jaren tot de losbandigheid der eerste jeugd wederkeert. Zie ald. verder. Vergel. *Cats*, I, 195, 257, a.

KEATSJEN, kaatsen, bal slaan, I d. 52, 53. *Kiliaan*, *Kaetſen*, *ketſen*, ſectari pilam, ludere pila palmaria. *Teuton. Catzen*, *mit den bal.*, pilare, alipare. — *V. d. Veen*, Overz. Gez. bl. 413, Houd op en *Ketst* niet meer, ghij valt te

ſlecht in 't ſpeulen. Bl. 414, wat *Ketſer* ſyde ghy? gh' en kont geen ballen keeren. Vergel *Junius* in *caste* en *catche*, waaruit men ziet, dat het verbonden is met *ketsen*, *kitsen*, *kijtſen*, klanknabootſende woorden, en die onderſcheidene beteekenisſen hebben. Wegens *Kijtſen*, zie *oer-kijtſen*. *Ketſen en Kitſen* beteekenen *werpen*, *ſchieten*, *afſchieten*, *treffen*, *ſlaan*. *Hooft N. H.* bl. 374, *Kitsen* zij op de ſtormveirdigen een hagheljacht van Looden. Bl. 526, In 't aangezight *gekitst*. *Ketſen* voor loopen, *driſtig loopen*, *jagen*, *Cats*. I, 615 a. ſy loopt, ſy *ketst*, ſy *ſwiert*. *Kitaan*, *Ketſen*, *Kitſen*, curſare, venari, discurrere. *Ketſen ende jaghen*, aucupari et venari. *Burman*, aanm. II, 63, leidt het af van 't Franſche *chaſer*; doch dit is onnoodig, wijl men het als een eigen produkt kan beſchouwen, uit hoofde van het menigvuldig gebruik en de onderſcheidene beteekenissen des woords, waarvan de grondbeteekenis klanknabootſende is.

KEAZ, (ick) ik koos, verkoos, I d. 65. Verled. Tijd van *Kieſen*, dat men echter bij *G. J.* niet vindt, maar waarvoor hij dikmaals gebruikt *Tziesjen*. Zie ald. O. F. W. *Tziesa*, enz. Zie ook *For-koarne*, en *Kerren*.

KEEREN, keeren, wenden, ('t zeil naar den wind zetten) II d. 86. Den rug toe keeren, II d. 102. Zich keeren, wenden tot iemand, I d. 42, 162. *Kiliaan*, vertere, convertere. Keeren, wederkeeren, I d. 120, *Kiliaan* reverti. *Keeren*, weeren, afweeren, verhinderen, beletten, I d. 41, 227. *Teuton. Keren*, *hijnderen*, weren. *Kiliaan*, propulſare, arcere, depellere, prohibere. — *Keere kinne*, beletten, voorkomen kunnen, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 19 — Van daar *Keer*, een keer, loop, wending, rigting, I d. 143; 146, toevlugt; 223, wederhouding, beletſel. *To keere gean*, te keer gaan, I d. 213, II d. 88. — In de opgegeven beteekenisſen vindt men *Keren* ook bij de Ouden, *Maerlant*, *Stoke*, enz. Maar bij *Stoke* IV, 770, leest men: *Hi keerdem niet an den Neve*, d. i. ſtoorde zich niet aan, bemoeide zich niet met zijnen Neef. En, *In allen kere*, telkens, telken keere, IV, 1262. *An deſen kere*, op dezen tyd, voor deze keer, VIII, 1266 *Uten kere ſijn*, ſuizebollen, V, 1217. Zie *Hugdecoper*.

KENIEL, kaneel. Zie *Pijp-kaniel. Waalze Gribb.* bl 43, *Kniel*, dat echt Friesch is. Zoo heeft men *Knijn* voor *Konijn.*

KENING, koning, I d. 86, 99, 102, 121, enz. Gen. *Kenings*, I d. 72. Meerv. *Keningen*, I d. 227, II d. 92, enz. *Keen'gen*, I d. 188, 228. — *Keninginne*, koningin. I d. 48, II d. 82. — *Keninglijck*, koninklijk, II d. 73 — *Koningdom*, het koningdom, II d. 97. — *Keningrijck*, koningrijk, I d. 137 — *Keninge-bern*, koningskind of zoon, II d. 98. — *Kening-ſtæf*, ſchepter, I d. 188. — In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 142, 146, 152, 158, 168; en *Waalze Gribb.*, bl. 10, *Keuning*; de tegenw. uitſpraak. Maar in de *Bijdr. van Waſſenb.* bl. 158, *Koninkrijk.*

KERN, een korrel, kerrel, de kern, het pit; het binnenſte (van 't hart) I d. 162. *Kiliaan, kerne*, nucleus, granum. *Hooft Ged.* 364, *kerren.*

KERNJEN, eigenl. tot korrels doen worden, of ſchieten; de melk door het hosſebosſen (op welke manier dan ook) korrelig maken, tot zoo lang, deze korrels zich vereenigende, er boter van komt: *kernen, karnen.* Doch de Friezen gebruiken, door de gewone verandering van *K* in *TJ.*, *Tjernjen* Met een ander woord noemt men dit *ſchiften*, diſcriminare. *Kiliaan, ſchiften, ſchiffen*, denſari in butyrum. Wanneer *Kiliaan* zegt *Kernen*, agitare butyrum, dan vulle men het dus aan: agitare lac, quo fiat butyrum. — *Kernemelk* of *karnemelk*, is dus eigenl. de na het kernen overgebleven melk met *karnen*, d. i. korrels, zoo als dezelve zich ook in menigte er op en in vertoonen. De Friezen noemen dit *ſcepe.* Even gelijk men van *korrel* bekomt *korrelig, korlig*, zoo krijgt men van *Karrel, Karrelig, Karlig*; van *Kerrel*, (in Friesl *Kel* of *Kerl*, zie *eerl.*) *Kerrelig, Kerlig.* Dit laatſte is in Noordholland (misſchien ook elders) *Kennig*, (voor *Kernig*) de R in N verwisſeld; hetwelk men ook wel eens uitſpreekt *Kunnig*, Ja zelfs *Kunnig*, van *azijn, melk* of *andere vochten*, wanneer er korrels op drijven. Zeldzamer is *Koon* voor *korrel*, Gall *cerneau*, Angl. *corne.* Ook het verkleinwoordje *Koontje.* Trouwens *Koren* is zamengetr. *Koon*, gelijk *Korrel, Korl*, enz. *Formulier van 't H. Nachtm.* Gelijck uijt vele *Koornkes* een meel gemalen wort.

KERNJEN, door de ooren ſnijden of krasſen, II d. 53. Het komt van *Kerne*, een kerf, ſchram, ſnede, kras. *Teuton. Kern*, in *C. Carf. Carſkern*, klijck, inſicura. *Carſſlock*, dica. *Clave*, recte, ſplete, ſpalte, glijppe, *Kernne*, ſchram, ſciſſura, ruptura, rima. *Kene* in *C. Clave. Erde* die *gekenen* is, hiulca. Deze plaatſen van den *Teuton.* wijzen ons op *Kerne*, *kernne*, of *kene*; zijnde dit laatſte woord zonder die R, volgens het gebruik, om deze letter eerst in de uitſpraak, daarna ook in de ſpelling en het ſchrift weg te laten. Dit *Kern*, *Kernjen*, komt van *keren*, *kerven*, d. i. ſnijden, krasſen. Zie *Weiland* in *Kerven*, *Kerne*, *Kernen.* V. d. heeft men nog in Friesland *Ears-kerne*, of gelijk men thans meest zegt, *Ears-karne*, de ſoede tusſchen de beide billen. *Kiliaan*, *Aers-kerf*, i. *aers-gat*, podex. Dat dit *kernjen* met het vorige W-W één en hetzelfde is, en beide van *Keren*, *karen*, (ſnijden, deelen, ſcheiden) komen, ziet elk.

KERREN, keuren, (kieren) kiezen; uitkiezen, verkiezen, aannemen, I d. 17. — achten, waardeeren, I d. 74, 83, 122, voorkeur geven. Zie *Uwt-kerren.* — *Ker*, keur, keus, I d. 20, 64, 220. II d. 87. — bevel, woord, I d. 119. Meerv. *Kerren*, keuren, wetten, II d. 104. — *Rjuechts ſet-ker*, inſtelling van 't Regt, wet, keur, I d. 90. *A. S. Ceoſan.* Vergel. *Junius* in *Chooſe. Kiliaan*, *Keſen*, *Kieſen*, *Kieren*, *Keuren*, *Koren.* O. F. W. *Kerren - ker. Maerl. Core*, *cuere*, eene wet. *Stoke. coer.* Dezelfde VIII. 92, *Ter coer*, eig. ter keuſe, naar verkieziog; zeer goed. Zie meer andere voorbeelden bij *Cligнett*, *Bijdr.* 72-74.

KERSSE, eene kaars, I d. 54, 119, II d. 110. Meerv. *Kersſen*, I d. 42. *Kerſe in laempe ſenne dey*, (de zon) I d. 56. Zoo als *Huygens* van de Sterren zegt: *Keersſen van den nacht*, bl. 103. — Zamengeſt. *Kerſe-ſjoer*, kaars-gloed, hette der kaars. I d. 13. — *Kerſe-ljeacht*, kaars-licht, II d. 64. In *Waatze Gribb.* bl. 64 leest men naar de uitſpraak *Kjers. Bijdr, van Waſenb.* I, 144, *Korſe*, waarin men de dialect van den Zuidhoek erkent.

KERSSEN, kerſen, caraſa, I d. 66.

KERVEN, kerven, kappen, I d. 77. *Ontwee carven*, *Maerl.* II, 327, 19. Vergel. *Junius* in Carve, *Weiland* in *Kerven.* Zie *Kernjen.*

KESSEN, een kuſſen, I d. 102. Ook dit hoort men uitſpreken, als ware het *Kjeſſen.*

KETTEN, een keten. Meerv. *Kettenen*, II d. 65. *Bredero*, bl. 56, en *Hooft*, *Ged.* 397, hebben ook *Ketten.* — *Kettinge*, II d. 95. *Libb. Jen A. Ysbr.* bl. 41. — *Kettenjen*, ketenen, boeijen, II d. 65. — *Ketting-boeijen*, kluisters, II d. 71. — *Ketting-keate*, keten-ſchakel, fig. kluister, II d. 69. Is met *catena* verbonden.

KIBBJEN, krijven, twisten, I d. 10, II d. 88. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 159, en *Waatze Gribb.* 5, 72, 83, *Kibjen. Teuton. Hamplen*, krijblen, twisten, enz. *Kijven*, *Kijblen*, litigare, rixari. *Melis Stoke*, *Kivan*, V, 1190, VIII, 1244. Het ſtaat in verbindtenis met *Kiffen*, *Keffen.* Zie *Weiland* in *Kijven.*

KIEL, de keel, I d. 140, 158, 203. Gen. *Kiels*, I d. 204. Verkleinw. *Kieltje*, I d. 69. *Kiel-ſnaer'-floÿt'-luwd*, het geluid van keel, ſnaren en fluit, I d. 176.

KJEALD, de koude, II d. 66, 85. *Kjeld*, I d. 25. — *Kjealtme*, I d. 167, 222 *Kjeltme*, koude, koelte, I d. 146, 211, II d. 73, 116. *Kiliaan*, *Kelde*, gelu, frigus. *Kilde*, algor, frigus. *Koude*, algor, frigus, gelu. *Teutonista*, *Calde*, vorst, frigus. *Kelde*, vorst, frigus. Onze Dichter zelf, Voorber. bl. XXV, *ÿz-vorst-kille*, vriezende koude. *Baardt*, *de kil*, koude, bl. 72, 161, fig. voor *vrees.* — Bijvoegl. N-W. *Kiel*, *Kielle*, kil, koud, I d. 207. *Kiell'-kâd*, kilkoud, I d. 144, 170. *'t Kiel-wiet*, de koele dauw, I d. 175. — 't W-W. *Kieljen*, bekouden, koud worden, verflaauwen, I d. 53, 73. Deelw. *Kieljende forewijn*, een friſſche voorwind, II d. 116. *Kamphuijzen*, Ps. bl. 83, *Killend' lijck*, een koud lijk. Bl. 243, *Een lijck*, *dat kilt*, d. i. koud is. *Hamconius*, *Cile* ſeu *Kile*, frigere, fol. 109, verso, coll. fol. 104, verſo. *Kiliaan*, *Kilden*, *Kelden*, frigere, algere. *Kold*, koud, frigidus. Zamengeſt. *Kjealdſjeachtme*, de koorts, II d. 94. *Kjeald-ſjochtme*, II d. 103. Zie *Schod-ſjochtme*, *Goarre*, *Tjienſt. Kil. Koude*, *Koudwee*, *Kortſe*, febris, *Koude kortſe*, febris frigida cum tremore. *Teutonista*, *Calde*, tzaghe, cortſe, reede, febris. Zie *Kâd.* — *Kel* is *verſchrikt*, in *Kelwurde.* Zie *Waſſenb. Idiot.* in V.

KIEMMEN, kemmen, (het haar.) I d. 54. *Junius* in *Cemble. Teuton.*, *Keymen*, pectere. Bl. 45, b, *Keymen*, pec-

tinare. *Kiliaan*, *Kemmen*, *Kammen*. Bekend is Κεμη en *coma* van Κεμω, welk W-W. eigenl. beteekent *ornare*, *curam agere*, *habere*, *comere*.

KIERMEN, kermen, jammeren, I d. 8, 24, 31, 52, 67, 113, 152. II d. 67, 76, 107. *Kiermjen*, I d. 166. II d. 86, 112. Verled. Tijd *Kiermde*, I d. 38, 75, 199. *Kierminge*, een gekerm, II d. 75. Zamengeſt. *Kierm'-gal*, jammerklagt, I d. 167. — *Kierm-ljuentje*, ſmeekbede, I d. 193, (Grondtekst *Geſchrei.*) *Bruining*, *Sijnon.* I, 307, houdt *earmjen*, *armen*, voor 't grondwoord. *Weiland* houdt het voor een klanknabootſend woord, even als *Kirren*; waarvoor zeer veel grond is: want *Kieren* brengt *Kiermen* voort, zoo ook *Tieren*, *Tiermen*, en *Girzen*, *Girzmen*, met welk woord, mede met *Gieren*, ons *Kiermen* is vermaagſchapt.

KIJCKJE, kijken, zien, I d. 2, 49, 52. *Junius* in *Keyce*, *Kijke*. *Kiliaan*. *Kijcken*, ſpectare, inſpicere. *Teutonista*, *Kijcken*, Luwen. Zie *Bekijckjen*. *Luwen*.

KIJCKE-BO, een uitſchenwerpſel. I d. 3. Zie *Weiland* in *Kiekeboe!* Dit woord beteekent, in *Hindelopen*, *een kind*.

KIJPPJEN, kijken, pluren. Zie *Onder-kijppjen*. *Libben ſen A. Ysbr.* bl. 54, *Kijpjen*. Dit woord ſchijnt met *Kijckjen* uit eene bron voortgekomen.

KIJTSEN en KIJTSJEN, zien, kijken, (eigenl. *ſchieten*, *treffen*.) I d. 2, 90, 91, 174, 199. II d. 89, 92, 95, 108. Verl. Tijd *Kijtſe*, II d. 96. *Kijtſer*, een kijker. Zie *Stierte-Kijtſer*. Hetzelfde met *Kijckjen*. De K en TS worden vaak verwisſeld. Zie *Keatsjen*.

KINNEN, kunnen, *ick kin - y kinne* of *du kinste. - hy kin*. Verl. Tijd, *Ick koe*, enz. Verled. Deelw. *Kind*. Dit woord vindt men bijna op elke bladzij. In de *Bijdr. van Waſſenb.* leest men *Ik kun - koe*, — *kunnen*, Infin.

KINNEN, kennen. — *ick kin* enz. *Koe*, II d. 75, 77. Deze twee laatſte W-W. zijn in onderſcheidene talen dezelfde. Vergel. *Junius* in *can*. Zoo heeft men in 't Grieksch δύνασθαι en ἐιδέναι, in 't Latijn *Poſſe* en *Scire*, in 't Fransch *Savoir* en *Pouvoir*, vaak onderling verwisseld. *Kiliaan*, *Konnen*, kunnen, ſcire nosſe. *Konnen*, vermogen, posſe, pollere, valere. *Teutonista*, *Connen*, weten, ſcire. conſtare. *Can*, mach, valeo, possum, queo. *Baardt*, bl. 151, En 't

dit boeck te *Kinnen*. *Stoke*, I, 879, *Kinnen* voor *Kennen*, en IV, 1116, voor *erkennen*. — Z-N-W *Kinnisse*, kennis, II d. 46, 52. *Wassenb. Bijdr.* I, 159. *Kennis*. — *Kinber*, kenbaar, kennelijk, I d. 143, 147, 167. — *Kunde* kunde, II d. 104. — *Kinst*, kunst, I d. 48, 66, 231. II d. 104. *Wassenb. Bijdr.* I, 160. *Konst*. Zie *Kunst*. — *Kinstig*, kunstig, II d. 48. — Zamengest. *Kinst-saem*, de Muze, Zanggodin, I d. 89. — *Kinst-fersen*, kunstversen, II d. 54. *Kinst-Jieffer*, kunst-Juffer, Muze, II d. 57. — *Kinst-taelk*, kunst-taal, I d. 89. — In 't *Libben sen A. Ysbr.* bl. 5, 8, vindt men *Kunders* voor bekenden. Elders *Kunschip-Kunde*. (Trouwens de *U* is meen ik thans overal in deze woorden, gebruikelijk) - Genes. XVIII, 19, want iek hebbe hem *gekend*, d. i. ik ben een *Kennis*, een *Vriend*, van *Abraham*.

KIPPJEN, uitkiezen, uitkippen. Zie *Uwt-kippjen*.

KIRT, KIRTTE, kort, korte, I d. 55, 70, 93, 119, enz. Compar. *Kirtter*, II d. 93. — *IJn 't kirtte, met korte woorden*, brevibus, II d. 89. — *binnen kort*, brevi, II d. 52. — *Kirtom*, kortom, denique, II d. 92, 99. Dit is, *meyjen wird*, II d. 99. — *Kirtswijlle*, kortswijl, I d. 48. — *Kirt-stuwne*, kortstondig, I d. 123. Zie *Tija-kirttig*. *Wassenbergh Bijdr.* 164, *Kortom*, de tegenwoordige spelling. Verwant is *Curtus*.

KLACHTE, eene klagte, I d. 23.

KLAD, een klad, vlak; aangewreven feil, laster. Dit woord heeft G. J. niet, maar men vindt het vaak bij *Hooft*, *N. H.* 42, 54, 336, enz. Bij *Kiliaan* is *Kladde* een klisse, lappa. Zie *Wassenb. Idiot.* — V. d. *Kladderye*, kladderij, geklad, II d. 53. — *Klad-pampiere*, kladpapier, brouillon, Voorr. bl. XXXI. Zie *Bekladdjen*.

KLAERDJEN, klimmen, klauteren, klouteren, II d. 94. *Hooft N. H.* 348, *Klaaveren*, *Marnix R. B.* fol. 235 verso, *claverde* selve op den R. Stoel. *Gabbema*, in *Kloos Kraam*, bl. 120, op haar moord-schavotten *Klaav'ren*. *Kiliaan*, *Klaveren*, scandere, unguibus fixis conscendere felium more. — Zameng. *Klaerd-wiss'-tjeep-fix*, bekwaam om zeker de bergtoppen te kunnen beklimmen, (Epitheton Capricorni) I d. 207. Zie *Klim-om-klaerdjen*, en *Oon-klaerdjen*. Tegenw. zegt men veel al *Kladderjen*, hetwelk, zamengetrokken, is *Klaerdjen*, en afstamt van *Kladde*, al wat klemt en kleeft.

Zie *Klad.* En *Klieuwen*, kleven, klimmen: *Klim*, *Klem*.

KLAED, een kleed, I d. 48, 116, 163, 203, 206, 217. II d. 65, 66, 74. Gen. *Klaeds*, I d. 175. V. h. Bij *van der Veen*, *Sinneb.* bl. 15, Die ieder af te ſchild'ren weet, met *klad'* en *kleedt*. V. h. iemand bij de *kladden* krijgen, d. i. bij zijne kleederen vatten. — *Klean*. kleederen, (bij zamentr.) I d. 49, 50, 91. II d. 66. *Hooft Ged.* bl. 267, *Kleen. Bijdr. van Waſſenb.* I, 152, *Kleen. Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 11, *Kleer.* — Het W-W. *Klaeijen*, kleeden, bekleeden, (de D en Y verwisſeld) I d. 52, 222, II d. 71. Verled. Tijd, *Klaeyde*, I d. 210. Deelw. *Klaeyd*, I d. 203. *Waſſenb. Bijdr.* I, 146. *Kleæje.* Bl. 165, *Kleeid.* Bl. 144, *Kleæiing.* Bl. 146, *Kleæijinge.* — *Bredero*, bl. 133, *Bekleyden.* Het grondwoord ſchijnt te zijn *Kla-en*, *Kle-en*, waarvan *Kleeden; Kleven; Klemmen:* in 't Grieksch κλείω, κλεὶς, Lat. clavis, claudo, behooren hier ook toe. In Friesland gebruikt men ook *Klieden.* Dit heeft *Starter* in *Melis Thyss*, gevolgd: Rijgen, *klien* en op-proncken.

KLAEY, klai, klei: argilla. I d. 90.

KLAMPJEN, klampen, aan boord klampen; Fig. voor ſchrijven aan iemand, II d. 51. Verled. Tijd *klampe*. *Teuton.*, *Clamp*, cramp, tenaculum. *Kiliaan*, *Klamped*, harpagare, harpagine apprehendere, unce detinere, — affigere, — *prehendere* — *conjungere*. *Hooft*, *Ged.* bl. 228, *klampen* rouw op rouw. Dit woord is verwant met het vorige, en met *Klimme*. Zie aldaar.

KLANDE-BLEAKER-FLAMJEN (*swirds*) I d. 137. Dit eerſte is een van de moeyelijkſte woorden bij G. J. voorkomende. *Het klank-blaker-vlammen van het zwaard*, kan echter niets anders zijn dan het *klank-flikker-vlammend zwaard*, en dit is met andere woorden, gelijk wij Geneſ. III, 24 leezen, *een vlammig lemmer eens zwaards.* In dit laatſte ontbreekt echter het woord *Klank*, dat ons trouwens ook de meeste moeite heeft veroorzaakt. Het is bekend, dat *de vlam* en het *vuur* eenig *geluid* geven, eenigen *klank* veroorzaken, en ingevolge van dien zou men het kunnen vertalen: *het klank-blikker-vlammig zwaard.* Zoo heeft men, *Klinck-klear goud al het er blinckt*, I d. 64. Of is dit *klinck*, *klanck*, (zo men in 't vorige niet berusten kan) van 't A. S.

Clœn, mundus, lautus, zuiver, helder, klaar? waar van *Clœnſan*, ons *Kleuren*, eig. zuiver, helder maken, zuiveren; klaar maken, vervolg. doorrijgen? Zoo zegt men *klink-klaar water*, geheel zuiver, helder, water. Zoo denkt *Weiland*, dat *klink*, tot *glans*, *glinsteren*, behoort, wat zijne eerſte helft aangaat. Zoo zou het met het Landfr. *Klear*, *Klær* in verbindtenis ſtaan. Zoo zou men het kunnen vertalen: het *helder-blikker-vlammend zwaard*. Behaagt dit ook nog niet, en wil men verandering maken in de lezing, dan kan men met den Wel Eerw. *Nauta* lezen: *blanck-bleacker*, enz. Men zal toch bij die verandering, in 't laatſte geval, niet veel verliezen, uit hoofde van de overeenkomst tuſſchen *blank*, dat is *blinkend*, en *klanck*, d. i. *zuiver*, *ſchitterend*. Elk lezer kieze, wat hem meest behaagt, maar vergel. *Weiland*, in *Klink* en *Kling*.

KLANGE, klank, I d. 83, 86, 95. *Klang*, voor *klank*, hebben ook *Cats*, I, 635, b. *Bredero*, bl. 331. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 20, *Ledenſt.* bl. 28. Zoo heeft *Kiliaan*, *Klincken*, *Klingen*. Zoo heeft men in 't Grieksch κλάγγη.

KLAUWE, een klaauw. A. S. *Clawa*. Vergel. *Junius* in *Claw*. *Teutonista* in *Cawe*. — *Klauwe-in-hoarn-djier*, dieren met klaauwen en horens, I d. 163. In de O. F. W. vindt men *Clawa* en *Klewe*. Het woord behoort tot *Klaven*, *Kleven*, dat met *Klieven*, *Klooven* het zelfde is. Met de *Klaauwen* toch klemt, vat en *houdt* men *vast*, en met dezelve *verſcheurt* men. Zie *Kloer*

KLEAR, klaar, helder, I d. 59, 94, 95. Duidelijk, I d. 62, 91, Bijw. Licht, I d. 69. Enkel, zuiver, louter, I d. 26, 53, 102, enz. Zeker, ongetwijfeld, I d. 25, 61, 89, Bijw. zuiver, opregt, ongeveinsd, I d. 17. gereed, voor de hand, I d. 24. V. d. *Mey elckoar klear meitsjen*, het huwelijk klinken, I d. 6. *Sijn part klær meutſe*, bij *Waatze Gribb.* bl. 63, zijn rol goed ſpelen, zijn dingen wel doen. — *Klearlijck*, klaarlijk, wel, met regt, I d. 126. Duidelijk, II d. 97. — *Klearheyte*, helderheid, doorſchijnendheid, II d. 110, midd. duidelijkheid, II d. 110, ond. luister, II d. 111. — *Klearjen*, klaren, beredderen, bedoen, goed maken, I d. 5, 49. Ruim baan maken, zuiveren, I d. 75. Zich zuiveren, onthouden van 't kwade, I d. 52. Ophelderen, duidelijk maken, I d. 121. Opklaren, helder ſchij-

nen, ontijd. I d. 117. Ook bij anderen vindt mén dit *klaren* aardig gebruikt. B. v. *Baardt*, bl 134, Ik zal u dat wel beter *claren*. *Bredero*, bl. 201, Ghij ſelt dat ſelfs wel *klaren*. Bl. 252, Ick ſelje dat wel op ſen elvendartichſte *Klaren*. Zie andere voorbeelden bij *Fortman*, *Aanmerk.* bl. 69-71.

KLEATE, een kloot. *Teuton. Cloit*, *Clotz*. Zie *Yerd-kleate* en *Wrâd-kleate*.

KLEAUWEN, klooven, I d. 61, 187. II d. 104. Zie *Junius* in *Cleave*. *Teutonista*, *Cloeven*, ſpalden, ſplijten, vlicken, rijten, deylen, findere, dividere, rumpere. *Kiliaan*, *Kloven* i. *Klieven*, findere. *M. Stoke*, V, 792, *Cluven*, voor hakken, kappen, kloven. Hier uit ziet men dat *Klieven*, *Klooven*, en *Kluiven* uit eene bron zijn. Zie *Hyer-kleauwen*.

KLEAUWEN, een kluwen, glomus, I d. 218. *Kiliaan*, *Klouwe*, *Kluwe*, *Kloen*, glomus.

KLEPPEN, kleppen, van de Ooïjevaren, I d. 207. O. F. W. *Clippa*, klippen, klinken. *De klok klippen* is zeer bekend, en voorheen, in Friesland, bij elke ſtemming tot Grietman, enz. zeer gebruikelijk. Klanknabootſende W-W zijn *Klappen*, *Kleppen*, *Kloppen*, *Kluppen*, waarvan *Kluppel*.

KLET, het geluid, of gezang der Ooïjevaren, I d. 207. Ook een klanknabootſend W.

KLEYEN, klagen, I d. 3, 23, 39, 42, 43. II d. 65, 67, 80. De vervoeging is: *Ick kley*, *y kleye* of *du kleggeſte*, bij *klæget*, II d. 107. Verled. Tijd *Klegge*, II d. 86. Gebied. W. *Klegge*, klaag, I d. 2. — *Waſſenb. Bijdr.* I, 163, *Klaaijen*. — Z-N-W. *Kley*, klagt, geklag. Zie *Jammer-kley*. *Kamph.* IV. d. 18, en *Ps.* bl. 161, *Klaag*, *Klage*. — *Kleywirdden*, klagten, klaagtoonen, I d. 39, 43 II d. 68, 75, 76, 80. Men vindt echter bij G. J. ook *Klacht*, I d. 25. En dit is thans nog in gebruik.

KLIEMEN, morſen, vuil maken, eig. met *kleem* d. i. *leem* beſmijken. V. d. *Bekliemminge*, beſmetting, II d. 102. *Starter*, bl. 64, *met Leem bekliemd*. Van *Kle-en*.

KLIEN, KLIENE, klein, kleine; kleen, gering; weinig, I d. 19, 30, 42, 71, 101, enz. *Kliener*, *Klienſte*, II d. 105. *Klien* leest men ook bij *Cignett*, *Bijdr.* bl. 392. *Clene* voor weinige, bij *M. Stoke*, I, 609. Vergel. *Huijdecoper*

ald. en *Clignett*, l. l. bl. 105. — *Klienoot*, een kleinood; I d. 105. Vergel. *Proeve van Oudh. Taal en Dichtk.* bl. 72, vooral *Weiland*, *Hooft*, heeft *Kleinooderyen*, *Gez.* bl. 257. — Zamengell. *kleenachtgjen*, klein of gering achten. II d. 96. De Ouden zeiden *op iets cleen achten*, zie *Clignett*. l. l. bl. 105. — *Klien-achtinge*, geringachting, II d. 107. — *Klien-hertig*, kleinmoedig, I d. 145. *Klien-moedig*, I d. 125 II d. 87. — *Klien-feerig*, kleinzeerig, ligtgevoelig, II d. 86.

KLIEUWEN, (eigenl. kleven.) klimmen, ſtijgen, opſtijgen, fig. toenemen, I d. 33, 52, 54, 61, 70, 74, 99, 101, 113, 146, 158, 182, 225, II d. 93, 96. Verled. Tijd, *Kleauw*, I d. 42, 206. Deelw. *Kleauwn*. — *Klieuw-learde*, een klimladder, een ladder, ledder, II d. 74. Zie *Æf-klieuwen*. Bij *Maerlant* leest men *Cliven*. I, 461, 43. *Te hemele cliven*, II, 161, 40. Verled. Tijd *Claf*. II, 219, 11, waar men in het M. S. leest *clevede*. Waar voor men in *Waatze Gribb.* bl. 83, leest *Klieuwde*, klom. *Kiliaan*, *Klemmen*, *Klimmen*, ſcandere. *Teuton. Clijmmen. Cleemen* bij *Maerl.* II, 462, 44. Die met rijcheit *cleemt* ter ſeeren. — Het grondwoord is *Kle-en*, waarvan *Kleven*, adhaerere, adhærescere. V. d. *Kliven* (*Cliven*) *Klieuwen*: Voorts *Klemmen*, *Klimmen*, p. p. premere, premendo adhaerere, *iets klemmen*, *omklemmen*, *beklemmen*, en *al klemmende opſtijgen*. De verled. Tijd *Claf* bij *Maerl*, leert ons, dat er ook is geweest *Claven* of *Klaven*, v. w. het frequent. *Klaveren*. *Kil.* Vergel. wat wij in *Kladde*, *Klaerdjen*, enz. gezegd hebben. Hiertoe behoort ook nog *Klaey*, klei, kleem, of leem, waarin ook het hoofddenkbeeld van *Kleven* heerscht. *Kiliaan* noemt daarom den *Klemmerboom* ook *Klever-boom*, hedera. Zie *Beklieuwen*.

KLIM, klem, houdvast; vasthouding, kleving; vastheid, I d. 114, II d. 67. — Klem, beklemdheid, benaauwdheid, druk, I d. 133, 203. En zoo ook *Klimme*, I d. 169, 199. — *Earm-klimme*, een omklemming met de armen, arm-klem, omvatting, I d. 224. — *Hoop-klim*, vaste hoop, I d. 199. *Hoops-anck're-klimme*, I d. 177. — *Kloere-klim*, klaauwenklem, I d. 147, — *IJnne klim habbe*, beklemmen, benaauwen, I d. 133. *Bredero*, bl. 674, *in klem hebben*. — *Klimkreft*, klemmende kracht, dwang, bedwang, II d. 65. — *Klim-om-klaerdjen*, teeder en vast omhelzen, omvatten,

I d. 73. — *Klim*, Bijw. vast, b. v. *Klim-hingjen*, vast aanhangen, kleven, II d. 61. Vergel. hier *Heemskerk*, B. A. bl. 147. — *Klim*, *Klimme*, Bijv. Naamw. b. v. *Klimme earmen*, klemmende armen, I d. 127. — Ook voor *Klam* en *Kleverig* is het nog genoeg bekend. Zoo zegt *Hooft*, *Ged.* bl. 77, *Klem van bloedt. Dezelve*, *N. H.* bl. 287, *Het klamme ſlijk.* — Bij *Waſenb.* in de *Bijdr.* I bl. 168, *Klemmender reeden*, enz. *Kiliaan*, *Klemmen*, ſtringere; arctare; pervellere; interpremere, *Teuton. Clijmmen*, angere. Behoort ook tot *Kle-en* — *Kli-en.*

KLIJN, klijnaarde, klijngrond, I d. 163. Wat dit is, leert *Waſenb. Idiot.* in V. Het verſcheelt niet veel van de Zeeuwſche *Darink*, *Dary*, *Darie*, *Daritorf*, bij *Kilican* vertaald cespes bituminoſus, gleba bituminoſa, ſalſuginoſa. Dit woord is ook uit dezelfde bron met de vorigen.

KLINCKJEN, klinken, I d. 69. *Klingjen*, idem, I d. 115. *Kiliaan*, *Klincken*, *klinghen*, clangere, tinnire, ſonare. *Teuton. clijncken*, *clijngen*, luiden. *Cats* gebruikt ook *Klingen*, I d. 546, b. *Broer Cornel.* II, 27, *Klingen* met bellen. — Zamengeſt. *Klinck-klear*, klinkklaar (goud) I d. 64. *Baardt* bl. 85, Hij ſpeelt met *Klinck* en ook geree, d. i. met klinkende munt en gereed geld. Gr. Κλιγκλίζειν. Klanknabootſend.

KLINGE, een heuvel, klif, duin, I d. 76. 87. *Kil. Klingh*, clivus. *Siegenbeek*, *Proev. v. d. Ilias*, bl. 11, In *bosch* of op *een Kling*. Zie ald. *Aant.* bl. 99. Vergel. *Weiland. Klingen* noemt men in Friesl. ook de lange ſtreken turven, heuvelsgewijze op de Veenlanden gezet om te droogen.

KLINSGJEN, zuiveren, reinigen, klaar en ſchoon maken, I d. 111. Het is ons Tegenw. *Kleinzen*, *Klenzen*, defecare, adeoque purificare. *V. d. Veen*, *Raets.* bl. 99, overdr. zij *Kleynſen* haer verſtant in dees gewighte ſaken. Zamengeſt. *Klings-binsgje*, I d. 161, is hetzelfde, maar wat ſterker en nadrukkelijker, *wel waſchen*; *reinigen*, gelijk de Grondtekst hier heeft. Vergel. in *Binsgjen*, *Klanck-bleacker-flamjen*; en *Junius* in *Clean.*

KLIPPE, eene klip, I d. 22, 62, 78, 94. II d. 86. — *Klipp'ne*, Bijv. N-W. b. v. *Klipp'ne toppe*, klippen-top, kruin der klippen, I d. 207. — *Klipp'-nead*, gevaar van op eene klip

Dit woord, en *Kluynsel*, is nog veel in gebruik, vooral 's Winters, wanneer men, bij een klein vuurtje, over de kolen hangende, gezegd wordt te *Kluijnjen*. Het ſchijnt met *klommen* verbonden.

KNÆGJEN, knagen, kniezen; wroegen, kwellen, verontrusten (van 't geweten) II d. 92, 103. Verled. Tijd en Deelw. *Knæge*, II d. 103. *Knæginge*, knaging, II d. 98. — *Knægwierme*, knaagworm, Fig. het knagend geweten, dat hier vergeleken wordt met een' worm, die de voorwerpen doorknaagt, II d. 88. Vergel. Marc. IX, 44. Zie *Junius* in *Gnæv*.

KNECHT, een knecht, I d. 139. *Maerl.* II 252, 11, *Knecht*, in het 9 vers *Knape*. *Hooft*, gebruikt het voor een verachtelijk onderwerp, Ged. bl. 179, De overdwaelſche *Knecht*, Ixion.

KNERSSJEN, knarſen, I d. 204. 't Voortd. W-W. *Knerſeljen*, II d. 69. — *Knerſeltosckjen*, knarſeltanden, I d. 127, II d. 91. *Kiutaan*, *Knarſen*, *Knarſelen*, *Knerſen*, ſtridere. *Knarſel-tanden*, ſtridere dentibus. Zie *Junius* in *Gnash*. Zamengelt. *Kners-knijpp'-knoarr'-knæg'-tanne*, een knerskneus-knor-knaag-tand, I d. 223. Een gemaakt woord, zoo als men er meer aantreft, waarvan 't gebruik, hoe ſchoon ook door den Dichter aangewend, echter altijd den Leermeester *Gabbema* verraadt.

KNETTEN of KNETTJEN, Eig. KNEDEN, v. h. duwen, drukken, I d. 73. — bewerken, bereiden, veroorzaken, parare, machinari, ſtruere inſidias, I d. 220, 227. — *Knett' daeyklonte*, een gekneede deegklomp, fig. het ligchaam, zoo als het in de baarmoeder is, embryon, I d. 218. *Knetten of knettjen* voor knoopen, zamenbinden, en daardoor beteugelen, wederhouden, I d. 200. A. S. *Cnijttan*, connectare, contexere. Vergel. *Junius* in *Cnitt*. De Verl. Tijd is *knôtte*. V. d. *knôtte*, een knoop, I d. 3, 5, 200. Vergel. *Jun.* in *Cnott*. *Teuton. Knaide*, knope. *Kil. Knodde*, nodus. Hiervan weder het W-W. *Knoattjen*, knoopen, II d. 54. Verl Tijd en Deelw. *Knoatte*, II d. 75. — *Knoattinge*, knooping, zamenknooping, vereeniging, II d. 47. — Vergel. ook *Junius* in *Cnead*. En *Gnuwjen*.

KNIELJEN, knielen, I d. 87.

KNIER, een knier, ſcharnier, I d. 222. *In az ijn knieren*

te laten *draaijen.*

KNIESEN, kneuzen. V. d. *Knieſinge*, kneuzing, contuſio, II d. 108. *Kniest* en *Knoeijt*, *Baardt*, bl. 150. Zie *Waſſenbergh Idiot.*

K'NIJN, een Konijn, I d. 207. *Spiegel*, *Hooft*, *Bredero*, *Heemskerk* en verdere Tijdgenooten gebruiken ook *Knijp.* Vergel *Junius* in *Conie.*

KNIJPJEN, knijpen, nijpen, I d. 81, II d. 93. *Teuton. Knijppen*, nippen, comprimere, contorquere, Verl. Tijd *Kniep*, II d. 70. Zie *Hert-knijpen.* — *Kniep-egge*, hij knipoogde, I d. 51. — *Knip-ſchiere*, een knipſchaar, II d. 76.

KNOEYEN, knoeyen; mishandelen, I d 134. *Knoesten*, van *Knoest*, heeft *Baardt*, bl. 248, En *rolt* en *Knoest* hem heen en weer. Zie *Knuwckjen.*

KNOARJEN, knorren, knarren, knarſen, ſrendere dentibus. Zie *Knerssjen* en *Gnorjen.*

KNOATTJEN, *Knotte.* Zie *Knetten.*

KNÔRE, een knor, knarre, been, bonk, I d. 11. Zie *Waſſenbergh Idiot. Knarre.* Dit woord is in bellendig gebruik in Friesl. en beteekent doorgaans een *harde knobbel*, *klomp*, *bult*, *kwast;* vooral in zamenſtelling met andere woorden, b. v. *In knar-bien*, cartilago. *In knarre brea*, een homp of ſtuk hard brood. *In knorre ſenne beam*, een boomkwast, nodus arboris. Dit laatſte noemt men ook *Knoest*, *Kwast*, enz.

KNUWCKJEN, knokken, knoken; op of met de knokels ſlaan. Zamengeſt. *Knuwck-ſorſchjen*, knokforſchen; kwellen, plagen, ut ſolent invicem amantes, I d. 2. II d. 61. *Kiliaan*, *Knokelen*, indecenter tractare manibus, impuris digitis contrectare. *V. d. Veen*, bl 207, Men kreet, men peep, men ſloeg, men gaf mij *kneukel-ſop;* doch al uijt vriendlijckheyt en amoreuſe treckjes. Bij *Starter* heet dit *Knoffelen*, *Melis Thijsz* ſin. Ick ſon jou ſoo *koest'ren*, *knoffelen* en *behagen.* En *Bredero*, bl. 135, In *knoff'len*, in geltoey, in geylheijt en oneeren. *Cats* gebruikt *Handt-geſpeel*, I d. 563, c, veel *Tacke-leylens* en *handt-geſpeel* met Jongmans is van gelijken gansch bekommerlijck. A. S. *Cnucian* of *Cnocian*, pulſare, tundere. Vergel. *Junius*, *Cnoak*, *Cnuckle.* — Maar *Knuwckjen* heeft ook de beteekenis van *Kreuken*, *Kreukelen*, *ſommelen* of *ſrommelen*, knoeyen. *Waatze Gribb.* bl. 47, *Ho knuckſtu* mijn hoed ſo? Velen dezer W-W. met

KN beginnende zijn uit éène bron, gelijk die met *GN*. Zie *Gnuwjen*.

KOAGJEN, kaauwen, knagen, bijten. II Sneld. bl. XXXII. Bij zamentrekking is het *Koayen*, I d. 127; voor overdenken, overwegen, II d. 70. Zoo als *Stoke*, VII, 1170, *Dit woert kauwe*. Zie *Oer-koayen*.

KOACKENE, de keuken, I d. 1, 72. Elders vind ik *koken*. *Kil*. *Kokene*, *Keukene*, coquina, culina. *Hooft*, *Kooken*. *Bredero*, *Kooken* en *Koken*. A. S. *Cycene*. Het W-W. *Koaytsjen*, contr. *Kóytsen*, zie op zijne plaats. De OA schijnt hier, zoo in 't N-W. als W-W. ons OO te zijn.

KOAL, kool, brasica, I d. 66.

KOAL, eene kool, pruna, I d. 86. — *Koal-ljeacht*, kool-licht, I d. 58.

KOAM. kwam, I d. 1. II d. 46, 51, 81. Verl. Tijd van *Kommen*. Zie *Kaem*. *Koamer*, kwam er, I d. 14. *Bijdr*. van *Waasenb*. I, 151. *Koom*, kwam. Bl. 166, *Komen*, kwamen; Niet zonder gebrek, gelijk in dat anders zoo uitmuntend stuk meermalen wordt bespeurd.

KOARDE, koorde, I d. 51. *Baardt* bl. 155, de golden *Koorden* op sijn kleer.

KÓATER, een Kooter, een geringe kleine boer, die voor zich en zijn gezin een klein getal beesten weidt, I d. 88. Meerv. *Kóaters*. II d. 95. Men noemt dezen anders een *Heuker*, *Heukerboer*. *Baardt* evenwel bl 216 en 220, gebruikt dit W. *Heuker*, voor een Kruidenier in 't klein, institor. *Kóater* komt van 't A. S. *Cot*, *cota*, *cote*, casa, domus, een kleine boeren-hoeve. Vergel. *Hoeufft*, *Taalk*. *Bijdr*. *tot de Naamsuitg*. bl. 110, volgg. *Idsinga*. *Staatsr*. II, 228, die er echter mede verlegen stond. *Vaderl*. *Letteroef*. Maart 1821. No 3, Meng. bl. 128. en *Maerl*. III, Aanteek 15-19. — Voor een *gevangenhok*, *kerker*, gebruikt het *V. d. Veen*, bl. 176, Geboeid, sit ghij in donkre vuijle *Kooten*. Voor het *hol van een nachtuil*, dezelfde bl. 379, gelijk den schouwen uijl vlieght in de duysster *Koten*. — Dit woord gaat, in dezelfde beteekenis, door alle vocalen heen; men heeft toch: *Kaet*, *Keet*. *Kit*, *Kot*, *Kut*. Van den wortel *Ca*, enz. *holte* aanduidende.

KOE, kon, konde, I d. 4, 8, 10, 11, 15, enz. Verl. Tijd

van *Kinnen*. kunnen. *Y koene*, gij kondet, I d. 37. II d. 74.
KOE, kende, noverat, II d. 75. *Koene*, kenden, noverant, II d. 77. Verled. Tijd van *Kinnen*, kennen. Zie ald.
KOER, een korf, mand, I d. 126. Meerv. *Koerren*. *Waatze Gribb.* bl. 29, 32, ook *Koer*. Zie *Waasenb. Idiot.* in *Korf*.
KOETS-WEIJN, een koets-wagen, koets, II d. 79.
KOEZEN, de kiezen, II d. 76. Zie *Æster-koezen*.
KOEYTTEN, de kuiten. I d. 67.
KOKER, een koker, pijlkoker, I d 31.
KOLCKE, een kolk, afgrond, I d. 76, 113, 195, 200, 229. Meerv. *Kolcken*.
KOLPJEN, (vermoedelijk) *golven*, *golven opwerpen*. *Kiliaan* verklaart *kolp* door *finus aquæ*, *finus maris*. Zie *Oer-kolpjen*. En *gjealpjen*, *gjoalpjen*. Vergel. *Laurman*, kleine Taalk. Bijdrag. bl. 39, in *Kulppan*.
KOMMER, KOMMERE, kommer. I d. 110, 129. II d. 91. Zie *Jun.* in *Comber*. *Teuton. Cummer*. *Kiliaan*, *Kommer*, *Komber*.
KOMMEN, komen, I d. 1, 2, 3, enz Verl. Tijd *Kaem*, *Koam*. Zie ald. Deelw. *Kommen*, I d. 161. II d. 81. *Komne* en *Komn*, I d. 1, 85, 89, 158, enz. *Komste*, de komst, II d. 75. Zie *Æfkomste*, enz.
KOP, een kop, nap, II d. 95. Zie *Ypey*, geſch. der *N. T.* bl. 102. — In *Kopvol*, de *Burkery*, bl 27. — Maar *Kop*, voor *hoofd*, *Waatze Gribb.* bl. 54. *Bijdr. van Waasenb.* I, 161, 167. Vergel. *Ypey*, l. l. bl. 99.
KORT, ſchier, bijna, haast, I d. 99. *Waatze Gribb.* bl 30, 45, 61. — Kort, kortaf, I d. 157. Vergel. *Jun. short*. — *Korts*, ſchier, bijna, I d. 1, 45, 51, 57, 67, 71, 75, 78, 105. — *Korts*, kortgeleên, *Broer Corn.* II, 128. *Baardt*, 363. *Bredero*, 48, 490. *V d. Veen*, bl. 539. *Kamph. S. R.* 423, *zoo korts*. — *Corts*, flus, weldra, *Marnix*, *R. B.* fol. 6 verſo, soo als wij *corts* breeder sullen verclaren. *Bredero*, bl. 767. *Hooft*, *Ged.* 537, *op een kort*, weldra, flus. De *Burkery*, bl. 16, *Mei korten*, binnen kort. *Teut. Cortlick*, nijling, onlanx, laetſte, nuper, alias, noviter. *Bredero*, bl. 792, *Korteling*, d. i. kort geleden.
KORTTELASSE, een korte, breede sabel, of zwaard, I d. 202. *Kiliaan*, *Kortelasse*, gladius brevis et anceps. *V d. Veen*, Zinneb. bl. 10, of met het *Kortelas*, of ſpits geſlepen

ijzer. *Bredero*, bl. 201, Flucx haelt mijn *Kortelas.*

KOSSEL, KOSSELE, kostelijk, kostelijke, I d. 218, *Ho koss' le Koss'lijcke. Kosſel* leest men ook in de *Burkery*, bl. 19, en elders. — *Kostlijck*, II d. 93. *Kostlijckſte*, II d. 90. — *Kostel* wordt niet alleen in *Gelderland* en *Groningerland*, maar ook in *Friesland* en op meer andere plaatſen nog dagelijks gebruikt. Men vindt het reeds bij *Baardt*, bl. 32, 110. *Bredero*, bl. 135, 295, *Hooft Ged.* bl. 319. *V. d. Veen*, Zinneb. bl. 80. *Kamph. S. R.* bl. 75. *Teuton.* en *Kil aan. Kostelheid*, *Hooft*, *N. H.* bl. 161, 243. In de *Bijdr. van Waſſenb.* bl. 158, 160, 161, 168, *Koslijk.*

KOST, de kost, victus, II d. 112.

KOSTJEN, kosten, II d. 69, 93. *W. Gribb.* bl. 77. Verled. Tijd en Deelw. *Koſtte* of *Kostge*, II d. 66. *Waatze Gribb.* bl. 68.

KÓY, kooi, ſchaapskooi, I d. 24, 137. *Koay*, I d. 111.

KÓIJTSJEN, of KÓYTSEN, onz. kooken, branden (van liefde) I d. 21. Bedrijv. kooken, weekkooken, fig. verzachten, I d. 163. *Waatze Gribb.* bl. 56, *Koaytjen. Bijdr. van Waſſenbergh* I, 163, *Kookjen.* De K, en TS zijn wisselletters.

KRAEBJEN, krabben, kraauwen, I d. 37. II d. 50. — *Kraebbeljen*, (Verl. Tijd *Kraebbele*) overdr. ſlordig en ſlechtheen ſchrijven, II d. 50. *Waatze Gribb.* bl. 64, Der *krabbelde* hij meye fingers op lâns, hij *ſtreek* met de vingers, op de Luit langs.

KRAKEEL, krakeel, twist, I d. 58. Van *Kraken*, d. i. met eene *krakende* (donderende) ſtem zich laten hooren. In 't Gr. ἠχὴ φωνήν.

KRÂNZE, een krans, kroon, I d. 155. — *Kránzgjen*, kranſen, met een' krans verſieren, kroonen, I d. 153, II d. 91. Verled. Tijd en Deelw. *Kranzge*, I d. 130. — *Kranssjen*, (de S S ſtaat gelijk met Z hetzelfde, I d. 178. *Cats*, I d. 455, b. en elders, ook *Kranſen.* — Zamengeſt. *Kranzfriſeljen*, met een krans omhangen, bekranſen, I d. 89.

KRÉAGE, een kraag, I d. 49. En *Waatze Gribb.* bl. 15. In dien tijd waren de kragen in achtbaar gebruik. Verg. *Waſſenbergh Bijdr.* II, 9.

KREAM, een kraam, eene verzameling van kleederſtukken, tot pronk dienende, I d. 53. Men leze hier vooral *Cats*, I d.

Kriet, I d. 30. Doch in de Tegenw. Tijd vindt men ook, om 't Rijm, *Krie't*, voor *Krijt*, I d. 88, 98. Dit woord is met *Kriesschjen*, uit eene bron, namelijk de Natuur, want als natuurlijke kreeten zijn het klanknabootsende W-W. Zie *Grœyen*. Hiertoe behoort ook *Creyeren*, Juychen, jochlen, clamorizare, bacchari, tumultuari, *Teuton.* — *Kriéren*, *Krayéren*, proclamare, *Kil.* waarschijnlijk ook *kreauwen*. Zie ald. Een *oproeper*, heet hier *crieerder*.

KRIMPJEN, krimpen, inkrimpen, (van smart, aandoening, kwelling) I d. 43. *Maarlant*, II, 246, 27 en 29. En hem *vercrompen* al die lede.

KRINCKJEN, krenken, verzwakken, I d. 66. *Stoke* en anderen *Crancken*. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 172 en 370, Noot. *Maerl.* II, 389, 12, *Vercrancken*.

KRINGJEN, eigenl. kringen, kringen, kringen maken. Verv. in eenen kring zamenloopen, zamenrotten, op een dringen, II d. 99, 103. *Teuton.* op eyn *gekrijngelt*, in *Cirkelijng*. Zie *Weiland* in *Kringelen*, *Krinkelen*. Dit woord wordt in Friesl. nog zeer vaak gebruikt, voor *dringen*, *drukken*. *Junius*, *Thringe*, premere, coarctare.

KRIPPEN, kruipen, zeer langzaam gaan, I d. 54, 57, 154, II d. 103. Verled. Tijd *Kroep* (*kruwp*) Deelw. *Kroept*, *kroeppen*. *Waatze Gribb.* bl. 19, *Kruwpen*, gekropen. Thans zegt men *Ik kroep*, — *Ik kruwp* of *Kroap* — *Kruwppen* (*Kroeppen*) en *Kroept*. A. S. *Crijppian*. *Junius*, *Creepe*. *Teutonista*, crupen.

KRITSJEN, KRUYEN, sjouwen, voeren, vervoeren, overvoeren, I d. 90, 182. Op zich nemen, dragen, voeren, I d. 135, 136, 187, II d. 94. Men vindt *Het krat* en *kret* bij *Weiland*, voor 't achterstuk eens wagens. „In Noordholland (zoo gaat Dezelve voort) noemt men ook zoo de voorbank op een boerenwagen." Voor het *achterstuk* gebruikt *Hooft Ged.* 250, hetzelve: Geen goedtje bleef er, dat niet liever op het *krat* van schoone Doris waeghen zat. En bl. 253, 't Gezelschap – bezit de voorste banken; ghy koost het *krat*. Het woord *krat*, *kret*, beteekent eig. den *wagen* zelf, doch in gebruik, ook de *zitplaats voor* of *achter* op een' boeren wagen. Die nu dit wel wil onderscheiden zegt *voor-* of *achterkret*. Zoo doet men in Friesland. Hier in Zeeland zegt men *karrét* voor een melk of groensel-wagen, met één paard.

Karrétje voor een ſleekwagentje, daar men alles mede voortkruijt, zonder paard. *Karrooy* is hier een voertuig met twee wielen, éénen as, langen ſteel of ſtok, geſchikt ter vervoering van houtwaren, zonder paard. Wannneer men nu de Y met de D verwisselt, zou dit woord *Karrooy* overgaan in *Karrode* en dit bij zamentrekking in *Krode* en *Kroo*. En zie daar de zekere weg geopend tot den oorſprong des woords. De *Teutonista* heeft *Carre*, carruca. *Crade*, carre. *Craidwagen*, cirſum, moniga. *Libben ſen A. Ysbr.* bl. 40, *Karre — Karrebak*. *Bredero*, bl. 384, de *Kroo: Kruywagentje* voortkruyen — daar lagh de *Kroo*. Men heeft ook *Karros*, b. v. *Hooft*, *Ged.* 304. Ik zit in mijn *Karros*. — Het Frieſche *Króde* of *Kroade*, is het zelfde met *Karrooy* dat hier, en met *Craide*, *Crade*, dat bij den *Teuton.*, of *Kroo*, dat bij *Bredero* voorkomt. En van dit *Kroade* of *Króde* komt weder het W-W. *Kroadjen*, krooden, krooijen, kruiden, kruijen; vervolg. brengen, voeren, I d. 108. *Kiliaan*, *Krodewagen*, i. kruy-wagen. Men heeft dit woord gedurig bedorven en verbrod; dan is het *koorde-wagen*, dan *korte-wagen*. Zie *Kil.* volkomen naar waarheid zegt *A. de Rooi*, Mengellt. bl. 9, *Koorde-wagen*, beter *Krodewagen* Vergel. *Junius* in *Cart.* *Waſſenb. Idiot.* in *Kroode*. Zie *Cret.* Aanverwanten zijn het Lat. *Carrus* en *Currus*. Het Franſche *Char*, *Charıot*, *Charette*, *Charrier*, *Charroi*, *Charrue*. Ik heb heb hier, mijnen eigen' weg gaande, den waren grond dezer woorden, zoo ik meen, ontdekt: de lezer oordeele. *Karremennen*, gebruikt onze Dichter van *Phaethon*, *Berigt* bl. XXVII.

KRJUES, eig. een kruis, I d. 210. (V. d. *Krjueschjen*, aan 't kruis nagelen, ibid.) — Vervolg. verdriet, kwelling, ellende, I d. 114, 135. *Krjuesgjen*, kwellen, verdriet en ſmart veroorzaken, I d. 14. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 104, *Junius* in *Cross*.

KROADJEN, kruyen. Zie *Kritsjen*.

KROANE, eene kroon, koningskroon, I d. 19, II d. 96, 97, 99. — *Kroanjen*, kroonen, Deelw. *Kroane*, I d. 190, II d. 97. Zie *om-kroanjen*. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 154, *Kroenen*. Vergel. *Junius* in *crown*.

KROES, een kroes, beker, I d. 105, 125. Zie *Weiland*.

hair, I d. 55. *Krol-herede*, krulhairig, voorr. bl. XIII. Zie *korte Aanteek.* bl. 118, volg. *Krol*, *Krul*, *Kroes*, *Kruis*, zijn uit eene bron. In Friesl. gebruikt men *Kroes* voor eptig, net, pronksch, luchtig, ſchier even als *Krol.*

KROM, KROMME, niet regt, I d. 64. De wey is *krom.* Fig. krom, verdraaid, verwrongen, I d. 54. 59, 66, 102, 155, 158, 181, 190. — *Krom*, Bijw. van den weg af, b. v. *wanneljc*, I, 118. Zamengeſt. *Kromme-mizgong*, verkeerde weg, afwijking van 't regte pad, Ibid. — *Kromjen*, krommen, buigen, I d. 181.

KROMMELJEN, kruimelen, aan kruimels wrijven, II d. 42. Deelw. *Kromle.*

KROPPE, de krop, fig. het gemoed, I d. 162. — *Kroppjen*, het gemoed vol maken, ſmart veroorzaken, II d. 64. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 135, vleesch *croppen* in den levendigen balg, d. i. *verſlinden*, in den balg ſlaan. *Ledenſt.* bl. 56, Benje *krops*, of benje kriegel? d. i. trotsch.

KRUWCK, een kruik, I d. 76. *Junius*, *Crouk.* Bij ouds ook *Stoop.* Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 189, 190, Noot. Hier van is nog over *een ſtoop wijn*, enz.

KRUWD, kruid, gras, I d. 3de Sneld. bl. XXXII, 2, 54, 56, 73, 93, 175, 207, II d. 91. *Maerl.* I, 22, 223 I. 23, 18, *crude.* Het verkleinw. *crudekine*, voor geneeskruid, Idem, II 227, 218. *Cruderen* (zoo leze men) voor *ſpeceryen* Idem, II, 157, 10, die II, 158, 39, genoemd worden *ſpecie.* Onze Dichter gebruikt *kruwd* ook voor *buskruid*, *buspoeder*, I d. 76.

KRUWNE, de kruin, I d. 175, 207. *Maerl.* III, XXIX, 126, *Crunem Jun. Crown.*

KRYEN, krijgen, I d. 8, 10, 11, 57, 43, 68, 96, 123, enz. *Ick kry*, *y krye*, of *du krijggeste*, *hij kryt*, of *krijgget* of *krigget.* Zie ald. Verl. Tijd en Deelw. *Krijgge* en *Krigge.* Zie ald. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 153, 156, 158, 160, *Kree*, bl. 154, 157, *Kreen.*

KRYOELJEN, krioelen, krielen, wemelen; leven, I d. 208. De verled. Tijd *Kryoele*, wemelde, leefde, I d. 224. *Hooft N. H.* bl. 353, *Kryoelen* en woelen. Bl. 367, zoo woeld' het en *krioeld'* het door ſtraaten en ſteeghen. *Bredero*, bl. 614, Laet ons t' ſaem vrolijck zijn, dat het van vreught *kryoele.* V. d. *Krioel-blije*, *bredero*, bl. 52. *Jonctijd*, R. O. bl. 102, Die noch in 's moeders buyck *kryoelt*, die noch in

's Vaders lenden woelt. Zie *Krielen.*

KUNST, kunst. II d. 104. *Kunste*, II d. 105. — *Kunst-glans*, kunst-glans, I d. 88. Zie *Kinst* in *Kinnen.*

KUNDIGJEN, *Teuton. Kundigen*, in *apenbaren.* Zie *Forkundigjen - Uwtkundigjen.*

KUWCKE, koek, II d. 59. *W. Gribb.* bl. 29, 47, 48, *Koecke.*

KUWLLE, een kuil, I d. 30, 48, 77, 142, II d. 103. *Kuwl*, I d. 94, 98, 107. Meerv. *Kuwllen. Bijdr.* van *Waasenb.* I, 153, *Kullen.*

KUW, een koe. I d. 69. *Junius*, *cow*, vacca. Gen. *Kuws*, I d. 74. Meerv. *Ky*, I d. 21, 57, 65, 79. *Junius*, in *Quie.*

KUWPPER, een kuiper. Fig. een bedelaar om een ambt, ambitiosus, I d. 48. *Kuwppjen*, kuipen; dingen naar een ambt, ambire munus, I d. 1, 58, 71. Vergel. *Burman*, aanm. I, 22. *Weiland. Junius*, *Hoop* en *Cowpe. Baardt*, bl. 227, wanneer het op een *kuijpen* gaat. Dezelfde gebruikt ook *Bekuipen*, Ledenst. bl. 103. Vergel. *V. d. Veen*, bl. 227, *Heemskerk*, bl. 239 en elders. Wat *Kuipen* voorheen was, en hoe men, bij 't stemmen van Grietslieden, enz. te Leeuwarden in de herbergen, de boeren aanriep, hun drank en spijs voorzettede, om hunne stem te gewinnen, is elk reeds van elders bekend, en deels ook kenbaar uit het eerste Gedicht, I d. 1, enz.

KUWSCH, KUWSCHE, kuisch, eerbaar, II d. 65, 66.

KUWZE, het minnewicht, Cupido, I d. 31. Dit woord schijnt met *Kooſen*, lieſkozen, (*Kil.* Blandiri, adulari) in verband te staan.

L.

LAEBBJEN, labben, klappen, snappen; lasteren, I d. 103. *Krul. Amst. Linde*, bl. 289, Phyllis acht geen *labben* en gekal. Vergel. bl. 288, *Labbekacken* overal, snorcken met een vuijl gekal. *Kiliaan*, *Labben*, i. klappen. Id. *Lábberen* vana loqui, blaterare. *V. d. Veen*, bl. 219, en *Bredero*, bl. 21, *gelab. Labbekack*, een babbelaar, lasteraar, *Bredero*, bl. 16, 319, 341, 737, voor *Labbe-kaeck*; en *Labbekaecken. — V. d. Veen*, bl. 274 maakt van *Labben* een

eigen naam: Noch 't geſnap van *Leentje Labben*. *Lab* voor ſnapper of ſnapſter, Idem, bl. 278, wat *lab* ſoo koen om dit rontom te ſlooten. — *Labbey*, eene ſnapſter, door *Baardt*, bl. 362 tot een eigennaam gemaakt: Madame *du Praet*, ende *Juffer Labbey*. V. h. weder het L-Fr. *Labbeiskjen*, dat voorkomt in *'t Libben ſen A. Ysbr.* bl. 3. Vergel. *Junius* in *Quail*, en *Weiland* in V.

LAECKJEN, lagchen, I d. 11, 53, 100, 227. Verled. Tijd *Laecke*. I d. 30, II d 64. *W. Gr. Brill.* bl. 30. In de *Bijdr.* van *Waſenb.*, I, 164, *jemmela kje*. De verl. Tijd was oudtijds *Loeg*, b. v. Geneſ. XVIII, 12. *Hooft Ged.* bl. 65. Vergel. *Cugnett*. *Bijdr.* bl. 325, Noot. Het ſchijnt in verbindtenis te ſtaan met het Eng. *Lake*, ludere; en het M-G. *Laikan*, exſultare. Zie verder *Weiland*.

LAEYTSEN, en LAEYTSJEN, hetzelfde woord als het vorige met verwisſeling van K en TS, I d. 20, 25, 59, 90, 126, 164, 165, 175. — *Laeyts*, een lach, gelach, vreugd, I d. 8, 61, 99, 159, 169, 179, 192. Zamengeſt. *Laeytsrijck*, vreugderijk, vreugdevol, vrolijk, I d. 171. — *Laeytswijt*, een die wit lacht, d. i. zeer innig vrolijk, (vergel. hier I d. 11, o du *laeckeſte* ſo wijt.) I d. 203. — *Laeyts-wille*, een lagchend genoegen, vermaak, vrengde, I d. 221.

LAEDEN. laden. Zie *Oer-laeden*.

LÆF, laf, bloode, kleenmoedig, I d. 125. Zamengeſt. *Læſ-lef*, zoo bloode dat men voor 't ritſelen van een blad vlicdt, I d. 209. Zie *Lef*.

LAEY, lag, leide, jacebam, jaciebam, I d. 15, 30, 31, 35, 87 94, 133, 154, 173, 211. II d. 71, 72, 75. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* *Looi*, bl. 167, 168. Verled. Tijd van *Lizzen*, *liggen*, en *leggen*, jacére et ponere. Zie ald.

LAEM, een lam, I d. 21, 22, 95, 154, 210. Meerv. *laemmen*, I d. 140. — *Laem* is ook een vleiwoord, *zwiete Laem*, I d. 3. *Starter*, bl. 41, b, *ſoete lam*. Verkleinw. *Lámcke*, I d. 3, 52. II d. 62. *Laemke*, I d. 8. — *Liemm'reherder*, een ſchaapherder, I d. 173. — *Laemme-dons-traep*, een lammer-dans-getrappel, I d. 139. Cf. *Junius* in *Lamb.*

LAEM, LAEMME, lam, lamme, I d. 54, 111, II d. 57, 90. *Laemme ljea*, I d. 54; lamme ledematen, *Baardt*, bl. 191. *Aſegab.* Lom. *Junius*, *Limp*, claudicare. *W. Gribb. Brill.* bl. 4, *Laam:* de Tegenw. ſpelling.

LAEMPE, eene Lamp, I d. 56. *Junius*, *Lamp.* Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 102. *Maerl.* II, 341, 62, *Lampte.*

LAEPE, eene lap, I d. 35, 174. — *Laepjen*, lappen; aanvullen, I d. 57.

LAERDIG, flaauw, flap, fletsch, lafhartig, I d. 198.

LAESJE, (o) helaas! I d. 41, 42, 43, II d. 66, 76, 101. Bij de *Ouden* ook *Allaes*, vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl 326, Noot. *In laesje* is ook in Friesl. een lafaard, een lafbek, een durfniet.

LAET, leidt, I d. 75, 106, 107, 124, 163, 217, 225, alwaar het is voortbrengt, enz. Verled. Tijd, *Laet'*, leidde, I d. 188. Deelw. *Laet*, geleid, II d. 75, 79, 81, 92, 101. Van het W-W. *Lieden.* Zie ald.

LÂN, Land, een land, het Land, I d. 41, 46, 52, 56, 58, 60, enz. gen. *Lâns*, I d. 87, 90, 94, enz. *To lânne*, te lande, II d. 90. *Fen lân to lanne*, van land tot land, I d. 91. Meerv. *Lânnen*, I d. 25, 99, 106, 137, enz. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men *laand*, *laanden.* — *Lânst*, landgenoot; landsman; vriend, vriendje, (als behoorende tot de vleiwoorden) 2de Sneld. bl. XXXII. I d. 62, 68. *Starter*, *Jan Soetek.* bl. 7, Maar wat benje voor een *langst?* *Idem*, *Melis Thijsz*, bl. 1, Die lieffelijke *langst.* *V. d. Veen*, bl. 55, Een wacker *lanst.* *Hooft Ged.* bl 257, Die braeve *lanst.* *Bredero* gebruikt *Lanst* en *Langst* zeer dikmaals, b. v. bl. 171, 270, 305, 347, 422, 711, 774, 801. Als mede *Lansjen*, bl. 344, 755. En *Lanſert*, bl. 678, 751. *Cats*, I, 520, b. en 555, a, *Lantſert.* — Zamengeſt. *Lân-aerde*, Landgenooten, van den zelfden Landaard, populares, voorr. bl. XXX. — *Lânzdouwe*, Landouwe, I d. 95, *Heemskerk.* B. A. Narede. — *Lân-frouw*, landvrouw I d. 1. — *Lân-frije*, 't land bevrijden, verlosſen, I d. 91. — *Lân-fijnne*, Landsvijand, I d. 74. — *Lân-geanne*, algemeene land-vreugd, I d. 1, 80. II d. 81. Zie *geanne.* — *Lânz-heere* of *Lân-heare*, Land-heer, I d. 1, 3, 4, 67. — *Lân-heeren*, 's Lands-heeren, vorsten, aanzienlijken, principes, proceres, I d. 71. Bij *Stoke* vindt men *Lantsheren*, I, 9 en 81. *Maerl.* I, 111, 26, en I, 311, 6. *V. d. Veen*, bl. 419. *Landtheer* wordt Graaf Floris V genoemd bij *Hooft Ged.* bl. 75. Daar tegenover ſtaat *Lants-*

knechten, dat men dikmaals vindt voor *krijgslieden*, milites, b. v. bij *Marnix R. B.* fol. 34, verſo; Vergel. *Idſinga*, *Staatsr.* I, 62, 86 volg. — *Lânz-ljoe*, landslieden, I d. 231. *Lânz-ljue*, voorr. XXX. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 151, *Laandlie.* — *Lân-minſche*, een mensch die op 't land woont, (T. K. *een Landman*) II d. 95. — *Lân-predikant*, een land-predikant, II d. 50. — *Lân-reiſe*, eene landreis, II d. 85. — *Lân-rinner*, een landlooper, II d. 64. — *Lân-ſchip*, een landschap, II d. 115. — *Lân-ſted-ſeetwangs lock*, het geluk van land-ſtad-en zee te bedwingen, I d. 190. Dit behoort weder tot de gemaakte woorden; gelijk trouwens deze aanhef voor den 1 Psalm, over het geheel, niet vrij is van brommend te wezen, en merkelijk verſchilt van de eenvoudige gedichten van onzen Dichter. — *Lân-ſiet*, Landzaten, I d. 174. *Kamph. S. R.* IV deel, bl. 19, Trouw *landſaat.* — *Lân-wrigge*, een landplager, dwii geland, II d. 115. Zie *Wrigge.*

LANG, LANGE, Lang, I d. 4, 55, 67, 73, 74, enz. *Langer*, I d. 41, 62, 98, 205, enz. *Langre*, II d. 114. — *Lânz*, langs, I d. 15, 35, 47, 51, 60, enz. *Lânze*, langsde, I d. 5, 11, 51, 52, enz. — Zamengeſt. *Lang-beriedig*, lang van beraad, lankmoedig, I d. 118. — *Lang-doerjende*, langdurig, II d. 86, 88, 90. — *Lang-ſtuwnig*, langſtondig, langdurig, I d. 197. — *Lang-ſchoncke*, langbeenig, II d. 95. — *Langſom*, *Langſome*, langzaam, II d. 74, 86. — W-W. *Langjen*, verlangen, exſpectare, voorr. XXXII. I d. 194. II d. 47, 48, 61, 87, 99, 110, 115. *Ons langter na*, *Maarl.* II, 453, 59. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* 505. Noot. — *Lang-halzjen*, reikhalzen, verlangen, I d. 91, II d. 44, 47, 80, 115. *Langst* voor *verlangen*, *begeerte*, is nog in bloeijend gebruik.

LASTERJEN, lasteren, kwaadſpreken, eerrooven, I d. 97, 98, II d. 94. — *Lastre-werjdjen*, in den laster uitweiden; hatelijk lasteren, I d. 220. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 86. Noot. *Lachteren* (zegt *Bilderdijk*, *Taal* en *Dichtk. verſch.* III, 16) is een frequentativum van during tevens en herhaling, van *laken.* Hetzelfde was reeds te voren gezegd door *Ypey*, *Taalk. aanm.* bl. 50. *Kamph.* gebruikt *Laster-reden*, *S. R.* bl. 434, en *Ps.* bl. 279 *Teuton. Lacken*, lastren.

LAVEARJEN, lavéren; varen, I d. 75. — *Zwemmen* (van den Walvisch) I d. 208. *M. Stoke*, VIII, 67, *Loverende*

recht in den wind. Zie voorts *Weiland.*

LAUWRIEREN, laurieren, II d. 62.

LAUWJEN, (looven); prijzen, roemen, I d. 107. — *Looven, beloven,* I d. 38, V. d. 't *Lauwe,* 't beloofde, de belofte, fides, I d. 104. — Geloof, I d. 132. *Hamconius* in Fris. fol 79. *Suobbe Lauwe,* i. c. Punica fides. *Aſegab.* bl. 27, 159, *Lawa, Lewa, Lowia,* ſchatten; bl. 37, *lowa,* beloven. *M. Stoke,* IV, 1036, *Lovede,* beloofde *Teuton. Laeven,* prijſen, laudare. *Laeven gayde,* enz. vovere Deo. *Laeven, gelaeven,* promittere. *Gelaifte,* ſponſio. *Gelaefte,* promisſio. *Kil. Loven.* Zie *Leauwjen.*

LAUWGJEN, laven, I d. 164, 174, 207. Verl. Tijd *Lauwge,* I d. 175. Deelw. *Lauwge,* I d. 208. *Teuton. Laven,* ergwikken, feucken, refocillare. — Zamengeſt. *Lauwgwiet,* laafnat, lafenis, I d. 83. — *Lauwg-fied-wiets oerfloede,* overvloed van lavend-voedend-vocht, I d. 73. *Laaflijk vocht* en milden watervloed, *Kamph. Psalm.* bl. 319.

LEAD, lood, I d. 205. II d. 92. Een lood gewigt. In *Hindelopen* en ommeſtreken *La.*

LEADS-MAN, een loots, II d. 72.

LEAF, een loof, lover, blad; bladzij, I d. 89, 102. Meerv. *Leaven,* bladen, II d. 107. Hiertoe behoort *Læf-lef,* zie voren. Vergel. *Junius* in *Leaf. Bredero,* bl. 59, en *Hooft, Ged.* bl. 162, *Lof. Loover,* voor een kleinigheid, *Hooft, Ged.* 173.

LEAG en LEAGE, loog, laey, vlam, vuur, brand, I d. 25, 26, 93, 157, 219, 227. *Læge,* II d. 66. — *Lægjen,* vlammen, branden, II d. 81. *Leagjen,* I d. 229. Zie *oplægjen. Wisp'-leagjen. Loga,* flamma, II d. 18. O. F. W. *Logha.* Nog bekend in Fr.

LEAGE. cene laag, lage, inſidiae, I d. 102, 220. — *Læge,* I d. 66, II d. 99. *Leaghje,* een laagje, inſidiuncula. I d. 51. Zamengeſt. *Mock-lægen,* bedekte lagen, II d. 89. — *Leagloeren,* uit eene hinderlaag beſpieden; belagen, I d. 98, 145.

LEALCK, leelijk. I d. 161. *Hooft, Ged.* bl. 73, van opzicht *Laelijk. Huijgens,* bl. 594, ſoo ſtænewe mekær niet *Leâlicke* ter kuſ. *W. Gribb. Brill.* bl. 60, *leeltz.* Bl. 16, *Leelts.* Bl. 71. *Leeltje.* In andere ſtukjes vind ik *Leelck;* maar in de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 156, *Lelck,* Bl. 152,

Lelkheit. Bij *Maerl.* II, 196, 38, *Lelicheit.* — *Leelijckheêd*, verachting, *Clignett*, *Bijdr.* bl. 326, Noot. Zie *Lilck.*

LEAN, LEANE, loon, I d. 66, 106, 169, 182. II d. 92, 116. — *Leanjen*, loonen, beloonen, II d. 92, 105. Verled. Tijd *Leanne.* Deelw. *Leane.* Op de ſpelling der *Bijdr.* van *Waſenb.* kan men zich hier, gelijk elders, niet geheel verlaten. Men leest daar, I, 140, *Læen* en *Leæn*; doch I, 156, *loon.* In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 25, vindt men een fraai W-W. *Æſ-leanjen*, na 't geven van de huur, zijnen bediende wegzenden, uit den dienst laten gaan. Dit woord, nog in gebruik, heeft over het geheel de nadrukkelijke beteekenis van *iemand zijn verdiende loon geven*, meest al in eene kwade beteekenis voor *ſtraffen*, *afroſen*, *tuchtigen.*

LEAN, eene laan; een weg, pad, opweg naar eene boere-woning, I d. 9, 11. *Kiliaan*, Laen, diverticulum, viculus. Vergel. *Junius* in *Lane.*

LEARDE, een ladder, ledder, leer, II d. 74, 98. *W. Gribb. Brill.* bl. 19, *Leerde.* Zoo wordt bij onzen Dichter, II d. 6, gezegd, dat het woord *leerde* geen' tweeden N-val heeft: nec enim, (ait Grammaticus) dicimus de *Leerdez treppen.*

LEARRE, liever, potius, I d. 41, 42, 44, 48, 63, 69, 158, 166, enz. In *W. Gribb. Brill.* bl. 9, leest men *lære*, doch beter ware *laerre*, welk laatſte volgens de gewone ſpelling van dat boekje overeenkomt met ons *Learre.* Trouwens zoo moet het worden geſpeld, want het is bij inkorting voor *Leavere*; en daarom leest men ook in de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 157, 159, 168, *Lauwer*, dat meer overeenkomst heeft met dat van G. J. *Ljeauwer.*

LEAT, een loot, ſurculus, I d. 69, 132. *Ængelier-leaten*, II d. 60. *Teuton. Laide*, ſprute van en boom, palmes, propago. — *Leat-ſjetten*, looten ſchieten, pullulare, I d. 164.

LEAUWJEN, gelooven, credere, I d. 2, 12, 32, 40, 41, 49. II d. 110, 112. *Hooft. Ged.* bl. 177. *Cats*, I, 249, a, *Bredero*, bl. 537, 548, *Looven.* In de *Bijdr.* van *Waſenb.* bl. 162, ik *leeuw.* Bl. 152, *leeuwde.* Zie *Laauwjen* en *Ljeauwen.*

LEAZ, LEAZE, loos, looze, callidus, astutus, I d. 24, 61, 66, 227, 230. II d. 64. enz. Dikwijls vindt men het achter andere woorden aangelascht, b. v. *Gea-leaze*, I d. 73.

Rest-leas, I d. 74, enz. — *Leazjen*, loos en afgerigt noemen, I d. 70. Zie de *korte Aanteek.* ald. waar ter plaatze men voor *en 't ander* SPELT, vooral moet lezen: *en 't ander* PELT. Vergel. *Bostjen*, *Stomjen*, *Huisen*, en *Hoven*, O. F. W.

LEAZE, eene leus, leuze, loze, tessera, I d. 213.

LECK, lek, vol gaten of scheuren, rimosus, futilis, I d. 78. In afkomst staat dit woord gelijk met het volgende.

LECK, een lak, gebrek, vout, I d. 51, 68. *Teuton. Lack*, gebrek. En zoo ook *Cats*, I, 287, b. Eng. *Lack*. Zie *Junius*, *Leck* voor *schimp*, in de O. F. W. bl. 392. *Lac*, voor *nadeel*, *Maerl.* I, 204, 61. Sonder *leck* of *gebreck*, *Martena*, Ann. voorr. bl. 3. Zie in vergel. *Wassenb. Bijdr.* I, 21. *Ypey*, Taalk. aanmerk. bl. 44, vooral bl. 50. *Laecken*, (staat daar) is minuere, consumi, verminderen, verteeren. — *Leckjen*, laken, misprijzen, voorr. XXX Deelw. *Lecke*, gelaakt, I d. 104.

LECKEN, laken, (pannus laneus, *Kil.* quem videas, quaeso) I d. 52, II d. 92. Zie *Reascher-lecken*. *Junius*, *Lake*.

LECKER, LECK'RE, lekker, delicatus, I d. 87. Cf. *Junius* in *Lick* et *Relish*.

LEDIG, LEDIGE, ledig, ijdel, II d. 71. In de *Burkerij*, bl. 35, leest men *Liddig*, beter naar de tegenw. uitspraak. — Bij zamentrekking *Leeg*, *leege*, ongevuld, ijdel; werkeloos; zonder geschenk, I d. 9, 182. II d. 59. *Leeger*, compar. *ijdeler*, II d. 105. *Marnix* heeft echter met eene E, *Lege dagen*, R. B. fol. 118, verso. *Leeg*, voor *onbeladen*, *onbelast*, *Bijdr.* van *Wassenb.* I, 167. Wegens *Ledigbaar*, *Leegbaar*, vergel. *Siegenbeek*, Proeve v. d. Ilias, Aanteek. bl. 100. Zie *On-leeg*.

LEED, leed, verdriet, smart, I d. 94, 171. *Lee*, I d. 187, 202. Zie *Moard-lee*. — *Het iz mij leed*, het deert, verdriet of berouwt mij, I d. 44. — *Leet hebben* voor *verachten*, *M. Stoke*, III, 804. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 14, Noot. — *Leit* voor *verdriet*, *nadeel*, *M. Stoke*, VIII, 670, verg. *Clignett*, l. l. bl. 207, Noot. — *Leed* voor *rouwe*, *Wassenb. Idiot.* — *Lede doen*, leed toebrengen, *Clignett*, bl. 117. Noot. *Lede hebben to hem*, leed of verdriet hebben over hem, *M. Stoke*, IV, 84. — *Leed*, Bijv. N-W.

men den Grave *lede* gaste. *Clignett.* bl. 198, Noot, *Te leder*, te onaangenamer. Onze Dichter gebruikt *Leedſte*, voor *verachtſte*, I d. 132. Zamengelt. *Leedwezzen*, leedwezen, tegenzin, verdriet, II d 66, 89, 113.

LEEG, laag, I d. 84, 187, 206, 216. II d. 96. — *Leegte*, laagte, I d. 191, 196. *Leegtme*, idem, I d. 147. *Junius Low.*

LEER, of LEERE, de leer, doctrina, I d. 116, 131, 200, 229. — *Leare*, I d. 48. *Learaer*, een leeraar, zie *Stedlearaer. Maerl.* II, 449, 13, *Leerrer.* — *Leeringe*, Leering, I d. 89. — 't W-W. *Leeren*, leeren, docere et discere, I d. 40, 71, 88, 106, 114, 128. II d. 104, enz. Verled. Tijd *Leerde*, Deelw. *Leerd*, II d. 113.

LEF, laf, flaauw, moedeloos, bloode, I d. 5, 26, 228. *Kamph. Ps.* bl. 94. *Laf* en *ſlof.* Idem, bl. 546, *Laf* en zwack. Idem *Ps.* bl. 279, *Laf* en ſlap. *Bredero*, bl. 693, b, *Laf* en lam. Idem, bl. 694, b, Maar den beroofden naeckt en *laf. J. H. Krul, Diana*, bl. 17, fin. moedeloos en *laf.* — Onze Dichter gebruikt het ook voor *moede*, *vermoeid*, *loof*, (gelijk men nog in Noordholl. zegt.) I d. 184, 211. *Baardt*, bl. 297, *Laff* en van de reijs vermoeijt. — *Loof*, *Bredero*, bl. 85, Haer *love* macke leen met koelte fris beſproeit. Idem, bl. 246, Haer breijdel ben ick *loof.* En zoo ook bl. 300, 305, 529. *Hooft Ged.* 106, *Laffe* leden. Idem bl. 165, *love* leden. Maar voor *ſnakeloos*, Idem, *Ged.* bl. 177, *Laffe lekkernijen.* — V. h. *Lafferij*, Laflhartigheid, lafheid. Idem, *Ged.* bl. 580, Goedheid zonder *lafferij.* — Een *Lafbeck*, *Bredero*, bl. 777.

LEFFJEN, leffen, klappen, ſnateren. *Kiliaan*, *Laffen*, *leffen*, i. klappen, garrire, loquitari. *Leffen*, garrire. Het frequentat. *Leffeljen*, leest men in *Waatze Gribb. Brill.* bl. 51, Uws buwrmans feijut woe ſo hette meij mij *leffelje*, d. i. een zot, laf praatje houden; gekſcheeren, boerten, maljagen. *Baardt*, bl. 263, Men kust, men *leffelt*, waar men gaet. Bl. 294, Hij ſoent, hij *leffelt* en hij drinkt. — V. d. *Leffelij*, *Baardt*, bl. 122, Oft ander wulpſe *Leffely.* — V. d. eindelijk 't zamengelt. *Ljeaf-leftjen*, liefkozen, dat veelal bedorven en in *Liff-leffjen en Lif-laffen*, is overgegaan Zie ald.

LEGER, een leger, armee, II d. 92. Meerv. *Legers.* — *Le-*

gerjen, legeren, zich legeren, ſcharen, I d. 199.

LELIJ, eene Lelie, lilium, II d. 5, 6, 8, 10. Genit. *Lelyz.* Meerv. *Lelijen.* In de *Bijdr.* van *Waaſenb.* I, 146, *Leeljen*, naar de Tegenw. uitſpraak.

LELLJEN, lellen, lallen, λαλιζειν, I d. 24, 121. Dit woord gaat door alle vocalen heen: *Lallen*, *lellen*, *lillen*, *lollen*, *lullen.* Zie *Lilljen.*

LEPPIL, een lepel, cochlear, II d. 5, 6. Genit. *Leppils.*

LESCKJEN, lesſchen, (den dorst) I d. 220.

LEST, een last, pak, onus, I d. 5, 59, 84, 110, 120, enz. — *Scheepslast*, I d. 78. — *last*, *bevel*, I d. 119, 137, 153. Meerv. *Lesten*, I d. 59, 62, 77, 112. — *Lestig*, *lastig*, *beswaarlijk*, *drukkend*, I d. 135. II d. 111, 116. — *Lestig*, Bijw. geweldig, zeer, I d. 133. — *Lestlijck*, lastiglijk, zeer, I d. 32. — *Lest-lef*, lastmoede, drukmoede, wanneer men den druk of de verdrukking moede is, I d. 211.

LESTEN, lusten, aangenaam zijn, welgevallen, juvare, libére, I d. 7, 29, 53, 163, 190. *Junius* in *List.* *Het lust mij niet aan* — *Hooft*, *N. H.* bl. 396.

LEST, LESTE, laatst, laatſte, I d. 41, 42, 43, 44, II d. 48, 65, enz. *Op 't lest*, op het laatst, d. i. naderhand, I d. 12. — *Lest*, onlangs, laatstleden, I d. 173, II d. 45. — *lesten*, idem, II d. 59. *W. Gribb. Brill* bl. 41. — *Lestſchreauwne*, laatstgeſchrevene, II d. 49. De ſuperlat. van 't volg. w.

LET, laat, ſpade, ſero, I d. 8, 15, 55, 56, 57, enz. *To let*, te laat, I d. 3, 6, 64. *Oon lette juwn*, aan den laten avond, I d. 208. *Lett' juwns*, idem, (genit. abſol.) I d. 219. *Traghe en lat. Maerl.* II, 395, 137. *Junius*, *Late.*

LETTEN, beletten, verhinderen, I d. 40, II d. 67. — beperken, bepalen, paal en perk ſtellen, cohibere, I d. 195. — deeren, hinderen, nadeel doen, leed doen, I d. 23, 62, 199. II d. 59. *M. Stoke*, VII, 648. — V. d. *Letſel*, beletſel, verhindering, II d. 48. *Lette*, *M. Stoke*, II, 70. *Maerl.* II, 436, 54. — *Letten*, voor *talmen*, *ſammelen*, *M. Stoke*, VII, 570. IX, 212. — *Letten aen goedt nocht bloedt*, *Hooft*, *Ged.* bl. 586. Staat met het vorige woord in verbindtenis en maagſchap, en beteekent eigenl. *tardare.*

LETTEN, opletten, acht geven, I d. 13, 113, 131, 200.

LETTER, of LETT'RE, een letter, I d. 90, 193. Meerv. *Lettren*, *letteren*, *letters*, I d. 51, II d. 52, 54, 57. — Zamengeſt. *Letter-kreſt*, letterkracht, d. i. letters krachtig genoeg om uit te drukken, wat ze moeten uitdrukken, voorr. XXXI. — *Letterſpjealdinge*, letterſpelling, ſpelling, voorr. XXVIII. — *Letter-wille*, lettervreugd, d. i. het genoegen, dat men uit het lezen van een Gedicht ſchept, I d. 83.

LEUGEN, een leugen, logen, I d. 158. Meerv. *Leugens*. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 155, *leugnen*. Zamengeſt. *Leugen-ſpreken*, logen ſpreken, liegen, I d. 128. *Kamph. Ps.* bl. 100, *Leugen-flikkers*. *Teuton. leunen*, (misſchien *leugnen*) verzaken, negare. *Junius*, *Lie*, mentiri. Zie *Ljeagen*.

LEUNJEN, leunen, ſteunen; zich verlaten, I d. 129. *Teuton. loenen*.

LEYT, ligt, jacet, I d. 2, 50, 51, 92, 100, 102, enz. *Leyt oere heap*, ligt over hoop, is in verwarring, I d. 62. — *Leyt*, legt, ponit. I d. 72, *ſijn libben leyt*, vitam agit. I d. 102, *leagen leijt*, inſidias ponit, ſtruit. Dikmaals is dit ſchier een ſtoppelwoord, b. v. *Hooft*, *Ged.* 279, *Ik leg te maken*. *Cats*, I, 33, b, *Leyt* en *vroet*. — *Leyſte* in *ſloytest*' hier dijn liet, I d. 9, gelijkt er wel iets na. — Deelw. *leyd*, gelegd, I d. 214, II d. 79.

LEZZEN, lezen, I d. 36, 62, 89, 90, 91, 92, enz. Verled. Tijd *liez*, las, I d. 83. *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 17. Deelw. *Lezzen*, II d. 46, 54. — *Lezzer*, een lezer, Meerv. *Lezzers*, voorr. De *Burkerey*, bl. 1, *Læſer*, het welk nader aan de tegenw. uitſpraak is; het naast is *Læſer*. Zie *Junius*, *Leaſe*. — *Lez-wirdig*, lezenswaardig, II d. 51 — *Læxem*, een les, lesje, *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 85. V. d. *In læxem oplezze*, iemand de les oplezen.

LIBBEN, het leven, I d. 5, 8, 17, 18, 22, 25, enz. Genit. *Libbens*, I d. 100, 106, 124, enz. Meerv. *Libbens*, I d. 42, 43. — *Libbens-gong*, levensloop, I d. 125. *Libbens-fluwne*, levensſtond, levenstijd, levensdagen, I d. 133, 198. Men kan hier weder niet af op de ſpelling van *W. Gribb. Brill.* want bl. 78, leest men *Libben*, gelijk bij G. J. Doch bl. 40, en 66, *leven*. Trouwens thans is *Leven* ook al in Friesland doorgedrongen, en van de naburen ingevoerd. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* vindt men *Lebben* en *Libben*. — Voor *Libben* heeft men bij afkorting, *Lib*, leven, levens-

wandel, I d. 128, 184. — *Lib-ſtuwne*, levensſtond, I d. 91, 179. — *Lib-wirdde*, levenswaardige, I d. 89. — *Lib-teeljende*, leventeelende, I d. 48. — *Lib-teel-ſwiete*, leventeelende-zoete (min I d. 73. In *Broer Cornelis*, *Serm.* I, 231, *Leef-dagen.* — Bijv. N-W. *Libben*, *libb'ne*, levendig, I d. 31, 69, 134, 152, 159, 211, II d. 55, 74. — *Libbne*, levendig, gevoelig, duidelijk, zeer, Bijw. II d. 71, 80. *Libb'ne lijv'*, in levenden lijve, I d. 167. *Libb'ne lijvs*, Levenslijfs, I d. 197. Genit. abſol. Zie daarvan *Clignett*, *Bijdr.* bl. 246. En vergel. *wijde-kiels*. *Lett' juwns*, enz. — V. d. *Libbenig*, — Compar. *libbeniger*, levendiger, I d. 39. — Het W-W. *Libbjen*, leven, I d. 10, 16, 28, 29, 40, 43, 62, enz. *Bijdr.* van *Waaſenb.* *Lebjen* en *libjen.* — Verl. Tijd en Deelw. *Libbe*, leefde, - geleefd, I d. 74, II d. 82, 98.

LICHEM, en LICHEME, ligchaam, I d. 40, 43, 44. II d. 90, 92, 95, enz. In de *Bijdr.* van *Waaſenb.* I 144, leest men ook *lichem*, doch bl. 166, *lighaam.* — *Lichemlijk*, ligchamelijk, II d. 90.

LICHT, ligt, levis; facilis, I d. 4, 50, 66, 118, II d. 88. — *Licht*, misſchien, I d. 7. *M. Stoke*, I, 455, *Lichte*, forte. — Zamengeſt. *Licht-firddig*, ligtvaardig, II d. 74, 89. *Huijdecoper* op *M. Stoke*, VIII, 1074, bl. 67, leidt het af van *voere*, waarvan eerst *ligtvoerig*, vervolg. gelijk nu *ligtvaardig*, — *Licht-firddigheyt*, I d. 15, ligtzinnigheid, in het eene meisje, onbedachtzaam, voor het andere te verkiezen. — *Licht-leauwigheyt*, ligtgeloovigheid, II d. 75. — *Licht-ſchoncke*, ligt-beenig, vlug ter been, (van danſers.) I d. 53. *Cats*, I d. 193, a, 2, *Lichtevoet*, πόδασμός. Vergel. *Waaſenb. Bijdr.* II, 40.

LID, een lid, geleding, I d. I. *IJn 't lid reytſe*, fig. van pas komen; II d. 106. — *Lidmaete*, lidmaat, lid, II d. 102. Zie *Ljea.*

LIE, leed, I d. 7, 135, 133. II d. 84. Verled. Tijd van *Lyen*, lijden,

LIE, de luiden, lieden, menſchen, I d. 5, 5, 168, 219. Meer gebruikelijk is echter *Ljue* of *ljoe.* Zie ald. De genit. plur. *Lieds*, leest men in de *Bijdr.* van *Waaſenb.* I, 153. Bij *Bredero* en anderen vindt men ook *Lie.*

LJEA, de leden, I d. 8, 26, 37, 54, 57, enz. *Ljean*, I d. 176. In de *Bijdr.* van *Waaſenb.* I, 165. *Leen.* *W.*

Gribb. Brill. bl. 11, en 82, *ljæ.* — Fen *ljea to ljea*, van lid tot lid, I d. 201. — Zamengeſt. *Ljea-breck*, ledebreuk ledebreken, I d. 67. *Tijdw. in L. U.* bl. 33, en *Huÿgens*, bl. 103, *Ledebreken.* Zie *Weiland.* — *Ljea-lilljen*, ledebeven, beven over zijne leden, I d. 210, 228, II d. 112. — *Ljea-trilljen*, trillen, trillen over zijne leden, I d. 86. II d. 73. — *Ljea-trille*, eene ledebeving, I d. 162. — *Ljea-ſchoddjen*, ledeſchudden, ledebeven, II d. 85. Dit *ljea*, *ljean*, is het Meerv. van *Lid.* De D is er ſlechts uitgevallen, volgens gewoonte ook in andere woorden.

LJEACHT, licht, lux, I d 16. 26, 54, 111, 116, 126, enz. Genit. *Ljeachts*, I d. 116, 224. — *Ljeachten*, Meerv. Zie *Haed-ljeachten.* — *Ljuecht*, idem, I d. 41, 42, 44, 114; Meerv. *Ljuechten*, lichten, lumina, I d. 40, 195. — *Ljocht*, waar van *ljochtig*, luchtig, I d. 109. — In de *Bijdr.* van *Waſenb.* leest men I, 144, *ljuegt;* I, 154, en 160, *liogt.* *Teuton. Lijcht.* Bij *Maerlant*, I, 6, 20, en II, 124, 53, *lecht.* Cf. *Junius* in *Light.* Zamengeſt. *Ljeachts-blier*, (it) Lichts-vroljkheid, vroljk aanſchijn, I d 165. — *Ljeachtbaer-nende*, helder-brandende, II d. 71. — *Ljeachte leag* (*fjoers*) vuurs heldere vlam, I d. 219. — *Ljeacht ÿnne leag oon-ſtecke*, in lichte laaye vlam ontloken, I d. 157. Zoo leest men in een Gedicht van *S. A. Gabbema*, in *Klioos kraam*, bl. 535, *Een lughter laaye vlamme.* — Het W-W. *Ljeachten*, *ljeachtjen*, en *ljeachtgjen*, lichten, verlichten, I d. 136, 164, 215, 217. II d. 110. Doch *ljuechten*, *ljuechtjen*, I d. 44, 60, 131, 182, 192, 195. — *Beluchtigen*, *Kamphuÿzen Ps.* bl. 70.

LJEAF, LJEAVE, lief, lieve, I d. 1, 2, 3, 4, 7, 8, enz. Genit. *Ljeafs*, II d. 47. A. S. *Leof.* Zie *Junius*, in *leaf*, *Loved.* — *Ljeave*, eilieve! ik bid u! II d. 86, 87, 106. Dit *lieve* vindt men ook vaak bij *Cats*, en anderen. — *Ljeauwe*, lieve, geliefde, I d. 12, 24. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 144, *Leœuw.* I, 161, *Leeuwe.* Het laatſte en beste is nog in gebruik. — *Ljeaſst*, *Ljeaſſte*, ſuperlat. I d. 2, 24, 27, 28, 38, II d. 47, 51. — *Ljeaſke*, liefje! I d. 14, 25, 29. — *Ljeaſlijck*, *ljeaflijcke*, liefelijk, I d. 4, 25, 120. enz. II d. 43, 46, enz. *Ljeaflijcker*, Comparat. I d. 105, II d. 92. — *Ljeaff'lijck*, I d. 124, 212, 225. *Cats*, *Bredero*, *Broer Corn.* en anderen hebben ook door-

gaans met F F, *Lieffelijck.* — *Ljeaflijckheijt*, I d. 106. *Ljeafflijckheijt*, II d. 64. — *Ljeafte*, liefde, liefheid, I d. 34. *Maerl.* I, 212, 31, *Liefte*; I, 11, 27, *Lieffcap. Hooft*, *N. H.* bl. 153, *ter gheliefte*, Idem, ibid. bl. 474, onderworpen aan de *gheliefte* d. i. aan het goedvinden, believen. En zoo ook *Bredero*, bl. 129. — *Ljeaftme*, liefde, min, II d. 62. — *Ljeaveling*, lieveling, I d. 212. — Zamengeft. *Ljeaf-leffjen*, liefkozen, ſtreelen, I d. 45. — *Ljeafde-lefferye*, liefkozerij, I d. 39. Dit woord vindt men vaak verbrod en bedorven in *Lif-leffjen*, II d. 63, 99. Bij *Cats*, I, 341, b; 397, b; 592, c, *Liffelaffen.* Bij *Heemskerk*, B. A. bl. 139, *Liflaffen.* — *Liffelafferije*, bij *Cats*, I, 253, c. 270, c. *Heemskerk*, l. l. bl. 125. Van hier bij *Cats*, I, 188, b, *liffelijck gemint*; en bij *Bredero*, bl. 530, *Liffelijk*, *verkeert.* Zie *Leffjen.* — *Ljeaf-gloerjen*, liefde-gloren, d. i. liefdevuur, II d. 66. — *Ljeaf-talle*, lieftalig, II d. 54, 56, bij *Cats liefgetal*, oneindige malen — *Ljeaf-hebber*, een liefhebber, minnaar, I d. 223. II d. 57, 60.

LJEAFDE, liefde, min, I d. 1, 13, 14, enz. Genit. *ljeafds*, I d. 14, 22, 75, enz. *Ljeafdes*, II d. 81. Zamengeft. *Ljeafde-eag*, liefde-oog, I d. 75. — *Ljeafde-fjoer*, liefdevuur, I d. 21, II d. 64. — *Ljeafde-flamme*, liefde-vlam, II d. 76. — *Ljeafde-gál.* liefde-klagt, I d. 15. — *Ljeafd-gaestigheyt*, Liefde-geestigheid, d. i. bevalligheid in het maken van liefde- of minnedichten, II d. 47. — *Ljeafde-pleag*, Liefde-kwaal, I d. 24. — *Ljeafde-sjochte*, liefde-zucht, I d. 14. — *Ljeafds-trouwe*, getrouwheid in de liefde, II d. 68. — *Ljeafd'-twangs-trienen*, liefde-dwangs tranen, tranen die iemand tot liefde of wederliefde dwingen, II d. 62. — *Ljeafd-uwtdruwckjende*, liefde uitdrukkende, d. i. te kennen gevende, aanduidende, II d. 67. — *Ljeafd-willig*, tot liefde genegen, I d. 172. — *Ljeafd'-wirddig*, liefdewaardig, voorr. XXVIII, XXX.

LJEAFJEN, lieven, beminnen, I d. 13, 21, 24, 111, 114, enz. Verled. Tijd en Deelw. *Ljeave*, geliefd, bemind, II d. 76. — *Ljeaver*, minnaar, I d. 40, 42, 110, 182. II d. 65. Meerv. *Ljeavers.* — *Ljeavert*, lievert, II d. 75, 81. *Ljeauwert*, I d. 42. — *Liever* voor minnaar, ook *Kamph.* S. R. bl. 165, 166. *Jonctijs*, R. O. bl. 74. *Lievaert*, *Bredero*,

LJEAUWEN, geloaven, I d. 4, 65. II d. 70, 80. *Ljeauwjen*, II d. 70, 112. Verled. Tijd, *Ljeauwde*, II d. 75. *W. Gribb. Brill.* bl. 16, 30 en 42, *Ljœuwen*. Zie *Lauwjen*, en *Leauwjen*, welk laatſte het meest overeenſtemt met de Tegenw. uitſpraak.

LIEDEN en LIEDJEN, leiden, geleiden, I d. 40, 53, 62, 87, 106, 147, 148, 155, enz. A. S. *Lædan*. Vergel. *Junius*, in *Lead*, *Ladeſterne*. *Maerl.* *Leeden*, *Læden* en *Leiden*, II d. 569, 43 Hiervan is *Liden* (verl. tijd *Leet*) *gaan*, het onzijd., gelijk in de Nederl. taal van *Leggen - liggen*; *zetten - zitten*; van *Jacére - Jacére*; van *ſidére - ſidere*, enz. *Liedsman*, een leidsman, II d. 87. Verg. *Junius* in *Ladesman*.

LIEDEN, luiden, klokluiden. Zie *Belieden*, *Bern-belieden*. En korte Aanteek. op de voorr. XIX.

LIEMEN, leemen, van leem, I d. 118. *Maerl.* I, 1, 15; I, 9, 19, *Erden lime*. Verg. *Junius*, in *Limie* en *Lome*. Is met *linus* verbonden.

LIENEN, leenen; verleenen, I d. 199. Verled. Tijd, *Liende*, Deelw. *Liend*, II d. 49, mutuo datus. *W. Gribb. Brill.* bl. 39, *Lienen*, leenen, ter leen geven, mutuo dare. Bl. 68, *Lienen*, opnemen, ter leen nemen, mutus accipere. Vergel. *Junius* in *Lend* en *Loon*. *Verlienen*, met de IE vindt men ook bij *Starter*, Fr. Lusth. bl. 94, a.

LIERE, een lier, I d. 79. de Genit. *Lieroms*, I d. 88, is van *Lierom*, dat met *om* is aangevuld, ſtreelenderwijze, gelijk *Jan-om*, *Heer-om*, enz.

LIET, een lied, I d. 2, 7, 9, 45, enz. *Jun. Lai*, *Lay*.

LIET, liet, I d. 6. 58, 65, 75, 134, II d. 63, 64, enz. Verled. Tijd van *Litten*, laten. Zie ald. *wij liett'ne*, voorr.

LIETTE, vreugde, vermaak, weelde, wellust, uitgelatenheid, dartelheid, I d. 2, 131, 139, 194, II d. 77. Hier gebruikt men nog beſtendig *Leut*, voor *genoegen*, *vreugde*. Ik weet niet, dit woord elders te hebben aangetroffen.

LIEUWERIJEN, leveren, afleveren, I d. 83, 89, II d. 52. *Lieuweringhe*, Zie *Wan-lieuweringhe*. *Martena*, ann. bl. 68, en *Gabbema* Verh. v. L. bl. 128, *Lyuryen*. *Gabbema* heeft ook l.l. bl. 49, *Lyuwrien* en bl 77, *Lavrien*. *Wiarda*, worterb. *Liuvria*. Vergel. *Junius* in *deliver*.

we-jong, de jonge leeuw, I d. 199, 208. - *Lieuwe-toeck*, een leeuwen-tand, I d. 204. Zie *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 104. *Junius*, *Lion. Maerl.* II, 75, 31, *Liebaerde*, vs. 35, *Leuwen*, en vs. 24, *Lijoens*. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 94.

LIEZ, las, I d. 83. Verled. Tijd van *Lezzen*.

LIFTER, linker, b. v. *lifter ſijde*, de linker zij, II d. 81. — *Liftſe'ig*, de linker kant, I d. 145. *Maerl.* II, 21, 15, *Luchter ſide*. *Bredero* bl. 516, *luchter-hant*. Vergel. *Junius*, in *Leſthand*, *Clignett*, bl. 317, volg. Noot. de F en CH zijn wisſelletters. Zie *Lofts*.

LIJCK, LIJCKE, gelijk, ſimilis, I d. 102, 203. Bijw. gelijk, als, eveneens, ut, aeque, I d. 13, 137, 151, 177. *Gabbema* in *Klioos kraam*, bl. 355. *Huijgens* bl. 594, *Lijck as* ſtus. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 140, *Lijcken as*. *Bredero*, bl. 433, ſoo *lijck gelijcken*. — *Lijck*, Z-N-W. gelijk, aequum, jus, I d. 141, 172, 202. — *Lijcke*, gelijken, gelijkheid, I d. 69, 102. — *Lijck-beſluechter*, gelijkbeſlechter, justitiae arbiter, I d. 141. *Lijck-ſcheel-plachte*, pleitgeding, twistzaak, I d. 154. — *Lijcke-wol*, evenwel, nogtans, echter, I d. 4, 41, 98, 104, 133, 145, 216, 218. *W. Gribb. Brill.* bl. 41. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 155, 167, *Lijkwol*. — *Lijkewel*, *Hooft*, *Ged.* bl. 13. *V. d. Veen*, Zinneb. bl. 70. *Bredero*, bl. 54, 72, 414, 500, 560. — *Gelijcke-wel*, *V. d. Veen*, *Raets.* bl. 91. — *Lijkwols*, *Libb. ſen A. Ysbr.* — *Allijcke-wal*, *L-R. van Wedde*, bl. 168. Zie *Allijck*, dat bij *Hooft* is *aallijk*, en *Junius*, in *Like*, *alike*. — 't W-W. *Lijckjen*, gelijken, gelijk zijn, ſchijnen, I d. 12, 26, 34, 37, 45, 50, 51, 53, 59, 65, 68, 71, 82, 89, 97, 105, 123, 140, 175, 203. II d. 78, 81, 92, 93, 94, 109. Verled. tijd en deelw. *Lijcke*, II, d. 63, 70. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 152. *Baardt*, 245. *Bredero*, bl. 414, *Kamph.* S. R. bl. 106. *W. Gribb. Brill.* bl. 93. — Act. gelijk maken, vereffenen, beſlisſen, I d. 145 — Vergelijken, 5 ſneld XXXII, I d. 52. *Van der Veen*, 61, 179, 190. *W. Gribb. Brill.* bl. 72, en *Broer Corn. Serm.* II, 189. Vergel. *Fortman*, aanm. 24, 25. — *Lijckjen*, gelijken, bijkomen, voegen, *W. Gribb. Brill.* bl. 81. *Teuton. Evenkomen*, *Lijcken*, paſſen. En in *dyenen*, evenkomen, *lijcken*, paſſen, maten, congruere, convenire. — *Liken*, gevallen, placere, *Aſegab.* bl. 105. *Junius*,

Like; placere. O. F. W. bl. 151, *Likje*, behagen. — *Lijckenisse*, gelijkenis, beeld, beeldtenis, I d. 201. II d. 111. — Voorts heeft men in de O. F. W. en bij *Gabbema* ſpreekwijzen, die nog zeer bekend zijn in Friesl. b. v. O. F. W. bl. 595, *Lijck jeft*, even als of. *Gabbema*, b. 105. *Lijck oft*. Dezelfde, bl. 114, *Toe Lijka*, te gelijk, te zamen. En bl. 81, 94, *Toelijkka*. *Martena*, *ann*, bl. 68, b, *mey mankorum to lijcka*, te zamen, gezamenlijk.

LIJCK, een lijk, dood ligchaam, funus, cadaver; Meerv. *Lijcken*, I d. 137, 145, 166. — *Lijck-bedobbjen*, lijken begraven, dooden ter aarde beſtellen, I d. 166.

LIJN, eene Lijn, I d. 95. Zie *Mer-lijnne*. Vergel. *Junius*, in *Line* en in *Ream*.

LIJNNE, geleden, II d. 76, deelw. van *Lyen*, zie ald.

LIJTS, LIJTSE, luttel, klein, gering, weinig, kort, I d. 30, 31, 41, 52, 66, 78, enz. *Alſo lijts*, even min, alzoo weinig, II d. 101. comparat. *Lijtſer*, weiniger, kleiner, II d. 101, 102. — *Lijtſte* ſuperlat. Zie *Allerlijtſte*. — *'t Lijtst*, het geringe gewas, of produkt, I d. 66. — *Omlijts*, om eene kleinigheid, geringe zaak, I d. 72. — *Lijts-tijds*, voor eene korte wijl, (genitiv. abſolutus. Zie bij 't w. *Libben*.) II d. 92. — *M. Stoke*, *Lettel*, I, 68. *Maerl.* II, 121, 97. *Clignett*, bl. 347, *Lutten*, bl. 573, *Luttel. Bijdr.* van *Waſſenb.* I d. 157, 167, *Lijtje*, klein; doch bl. 162, *Litje*; en bl. 146, *Lijts-gelovige*. Vergel. *Junius*, in *Lite*, *Litte*.

LIJVE, LIJV' het Lijf, I d. 1, 39, 156, 160, 167. II d. 113. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 155, 156, 157, 160, *Lijjf*. Meerv. bl. 162, *Lijjfen*. — Zamengeſt. *Lijv'leaz*, lijfloos, levenloos, I d. 100. — *Lijv'-ſchutten*, Lijfwachten, custodes corporis, ſatellites, II d. 95.

LILCK, leelijk, boos, gram, I d. 51, 61, 160, Zie *Oer-lilck*. *Waſſenb. Idiot.* in V. *Libb. fen Ysbr.* bl. 22, *Dou liltje bok*, *uit ilkens*, uit boosaardigheid. Vergel. wegens deze Z-N-W. op *ens*, *Waſſenb. Bijdr.* I, 119. — Zie *Lealck*.

LILLE, een doedelzak, zakpijp, zeker blaasinſtrument, I d. 79. — *Lille-ſeck*, I d. 8. — *Lille-piepkers-ſeck*, I d. 67. — *Lille-piepkers-bonge*, I d. 1. — *Lille-pijpe*, I d. 173. *Cats*, I 629, b. *W. Gribb. Brill.* bl. 61 *Seck-pijp*.

LILLJEN, lillen, trillen, zie *Ljea-lilljen*. Onze Dichter gebruikt *Lillien* ook voor *zingen*, *ſpelen*, *kwelen*, eig. met eene

trillende of tramblerende ſtem, I d. 2. Men vindt ook *Lijſtjen*, I d. 53, 174. — Zamengeſt. *Lille-piepjen*, zingen, ſpelen, I d. 7. — *Lijlle boutkjer*, een minnaar, die al boertende en ſtoeijende zijn meisje door zijne handen laat gaan, II d. 62. Zie *Eal-lijlle-bortlijck*, en *Waſſenb. Bijdr.* II, 41. — *Lallen*, *lellen*, *lillen*, *lollen*, *lullen*, klanknab. W-W. en ſchier eenerlei beteekenis.

LIMME, het lemmet (der kaars) pit. II d. 110. Thans zegt men, meen ik, *limmet*.

LINCKERT, linkert, looze vos, (een ſcheldnaam) I d. 2. *Baardt*, bl. 207. *Cats* gebruikt het meermalen, b. v. I 33, b:

Die ſlaeg in 't duijſter leijt en vroet,
Dat is een *Linckert*, of een bloet.

zoo ook I d. 271, c. — Doch *Lincker* (zonder T) *Cats*, I, 249, a. 352, a. 360, a. 397, b. 441, a, 530, b. enz. — V. d. *Linckery*, *Cats*, I, 33, b. en *Linckerny*, I, 197, b. 225, a. 266, b. 349, a, enz. voor *listige boosheid*, *fijn bedrog*, ja *Cats* gebruikt zelfs het W-W. *Lincken* voor looze, en bedekte ſtukken plegen, heimelijk kwaad ſtoken, I, 352, a. 362, a.

Schou al het dienstbaar volk, geſlepen om te *lincken*,
Sluijp-ſielen uijt der aart, en rechte luijſter-wincken.

ſtamt af van *Link*. Zie ald. *Weiland*.

LINDNE-PIJNNE, lende-pijn, II d. 105. *Baardt*, bl. 110, *Lenden-wee*. Anders de *pleuris*.

LJOE, de lieden, de luiden, I d. 49, 51, 53, 55, 89, 90. enz. *Ljue*, I d. 2, 19, 46, 61, 65, 67, 70, 76, 88, 100, enz. Zie *Lie*. O. F. W. en *Aſegab.* bl. 23, 34, *Liod.* Vergel *Waſſenb. Bijdr.* II, 5. Proeve van Oudh. T. en D. bl. 66, volg.

LJORDIG, LJORDIGE, lodderig, bevallig, aangenaam, zoet, lief, I d. 29, 31, II d. 47. — Het W-W. *Ljordigjen*, bevallen, behagen, aan- of toelagchen, II d. 57. Zie *Lordig* en *oon-lordigjen*.

LIP, LIPPE, eene lip, I d. 101, 162, 179, 193, 200, II d. 61. — Meerv. *Lippen*, I d. 101, 127, II d. 71. Zie *Ypey Gesch. der N. T.* bl. 99.

LIRA, of LIJRA, rookvleesch, ham, Voorr. XIII. Cf. *Junius* in *Lijre*. In andere kleine ſtukjes en zamenſpraken vind ik *Liere* en *lierre* geſpeld; welk laatſte de tegenw. uitſpraak is. Dit woord behoort tot *Lier*, wang, kaak, koon, mala, maxilla, gena. *Kiliaan*, *Liere*, wangbe. Vergel. *Cligneti*, bl.

77, Noot. Het zijn dus eigenl. de kinnebakken, die men ook nu nog vaak in den rook hangt; of het woord *Lier* moet ook de beteekenis hebben gehad van *hammen*, *bilſtukken*, dat niet onwaarſchijnlijk is.

LIST, list, bedrog, I d. 58, 98, 110.

LITTEN, laten, toelaten, gedoogen, I d. 7, 11, 39, 98, 102, 106, 115, 116, 118, enz. *littene* (met den ſtaart-letter E, die zoo vaak in de oudſte ſtukken, b. v. de O. F. W. voorkomt) II d. 68, 69. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men *litten* en *letten*. — Verled. Tijd *Liet*, zie ald. deelw. *Litten*, II d. 114. — *Lit*-voor *litten*, I d. 103, 149; gelijk *lib* voor *libben*, en *wit* voor *witten*, enz. Zoo ook *Kamph. Ps.* 109, 199. *In doen en laat* voor *laten*. — *Litten*, voor, zich houden, gedragen, I d. 22. Zie *To litten*.

LIT-TINCK, laatdunkend, een laatdunkende, I d. 130. *Baardt* bl. 18, *Signoor Laat-dunck*. — *Lit-tinkene*, 2 Sneld. XXXII. I d. 227. II d. 69, 94. — *Lit-tinck*, laatdunkendheid, I d. 151. *Littinckenheijt*, idem, II d. 67.

LIT, lijdt, is lijdzaam, I d. 134. — *Lit*, geleden, deelw. II d. 75, 90, 92, 106, 107, 109. Zie *Lijnne*. Van *Lyen*; Zie ald.

LITSEN, getrokken, II d. 47. Deelw. van *Luwcken*. Zie ald.

LJUENTJEN, ſmeken, bidden, aanhoudend en meer of min vleijend verzoeken, I d. 87, 112, 153, 164, 185. II d. 47, 49, 51, 61. — *Ljoentjen*, idem, II d. 64, 67, 77, 109, alw. men leest *wij ljoentjene*, wij baden, verled. Tijd. — Mijne Grootmoeder, die in 1785 in den ouderdom van 86 jaren overleed, en dus vele oude en echt-Frieſche woorden gebruikte, zei vaak, wanneer ik iets affloeg en haar bedankte: nu, ik wol dy naet *ljuere*, d. i. ſmeken, verzoeken, er mede naloopen. — V. d. *Ljuentje-dichte*, een ſmeek-dicht, II d. 51. — Nog gebruikt men in Friesland dikwijls, wanneer de Lucht betrokken is, en eene luisterende ſtilte de geheele Natuur als in eene om regen ſmekende houding brengt, het woord *Ljoenſck*, b. v. *'t Is ſoo Goenſck; Ljoenſck waer*, enz. — Van deze woorden vind ik elders geene ſporen: alleen bij den *Teutonist* lees ik *Lunſchen*, weyvelen, ſtreylen, ſmeyken, ooghendyenen, flattéren, adulari, — blandiri: — *Lunſcher*, adulator: — *Lunſcherij*, adulatio. Bij *V. d. Veen*, bl. 266, *Loens*. — Men vindt *Ljoenen*, bij onzen Dichter ook in de beteekenis van *lusten*, *welgevallen*, *behagen*, enz.

I d. 29, 't wijlt uwe *muwlcket*, *ljoent*, in *leet*. De I is in dit woord eene litera Epenthetica, zoo dat het met *Lunſchen*, d. i. in de uitſpraak *loenſchen*, wel overeenſtemt. Maar wat meer is, in Friesland, Groningerland, en misſchien elders, kent men ook nog *Luinen* of *loenen*, in deze laatſte beteekenis. B. v. Het *luint* of *loent* mij niet, dat mijne Grootmoeder uitdrukte door: *it ljuensjet my naet*, het lust mij niet, ſtaat mij niet aan, bevalt mij niet. Hiertoe behoort ook *Aveluinig*, voor wanluinig, knorrig. Zie *Bilderdijk*, T. en D. Verſcheid. II, 112, vergel. 147. - Bij *Cats*, I, 566 vindt men *af-leunen*, deprecari, vriendelijk afwijzen, afſlaan, weigeren, en toonen, dat men in het verzoek geen genoegen neemt. In de ſpreekwijze *zich iets laten aanleunen*, beteekent *Aan-leunen*, behagen, welgevallen. In het H. D. heeft men er *Launen*, voor, v. h. *in gutem laun*, ſeyn, eſſe certo, tempore affabilem, nec difficilem, minus moroſum. Zie *Fritsch*, Teut.-Lat.-Worterb. - wij dalen dus, als van zelfs, af tot ons *luimen* en *Luim*, de N in M overgegaan zijnde. Vergel. *Weiland* in V. - Nog vindt men, als hiertoe behoorende, iets bij *V. d. Veen*, zinneb. bl. 170, En haast ſijn eed vergeet. en krijght ſijn oude *loenen*. d. i. zijn oude *luimen*, *aanvallen*, *grillen*. En bl. 301, So doe ik ſeper ook, dan krijg ik *Jonge loentjes*, al ben ik buyten grijs, van binnen ben ik groentjes. d. i. ik krijg *jonge*, *jeugdige luimen*, de grillen der jeugd komen weder in mij op. Cf. *Waſſenb.* ſpecim. pag. 22.

LJUERCK ('t) de Leeuwerik, leeuwerk, I d. 69, Dit woord ſtaat in verbindtenis met *Ture-ljuerckjen*, als of men zeide *turen* als een *Ljuerck*, want dit *turen* is ſchier de inhoud van 't geheele gezang eens Leeuwerks. Cf. *Junius*, in *Lark*. *Waſſenb. Idiot.* in *Lieurk*.

LJUEST'RE, luister I d. 221.

LIZZEN. active, *leggen*, *zetten*, *ſtellen*. I d. 114, 121, 177, 205. II d. 69, 74. Neutr. *liggen*, I d. 7, 94, 112, 125, 127, 138, 165, 179, 180, 196, 200. II d. 53. - Ergens op leggen, d. i. aantoeſchrijven, wijten, te danken hebben, h. v. *oppe ſuwnwirddinge lizze*, II d. 109. *Maerl.* II, 453, 5, *Prijs ane leggen*, d. i. prijzen. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men *leſſen* en *liſſen*. In de O. F. W. *Lidſa*, *lidſen*, *lidſane*, *lidſe*, in de beteekenis van *leggen* en *lig-*

gen. Vergel. *Bilderdijk*, T. en D. Verſcheid. II, 144. De vervoeging is: *Ick liz*, — *ick laey* — *Leyd.* Cf. et *Junius* in *Laie*, *Lie.*

LOACKJEN, zien, kijken, aanſchouwen, I d. 10, 24, 33, 87, 185. II d. 78. Verl. Tijd en Deelw. *Loacke.* Gebied. wijs *Lóke* en *loacke*, I d. 10, 24, 49, 189. II d. 78. In eene zamenſpraak, in een Almanak van 1749, bl. 56, En *loke* ney de mônne. Dit woord ſtaat in verbindtenis met *Luwcken*, dat ik echter met anderen liever ſchrijf *Loecken*, trekken, ons *lokken* en *luiken*; welke beide woorden ook *trekken*, *aantrekken*, *toetrekken* beteekenen, terwijl men aan het laatſte de beteekenis heeft toegekend ook van *toetrekken*, *ſluiten*, *toedoen.* Wanneer men toch ziet, trekt men de voorwerpen der beſchouwing aan, en naar zich toe, ſoms zelfs met meer of min *toegetrokken* oogen. Zoo komt ons *zien* ook insgelijks overeen, met het oude *Siehen*, *Siegen*, trekken; waarvan nog over is *Siege-ſagen.* *Teuton.* in o, bl. 186, mijt den ogen *luechende*, nubiloſus, ſupercilioſus. A. S. *Locian*, adſpicere, videre, inquirere, percontari. — De K in TS verwisſeld wordende, heeft men: *Loaytsjen*, of *lóytsjen*, dat meermalen in G. J. voorkomt, b. v. I d. 2, 9, 22, 52, 33, 49, 50, 51, 59, 61, 67, 88, 89, 91, enz. enz. — V. h. *Eag-loayts*, zie ald. *Loayts-ljeacht*, duidelijk, zigtbaar, zoo duidelijk en helder, als het Licht dat men ziet, I d. 222. Cf. *Junius* in *Look.* *Waſenb. Bijdr.* II, 6. En ſlus hierna in *Luwen.*

LOACKE, look, ajuin, II d. 103. A. S. *Leac*, *Garleac.* Zie *Junius* in *Garlick.*

LOAF, loof, frons, frondes, I d. 55. Zie *Læf*, *Leaf.* *Heidelb. Catechismus* vr. 27, *Loof* ende gras.

LOAM, loom, traag, I d. 109, 118, II d. 55. *Kamph.* bl. 433. *Dof* en *loom.* — *Loamheyte*, loomheid, traagheid, laf-hartigheid (T. K.) II d. 117.

LOAR, (to) te loor, te leur, I d. 58, 150, 227. Dit woord behoort vermoedelijk tot *Ler*, *Leer*, vacuus. Cf. *Junius*, in V. Voorts noemt men elke *vod* of nietig ding, *een Leur.* *Bäardt*, bl. 219, 228, Al is 't *een leur.*

LOATE, eene loot, ſurculus, I d. 165. Zie *Leat.*

LOAY, *lui*, *vadzig*, I d. 176. — *Lóy*, I d. 7, 9. — *Loay-*

heÿt. luiheid, vadzigheid, II d. 116. — *Loayckjen*, Luÿeren, lui zijn, (*Kil. Luyaerden*) II d. 57. — *Löykjen*, I d. 9. *Teuton. Loey*, piger. *Loeyen*, pigreſcere, pigrari. — Zamengeſtelde: *Loay-lecker-lân*, Lui-lekker-land, I d. 70. Zie *Luy-leedig verſeffen*, *Hooft*, *Ged.* 572. — Dezelfde gebruikt ook 't W-W. *luyen*, l. l. bl. 93, 117, 261. *Bredero*, 549, *Luyeren*. *Cats*, I, 75, a, 573, b. *Leuyeren*.

LOBBEN, beenen, voeten, I d. 98. *Lob-neyljen*, verſcheuren met de klaauwen, I d. 204. Zie *Waſſenb. Idiot.*

LOCKEL, evenwel, II d. 87, 116. *W*, *Gribb. Brill.* bl. 20, Y binne *lockel namers* ien aade Grijnbeck, d. i. *evenwel toch*, en zoo ook bl. 93. Dit woord is in de uitſpraak zoo ineengedrongen voor *Lycke-wol*, waarvoor men ook wel eens vindt *Allÿcke-wol*, b. v. *W. Gribb. Brill.* bl. 19. Zie *Allÿck. Lÿck.*

LOCK, een lok (hair) hairlok. Meerv. *Locken*, I d. 51. *Junius*, *Lock*. Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II, 28.

LOCK, (met een doffe o) geluk, I d. 1, 4, 6, 7, 12, 39, enz. *Junius*, *Luck*. *Hooft*, *Cats*, *Bredero*, *Kamphuijzen*, *V. d. Veen*, en anderen *Luk.* — Bijv. N-W. *Lookig*. *lookige*, gelukkig, I d. 19, 43, 65, 96, II d. 45, 79, 81, 82, 87, 89, 112. *Cats*, *Bredero*, enz. *lukkig*. — comparat. *Lockiger*, II d. 87. — ſuperlat. *Lockigſte*, I d. 18, II d. 82, 98, 107. — *Lockig'er noeg*, gelukkig genoeg, II d. 45. — Zamengeſt. *Locks-lock*, een groot geluk, I d. 229. — *Lock-firddigende*, welgelukkende, voorſpoedig, (grondtekst *geluckelick*) I d. 135. — *Lock-forwachtjen*, het verwachten van geluk, I d. 143. — *Locks-ljeap*, geluks-loop ſucceſſus, I d. 190. — *Lock-paed*, geluk-pad, de weg naar 't eeuwig geluk, I d. 112. — *Loek-ſillig*, gelukzalig, gelukkig, I d. 38, 94, 172, 175, 190. II d. 44, 79, 80, 115. — *Lock-ſilligheyt*, I d. 143, II d. 76. — *Lock-ſteat*, geluk-ſtaat, I d. 180. — *Lock-ſizzen*, geluk-zeggen, goed geluk voorſpellen, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 72. — *Lock-ſted*, gelukſtad, de Hemel, I d. 84. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* en *W. Gribb. Brill.* vindt men *gelokkig*. — 't W. W. *locken*, gelukken, II d. 55, 92. *W. Gribb.* bl. 93. en *Bredero* bl. 332. Zie *Gelock*, *ongelock*.

LOCKJEN, lokken, aanlokken, aantrekken, vleyen, II d. 87. Zie *Oonlockjingen*.

LODDE, een ſchup, ſpade, ſpa, ſpitlep, leppe, graaf, I d. 30.

LOEREN, loeren; ſpieden, beſpieden, belagen, I d. 149. Voor *beſpieden*, opnemen, op eene arglistige wijze gadeſlaan, *W. Gribb. Brill.* bl. 74. — *Teuton. Lupen*, *luren*, obſervare, infidiari. *Kiliaan*, *Loeren*, obſervare, infidioſe ſpeculari, infidiari. Ook *Bredero*, gebruikt het, bl. 115, 224. Cf. *Junius*, *Lowre.*

LOF, lof, I d. 82, 108, 124, 131, 137, 143, 155, enz. Zamengeſt. *Lof-gesjong*, een lofzang, I d. 127, 191. — *Lof-luwd*, lof-geluid, loflied, lof-geſchal, I d. 104, 194, 198, 209. — *Lof-ſang*, Lofzang, I d. 150, II d. 49. — *Lof-sjong-liet*, Lof-zang-lied, dichterl. voor lofzang, I d. 195. — *Lof-sjongen*, en *lof-sjongjen*, Lofzingen, I d. 106, 109, 111, 117, 119, 140, 155, 162, enz. enz. — *Lof-Psalm-sjangen*, Lof-Psalmen zingen, I d. 110, 140, 160, 194, 209 — *Lof-sjong-rijp*, tot lofzingen gereed, I d. 176. — *Lof-tanck*, lof-dank, (grondtekst *lof.*) I d. 193. — *Lof-tolcke*, een lofverkondiger, I d. 204. — *Lof-trommjen*, iemands lof uittrompetten, loftuiten, I d. 85.

LOFTS, links, ſimistrorſum, I d. 87. — op eene ſlinkſche, onregtvaardige wijze, I d. 181. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 140, leest men *Loaſter-hând.* Zie *Lifter.*

LOFTS, links, ſimiſtrorſum, I d. 87. — op eene ſlinkſche, onregtvaardige wijze, I d. 181. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 140, leest men *Loaſter-hând.* Zie *Lifter,*

LOFTE, de lucht, aër, I d. 48, 65, 108, 113, 145, 175, 225. II d. 66, (*loft jaen*, lucht, ademtogt geven, verfriſchen) 71, 102. *Waſſenb. Bijdr.* I, 164, *Loft.* - *Kamph.* bl. 354; *Cats*, I, 121, b. 238, a. 258, a. *locht* - *Loft-weriſe-oon*, Luchtwaart-aan, naar boven, I d. 176. — *Luft*, I d. 15, 62. Zie *Wetter-loft-ljeap.*

LOG, LOGGE, log, loom, luij I d. 49, 139. II d. 53, *Jun. logg.*

LOMME, luim, voorr. I d. 213. II d. 54, 56, 73.

LONG-STâLLE, eig. de ſteel of pijp der Long. Hier de nieren, II d. 106. In 't algemeen, noemt men *de Long-ſtalle* de *nieren met het vet daarom heen.*

LONTE, de lont, I d. 76.

LORDIG, zoet, bevallig, aanvallig, aanminnig, I d. 2. *Lordig-ſwiete*, aanvallig-lieve, II d. 62. — *Lordigjen*, zie *oon-lordigjen.* — Door omzetting van letters ſtaat dit voor het

bij *Cats*, *Baardt*, *Huygens*, *Bredero*, en *V. d. Veen*, enz. daarvoor ook vindt *Lodderbjck.* Verder vindt men bij onzen D. *Lodder-laeytſende*, Lodder-lagchende, I d. 20. Bij *Hooft*, *Ged.* bl. 16, *Lodder-zoet.* — *V. d. Veen*, Zinneb. bl. 156, *Lodder-venus-oog.* — *Bredero*, bl. 59, Bij fijn lief *lodderende*, rusten. — Dit woord heeft eene dubbele beteekenis, zoo wel goede (gelijk wij hebben gezien) als kwade, (gelijk wij flus zullen zien) gehad. Vergel. *Weiland.* Van daar dan ook *Lodder*, voor *boel*, *Bredero*, bl 115. *Lodder-koets*, Idem, bl. 135, een hoere-bed. — *Loddig* voor *hoerig*, *hoersch. onkuisch*, *Broer Corn. Serm.* II, 275. — *Loddege*, voor *hoer*, Idem, I, 331, II d. 100, 125. — *Loddige voeren*, hoere-treken, II d. 49. — *Kiliaan*, *Loddeghe*, mezetrix. Zie *Ljordig.* *Waſenb.* ſpecim. Phil. Patr. pag. 25: Minus, inquit, bene ſcribitur *Lordig.*" Men vindt zeker deze J Epenthetica in vele L-Fr. woorden.

LORGE, de keel, I d. 115. Dit woord is verbonden met *lurken*, d. i. met kleine teugjes, en bij tusſchenpoozing zuigen, drinken. Angl. *Lurch*, ingurgitare. Cf. *Junius* in h. v. — V. h. *Iemand bij de lurven* (lees *lurge*) *krijgen*, d. i. iemand bij den keel grijpen, vatten.

LOS, LOSSE, los, vrij; los-zinnig, onbedacht. I d. 91, 210. II d. 59, *Los-meijtsjen*, d. i. uit den grond nemen, uitgraven, (eene plant.)— *Losſen*, verlossen, I d. 201. *Lossjer*, I d. 198. — *Los-ontfijterjen*, Losmaken, ontbinden, ſlaken, I d. 111. — *Los-jild*, los-geld, rantſoen, I d. 210. — *Maerlant*, I. 27, 32, *Loste uten ſere*, verloste van het kwaad, de ſtraf, enz. (van *Jeſus*) Cf. *Junius* in *Lewſe*, *loeſe.*

LOT, het lot, I d. 40, 41, 105, 130, 209, 213. *Lot noch erve*, *Kamphuijzen*, *Psalm*, bl. 330, 378.

LOTTER, LOTTRE, louter, zuiver, rein, ſchoon, I d. 102. II d. 103. — *Lottre-ſchien*, louter-ſchoon, rein, I d. 162. — *Lotterjen*, louteren, reinigen, Deelw. *Lottre*, gelouterd, gezuiverd. II d. 78. Vergel. verder *Waſenb. Idiot.* in *Lotteren.*

LUST, de lust, trek, begeerte, I d. 95. Zie *Flesck-lustſchern.* Meerv. *Lusten*, vleeſchelijke begeerten, booze lusten, II d. 89. Zie *wol-lusten.* — *Lustig*, *lustige*, lustig, genoegelijk, vreedzaam, I d. 72. Lustig, vrolijk, aangenaam, ſtreelend, II d. 73. — *Lustig*, Bijw. zeer, geheel, (van 't

hoofd tot de voeten.) *W. Gribb. Brill.* bl. 67. Zoo zegt men nog: *Lustig ijnne war, oon 't wurk*, enz. voor *ijverig, bezig.* — Zamengeſt. *Lust-eyn.* het einde van den lust, wellust, d. i. verzadiging van zijnen lust, voldaanheid in begeerte, I d. 29. — *Lust-pleats*, Lustplaats, plaatze des genoegens, II d. 85. — *Lust-pricke*, prikkeling tot wellust, wellust-prikkel, II d. 69. — *Lust-luwckjende*, Lust-trekkende (TK.) d. i. vermakelijk, ſtreelend, II d. 88. Bij *Junius*, in de *Bijdr.* van *Waſenb.* en *W. Gribb. Brill.* leest men ook *lust.*

LUWCKEN, en LUWCKJEN, trekken, uittrekken, I d. 91, 113, 202. II d. 85, 114. — *Luwck' mij de eagen ypen*, trek mij de oogen open, open mijne oogen, ontluik mij de oogen, I d. 210. Hier ziet men duidelijk, dat *Luwcken* ons *luiken* is. In 't *Aſegab.* bl. 196, is het *Luca: W. Gribb. Brill.* bl. 64, *Loecke.* Verl. Tijd *Loek*, trok, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 99. Deelw *Litſen*, zie ald. Vergel. *Waſenb. Idiot.* en *Junius*, in *Lugg.* — 2°. beteekent *Luwcken*, trek hebben naar iets, verlangen, begeeren, I d. 70, 177, 179. II d. 97, 100. Verled. Tijd *Luwcke*, verlangde, verwachtte, II d. 66, 68. — 3°. ſmeeken, zuchten, kermen, I d. 72, 112, 185. II d. 61, 71. — 4°. In de beteekenis van *toetrekken, ſluiten, inſluiten, bezetten*, leest men *Luken*, bij *M. Stoke*, IX, 1217. Vergel. VIII, 961. *Maerl.* I, 94, 39. II, 187, 5, Noot. II 392, 35, Rechts alſe die hant *luuct*, en *ondve*, d. i. ſluit en opent. Voor 't eenvoudige *trekken* vindt men het dikwijls, b. v. *Maerl.* II, 214, 36, want het *loec* den vinger, doe in die palme nederwaert, d. i. *trok den vinger nederwaarts.* Uit dit alles ziet men duidelijk dat ons *luiken* (gelijk wij zeiden) niet alleen, maar ook ons *lokken*, één en hetzelfde W-W. is met het L-Fr. *Luwcken, Loecken*, en het oude *Luca, luken*, in 't *Aſegab.* en *Stoke* en *Maerlant.* En hier mede ſtaat wederom in verbindtenis het woord *Loch*, of *lok*, opening, gat, en in 't algemeen zoo iets, waarin iets kan worden weggeſloten of opgeſloten. Als mede het Eng. *Lock*, clauſtrum. Vergel. *Junius* in *Loch* en *lock*, clauſtrum, claudere. Het frequentativum *Lukkeren*, voor *teikens verlangen, gobberen, hunkeren, trek hebben*, hoort men nog vaak in Noordholland. Verg. verder wat wij zeggen in *Loackjen*, en *Kiliaan* in *Locken.*

LUWD, geluid, I d. 34, 42, 69, 79, 89, 94, 96, 113, 155, enz. *Luwde*, idem., I d. 215, 219. Meerv. *Luwden*, geluiden, II d. 104. — Bijw. *Luwd*, overluid, hard op, met *luider* ſtem, I d. 53, 76, 227. *W. Gribb. Brill. Loed* en *Loeder*, bl. 60. — *Luwdig*, zie *Swiet-luwdig*. — *luwd-roſte*, luidruchtig, I d. 86, 199, 206. *Luidruſte ſtormen*, *Hooft*, *Ged.* bl. 347. *Maerl.* I, 45, 53, *Lude*, ſtem, geluid. *Stoke*, I, 1015, *Luut*. Verg. *Cügnett*, *Bijdr.* bl. 92, en 177, Noot.

LUWEN, zien, aanzien, aanſchouwen, I d. 20. *Teuton. Luwen*, ſijen, ſchouwen, conſpicere, videre. En *Luwen*, ſchouwen, ſijen, mijt begerten kijcken, viſere, conviſere. — Dit laatſte vooral doet ons, met overtuiging, zien, dat *luwen* eigenl. beteekent trekken, waarvan *luwcken*, enz. afſtammelingen zijn. Zie *Luwcken*, en vergel. *Junius* in *Loob*.

LUWTTE, eene luit, I d. 79, 104, 194.

LYEN, lijden, ondergaan, I d. 2, 8, 11, 12, 21, 37, 40, 41, enz. — Voor *te vrede* zijn, zich vergenoegen, I d. 1, Tjochtme doz d' Hjmmel jn? Frjuenen, lit mij mey *Lye*. Hoe lam en ondichtmatig deze regel ook mag zijn, wanneer men dien leest, (en in dezen opzigte moet men iets aan den tijd toegeven) de uitdrukking die er in opgeſloten ligt, is echter zeer fraai. Trekt men dus den Hemel binnen? vraagt *Tjerne*, d. i. geniet men hier zoo vol op van alle lekkernijen? (denk hier aan het *aanzitten met Abraham*, enz. aan *Conviva Deorum*, aan *evehere ad Deos*, etc.) vrienden, laat mij toe met U te lijden, d. i. *mij* met u *te behelpen*, of te *vergenoegen* met het opgedischte. Of wil men het liever Ironice opvatten: laat mij met u *lijden*, d. i. *ontbeeren*; het zal bij ſlot van rekening toch op hetzelfde uitkomen. Want *ontbeeren* is Ironisch hetzelfde met *ſmullen*. En wie gevoelt zich hiermede niet vergenoegd en te vrede? — Zoo vindt men *Lyden*, voor *zich onthouden*, *behelpen*, *vergenoegen*, bij *Martena*, ann. bl. 62, b. Ende hebben hner noch ſummighe daeghen in *armoede gheleden* (MS. Lambrechtſianus *geleeden*.) onder aan de blads. ſtaat als een varians lectio *gheholden*. *Kiliaan*, Hij *lijdt hem met luttel*, contentus est parvo. *Hooft*, *N. H.* bl. 361, En zich, als 't naauwt, *er mee te lijden*. Verg. bl. 373, bov. *Dezelfde*, *Ged.* bl. 31, *Lijdt zich met het minſte*. *V. d. Veen*, *Raets.* bl. 89, *zich met kool lijden*. *Bredero*, bl. 306, ſij *lyen haer* dan wel *met*

ſcharrebier, *te drinken*. *Marnix* aan *Sonnius*, bl. 3, Maer hadden *ſick met dunne kuyte* oft knol moeten *lijden*. In de O. F. W. bl. 43, heeft men het zamengeſt. *Bi-lia*, ald. overgezet door *miſſen*, doch men kan het beter vertalen door *zich te vrede houden*, en die plaats beter en gemakkelijker dus verklaren: Bij het vijfde geding is hij nader (geregtigd) den eed te zweren, en zijn aandeel te nemen, en (het geding) te winnen, dan (dat) hij zich (met hunnen eisch) behoeft *te vrede te houden*. — Men vindt voorts het eenvoudige *Lya* in de O. F. W. bl. 385, vertaald door *laten*, en *lida*, bl. 23, door *volſtaan*, dat beide door *zich vergenoegen* kan worden afgewisſeld. — Wat eindelijk de beteekenisſen aangaat van *Lijden*, *dulden*, *gedoogen*; *laten*, *toelaten*; *verdragen*, *doorſtaan*, waarvan men overal voorbeelden vindt, neme men hier ſlechts deze weinige tot bewijs: Martena, ann. bl. 68, b. *Gabbema*, Verh. v. L. bl. 27, en bl. 146. Alle deze ſchijnbaar zeer uit één loopende beteekenisſen, of liever vertalingen van 't W-W. *Lijden*, kunnen dus uit elkander worden ontwikkeld, dat de eerſte beteekenis act. is, *laten gaan*, waaruit dan van zelf voortvloeijen die van *laten*, *toelaten*, *gedogen*; van *lijden*, *ondergaan*, *doorſtaan*; van *belijden*, *bekennen*, *verhalen*; van *over zich laten gaan*, *te vrede zijn*, *zich vergenoegen*; ja zelfs van *miſſen*, *ontbeeren*. Verg. *Kiliaan*. Wegens *lijden*, voor *be-lijden*, fateri, vindt men ook voorbeelden genoeg bij de Ouden, b. v. *Maerl.* II, 459, 61, enz. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men I, 154, 163, 166, *Lien.* Vergel. wegens het onzijd. *Lijden*, *gaan*, en het Bedr. *Lijden*, *Weiland*. — V. h. *Lyðr*, een *lijder*, I d. 104. — *Ly-leas*, onlijdelijk, d. i. hevig, ſmartelijk, II d. 106. — *Lijſemheijte*, lijdzaamheid, II d. 93. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 156, *Lijtſaamheit*. Zie *Lit* en *Lijnne*.

M.

M' voor *Me*, *my*, I d. 160, r. 3 van ond. 162, r. 7 en 17. 169, r. 11 — voor *Min* of liever voor *Me*, men, I d. 2.

MACHT, magt, I d. 186, 224. — *Machtig*, zie *Greatmachtig*.

MACK, mak, tam, II d. 93.

MACKLIJCK, gemakkelijk, I d. 65. — *Macklijckheyts*, gemakkelijkheid, gemak, II d. 95.

MACKET, maakt, I d. 45, 124, 150, 206. II d. 90. 3 pers. praes. Indic. — *Macke*, I d. 108, 150, 176, 186, 195. Verl. Tijd. — *Macke*, I d. 217. II d. 43, 46, 51, 56, enz. Deelw. van *meytſen*, *meytſſen*. Zie *Mecke*.

MADE, een made, wormpje, I d. 123, 134, 208. *Junius*, *Magget*.

MAEGD, eene maagd, II d. 77. Meerv. *Maeghden*, ibid. *Maegdomme*, maagdom, II d. 78. — *Maegdlijckheyt*, idem, ibid. Zie *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 330. *Junius*, *maid*, *may*, ons meid. Bij ouds *Maget*.

MAEGE, de maag, II d. 11. Dit is uit den ouden Grammaticus, die *AE* gebruikt, volgens oude gewoonte, waar G. J. de EA meestal heeft verkozen. Zie *Meage*.

MAEST, MAESTE, meest, meeste, grootste, II d. 95, 101. — *Maest*, bijw. meest, maxime, I d. 39, 130. II d. 105, fin. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 154, 156, *Máste*, en *Mástal*. Men ziet hieruit, dat *maest* door onzen Dichter uit den zuidhoek is ontleend, want in het overige van Friesl. ſpreekt men doorgaans *Meast* uit. — *Maesten-deel*, meestendeel, II d. 69. — *Maest-deel*, idem II d. 104. — *Maest-tijds*, meesttijds, II d. 92. — *Maest-habbende*, de meest-bezittende, II d. 99. Vergel. *Junius* in *Most*. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 266, volg. Noot.

MAESTER, meester, meister, maister, magister, I d. 37, 99, 101, 126, II d. 4, 56. genit. *Maester*, I d. 49. Meerv. ook *Maesters*, II d. 88, 94. — *Greate maester*, I d. 49, en *greate maesters*, II d. 92, voor *aanzienlijken en grooten dezer aarde*, waarvan velen ook thans den naam van *Meester* of Mr. voeren. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* in *Meiſter*, en *Bijdr.* II d. 8. — In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 168, leest men *Meester*. Bij *Bredero* bl. 150, 249, *Miester*. Bl. 440, *Miestery*, curatio, ſanatio, doch *Meesterij*, bl. 510. Dezelfde bl. 811 *Miesteren*, ſanare. *Cats*, I d. 351, b. 374, b. *Meester*, en 665, b, *Meesteren*. *Baardt*, bl. 147, *Mesteren*, genezen. Zie *Hán-maester*. *Junius*, in *Master*. *Hoeufft*. aanmerk. op Fr. ſpreekw. bl. 195 en Register.

MAET, een maat, makker, metgezel, I d. 24, 60, 68, 70,

137, 210. *Kiliaan*, *Maet*, *med-maet*, *maetken*, ſocius, collega, aequalis, Compar. — *Maetſchippye*, maatschappye, II d. 49. Conf. *Junius*, in *mate*, *match*, aequalis, Compar. et *mate*, ſocius, ſodalis.

MAEY-BLOMME, eene meibloem, II d. 57, 58. — *Maey-moanne*, de mei-maand, II d. 48. *Maey-tijde*, mei-tijd, II d. 105. Meerv. *Maey-tijden*, II d. 58.

MÂL, MÂLLE, mal, gek, zot, I d. 2, 49, 50, 220. *W. Gribb. Brill.* bl. 70, *Maal. Libb. fen A. Ysbr.* bl. 10, *Maol*, dat met de tegenw. uitſpraak op vele plaatſen overeenſtemt, waarin de A veel O-achtiger is, dan bij de Ouden.

MÂLLJEN, mallen, gekken, gekſcheeren, ſchertſen, boerten, jokken, I d. 33, 97. Onder de Tijdgenooten van G. J. gebruiken *Heemskerk* en *Cats* het w. *mallen* zeer dikmaals.

MÂM, moeder, I d. 10, 32, 162, 203. Dit is uit den Zuidhoek. Zie *Mem*. Dit *Mâm* gaf de geboorte aan *Mama*.

MAN, een man, I d. 1, 6, 36, 37, 41, enz. *Alle man*, ieder een. Zie ald. *Man* voor *iemand*, *Stoke*, V, 452, Noot. Voor *mensch* is 't zeer oud, zie *Clignett*, *Bijdr. Inleid.* bl. 9, Noot. — Gen. *mans*, I d. 122, 175, 185. Meerv *Mannen*, I d. 53, 78, 218. *Mans* is ook in gebruik. — Diminut. *Manke*, I d. 30, II d. 95. *Man-minſche*, een manmensch, een mansperſoon, II d. 64. Zie *Waſenb. Idiot.* In de *Bijdr.* van denzelven, I, 160, *man-lie*. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 2. *Manlieuw*, dat naar den tegenw. uitſpraak is. — *Man-lijck*, *man-lijcke*, mannelijk, II d. 87, 106. — *Manheyte*, mannelijkheid, mannelijke jaren, aetas virilis, II d. 107. *Manlichede* voor moed, dapperheid, *Stoke*, II 270. *Manheijdt*, idem, *Heemskerk*, B. A. voorr. — *Manheftig*, manhaftig, moedig, Bijw. II d. 89. — 't W-W. *Manjen*. bemannen, met een man of mannen voorzien, deelw. *Mand*; b. v. *Hijnzers mand*, paarden bemand, daar een man opzit, I d. 174. *M. Stoke*, V, 636, *Ghemannet*, ſterk bemand, van veel manſchap (tot den krijg) voorzien. *Baardt*, bl. 159, *Gemant*, idem.

MAR, maar, Voegw. I d. 4, 5, 6, 13, 14, enz. *M. Stoke* en anderen *Mer*. In de *Bijdr.* van *Waſenb* meest altijd ook *mar*, doch ééns *maar*, door misdruk, I 155.

MARR' een meir, I d. 69. Genit. *Mars*, I d. 187, 224. Zie

Rea-mar. Junius Mere, en *M. Stoke*, I, 926. — *Teuton. Maer, mear*, ſee. O. F. W. *Mer, maer*, zee.

ME, men, I d. 13, 29, 45, 52, 58, 59, enz. Doch menigmaal wordt het achter andere woorden aangelascht, b. v. *Tjochtme*, I d. 1. *Jouwtme*, I d. 7. *Gietme*, I d. 52, enz. Zie *Min.*

MEAGE, de maag, I d. 205. Zie *Maege.*

MEAGER, mager I d. 67.

MEALJEN, malen, ſchilderen, I d. 72. *Maelre, Maerl.* I, 318, 5, en *Mielre*, idem. II, 280, 33, een Schilder. Zie *Mielen, Mieljen.*

MECKE, maakte, I d. 2, 4, 6, 30, 42, 43, 110, 139, 210, II d. 79. Verled. Tijd en Deelw. ook *mecke*, I d. 109, 117, 135, 164, 229. *mecket*, maakt, 3 pers. praes. Ind. I d. 42, 60, 92, 140, II d. 64, 99. Van *Meytejen.* Zie ald. en *Macke, macket. M. Stoke*, I, 1099, *make*, voor *makede.* Zie *Huydecoper.*

MED, eene zware en vermoeijende arbeid; pak, last, sjouw, I d. 135. Van 't verouderde *Medjen*, matten, is nog over *æf-medjen*, afmatten. Zie *Æf-med. Moede* en *Mat* voegt *V. d. Veen* te zamen, Zinneb. bl. 55. Vergel. *Clignett, Bijdr.* bl. 598, Noot, en *Weiland*, in *Mat.* Zie ook *Uwt-meddjen.*

MEER, meer, I d. 4, 40, 42, 54, 148, 165, II d. 48, enz. Voor *grooter, Clignett, Bijdr.* bl. 218, Noot. — V. d. *Maeren*, voor *vermeerderen, vergrooten, M. Stoke*, VIII, 272, *Bredero*, bl. 62. *Meerſen, Maerl.* I, 157, 47. I, 200, 21. II, 353, 3. *Kiliaan, Meerſen*, Fland. i. meerderen, augere. *Idem, meerderen*, augere.

MELDJEN, melden, vermelden, I d. 205.

MELCKIR, een melker, II d. 4. 't W-W. *is Meltzen*, of *Meltjen*, melken. Zie *Uwt-meltjen.*

MEM, moeder, I d. 5, 31, 75. Het meest gewone in Friesl. Zie *Mam.* Bij de Tijdgenooten van G. J. *Huijgens, Bredero*, en anderen, vindt men dit *Mem*, meermalen.

MENEER, MENEAR, MENEARE, manier, gewoonte, I d. 53, 55, II d. 66, 72, 85, 99. Meerv. *Menearen*, manieren, zeden, II d. 101. *M. Stoke* gebruikt *Maniere*, voor maakſel, I d. 605. — In *W. Gribb. Brill.* bl. 16, leest men *Maneer*, dat met de Tegenw. ſpell. meest overeenſtemt. *Junius*, in

Manner. Zie ook *Weiland.*

MENNIG, menig, menig een, I d. 54. *Van der Veen*, Zinneb. bl. 23, en *Jonctije*, R. O. bl. 7, ook mennig. — *Mennig togten*, menigmaal, *Bijdr.* van *Waasenb.* I, 166. Vergel. denzelfden in *Idiot.* in V. *Junius*, in *manie*, *meine*, *meny*. — *Mennigte*, de menigte, de veelheid, I d. 66. II d. 96, 100, 103. *V. d. Veen*, l. l. bl. 43, Door ongerechtigheyt ſich *mennighte* verrijcken, d. i. *velen*. *Mannig* en *manig*, vind ik ook in kleine ſtukken en zamenſpraken: en dit is met de Tegenw. uitſpraak veelal overeenkomſtig.

MERCKE, markt, kermis, jaarmarkt, I d. 7, 52, 53, 64, II d. 103. In *W. Gribb. Brill.* bl. 77, ook *Mercke*, maar in *'t Libb. fen A. Yebr.* bl. 2, *Marke. Junius*, *Market. Cats*, *Mart*, b. v. *Mart-ſtuck*, of *kermis*, I d. 151. *Maerl. Maerct*, forum. — V. h. *Merckjen*, ter markt brengen, I d. 54. *Teuton. Marckten*, forare, afforare, etc. *Gelden*, *marckten*, *copen*, cramen, tuygen, *marckten*, gelden, emere, mercari, forare, conferre. Vergel. *Kiliaan* in *marckt*, *merckt*, *Marckten.*

MERCKJEN, merken, opmerken, I d. 41, 163, II d. 88, 94, 102, 103, 105. *Merck'-ſlaen*, acht geven, gadeſlaan, I d. 204. *Maerl.* II, 449, 65. *Merc ane leggen*, opmerken, animam advertere. Men heeft thans ook nog *merck-bijten*, in die beteekenis. Zie *Mierckjen.*

MERGE, merg, I d. 67. In d. *Bijdr.* van *Waasenb.* I, 168, *morg*. *Teuton. march*, *morch*. *V. d. Veen*, *Uytgemurcht*, Zinneb. bl. 49. Vergel. *Junius* in *Marle*. *Waasenb. Idiot.* in *Marge.* Welk laatſte thans vrij algemeen in gebruik is.

MER-LIJNNE, merlijn, marlijn, een ſterk, tamelijk dik touw, II d. 76. Zie *Huijdecoper*, *Proeve*, bl. 544. *Weiland* in *Marlen* en *Marren*. *Ten Kate* I, 239, uit *Kiliaan*, *meertouwe*, rudens.

MERSSE, een mars, marskraam, welke of op den rug, of voor de borst gedragen wordt, I d. 7, 10. *Kiliaan*, *Meerſſe*, *Meerskorf*, corbis inſtitoris, canistrum inſtitorium. *Teuton. Kremer-merſſe*, mery, mercula. *Crame-merſſe*, merx. Vergel. denzelven in *coopman*, *meersman*, *cremer*. *Junius* in *Mercer*. — *Cats*, I, 644, een *meerſche*. *Broer Corn. Serm.* II, 333, *Meerſſe*. — V. d. *diere*. *merſerie*, *Maerl.* I, 383,

MEST, de mast van een Schip, I d. 77. II d. 75. Meerv. *Mesten.*

MESTJEN, mesten, voeden, I d. 75 Verl. Tijd en Deelw. *Meste*, I d. 220. *W. Gribb. Brill.* bl. 54. *Junius* in *Mast.*

METSLIR, een metſelaar, II d. 3. Zie *Mirſeljen. Kiliaan Metſer*, caementarius, ſtructor. *Metſan*, ſtruere, exſtruere muros. *Cats*, I, 204, a, *Metſen*, en zoo ook *Bredero*, bl. 133, 519. *Metſer*, *Cats*, I, 633, b, *Broer Corn. Serm.* I, 143. — Van *Metſen* komt het frequent. *Metſelen*, dat men thans gebruikt. Vergel. *Hoeufft*, *Aanm. op Fr. Spreekw.* bl. 192. In *Weiland.*

METTEN, gemeten, I d. 32. Deelw. van *Mietten*, zie ald.

METTEN, ontmoeten. *met*, ontmoet, voorvalt. wedervaart, contingit. I d. 109. *Baardt*, bl. 168, Men *moet* malckander aan het Merck. *Kamph. S. R.* bl. 28, wat vreugd zie ik mij *moeten*, d. i. overkomen, gebeuren. *Deselfde* l. l. bl. 100, en IV deel, bl. 5, Een ſterke vijand *moet't. Cats*, I, 589, groote Heeren ſalmen groeten, ſelden *moeten.* Met de hoogſte waarſchijnlijkheid, brengt *Bruining*, Synonym. II, 210, hier ook toe *met*, in *te met*, *altemet.* Zie *ont-metten*, en *miette*, verbonden met *metiri*, ſcil. viam, i. e. *ire.* Vid. Schelleri Lexicon Lat.

MEY, met, mede, I d. 1. 3. 4. 5. 6. 7, enz. *Meye*, met de, I d. 4, 41, 76. *V. d. Veen*, Zinneb. bl. 19, *mette.* — *Meyer tijd*, metter tijd, met den tijd, II d. 66, 93. — Zamengeſt. *mey-bringen*, medebrengen, II d. 103. — *Mey-fryer*, medevrijer, I d. 20. — *Mey-geande*, nevensgaande, II d. 48, 58. — *Mey-geſel*, metgezel, I d. 134. — *Mey-jaen*, medegeven, ten huwelijk medegeven, dotare, dotem dare, I d. 6. V. h. *medegave*, dos, *Melis*, IV, 149. — *Mey-lyen*, medelijden, miſericordia, I d. 39, 43, 113 II d. 78 *Mey-lyig*, medelijdig, medelijdend, I d. 43. *Met-lijdig*, *Kamph. Ps.* bl. 405. — *Mey-lyentheyt*, mededoogen, II d. 70, 81. Doch *mey-lyenheyte*, (zonder T) I d. 165. — *Mey-ſlijppjen.* medeſleepen, mede onvoeren. I d. 43, II d. 88. — *Mey-maet*, medegezel, metgezel, medemakker, I d. 103. *Kiliaan*, *Med-maet*, ſocius, ſodalis. — *Mey-wirddig*, meewarig, mededoogend, I d. 126, 189, II d. 53. *Mey-wirdigheyte*, meewarigheid, mededoogendheid, II d. 67, 70. *Cats*, I, 204, b, *Mee-weerdig* hert, *Kamph. Ps.* bl. 315,

medewaardig. *Kiliaan*, *med-waerigh*, comis, familiaris. *Med-werdig*, comis, humanus. *Med-werdigheyt*, comitas. Zie *Weiland*. — *Meij-witten*, het medeweten, geweten, gewisse, I d. 102, 142, 180, 192. II d. 77, 88, 100. Genit. *Mey-wittens*, I d. 128. Bij inkorting, *Mey-wits*, I d. 130, 162.

MEYEN, mogen, kunnen, posse, valere, licere, I d. 3, 4, 8, 9, 12, 12, 28, 26, 54, enz. *meyen*, (*Cats*, meugen. I, 602 a) voor *lusten*, *gaarne eten*, delectari cibo, is ook Friesch, en zeer bekend. Wegens *mogen*, idem, vergel. *Clignett*: *Bijdr.* bl. 12, Noot. — *Formeyen*, iemand vermogen, wel mogen lijden, genegen zijn, is nog in Friesland zeer gebruikelijk. *Junius*, *maie*, posse. *Main*. *Meuge-veel*, een vraat, *Bredero*, bl. 172, 224, 290, 574. — sijn *meug drincken*, zoo veel men lust drinken. Idem bl. 642.

MEYTSEN en MEYTSJEN, (de K met TS verwisseld, voor *Meyckjen*) maken, doen, verrigten, I d. 2, 30, 44, 55, 62, 84, 107, 110, enz. In de *Bijdr.* van *Wassenb.* I, 142, *Meœitje*, doch menigvuldiger *maaikjen*, l. l. 152, 153, 156, 157. — *Meytsel-wirck*, *maaksel*, I d. 118, *Hooft*, *Ged.* bl. 136, *Maksel*. Vergel. *Junius* in *Make*. *Teuton*. *Macken*, bereiden, facere, perficere, efficere, conficere, etc. *Maken*, *scheppen*, creare, plasmare, condere, formare. Doch slus leest men daar ook *maecken*. Vergel. *Hoeufft*, *Aanm. op O. F. Spreekw.* bl. 192. en *Weiland*.

MICKJEN, mikken, doelen, zien, op het oog hebben, I d. 106. *Libben sen A. Ysbr.* bl. 37. Ik *mikte* er naet op. — *Stoke*, *Mecken*, VII, 401; *Micken*, IX, 660. Zie ald. *Huijdecoper*. *Maerl.* II, 58, 22, *om huwelic mecken*. Doch *Micken*, I, 88, 46. Dezelfde, ergens *op mecken*, I, 276, 18, *mecte*; *gemecken*, Dezelfde, I, 195, 77. *Micken an* Dezelfde, II, 465, 60, om dat hi sinen ganc so hoghe *mict ant* erdsce goet. — *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 95, Laeght en *mickt*. Dit woord (zegt *Weiland*) beteekent eigenl. eene *trillende beweging*, en heeft vermoedelijk met *micare* een gemeenschappelijken oorsprong In 't bijzonder gebruikt men het van eene beweging met de lippen." Bij V. In *Broer Corn. Serm.*, II, 19, 470, en 480, *Kicken* of *micken*" Wijders, van eene beweging met de oogen, enz." Ik twijfel schier

niet of het is verwant met *mik*, een boomtak, in de gedaante van de Letter V eindigende aan het bovenëinde. De ſpreekmanier micare digitis, bij 't ſpel der Romeinſche kinderen, dat met ons Spel, *Harmen de bok, hoe veel horens ſtaan er op*, vrij wel overeenkomt, duidt aan het *opſteken van vingers* in dezelfde gedaante van de Letter V, die tegelijk veel overeenkomst heeft met horens. Bij dit ſpel moet eene ſchielijke beweging met de vingers hebben plaats gehad, waarin vermoedelijk het geheim van 't raadſel zal hebben beſtaan. *Mikken* zal dus eigenl. ook eenen *ſchielijken opſlag van het oog* aanduiden, waarbij de oogleden eene *trillende beweging* aannemen, om des te beter te turen. De Lezer oordeele.

MIDDE, het midden, II d. 65. — *Mids*, midden, te midden, I d. 26, 156, 187. II d. 65, 70, 71, 79, 80, 95, 116. *Kamph.* dikmaals, b. v. *Ps.* bl. 161, En *mids* in 't oorlogs woel; en bl. 122, In 't *mids* van ongeval. *Bredero*, bl. 549, *In 't midſen.* Vergel. *Waſenb. Idiot. Mids. Hooft, Ged.* bl. 168, gebruikt *In 't mid* der ſterren. Hiertoe behoort ook *mits dat*, *Hooft, Ged.* bl. 253, d. i. middelerwijl dat, terwijl dat. Dit ziet op *den tijd*; doch wegens de *oorzaak* en *het middel*, Vergel. men *Bilderdijk, Taal- en Dichtk. Verſch.* III, 59, met betrekking tot *mits*, en *vermits* of *overmits*. — Zamengeſt. *Mid-dey*, middag, I d. 149. II d. 114, 116. Zoo heeft men *min-nacht* voor *midnacht*, bij *Maerl.* II, 373, 16. Vergel. *Kiliaan. Midd'-Somer, Bredero*, bl. 721. Vergel. ook hier *Kiliaan.* — *Mid-dey-ſchijn*, middag-glans, I d. 26. *Middey-ſinne*, middag-zon, I d. 217. — *Mid-ſee-ſtránne*, het ſtrand der Middellandſche zee, I d. 164. — *Mids-hol*, b. v. *Trog mars mids-hol*, midden door de holle zee, I d. 187, of door het *middelhol* der zee, de droogte.

MIDDEL, beteekent ook *het midden*, en als bijw. *midden*, b. v. *Bredero*, bl. 549, *middel* door het ſlijck - *middel* door de ſtraat. — *middel* door de regen. Hierop volgt ook driemaal *midden*, in dezelfde beteekenis. *Cats*, I, 361, b, *Middel-ſchut*, Bijv. N-W. — Het beteekent ook het *middellijf*, *den middel:* welk woord men in Friesland ineentrekt tot *mil*, b. v. *oone mil to*, tot aan den middel. *Libb. ſers A. Ysbr.* bl. 51. — Maar bij onzen Dichter beteekent *Mid-*

del, alleen, *het middel*, *middel-eorzaak*, II d. 103. *Middele*, II d. 74, *middle*, II d. 78, 79, 100, 103. Meerv. *midd'len*, II d. 76, 77. Verg. *Junius* in *Medle* en *mell*. — *Middeljen*, bemiddelen, I d. 138.

MIE, de mare, tijding, kundſchap, het berigt, I d. 136, 137. II d. 82. Zoo ook *Bredero*, *mie* voor *mare*, enz. bl. 85, 150, 405. *Hooft*, *N. H.* bl. 323, 331. Ged. bl. 149. — Maar *miede* voor *bodenloon*, loon voor 't brengen van berigt, *Hooft*, *N. H.* bl. 260. En *mie* voer *belooning*, in 't algemeen, *Bredero*, bl. 90. *Mede*, geſchenk, *Aſegab.* bl 36. Vergel. *Clignett Bijdr.* bl. 52, volg. Noot. V. h. In *Wantſe Gribb. Brill.* bl. 94, ien great *metpinnigh* jaan; en *to metten bidde*, bij gelegenheid der geboorte van Waatzes kind. — *Kiliaan*, *Mied*, i. tijdinghe, nuntium. *Miete*, *miente*, *miede*, donum, munus. Vergelijk *Weiland* in *Meed* en *miede*, die echter dit woord, dat in verſcheidene Provincien in volle gebruik is, niet *verouderd* had moeten noemen; en dit geldt van honderd anderen meer. Indien een woord in één of twee Provincien, b. v. *Holland* en *Utrecht*, niet wordt gebruikt, mag men het dan voor verouderd beſchouwen? Hoe nuttig en raadzaam zou het zijn, voor onze Dichters vooral, om ſoortgelijke woorden optenemen in hunne Gedichten, en daardoor te zorgen, dat de rijkdom onzer tale niet verminderd, maar gaaf tot de nakomelingſchap, die daarop een vollen eisch heeft, overgebragt worde!

MIEDE, een miede, miedland, d. i. hooiland; mede, mad, mede, meed, I d. 64. II d. 6, 11. *Junius* in *meadl. Waſſenb. Idiot. Mad. Huijdecoper* op *M. Stoke*, I d. 901. Dit woord is verbonden met het volg. *mjean*, maayen. Zie *Weiland* in *Mat. Meta*, maaying, O. F. W. bl. 330. Zie Noot.

MJEAN, maajen, I d. 40, 54. *Teuton. Meyen*, metere, demetere. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men, I, 144, *Meye*. In de *Burkerij*, bl. 10, *Meen*. — *Vormeyen*, voormaayen, en *vormeyer*, voormaeyer, L-R. van *Wedde*, bl. 132. Zie *Æfmjean*. *IJn-mie't*. *Junius* in *Mairu* et *Magget*.

MIELLE, een maal, convivium, refectio, paſtus, (*Kil.*) v. d. *Nacht-mielle*, het Nachtmaal, II d. 59. *Junius*, *meal. Miel-tijd*, is nog zeer bekend.

MIELLE (*folle*) veelmaal, II d. 93. *Tuwzen-mielle*, duizend maal, II d. 75.

MIELLE, *miel*, een maal, emulſi laetis menſura, I d. 65, in Boerr'-ljue ky jae greate *miellen*. Zie van deze woorden, die uit eene bron komen, *Weiland*.

MIELJEN, malen, afmalen, ſchilderen, afbeelden; ſchetſen, voorſtellen, Voorr. XXXI. II d. 71. Verl. Tijd. *Mielle*. Deelw. *Mielle*, geſchilderd, II d. 108. — *Kamph*. S. R. bl. 324, 't *Malen*, maagſchap van 't vermommen, past de wereld. Idem, bl. 253. Van graveren, trekken, *malen*, hangt de heele weerld aan een. Vergel. *Bilderdijk*, T. en D. Verſch. III 65. *Kiliaan*, en *Weiland*.

MIELJEN, onz. voor de verbeelding zweven, I d. 8.

MIENEN, meenen, denken, vermoeden, zich verbeelden. I d. 2, 10, 29, 176. Verled. Tijd *Miende*, II d. 65, 71, 74, 91, 92, 102. Deelw. *Miend*. Deze ſpelling met IE is zeer oud, en ſchier algemeen: men vindt dezelve in de *Oude Holl. dronk*, *S. Geerden Minne*, bij *Clignett*, bl. 396, vs. 101. En bij de Tijdgenooten van G. J. *Baardt*, bl. 18, 52, 244. *Bredero*, bl. 512, 530. *Starter*, bl. 94, b. Ja zelfs in de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 142, 156. — *Mienje*, eene meening, I d. 220. *Miengje*, II d. 98. — *Innerlijke hartenmeen*, d. i. harten-meening, *Kamph. Ps.* bl. 39. Cf *Junius* in *Mean*; *Mind*.

MIENTE, Gemeente, I d. 204. *Meente* wordt door *Maerl.* vaak gebruikt: men zie onder anderen II, 174, Noot. — *Meente*, de gemeente, het gemeen, vulgus, tegen over *Heren*, *Maerl.* II, 430, 3. — *Mienteman*, *Bredero*, bl. 745. Thans zegt men in *Friesl.* daarvoor, meestal *de gemiene man*. — *Mient-ſchip*, gemeenſchap, I d, 160, Cf *Junius* in *Mean*, Zie *Gemen*.

MIERE, een maayer, hannekemaayer, I d. 230. De *Burkery*, bl. 12, De *Mieren*. Men noemt ze anders ook in Friesland *Poepen*. Verg. *Waſenb. Idiot.* in *Mier*. Die er met regt bijvoegt, Bij verkorting voor *Meyer*. *maaijer*, *Hanneke*." Zie *Mjean*, *meyen*.

MIERI. Tusſchenw. van verrukking en verwondering, I d. 2, 9. Zou dit ook in de uitſpraak bedorven zijn voor *Mary*, en dus eene aanroeping wezen aan de Moeder Gods? of is 't

verbonden met het A. S. *Mirth*, gaudium, hilaritas? Cf. *Junius* in *Merrie*.

MIERCKJEN, merken, bemerken, aanmerken, opmerken, I d. 46, 98, 182, 210. II d. 104. Verled. Tijd en Deelw. *Miercke*, II d. 74. Men heeft, zoo 't ſchijnt, ook dit woord onder de ongelijkvloeijende W-W gerekend, want men gebruikt in Fr. nog bellendig de verl. Tijd *mork* of *murk*; het deelw. *murken*. Zie *A. Ysbr. Libb.* bl. 20. De eerſte beteekenis van dit W-W. ſchijnt geweest te zijn *obscure videndi*, ons *turen*, van *Mijrk*, *merk*, obſcurus. Cf. *Junius* in V. v. — Van hier dan de gewoonte om iets *te merken* d. i. om het wel te kunnen zien, onderſcheiden en beoordeelen, met een *merkteeken voorzien*. Zoo is dan *Merk* eigenl. een *doel*, waarop men oogt, dat het oog (als het ware) helpt, en beter doet zien op verwijderde, en daardoor minder kenbare voorwerpen. Vervolg. een kenteeken. En eindelijk een *ſcheidpaal*, *grenspaal*. Ja een zeker *binnen* hare *grenspalen*, *beſloten landſtreek*. Zie *Merckjen*, *Trog-mierckjen*. *Weilandt* in *Mark*.

MIETTE. (to) te gemoet, I d. 90, 91, 154. II d. 102. *W. Gribb. Brill.* bl. 49, *To miette sjen*. Idem bl. 81, *ijne miete komme*. Bl. 83, *To miete komme*. *Baardt*, bl. 577, *Te moet comen*; en zoo ook *Bredero*, bl. 119, 571. *Hooft*, *Ged.* bl. 75. — *Hooft*, *Ged.* 221, *Gemoeten*, obviam ire. Bl. 159, *zich te gemoet maken*, obvium ſe ferre. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 227, Twi *quaemſtu*, *in minen ghemoete*. Zie Noot bl. 228. *Aſegab.* bl. 291, *meta*, ontmoeten. Zie *Metten*.

MIETTE, eene maat, I d. 4, 52, 59, 66, 97, 108, 228. II d. 45, 53, 99. — *Oere miette*, boven mate, I d. 5. *Maerl.* II, 440, 41, *over mate*, O. F. W. *Meta*, eene maat, mate, bl. 23, 30, 353, enz. *Gabbema*, Verh. van L. bl. 139. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 249, Noot, *Mez*, *meſe*, *maſe*. — Zamengeſt. *Miette-kinde*, de meetkunde, II d. 104. — *Miett'-leas*, mateloos, I d. 208, 225, 228. — *Miette-klang*, maatklank, I d. 83. — *Mietre-ferſen*, maat-verſen, gedichten, Voorr. XXXI. — *Miette-klinckjen*, den maat-klank houden, Voorr. XXX. — *Miette-lijnjen*, met lijnen afmeten, II d. 104, T. K. *meten*. — Het W-W. *Mietten*, meten, me-

tiri, (waar mede het verbonden is.) I d. 136, II d. 98. — *Mietter*, een meter, I d. 56. — Van *Miette*, maat, komt *miettig*, dat men bij G. J. niet vindt. V. h. *miettigjen*, matigen, I d. 41, II d. 104. Verl. Tijd, *miettige*, matigde, II d. 67. Deelw. *miettige*, *miett'ge*, gematigd, II d. 88. — Bij zamentrekking vindt men ook *mietgjen*, zie *On-mietgjende*. Verg. *Junius*, *meat*; *mete*, *meth*. Zie *Æf-mietten*. *Baardt* gebruikt de E in *aen-metigen*, Deugdenſp. bl. 145. Bij *Maerl.* vindt men van *mate*, matig, den Comparat. *mater*, II, 411, 43. Vergel. *Clignett*, bl. 73, Noot.

MIGGE, eene mug, I d. 13, II d. 95. — *Mig*, idem, II d. 11, en *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 41. Dit laatſte is de tegenw. uitſpraak.

MIJ, mij, I d. 1, 2, 3, 4, enz. - *Mijn*, *mijne*, mijn, mijne, I d. 1, 2, 3, 4, enz. Genit. mijns, I d. 24, 105, 162, enz. - *Mijn-frouw*, Mevrouw, II d. 65. Dit was voorheen de algemeene ſchrijfwijze. *Mijn vrouwe Venus* leest men bij *Clignett*, *Bijdr.* 333. - *Mijn vrou*, *Hooft*, *Ged.* 17. *Baardt*, bl. 167, 377. *Bredero*, bl. 128, en dikmaals meer. - *Mijnent weagen*, mijnent-wege, om mijnen wil, I d. 147. *Bredero*, *Mijnent-weghen*, bl. 178, b.

MIJG, een maag, aanverwant; neef, I d. 49, 51, 54. Meerv. *Mijgen*, magen, aanverwanten, I d. 4. In de *Bijdr.* van *Waaſenb.* vindt men, I, 165, *Magen*. Doch in 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 94, *Mijgen*. Bij *Maerl.* I, 283, 16 *Maech* der gode (zoo noemt zich Alexander ald.) *Bredero*, bl. 746, 752 *Maegh*, vriend, vriendje (een vleiwoord) *Maerl.*, II, 283, 23, *Maghetoghe*, die bl. 215, 75, wordt genoemd *Voghet*, educator. *Kiliaan*, *Maeghd-toghe*, vetus. Paedagus. Vergel. *Junius* en de *Teutoniſt.* in *Maich*. *Waaſenb. Idiot.* in *Miegen*, en *Bijdr.* II, 25. *Ypey Geſch. der N. T.* bl. 330, Noot.

MIJLD, mild, zacht, toegeeflijk, goedgunſtig, mededeelzaam; overvloedig, I d. 5, 6, 11, 44, 48, 53, 66, 89, 99, enz. *Junius*, *Mild*, coll. *ſmoult*, ubi A. S. *Smylt*. *Waaſenb. Idiot.* in *Mild*. *Teuton.* in *Mylde*. - *Mijld-heijt*, mildheid, goedheid, goedgunstigheid, barmhartigheid, goedertierenheid, I d. 114, 118, 124, 163, II d. 99. - Meerv *mijldigheyten*, goedgunstigheden, II d. 99. - *Mijldijck*, mildelijk,, II d.

114. - samengeſt. *mijld-diedig*, mildadig, I d. 14. - *Mijld-diedgjen*, beweldadigen, I d. 208. - *mijlder-han*, milder hand, I d. 188.

MIJLLE, een mijl, miliarum, Meerv. ook *Mijlle*, I d. 15, 60. — *Mile*, II d. 6. — *Junius*, *Mile.*

MIJMERJEN, mijmeren, zwaarmoedig ergens over nadenken. Zie *Oer-mijmerjen. V. d. Veen*, *Sinneb.* bl. 228, *Raets* bl. 58, *Mimm'ren.*

MIJNJEN, mijnen, zich toeeigenen, eig. door *mijn* te zeggen, bij eene openbare verkooping van goederen. Zie *Eijn-mijnjen. Hooft Ged.* bl. 248, Dat *mijnd'* z', en plukt het met een veegh.

MIJNGLEN, een mengel, menglen, (eene maat van natte waren) II d. 4. Thans zegt men meestal *minglen.*

MIJTTE, eene mijt, de allergeringſte muntſpecie; Fig. iets van zeer geringe waarde, I d. 46, 190. Voor een *kleine munt*, *Cats*, I, 89, b, Rekenpenningen, die ſomtijds ponden, ſomtijds penningen, ſomtijds maar *mijten* en doen. *Broer Corn. Serm.* II, 170, Tot dat gij betaalt ook die laatſte *mijte*: Bij *Matth.* V, 26 door *penning*, en *Luc.* XII, 59, door *penningsken*, van onze Taalsmannen overgezet. *Dezelfde*, I, 256, ſijnen kinderen een *mijte* niet erven noch delen laten. *Bredero*, bl. 17, niet ien *mijt* vresen. En zoo ook bl. 185, en 723 — *Cats*, I, 436, a, Thyrſis acht het niet *een mijte. Baardt*, bl. 95, 269. *Marnix*, gebruikt het ook vele malen, als mede *Starter. Junius*, *Mite.*

MIN, men, I d. 50, 69. Zie *Me.* In de *Bijdr.* van *Wasſenb.* I. 154, *Men.*

MIN, weinig, gering. I d. 40. II d. 86. *Naet to min*, niet te min, II d. 70. *Bijdr.* van *Wasſenb.* I, 154, ond. *naet min*, niet zelden. — *Deadlijcke min*, doodelijke ziek, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 85. Zie *Weiland*, in *min. Aſegab. min*, klein, kort, bl. 219. — ook wordt *min* voor minder, geringer, weiniger gevonden, bij onzen Dichter, I d. 12, *Nimmen min az*, niemand minder dan. — En zoo ook bl. 39, 69, 71, 97, 108, 123, 132. II d. 72, 87, 112. Voorbeelden, dat de *Compar.* en *Superlat. minder* en *minſte* voor *klein* genomen worden, zie bij *Chgnett*, *Bijdr.* bl. 216, Noot. — *Minſte*, ſuperl. II d. 47, 65, 67, 73, 78, 80, 101. — *To*

Bijdr. van *Waſſenb.* I, 163, *Ten minſten.*

MINGER, een Koopman, I d. 50. Cf. *Junius* in *Monger*, *Waſſenb. Bijdr.* II, 12. *Libb. fen A. Ysbr.*, bl. 48, *Ade mingers.*

MINGJEN, mengen, vermengen, ondermengen, I d. 71, 194. II d. 100, *Junius*, in *Mingle.* — Het frequentat. *Mingeljen*, mengen, vermengen, II d. 101. *Kilioan*, *Minghelen*, i. menghelen, i. menghen, miscere. *Broer Corn. Serm.* Hier en is geen *paeys te maecken* - niet te *middelen* noch te *mengelen*, I bl. 156, 210, 211. — *mingel-deuntjes*, *mengeldichten.* Zie *Deuntje.* — *Mingel-klompe*, of *ming'le-komp*, mengelklomp, Chaos, I d. 217, II d. 65. Zie *Trog-mingjen*, *Trog-mingel*, *onder-mingle.*

MINNE, de min, liefde, I d. 19, 20, 30, 48, 73, enz. Door afkorting *min*, I d. 3, 15, 21, 23, 33, 48 *Minne!* een vleiwoord, *M. Stoke*, VI, 254, Noot, gelijk *Lieve!* bij *Cats*, en anderen. Zie ald. Vergel. *Maerl.* II aant. 114, volg. — Zamengeſt. *Minne-dichten*, II d. 44. — *Minne-fjoer*, liefdevuur, I d. 3, II d. 61. — *Minne-fjoerig*, min-vurig, verliefd, I d. 39. — *Minne-fjuecht-ſpil*, boertig gevecht met den mingod, I d. 30. — *Minne-mámm'*, de Moeder der Min, II d. 62. — *Minne-rijmlerye*, het minnedichten, II d. 60. — *Minne-ſœ*, liefde-zee, II d. 62. *Minne-zee*, *Jonctijs*, R. O. bl. 89. — *Minne-ſinne*, liefdezon, I d. 26. — *Minnesjochte*, liefde-zucht, verliefdheid, liefde, ziekte, I d. 14. *Minne-sjochtme*, I d. 23. — Het W-W. *Minjen*, minnen, beminnen, I d. 18, 148. 170, 195. II d. 64. *Verminnen* voor beminnen *Maerl.* II, 432. — *Minner*, een minnaar, I d. 13. 44, II d. 66, 68, *Kamph. S. R.* bl. 165.

MINSCHE, een mensch, I d. 2, 13, 18, 46, 72, 84, 85, 93, 108, enz. Meerv. *Minſchen*, I d. 55, 111. II d. 53, enz. — *Minsck*, I d. 187, 190. *Minscke*, I d. 67, 84, 99. Meerv. *Minscken*, I d. 51, 144. In de *Bijdr.* van *Waſſenb. Menſchen*, I, 152, 154, 156, enz. *Minsken*, I, 140, tot driemaal toe, 142 ook verſcheidene malen enz. — Genit. *des minſches*, des menſchen, II d. 104. — *Minſchene*, Bijv. N-W. b. v. *minſchene on-folkommenheyte*, menſchelijke onvolkomenheid, II d. 89. — Zamengeſt. *Minſchebern*, menſchen-kinderen, kinderen der menſchen, I d. 110, 122, 123, 196. *Minſche-bern*, het menſchen-kind, I d. 132. —

minſche-berne, bijv. N-W. I d. 100. — *Minſche-zoon*, menſchen-zoon, I d. 165.

MINTEN, munten, zie *Falſche-minten*. *Junius*, *Mint*.

MIRSSELJEN, metſelen Voorr. XXIX. Fig. in het hart bewaren, niet vergeten, maar in geheugenis behouden, I d. 117. — Verled. Tijd en Deelw. *Mirſele*, II d. 64. Bij verkorting *Mirsle*, II d. 94. — *Mirslerije*, metſelarij, II d. 114. Zie *Metstir*. Het W-W. *metſen*, vindt men reeds bij *Maerl.* I, 20, 34.

MISSEN, miſſen, carere, I d. 8, 126. Feilen, I d. 61. *W. Gribb. Brill.* bl. 93, Hij mei neat *miſſe*, hij mag d. i. kan niet miſſen, maar wil lieſst behouden.

MISDIED, en MIZDIEDE, eene misdaad, I d. 43, 94, 130, 166, 211. II d. 66, 74, 99. Genit. *Mizdieds*, I d. 133. Meerv. *Mizdieden*, I d. 43, 161, II d. 92, 105. — *Mizdwaen*, misdoen, I d. 55. Verl. Tijd *Miz-die*, Deelw. *Mizdien*, I d. 160, 168. — *Miz-grijppe*, een misgrijp, vergrijp, misſlag, I d. 42, II d. 68. — *Miz-ſállen*, niet gevallen, niet paſſen, incommodum eſſe, II d. 47. niet gelegen komen, II d. 57. — *Hooft*, *misval* en zwarigheen, *Ged.* bl. 188, d. i. *ongeval*, *ramp*, *ongeluk*. Reeds vindt men het bij *Maarl.* *'t Meesfal*, I d. 138, 34, het *ongeluk* van 't verdrinken van *Sijlvius Tiberius*. Idem, II, 429, 70, In *die meesfalle*. (Lees *dien* of *den*.) *Stoke*, V, 1032, in *den misvalle*. Het W-W. *Mesfallen*, misluk̃en, kwalijk gelukken, niet wel uitvallen, *Maerl.* I, 448, 1. — *Miz-hægjen*, mishagen, niet behagen, II d. 100. *Miz-hægen*, een mishagen, II d. 100. — *Mizbruwckjen*, misbruiken, II d. 114 — *Miz-ginst*, wangunst, II d. 107. *W. Gribb. Brill.* bl. 66, *Misgunne*, misgunnen, benijden. — *Miz-gong*, een mispas, dwaling, I d. 118. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 285, *misgang*, in dezelfde beteek. *Hooft*, *N. H.* bl. 409, Eenen *misgang* hebben, d. i. tegenſpoed hebben, repulſam ferre. Het W-W. *Mes-gaen*, tegenloopen, ongelukkig gaan, *Stoke*, VI, 929. *Aſegab.* bl. 88, and hiara God *misgunge*, hetwelk *Wiarda* vertaalt *zuruckgehet*, d. i. achteruitgaat, vergel. denzelven bl. 111. — *Mizgrijpjen* (het) het misgrijp, de misvatting, dwaling, Voorr. XXIX. — *Miz-moed*, mismoedigheid, I d. 131. Vergel. *Fortman*. Aanm. bl. 37. — *Miz-moedig*, I d. 145. — *Miz-*

nuwgjen, misnoegen, mishagen, I d. 163. — *Miz-prijsjen*, misprijzen, II d. 101. — *Miz-treastig*, mistroostig. I d. 40. *Miz-treastigheyte*, mistroostigheid, II d. 106. — *Miz-ſtean*, misſtaan, kwalijk ſtaan, niet betamen, I d. 51. — *Miſschien*, misſchien, II d. 58. *Miſschean*, idem, II d. 76, 77, 78. Vergel. *Huïdecoper* op *Stoke* II, 380. (of B. V. 458.) — *Mislijck*, misſchien, II d. 64, 76. Dit *Mislijk* of *miſelijk*, beteekende van ouds niet alleen *vreemd*, *zeldzaam*, maar ook *onzeker*, *twijfelachtig*, v. d. *mogelijk*; vergel. het Lat. *dubium*, pius an ſceleratus Orestes. *Mislijc* voor *onzeker*, *twijfclachtig*, leest men bij *Stoke*, VII, 1180, *ſo mislijc es, dat gheſciet, en hoe de avonture keert*, d. i. zoo onzeker is dat geſchiedt, en hoe het toeval keert. *Dezelve*, VIII, 226, *Miſelike*, of het worde in roere. Zoo gebruikt *Huygens* het, bl. 98, *Miſelick*, waer bij de ſtraet, deur of venſter opengaet. *Teuton. Aventurlick*, wanſchichtlick, *Mislick*, onverſyenlick, twijvelechtich, onſekerlick, eventuale, enz. *Kiliaan*, *Miſelick*, ambiguus, dubius, incertus. — *Miſelicken*, forte, fortaſſe. Uit het vorige ziet men dat ik een anderen weg inſla, als *Steenwinkel* betreedt, in zijne *Aanteek. op Maerl.* III, 33 — 36. Intusſchen vindt men een nog zeldzamer woord, dat ook voor *mogelijk*, *miſschien*, wordt gebruikt, namelijk, *machlichte*, dat ik evenwel nergens verklaard gevonden heb. *Maerl.* gebruikt, het II, 150, 9. waar in de Noot uit Fl. en Bl. 5, c, eene plaats wordt aangevoerd, welke ook reeds bijgebragt was door *Huïdecoper* op *Stoke*, V, 458. Mij komt het, om kortelijk iets ter verklaring te zeggen, voor, dat het zal bedorven zijn uit *machſchienlicken*, of *machſchienlijck*. *Kiliaan*, *Mis-ſchienlijck*, fortuitus et forte, fortuito, fortaſſe. Volgens *Steenwinkel* nam *Grimm Miſelijck* voor *misgleich*, dat is, *ongelijk*, *verſchullend*. Te regt: en dit is de eerſte beteekenis, waaruit de overige zijn voortgevloeid. Voor *vreemd*, *zeldzaam*, vindt men het bij *M. Stoke*, VIII, 1004. Voor *kwalijk geſteld*, *ongeſteld*, *ziekelijk*, in 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 34. Wegens andere beteekenisſen zie men *Weiland* en anderen.

MISTE, de mist, duiſtere nevelachtigheid, I d. 56. II d. 97. *Junius*, *Mist.*

MITS, vermits, overmits, I d. 48, 135, 153, 169, 184, 215.

Hooft Ged. 141, *Mits* uw vereeniging, d. i. *door middel.* Zie *Bilderdijk, Taal en Dichtk. Verſch.* III, 59, 60. En op het woord *midde*, hier voren.

MOACHT, mogt, I d. 8, 99. II d. 71, 75, 77, 78, 87, 94, enz. *Mócht*, I d. 4, 18, 36, 58, 65, 75, 202, enz. Verl. Tijd van *meyen*, mogen. — *Mog*, *mogge*, *moggen*, I d. 4, 8, 10, 57, 52, 54, 92, II d. 47, 65, 70, 85, enz. Tegenw. Tijd der Aantoon. Wijze, van 't zelfde W-W. anders *ick my*, *y meye*, of *du meyſte*, *hij mey*. Men had, namelijk, oudtijds: *Ik mege* (waarvan ons *mey*) ik *mag*, of *moge*, (waarvan ons *mog*.) Verl. Tijd ik *mogte* of *mogt* (waarvan ons *moacht* of *mócht*.) Deelw. *gemogen* (waarvan ons *moggen*.) Zie *Proeve* van O. T. en D. bl. 85. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 157, 169, leest men *moogſten*, mogten.

MOAL, meel, I d. 99. *Junius*, *Meal.*

MOANNE, de maan, I d. 29, 108, 186, 190, 207. — *Moanne*, een maand, II d. 45, 48, 113. *Junius*, in *Moneth*, *Moon. W. Gribb. Brill.* bl. 95, *Monne*, maanden. Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 105, alwaar men voor *Deneſch* leze *Dorisch.*

MOANJEN, manen, interpellare debitorem, monere debiti. (*Kiliaan*) II d. 58.

MOAR, moeder, I d. 9, 10, 11, 43, 50. *Genit.*, *Moars*, I d. 73, 74, 217, 220. *Junius*, *Mother.* Verg. *Ypey*, *Geſch.* der *N. T.* bl. 97. *Moer* is thans in gebruik.

MOARD, een moord, — *Moard-ater-jefte*, een bloedig offer, een offer, waarbij men aan de afgoden menſchen offerde, I d. 105. — *Moart!* moord! Tusſchenw. van *ſmart*, *pijn*, en *droefheid*, I d. 12, 32, 67. — *Moard-dea-wuwne*, moordadige doodwond, I d. 166. — *Moard-dobbe*, een moordkuil, I d. 160. — *Moard-gluwp-kuwlle*, moordadige netgroeve, (de Grondtekst) I d. 202. — *Moard-hánne*, eene moordhand, hand eens moordenaars, I d. 223. — *Moard-lán*, (Egijpte) I d. 139. — *Moard-lee*, moordenarij, moordleed, I d. 187. — *Moard-kolcke*, moordkolk, moordkuil, I d. 159. — *Moart-krieſchjen*, (it) het moord-geſchrei, II d. 81. *Moordig*, *Hooft*, *Ged.* 45. Zie *Weiland.* — *Moardjen*, moorden, vermoorden, Verl. Tijd *Moardde*, I d. 157. — *Moardner*, moordenaar, I d. 43. Meerv. *Moard'ners*, I

d. 158, 211, II d. 90. — *Moarderye*, moordenarij, het moorden, I d. 190. *Junius*, *Murder*. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.* leest men, I, 162, *Mordadig*, met de R, doch ibid. zonder R, *Modsjeck*, moordziek. *Moddjen*, moorden, bl. 159. — *Maerl.* II, 224, 231, *morderde*, vermoordde. II, 248, 19, *morderne*, vermoorden. II, 332, 36, *Mordren*. Van dit *moorderen*, komt dan ook regelmatig *moordery*.

MOARN, morgen, I d. 54, 56, 60, 123, II d. 87. Genit. *Moarns*, I d. 8, 179. Meerv. *Moarnen*, I d. 114. *W. Gribb. Brill.* bl. 55, *Moorn*. Bl. 5 *Moorns*. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 146, *Moon*. Dit ſtemt met de Tegenw. uitſpraak overeen. *Junius*, *Morning*, *Morrow*. — *Moarn-ljeacht*, 't morgenlicht, de dageraad, I d. 123, 124, II d. 71. — *Mearn-liet*, een morgenlied, I d. 116. — *Moarn-rea*, het morgenrood, II d. 71. *Moarn-rea-ljeucht*, het licht van den dageraad, I d. 116. — *Moarn-ſtuwne*, morgenſtond, I d. 208, 216, II d. 116. — *Moarn-ſtuwne-rea*, morgenſtonds rood, I d. 91. Anders de *dageraad*, welk woord ik oordeel zamengeſteld te zijn, uit *dag* en *raad*. De Ouden toch gebruikten dit woor voor *rood;* en nog zegt men *Ra* er voor in den zuidhoek, terwijl het anders elders *Rea* is, met onzen Dichter. Vergel. *Kiliaan*. Geheel iets anders is *dageraie*. Zie *Huydecoper* op *M. Stoke*, VI, 565. — *Moarn-ſtuwn'-ſinne*, de zon in den morgenſtond, I d. 163. — *Moarn-tijd*, de morgen-tijd, morgen, tempus matutinum, overdr. de eerſte jarender jeugd, I d. 123. Genit. *Moarn-tijds*, I d. 114, 156. — *Moarn-yer*, morgen-vroeg, mane, I d. 115.

MOATTEN, moeten, verbonden, of verpligt zijn, I d. 1, 10, 71, 75, 125, 126, enz. — *Mótten*, I d. 4, 7, 28, 37, 40, 41, 52, 60, 73, enz. In de *Bijdr.* van *Waſſenb.*, overal *Mutten*. *Teuton. Moeien*, *poſſe*, licere. *Kiliaan*, *Moeten*, *moetten*, debere, teneri, oportere. — Verled. Tijd *Moast*, moest, I d. 8, 71, 75, enz. — *Móst*, I d. 1. *Junius*, *Must*. *Bijdr.* van *Waſſenb. Moost*, bl. 153, 162, 163. *W. Gribb. Brill. Most*. - Thans is de uitſpraak vrij algemeen *matten*. Vergel. *Weiland*.

MOCK-LÆGEN, heimelijke lagen, II d. 89. Tegenw. is het meestal *moeck*, b. v. in *Te moeck*, ter muik, of *ſmuig*, zoo als *Hooft* zegt, N. H. bl. 423, of *ter ſluik*, zoo als men ſchier het geheele Vaderland door ſpreekt. Vergel. *Junius*

in *Smuggle*, et *Comm. Anonymi* in Literas Goth. a *Vulcario* post *Jornandem* editus, pag. 8, ubi *mucken*, *mummelen*. *Weiland* in *Smuigen*.

MODDER, modder, I d. 64, II d. 92. *Kiliaan*, *Modder*, *moder*, *moyer*, *more*, *moer*. limus, coenum mollius. Cf. *Junius* in *Mire*, *Moor*, *Mudd*. *Teuton*. *Modde*. ſlijm. *Dreck*, ſlijck, ſlijm, *mod*, lutum, limus. — Vergel. *Weiland* en *Bruning*.

MOED, moed, gemoed, I d. 12, 24, 33, 38, 60, 62, 75, 84, 86, 91, 92, enz. *Moede*, I d. 48. Dit woord geeft onderſcheiden neigingen der ziel te kennen; b. v. *Moet*, voor *meening*, *gedachte*, *begrip*, zie *Clignett*, *Bijdr.* bl. 288, en 396, Noot. - Voor *toeſtemming*, *genegenheid*, *M. Stoke*, III, 502, doe ſi hadden ſine *ghemoede*, zie *Huijdecoper*. - Voor *moed*, *couragie*, b. v. *moed habben*, *W. Gribb. Brill.* bl. 9. - *Sijn moed naet habben*, Idem, bl. 8, niet te vrede, onvergenoegd zijn. *Te moede Weeſe*, *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 162, te moede zijn. Zie meer bij *Weiland*, Tweede N-V. *moeds*, I d. 229, II d. 69. Het meerv. *Bredero*, bl. 708; *mannelijcke moeden*, mann. harten. *Met gemoede*. Zie *onmoede*, *ongemoede*. Zamengeſt. *moed-great*, groot van moed, I d. 30, 158. - *moed-wille*, moedwil. II d. 88. - *moed-wolle*, II d. 89.

MOEIJTE, moeite, verdriet, arbeid, twist, I d. 58, 59, 63, 98, 123, 149, II d. 86, 87, 90, 92, 93. Dit komt van *moede*, gemoed, waarvan *moeden*, *moeyen*, ter harte nemen; ook act. aanmoedigen, aanzetten, *Hooft*, *N. H.* 158, *Aanmoeyen*, voor aanmoeden, aanmoedigen. - *Moeylijck*, moeijelijk, II d. 108. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 165, *moeilijker*. - *Moeilikheit*, bl. 166, verdriet, ellende. Zamengeſt. *moeyſillige*, moeite-volle, T. K. ſmertbarende, II d. 111. - *moey-ſilligheijten*, ellenden, rampen, tegenſpoeden, II d. 75. — 't W-W *moeijen*, moeite aanwenden, operam dare, I d. 134. — berouwen, ſpijten, I d. 71, II d. 51 — *Moeylijk*, voor bedroefd, is nog zeer bekend in Friesl. en elders. *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 48.

MOEYTERYE, muitery, I d. 62. Zoo iemand dit woord afleide van *moeyten*, in de beteekenis van *moeite*, *ellende*, *verdriet*, *ramp veroorzaken*, W-v. het frequent. *Moeyteren*,

en *Moeyteryе;* ik zou er mij niet tegen verzetten. *Weiland* in *Muiten* vertaalt het door zijne ontevredenheid al morrende aan den dag leggen, enz.

MOEIJNTS, een Munnik, Monnik, monachus, I d. 80. *W. Gribb Brill.* bl. 93, *Mounk. Junius, Monk. Maerl. Moenc,* II, 159, 52. *Moenke,* II, 117, 31. *Moenken-leven,* een monniks-leven, II, 215, 80. — *Muyntz,* II d. 11. *Muynce,* dimin. Ibid. — V. h. In *moeijnts-mûlne,* een molen met een overhangende kap, gelijk ſommige monniken dragen. Dit woord is in Friesl. nog zeer gebruikelijk. Cf. *Kiliaan in Monck.*

MOER-BEAMTE, moer-bezien-bosch, I d. 121. *Moore-lof, Hooft, Ged.* 253.

MOERRE, een muur, I d. 164, 230. II d. 108. Meerv. *moeren,* I d. 2, 95. *Moerr'wirck,* I d. 62, 165, 215.

MÛLCKE, melk, I d. 55, 66. V. d. *Molken,* het molken, voor 't gemolkene. Zie *Wasſenb. Idiot.* in V. — *Melkjen,* (*Melkzjen*) *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 93. Verl. Tijd *Molk,* Deelw. *Molken. Junius* in *Milk,* et *Salamander.*

MOLLE, eene mol, I d. 6, 54, 71. *Baardt* 208, Al ſiet hy', als een Mol, ſo veel. De *Burkerij* bl. 4, *Môl. Junius, Mole.* In Friesl. zegt men nog een *Mol-wrot,* eig. *een aarde-omwroeter,* van *Mul,* aarde, (waarvan in de F. Wett. *Molda, molde,* aarde) en *wrotten,* d. i. *wroeten.* Zie ald. Vergel. *Junius,* in *Mould,* humus, pulvis. Zie *Moude. Molla.* II d. 18.

MÛLNE, een molen. — *Mûlne-ſtien,* een molenſteen, I d. 115. *Moelner,* molitor, *Teuton. Moelnaer, M. Stoke,* VI, 409. Zie *Mounlir.*

MOM, eene Mom. — *Mom-ænſichte,* een mom-aanzigt, d. 69. *Baardt,* Voorr. bl. 5. *Mom-aenſicht.* — *Momme-klaed,* een mom-kleed, II d. 102. *Kamph. Momme-dek,* een mom-dekſel, Psalm, bl. 199. *Momme-ſchijn,* Idem, bedriegelijke ſchijn, Psalm. bl. 4. — *Mom, mommers, mommekans,* en *mommeſchijn* leest men ibid & S. R. bl. 216. *Junius, Mummer,* larva.

MOMME, mag men, kan men, 5de Sneldicht, XXXII. I d. 49, 52. Zie *Wasſenb. Bijdr.* II 9. Vergel. *Somme.*

MOMPELJEN, mompelen, zich laten hooren, doch in ſtilte en ſchier binnens monds. Verled. Tijd en Deelw. *Mompele,* II d. 75. *Teuton. Mumpelen,* rumari. Van *Mom,* of *Momme,* komt *Mommen,* verkleinw. *Mommelen, Kloos kraam,* bl.

291, *Jonctijs*, bl. 145. *Baardt*, bl. 348. Maar dezelve voor *fluisteren*, bl. 242, *in 't oor mommelen*. V. h. *Gemommel*, *Kamph. Psalm.* bl. 135. Zamengeſt. *Mommel-lezen*, l. l. bl. 166. *Mommel-praten*, l. l. bl. 190. Thans is echter *Mompelen* gebruikelijker, dat afkomt van *Mompen*, misleiden, bedriegen. Rec. XV. deel, No. 5, bl. 229. *Hooft* gebruikt dit W-W *mompen* vaak, b. v. *N. H.* 57, 142, 360. *Ged.* 71, 242, 369.

MOSCK, een musch, mosch, I d. 120. *Waſenb. Idiot.*

MOTTE, de mot, I d. 46. *Mot-ſcheyn't*, de mot ſchendt, I d. 190. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 144, *mot*, *Junius*, *Moth.*

MOUDE, ſtof, I d. 97, 118. — *Moude-ſtuwer*, ſtof-ſtuiver, Epitheton ſolis, I d. 56. *Melis Stoke*, *Moude*, aarde, III, 1581. *Brenghen ter mouden*, ſepelire, Idem, V, 1038, Verg. *Huijdecoper*. *Onder moude*, onder de aarde, *Maerl.* I, 233, 45. *Mul* heeft ook *Maerl.* I, 392, 5. II, 241, 184. Baardt, 129, *Heemskerk*, 36. Vergel. *Waſenb.*, Idiot in *Moude*, *Junius* in *Mould*. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 37, Noot.

MOUNLIR, een Molenaar, II d. 4. — *Mounle*, ibid. 4. Zie *Mólne*. De Ú in *Mounle* en *Mounlir* is oud, waarvoor in lateren tijd aangenomen is de E. Dit is uit den ouden Grammaticus.

MOUWE, een mouw, manica, I d. 55. II d. 116. *Mouwe* is bij *Maerlant*, II, 207, 38, een mantel, vrouwenkleed. Vergel. bl. 292, 67. Vooral bl. 217, 59, alwaar men leest *mantele*. — Meerv. *Mouwen*, I d. 100.

MÓY, mooi, ſchoon, I d. 3, 4, 8, 12, enz. *Moyst*, ſuperl. II d. 9. *W. Gribb. Brill.* bl. 41, ook *Moy*.

MÓYTS, eene moei, I d. 4, 49. *Maerl.* II, 169, 25, en *M. Stoke*, IV, 61, *Moye*. *Teuton. Moeye*. *Kiliaan*, *Moeye*, *Moede*, Matertera, et amita. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 45, *Moeike*; de Tegenw. ſpelling. Zoo noemt men ook in Fr. Eene *Stiefmoeder*.

MUWLCK, mogelijk, I d. 3, 154, 61, 104. II d. 55, 57, 64, 66, enz. — *Muwglijck*, II d. 87, 100. *Muwglijckheyte*, mogelijkheid, II d. 59. In de *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 166, leest men *mooglijk*. In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 84, *moolijk* (misſchien vitieus) en bl. 100, *Moelijk*, dat vrij wel inſtemt met het Tegenw. *Moelk*.

MUWLCKJEN, zoenen, kuſſen, I d. 40. II d. 61, 71. —

den, overdr. ſmaken, behagen, luſt aan hebben, I d. 20, 29. II d. 59. Dit antwoord *mondde*, den Koning niet, d. i. behaagde hem niet, *Hooft*, *N. H.* bl. 23. *Ged.* bl. 525, En dien noch de gezonde ſmaak der ouwde denghde *mondt*. *Marnix*, R. B. bl. 29, verſo, Al wat haar niet wel en *mondet*, d. i. behaagt. Bl. 222, Die hem niet wel en *monden*. V. d. het Zamengeſt. *vermuijlen*. *Hooft*, *Ged.* 368. Dunckt u dat een brok om te *vermuylen*. *Kiliaan*, *vermuijlen*, ſtomachando amittere, et contemnere cum indignatione. Van het volgende verkleinw. *muwlckje*, oſculum.

MUWLLE, de mond, eig. muil, I d. 10, 31, 33, 40, 42, 55, 90, 93, 98, 101, enz. *Muwlle*, overdr. de mond van de haven, II d. 108. Meerv. *Muwllen*. I d. 77, 204. — Verkleinw. *Muwlcke*, I d. 26, 68, II d. 61. *Muwlckje*, I d. 21, 108. *W. Gribb. Brill.* bl. 10, nn *Muwltje*. Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II, 49. *Junius Mauth. Aſegab.* bl. 199, 219, *Muth.* O. F. W. *Muda*, in *Heves muda* en *Suder muda*; en *mond*, *monde*. Zie *Alting*, Not. Germ. Inf. Part. I, bl. 5. *Hoeufft*, Aanm. op de Fr. Spreekw. bl. 91. — In de *Bijdr.* van *Waſſenb.*, I, 168, leest men *mund*. Men vergete niet hier *Weiland* te vergelijken. Zamengeſt. *Muwlle-bopperst*, het bovenſte van den mond, het gehemelte, I d. 94. — *Muwlle-gaest*, de adem des monds, I d. 195. — *Muwlle-ſtiet*, een ſtoot of druk met den mond, een hartelijke kus, I d. 34 — *Muwlle-trieuw*, een mond-druk, kus, II d. 54. Zie *Herts-muwlle-trieuw*.

MUWL-DJIER, Een muil, muil-ezel, I d. 131. *Teuton. Muijle. Junius*, *Mule*. Lat. *Mulus*. Men vergel. *Bilderdijk*, Geſlachtl. in *Muil* en *Ezel*.

MUWNE. O OER ALL' MUWN'! o boven allen mogende, alvermogende, I d. 208, d. i. o almagtige God! Zamengetr. voor *Moggene*. Zie *Mocht*, *Moacht*.

MUWZ, een muis, I Sneld. XXXII. I d. 37, 38, 81, II d. 95. Ook zoo *W. Gribb. Brill.*, bl. 44. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 18, *Muus*, *Junius*, *Mouſe*. Vergel. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 105. *Muwske*, een muisje, I d. 55. — *Muwſintje*. een Muiſinne, mus femina, I d. 56. — *Muwz-man*, een mannetje muis, masculus, I d. 38. — *Muwze-boasch*, en *Muwze-boatte*, een muizen-huwelijk, I d. 35. — *Muwze-huwz*, een muizen-huis, d. i. muizenhol. I d. 38.

NA.

NACHT, de nacht, I d. 26, 57, 60, 130, 136, enz *Nachts*, des nachts, I d. 153. Meerv. *Nachten*, I d. 11, 42, 45. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 105. *Junius*, *Night.* — *Bredero*, bl. 12, *Te nacht*, in den nacht, 's nachts. Dit woord wordt vaak in Friesland zoo gebezigd, om aanteduiden, dat iets in *den laatstvorigen nacht* is geſchied, b. v. fij koam *to nacht* bij mij, proxima nocte ad me venit. Als mede van *den eerstvolgenden nacht. Ik ſil te nacht komme.* Zamengeſt. *Nacht-djoey-wijld*, het bij nacht in de bosſchen zwierende wild gedierte, I d. 208. — *Nacht-grijmme*, een nacht-ſpook, I d. 115. — *Nacht-grijm-gruwle*, de ſchrik des nachts, I d. 145., Vergel. 86. — *Nacht-in-froast-forjeyer*, nacht en vorst verdrijver, Epithet. ſolis, I d. 56. — *Nacht-mielle*, het nachtmaal, avondmaal, II d. 59. — *Nacht-rest-bejearte*, Nachtrust-bede, avondgebed. I d. 115. — 't *Nacht-tjuester*, de duiſternis des nachts, I d. 116. — *Nacht-wâdſter*, Nachtwaehtſter, Nacht-voogdes, Epith. Lunae, I d. 15. — *Nacht-uwlle*, een Nacht-uil, I d. 4½. — *Nacht-weytſe*, eene nachtwake, I d. 123. — *Nacht-weytſing*, I d. 179. *Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 165, *Naeits*, noctu.

NACHTEGEALTJE. een Nachtegaaltje, Nachtegaal, I d. 69. *Jun. Nightingale.*

NAEM, nam, I d. 3. Verl. Tijd van *nimmen*, nemen. *Cats*, 246, c. ond. ook *Naem.* Zie *Noam.*

NAERNE, nergens, 2 Sneld. XXXII. I d. 2, 3, 24, 40, 44, 50, 63, 70, 71, 92, enz. *Naernſe*, I d. 111, 179, II d. 63, 69, 70. *Naerne ney*, I d. 24. *Nieuwerna*, *Melis* VIII, 292. d i. *op verre na niet. J. H. Krul*, *Wegwijs.* bl. 115, *Nieuwers na. Hooft*, *N. H.* 157, *V. d. Veen*, *Sinneb.* bl. 147, *Raets*, bl. 81, *Baardt*, bl. 96, 144, *Nergens nae.* Verg. Rec. ook der Rec. XV. d. N°. 5, bl. 228. — *W. Grobb. Brill.* bl. 72, *Nærne*, en 74, *Nærnſe. Nieuwer*, *Cägnett*, *Bijdr.* bl. 66, Noot.

NAET, niet, niets, I d. 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, enz. *Naet den*, niets dan, II d. 104. II d. 91. *Naets*, niets, I d. 214. *To naete* en *to naet*, te niete, I d. 111, 188, 191, II d. 99. —

't *Is om naet*, 't Is vergeefs, II d. 103. *Dat lijckewol om naet is*, dat evenwel vruchteloos is, T. K. dat evenwel niets baat, II d. 91, ond. Men heeft ook bij G. J. *Neat*, *Neate*. Zie ald. In de *Bijdr. van Waſenb.* leest men doorgaans *Naat*, & *Nacts*, voor niet, en niets; doch I, 140, *Naet*. I, 152, 155, 157, *Net*. *Bredero*, bl. 115, *Naat*, *Junius*, *Naught*. *V. d. Veen*, bl. 441, ook *Naet*, *Aſegab*. *Nawet*, niets, bl. 161, *Nauth*. bl. 218. O. F. W. *Martena*, *Gabbema*, *Naet*, niet, niets; *Naeth*; *Naet ne*: *na*, niet, noch; *nates*, geene. — *Naet-blieuwigh*, onbellendig, I d. 130. — *Naeth-tinck-op-nead*, niet denkende op gevaar, zonder op gevaar te denken, I d. 100. — *Naetig*, *naetige*, nietig, nietige, I d. 71, 103, 144, 214, II d. 43, 48, enz. *Naetigh-formiettne*, nietig-vermetele, II d. 99. — *Naetigheyt*, nietigheid, I d. 214. *Naetheyte*, idem, ibid. — *Naetachtinge*, kleinachting, II d. 66 — *Naetigjen*, vernietigen: I d. 196.

NAMME, een naam, I d. 44, 88, 104, 107, 108, enz. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 102. *Junius*, *Name*. *Waſenb. Bijdr.* I, 152, 155, 159, *Nemme*. — *Namme-klang'*, het gerucht van mijn' naam, I d. 86.

NAMMERS, maar, flechts, toch, toch maar, II d. 50, 113. *W. Gribb. Brill.* bl. 12, 18, 19, 20, 36, 68, *Nammers*. *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 6, *Nammers mar*, flechts maar.

NÂRRE. NÂRRE-GRILLEN, zotte Grillen, I d. 54. *Nârre wirck*, narrenwerk, dwaasheid, II d. 105. *Narren-rede*, *Kamph. Ps.* bl. 320.

NAUW, NAUWE, naauw, bekrompen, I d. 112. *Nauwerſpiſe*, bekrompen ſpijs, *M. Stoke*, IX, 741. — *Nauw*, naauwelijks, vix, I d. 42, 44, 125, 164, II d. 66, 73, 87, 99, 115. — *Nauw'*, naauwkeurig, oplettend, Bijw. I d. 217. — Superlat. *Nauſte*, de ſmallſte (weg) II d. 9.

NEA, nooit, nimmer, I d. 43, 91, 103, 111, 135, 137, 142, 164, enz. *Nea-ſlomjende*, nooit ſluimerende, I d. 182. — *Næ*, nooit, neen, nimmer, I d. 24, 34, 40, 42, 95, 97, 103. — *Næ-to-litſene*, nooit toegeloken (oog.) I d. 112. — *Maerl.* en *Stoke*, *nie*. b. v. *Maerl.* I, 4, 1, *Niene*, nooit niet. *Kiiaan*, *Nie*, i. *noyt*. *Junius*, *Never*. Vergel. *Burm. Aanm.* II, 92. Hiertoe behoort *Niewers*. Zie *Ea*. — *Neat*, niet, I d. 8; (*min az neat*, minder dan niets, I d. 97, 132.) 101; *niets*, 150, 182. — *To neat*, te niet, I d. 109 *To*

neat, I d. 108. Zie *Naet.*

NEA, nood, verdriet, gevaar, behoefte, I d. 15, 87, 110, 145. II d. 78. *Nead*, idem, I d. 40, 77, 78, 84, 97, 98, 112, 114, enz. Meerv. *Neaden*, I d. 2, 149, II d. 76. *Genit.* ſing. *Neads*, I d. 147. — *Neade*, nood, I d. 200, 220 In ſommige zamenſpraken van later tijd vind ik *need.* Maar bij anderen *Noed*, b. v. in 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 69, *Noed fen ſtean*, zorg voor dragen. V. d. heeft men nog *Noedlijck*, zorgelijk, gevaarlijk. Bij *Maerl.* en *M. Stoke*, is het *nood* of *noot.* B. v. *noot doen*, verdriet aan doen, *Stoke*, II, 130. IV, 1031. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 14, Noot. *Junius* in *Need.* — *Nood*, voor ongaarne, zie ald. Vergel. voorts ook *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 248, en *Waſenb. Idiot.* in *Noed.* — Zamengeſt. *Nead-drift*, en *Nead-drifte*, nooddruft, I d. 55, 101. II d. 73. Genit. *Nead-drifts*, I d. 129. — *Nead-drift-brea*, nooddruft-brood, d. i. zoo veel als men behoeft, I d. 203. Bij de Ouden vindt men *Nootdurft*, *Nooddurst* en *Nooddorst.* Zoo leest men bij *Maerl.* II, 427. 28, *Noddorste*, vergel. ibid. 434, 39, en *Clignett*, *Bijdr.* bl 104, Noot. — *Neaddrift-leaz*, die zonder nooddruft is, behoeftig, I d. 101. — *Nead-driftig*, nooddruſtig, I d. 203. — *Nea-druwck*, nood-druk, benaauwdheid, I d. 199. — *Nead-druwckjen*, benaauwen, beklemmen, — Deelw. als bijv. N-W. *Nead-druwckjende ſteat*, een drukkende, beklemde, gevaarlijke ſtaat, II d. 101. *Heemskerk*, bl. 568, Is *genood-druckt* geweest. — *Nead-holpe*, noodhulp, een helper in den nood, I d. 86, 98. — *Nea-lot*, noodlot, II d. 63. — *Nead-lot*, I d. 40. *Bijdr.* van *Waſenb.* I, 152, *Noodlot.* — *Nea-leaz*, en *Nead-leaz*, noodeloos, I d. 53, 220.— *Nea-prange*, nood-prang, prangende nood, II d. 70.— *Nead-rop*, noodkreet, I d. 184.— *Naed-ſchik*, noodschik, noodlot, I d. 40. *Noodſchikking*, *Bredero*, bl. 196. — *Nead-ſchickſters*, de ſchikgodinnen, II d. 74. — *Nea-twang*, nood-dwang, I d. 78. — *Nea-twingd* en *Nead-twingd*, genoodzaakt, genooddrongen, II d. 75, 79. — *Nead-windig*, noodwendig, II d. 111. *Hooft*, *Ged.* bl. 122. *Noodtlijck*, noodwendiglijk, noodzakelijk, bijw.

NEAKEN, NEAKENE, naakt, naakte, I d. 94, 103, 210. *Junius*, *Naked.* *M. Stoke*, III, 1157, VIII, 1189, *Nakt.*

Baardt, bl. 44, 155, *Nakent*. Verg. *Wassenb. Idiot.* in *Nakend*.

NEACKJEN, genaken, naderen, I d 33, 44, 120, 193. enz. II d. 59. 74, 86. *Genaken*, erlangen, assequi, *Maerl.* II, 435, 22.

NEAMEN, noemen, I d. 14, 54, 43, 46. 48, 67, enz. Verl. Tijd *Neamde* en *Neamme*. Deelw. *Neamd* en *Neame*, I d. 79, 192. II d. 72, 89, 102, 105. — *Neamme*, naam, I d. 185. — *Neamlijcke*, namelijk, II d. 103. *Bijdr.* van *Wassenb.* I, 159, *Nemen*. — *Neamjen*, noemen, II d. 63, 68, 94. *W. Gribb. Brill.* bl. 69, *Neamjen*.

NEAR, NEARE, naar, nare, I d. 70, 97. 131, 146, 156, 162, 163, 167, 198. II d. 108. *W. Gribb. Brill.* bl. 81, so *neer* in so bang. *Bijdr.* van *Wassenb.* I, 156, *Neere gehugten*, akelige gehuchten. *Junius*, *Narrow*. *Naar* is eigenl. *benarrende*. Zie *Benearjen*. *Near-sillig-paed-spoar-bjuester*, rampzalig, van 't pad-spoor afgeweken, I d. 143.

NEB, NEBCE, neb, nebje, bek, bekje, II d. 10.

NECKE, de nek, I d. 128, 139, 203. II d. 11.

NEDDJEN, bereiden, maken, machinari, comparare, struere, I d. 220, *Jearm tonge' in puwlt' fenn' Leage in ljeagne knett't*, *in nedd't*, *in breydjet*, overdr. voor hun tong *bereidt* een poel van lagen en bedrog. Eig. *kneedt*, *nedt*; en *breidt*. Dit *neddjen* intusschen schijnt zijnen oorsprong verschuldigd te zijn aan het oude *Neden*, *neyen*, het welk hetzelfde is met *naeden*, *naeyen*. *Kiliaan*, *Naeden* i *naeyen*, suere. Van *neden* komt vervolgens *nedden*, L-Fr. *neddjen*, pp. suere, consuere. V. d. de *Nedding* van iets, d. i. de *naad*, waar twee stukken aan elkander zijn genaaid. Ook is V. d. *Nedle*, bij verzachting *Nelle*, naald, in 't Eng. *Needle*. Zie *Junius*. A. S. *Nedl* en *Nædl*. In de O. F. W. bl. 393, vindt men *Nitla*, waarvoor in het Worterb. van *Wiarda* vitieus gedrukt is *Nixla*; terwijl II d. 10, *Nirle*, *Nirlce*; voor *nitle* of *nidle*, en *nitlce*, wordt gelezen. Vergel. wat er gezegd is bij *Breydjen*. Thans *Nille*, ja zelfs *Nulle*.

NEE, neen, I d. 2, 47, 52. *Wassenb. Idiot. Nee*.

NEERINGE, neering, nering; bedrijf, kostwinning, I d. 65. *Blijnne neering'*, eene kostwinning in het duistere; hoerery, hoerenhandel, I d. 67. De oorsprong van dit woord is *Neere* (*Kiliaan*) *Nere*, voedsel. *Teuton. Neerijng*, voeding. *Lijfnere*, alimentum, *Maerl.* I, 342, 33. I, 415, 20. II,

219, 4. *Kiliaan*, *Lijf-neeringe*, victus, alimentum, annona. *Neering* voor hoerenhandel, *Bredero*, bl. 15, 817.

NEST, een nest, I d. 68, 121, — *Neseljen*, nestelen, I d. 207.

NET, een net. Meerv. *Netten*, I d. 76, 143. *Junius*, *Nett.* Zie *Not.*

NEY, na, naar toe, I d. 1, 2, 4, 6, 7, 10, 13, 31, 36, enz. *Junius* in *Narrow*, *Nigh*. *Wasenb*. *Idiot*. *Na*. — *Ney*, bijna I. d. 1. *W*. *Gribb*. *Brill*. bl. 54. — *Ney*, nabij, I d. 212. — *Ney*, naderhand, I d. 12. — *Neye*, na of naar de, I d. 31, 57, 82, 106. — *Neyer*, nader, II d. 52, 54, 110. O. F. W. *Nyaer*, *Nyer* en *Nier*. Hiervan *Niaar-* of *nyer-caep*. Zie *Wasenb*. daarvan *Idiot*. in *Niaar*. — *Naer*, na, dicht bij een, *M*. *Stoke*, VIII. 72. — *Neyste*, de naaste, I d. 42, 104, II d. 71, 105, *Neysten*. *Hoeufft*, aanmerk. bl. 148. *Junius*, *Next*. *Neyste by*, ten naaste bij, I d. 231. — *Neyst-leste*, naastlaatste, II d. 44, 48. — *Ney-dien*, nadien, II d. 67, 80. — *Neyerhán*, naderhand, II d. 44. — *Ney-mels*, namaals, I d. 66, 102, II d. 114. — *Ney-boer'* een nabuur, I d. 164, 167, 172. *Teuton*. *Nabur*. *Junius*, *Neighbour*. — *Ney-boerte*, nabuurt, naaste gebuurte, nabuurschap, I d. 166. *Teuton*. *Naberschap*. — *Ney-folgjen*, navolgen, II d. 101. Verl. Tijd en Deelw. *Ney-folge*, II d. 78. — *Ney-folger*, een navolger, opvolger, I d. 98. — *Ney-gálljen*, achterna weenen, of schryen, I d. 91. — *Ney-gean*, nagaan, navolgen, I d. 96. — *Ney-jaen*, nageven, te laste leggen, I d. 7. — *Ney-kijckjen*, nazien, na-oogen, I d. 52. *Ney-komste*, nakomst, nakomelingen, I d. 125. — *Ney-litten*, nalaten, II d. 75. — *Ney-siet*, nazaad. nageslacht, I d. 90. — *Ney-sizzen*, nazeggen, I d. 112. — *Ney-smeytse*, de nasmaak van iets, II d. 88. — *Ney-team*, nakroost, nageslacht, I d. 148. — *Ney-slyppjen*, naslepen, II d. 88. — *Ney-tinsjen*, het nadenken, de nagedachtenis, I d. 4. II d. 75. 't *Nagedenk*. *Kamph*. *Ps*. bl. 187. — *Ney-tinsjen*, I d. 152. — *Neyerjan*, naderen, II d. 85. *Naerde*, naderde, *Maerl*. I, 80, 51.

NEYLLE, een nagel, klaauw, I d. 225, II d. 5. — *Neyl-breek*, een nagelbreuk, I d. 78. — *Neylljen*, nagelen, zie *Lob-neylljen*. Verl. Tijd en Deelw. *Neylle*, II d. 85. Zie ook *Trog-neylljen*. *Junius Nail*.

NIERE, een aar, I d. 217. *Junius*, *Reines*, a Lat. *renes*,

en dit door omzetting van letters *Nieren.* — *In nierre* beteekent in Friesl. nog ook een *adder.* In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 64, *Trye grouwe nierren. Adder, nadder, nierre. Kiliaan, Nater, nater-ſlanghe,* natrix, hijdrus.

NIFT, eene Nicht. II d. 56, 74, 77, 78, Meerv. *Niften,* II d. 74, 77. *Bredero, Niſt,* bl. 302, 319, 768. Zie *Huydecoper* op *Stoke,* X, 341. *Junius* in *Niece.*

NIJD, NIJDE, de nijd, haat, wraakzucht, I d. 58, 61, 149, II d. 100. - *Nijdig,* nijdig, afgunſtig, I d. 125, 127. - *Nijdigheyte,* nijdigheid, II d. 94. *Stoke, met nide,* vijandelijk, VII, 895. *Nijtſpele,* gevecht, vijandelijke aanval, idem, I, 37. VII, 798. - *Nijddjen,* nijden, benijden, afgunſtig zijn, I d. 18, 20. - *Niden,* ſpotten, beſpotten, verachten, *Stoke,* VI, 927. *Nijdde dit en ſpotte, Maerl.* I 269, 48. - *Nijd-toscken,* nijd-tanden, I d. 204, Dearſe oer my *nijdtoscken* knerssje gear, daar zij over mij, uit nijd, op hunne tanden knerſen.

NIJGHEYD, nieuwheid, nieuws, bevreemding, I d. 68, 69. *Bredero,* bl. 798, *Nieuwigheyt.* Zie *Waſſenb. Idiot.* Dit woord is vervolgens door de ſchielijke uitſpraak zamengetrokken in *Nijgit,* b. v. *omme Nijgit! W. Gribb. Brill.* bl. 4 en 68, d. i. uit *nieuwsgierigheid,* en *om de aardigheid, zeldzaamheid. Libb. fen A. Ysbr.* bl. 3, en 57, *gien nijget er oon habbe.* vermaak, genoegen, lust of trek tot iets hebben. — Zie *Ny.*

NIJSKES, kort geleden, flus, vindt men niet bij G. J. maar in 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 43, Het hab ik der *nijskes* te pal west. Bij verkorting is het ook *Nijz,* dat bij G. J. I d. 49, II d. 48, 113, en in *W. Gribb. Brill.* bl. 58, *nieuws* beteekent, maar elders, en in de zamenleving zoo veel is als 't voorgaande *Nijskes.* Vergel. *Waſſenb. Idiot.* bl. 118, en wegens *nijgheyt,* bl. 65. — *Nijz-gierige,* nieuwsgierige, I d. 49. *Nijz-gierigheyt,* I d. 68. Zie *Ny.* — Nog kan men hiertoe brengen *Nijlick,* zonderling, zeldzaam, vreemd, I d. 33, 49. Bij *Hooft, Ged.* bl. 405, *Nieuwlijk.* Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II, 8. In deze woorden, is de X in IJ overgegaan, waarvan meer voorbeelden worden gevonden, b. v. *Lyen,* Deelw. *Lijn, Lijnne.*

NIJP-TANGE, een nijptang, I d. 101. *Junius* in *Nipp.*

NIJTGJEN, ſpotten, benadeelen, verachten, I d. 169, 184, 204. Zie *Gluwp-nijtgjen.* Het grondw. is *Nijd,* of *nijt,*

gelijk de Ouden ſchreven. V. h. komt *nÿddjen*, dat wij reeds hebben gemeld, en *Nÿtgjen*, of *nÿtjen*. Het oude *neten*, *nÿden*, verklaart *Kiliaan*, door obtundere clavum, affigere clavum, et ab altera parte ſtricte figere. Het verkleinw. *Netelen*, eig. *ſprikkelen*, *ſteken*, *ſtooten*. Vervolg. *met netelen ſteken*. Eindel. ook op *andere manieren mishandelen*. In Friesland wordt dit woord, en *Nÿtlig*, van ſtooterige oſſen, en ſtieren gebruikt, doch ook menigmaal in de laatstgem. beteekenis. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* in *Nietelen*, *Nietelig*.

NIMMEN, nemen, I d. 3, 42, 143, enz, enz. In de *Bÿdr.* van *Waſſenb. Nemmen.* — Verl. tijd *Naem* en *Noam*, zie ald. Deelw. *Nimd*, II d. 45, 54, 76, 78, 79, 87, 111. In de *Bÿdr.* van *Waſſenb.*, I, 164, *Nomd*, dat nog zeer gebr. is in Friesl. en zoo ik mij niet bedrieg, ook *nômn*.

NIMMEN, niemand, I d. 3, 4, 8, 36, enz. A. S. *Neoman*.

NIN, geen, I d. 3, 4, 5, 9, 12, 13, 18, enz. In de *Bÿdr. van Waſſenb.* I, 159, 164, *Nen*; doch bl. 140, *nin*. Dit is in latere ſtukken overgegaan in *Gien*, b. v. In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* En dit ſtemt met de tegenw. doorgaande ſpelling wel overeen. *Ninter*, niemand, geen, I d. 37, 59, 63, II d. 87, 90, 112. *Ninter-tÿd*, ten geenen tijde, I d. 97, II d. 73, 77, 93. *Ninter-tÿds*, II d. 71. *Nin-tÿd*, I d. 169. *Ninter-ſtuwne*, idem, II d. 53, 55, 56, 92, 93. *Nint're-ſtuwn*, I d. 87. — In de O. F. W. *Nintera*, en *Nentera*. Bij *Gabbema*, Verh. v. L. bl. 106, *Nentra* en *nÿntra*. — *Ninſinz*, geenzins, II d. 90, 95, 109, 116. — *Nin-quea-tinckjende*, geen kwaaddenkende, onnoozel, onſchuldig, I d. 98. — *Nin-quea-tinckert*, idem, I d. 158.

NJOE, of NJUE, goedheid, gunst, genegenheid, liefde, I d. 111, 179, 182, 184, II d. 48, 53, 64, 67. — Vreugde, genoegen, I d. 92, 148, 181, 185, 198. II d. 57, 116. — begeerte, zucht, verlangen, I d. 19, 93, 172, II d. 101, 107. *Mey njue*, gewillig, II d. 116. — hoede, beſcherming, bewaring, I d. 146. *Njoede*, beſcherming, hoede, II d. 49. — *Njoeheyt*, goedheid, I d. 198. — *Njoeder*, een beſchermer, behoeder, I d. 124. — *Njue-bejearte*, goedheid, gunst, I d. 205. — *Njue-drifte*, liefdedrift, II d. 80. — *Njue-drieuwinge*, idem, II d. 69. — Zie *Herts-njue*, *Rest-njue*, *Siel-njue*. — *Njue*, Bijv. N-W. aangenaam, liefelijk, I d. 120.

108. — Bijw. *langzaam*, bedaardelijk, I d. 53. Zie *Waesenb. Idio'. Njeut.*

NJOER, boos, kwaad, norsch, I d. 13; *Njuer*, idem, I d. 31. II d. 62.

NJUEGGEN, negen, I d. 89, 166, 216, 229. *Njoeggen*, II d. 11. — *Njueggende*, de negende, I d. 140. — *Njoegende* en *Njoegenſte*, idem, II d. 12. — *Njoegentien*, negentien, II d. 11. *Njueggentjiende*, negentiende, I d. 193. II d. 54, 56. — *Njoegentiende*, en *ſte*, II d. 13. — *Njoegentig*, negentig, II d. 12. *Njuegentigſte*, negentigſte, I d. 144. *Njoegentigſte*, II d. 13. — Zamengeſt. *Njueggenduwbbeld*, negendubbeld, I d. 4. Zie *Tnjueggentigſte.*

NJUENGKE, nevens; jegens, tegen, I d. 8, 20, 21, 89, 92, 101, enz. *Maerl.* II, 191, 70, *Gode beneven*, tot God of in de tegenwoordigheid van God.

NOAG, genoeg, I d. 68, 70, 175, 190. II d. 53, 66, 71. *Noagh*, I d. 40, 51, 159, II d. 45, 113. A. S. *Genoh. Junius*, *Enough. Clignett*, *Bijdr.* bl. 169, Noot, *Genoech*, *gnoech. W. Gribb. Brill.* bl. 48, 77, *Noog.* — *Noagſum*, genoegzaam, II d. 63. — *Noagjen*, genoeg hebben, vergenoegd zijn, II d. 58, 100. Vergel. *Bruining*, *Sijnonijm.* I, 142.

NOAM, nam, I d. 4, 30, 35, 41, 71, enz. Verl. Tijd van *Nimmen.* Zie *Naem.*

NOARD, NOARDE, noord, I d. 61, 89, 91, 138, 215, 227. *Hamconius*, Fris. fol. 40. *Nordera oord.* — *Noardſche*, noordſche, I d. 90. — *Noard-ldn*, het Noorden, I d. 68.

NOAZ, de neus, I d. 67, 97. — *Bredero*, bl. 282, *Noos. W. Gribb. Brill.* bl. 8, 41, ook *Noos. Maerl.* I, 308, 14, *Neſe. Teuton. Naſe. Junius*, *Nest*, *Noſe.* Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 99. — *Noaz-wijz*, neuswijs, I d. 61. *W. Gribb. Brill.* bl. 78, *Nooswijs.* Zie *Trognoazjen*, *Trognoaſeljen. Junius*, *Nuzzle.* O. F. W. *Noes.*

NOATIG, NOATIGE, bedaard, geſchikt, ingetogen, I d. 48, 88. — Van *Noat*, tonus, nota. *Teuton. Note*, wijſe in den ſangh, tonus, nota. Dus eigenl. *Toonvast.*

NOCHT, genoegen, geneugte I d. 2, 8, 45, II d. 68, 82, 87, 95. *Nochte*, II d. 92. Meerv. *Nochten*, II d. 88, 89, 106, 107, 116. — *Nochlijck*, genoeglijk, I d. 3, 7, 12, II d. 114. — *Nochlijckheyte*, genoeglijkheid, II d. 88, 90, 111,

114. — *Hooft*, *Ged.* bl. 177, *Genucht' Maerl.* I, 160, 11, *Genouchte.* In eene zamenſp. vind ik *Noſt*, waarvan *Noſlijk* nog zeer bekend is in Frieal. Verg. *Waaſenb. Idiot.* in *Nocht* en *Noglijk.* — Zie *Noeyen*, *Nuwgjen.*

NODE, ongaarne, onwillig, vindt men niet bij onzen Dichter, maar bij *M. Stoke* II, 1002. Vergel. IV, 1492. *Maerl.* II, 302, 19. — Bij zamentrekk. *Noo*, *Bredero*, bl. 186, *Kamphuijzen*, *Ps.* bl. 579. — *Noy*, *Broer Corn. Serm.* II bl. 66. — De Compar. *Nóder*, onwilliger vindt men bij G. J. II d. d. 113.] — *Heemskerk* bl. 279. *Cats*, I, 257, b. Zie *Weiland.*

NOEIJEN, neurien, zingen, I d. 104. Zie *Nuwre.*

NOEYEN, vergenoegen, II d. 90, 96. — *Kamph. S. R.* bl. 97. *Noegen. Hooft*, *Ged.* bl. 306, Mij *noeght* wel *aan* mijn rijk. *Baardt* 383. *Genoeghen aan* de plaats. Zie *Nuwgjen.*

NOG, NOGH, nog, noch, adhuc, nec, I d. 3, 4, 56, 62, enz. *Nogge*, I d. 37, 73, 95, 110, 115, 118. In de *Bijdr.* van *Waaſenb.* I, 164, met een ontkennend woord er op volgende, *Nog ek nen*, noch ook geen. Ibid. bl. 166, *Nog ek net*, noch ook niet. Bij de Ouden werden *Noch*, nec, en adhuc, telkens verwisſeld, doch men vindt voor 't eerſte ook bij verkorting *No.* Zie er een voorbeeld van bij *Bilderdijk*, uit een oud fragment, T. en D. Verſcheid. III, 151. In de O. F. W. vindt men ook *ner* voor *nec*, b. v. bl. 12, 15; *Naet* — ſeq. *ner.* Bl. 31, *Neen* ſeq. *ner.* Bl. 170, *Nen-* ſeq. *ner.* Bl. 39, *Ne*, ſeq. *ner.* Soms ſtaat het alléén gelijk ons *Noch*, b. v. bl. 59. Dit zij, voor deze plaats, hiervan genoeg. Vergel. *Weiland.*

NOLCK, NOLCKE, goed, braaf, hupsch, in ſtaat, geſchikt, bekwaam, II Sneld. bl. XXXII. I d. 66, 86, 88, 102, 131, 137, 158, 162, 172, 176, 200, 208, 228. II d. 53, 88. Superl. *Nolckſte*, de beste, braafſte, II d. 45, 100. — *Nolckheyte*, geſchiktheid, bekwaamheid, II d. 47.

NOMMEL, NOMM'LE, gepast, geſchikt, bekwaam, opregt, Voorr. XXX. I d. 66, 88, 176, 228. — Superl. *Nommelst*, braafſte, beste, I d. 17, II d. 100. — *Nommelheyt*, opregtheid, braafheid, II d. 68. — *Nommelijckheyte*, geſchiktheid, behendigheid, II d. 47. Men vindt deze twee laatſte woorden, *Nolck* & *Nommel*, bijna telkens in den zelfden zin vereenigd: een bewijs van derzelver bijna gelijke beteekenis. Misſchien is dit verbonden met het Lat. *Nobilis.*

NOT, een Net, I d. 98, 123, 149, 205. II d. 88. Zie *Net.*

NOT, (it) koorn, veldgewas, graangewas, I d. 69. O. F. W. bl. 52, 329, *Noth*, Zie ald. de Noot. In de *Burkerij*, bl. 2, *Noot*, voor *veldvruchten.* Bl. 22. *Siednoot*, zaay-koorn.

NU, nu, I d. 4, 6, 8, 10, 12, 16, enz. Zoo ook in de *Bijdr.* van *Waſenb.* en *W. Gribb. Brill.* — *Junius*, *Now.* Elders vind ik ook *Nou*, en dit ſtemt volkomen overeen met de tegenw. uitſpr.

NUMMER, nimmer, I d. 1, 41, 50, 56, 119. *Van der Veen*, *Zinneb.* bl. 24, 40, ook *Nummer.* Als mede *Huygens*, bl. 104. *M. Stoke*, V, 422, *Nummermere.* Vergel. *Waſenb. Bijdr.* II, 16.

NUTTIGJEN, nuttigen, II d. 73, 112. Zamengetrokk. *Nutgjen*, I d. 220 II d. 67. Verl. Tijd, en Deelw. *Nuttige*, *genuttigd*, II d. 75. *Nutge*, nuttigde, I d. 166, II d. 81, *Nutge*, genuttigd, II d. 90, 91. *Teuton. Nutten*, in coeren. *Kiliaan*, *Nutten*, uti, frui, potiri. Voorts vindt men het bij meest al de Tijdgenooten des Dichters, en bij de Ouden. — *Nutte*, nut, genot. I d. 89. *Hooft*, *Not*, *Ged.* 15, 54. *M. Stoke*, *Nutſcap*, I, 729. — *Nutheyte*, nuttigheid, I d. 91. — *Nuttlijks*, nuttigs, II d. 45. *Nutte*, dienstig, nuttig, *Melis Stoke*, VIII, 1150. Zie *Genietjen.*

NUWRE, neury, zang, vrolijkheid, I d. 221. Zie *Noerjen.*

NUYNTJEN, neurien, zingen, ſpelen, I d. 22, 104, 153. Verl. Tijd *Nuyntte*, zong, *neuride*, I d. 96.

NUYSCKJEN, langzaam, wandelen, kuyeren, gaan, I d. 53. — *Nuyſck-beſtjoeren*, het traag of loom beſtieren; traagheid, loomheid, I d. 74. — Tegenw. gebruikt men er voor *Nesch*, lui, loom, langzaam, b. v. *in neſche ſaem*, een luije meid. Ook in Noordholland gebr. *V. d. Veen*, bl. 448, *Neske-bol.* A. S. *Neſe*, *Hnesc*, mollis, tener, effeminatus. Zie *Junius* in *Nescook.* Vergel. *Weiland*, in *Nesch.*

NUYT, NUYTCE, een Noot, nootje, II d. 10, 11.

NUYVERHEYTE, nijverheid, naarstigheid, II d. 88. Zich *nijver* geneeren, *Hooft*, *Ged.* bl. 116. *A. M. Schurman*, *Eucler.* Bl. 121, Neerstig en *Nuiret.* En bl. 149, *Nuiverheit* en werkijkheit. — Tegenw. gebruikt men ook in *Friesland Nuver*, voor *zeldzaam*, *zonderling*, b. v. *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 4, *dat kaam ik ris nuver ta witten.* Onder aan de bl. wordt het door *aardig* verklaard.

NY, NYE, nieuw, nieuwe, I d. 54, 85, 91, 114, 193. II d. 74, 90, 113. — *Superl. Nyst*, II d. 9. *Op ny*, II d. 105, ond. *Waasenb. Bijdr.* I, 168, *op ny*, op nieuw. Doch ald. bl. 161, 163, heeft men *Nie*. Zoo als bij *Bredero*, bl. 298, en 735, op een *Nie. Junius*, *New*. — Zamengeft. *Ny-ſchep-pen*, *Ny-ſchepp'-ne*, nieuw-geſchapen, I d. 208. — *Ny-weer-bern*, op nieuw herboren, I d. 116. — *Ny-jier*, nieuwjaar, II d. 44.

O.

OAFT, ooft. *Oaft-moanne*, ooftmaand, II d. 51.

OALJE, olie, I d. 58, 175, 207. Zie *Oaljen*.

OARLÔGE, oorlog, II d. 104, 113. *Maerl.* I, 59, 81; I, 183, 39, *Orloge*. Doch in de *Bijdr.* van *Waasenb. Oorlog*.

OARLOAVE, geoorloofd, II d. 86. Deelw. van *Oarloafjen*. *Maerl.* I, 180, 29, *Gheorlovet*. *Dezelfde* I, 182, 53, *Orlôf*. *Aſegab. Wrlowa*, bl. 37. *Hooft*, *Ged.* 304, *Oorlof nemen*, d. i. afſcheid nemen.

OAR, een ander, I d. 63, 190, enz. *Oar*, *oare*, ander, andere, I d. 1, 2, 14, 15, 19, 20, enz. *Oarz*, anders, I d. 3, 33, 44, enz. *Aers nogh aers*, *Starter*, *Jan Zoetek.* bl. 8, 9, *Huygens*, bl. 140. *Bredero*, bl. 148, 272, 342, 790. — *Oor*, *oore*, In de *Bijdr.* van *Waasenb.* en *W. Gribb. Brill.* — *Oarſinz*, anderzins; II d. 78. — *Oarde*, de andere, de tweede, I d. 49, 86, 93, 127, II d. 47. *Kiliaan*, *anderde*. *Hooft N. H.* bl. 541, *d'anderde* handt. *Waasenb. Idiot.* in V. *Junius*, in *Other*, *Another*. M. G. *Anthar.* V. h. ons *ander*. — Zamengeft. *Oare-heyte*, Grootvader, I d. 4. *Kiliaan*, *Oor-aene*, vet. abavus. *Oor-aen-heere*, Proavus. — *Oar'-weys*, elders anders, I d. 122. In 't *Libb. fen A. Ysbr.* leest men bl, 54, 55, veel meer met de Tegenw. ſpelling overeenkomſtig, *Orre-wey*. Want men ſpreekt het thans uit, zelfs bij verkorting, *orr'-wey* - *Orwei*; doch *Orreheit*, *Orremem*, volledig.

OARDELJEN, oordeelen, II d. 109. — *Oardel*, oordeel, II d. 78. Zie *Ordel*. Thans ſpreekt men *Oordeel*, doch met zachtere drukking op de vocalen.

OCH! och, ach! I d. 16, 22, 40, 58, 95, 153, enz.
OEFFENJEN, oefenen. II d. 101. *Teuton. Oeffenen, oeven.* — *Oeffninge*, oefening, II d. 104, 105.
OER, over, I d. 6, 21, 39, enz. *Oere*, overde, I d. 2, 4, 51, 62, enz. — boven de, I d. 5, 122. — In de *Bijdr.* van *Waſſenb. Oer, uur;* I 154, 163, en 155, 158, 159. *W. Gribb. Brill.* bl. 10; *Ouwr;* 17, 29, *Uwr;* 13, en 78, *Oer*, enz. — *Oer in oer*, over en over, d. i. in alle opzigten; geheel, geheel over, I d. 52, 107. Zamengeſtelde in de beteekenis van *over*: *Oeral*, overal, I d. 3, 7, 39, 60, enz. — *Oer-blieuwen*, overblijven, Deelw. *Oer-bleauwen*. II d. 68. *Oer-bljeuwſille*, overblijſſel, II d. 99. — *Oer-beck*, overrug, d. i. rugwaarts, achterwaarts, achter-uit, I d. 87, 139, 145, II d. 86, 89, 93, 101. — *Wrbeck*, O. F. W. *Gabbema*, *Aſegab.* bl. 123. Zie *Beck*, rug. Hier van ſchijnt te komen *Bachten*, retro. *Kil.* vergel. *Cägnett*, *Bijdr.* bl. 374, Noot. In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 76, vindt men *to bek falle.* — *Oer-bly*, *oer-blye*, oververblijd, zeer blijd, I d. 106, 152. — *Oer-boadig*, overbodig, overvloedig, Voorr. XXXI. II d. 45. *Oer-boadigſte*, ſuperl. II d 58. *Hooft*, *N. H.* bl. 63, 66, 83, enz., *overboodig;* Bl. 66, *overboodigheit.* — *Oer-bringen*, overbrengen, I d. 164. — Doorbrengen, I d. 96, *Oer-brommjen*, overbrommen; overtreffen, I d. 83. — *Oer-buwnig*, overbondig, zeer bondig, I d. 149. — *Oer-dauwjen*, overdauwen; overſtorten met zegeningen, I d. 121, 173, 208. — *Oer-djoer*, overduur, zeer duur, I d. 200. — *Oer-drippen*, over laten druipen, overſtorten, Deelw. *Oerdript*, I d. 121. - *Oer-dadig*, overdadig, zeer wel, Bijw. II d. 43. - *Bredero* gebruikt *overdadigen moyen* knecht, voor *zeer ſchoon*, bl. 17. *Overdadigen genoeglycken* prater, bl. 300 *Overdadige moye*, bl. 748. *Overdadig vet*, 755. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 161, *Oerdaadige Grootſchens*, Bijv. N-W. zeer groote trotschheid. Ibid. 151, *Oerdadige lesten*, te groote, te drukkende lasten. *W. Gribb. Brill.* bl. 13, *Oerdadige wol*, Bijw. zeer wel. Maar *Overdadegh* beteekent bij *Maerl.*, ſlecht, ondeugend, misdadig, I, 401, 8. II, 380, 8. Bij onzen Dichter vindt men *Oerdiede*, voor 't gebruikelijke *overdaad*. luxuries, II d. 105. Doch *Hooft*, *N. H.* bl. 581, gebruikt pleegers van al zulke *overdaaden*, d. i. wandaden, misdaden. *Melis Stoke;* VI, 1101,

en *Maerl.* I, 74, 34; I, 194, 16; II, 329, 42, waren hierin reeds voorgegaan. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 231, Noot. - *Oer-dægjen*, overtreffen, II d. 67, Eigenl. overdagen, overschijnen. - *Oer-ditsen*, overdekt, I d. 132, II d. 81. Deelw. van *Oer-deckjen*. - *Oer-drôvig*, over- d. i. zeer droevig, I d. 15. - *Oer-dwealsch*, overdwaalsch, buitensporig, spoorloos, I d. 52, 129, 227. *Hooft*, *N. H.* gebruikt het voor *trotsch* bl. 535. *Ged.* bl. 25, 33. Dezelve gebruikt *N. H.* bl. 5, *overdwaalsheit*, meer voor *weelde* en *verkwisting*, dan voor *trotschheid*. *Overdwaelsch* gebruikt *Baardt*, Deugd-sp. bl. 31, 55, 176, voor alles wat *buitensporig* is, *trotsch*, *hoofsch*, *gemaakt*. Trouwens het is ook zamengest. uit *over* d. i. *ver*, en *dwalen*, en beteekent eigenl. *van 't regte spoor gedwaald*. - *Oer-dwelmjen*, overdwelmen, d. i. in *verwarring*, *verbijstering*, *brengen*; *van 't stuk helpen*, II d. 72. - *Oer-dwerz*, Bijw. eig. *dwars*, *schuins*, *van ter zijde*, II d. 94. vervolg. *averegts*, *verkeerd*, *onbescheiden*, I d. 133, — *Oer-dwerz sette* (de *schonk.*) I d. 211, 227, den voet dwars zetten, vooral om iemand te laten tuimelen. *Over dwers* gluiren, *Hooft*, *Ged.* 123. *Cats*, I, 190, a. *Huijgens*, bl. 86. *Over dweers zien*, *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 82. *Bredero*, bl. 432, *over dwars*. - *Oer-eagjen*, overzien, I d. 145. *Kamph. deur-oogen*, bl. 5, *Ps.* - *Oer-eyn*, over einde, om hoog, opwaarts, I d. 29, 57, 113, 116, 144, 151, 169, 181, 201. *Land tegen land over einde hitsen*, *Hooft*. *Ged.* 245. *Het woud over end zetten*. Idem, bl. 139. *Zij holp korinthen over eijndt*, Idem. bl. 312. - *Oer-eyd-tijnjen*, Eig. over-eggen, met de eg het Land overploegen, Fig. bedillen, berispen, belasteren, door alles namelijk uit zijn verband te scheuren, Voorr. XXX. *Overeggen* gebruikt *Baardt*, bl. 351. - *Oer-fâllen*, overvallen, verrassen, II d. 88, 103, 117. - *Oer-fervjen*, oververwen, met den kwast overstrijken; bedekken, Deelwoord *Oer-ferve*, overdekt, bedekt, overstreken. - II d. 71, *Oer-fjuechten* en *Oer-fjoechten*, overvechten; al vechtende overwinnen; overwinnen, overweldigen, I d. 117; overvallen, aanvallen, benaauwen, I d. 168. *Hooft*, *N. H.* bl. 366. Den vijand met voordeel *overvechten*. *M. Stoke* IV, 346, *Doòrvochten*, overwonnen. *Asegab. Ovir fjuchta*, bl. 287. In

de O. F. W. *Bi-fjuchta*, bevechten, en betrappen, overvallen. - *Oer-flean*, overvliegen, overtreffen, II d. 53. - *Oer-floede*, overvloed, I d. 73, 129, 193, II d. 91. Meerv. *Oer-floeden*, I d. 117. *oer-floedig*, overvloedig, I d. 5, 6, 43, 163. Compar. *Oer-floediger*, II d. 67. *Oer-floede-fol*, tot overvloeyens vol, zeer menigvuldig, talrijk, I d. 176, 226. - *Oer-fochtgjen*, overvochtigen; uitſtorten over iets, overdr. I d. 168, *Oor-fochtjen*, I d. 212. *Kamph. Bevochten*, *S. R.* bl. 357, 365. *Ps.* bl. 182. *Door-vochten*, Idem, *S. R.* 430. *Oer-fol*, overvol, zeer vol, I d. 135. - *Oer-gapjen*, overgapen, bedreigen, dreigen te verblinden, overdr. I d. 149. - *Oer-gean*, overgaan, te boven gaan, overtroffen, I d. 73. - *Oer-getten*, overgoten, I d. 72, 202. - *Oer-gleddjen*, overgladden, overzien en verbeteren, I d. 46. - *Oer-glippen*, overglippen, overglijden, I d. 105. - *Oer-gjealpjen*, overſtroomen, I d. 123, 153. *Oer-gjolpp'*, overſtelping. verraſſing, overſtorting, I d. 201. *Oer-gong*, overgang, II d. 86. - *Oer-goune*, overguld, verguld, fig. vleyende, v. de lippen, I d. 101. *Oer-goune* (*pinne*) fig. voor fraaije, uitnemend ſchoon ſchrijvende, II d. 53. - *Oer-great*, overgroot, zeer groot, I d. 122, 148, 188, enz. - *Oer-grijmme* (*mey ſtjoer gelaet*) met een norsch gelaat vergramd, grimmig, als met een grijns over het gelaat bedekt, I d. 87. - *Oer-haed*, I d. 228. *Hooft*, *Ged.* 375. *Overhoofd.* - *Oer-haed-ſtoack*, een Konings ſcepter, ſtaf, I d. 228. - *Oer-hân*, de overhand, I d. 101. - *Oer-handigjen*, overhandigen, II d. 51. - *Oer-heer*, opperheer, I d. 120, 139, 150, enz. Zoo vindt men *Overheer*, bij *Cats*, I, 173, c. 189, b. *Marnix R. B.* fol. 134. *Bredero*, 163. *Idſinga*, *Staatsr.* bl. 331. Ja bij *Hooft* zelfs *over-vrouw*, *Ged.* 372. — *Oer-heeren*, overheeren, I d. 185. *Oer-heerſchinge*, II d. 64. In de *Bijdr.* van *Waſſenb. Oerheerde*, I 161, *Uurheerde*, ibid. 163. — *Oer-huŷnigjen*, (ſic) met honig overſtrijken, en daar door even als met een kleed bedekken, fig. verſchoonen, bewimpelen, II d. 74. Verzoeten, aangenaam maken, I d. 39, 101. *Bredero*, bl. 743, *bekoonigen Hooft*, *Ged.* 146, *verhonigt* met venijn. — *Oer-jaen*, overgeven, overleveren, I d. 21, 228. II d. 64, 69, 78, 89, enz. — *Oer-jaen*, overgeven, braken, II d. 102. — *Oer-juwne*, overgegeven, boos, ſlecht, I d. 94, 98, 101, 145. *Hooft*, *Ged.* bl. 376, *Over-*

geven, ten dienste van het hoog geſlacht van Naſſau, in een goeden zin. En *Overgevenheit*, Idem N. H. bl. 95. — *Oer-jietten*, overgieten, I d. 48. — *Oer-ijen-kommen*, overeenkomen, II d. 50. *Oer-yen-bringen*, over een doen komen, II d. 104. *Oer-yenluwdingen*, overeenſtemmingen, overeenkomſten, zamenzweringen, II d. 89. *Overeen*, gezamelijk, *Maerl.* II, 159, Noot. Coll. 160, 58. — *Oer-kijtsjen*, overtreffen, I d. 85. Zie *Keatsjen* en *Kijtsjen*. — *Oer-klaeyen*, overkleeden, I d. 116, 225. — *Oer-knoeyſte*, met knobbels bezet, begroeid, I d. 67. — *Oer-kliemjen*, bemorſen, bevuilen, Fig. bedillen, berispen, Voorr. XXVIII. Zie *Kliemen*. — *Oer-koayen*, overkaauwen, herkaauwen, Fig. overdenken, herdenken, overwegen, I d. 119, 190, II d. 109. Verl. Tijd *Oer-koayde*, en *Oer-koage*. Deelw. *Oer-koayd*, I d. 190. — *Oer-koage*, Voorr. XXVIII. *Oer-koaying*, overdenking, I d. 179. *Oer-koay*, I d. 209, 218. — *Oer-kolpp'*, Deelw. van *Oer-kolppjen*, eig. met golven overdekken, overſtorten, vervolg. overſtorten, overdekken, in 't algemeen, I d. 201. *Kamph. Ps.* bl. 252, *Over-golven*. *Kiliaan*, *Kolp*, ſinus maris; thans *Golf*. *Junius*, *Gulf*. Zie *Bruining*, ſynonym. II, 305. Aanverwanten in beteekenis zijn *Oer-gjolppjen*, — *Oer-ſtjolppjen*. — *Oer-kommen*, te boven komen, overkomen, II d. 80. overvallen, verraſſen, I d. 166. Deelw. *Oer-komd*. In Friesland zegt men ook nog: *Hij is oer-komd; in oer-komde dogeniet*. *Baardt overkomen, onverlaets*, bl. 376. — Voor verkrachten, vertrappen, *Hooft*, *Ged.* 150, wilt twijfflen niet oft hij 't ontzich van eer en deught heel *overkomen* zij. — *Oer-kreftigjen*, overwinnen, te boven komen, II d. 69. — *Oer-kreftgjen*, kracht geven, met kracht bedeelen, I d. 156. *Oer-* in *uwt-kreftgjen*, van kracht berooven, II d. 92. T. K. verkrachten en uitmergelen. — *Oer-kreftinge*, verkrachting, overheering, dwang, II d. 81. — *Oer-kreftig*, overkrachtig, zeer krachtig, I d. 132, 159. *Kamph. Ps.* bl. 300, In ſchaeuw des doods, verſlagen, *met ijzers overkracht't*, d. i. met ketens overladen. Bl. 410. Die de *overkrachte* helpt aan recht, d. i. overheerde, verſlagene. *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 136, Als de gramſchap hem *verkracht*, d. i. overheert. — *Oer-laeden*, en *Oer-laedgjen*, overladen, bezwaren, overhoopen, I d. 148, 167.

nekken. *Stoke* is reeds *Kamph.* voorgegaan, IV, 854. IX, 12. — *Oer-lang*, overlang, I d. 35, 118. — *Oer-ljeafste*, allerliefste, I d. 9. — *Oer-ljeachtjen*, verlichten, licht over verſpreiden, I d. 222. — *Oer-lest*, overlast, I d. 81, 110. — *Oer-lestjen*, beladen, overlast doen, benadeelen, I d. 96, 106, 181. II d. 70. *Fortman*, Taalk. Aanm. bl. 20. Deelw. *Oer-lestge*, de verdrukte, I d. 142. — *Oer-ljeappjen*, overſlappen, overgaan. II d. 112. — *Oer-lilck*, over leelijk, zeer l. I d. 160. — *Oer-lijnne*, overleden, II d. 54. Deelw. van *Oer-lyen*, overlijden, I d. 40, 42, 43. — *Oer-lizzen*, overleggen I d. 227. — *Oer-ljeuwerjen*, overleveren, II d. 70, 73, 76, 92, 105. — *Oer-lockig*, over gelukkig, I d. 96. — *Oer-lock-ſitlig*, hoogst-gelukzalig, I d. 196, 229. — *Oer-lochtigjen*, overgieten, I d. 125. — *Oer-loftigjen*, bevochtigen, I d. 175. — *Oer-miette*, overmaat, I d. 228. — *Oer-miettene*, boven mate, overmatig, geweldig, Bijw. II d. 67, 68, 80, 111. *Oer-miett'ne kjeald*, overmatige, geweldige koude, II d. 85. — *Oer-mietlycke*, bijw. Idem, II d. 65. — *Oer-mierckjen*, opmerken, in overweging nemen, gadeſlaan, II d. 107. *Cats*, I d. bl. 412, b. *Hooft*, *N. H.* bl. 74, nazien, *overmerkt*, en gebeterd — *Oer-mjild*, over, d. i. zeer mild, I d. 105, 161, 178, 208. — *Oer-mjimerjen*, overmijmeren, overdenken, II d. 75. — *Oer-mits*, overmits, dewijl, vermits, I d. 36, 39, 40, 41, 61, 63, enz. *Bilderdijk*, T. en D. Verſcheidenh. III, 59. — *Oer-mocht*, overmogt, overwonnen, I d. 171, 229. *Overmogen*, *Kamph. Ps.* bl. 367. — *Oer-moed*, overmoed, trotschheid, I d. 214. Genit. *Oer-moeds*, I d. 86, 158, 204. — *Oer-moedsch*, hoogmoedig, trotsch, I d. 97. *M. Stoke*, II, 823 en 1353, *Over-moede*. *Kamph. Ps.* bl. 39, *Overmoedigheit*. *Hooft*, *N. H.* bl. 194, uitgelatenheit en *Overgemoedt*. *Urmode*, *Afegab.* bl. 103. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 218, Noot. — *Oer-mòye*, zeer ſchoone, II d. 66. — *Oer-molckne*, overmolken, verzadigd, eig. met melk, I d. 207, Deelw. v. *Oer-melkjen*. — *Oer-naeuwe*, zeer naauwkeurig, I d. 112. — *Oer-noag*, overgenoeg, II d. 64. — *Oer-nàazjen*, overzien, nazien, II d. 60. — *Oer-òalje*, met olie overgoten, gezalfd, I d. 228. *overolyt* hoofd, *Kamph. Ps.* bl. 5. — *Oer-puwck-ljeafde*, overgroote liefde, I d. 73. — *Oer-reynjen*, overregenen, overgieten, overſtorten, I d. 124. Verl. Tijd, *Oer-reyne*,

fig. toezond, mededeelde, I d. 117. Deelw. *Oer-reÿne*, overſtort, overgoten I d. 121. — *Oer-rinnen*, overloopen, vertreden, vertrappen, fig. I d. 154 verſtoren, verhinderen. I d. 115. — *Overloopen*, ſmelten, van eene kaars, II d. 110, In de O. F. W. leest men *Bÿronnen*, voor *overvallen*, bl. 11, *Birÿnd*, bl. 236, *omvergeloopen*, *vertreden*, *vertrapt*. Vergel. *Hoeufft*, Spreekw. bl. 32. — *Oer-ſchien*, overſchoon, II d. 65. ſuperl. *Oer-ſchienſte*, I d. 13. — *Oer-ſealle*, opperzaal, I d. 206, 207 — *Oer-ſchaede*, overſchaduwd, overdekt, I d. 206, Deelw. van *Oer-ſchaedjen*. — *Oer-ſchÿppjen*, overſchepen, te ſcheep overvoeren, II d 82. Verl. Tÿd *Oer-ſchÿppe*. — *Oer-ſchoddjen*, overſchudden, overſtorten, overdekken, I d. 167, 178. *Cats*, I d. 191, b, vervuld en *overſchudt* — *Oer-ſchomjen*, overſchuimen, overſtroomen, I d. 206 Deelw. *Oer-ſchomd*, overſtroomd, I d. 166. — *Oer-ſchuwlle*, verſcholen, bedekt, verborgen, I d. 97, 100, 206, II d. 89. — *Oer-ſchuwlle*, te ſchuil, bedektelijk, in 't verborgen, heimelijk, I d. 98, 130, 145, 160. II d. 103. — *Oer-ſchuwl*, ſchuilplaats, verſchuiling, I d. 107. — *Herts Oer-ſchuwlle*, het verborgene des harten, het binnenſte, I d. 162 *Sus oer-ſchuwlle*, het ondergaan of verſchuilen der zon, I d. 207. *Yn 't oer-ſchuwll'*, in 't verborgene, clam I d. 217. *Oer-ſed*, overzad, zeer verzadigd, I d. 129. — *Oer-ſeynd*, overgezonden, II d. 45. *Oer-sjieden*, overkoken, I d. 211. — *Oer-ſillig*, overzalig, I d. 172, 209. *Oer-sjean*, overzien, II d. 57, d. i. verbeteren. — Overzien, het oog over iets laten gaan, I d. 56. — *Oer-ſoalderjen*, overſolderen, eene ſoldering maken over, I d. 206. — *Oer-ſÿllen*, overzeilen, (de zee) I d. 60. — *Oer-ſpil-ſchodde*, een overſpeler, I d. 220. — *Oer-ſtaeppjen*, overſtappen, II d. 112. — *Oer-ſtjealpjen*, overſtelpen, overdekken, bedekken, I d. 123, 185, 205. *Oer-ſtjealpe*, overloop, overſtrooming, I d. 131. — *Oer-ſtjolpjen*, overſtelpen, verraſſen, I d. 104. II d. 89. *Oer-ſtjolpe*, overſtrooming, zie *Gruwle-oerſtjolpe*. — Men vindt bij de Tijdgenooten van G. J. meermalen hier voor *beſtelpen*, b. v *Hooft*, *Ged.* 228. Of *beſtolpen*, *Bredero*, bl. 695, b. *Kamph. S. R.* bl. 46, de wonde wel *beſtolpen*, maar niet *ſtelpen*. *Idem*. *Ps.* bl. 159, de ziel *beſtolpt* met grouwel vlagen. *Kilianen beſtolpen* i. bedekken, of

Overſtolpen, *Cats*, I, 51, a. *Kamph. S. R.* bl. 457. *Ps.* bl. 295, 515. — *Na-ſtalpen*, najagen, nazetten, *Kamph. Psalm*, bl. 222, 294. — *Oer-ſtjietten*, overſtooten, overwerpen, I d. 98. — *Oer-ſtjoeren*, overzenden, II d. 44, 45. — *Oer-ſtirtten*, overſtorten, overdekken, overſtroomen, overgieten, I d. 182, 187, 205, 228. *Kamph. Ps.* bl. 187, *Bedek* en *overſtort*. *Beſtorten*, idem ibid. bl. 535, 571. — — *Oer-ſtirtinge*, overſtorting, overhaasting. II d. 69. — *Oer-ſtoppjen*, overdekken, bedekken, bedekken, I d. 167, 206, 211, II d. 97. — *Oer-ſtrieljen*, overſtralen, (gouden) ſtralen werpen of ſchieten, I d. 56. — *Oer-ſwiet*, overzoet, I d. 3. — *Oer-ſwier*, zeer zwaar, I d. 135. — *Oer-tillen*, overtellen, I d. 159. Verl. Tijd, *Oer-telle*, voor *Oer-telde*. — *Oer-tjean*, overtrekken, bedekken, I d. 147, 202. Zich verſpreiden over-, I d. 157, 178, 211, Deelw. *Oer-teyn*, overtrekken, bedekt. I d. 15. Overheengetrokken, verſpreid over, I d. 164. — *Oer-tijd*, overtijd, meer dan tijd, I d. 101. — *Oer-tijd-libben*, altijd levende, I d. 120 — *Oer-tinsſen*, overdenken, het overdenken, I d. 218. II d. 71, 75, 76, 80. *Oer-tins*, overdenking, I d. 209, 223. *Oer-tinsſing*, II d. 101. — *Oer-tinckjen*, overdenken, I d. 14, 152, 190, 204. Verl. Tijd en Deelw. *Oer-tocht*, I d. 65, 192. *Oertinckinge*, overdenking, II d. 65, 67. *Oer-tinckenisſe*, II d. 74. — *Oer-tjuwgjen*, overtuigen, I d. 128. (*Overticht worden*, *Hooft*, *N. H.* bl. 71.) Deelw. *Oer-tjuwgd*, I d. 161, II d. 77. *Oer-tjuwginge*, overtuiging, II d. 69. — *Oer-tommeljen*, achterover tuimelen, vallen, I d. 140. Verl. Tijd en Deelw. *Oer-tomm'ie*, — *Oer-tredden*, overtreden, overſtappen, overgaan, II d. 102. *Oer-tred*, overtreding, I d. 131. 134, 161. Genit. *Oer-treds*, I d. 148. *Oer-tredder*, overtreder, I d. 156. - *Oer-wægjen*, overwegen, overdenken, II d. 68, 77, 78. Verl. Tijd *Oer-woeg*, I d. 93. En *Oer-wæge*, II d. 81. Deelw. *Oer-wæge*, II d. 46. - *Oer-weagjen*, overwegen, overtreffen, te boven gaan, I d. 83, 135. *Woegh over*, *Hooft*, *N. H.* 575. *Verwegen*, door zijne zwaarte, overlast en moeite veroorzaken, bezwaren, enz. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 372, Noot. - *Oer-wâlgjen*, walgelijk maken, T. K. ſmakeloos maken, II d. 88. — *Oer-wâlmjen*. overwalmen, met walm overdekken; fig. bedekken, overdekken, verſchuilen, I d. 210. Misſchien is

het hetzelfde als het Eng. *Overwhelm*, obruere, immergere. Zie *Junius*, in *Wheim.* - *Oer-wjealdjen*, overweldigen, vermeesteren. II d. 64, 68. *Oer-wjealdigjen*, idem, II d. 64, 69, 97, 107. Ten K. bestormen. - *Oer-wjealdiger*, overweldiger, overwinnaar. I d. 226. *Oer-wjealdinge*, overheerfching, II d. 102. O F. W. en bij *Gabbema*, *Wield*, geweld. *Wieldighen*, met geweld noodzaken. - *Oer-winnen*, overwinnen, I d. 43, 65, 107, 182. Deelw. *Oer-wónne*, I d. 171. II d. 68, 80. overwinnen, behalen, zich op den hals halen, II d. 90. - *Oer-winninge*, overwinning, II d. 73, 89. - *Oer-winst*, overwinst, overwonnen land, II d. 98. *Oer-wón-ſeyne*, overwinning, I d. 226. - *Oer-wird*, zeer waard, I d. 117, 191. *Oer-wirdſte*, ſuperl. I d. 13. - *Oer-wjuwckeljen*, overvliegen, I d. 220. - *Oer-wonder*, zeer wonder, bewonderenswaardig, I d. 157. - *Oer-woast*, zeer woest, I d. 180. - Met *Oer* in de beteekenis van *Ver: oerbolgen*, verbolgen, I d. 211. Zie *Forbolgen*. *Hooft*, *Ged.* 228, *overbolge ramp*. *Ovirbulgen*, *Aſegab.* 524. - *Oermomme*, vermomd, I d 61. *Bredero*, bl. 14, *bemomt*. Hier van wordt ook nog afgeleid, *Oerſte*, de overſte, opperſte, I d. 99, 107, 140, 141, enz. - *Oerſt'-heagſte*, allerhoogſte, I d. 156.

OERDE, een oord, I d. 209, 228, II d. 93. *M. Stoke*, IV. 762.

OERE, een uur, I d. 48, 95, 106, 116, enz. Meerv. *Oerren*. I d. 172. Zie *Uwre*. In de *Bijdr. van Waſenb.* bl. 155, *ure*, 164, *uren*, 168, *oere*. *W. Gribb. Brill.* bl. 5, 7, *oure*.

OEYT, uit, I d. 6, 14, 20, enz. Zie *Uwt*. *Oeyt-gean*, uitgaan, I d. 20.

OFFER, een offer, II d. 70. *Offere*, II d. 77. — *Offerjen*, offeren, I d. 41, 55. II d. 56, 66, 67, 69, 73. — *Offerer*, offeraar, II d. 77, 79. *Offer-ljue*, offeraars, II d. 80. *Offerpápen*, offerpapen, priesters, II d. 81. — *Offerhánne*, offerande, II d. 70, 73, 77, 79. Meervout, *Offerhannen*, I d. 41. *Offer-timpel*, een offertempel, II d. 77.

OGSE, een os, I d. 72, 163, 220. Meerv. *Ogſen*, I d. 108. — *Ogſe-kribbe*, een osſenkrib, I d. 138. *Ogs'ne*, osſen, van een os, Bijv. N.-W. I d. 220 *W. Gribb. Brill.* bl. 68, *Oxe*.

Junis, *Ox*, bos. In de O. F. W. *Oxa*; *Gabbema*, *Oxze*.

OLGER, een orgel, I d. 69. Zie *Orgle*.

OLIJVE, een olijfboom, I d. 159, 178.

OM, om, propter, I d. 2, 7, enz. — Ad, met eenen Infin. I d. 3, 52, 54, enz. circum, I d. 4. *Om 't de oare deys*, tot den volgenden dag, II d. 73. — *Om in om*, van rondsom, I d. 156. *Hooft*, *omendom*, *Ged.* bl. 337. *Al ommedomme*, *Maerl.* II, 317, 25. — *om dat*, om dat, I d. 142. *om 't*, om dat, I d. 8, 18, 34, 43, 136, 150, enz *Om dat*, *dat*, *M. Stoke*, VII, 1144. *Om 't dat*, I d. 75, 107. *Omme*, om de, I d. 9, 87, 93, enz. Zamengeſt. *om-earmken*, omarmen, omhelzen, II d. 71, 79. *Hooft*, *Ged.* 254, want hij *arremd'* haer gespeeltjen, d. i. *omarmde*. — *Om-bochtjen*, omvatten, omringen, I d. 224. — *Om-boardjen*, omboorden, I d. 51. — *Om-bringer*, een moordenaar, I d. 48. — *Om-buwckjen*, omhouwen, omver hakken, I d. 165. *Om-bijnen*, ombinden, omgeven, I d. 224. — *Om-drieuwen*, omdrijven, I d. 62. — *Om-eer-kranzgjen*, met eer bekroonen, I d. 108. — *Om-verfjen*, bevlekken, beſoedelen, II d. 74. — *Om-fettjen*, omvatten, omhelzen, I d. 212 — *Om-fier*, om ver, over hoop, I d. 164. — *Om-gean*, omgaan, verkeeren, II d. 102. - *Om-gong*, omvang, I d. 223. Omgang, verkeering, I d. 103, II d. 50, 100. - *Om-meganc*, gewoonte, *M. Stoke*, I, 453. - *Omgong*, gewone levensloop, gewoonte, II d. 100. - *Om-glezze*, omſtraald, omſchenen, I d. 219. *Omglanst*, *Kamph. Ps.* bl. 56. - *Om-heag*, om hoog, I d. 112, II d. 79. *Om-juun*, omgeven, I d. 90. - *Om-kommen*, omkomen, perire, I d. 213. - *Om-kearen*, omkeeren, 't onderste boven keeren, I d. 62. Zich omkeeren, I d. 75. - Deelw. *Om-keere*, I d. 102, II d. 62. - *Om-klimmen*, omklemmen, omvatten, omhelzen, I d. 40. - *Om-kranzgjen*, omkranſen, I d. 116. - *Om-kroanjen*, omkranſen, I d. 117. - *Om-leeg*, omlaag, naar beneden, I d. 177. - *Om-lieden*, omleiden, II d. 74. - *Om-mingjen*, vermengen, in een doen ſmelten, II d. 61. - *Om-mornjen*, als met een mom bedekken, I d. 221. - *Om-namme*, omnoemd, met een' anderen naam benoemd, I d. 79. - *Om-reckjen*, omreiken, omvatten, I d. 60. *Omrierende*, omroerende, d. i. treffende, gevoelige, aandoenlijke, II d 53. Deelw. *Om-rierd*, omgeroerd, II d. 78. - *Om-rieringe*, omroering, ont-

roering, II d. 69. - *Om-rinnen*, omloopen, v. d. zon, I d. 37. — *Fier omrinnen*, ver omloopen, longum anfractum habere, de via, II d. 6. — *Om-rin*, omloop, II d. 86. — *Om-rólljen*, omrollen, omwentelen, I d. 37. II d. 89. — *Om-ruvnjen*, rondom omringen, I d. 216. — *Om-ſchanzgjen*, omſchanſen, I d. 155. — *Om-ſchoerren*, omſcheuren, omverhalen, omkeeren, Voorr. XXX. I d. 229. Deelw. *Om-ſchoerre*, omgeſcheurd, omgerukt, I d. 215. — *Om-sjean*, omzien, dispicere, I d. 62. Omzien ergens na, d. i. zoeken, I d. 63. Naar iemand omzien, respicere, I d. 98. — *Om-ſlinge*, omſlingerd, omgeven, I d. 4. — *Om-ſnie-bolwirckjen*, met ſneeuw, als met een bolwerk, omringen, II d. 66. *Kamph. Psalm*, bl. 337, omwallen, bl. 239, *Om-ſtoeten*. — *Om-ſtånner*, een omſtander, II d. 73. — *Om-ſtjitten*, omſtooten, I d. 100. — *Om-ſwommjen*, omzwemmen, I d. 208. — *Om-tacke*, omhangen met takken, I d. 108. — *Om-teeren*, omrollen, omwentelen, omkeeren, I d. 156. — *Om-tjean*, omtrekken, I d. 63. — *Om-tiemjen*, omverhalen, eig. met den tiem, I d. 166. — *Om-tommeljen*, omtuimelen, I d. 62. — *Om-wey*, een omweg, I d. 191. Gen. *Om-weys*, I d. 147. — *Om-weynjen*, omwenden, I d. 190. — *Ontwraegſeljen*, ont-worſtelen. Zie *On-omt-wraegſtljen*, *Kiliaan*, *wraſtelen*, *wratſelen*, i. q. *worſtelen*. — *Om-wrånteljen*, omwroeten, omwentelen. II d. 95, 99. — *Om-wijnen*, dit wordt zeer eigenaardig nog in Friesland gebruikt voor *omloopen*, *omzwerven*, vooral in 't verborgen, en achterom, Zie *Fordwijnen*.

OMMERS, immers, I d. 1, 29, 212, 213, II d. 49, 59, enz. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* In *W. Gribb. Brill*, *Ommers*, bl. 68, en 77. Bij verk. leest en hoort men nog *ommis*.

OMTRINT, omtrent, in de nabijheid van, I d. 22. II d. 96. Voor *rontom*. *Cignett*, *Bijdr.* bl. 65, Noot. G. J. neemt ook *njuencke* ſchier zoo.

ON, een voorzetsel, dat in zamenſtelling alleen gebruikt wordt, en eene ontkennende kracht heeft. H. D. *ohne*: ons *on* en *wan* — *On-æble*, ongeſchikt, onbekwaam, onbevallig, II d. 55. - *On-æf-eartc*, onafgemaaid, onafgeweid, I d. 96. Zie *Æartjen*, *Æfeartjen*. - *On-æſter-fochtlijck*, onachterdochtig. zonder achterdocht. I d. 41. - *On-barmhertig*; on-

barmhartig, I d. 43. In de *Bijdr. van Waſenb.* bl. 163, *unbarmhertig*; bl. 165, *un-barmhattig*. — *On-beditſen*, onbedekt, II d. 66. — *On-bedreauwn*, onbedreven, I d. 14. *On-bedriem*, wanbedrijf, II d. 81. — *On-beheynte*, onbeſchoft, lomp, groot, ongeſchoren, II d. 94. *Hooft*, *Ged.* 547, Het opperſte gewelf van d' *onbeheinde kloot*, d. i. onbeperkte, verbazend groote, orbis immenſus. *Beheinen* voor bezetten, zich verſchanſen, aan alle kanten inſluiten, als met eene heining, *Hooft*, *N. H.* bl. 245, 433, 603. *Beheinen*, voor verborgen, bedekken, *Hooft*, *N. H.* bl. 111. Zie *Heyn.* — *On-bekleauwn*, onbeklimbaar, I d. 100. — *Onbeklieuwber*, onbeklimbaar, I d. 227. — *On-beklieuwlijck*, idem, I d. 157. — *Onberet*, onberaden, I d. 118. Zie *Beret*. Verg. *Clignett*, bl. 213 volg. Noot. — *On-beriedig*, onberaadzaam, I d. 129. — *On-beſchie*, onbeſcheid, onbeſcheidenheid, I d. 14. — *On-beſchiedig*, onbeſcheiden, I d. 129. — *On-beſchave*, onbeſchaafd, I d. 89. — *On-beſchramme*, onbeſchroomd, I d. 92, 152. — *On-beſtjoerd*, onbeſtuurd, onbeſtierd, in 't wild om, I d. 26. *Kamph. Ps.* bl. 206, *onbeſtuurden loop*. *Baardt*, *Ledenſt.* bl. 77, 78, *Onbeſtuyr*, voor *ſlecht beſtuur*, *verkeerd beſtuur*. Als Bijv. N-W. *Onbeſtuyr*, bij den *Teuton.* in B. *Onbeſtuyr*, haaſtig, rap, roe, bulderende, rijde, ſonder dwanck, balſtuyrig, wuest. Importunus,-tas, impetuoſus, itas, inquietus, tudo, enz. Vergel. Denzelven ook in *Bolderen*. — *On-beſtjoerſum*, onbeſtierlijk, I d. 79. *On-beſtjoerſumheyt*, het slecht beſtier, II d. 72. — *On-beſprutſen*, onbeſproken, braaf, I d. 17. In de *Bijdr. van Waſenb* I, 168, *unbeſprekkene*. — *On-beteamd*, ongetoond, onbetoomd, vrij, I d. 207. — *on-betocht*, onbedacht, onbedachtzaam, zonder nadenken, Bijw. I d. 161, 171 Zonder zich te bedenken, zonder verder nadenken, II d. 100. Onbedacht, onberaden, Bijv. N. W. II d. 67, 88. *On-betochtheyte*, onbedachtzaamheid, onvoorzigtigheid, II d 116. *Bredero*, bl. 47, *Lichthartig*, *onbedocht*, *onbedocht* zoeken, *Kamph. Ps.* bl. 372. *Onbedachtheyd*, dezelfde, ibid. 323. — *On-betwong'* voor *on-bet-wonged*, om 't Rijm, onbedwongen, I d. 162. — *On-brecklijcke*, onverbrekelijk, I d. 39, 43. *On-breeklijk*, *Kamph. Ps.* bl. 373. *Hooft*, *Ged.* bl. 397. — *On-buwne*, ontbonden, I d. 93. ongebonden, ontſloten, geopend, I d. 106. Ontſlagen vrij

van- I d. 115. *M. Stoke* gebruikt *onbonden*, voor *ongebonden*, uitſpattend, VII, 1061. Zelfs *Baardt*, bl. 528, gebruikt ook in dit woord *on* voor *ont*, in *onbondenheyt*. Gelijk *Cats*, I d. 187, b, in *onſteken*, enz. — *On-diede*, eene misdaad, I d. 114. — II d. 68, 74. Meerv. *On-dieden*, I d. 162. *On-diedig*, misdadig, I d. 129. *Maerlant*, I 224. 47, *On-dadeg*. — *On-djier*, ondier, ondieren, I d. 97, 209. II d. 100, 112 — *Ondilde*, ongeduld, I d. 14, II d. 57, 79. *On-dild'lijck*, onverdraaglijk, Voorr. XXXI. - *On-doerheftigh*, onduurzaam, II d. 64. - *On-dreag*, onzwanger, I d. 13, zoo verklaarde het de Dichter zelf op den rand der vorige Uitgaven. - *Ondrœglijck*, ondraaglijk, onverdraaglijk, II d. 98. - *On-eere*, oneer, I d. 97, II d. 77. - *On-eyne*, oneindig, zonder einde, I d. 126. - *On-eyn'-great*, oneindig groot, I d. 119. - *On-eynge*, oneindig, I d. 148. *On-eynlycke*, idem, II d. 80. *On-eyngjende*, nimmer eindigende, II d. 90. - *On-eynbrie*, oneindig breed, oneindig ver, I d. 185, 189. - *On-feſt*, omvast, onzeker, I d. 186. - *On-folkommenheyte*, onvolkomenheid, II d. 89, 105. - *On-folmacke*, onvolmaakt, II d. 114. T. K. *Onvolleeſd* - *On-forbijtt'ne*, on-afgegeten, I d. 96. - *On-forhoope*, onverhoopt. II d. 70. - *On-forfalſche*, onvervalschte, II d. 53, 59. - *On-forgonckelijck*, onvergankelijk, I d. 105. - *On-forjitlijck*, onvergetelijk, II d. 80. *Hooft*, *Ged.* 348, *Onvergeetke*. - *On-forlit*, een onverlaat, deugniet, II d. 78. Zie *A. 'de Rooij*, Mengelſt. bl. 11. - *On-forsjoens*, onverziens, onverwacht, II d. 88, 116. ſuperl. *On-forsjoenſte*, II d. 82. - *Onforſtannig*, onverſtandig, II d. 91, 112, 113. - *On-fortjienne*, onverdiend, I d. 92. - *On-fortjienſten*, geringe verdiensten, II d. 55. - *On-fortſeage*, onverzaagd, I d. 146. *Kamph. Ps.* bl. 326, *Onvertsaagdlijck*. — *On-forwachtene*, onverwacht, II d. 80. — *On-forwerrer*, on-verweerder, die zich niet te weer ſtelt, zich niet verzet, I d. 134. — *On-forwriggjende*, onbeweeglijk, I d. 156. *On-forwriggeljende*, onwankelbaar, onwrikbaar, II d. 59. - *On-wricklijkheit*, leest men bij *Hooft*, *N. H.* bl. 392. — *On-free*, onvrede, onrust, II d. 102. *Stoke*, I, 378. — *On-geduld*, ongeduld, II d. 51. — *Ongeheard*, ongehoord, I d. 145. — *On-geluck*, ongeluk, I d. 41, 42, 43, II 66, 68, 97. *Bredero*, bl. 29. — *On-ge-*

93, 98. *Ongelockigſte*, II d. 99. — *On-gemack*, ongemak, nadeel, verdriet, II d. 99 *On-gemacke*, II d 96. *Tongemake*, ongemakkelijk, ontevreden, *Stoke* III, 1362. *Te gemake*, vergenoegd, blij, *Cligneett*, *Bijdr.* bl. 72, doch *tonghe-make*, misnoegd, droevig, idem, ibid. bl. 82. — *Ongenezijck*, ongeneeslijk, II d. 106 — *On-gerest*, ongerust, II d. 91. — *Kamph. Ongerustig*, *Ps.* bl. 126. — *Ongerestheyte*, ongerustheid, II d. 91. — *On-gerjuechte*, onregtvaardig, I d. 162. Zie *Ypey*, *Taalk. Aanm.* bl. 63. *Ongerjuechtheijd*, ongeregtigheid, I d. 135, 162. Genit. *Ongerjuechtheyts*, I d. 130, 148, 184. *On-gerjuechtigheyt*, I d. 61, 102. In de *Bijdr. van Vaderl.* bl. 155, 160, *Ongerogtigheit*. - *On-goertuern*, onbarmhartig, I d. 154. - *On-gruwne*, ongrond, diepte, I d 106. 116. - *On-gruwne-djiep*, ongrondig-diep, I d. 117. - *Ongruwne-djiepte*, grondelooze diepte, I d. 225. - *On-gruwne-ſee*, onpeilbare zee, I d. - 109. *On-gruwne-ſwiet*, peillooze zoetheid, I d. 229. - *On-gruwn'-ſwiet-luwdig*, hoogst-zoetluidig, I d 153. - *On-gruwn-rijck*, onbeperkte rijk, I d. 183. - *On-hiermlijck*, onwederſtaanbaar; onuitdoofbaar, II d. 80. Zie *Hiermen*. - *On-himmel*, onhemel, ongedaan, (T. K. onklaar;) onzuiver, vuil, onrein, II d. 102, 103, 111. Dit W. behoort tot *Hijmmel*, hemel. Zie *Weiland*, in *Ophemelen* - *On-jouwlijck*, is eigenl. onjonnelijk, ongunnelijk, *ongâlijk*. Van welk laatſte W. Zie *Weiland*. V. h. de beteekenisſen van *onaandoenlijk*, *onbarmhartig*, *wreed*, *gruwelijk*, *afſchuwelijk*: *die het nergens voor opgeeft*, *niet zwigt*, *niet toegeeft*, *voor alle indrukken onvatbaar*, *het oor ſluit voor alle vermaningen*. Zoo vindt men *On-jouwlijcke pijn*, zware, drukkende, prangende, gevoelige pijn, I d. 14. *On-jouwlijck hertswier*, ondragelijke hartzeer, II d. 70, druk. - *t' On-jouwlijck-gruwle*, Bijw. op eene te gruwelijke en afgrijſelijke wijze, I d. 215. *On-jouwlijk oonprikkjen*, geweldig, op eene zeer hevige wijze, aanvuren, II d. 63. *Dizze on-jouwlijcke*, deze wreedaard, ongevoelige, onbarmhartige, onmedoogende, II d. 75. *It on-jouwlijckſte ondjier*, het wreedſte, afſchuwelijkſte ondier, T. K. het ſchrikkelijkſte ondier, II d. 112. - *On-kunſte*, onkunst, d. i. ongeſchiktheid voor de kunst (van Dichten,) onkunde, II d. 55. - *On-kliewber*, onbeklimbaar, I d. 207 - *On-kreſtig*, onſterk, zwak, I d. 40. - *On-kuwsck*, onkuisch, II

d. 106. *On-kuwsckheyte*, onkuischeid, II d. 103, 105. - *On-ljeaver*, ongaarner, nooder, met meer tegenzin, II d. 113. - *on-leegh*, onledig, bezig, werkzaam, II d. 92. *Hooft*, *N. H.* bl. 75, De *onlede* had zijne Majesteit belet, dat is, de *drukte*, *bezigheid*. Dezelfde, *Ged.* 116, woelen met *onlede*. *Maerl.* II, 377, 10, der Apostelen groote *onlede*; werkzaamheid. *Kamph. Ps.* bl. 312, met zaken van geheym *onleeg*, d. i. bezig, bezet. Zie *Waasenb. Idiot.* — *On-ljeaflyck*, onaangenaam, II d. 58. *Maerl.* I, 245, 29, *ontlieflijc.* — *On-luste*, onlust, II d. 89. — *On-macht*, on-magt, I d. 23, *Ommacht*, *Maerl.* II, 190, 35. — *On-miett'ne*, ongemetene, immensus, I d. 119. *V. d. Veen*, *ongemeten* schendt, d. i. zeer groote, *Zinneb.* bl. 174. — *On-mietig*, onmatig, II d. 100. *On-miettigheyt*, onmatigheid, II d. 88. *Hooft*, *N. H.* bl. 367, de onmaat hunner gulzigheid. — *On-miettgjende*, onmatig, II d. 88. — *On-meylyig*, onmedelijdig, onmedoogen, I d. 43. — *On-moedde*, gebrek aan moed, neerslagtigheid, I d. 213. *Kil. Onghemoedigheyt*. Vergel. *Fortman*, Aanmerk. bl. 37, 57, volg. *Hooft*, met *gemoede* of *ongemoede*, met of tegen genoegen, *N. H.* bl. 113. *Met gemoe*, Idem, 16, bl. 211. *Met gemoede*, oft anders, ibid. bl. 470, 507. *Kamph. Ps.* bl. 115, dat mij *onmoet* moet geschieden. Idem, ibid. bl. 220, tot *onmoed* opgewekt, d. i. ongenoegen. Bl. 323, enz. *Onmoedig*, onvergenoegd, Idem, S. R. bl. 424, zo *onmoedig* en op haar gestoort. Zoo zegt men nog op heden in Friesl. Ik ha mijn *moed* naet. d. i. mijn zin, genoegen; ben niet te vrede. — *On-muwlck*, onmogelijk, I d. 94, II d. 59, 65, 74, 81. *W. Gribb. Brill.* bl. 72, *Onmoughlijck*. *Bijdr. van Waasenb.* I, 154, *Unmoelijker*, onmogelijker. Ibid. 155, *Unmoelijke*. En zoo ook bl. 161, 165. Dit komt met het tans vrij gebruikljke, *onmoelck*, wel overeen. — *On-nocht*, ongenengt, II d. 88. — *On-nosel*, onnoozel, onschuldig, I d. 17, 61. II d. 77. Van *Nosen*, Zie *Maerl.* II, 89, Noot. II. Aanteek. 132. *Bilderdijk*, Taal- en Dichtd. Versch. III, 15. *Ypey*, Taalk. Aanm. bl. 63. *Hooft*, *N. H.* bl. 25, *Noosselijk*, bedrijf. *M. Stoke*, III, 850, *onnosel niet fel.* — *Onnoselijck*, onschuldiglijk, I d. 40, Bijw. — *On-nutte*, onnuttige, I d. 40, II d. 114. *Onnutter*. II d. 91. *Onnutlück*. onnuttelijk. II d.

92. — *On-oerwinlijck*, onoverwinnelijk, I d. 50. — *On-ontwraegſijende*, onontworstelbaar, ineluctabilis, II d. 49, 69. — *On-ophâdelijck*, onophoudelijk, I d. 198. II d. 53. *On-ophâdlijck*, I d. 106. II d. 85, 88, 95, 100. — *On-paed*, het onregte, het verkeerde pad, daar geen eigenl. pad is, I d. 111. Tijdw. in L. U. bl. 170, Een weg, daar hij geen *pad* of *onpad* kennen kan. *Kamph. Ps.* bl. 294, quaads *onpad* is men ingeſlagen. Bl. 301, *Een onpad* ingegaan. Bij *Bredero* bl. 695, b, vindt men 200 *onweg*. Vergel. *Huydecoper* op *Stoke*, III, 259. Bij *Maerl.* vindt men het Bijv. N-W. *ongepaet*: ſo mach hi liden ongeſcaet dordi werelt *ongepaet*. — *On-rest*, onrust, II d. 90, 99, 116. *Meerv. On-resten*, I d. 43. *D'onraste*, *Maerl.* II, 428, 23. — *On-restig*, II d. 70, 88. — *Onrestig-ſjuechtende*, onrustig, vol onrust, ſtrijdende II d. 69. - *On-rest'lijck*, Bijw. I d. 153, 154, 155. Doch *On-restlijck*, onrustig, Bijv. N-W. II d. 105, 108. *Onsettlijcker*, onrustiger, II d. 115. *On-restlijckheyte*, onrustigheid, ongerustheid, II d. 103, 167. — *On-rie*, onraad, ongemak, kwaad, I d. 115. *On-rjuecht*, onregt, ongeregtigheid, zonde, I d. 60, 61, 98, 169, enz. Genit. *On-rjuechts*, I d. 90, 117, 123, 131, enz. *On-rjuechte*, Bijv. N-W. onregt, verkeerd, kwaad, I d. 117, 155. *De on-rjuechte*, tegen over *de oprjuechte*, I d. 143. — *t'onrjuechte*, voor *to onrjuechte*, I d. 22, 90, 112. *On-rjuechts*, te onregt, op eene verkeerde wijze, I d. 204, Bijw. — *On-rjuechtdieder*, een kwaaddoender, pleger van onregt, I d. 181. — *On-rjuecht-forwoaste*, onregtvaardig verwoeste, door onregt verdrukte, I d. 101. — *On-rjuechtfirddig*, onregtvaardig, I d. 43. — *On-rjuechtfirddigheyt*, onregtvaardigheid, II d. 73, 77. — *On-rjuechtlijck*, onregtvaardiglijk, II d. 68. — *On-rom*, onruim, bekrompen, I d. 75. — *On-rijmm'*, onrijm, I d. 91. - *On-ſcheijnelijck*, onſchendbaar, II d. 68. — *On-ſchild*, onſchuld, I d. 205. - *On-ſchildig*, onſchuldig, I d. 40, 98, 104, 201, 202. II d. 77. — *On-ſchildredne*, de oorzaak van onſchuld, II d. 49. — *On-ſillig*, onzalig, ongelukkig, I d. 160. II d. 65, 79, 98. — *On-ſilliger*, Compar. II d. 98. — *On-ſilligheyt*, onzaligheid, ongeluk, ramp, nadeel, II d. 64, 68. — *Onſalig*, voor ongelukkig, miſer, *Maerl.* dikmaals, b. v. II 426, 45. Verg. *Fortman*, Aanmerk. bl. 10. *On-ſtearlijck*, onſterflijk, I d. 43, II, 64, 115. — *On-sjoene*, ongeziene, I d. 157. —

On-ſijcker, onzeker, II d. 107. - *On-ſijck'rer*, Compar. II d. 116. - *On-ſijckerheyt*, onzekerheid, II d. 108. - *On-ſtantheſtigheyt*, onſtandvastigheid, II d. 64. - *On-ſtjoerige*, ontoombare, verbolgene, (golven) II d. 65. Van *on-ſtjoer*, verwarring, b. v. in 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 80, *to on-ſtjoer arbeidje*, verkeerd werken. Zie *Waaſenb. Idiot.* in *On-ſtuur*. - *On-ſtommige*, onſtuimige, II d. 65, 75. - *On-ſtommigheyt*, onſtuimigheid, I d. 40. *Kamph. S. R.* bl. 350, *Ongeſtuÿmig Volkje*; oproerig, bl. 409. *Ongeſtuÿmig* en dom, gelijk het wild gediert. - *On-teammelijcke*, ontoombare, onbeteugelijke, II d. 64. - *On-tanck*, ondank, I d. 89. - *On-tanckbre*, ondankbare, I d. 43. 173, 209. - *On-ſwiet*, onzoet, zuur, bitter, I d. 47. *Teuton.* en anderen, *onſuet*. - *Onſoet*, *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 88, *onſmakelijk*, onſoet voor 't redelijk vernuft. *Melis Stoke*, V, 40, En bonden hem ſine voete ondert paert wel *onſoete*, d. i. onzacht, gevoelig. *Hooft N. H.* bl. 483, *onzoet maken* op 't voornemen, d. i. ongenegen tot, warsch van — Bl. 514, *onzoet*, in 't oor *luÿden*, d. i. onaangenaam. — *On-tier*, Bijw. onzagt, wreed, onbarmhartig, I d. 133. — *On-tollijck*, ontelbaar, ontallijk, II d. 87, 107. — *On-treastlijck*, ontroostbaar, II d. 74. — *On-trouw*, ongetrouw, infidelis, I d. 41, 42. — *On-trouwe*, de ontrouw, I d. 43, II d. 77. — *On-trouwigheyt*, ongetrouwheid, I d. 39, 41, 43. — *On-twinglijck*, onbedwingelijk, II d. 63. — *On-twijfelijck*, ontwijfelbaar, zonder twijfel, Bijw. II d. 52, 77. — *On-tÿgge*, eig. ondeeg, vervolg. ondeugend, slecht, I d. 100. Verkeerd, averegtsch, I d. 212. Compar. *On-tÿgger*, ondeugender, II d. 91. — *On-tÿgge*, ondeugd, kwaad, gebrek, zonde, I d. 68, 161, 220. *Hooft*, *N. H.* 594, een *ontÿghe*, dienst, d. i een slechte, ondeugende, verfoeijelijke dienst. *Bredero*, *onthÿge* ſtukken verwijten. Bl. 361, d. i. ondeugende, slechte ſtukjes. Zie *Tygge*. — *On-waer*, onweder, onweer, slecht weer, II d. 97, 108. Genit. *On-waers*, I d. 119. Meerv. *On-waeren*, II d. 85, 96. — *On-waers-buy*, onweersbui, I d. 86. *Onweder*, *Maerl.* II, 89, 37. — *On-weergeadelijck*, weergaloos, II d. 76, d. i. hoogstgelukkig. — *On-wier*, onwaarheid, valschheid, I d. 225. — *On-wird*, op eene onwaardige wijze, I d. 103. *On-wird*, *onwirdde*, onwaardig,

I d. 132. — *On-wirddig*, onwaardig, I d. 104., 166, 191. II d. 63. — *On-wirddigjen*, voor onwaardig rekenen, voor-onbetamelijk houden, dedignari, I d. 105. *Maerl.* I, 210, 9, gebruikt *onwert werden*: *wart hi onwert* metten finen d. i. werd hij *veracht* van de Zijnen. Dezelve gebruikt I, 226, 14, *onwerden*, voor verongelijkingen, beleedigingen: Daer hem Denijs vele *onwerden leiden an*, d. i. vele ſmaadheden en beleedigingen aandeed. *Onwert hebben*, voor verwaarloozen, verachten, Zie *Clignett*, *Bijdr.* bl. 145, en 196. waar men ook *onwertſcepe*, aantreft, voor verontwaardiging. Bij *Maerlant*, I, 189, 54 leest men hare gode *onwerde* hi, verachtte hij, verſmaadde, hoonde hy. — *On-wirddearlijck*, onwaardeerbaar, II d. 113. — *Onwittene*, onwetende, II d. 113. *Baardt*, bl. 53, ſowel *onwetene*, als aff-gerichte volck. — *On-wittenheyte*, onwetendheid, II d. 55, 105. In de *Bijdr. van Waſenb.* I, 163, *Unwuttentheit.* *Jun.* *Unwit.* — *On-twae*, aan tweën, aan ſtukken, I d. 99. Dit is zeer gebruikelijk, bij de Tijdgenooten van G. J. bij v. *Marnix*, R. B. fol. 57, *Ontween*, fol. 104, verſo, *ontwee*, en 133. *Kamph. S. R. ontween*, bl. 28, 57. *Ontwee*, Ibid. bl. 300, 414. *V. d. Veen*, *Sinneb.* bl. 94, 133, 271, 543, enz. Men vindt het ook reeds bij de Ouden, b. v. *Maerlant*, I 99, 28. En in de O. F. W. *on twa*, en *ont twa*, b. v. *ontwa ſprecke*, oneens zijn, bl. 394. Doch men leest ook *en twa ſprecke*, elkander tegenſpreken, verſchillen, bl. 11, 108. Ook in de *L. R. van Wedde*, *en twee*, bl. 106, 148, 164, enz. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 123. Noot. — Voorts vindt men *Ontſlucken*, b. v. bij *Marnix*, *R. B.* fol. 21, Als een hamer die de ſteenen *ontſlucken maalt.* *Geuſe Lied*, Vele ſpieslen *ontſlucken* kloncken.

ONDER, onder, I d. 30, 31, 39, enz. — *Ond're*, onder de, I d. 34, 86, 87, 102, 128, 136, 195, enz. Doch dit beteekent ook wel eens eenvoudig *onder*. — *Ondere*, I d. 152, 156. II d. 71. — *Onder diz*, onder des, ondertuſschen, II 67, 75, 90. *Onder in oar*, onder elkander, II d. 99. Zie *Inoar.* Het voorzetſel *onder* voegt zich voor velerhande W-W. die de middelen aanduiden, waardoor men iemand iets behendelijk weet aftewinnen, *Huydecoper* op *Stoke*, I, 847. — *Onderſte*, onderſte, I d. 180, 217. — *Onderdienigh*, onderdanig, II d. 97. *Onderdienigheyt*, II d. 69. — *Onderdie-*

nigjen, tot zijn' onderdaan maken, onderwerpen; zich onderwerpen, II d. 64. Verl. Tijd *Onderdienighe*, onderwierp, I d. 43. *M. Stoke*, I, 206, 229. II, d. 1331. *Maerlant*. I, 271, 23, *tonder doen*, onderwerpen. — *Geonderdanigt heeft*, *Kamph. Psalm.* bl. 402. *Onderdaanheyt*, *Kamph. Ps.* bl. 6, *Hooft*, *Ged.* bl. 273. — *Onder-bringhen*. Verl. Tijd en Deelw. *Onder-brocht*, ondergebragt, I d. 171. — *Onder-druwckjen*, onderdrukken, II d. 74. — *Onder-frejen*, ondervragen, II d. 72. — *Onder-fijnen*, Deelw. *Onder-fuwn*, onderwonden, I d. 71, d. i. ondervinding gehad. — *Wasſenb. Bijdr.* I, bl. 154, *Undervinde*, bl. 166, *Under-vijnden*. - *Onder-fijnninge*. II d. 96. - *Onder-gean*, V. d. *Ondergong*, ondergang, II d. 69. *Ondergaen*. *Maerl.* Aanteek. III, XLII, overweldigen. - *Onder-hâden*, onderhouden, I d. 43, 92, 197, enz. Verl. Tijd *Onderhâdde*, onderhield, II d. 74. - *Onder-hâder*, onderhouder, I d. 105. — *Onder-hâd*, het onderhoud, I d. 169, 199. - *Onder-kijpjen*, van onder zien, begluren, I d. 11. - *Onder-lizzen*, onderleggen, voornemen, trachten, II d. 116. *Onder-lizzinge*, onderneming, voornemen, II d. 69. - *Onder-mingeljen*, Deelw. *Onder-ming'le*, onder vermengd, I d. 153. — *Onder-rjuechtjen*, I d. 40, 131, 148. II d. 51, 98. Deelw. *Onder-rjuechtge*, onderrigt, II d. 63, 110. — *Onder-rjuechtinge*, onderrigting, onderrigt, Voorr. I d. 130, 152, 158, II d. 57. — *Onderſchie*, onderſcheid, II d. 93, 95, 110. *Wasſenb. Bijdr. Underſcheit*, I, bl. 152, 160. — *Onder-ſteunjen*, onderſteunen, I d. 129. — *Onder-ſijkjen*, onderzoeken, I d. 97. — *Onder-taestjen*, ondertasten, onderzoeken, I d. 97, en Voorr. Deelw. *Onder-taest*, II d. 88. — *Onder-twiſſche*, ondertusſchen, I d. 40, 41, 67, 69. II d. 44, 46, enz. *Wasſenb. Bijdr.*, *Undertusſchen*. *Kamph. Hier tusſchen Ps.* bl. 331, en meermalen. — *Onderworpne*, Deelw onderworpen. II d. 88. Dit W-W. is althans gedeeltelijk buiten gebruik. — *Onder-wuwn*, Verl. Tijd en Deelw. I d. 71, V. *Onder-wijnen*, onderwinden, ondernemen. Zoo gebruikt *Hooft*, *Ged.* bl. 148, *Onderwindt*, voor drukke bezigheid, b. v. *Het onderwindt* de mans, de ſtilte past de vrouwen. *Onderwinden* voor aanmatigen, zich het regt van iets toeeigenen, *Melis Stoke*, I, 594. III, 1248, 1285. Maar *bewin-*

den, voor ondernemen, beſtaan, *M. Stoke*, I, 765. *Maerlant*, I, 175, 10. Doch nog iets anders vindt men het bij *Maerlant*, II, 148, 23, Pijlatus wijſ die ſendem an, dat hi hem niet en *bewonde* van dien rechten man tier ſtonde. In onze Staten Overzett. leest men: *hebt niet te doen* met dien regtvaardigen. — *Onder-wyen*, Deelw. *Onder-wijd*, onderworpen, II d. 112.

ONT, Voorz. alleen in zamenſt. en dus onſcheidbaar. B. v. *Ont-aerdgjen*, ontaarden, veraarden, van aard veranderen, I d. 48. *V. d. Veen*, *Sinneb.* 188, *veraerden* — *Ont-beane*, Deelw. van *Ont-bieden*, I d. 59. Bij de Ouden beteekent dit W-W. algemeen *kennis geven*. — *Ont-beeren*, ontbeeren, misſen, I d. 191. Noodig hebben, behoeven, I d. 184. *Ontberen*, voor zich onthouden, nalaten; *Maerlant* II, 218, 18. *M. Stoke*, VI, 1328, *Ontbaren*; doch *Onberne*, Idem IX, 696. Verg. *Cligneti*, *Bijdr.* bl. 69, 70. — *Ont-bleattjen*, ontblooten, II d. 76. Deelw. *Ont-bleate*, ontbloot, II d. 90. *Waſſenb. Bijdr.* I, 161. *Untbleeten*; bl. 165. *Unbleeten*. — *Ont-boage*, beroofd van boog, I d. 31. — *Ont-bijtten*, ontbijten, I d. 9. Hier ſchijnt het, uit het beloop van 't geheele Gedichtje, te beteekenen; *het middageten*: terwijl het anders het *morgeneten* aanduidt. *Kiliaan*, *Aenbijt*, jentaculum. *Aen-bijten*, inbijten, jentare. Zoo ook bij *ontbijt*, *ontbijten*. Doch de beteekenis, van dit W. was bij ouds veel ruimer dan bij ons Zoo vindt men bij *Maerl.* II, 170, 32, wine *ontbeten* noch heden *wijn*. Verg. *Cligneti*, *Bijdr.* bl. 205, 206, Noot. — *Ont-brecken*, ontbreken, I d. 42, 131, 199. *Ontbrekt*, *Hooft*, *Ged.* 29. *Ont-braecke*, Verl. Tijd, Idem, ibid. bl. 224. — *Maerlant*, II, 57, 45, gebruikt *ontbreken* voor afvallen, deficere: want ſi echt wilden *ontbreken*. En zoo ook *M. Stoke*, II, 153, ſom wile *ombraken*, laghen ſijs Stede. *Ontkomen*, *Maerl.*, II, 92, 15, Die duve, die eens *ontbrac*, des *Havecs* claeuwen. *M. Stoke*, VI, 32, Men condene hem eume *ontbreken*, in de Noot, alwaar het in de beteekenis van *ontrukken* wordt opgegeven. Nog eens, en misſchien meermalen, vindt men het voor *ontgaan*, *ontvallen*, *ontkomen*, b. v. bij het ſpreken, wanneer iemand niet een woord ontvalt, *Maerl.* II, 148, 14, Maar ſo wat hi (Herodes) *ſprac*, Jh'e altoes *geen wort ontbrac*. Meer beteekenisſen zie men

bij *Weiland.* — *Ont-ditſen*, Deelw. v. *Ont-deckjen*, ontdekt, geopend, I d. 141. II d. 89, geopenbaard. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 168 *Undekt. Maerl.*, I, 145, 60, *omt onteckene* ſinen zin. — *ont-druwckt*, ontheven van druk, I, d. 91. — *Ont-duwckjen*, ontduiken, ongemerkt verloopen, V. d. tijd I d. 29. — *Ont-fâdjen*, ontvouwen, I d. 200 *Ontſâdne*, Deelw. I d. 206 — *Ont-fean* ontvangen, I d. 8, 44, 50, 54, 147. II d. 101. *Melis Stoke*, I, 193, *ontfaene. V. d. Veen, Broer Cornelis, Bredero*, enz. *Ontfaen.* Ook de O. F. W. *Ontfaen*, voor ontvangen, aannemen, toelaten, ondergaan, naar zich nemen, enz. — *Ont-fangjen*, en *ontfangen*, II d. 44, 53. Verl. Tijd *Ont-fongh.* Deelw. *Ontfinzen*, I d. 89, 162. II d. 44, 46, 48, enz. O. F. W. Verl. Tijd, *Ont-fengh* en *ont-fingh.* Deelw. *Ont-fenſen*, en *ont-finſen. Gabbema, Ont-fenzen.* — *Ont-fearjen*, ontvaren; ontgaan; verlaten, I d. 77, 162. Verl. Tijd *Ont-foer.* Zoo ook *Maerl.* I, 280, 11, want daventure hem ſo tegen van en *ontfoer*, ontweek, ontging, d. i. ongunstig was. *M. Stoke*, V, 640, dat ſi niet mochten *Ontvaren*, d. i. ontſnappen, ontkomen. *Bredero*, bl. 13, Ick ſorgh dat mij mijn ziel van blijtſchap ſal *ontvaaren. Huygens*, bl. 94, Eer mij weer mijn hand *ontvaer'*. — *Ont-flean*, ontvliegen, vliegend ontkomen, ontgaan, I d. 27, 29, 77, 97. II d. 100. *Ont-flo*, Verl. Tijd, *M. Stoke*, VIII, 165. Volgens G. J. *Ont-fleag.* — *Ont-flechtjen*, ontvlugten, II d. 86, 101, 102. *Ont-fluchtjen*, II d. 77. — *Ont-gean*, ontgaan, ontkomen, II d. 68, 78, 105, 113. *Ont-ging*, Verl. Tijd, I d. 220. Deelw. *Ont-gien*, II d. 90. — *Ont-fermjen*, ontfermen, I d. 126, 192. — *Ont-flamjen*, ontvlammen, I d. 183. — *Ont-fjytterjen*, ontbinden, verlosſen, redden, II d. 75. — *Ont-fry-buwttjen*, ontrooven, ontnemen, ontvoeren, I d. 134. — *Ont-glijden*, ontglijden, ontgaan, ongemerkt verdwijnen, I d. 29. Verl. Tijd *Ont-glied*, I d. 155. *Bredero*, bl. 32, *ontglijen*, voor ontvallen, verloren gaan, verijdeld worden: *van aanſlagen.* Voor *ontgaan* (de ſtraf) *Kamph. S. R.* bl. 138. Van den tijd, de Tijd gaat heen en *ontglijt.* Idem *Ps.* bl. 117. — *Ont-hâden*, onthouden, gedenken, in gedeugen houden, I d. 78, 194. Zich onthouden, II d. 68, 80, ſin. *Ont-hâd*, gedeugen, gedeugenis. II

Maerl. voor *bewaren*, I, 13, 8, omme dat hi daer den roof *onthelt.* — *Onthout* voor oponthoud, verblijf, *Melis*, II, 1283, Daer hi ſcker *onthout* vant. *Heemsk. B. A. Onthout*, voor geheugen, bl. 387, de ſwackheyt van mijn *onthout.* Vergel. ook *Waſſenb.* in *Idiot. Onthouden.* — *Ontheyſterjen*, ontheilteren, ontſtellen, van zijn ſtuk brengen, en geraken, act. en neutr. II d. 67, 71, 94. *Broer Corn. Serm.* I, 237, *ontheiſtert* en beroert. II, 119, ſoo ſeer *ontheyſtert.* Zie vooral *Weiland* — *Ont-helljen*, onthalen, onttrekken, ontnemen, redden, I d. 117, wegnemen, I d. 134. Onthalen, onthaal aandoen, II d. 64, 82. *Onthelle*, een onthaal, vriendelijke ontvangst, I d. 229. — *Ont-hietten*, belooven, I d. 66, II d. 49, 52, 54; Verl. Tijd *Ont-hiette*, II d. 76, enz. — *Ont-hiet*, beloſte, II d. 115. *W. Gribb. Brill.* bl. 75, *Onthiet* mij den. *Waſſenb. Idiot. Ypey, Geſch. der N. T.* bl. 226, Noot. *Maerl. beheeten*, II, 171, 35, dat het wilen was *beheeten.*. II, 457, 53, vreeheit *beheet* die groot gelt. 58, *beheet* di te makene Here. II, 99, 12, onder, Hi beloved e, gaf en *behiet. M. Stoke*, I, 173; Die hem vele goets *behiet. Ont-jaen*, ontgeven, zich openen, vermijden, ontſluiten, I d. 225, alw. de grondtekst heeft, *verheft U.* — opheuren, verheffen, I d. 109. beroemen, I d. 198, En zoo ſchier ook Voorr. XXXII. Zie *Hoekſira*, K. en L. B. voor 1813, bl. 292, 293. — *Ont-juwck'ne*, van *Ont-juwckjen*, aan 't juk onttrekken, verloſſen, bevrijden van ſlaverny, I d. 91. — *Ont-kommen*, ontkomen, I d. 59, 76, II d. 65, 100. *Ont-komminge*, ontkoming, II d. 77. — *Ont-leaden*, ontladen, ontlasten, van last bevrijden. I d. 149. *Clignett, Bijdr.* bl. 212, Noot. — *Ont-leegjen*, ontledigen, ledig heenzenden, I d. 151. Dit woord gebruikt vooral *Kamph. S. R.* bl. 427, van troost *ontledigt*, d. i. beroofd. *Ps.* bl. 9, *ontleegt* van allen dut. Bl. 64, *ontleegt* mijn hart van vreezen. — *Ont-lestigjen*, ontlasten, alle last van zich werpen, ontdoen van iets, dat lastig viel, II d. 69, 76, 113. Declw. *Ont-lestge*, II d. 88, ontslagen, ontdaan, 102. *Ontlesting*, ontlasting, bevrijding, I d. 24. — *Ont-lixxen*, ontleggen, ontnemen, afweeren, I d. 118, de grondtekst heeft, *doet hij van ons.* — *Ont-luwcken*, ontluiken, opengaan; de vaak uit de oogen wrijven, ontwaken, I d. 57. Declw. *Ontlitſen*, ontloken, geopend, ontsloten, I d. 115,

141, 150. Onttrokken, gered, II d. 70. — *Ontmetten*, ontmoeten, I d. 47, 146, II d. 72, 73, 116. *Ontmiettinge*, ontmoeting, II d. 69, 76, 79, 80. 81. - *Ontnomme*, ontnomen, (van *ont-nimmen*) I d. 34. - *Ont-ploffjen*, ontvallen, Verl. Tijd *Ont-ploffe*, I d. 25. - *Ont-pijld*, beroofd van pylen, I d. 31. - *Ontrieren*, ontroeren, d. i. roeren, aangenaam treffen en aandoen, II d. 53. - *Ont-roere*, ontroerd, aangedaan, getroffen, Deelw. van *ont-roeren*, II d. 66, 80. - *Ont-rinnen*, ontrennen, ontloopen, ontvlugten, I d. 26, 60. II d. 102. Verl. Tijd en Deelw. *Ontrón*, II d. 77. *M. Stoke*, II, 100, *Ontran*, liep weg. — *Ont-ſchuwlijen*, ontduiken, ontwijken, door in de ſchaduw te gaan, I d. 51. Verl. Tijd. *Ont-ſchuwlle*. - *Ont-sjean*, ontzien, vreezen; eerbiedigen, I d. 53, 125, 148, 177, 190, enz., II d. 65, 72, 86. *Ont-sjuwcht*, om 't Rijm voor *ontsjocht*, I d. 215. *W. Gribb. Brill.* bl, 73, *ontsjoecht*. *Ont-sjean*, ſparen, verſchoonen, I d. 72, 100. Tegenw. Deelw. *Ont-sjeande*. ontzaglijk, aanzienlijk, geacht, I d. 147. Verl. Deelw. *Ont-sjoen*, ontzien, geacht, I d. 143, 188. II d. 92. *Ont-sjean*, wederk. zich ontzien, vreezen, II d. 75. — *Ont-sjoene*, ontziene, ontzaglijk, achtbaar, I d. 107, 108. *Waſſenb. Bijdr.* I, 152, *Untſaglijk*. - *Ont-sjog*, het ontzag, I d. 228. *Ont-sjochtme*, Idem, I d. 148, 159, 195, - *Ont-sjogbære*, ontzaglijk, I d. 119, 139, 167, 179. *Ont-sjoghlijck*, idem, I d. 148, - *Ont-sjogh-bern*, kinderen die God eerbiedigen, die God als kinderen eeren, I d. 148. - *Ont-sjoen-wirdde*, ontzag-waardig, I d. 212. - *Maerl.* I, 17, 21, En want ſi die louie *ontſaghen*, zij vreesden voor den zondvloed. II d. 317, 8, maer ſi ſcuwedene en *ontſaghen*, dat hi geen recht kerſtijn was, zij vreesden dat Paulus geen Christen was. En II, 390, 12. Zie *Clignett. Bijdr.* bl. 239, Noot. — *Ontzigh*, *ontzighlijk*, *Hooft. Ontzichelijk*, *Kamph. Ps.* bl. 241. *Bredero*, bl. 34, *onſichtlijk ſtael.* Bl. 516, *onſaghlijckheyd.* De Compar. heeft *Maerl.* II, 431, 44, ſo *ont-ſienlikere* is de loep. De Superlat. vindt men bij *Stoke*, II 163, *donſienlijcste* wast ſinen vianden. *Ont-sjietten*, ontſchieten, ontvallen, ſchielijk ontgaan; verloren raken, II d. 112, van 't hart. De Tankb. Boere Zoon. bl. 1, 't zoe mij *ontsjette*, d. i. misſen, feilen. *Maarl.* I,

157, 7, Eene clove ſag hi in die erde, daar hi den regen in *ont-scoot*. d. i. ontging, ontweek. *Stoke*, I. 12 4, Arnout, de outſte zone, bleef doot; Bonden, de jonxte, de *onſcoot*; ontkwam den dood. — *Ont-ſchalckjen*, deelw. *ont-ſchalcke*, I d. 48, *Dy (wrâd)! ont-ſchalcke*; u, o wereld! ontwaſſen, op eene ſchalkſche wijze ontkomen, ontnomen, onttrokken. Van *Schalck*, een dienaar, knecht; een loosaart, doortrapte, listige, veterator, vafer. V. h. *verſchalken*. Zie *Weiland*. *Ont-ſchalken*, op eene listige wijze ontnemen, afnemen. Zie *Hoekſtra* K. en L. B. 1813, bl. 283. — *Ont-ſchæckjen*, ontſchaken, ontvoeren, I d. 115. Fig. — *Hooft*, *Ged.* 542, *Ontſchaeckt'* hun de dood. — *Ont-ſleyn*, ontſlagen, Deelw. van *ont-ſlaen*, losmaken, verlosſen, ontheffen, ontdoen, I d. 25, 73. II d. 87, 103, 106. *Waaſenb. Bijdr.* I, 169, *Untſleen*, *M. Stoke*, II, 1377, *ontſlough*, afſloeg, van de hand wees. — *Ont-ſletten*, Deelw. van *Ont-ſluwtten*, ontſluiten, openen, los maken, bevrijden. I d. 69, 126. II d. 111. — *Ont-ſluten*, losmaken, *Maarl.* I, 267, 26. — *Ont-ſluwppjen*, ontſluipen, ongemerkt ontkomen, ontgaan, I d. 123. II d. 65, 77, 79. — *Ontslopen*, *Maerl.* II, 503, 47. *Ontslippen*, *Hooft*, *N. H.* bl. 169 — *Ont-ſnelljen*, zijlings ontrukken, redden, verlosſen, act. I d. 142, Eigenl. doch ontſnellen, - ontkomen. — *Ont-ſoncken*, Deelw. v. *Ont-ſincken*, ontzinken, zinkend ontgaan; verloren gaan, I d. 12. — *Ont-ſpielen; 't bloed ontſpielt*, het bloed ontloopt, uit het lijf loopt, I d. 180, hier onzijd. Zie *Weiland*. — *Ont-ſpranckjen*, ontſprenken, ontvonken, ontvlammen, I d. 194. — *Ont-ſteeken*, ontſteken, ontbranden, ontvlammen, I d. 3, onzijd. maar act. ontvonken, doen ontbranden, I d. 112. Verl. Tijd *ont-ſtijk*, ontſtak, deed ontbranden, II d. 66. Deelw. *Ont-ſtitſen*, ontſtoken, ontvlamd, ontbrand, I d. 3, 123, 159, 200. II d. 77, 79, enz. *Ont-ſtekt*, *Hooft*, *Ged.* 205. — *Ont-ſtellen*, ontſtelen, als een dief wegnemen, I d. 25, 103. Deelw. *Ont-ſtellen*, ontſtolen, I d. 134. — *Ont-ſtjoerigjen*, van 't ſtuur brengen, in verwarring brengen, in wanorde van 't ſtel br. I d. 42 *Ontſtjoergjen*, idem, ontontroeren, I d. 115. — *Ontſtjoen*, Deelw. v. *ontſtean*, ontſtaan, oprijzen, een aanvang nemen, II d. 72. *Ont-tjeun*, onttrekken, met kracht ontnemen, ontheffen, I d. 56, zich onttrekken aan- II d. 67, 98, 103. Ontgaan, verlaten, be-

geven, I d. 77, 152. Deelw, *Ont-teyn*, onttrokken, onttogen, I d. 14, 18, 25, 91, 115, 231. — *Ont-ſuwngjen*, ontzondigen, reinigen, van de ſtraf der zonde ontheffen, I d. 162. — *Ont-ſyllen*, ontzeilen, al zeilende ontgaan, ontvaren, I d. 77. — *Ont-weÿtsjen*, ontwaken, I d. 109, 205, 218. Verl. tijd. *Ont-wecke*. *Ontwiec*, *Maerl.* II, 210, 82. II, 226, 201. — *Ont-wjealdigjen*, ontweldigen, ontzetten, met geweld wegnemen, II d. 72. — *Ont-teamjen*, uit of van den den band ontſlaan, I d. 157. *Bredero*, bl. 44, *ontoomt* uw deerlijk klagen. *Starter*, Fr. L. bl. 45, *ontomen* en ontbinden. *Ont-wirtteljen*, ontwortelen, met den wortel uitrukken, I d. 165. — *Ont-wÿckjen*, ontwijken, ontgaan, I d. 76. Verled. Tijd *Ont-wÿcke*, en zoo ook Deelw. II d. 76, 102. — *Ont-wÿdjen*, verwijden, vergrooten, I d. 225. — *Ont-wyen*, openſcheuren, openen, oprijten, I d. 203, eigenl. *Openwerpen*. Zie *Wyen*. Thans zegt men er voor *ontweyen*, *Ontweiden*, d. i. het ingewand uithalen. *Hooft*, *Ged.* bl. 156. *de Lÿken ontwayen*. — *Ont-wrâdjen*, Deelw. *Ont-wrâde; ontwereld*, geen wereld meer blijvende, maar uitſtervende, I d, 48. —

OON, een voorzetzel, dat vele beteekenisſen heeft, zie *Weiland* en anderen, in *Junius* in *On*, exhortantis. Dit komt zeer dikwijls voor. - *Oone*, aan de, I d. 14, 15, 16, 35, 40, enz. *Waaſenb. Bijdr.* I, 142, *oonne*, dat beter is dan *oone*. Anders vindt men aldaar *oen*, *un* voor *aan*, b. v. bl. 151, 154, 155, 156, 157, enz. Zie voren *Alwon in oon*, waar voor *Hooft*, *N. H.* bl. 217, 370. *Aanendaan*. Bl. 268, 310, *anendan*, heeft. — Zamengeſt. *Oon-eagjen*, aanoogen, aanzien, I d. 26. - *Oon-bidden*, aanbidden, I d. 73. II d. 68, 90. - *Oon-bieden*, aanbieden, I d. 100 II d. 79. Verl, Tijd *Oon-bea*, Voorr. XXIX. - *Oon-biedinge*, aanbieding, aanbod, II d. 67. 79. *Waaſenb. Bijdr.* I, 168. *Oen-bjean*, aanbieden, aanbod. - *Oon-bliezen*, aanblazen, I d. 101. - *Oon-blierjen*, al vrolijker en vrolijker worden, I d. 179. - *Oon-blinckjen*, Verl. Tijd *Oon-blonck*, aanblonk, I d. 111. - *Oon-bÿlljen*, aanblaſſen, tegenblaſſen, I d. 95. - *Oonboaschjen*, aantrouwen, aanhuwlijken, I d. 37. - *Oonbouwjen*, aanbouwen, opbouwen; herſtellen, verbeteren, Voorr. XXX. - *Oon-brecken*, aanbreken. *'t Oon-breck*, het

aanbreken, begin, I d. 156. - *Oon-bringen*, aanbrengen, verſchaffen, doen geworden, I d. 133, 175. II d. 64, 71, 90. - *Oon-dachte*, aandacht, I d. 176. Genit. *Oon-dachts*, I d. 132. - *Oon-dwaen*, aandoen, II d. 115. 3 pers. praes. *Oon-det*, aandoet, II d. 109. *Oon-dweane*, om het rijm, I d. 222. Deelw. *Oon-dien*, I d. 104. II, 71, 94. *Waſſenb. Bijdr.* I, 158, 164, 166, *Oendiend.* Alwaar ook bl. 163, *oendweende*, ſtaat voor *aangedane.* - *Oon-fál*, een aanval, II d. 66. Meerv. *Oon-fallen*, II d. 64, 69. - *Oon-fangjen*, aanvangen, II d. 86. - *It oon-fange*, het begin, de aanvang, I d. 138, 222, II d. 92, 105. *Oon-fangh*, I d. 161. 191. *Oon-fangleas*, zonder aanvang, of begin, I d. 228. - *Oon-fettjen*, aanvatten, Verl. Tijd *Oon-fette*, aanvatte, begon, II d. 68. - *Oon-fiedjen*, aanvoeden, Verl. Tijd *Oon-fiedde*, I d. 39. *Oon-fiedingh*, aanvoeding, I d. 218. De verbuiging is: *Ik oon-fied, y oon-fiede, hy oon-fet*, I d. 110. - *Oonfjoerjen*, aanvuren; aanzetten, aandrijven, I d. 116. - *Oon-firddjen*, en *Oon-firddigjen*, en *Oon-firdd'gjen*, aanvaarden, beginnen, aanvangen, ontvangen, aannemen, I d. 89, 120, II d. 44, 59. - *Oon-fjuechtjen*, aanvechten, aanranden, II d. 67. *Oon-fjuechtinge*, aanvechting, II d. 69, Meerv. *Oon-fjuechtingen*, II d. 89. - *Hooft, N. H.* bl. 69, ſarren, benauwen, *aanvechten.* Idem, *aangevochten te worden*, d. i. beſtreden, ibid. bl. 66. Idem bl. 571, het *aanvechten* der Stad, d. i. het belegeren, beſtormen, *Broer Corn. Serm.* II, 258, *aangevochten worden*, van de booſe ketters. *Aanvechting*, belegering, *Hooft, N. H.* bl. 401. Zie *Weiland*, Sijnonijm. I, 68. — *Oon-gean*, aangaan, aanvangen, bedrijven, beſtaan, I d. 34. — Aangaan, opgaan, zich verheffen, I d. 106. *Oon-geande*, aangaande, wat aangaat, de, quod ad, I d. 123, 169. II d. 68, 77, enz. *'t Oon-gong*, aangang, het begin, II d. 81, 109. Meerv. *Oon-gongen*, beginſelen, II d. 67. *Kamph.* gebruikt dit woord veelmalen, doch zeldzaam is, *Ps.* bl. 562, *met woord' hem in de poort' aangaat*, d. i. hem aanſpreekt. Ook *Hooft, Ged.* bl. 100, gebruikt het eigenaardig. Die veler vrees wil zijn, *gaat* veel te vrezen *aan*, d. i. dien valt veel te vreezen, multa huic timenda. *A. Ysbr. Libb.* bl. 22, Moest du ſa *oongean*? En bl. 40, jiemme koene ſafel wol reis *oongien* habbe, dat — Hier is *aangaan*, zoo veel als *beginnen, aanvangen, onder-*

nemen, zoo veel leven en geſpuis maken, het zoo aanleggen, zich zoo aanſtellen. Anegange, aanbegin, *Maerl. II Aanteek.* 85. *M. Stoke*, VIII, 1152, wouden ſijt met hem *anegaen*, d. i. met hem aanvangen, het met hem avonturen, zoo als men vs. 1139 leest, of zoo als wij nu zeggen, het met iemand wagen. — *Oon-genamme*, aangenaam, II d. 44, 49, 57, 64, enz. *Oongenammeheyt*, aangenaamheid, II d. 68. — *Oon-gljoerckjen*, aangluren, aanzien, aankijken, I d. 25. Doch veeltijds zit in dit woord eene ſterkere, volledigere, beteekenis, die van *aangloren, beſtralen, begunstigen, aanlagchen*, II d. 48, 74. — *Oon-gloerjen*, aanzien, I d. 87. aangloren, beſchijnen, I d. 26, begunstigen, I d. 215. — *Oon-gonzjen*, aangonzen, al gonzende om iemand heen vliegen, (van een langbeenige mug gezegd) II d. 95. — *Oon-groeyen*, aangroeijen, II d. 87. — *Oon-grijmmjen*, aangrimmen, aangrijnzen, I d. 222. — *Oon-grijnje*, aangrijnen, aangrijnzen, II d. 86. — *Oon-grijzjen*, vrees, afgrijzen, ergens van hebmet ijzing aanzien, I d. 107. — *Oon-grijppjen*, aangrijpen, aanvatten, I d. 97, II d. 113. — *Oon-guwjen*, aanſtaren, aanzien; haken, verlangen naar iets, I d. 20. — *Oon-guwzjen*, aanſchreijen, aanroepen, I d. 153. Grondtekst: De afgrond roept tot den afgrond. — *Oon-hâden*, aanhouden, II d. 85, 89. — *Oon-hearren*, aanhooren, I d. 222. — *Oon-herckjen*, aanhooren, Voorr. XXX. — *Oon-helljen*, aanhalen, liefkoozen, ſtreelen, I d. 43. Anders beteekent het *aanhalen, na zich nemen, zich eigenen. Zie Helle-oon. A. Ysbr. Libb.* bl. 46, Dy folle mey tjoenen *oon-helle wier*, die veel met hekſen was geplaagd, veel v. h. had te lijden. — *Oon-hietgjen*, van tijd tot tijd heeter worden, I d. 166, 183. — *Oonhingſele*, aanhangſel, I d. 88. — *Oon-hissjen*, Deelw. *Oonhisſe*, aangehitst, aangevuurd, I d. 166. *Oonhitsjen*. I d. 90. *Kil. Aan-hisſen*, inſtigare. *Hooft, ophisſen, Ged.* bl. 74. — *Oon-jeyen*, aanjagen, aandrijven, I d. 144. Verled. Tijd *Oon-jegge*, aanjaagde (den angst) II d. 49. — *Oon-jeldjen*, ontſteken, aanvuren, doen ontbranden, II d. 66, 77. — *Oonkântjen*, aankanten, zich verzetten, II d. 74. — *Oon-kijckjen*, aankijken aanzien, I d. 76. — *Oon-kijtsjen*, Idem, II d. 108. — *Oon-kijts*, aankijk, het aanzien, II d. 108. *Oonklaerdjen*, aankleven, aanhangen, I d. 179. — *Oon-klaeyen*, aankleden, II d. 94. — *Oon-kommen*, aankomen, II d. 65.

66, 85. Verl. Tijd *Oon-karm*, II, 63. — Ergens mede aankomen, Voorr. XXVIII, XXX *Aankomen*, *M. Stoke*, VIII, 1253, *voorkomen*, *goeddunken*, videri. — *Oon-kundigjen*, aankondigen, bekend maken, I d. 136. - *Oon-kneijtsjen*, aanlagchen, II d. 115. *Oon-kneytsjen*, II d. 71. *Oon-langjende*, belangende, aangaande, II d. 106. — *Oon-ljeappen*, aanloopen, aankomen, II d. 76. — *Oon-lieden Oon-liedinge*, aanleiding. I d. 160. II d. 69. — *Oon-loaytsjen*, aanzien, II d. 81, 99. *Oon-loaytser*, aanschouwer, II d. 81. - *Oon-lockjing*, aanlokking, aanlokſel, II d. 90. - *Oon-loeren*, aanloeren, aanzien, I d. 98. - *Oon-lordigjen*, aanlagchen, vriendelijk aanzien, II d. 87. — *Oon-luwckjen*, aanſtaren, aanzien, met eenige verwachting, en hoop, I d. 93. — *Oon-moedigjen*, aanmoedigen I d. 107. — *Oon-merckjen*, aanmerken, II d. 105, 109. *Oon-mierckjen*, idem, I d. 182. II d. 57. *Waasenb. Bijdr.* I, 157, *Oen-morkelijk*. *Oon-nimmen*, aannemen, I d. 108, 185. II d. 89. Verl. Tijd. *Oon-noam*, II d. 69. Deelw. *Oon-nimd*, I d. 162. II d. 106. — *Oon-ploeren*, aanpluren aanzien, — *Oon-ploer*, het aanpluren, I d. 211. — *Oon-prickjen*, aanzetten, aandrijven (metaph. ſumta ab animalibus, stimulo punctis) II d. 63. — *Oon-prijzjen*. aanprijzen, II d. 90. *Oon-prijzge*, Deelw. II d. 50. — *Oon-quickjen*, aankweken, onderhouden, I d. 209. — *Oon-rieren*, aanroeren, I d. 209. aanraken, II d. 111. Eene zaak aanroeren, er van ſpreken, I d. 62. *Oon-rierd*, Deelw. te voren aangeroerd, II d. 46. — *Oon-rinnen*, aanrennen, aanloopen, Id. 6. — *Oon-rjuechten*, aanrigten, aanregten, veroorzaken, bewerkſtelligen, I d. 157. — *Oon-roppen*, aanroepen, I d. 149, 165, 166, 200. *Oon-ſchoagjen*, aanſchouwen, aanzien, I d. 108, 157. 209, 210, II d. 85, 86, enz. Verled. Tijd en Deelw. *Oon-ſchoagge*, I d. 179. II d. 70. *Oon-ſchouwjen*, idem, I d. 155. — *Oon-ſchijn*, aanſchijn, I d. 100. — *Oonsjean*, aanzien, I d. 43, 101, 107, 108, 126, 145, enz. *Het aanzien*, *uiterlijke geſtalte*, I d. 132. *Oonsjog*, aanzien, achting, eerbied, II d. 94. Verled. Tijd *Oon-ſeag*, I d. 127, 132, 189. *Oan-sjea*, aanzie, gebied. W. I d. 149. *Waasenb. Bijdr.* I, 144, *Oonsjæ*. Deelw. *Oon-sjoen*, I d. 122, 199. 211, enz. — *Oon-sjeanlijck*, aanzienlijk, in 't oog vallende, conſpicuus, I d. 163. Superl. *Oon-sjeanlijckſte*, II d. 65. *Waasenb. Bijdr.* I, 168, *Oensjoglijk*. - *Oon-sjeanlijckhey-*

te, aanzienlijkheid, aanzienlijke rang, eerepost, II d. 94. *Bredero* bl. 538, *aansienlijckheyt*. - *Oonsjoglijckheyte*, zie *Oontjoglijckheyte*, en Aanteek — *Waasenb. Bijdr.* I, 156. *Oensjoende*, aangezien, conjunct. — *Oon-flecken*, aanfteken, in brand fteken, doen branden, I d. 157. II d. 79. *Guwch oonflecke*, befpotten den guich aanfteken, I d. 72. — *Oonflaen*, aanflaan, ondernemen, I d. 97. *Hooft*, *Ged.* 19. — *Oon-flag*, onderneming, toeleg, I d. 97. Meerv. *Oonflagen*, II d. 72, 103, 114, in eenen goeden en kwaden zin. — *Oonfizzen*, Verl. Tijd *Oon-fey*, aanzeide, bekend maakte, te kennen gaf, I d. 220. — *Oon-sjietten*, aanfchieten, ergens fchielijk zich heen begeven; te voorbarig zijn, onbeheefd, onbefchoft zijn, II d. 55. — *Oon-fpijtgjen*, honend aanzien, honen, fmaden, verachten, I d. 184. — *Oon-fprecken*, aanfpreken, II d. 44, 65. — *Oon-ftellen*, aanftellen, inrigten, aanleggen, I d. 12. gedragen, II d. 88. *W. Gribb. Brill.* bl. 75, in uws tijge *oonftelle*, ter deugd aanftellen, zich braaf gedragen. Deze beteekenis is in Friesland nog zeer gebruikelijk. - zijn leven ergens naar inrigten, II d. 115. — *Oonftietten*, aanftooten, aanvallen, krenken, benadeelen, II d. 110. *Oon-ftoe*, aanftond, behaagde, I d. 152. II d. 51. — Verl. Tijd van *Oonftean*. — *Oon-talle*, aantal, I d. 135. *Oontol*, idem, I d. 149. — *Oon-taesten*, aantasten, I d. 129. 218, d. i. fchenden, lasteren. — de handen aan zich zelven flaan, II d. 77. — *Oon-tjean*, aantrekken (een kleed) I d. 96. *in blier gelaet* aannemen, I d. 159. Zich iets aantrekken, ter harte nemen, I d. 93. — naartoe trekken, reizen, II d. 72. Deelw. *Oon-teyne*, aangetrokken, aangedaan, bekleed, I d. 165, 206. *Maerl.* II, 155, 67. Wildi u defe gode *antien*, d. i. aannemen, erkennen, Zie Noot. — *Oontjeande*, als een Bijvoegl. N. aantrekkelijk, II d. 66. *Oontjoglijck-folmecke*, aantrekkelijk-volmaakte, II d. 66. Superl. *oon-tjoglijckfte*, bevalligfte, II d. 65. — *Oon-tjoglijckheyte*, aantrekkelijkheid, II d. 98; maar misfchien moet men daar lezen *Oon-sjoglijckheyte*. Zie Aanteek. — *Oon-tjuwgjen*, aantuigen, aantijgen, befchuldigen, verwijten, I d. 153. Men zegt hier voor zeer dikmaals *aantigten*, te last leggen, *betigten*, befchuldigen. *Aandichten*, dat men bij *Weiland*, Sinonim. I, 10 leest, is zeker eene drukfout: althans gebrek-

denbock. Men vindt ook bij *G. Japicx Oon-tjuogen*, voor beſchuldigen, aantijgen, aantigten, I d. 54. Zeldzaam gebruik. *Hooft, N. H.* bl. 449, aantuigen, voor *protesteren*, gelijk *aantuigenis*, voor *protest*, bl. 456, 590. *Kiliaan*, heeft *aen-tyen* en *aentijghen;* als mede *op-tijghen*, imputare. *Kamph. Optijgen*, *Ps.* bl. 538, booze ſtukken *optijghen*. Bl. 76, *Opdichten* (*optigten*) En *tigt mij op* daer ik nooyt deel aan had. Bl. 100. En mij *optigten* 'k weet niet wat. *Maerl.* I, 220, 69, *Op-tyende* van anderen wiven. Ja zelfs gebruikt deze het Eenvoud. *Tyen*, voor te last leggen, beſchuldigen, I, 214, 7, want men hare *tyen* woude, dat ſoe, boven haren man, overſpel ghevaen adde an. — *Oon-tuwlckjen*, beſpotten, verachten, ſmaden, I d. 20. — *Oon-waege*, aanwas, vermeerdering, I d. 149. *Oon-waegsjen*, aanwaſſen, toenemen, vergrooten, vermeerderen: I d. 42, 48, II d. 52, bis. — *Oon-waeyen*, aanwaayen; genoegen verſchaffen, welgevallig zijn, I d. 174, even als het Lat. *adſpirare*. I d. 181, Ho jamck hun 't Lock *oonwaeyt*. I d. 225, o dizz' ljue de Heer' mey ſeijne' *oon-waeyt*. — *Oon-wirck*, aanwerk, d. i. geſtadig werk, werk aan werk of werk op werk, II d. 63. — *Oon-witt'nerz*, aanleerers, toenemers in wetenſchappen, I d. 48. *Hoekſtra*, K. en L-B. 1813, bl. 285, verklaart het te regt door *beminnaars der wetenſchappen*, (*die in wetenſchappen toenemen.*) Men heeft hier het zinverſterkend voorzetſel *oon*, *aan*, gelijk in *aantal*, voor *tal* of *getal: aanloop* voor *loop*, *geloop: aanſtichter* bij *Hooft*, *N. H.* bl. 485, *aanſtichter* van diesgelijk bedrijf, enz. — *Oon-wispjen*, aanſteken, doen ontbranden, II d. 69, Verl. Tijd *Oon-wisppe*.

OORSAECK, oorzaak, reden, I d. 24, 41. II d. 72. *Oorſæck*, II d. 79. *Oorſæcke*, II d. 69, 73, 79, 97, 109. *Oor-ſæck-leas*, zonder oorzaak, I d. 204. *Waſſenb. Bijdr.* I, 166, *Oorſake*.

OORSPRONGE, oorſprong, I d. 137.

OORTZIN, een oortje, twee duiten, II d. 4, 11.

OOTMOED, ootmoed, I d. 161, *gn djiepe ootmoed*, in diepe onderwerping en eerbied. Ik vind dit woord in onderſcheidene beteekenisſen, met verſchillende ſpelling, bij de Ouden. *Cügnett*, *Bijdr.* bl. 80, Noot zegt: gewoonlijk vinde ik dit woord bij de Ouden gebruikt voor *genade*." Dit bewezen hebbende door voorbeelden, vervolgt hy: *omoede* is mij echter ook in eene andere beteekenis voorgekomen, in die

van *nederigheid*. Het welk bewezen wordt. — Bij *Maerl.* I, 67, 12, vindt men het in de beteekenis van *gehoorzaamheid*, *onderdanigheid*, *ondergeſchiktheid*, *eerbied*: En alle *daden ſi* hem *oetmoede*, als haren outſten en haren Here, d. i. betoonden hem, als oudſten Broeder, *gehoorzaamheid*, als wahij hun Heer en Meester. *Ootmoedig* voor *nederig*, *niet hooggevoelende*, *Maerl.* I, 126, 18, Entie *oetmoedechste*, mer dar nare, alſe hi dat heerſcap (de heerſchappy) gewan, wart hi een *overdich* man. *Omoedichede* voor verootmoediging, vernedering, onderwerping, *Maerl.* I, 129, 17. Sine berouwenesſe was ſo groet, en ſinen grote *omoedichede*, dat God ghehorde ſine bede. Waarop bl. 130 terſtond volgt: Oec ghedoghedi *omoedelike*, dattem ſijn tone afwan ſijn rike, d. i. hij verdroeg *met onderwerping* en *lijdzaamheid*.

OP, voorzetſel. I d. 1, 3, 7, 12, 13, enz. *Oppe*, op de, I d. 2, 4, 7, 8, 19, 12, enz. *Op dat*, II d. 60. *Op leugen vinden*, zeldzaam, *Kamph. S. R.* bl. 355, Die uw woord *op leugen* vand, d. i. onwaar, onwaarachtig, bedrieglijk. *Op en neder*, overal, *Melis Stoke*, I, 1096, zie *Huydecoper*. *Zamengeſtelde*: *Op-borlijen*, opborrelen, I d. 129. - *Op-bringen*, opbrengen, opvoeren, opwaarts leiden, I d. 155. *Wasſenb. Bijdr.* I, 162, *Op-brijngen*, opvoeden. - *Op-bliezen*, opblazen; - *Op-bliezene*, opgeblazen, trotsch, II d. 67, 74, 90 *Op-bliez'neheijte*, opgeblazenheid, verwaandheid, trotschheid, II d. 99, 106. - *Op-deagjen*, opdagen, oprijzen, I d. 127. Zie *Glunz-op-deagjen*. Verl. Tijd *Op-deagge*, I d. 218. - *Op-donssjen*, opdanſen, I d. 140. - *Op-drieuwen*, opdrijven. *Op-drieuwinge*, aandrift, opwelling, begeerte, II d. 78. - *Op-dwaen*, open doen, openen, I d. 161. *Opdoen*, de tafel afnemen, wanneer men met eten geëindigd had; *M. Stoke*, IV, 1576, zie *H.* - *Op-fieden*, opvoeden, I d. 36. Deelw. *Op-fet*, opgevoed, II d. 87, 96, 99. *Op-fiedinge*, opvoeding, II d. 71. - *Op-follijen*, opvullen, II d. 116. Deelw *Op-folle*, opgevuld, I d. 218. II d. 93. - *Op-gean*. opgaan, oriri, I d. 56, 116, opengaan, I d. 71. - *Opgaen*, voor optrekken, op los gaan, aanvallen, *M. Stoke*, V, 761, 763. - *Op-gong*, de opgang, I d. 54, 117, 182, 192. - *Op-hdden*, (zonder) ophoudelijk, I d. 42, II d. 109. *huwtte*

ſchoaſtjen æf op-hâden, zonder rusten of ophouden, I d. 103. *Waſenb. Bijdr.* I, 159, *Ophaalden.* Deelw. *Op-hoold*, ibid. bl. 167. *Maerl.* I, 167, 47, En *hiltene op*, alſe haren ſone, d. i. *voedde hem op.* - *Op-happjen*, ophappen, verzwelgen, (v. d. zee) I d. 75. - *Op-helljen*, ophalen, verheffen, looven, tollere laudibus, I d. 198, 205, 209, 215, 218. Deelw. *Ophelle*, geprezen, I d. 167. *Waſenb. Bijdr.* I, 164. *Ophellede ſugten*, opgehaalde, geloosde zuchten, *W. Gribb. Brill.* bl. 73, *ophelje*, oude dingen ophalen, melden. — *Op-hippjen*, opligten, opheffen; opwegen, I d. 214. — *Op-jaen*, opgeven, hoog opgeven, pogchen, I d. 97, 101, 110, 147, II d. 112. — Opgeven, voorgeven, voordoen, aanprijzen, II d. 90. — Zich opgeven, overgeven, gewonnen geven, II d. 89. — Opgeven, toevertrouwen, I d. 149, II d. 100. — Opgeven, ergens van ſpreken, b. v. van vrede, I d. 212. *M. Stoke*, III, 356, Doch ſo mosten ſi hem *opgheven*, d. i. gevangen geven, gewonnen geven. *Hooft*, *Ged.* 309, Toen gaf mij *opgæft* lichaem en gemoedt, d. i. uw ligchaam en ziel aan mij overgaaft, verbond, ſchonkt. — *Opjtten*, opeten, I d. 127, 170. — *Op-kâtjen*, oproepen, opwekken, I d. 163, 210. — *Op-klauterjen*, opklaveren, opklimmen, Deelw. *Op-klautere*, opgeklauterd, II d. 71. — *Op-klearjen*, opklaren, (v. 't morgenlicht) I d. 123, 179. — *Op-klieuwen*, opklimmen, I d. 118. II d. 99. Deelw. *Op-kleauwn*, II d. 93. — *Op-klieuw*, het opklimmen, de verheffing, I d. 190. *Opklieuwe*, verheffing, II d. 47. — *Op-lægjen*, opbranden, naar de wolken opſtygen (v. brand) II d. 81. — *Op-lezzen*, oplezen, voorhouden, openlijk bekend maken; aankondigen, (de grondtekst heeft *vergelden*) I d. 94. — *Op-lizzen*, opleggen, (b. v. ſtraf) I d. 40. Deelw. *Op-leijne*, opgelegd, bevolen, belast. II d. 85. — *Op-luwcken*, optrekken, opbeuren, opſteken, I d. 82, 90, 91, 120. — Optrekken, in den hemel, I d. 212. Opennen, opendoen, b. v. den mond, I d. 134. 230. Opluiken, opwasſen, opgroeijen, opkomen, I d. 148, II d. 58. Opluiken, ontluiken, opgaan, (v. 't zonneoog) I d. 208. Opzwellen, I d 130, van een paddenhuid. — Opengaan, zich opennen, *Her doar luwckt op*, I d. 33. — *Opluwck*, opheffing, I d. 91. Zie *Holle-op-luwck.* — Deelw. *Op-litſen*, opgetrokken, naar omhoog, I d. 95. — Opgeſchoten, opgewas-

een, (als een rijs) I d. 132. — *Opmeÿtsjen*, opmaken, gereed maken, opdelven, I d. 202. *Waasenb. Bijdr.* 160. *Opmaakje*, opſieren, verfieren. Voor, *mutzen opmaken*, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 29. — *Op-nimmen*, opnemen, het voor iemand opnemen, II d. 78. — Opnemen, van den grond opnemen, II d. 97. *Wolop-nemmen*, *Waasenb. Bijdr.* 166. — *Op-offerjen*, opofferen, I d. 44. II d 70, 74, 76, 78, 79, 80. — *Op-quabbjen*, opkwabben, opblazen, fig. trotsch, verwaand zijn, II d. 94. — *Op-rin*, oploop, tumultus, II d. 77. — *Op-rÿkjen*, oprooken, rook opwerpen; overdr. ontbranden, toornig zijn, I d. 164. Grondtekst: *rooken tegen het gebed.* — *Op-rjuecht*, opregt, I d. 60, 111, 122, 126. 131, enz. *Op-rjuechtheyt*, opregtheid, I d. 126, 192. *Waasenb. Bijdr.* 159, *Oprogtheit.* — *Oprjuechtigheyt*, I d. 158, 195. *Op-rjuechtgjen*, oprigten, opregten, Voorr. XXX, I d. 191, II d. 71, Deelw. *Op-rjuechtge*, I d. 91, II d. 51. — *Op-rjuechten*, Voor. XXIX. — *Op-rjuechtlijck*, opregtelijk, I d. 162. — *Op-roer*, oproer, I d. 62. — *Op-ſcherpjen*, opſcherpen, aanmoedigen, opwakkeren (den geest) I d. 194. — *Op-ſchobbjen*, opeten, opvreten; verteeren; uitroeijen, I d. 141. 166. — *Op-ſchrieuwen*, opſchrijven, aanteekenen, I d. 100, 218. — *Op-ſijkjen*, opzoeken, opzamelen, Voorr. XXXII. — *Op-ſlag*, opening, apertura libri, I d. 96. — *Op-ſlingeren*, onz. opſlingeren, oprijzen, opgevoerd worden (tot de wolken) I d. 76. — *Op-ſnyen*, opensnijden, I d. 25, Deelw. *Op-ſneyn.* — *Op-ſnolckjen*, opſchikken, opſieren, oppronken, I d. 105, II d. 50. Zie *Snolckjen.* — *Op-ſot*, opzet, voornemen, denkbeeld, opvatting, II d. 96. *Opgeſetten wil*, *Hooft*, *N. H.* bl. 96. — *Op-ſpoarjen*, opſpeuren, zoeken, navorſchen; verwerven, II d. 88. Verl. Tijd en Deelw. *Op-ſpoarre.* — *Op-ſpreckinge*, opſpraak, berisping, II d. 116. *Op-ſprecka* beteekent in d. O. F. W. *aanſpreken*, *aanſpraak hebben*, *opzeggen*, *te laste leggen*, enz. — *Op-ſtean*, opſtaan, I d. 101, 169. — *Op-ſtömjen*, opſtoomen, opbruiſchen (van de golven der zee) II d. 103. *T'en Kate Opſtuwen.* Het woord ſchijnt te komen van *ſtoam* of *ſtöm*, damp, waſem, eig van kokend water; hier, van de kokende en bruiſende zee. Zie *Stoam.* — *Opſtecken*, opſteken, opbeuren (het hooſd) I d. 75. — *Op-ſtuwen*, opſtui-

ven, opvliegen, zich verheffen, I d. 225. — *Op-ſwollen*, opzwellen, Deelw. *Op-ſwoln*, opgezwollen, I d. 67. — *Opſwommen*, opzwemmen, (in een ſtroom) II d. 89. — *Op-tjean*, optrekken, verheffen, verhoogen, I d. 213. — Deelw. *Optyne*, opgetogen, verrukt, I d. 105, 179, II d. 101. — Opgetrokken, uitgetogen, (in kracht) I d. 218. — Hoog verheven, II d. 95. Opgevoed, II d. 101. — *Op-teynheijt*, opgetogenheid, verrukking, I d. 85. — *Op-tillen*, optillen, opheffen, opbeuren, I d. 93, 169, 176, 205, 225. Zich opheffen, opbeuren, I d. 78. — Deelw. *Op-tille*, verheven, II d. 98. *W. Gribb. Brill.* bl. 81. Verl. Tijd, *Optilde*. — *Op-til*, opheffing, verheffing, I d. 156. *Sonder op-til*, zonder weder opgebeurd te kunnen worden, I d. 180. — *Optilleaz*, onoptilbaar, waarvan men niet weder kan worden opgebeurd, I d. 213. — *Op-tochtme*, opgetogenheid, verheffing (van ziel) I d. 159. — Verheffing, opgeblazenheid (des harten.) I d. 151. — *Op-tôy*, optooiſel, ſieraad, I d. 24, van een waterbel. — *Op-wälling*, opwelling, (des harten) II d. 104. Zie *Waſſenb. Idiot.* in *Opwallen*. — *Op-wälljen*, opwellen, (van een' ſtroom) I d. 109. *Jun. Upwell.* — *Op-weijtſen*, opwaken, ontwaken, wakker worden, I d. 31, 219. — Opwekken, I d. 69.

ORCKEL-PÂN, een onderpand, pand, dat tot getuigenis ſtrekt, I d. 89. *Orken*, is een getuige, en dit woord komt meer dan twintig malen voor in de O. F. W. Zie onder anderen ald. bl. 25, Noot. *Waſſenb. Idiot.* in *Ordelpenning*, *Weiland*, in *Oorkonde*. En *Cligneti.*, *Bijdr.* bl. 24 Noot.

ORDEL, oordeel, I d. 141, 144. II d. 50. *Oardel*, II d. 78. Meerv. *Ord'len*, en V. d. met de S, om den tweeden naamval te vormen, *Ord'lens*, I d. 223. — *Ordeljen*, oordeelen, beſliſſen; II d. 50. *Aſegab. Urdela*. In de O. F. W. overal, en zeer vaak, *Ordel*, judicium, *Ordela*, judicare. *Baardt*, *Deugdenſp.*. Voorr. bl. 6, *Ordelen*. *Marnix*, *R. B.* bl, 58, vers. *Ordeel*. En 126, vers. *Ordeelen*. Daarentegen heeft *Kamph. S. R.* bl. 77, *Oordel*. *J. H. Krul*, *Diana*, bl. 27, *Oord'len*, alsmede *Bredero*, bl. 274, 498, en *Hooft*, *Ged.* bl. 44. Zoo ook *Vordel*, voordeel, *Bredero*, bl. 663. *Junius*, *Ordeal.*

ORG'LE, een orgel, (een ſpeeltuig) I d. 170.

P.

PACK, een pak, ſarcina, II d. 103. — *Packjen*, pakken, II d. 49. *Uwtte wey packen*, zich heen begeven. wegloopen, II d. 67. Verled. Tijd en Deelw. *Packe.*

PÆ, een kus, zoen, Meerv. *Pæen*, I d. 26, 29. *Starter*, bl. 90, a, *Pæen* en *Patjes.* — *Pæen*, W-W. kuſſen, zoenen, I d. 29. — *Paetjen*, I d. 41, 172. *Paetgjen*, I d. 34, 212. II d. 52, 54. *Paetkjen*, I d. 3. *Paetken*, I d. 28, 29. — *Paetke*, een kus, zoen, I d. 29, 39. II d. 71. — *Paetkerye*, zoenerij, lieſkoozing, I d. 34. II d. 47, 71. — *Paet-rijmme*, kusdicht, lieſdedicht, II d. 61. — *Paeyerke*, zoentertje, liefje, (een vleiwoord) I d. 29. — *Paey*, een kus, I d. 229. — *Paey-wiet*, zoen-nat, II d. 61, *Paeyen*, kuſſen, kuſſen geven, I d. 26. — *Patjen en ſobbjen*, *Gærspr. ſen Wouter en Tjalle*, bl. 7. *W. Gribb. Brill.* bl. 75. Ik mot dij eerst jitte reijs *partje* (lees *Pattje.*) Dit laatſte vindt men in de *Tanckb. Boere-Zoon*, bl. 16, en den Verl. Tijd *Patte*, ibid. bl. 8. — *Teutonista*, cuſſen, open, *pachen*, muntken geven, osculari. Men heeft bij G. J. ook nog *Pea*, een kus. Zie op dat woord. — De Dichter ſchijnt hier verſchillende dialecten te hebben gevolgd. Het ſubſt. *Pæ* of *Pea* wijst ons op 't W-W. *Pea-en* of *Pæ-en*, waarvan de Imperat. *Pæ*, bl. 29: *Paey* op *Paeyen*: *Paetke* op *paetke*, *paetken*, *paetkjen*, *paetgjen.* Er zijn dus drie onderſcheidene W-W. allen uit eene bron herkomſtig, waarvan de beteekenis ſchijnt te zijn *zachtkens drukken*, verder *ſtreelen*, dan *kuſſen*, eind. *door eene kus bevredigen*, *verzoenen*, *te vrede ſtellen.* Meer is er dunkt mij niet noodig, om alles naauwkeurig, eenvoudig, en natuurlijk uit elkander te doen ontwikkelen. — Van *Pea-en*, of *Pæ-en* is het merkbaar jongere W-W. *Paa-i-en*, (*Paayen*) gekomen, hetwelk ook in de beteekenis van *met harpuis beſtrijken*, (*een ſchip*) nog bekend, zich nu bij *Weiland* van zelf verklaart uit de opgegevene grondbeteekenisſen. De Ouden gebruikten *Paeyen* veelal voor *betalen*, *te vrede ſtellen*, zie *Clignett*, bl. 51, Noot. *Junius* in *Pay. Ypey*, *G. d. N. T.* bl. 328. In de *Bijdr. van Waſſenb.* bl. 161, kunwe jemme net *paaje* mei

us tjensbooden, beteekent het ook te *vrede ſtellen*. En zoo ook bl. 164, mei losſe wodden jemme te *paajen*. Doe er bij *M. Stoke*, I, 309, enz. Onze Dichter heeft het woord alleen in de beteekenis van *kusſen* gebruikt. Vid. *Waſſenberghii* ſpec. Phil. Patr. pag. 22 et 23.

PAED, een pad, I d. 60, 93, 102, 106, 107, enz. Meerv. *Paeden*, II d. 85, enz. enz. — *Paed-bjuester*, het pad bijſter, ſpoorbyſter; afgedwaald van 't regte pad, I d. 161. — *Paed-ſpoar'-bjuester*, I d. 194. — *Paed-lieder*, een leidsman, wegwijzer, viae dux, dux itineris, II d. 88. Zie *On-paed*.

PALEYS, een paleis, I d. 72, II d. 74, 75, 81. Meerv. *Paleyſen*, II d. 100. *Junius*, *Palace*. Lat. *Palatium*.

PALM. — *Palm-grien*, palmgroen, zoo groen als palm, I d. 83.

PAMPIER, papier, I d. 48. Zie *Klad-pampiere*.

PAN, een pand, I d. 9, 15, 18, 59, 89, enz.

PAEP. Zie *Offer-papen*.

PAS. FEN PAS, van pas (geven) I d. 215, d. i. hier, eene genoegzame hoeveelheid, en dat juist op zijnen tijd. *So wol to paſe*, zoo juist op zijnen tijd (helpen) II d. 77. *To paſe kommen*, gelegen komen, II d. 116. *Paasjen*, *paſen*. — *Hij paſet daer naet op*, hij geeft daarop geen acht; dit is hem om 't even, II d. 116. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 159, *te pas komen bij*, — veroorzaakt worden door, — voorvallen door, — *Dezelve*, I, 155, *Pas*, naauwelijks *wol to pas oon-kommen*, *W. Gribb. Brill.* bl. 86. — *Paſen*, decere, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 160. *V. d. Veen*, *Raets.* bl. 1, 'k En *pas* op Duyts of Deens geroep, d. i. ik ſtoor er mij niet aan, nihil moror, laboro. Zie *To passjen*.

PEA, een kus, I d. 26. — *Pea- jeack*, kus-ziek, begeerig naar een zoen, I d. 34, II d. 61.

PEALLE, een paal, I d. 195. II d. 52, 85. — *Pealjen*, — Deelw, *Peald*, paal en perk gezet, I d. 206. *Jun. Pale*, *Pole*. Lat. *Palus*. Elders lees ik *Peal*, de tegenw. ſpell.

PEAR, een paar, twee Echtgenooten, I d. 5. — *Paer*, II d. 9, uit den ouden Grammaticus, alwaar volgens oud gebruik de AE zoo veel geldt als de EA bij G. J. *Junius*, *Pair*. — *Pearjen*, paren, zich ſchikken, vereenigen, I d. 33. — zich mede paren, bijkomen, toegevoegd worden, I d. 41. — Trouwen, huwelijken, als man en vrouw zich onderling vereeni-

gen, I d. 5, 24. *Starter* noemt dit *verſamen*, bl. 27, b. *verſamelen*, 105, a. En zoo ook anderen.

PEARLE, eene parel, I d. 48, 83, 95. Meerv. *Pearlen*, I d. 70, II d. 90. *Waſſenb. Bijdr.* I, 159, *Peerlen*, *Junius*, *Pearl.*

PENNINGH, een penning, II d. 52. Zie *Quæ-penningh.*

PERREN, peren, pira, I d. 66. *Jun. Pear.* Tegenw. meestal *Patren*, in *par.*

PERSSE, eene pers, I d. 91. II d. 65. *M. Stoke*, IX, 67, uter *perſen* brengen; uit den *nood*, *gevaar.* *Maerl.* II, 7, 21, Die Ceſare vele *perſen* daden, d. i. gevaarlijke *invallen*, *aanvallen*, II, 383, 16, Met deſer *perſen*, met deſer voere, d. i. *nood*, *gevaarlijke opſtand.* Ibid vs. 21, In den tempel *te perſen quamen*, d. i. kwamen aanvallen, benaauwen, elkanderen den uit- en ingang beletten. — *Perssen*, perſen, drukken. I d. 205, 216. II d. 66, 93, 97. Verl. Tijd, *Perſe*, I d. 91.

PERT, een part, ſtreek, kunstgreep, I d. 24. *Perte*, deel, II d. 110, zie *tredde perte*, en *bijze-pertte.* Vergel. *Junius* en *Kilianan*, in *Parte*, *Partie*, *Pratte*. *Prank.*

PERTYE. partij, vijand, tegenpartij, I d. 201. *De ſchiene in lottre pertye uwzer ſielen*, het ſchoone en zuivere *gedeelte.*

PEST, de pest, I d. 145. II d. 101, 102. — *Pest-djier*, pestdieren, d. i. verderfelijke ondeugden, I d. 58. - *Pest-fjoer*, pestvuur, pest, I d. 145. Grondt. pestilentie. - *Pest-kôal*, pestkool, pestvuur, de pest, I d. 86. - *Pest-sjeackt-me*, de pest-ziekte, II d. 101.

PETEAR, praat, ſpraak, geſprek, taal. I d. 3, 144, 193, 213. II d. 70. *Peteare*, II d. 112, 113. Doch *Pittear*, I d. 34, 39, 50, 64, 159. II d. 63, 65, 66. - *Petearjen*, praten, ſpreken, zeggen, I d. 33, 41, II d. 48, 87, 100, 104, enz. Verl. Tijd *Petearre*. I d. 85, 93. II d. 64, 84, 98. Deelw. ook *Petearre*, II d. 57. Verg. *Junius* in *Patter and pray.*

PETIELLE, een ſchotel, pan, patina, patella, I d. 65. *Hamconius* in Fris. f. 8, *Patiele.* fol. 87, verſo, *Patele.* *Junius*, in *Pail.* *De Rooy*, Mengelſt. bl. 42. *Teutonista*, *Patene*, - Patena, patenula. *Bredero*, bl. 736, een *betiel* met visch. Meerv. *betielen*, idem, bl. 588, 678, 759. In deze laatſte

Van eenerlei beteekenis is 't woord *Teyle*; *Kiliaan*, *Teyle*, testa, fictile vas, gabata figlina. *Maerl.* I, 226, 15. Maer daer hi die *teelen* dwouch. Ook bij *Cats* en anderen, *Teyle*, *Teÿltje*, enz. In *Enkhuÿzen* noemt men een doorflag of vergiettest een *gate-petiel*, in *Friesland*, een *gattje-panne*, in Zeeland *Een ſtrumÿn*. Aldaar noemt men *teelen*, (*teylen*) patinae, niet alleen *aarden*, maar ook *koperen*, *vaten* van onderſcheiden ſoort, zelfs met ooren, of handvatſels. Vergel. *Ypey*, *Taalk. Aanm.* bl. 118, volgg. alwaar men het laatſte door *Van Lelÿveld* zal afgeleid vinden van *Tegel*, bij verkorting *Teyl*.

PEIJNZGJEN, PEYNZJEN, peinzen, overdenken, II d. 87. *Junius*, *peiſe*. *Hooft*, *Ged.* bl. 50, *Peinzerig*.

PIELLJEN, arbeiden, zijn best doen, werken, zich toeleggen, (T. K. ſterk oefenen) II d. 72, 110. *Mei 't wurk oonpiele*, De *Burkerÿ*, bl. 13. *Lubb. ſen A. Ysbr.* bl. 73, *Elts mat er zwiet nei ta pielle*, elk moet er zoet *op aan werken*, en *pligt betrachten*. *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 327, Die niet dan op vervoeren *pielt*. Zie *Waſſenb. Idiot.* Is *pielen* ook bij ineentrekking gezegd voor *pÿneljen*, deminutiv. van *pÿnjen*, werken? Zie ald.

PIEPJEN, piepen, d. i. ſpelen, op een muzijk-inſtrument zich laten hooren, I d. 7, 8. — *Piepe*, een zeker blaasinſtrument, fluit, doedelzak, I d. 9. Zie *Lille-piepjen*. *Pipe* voor ſchalmei, hombooi, αὐλὸς *Metis Stoke*, IX, 1144.

PIJK'-FELLJEN, met den piek vellen, met den ſpies dooden, I d. 202. *Vondel* (bij *Weiland*) en *Cats*, I, 514, a, hebben ook *pÿk*. Van hier: *zijn piek ſcheuren*, zijn' ſpies uit den grond rukken, dat is *opmarſcheren*, *voortrekken*, castra morere. Dit noemt men juist zoo in 't Latijn, *vellere ſigna*, wanneer men met het leger opbreekt, *Livius*, III, 50, en elders. Voorts *wegloopen*, zich *verwÿderen*. *Hooft*, *N. H.* bl. 260 noemt een *Piekenier*, of *Piekdrager*, zonderling genoeg, *Pÿkeling*.

PIJL, PIJLLE, een pijl, I d. 30, 87. II d. 64, 68. Meerv. *Pyllen*, I d. 145, 183. — *Pylle-fol*, vol pijlen, I d. 182. — *Pijl-ſchie*, een pijlkoker, I d. 30.

PIJN, PIJNNE, pijn, ſmart, I d. 14, 21, 25, 39, 61, 63, 66, 67, 100, enz. Meerv. *Pijnnen*, I d. 149, 185, enz. *Pÿn-banck*, een pijnbank, II d. 94. *Pÿnnigjen*, pijnigen,

ſmart aandoen; als Z-N-W. kwelling, I. d. 104. Deelw. *Pijnge*, II d. 107. De Ouden ſchreven *Pine*, b. v. *Maerl.* II, 433, 7. Doch *Hooft*, *Ged.* 99, 126, *Peene*. *Pine* vindt men veelmalen bij de Ouden voor *arbeid*, *werk*, Zie *Cligнett*, *Bijdr.* bl. 252, volgg. Noot. *Maerl.* II, 286, 14. *Pinen*, voor *werken*, *arbeiden*, ibid. II, 286, 17, dat dander *pinen*, en hi ſit, d. i. dat de andere *werken* en hij ledig zit. II, 428, 31, 57, Dat men rusten ſal nat quellen en na die ruste *pinen* mede. Zie ook III Aanteek. 17. Zeldzaam is Ibid. I, 52, 34, om dat men daar doct den lande *pine* met oſen, d. i. den landbouw, het landwerk, opus rusticum, uitoefent, doet, met oſen. — *Pijnen*, voor *verdriet veroorzaken*, *kwellen*, *pijnigen*, *Kamph. Ps.* bl. 106, Laet droeve nijd inwendig U niet *pijnen*. *Zich pijnen*, voor *zich moeite doen*, operam dare, Idem, ib. bl. 116, Ik *pijnde mij*, en zweeg ſtock-ſtil. Ib. bl. 353, Mijn Broeders, mijn gezelſchap, zijn 't waarom zich hart en tonge *pijnt*. *Hooft*. *Ged*, 158, Maar, wat zij mag, zich *pijnen* gaat. *Pijnlijk* voor *lastig*, *moeilijk*, *kwaad*, *ſlecht*, *boosaardig*, zie *Cligнett*, bl. 21, Noot. Vergel. *Junius* in *Pine*.

PIJP, een pijp van een veter, een veterspijp, II d. 5. — *Pijpkeniel*. pijp-kaneel, I d. 4. *W. Gribb. Brill.* bl. 69, *Pijpkaniel*. *Baardt*, bl. 19, veel beter zijn dan *Pijp-caneel*. Nog heden noemt men in Friesland *in Pijpe*, een brug, ſteenen brug, bij v. te *Leeuwarden de lange Pijpe*. *Hamconius*, Frisl. f. 84 verſo.

PIJPJEN, piepen, (als een muis.) I d. 81. *Marnix*, *R. B.*, fol. 143, *Pijp*, of ick ſoeck U niet. — Voor *ſpelen*, *zingen*, (zie *Piepjen*) *Cats*, I, 227, a. *ſij pijpen* haren ſang. Bekend is het ſpreekwoord: *Het de âde sjonge*, *dat pijpje de jonge*. Zie en vergel. *Hoeufft*, Oud Fr. Spreekw. bl. 85, volg. en Register. — *Pijp* voor *fluit*, *Baardt*, bl. 75, *Mercurius Pijp* en *Orpheus lier*. Deminut. *Pijpje*, *Cats*, I, 182, a. Ey let hoe ſoet de lincker ſpeelt, hoe ſoet ſijn listig *pijpje* queelt, ey let eens hoe fijn fluitje gaat. *Sack-pijp*, *Huijgens*, bl. 122. *Pijpers-fluijten*, *Baardt*, bl. 146. *Teuton. Pijp*, *fleute*, fistula. *Pijppen*, fistulare, enz. *Kiliaan*, *Piepen*, *pijpen*, pipire. *Piepen ghelijk een muijs*, disticare, mintrare. *Pijpe*, fluyte, tibia. *Pijpen*, tibia canere, enz.

een bullepees, een werktuig om kinderen mede te ſtraffen, voorheen althans zeer bekend. — *Pijst*, een ſcheldwoord, verbero, ook nog bekend.

PIN, PINNE, eene pen, ſchrijfpen, I d. 88, 89, 90, 140. II d. 44, 47, 48, 49, 51, 53, 54.

PINCKJEN, pinken, pinkoogen, I d. 125. *Pinck-ooghen*, *Jonctijs*, *R. O.* bl. 55.

PISSJEN, piſſen, mejere, I d. 66. — *Piss'-beloytſer*, een piskijker, I d. 65. *Bredero*, bl. 556, ſij ſijn noch evenwel kaeckproevers en *Piskijkers*. (van de Doctoren.) *Broer Corn. Serm.* II, 120, Medicijns oft *Pisbeſienders*. *Bredero*, bl. 766, Doctoor Jan de *Pis-beſier*. *De mijgbekijken*, *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 17, en 51. *Teuton. Pijſe*, *ſtreule*. *Pijſſen*, *ſtreulen*, urinare, mingere. — Bekend is 't ſpreekw. *Pisjen for donssjen*, *ſey de ſaam*. Misſchien *is in* hetzelve bij ouds wel geſchreven *Pijsjen*, waar van dan *Pijsseljen*. Zie *Hoeufft*, Oudſr. Spreekw. Register. Doch *pusjen*, mejere, geeft ook hier een goeden zin

PIT, het pit, I d. 91. *Baardt Deugdenſp.* bl. 14, Dat al u hert en wetens-*pit*, alleen niets doelen nae dit wit.

PIJUECKE, een prikkel, piek, ſpoor, II d. 115; vooraf gaat *de Prieme*. Staat in verbindtenis met *Pikken*; *Hooft*, *Ged.* bl. 91, Nu ſchijnt te *pikken* ijet op ons van alle zijen. Vergel. *Junius* in *Pick. Coll. Peack*, *picked*, *pickeer*. — Van hier nog bekend *In Pjueck-ſlijde*, een pik-ſlee.

PLACHTJEN, pleiten, bepleiten, voldingen, dingen, twisten, I d. 6, 66, 147, 202. II d. 99. 104. Verl. Tijd en Deelw. *Plachte*, bepleit, voldongen, I d. 64, 205. *Plachte*, een pleitgeding, I d. 154, 205. *Plachtjer*, een pleiter, twister, I d. 202. — *Placht-gefjuecht*, pleitgeding, I d. 183. — *Placht-dwaen*, regtsgeding, zaak, cauſa, I d. 126. Zie *Sinplachtjen*. A. S. *Plihtan*. Zie *Junius* in *Plead*. *Kiliaan*, *Plechten*, *Plichten*, agere lites. Onze ouden gebruikten *Playdieren*, b v. *Maerlant*, I, 215, 21, Pythagoras, die eenen Jongeling te leerne nam. *Playdieren*, dingen. *Teutonista*, *Pledieren*, pleyten, placitare. *Kiliaan*, *Pladeren*, playeren, pleyten, litigare, contendere, disceptare in judicio, cauſas actitare, ſequi lites: vulgo *Placitare*. Dit middel-eeuwſche *Placitare* gelijkt Latijn te zijn, doch is in de daad niets anders, dan ons *Plachten*, *Plachtjen*, in de be-

teekenis van *pleiten*, *dingen*, *bepleiten*, *voldingen*; *verdragen*, *een verdrag maken*. Dit geſchiedde, en geſchiedt nog veelal door elkander in de handen te ſlaan, gelijk men bij de kooplieden dit dagelijks ziet; waarom men dit in 't Land-Friesch ook noemt *Han-backjen*. Zie ald. Vergel. *Keure van Zeeland*, in *Mieris Charterb.* D. I. bl. 314, LXXIII, *Ende doen eenen man leghhen dach te dingene*. Het welk ald. in het Lat. vertaald dus luidt: Et unus illorum alicui diem *placitandi* conſtituerit. Intuſſchen ziet men uit het vorenſtaande, dat de W-W. *plachten*, — *pleyten*, verwand zijn met het Griekſche πλήσσω of πλήττω, *ferio*, *percutio*, afkomende van den oudſten oorſprong πλάω, πλτω, met invoeging der γ, πλάγω, πλήγω, fut. πλήγσω, nu πλήξω; en dat daar mede ook in verbindtenis ſtaan de Lat. woorden, *Plaga* en *plango*, enz. ons *Plaag*, *plagen*, (eig. ſlaan) maar vooral ons *Pletten*, *Pletteren*, enz. als mede ons oude *platten*, uit jokkernij ſlaan, ſtoeyen — *Plakken*, — *Plak*. Zie *Clignett*, *Bijdr.* 189, Noot. — *V. d. Veen*, Overzeeſche Zang, bl. 235, geest'lijck, beest'lijck, *pleyten*, *plechten*, Ja de rechten, moet hij weten op een prik. *Idem*, *Guld.* en *Yz. Eeuw*, bl. 97, b. Men en wist van *pleyten*, *plechten*, noch van geen beſchreven rechten. *Pleitjen* heeft men nu meestal in gebruik, en dit vind ik ook in verſcheidene zamenſpraken, en Almanakken van lateren tijd.

PLAESTER, een pleiſter, emplastrum. *Cats* I, 475, a. *Teuton. Plaiſter*, epilema - emplastrum. — *Plaester-lizzer*, een pleiſterlegger, Chirurgijn, II d. 86.

PLANTJEN, planten, pooten, I d. 189, alw. het Verl. *Plantte*. Zie *IJn-plantjen*. — *In planttje*, een plantje, kleine plant, II d. 59.

PLEAGE, PLEAG, een plaag, kwelling, verdriet, enz. eigenl. *een ſlag*, plaga, I d. 3, 5, 24, 25, 50, 60, 62, enz. Meerv. *Pleagen*, I d. 51, 59, 63, 130, enz. — *Plæg*, *Plæge*, I d. 52, 104. II d. 86. — *Pleagjen*, plagen, kwellen, I d. 94, 136, 145, 146. — *Plægjen*, I d. 67. Deelw. *Plæge*, II d. 107. — *Plæg-sjochtigheyt*, plaagzucht, II d. 74. — Als een Interjectio vindt men I d. 10, *Het pleage! Bredero*, 576. *De plaeg op uw hals!* Verg. *Junius*, *Plague*, et *Plaie*. *M. Stoke*. VI. 010. Most her Wolfaert deſe *plaghe* daer ghe-

doghen. *In de Bijdr. van Waasenb.* I 158, *Plegjen.* Ibid. 151. Verl. Tijd, *Pleegden.*

PLEATS, eene plaats, I d. 2, 59, 58, 119, 164, 206. II d. 107. *Pleatse*, I d. 225. Meerv. *Pleatsen*, I d. 44, II d. 63, 103. In de *Bijdr. van Waasenb.* overal *pleets*, *pleetsen.* — *Pleetsen hien*, bl. 164, hadden geplaatst. *W. Gribb. Brill.* bl. 12, *Plæts*, (liever *pleets.*) *Bredero*, *Plats*, bl. 349, 354.

PLEATE, eene plaat. Zie *Tuttel-pleate.*

PLETTJEN, verpletten, verpletteren, vergruizen, vernietigen, I d. 211. Zie *Forplettjen. To pletter reijtsjen*, te pletter raken, gaan, verpletterd worden I d. 67. *Platten*, gebruikt *Maerl.* II d. 196, 55, Een wasen beelde — dat die Jueden alte hant beſpottet hadden en *geplat.* En I, 413, 18, Eenen *plat* geven, d. i. eenen ſlag. Vergel. *Junius* in *Flat en Plat.* Zie *Plachtjen.* Iemand *plat ſlaan* is dus *te pletter ſlaan*, geweldig ſlaan: *Plat nederwerpen*, met eenen ſmak nederwerpen. enz.

PLICHTE, de pligt, I d, 40, verpligting.

PLIJGJEN, plegen, gewoon zijn, I d. 152, *Plijgge*, verl. tijd, ik plag, was gewoon. — Oefenen, in werking brengen, behartigen, betrachten, uitoefenen, (b. v. de vriendſchap) II d. 94. De Verled. Tijd *Ploen*, voor plagten, bij zamentr. voor *ploghen*, vindt men bij *M. Stoke*, IX, 553. Zie ald. *Huijdecoper*, en *Clignett*, *Bijdr.* bl. 51 Noot.

PLIZ, glibberig, ſlibberig, ſlijkerig, I d. 202. Zie *Druwckpliz. Kiliaan*, *Plas*, *plasch*, palus, lacuna, foſſa, in qua ſtat aqua. Vergel. *Junius* in *Plash. Modder-plas*, *Huijgens*, bl. 88. V. d. *Plas-plaſchen*, in *Broer Corn. Serm.* II, 78.

PLOAYE, eene plooi, vouw, I d. 91. Zie *Twangg'-ploay'. W. Gribb. Brill.* bl. 10, Dat muwltje ynne *plojen* ſette. verwant aan πλέκω plico.

PLOAYTSJEN, plukken, I d. 40, 174, 227. *W. Gribb. Brill.* bl. 40, *Ploaytſe. Kamph. S. R.* bl. 438, *Plokken. Hooft*, *Cats* en anderen *Pluiken.* Vergel. *Junius* in *Plie* en *Pluck.*

PLOCKHYERJEN, plukhairen, vechten, II d. Verl. Tijd *Plockhiere*, *W. Gribb. Brill.* bl. 13. — *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 45, Beginne jimme al ta *plokhierren*. d. i. te twisten kijven.

— *Marnix*, *R. B.* fol. 88, verſo, kijven en *hayrpluiken* onder malcanderen. Zie *Hijer-ploeytsjen.*

PLOEYER, een ploeger, arator, I d. 229. *W. Gribb. Brill.* 79, *Ploegjen. Tanckb. Boere Zoon*, bl. 2. En de *Burkery*, bl. 1, *Ploejen.* Zie *Pluwge*, *Pluwgjen.*

PLOEREN, pluren, loeren, infidioſe adſpicere. Zie *Oon-ploeren.* V. d. Een *Ploert*, een luipert.

PLOFFJEN, ploffen, nedervallen, nederſtorten, vallen, vervallen, I d. 78, 140, 203, 222, II d. 90, 104. Zie *Ontploffjen.* — *Ploffe*, een plof, een val, I d. 213. Klanknabootſende W-W. V. d. *Plotſeling*, q. d. in eenen *plof*, *eensklaps.*

PLOMME, eig. pluim; pluimgedierte, de vogelen, I d. 207. Voor pluimen op den hoed, I d. 75, 77. *V. d. Veen*, bl. 454, op luye deugeniet! de *pluÿm* verſiert den man. — *Plom-bod*, een pluimbed, bed van dons, II d. 95, — *Plomſtrijckerije*, pluimſtrijkerij, gevlei, I d. 101. *M. Stoke*, IV, 275, Verraders, ſmekers, en oerſtekers, Ruuners ende *Plumeſtrekers.* Zie *Huydecoper.*

PLOMP, plomp, lomp; dom, onverſtandig, I d. 70, II d. 92, 111. *Maerl.* I, 531, 18. de Compar. *plomper. Bydr van Waſſenb.* I, 163, *alderplomſte*, zonder P. *Cats*, I, 189, b. *'t Is te plomp*, 't en ſluyt, 't en hangt, 't en kleeft. *Baardt*, bl. 9. Belaeckt, beſwalckt mijn *plompery*, d. i. mijn eenvoudig ſchrijven, mijne geringe verſen. — *Plomp*, Bijw. Voorr. XXXII, d' Æbare *traeppet plomp* ijn 't gnod, d. i. trapt *plomp*, (met eenen *plomp*) in de vlotgrazen, en dus natuurlijk in 't water. Klanknab. Zie *Hoekſtra* K. en L. voor 1814, bl. 43, die het ook van 't geluid in 't water verklaart, en niet noodig had gehad, wegens eene daarop gedane aanmerking bl 165, zich te verdedigen, op bl. 214, om dat deze beteekenis hier zich van zelf aanbiedt. Zie *Weiland* in *Plomp.*

PLUNDERJEN, plunderen berooven, II d. 91. Verg. *Junius* in *Plunder*, en *Weiland.* Van *Plun*, *Plunje. Baardt* bl. 362, want al haer *plunnen* dieſe heeft.

PLUWGE, een ploeg, I d. 57, 72, 74. 174. — *Pluwgjen*, ploegen, I d. 57. — *Pluwg-ijerſen*, het ploegijzer, I d. 172. Zie *Junius* in *Plow.* Wat *ploegging* zij. Zie *Waſſenb.*

dat men zamenſtelt uit onderſcheidene bijeengevoegde, hoewel niet paſſende ſtukken, vooral bij het naaijen en herſtellen van kleederen, zoo dat er dikten, oneffenheden, bongels en bulten ontſtaan. De Naaiſter nu, die dit doet, wordt gezegd, te *pongjen*, en *klongelt* met eens. Lap wordt op lap gezet, en er ontſtaat een *bonge* of *ponge*. Zoo is eene *klongel* een vrouwsperſoon, die bij de echte vrouw als 't ware aangevoegd en vereenigd wordt. Zoo, dunkt mij, kan het zamenhangen en onderling met elkander in verband ſtaan. Verg. *Hoeufft*, Fr. ſpr. bl. 116.

PONSMIETTE, een pondemate, (zekere afdeeling der Landerijen in Friesland) II d. 94. Hier over zie men *Waſſenb. Idiot.* in *Pondemaate*. En wegens de beteekenis van *Pond*, ook *Cügnett*, *Bijdr.* bl. 13, Noot.

POP, eene pop, pupa pupula, I d. 36. *Dizze Pop*, is dit kleine kind, dit klein meisje. Men verg. *Weiland* in *Pop*, wanneer nu dezelve zegt, dat het ook een *propje van hennip of vlas*, beteekent, dat met pek, zwavel, enz. beſtreken en aangeſtoken, ergens wordt neergeleid om brand te ſlichten: zoo vergelijke men den grooten *Hooft*, *N. Hiſt.* bl. 289. Ende lag er, en ſmeulde een' *pop* om bijsteren brand te baren. Bl. 471, ontſtaken zij de andere huijzen met ſtroowisſchen, oft lieten er *poppen* in. — *Poppe*, een beeld, afgodsbeeld, I d. 222. — Zoodanig een *popje* was de 'Ιυγξ bij *Theocritus*, en de *effigies* ſive *imago cerea aut lutea*, bij *Virgilius*, maar in het klein. — *Popp'-bortlijck*, zoo ſpeelziek als een kind, I d. 30. — V. d. *Poppe-goed*, — *Poppeſpel*, — *Poppen*, met de pop ſpelen, overdr. de wereld en het wereldſche aankleven, beminnen. *J. H. Krul*, *Chriſtel. Offerande*, bl. 154. Die niet meer met de wereld *popt*, maar 's werelds al met voeten ſchopt. *Pop*, *Popje*, iets dierbaars en beminnelijks, daar men zoo veel mede opheeft als een kind met de pop; met een woord, een *ſpeelpop*, *Kamph. S. R.* bl. 147, in het uitmuntend gedicht, *Spels mate. Junius Puppet.*

PORTTE, eene poort; groote deur; ſtadspoort, huisdeur; elke ingang, I d. 55, 72, 95, 143, 183, 225, II d. 115. Overdr. *Deads-portte*, de poort des doods, 'Αιδάου πύλη I d. 142. — De *Holl'-portte*, het aangezigt, gelaat, I d. 202. — Dat ſijn *Portte* 't rea ſcheamte-teken noag ſjean liet, II

d. 71. — *Poort eene Stad*, in tegenſtelling van een *Dorp* komt in de *keuren*, onzer oude Steden dikmaals voor. Vergel. *Idſinga Staatr.* I, 110, volg. — *Cligneit*, bl. 71. Noot. *Bredero* bl. 731, gebruikt het voor *het achterſte* van een mensch: Ick mogt blaeren aen mijn *poort* krijgen. Hier voor heeft *V. d. Veen*, bl. 452, 453, *Kak-poorte*: Terwijl *poort-vast* ald. is ὁ ἀπεχόμενος πορδῆς — V. d. bij onzen Dichter *Portte-feyen*, poortvegen, Voorr. XXXII, *Brver Corn. Serm.* I, 79, 158, Ick *vage mijn poorte* aan. — Verg. *Hoekſtra* K. en L. B. voor 1813, bl. 295, volg. — In de *Tanckb. B. Zoon*, bl. 12 leest men *Poatte*, naar de uitſpraak: Finne nooder *Poatte* oone trye breggen, (te Franeker, namelijk)

PRACHT, pracht, I d. 51. *Bijdr. van Waſſenb. Pracht*, I, 160.

PRAET, praat, geſprek, I d. 101. Verkleinw. *Praetje*, I d. 35, 45. — *Praeten*, praten, ſpreken, I d. 4, 68. *Junius Prate. Teuton. Proten*, codren. — *Callen*, ſpreken, reden, jehen, cotren, pralen, coſen, *Proten*, loqui, fari. *Kiliaan*, *Praeten*, fabulari, nugari. De oude en gewone uitſpraak van dit en ſoortgelijke woorden is hier ook, onder de Burgers, meestal met de *O*, proten, op zijn vlaamsch.

PREAL, praal, luister, glans, I d. 19, 91. *Bijdr. van Waſſenb.* I. 160, *praal.* — *Prealle*, idem, I d. 83, 207, 209, 219, 225, 227. — *Prealljen*, pralen, I d. 87, 90, 123, 210. Zie *Seyne-preallen.* — *Preal-fieren*, praal-voeren, pralen, I d. 185. *Preal-pin*, een praal-pen, fig. uitmuntende letterkundige voordragt, die uit iemands ſchrijfveder vloeit; verſtandige manier van ſtellen of ſchrijven, II d. 53.

PREAM, een praam, zeker platbodemd vaartuig, I d. 4. *Junius*, *prawn.* Zie *Weiland.* Maar beteekent ook *dwang*, *drang*, *drukking*; V. d. *Preamjen*, pramen, prangen, drukken, en vervolg. al drukkende ſtieren beſtieren, premere, premendo fingere, I d. 87. Voortreffelijk past hier de ſchoone plaats van *Virgilius*, lib. VI, vs. 80, Tanto magis ille (Phoebus) fatigat os rabidum (Sibyllae) fera corda domans *fingitque premendo.* Alwaar *Heijne* deze aanmerking in eene Noot geeft: *Fingitur*, equus a magistro *premendo*, h. e. preſſus, frenis, compreſſus, coercitus. Het Lat. *Premere*

PRÆSTER, een Priester, II d. 81. *Hamconius* in Praef. p. 6, ob raram vitae ſanctimoniam *Præster* i. e. *ſacerdos* appellatus. — *Prester*, I d. 138, 210, II d. 75. 79. 81. O.F.W. ook *Prester*. — *Presterlijck*, priesterlijk, I d. 72.

PRICCE, PRICCILCE. een prik, een ſteek, prikje, ſteekje, II d. 11. *Pricke* bij G. J. Zie *Lust-pricke*. *Hooft*, *Prik op prik geven*, *Ged.* 186. — V. d. *Prickjen*, prikken, ſteken, prikkelen; fig. gevoelig aandoen, treffen, verontrusten, van 't geweten) I d. 66. (van den honger) II d. 91. *Deelw. Pricke*. Zie *Trog-prickjen*. *Bredero*, bl. 127, *Geprickt* van 't Edel bloed, d. i aangedreven, aangevuurd. Zie *Oon-prickjen*. Hier mede ſchijnt vermaagſchapt te zijn het woord *Prige*. ijver, driſt, nijd, bij *Stoke*, I, 276, zie *Huijdecoper* ald. *Prieghen*, opſtaan zich verzetten, Idem, VII, 28. — *Maerl.* I, 116, 54, daar men in hadde groten *prijch*, d. i. groote ijverzucht, contentio. *Prighen*, ijveren, werkzaam zijn, operam dare, Idem, I, 247, 38, Hets beter leren, dan worden rike: nochtan eist nutteliker ſekerlike, die noot hevet, dat hi goet gecrige, dan hi omme leeren *prighe*. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 119 en 205, Noot.

PRIEME, een priem, prikkel, II d. 115, *de Prieme ſenne deade*, de prikkel des doods. V. d. *Priemjen*, priemen, eig. met een priem ſteken, prikkelen, doorboren, I d. 152, II d. 81, beide plaatſen fig. — *Priemkjen*, aanzetten, aanprikkelen, II d. 53; Verl. Tijd *Priemke*, prikkelde, II d. 52. *Priem-prickjen*, (van 't geweten) als met een' priem doorboren; hoogst verontrusten, II d. 100.

PRIEUWEN, proeven, ſmaken, meestal fig. II d. 64. Proeven, ondervinden, II d. 63, 64. Proeven, beproeven, I d. 219. Proeven, beproeven, voor goed keuren, I d. 100. — *Prieuwkjen*, proeven, ſmaken, I d. 199. II d. 107. — De Verl. Tijd is *Prieuwde* en *Preauw*. Deelw. *Prieuwd* en *Preauwn*. — *Prjeuwkjen* - *Prjeuwke*. In *'t Libben ſen A. Ysbr.* bl. 6, leest men *Praeuw*, proef, en *Praeuwde*, (liever *Præuw* of *Preauw*, enz.) het welk als een nieuw W-W., van den voorl. Tijd gevormd, kan worden beſchouwd; althans een ander dialect is. In de *Tanckb. B. Z.* bl. 5, is 't *Prieuwen*, proeven. ſmaken. — Maar *M. Stoke*, I, 132, voor *beoordeelen*, *opmaken*. *Clignett*. *Bijdr.* bl. 23, Noot. *Proeven*, voor bewijzen, probare, demonſtrare argumentis.

— *Prieuw-druwckfille*, proefdruk, I d. 91.

PRINT, PRINTJEN. Zie *Bled-print*. *Printen*, *Prenten*, voor drukken, is bekend. *Teuton*. *Prenten*, drucken. *Kil*. *Printen*, *drucken*, imprimere.

PROAY, eene prooi, I d. 87, 111, 137.

PROMME, PROM, eene pruim. Meerv. *Prommen*, I d. 66.

PRONCK, pronk, fieraad, I d. 53. 2de N-V. *Proncx*, I d. 91. Verkleinw. *Pronckje*, het pronkje, het puikje, ornamentum, decus, I d. 19. — *Pronckjen*, pronken, fieren, verfieren, I d. 20, 51, 174, 190. Verled. Tijd en Deelw. *Proncke*. — *Proncke-prealjen*, pronke-pralen, uitnemend fchoon verfierd zijn, I d. 125. In de *Bijdr. van Wasfenb.* I, 167, *Prunkjen*. — *Proncke-bijld*, een pronkbeeld, II d. 79. — *Pronck-gordijne*, Pronk-gordijn, I d. 206.

PROPPJEN, proppen, opproppen, volproppen, I d. 1. Vervullen, I d. 117, II d. 64. *Fol-proppjen*, I d. 178. Verl. Tijd en Deelw. *Proppe*.

PRIJZJEN, prijzen, looven, roemen, I d. 55, 97, 107, 121, 194. II d. 91. — *Prijz-sjongen*, lofzingen, I d. 179. De Verl. Tijd en Deelw. *Prijze*, voor *Prijsde*; welk laatfte men vindt bij *Stoke*, VII, 46, IX, 118. Dit heeft ook plaats in *wijsde*, enz. — *Prijfen*, voor fchatten, aestimare, *Stoke*, VIII, 1026. *W. Gribb. Brill.* 41, *prijsje*.

PSALME, PSALM, bijna op elke bladzij. — *Psalm-boeck*, I d. 96. — *Psalm-sjongen*, Psalm-zingen, I d. 142.

PUNTE, dit punt, dit ftuk, deze betoogde zaak, II d. 96.

PURPRE, purper, II d. 92. *Maerl.* II, 60, 7, *Puerper*, *Jun. Purple*.

PUWCK, puik, alles wat in zijne foort voortreffelijk is, I d. 13, 87, II d. 60. Verkleinw. *Puwckje*, I d. 19. Zamengeft. *Puwck-blomme*, puikbloem, fchoone bloem, I d. 85. — *Puwck-cier*, puikfieraad, I d. 91. *Puijck-cieraat*, *Klioos Kraam*, bl. 165. — *Puwck-eel*, puikedel, zeer fraai, I d 95. *Puwck-famkes*, keur van meisjes, II d. 47. — *Puwck-folmecke*, geheel volmaakt, II d. 63. — *Puwck-mby*, uitnemend fchoon, I d. 32. — *Puwck-pearl'-fol*, vol van de fchoonfte parels, I d. 206. *Gabbema* gebruikt in *Klioos Kraam*, bl. 116 en 333, *Puijck-paarl*, voor *Sibijlla van Griethuijfen* en *Prof. Bonhorn*. — *Puwck-fchiepte*, uit-

ſtekende ſchoonheid, I d. 48. — *Puwck-treay*, een uitmuntende gang, loop, fig. voortreffelijke manier van voordragt, I d. 83. — *Puwck-wondre*, fig. uitnemend voortreffelijke ziels en ligchaams-gaven, II d. 70. — *Huÿgens* bl. 93. *Opper-puÿck.*

Q.

QUABBJEN. Zie *Op-quabbjen.*

QUÆ, kwaad, boos, erg, toornig; als Z-N-W. het kwaad, een ramp, nadeel, I d. 1, 14, 42, 59, 98, 124. II d. 74. — *Quea*, I d. 28, 37, 47, 51, 54, 55, 98, 101, 103, 104, 123, enz. *Quead*, kwaad, nadeel, II 86 — Compar. *Quea'er*, I d. 168, II d. 115. — Superlat. *Queaste*, II d. 102, 115. — *Queaën*, kwaden, rampen, II d. 115. — In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 142, *Quæ*, de kwade de boose, 146, *Queæ*, malum, 154, *Kwee*, kwade, meerv. 157. *Kwe*, kwaad, Bijv. Ibid. *Kwee*, malum, ſubſt. 164, *Kwee*, hartenleed, 159, *Kwee dween*, kwaad doen. Ibid. *Goe of Kwee*, bene maleve. 163, *Kweens*, kwaadheid. *W. Gribb. Brill.* bl. 69. Is jou deel jitte nu *Quætst*, (liever *Quæst.*) *Hamconius*, fol. 40, *Quæd*, kwaad, malum. — Zamengeſt. *Quea-dieder*, een kwaaddoender, I d. 126, 184, 200. — *Quea-penningh*, kwa-penning, II d. 52. — *Quea-ſeer*, kwaad-zeer, I d. 148. — *Quæ-tinſen*, kwade gedachte, II d. 77. (*quade jonste*, afgunst, *Stoke* IV, 1104.) — *Quea-wolligheyte*, kwaadwilligheid, II d. 100.

QUEACKJEN, kwakken, kwaken, kweeken (met twee *ee*) II d. 49, de Ranis Latonæ. *Junius*, *Quack. Cats.* I, 245, b, een *hees gequeek*, de anatibus. Idem, 620, c. Men treet ook een vors wel ſoo lange, tot hij eens *quaeckt. V. d. Veen*, bl. 372, *Queecken*; Bl 592, *Quaken.* De ranis. *Bredero*, 378, Ick laatſe wat *quaken:* van menſchen gezegd: *Praten*, *Quaecken*: de ranis, *Cats*, I, 620, c.

QUÆLCK, kwalijk, ſlecht, verkeerd, onregt, I d. 14, 71, 124. — *Quealck*, idem I d. 35, 52, 90, 146, 201, II d. 101, 106, 107. *Quealck*, is dikwijls een Z N-W bij V. I d. 205, Blij ÿn mijn *quealcks* jammre, verheugd in mijn' *jammerſtaat;* die hen in mijn *Quaet* verblijden, Grondtekst — Superl. *Quælijckst-hánle*, zeer kwalijk behandeld, II d. 95.

gen (kwetſuren, wonden) ongeſondt. — *Quetzuren*, II d. 115, *wuwnen in quetzuren. Maerl.* II. 76, 74, Fig. Here ons *quetst* die hitte, d. i. benadeelt, is ons lastig. Verg. *Junius* in *Quash. Teuton* in *Quettzen. Kiliaan*, *Quetſen*, quassare — rumpere — laedere — malum inferre.

QUICKJEN, kweeken, kweken; verkwikken, I d. 110, 211. Zie *Oon-quickjen. Kiliaan*, *Quicken*, *Queecken*, *Queecken*, nutrire, alere, educare. *Teuton. Laven*, *erquwicken*, *feucken*, refocillare. — *Quick*, levendig. *Quicke eag*, helderziend oog, I d. 208, vividus oculus. De Comper. is bij *Jonctijs*, bl. 135, 't Goud-geflikker maeckt u *quicker*. De ſuperl. *Hooft*, *Ged.* 278, 't jeughelijk jaer, met zijn vrolijke tyen, is rechtevoort op zijn *quikſte* te vrijen. Het grondwoord is *quick*, kwik, flug, levendig, ligt beweeglijk, vrolijk, lustig, tierig; W. v. *Quick-ſulver*, argentum vivum. In de O. F. W. beteekent *Quick*, *Quickſia*, vee, beesten, bijzonder *Jong-vee*, b. v. bl. 91, 94, 246, 250. V. h. ons *kuiken*, pullus gallinaceus. Voorts *Quicken*, verkwikken: *Quicken*, kwinkſlagen, aardige, vrolijke, geestige zetten, *Hooft*, *Ged*, bl. 381, Te recht ſleet, zinrijkkindsch, zijn tijd met *Popp'* en *Quicken*, de ronde *Roemer*, die nooit rijk van roemen was. Verg. *Scheltema*, Anna en Mar. Teſſelsch. bl. 84. *Junius* in *Quick*. *Afegab.* bl. 516. *Huydecoper*, op *Melis Stoke*, II d. bl. 556. En *Weiland* in *Kwik*.

QUYL, kwijl, zever, slijmachtig ſpoekſel, I d. 54. *Flybbe*, is ſchier hetzelfde, en thans meer in gebruik. *Baardt*, bl. 139, En *Flijpt* en *Quijlt*.

QUIJT, kwijt, vrij, los, ledig, weg, verloren, I d. 11, 29, 67, 117, 119, II d. 113. *Bijdr. van W.* I, 160, *Kwut*. Zamengeſt. *Quijt-lit*, kwijtſchelding, vergeving van zonden, I d. 192. *M. Stoke*, VII, 589, Dat hilc *Quite* hadde *gelaten*, d. i. losgelaten, had laten loopen. — *Hooft*, *Ged.* bl. 10, Iemand iets *quijt maken*, d. i. ontnemen. Idem, ibid. bl. 262, De glans, — dien *gaet* gij *quijt*, d. i. verliest gij. — *Baardt D.* bl. 223, iemand iets *quijt doen*, d. i. kwijtſchelden.

QUIJNJEN, kwijnen, nitteeren, vergaan, I d. 169. *Van der Veen*, Zinn. bl. 193, Maer gequel, of *quijn*, ziekte, ſucht of pijn

QUISTGJEN, verwoesten, verdelgen, verdoen. Zie *For-quistgjen*. Verg. *Junius* & *Teuton*.

R.

RACHEL-QUIJL, Ragchel-kwijl, taaye fluimen, kwalſters, I d. 55. Verg. *Jun. Reatsch.*

RACKER, een dieſleider, beulsknecht; beul, I d. 210. *Hooft, N. H.* bl. 484, zond men *Rackers*, om 't vonnis uit te voeren. *Kiliaan, Racker*, Lictor, tortor-cornifex. Van *Racken, Kil.* torquere. *Teuton. Rechen, wreken*, vindicare, ulcisci.

RÆ-BRÆCKJEN, rabraken, radbraken, II d. 74. *Stoke*, V, 443, Nochtan dede hiſe *radebraken. Maerl.* I, 323, 45, Hieromme dede Alexander dan *raetbraken* finen Leetsman. *Baardt, D.* bl. 139, Die *raebraeckt*, brandt, die ſnijt, en vilt. Idem, bl. 331, Een ander werdt verbrand, vermoord, *geraeybraeckt. Heemskerk, B. A.* bl. 307, Hangen, branden, braden, verdrenken, *raebraken.*

RAEB. Zie *Jan-raeb.*

RAEBJEN, rabben, achterklappen, kwaadſpreken, I d. 5. Verl. Tijd *Rabbe.* Samenſpr. tuſſ. een Edelman en Boer, Alm. van 1749, En *rabbe* wonder tjoed, en tjantre ſa al wey, bl. 37. — Meer bekend, althans in Holland, is het voortd. W-Woord *Rabbelen. Bredero*, bl. 34 en 318, Hij *rabbelt* ſonder ſlot. *Kamph. Ps.* bl. 55, gebruikt in dit woord de P voor B: Dat zij (de tong) van niemant achterklapt, en niet lichtvaardig zich *verrapt.* Vergel. *Junius* in *Rabble.* — *Raebjer*, een achterklapper, I d. 190. Zie *Spijtſpot-raebjer.* Het W. is verbonden met *Rabula.* Zie *Weiland. Rammelen* verſchilt er niet van.

RÆFFELJEN, rafelen, in ſtukken rafelen, breken, I d. 227. Het ſchijnt in verbindtenis te ſtaan met *Reven, revelen, rijven.* Zie *Weikand.*

RÆG, rag, ſpinrag, I d. 104. — *Reag*, I d. 82, 251. *Cats* I, 81, a. Het brooſe *raegh.* Idem, II, 4, a.

Daar quam geen witte *raeg* omtrent de bomen ſweven,
Daar quam geen vuijle ſpin haar netten over weven.

Het W-W *Rægjen*, ragen, van ſpinrag zuiveren; wegdoen, verdoen, Zie *uwt-rægjen.* In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 99, leest men *Oof-raegjen*, voor *afroſſen, afkloppen.* Maar in

opgehangen Scepterſtaven.

RAEY, RAEYE, een rei, eene menigte van danſers, en danſeresſen, zangers of zangeresſen, I d. 104, 174, 225. — *Ray*, II d. 11. — *Kiliaan*, *Rey*, *Reye*, chorea. *V. d. Veen*, *Gez.* bl. 275, Nu zijn ſij aan den *rey*, d. i. aan 't danſen. *Martena*, ann. bl. 9, fig. Zie mosten mede aan den *raey*, d. i. aan den krijg. *Cats* I, 190 a. De *rajen* der Planeten. — *Raeyen*, reijen, danſen, danſende zingen, I d. 9. *Cats*, I. 193. a, *Jock*, altijd even blij; *Spel*, meester in het *reyen*. *Starter*, *F. L.* bl. 123, b. Laet u geleyen, Meysjes aen 't *reyen*. *Kiliaan*, *Reyen*, ſubſilire, tripudiare. *Teuton.* *Danſen*, *reyen*, ſwantzen, ooriſare, coream ducere.

RAEM, een ram, I d. 21. 22, 139, alw. het Meerv. *Raemmen*.

RAENEN, ranen, rennen; afloopen (van de kaars) ſmelten, I d. 152, 157, 222, II d. 110. — *Raen*, Bijv. N-W. vlocibaar, ſtroomende, vloeyende, I d. 206. — *Kilinan*, *Rannen*, vet. i. runnen, rennen, currere, fluere. Vergel. *Waſenb. Idiot. Raanen*. *Bruining*, Sinon. II, 99. V. h. ons *rank*, dun, teeder. Zie *Weiland*.

RAENJEN, ranken; listen, booze treken, nukken, trekken, I d. 50, 81. Dit woord is in deze beteekenis, bij de tijdgenooten, *Hooft*, *Cats*, *Huigens*, *Heemskerk*, *Starter*, enz. zeer gebruikelijk. Verg. *Waſenb. Bijdr.* II, 19. *Bruining*, t. a. p. en *Junius*, in *Wrenches*.

RAEPEN, rooven. *Raep*, I d. 97. Hij ſpijllet *raep in* ſchraep. *Waſenb. Bijdr.* I, 157, Mei *rapen* en ſchrapen bij en korm te kreen. *Kil. Raepen*, colligere, levare, auferre. Het is verbonden met het Lat. *rapere*.

RAER, raar, zeldzaam, II d. 59.

RALLJEN, rallen, rellen, ſnappen, lasteren, I d. 97, 101, 169, 227. *Cats* gebruikt dit woord dikmaals, b. v. I, 266, 287, 294, 296, 327, enz. *Kamph. S. R.* bl. 412, Men hoort er in de poorten van ſchimpen en van *rallen*. *Bredero* bl. 427. Hij mompelde in der harten 't geen andre *rallen* uijt. *V. d. Veen*, bl. 264. Maer overmits dit volk ſoo *ralden*, deur malkaer. *Teuton.* *Rallen*, onnutlick kallen. *Kiliaan*, *Rallen*, *rellen*, blaterare, garrire, jocari. — *Geral*, *Cats*, I 188, b. 't gehoor van dwaes *geral* en ſouteloose reden. V. h. het Franſche *Railler*. Verg. *Junius* in *Rail*. Niet min

bekend is *Rellen*. *Baardt*, bl. 188, wanneer een oorenblaſer *relt*. Idem, bl. 248, Ist maer wat quaets, hij *relter* af. *Geuſe Liedb.* bl. 20, *Oude rel.* Tijdw. in L. U. Voorr. XVII, onwijs *gerel*. *Bredero*, zeer dikmaals, b. v. bl. 54, Hoe lange ſullen wij noch dulden dit *gerel* 320, waerom ſij ſijn *gerel* en vuijl geſnap aanhoorde. Bl. 689, verſtandeloos *gerel*. — Gelijk *Ravelen*, zamengetrokken is in *Rallen*; zoo *Revelen* in *rellen*. *Hooft*, *Ged.* 308, Maar acht niet wat hij daar af *revel'*. *Bredero* bl. 578, als ik op mijn *revel-ſtoel* kom, enz. d. i. *babbelſtoel*, overdr. *praten*, *ſnappen*. *Revelduytsch*, is bij denzelven, een *kromtongh*, een *koeterwaal*, zie bl. 754. Verg. bl. 363, wat komter vrijdaegs een gerit ter poort in dringen van *revelduytſche* en van vreemde hommelingen. *Raffelaer*, een babbelaar, die veel *ralt*, *Bredero*, bl. 549, ſpreekt men veel, ist ſtrack een *raffelaer*, een wrijter. Bl. 612, wat *rafelje* toch al? Bl. 140, Gij *Raffeltuijt*! gij ſpreekt een ongebonden rede. Ook in Friesl. is *Raffeljen*, *Reffeljen*, *Ryffeljen*, in dezelfde beteekenis, bekend. Van dit laatſte heeft men zelfs *For-rijffeljen*, d. i. met babbelen en praten ſoppen bedriegen. *Dou ſilſte mij naet forrijfelje*, *hear*! hoort men meermalen, enz. *Weiland* had, bij *Rafelen* en *Revelen*, deze beteekenis ook kunnen plaatſen. Ik hoop genoeg gezegd te hebben, om aan te toonen, dat *Rafelen*, *Raffelen*. *Ravelen*, *Revelen*, *Reffelen*, *Rijffelen*, met *Rallen* en *rellen* van een en dezelfde beteekenis zijn; gelijk ik boven zeide. Vergel. *Rabbelen*, *Raebjen*.

RAMP, een ramp, ongeluk. V. h. *Ramp-ſillig*, rampzalig, II d. 113. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 159, 164, *Rampſalig*. — *Rampſilligheyt*, rampzaligheid, II d. 97. *Ramp-valligheyd*, bij *Kamph.* meermalen, b. v. *Ps.* 326, en midden in *ramp-valligheden* had ik een rots des heyls aan Dy.

RÂN, RÂNNE, de rand, van iets, I d. 164, 195. In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 49, vindt men het dus geſpeld *Rádone*, het welk, naar de tegenw. ſpelling, volkomen aan de uitſpraak beantwoordt. *Junius* in *Rand*.

RANCKE. eene rank, tak, ſcheut, I d. 164. Zie *Raenjen*. *Ranck*, *Rang*, voor *dun*, *teeder*, *ſcheutig-uitgewaſſen*, (van menſchen) *dun*, *ſpigtig*, *tuiterig*, *onvast*, enz. (van zaken) is ook in Friesland in gebruik. *Rang* vindt men veel

bij *Bredero*, b. v. bl. 180, en 939. Niet *rang*, noch vet, maar wel geſet. Bl. 259, Haer lichaems ſtal is fray, niet *rangh*, noch niet te vet. Vergel. *Weiland*, die te regt beide deze woorden uit eene bron doet voortvloeijen. Hiertoe behoort ook *ring* voor *gering*, waarvan voorbeelden genoeg zijn. Hier ſlechts een voorbeeld, uit *Bredero*, bl. 52, Lief, het ontbreekt an macht mijn *ringe* aartſche mensch. Zie ſtraks *Ringen*.

RAPEN, rapen, rapa, I d. 66. *Junius*, *Rape*.

RÅSEN, razen, tieren, onzinnig zijn. V. h. 't Bijv. N-W. *Råſene*, razende, uitgelaten, woest, dol, II d. 77, 104. — *Raſernye*, razernij, I d. 76. *W. Gribb. Brill.* bl. 12, *Raſende* ljæf habbe, miſere amare, perdite diligere. Idem, bl. 21, 22, Ien boos wijf, in ien nye weyn motte altijd *raſe*. Coll. pag. 60, 61, 78. *Bijdr. van Waaſenb.* I, 159, *Raesjende* wreeheit, d. i. dolzinnige wreedheid. Vergel. *Junius* in *Rage; rag a perſon*; *Res*. Onze Ouden hebben er voor *Rieſen*. *M. Stoke*, I, 196, Die gelike verwoeden rieſen. Vs. 897, In 't ſelve jaer begonsten *rieſen* en ſtriden die Westvrieſen. Zie ook II, 174, III, 1519, enz. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 160, Noot.

REA, rood, I d. 21, 47, 65, 66, 67, env. zoo wel in 't één- als meerv. *W. Gribb. Brill.* bl. 10, her lippen binne ſo *read*, als ien *reade* estrick. Doch bl. 9, *ræde roock*, lees *reade*. Onze Ouden hadden *Ro*. b. v. *Maerl.* I, 325, 5. Water drinken, en *ro* visch eten. — Zamengeſt. *Rea-boytter*, roode boter; grasboter, I d. 65. — *Rea-ſlinders*, roode vlinders, d. i, gouden dukaten, I d. 66. *Baardt* 321, de *roode vliegen* wisſchen 't off: dat geldt, dat geldt, dat lieve geldt, enz. Idem, bl. 227, de kost- daar hij alder-graegst nae janckt, zijn *roode Vossjes*, die men ſackt, en in der munten oven backt. Onder aan: *Een ſackjen rijders*, in ſijn handt. Idem, bl. 250, Maer langer niet dees heusheijt duert, tot dat gij uwen buijdel ſnuert, tot dat gij deſe Ravens ſchort, en haar de *gulden aes* vercort. — *Rea-ſchamme*, ſchaam-rood, beſchaamd, I d. 199. — *Rea-ſcher-locken*, rood ſcharlaken, II d. 92. — *Rea-ſchonck*, roodbeen, d. i. een ooijevaar, Voorr. XXXII. Verg. *Junius* in *Read*, hier. — *Rea-mar*, de roode zee, I d. 47, 187. — *Rea-goune*, goud-roode, zoo rood als goud, I d. 21. Dit be-

hoort tot de vleiwoorden, gelijk *Aurea Venus.* In de Voorr. XIII, *Raed.* Thans nog in den Zuidhoek *Ra*, gelij *da*, dood, *bra*, brood, *la*, lood. Dit laatſte *Ra* komt wel overeen met *Ro* bij *Maerl.*

REAME, room, cremorlactis, I d. 55. *W. Gribb. Brill.* bl. 75, *de ræme.* A. S. *Ræm. Junius*, *Ream*, in *Cream.* In de *Tanckb. R. Z.* bl. 30, leest men *Riemme*, dat, wanneer men de I als J. leest, zeer goed met de Tegenw. uitſpraak overeenkomt.

REAM-GREAT, raam-groot, zoo groot als men maar immer ramen kan, en zich voorſtellen, I d. 162. Van *Ramen*, dat onder andere beteekenisſen ook die heeft van *begrijpen*, *bevatten*; *meenen*, *oordeelen*; *wikken*, *wegen*, *beoordeelen.* Zie *Kiliaan. Hooft*, *Ged.* bl. 510, Is 't ook, dat gij mij noch den man te wezen *raemt*, voor wien gij mij, in 't eerst van onze Vriendſchap, naemt. *Idem*, ibid. bl. 334, Te wikken hun beſtier, te *raemen* op het naeuwſte. *Cats*, I, 169, c. Naer ick het *raem*, enz.

REAPPJEN, (amme) adem halen, op zijn adem komen, nieuwen ademtogt krijgen, I d. 87. *Kiliaan*, *Raepen ſijn ſinnekens*, colligere ſe, reficere ſe, dilapſum ſpirutum recipere. Ons oude *rapen*, het Latijnſche *rapere.*

REAUW, tuig, werktuig, allerlei gereedſchap en huisraad, alles (volgens *Waeſenb. Idiot.* in *Reeuw*) wat tot den inboedel, vooral des Landmans, behoort, I d. 24, 30, 31, 99. *Reauwe-bjuester*, beroofd van pijl en boog, (van Cupido) I d. 31. Zie *Wirck-reauwe* — *Holp-reauwe*, *Sjiet-reauwe.* *Reauw* voor rytuig, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 41.

RECKJEN, rekken, uitrekken, ſtrekken, verlengen, uitbreiden, I d. 110, 135, 227. De Verl. Tijd is *Recke*: deelw. *Ritſen.* B. v. In een Alm. van 1749, bl. 18, of het hij ſen zijn volk *de eeren* tijgge *ritſen. Kamph. Ps.* bl. 344, *Tijds-rek*, tractus temporis. Ook nog is in Friesl. *in lang rek*, *in kort rek*, of *rekje*, voor *tijdsverloop*, zeer gebruikelijk. Dit W. is hetzelfde met *Racken*, torquere. Zie *Racker*, en *Junius* in *Rack.*

RECKJEN, raken, treffen; geraken, d. i. vallen; raken, d. i. komen. Beter *Reytsjen.* Zie ald. Verl. Tijd en Deelw. *Recke*, Dit ſtaat met het vorige in verbindtenis.

RECKENJEN, rekenen, berekenen; waarderen, ſchatten, achten. I d. 46. II d. 93, 96, 98, 104. *W. Gribb. Brill.* bl.

63, Ick mot omme nyget reys *reckenje*, d. i. berekenen, overrekenen, natellen, ſupputare. — *Reckninge*, rekening, berekening, I d. 130. II d. 105. — *Tanckb. B. Z* bl. 25, Ik mat dat wol ris *bireknje*- mey boere krÿt. — De Spÿlman zil ik net *rekkenje*. A. S. *Rœcan*, *Reccan*. *Junius* in *Reck* en *Recken*.

RED, REDDE, rasch, ſnel, rad, I d. 207. Bijw. *Red*, ras, ſchielijk, I d. 174, 207, 211, 225. *Ho red*, I d. 4, 199. *To red*, I d. 1, 5, 50, 60, 88. *Rad*, *Kamph. Ps.* bl. 43, En in zijn ren zoo *rad* was en gezwind. Bl. 109, De booze, *rad* om woecker-winst te vinden. Idem, *Gerad*, ib. bl. 47, Dat ik een boog van enkele metale, met kracht geperst, *gerad* weet in te halen. *Hooft*, *N. H.* bl. 548, Hÿ, zoo *rad* als een water. *Rat*, *Bredero*, bl. 52, voor cito. *Rat* ook in 't *Geuſe Liedtb.* en bÿ *Cats*, I, 126, b. — *Raddigheÿt*, *Hooft*, *N. H.* bl. 456, De *raddigheÿt* van eenen geest, als de zijne ſcheen. *Heemskerk*, *B. A.* bl. 156, Met een fluxſche *raddigheÿt* van leer treckende. Verg. *Junius* in *Race*, *Rash*, *Rathe*. *Kiliaan*, *Raede*, Hist. Fris. i. *Rade*, cito. En *rasch*, ſnel, rapidus. *Weiland*, *Sijnonym.* I d. 56, *Ras*, wil men, dat, even als *rap* en *rad*, van den ſnel-rollenden klank afkomſtig zij. Vergel. het woord *Reppen*.

RED. een rad van een' wagen, enz. II d. 74, het rad der Fortuin. *Aſegab.* bl. 298, *Rad*. Dit en het vorige W. zijn uit eene bron. Zie *Weiland*. Misſchien ook *Rat*, *Rot*, *Rattus*, mus major, wegens de *radheid* in hunne bewegingen.

REDDEN, redden, helpen, verloſſen, I d. 136, 149, 167. II d. 87. *Junius* in *Ridd*, ſchijnt, van *red*, ijlings, te komen, want het is eig. *ylings*, uit een gevaar rukken. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 165, Deelw. *Redden*, gered. Voor *bijſtaan*, *doen bekomen*, *wat iemand wenscht*, *Starter*, *Fr. L.* bl. 86, b. wilt dan de Bruyd'gom *redde*, helpt doch de Bruyd te bedde. Deze beteekenis is nog in Friesl. althans in gebruik, in onderſcheidene rigtingen. Ook zegt men: *Hÿ kin 't redde*, hij is welvoorzien, kan 't ſtellen, is een gegoed man. *Hooft*, *Ged.* bl. 68, van ſwarigheen, daer geen *door-redden* aen en is.

REDEN, eene rede, geſprek, ſpraak, oratio, ſermo, I d. 8. — De *rede*, ratio, I d. 40. II d. 88, 111 *Reedne*, idem, II d. 87, 101. — *Redelijck*, met rede bedeeld, II d. 100. —

Reden, cauſa, oorzaak, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 153, *ſunder eeden.* bl. 158, Het de *reeden* weſt hebbe. Bl. 168, *ſunder reden.* — Voor *geſprek*, *woorden*, Idem, ibid. bl. 157, 166. *Reednen*, woorden, gezegden, ibid. bl. 169. (Men ziet, dat *Reden* in deze 2 of 3 beteekenisſen, eveneens geſpeld is: zoo was het van ouds overal. Zie *Weiland.*) *Raedlijke*, redelijke, ratione praediti, idem, ib. bl. 166. Meestal krimpt dit woord in tot *Rillijk*, b. v. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 98 en 100, *Rillijke ziele.*

REE, ree, reede, ſtatio navium, I d. 208. *Junius*, *Rode.*

REE, gereed, vaardig, klaar, I d. 198, 202, II d. 89, 106, 115. — Voor *reede*, *alreede*, *reeds*, II d. 76. — *Reedt*, gereed, *Hooft*, *N. H.* bl. 410, De Prins was voor hem *reedt*, *Reed*, Gærſpr. ſen Wouter in Tjalle, bl. 4. *Kamph. Ps.* bl. 338. - *Ree*, *Bredero*, bl. 266. *Kamph. Ps.* bl. 195. *Hooft*, *Ged.* bl. 50, voor mij, ik ben terſtond het Hof te laten, *reé*, *Baardt*, bl. 305, met antwoord *ree.* Dezelve *gerée*, bl. 85. 138, 214. *Junius*, *Readie.* — *Teuton.* in *Altohant.* — *Gerade*, ſtatim, cito. *Reede*, paratus, — jam, nunc. Verg. *Junius* in *Rathe*, cito. En het ſlus behandelde *Red.*

REEKT, rookt, fumo indurat. Zie *Rijkjen.*

REG, de rug, I d. 33, 103, 220, 229. II d. 11, 94, 102. *Recket den yen oppe reg*, I d. 52, d. i. volgens *Waſſenb. Bijdr.* II. 34, geſchiedt er dan eene neerlaag. *W. Gribb. Brill.* bl. 52, de *regh* hette to ſmarren, verberare. Bl. 67, *oppe regh falle*, achter over vallen. Ook de *Noordholl. reg.* — *To reg ſtjoere*, te rug, wederom, zenden, II d. 44. *Melis Stoke* IX, 382, *over rugge* en IX, 536, *achter rugge*, te rug, zie ald. Noot. Verg. *Oerbeek. Maerl.* I, 324, 30, Den *rigge* getant, alſe ene zaghe. II, 116, 77, en hoe ſijn *rigge* ſtont in den ſteen. Vergel. *Junius*, *Ridge* - *rig.* En *Riggeljen*, hier beneden. — Diminut, *Regje.* Het W-W. *Regjen*, *ruggen*, is ook bekend in *Friesland*, voor iets kunnen doen, het uithouden, beſtand zijn tegen, praestare, parem eſſe, non ſuccumbere, ſufficere.

REPPEN, REPPJEN, reppen, roeren, in beweging brengen, bewegen, II d. 53, 65, 87. — *Cats*, I, 566, De leden *reppen.* *Huijgens*, bl. 97, Hier is kauw en kraey-aan 't *reppen.* *Kamph. Ps.* bl. 83, Dat ik mij *reppen*, en ruijme lucht

mag ſcheppen. — *Rippen*, Dezelve, bl. 338, Door last des druks kan naauwlijks 't hart zich *rippen*. *Bredero*, bl. 208, Doen hij hem plach te *reppen*, d. i. toen hij nog leefde. — *Verreppen*, *Kamph. Ps.* bl. 44, De heel natuur *verrepte zich* en *ſchrack*, d. i. ſchudde en beefde. Bl. 571, door wien ik leef en mij *verrep*. — *Oorlog reppen*, Dezelve, bl. 350, wier hart het liefde-waardigst haat, en *oorlog repte* op vrede-praat, d. i. *verwekt*. — Voor *haasten*, *handen uit de mouw ſteken*, *Hooft*, *N. H.* bl. 288, Dat men zich nu *reppen* oft te kort komen moest. *Gærſpr.* ſen *W.* en *Tjalle*, bl. 3, *Rep dy* az in man. — A. S. *Hreppan*, tangere. Hier van zal de Verl. Tijd zijn *Rap* of *Hrap*, en v. d. ons Bijv. N-W. *Rap*, ligtbeweeglijk, vlug, gezwind, b. v. *Rap ter been*, enz. Dat bij *Hooft Rapsch* is, b. v. *Rapsch volk*, *N. H.* 214, *Rapſche* gasten, bl. 312. Dit *Rapsch*, vervolgens door de uitſpraak verzacht, en weldra ook in geſchriften overgenomen, is geworden *rasch*. — In Overijſsel zegt men de deur *rappelt*.

REST, de rust, kalmte, I d. 25, 43, 56, 57, 58, 73, 114, II d. 85, 86, 90, 95, enz. — *Reste*, idem, II d. 95, 96, 101, 112. *Resten*, I d. 57, 62. *To rest ſtelle in noeye litte*, zich gerust ſtellen, en vergenoegen laten, II d. 90. — *Restig*, rustig, gerust, I d. 72. — *Restlijcke*, gerust, vergenoegd, I d. 124. II d. 98. Bijw. I d. 31, II d. 100, 105. *Restlijckheyte*, gerustheid, weltevredenheid, II d. 64, 90, 98. — *Resten*, rusten, I d. 7, 9, II d. 96. *Restjen*, idem, I d. 75, 96, 106, 115, 181. II d. 49, 71, 85, 92, 95, 97, enz. Zamengeſt. *Rest-berge*, rust-berg, berg der rust, I d. 228. — *Rest-hav'ne*, de haven der ruste, II d. 85, 109. — *Rest-kuwlle*, rust-hol, het nachtverblijf der wilde dieren, I d. 207. — *Rest-leaz*, rusteloos, I d. 74, II d. 90. — *Rest-njue*, aangename, genoeglijke, rust, I d. 115. — *Rest-pleatſe*, rustplaats, II d. 116. — *Restjens-tijd*, rustens-tijd, I d. 96. — *Teuton. Rast. M. Stoke*, *Raste*, X, 741, De Heere behoeft oec enigher *raste*. Zie ald. *Huijdecoper*, die meende, dat *raste* om 't Rijm daar genomen was, wijl hij het zoo zeldzaam bij anderen had aangetroffen. Doch het wordt ook bij *Maerlant* gevonden, I, 158, 36, Want aerm cootkijn, es dicken vro, daer men *raste* hevet in 't ſtro. *Kilaan*, *Raste*, i. ruste, rouwe, quies. Verg. *Ju-*

nius in *Rest*, quies. *Weiland*, in rust.

RESTINGE, rusting, wapenrusting, I d. 50, 82. Van *rusten*, *Hooft*, *Ged* bl. 150. *Rusting*, *Bredero*, 290.

REIJD, riet, een riethalm, I d. 175, II d. 97. 't Swiet *uwt reijd*, zef by, d. i. het zoet, de zoetigheid uit een *riethalm*, of *honig*. De binnenfte pit, namelijk van een riethalm bevat eenig zoet, dat, door kinderen vooral, er uit gezogen wordt. In *Noordholland*, bijzonder te *Enkhuijzen*, loopen daarom de jongens langs de ftraat, met zulke pitten, die zij *tukkelen* noemen, ten einde die aan anderen te verkoopen, onder 't zingen van een deuntje, waar van 't begin is: Wie wil tukkelen koopen? 't Is zoo ver om heen te loopen. Elders, en op de *Gorredijk*, noemt men ze *ſiggen*, te *Workum doeren*. Vergel. *Waſenb. Idiot.* in *Reid.* O. F. W. *Reijl*, riet.

REIJN, de regen, I d. 54, 168, 175, 176. — *Reynen*, regenen, I d. 70, 100. — *Reyn-geate*, een regen-goot, watergoot, I d. 153. *Maerlant.* I, 16, 31, Doe begant *reinen*, met chrachte. I, 90, 45, De eerfte (plaghe) was, dat *reinde* bloedroot. I, 259, 35, Aldus *reinet*, ſonder ſaghe. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 106, Noot. — *Reinig*, regenig, b. v. In de *Burkerij*, bl. 18. *Reinig waer*, zegt men nu nog.

REYNIGJEN, reinigen, zuiveren, I d. 161. *Junius*, *Rinſe*.

REYSE, eene reis, eig. te paard, vervolg. ieder togt, II d. 51, 75, 85. — Voor *eens*, *maal*; I d. 1, 7, 25, 51, 53, 80, 90, enz. *Tuwſen reys*, duizend malen, I d. 4, 65, 68, 153. *Hondert reyſen*, honderd malen, I d. 29. *Tuwzen reyſen*, II d. 90. Bij anderen vindt men hier voor *res* of *ris*, B. v. *Bijdr. van Waſenb.* I, 162, 165; *Tanckb. B. Z.* bl. 1, 8. *Reijsgjen*, reizigen, reizen, I d. 47, 92. II d. 57, 72, 90. Verl. Tijd, *Reysge*, I d. 69, 71. — *Reysger*, een reiziger, reizer, I d. 210, II d. 85. In *Friesland* heeft dit woord ook de beteekenis van *vreemdeling*, *uitlander*; *deugniet*, *ſchurk*, Vergel. I d. 210, alwaar men eene menigte van verachtelijke wezens ziet opgeteld: Hier fliet boal', racker, guwt-ſoldât, troff', ſchodd', *reysger*, *Jan raeb* in ſijn maet, los. Redenen en bewijzen voor deze beteekenis vindt men in de Voorr. XIV. *Gabbema*, Verb. van L. bl. 39. *Fokke Sjoerds*, Fr. Jaarb. V, 175, 176. Van hier De *Wapel-djiepinga*, of *Wapeldrank*. Zie O. F. W. *Fokke Sjoerds*. *Gab-*

het woord *Hospes*, *Peregrinus*, in het Grieksch ξένος, meermalen van eene ſlechte beteekenis. Zie op *Horatius* I Od. 15, 2, en op vele plaatſen.

REYTSJEN, REYTSEN, raken, treffen; geraken; (vallen komen) bereiken, zich uitſtrekken tot; gelukkig zijn, I d. 1, *ijn 't lid reytse*, gelukkig treffen; 7, 15, 18, 24, 29, 37, 52, 95, 115, 183, 202, 210, 215, enz. *Reyts wol*, *hab wol*, luk raak, I d. 66. De *rake hebben*, bij *M. Stoke* VI, 742, Zie *Huydecoper*. De Verled. Tijd *Recke*, I d. 15, 39, 164. II d. 65. Deelw. *Recke*, I d. 100, II d. 46, 68, 69, 73. — *Waatze Gribb. Brill.* 49, *to rjuecht recke*, te regt geraakt, in zijn voornemen wel geſlaagd. *Te boven raecken*, d. i. komen, *Hooft*, *Ged.* 84. — *Raken* voor bereiken, beſeffen, bevatten, *Hooft*. *Ged.* 58. *Geraket*, gekomen, *M. Stoke*, VIII, 1190. *Geraken*, gelnk hebben, Idem VIII, 1241. Vergel. VI, 741. Bij de Ouden vindt men den Voorl. Tijd, *Rochte*, b. v. bij *Maerl.* I, 160, 13, *Hem en rochte niet*, het raakte hem niet, het trof hem niet, het ging hem niet aan, hij gaf er weinig acht op. Vergel. *A. de Rooij*, *Mengelſt.* bl. 13, in *Roecken*, *Rochten*, *Ruchten*, curare, attendere. *Gerochten*, geraakten, *Jonctijs*, R. O. bl. 9, 30. In de *Keuren v. Zeeland* ontmoet men meermalen *Rochen*, *rochte*. In de. O. F. W. bl. 15, Dat dij logha oen den Himel *rachte*, dat de vlam aan den Hemel raakte, tangeret coelum, extenderet ſe ad coelum. Ibid bl. 105. Da *rachten* hin de Koningh Radboed, toen rekte zich d. i. bewoog zich K. R. — Ibid. bl. 348, Dine grond *reka*, den grond raken. In den Zuidhoek is het *Raaikjen*, b. v. in de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 160, *Kwut Raaikje*, kwijt raken, verliezen. Ibid. 166, in *unmacht raaikje*, in onmagt vallen. Vergel. wat wij gezegd hebben bij *For-rokeleasjen*. — Overmits *Reka*, in de O. F. W. beteekent *Raken*; en *Reecka*, *reecken*, bij *Martena*, *Ann.* bl. 68, b; *Reken*, in de O. F. W. bl. 588; en *Hreka*, *Hreken*, bij *Gabbema*, Verh. v. Leeuw. bl. 80, *betalen*, eig. *reiken*, *aanreiken*, *uitreihen*, (welk laatſte er nog voor gebezigd wordt) zoo geloof ik dat wij veilig deze woorden voor een en hetzelfde mogen houden. *Rekenen*, als Freq. is hier ook niet vreemd van. Voeg hier nog bij *Reken*, voor *reiben*, *overreiken*, *aanlangen*, bij *Maarl.* II, 311, 30, Nu wille hi *reken* tperke-

ment, enz. — V. h. *Reck-halsjen*, reikhalzen, verlangen, II d. 89, 116.

RIBBE, een ribbe, rib, I d. 25. *Maerl.* I, 10, 34, eene *rebbe* nam hi hem, (t. w. Adam.) *Ribseckjen*, ribbezakken, met slaan en stooten aandrijven. *P. Marin*, Woordenb. *Ribbezakken*, Laag woord, noopen, aanzetten, talonner, pousser, inciter. Voorts beteekent het fig. plagen, kwellen, verontrusten, benadeelen, T. K. vermoeijen II d. 105. *W. Gribb. Brill.* bl. 53, ick frees dij Grietmans feynten fillem wer *ribsekje*, d. i. plagen, kwellen, kwaad doen. *Bredero*, bl. 792, En die Westphalingen en Knoeten *ribsacken* ons noch veel meer. *Tuinman*, *Ned. Spreekw.* II d. bl. 149, *Iemand ribbesakken*, d. is hem plagen en quellen. Zie ald. — In de O. F. W. leest men *Reb en Rib.* Vergel. *Seck.* — *Bredero*, bl. 302, *Ribsacken* en floeijen, bl. 339, quellen en *Ribsacken.*

RID, geloop, gedraaf; drukte, I d. 1. Zie *Wassenb. Idiot* in V. *Bredero*, bl. 308, wat was daer en *gerit* van Vlasters en van Kemsters, kort hierop volgt: wat was daer en *gedoen*, en *geraes*, en *gescherm.* Zoo ook bl. 363, 792 en 373, wat isser alle daegh tot onsent en *gerit*, enz. Zie *Rijden.*

RIDDER, een ridder II d. 80. *Ridd're*, I d. 48. *Junius*, in *Ride.*

RIE, raad, raadgeving; raad, raadsvergelding, I d. 5, 6, 12, 14, 18, 36, 41, 63, 106, enz. — *Ried*, idem, I d. 110. II d. 74, 77. *Bijdr. van Wassenb.* I, 165, *Rie. W. Gr. Brill.* bl. 92, *Ried*, consilium. — Zamengest. *Riedsheeren*, raadsheeren, I d. 227. — *Riedsheerlijck*, raadsheerlijk, patricius, I d. 87. — *Rie-jaen*, raadgeven, I d. 86. — *Rieds-ljue*, Raadslieden, II d. 101. *Bijdr. van Wassenb.* I, 154, 158, 161. Doch *Rie* in *Riekeemer*, I, 152. — *Riedsvergadering*, I, 157. — *Rijjdzaal*, Raadzaal, I, 160. — *Rieplachtjen*, G. J. raadplegen, I d. 170. — Het W-W. *Rieden*, raden, aanraden, II d. 45. *Wassenb. Bijdr.* I, 161, *te rien*, raden, gissen. Zie *To rieden. Junius* in *Read*, (coll. *Rede*, *Riddle.*) en *Aread. M. Stoke*, IX, 474. *Raed* up *hebben*, rationem habere.

RIEME, een riem, I d. 9, 51. II d 85 *Junius* in *Ream. Wassenb. Bijdr.* II, 26, O. F. W. *Rema.*

RIERE, een rier, veerſe, vaarſe, varre, I d. 163. O. F. W. *Reeder*, *Reder*; *Junius*, *Rother*. Zie *Waſſenb. Idiot.* in *Enter.* — *Ryrn*, rieren, van een rier, Voorr. XIII.

RIEREN, roeren, treffen, bewegen. I d. 53, 62. 105, II d. 87. — *M. Stoke*, VII, 1058, Doet alſo verre was vergaen, dattie Coninc voer te lande, *roerde*, daer ene niwe ſcande, d. i. ontstond. *Junius* in *Uproar.* Zie *Roeren.*

RIGGELJEN, *Oer beck riggelje*, terug gaan, terug keeren, weder achteruit gaan, *T. K. achterwaarts keeren*, II d. 89. Het W-W. *Riggelen* komt van *Rig*, de rug, Zie *Reg.* Het heeft dus overeenkomst met *aarselen* in beteekenis.

RIMPEN, haastig, voorbarig, overhaastend, bijw. II d. 75, 110. *Rimpne*, idem II d. 103, 113. *Rimpene*, Bijv. N-W. *Rimpene komste*, ſchielijke komst, II d. 73. Van dit woord weet ik niets meer te zeggen, dan dat hetzelve mij voorkomt verbonden te zijn met *overrompelen*, haastig overvallen, en met het Romeinſche *rumpere*, ſchielijk uitbreken; uitbarsten, als mede met het Eng. *Ramping.* Verg. *Junius* in V. *Waſſenb. Idiot* in *Rimpen.*

RINGEN, ras, schielijk, dra, weldra, I d. 53, 83, 96, 118, 123, 211, enz. *Ringe*, I d. 48, 83, 91, 130, 206. *Ringh*, I d. 85. *Kiliaan*, *Ringh*, *ghe-ringh*, celeriter, oeius. — Idem, *geringh*, cito, propere. *Teuton. Altohant*, bald, ſnel, *geringhe*, — ſtatim. *D. Joris Wonderb.* fol. 19, verſo. *ſoo gheringhe*, zoo dra. *L. R. van Wedde*, bl. 208. Zie Noot, en *Clignett*, *Bijdr.* bl. 251, Noot. — Ook als Bijv. N-W. *IJn 't ringenſte naet* blijckje to littene, d. i. in 't geringſte, minſte, niet.

RINGE, een ring, kring, I d. 76, 87. Dat bij ouds geschreven werd *rinck*, b. v. de *Rinck* des aertrijcks, *Bredero*, bl. 525. — *Ring-ruwn*, ring-rond, kringvormig rond, I d. 224, (van de aarde) *Kamph. Ps.* bl. 117, *Ommering:* 't Gesternde rond, dat met zijn *ommering* de aarde omvat. *Hooft*, *Ged.* 238, Boven 's Hemels ringen. — Het W-W. *Ringjen*, ringen, kringen, I d. 87, Den liedt ſe im rawn, *in ringet ringe oon ring.* Verg. *Bredero* bl. 176, b. 177, a. En voorts heeft hij met ſpringen, met knielen, en met *ringen*, (d. i. in 't rond rijden) en brillen in het ſant te maken, ſijn verſtant volkomen nijtgegeven, enz. Men ziet duidelijk, dat onze Dichter voordeel heeft getrokken uit *Bredero*, bij 't maken

van zijn Gedicht op bl. 87. *Ringjen*, omringen, I d. 131, 216. *Beringen*, voor bezetten, omringen, omſingelen, *M. Stoke*, VII, 905, En *beringhedenſe* an biden ſiden. *Maerl.* I, 447, 36, ſi hadden met waghene haer here al *beringet* d. i. omgeven, omringd. II, 12, 27, want die Gallen alle waren *beringhet* (ſic) metten Roemſcen ſcaren. II, 126, 5, Die Jeuden hebbene *beringhet*, hebben Jezus omſingeld. — Van *Rinck*, komt *Rinckeljen*, rinkelen, II d. 71, eig. met een rinkel ſpelen. Zie *Weiland.* *Junius* in *Ring.*

RINNEN, rennen, loopen (van menſchen, dieren, zaken, b. v. rivieren, enz) I d. 1, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 27, 29, 33, 35, 43, 49, 50, 51, enz. Verl. Tijd en Deelw. *Roan.* Zie ald. De *zin*, de loop, I d. 33, 43, 87, 122, 129, 220. II d. 76, 85. — Zamengeſt. *Rin-ſtreamme wielte* een ſtroomende rivier, I d. 224, II d. 95. — *Rin-ſtreamm'-ſloed*, I d. 190. — *Rin-wetter*, I d. 140, 106. II d. 72. Meerv. *Rin-wetteren*, rivieren, II d. 103. — *Rin-wiet*, idem, I d. 139, 207. — *Maerlant* I, 25, 11, die Tigre an die nort ſide *rinnet*, ſtroomt. *Ronnen*, Idem, II d. 25, 40, Bloots hovets plach hi henen *ronnen*. *Rennen*, *Hooft*, *Ged.* 254. *Runne* voor loop, *Bredero* bl. 21, de *runne* van mijn min. A. S. *Rijne*, curſus, *Rijnel*, curſor. Zie *Waſenb. Bijdr.* II, 15. *Kiliaan* heeft, *Rannen*, *Rennen*, *Rinnen*, *Runnen.* Voeg hier nit *Maerl. Ronnen* bij, dan heeft men het door alle 5 klinkers. Vergel. *Ypey*, *Taalk. Aanm.* bl. 88, *Runnen.* Zie ook *Ranen.*

RIJCK, rijk, dives, I d. 4, 102, 125, 135, 151, II d. 86, 98. *Rijckdomme*, rijkdom, II d. 93. Meerv. *Rijckdommen*, II d. 90. *Rijcheit*, *Maerl.* II, 438, 29. — *Rijckjen*, rijk worden, diteſcere, I d. 90.

RIJCK, RIJCKE, rijk, regnum, II d. 96. Meerv. *Rijcken*, I d. 86. *Gen. ſing. Rijcx*, I d. 119. Zie *Hijmmel-rijck.*

RIJDEN, rijden, onzijd. op eenen wagen, paard. enz. gevoerd worden, I d. 2, 70, II d. 79. In de *Burkerij*, bl. 21, *wij riedden*, wij reden. — *Rijder*, een rijder, een die op den wagen rijdt, I d. 70. — *Rijder*, — *Goaldne Frieſche rijders*, gouden Frieſche rijders (a 14 gulden 't ſtuk) II d. 91. — Een ſackjen *Rijders*, *Baardt*, bl. 227. — *Rijden*, voor anker rijden, (om dat men dan even als op een' wagen ge-

ſchokt wordt.) I d. 78. *M. Stoke*, IX, 613, En bleven *ridende* dat ghetide. vs. 776, daer ſi vor hem *ridende* bleven. vs. 872, De vor hem in den diepe *reden*. Eene *metie riden*, d. i. beſpringen, *Maerl.* I, 196, 96. Zie *Rid* en *Rit*.

RIJGGE, rij, reeks, gelid, ſeries, ordo, I d. 68, 96. II d. 116. *Baardt*, bl. 45, Neemt al de Pauſen op een *rijg*. *Huigens*, bl. 93, *Regel-rij*, regte lijn, of *reeks*. *W. Gribb. Brill.* bl. 80, Bij de *rijge* om, bij den regel langs. *Rijggjende*. Zie *Rjuecht-rijggjende*. *Junius* in *Rew.* — *Rijggel*, een regel, in geschrift, linea, II d. 45. *Rijchel*, eene lijst. Zie *Weiland* in *Rigchel*.

RIJK, de rook, I d. 209, II d. 92, 110, 112. — *Rijkjen*, rooken, I d. 225. Zie *Op-rijkjen*, in een *Alm.* van 1749, lees ik *riek*, rook. - *Reekjen*, rooken, fumo indurare, Voorr. XIII. — In de O. F. W. vindt men *Reek* en *Reec*. — *Reec-hol*, rookgat. - *Reeken*, rooken. Thans gebruikt men ook nog *Reek*, *Reekjen*, en *Rikjen*.

RIJME, beter *Rijmme*, het rijm; een Dichtregel; gedicht, I d. 2, 83, 91. II d. 44, 48, 57, 59, 't verkleinw. *Rijmke*, een gedichtje, II d. 49. — *Rijmjen*, Dichten, Voorr. XXX. II d. 56. — *Rijmmeljen*, Freqnent. II d. 56. Deelw. *Rijmmele*, II d. 45, 56. — *Rijmer*, een Dichter, I d. 48, II d. 61. - *Rijmlerye*, het dichten, ook de Gedichten. I d. Tit. II d. 43, 44, 46, 47, 48, 51, 55, 56. *Bredero* bl. 170 gebruikt hier voor *Rymery*. - Zameng. *Rijmmebrea*. Dichtbrood, dichtvoedſel, II d. 59. - *Rijm-faem*, de Dichtgodes, zanggodin, I d. 48. - *Rijmme-ſers*, een rijm vers, een gedicht, II d. 48. - *Rijmme-ſerske*, Gedichtje, II d. 44. - *Rijmme-kinste*, dichtkunst, II d. 49; Maer *Rijmme-kunste*, II d. 45. - *Rijmme-wircken*, gedichten, II d. 59.

RIJP, RIJPPE, rijp, I d. 71, 221, 227, Zie *Taens-rijp*. - *Rijppe-Riedsheeren*, I d. 227, zijn Ernstige, welberadene, verstandige Raadsheeren. *Kilian*, *Rijpmoedigh*, ſeverus. - *Rijp-radigh* overleggen, *Bredero* bl. 726, voor *met rijp beraed overleggen*.

RIJSEN'BRIJ, rijstebrij, een kookſel van rijst en melk, I d. 4, In een Alm. van 1749, bl. 29 leest men het overdr. En krigge 'k *rijſen-bry*, d. i. ſtokslagen. Want kort er op

volgt: want *rieſen* taye *bry*, dy mei ik net in bijt, — stokvis ſil het ligt weſe. In deze woorden is een zeer fraaye ſpeling, tuſſchen *Rijst* en *Rijs*.

RIJZ, een rijs, teen, takje, ſpruit, I d. 132. *Rijz-biesme*, een rijzenbezem, roede, I d. 220, II d. 97. Zie *Tuchtrijz-biesme*. - *Rijz-bosck*, II d. 73, een rijsbos, takkebos. Verg. *Junius* in *Riſe*.

RIJZ-BOSCKJEN, Rijsboſchen, Rijboſchen, trillen, beven, I d. 40, 209, II d. 90. Hier voor gebruikt *Bredero*, bl. 333, *Rits-evelen*. Ick *ritſevelde* van angst, als ik hem komen ſagh. Zie hiervan nader bij *Riſeljen*. Vergel. *Waſenb. Idiot.* in *Rijboſſchen*. *Ypey*, *Taalk. Aanm.* bl. 169. — Onze Dichter ſchijnt dit woord zelf afgeleid te hebben van het zoo even gemelde *Rijs-bosck*, en dan zal het beteekenen *trillen als een rijs-bos*, *beven als een rijsje*. Doch *Ypey*, l. l. die *Rijboſchen* ſchrijft, leidt het af van *rijden*, beven, ſchokken. W. v. *Rijdelen*, *Rijbelen*, *Rijboschen*. Wat de twee eerſte woorden betreft, geef ik dit toe; maar betrekkelijk *Rijboſchen*, had ik gaarne verklaard gezien, waar dan van afteleiden is het laatſte gedeelte, *boſchen*.

RIJZJEN, rijzen, overeinde rijzen, van zijn legerſtede oprijzen, I d. 57, 116, 216. - Opgaan, oprijzen, (van zon en maan) I d. 29. Verg. *Junius* in *Riſe*, *Raiſe*.

RISPJEN, IJN-RISPJEN, inzamelen, inoogſten, I d. 66. - *Risp-moane*, oogstmaand. II d. 49. - *Baardt D.* bl. 132, Ick hebber niet bij *gesaeyt*, gedencker ook niet bij te *rispen*. Idem, *Ledenſt.* bl. 44, Ick (de hand) moet *planten*, ick moet *ſaeyen*, en de groene velden *maeyen*: Ick moet, 't geen den hemel geeft, *Respen*, daer gij al van leeft. *Kiliaan* kent *Respen*, *rispen*. *ruspen*, alleen in de beteekenis van ructare, eructare, dat bij *Baardt D.* bl. 274 heeft *Respen haelen*. Om beide deze beteekenisſen een vereenigings punt te geven, zou men de grondbeteekenis behooren te ſtellen in *halen*, *trekken*, *grijpen*, *plukken*, en tot grondwoorden te nemen *Rapen*, *Repen*, *Ripen*, *Ropen*, *Rupen*, die allen overgebleven zijn, deels op zich zelve, deels in hunne afſtammelingen. - *Rapen* is overbekend, V. d. *Rappen*, *rappe*, *rappig*, *rap*, *rapsch*. *Repen*, *Kil.* zamenbinden. W. v. *Reep* (Rcep) band, hoepel, eig. alles,

wat zamentrekt, en bindt: *reppen*, *Kil.* rapere, capere; als mede *repſen* of *reapen*. Zie boven. *Ripen*. W. v. *Rippen*, d. i. toehalen, zamentrekken, dat in Friesland althans, misſchien ook elders, van *Kleedermakers* en *Naaisters* gezegd wordt; als mede *Ripſen* en *Rispen*, zie boven. *Ropen* (*reupen*) *Kil.* reſſare ſegetem, i. o. vellere, v. w. *Roppen*, *Roppig*, waarvan *Roppen* door den *Teuton.* vertaalt wordt door *uittrekken*, *pluycken*, terwijl *roppig* in Friesl. voor *inhalig*, vooral betrekkelijk het eten, gebruikelijk is. *Rupen*, w. v. *Ruppen*, *Kil.* carpere, vellere, trahere, Voorts *Rupſen*, *ruspen*. Vergel. *Junius* in *Reap*, *Rope*. *Waſenb. Idiot.* in *Rispen*. Dat *Rispen* eig. *grijpen* beteekent, leert het zamengest. *Berispen*, anders *Begrijpen*, d. i. beſtraffen, Lat. *reprehendere*, *verbis corripere*.

RISSELJEN, ridſelen, (*Weiland*) rijsſelen, (*Kil.*) II d. 95. Men vindt ook *Ritſelen*. Het woord stamt af van *Rijden*, w. v. *Rijde*, *Ritſe*, *Kil.* febris, eig. een bevende koorts. V. d. *Ritſen*, *Kil.* inſtigare, incitare, inducere, incendere, waarvan het frequent. is *Ritſelen*, bij verzachting *Risſeljen*. Het frequent. van *Rijden*, ſchokken, ſtooten, is *rijdeljen*, welk woord, in mijne jeugd, in Friesland zeer gebruikelijk was, in de ſcholen, b. v. wanneer iemand aan eene tafel zat te ſchrijven, en een ander tegen de tafel ſtootte, of er over ging, zei de eerſte doorgaans: *dou maste ſa naet rijdelje*, d. i. de tafel bewegen, doen ſchudden. Onzijd. is 't ook in gebruik, b. v. *hij ſit te rijdeljen; hij rijdelt hin en wer*. Vergel. *Junius* in *Rush*, *Rustling*, en *Weiland* in *Rijden*. Overdr. *Hooft*, *Ged.* bl. 405, Lichte dansjes, nieuwe deuntjes, mooye meysjes, minnekeur, *Ritſelden* zijn aêren deur. Dezelve *N. H.* bl. 556, *Ritſeling* van tweedraght.

RIT, plaagt, kwelt, foltert, aandrijft, I d. 15. Men zou het hier ook wel kunnen vertalen door *ritſig maakt*, *rijdt*. Het komt van *Rijden*, dat dus vervoegd wordt. *Ik rijd*, *y rijde*, of *dou rijdſte*, *hij rijdt* en *rit*. Verl. Tijd *Ried*. Deelw, *Rijden*. Zie *Rijden*, en *Weiland*. V. d. *Ridſig* of *ritſig*. — *Ritsch* of *ridsch*, overdr. van *paarden* en andere dieren, ja zelfs van *menſchen*, en wat meer is van *zaken*. *Hooft*, *Ged.* bl. 362, *o Ritſe razery! Teuton. Reijttzen*, hijsſen, porren, incitare inſtigare. *Kiliaan*, *Rijtſen*, Sax. Fris. i. terghen. *Ritſen*, inſtigare. *Ritsch*, *Ritſig*,

catuliens, pruriens in venerem. - *Ane reiſen* aanvallen, *Stoke*, IV, 249, En *ane reiſde* de Vrieſen. Zie *Huydecoper*. In 't *Geuſe Liedb.* bl. 140, ſal dees Alf ons meer *rijden*, d. i. plagen, kwellen, teisteren.

RJU, vrij veel, vrij wat, zeer, ſchier, weldra, ſtraks, I d. 3, Mij ænget *rju* for 't raebjen ſenne ljue. Bl. 34, *Rju folle.* Bl. 51, Lijcket dat *naet rju* ney precht. Bl. 57, 'k sjogh de nacht *al rju* forſleijn. Bl. 71, 'k hab gn mijn tijl *rju* onder-ſuwn. Bl. 82, Ja 't ſil lijckje *rju* neye âde goune wrâd. Bl. 83, *Rju* hitte ſonders. Bl. 90, *Rju* rjuechts ſet-ker. Bl. 91, *For rju* ſonders. II d. 47, *Al rju misfalt*, vrij wat te onpas komt. Bl. 91, *Rju komm're lye*, d. i. zeer veel kommer uitſtaan. Het ſchijnt te komen van *Rijf*, *rjve*, *Kil.* largus, copioſus, abundans. *Rijven* is bij *Kil.* rastro corradere. *Rieuwe* voor *veel*, leest men in de *Burkery*, bl. 14. *Rggen*, *Rjven*, *Rieven*, *Rieuwen*, zijn uit dezelfde bron. Ook vindt men het voor ons *vry*. Vergel. *Waſenb. Bijdr.* II, 27. En *Junius* in *Riwe.* Wat in *Zeeland rijven* is, is elders *harken*, rastro corradere.

RJUECHT, RJUECHTE, regt, regte; goed, wettig; opregt, ongeveinsd, regtvaardig. Komt ontelbare reizen voor. *Cignet*, bl. 283. — *Rjoeucht* vindt men II d. 21. *Bijdr. van Waſenb. Rogt.* — *To rjuechte*, te regt, te pas, I d. 102. II d. 77. — *It rjuecht*, het regt, judicium, jus, I d. 90, 141, 154, 222. — Zamengeſt. met *rjuecht*; *Rjuechte-ford*, regtevoort, terſtond, nu, voortaan, van nu af aan, II d. 65, 67, 70, 76. *M. Stoke*, IV, 360, en bleef ligghende *rechte vort.* V, 744, *Rechtevoert.* En zoo ook VI, 599. VIII, 243. Doch IX, 368, *Rechte doe*, aanſtonds zie *Huydec. Rechtevoort* vindt men zeer vaak bij de Tijdgenooten van Onzen Dichter, b. v. *Marnix R. B.* fol. 160, 191, verſo, 197. *Hooft*, *N. H.* bl. 191. *Ged.* 278. *Klioos kraam*, bl. 564. *J. H. Krul*, Wegwijs, bl. 108. — *Rjuechtsgeleerde*, een regtsgeleerde, II d. 104. — *Rjuecht-boetfirddig*, regt boetvaardig, I d. 112. — *Rjuecht-firddig*, regtvaardig, I d. 100. 126, 135, 159, 161, enz. *Rjuecht-firdigheyt*, regtvaardigheid, I d. 141. — *Rjuechte-hân*, de regterhand, I d. 165. *Rjuechter-hân*, I d. 94, 106, 165, 179. *Rjuecht're-hân-grijppe*, I d. 217. *To rjuecht're*,

Rjuecht-mietlig, regtmatig, I d. 141. — *Rjuecht-rÿggende*, regt regelende, ſchikkende, net, proper geregeld, I d. 91. — *Rjuecht-ſaecke*, eene regtszaak, geding, I d. 141. — *Rjuecht-ſtuwns*, regtſtandig, perpendiculair, I d. 207. — *Rjuecht-uwt*, *Rjuecht-uwtte*, opregt, regtuit, regtſchapen, I d. 61, 149, 195, II d. 43. Als Bÿw. regtuit, naar behooren, zonder omwegen, I d. 72. *Kamph. Ps.* bl. 315, *Rechtuyt*, en ongeveynst van zeden. *Huygens*, bl. 148, Door 't listige *Rechtuyt*. — *Rjuecht-war*, de vierſchaar, I d. 191, 202. — 't W-W. *Rjuechten* of *Rjuechtjen*, regten, rigten, vonnisſen, I d. 110, 111, 141, 154, 205, 215, 219. Verl. Tÿd *Rjuechtte*, vonnisde. I d. 117. — *Rjuechtjen*, verrigten, doen, I d. 119. — *Him rjuechtjen*, zich rigten, opbeuren, opſtaan, I d. 96. *Hooft*, *Ged.* bl. 60, wilt *u rechten*. — *Rjuechtjen uwtl' ſtof*, uit het ſtof opbeuren, I d. 154. *Oer eyn rjuechtjen*, over einde rigten, oprigten opbeuren, I d. 151, 169, 201. *Kamph. Ps*, bl. 410, Die het neergekromde *richt*. *Hooft*, *N. H.* bl. 371, Alles met gemak kunnen *richten*. — *Rjuechtens*, regtens, b. v. *Jin rjuechtens billÿckheÿt*, I d. 194. *Rjuechter*, een regter, rigter, I d. 59, 43, 141, 202, II d. 116. Gen. *Rjuechters*, des regters, I d. 60. Meerv. *Rjuechters*, I d. 228. — *Rjuechtre-wer*, regtbank, vierſchaar, I d. 90.

RIVIERE, eene rivier, I d. 156.

ROAF, een roof, I d. 136. — *Roavjen*, rooven, I d. 4, 40, 204. Verled. Tÿd en Deelw. *Roave*, I d. 214. - *Roaver*, een rover, II d. 71, 79, 86. - *Roav'-kloer*, roof-klaauw, I d. 203. Vergel. *Junius* in *Reif*, *Rob.*

ROAFT. roept, I d. 42. Doch *röft*, I d. 231. Dit is uit den Zuidhoek. Zie *Roppen*. *Rom-roftig*, *Luwd-rofte*.

ROAN, liep, I d. 1, 11, 15, 42, 134, 194, 206. - *Rönen*, liepen, II d. 77. - *Roanſtu*, liept gÿ, I d. 4. Deelw. *Roan*, geronnen, II d. 86. - *Ran* leest men ook bÿ *M. Stoke*, VI, 785, Het liep, het *ran*, het jaghede. *Maerl.* I, 257, 54, En *onder ran* eenen Casteel, d. i. berende. I, 280, 10, want daventure hem ſo *jegen ran*. Deelw. *Geronnen*, *Maerl.* I, 529, 26. - *W. Gribb. Brill.* bl. 52, 53, *Roon*. *Bÿdr. van Waſſenb.* I, 152, ook *roon*. Deelw. *Roon*, geloopen, *W. Gribb. Brill.* bl. 41.

ROASTE, de roest, I d. 190. *Bÿdr. van Waſſenb.* I, 144,

Rost, — Het W-W. *Roastjen*, *Roastgjen*, roesten, I d. 46, 81, 89.

ROAZ'NE, reuzen, van eenen reus, II d. 95, een Bijv. N-W. van *Roaze*. *M. Stoke* IX, 738. Dan of hi eenen *Ruſe* verwonne. Alw. in de Uitg. van Alkem. staat *Roſe*. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 299. in Noot. *Huydec.* op *Melis Stoke*, VII, 480, bladz. 33, alw. men *Rese* vindt. *Kiliaan*, *Reuſe*, *Rese*, *Gigas*. *Teuton. Reſe*, *kuyne*, Gygas.

RÓCK, Zie *Himbd-róck*. Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 103. *Junius* in *Rochet*. *W. Gribb*, *Brill.* 81, *Rook.* Bl. 9, *Ræde roock*.

RÓE, eene roede, I d. 119. Verg. *Junius* in *Rod* en *Rood*.

ROEME, de roem I d. 48.

ROER, beroering, beweging; opſchudding, beroerte, I d. 58, 206. *IJn roer ſetten* is in beweging, opſchudding, brengen. Hier voor zegt *Baardt*, bl. 42, En ſtelt het ganſche Land in *roer*. Bl. 55, 't moet alles *in roer*. *In rep en roer stellen*, *Bredero*, 541, 770. *Kamph. S. R.* bl. 155, Of het Land al waar in vree, noch bleeft gij *in roeren*. Dit wordt bl. 156, dus uitgedrukt, evenwel bleeft gij *in onlust*. *Cats*, I, 65, b. In ſtilte — *in roere zijn*. *Kamph. S. R.* IV d. bl. 21, 't Land is *in roeren*. *Ps.* bl 234, uw vijand is *in roeren*. *Heemskerk*, dat de Christen werelt in roeren was, bl. 198. — Verg. ook *Cats* I, 567, a. *Hooft*, *Ged.* bl. 111. Onze Dichter gebruikt ook *ijn roeren*, maar in de beteekenis van *beweging*, werkzaamheid, I d. 57. — *Roeringhe*, *Maerl.* II, 367, 62.

ROEREN, roeren, bewegen; aanroeren, aantasten; ontroeren. Hetzelfde ſchier met *rieren*. Zie *Beroeren*, *Ontroeren*, *Ontrieren*.

ROERE, een ſcheepsroer, gubernaculum, I d. 84, 221. *Kiliaan*, *Roeder*, *roer*, clavus. *Maerl.* II, 200, 92, Alſonder *roeder*. Idem, II, 470, 32, Ne can men tscip beſtieren niet; maer alsemen den ſtorm wiken ſiet, ſo eist tijt, dat men ſla de hant andien *roedere* en ant gewant. Dus genoemd, wegens de gedurige *beweging*.

ROERE, een roer, zeker ſchietgeweer, I d. 62. *Kiliaan*, *Roor*, i. ſengh roer, ſistula ignivoma, ſclopus. *Huygens*, bl. 93, Tot het knarſen van de vijlen op het grove *Blix-*

ROEIJTTER, een ruiter. *Roeyter-ſchaar*, een ruiterbende. I d. 72. Zie *Ruwtter.*

ROLLE, eene rol, partes, II d. 69. *Kiliaan*, *Rol*, perſonae inſcriptio.

RÓLLJEN, rollen, wentelen, I d. 67. Verl. Tijd *Rólle*, I d. 41. Zie *Omrólljen*, *Ruwn-om-rólljen.*

ROM, ROMME, ruim, I d. 65, 72, 102, 136, 208, 224. II d. 51, 55, oer *in romme* tijd, voor een geruimen tijd. *Hooft*, *N. H.* bl. 505, *Ruime tijd.* — Comparat. *Rommer*, II d. 43. — *Roem om 't hart*, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 53. — *Romte*, ruimte, I d. 70, 120, 225, II d. 91. — *Rom-beane*, ruim-baan, I d. 226. — *Rom-mietlig*, ruim-matig, in overvloed, I d. 167. *Rom-mietigheyte*, overvloed, II d. 89. — *Rom-róſtig*, roem-ruchtig, I d. 107, 108. — *Rom-jen*, ruimen, ontruimen, vertrekken; zuiveren, ontledigen, I d. 75, 80, 140, II d. 68. — *Rumen*, *M. Stoke*, VI, 125 ſijn *huus rumen*, d. i. ontruimen. En zoo meermalen. *Maerl.* I, 65, 4, Doe *rumde* hi en ſine liede *ſijn Lant.* — voor *ruim maken*, *Kamph. Ps.* bl. 87, Gij nauwt en *ruijmt* den draad. — voor *weggaan*, Idem 288, maar met de zon haar aanſchijn weer vertoont, *ruijmt* elk, en gaat ten kuijle dien 't bewoont. Bl. 335, Doch uwe wet laat ik uijt 't hart noyt *ruymen.* Bl. 341, uw wet nochtans *ruijmt* niet uit mijn gedacht.

ROMMELJEN, rommelen, I d. 86. *Junius* in *Grumble* en *rumble.*

ROMPE, een romp: de romp des ligchaams, I d. 217. *Junius* in *ropes.* *Bijdr. van Waſſenb* I, 161, *Rump.*

ROPPEN, roepen, I d. 16, 31, 93, 146, 219, 220. II d. 64, 67, 78, 116. Verl. Tijd *Róp*, riep, De *Burkerij* bl. 28. *W. Gribb. Brill.* bl 53 en 80, *Roopen. M. Stoke* VI, 859, volg. Alkm. *Ropen*: *Huijdec. Roepen.* — *Rop*, geroep, I d. 113, 142. — *Junius*, *Roupe.* In den zuidhoek v. Friesl. *Roffen.* Zie *Roft.*

ROSEN, rozen, roſae, I d. 40, 70. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 168, *Rooſe.* *Junius*, *Roſe.*

ROTTJEN, rotten, verrotten, I d. 106.

ROUN IJN 'T BOUN. Zie *Boun.*

ROUWE, rouwe, droefheid, I d. 95, 109. — Berouw, II d. 64, 90. — *Rouwjen*, rouwe bedrijven, rouwklagen, I d. 155.

— *Rouwen*, *Rouwjen* berouwen, berouw hebben, I d. 41, 123. II d. 100.

ROTSE, eene rots, I d. 140, 153, 212, 213, 225. — *Rotshol*, rotshoofd, kruin der rotze, II d. 65. — *Rots-ſteen*, Rotsſteen, I d. 94, 207. *Weiland* houdt dit W. van eenen onzekeren oorſprong. Vermoedelijk is 't met *Ros* voor *rouw*, *ſcherp*, verbonden. *Hooft*, *Ged.* bl. 401, uw ſchichten ſcherp en *ros*. Vergel. *Rouw*, *Ruw*, *Ruif*, *Ruide*, *Roove*. *Kiliaan*, *Rootſe*, *Rotſe*, *Roetſe*, rupes. *Rootſe* ook *Hooft*, *Ged.* bl. 42, 50. *Maerl.* I, 143, 13, *Roetſe*. II, 226, 176, *Roedſe*. II, 295, 43, *Steen-roche*. *Melis Stoke* II, 967, over bosch en over *roche*. Zie ald. *Huijdecoper*. — Het bovengenoemde *Ros*, voor *ſcherp*, heeft voortgebragt *roſſen*, d. i., *ſchuren*, *ſcherp* en *rouw maken*, en dit *roſſen*, wordt ook wel eens *rotſen* of *rotzen*. Zie *Kiliaan* en *Weiland*. ook *rupes*, en ῥωξ, ῥωγὰς ſchijnen er mede in verbindtenis te ſtaan. *Voſſius*, in *Etijmol.* leidt *rupes* af van *rupo*, nu *rumpo*, en ῥωξ, ῥωγὰς van ῥήσσω breken. Nu heeft het denkbeeld van *breken* natuurlijk ten gevolge het denkbeeld van *ruwheid*, *ſteilte*. V. d. ook in 't Latijn *Praeruptus*, ſteil, Verg. ook *Martinius*.

RÓY, rooi, I d. 9, 't Het nin ſchik, in 't *ſet nin róy*. Bl. 27, *it iz nin róy*. — Deze ſpreekmanier vindt men veelmalen bij de Tijdgenooten van onzen Dichter. *Bredero*, bl. 121, *dat waer immers gien roy*. Bl. 415, o dat en is *geen roy*. Bl. 651, Ick mach gaen: 't is *geen roy* hier lang te blijven droomen. *Starter Soetekauw*, Dats ommers *geen roy*. Hier voor heeft men ook *Fly* en *Merk*. *Starter*, *F. L.* bl. 90, a, *Dit het nin fly*. *Baardt*, bl. 27, 't en ſet *geen merck*. Thans zegt men nog: 't *rooit* nin bijt.

RUWCKEN, ruiken, ricken, I d. 163. — *Ruwck-rijk*, welriekend, I d. 175. *Maerl*, II, 296, 64. *Soete roke* Verg. *Clignett.*, *Bijdr.* 299, Noot.

RUWD, de ſchurft, ruide, I d. 48. *Baardt*, *D.* bl. 13, *Ruydigh* en ſchorff. Zie *Weiland* in *Ruidig*, *Waeſenb. Idiot.* in *Ruide*.

RUWG, ruig, I d. 82, 89, 206, 214. *W. Gribb. Brill.* bl. 58. *Rough. Junius*, *Rough. Maerl.* I, 66, 42, deen was ſcone, dander *ru*, van *Eſau*. Idem, II, 473, 3, *Ru* ge-

haer over die lede. V. d. *ruigen*, ruig zijn of worden. *Kamph. S. R.* bl. 464, Het bloempjen dringt ten knoppen uijt, 't geboomte *ruÿgt* van lof. Van hier wederom *Ruigelen*, L-Fr. *ruggeljen*, ſtrooijen, enz. Zie *Waſſenb. Idiot.* in V.

RUWN, RUWNE, rond, I d. 1, 17, 66, 87, 102, 103, 171, II d. 48, 55, 62. *Junius, round. Bijdr.* van *Waſſenb.* I, 155, *ronduit.* — *Ruwnigckheyt*, rondheid, oprechtheid, I d. 92. — *Ruwndaſe*, rondas, rond ſchild, I d. 202. — Zamengeſt. *Ruwn-aerdig*, rondaardig, opregt, geestig, I d. 21. — *Ruwn-inckel*, opregt, II d. 77. — *Rouwneeer-ruwne*, rond-over-rond, kring boven kring, I d. 118. — *Ruwn-om*, rondom, I d. 36, 77, 86, 90, 93, 102, enz. — *Ruwn-om him*, rondom hem, om hem heen, I d. 221. *W. Gribb. Brill.* bl. 67, *roonom.* — *Ruwn-om-heyne*, rondomheen, d. i. rondom, I d. 181. — *Ruwn-om-hinne*, van rondom, aan alle kanten, I d. 172. — *Ruwn-om-rinner*, rondomlooper, (Epithet. ſolis) I d. 56. — *Ruwnom rolljen*, in 't rond omrollen, omwentelen, I d. 156. — *Ruwn-omgoun'* ſinne-eag, I d. 208.

RUWTTER, een ruiter, I d. 174, Meerv. *Ruwtters*, II d. 95. Van *ruiten*, rooven. Doch dit woord *Ruiten*, (*Ruten*) heeft bovendien in Friesl. eene andere beteekenis, en wel die van *ſpreken, sich laten hooren, iets aanroeren;* B. v. Du matte er naet fen *ruwtje* of *ruitje*, niet van ſpreken, geen gerucht van maken. *Kil. Ruyten*, garrire more avium, modulari. *Teuton. Ruytten*, d. i. mijt eynen ſwerde of anderen dijngen enn weijnt gelurjd to maken, vibrare, crispare, coruscare. Vermoedelijk is *Ruten* bij *M. Stoke*, VI, 808, hetzelfde woord: De dat volc doe hoerde *ruten*, hem mogte grouwen al daer ave, hoe ſi *riepen* om haren Grave. Verg. *Huÿdec.* Noot. — Misſchien behoort ook hier toe het voortd. W-W. *Rotelen, (reutelen) Kil.* grunnire, murmurare, murmillare. En, movere, aut quatere cum ſonitu, crepitare. — *Junius* in *Ride* ſchijnt *Ruter* of *Ruyter* af te leiden van *Kide*, A. S. *Ridan.* Al. *Ritan*, ons *rijden;* in welk geval het met *Ridder* hetzelfde zou wezen.

RUWZ, ruisch, geruisch; een roes bedwelming door ſterken drank, om dat dronken lieden doorgaans veel gedruis ma-

ken. Van daar *Bije-ruwz*, I d. 55, 68, voor *bij gieſing, bij den hoop, in groote menigte.* Vergel. *Waaſenb. Idiot.* in *roes*, in *Weidland.*

RUWZJEN, ruiſchen, van de zeegolven, I d. 156. II d. 95, 97. *Ruwz-bruwz-guwzjen*, ruisch-bruis-guiſen of gudſen, I d. 206. Vergel. *Bruining*, Sijnonijm. II. 302. Zie *guwzjen.* — *Ruuſcinge* leest men bij *Maerl.* I. 276, 37. *Ruuſchinge*, II 244, 22; voor *geruisch, gedruisch.*

S.

SABBJEN, ſabben, zoenen, Voorr. XXXI. I d. 29. *Bredero*, bl. 519, Noch prijs ick Giertje, die pleeg mij ſelfs te *ſabben.* Bl. 748, Ick wouwer ſlusjes wat *ſnobbelen*, wat *ſoenen*, wat *ſabben. Tanckb. B. Z.* bl. 27, Lit dat *Sapjen*, de moelſe dogt mij wrammels zeer. *Heemsk. B. A. Sabben* en ſoenen, bl. 166. *Kamph.* gebruikt *Sabbelen*, *S. R.* bl. 445. *Broer Corn. Serm.* II, 120, *Beſibberen, beſabberen.* Van de Schapen zegt *Bredero* bl. 59, De Schaapjes *ſabb'rend* knabb'len het groene grasjen of. Zie *Sobbjen.*

SÆ, eig. zee, vervolg. put, kuil, gat, groeve. Meerv. *Sæîn*, putten, kuilen, II d. 91. Dit *ſæ* of *ſea* kan men gevoeglijk afleiden van *ſea*, den Verl. Tijd van *Sjieden*, ſieden, koken. Zoo dat de *zee* dus van het *koken*, *ſieden* en *bruiſen* der golven zal genoemd zijn. Zie *Dol-ſea, Jerre-ſæ, Minn'-ſæ.* Nog heden is *Sea* en *Sæd* voor een *put* in gebruik. Vergel. *Waaſenb. Idiot.* in *Saad. Junius* in *Sea.*

SAECK, eene zaak, I d. 40, 108. II d. 78, enz. *Sæck*, idem, I d. 214, 228. II d. 50, 69, 87, enz. Meerv. *Saecken*, I d. 6. *Sæcken*, II d. 108, 114, 115. De *Bijdr. van Waaſenb.* hebben het gewone *Saak*, *Saaken.*

SAEUWEN, ſeveren. *Aſegab. Seuw*, ſuccus, ſewer, bl. 193. — *Sewer*, bl. 207. Zie *Beſaeuwen.*

SAEYEN, zijgen, nederzygen, dalen, I d. 175. 207, 226. — Zie *Dol-ſaeyen. Starter F. L.* bl. 129, Daer *Saijden* wij gelijck, daar daalden wij te gelijk neder. *Kiliaan* kent *Sijghen* alleen in de act. beteekenis van *Colare.* En zoo ook

de *Teuton.* behalve dat deze op 't woord *Hoevel* heeft: *Hoevel nederwaert ſijghende*, d. i. afdalende. *Hooft*, *Overdr. N. H.* bl. 100, ſiende achtbaerheijd der Regeeringe aan 't *Sijghen.* Bl. 592, Raakte met een in zwijm, en aen 't *ſijghen. Kamph. Ps.* bl. 22, Zie Trotſer, hoe dijn trotſcheijd *zijgt.* Vergel. *Waſenb. Idiot.* in *Saaien.*

SIEGEN, *Junius* in *ſwag down. Sijghen* komt vaak voor bij *Cats*, ald, I, 23, b. 87, a. 199, b. 258, a. 413, b. enz.

SALM, SALME, zelf, zelve, I d. 25, 26, 30, 36, 43, 51, 52, 62, 71, 84, 87, enz. Zie *Selm. Bijdr. van Waſſenb. Solm*, I, 144, 116, 157, 159, 165. — Zamengeſt. *Salm-diede*, zelf-daad, eigen daad, I d. 112, *Salm-forſmeyts*, zelfvermaak, I d. 209. - *Salm-forrieder*, zelfverrader, I d. 181. - *Salm-glanze*, eigen glans, I d. 116. - *Salm-hert*, eigen hart, I d. 97. - *Salm-ljeachte*, het zelf licht, I d. 217. - *Salm-ljeafde*, de liefde zelf (God) I d. 73. - *Salm-mijldheyt*, de mildheid zelf, (God) I d. 118 - *Salm-naetigheyte*, de nietigheid zelve, I d. 214. - *Salm-nutte*, eigen nut, Ind. 89. - *Salm-oonbiedinge*, aanbieding van zich zelven, II d. 67. - *Salm-pijlle*, zelf een pijl: I d. 30. - *Salm-ſchiente*, eigen ſchoonheid, I d. 95. - *Salm-tins*, eigen-gedachte, I d. 97. - *Salm-willigh*, vrijwillig, I d. 196. II d. 98.

SALVE, de zalf, I d. 125. 228. - *Salvjen*, of *Salfjen*, zalven, w. v. 't Deelw. *Salve*, gezalfd, I d. 138. 190, 227. *Bijdr. van Waſenb.* I, 142, 161, *Salfjen.* Zie *Junius* in *Salf*, *Salve*, *Salme.*

SÂN, zand, I d. 18, 46, 118, 218. II d. 106. *Sânne*, I d. 221. Meerv. *Sannen*, I d. 78.

SÂN, zeven, I d. 171, 182, 215, 221. II d. 113. *Saan*, II d. 11. - *Saun*, II d. 15. In de O F. W. *Saun* en *Sauwen* en *Saeuwen.* - *Sânde*, de zevende, II d. 48, 49. Doch *Saande* en *Saanſte*, II d. 12. - *Santien*, II d. 11. - *Santiende*, II d. 45, 47, 52. Doch *Santienſte*, II d. 13. - *Santig*, II d. 12. *Santigſte*, II d. 13. Zie *Tsantig.* Zamengeſt. *Sân-fâd*, zevenvoudig, I d. 167. - *Sân-reys*, zevenmaal, I d. 102, 110, II d. 62. *Junius*, *Seaven.*

SANG, een zang, gezang. I d. 23, 94, 95, 138, 205. Wat *ſangerig* zij. Zie *Waſenb. Idiot.*

SAP, ſap, vocht van 't mensch. ligchaam, I d. 150. In 't

algem. vocht, I d. 207. - *Zaapen* voor *bevochtigen*. *Kamph. Ps.* bl. 193, Gelijk een lieffelijke regen met laaffelijk gedrop den akker *zaapt* ten zoeten zegen. Bl. 286, God *zaapt* het veld. *Doorzaapen*, *Dezelve*, bl. 178, En d' akkervoorn *doorzaapt*. - *Soppe* gebruikt *Maerl.* II, 33, 39. Dat hi eene *soppe* in watre at. Zie *Soppjen*. *Sappe*, hiet in Friesland het bekende *hang-op* in Holland en eldera.

SARLLE, O WIJLDE SARLLE! Interj. I d. 1. Wat dit *Sarlle* eig. zij, is duister. Het komt mij echter niet onwaarschijnlijk voor, er door te verstaan den *Duivel*, d. i. den menschenplager, die gedurig fart en tergt, aanzoekt ter verleiding, enz. Van het eenvoudige *Sarren* komt het voorsdur. W-W. *Sarrelen*, dat men zeldzaam zal aantreffen. Eens heb ik het maar gevonden, bij *Baardt*, *Ledenst.* bl. 75, Stiep ik eens, of woud niet hooren, *Sarrelt*, scheurt mij om de kop, wie van allen crijcht mij op? *Sarle* zal dan komen van *Sarllen*, contr. voor *Sarreken*. Ter bevestiging van dit gevoelen dient ons eene plaats uit onzen Dichter op bl. 31. Ja bij Gammen! *Wijlde wiermen!* d. i. *wilde* duivels. Zie *Wiermen*.

SâT, zout, sal, I d. 75. V. h. *Sât*, *Sâte*, zout, zoute, I d. 22, 36, 76, 77, 90, 108, 152, 184. *W. Gribb. Brill.* bl. 80, Ja! ayen mey saat! En zoo leest men het Bijv. N-W. ook met *aa*, *Saat*, *Satir*, *Saatst*, II d. 10. - *Sâtigheyte*, zoutigheid, II d. 101. *Junius*, *Salt. Teuton.* en *Kiliaan*, *Salt.* Verg. *Ypey*, *Gesch. der N. T.* bl. 103.

SCHALCK. Zie *Ont-schalckjen*

SCHAED, schaduw, I d. 51, 46, 123, 127, 144, 164, 193. II d. 64, 70. *Junius*, *Shade*, *Shaw. Teuton. Schade*, scheme, umbra. *Kiliaan. Schaede*, *Schaeye* i. Schaeduwe, umbra, *Schawe*. Fland. i. *Schaduwe*, umbra. Vergel. *Clignett*, bl. 30, Noot, en *Waasenb. Idiot.* in *Schad. Melis Stoke*, I, 1109, onder die *Scade* rusten. VII, 1191, En hi vliet als een *Scade*. *Maerl.* II, 173, 35, Dat Pieters *Scade*, als hi lede, up hem quane. - *Baardt D.* bl. 245, waar van de *Schaen* in 't water scheen. *Kamph. Ps.* bl. 159, des Doods verschrikkelijk *Schadden*. Zamengest. *Schaed-schijn*, schaduw-schijn, het schijnsel eener schaduw, I d. 130. - *Schaed-schril*, wegens de schaduw schriklijk, I d.

SCHEAT, Ik ſcheide (van Jo) a te discederem, abirem, I d. 41. Ik *ſchaet uvtte ſchoalle, in 't leeren*, d. i. ophield van ſchoolgaan en leeren, I d. 71. Vergel. *Metis Stoke*, IV, 243, Noot. - *Hij ſchaet*, hij ſcheidt (uit dit leven) II d. 115. - *Hy ſchaet*, hij ſcheide, verdeelde, I d. 187. *Hy ſchaet ſen mij*, hij vertrok van mij, verliet mij, II d. 51. Alles van *Schieden*. Zie ald.

SCHÆCKJEN, ſchaken, vervoeren, II d. 57. Deelw. *Schæcke*, II d. 78. *Junius* in *Check*. Zie *Ont-ſchæckjen*.

SCHAMME, ſchaamte, I d. 97. *Schamme-rea*, ſchaamrood, beſchaamdheid, I d. 183, 202, 222, 231. — *M. Stoke*, VI, 1076, dat dinct mi voer Gode *ſcame*. *Maerlant* I, 225, 29, verwan die menſcelike *Scame*, Idem. II, 442, 65. *Scamenesſe* die es ſere goet. 444, 29, Hets ſcamenesſe, alſe elc bevint. Idem II, 453, 49. En *Scamelheit* es ene dinc te prisene in den Jongeline. *Junius*, *Shame*. In de *Bijdr. van Waſenb.* I, 159, *De ſchimt*. Zie *Scheamte*.

SCHAMJEN, (him) zich ſchamen, I d. 10. II d. 45, 98, 101, Ook de Ouden b. v. *Maerl.* I, 225, 25. Dattem niemen ſoude *Scamen*. *W. Gribb. Brill.* bl. 46, 56, *Schamjen*.

SCHANNE, ſchande, I d. 99, 101, 149, 158, 205. II d. 49, 113. *Junius*, *Shan. Scande*, voor *leed*, *ongelijk*, *nadeel*, gebruikt *Stoke* meermalen, b v. VI, 892, Hi dede ſo grote *ſcande* linen viant. Zamengeſt. *Schanne-dob*, ſchandkuil. I d. 230 — *Schanne-keacke*, ſchandkaak, I d. 147. — *Schanne-paed*, ſchandpad, Grondtekst: ſchadelijke weg, I d. 219. — *Schanne-ſchamme-rea*, ſchandelijke beſchaamdheid, I d. 202. — *Schaane-ſcheamte-rea*, I d. 147. *Schânlijck*, ſchandelijk, II d. 75, 97.

SCHANSSE, een ſchans, bolwerk, verſchanſing, I d. 164. Meerv. *Schanſjen*, I d. 80. *Schanſjen*, ſchanſen; omringen, I d. 173.

SCHAT, een ſchat. I d. 68, 124. *Schat-keamer*, ſchatkamer, II d. 65. *Schat-keam're*, I d. 195. *Scat en miede*, geld en loon, *Maerl.* II, 163, 62.

SCHEA, ſchade, nadeel, I d. 14, 47, 104, 146, 159. II d. 92. *Junius*, *Scathe*. *Aſegab.* bl. 265, *Skatha*. - *Schealeaz*, ſchadeloos, I d. 146. - *Scheadlijcke*, ſchadelijk, II d. 89. Compar. *Scheatljcker*, II d. 65. *Baardt D.* bl. 218 gebruikt *Schaeloos* voor beſchadigd: Dat doet u goet coop-

ſienig Raen, 't geen *Schaeloos* is. Zie *Weiland*. Op der Romeinen manier gebruikt *Stoke*, II, 694, Vergel. 794 *Scade nemen*, detrimentum capere. *Libb. fen A. Ysbr. It ſchaet* her naet.

SCHEALLE. Zie *Weag-ſchealle*.

SCHEAMTE, ſchaamte, I d. 202, 205, II d. 101. *Scheamtme*, I d. 230. — *M. Stoke* VIII. 182, *Scamelheit*, ſchaamte, vrees voor ſchande. Zie ald. *Huydecoper*. — *Scheamts*, der ſchaamte, I d. 147, 205. — *Scheamtleaz*, ſchaamteloos, I d. 129. — *Scheamte-leaz*, I d. 180. — *Scheamte-teken*, teeken der ſchaamte, II d. 71. — *Scemte*, bij *Nodekyn*, *Bilderdijk*, *Taal-* en *D. Verſch.* III, 164.

SCHEAMEL-RUWTTERS, ſchamele Ruiters. *T. K.* ſchamele knechts, II d. 95. *Cats*, I, 579, b, waer krijgt een *ſchamel ruyter* prijs? — *Onſchamel*, dat niet veel voorkomt, (zegt *Weiland*) leest men echter meer dan eens bij *Marnix*, *R. B.* fol. 189, ſeer *onſchamelijk* beſchijten. Fol 224 verſo, De *onſchamele* hoere *Theodora*. Fol. 25, verſo, een *onſchamele* vuijle hoere.

SCHEAMELE, een ſchabel, voetbank, II d. 74, 96. *Junius*, *Shalm.* Zie *Foet-ſcheamele*. Vergel. *Waſſenb.* in *Idot.* *Schammel*, *Weiland* in *Schabel*.

SCHEAN, geſchieden, plaats hebben, I d. 41, 98. II d. 100. Zie *Schien*, *Schijden*.

SCHEAN, ſchuinsch, ſcheef, I d. 87. II d. 94. *fen A. Ysbr.* bl. 63, Fal net, it is der hette *ſchaen*, d. . iets ſchuinsch afloopende. *Hooft*, *Ged.* bl. 147, Een *ſcheven* weg inſlaen.

SCHEAR, eene ſchaar, bende, I d. 72. Zie *Raeytter-ſchear*. *Heer-ſchearne*.

SCHEAT, ſchoot, I d. 50, 164. Verled. Tijd van *Sjietten*. Zie. *Leat*.

SCHEEL, verſchil, geſchil, oneenigheid, I d. 57, 58, 70, 121, 154, II d. 46, 72, 104. Meerv. *Scheelen*, geſchillen, I d. 58. *Kamph. S. R.* bl. 138, En nochtans kan *'t ſchee* 't quaad niet ontquaden. Idem, 27, te groot was mij 't *verſcheel*. *Van der Veen*, Zinneb. bl. 186, 't *verſcheel* v. wel of qualijk te leven. Ib. *Verſcheelen*, verſchillen. *L-R.* van *Wedde*, bl. 10, *Geſchellen* und twisten. Bl. 12, ques-

tien und *geſcheelen*. Vergel. *Waſenb Idiot.* in *Scheel.*

SCHEELEN, verſchillen, I d. 118. *Hooft*, Ged. bl. 397; Elk van elkandren *ſcheelt*, d. i. verſchilt. *Marnix*. *R. B.* fol. 110. ſo vele *ſchilet*: zoo veel verſchilt het, zoo veel ontbreekt er aan. *Alm. van* 1749, bl. 4, As der ien floer of twa mar *ſcheelt* oon de Lânhier, d. i. ontbrak. Bl. 39, Der *ſchielt* fry folle oon: het verſchil tuſſchen beiden is groot. *V. d. Veen*, Zinneb. bl. 526, *verſcheelen* noch krakeelen; geen verſchil noch krakeel hebben. *T. B. Zoon*, bl. 27, Dogs 't kin net *ſcheele*, d. i. nihil interest. Zie *Schijlt.*

SCHEETSCH, verachtelijk, ſmadelijk, kwalijk, trotſchelijk, I d. 94, 133, 164, 227. *Starter*, Boertigh. bl. 8, b. ſij weet haer mongt ſoo pruijts zoo *ſcheets* nu in de pruijm te vlijen. *Bredero* bl. 45, ſmadelick en *ſcheets*, weerbarstig goens en ſuur. Bl. 114, ſie deuſe labbige hoop, die lachender hiel *ſcheets*, om. Bl. 203, Een ijeder ſal mij daar *ſcheets* lachende op aanzien Bl. 342, Met ſulke *ſcheetſe* lippen. Andere Dichters gebruiken hiervoor *Schots*. *J. Krul*, *Amſt. Linde*, bl. 272, Met een ſchamper *ſchots* verwijt. *Kamph. Ps.* bl. 40, Haar tong is trots en *ſchots* van talen. *Hooft*, *Ged.* bl. 123, Dus lang onwaardelijk verſmaadt, en op het *ſchots* bejegent, met de nek, getergt, getreen, getrotst. En bl. 387, Duidt alle werk op 't wrevelst, woord op *'t ſchotst*. *Cats*, I, 535, b. Sprack dikmaels *ſchots* genoeg. Bl. 551, b, O al te *ſchotſen* treck! O wreet, en hert bedrijf! O al te rouwen man! en al te flegen wijf! *Bredero*, 72, *Schotſe* tong, d. i. lastertong. Bl. 152, Den ander *ſchots* belabt, beſchempt. En zoo ook verder bl. 255, 264, *ſchots* en bitter ophaelen. Bl. 265, 425, 444, Ick ſal de bittere ſpijt van *'t ſchotſche* weygeren wreecken. Bl. 504, *ſchots* verweten, Bl. 525, Met ſulcken *ſchotſen* mond ſoo ſmadelijck veragt. Bl. 694, b. *Schots* belpotten, Bl. 756, de trotſche, *ſchotſche* Engelsman. — Al ken ick met geen Engelſche tonge ſpreecken: de Hollanders konnen ook wel wat *ſchotsjes* reden, en daar heb ick oock vrij wat *ſchots* afgeleerd: En dat is voor de *ſchotſen* oock *ſchots* ten besten. Bl. 535, Met een *ſchotſeren* tong een ander lasterlijck ſchelden en ſchennen. Zie *Weiland* in *Schots* en *Schotsch.*

SCHELDJEN, ſchelden, I d. 141, d. i. beſtraffen, berispen.

De Ouden gebruikten *Scalden*, *Scald*, *geſcouden*. Zie Voorbeelden by *Ypey*, *Taalk. Bijdr.* bl. 91. Voeg er bij *Maerl*, I, 137, 59, *Scaldene* die Propheete ons Heren. *Maerl.* II, 444, 51, Hieromme ſal elc hem ſelven *ſcelden*, hem ſelven wroughen en melden. — *Scheld-geluwt*, het ſchelden, de beſtraffing, I d. 165. Verg. *Huydecoper* op *M. S.* I, 103, Noot.

SCHELME, een ſchelm, I d. 34, 167. *Schelmke*, diminut. *W. Gribb. Brill.* bl. 31, 85. *Schelmsch*, ſchelmsch, I d. 202, 225. — *Schelm-diede*, een ſchelmſtuk, II d. 75. — *Schelmheftige*, ſchelmachtige, II d. 75. *Baardt D.* bl. 186, Daer hij misſchien geen uijr geleen, veel *Schellenhaſter* heeft gedeen. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 159. *Schelmachtig. W. Gribb. Brill.* 53. *Schelmachtig.* Ibid. bl. 63. *Schelmerij. Bijdr. van Waſſenb.* I, 156, op het *allerſchelmſte. Alman. van* 1749, bl. 7, Dy my ſa *Schellems* keert.

SCHEPPJEN, ſcheppen, I d. 162. Verl. Tijd *Schiep*. I d. 217. Doch *Scheppe*, I d. 157, 161, 195. — *Schepping*, de ſchepping, II d. 104 — *Schepſel-ſteat*, ſchepſel-ſtaat. I d. 109. De eerſte ſchepſel-ſtaat is hier de ſtaat der regtheid. — *Marnix R. B.* bl. 246 verſo, of hij de wereld wel hadde connen beter *ſchapen* dan hij gedaan heeft? Of hij wel een Vader hadde connen *ſchapen* ſonder kint? — *Ny-ſchepp'ne*, zie ald. *Junius*, *Shape*.

SCHER-LECKEN, ſcharlaken, II d. 92. Vergel. 1 Proeve van O, T. en D. bl. 201.

SCHERME, een ſcherm, beſcherming, I d. 197. *Kamph.* dikmaals *Scherm*, b. v. *Ps.* bl. 341, Gij zijt mijn ſchild, mijn ſchut, mijn *Scherm*. — *Scherm-ſchilde*, ſcherm-ſchild, ſchild ter beſcherming, I d. 145, 202. — Eist daſtu mate houden wilt, altoes houde dinen *Scerem-ſchult* voer dijns vleesch nature ſere, dat di te ſcanden niet en kere, *Maerl.* II, 401, 154. — *Marnix R. B.* fol. 187, onſe troost, onſe *ſchut-ſcherm* ende bewaernisſe.

SCHERN, drek, ſtront, mest, I d. 95. Zie *Fleesk-lust-ſchern*. *Junius*, *ſcarn*. *Aſegab.* bl. 302. *Skern*, mest. — *Schern-dobbe*, mestvaalt, mest-put, I d. 94. — *Schern-ſtirt*, ſtront-ſtaart, vuile ſtaart. Fig Voorr. XXVIII. XXX Nog heeft men in gebruik, *Ruwg-ſcherne*. Verg. *Waſſenb. Idiot.* in

Ruig-ſcherne: *ſchern-buwtsjen*, de uitgedroogde drekhoopen op 't land ſlechten: en 't W-W *Schernjen*, pedere, viſite; cacare. Bij onze Ouden beteekende *ſchern* ook beſpotting, verachting, b. v. *Maerl.* Ic ghae *ter ſcherne* en te ſpotte, *Maerl.* II, 285, 87. Vergel. *Cigguett. Bijdr.* bl. 10. Noot, *Bilderd. T. en D. Verſch.* III, 154. Doch deze laatſte beteekenis in Fig. ontleend van de eerſte. Verg. *Junius* in *Scorn.*

SCHERP, ſcherp, I d. 154. *Junius*, *Sharp. M. Stoke* III, Dat hi *Scarp* is en ſel. Id. X, 789, *Scarper*, en 793, *Scarphedn*, voor ſtreng en ſtrengheid. Zie *Huydecoper.* — *Scherp-ſinnig*, II d. 105. *Scherpjen*, ſcherp maken. I d. 140. Zie *Op-ſcherpjen.*

SCHERREN, ſcheren, II d. 99. *Waſenb. Bijdr.* I, 161, *Scheere. Junius Sheare.* — *Scherrer*, een ſcheerder, I d. 154. — *Scher-mes*, een ſcheermes, I d. 158. — *Scher-wirck*, ſcheerwerk, het ſcheren, I d. 158.

SCHERTTE, de ſchoot, I d. 7, 74, 167. — *Schirtte*, I d. 2, 219. II d. 47. *W. Gribb. Brill.* bl. 67, *Scherte.* Men vindt ſoms bij Onzen Dichter de R overtollig, en ik vrees maar al te zeer, dat ook hier dezelve te veel is. Thans zegt men in Friesl. *Schutte.* En in de *Bijdr. van Waſenb.* I, 164, leest men *Schotte.*

SCHETTEN, geſchoten, I d. 62. Deelw. van *Sjietten.*

SCHET-JEFTSTIJD, de voer-tijd, I d. 52. Verg. *Waſenb. Bijdr.* II, 50.

SCHEIJNEN, ſchenden, I d. 46, 75, 79, 84, 94, 104, 145, 190. Verl. Tijd, *Scheynne*, ſchond, I d. 14, 18, 86, 157. Deelw. *Scheyne*, geſchonden, I d. 32, 115, 133. II d. 97. *Bijdr. van Waſenb.* I, 162, *mén ſchenden*, men verkrachte. Zoo heeft men in *Maerl.* III Aanteek. 32, 36, *geſcent*, als Deelw. — *Scheynelijck*, ſchendig, II d. 218. Zie *On-ſcheynelijck.* — *Scheijneryen*, ſchenderijen, II d. 85. Zie *Striet-ſcheyneryen.*

SCHEIJTSIN en SCHEYZIN, een penning, II d. 4, 11.

SCHICK, ſchik, vergenoegdheid, tevredenheid, I d. 4, 9. II d. 66, 84. — *Schickjen*, ſchikken, ſchikking maken, I d. 196. Verl. Tijd, en Deelw. *Schicke*, geſchikt, I d. 40. — *Schickinge*, ſchikking, I d. 41. — *A. Ysbr. Libb.* bl. 1. *Schiklijk.* Een mooi *ſchiklijke* krijtte, een vrij groote kreits of

omtrek. Ibid. bl. 29, *Schik jaen*, ſatſoen geven.

SCHICHTE, een ſchicht, pijl. I d. 51, II d. 73. *Junius*, *Shaft. Hooft*, *Ged.* 226, In dat gelaet de Min vergiftigt zijne *ſchachten.*

SCHIE, eene ſcheede, ſchêe, I d. 30, 183. *W. Gribb. Brill.* bl. 64, ook *Schie*, *V. d. Veen*, bl. 451. *Maerl.* I, 389, 37, In Gallen trac een wolf daertoe eenen man 't ſwert uten *ſcoe.* Hier uit zou men ſchier opmaken, dat *ſchie* en *ſchoe* elk bekleedſel is, van *ſchoeijen* of *ſcheyen;* doch dat in vervolg van tijd *ſchoe* voor een ſchoeiſel der voeten is gebruikt, terwijl *ſcheide* of *ſcheede* voor een bekleedſel, vooral van ſnijdende of ſtekende werktuigen, is genomen. *Junius* in *Sheath. Waſenb. Idiot. Scheid.* In de O. F. W. vindt men bl. 196, *Schate.* A. S. *Scatha*, vagina.

SCHIEDEN, ſcheiden, afſcheiden, afzonderen; ſcheiden van iemand, zich verwijderen. I d. 40, 41, 66, 117, II d 65, 113, 115, 116. *Schiedjen.* II d. 103. — *Schiedinge*, ſcheiding, I d. 39, 40, 41. II d. 102, 104, 112 — *Schuedmiet-tou*, een ſcheid-meetſnoer, I d. 105. *Clignett*, in *St. Geerden Minne*, vs. 232, Entie vijant *ſchiet* daer af, d. i. de vijand vertrekt, verwijdert zich. *Maerl.* II, 211, 119, Dien was hi gram en dede gebieden, dat ſi wt dien cloester *ſcieden*; zouden of moesten vertrekken, het klooster verlaten. Doch het *act. Maerl.* I, 8, 9, omme dat ſi *ſceden* zonden dag en nacht (van zon en maen.) — Ook *Bredero*, een Amſterdammer Dichter, gebruikt *Schieden* voor *Scheiden*, bl. 123, Ter werelt geen Minnaar in *ſchiede* van een vrouwe. *Kamph. S. R.* bl. 94, Doe Israel, na veel ſlavens, uijt Egijpten *ſchied*, d. i. ſcheidde, vertrok. — In de O. F. W. vindt men *ſcheda* voor *Scheiden*, *onderſcheiden*, herhaalde reizen. Verled. Tijd. Ibid. bl. 13, eerſe van him *ſchate*, d. i. eerſe van hem ſcheiden. Deelw. *Martena*, ann. bl. 69, b. *Schioedt* ende *Schaet* weſa *Gabbema*, *Verh.* v. *L.* bl. 128, *Scioed* ende *ſchat* toe weſan. Idem. 126, *Schaet* ende *wtſeyd.* Doch ook in den Tegenw. Tijd vindt men: Jef di Dekken *een aefte ſchaet*, d. i. *een' licht ſcheidt*, *Gabbema* bl. 51. Vergel. *Wiarda*, Altſr. W. in *Skata*, *Schata*, *ſketha*, ſcheiden. Zie *Schaet. Junius*, *Shedd*

SCHIEN, ſchoon, fraai, I d. 58, 40, 90, 101, 105, 130,

enz. — *Schien*, voegwoord, ſchoon, hoewel, I d. 8, 40, 66, 76, 104, enz. — *Æf-ſchien.* — *Schienſte*, de ſchoonſte, fraaiſte, I d. 13, II d. 47, 70, 76. — *Schien-ſchijns*, ſchoonſchijnend. I d. 159 - *Schiente*, ſchoonte, ſchoonheid, I d. 95, II d. 63. - *Schienheyt*, I d. 20, 111. II d. 67, 71. Meerv. *Schienheijten*, II d. 66, 68, 69, 71.

SCHIEN, geſchieden, I d. 160. II d. 60. Ook *Bredero*, bl. 140, 499. *Geschien*, *Cats*, I, 82 a. *Heemsk* 404.

SCHIEP, een ſchaap en ſchapen, I d 8, 57, 69, 79, 98, 108, 111, 115, 134, 161, 167. - *Schuep*, Meerv. *Schiep*, Genit. *Schieps*, II d. 4, 7, 11. Vergel. hier, vooral met betrekking tot het Meerv., *Clignett*, *Bijdr.* bl. 185, Noot. *Junius*, *Sheep.* - *Schiepke*, ſchaapje, I d. 8, Meerv. *Schiepkes*, I d. 21, 76. - *Schiepe-hoeder*, een ſchaapherder, I d. 136.

SCHIER, ſchier, grijs - *Schiere-krie*, bonte kraai, I d. 11, Verg. *Waſſenb. Idiot.* in *Roek* en *Schier.* - *Schiere wirdden - grijz kat*, Voorr. XXXI.

SCHIER-MOARN, ſchiermorgen, te eeniger tijd. T. K. II d. 106. *Baardt D.* bl. 340, Daer ſelfs dijn Heer, dijn Opperal, *Schiermorgen*, dy beroepen ſal. *Hooft*, *N. H.* bl. 41, ook ſtond dapper te beduchten, dat *ſchier oft morgen*, enz. d. i. van daag of morgen, nu of daarna. Zie *Weiland* in *Schier.* *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 160, Licht dat ghij *ſchier of morgen* - verſmoort in bloed. Bl. 184. Wat raed dan *ſchier* of *morghen.* - *Sciere*, ſchielijk, aanſtonds, mox. *Maerl.* II, 455, 67, Alſe die volgen ſullen *Sciere.* *Weiland*, *Synonym.* I, 56, noemt de afleiding van *ſchier* en *ſchielijk*, onzeker en twijfelachtig. Ik leid het af van *Scheren*, met *Adelung.* *Scheren* is *vliegen*, *zich ras van de eene plaats begeven naar de andere*; zoo komt *gier* van *geren*, enz.

SCHIERRE, eene ſchaar, forſex, II d. 76. A. S. *Skœr*, *Scer.* *Afegab.* bl. 160, *Sker.* *Junius*, *Cats*, coll. *Share.* van *Scheren.*

SCHIJDEN, geſchieden, voorvallen, plaats hebben, gebeuren, I d. 12, 19. 102, 174. II d. 52, 54, 68. 92, 108, 109, 110. *It ſchijd' den ſo 't wol*, 't ga dan zoo 't wil. Verl. Tijd *ſchijdde*, Deelw. *Schijd.* - *Schijdenisſe*, geſchiedenis, I d. 94. II, 66. Ook de Ridder *Hooft*, ge-

bruikt *Schiedenis*, *Ged.* bl. 398. - *Schijd-boeck*, geſchied-boek, II d. 43. — *Schijdmiſſe-ſchrieuwer* een geſchied-ſchrijver, II d. 104. - *Schyd-ſchrieuwer*, II d. 96. — *Schijd-ſchrieuw-ampt*, geſchiedſchrijvers ambt, I d. 89. Het Deelwoord *Schied* vindt men met *ie* voor *ij* eens, I d. 166, vermoedelijk om 't Rijm. — *Hooft* en anderen gebruiken *Schieden*, voor *geſchieden*, b. v. *Ged.* bl 112. Zie *Schean*, *Schien*. De Dichter heeft een naauwkeurig onderſcheid gemaakt tusſchen dit *ſchijden*, geſchieden, en *ſchieden*, ſcheiden.

SCHIJLT, verſchilt, I d. 34. *Junius*, *Scill.* Zie *Scheel.*

SCHIJN, de ſchijn; gedaante; voorwendſel, I d. 26, 46, 104. (Az 't neyst ijn ſchijn iz, cum proxime apparet. Cf. *Teuton.* Voorr. XLI.) II d. 65. 74, 77. — *Schijne*, idem, I d. 193, 222, II d. 90. — *Schijnen*, ſchijnen, blinken, glinſteren, I d. 12, 46, 65, 91, II d. 88, 91, 96, 97, ſchijnne, ſcheen.) 102. — *Schijnte*, glans, ſchijnſel, I d. 219. — *Schijns'le*, II d. 110. Zamengelt. *Schijn-aet*, in ſchijn iets, I d. 214. *'t ſchijn-groot*, *Kamph. Ps.* bl. 325 — *Schijn-blierheyt*, ſchijnvreugd, II d. 71. — *Schijn-frouwminsche*, in ſchijn of uiterlijke gedaante een vrouwsperſoon, II d. 65. — *Schijn-ljeaſde*, ſchijn-liefde, I d. 14. *Schijn-ljeaſlijck*, ſchijn-lieflijk, II d. 74. — *Schijn-schien*, ſchijn-ſchoon, I d. 130.

SCHIJP, een ſchip, I d. 60, 76, 78, 208. Zie *Schip*. *Junius*, *Slup* en *Skift* *Teutonista*, *Scheep* Gen. *Schijps*, I d. 75. — *Schijp-fearte*, ſcheepvaart, II d. 109. — *Schijp-ljue*, Schippers, II d. 85. T. K. *Schip-lieden*. *Teuton.* *Scheepman*. *Maerl.* *Scipliede*, II, 225, 155. *Scipmanne*, idem, 16. vs. 161.

SCHILLE, de ſchil, de bast, II d. 111. — *Schille*, *Schillce*, II d. 10. *Junius*, *Shale*, *Shell.*

SCHILLEN, zullen, hulpw. I d. 2, 30, 40, 41, 42, 43. enz. Zie *Sillen*. De vervoeging is deze: *Ik schil*, *y schille* of *du schilte*, *hy schil*. Meerv. *wy*, *jiemme*, *jæ schille*. Verled. Tijd: *Ik ſchoe*, *y schoene*, of *du schoeste*, *hy schoe*. — *Schoene*. Zie verder de *Inleiding*. Eig. *moeten*, *schuldig zijn*.

SCHILD, ſchuld. I d. 12, 13, 14, 133. II d. 54. — *Schildig*, ſchuldig. II d. 70, 77. — *Schild-æſcher*, een ſchuld-

Schuldner, een ſchuldenaar, II d. 51. — Zie *Onschild. Junius*, *Shield.* In de *Bijdr. van Wassenb.* I, 142, *Schiold*, en *Schioldner.* Bl. 168, *Sjold.*

SCHILD, een ſchild, clipeus, I d. 104, 121, 122.

SCHILDERJEN, ſchilderen, malen, I d. 101. II d. 64, 108. *Schilderjende*, Voorr. XXXI. *Schilderye*, eene ſchilderij, I d. 68, 69. Verl. Tijd en Deelw. *Schildere*; *Bijdr. van Wassenb.* I, 160, *Schilderde*, geſchilderde.

SCHINCKJEN, ſchenken, mildelijk geven, I d. 162, 229, II d. 99. — *Schinck*, een geſchenk, vereering, I d. 104. — *Schinckadje*, een ſchenkadie, geſchenk, II d. 44. — Meer gebruikelijk is *Schinssen*, I d. 8, 55, 71, 73, 117, 122, 151, 173, 192, 231. Verled. Tijd *Schinste*, ſchonk, II d. 81. Deelw. *Schinst*, geſchonken, II d. 95. — *Bijdr. van Wasſenb.* I, 164, *wei schijnken.* Deelw. *Schunken*, I 158. Zamengeſt. *Schins-jeſten*, geſchenken, II d. 92. — Maar in de beteekenis van *inschenken*, fundere, infundere, promere, vindt men het woord bij onzen Dichter niet; maar elders, b. v. *Broer Corn. Serm.* II, 463. *schinken ende drincken. Tanckb. B. Z.* bl. 8. Hij *schinkt* het glas fol. Kort daarna: *Schink* jer gauw ien glas wijn ijn. In deze beteekenis vindt men het Imperf. *Seincte* bij *Maerl.* I, 334, 13, Alexander *Seincte* die een; die ander proevede. Wegens de vereeniging dezer beteekenisſen vergel. men *Bruining* ſynonym. II, 29. V. b. beteekent dan *Propijne* (van propinare) ook een *geschenk* of *voorafgeschenk.* Zie onder anderen *Martena*, ann. bl. 8, 9. — wegens *Schinke*, een ham, zie bij *Schonck.*

SCHIP, een ſchip, I d. 45, 42, 43. II d. 73, 75, 82, 102. Meerv. *Schippen*, II d. 82. *Schippe* een ſchip, II d. 91. — *Schipper*, nauta, II d. 116. — *Schip-breck*, ſchipbreuk, I d. 42. II d. 91. 116. *Junius. Shipwrack.* Meerv. *Schipbreckingen*, ſchipbreuken, II d. 86, 90. *Maerlant*, II, 342, 23. *Scepe.* Het verkleinw. *Scepelkijn*, idem, II, 341, 16. Idem, II, 349, 7, *scepeden en voeren*, navigabant. Zie *Schyp.*

SCHIRD, een ſchard, een ſcheur, I d. 57. *Junius*, *Shardes*, *Scarr*, *Shord.* — *Schurdtje*, diminut. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 49. Vergel. *Wasſenb. Idiot.* in *Scarde.* — Van hier het W-W *Scharden* of *ſchaarden. Klioos Kraam*, bl. 119,

(*Gabbema*) Geen Pars, geen Parth, geen Turk of Moor zou *ſchaarde* meer zijn ſtaale degen. Tegenw. zegt men *Schurd*. Staat in verbindtenis met *Schoerren*. Zie ald.

SCHOAFTJEN, ſchoften, den arbeid ſtaken, ten einde te gaan eten of drinken (van Werklieden) voorts fig. rusten, ophouden, H d. 105, *Buwtte ſchoaftjen æf op-hâden* Zie *Schéftjen*, intermittere paulisper laborem, ut nox cibo potuve recreatus, integer ad laborem redeat.

SCHOAFTJEN, dragen, torſchen, eig. op de ſchouders, H d. 95. Van *Schófte*. Zie ald.

SCHOAGJEN, ſchouwen, beſchouwen, aanzien. I d. 85, 93, 196. Misſchien hetzelfde met ons *Schooïen*. *Jun. Shew*, *Show*. de G en W verwisſeld, gelijk in *boagjen*, *kaauwen*.

SCHOAIJEN, ſchooïen, ſchikken, vijen, I d. 102. Verg. *Weiland* in *Verſchooïen*.

SCHOALLE, eene ſchool, I d. 69, 71, II d. 110. *Ynne ſchoelen in oppe ſtrieten*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 140. — *Schoalle-maester*. een ſchoolmeester, II d. 87. Voorts beteekent het ook elke bijeenvergaderde hoop. — *W. Gribb. Brill.* 59, heeft *Scholle* en *ſcholſeynten*. Beter leest men in de *T. B. Z.* bl. 15, de Franſche *ſchoalle*.

SCHOALLJEN, zamenſchoren, zich vereenigen tot een grooten hoop, I d. 227. Zie *Schôlen*.

SCHOAN-SOON, ſchoonzoon, gener, I d. 37. Verg. *Bilderdijd*, *T.* en *D. Verſch.* III, 27.

SCHOARJEN, leunen, ſchoren, ergens tegen aan leunen, I d. 55. In deze beteekenis is het woord nog zeer bekend. — *Junius*, *Shore*. fulcrum. *Kiliaan*, *Schoore*, fulcimen, *Schooren*, fulcire. — In de beteekenis van *tegenwerking*, *onwilligheid*, en tegenſtand is het bij *Hooft*, *Ged.* bl. 270, door wederſtand en *Schooren*. Voor *Talmen*, *dralen*, is het ook bekend. Vergel. *Waſſenb. Bijdr.* II, 39. Vooral is deze beteekenis in *Schoorvoeten*, wanneer men de voeten te ſchoor zettende, zich niet ligt laat overhalen, maar langzaam ergens toe komt. Zie *Weiland*. Deze 2 laatſte beteekenisſen loopen bijna in één, want het te ſchoor zetten der beenen duidt *onwilligheid*, *tegenſtand*, en *talmery* te gelijk aan.

SCHOASCHJEN, zich in de zon bakeren, apricari, I d. 7. *Baardt*, *D.* bl. 80. Men *bakert* zich wat in de zon. *Jun.*

in addend. *Bask in the ſun*, apricari. Een oud en veel beteekenend woord, waarvan ik echter de herkomst niet weet.

SCHOBBJEN. *Ten Kate* houdt *Schobben* voor *Schrobben* en *Schurken*, en past dit toe op haveloos volk. Zie *Weiland*. Van hier in *Friesl.* nog zeer bekend *Schobsch* voor *ongehavend*, *ſlordig*, *vuil*, *ſlecht gekleed*, enz. Vermits nu zulke verwaarloosde menſchen, dikmaals met de ledige maag loopen, en niet veel voor den neus krijgen, kunnen ze, wanneer hun wat ſmakelijks voorkomt, geweldig eten en zeer veel te lijf ſlaan. V. h. bij onzen Dichter. *Schobſche ijtgrægte*, alles verſlindende eetgraagte, ſterke honger (van de jonge leeuwen) I d. 203. In *W. Gribb. Brill.* vindt men het W-W. *Schobbjen*, bl. 91, In hij *ſchobbe* jitte wol fijf of ſegs baargemargen ijne eers, d. i. hij ſloeg te lijf, at ze gulzig op. Zie *Op-ſchobbjen*. *Baardt D.* bl. 6, gebruikt *Schobbig*, voor *ſlecht*, *ruw*, b. v. Om dattet bij velen, diverſche malen, naar mijne eerſte Editie, ſeer incorrectelijk, *Schobbig*, ende lasterlijk is nagebootst ende uijtgegeven." Dit volkje is meestal zonder opvoeding, ongemanierd, lomp, ſchurkachtig, enz. Dus is *Schobbe* bij *Kiliaan*, ſcurra. En bij *Heemskerk B. A.* bl. 55, vindt men *eerlooſe ſchobben* en *ſchavuyten* vereenigd. Dezen is ook geen gras voor den mond gewaſſen, zoo dat zij allerlei ruwe taal uitſlaan, lasteren, ſchelden en ſchimpen; V. d. *Schobben*, *Schoppen*, conviciari, cavillari, bij *Kiliaan*. Vergel. *Junius* in *Scoff.* *Ten Kate* brengt het niet ongepast tot *Schuiven*, wijl zulk Volk al ſchurkende hunne plunjes zoo over elkander *ſchuift* en *ſchuurt*, als de visſchen hunne ſchubben.

SCHOK-SLOCK, ſchok-ſlok, d. i. al ſchokkende en ſlokkende, I d. i. 66. Want *Schokken*, beteekent, onder anderen, *ook gulzig eten*, *ſchrokken*. *Broer Corn. Serm.* I. 160. ſoo gaat hij met de groote Geuſen en Geuſinnen ſitten *ſchokken* en *brocken*, en ſijnen balch vullen. Zoo ook Ib. bl. 199. Bl. 221, Al verlekt, al *verſchockt*, al *verbrockt* II d. bl. 45, Bij hoeren en boeven *ſchrocken* en *brocken*, kuſſen en lekken. — *Schokken* is ook hetzelfde met *sjokken*. Zie *Weiland*, *Omsjokken*, omloopen *Hooft*, *Ged.* bl. 366, Hij komt te paerd' *aenſchokken*. *N. H.* bl. 536, *Schokkende* de dingen op dezen draf. In *Friesl.* hoort men ſoms van een drentelaar, *Dat giet mey him sjok-sjok.*

SCHODDE, *Kiliaan Schudde*, homo vilis, ignavus. Zie *Aant.* op *W. Gribb. Brill.* bl. 2. — Dezelfde *Kiliaan* vertaalt het vervolgens door mendicus, furcifer, en zoo verre is het een ſcheldwoord, dat bij velen zoo gevonden wordt. B. v. Bij *Hooft*, *N. H.* bl. 2 *Schudden* en *Schalcken.* Bl. 152, twee of drie *ſchudden*, alle ziende naar den mond van Vargas. Bl. 460, zulk een ſchuim van *ſchudden.* Bl. 437, *Schud*, verrader, ik wil uw groeten niet. *Bredero* bl. 563, Een deel geſpuijs van fielen; *ſchudden*, wespen — onſchamel geboeft. Voorts bl. 344, o *ſchudde!* bl. 552, T' wijl den eenen ſchud' laet op den ander ſlaen, ſoo komt de ſorg en 't werk vast op het heerſchop aen. *Broer Corn. Serm.* I, 75, Fijlten, *ſchudden*, blijters, deugnieten, enz. Bl. 89, Leelijcke Fijlten, vuijle *ſchudden*, ende enckel verloopen rabbouwen, deugnieten en beurſeſnijders. Zoo ook Bl. 97, 100, 116, 120, 196, 296, enz. Bij onzen Dichter komt het driemaal voor, I d. 210, *Schodd'*, reijeger. Jan raeb en ſijn maet, Bl. 220, *Meye oer-ſpil'-ſchodde* in ſchomme eyndeelje s' 't ſuwli'. Meerv. *Schodden*. I d. 102, wenneer ſe 't ſchom dear ſnoadlle *ſchodden* ſchoaye op 't kesſen ſen lânz heagte ſleat, ijn eer. *Scheuck* is bijna hetzelfde, *Baardt* Ledenſt. bl. 93, Deugenieten, hoeren, *Scheucken. Schudden*, *Scheuken* en *Schobben* komen in het hoofddenkbeeld (*Schrobben* en *Schurken*) volkomen overeen.

SCHODDJEN, ſchudden, bewegen, Bedr. I d. 77. Du *ſchoddeste* holle in plommen, en bl. 167, Zie *Oer-ſchodjen.* Doch meest al vindt men het onzijdig en met *Trillen*, *ljealilljen*, *Schromjen*, *touterweagjen*, vereenigd, b. v. I d. 77, 144, 156, 210. II d. 85, 112. Verled. Tijd, *Ick ſchodde*, I d. 130. — *Schod-sjochtme*, de ſchud-ziekte, d. i. de *Koorts*, II d. 104. Zie *Kjeald-sjochtme.* — In 't *Lubben jen A. Ysbr.* vindt men bl. 76, Hoe *ſchodholle* master ſa, is 't geſaarlijk?

SCHOE, zou, Verl. Tijd van *Schillen*, I d. 1, 2, 3, 7, 8, 16, 18, 30, enz. Zie *Soe.*

SCHOERRE, een ſchuur, horreum, I d. 6, 66. *Schoerredoar*, de ſchuur-deur, I d. 11. Meerv. *Schoerren. Bijdr. van Waſenb.* I, 144. — *Schuur*, II d. 5.

SCHOERREN, ſcheuren, rukken, plukken; verſcheuren, Voorr. XXXII. I d. 61, 78, 94, 96, 131, 145, 174, 197, 201, 227. Verled. Tijd. *Schoerde*. I d. 180. Deelw. *Schoerd.*

I d. 203, 204. *W. Gribb. Brill.* bl. 40, - to ploytſe in te *ſchuwre. Bijdr. van Waſenb.* I, 162, *verſchurrende — Schurden*, gelcheurd, Deelw. *Maerl.* II, 344. 32, *midden ontwee ſchoren*, d. i. van een ſcheuren, dirumpi. Id. Ibid. 422, 15. Negeen ſtorem mach lange ſtaen ſo die zeebaren hoger gaen en vrefelikere *Schuren*, ſo ſi onlanghere geduren, I, 186, 59, ſo dat hi hem wonden dede, *Scoren* en gheſelen mede. vs. 63, *Ent ſcuurde* ſine cledere. I, 152, 61 Datet van boven neder *ſeuerde*. II d. 551, 22, *En ſeorde* ſijn cleet. Zoo ook I, 335 bov. I, 420, bov. *M. Stoke*, VI, 528, Es de vreenseap al *geſcoert. Glignett, Bijdr.* bl. 17, Die wolf ſloech te ſtucken *en ſooert*, d. i. ſcheurde het lam. — *Stoke*, VII, 69. Een *donre ſcuere. Kil. donder-schore*, fulgur, vis tonitrui. Fr. *Tongre-fleag. Junius, Showes*, imber, een regen-ſcheur. Verg. *Waſenb. Idiot.* in *Schoer.* — *Schoerring* gebruikt G. J. voor *Scheurnig oproer. oneenigheid*, I d. 62. *Huijgens*, bl. 94, ſchande, *ſcheuringh*, hoon en ſpijt *Hooft, Ged.* bl. 187, En twist, en quaedt vermoen, jae *ſcheuring*, oproer, krijg. Vergel. *Junius* in *Scoure, Scarr* en *Score*. Zamengeſt. *Schoer-sjeack*, ſcheur-ziek, verſcheurend, wreed, I d. 204. — *Schoer-sjeack'. neijss'-kloer'-poot*, verſcheurende nagel-klaau-te-poot, d. i. kortaf, een verſcheurende klaauw, I d. 223.

SCHÔFTE. een ſchoft, ſchouder, I d. 91. — *Schôfte-bledden*, de ſchonderbladen, II d. 106.

SCHÔFTJEN, poozen, rusten, ſchoften, I d. 112, II d. 53. Zie *Schoaftjen.*

SCHÔLEN, ſcholen, te zamen zich bijeenvergaderen, I d. 11, Zie *Schoaltjen. Scole*, een ſchool, hoop, troep, *Maerl.* I, 372, 26. *Schôlen*, voor *Schoallen* ſchijnt uit den zuidhoek herkomstig. Verg. *Junius, Stoal.*

SCHOLPERJEN, ſcholperen, d. i. zacht klotſen, zich bewegen, ſchommelen, ſtroomen, (van vochten) I d. 4, 207, *'t Rinwiet-dat scholp're streamm't*, het vlietend nat, dat babbelende ſtroomt. V. d. *Schölperig*, b. v. *'t scholp'rig sât*, het golvend pekel-nat. Het is een voortd. W-W. van *Scholpen*, door *Kiliaan* vertaald *pultare*. Het zamengeſt. *Overscholpen*, vindt men bij *Kamph. Ps.* 286, En om voortaan de wat'ren (als weleer) het ganseh bevang des aardenkloots niet meer met haren vloed te laten *overscholpen*, d. i.

te laten overſtroomen, overvloeijen. Zie *Oer-kolpjen.* Verg. *Waſenb. Idiot.* in *Scholperen.*

SCHOM, ſchuim, I d. 77, 78, het zee-ſchuim. Fig. het ſchuim van 't volk, fex populi, I d. 97, 102. 136, 145. — *Schomme*, zee-ſchuim, het ſchuimend zeewater, I d. 90. Schuim van volk, I d. 155, 220. *Libb. fen A. Ysbr*, bl. 43. *It ſchoem ſtoe har op dy bek. Junius*, *Scumm. Kiliaan*, *Schuijm*, in onderſcheidene beteekenisſen. — *Schomjen*, ſchuimen, de zee zuiveren van zeerovers, I d. 75. *Kamph. Ps.* bl. 26, Die 't heylige erve *ſchuijmt* van 't Heidensch volk, d. i. zuivert, ontdoet. Idem *S. R.* bl. 181, wordt dikmaals Gods gemeent *geſchuijmd* van vele argernisſen. Eens vindt men het eigenl. II d. 78, *ſchomjende*, ſeu wreck-hiettene, ſchuimende van wraaklust. Zie *Af-ſchomjen. Maerl.* II, 378, 32, Afbreken, en *ontſaumen*, d. i. van 't ſchuim ontdoen, van 't overtollige kwaad ontlasten (ziende op der Joden oude kerkgebruiken.) — *Schomjer* een ſchuimer, zeeſchuimer, fig. een roover, I d. 203. Zamengeſt. *Schom-ſchien*, van ſchuim gezuiverd, louter, I d. 102. — *Schom-tosch'*, bijw. met het ſchuim op de tanden, I d. 210. — *Schom-wetter*, ſchuimend water, I d. 153. — *Schom-woel-wiette*, het ſchuimend, woelend zeewater, I d. 156. — *Wrâd-ſchomme.* Zie ald. Men noemt het in *Friesland* ook. *Broes*, *Kiliaan*, *Bruys*, *Holl.* i. *Schuym*, ſpuma. Zie ook *Kiliaan* in *Schom.*

SCHOMAKKER, een ſchoemaker, II d. 4.

SCHONCK, SCHONCKE, een ſchonk, ſchenkel, been, I d. 1, 66, 112, 149, 211, 227, 229. II d. 106. Meerv. *Schoncken*, I d. 4, 51, 57, 193, II d. 93, 95. — *Schonckjen*, gaan, voortgaan, vorderen, I d. 174. — Hier toe behoort *Schincke*, een ham. *V. d. Veen*, bl. 292, een *ſchink*, of ham, of hesp, of ſpek, of varkes vleijs. *Kiliaan*, *Schenckel*, ſchencke van 't vercken, perna. Vergel. *Waſenb. Idiot.* in *Schinke. Jun. Schank. J. v. d. Veen* bl. 503, *Weſtphaalſe ſchinken.*

SCHORTEN, ſchorten, ſchelen, gebreken, haperen, I d. 4, 42, 66. *W. Gribb. Brill.* bl. 74, *Neat ſolle ſchorte.* Bl. 86, Het *ſchortit*, wat ongelleldheid heeft het kind? ook bl. 88. *Junius Short.* — *Schorting*, hapering, verſchil, onee-

nigheid, I d. 58, *Schortting*. moeijte in ſcheelen. *Schortinge*, idem, II d. 104, *Schorttinge* in *Scheel. V. d. Veen, Raets.* bl. 69, ſij ſoecken waer dat is de *Schortingh.* — *J. II. Krul. Toneelsp. v. Diana*, bl. 18. Wat is *de ſchorting* doch? wat verhindert zulks. *Schorten*, voor verhinderen. beletten, weerhouden is bekend, en in Friesl. zeer gebruikelijk, b. v. *dat ſchort ik.* Als mede *op-ſchorten*, voor uitſtellen. verſchuiven, enz, Zie *Weiland.*

SCHOUDER, een ſchouder, II d. 4. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 167, *Scholder.*

SCHOUWJEN. Zie *Oon-ſchouwjen. Junius, Shew, Show.*

SCHOUWNE, een ſchoof, een garve, I d. 230. A. S. *Schæf, Scheaf.* Dit laatſte vooral is in Friesl. zeer gebruikelijk. Verg. *Junius* in *Sheaf* of *Corn.*

SCHRAEPJEN, ſchrapen, bij een brengen, inzamelen, I d. 57, 66. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 157, mei rapen en *ſchrapen*, bij en korm te kreen. *Junius, Scrape.* In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 26 leest men: Men *ſchript* en ſparret, dat men 't hette bij ien hâdt, hast kloeker as men ken. *W. Gribb. Brill.* bl. 66, De muwle to *ſchraabje. Gœrſpr. ſen W. en Tj.* bl. 8, jo weerd', her as in man, mey *Schraebjen* en mey bijtin. V. d, *Schrabſel*, in de *Burk.* bl. 28. — *Schraep*, bijw. Hy ſpijllet *raep in ſchraep*, I d. 97. Bij de Ouden vindt men ook *Schraven.* Vergel. *Clignett, Bijdr.* 336, Noot. — Hier mede heeft veel verwandschap het in *Friesl.* zeer gebruikelijke *Schreppen*, in *Reppen* en *Schreppen*; *Schreppen* en *Schoerren.* En misſchien moet ook wel *ſchrept*, voor *ſchript* in 't *Libb. ſen A. Y.* gelezen worden. — Ook *To ſchrep ſette. T' ſchrap raaken, Hooft, N. H.* bl. 305. *Schrap ſteen, Bijdr. van Waſſenb.* I, 156. En *ſchrap* te *ſteunen* ſulcken kraek. *Sib. van Grieth.* in *Klioos Kr.* bl. 15. Altijd *ſchrep* en *ijn forwar ſtean*, onze Dichter, II d. 88, ſchrap en pal ſtaan. Verg. *Waſſenb. Idiot.* in *Schreppen.* — Voorts beteekent *Schrap*, eigenl. een *ſtreep, Kamph. Ps.* bl. 508, Haar naam krijg' in 't gedenk *een ſchrap*, d. i. overdr. worde *doorgehaald*, uitgewischt, inducatur. Zie *Weiland.*

SCHREAG, ſchraag. bekrompen, ſchaarsch, Bijv. N-W. I d. 66. Zie *Waſſenb. Idiot.* in *Schraag*, & wegens de afleiding des woords *Weiland.*

SCHREAL, SCHREALLE, ſchraal, dun, rank, tenger, I d. 132, 167. De *ſchrale* Dood, *Baardt*, *D.* bl. 13.

SCHREAUW, hij ſchreef. Verl. Tijd van *ſchrieuwen*. *Schreauwn*, Deelw. Zie *Schrieuwen*.

SCHREP, ſchrap, pal, II d. 88. Zie *Schraepjen*.

SCHRICK, de ſchrik, verbazing, ontroering, I d. 113. — *Schrickjen*, beven, ontſtellen, door ſchrik bevangen worden, I d. 62, 196, 208. — *Schricklijck*, ſchrikkelijk, vervaarlijk, Bijv. N-W. I d. 44. *Hooft*, *Ged.* Bl. 294, *Mij ſchrikt.* — *Schrik roppe*, een zeer gebr. ſpreekmanier in Friesl. voor, *den meester ſpelen*, *voor baas opſlaan*. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 30. — De eerſte beteekenis van dit woord ſchijnt te zijn *verwijden*, *wijd uit een zetten*, *verwijderen*. Zoo beteekent dan *verſchrikken*, iemand uit zijne plaats doen gaan; zich verwijderen, enz. — *Schrikken* is bij *Kiliaan*, met wijde ſchreden gaan, late divaricatis pedibus currere. Verg. *Cligneti*, *Bijdr.* bl. 103, Noot. Aanverwanten zijn met invoeging der N, *Schranken*, *Schrinken*. — *Zich uitzetten*, *verwijderen*, *bewegen*, beteekent het bij *Kamph. Ps.* 65, zoo dat 'et heen noch weer mag *ſchrikken*. Bl. 285, Een vasten ſtand, daar uijt zij nooit mag *ſchrikken*. Doch deeze beteekenis is ſlechts de onzijd. of wederk. van de eerſte en grondbeteekenis. Ter bevestiging van het voorenſtaande dient eene plaats uit onzen Dichter, I d. 62, Mar ſtiet alljck in klippe, æſ getten moer-wirck, dat wjckt nog *ſchrickt* foar ſtoarm nog ſwiere ſleag. V. *Junius*, in *Shrike*. Men vergelijke het Lat. woord *abhorrere*.

SCHRIEUWEN, ſchrijven, Id. 73, 231. II d 47, 43, 50, 51, 52, 55, 68, enz. De vervoeging is deze: *Ick ſchrieuw*, II d. 54. — *Schreauw*, II d. 67. — *Schreauwn*, II d. 45, 46, 49, 59. In de *Bijdr. v. Wasſenb.* I, 157, leest men *Schreud* voor *Schrieuwd*, geſchreven. In *W. Gribb. Brill.* bl. 28, *Schreon*. In de O F. W. heeft men *Schrijuuen*, en *Scriwa*. — *Screef* — *Scrioen*, *Scrioun*, *Screuen*, enz. *Martena*, Ann. bl. 69, b. *Schrijaeuw*, Verl. Tijd. *Gabbema*, Verh. v. L. *Schrijon*, *Scriown*, enz. Voorts *Schrieuwer*, ſchrijver, *Gabb.* — *Scrift*, ſchrift, geſchrift; *Schrifta*, ſcriften. O. F. W. Thans zegt men *Schrift*. *T. B. Zoon* bl. 5, Oon 't *Schruft* en de hân ta ſjen. — *Geſchrichte*, *Maerl.* II, 175, 28. — *Baardt*

rye, geſchrÿf, ſchrijven, II d. 43. *Schrieuwinge*, II d. 44, 46, 47, 48, 51, enz. — *Schrieuw-in-druwck-heerne*, Bijv. Naamw. van heeren ſchrijver en drukker, I d. 91.

SCHRILLJEN, ſchrillen, ſchrikkelen, ſchrikken, I d. 145. II d. 108, 115. Dat dit dit woord is zamengetrokken uit *Schrikkelen*, ziet elk. Verg. *Waſenb. Idiot* in *Schruttel*: welk woord hiertoe ook behoort, en in dagelijkſch gebruik is.

SCHROEY-MIJP-TANGE, een gloeijende nijptang, I d. 101.

SCHROL, beſpotting, beſchimping, I d. 99. *Schrollen*, hekelen, onvergenoegd bedillen, *J. v. d. Veen*, bl. 303, En ſoo daar yemant *ſchrolt*, die hierin is 't onvreden, die breng hem Ipek in 't moes, enz. — *Schrol* voor *dolheid*, *krankzinnigheid*. Idem, zinneb. bl. 27, Dan komt de *kop op ſchrol*, en drinckt hem wol en dol. Idem bl. 401, O wat *ſchrale ſchreeuw en ſchrol*, ſey de Paep, en ſchoor het vercken: veel gerucht en weynig wol.

SCHROMMEN, ſchromen, vreezen, I d. 228, II d. 85, 86, 108, 115. — *Schromme*, ſchroom, vrees, I d. 167. Staat in verbindtenis met *Schrompen*, *Schrompelen*, en is eigenl. dus in de eerſte beteekenis *in een krimpen*, *zich zamentrekken*; het welk op de vrees is toegepast. Verg. *Weiland* in *Schrompe*. — *Verſchrimpen* gebruikt *Kamph.* bijna in dezelfde beteekenis, *Ps.* bl. 337, Ik voel door druk mijns levens krachten *krimpen*: gelijk een leer, omtrent het vuur gelejt, door kracht des hits allenken moet *verſchrimpen*, d. i. zich *zamentrekken*, *zamenkrimpen*. Verbonden met *rimpel*, *rompel*, enz.

SCHUW, (ſpreekuit *ſchouw*) ſchouw, bloode, afkeerig, I d. 114. *Junius*, *Shun*, vitare. Komt van *Schuwen*, heen gaan, vlugten.

SCHUWEN, (ſpreekuit *ſchouwen*) ſchuiven, duwen, aanſtooten, II d. 107. Zie *Ford-ſchuwen*. Onzijd. beteekent dit woord *weggaan*, *vermijden*, *vlugten*. *Melis Stoke*, II, 222, Maer teghen nacht *ghinghen* ſi *ſcaven*. *Maerl.* I, 16, 2, Iline quam niet, hi ginc henen *ſcaven*. *Kiliaan*, *ſchuijven*, — loco moveri, labi, prolabi, cedere. *Junius*, *Shove*. Nog eene andere beteekenis van *Boomen*, conto protrudere, vind men bij *Waſenb. Idiot.* in *ſchuiven*, doch die met de eerſte wel overeenkomt.

SCHUWL, de daad van Schuilen, (zegt *Weiland*) enz. To

Schuwl, verborgen, bedektelijk, te ſchuil, I d. 98. *Stopp' Schuwll'*, bedek, verberg, I d. 162. *Schuwl*, te ſchuil, I d. 170 — *Schuwlle*, eene ſchuilplaats, eene verbergplaats, toevlugt, I d. 121, 151, 142, 144, 164, 165, 179, 197. Zamengelt. *Schuwll-ſcherm-ſchild*, ſchuil-ſcherm-ſchild, waar onder men ſchuilende wordt beſchermd, I d. 202 — *Schuwl-herne*, een ſchuilhoek, I d. 42, II d. 102, — *Schuwlle-klaed*, een dekkleed, I d. 217. Een voorwendſel, bewimpeling, II d. 112. — *Schuwl-kuwl*, een ſchuilhol, cubile ferarum, latebrae, I d. 208 — *Schuwl-ſlauwppjen*, bedektelijk weg ſluipen, II d. 76 — Het W-W. *Schuwljen*, ſchuilen, zich verbergen, bedekt zijn, I d. 130, 191, 208. Verl. Tijd en Deelw. *Schuwlle*. — *Maerl.* I, 521, 38, Maer ſi *ſchuulden* alle behouden. Men vindt *Schuylen* ook bedrijv. b. v. *J. v. d. Veen*, Overz. Gez. bl. 535, Dat Phoebus *ſchuylt* ſijn hooft. *Hooft*, gebruikt zoo *Ontſchuijlen*, *Ged.* bl. 5, *Het vinnig ſtralen* van de ſon *ontſchuijl ick* in 't Bosſchaedje. Bl. 582, Een ſteen *zijn lichaam* ons *ontſchuijlt*. Zie *For-ſchuwlljen*. — In Friesland kent men ook nog *Schuwlckjen*, voor den regen, enz, ſchuilen. Vergel. *Junius* in *Sculck* en *Shelter*. *Teuton.* in *Schuijlen*, ſtoppen. *Bargen* ſtoppen, — Schulen. Ook mij komt *Schuwljen* voor, zamengetrokken te zijn uit *Schuweljen* van *ſchuwen*, vitare. Verg. *Weiland.* Bij *Baardt D.* bl. 132, leest van het Z-N-W. *Schuiling:* Geen *droncke-ſlette-ſchuijlingen.*

SCHUWTTE, een ſchuit, zekere ſoort van ſchip, II d. 103. *Junius*, *Scute*. *Teuton. Schuijtte*, navicula.

SE, zij, illa, I d. 5, in *Seÿſe*, zeide zij; illi, I d. 6; in *Hetſe*, wat zij, en in *datſe; as-ſe*, bl. 7. Men vindt dit *ſe* ook zoo wel in *Accus.* B. v. bl. 8, in *ſil-ſe foerje.*

SEAG, zag, I d. 5, 18, 24, 30, 31, enz. Verl. Tijd van *Sjean.* Zie ald. — *Sæg*, idem, II d. 69, 70, 73. Meerv. *Seagen*, I d. 111, 124. *Hooft*, *Ged.* bl. 66, 77, *Zaegh.*

SEAL, SEALLE, eene zaal, I d. 216, 227. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 346, Noot. *Ypey*, *Taalk. Aanm.*, bl. 143.

SEAL, een zadel, I d. 87. *Junius* in *Seel. Bijdr. van Watſenb.* I, 160, *Saal*, in *Rijjdſaal.* Van *Seden*, *Seten*, zitten. *Kiliaan*, *Sedele*, per ſyncopen *Sele*, ſedile. Zie ook denzelven in *Sael.*

SEAM, SEAME, een zoom, rand, kant, I d. 53, 65, 107, 175. *Junius Seam.*

SECK, een zak, I d. 8, 67, 203. Meerv. *Secken*, I d. 65, 97, 126. Zie *Ypey, Geſch. der N. T.* bl. 103. — *Lille-ſeck*, zie ald. — *Seck-pijpen* d. i. doedelzakken, *W. Gribb. Brill.* bl. 61. *Sackpijp of een lier, Huygens*, bl. 122. *V. d. Veen*, bl. 100. — *In de ſack ſteken, Marnix R. B.* fol. 54. Deze ſpreekwijze is ontleend van de gewoonte om de ketters te *zakken*, en zoo te verdrinken.

SED, SEDDE, zat, verzadigd, I d. 16, 22, 49, 60, 70, 117, 135, 159, enz. *Maerl. Sat*, II, 120, 96, Noot.

SEE, de zee, I d. 40, 41, 43, 60, 74, 75, enz. Zie *Sæ.* Zamengeſt. *See-ængſte*, zee-angst, vrees voor de zee, I d. 74, enz. — *See-becken*, zee-bekken, dichterlijk, voor de zee zelve, I d. 207. — *See-djiep*, zoo diep als de zee, I d. 199. — *See-djiepte*, diepte der zee, II d. 71. — *See-ſeart*, de zeevaart. *See-ſearts-lof*, lof der zeevaart, II d. 46. — *See-roaver*, een zeeroover. II d. 71, 79. — *See-ſchirte*, de ſchoot, boezem, der zee, I d. 219. — *See-ſchomme*, zee-ſchuim, I d. 22, *See-ſchoms*, gen. I d. 207. — *See-wetter*, zee-water, I d. 195. II d. 65. — *'t See-ſchomm'-woel-wiette*, I, 156.

SEER, zeer, een wonde, I d. 7, 24, 25, 113, 203, overdr. hartzeer, rouw, verdriet, pijn. V. h. *Seer-duaen*, zeer-doen, pijngevoel, I d. 25. — zeer doen, pijn of ſmart verwekken, I d. 92. — *ſeertme*, ſmart, pijn, wond, I d. 133, 146, 175. II d. 71, 86, 106. *Maerl.* gebruikt *Sere*, I, 27, 32, Die Here, die ons loste *uten ſere. M. Stoke*, X, 840, men ſoude ſegghen, dat hi van *ſere* en van rouwen ware bleven. *Baardt*, bl. 39, Tast ik u ſeylen op het *ſeer. W. Gribb. Brill.* bl. 6, *Meyts* mij de holle naet *ſeer*, d. i. breek mij 't hoofd niet, ne me obtundas. — Hier van komt *ſerig*, d. i. pijnlijk, ſmartelijk, droevig gewond. *Maerl.* II, 393, 95, viliere daarin al dine behoeve dune blives waer *ſerech* en *droeve. Hooft, N. H.* bl. 392, zoo *zeerich een lichaam* knelde en rekte men dan noch met de folter-zeelen. — V. h. *Serichede, M. Stoke*, II, 961, daer *rouwe* groot en *zerichede* om dreef al kerstinede. II, 4, Met *Serichеden* herde groot. Zie *Huijdecoper* in Not. *Maerl.* II, 225, 146, En hi die mordenare mede weenende en *maecte*

ſerechede, d. i. bedreef rouwe. Doch men moest hier lezen *weende* voor *weenende*, of het volgende *en* doorſtrijken. Ibid 512, 62, En hiet, dat hi hem troesten ſoude en *verſochte* (verzachten) daer ter Stede ſiere herten *ſerechhede*, d. i. zijne hartelijke droefheid. Zie *Be-ſeere*. Verg. *Junius* in *Sore*, coll. *Tetter*.

SEFT, SEFTE, zacht, zachte. I d. 2, 4, 11, 36, 60, 84, 87, 102, 118, 121. II d. 95. Compar. *Sefter*, ſuperl. *Sefst*, II d. 10. *Maerl. en M. Stoke*, *Socht*, *Sochte*, dikmaals. *Kiliaan*, *Socht*, Holl. Fris. i. *Saecht*. *Bijdr. van Waſenb.* I, 163, *Seft*. *Bredero*, *Saſt*, bl. 317, 333, 447, 775. — *Seſtjes!* zacht! bedaar! Tusſchenw. I d. 12. *Cats*, I, 193, b. Al *Sachtjens*, Jonggeſel! *V. d. Veen*, bl. 387, ſus, ſus, *al ſacht*, goe mannen! *Kamph.*, *zachtjes*, voor *langzaam*, *Ps.* bl. 25, *Al zachtjes aen* krijg ik den ouden dag. *W. Gribb. Brill.* bl. 43, *ſeſtjes yte*, langzaam eten. Het W-W. *Sachten* voor zachtaardig zijn, *Maerl.* II, 430, 13, verzachten. *Sochten* en *verſochten*, in de gewone beteekenis, komt ook elders voor. Zie een voorbeeld in het woord *Seer*. Zamengeſt. *For-ſeſtjen*, zie ald. *Seſt-moedig*, zachtmoedig. I, 99, 148, 198. — *Seſt-ſinnig*, zachtzinnig, Voorr, XXX. I d. 61.

SEGS, zes, I d. 9, 109, 156, 185. II d. 55. enz. — *Sex*, II d. 11. *Waatze Gribb. Brill.* bl. 55, en 59, *Sex*. Verg. *Jun. Six*. — *Segſte*, de zesde, I d. 183. — *Sexte*, II d. 12. — *Sextien*, II d. 41. — *Segstiende*, de zestiende, I d. 105. — *Sextiende* en — *ſte*, II d. 12. *Segstig*, zestig. — *Sextigſte*, de zestigſte, II d. 13. Zie *Tsegſtugſte*.

SELM, SELME, zelf, zelve, Voorn-W. I d. 11, 30, 34, 39, 41, 43, 51, 167. II d. 95. Zie *Salm*. *Jun. Self*. *Tanch. B. Z.* bl. 4 *Sels*. Het welk nog zeer in zwang gaat. — *Selle*, dezelfde, hetzelfde, I d. 62, 68, 139, 143, 198, II d. 46, 48, 63, 91, 93, 97. — *Dy ſelde*, *Tanckb. B. Z.* bl. 4. — *Dy ſelne*, *A. Ysbr. Libb.* bl. 100. — *Zelſte*, vindt men bij *Hooft*, *Ged.* bl. 178, Maer 't is al *Selſſte* werk.

SELLE, de maand Februari, II d. 54. *Kiliaan*, *Selle*, *Sellemaand*, *Sulle*, vet. Holl. Februarius. *Maerl.* I, 156, 37, En ſetter II maenden en: dat was *Laumaent* en *ſille*. Welke laatſte maand door denzelfden, II, 25, 22, genoemd

wordt *Sporde*: Doe quam Numa, diere toe dede *Laumaent* en *Sporde* mede. Confer. *Martinii*, *Lexic.* in V. *Februarius*.

SETTEN, zetten, ſtellen, I d. 41, 53, 123, 146, 195, 199, 211. II d. 104. Verled. Tijd, *Sette*. Deelw. *Set*, gezet, gepoot, I d. 207. II d. 75, 91, 96. — *Set-ker*, eene inzetting, wet, keur, I d. 90. *'t Set nin roy*, I d. 9, het past nietmetal. Zie *Setten*. In de *Bijdr. van Waaſenb.* I, 157, *Sette*. Het leven *ſetten* voor *inzetten*, inſtituere vitam, *Maerl.* II, 451, 67. — *Toe ſetten*, *Melis Stoke*. IV, 558, De grave Florens *zette toe*, En belach te hant Montfort. V, 566, En *ſette toe* ter Stede. *Huydec.* verklaart dit door *maakte* aanſtonds *werkſtellig*. VI, 598, Nu *ſetten toe*, al ſonder ſparen 's Graven raet rechte voert, en leiden liede bider poert. Wij zeggen nu nog: *zich er toe ſetten*. *Toe-zetten* is echter, naar mijn' dunk, iets anders. In *Friesland* althans hoort men ſoms, bij gelegenheid van eenig werk, of verrigting: *kom*, *ſet wat ta*, voor *maak voort*, *handen aan 't werk*, *werk aan*: *Bij 't ſcheuveljen hette ta ſette*, d. i. *wat meer en ſterker aanrijden*, enz. — *Ien ſet*, voor *een poos*; *een weinig*, *iets*, b. v. *Libb. fan A. Ysbr.* bl. 48. Ien *ſet* oere hondert lieppen. *In ſetje der nei*, een poos daarna, bl. 50. — Van *ſitta* (bij ouds *ſeda*, w. v. *Sedel*, zitting, ons *Setel*, *Sadel*) komt *Seet*, zat, *Seten*, zaten, in de O. F. W. V. h. *Setten*, doen zitten. Verg. *Ten Kate* I proeve, 2 deel, bl. 561.

SEY, zei, zeide, I d. 50, 56, 57, 40, 51, 102, enz. *Y ſeyen*, gij zeidet. II d. 45. *Seyer*, zei hij, I d. 40 *Seyſe*, zei zij, I d. 5, 15. *Seijt*, zegt, I d. 98, 101, 102, 103, enz. *Sij* ſeijne (voor *ſeijene*) zij zeiden, I d. 3. Het Deelw. *Seijdt*, gezegd. *Bijdr. van Waaſenb* I, 163, 167; *wolge ſeide*, Ibid. 169. Zie *Sizzen*. — *Seij*, zeg, gebiedende wijze; I d. 9.

SEYL, een zeil, I d. 43, 77. II d. 86, 103.

SEYNE, een zeiſen, I d. 72, 230. *Junius*, *Sithe*. Verg. *Weiland* in *Zeiſen*.

SEYN, een zegen, I d. 48, 88, 91, 124, enz. *Seyne*, I d. 1, 91, 117, 150, 171, enz. *Seyngjen*, zegenen, I d. 123, 178, 180, 181, 215, enz. *Seynjen*, I d. 128. Verl. Tijd, *Seynge*, zegende, II d. 79. Zoo ook het Deelw. — *Sey-*

ninge, zegening, I d. 6, II d. 44. — zamengeſt. *Seyn-fol*, zegen-vol, vol zegen, I d. 175, 195. — *Seyn-kolck*, bron van zegen, zegenrijke bron, I d. 200. — *Seyn-juwche*, eigenl. gejuich bij of over den zegen, lof-gejuich, I d. 221. — *Seyn-kätjen*, zegen uitſpreken, zegenen, I d. 213. — *Seyn-reyn*, een zegenrijke, regen. I d. 176. — *Seyn-rijck*, zegenrijk, I d. 175, 226. — *Seyn-ſillig-ſake*, zegenrijk gezalid, I d. 228. — *Seyn-ſwiet-ſal-proppe*, zegen-zoet-vol-gepropt, d. i. gevuld met aangenamen zegen. — *Seyn-wird*, zegening, I d. 230. — *Maerl.* III, 121, 75, Alſe hi dit hadde gebeden, *water-ſeyndi* (lic) daer ter Steden. Zie Noot. II, 237, 216, Mettien ſo *ſeindem* elc man. Zie Noot.

SEYNEN, zenden, I d. 84, 92, 110, 115, 176, 200, 208, enz. Verl. Tijd, *Seynne*, Deelw. *Seynd*, I d. 92. 231. II d. 43, 46, enz. Zamengeſt. *Seyn-bode*, een zend-bode, gezant, II d. 82. — *Seynd-wirdig*, zendens-waardig, II d. 58. — *Ik ſen'*, ik zend, *Kamph. S. R.* 286, *Ps.* 127. *Sennen*, *Bredero*, bl. 408. — *Seynden*, *Baardt*, *D.* bl. 21, De Apothekers van onſe tijdt *Seynden* menichmael haere leerjongeren aen de zee-cant. Zoo ook *verzeynden*, Idem bl. 220. *Marnix* aan *Sonnius*, — uwer E. toe te ſchicken en te *ſeijnden*. *Hooft*, *Ged.* bl. 99, Dit wreekvyer, deze toors, die *zeyndt* U 't recht vergheten. bl. 301, De groetenis belet hij mond te doen, in deezen *zeindt* Menelaus d' uw', of die het plaght te wezen. *Maerl.* en *M. Stake* gebruiken in den Verl. Tijd *Sant*, *Sendde*. Deelw. *Geſint*, *Geſent*. Zie *Maerl.* III Aant. 36. En *Clignett*, *Bijdr.* bl. 523, Noot. Zie *Weiland* in *Zenden*.

SEYNE-PREALLIEN, zegepralen, II d. 98. Zie *Weiland* in *Zege*.

SJAMME, een ſpook, ſchrikbeeld, T. K. grijns, II d. 108.

SJEACK, ziek, II d. 86, 95, 103, 109. — *Sjeachtme*, ziekte II d. 86, 94, 101. 105, 106, 115. *W. Gribb. Brill.* bl. 86, It bern is ſo *ſieck! ſo ſieck!* It gappit neije ſijcken. Bl. 87, ien *ſieck kael*. — *ſjeack-bod*, een ziekbed, I d. 163. — In zamenſt. komt het dikwijls voor, zie onder anderen *Forwoest-ſjeack*, *Pea-ſjeack*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 153, *Roofſjeek*. Bl. 162, *Mod-ſjeeck* (*mord-ſjeek*) Verg. *Junius* in *Sick*, *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 276, Noot. Zie *ſjochte*.

SJEAN, zien, I d. 22, 37, 59, 41, 49, 54, 59, 68, enz. *W. Gribb. Brill. Sjen*, bl. 2, enz. *Bijdr. van Waasenb.* I. 154, 160, 162, *Sjeen.* De vervoeging is deze: *Ik sieu* of *sjæ* en *sjog*, enz. Verl. Tijd, *Seag.* Deelw. *Sjoen.* Zie de *Inleiding. Sia*, (eigenl. *trekken*) *naayen*, voorts ook *zien*, *H. D. Ziehen*, in de O. F. W. Vergel. *Wiarda.*

SICHTE, eene ſicht, ſikkel, I d. 72, 230. Vergel. *Waasenb. Idiot.* in *Sichte.* Aanverwant is *Sickel. Jun. Sickle*, falx. *Teuton. Seeckel*, falx. *Sijchte* mit to meyen, runeo. Mit der *Sijchte* meyen. — *Sichtere*, een ſichter, maaijer, koornmaaijer, I d. 230. — *Sichtjen* komt voor bij *W. Gribb. Brill.* bl. 63, den most ick beere, as of ick ſayde, of ick *fichtjede*, of ick *ploeide.* Men behoort voor *fichtjede* te leezen *Sichtte*, dat nog heden gebruikelijk is. Is met voorgaande *Seyne* uit eene en dezelfde bron, *Sega*, *Siga*, of *Sicca.* waarvan het Lat. *Sica*, *Secare.*

SIED, zaad, I d. 135, 224. *Jun. Seed.* - *Siedjen* en *Siedgjen*, zaayen, I d. 57. 224. - *Sieldn*, zaayland, I d. 66. *Bijdr. van Waasenb.* I, 144, *Siedje.* — Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 555, op *sieu en wan*, d. i. zaaide en won, in Noot.

SIEL, de ziel, I d. 15, 16, 22, 47, enz. (Gen. *Siels*, I d. 170, 177, 179.) — *Siele*, idem, I d. 135, 156, II d. 105. Meerv. *Sielen*, I d. 197. II d. 103. — Verkleinw. *Sielckje*, zieltje, II d. 61. Zamengeſt. *Siel-bejeare*, ziels-begeerte, I d. 84. — *Siel-beweytſer*, ziel-bewaker, I d. 210. — *Siel-fjoer*, zielen-vuur, I d. 93. — *Siel-formeyts*, ziel-vermaak, I d. 199. — *Siel-frij'-forloſe*, verlosſing der zielen, I d. 191. — *Siel'-fuwl*, zielen-vuil, onreinheid des harten, I d. 94. — *Siel-genezze*, de ziel genezen, I d. 161. — *Siel-njue*, ziel-zucht, begeerte, I d. 85, 96. II d. 84. - *Siel-sillig*, ziel-zalig, I d. 132. - *Siel-ſmerte*, zielen-ſmart, I d. 133. — *Siel-wille*, ziels-genoegen, I d. 194, 205. - *Siel-willig*, van harten gewillig, met gewilligheid der ziel, I d. 190, met zielsgenoegen. - *Siels-wol-tiere weijde*, de wel tierende weide mijner ziel, I d. 169. Misſchien is het met *Sijckjen* wel uit eene bron gevloeid. Zie ald.

SIERE, (naet in) geen zier, I d. 90. *Hooft*, *Ged.* bl. 249, *Niet een zier. Bredero*, bl. 513, 558, 673, *Niet een sier.* Verg. *Junius*, in *mite.* Zie *Mijtte.*

SIET, zat, I d. 1, 7, 15, 35, 86, 93, enz. *Y siettene*, gij zat, I d. 141. — *Sietſtu*, zat gij, I d. 7. *Siettene*, zij zaten, I d. 193. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 168, *wij ſieten*, wij zaten. Zie *ſitten*.

SIET, zaad, *Ney-ſiets*, Gen. I d. 90, 't ſchien' wircks ſtriel' prealt *ijn-ney-ſiets* eag. Niet te min leest men in het II d. d. bl. 5, *ſiet* nou habet *Sietz*. Zie *Sied*.

SIETTE, eene zate, een landgoed, waarop eene onedele eigenerſde gezeten is (*Weil.*) I d. 71. — *Siette-oon-ſiettenlân*, zate aan zaten land, de eene zate lands voor, de andere na, I d. 46. *Baardt, D.* bl. 69, Een heeft mij laesten ſo geglost, dat mij een gantſche *Sate* kost. Verg. *Waſſenb. Idiot.* in *ſaate*.

SJIEDDEN, zieden, koken, braden, i. d. 21, II d. 61; 78. Verg. *Junius* in *Seethe*, *Sodden*. — *Oone ſood komme*, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 4, Toe, jongens helje gauuw hette prikken ijn, dat it wetter *oone ſood komt*. Verl. *Sea*, Deelw. *Sean*.

SJIETTEN, ſchieten, I d. 24, 50, 96, 98, 100, 132, 177, 202. II d. 62, 63. Verl. Tijd. *Scheat*. Zie ald. Deelw. *Schetten*. Zie ald. — *Sjiet-boage*, ſchiet-boog, boog, I d. 157. *Geſchut*, *Hooft*, *Gez.*, bl. 245. — *Sjiet-reauwe*, ſchietgeweer, boog, I d. 99. II d. 68. — *Sjietter*, een ſchieter, ſchutter, II d. 66. — *Sjietke*, een ſchootje, kleine ſchoot, I d. 52. In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 62, Dou jouwſte mij *ſchoot* op *ſchoot*. Dit ſchijnt dus reeds verloopen en verbasterd. — Zie *Junius* in *Shoot*. *Te ſinen voeten ſcieten*, *Maerl.* II, 160, 69, aan zijne voeten vallen, nedervallen.

SILLEN, zullen, een hulpwoord, I d. 2, 6, 8, 10, enz. De vervoeging is deze: *Ick sil*, *y ſille*, *of du ſilſte*, *hij sil*. — *Sille*. Verl. Tijd: *Ick ſoe*, *y ſoene*. — *Sitte* (voor *ſilste*) zult gij, I d. 10. *Solt doe*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 140. *Sol*, *Solt*, *Solle*, *Sollen*, Ibid. 140, 142, 144, 146, 152, 154, 157, 160. *Jun. Schall.* Zie *Schillen*.

SILLIG, SILLIGE, zalig, I d. 18, 55, 55, 65, enz. Compar. *Silliger*, I d. 95. 65. Superl. *Sitligſte*, I d. 100. — *Silligheyte*, zaligheid, I d. 48. 127, 147, 150, enz. Genit. *Silligheyts*, I d. 191, - Zamengeſt. *Sillig-boasck*: zalig huwelijk, I d. 120. Misſchien wordt hier bedoeld het Gedicht, dat

156, 161, 210. *Jun. Sely. Teuton. Selich.* De Ouden gebruikten *Salich* voor *gelukkig*, b. v. *Maerl.* I, 157, 22. - *Bijdr. van Waſſenb.* I, 155, *Salijge.*

SILSCHIP. gezelſchap, I d. 2, 64, 70, 106. II d. 66, 67, enz. - *Silſcippe*, I d. 204. II d. 95. *Selſchap* vindt men meermalen bij de Tydgenooten. *Bredero*, bl. 57, 115, 499. *Kamph. S. R.* bl. 195. *Ps.* 244. *Hooft, N. H.* bl. 262. *Ged.* 50. - In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 165, *Geſelſchip.* Zie *Geſiine.*

SILSUM, zeldzaam, II d. 73. *Teuton. Selſem. Selſiene, Maerl.* I, 25, 17, en I, 33, 30 & 32.

SIMMER, zomer, I d. 7, 29. *Jun. Summer.* - *Simmerdruwgte*, zomerdroogte, I d. 150. - *Simmer-maanne*, zomermaand, II d. 57.

SIN, zin, gedachte, verſtand, enz. I d. 5, 8, 15, 16, 17, 23, 53, 47, enz. Dikmaals is het met *ſiel*, of *hert* vereenigd. *Meerv. Sinnen*, de zinnen, I d. 25, 26, 36, 51, 67, 73, enz. voor *zintuigen*, II, 106. *Teuton. Sijn.* Vergel. *Bruining, Sijnon.* I, 287. *Sin* voor *verſtand, wijsheid*, vaak bij de Ouden, b. v. *Maerl.* I, 18, 33, II, 428, 24. - *Sin* voor *luſt, trek, begeerte, Maerl.* II, 252, 28. ſoo dat een Biſcop *ſin ghewan*, d. i. zin kreeg. Deze beteekenis des woords is in *Friesland* nog zeer in gebruik. *Sin* voor *voornemen*, b. v. *Ik ben van ſine, Bijdr. van Waſſenb.* I, 166. Ook deze is zeer bekend. - Zamengeſt. *Sinbegauwcheljen*, het verſtand begoochelen, II d. 90. — *Sindriftme*, drift der zinnen, hartstogt, II d. 103. - *Sindwelmjen*, de zinnen bedwelmen, II d. 64. - *Sinne-leaz*, zinneloos, I d. 54. - *Sin-plachtje*, zin-twisten, II d. 104. - *Sin-plachterije*, zin-twisterij, het zin-twisten, II d. 105. - T. K. ſtrijdingen, die de mensch in zich zelve voelt. — *Sintwistjen*, II d. 104. — *Sinne-tjeaſke*, harte-dieſje, I d. 25. - *Sinneweag*, weegſchaal der gedachten, I d. 93. - Het W-W. *Sinnen* komt veel malen voor B. v. *Kamph. Ps.* 335, 'k zit weer, in *zinn'*, in aandacht van gemoed. *Sinnigjen*, voor *aanſtaan*, behagen, is zeer in gebruik, b. v. *dat ſinnigt mij naet*, displicet. In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 13, Dy *zingje* mij net.

SINCKEN, zinken. Zie *Ont-ſincken* - *Ont-ſoncken, Dol-ſincken.* Men vindt dit woord meermalen Bedrijv. b. v. *Mar-*

nix, *R. B.* fol. 108, verſo, En *verſinctſe* in den afgront der zee. Doch onzijd. *t' zink-gaan*, *Hooft*, *N. H.* bl. 306. In een bedrijv. zin komt het bij *Hooft* ook dikmalen voor, b. v. *N. H.* bl. 217, 307, 367. *Ged.* 356, enz. Zie verder *Weiland.*

SINT, zij zijn. I d. 141, 183, 204. — *Sinte*, I d. 182, II d. 89, 92, 101, 103. *Wij ſinne*, *Starter*, Boert. bl. 14. — *Sinnen*, ſunt, *Bredero*, dikmaals, b. v. bl. 294. Zie *Ick bin.*

SINNE, de zon, I d. 7, 13, 26, 36, enz. — Gen. *Sins*, I d. 207. *Jun. Sunn.* Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.*, bl. 106. — Zamengeſt. *Sinne-eag*, het zonne-oog, I d. 18, 208. — *Sinne-fjoer*, het zonne-vuur, I d. 10. — *Sinne-gloed*, de zonne-gloed, I d. 91. — *Sinne-klear*, zonne-klaar, II d. 70. *Sinne-ljeacht*, het zonlicht, I d. 190. — *Sinne-middey-ſchijn*, zonne-middag-glans, I d. 26. — *Sinne-ſchijn*, zonne-ſchijn, zonneſtraal, I d. 2. — *Zonne-ſchijn*, *Klioos Kr.* bl. 121. *Jonctijs*, R. O. bl. 35. *Cats*, I, 220, b. 224, b. *Hooft*, *Ged.* bl. 254. — *Sinne-ſtrielle*, zonneſtraal, I d. 48.

SJOCHJEN, zich wel vertoonen, gunstig laten aanzien, voordeelig ſtaan (van eene overwinning) I d. 30. Na den ouden trant zouden wij zeggen, *De kans der overwinning ſtond gezien.* *M. Stoke*, III, 1106, Nu ſtaat Hollant een *deel ſiene.* VIII, 175, En haddent *ziene.* Ibid. 354, ſo dat haer ſpel daer mede *ſiende.* IX, 750, Dat ſijt nie en hadden ſo *ſiene.* Zie *Huijdecoper*, op I, 1002. — *Hooft*, *N. H.* bl. 282, *gezienſte* kans. — *Clignett*, *Bijdr.* bl. 397, Dat hi coos voert alre *fienst* ghestade te bliven in horen dienst, alwaar het in de Noot verklaard wordt door *best*, *gevoegelijkst.* V. h. nog zeer bekend, Bedrijv. en onzijd. *Op-ſjochjen*, *ſchoon maken*, *reinigen*, en *ſchoon worden*, *helder uitzien.* Vergel. *Waſſenb.* ſpec. Philol. Patr. bl. 31. En *Idiot.* in *Onsjeuch.*

SJOCHTIGERT, de wijsgeer. II d. 104. Zie *Wijz-sjochtigert.*

SJOCHTE, SJOCHT, zucht, krankheid, ziekte, ſmart, ongeſteldheid, I d. 25, 117, 132, 135, 175. II d. 64, 69, 86. Meerv. *Sjochten*, ziekten, II d. 109. — Eens vindt men *Sjoecht*, met de E er in, om 't Rijm, I d. 168. — *Sjochtme*, idem, I d. 203, II d. 104, 109. — Zamengeſt. *Sjochtnead*, eene zware, gevaarlijke krankte, I d. 203. — *Sjocht-*

quolme, ongeſteldheid, ziekte-kwaal, II d. 90. — *Minne-ſjochte*, *Ljeafde-sjochte*, — *Wit-sjochtme*, enz. Zie ald. — W-W. *Sjocht-gjen*, *Sjochtjen*, ziek, ongeſteld zijn, II d. 88, 95. — *Siecheit* en *ſucht*, *Maerl.* I, 247, 5. — *Sucht* en *ſiekte*, *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 22. — Hiertoe behoort ook *Beſieckt*, bij *Kiliaan*, voor effectus morbo — morbidus et comitialis. *Broer Corn. Serm.* I, 69, Uijtſinnigh, raſende, dul *besieckt* en *beſeten*. Zoo ook bl. 101, 201. *Besieckt heden*, Bl. 111. Beſmetheden, *besieckt-heden*, evelen, dulligheijt, beſetenheijt. — Bl. 128, *Besiechtheydt*, melaetsheijt of laſerie. — Bl. 210, Plagen, euvelen, beſmetheden, *besieckt heden*, maledictien, en katijvigheden. — *Biſucht*, voor *zeer*, *geweldig*, *bijzonder*, *W. Gribb. Brill.* bl. 66. Zie de Noot, waarin het woord zeer wel wordt verklaard. *Beſuckt* is zeer gemeenzaam bij *Bredero*, bl. 52, Ick heb jouw ſoo *beſuckt* onwetend' lief. Bl. 120, Het ſel al *beſuckt* veul beloopen. Bl. 148, ſoo *beſuckt* tentigh en klaar iſe. En zoo ook bl. 224, 246, 293, 382, 429, in welke plaatſen alle het een Bijw. is, en door *zeer geweldig*, *boven mate*, enz. kan worden vertaald. Ook als een Bijv. N-W. komt het bij *Bredero* voor, B. v. bl. 115, Deſe *beſuckte*, ſtee-katten ſchempen altijd met de Boeren, Bl. 558, wat rijeme deſe *beſuchte* (met de *h*) bekrenckte ſchavuijten. Bl. 572. ſoo neuswijs als die *beſuckte* maloot is. — Zie wegens *siecheit*. d. i. *ziekte*. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 501, Noot. *Waſſenb. Idiot.* in *ſuchtig*. Ook in de O. F. W. *sieck*, ziek, en *syochte*, ziekte. Vergel. *van Swinderen*, *Landr. van W.* — bl. 121, Noot. *Jun. Sick.* Aegrotus. *Sigh*, gemere. *Teuton. Cramp*, een *Suyckte*. Verg. denzelven ook in V. *Crancken*. Uit al het vorenſtaande nu de ſlotſom opmakende, zal niemand het vreemd dunken, wanneer wij zeggen, dat *Sjochte* of *Sjochtme*. — *Sjeacktme*, — ons *zucht*, *ziekte*, — met *zuchten*, gemere, uit een en dezelfde bron voortgekomen zijn. Vergel. *Wedand* in *ziek*.

SJOG, (ick) ik zie, I d. 2, 4, 27, 32, 61, 67, 68, enz. — *Sjogſte*, ziet gij? I d. 49, 50, 52, 178. *Sjocht*, hij ziet, I d. 12, 50, 67, 68, 97, enz. — *Sjochtme*, ziet men, II d. 81. Doch om 't Rijm *Sjuwcht*, hij ziet, I d. 51. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 167, Ik *sjog*. — ib. *Sjogt*. — 140, *Sjuogt*. — *Sjog*, en *Sjogh*, zie Gebied. Wijze onze Dichter, I d. 5, 57, 49, 199. *W. Gribb. Brill.* bl. 3, *Sjoegh*. — *Sjoe*, zag,

I d. 1, 35, 83, 92, 139, enz. *Sjoene*, zagen, I d. 135. II d. 64, 97. - *Sjoen*, *Sjoene*, gezien, Deelw. I d. 42, 157, 179, 191, enz. *'t Sjoene*, het gezigt, I d. 184. O. F. W. bl. 560, 366. *Maerl.* I, 38, 21, *Siene*: II. 424, 48, *Sienne*. - *Bijdr. van Waſſenb.* I, 140, *Sjoen*. 156, 467, *Sjoend*. - Zie *Sjaan*, - *Seag*.

SJONGEN, zingen, I d. 2, 5, 8, 16, 56. 60, 73, 89, 95, enz. *Sjongjen*, idem, I d. 45, 194. II d. 86. *Sjonger*, een zinger, zanger, Voorr. II d. 104. - *Sjongſter*, zingſter, zangſter, II d. 53. - *Sjingſum*, zingbaar, dat gezongen kan worden, I d. 2. - Zamengelt. *Sjong-bly*, tot zingen toe vrolijk, I d. 221. - *Sjong-ferſe*, een zangvers, I d. 88. II d. 47. - *Sjong-maester*, een zangmeester, I d. 99, 101, 107, 120, 140, enz. Verg. *Jun.* in *Sing. Teuton. Sengen*, *Singen*. - Zie *Songh*.

SIJCKER, SIJCKERE. zeker, zekere, I d. 52, 112, 188, 212, II d. 80, 82, 94, 116. — Compar. *Sijckerer*, I d. 92, 108. — *Sijcker*, bijw. I d. 3, 100, 106, 177, 178, 179. - *Sijckerlijck*, zekerlijk, Bijw. II d. 47, 58. - *Sijckerheyt*, zekerheid, II d. 75, 108. *Waſſenb. Bijdr.* I, 154, 158, *Sijker*. - ibid. bl. 156, 159, *Sijkerlijk*. *Junius*, *Siker*.

SIJCKEN, de zieken of ſieken, de adem, ademtogt, II d. 110. *W. Gribb. Brill.* bl. 73, liſſe to ſparljen, in gapje neye *ſijcken*. *Tankb. B. Zoon*, bl. 9, ſorbaast *efter de zijken*. *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 72, ſo yer az de *ſijcken* er uwt wienne. - *Sijckjen*, adem halen, I d. 45. O Goads-frjuene! het fil 't lijckje? o frjuene! *ſijckje*. D. i. O Godsvriend! wat zal het gelijken? o vriend! het zal bij het hemelsch eeuwig lied zoo veel gelijken, als 't *ademhalen* naar 't *zingen* gelijkt. Zoo meen ik, zal de zin dezer plaats zijn. Verg. *Waſſenb. Idiot.* in *Sieken*.

SIJDE, de zijde, kant, II d. 81. *W. Gribb. Brill.* bl. 27, oen hocker *ſijdde*.

SIJDE, (met een merkelijk langer uithaal dezer IJ) zijde, zij, bombijx, I d. 2, 4, 51, 52. *W. Gribb. Brill.* bl. 56, *ijn ſijde* klaayd geaa. - *Sijden*, zijden, van zij, bombycinus I d. 50.

SIJKJEN, zonder C, ten einde de IJ hare juiste uitſpraak krijge) Voorr. I d. 66, 74, 98, 99, 108, 111, 120, 142, 171, 179, 180, enz. Voorl. Tijd, *Sijke*, zocht, II d. 98, 99. en *Sockt*,

I d. 36, 41, 58, II d. 75. Deelw. *Sijke*, gezocht, I d. 198, (Zie *Aanteek.*) en II d. 90. Zie *Socht. Bijdr. van Waſſenb.* I, 153, *Siekenſe*, zochten zij. Men vindt aldaar, niet alleen *Siekjen*, I, 160, 164; maar ook *Sietjen*, I, 146, bis. In de O. F. W. *Seka*, *Sekane*, zoeken; *Seeckt*, zoekt, *Seket*, hij zoekt en zij zoeken; *Socht*. A. S. *Secan*. Verg. *Junius*, *Seak*, *Beſeech*.

SIJLLEN, zeilen, varen, I d. 60, 77. II d. 64. *Sijllen*, I d. 208. II d. 85. Verl. Tijd, *Sylle*, zeilde, I d. 4, 41. Zie *Oer-sijllen*. — *Sijl-arck*, het zeiltuig, ſcheepstuig, zeilgereedſchap, zeilen, het loopend wand van een ſchip, de tuigagie, II d. 75. *Houſt*, *N. H.* bl. 598, gebruikt *zeilaadje*, voor *ſcheepvaart*: De *zeilaadje*, zoo oostwaarts als westwaarts, vrij hebben. Zie *Arck*.

SIJN, zijn, ſuus, ejus, I d. 2, 6, 7, enz. Genit. *Sijns*, van zijnen, zijne, zijn, I d. 150, 201. II d. 101. - *Sijnent-halve*, zijnenthalve, om zijnen wil, II d. 75. - *Sijnent-wæge*, (ſen) van zijnent-wege, ſuis verbis, ſuo nomine, II d. 57.

SIJPPJEN, langzaam afdruipen, lekken, druipen, zijpen, zijgen, I d. 175. *Tijdw. in Led. Uren*, bl. 221, waar in daauw en regen *sijpen*. *Bredero* bl. 667, 't bloed uijt de wonden *sijpt*. *Kamph.* heeft *neder-sijpen*, *Ps.* bl. 375. En *neder-zijpt*, met edel-geurig zweet. In de O. F. W. vindt men bl. 360 het woord *Biſeppen*, dat de Uitgevers verklaren niet te kennen, doch mijns oordeels, zeer goed vertalen door *beſapt*, *bevochtigd*. Het grondwoord is, dunkt mij, *Sepen*, — *Sap* (*Sappe*) en *Sop* (*Soppe*) — *Seppen*, waarmede ons *Sijpjen* en in vorm en in beteekenis juist overeenkomt: want waar men in de O. F. W. de E vindt, gebruikt onze D. veeltijds de IJ, b. v. *Seka*, *Sijkjen*; *Reka*, *Rykjen*, enz. Van het Verl. *Sap* of *Seppe* komt ons *Sap*, en v. d. weder een nieuw W-W. *Sapen*, *Saapte*, *Geſaapt*, in het L. Fr *Sabbjen*, *Sabbe*, *Sabbe*. Zie ald. en op *Sap*. Van *Sop* of *Soppe*, komt *Soppen*, *Sopte*, *Geſopt*, in 't L-Fr. *Sobbjen*, *Sobbe*, *Sobbe*. Zie ald. Het voortd. W-W *Sepelen*, leken, druipen vindt men bij *Kiliaan*: *Sijpelen* bij *Jan Vos*, in *Klioos Kraam*, bl. 4. Het *zijpelen* der dikke wolken. Verg. den *Teuton.* in *Sijpen*, te vinden onder de woorden *druppen*, *oogen*, enz. *Kiliaan*, *Sijpen*, ſtillare, manere, fluere; *Waſſenb. Idiot* in *Siegen* of *Sij-*

gen. En wegens het voortd. *Sijpelen*, *Weiland* in *Zijpelen.* Dat hiermede in verbindtenis ſtaan *Suigen* (bij *Hooft Zuijken*) en *Suipen*, is meer dan waarſchijnlijk, wanneer men in aanmerking neemt, dat *Sijgen*, volgens *Waſſenb.*, hetzelfde beteekent, als *Sijpen*, en het woord *Suipen* in het L-Fr. is *Soepen* (bij G. J. *Suwpjen*) waarvan *Soepe*, karnemelk, en ons *Soep.* Vergel. *Waſſenb.* in *Suip.* Zie ook *Trien-Sijppjen*, het welk bedrijvend is, als mede *Trog-sijppjen.*

SYPPLE, uijen, ajuin, look, II d. 105. Vergel. *Waſſenb.* Idiot. in *Sipel. Teuton. Junc*, *Sijpel*, *Loick.* Zie *Loacke*, en *Jun.* in *Chiboll.*

SISTER, eene zuster, II d. 72. *Sustir*, II d. 4. *Jun. Sister.* — *Sist're*, zusters, van eene zuster, I d. 89. — *Sisterlinge*, een zusterling, zusters kind, I d. 68, 78.

SITTEN, zitten, I d. 9, 10, 11, 57, 94, enz. — Verled. Tijd. *Siet.* Zie ald. Deelw. *Sitten*, gezeten, I d. 153.

SIZZEN, zeggen, I d. 4, 5, 59, 65, 78, enz. Verled. Tijd, *Sey*, Deelw. *Seyd*, zie ald. Gebied. wijs: *Sizze*, zeg, zegt, I d. 9, 42, 43, 44, 139. II d. 114. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 165. *Siz*, (hij) hij zegge, I d. 44. In de *Bijdr. van Waſſenb.* vindt men *Seſſen*, I d. 152, 155, 156, 157, 161. En *Siſſen*, I, 140, 152, 153, 154, 156, 159. enz. *V. d. Veen*, bl. 441, *Met ſisje* is 't naet te dwaen. *Jun. Say.* — V. d. *Siz*, het zeggen, gezegde, I d 91. — *Sizlijck*, gezeggelijk, I d. 23. — *Siz-kunst*, redeneerkunde, II d. 104. *Siz-reden*, reden, oorzaak om te zeggen, II d. 64. Vergel. *Bilderdijk*, *Taal- en Dichtk. Verſch.* II, 144, die echter zeer ten onregte, *Tjoed* voor *Goed* opgeeft, terwijl het *kwaad* beteekent.

SLAEN, ſlaan, I d. 197, 198, 228, II d. 47, 104. De vervoeging is deze: *Ik ſlaen of ſlag*, *y ſlaene*, *of du ſlagſte*, *hij ſlacht*, I d. 112. Verl. Tijd *ſloeg*, Deelw. *ſleijn*, Zie ald. Zie ook *Slean. Bijdr. van Waſſenb.* I, 161, 162, 165, *Sleen*, *Sleene*, O. F. W. *Sloegh* en *Slee*, *Slayn.* V. h. *Slagh*, een slag, II d. 76. — *Slag-ſwird*, een slagzwaard, I d. 159. — *Slag*, ſoort, geſlacht, II d. 47.

SLACHTJEN, ſlachten, ſlaan; offeren, I d. 163. Slachten, dooden, *W. Gribb. Brill.* bl. 92. — Zamengelt. *Slacht-bancke*, de ſlagt-bank, I d. 134. — *Slacht-moane*, ſlagtmaand,

II d. 43. — *Slacht-ſchiep*, een ſlaghtſchaap, een ſchaap dat geſlagt zal worden, II d. 77. Dit W-W. komt van 't vorige, *Slacht*.

SLACHTJEN, ſlachten, gelijken, gelijk zijn, I d. 131. *Maerl.* I, 460, 41, des menſcen leven *slacht* den yſere talre tijt. II, 430, 14, dat ſi den dorpere te vele *slachten*. II, 468, 41, Wi ſullen *slachten na* die bien. *Marnix*, *R. B.* fol. 59, verſo, Sy (de Kerck) *slacht* de katten. fol. 41, En de *slacht* deſe oude Voſſen. Bij *Bredero*, *Starter*, enz. komt het veelmalen voor. *Clignett*, *Bydr.* bl. 50, die Kinder ſelen haren Vader *Slachten*. — Van *Slag*, ſoort, geſlacht.

SLAEF, een ſlaaf. — *Slaefsch*, ſlaafsch, I d. 139, 164. — *Slavernye*, ſlavernij, dienstbaarheid, I d. 62, 81.

SLEAN, ſlaan, I d. 162. Zameng. *For-slean*, zie ald. en *Slaen*. *Bijdr. van Waasenb.* I, 159. *Volſleggen*, volſlagen, prorſus. Zie *Sleyn*.

SLEAT, een ſloot, graft, in Zeeland dulve. I d. 8, 94. *Almanak van* 1749, bl. 23, ien modd'rige ſleat. *W. Gribb. Brill.* bl. 63, *ſlæt uwt ſlæt yn*. O. F. W. *Slaet* &c. Het W-W. *Slatten*, en *Slatane*, ſlatten, ſlooten uitgraven, uitdiepen. Zie *Waasenb. Idiot.* in V. — *Sleat-ig*, de ſlootskant, rand der graft, I d. 55. Meerv. *Sletten*, I d. 76. *Sleat* is eene *afsluiting*, en komt van het volgende *Sleat*.

SLEAT, ſloot, beſloot, (Verled. Tijd v. *Sluwtten*, ſluiten) II d. 74. O. F. W. *Sluta*, ſluiten. Verl. Tijd *Slate*. *Gabb. Slaet* Idem, Deelw. *Sletten*. Zie ald

SLEAU, ſleeuw, loom, traag, I d. 9, 74, 198. Verg. *Junius* in *Slae*, *Slow*. *Teuton. Slee*. *Waasenb. Idiot.* in *Sleeuw*. V. h. *Sleaukemoer*, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 62. *Weiland* in *Slee*. V. h. *Sleauwig*, en bij zamentrekk. *Sluwg*.

SLET, een ſlet, oude vodde, dweil; een haveloos vrouwmensch, I d. 6. Verkleinw. *Sletke*, I d. 12. *Marnix R. B.* fol. 146, verſo, De H. Veronica, dat is *een oudt verſleten Sletken*. *Huijgens*, bl. 103, Menig *ſletgien* ongehavent, menig onbeſneden floor. *Cats* I d. 540, b, Nu ben ik maer een floor, een flons, een rechte *ſlet*. *Baardt*, bl. 132, *dronke-ſlette-* ſchuylingen — *Slet-finck*, een ongehavende knaap. T. K. *Slaaf*, II d. 96. Een *dronken ſlet*, (van een man) *Cats*, I, 267, b. *Slet-vink*, (van een wijf) *Bredero*, bl. 770.

SLETTEN, gesloten, Deelw. van *Sluwtten*, I d. 33. II d. 95. Zie *Sluwtten*.

SLEYN, geslagen, Deelw. van *Slaen*, I d. 72, 188. Zamengetr. van *Slegen* of *Sleggen*. In Noordholland, Zeeland, enz. *Gesloegen*. V. h. In *Sleye* of *Slaey*, een houten hamer. Zie *Weiland* en *Waasenb. Idiot*.

SLIEP, de slaap, I d. 31, 106, 115, 170, 182, 219. Verkl. *Sliepke*, I d. 8. — *Sliepen*, slapen, I d. 210. Doch *Sliepjen*, I d. 4, 8, II d. 95, 98, 109. — *Sliep-keamer*, slaapkamer, II d. 76. — *Sliepe-not*, het slaapsnet, fig. een diepe slaap, I d. 123. *Junius*, *Sleep*. *Bijdr. van Waasenb.* I, 165, *Sliepen*. De Verl. Tijd vindt men in G. J. niet; maar men zegt thans op sommige plaatsen *Slepte*, elders *Sliepte*, terwijl het Deelw. *Sliepen*, wordt gelezen in *W. Gribb. Brill.* bl. 95, Soe uws Wobbel bije Joncker æck *sliepen* habbe; Doch elders *Slept*, *Sliept*.

SLIEREN, glijden, sleuren, slieren, slippen, glippen, I d. 156. Zie *Streamme-sluwp-sliere*. Het schijnt zamengetr. uit *Slibberen*, dat men vindt bij *Kamph. Ps.* 59, op dat hij nooijt onzeker glibber of uyt het spoor der deugden *slibber*. En bl. 47, op dat mijn voet niet *slibber* op uw paen. Zie *Sloeren*, *Sljuerckjen*.

SLIM, slim, erg, boos, kwaad. V. d. de Compar. *Slimmer*, erger, II d. 87, 88, 115. *Slim gespuys*, *Cats*, I, 183, b. *W. Gribb. Brill.* 62, so hiettet so *slim*, neat, non tam male erat tibi. Idem, bl. 73, *Slimme* en listige grepen. Idem, bl. 85, Iek wier de Joncker jitto al folle to *slim*. *T. B. Z.* bl. 18, voor *kwaad*, *ongeschikt*, *ongemanierd*, b. v. Dat lijkat uis nen *slim* feint ta. *Jun.* in *Slime*. Verg. *Kiliaan* en *Weiland*. — *Bijdr. van Waasenb. Slem*, I, 154, 155, *Slim*, 157.

SLINGER, een slinger, slingerdoek, slippe, misschien ook zelfs sluyer. I d. 50. Vergel. *Waasenb. Bijdr.* II, 13, die echter daar, om te bewyzen, dat *Base*, een *lijst* of *slippe* is, *Kiliaan* niet had moeten aanhalen in *Baesken* en *Basinneken*; welk woord geen *kleedingsluk*, maar een *vriend*, *vriendtje*, *vriendinnetje*, beteekent, amiculus, a. *Baas* en *Basinne* wordt hier nog gebezigd, ten platten lande, om een *huisman* of *boer*, en eene *boerinne*, te beteekenen, bij

de geslingerde of nedergeworpen blikſem; de *blikſem*, eenvoudig, II d. 65. — *Slingerjen*, slingeren, — Verled. Tijd en Deelw. *Slingere*, II d. 75. *Slingre*, II d. 97. — De *Sluyer* wordt door *Cats* I, 227, a. onder de vrouwen-pracht opgeteld, Zie op *Sljuerckjen.*

SLIPPE, eene slip, de uitſtekende hoek van een kleed, I d. 55.

SLIPPEN, slippen, sluipen, zie *Uwt-slippen. Hooft*, *Ged.* bl. 358, uw leven *slipt* de Vecht verbij. Bl. 401, Dat immer diep het riet magh in haer harte *Slippen.* Voor *losgaan*, Idem, bl. 571, Een knoop, die niet kan *slippen.* Zie *Sluwppen.*

SLJUECHT, slecht, opregt, eenvoudig, braaf, I d. 16, 17, 59, II d. 62. — *Slecht*, *gering*, I d. 3, 20, 61, 70, 98, 132, 150, II d. 98. — *Sljoecht*, *Sljoechter*, etc., II d. 10. — *Sjoeucht*, II d. 21. — *Maerl.* II, 219, 14, Die zee wart *Slicht*, werd effen, zonder baren. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 128, Noot. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 154, 164, *Slogt. W. Gribb. Brill.* bl. 75 ijn mijn *sljeuchte* ſtæt blieuwe, d. i. *geringe.* — *Bredero* gebruikt het voor *opregt*, bl. 568, *slecht en recht en eenvoudig. V. d. Veen* bl. 45, Met *slechte munt*, d. i. ongangbare, die niet in gebruik is, of vervalscht. — *Sljuechts*, slechts, I d. 72, 106, 112, 228, enz. Vergel. *Weiland* in *Slecht. It Sljuecht*, het slecht, de effen weg, I d. 215. Zie *Waſſenb. Idiot.* in *Slecht. Marnix R. B.* fol. 61, effen, *Slicht* en gelijk. Bekend is de ſpreuk of ſijmbolum van onzen Dichter *Sljuecht* in *Rjuecht. Marnix R. B.* fol. 113, verſo, *Slecht* in *recht* daer ut besloten. — o *Sljuecht-eyn*, o slecht-einde, ongelukkige uitkomst, I d. 197. — *Sljuecht-holligheyte*, slechthoofdigheid, zotheid, verſtandeloosheid, II d. 86. Van *Sljuecht-holle*, slecht-hoofd. *Hooft*, *Ged.* 368, o *Slechthooft*, dunkt u dat een brok om te vermuylen. — *Sljuechtigheyte*, opregtheid, onnozelheid, braafheid: *de oprjuechte sljuechtigheyt*, I d. 61. De ād', ruwn', rjuechte *sljuechtigheyt*, I d. 102. *Marnix*, fol. 20 *Siechtigheid*, domheid, botheid, onverſtand: Daerom is het groote *slechtigheyt.* En in die beteekenis heeft het ook onze Dichter, II d. 107, In *gicke sljuechtigheyte*, onverſtand, verſtandeloosheid. — *Sljuechten*, (*it paed*) het pad effen maken, banen, I d. 148, 192. Het Deelw. *Sljuechte*, voor *beslecht*, *beslischt*, I d. 141. Verg. *Kiliaan* en

Teuton. in *Slichten.* Voor *Siechten*, *wegnemen*, *verijdelen*, *Hooft*, *Ged.* bl. 50, Haer ben ick quijt, en zie voort al mijn *toelag slechten.*

SLJUERCKJEN, flooven, fleuren, glijden, afdalen, zakken, I d. 7, II d. 76. Vooral wordt het van het *water*, van een' *ſtroom*, enz. gezegd, en beteekent, *vloeyen*, *vlieten*, *ſtroomen*, Lat. labi, b. v. I d. 131, Him *sljuerckt*, forby dy gappjend' wreade' oer-ſtjealp. I d. 199, De fromme habbe him oonsjoen, ja ney him *sljuercke* az ſtreamm'-wiets rin. II d. 89, Al ſwietjes *sljuerckjende* meye ſtreamme dol-drieuwe. V. d. *sljuerck-ſeft*, zachtvlietend, I d. 156. — *sljuerck-wiet*, een vlietend water, I d. 110, d. i. dat een ſteenrots in een waterwel en vlietend nat verandere. Voor *vladdiren* en *over 't water heen vliegen*, zoo dat men er telkens weder in afdaalt, I d. 57, Eijn in gies ijn 't wetter *sljuerckt*, Zie *Sluwp-sljuerckjen.* Dit W-W. is een verklein-woord van *sloeren*, anders ook *sleuren* en is verwant aan *slieren.* Gelijk nu van *slibberen*, of *slidderen*, in de beteekenis van *glijden* komt *slieren*, zoo komt van *slobberen*, aanverwant van *slodderen*, *sloeren*, of *sleuren*, en ons *sljuerckjen.* Vergel. slecht *Kiliaan* op die woorden. — *Slibberen*, dat wij, in *slieren*, uit *Kamph.* aanhaalden, leest men ook bij *Hooft*, in de beteekenis van *glijden*, *uitglijuen*, labi, b. v. *Ged.* bl. 311, Maer volgt den rechten weg, hoewel hij *slibbert* dik. *Slibberen* in laster. fig. Dezelfde, ibid bl. 174. *slodderen*, (*Kil.* flaccefcere, fluere) *Hooft*, *Ged.* bl. 306, Hunn praet weegt over van *slodderende* dartelheên. — *Sloeren* vindt men veelmalen bij de Tijdgenooten van G. J. Indien 't alſoo voort *sloerde*, *Hooft*, *N. H.* bl. 41; ſiende dit alles ſoo heenen *sloeren*. bl. 46. Heene zien *sloeren*, bl. 141. Deeze wanorde *sloerende*, Bl. 625. Gerechtig' aenslag *sloert*, d. i. gaat langzaam voort, vertraagt. Ook deze beteekenis is in Friesl. zeer bekend. — *Sloeren laten*, (onze Dichter I d. bl. 7.) *Hooft*, *N. H.* bl. 371. *Bredero*, bl. 731. — *Sluyeren*, om ſijne ooren *sluyeren*, d. i. *slingeren*, *laten rondgaan*, *rondslingeren*, *Broer Corn. Serm.* II, 476, behoort zonder twijffel ook hiertoe; van hier *Sluyer*, rica, velum, dat onze Dichter ſchijnt te noemen *slinger.* Zie *Slieren*, *sloeren.* *Junius* in *Slide*, *Slidder*: waar uit men terſtond opmerkt,

dat het Frieſche *Slijde*, in *Holl.* verzacht en ingekort tot *slede*, *slee*, herkomſtig is.

SLOBBJEN, slooven, slaven, zwaren arbeid verrigten, I d. 227. II d. 85, 86, 90, 92. — *Slob*, gesloof, gedraaf, moeite, I d. 182. — Dit woord is 't zelfde met *Slobben*, bij *Hooft*, *N. H.* bl. 543, door dik, door dun te *Slobben*, d. i. gelijk het kort daar na verklaard wordt, *door modder en water heen plaſſen*. *Idem*, bl. 216, door slijk, door *slobb*. *Anna Roemers* aan *J. Cats*, Is 't niet belachens waert dat de arme mensch ſoo wroet, en *slobt*, en *slooft* en sweet, om onnut overvloed? *Overslobben* gebruikt *Hooft*, *Ged.* b. 173, Met leven reukeloos, en *overslobt* van ſchand. Zoo het niet, met verwisſeling der *b* in *v*, hetzelfde woord is, ſchijnt het echter naauw verbonden met *slooven*, dat voor *zwaren arbeid verrigten*, zeer gebruikelijk is. *Hooft*, *Ged.* bl. 202, En wat ik loop of jaegh, mijn *slooven* heeft geen end. *Bredero*, bl. 192, Mijn vader, arme man, *slooft* in zijn visſcherijen. *Idem* bl. 196, *slooven* of wanhopen doen. — Ja zelfs met *slaven*, b. v. *Kamph. Ps.* 117, Hij *slaaft*, hij draaft, hij zweet, hij wint en werft. — Wat hier ook van zij, *Slabben* en *Slobben*, beide klanknab, woorden, hebben in derzelver hoofdbeteekenis het denkbeeld van *met water*, *vocht* of *nat om te gaan*, en gevolgelijk in 't *water of dras*, *plaſſen*, *polſchen*, *hetzelve doorwaden*, V. h. *met hetzelve andere dingen beſpatten*, *bemorſen*: eindelijk, (de overdr. genomen van den boerenstand ten platten lande, die door dun en dik zwalken moeten. *G. J.* I d. bl. 64.) *moeijelijken en zwaren arbeid doen*. Verg. *Weiland* in *Slab*, *Slabben*, *Slabberen*, *Slob*, *Slobben*, *Slobberen*. Wat *Sloove*, *Slooven*, bij *Kiliaan* aangaat, die woorden zijn ontleend van *Sleuf*, *Sleuwe*, iets, dat men ergens, voorſchrijft om het te bedekken, of wegſchuift, om het te ontdekken; en ſchijnen met *Slooven*, zwaren arbeid doen, niets gemeen te hebben: ja behoorden met eene O geſchreven te worden.

SLOCKEN, slokken, doorzwelgen. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 164, *Slocken*: gulſige *opslokende* beelgen. *Baardt*, *D.* bl. 53, Kameelen door te *slucken*. Verbonden met *Slikken*. V. d. bij onzen Dichter *in sloek-ijn*, een verzwelger, een inslokker, I d. 97.

SLOEG, sloeg, Verl. Tijd van *Slaen*, I d. 36, 203, 204. Zie *Slaen*.

SLOFFJEN, slof zijn, achteloos zijn, nalaten, veronachtzamen, verwaarloozen, II d. 53. *Hooft. sloffen of slepen*, *Ged.* bl. 87; Ibid. bl. 359, *Sloft* men 's morgens haer te pluiken. *Versloffen*, Idem *N. H.* bl. 306, *Versloften* het sterken hunner vesten. Van daar *Slof* en *laf*, *Kamph. S. R.* bl. 72. *Slof* voor *Slofheid*, *Hooft*, *N. H.* bl. 49, Alle hoop van *Slof*, oft slappingh benemen. *Idem*, *Ged.* bl. 186, ons mogen zij het danken, dat reukeloosheid, *slof*, en ontrouw bij hen banken. — *Sloffig*, *Kamph. S. R.* bl. 137. In God-plicht nooijt *sloffig* zijn. — *Sloffigheyt*, *Cats*, I, 49. b. Zie verder *Bruining*, Sijnon. I, 83, 84, *Weiland*, *Sijnon.* I 84.

SLOM, een sluim, eene sluimering; slaap, I d. 144. — *Slomm're eag-pinck*, het sluimerige pinkoogen, I d. 179. — *Slomjen*, sluimen, sluimeren, I d. 182. II d. 55. — *Sluim*, *Kamph. Ps.* 224, Het hooft ten *Sluijm* laat hangen. *Sluijmen*, *Idem*, *Ps.* 26, o God! wanneer uw straf *sluijmt*. Bl. 335, om looslijk mij te brengen aan het *sluijmen*. — *Versluijmen*, *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 23, die 't leven en haer goed *versluijmen*. *Slommeren*, *Kloos kraam*, bl. 14, wiens oogwit nimmer *slommert*. — *Sluimer-slapen*, *Heemskerk*, *B. A.* bl. 135. — *Sluijmer-oogen*, *Kamph. S. R.* bl. 54, 191. — *Sluimerlog*, d. i. traag door sluimering, *Hooft*, *Ged.* bl. 255. — *Sluijmerige stilte*, *Hooft*, *Ged.* bl. 395. — Ter *Sluimer-valliger* uur, *Kamph. Ps.* 334. Blijft eeuwig onbestreden van *sluijmer-valligheden*, Dezelfde bl. 351. Verg. *Junius* in *Slumber*.

SLORVJEN, slurpen, slorpen. Zie *Yn-slorvjen*. Vergel. *Weiland* in *Slorpen*.

SLOP, slap, I d. 227. *W.* | *Gribb. Brill.* bl. 56, It kæl is so *slop* oppe schoncken. *Bijdr. van Wasenb.* I, 165, *Verslapje*.

SLOT, een slot, kasteel, burg, I d. 72, 112, 122, 157, 164, 165, 170, 201.

SLOT, een slot, sluiting, sera, I d. 98, 200. *Slotelen* voor *Sleutels*, *Maerl.* I, 332, 20. 'T Besluit had *Slot*, *Kamph. Ps.* 201. En *sloot* het *slot* in *'t slot*, *Bredero*, bl 203.

SLUWG, vadzig, loom, traag, slaperig, I d. 56, 74, 121. Vergel. *Wasenb. Idiot.* in *Sloeg*. — Het schijnt herkomstig te zijn van *Sleauw*. Zie *Sleauw*. Vergel. *Junius* in

Sluw. Kiliaan, Sloef, lentus, piger. — *Sluwgheijt*, loomheid, vadzigheid, T. K. lafhartigheid, II d. 116. — *Sluwgjen*, lui, loom, traag zijn, luijeren, I d. 9. *Kiliaan Luyaerden*, dare ſe pigritiae. Vergel. *Junius*, in *Sluggard*, V. h. misſchien *Slokkert, Slokker.* — Ja *Slak, Slek.* Idem *Junius*, in *Sluggigh.*

SLUWPPEN, sluipen, bedektelijk indringen, of wegsluipen, I d. 145. Zie *Schuwl-sluwpjende.* — *To sluwp*, ter sluip, II d. 102. *Bredero*, bl. 14, Siet hoe dat ick *ter sluijp* de ſtraat met kruycen ſtrengel. Dit is bij de *Friezen* ook *sluwpen;* dat men zelfs bij *Maerl.* vindt, b. v. I, 106, 17, En vloe in een huſekyn *ſlupen.* Doch Bl. 171, 46. *Die ijpocriten, die slupen* in hoeke, zeiden; is het de 3e perſoon van 't meerv. des Tegenwoordigen tijds van *sluipen.* Zamengeſt. *Sluwp-lægen*, heimelijke lagen, II d. 103. — *sluwpsljuerckjen.* — ter sluip nederdalen, nederwaerts vloeijen (van de wateren der zee) I d. 206. Verl. Tijd *Sluwp-sljuercke.* — *Sluwp-ſuwne*, heimelijke, bedekte zonde, I d. 150. Verg. *Junius* in *Slipp.* Trouwens *Slippen*, is hetzelfde met *Slupen, Sluipen, Sluwppen.* Zie *Slippen*, — *wt-sluppen.*

SLUWTTEN, sluiten, toedoen, toesluiten, I d. 25, 49, 162, 200, 222. II d. 99. *Zich sluiten*, gesloten zijn, (van den mond) I d. 216. — *Besluiten*, decernere, I d. 41. Verl. Tijd *Sleat*, zie ald. Deelw. *Sletten*, zie ald. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 140, *Sluiten*, gesloten. *Maerl. Sluten*, I, 160, 21. — *Sluiten*, gebruikt *Kamph. S. R.* bl. 97, voor *Besluiten*: zoo mag en moet men *sluyten.* — Voor *paſſen, zamenhangen*, Idem *Ps.* bl. 22, Al wat Hy keurt, is recht en *sluÿt.* Deze beteekenis is zeer gemeenzaam in *Friesland.*

SLUWZE, eene sluis, I d. 73. Meerv. *Sluwzen*, T. K. watervallen, II d. 97. Verg. *Junius* in *Sluze.*

SLIJNEN, slinden, verslinden. Zie *For-slijnen.* In de beteekenis van *Snoepen* vindt men het dikmaals: als mede *Slijnsck.* Zie *Waſſenb. Idiot.* in V. — *Kamph. S. R.* bl. 125, Het tijdelijke *slindt* de Tijd. *Ps.* bl. 144, Het *slindend'* wild. Bl. 225, dat geven zij (helaas!) het roofgediert te *slinden.* — *Bredero*, 611, Die *slindt* des menschen vleysch. *Slindsch, Kamph. Ps.* bl. 125, van *Slindsche* wolv' en schalke vossen. Bl. 226, *Slindſche* moorders van Jacobs Stam.

SLIJPPJEN, slepen, trekken, sleuren, I d. 43, 55, 68, 169,

170. II d. 86, 95. Men vindt dit woord zeer fraaij, I d. 145, van 't *Pest-fjoer*, Dat *slijppjend' sluwpt* ijnn' tjaester, d. i. dat al *ſlepende*, en dus *allengs voortkruipende*, in de duisternis *aanſluipt*. — *Slijppe-folgjers*, sleep-volgers, het gevolg van eenen Vorst, pediſequi, T. K. sleep van dienaars, II d. 95. *Hooft*, *Ged.* bl. 306, noemt dit *Sleep*. Aanzienlijk is mijn *sleep*, in deftigheijt van pracht: maar telbaer - geen gespuijs, en hoop van boevejacht. Zie *Weiland* in *Sleep*.

SLIJPPJEN, slijpen, acuere, I d. 73. *Slijppene*, geslepene, Deelw. I d. 158. — Doch dit woord is hetzelfde met het vorige: wanneer men toch iets *slijpt* en *wet* wat doet men dan anders, dan hetzelve *heen en weder te trekken*, al *slepende* over het *slijpbord*, of den *slijpsteen*, te bewegen?

SLIJTTEN, slijten, verslijten, I d. 190, van den tijd. Zie *For-slijttjen*. A. S. *Slitan*. Verg. *Junius* in *Slit* en *Sclise*. — *Hooft*, *Ged.* bl. 73, Beknellen en beknêen, vernielen, *Slijten*, sloopen. Een weinig hooger: de honger *Slijtevlees*, d. i. die 't vleesch verteert. Hier zegt men nog; *Een schip slijtten*, het schip *is sleten*, d. i. afbreken, afgebroken, *sloopen*, *gesloopt*. Voor *verslijtten*, *Hooft*, *Ged.* bl. 74, uw *sleete* ſchoen mijn voet niet paſſen. Het *hair slijtten*, *Maerl.* III, 112, 26, En *sleet* mede sijns selfs *haer*, dat is rukte het uit, vellebat. *Idem*, II, 225, 158, *Gesletens haers* latende trane. — Voor *vernielen*, *verslinden*, *Idem*, II, 297, 10, Als oft ſine *sliten* ſoude dare. — Voor *Slijpen*, *polijsten*, *Idem*, I, 460, 42, Als men ('t ijsere) claer maect en slijt. — Nog vindt men eene aardige spreekwijze in *Friesl. immen slijtte wolle*, d. i. *wenschen dat iemand heenga*, *iemand wel miſſen willen*. *Tankb. B. Z.* bl. 20, Dou ſchijnſte him al wer *slijte ta wollen*. NB. Deze laatſte vier woorden, om dat er eene IJ en geene Y in is, behoorden geplaatst te zijn achter het woord *Slieren*. De goedgunſtige lezer denke dezelve daar.

SMAED, ſmaad, hoon, I d. 94, 97, 166. — *Smaede*, I, 166. *Smaedjen* ſmaden, verſmaden, honen, I d. 14, 79, 220. Het voortd. W-W. is *Smadelen*, in 't *Friesch Smealen*, of *ſmeelen*. Vergel. *Weiland*, in *Smalen*. *Junius* in *Small*. — Zamengeſt. *Smaed-heftig*, ſmadelijk, II d. 67. — *Smaed-huijnjen*, ſmadelijk honen. II d. 93. — *Smaed-wirdden*, ſmaadwoorden, I d. 104, Genit *Smaed-wirddens*.

SMACHTGJEN, ſmachten, versmachten; smachtend verlangen, I d. 120.

SMECKET, smaakt, I d. 151, II d. 59. Deelw. *Smecke*, gegesmaakt, II d. 107. Zoo ook de Verled. Tyd. Zie *Smeytſen*. Tegenw. zegt men ook *Smakket*, *Smakke*.

SMELTJEN, ſmelten, I d. 102. Zie *Smoltjen*. Verg. *Junius* in *Melt*, *Melten*, *Smartle*, *Smelt*. *Waatse Gribb.* bl. 41, *Smolten*, geſmolten.

SMERREN, ſmoren; zalven, I d. 66. Deelw. *Smerde*, de gezalfde, I d. 121. *Junius* in *Smeare*. — *Maerl.* II, 259, 48, *Smerde*, ſmeerde, zalfde. Tegenw. zegt men ook *Smarren*. *W. Gribb. Brill.* bl. 16, oft meij ſpeck *ſmard wier*. Bl. 28, de ſchoegh hette *Smarre*. — *Smarre* voor ſmullen, braſſen, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 5.

SMERT, SMERTE, ſmart, verdriet, kommer, kwelling, enz. I d. 2, 7, 21, 39, 40, 41, 43, 67, 97, 105, 111, 128, 152, 149, 151, enz. Meerv. *Smerten*, I d. 41, 42, 197. — *Smerten*, *'t ſmert*, het ſmart, veroorzaakt ſmart, I d. 14. II d. 88. *Smertte*, mij sjochtme æf ſeer, I d. 203. — *Smertigheyt*, ſmartelijkheid, I d. 117, 166. Zamengeſt. *Smert-ſielende*, ſmartelijk, II d. 64. — *Smert-flamme*, de ſmartelijke liefdevlam, II d. 66. — *Smert-leaz*, ſmarteloos, zonder ſmart, II d. 112. — *Smert-quolmende*, pijnlijk, ſmartelijk, II d. 86.

SMEYEN, ſmeden; fig. winnen, verzamelen, I d. 65. *Smeden*. *Maerl.* II, 449, 16. Men vinde *Smet*, die *'t ſmeden* conde. Zie *Smid*.

SMEIJTSEN, ſmaken, proeven, I d. 2, 169, 199. II d. 59, 71. — *Smeijtsjen*, I d. 219, 221. II d. 64. — *Smeyts*, de ſmaak, I d. 73. II d. 88. Verl. Tijd en Deelw. *ſmecke*, Zie ald. *Marnix*, *R. B.* fol. 136, verſo, *Smaecktede*. Voor *smeyts* leest men *de ſmaak*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 163, en dit is op vele plaatſen reeds in gebruik. *Kiliaan*, *Smetſen*, *Smetſchen*, epulari, commisſari, ligurie. *Bredero*, bl. 20, En *Slinden* als 't gewormte, die een koude romp *ſmetſen*. En zoo ook bl. 295, 485, 693, b. — Dat de T S en K. wisſelletters zijn, is overbekend, en dikmaals gezegd. *Jun.* in *Smack*.

SMID, een ſmid, I d. 14; — *Smitte-fjoer*, ſmids-vuur, I d. 14. — *Maerl.* II, 115, 51, Een *ſmeets* ſone nu gelciet; want Joſeph, die ſijn vader hiet, was een *Smet* van houtinen werke. Alwaar het voor *timmerman* ſtaat. Zie Noot; en

Kiliaan, *Weiland*. *Jun.* in *Smith*, *Smidy*. *Hoeufft*, O-F. Spreekw. bl. 215 en Regist. Van *Smijtten*, slaan.

SMIAEOUNT, een Smient, II d. 21. Verg. *Waſenb. Idiot.* in *Smient.*

SMIET, ſmeet, wierp, I d. 187, 188. Verled. Tijd van *Smijtten*. Zie ald.

SMIJTTEN, werpen, gooijen, ſmijtten, I d. 79. Deelw. *Smijtten*, *Smijttene*, II d. 67, 72, 76, 78, 80, 88, 93. Ook in de *Bijdr. van Waſenb.* I, 146, In d' *oogen*, (*oven*) *ſmijtten* woard. — *Smeten geven*, *M. Stoke*, IX, 814, d. i. zware slagen toebragten. Zie Noot. De Ouden namelijk gebruikten dit woord voor *ſlaan*, *vechten*. Zoo vindt men het bij *Cats*, *Hooft*, enz. ook.

SMOAR, ſmeer, II d. 110. — *Smoor-fet*, ſmeervet, d. i. zeer vet, I d. 179. — *Smoar-gled*, ſmeer-glad, zoo glad als ſmeer, I d. 101.

SMOARJEN, ſmoren, verſtikken; tegengaan, beletten, II d. 69, 70. — Onzijd. ſmoren, ſtikken, vergaan, I d. 54, 180, II d. 50. *IJnne ſuwne ſmoarje*, I d. 54. *V. d. Veen*, bl. 195, *ſmoren in de zonde*. *Jun. Smore.*

SMOECKJEN, ſmook of rook van zich geven, I d. 58. *Junius Smoke.*

SMOL, SMOLLE, ſmal, ſmalle, I d. 93, 212, II d. 89. Bij de Ouden *klein*, *gering*, *M. Stoke*, I, 568, Een Goedshuus van ſteine al, dat van koste niet was *Smal.* V, 1174, *groet* en *ſmal. Maerl.* II, 454, 33, Beesten vele laten hem genoeghen op *ſmæle* weyde. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 358, Noot. Tegenw. zegt men ook *Smel*, *Smelle.*

SMOLTJEN, ſmelten, liqueſcere, II d. 62. Zie *Smeltjen*, dat thans zeer in gebruik is. Verl. Tijd *Smolt*, Deelw. *Smolten*. *Maerl.* gebruikt het act. I, 99, 29, En brac en *ſmalt*, dat calf van goude. *Smol* in *Smoltjen* ſtaan in verbindtenis met elkander.

SMÔRIG, ſmeerig, morſig, vuil, I d. 12. In de *Boerk.* bl. 29, leest men *Smorig linnen*, en dat is de Tegenw. uitſpraak op vele plaatſen. Verg. *Waſenb. Idiot.* in *ſmeerig*, waar geleerd wordt dat het afkomt van *Smoar*, ſmeer. Een *ſmerig ambacht* voor een *vet*, *voordeelig*, *ambt*, *Bredero*, 566. Men zou evenwel ook kunnen zeggen, dat *Smorrig* bij

Beſmuyeren, gebruikt *Hooft*, *N. H.* bl. 72. Verg. wat wij in *bemodderjen*, gezegd hebben. In Friesl. kent men ook *Smoesterjen*, *beſmoesterjen*, dat het *Nederl. beſmuisteren* is. In beteekenis komen deze althans zeer goed overeen. — *Forſmorgjen*, leest men in 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 59.

SNAER, eene ſnaar, (van een ſpeeltuig) I d. 95, 176. *Jun.* in *Rope* en *Snare*.

SNAPPJEN, ſnappen, babbelen, klappen, I d. 53. — *Snaepſnobbjen*, ſteelswijze kuſſen, I d. 54. — Het is een klankna-boorſt. woord, en de oorſprong zit in *Sna-en*, waarvan *Snab-en*, *Snabben*; — *Sna-p-en*, *Snappen*; — *Sna-v-en*. *Snaauwen*: waarbij men nog zou kunnen voegen, *Snuffelen*, *Snaffeljen*, van een paard, dat op den toom bijt. Verg. *Junius*, in *Snaffle*, *Snapp*. *Kiliaan* in *Snabbe*, *ſnabben*, *Snappen*, *Snavel*, *Snauwen*, enz. Voor *opeten* vindt men op-*ſnappen*, in *W. Gribb. Brill.* bl. 92. Bij *Cats*, I, 188, b. Klap, die dees of geen *uyt-ſnabbelt*, voor uitſlaat, voortbrengt, nitbabbelt.

SNAUWJEN, ſnaauwen. Zie *To-ſnauwjen*. — V. h. *Snauw*. *V. d. Veen*, bl. 326, noch *hau*, noch *ſnauw*. *Marnix*, *R. B.* fol. 163, verſo, met een *ſnau* na de kele, en ſwelgt het op ſonder knouwen. Zie het vorige woord. Verg. *Cügnett*, *Bijdr.* bl. 41, Noot.

SNEY, ſneed, I d. 187, Verl. Tijd van *Snyen*, ſnijden.

SNEYN, zondag, I d. 12. *Sneyns*, des zondags, I d. 6, 61. Meerv. *Sneynen*, I d. 51. — wegens het doorbrengen van den zondag met ſpel en dans klaagt onze Dichter I d. 12. Ook dat deden anderen, b. v. *Baardt*, *D.* bl. 262. Men brengt de *ſondach* van de week, met troeven toe, off met roem-ſteeck, enz. Verg. *Hoeufft*, l. l. bl. 226. *Waſenb. Bijdr.* II, bl. 25, 57 en 58. *De ſneyns ijr moarn*, *Gabb. Verh.* bl. 278.

SNELLJEN, ſnellen, ſnel voort gaan, I d. 135. Zie *Ontſnelljen*. Verg. *Weiland*, Sijnon. I, 56.

SNICKE. Zie *Amme-ſnicke*.

SNIE, ſnee, ſneeuw, I d. 14, 157, 162, II d. 66, 97. — *Sniebergen*, ſneeuw-bergen, II d. 96. — *Snie-wijt*, ſneeuw-wit, I d. 17. — De Ouden zeiden *Snee*, *M. Stoke*, IX, 988. *Maerl.* I, 328. 38. *Bredero*, b.. 162, 168. *Starter*, *F. L.* bl. 95, b. *Kamph. S. R.* bl. 570, 405, enz. *Waſenb. Idiot.* i

Sny en *Snee*. *Jun*. *Snow*. — *Snee*, *Sneeuw* als *zee*, *zeeuw*.

SNJOEN, zaturdag, I, 64. *Snjoens*, des zaturdags, I d. 1. Zie de Schrijvers aangehaald bij *Sneyn*. — *Alman*. van 1749, bl. 42, *Snjon*. — *Maerl*. II, 68, 42, *zonnacht*. — In *Friesl*. kent men ook *Saterdei*. Eng. *Saturday*. *Gabb*. *Snyonde*, bl. 48, *Sneaun*, bl. 67. *Snean*. 69.

SNIRCKJEN, ſnorken, ſtertere, I d. 31. Zie *Snorckjen*. Vergel. *Weiland Snerken*, *Snirſen*, *Snorken*. *Bruining*, Sijnon. II, 85. — *Snerken* voor *braden*, branden. *Hooft*, *N*. *H*. 394, deed men de gloeyende koolen in de verſche wonde *Snerken*. *Idem Ged*. 304. *Snerken* in 's harten *gloed*.

SNERTTEN, ſnuiten (den neus) fig. treffen, ſtraffen, I d. 193. De metaphora ſchijnt ontleend te zijn van ouders en kinders. — Het is bekend, dat kinderen doorgaans zeer ſnotterig zijn, en menigmaal van de ouders bevel krijgen om den neus te snuiten; doch dit zelven niet doende, door de ouderen, of een derzelven, geſnoten worden. Dit gaat natuurlijk uit den aard der zake, gevoelig toe: en van daar *Knellen*, *een gevoelige neep geven*, enz. — Voor *bedriegen*, *de beurs ligten* is 't overal nog bekend; ook het Lat. *emungere*, beteekent dit ſoms. Tegenw. zegt men meestal *Snuwtten* of *Snutten*. — De R in *Snirtten* is bij mij verdacht. Althans *Junius* heeft *Snite the noſe*, waar van, met verdubbeling *dert*, in 't Friesch *Snitten*.

SNOAD, ſnood, ſlecht, ondeugend, boos, I d. 102. Comp. *Snoder*, Superl. *Snoadst*. *Bilderd*. T. en D. Verſch. III, 171, *Snode*, is ſlecht, gering. Vergel. *Kiliaan*, *Snoode*, vilis, malus, improbus, turpis, contemtus. *Bilderdijk* gebruikt te regt de enkele *O*, want dat men het bij ouds ook met *EU* heeft geſchreven, bewijst *Snuedel*, voor booswigt, door *Maerl*. gebruikt II, 240, 65. Als mede *Verſnodelen*, Ibid. II, 287, 30. *Verſnodelt*, onnutte en out. Verg. *Weiland*, die te regt aanmerkt, dat de Friezen *Snood*, voor *ſchrander*, *verſtandig*, nog heden gebruiken. Verg. *Waeſenb*. *Idiot*.

SNOBBJEN, eigenl. *Snoepen*, ter ſmuik iets lekkers koopen en eten, v. d. heimelijk iets doen. Vooral vindt men het van minnehandel, in een goeden en kwaden zin: *Kuſſen*, *zoe-*

nen, II d. 61. Zie in *Snappjen — Snaep-ſnobbjen. — Snobbelen*, het voortd. W-W. leest men bij *V. d. Veen*, bl. 234, gij laeckt het (minnen) met de mond, maar prijst het in de grond, voor goet, en denkt hoe ſoet het *Snobb'len* weſen moet. — *Bredero*, 748, Ick wouwer ſlusjes wat *Snobbelen*, wat *ſoenen*, wat *ſabben*. Bl. 800, Hoe ſou ick *ſnobbelen*, hoe ſou ick woelen. — *Snobbelijc*. *Idem*, bl. 760. *Boer*. Waerachtig Giertje, gij bint ſoo *Snobbelighen* waerdin, *Giertje*. O dat mach ick lijen, ſeij de meijt, dat gij mij *ſoent* daer ik bij bin. — Van daar het vleiwoord *Snobbeltje*, Idem, bl. 369, gaet heen mijn Engeltje, mijn *Snobbeltje!* — Wegens *Snoepen*, *Snoeper*, *Snol*, enz. Zie *Weiland* en anderen. *Hooft*, *Ged.* 185, Jupijn, berucht met ſoo veel *Snoeperyen*. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* in *Snobben*. — *Snobbjen*, *Snobbeljen*, *Snollen*, *Snol*. Uit *Snollen gaen*, *Bredero*, bl. 794. *Snol* vindt men er zeer dikmaals, en *Snolletje*, bl. 598.

SNOEYEN. Zie *Uwt-ſnoeyen*.

SNOLCKJEN, zie *Op-ſnolckjen*. In *Friesl.* is nog bekend en gebruikelijk *Snokker* en *Snokkel*, (het welk in Holland is *Snogger* en *Snugger*,) in de beteekenis van *zindelijk*, *net*, *rein*, *friſch*, *levendig*, *wakker*. Van *Snokkel* komt *Snokkelen*, d. i. *zindelijk*, *rein*, *net maken*, *verſieren*, *opſieren*. Trek het zamen, en gij bekomt ons woord *Snolckjen*, om 't gemak der uitſpraak, voor *Snokljen*.

SNORCKJEN, ſnorken, pogchen, hoog opgeven, I d. 110. V. d. *Snorckig*, pogchend, I d. 30. *Jun.*, *Snore*, *Snort*. Zie *Snirckjen*, verbonden met *Snarren*, *Snorren*, gelijk *Sljuerckjen* met *Sleuren*, *Sloeren*. *Baardt* beſchrijft een' *Snorker* omſlagtig, *Deugdenſp.* bl. 149, volgg.

SNORREPIJPERYE, voorraad van allerlei dingen; meest al kleinigheden, wisjewasjes, wij zouden zeggen *een prullekraam*. I d. 68. *Bredero*, bl. 294, En halen het hemt, daerſe in korſtent is, met haar luyeren, met haar viercante pille-gelt, met haer deken, slab en klet, met de luyermanet, en al de *Snorrepijpen*, dieſe houwen het. *V. d. Veen*, bl. 355, 't geſpel dat luijt te grof, ſij haddet liever ſijn. Bij deſe melodij ſo quam hem wel te ſtaade, een vreesſelijck banket van *ſnorrepijpery*. dat ſond hij haer, daarbij veel app'len van Granade. — De metaphora ſchijnt ontleend van een *ſnorrende* of *brommende* fluit, lier, of eenig ander ſlecht geſtemd ſpeeltuig.

SNUWEN, (lees of er ſtond *ſnouwen*) ſnuiven, lucht uitblazen, figuurl. *Snoeven*, altos gerere ſpiritus, I d. 209, 225. Zie *Stwam-ſnuwen*. — Eigenl. geſchiedt dit met blazen door den neus. *Weiland*, *Sÿnon.* I, 90. Van *een' ſtorm*, *Hooft*, *Ged.* bl. 178, geen ſtorm zoo ſtijf en *Snuÿſt*. Voor *Snoeven*, idem, Ib. bl. 114, Toen vermetel *ſnofte* aerds onbeſuijst gebroedt. — *Snuwer* en ſnoever, vermetele trotsaard, I d. 158. *Starter*, *Fr. L.* bl. 175, veel *ſnuÿvers*, die 't geweer doen binden op de zy, die ſuijpen dagh en nacht, en houwen, ſteken, kerven, enz.

SNYEN, ſnijden, I d. 61, 200; verdelgen, verwoesten, vernietigen. Zie *Æſ-ſnyen*, *Trog-ſnyen*, *Bredero*, bl. 32, een ſcherp-*ſnyend* ſwaert. Ook zonder D. *Jun.* *Snide*, Een *Snider*, is bij *Maerl.* II, 288, 69, een *Maayer*. Hier zegt men ook het *koorn ſnyden*, voor *maaijen*, om dat men het inderdaad *afsnÿdt*. O. F. W. *Snya*, *Snei*. *Snide*, ſnede.

SNYEN, ſneeuwen, ningere, I d. 70. *Roſen ſnye*, fig. voor *opleveren*, *voortbrengen*. - *Teuton.* *Snÿhen*. - Van *Sny* (hetzelfde met *Snee*, *Waſenb.* *Idiot.* in V.) ſneeuw. Zie *Snie*.

SO, zoo als, indien, enz. (Zie *Weiland*) I d. 1, 2, 3, 4, 5. Meermalen is het een Enpletivum, of invullingswoordje, zonder wezenlijke beteekenis. - *So's*, voor *zoo als*, of liever voor *So as*, I d. 196. Zamengeſt. *So dienig*, zoodanig, zulk, II d. 43, 63, 74, 76, 109, 112. - *Waſenb.* *Bÿdr.* I, 165, *Soken danigen*. Eigenl. is het *So gedaen*, gelijk men bij de Ouden vindt. *M. Stoke*, VII, 587, want hi den vader *ſo ghedaen kende*. Verg. *Huÿdecoper*, ald. Dit is ook, zonder het augment, uitgedrukt door *ſodaen*. *Tueton.* *Alſulcken*, *ſodaen*. *Hooft*, *N. H.* bl. 525, Tot zoodaan een onderhoudt van Godsdienst en gehoorzaamheit. *V. d. Veen*, bl. 100, Men vindt oock mennichte *ſoodanen* aard van luyden. Bl. 118, of dat Moſis net fijn wetten een *ſoodane* raeden wou. O. F. W. *Sodeen*, *ſodeenre*.

SÔALE, eene zool, II d. 91. Zie *Foet-ſoale*.

SOANTJE, zoontje, II d. 51. Zie *Soon*.

SOAR, SOARE, zoor, droog, ſtram, (*Kil.* *aridus*) I d. 130, 179. *V. d. Veen*, bl. 194, *Soore*, vaele blaen.

SOBBJEN, kuſſen, zoenen, eigenl. natte kuſſen geven, I d. 29, II d. 61. Verl. Tijd, *Ick ſobbe*, I d. 2. Zoo ook het

Deelw. *Kiliaan* en *Weiland* kennen dit woord niet, in deze beteekenis. De *Teutonist.* kent het in de beteekenis van *bevuilen*, *bevlekken*, Verg. denzelven in *Subben* en *Luncken*. Doch deze beteekenis is gemakkelijk afteleiden uit de eerſte, welke is *Suigen*, ſugere, Lat. V. h. eigenl. *bekwijlen*, vervolg. op elke wijs *bevlekken*. Zie *Sabbjen*, *Sappe*, *Soppe*.

SOCK, SOCKE, zulk, zulke, I. d. 1, 3, 41, enz. Bij verzachting voor *Solck*. H. D. *Solcher*, *Solche*. *Gabbema Verh. Sukka*, bl. 145. *Sukker*, zulker, bl. 88. Elk ziet, dat dit eig. ſtaat voor *Suslic*. Vergel. *Hoeufft*, *L-Fr. Spreekw.* bl. 114, 115. — Men vindt ook *Alſukke*, bij *Gabb.* bl. 49, 278. — *Sukke* vindt men ook bij *Bredero* bl. 750, Heur moer had oock *ſukke* grepen. *Huijgens* bl. 597, Y hebt *ſucken* slagh niet voor. *Starter*, *Jan Soetek.* bl. 11, *Sucken* trenſeltje, *Sucken* moye mijd, *Sucken* ſuykertje, *Sucken* honigh-bietjen, *Sucken* vriendelijckheyt. — Zamengeſt. *Sockyen*, zulk een, I d. 41 Ja zelfs is *Socken* zamengetrokken uit *Sock-en*, hetzelfde met *Sock-yen*, I d. 49, 60, 67, 87, 92, 186, enz. In de *Bijdr. van Waſſenb.* leest men behalve *Sok*, *Sokke*, ook *Sokken* voor *zulk een*, I, 155, 166, *Suk ten*, I, 155. Als mede *Sok en*, I, 162. Men verg. *Junius* in *Sach* en *Thilk.* en *Bilderdijk*, *Taal-* en *Dichtk. Verſch.* III, 88, 107, die eenen bijzonderen weg inslaat. — — *Sock*, zulks, II d. 77, 100, 104, 105, 114. — *Socks*, II d. 112. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 155, 158, 166, *Soks*. *Kamph Ps.* 199, *Sus:* En *Sus* na niemant ſchijnt te vragen, d, i *Overzulks*. Verg. *Weiland* in *zus*.

SOCHT, zocht, I d. 56, 41, 58. II d. 75. Zie *Sijkjen*.

SOE, zou, moest, behoorde, I d. 3, 4, 5, 8, 9, 10, enz. — *Soene*, zouden, I d. 53, 66. II d. 100. Zie *Schoe*. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 163. *Soeld*, 158, 159, *Soelden;* 160, 162, 156, 167. *Soel* en *Soelen*. — *Bredero*, bl. 691, b, Als menſe bruijckt, ghelijck men *ſouden*, d. i. verſchuldigd was, behoorde. Zie *Somme*, — *Sillen*.

SOER, SOERE, zuur, zure, I d. 22, 33, 47. 96, 123, enz. *Jun. Soure*. Zie *Swiet-ſoer*. De Compar. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 165, *Soever*.

SOLDAT. Zie *Guwt-Soldát*.

SOMME, zou men, I d. 72, 102, 163. Voor *Soe-me*. Zie

Momme. Gœrſpr. fen Wout. en Tj. bl. 8, Al haast *Somme* elck-oor hier ien gerdijn - mis leſſe.

SOMME, eene ſomme, ſom; getal, I d. 123, 167, 194, 212, 218. *IJnyen ſomme*, in eene ſom, met een woord, in 't kort, II d. 95. *IJnne ſomme*, in 't kort, denique, II d. 90. — Het W-W. *Somjen*, *Sommjen*, optellen, op-ſommen, I d. 208 — *Sommige*, I d. 48, II d. 86, 92, 101, 102, enz. Verkort tot *Somge*, II d. 91, 93, 100, 102, 112, 116. *Marnix*, *R. B.* bl. 236, *Som*, met verraderye, *Som*, met vergift, *Som* met andere listigheyt. O-F-W. *Somlike*, *Somlica*, ſommige. - *Som* voor *ſomtijds*, *Hooft*, *Ged.* bl. 91, Als ongheluk mij parst, vind ik mij heughlijk *ſom*, en ſomtijds treurigh. Hier voor gebruikt onze Dichter *Sommes*, I d. 65, 169. II d. 66, 88, 102, 103. — *Soms*, I d. 131. *Teuton. Somigen*, eenigen. *Sommels*, bewijlen, ſomtijt. *W. Gribb. Brill.* bl. 17, as ik *ſommis* wol dogh. Vergel. *Junius* in *Some*, *Clignett*, *Bijdr.* bl. 253, Noot, *Someeh.* Vergel. *Kiliaan.*

SOMJEN, zuimen, verzuimen, II d. 55. *Kamph.. Ps.* bl. 335, om nooijt daar in *te zuymen.* V. d. *Verſuymelheyt*, *Marnix*, *R. B.* fol. 78, verſo, En voor mijne *verſuijmelheyt.*

SONDER, zonder, I d. 14, 15, 18, 31, 32, enz. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 152, 160, 164, *Sunder*; doch bl. 156, 157, *Sonder.* - *Sonder*, behalve, praeterquam, *Maerl.* II, 278, 105, Doet al keerde *ſonder hi.* - *Over-zonder*, maximopere, *Kamph. Ps.* bl. 223. Het lant en volk van hem zoo *over-zonder* weleer gelieft, d. i. *seer zonderling.* - *'t Sonder eyn*, het oneindige, de eeuwigheid, eeuwige gelukzaligheid, I d. 73. *Huijgens*, bl. 112, leert op *'t ſonder-ende* mercken. Bl. 124, Daar oefent hij 't bewijs van 't ſaligh *ſonder-ende.* — *Sonders*, iets bijzonders, zonderlings, I d. 83, 91. *Hooft*, *N. H.* bl. 511, niet *ſonders* meer kunnen uitrechten. *V. d. Veen. Raets.* bl. 45, *Beſonder*; ſoo acht men 't niet voor wat *beſonder. W. Gribb. Brill.* bl. 28, Hette *ſonners*, de *d* in *n* veranderd, om 't gemak der uitſpraak, gelijk ſtraks meer voorbeelden zullen volgen. — *Sónnerling*, *Sónnerlinge* zonderling, zonderbaar; bijzonder, II d. 81, 98, 102. 't *Sónnerlingſte*, II d. 112. — Hette *ſónnerlings*, iets zonderlings, II d. 90. *M. Stoke*, III, 521, ſo dat hem dochte

ſonderlinghe best, dat men te gemoete ghinge den vianden. *Maerl.* II, 165, 35, omme dus *Sonderlange* wort wart elk vervaert dieſe hort. *Bredero*, bl. 485, Ja dat ſoo *ſonderlingen*, d. i. op eene zoo zonderlinge wijze. *Tankb. B. Z.* bl. 5, Ik hal er *za sonnerlung* net ney frege, d. i. zoo *bepaald*, *uitdrukkelijk*. *Cats* I, 179, b, wij hebben *ſonderlingh* de geſchiedenisſe Josephs tot deze oeffeninge, verkoren, imprimis, expreſe. Zie *Suwnerlinge*.

SONGH, zong, I d. 96. II d. 49. Verl. Tijd van *Sjongen*. Zie ald. Deelw. *Songen*.

SONT, ſinds, ſedert, II d. 64, 66, 68, 69, 75, 82. Zie *Kiliaan* in *Sedert* en *Sichtent*. — *M. Stoke*, I, 83, *Sider*, - 125, 314, *Seder*, — 1245, *Sident*. *Maerl.* I, 234, 75, *Sindert*. *Marnix*, *R. B.* fol. 120, verſo, *Sichten*: *Sichten* deſen grooten en generalen aflaet. - *Sichtent*, Idem, fol. 167, verſo, *Sichtent dat* de H. Kercke - ontslagen heeft. — *Sichtent* dien tijt, Idem fol 189, verſo. Zie *Steenwinkel*, aant. op *Maerl.* III, XLI. *Waſſenb. Idiot* in *Sont-ſichtent* vindt men meermalen in de *Serm. van Broer Corn.*, b. v. I, 237, 310, II d. 300. *'t Sichtens dat*, *Bredero*, 349, 355. Verg. *Jun. Since.* — *Sijnt*, *Maerl.* II, 350, 55.

SOON, zoon, I d. 6, 30, 32, 57, 83, enz. Meerv. *Sonen*, zonen, I d. 183. Zie *Soantje*. *Suwg-ſoantje*.

SOPPJEN, opgevuld zijn met *ſappige* d. i. geurige, lekkere, ſpijzen, I d. 65. Zie *Weiland* en *Kiliaan*. *Bredero*, bl. 172, Foey, 't is een gulſigh dingh, ſoo gulſich ſtaach te *ſoppen*, d. i. te brasſen, ſmullen. *Hooft*, *N. H.* bl. 347, De vijandt zelf zoude magherlijk *ſoppen* moeten, d. i. weinig te eten hebben, zich met een mager kostje generen moeten. *Marnix*, *R. B.* fol. 191. De vroubroeders begonde hier door heel rijck te worden, ende *vette ſoppen* te maken, d. i. lekker te ſmullen. *Idem*, bl. 92, Als ſij wel *geſopt* hebben in goede *bastart* oft romenye; *Kil.* vinum pasſum dulce et generoſum est *Bastaerd wijn*. Bij *Kiliaan* vindt men *Soppe offa*, *Teuton. Sopp*, offa, offula. *Cats*, I, 566, c, wie trouwen wil of *ſoppen* eten, dien is 't dienstig dit te weten, dat de eerſte *ſoppen* zijn de beste, en de eerſte trouw gaat voor de leste. *Jun.* in *Sop.* — In *Friesl.* is nog zeer bekend, *Sop*, nu *Soep* — *weacke bôle-ſop*, in melk geweekt en gekookt wittebrood ſop. Zie op *Suwpjen*.

SORGE, zorg, vrees. I d. 112, 226. II d. 99. — *Sorgjen*, zorgen; vreezen, verlegen zijn, II d. 51, 106. In de *Bijdr. van Waſenb.* ook *Sorg - Sorgje*. Verg. *Bilderd. Taal-* en *D. Verſch.* III, 172. *Sorge* voor vrees is zeer oud. *Clignett*, bl. 77, In deſe *ſorge*, in deſe pine. — Zamengeſt. *Sorg-ſâdig*, zorgvuldig, naauwkeurig, I d. 131, 156, 146. — *Sorgſadiger*, II d. 65, *Teuton.* in *Anxtfeldich.* — *Sorg-feldidich*, verſlagen, timidus.

SORJEN, — Zie *For-ſorjen.*

SOT, SOTTE, zot, zotte, ſtultus, demens, I d. 55, 159.

SOTTEN, zetten, ſtellen, I d. 214, 227. II d. 104. — *Sot*, gezet, I d. 177, II d. 88, 99. Zamengeſtelde *Æf-ſetten*, — *Dol-ſotten.* Zie *Setten.*

SPALCKJEN, ſpalcken, uitſtrekken, uittrekken, overdr. aan 't kruis nagelen, I d. 210. *Junius* in *Spalk.* Van *Spannen* komt *Spannelen*, contr. *Spallen*, V. h. *Spalckjen.* Een *Spalk* verbindt en ſtevigt een gebroken ligchaams deel.

SPANNEN, ſpannen, den boog, I d. 100. O. F. W. *Spana*, *Spanna*, *Spande*, *Spand*, eig. *binden.*

SPARRE, ſpaar, ſpaart, gebied. wijs., I d. 43. *Junius*, *Sparre. W. Gribb. Brill.* bl. 12, *Sperre* y nammers nen moeyte. Dit komt van *Sparjen*; doch men heeft *Spearjen*, ſparen, I d. 9, 65, w. v. de Verl. Tijd *Sparre*, ſpaarde, II d. 114. — *Spear-muwljen*, ſpaarzaam en zuinig leven, als ware het uit zijn' mond beſparen, I d. 182. — *Sparen*, voor uitbeiden, vertoeven, talmen, marren, *Maerl.* II, 215, 76. En hi en *ſpaert* langhere niet, hine liet al varen. Lat. *parcere* pro *morari. Sparen*, voor *niet gebruiken*; ergens van afzien, zich onthouden van, *Maerl.* II, 224, 109, ſpel en feeste plach ſoe *te ſpaerne*: niet bij te wonen.

SPECK, ſpek, lardum. I d. 66. 75.

SPEETSE, een ſpies, ſpaer, lans, I d. 82, 157. *Kil. Spet*, *Spete. Teuton. ſpijet. Maerl.* I, 316, 55, *Spiete.* Vergel. *Huydecoper* op *Stoke*, D III, bl. 86 en 202.

SPEGEL, een ſpiegel, I d. 59. D. i. voorbeeld, ter afſchrikking. Zoo gebruikt het *Maerl.* reeds, van *Dionyſius*, I d. 254, 79. Dus was hi *ſpegel*, een afſchrik voor andere dwingelanden. — *Spegeljen*, ſpiegelen, zich ſpiegelen, aan een ander een voorbeeld nemen, I d. 52, 59. Vergel. *Was-*

SPICIR, een ſpijker, II d. 4.

SPIELEN, ſpoelen, afſpoelen, waſchen, reinigen, I d. 125, 162. Verl. Tijd *Spielde*; Deelw. *Spield*, *Waaſenb. Bijdr.* I, 164. Zie *ont-ſpielen*. *W. Gribb. Brill.* bl. 90, De Doctir mottit ijten hette del-ſpiele. *Spijlle*, (lees *ſpielle*) geſpoeld, I d. 78, *Foetten ſpijlle*. *De voeten ſpoelen*, voor *verdrukken*, *Cats*, I, 174. *Bredero* bl. 240, *Geuſeſied.* bl. 103 *Junius* in *plunje*.

SPJEALD, een ſpeld. — *Spjeald-wirck*, ſpeldewerk, I d. 4. *Heemskerk*, bl. 175, Haer kleet van heel fijne witte nopjes, geboort met *ſpeldewercks* kanten. *Huygens*, bl. 142, goud *ſpelde-werck* op zij. — *W. Gribb. Brill.* bl. 63, *Spjeld*: dat thans de gewone uitſpraak is. *Spellewerck* komt bij *Cats* veelmalen voor.

SPJEALDINGE. — *Letter-ſpjealdinge*. Zie in *Letter*.

SPIER, een ſpar, balk, I d. 90. Meerv. *ſpierren*. *Junius*, *Spear*.

SPIL, een ſpel, fig. wat ter verlustiging dient, dus elk bedrijf, van ontſpanning, vermaak, enz. I d. 1, 30, 94. Zie *Minne-ſjuecht-ſpil*. *Herp-ſpil*. *Bredero*, bl 310. Als ick dit lieve *ſpul* lang' enoch had' eſien, ſoo kierden ick weerom. *W. Gribb. Brill.* bl. 81, Ick ſeag dit *ſpil* oon. d. i. bedrijf, deze grappige vertooning.

SPIJLLJEN, ſpelen, (in de onderſcheiden beteekenisſen *des* woords,) I d, 52, 53 97, 195. Verl. Tijd en Deelw. *Spijlle*, II d. 46. — *Spylljue*, de ſpeellieden, de muſikanten. I d. 2. *W. Gribb. Brill.* bl. 69. *Spijl-ljoe*. *Bredero*, bl. 769, *Speel-lui*. - *Spijlman*, *W. Gribb. Brill.* bl. 63. *T. B. Z.* bl. 24, Mattir nen *ſpijlman* bij wæſſe. — *Spijl-feynt*, een ſpeelknecht, ſpeelmakker. *T. B. Z.*, bl. 9. - *To gearre ſpijllijen*. Zie *Gearre*. Mogelijk ſtaat hier mede in verbindtenis *Spillen*, *Verſpillen*, als of het ware *verſpelen*, door 't ſpel verdoen. Verg. Onzen *Dichter*, I d. 12, *In forſpylle ſneyn op ſneyn*.

SPINNE, eene ſpin, I d. 104, aranea. *Spinnen*, ſpinnen, nere. Zie *Fol-ſponne* in *Fol*.

SPITS-FIJNNIG, ſpits-vinnig, - Comparat. *Spits-fijniger*, II d. 91.

SPIJN, eene ſpinde, ſpijskas, I d. 10. *'t Spijn*, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 46, IJn 't *ſpijn* oſ op dij *ſchoetelbank*, dat

wit ik nou net wol. Bl. 70, *Yten-ſpijn*, *Bredero*, bl. 316, 368, *Spijnt*. Vergel. *A. de Rooy*, *Mengelſt*. bl. 17. *Junius*, *Spence*. *Waaſenb*. *Idiot*. in *Spijne*. Thans hoort men ook wel eens *Spijskeamer*.

SPIJT, ſpijt, verdriet; ſpot, beſpotting, verachting, laster, I d. 32, 58, 61, 84, 97, 101, 143, 149, 158, 166, 170, 187, II d. 71, 77. — *Spijtte*, I d. 89, 154, II d. 106. — Zamengeſt. *Spijt-laeyte*, een verachtelijke lach, ſpot-lach, I d. 204. — *Spijt-ſpot-raebjer*, een lasterende ſpotter, I d. 190. *Baardt* bl. 185, vereenigt *Spijt* en *achterklap*. Idem bl. 129, In *ſpijt* en *ſpot* van Godes machtich oog. Zie *Oon-ſpijtgjen*. Verg. *Jun*. in *Spite*.

SPIJZGJEN, ſpijzigen, I d. 208.

SPLIET, ſpleet, I d. 15, 187. Verl. Tijd van *Splitten* of *Splijten*. *Waaſenb*. *Bijdr*. bl. 166, waerlijk, ik mien dat jemme hotten van droefheit in twaan *Splitten*, ſoel. Verg. *Waaſenb*. *Idiot*. bl. 118. Hier mede is verbonden *Spjealten*, *Spalten*, ſpouden, door omzetting der L. terwijl in *ſpouden* die L in eene *U* is overgegaan en in *ſpouwen* de U in W.

SPLINTER, eene ſplinter, — *Splinter-ſjean*, den ſplinter zien in het oog van eenen anderen, I d. 50. *Kamph S. R*. bl. 77, of in zijn broeders oog te konnen *ſplinter-kijken*. Verg. *Waaſenb*. *Bijdr*. II, 20. Van *Splitten* — *Splinten* — *Splinter*, die *ſplijten* doet.

SPOARE, een ſpoor, prikkel, I d. 59, 208. — het ſpoor, I d. 131, 212, 216. *Waaſenb*. *Bijdr*. I, 155, het *ſpoor* des deugs. — *Spoar-bjuester*, ſpoorbijster, van 't ſpoor gedwaald, I d. 15, 79, 105, 194. II d. 64. T-W. in L. U. bl. 35, *Spoorbijster* op den weg die tot het leven leidt. *Hooft*, *N. H*. bl. 569, *Spoorbijſtre* grondeerzucht. — *Buijtenſpoorſche*, *Hooft*, *Ged*. 89, de *buijtenſpoorſche* maght in in d'ouwbezette paelen. — *Spoarjen*, ſpooren, met ſporen ſteken, prikkelen, de ſporen geven, I d. 87. Zie *Op-ſpoarjen*. *Beſpooren*, voor *beſpeuren*, *Hooft*, *Ged*. bl. 47.

SPOECK, een ſpook, ſchim, I d. 50. *Waaſenb*. *Bijdr*. II, 15. — *Spoeckjen*, ſpoken, als een ſpook te voorſchijn komen, II d. 58.

SPOED, voorſpoed, welvaart. I d. 84, 147, 178, 181, 224. *V. d. Veen*, *Zinneb*. bl. 179, Ridderlijcke *ſpoedt*. *Kamph*.

Ps. bl. 255, Geef moed en *ſpoed* tot onzer handen werk. — *Junius* in *Speed.* — *Spoedjen*, ſpoeden haast maken, zich haasten, I d. 42, II d. 116. *Hooft. Ged.* 161, De *ſtappen ſpoeden*; onnozel zoontje, *ſpoeit* de kinderlijke *ſtappen.*

SPONNE, geſponnen. Deelw. v. *Spinnen.* Zie ald. *Ja ſponne*, zij ſpinnen, *Bijdr. v. Waſenb.* I, 146.

SPOT, ſpot, beſchimping, I d. 58, 61, 159. *Kamph. Ps.* bl. 331, Die *ſpot* en ſpijt van kleijn en groot verwacht. — *Spottjen*, ſpotten, *Bijdr. van Waſenb.* I, 164.

SPOUNLE, ſponning, II d. 11. Zie *Weiland.*

SPRAECK, de ſpraak, geſprek, I d. 55. *Spraecke*, I d. 45. — *Sprake*, geſprek, *M. Stoke*, VIII, 199, en 420. — *Spraken houden met* — *Maerl.* II, 428, 8, *Hout* met dinen vrienden *ſpraken*, d. i. beraadſlagen, beſpreken.

SPRAEDE, verſpreidde, I d. 175. Verl. Tijd van *Spriedjen.* Deelw. *Spraet*, verſpreid: I d. 107, 108, ten toon geſpreid.

SPRANCKJEN, zie *Out-ſpranckjen.*

SPRECKEN, ſpreken, zeggen, I d. 8, 10, 42, 44, 52, 68, 72, enz. *Bijdr. van Waſenb.* I, 152, 157, 167, *Sprekken.* — *Spreckt* voor *Spreeckt*, *Bredero*, bl. 8, 129, 221, 535. *Hooft*, *Ged.* 292, enz. — *Spreck-wird* een ſpreekwoord, I d. 9. *Verled. Tijd Sprijk*, ſprak, I d. 37, 38, 40, 41, 44, 131. — Deelw. *Spritſen*, I d. 158. II d. 93. Thans *Sprutſen.* —

SPRIEDJEN, ſpreiden, verſpreiden, uitſpreiden, I d. 206. Zie *Spraede*, Verl. Tijd. — *Kamph. Ps.* 212, dan dat uw eer te meer zich *Spreijd.* *Maerl.* I, 173, 15, Dat hi *beſpreede* al Azia. *Justinus*, I, 4, cujus palmite omnis Aſia *obumbraretur.*

SPRIJK, ſprak. — *Sprijſen*, geſproken. Zie *Sprecken.*

SPRONGEN, zij ſprongen, I d. 8. Verl. Tijd v. *Springen*; welk W-W. men in G. J. niet aantreft. Verl. Tijd bij *Stoke* is *Spranc.* B. v. V, 324, onder 't ſolk ſo *ſpranc* de mare. VI, 945, Nu *ſpranc* vut di niemare: Fama exiit.

SPRUWTTJEN, ſpruiten, uitſpruiten, I d. 40, 212. — *Spruwt*, een ſpruit, fig. een afſtammeling, I d. 87. Zie *Uwt-ſpruwttjen.*

SPYEN, ſpuwen, ſpugen; braken, overgeven, I d. 67, 72. II d. 95, 102. — *Opwerpen*, *opgeven*, (van de zee) I d. 78. — *Spy*, ſpug, ſpuw, (gebied. wijs) *W. Gribb. Brill.* bl. 15, 56. Verg. *Waſenb. Idiot.* in *Spui*, ſpog. *Junius* in *Spew.*

Kiliaan, *Speyen*. — *Baardt D.* bl. 363, Beſietſe maer, ſo *ſpuw-je* ſchier, d. i. geeſje over, braak je. — *Verſpuwen*, voor *verachten*, respuere, *M. Stoke*, IV, 640. Men mach mi *verſpuwen*. — *Spyen - Spyde*, *Spyd*, *W. Gribb. Brill.* bl. 67. Doch *Spyen - Spey - Speyn*, is het oude echte, nog gebruikelijke.

STAET, ſtoot, aan ſtukken ſtoot, I d. 96. 3 perſ. praes. Ind. van 't W-W. *Stietten*. — *Staet't jin* — verzet zich tegen, I d. 89. Zie *Jin-ſtietjen*. *W. Gribb. Brill.* bl. 15, Do mj uws feynt meye poot forre tuwt *ſtaat*, d. i. *ſtootte*, of liever *Stiet*. Bl. 67, Ick *ſtaat* uws aade ſoeg wol trije reijs ſent bed. O. F. W. *Staet*, ſtoot en geſtooten. Het Deelw. *Staat*. *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 49, It ien eer wierder reis *oof-staat*; afgeſtooten.

STAEMME, een ſtam. tronk; tak, twijg; geſlacht, I d. 55, 136, 159, 165. — Ook *ſtâmme*, — *Toalf-ſtamme-haed*, Koning der 12 ſtammen van Israël, I d. 190. *Stâmme* voor ſtam, geſlacht, I d. 150, 225. — *Stâm-boeck*, Album amicorum, I d. 79. De *ſtam* doet den boom *ſtaan*. Zie *Weiland*.

STAEP, een ſtap. — *Opp-ſtaepp'*, op den ſtap. ſtapvoets, I d. 87. *Staeppe*, ſtap. tred, II d. 109. — *Staeppjen*, zie *Oerſtaeppjen*. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 155, *Steppt*, ſtapt. Bl. 159, Mar ſolm *Steppers* oer henne. Beter ware: *Steppes'er*, zij ſtappen daar, of er, over heen. Thans zegt men meestal *Stappen*, *stap*.

STAESJE, — zie *Steag-ſtaesje*.

STÆF, een ſtaf, I d. 125, 188, 226. *Stæve*, II d. 97. Zie onder de nitheemſche woorden *Rejear-ſtæve*. — *Stæven*, duigen van een vat, — *Oon ſtæven borstjen*, in duigen ſpringen, I d. 90. — *Staven*, voor *ſtokken*, *knuppels*, vindt men meermalen bij de Ouden, b. v. *Stoke*, VII, 915. Zie *Weiland*, en *Ypey*, *Taalk. Aanm.* bl. 110, volg.

STÂLLJEN, ſtellen, het ſtellen kunnen, onafhankelijk zijn, zijn eigen meester zijn, I d. 181. Deze beteekenis is zeer oud; doch dit woord heeft ook eene tweede beteekenis, en wel die van *het vee op den ſtal plaatſen of brengen*. *Hooft*, *Ged.* bl. 335, En eer wij kunnen *ſtallen* ons zaigeweyde vee. Zie *For-ſtâlljen*. Verg. *Weiland*, *ſtallen*, *ſtellen*. Van *Stâlljen*, ſtellen, en ſtallen, komt *Stâl*, de ſtal, beeſtelial, I d.

21, 55. *Stálle*, I d. 220. — *Stál*, geſtalte, houding, I d. 83, de verhouding van een Gedicht. — *Stálle*, I d. 220. — *Stál*, geſtalte, houding, I d. 83, de verhouding van een Gedicht. — *Stálle*, gedaante form, geſtalte, I d. 111. Zie *Boeck-ſtoay-ſtalle*, de Letterkas, I d. 91. — *Stálle*, het uitſteekſel van iets, een ſteel, handvatſel, II d. 5. V. h. *Long-ſtálle*, de longpijp; Zie ald. — Bij de Tijdgenooten van onzen Dichter is dit woord ook zeer gebruikelijk: eenigen zullen wij slechts noemen. *Hooft*, *Ged.* 116, 221, *Stal* des ligchaams. *Bredero*, bl. 259, Haer lichaems *ſtal* is fraay. *Heemskerk*, bl. 77, en recht *de ſtal*, van een fraaij volſlagen Jongeling hebbende. *Starter*, Fr. L. bl. 92, *b*, van deugd, van vreugd, van 's *Lichaems ſtal*. Zoo ook bl. 149, haer *lichaems ſtal*. *Bredero*, 713, des lichaams *ſtand en ſtalten*. *J. H. Krul*, III d. Dian. bl. 6, Twee beenen trots van *ſtal*. — *Stand*, *verblijf*, *rust*, *Hooft*, *Ged.* 358, De boomen in ſlagoord rondom haer (de R. de *Vecht*) *houden ſtal*. *Kamph. Ps* bl. 222, Een boog, die van een ſterken manne, lijf ingehaalt, zich kromt; maer weer ontſpannen, door eijgen aard van 't buijgelijke hout, den eerſten *ſtal* zijns juijſten maekſels houd. Bl. 502, het ſterk geblaes der opgerezen winden *houd ſtal*, d. i. houdt op, bedaardt, rust. — Ja bij *Hooft* beteekent het *ſieraad*, *Ged.* 355, gelijk de mast *het ſchik* van 't ſchip is, en de ſtanders de *ſtæiſy* van de mast, des Hopmans *ſtal* het zwaerd. Zoo beteekent *forma* in 't Lat. ook *ſchoonheid*. Zoo zegt men nog: Een *stal* van een' meid, voor *eene ſchoone meid*, enz. Een ſtel; *een ſchoon ſtel* van dit of dat, wanneer men van twee of meer dingen, die fraai zijn, ſpreekt enz. — Zamenſtell. *Stál-formjen*, in den grondtekst leest men daarvoor *Formeeren*, I d. 196. Verl. Tijd *Stal-forme*, formeerde, I d. 210. Deelw. *ſtál-formearre*, II d. 47. — *Stál-cierraetjen*, in behoorlijke orde brengen. Voorr. XXX. — *Stál-leaz*, ongevormd, vorm-loos, Voorr. XXXI. I d. 217. — Van *Staen*, imperf. *ſtande*, komt *Standele*, II. D. *Standel*, contr. *Stalle*, in de O. F. W. *Stand* en *Stal* beteekenende, gelijk van *Stonde*, *Stode*, *Stoe* en *Stoel*, plaats.

STALCKE, vriend, I d. 48, 50, 120. II d. 44, enz. Vergel. *Bilderdijk*, Letterſchrift. bl. 168. Vooral *Vaſſenb. Bijdr.* II, 20, die er zeer juist de afleiding en ware beteekenis van opgeeft.

STAM, *Stamme*. Zie *Staemme*.

STAN, (iek) ik ſta, I d. 99. Zoo heeft men ook ik *sjean*. *W. Gribb. Brill.* 42, ik *ſtæn*. Verg. *Waſſenb. Idiot. Sien.* - *Ik gaan*, ik ga, enz. - *Stân*, ſta, (gebied. w.) I d. 7, 98. - *Stânne kade*, ſtand houden. I d. 44. *Waſſenb. Bijdr.* I, 160, *ſtand*; en deze uitſpraak vindt men thans overal in Friesland. V. h. trouwens de zamengeſt. *Stant-hefte*, ſtandhaftigheid, ſtandvastigheid, I d. 91. - *Stant-heftigh*, ſtandvastig, I d. 42, 180. II d. 67, 80, 108. - *Stant-heftigljcke*, Bijw. II d. 108. *Sant-heftigheijt*, I d. 40, 41, 45. II d. 66, 67, 69. Meerv. *Stant-heftigheijten*, II d. 80. - *Stant-Friese*, een ſtand-Fries, I d. 37. De *Friezen* zijn van ouds beroemd wegens hunne ſtandvastigheid, conſtantia, et interdum pertinacia. De Dichter verraakt II d. bl. 67 het woord *Stant-Freeze*, door de bijgevoegde woorden *mijn fin*. - *Stant-frisige beſluwt*, II d. 52, ſtandvastig beſluit. - In dien ſmaak heeft *Kamph. Pa.* bl. 193, Een *ſtandvest* der gerechtigheden, d. i. ſteunſel, houdvast. Bl. 223, Den *ſtandvest* van 't geloof. Zie *Stean*.

STANCK, ſtank, I d. 94. Van *Stanc*, Verl. Tijd van *Stincen*, ſtjoncken.

STAPPEN, ſtappen. Zie *Stoep*.

STEAN, ſtaan, I d. 18. 87, 94, 147, 176. *Bijdr. van Wassenb.* I, 156, 157, 184, *Stean*, en *Stæen* 140. *W. Gribb. Brill.* bl. 18, *Stæn*. - Verl. Tijd *Stoe*, zie ald. En *Stie*, want zoo moet men, dunkt mij, voor *ſtiet* lezen. I d. 173. r. 4, Dijſe bitter *ſtie* in dieer. Verg. hier het Nederl. *Stond* - *Stind* - *Sting*. - Deelw *Stien*, *Stoen*, *Stinſen*. Verg. *Hoeufft*, O. Fr. Spreekw. bl. 9. De vervoeging is deze: *Ick ſtea*, I d. 216. *Y ſteane*, I d. 97. *Of du ſtieste*, I d. 52. Bij inkorting *y ſtea*, II d. 100. *Stiet*, ſtaat, I d. 5, 21, 62, enz. Meerv. *Steane*, I d. 180, 202. enz. bij inkorting *Stea*, I d. 233, II d. 94. - Gebied. W. *Stea*, I d. 101, 210, *Stæ*, I d. 23, 67. - In de O. F. W. vindt men *Staen* - *Staet*, en *Steet*, ſtaat. - *Stoed* en *Stode* en *Stande*, ſtond. - *Stinsen*, geſtaen. Bij *Gabbema*, *Standa* en *Standen*, ſtaan. - *Staet*, *Steet* - *Stoet*, ſtond het. - Het Bedrijv. deelw. *Steande*, I d. 111, 209, V. d. *Steande foets*, ſtaande-voets, terſtond, T. K. ſpoedig, II d. 91. Doch *ſteans-foets*, II d.

94. Zonderling is dit bij *Maerl.* II, 459, 46, want ſoe (de vrecheit) *om el* niet en *ſtaet*, dam omme al te ebbene alleene, d. i. nergens anders naar ſtaat of dingt.

STEARREN, ſterven, I d. 5, 8, 28, 40, 41, 42, enz. In genit. *Stearrens*, b. v. *Stearrens-nead*, ſtervens-nood, I d. 86. *To ſtearrens to*, tot ſterven toe, tot den dood toe, II d. 58. *W. Gribb. Brill.* bl. 40, *Stjerre*. En zook bl. 36, 88, Doch bl. 12 fin. *Sterre*, door misdruk. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 159, *Sturve*, ſterven. Bl. 163, *Besturde wengen*; beſturven wangen, in den grond-tekst. *Junius*, *Starve*. In Noordholl. en elders ook *Starven*, waar mede *Stearren* voor *Stearſjen*, zeer wel inſtemt. — De vervoeging is deze: *Ik stear*, I d. 16, 24, enz. *y stearre* of afgekort *Stear*, II d. 116. *Stearste*, ſterft gij, I d. 44. *Steart*, ſterft, I d. 44, 75, 89, enz. — Meerv. *Stearre*, I d. 208, II d. 83. — Verl. Tijd: *Ik stoar - stoarste*, I d. 41. — *Stoar*. Meerv. *Stoaren*. Deelw. *Stoarn*, geſtorven, II d. 106, 111. *W. Gribb. Brill.* bl. 87, *Stoorn*. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 169, *Stooden is*, geſtorven is. — *Stear-dey*, ſterfdag, I, 55. — *Stearlijck*, zie *Onstearlijck*. O. F. W. *Stera*, (*Stoor*, *Storen*, ſtierven) voor *Sterwa*, w. v. *Sterft* voor *Sterwat*.

STEAR, een ſter, ſtar, Meerv. *Stearren*, I d. 56, zie *Stier*. EA en IE zyn aan elkander verwant.

STEAT, ſtaat, ſtand, rang, toeſtand, enz. I d. 4, 19, 52, 71, 84, 101, 102, enz. *Hæge Steat*, II d. 105. — *Steate*, I d. 186, 207. II d. 87, 93, 94, 95, 111. — Tweede N-val *Steats*, I d. 48. Meerv. *Steaten*, ſtaten, — *Hæge staten*, II d. 102, d. i. posten en ambten van hoog aanzien. *Hooge steat*, *Cats*, I, 173. c. *Steat op meytſe*, ſtaat op maken, zich op verlaten, I d. 84. — *Yen Sted æf ſteat*, een ſtad of ſtaat, urbs vel civitas, ditio, I d. 182. — Zamengeſt. *Steat- in eer-aempten*, ſtaats- en eer-ambten, II d. 90. — *Steat-Jieſſers*, ſtaatdames, II d. 65. — *Steat-prealle*, ſtaatpraal, aanzien, luister, II d. 106. — *Steat-stoack*, een Schepter, II d. 97. — *Steat-taebbert*, ſtaat- tabbaard, ſtaatsje-kleed, groot kostuum, II d. 94. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 163, *Staatkunde*. — *Staetlijckheit*, *Hooft*, *Ged.* 228. — *Staatsch* voor ſtatig, deftig, *Baardt*, bl. 60, ſo *staetſchen* gang, gelijckerwijs ons Dames deen, wanneer ſe naer de misſe treen. — Verg. *Waſſenb. Idiot.* in *Staate*.

STECKEN, ſteken, eigenl. ſtooten, duwen, vervolg. ſteken, inſteken, opſteken, omhoog heffen; ſteken, benadeelen, enz. I d. 76, 97, 181, II d. 94. *M. Stoke*, I, 1145. Dies ſo *stac* hijn uten lande, d. i. *verstoote*, *stootte*, *verdreef*. Zie ald. *Huydecoper.* — *Maerl.* I, 12, 17, En wt dien Paradiſe *gesteken*, geſtooten, Idem, I, 143, 13, Daer ſiſe van eere roetſe *staken*, d. ſtootten, nederſtootten. Idem II, 451, 60, van ons *steken* en verjaghen. II, 325, 29, wrougers *stac* hi van hem af. II, 350, 35, Maer ſijnt dat ghijt *steect* van U, ſo keren wi ten heidinen nu. II, 281, 35, Een ſtorm quam en een gecrac, dat ghene ſtagie *omme stac*. II d. 176, 19, Die uter ſtat waren *gesteken*, ghinghen dwoort ons heren ſpreken, omme en omme, verre en na. Ook *Stoken*, voor *Steken*, *mishandelen*, *dooden*, Idem, II, 396, 21. Siestu oec dinen viant, in dine macht, in dine hant, het ſaldi dinken genouch gewroken, dattus macht heefs wiltune *stoken*. II, 463, 7, van der doot en van der *stoken* er hier boven genouch geſproken. — Nog wordt dit woord door onzen dichter onzijd. op eene aardige wijze gebruikt, in de beteekenis van *ergens diep in steken*, *in zitten*, b. v. djiep *ijnne hoaf-taebbert stecke*, Fig. voor hooge eerambten bedienen, II d. 107. — Verled. Tijd *Stijk*, zie ald. Deelw. *Stitſen*, thans *Stutſen*. — Vergel. *Clignett*, bl. 189, ſoe lange *stuuct* men en *steeckt*, den ſloep te watre, dat hi breect. En bl. 271, *Noot. Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 529, Noot. — In *W. Gribb. Brill.* bl. 63, leest men den Verl. Tijd *Stiek*, die meer met onze gewone ſpelling overeenkomt, en be er is, dan *Stijk*. Hetzelfde geldt ook betrekkelijk *Brecken*, — *Brijk* (*Briek*) — *Britſen*, enz. - *Steck-ſpeetſe*, een ſpies, I d. 157. - *Stecke-blijn*, zie *Stoack* - in *Stecke-blijn*.

STED, de ſtad, I d. 1, 50, 59, 61, 66, 67, 68, enz. — Tweede N-val *Steds*, I d. 64, 68. Meerv. *Stedden*, I d. 68, 141. II d. 101, 104. Doch eens om 't Rijm *Steden*. I d. 172. *Bijdr. van Waſenb.* I, 152. *Zee-steen*, zee-ſteden. - Verkleiuw. *Stedtje*, II d. 101. - *Stedſche*, ſteedſche, ſtedelijke; I d. 50. - *Stee* voor *Stad*, met weglating der D, I d. 58, 172. - *Stee* voor *pluats*, *standplaats*, I d. 127, 156, 172, 173, 174, 175, II d. 78, 86. *Stee* voor *plaats* vindt men bij de Ouden meermalen, van hier zegt *Kamph.*

doch niet minder in de beteekenis van *gelegene plaats, of tijd, gelegenheid. M. Stoke.* VI, 105, Alst *is stade.* VII, 229. Alſi oec waren in elke *Stade*: zoo leest hier *Huÿde-coper*, q. vid. *Marnix R. B.* bl. 182, ſij en hadden de moegte noch de *stade* niet. Vergel. *Kiltaan.* V. d. *In staden staen* voor *helpen, bijstaan, ontzetten, M. Stoke* IV, 853. Verg. *Kiliaan.* In deze beteekenis geloof ik, dat men de ſpreekwijze *oppe stee.* voor *in den namiddag, moet opvatten. Libb. fen A. Ybbr.* bl. 27, Je het mij *oppestee*, eer jimme hier wiene, za folle forteld. Iemand namelijk in Friesland gevraagd wordende, wanneer hij eens aan zal komen, en daarop antwoordende *oppe stee*, meent daar mede *in den namiddag*, als of hij wilde zeggen, *op den voor mij gelegensten tijd.* De koppeling dezer beteekenisſen is deze: 's namiddags zijn ten platten lande de voornaamſte bezigheden van den dag, in de huishouding en het bedrijf, afgeloopen: men neemt als dan zijn *gemak*: (want ook dit beteekent het W. *Staede Stee*) komt elkander ſpreken, een pijp bij iemand rooken, of een kopje thee drinken. De namiddaguren bevatten dus den *gepasten tijd* en *de gelegenheid*, om op zijn gemak elkanderen te bezoeken. En van hier zijn dan ook onderſcheidene gezegden herkomſtig, b. v. *Oppe stee komme, dwaen, uwt-gean*, enz. Met een woord *oppe ſtee*, beteekent nu al *namiddag.* Vergel. *Weiland* in *Stede.* - Zamengeſt. *Sted-fâd*, Stadvoogd, Koning v. Milete, II d. 72. - *Sted-folck*, Stedelingen, anders genoemd *Stedtjers*, I d. 64. - *Stee-huwz*, het Stadhuis, I d. 108. - *Sted-learaer*, een Stads Predikant, II d. 50. - *Sted-ljoe*, Steelieden, Stedelingen, I d. 49. - In de O. F. W. beteekent *Stede* ook eene *Stad* en *Plaats*: doch *Stoe* eene *plaats* eene *kerk*, en *haed-stoe*, *haed-stoed*, eene hoofdkerk. Vergel. *Junius* in *Stow.* - In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 169, Burger van us *Stee*, van onze Stad; doch *Stadhoolder*, Stadhouder, ibid, bl. 151. Zie verder behalve anderen, *Jun. Stead, Sted.* - Van *Stede*, Imperf. van *Staen*, komt verder *Steed* beſtendig; ons *Stedig*, ſtaeg, v. h. *Stedigje*, in de O. F. W. eig. bestellen, plaats geven, bevestigen, ſtaven, w. v. *bestedigjen*, bellellen. Zie *Be-steedgjen.*

TEEGE, een ſteeg, gang, naauwe ſtraat, I d. 187.

TEEG, STEGE. ſtug, onverzettelijk, I d. 23, 57, 87. II d.

65, 85. — *Daem-steeg*, damſteeg, damvast. Zie ald. Staat voor *Stedig*, d. i. *als aan ééne plaats vastgebonden*, *Steevast*. In de O. F. W. vindt men zelfs *Steed* voor *vast*, *bestendig*. *Fest* ende *Stede*, bij *Gabbema*. *Steed* ende *fest*, bij *Gabbema* en *Martena*. *Stede* und *vast*, in de L-R. van *Wedde*, — voor *onverbrekelyk*, *onveranderlijk*. — Zie verder *Stjuwg*, dat met ons *Stug* wel overeen komt.

STEEZ, ſteeds, beſtendig, geſtadiglijk, I d. 219. — *Steez-oon*, beſtendiglijk aan, I d. 64, 118, 119, 131, enz. Als Bijvoeglijk N-W. *'t Steez-oone uwncke op uwnck'*, het geſtadige verdriet op verdriet, I d. 201. Dit is eigenl. de Tweede N-val van *Stede*. *Marnix*, *R. B. Stedes* voor vergevinge ſijner misdaden bidden, fol. 37, verſo. — *Stedes* Gode opofferen, fol. 70, verſo. — *Stedes* te hooren, fol. 208. — De Ouden zeiden *gestade*. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 397. Noot, en *Weiland*. *Kiliaan*, *Staeds*, continenter. *Junius* in *Stedfast*. — *Kamph. S. R.* bl. 6, *Staag-an* een nieuwe wind. Doch bl. 47, *Staag-uijt* bedriegen.

STELLEN, ſtellen, zetten, I d. 135, 159, 182, II d. 90, 113. Verl. Tijd *Stelde*, I d. 159. Deelw. *Steld*, II d. 78. en *Stelle*, II d. 114. V. h. *op ſtel bringe*, nog in gebruik. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* in *Stelle*. In de *Bijdr. van Waſſenb. Stellæn*, Deelw. *Gesteld*, 159, 163.

STELLEN, ſtelen, rooven, I d. 34, 39, 129. Verl. Tijd *Stiel*, ſtal, I d. 34. Deelw. *Stellen*, geſtolen, I d. 32, 34, *Stelnè*. *Steller*, een steler, een dief, I d. 34. — *Stellerye*, dievery, I d. 34. In de *Bijdr. van Waſſenb.* vindt men ook *Stellen*, I, 144, 153, 154, 159, 161, Deelw. *Unsteld*, ontstolen, I, 158. — Zie *Ont-ſtellen*. — *Maerl.* I, 14, 26, Brochten alle Saalcheit ane in *rouene*, in *Steelne*. Vergel. *Junius* in *Steal*. *Clignett*, *Verstelen*, furari, bl. 544, Noot.

STEM, eene ſtem, I d. 2. *Stemme*, I d. 5, 40, 42. *Stem* voor voois of wijze is in G. J. menigmalen.

STERCK, ſterk, krachtig, I d. 61, 98. De *Sterckſte*, I d. 56, 57. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 155, ook de *Stekkſte*; doch I, 159, de *Storkſte*, en I, 155, *Verſtorken het*, verkracht heeft. *Sterk* voor *gezond*, *W. Gribb. Brill.* bl. 76, ijte hette saak, dat jimme lang *ſterck* blienwe. — *Stercktme*, ſterkte, kracht, I d. 165, 214, 226, II d. 89. — *Sterckjen*, ſterken, ver-

ſterken, I d. 60, 99. — *M. Stoke*, *Starc*, voor *moeyelijk*, II, 966. Entie wech was *Starc*, en lane over bosch en over roche. — Ook *Maerl.* gebruikt het voor *verſterken*, *bekrachtigen*, *bevestigen*, II, 365, 15, Paulus voer in Grieken mede omme te *ſterkene* theſtijnhede. *M. Stoke*, VII, 476, En woudſe *ſterken* in allen kere, d. i. helpen, bijſtaan. In deze beteekenis, wordt het nog dagelijks in Friesl. gebruikt: dou maste de jonge naet *ſterkje*, d. i. in zijn kwaad ſterken, helpen, ondersteunen. Zoo komt het in de *keuren van Zeeland* veelmalen ook voor, b. v. *Mieris* Charterb. I d. bl. 272, b. XV, *Sterckt* weder den Rechtere, d. i. tegen den Regter *helpt*, *ondersteunt*. enz. *To helpen en to ſterckjen*, *Gabbema*, Verh. bl. 50. Zoo ook zelfs bij *M. Stoke*, III, 752. wie hi is, de *ſterken* ſal den valſchen Keizer, en ſine ghebode, doet hi te banne en ſceit van Gode. — Voor *ſterkte*, *kracht* zeiden de Ouden *Sterchede*. Vergel. *Cligett*, *Bijdr.* bl. 512.

STICHTJEN, ſtichten, — aanrigten, bewerken, (kwaad) I d. 213. O. F. W. *Stifta*, H. D. *Stiften*, V. h. het *Stift* Utrecht. CH en F zijn wisſelletters.

STICKJEN, ſtikken, eenig naaiwerk over en weder beſteken (*Weiland*) Verl. Tijd en Deelw. *Sticke*, geſtikt, benaaid. *D'Himbd-röck wijld mey ſijde ſticke*, I d. 51. *Baardt*, bl. 365, 't Is al bepeerlt, bekant, *beſtickt*.

STICK, een ſtuk, gedeelte. — Meerv. *Sticken*, ſtukken: *Dij ijn dizze ſticken wol gruwnge is*, die in deze *ſtukken*, *zaken*, wel gegrond is, en bevestigd, II d. 115. — *ſtukken*, *aanſtukken*, *in ſtukken*, ſchier als een bijw. I d. 78, 96, 157, 228, 230. II d. 99 — *Bijdr. van Waſenb.* I, 161. *Stekken*, in ſchelmſtekken; I, 162, *Stikken*. *Stic*, voor ſtuk, deel, *Melis Stoke*, I d. 319. Een *ſtic* van Vrieslant. — *Sticken*, voor zaken, dingen, Idem IV, 99, Dat ſi de *ſticken* brochten voort. — *Stic*, voor poos, wijs, Idem, IV, 327, Doe hire een *ſtic* hadde gheleghen. Zoo ook V, 683. V, 1205. — In *Stickelkine* (Deminut) ghescuert, in ſtukskens geſcheurd. *Maarl.* II 297. 14. — V. h. *Stucke-drogs* bij *Bredero*, 296. *Stucke-dieſs*, 591, 592, 577. *Stucke-boeſs*, 552 *Hooft*, *N. H.* 374, enz. Zie *Kiliaan* in *Stuck-boeſs*.

STJELPJEN, ſtelpen, — ſtorten, - uitgieten, — doen vloeijen; en ook bedekken; tot ſtilſtand brengen, ſtillen, doen

ophouden, (bloed) In dit woord is iets krachtigs en plotselings werkende. Zie hier van voorbeelden in *Oer-ſtjealpjen* en *Oer-ſtjolpjen*, als mede in *Stirt-ſtjealpjen*. Doe hier bij een voorbeeld uit onzen Dichter, I d. bl. 153, Dear jon forze reyn-geat' *stjealpt*: Dear it hol ſchom-wetter bruwzet; Dear elck weag' mij d' holle oer-gjealpt. Hier is *Stjealpt*, plotselings nederſtort, van den hemel nederdaalt. — Als mede *Stjealplinge*, plotselings, onverwachts, op eens, (bijw.) II d. 100, T. K. *Stolpelings*. — *Beſtolpen* voor *bedekken*. (van puin, dat op iemand nederſtort,) *Hooft*, *N. H.* bl. 154, en *beſtolpte*, met den val, een' manspersoon. *Idem*, bl. 327, Die de kool hunner lenten met kookers moesten *beſtolbt* (lees *beſtolpt*) houden, d. i. overdekt. *Teuton. keren*, *wenden*, *Stolpen*, Torrere, torrescere, volvere, revolvere, girare, regirare *Kiliaan* in *Stelpen*, *Stolpen*, *Stulpen*. kent niet meer dan twee beteekenisſen: *tegere*, *occulere*, et *ſistere*. Vergel. *Waſenb. Idiot.* in *Stelp*. *Weiland* in ST.

STIE, ſtond. Zie *Stean*, en *Stoe*.

STIEL, ſtaal, chalijbs, I d. 62, 158. — *Stielen*, ſtalen, van ſtaal, I d. 30. *Stiel'ne*, I d. 173. *Stielene*, II d. 65. — *Stiel-hird*, ſtaalhard, zoo hard als ſtaal, I d. 220. — *Bijdr. van Waſenb.* I, 159, *Stiele* (*n*) *Leerſen. Jun. Steel.*

STIEL, een ſtaal. — monsterproef. — Deminut. *Stielke*, een ſtaaltje, Voorr. XXXI. *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 9, Der heste wis wer fremd *Staal*. Bl. 12, fraemdens (nieuwheid, zeldzaamheid) ſen 't *Staal*. Bl. 27. Ik hab er altemets wol *ſtaaltjes* ſen heard, d. i. ſtukken, bewijsſtukken, voorbeelden. Zie verder *Weiland*.

STIEN, een ſteen, I d. 22, 94, 95, 140. II d. 11. — Voor, *de ſteen*: *het graveel*, II d. 105. Meerv. *Stienen*, I d. 113. *Bijdr. van Waſenb.* I, 162 *Stjennen*. — *Stient*, geſteente, edelgeſteente, I d. 2, *Stiente*, I d. 48. — *Stienig*, ſteenig, I d. 22. *Stienheftig*, ſteenachtig, II d. 66. Zamengeſt. *Stienbocke*, een ſteenbok, I d. 207. — *Stien-heap*, een ſteenhoop, I d. 166. — *Stien-klippe*, een ſteenklip, rots, II d. 65. — Meerv. *Stien-klippen*, II d. 68. — *Stien-klippe-gruwne*, een rotsige grond, I d. 224. *Maerl.* II, 125, 57 en 318, 59, gebruikt *Steenen*, voor *Steenigen*.

STIEMMOAR, een Stiefmoeder, noverca, I d. 41. Voor

Stiep-moar. O. F. W. *Stiep-vader*, bl. 139, 191. *Stiep-moder*, bl. 191. *L. R. van Wedde*, *Steef-vader*, bl. 50. Het zal niemand beronwen, hier te lezen *Ypeij*, *H. D. N. T.* bl. 232, Noot.

STIERRE, eene ster, of ster, I d. 43. *Stier*, I d. 127, 192. *Meerv. Stierren*, I d. 60, 90. — *Stierte*, gesternte, I d. 26, 78, 108, 186, 190, II d. 70. — *Stierte-kijker*, een Sterrekijker, II d. 104. — *Gesteernte*, *Baardt*, *D.*, bl. 74. *Ledenst.* bl. 11. *Stier-ægjen*, staroogen, II d. 95. *Staaroogen*. *Hooft*, *N. H.* bl. 389, Daar duijsent van menschen, met zuchten naar den pais, op *staarooghden*. Zie *Stear*. Verg. *Ypeij*, *Gesch. der N. T.* bl. 105.

STIETTEN, stooten, I d. 78, 151, 162, 164, 180. — *Stiet*, een stoot, I d. 34, een *duw*. *Bijdr. van Waasenb. Stjetten*, I, 153, Deelw. 162. Zie *Oon-stjiettende*, enz. *Staet*. Beter zou men schrijven *Stjitten* of *Stjietten*, gelijk *Sjieden*.

STIJK, stak, II d. 79. *Bijdr. van Waasenb.* I, 152, En dij (ooljetakke) *Stiek* er om heeg. *T. Boere Zoon*, bl. 23, As wij dan joon ien schinke twa ijnne tjettel *Stiekene*. Deze uitspraak met IE, welke de voorkeur verdient, wordt thans ook gehoord in *Friesl.* en is meer Etymologisch. Zie op *Steken*, In 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 31, As men jin wol oonstelt, *Stijkket* er naet ijn, d. i. steekt er niets in, is er geen kwaad in. Dit is echt Friesch. Zoo ook bl. 52, Het *stijkket* der ijn? Daar voor vindt men in de *Serm van Broer Corn*, II, 300, Daar anders niet in en *stikt*, dan de liens te blameren. — Doch dit *Stijkket* komt niet van *Stecken*, maar van een nieuw W-W, dat van den Verl. Tijd *Stijk* wordt afgeleid, en dus vervoegd: Ik *Stijkje*, ik steek uit, (onzijd.) Verl. Tijd: ik *stijkke*, en ook zoo het Deelw. Den Verl. Tijd vindt men bij onzen Dichter, I d. bl. 206, *De tilde in stijeke* elck bergs ruwgge holle om heeg. — *V. d. Stijckel*, een Stekel, elk puntig en stekend ding; vooral een *distel*, I d. 40. Meerv. *Stijck'len*, distels, doornen, II d. 97. — *Stijckel-Smolle-paed*, een doornige, met stekels begroeide, smalle weg, I d. 95. — *Stijckel-wey*, distelige weg, T. K. stekelweg, II d. 89.

STIJPPE, een schoor, steunsel, een stok of paal, waarmede men iets schraagt en ondersteunt, I d. 126, 162, 182. Lat. Stipes. — *Stijppjen*, ondersteunen, schragen, staande hou-

den, I d. 168, 207. — V. d. de Zamengest. *Stijp-balcke*, een schoor-balk; Fig. een ondersteuner, beschermer, beschermheer, Mæcenas, patronus. (zoo wordt ook *Praesidium* bij *Horatius* gebruikt, Lib. I Od. 1.) I d. 48. — *Stijpp'leaz*, steunloos, zonder steunsel, I d. 213. Vergel. de Lijst der Drukfeilen, t. d. p. en *Kamph. Ps.* bl. 172. Zie *Behâd-stijppe. Teutonista*, *onderstijppen*, sustentare. Nog in *Schairen: Stijpren* [misschien *Stijppen*) sustentare. Verg. *T. Kate*, II d. bl. 424, b. En *Weiland* in *Stapel.*

STIL, STILLE, stil, stille, I d. 11, 23, 33, 43, 74, enz. — *Stiltme*, stilte, stilheid, I d. 204. II d. 95, 103. Bij Ouds *Stille*, *ghestille*, Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 275, Noot. — *Stilligheyte*, I d. 194. — *Stilljen*, stillen, doen bedaren, tot rust brengen, I d. 72, 126, 183, 208. *Stille*, stil worden, onzijd. I d. 167, voor *Stilljen*, door eene licentia Poetica.

STINZE, een stins, een toren, een burg, kasteel, I d. 144, 164. II d. 95. *Gabbema Verh.* bl. 139, Ende scillet hiara *Stins* ende gueden frij habba. *Gabbema* zelf noemt het kort te voren 't *gesterkte steenhuis*. Verg. *Wiarda Asegab.* bl. 50. Vooral *Wassenb. Idiot.* in V. *Jun. Stone.* — Van *Stinzen*, Deelw. van *Stean.*

STJOER, stuur, stoer, stuursch, barsch, onvriendelijk, I d. 21, 23, 87, 119, 211, 222. *Cats*, I d. bl. 121, a, Dan was 't al te *stueren* weder. Bl. 169, b, sij is gedurigh, even *Stuer*, en siet gestadig even suer. Bl. 173, b, Ick en ben noch dom, noch *Stuer*. Bl. 185, b, omtrent een aardig lijf en dient geen *stuere* geest. *J. H. Krul*, Hood. bl. 37, Is d' eene vrundelijk, den ander die is *Stuur*. *Bredero*, bl. 536, *Stuur* en straf. Ja zelfs *Maerl.* I, 434, 17, Die Romeinen vochten *sture*. *M. Stoke*, II, 434, En hebben gherovet en ghebrant die Kenemaren harde *Sture*. — Eens vindt men bij onzen Dichter *Stjoersch*, I d. 5. Zie *Struijs*.

STJOEREN, sturen, stieren, bestieren, I d. 36, 57, 63, 84, 106, 116, 161, 181, 193, 207, enz. Verl. Tijd, *Stjoerde*, I d. 59, II d. 65. — *Stjoer*, *Stjoere*, het bestuur, bestier, I d. 13, 108, 109, 174, 221. — Van hier *Oer-stjoer*, overstuur, in verwarring; dat zeer gebruikelijk is, in *Friesland*, en voorheen ook in *Holland*, en elders. *Hooft N. H.* bl. 66, de zaken *over-stuur* te zien drijven. Bl. 130, Hoe alles *over-stuur* dreef. Bl. 103, zijnde het werk over *stuur* drijven. Zie *Ont-stjoe-*

rigjen, in wanorde brengen. De *Teuton.* gebruikt *Stuĳre* voor ſubſidium, ſuccurſus, in 't woord *behulp.* — *Stjoeren* voor *wenden*, *zich wenden*, naar iemand toegaan, I d. 17. — *Stjoeren* voor zenden, toezenden, I d. 77, 92, 103, 176. II d. 43, 44, 46, enz. *Stjoerde*, zond. II d 82. *Stjoerd*, gezonden, II d. 80. — *Stjoer-bæken*, ſtuur-bakens, bakens, die ons den weg aanwijzen, en op denzelven beſtieren, I d. 43. — *Slim for iemen ſtjoere*, ſlecht voor iemand afloopen. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 27, Ik wed az *Hepke* dat wist, it zoe *ſlim fer har ſtjoerre.* Men komt namelijk ſoms, ook onder 't beste ſcheepsbeſtuur, op klippen te geraken. — In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 158, 161, leest men *Stjoeden*, voor *gezonden.* Waar de R, ter verzachting, is weggelaten.

STJOEYEN, ſloeĳen, ravotten, I d. 54, 53. Maĳe ſammen *Stoeyen. W. Gribb. Brill.* bl. 4. Zie *Djoeyen. Jun.* in *Steev.* De ST en D zĳn wisſelletters.

STJOLPPJEN, Zie *Oer-ſtjolppjen.* En *gruwle.*

STJONCKJEN, ſtinken, een vunzige reuk van zich geven, I d. 112, 160. — Verl. Tijd. *Stonk*, Deelw. *Stonken.* — *Stjonckende*, ſtinkende; als Bijv. N-W. *Vuil*, *beſmettelijk*, T. K. I d. 54, II d. 101. Dikmaals vindt men dit W-W. Figuurlijk, b. v. Het *ſtonk* al wat zij deden, *Kamph. Ps.* bl. 157. — Zamengeſt. *Stjonck bedrieuw*, een ſlecht, ondeugend bedrijf, I, 59. — *Stjonck-fogſe-boscken*, ſtinkende-roſſen-benden, I d. 180. — *Stjonck-poelle*, een ſtinkpoel, I d. 107. Tweede N-V. *Stjonck-poels*, I d. 180. *Kamph. Ps.* bl. 14, open *Stank-ryolen* en zonden-holen. Voorheen werd dit woord in een goede zin gebruikt *T. Kate*, II, 26.

STIPPE, en ſlip, punt, T. K. II d. 96, 105, 114. — *Stipke*, een ſlipje, II d. 113. — *Stippjen*, met ſlippen afperken, Verv. in 't algem. bepalen, afperken, I d. 207. - *Stip*, bĳw. naauwkenrig, ſlipt, I d. 216. - *Hooft*, *Ged.* bl. 132, *Deez' Stip*, dit oogenblik, dit niet. - *Stip* op zĳn zaak, *Hooft*, *Ged.* bl. 145. - *Stip ſtaan*, op iets, Idem N. H. bl. 16. *Stip blĳven* bij zĳne laatſte maaning, bl. 193. *Stips* vindt men herhaalde malen bij *Hooft*, b. v. N. H. bl. 211, 296, 306. - *Kamph. Ps.* bl. 71, *Stip* ſter-oogen op iets. *Bredero*, bl. 558, *Stip* de wet onderhouden.

STIRT, de ſtaart, Voorr. XXX. I d. 81, II d. 5. *W. Gribb. Brill.* bl. 9, *Laamme-ſtirt.* Bl. 81, *Laammirſtirt. Start*,

vïndt men bij *Hooft*, *Ged.* bl. 275. *Baardt D.* bl. 158. Vergel. *Jun.* in *Start. Kil. Staert.*

STIRTTEN, ſtorten, uitſtorten, nederſtorten, I d. 32, 42, 140, 160, 162, 169. II d. 75, 80, 114. - Onzijd. *Storten*, geſtort worden, vloeijen, I d. 72, 90. - Nederſtorten, vallen, (in bedwelming) I d. 34, 87, 167. Zie *Uwt-stirten*. *Maerl.* II, 339, 118, Deerſte Apostel - die dor Gode - ſijn bloed *Stuerte*, d. i. zijn bloed ſtortte, omgebragt werd. - Zamengeſt. *Stirt.* - *Stjealpjende*, als een Bijv. N-W. kwistig, overbodig, overdadig. T. K. II d. 114.

STJUWG, STJUWGGE, ſtug, ſtugge; onbuigzaam, hard, I d. 23, 37, 90, 224. II d. 52, 65, 67. - *Stjuwgjen*, ondersteunen, ſchragen, I d. 110, 201. Zie *Steeg*. Gelijk dus van *Staedig* komt *Staedigen*, bevestigen, confirmare, ſtabilire: van *Stedig*, - *Stedigen*: Zoo komt van *Stjuwg*, - *Stjuwgjen*, adminiculari, fulcire, Verg. *Kiliaan.*

STJUWN, de ſteven, voorsteven, I d. 7. Gelijk dit *Stjuwn* uit *Steven* is geboren, zoo komt van *Stedig*, - *Stjuwg*. De vorm is dezelfde, want *Stadig* en *Stevig* zijn na-aanverwanten, waartoe ook *Steunen*, *Steun*, behooren.

STOACK, een ſtok, ſtaak; ſtaf; paal; balk; tak, enz. I d. 67, 94, 228. Meerv. *Stocken*, I d. 9. Zie *Haed-stoack*. *Staef*. *Rejear-staef*. - *W. Gribb. Brill.* bl. 17, *Stoock*, en zoo ook bl. 11, 61; doch bl. 52 *Stock*. - V. d. de Zamengeſt. *Stoack-blijn*, ſtok-blind, I d. 111. - *Stoack-in-stecke-blijn*, ſtok- in-ſteke-blind, I d. 26. - *stoack-hird*, ſtok-hard, wreed, verdrukkende, I d. 164. - *Stoack-siil*, ſtok-ſtil, I d. 87. - Zoo leest men T-W. in L. U. bl. 115, *Stokke-doof*. Bij *Bredero* bl. 442, en 633, en *Kamph. Ps.* bl. 116 *Stok-stil*. Bij *Baardt*, *Ledenst.* bl. 49, *Stake-stijf*. In de *Bijdr. van Wasſenb.* I, 160, *Stok-beelden*. Andere voorbeelden zie men bij *Wiarda*, *Aſegab.* bl. 86, en 218. Vooral bij *Weiland*, in *Stekeblind*; *-Stokblind*, - *Stikdonker*. Van daar *Stock noch staeck aenſien*, d. i. ſtok- en ſteke-blind zijn, bij *Marnix*, *R. B.* fol. 64 verſo, en 255, verſo. *Galgestoc*, is bij *Maerl.* II, 148, 8, de galgepaal, de galg. *Staken* en *palen* zijn ook bij *Stoke* hetzelfde, b. v. V, 784, Verg. 778. Aardig zegt *Cats*, I, 237, c. *Niet een steeck zien*. Waarop terstond volgt *Steke-blint*.

90. Onderſteunen, ſchragen, I d. 201. *Kil. Stonen, Steunen*, inniti. Zoo leest men in 't *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 34 en 35, de *Holle hette steune*, d. i. onderſteunen, vast houden. — *Stoane*, een ſteun, ſteunsel, I d. 206, Zie *Gruwnstoan.* — *Stoan-finger*, de ſteunvinger, vermoedelijk de middelſte en langſte vinger, Fig. een ſteun, ſteunsel, ſteunpilaar, I d. 48. — Zoo leest men in de O. F. W. *Scot-finger.* de voorste vinger. — *Lange finger*, in 't *A. S. Middel-finger* genoemd. — *Goldfinger*, digitus annularis. *Lytka-finger*, *A. S. Laece-finger.* Zie Noot op bl. 374. Verg. *Wiarda*, *Afegab.* bl. 206 en 218. — Thans nomt men den *voorsten* ook *wijs-vinger*, digitus index, den volgenden *Middelste-vinger*, den derden, *Ring-vinger*, den kleinen, *Pink.* Verg. *Weiland* in *Vinger*, waar men meer vindt. — Van *Stoan-finger*, of ſteunvinger, om dat daarop, als op den langsten, het ligchaam, of een gedeelte daarvan, ſteunen kan, vind ik nergens elders iets gemeld.

STOAME, damp of waſem van kokend water. V. d. *Stoame-ſnuwen*, dampſnuiven, damp van zich geven, walm uitwerpen, I d. 209. Schoon heeft *Kamph.* deselfde plaats overgezet, *Ps.* bl. 289, Roert hij 't geberghte het *rooke-dampt* en *stoomt.* Verg. *Junius* in *Steam*, nidor, vapor, ex osſa vel ſartagine exſurgens. *Weiland* in *Stoom.* *Kiliaan* ſchijnt het woord niet gekend te hebben, maar heeft er voor *Doom*, i. domp, vapor. *Doomen*, i. dompen, vaporare. Dat de ST. met D afwisſelt, hebben wij reeds elders gezien, bij *Djoeyen — Djaggeljen — Stoeyen*, of *Stjoeyen.* Zie *Op-Stómjen.*

STOAR, STOARN. Zie *Stearren.*

STOAREN, ſtoren, verſtoren. Bij *M. Stoke*, II, 146. En *Maerl.* I, 66, 28, is *Storen*, verwoesten, vernielen. Bij *Hooft*, *Ged.* bl. 141, 142, leest men *Steuren*, in de beteekenis van *ontevrede zijn*, *zich belgen.* Zie *For-stoaren.* O. F. W. *Stera*, *Stoerde.*

STOARME, een ſtorm, een geweldig onweder, I d. 62, 219. II d. 69. Zamengeſt. *Stoarm-twierren*, ſtormwinden, ſtormbuijen T. K. II d. 68, 108. *Maerl. Storen*, I, 325. 13, Mettien een groet *Storem* wt brac. II, 422, 13, Negeen *Storem* mach lange ſtaen. *Kamph. Ps.* 302, *Storm-blas.* Van *Storen*, vernielen, verwoesten; bij *Stoke*, ook nog

voorkomende I, 114, en 239 Verg. ald. *Huydecoper.* — V. d. *Steurige*, voor *vernietiging*, bij *Hooft*, *Ged.* bl. 155, In deez' ſtarlozen nacht van *Steurige* der vreden, in deez' holgaande zee, in deez' balſtuirigheden. Het zamengeſt. *ghesturen*, voor verontrusten, benadeelen, leest men bij *Maerl.* II, 368, 32. — Maar *Stoarme*, ſtorm, hevige aanval van den vijand, beſtorming, II d. 113. Zie *Bestoarmjen*, en de Noot v. *Huijdec.* op *M. Stoke*, VI, 974. — *Stormen*, voor bestormen, Idem VIII, 288. — *Verstormen*, voor onstuimig maken, oprujen, *Maerl.* II, 112, 26, Doe *verstormde* die wint die Zee. II, 421, 30, Hi mach ontſien onvervaert die zee *verstormen.* Fig. van de *hartstogten*, vooral *gramſchap*, en *ontroering.* *Maerl.* II, 70, 9, omme dit wort wart Herodes entieport *verstormet*, van Jheruſalem. (Matth. II, 3, Herodes *wiert ontroerd* en geheel Jeruſalem met hem.) — Van *Storen*, *Storem*, *Storm*, *Stormen*, gelijk van *tieren*, *tiermen*; *gieren*, *kiermen.*

STOAY. Zie *Boeck-stoay.* O. F. W. *Stoyen* en *Stowien*, ſtaven, *Stowade*, ſtaafde. Van *Steven*, is nog overig *Stevig*, *Stevigen*, *Stijf*, *Stijven.* *Stoyen en Stowier*, gelijk *Schoya*, *Schowia*, ſchouwen. De Y en W zijn wisſelletters.

STOE, ſtond, I d. 1, 30, 164, 218. II d. 103. — *Stoe-stu*, ſtond gij, I d. 11. Meerv. *Stoene*, ſtonden, I d. 199. — Soms is 't ſchier overtollig: *Stoe in lake er om*, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 46. Bij de Ouden *Stoet*, ſtond, b. v. *Stoke*, I, 828. III, 1065 en IX. 987. Verl. Tijd van *Stean.* Zie ald. - Bij *Maerl.* II, 237, 252, vind ik *Stoe* in *Staden.* In 't andere MS. *Stonde.* Hier is slechts zamentrekking, zoo gebruikelijk in alle talen.

STOELE, een ſtoel, II d. 94. Van 't voorgaande *Stoe*, *Stoedel*, *Stoel.*

STOEP, ſtapte, I d. 56, Verled. Tijd van *Stappen.* Zie ald. en *Staeppjen.* *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 62, De drompel is za wijt, men zoe grijze, dat men er op *stoep.* *M. Stoke*, III, 1085, En in den boot *stiep* hij metteen, en voer te ſcepe.

STOER, een ſtuiver, I d. 10, II d. 104. Meerv. *Stoerren*, I d. 52.

STOF, ſtof, pulvis et materies. I d. 118, 122, 154, 163. Zie

Tzæf. - In de *Bijdr. van Waſenb.* I, 155, vindt men ook *Stof*, materies. *Jun. Stuff.* - *Stofsche for gruwzje*, tot ſtof vergruizen, tot ſtof doen verteeren, I d. 122.

STOM, STOMME, ſtom, mutus, I d. 15, 40, 134. - *Stomje*, ſtom maken, verſtommen, I d. 95. Zie *For-stomjen.* - *Stom-kolck'*, kolk der verſtomming, I d. 180.

STOPPE, de ſtoep, luifel, II d. 51. Thans *Stoeppe. Cats*, I, 618, a, *Stoupe.* Dat Trijn haer *Stoupe* niet en ſchuert. *Hooft*, *N. H.* bl. 571, Niet alleen *luifen en stoepen*, maar ook eenige woningen braaken zij af, tot berning van *stoep*, Verl. Tijd van *Staepjen. Stoppe*, ſtoep, is dus eigenl. een *optred.*

STOPPJEN, ſtoppen, toeſluiten, I d. 42. II d. 76. - *ſtoppen*, bedekken, verholen, verbergen, I d. 145. Deelw. *Stoppe*, weggeſtopt, verholen, verſcholen, I d. 231. *Stopp'-ſchuwlt*, verberg, I d. 162. - *Stop-teckne*, bedekſel, eig. ſtopdeken, I d. 217. — *Stoppen*, voor *bedekken, verbergen*, leest men ook bij *Hooft*, b. v. *Ged.* bl. 65, 71, 587. Doch voor *vullen, opvullen*, *Idem*. Ib. bl. 88, met oorlogsvolk uijtheemsch onz' vestingen te *stopp-n. Aanvullen, volledig maken*, Idem Ib. bl. 100, *Flor.* 't Bewijs was niet bestaend; en tegens hem te zwak. *Geer.* Uw bloed-dorst *stopt* het geen dat aan 't bewijs ontbrak.

STOTIR, een oude zilveren munt, ter waarde van vijf groot, II d. 4.

STOUT, ſtout, driest, vermetel, moedwillig, boos. — *Stoutdiede*, eene misdaad, vooral onbezonnenheid, II d. 67. — *Stoutheyt*, vermetelheid, driestheid, II d. 67, 68. — *Stoutigheyt*, koenheid, moed, couragie, II d. 45. — *Melis Stoke* gebruikt *stout* voor *koen, onderneem-ziek, dapper*, I, 1287, Godevaert die ghebuulde Hertoghe, die van ſinne was *stout* en hoghe.

STOYTJEN, ſtuiten, weerhouden, keeren, I d. 45. II d. 76. Onzijd. *Stuiten, ophouden*, I d. 42. — *Stoyte*, een ſtuit, ſtoot, I d. 89. Zie *Glanz'-ſtoyte. Weer-ſtoyte. Niet ſtuijten willen*, d. i. niet willen deugen, oppaſſen, aflaten van het kwaad. V. *d. Veen, Raets* bl. 87, En *wilje* dan noch *niet* wel *ſtuyten*, ende recht u banden ſluijten, enz. *Jun.* in *Stutter.*

STRACK, ſtraks, ſtus, oogenblikkelijk, I d. 220, II d. 115. —

Stracks, I d. 24, 78, II d. 92, 94, 103. *W. Gribb. Bril.* bl. 9, 50, *Straks*. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 47. *Strak*. Zie *Weiland*. — *Strak* en *Stark*, gelijk *Schrap* en *Scharp*, verwant.

STRAEM, STRAEMME, ſtram, ſtramme, I d. 54.

STRAFFE, de ſtraf, I d. 40, 133, II d. 68. Meerv. *Straffen*, I d. 42. — *Straffjen*, ſtraffen, I d. 43, 219, 221. *Straffe*, geſtrafte, Verl. Deelw. II d. 79. Bij verzachting voor *Strafte*, gelijk men thans ſpreekt, zijnde de Verl. Tijd *Strafte*, en het Deelw. *Straft*, *Strafte*. In de *Bijdr. van Waſſenb.* leest men, met eene F, *Straffjen*, I, 154, 166, 167. — *Straſs-oere-wea*; het wee van 't uur der ſtraf, I d. 221, Zie *Aanteek.* ald.

STRÂN, het ſtrand, I d. 15, 195. — *Strânne*, I d. 164, 208. Meerv. *Strânnen*, I d. 78. — *Strân-klippe*, eene ſtrand-klip, eene klip om er op te ſtranden, II d. 86.

STRANG, ſtreng, geſtreng, onmedogend, I d. 170. Voor *dapper*, *kloek*, *Maerl.* I, 312, ſtaerc en *Stranc*. Voor *Strak*, *Stijf*, *regt over einde*, Idem II, 98, 16, Hi (keizer *Tiberius*) ginc ſtijf in ſinen ganc, daertoe van ſinen leden *Stranc*, in inckende en ſtille. *Suetonius* in *Tiber.* cap. 68, Incedebat cervice rigida & obſtipa: adducto fere vultu, plerumque tacitus. — Voor *Sterk*, *geweldig*, *heftig*, *wreed*, *Maerl.* I, 24, 76, Menech ſerpent groot en *Stranc*. Bijw. *Strange*, voor *dapperlijk*, *heldhaftiglijk*, *M. Stoke*, VII, 915, Doe gingen ſi hem weren *Strange*, d. i. zich dapper verweren. Ibid. 1186, En doghet menighe droefheit *Strange*, d. i. ſtaat menige *hevige* droefheid door. — Het W-W. *Strangen* gebruikt *Hooft*, voor *ſtrak ſtaan*, *Ged.* bl. 255, Haer gelaet begon te *stranghen*. Ook nog overig in het gewone rijmpje: De daagjes, die daar langen, die zijn het, die daar *strangen*. Men leest bij onzen Dichter ook *String*, *Stringe*, I d. 39, 40, *Strangen* in *String*, befel. Waarvoor men bij *Waſſenb. Bijdr.* I, 165, *Strijnge*, vindt.

STREAMME, een ſtroom, I d. 174, 175. II d. 89. — *Streammen*, ſtroomen, I d. 207, II d. 54. Zamengeſt. *Streamme-ſluwp-ſlieren*, met ſtillen en onopgemerkten ſtroom voortloopen, (de rivo) I d. 156. — *Streamme-wiet*, ſtroomend nat, eene rivier, I d. 166, 199. Zie *Rin-ſtreamme*.

STRIBBJEN, ſtreven, ſtrijken, overheen roſſen, I d. 119, *Komt mar oer him stjoere onwaers grijmme stribbjen*, komt maar over hem een ſtoere onweers bui heen blazen. *Stribbig* voor wederſtrevig, halſtarrig, *Baardt*, *D.* bl. 515. ſijn *Stribbigen hals* te voegen onder het juck van de Weetkunst. — Van daar *Stribbelig wederstreven*, bij *Bredero*, bl. 12. Verg. *Weil.* in *Stribbelen*, *Jun* in *Strive*. *Hooft*, *N. H.* bl. 34, gebruikt het W-W. ook voor *tegenstribbelen*, *tegenwerken*, *verzetten*, tegen de goede meening des Konings te *stribbelen*.

STRIE, ſtroo, I d. 227. *Bijdr. van Waſenb.* I, 168, ook *Strie*. En *W. Gribb. Brill.* bl. 16. *Niet een stroo ergens om geven*, *M. Stoke*, V, 635.

STRIELLE, een ſtraal, I d. 31, 48, 90, 207. Meerv. *Strielen*, II d. 63, 81. Verkleinw. *Strieltje*, I d. 13. — *Striellen*, ſtraalen, doorſtralen, I d. 200.

STRIEM, een ſtriem, ſtraam, ſlag, I d 153. *Hooft*, *N. H.* bl. 438, 467, *Streem*. *Bredero*, bl. 667, wreede *Stremen*. Fig. *V. d. Veen*, *Zinneb.* bl. 97, En geeſſelt vaer en moer dan *strijmmen* in het hart. Zie *Weiland*.

STRIETTE, de ſtraat, gebaande weg, I d. 1, 97. II d. 103. Meerv. *Strietten*, I d. 95. *Stritte* (om 't Rijm) I d. 64. *W. Gribb. Brill. Striette* en *Striete*, bl. 52. *Striete*, bl. 79. *Bijdr. van Waſenb.* I, 140, *Strieten*. — Zamengeſt. *Striete-ſcheijnen*, ſtraatſchenden, I d. 79. — *Striette-ſcheyneryen* ſtraatſchenderijen, II d. 85. — *Strate* voor *weg*, in 't algem. bij *Maerl.* dikmaals, b. v. II, 366, 47, ſi wilen u die *Strate* mede ter euwelikere ſalichede.

STRITSEN, geſtreken, geſtroken (vonnis.) I d. 10. Deelw. van *Strijcken*, ſtrijken. *Oof-stritsen*, afgeſtreken, (broek) *W. Gribb. Brill.* bl. 54. — Men vindt het W-W. *Strijcken*, voor iemand ſtrijken, het gewonnen geven, zwigten, I d. 91. — *'t Swird-strijcken*, het ſlaan met een zwaard, of het uittrekken daarvan. I d. 137. Verl. Tijd *Strijk*. De Ouden gebruiken dit woord ook voor *trekken*, *uittrekken*, *uitgaan*, *vertrekken*, *M. Stoke*, VIII, 1151, Het Nicſaes, here van Putte was in Dordrecht herde nutte, en *streec wt* te lande waert. *Maerl.* I, 94, 29, Moyſes die *streec* in voren, d. i. Moſes ging vooraan. Verg. *Jun: Strike*, *Stroak*.

STRIJCK, een ſtrik, vogelſtrik. Meerv. *Strijcken*. I d. 144. *W. Gribb. Brill.* bl. 73, Fig. De minsken *Strijcken* omme

hals ſmijten. — Zamengeſt. *Strijck-jearn*, ſtrikgaarn, I d. 100. —*Strijck-not*, een ſtriknet, II d. 65. — *Maerl. Strec*, b. v, I, 12, 40, Dus viel hi in des Duvels *Strec. Cligneti*, *Bijdr.* bl. 123, In een *Strec* ghevangen. — V. h. *Strekel*, ſtrijkſtok. *Marnix*, *R. B.* fol. 122, na dat onſe mate fijn met *eene strekel* is afgemeten. — *Bestricken*, illaqueare, intricare, irretire, *Kil. Marnix*, bl. fol. 36, verſo, Niet meer dan een ſpinnewebbe ſoude connen een Exter of Craey bedwingen ende *bestricken*. — V. h. het Frequent. *Strichalia*, ſtroekeljen, ſtruikelen, eigenl. gedurig ſtrijken, ergens met den voet tegen aan ſtrijken. O. F. W. In het *H. D. Strucheln*, *Sturcheln*, van *Struch*, w. v. *Struch-stein*, *Struch-stok*. eerst in vervolg van tijd ſchreef men *Straucheln*, doch niet van *Strauch*. Vergel. *Friesch*. Elk gevoelt dat men hier aan *strijken* voor *stooten* moet denken.

STRIJD, de ſtrijd, I d. 71. II d. 113. — *Strijde*, II d. 102, 103, 106. — *Om strijd*, *W. Gribb. Brill.* bl. 61. *Melis Stoke*, *Te Stride*, V, 530, Het liep al en zeer *te stride*. — *Strijdjen*, ſtrijden, II d. 89, 116. — *Striden*, *ane striden*, voor bevechten, beſtormen, bij de Ouden zeer gebruikelijk. Zie *Stoke*, V. 573. VI, 978. VII 509. enz. V. h. het in *Friesl.* zoo bekende *Oon-strijd*, aanvechting; aandrift, lust. B. v, Ik heb er *oonstrijd* ta.

STRIJEN, ſtrooijen, I d. 70. *Straie*, *Straw. Teuton. Strouwen*. *Spargere*, *Sparſare*. Thans zegt men *Struyen*.

STRIJPPE, eene ſtreep, I d. 51. Meerv. *Strijppen*, I d. 50. Op welke beide plaatſen het w. genomen wordt voor *listen* of *linten*, welke op de klederen werden genaaid. Zie *Waſſenb. Bijdr.* II, 19. — *Hooft. Fig. Ged.* bl. 77, *Streep* en ſchandvlek aller grooten. *Kamph. Ps.* bl. 344, uw woord mijn God, is louter door en door, heeft ſmet noch *streep*.

STRING. Zie *Strang*.

STROAM, de ſtroom, I d. 109, 123. Zie *Streamme*.

STROATE, de ſtrot, I d. 223. Verg. *Junius* in *Throat*. Bij de ouden vindt men ook *Stort*, *Kiliaan Strote*, i. *Storte*, Jugulum. Verg. *Cligneti*, *Bijdr.* bl. 103, Noot. *Bilderdijk*, *T.* en *D. Verſch.* II, 110, 111. — Alm. v. 1749, *Stroot*, bl. 13; *Strât*, bl. 31.

STRUWCK, een ſtruik! I d. 55. — *Struwck-roaver*, een

ſtruikroover, II d. 86, 90. — *Maerl.* I, 343, 20, Dat erde draget óf wast an *Struken.*

STRUWPEN, ſtroopen, ophalen. I d. 100, *Mouwen op-struwpen*, de mouwen opſtroopen. Fig. zich gereed maken tot iets. — *Bredero*, bl. 767, of ick nou mijn armen wat *Op-stroptten*, wat kont ſchâen? *Junius* in *Stripp. Hooft*, *Ged.* bl. 142, Het gebruineerde *staal stropen*, d. i. den degen ontblooten. In de gewone dialect zegt men in *Friesl.* ook *Struupen. Struipen.*

STRUYS, STRUYSSE, ſtuursch, ſtoer, barsch, vermetel, ſtrak, ſtreng, geweldig, wreed, enz. I d. 158, 180. Bijw. *Struys*, op eene barſche, ſtrenge, en geweldige wijze, I d. 78, 207. II d. 69. — *Struijsch*, Bijw. idem, I d. 139. Ter verklaringe van dit woord, diene deze ruimſchootſche verklaring van den *Teuton. Struÿss*, *Stuyr*, *Stugge*, *Drÿst*, *Suÿr*, *onſuet*, *wreet*, *ſtreng*, *ernſtich*, *bitter*, *ſtrac*, *ongenedig*, atrox, ferox, pervicax, protervus, etc. — *Cats*, I, 585, b, ſprekende van den Struisvogel, ſchijnt beide beteekenisſen die van den vogel en dit woord vereenigd te hebben, wanneer hij zegt: ſie wat een *ſtruijſche maeg*, als of hij zeggen wilde: *wat een gretige*, *vratige*, *verſlindende maag*. Trouwens wat belet ons te ſtellen, dat die geweldige en groote vogel zijnen naam ontleend zou hebben van dit Bijv. N-W., waarin zijn aard geheel opgeſloten ligt. — Door omzetting der letter R krijgt men *Stuÿrsch*, *ſtuursch*, dat hetzelfde woord ſchijnt te zijn, en dit is ons *Stoer*, der Friezen *Stjoer*, — Zie op dat woord: *Kiliaan*, op *Stuer*: *Junius*, op *Sture*. — Het woord *Struijs* is in *Friesland* nog zeer in gebruik, uitgeſproken als *Struus.*

STU, STE, wanneer het achter den 2 Pers. der W-W. ja zelfs ook andere woorden, wordt achteraan gevoegd, *is* zoo veel als *tu*, *du*. Verg. ſlechts bl. 10, 41, 44. *Hestu.* — *Azſtu ſtoarſte.* — *Hietstu.* — *Datste*, *daste.* — *Merckesteleauweste.* — *Du biste*, alwaar het dubbeld ſtaat. Zoo ook *dyste-libbeste-ſo stu*, enz. enz. Het ſpreekt van zelf, dat de S hier eene aangenomene letter is, om de welluidendheid, en dat het woord eigenl. is *du*, uitgeſproken, en ſoms ook geſchreven, als *dou.*

STUTTJEN, ſtutten, ſtuiten, beletten, weerhouden, I d. 41, 43. Verg. *Junius* in *Stutter*. *Weiland* in *Stuiten* en *Stut-*

ten. Dit woord is in deeze beteekenis zeer gemeenzaam, tot op heden, in *Friesland.* Het is met *Stoytjen* één en hetzelfde woord, in het *H. D. Stutzen;* verwant aan *Stoyen.* Zie *Stoay.*

STUWCKE, een ſtoeke, tas, een hoop koorn-ſchoven, beſtaande uit XII ſchoven, I d. 9, Dijn ſegs bernkes, earme djier! rinne guwzjen omme *Stuwcke;* bleat, mey honger-holle buwcken. — Dit is eene ſchilderachtig-fraaije uitdrukking, geheel echt Boere-frieseh. Des zomers ziet men dagelijks kinderen, vooral van behoeftige lieden, *om de stuwcke* loopen, ten einde de koornhalmen, die op 't veld blijven liggen, terwijl de ſchoven aan de *stuwcke* worden gezet, op te lezen. Maar daar hier van de zes kinderen van *Sjolle* gezegd wordt, dat ze *rinne guwzjen omme stuwcke*, d. i. loopen *schreijen* om de ſtoeke, ben ik op de gedaehte gekomen, of in deze ſpreekmanier nog niet een by-denkbeeld gelegen is van *te leurstelling*, waar door men niet bekomt, wat men verlangde: met een woord, dat van *Stomp loopen.* De kinderen namelijk liepen naakt, met honger-holle buiken, al *ſchreyende* om de ſtoeke, daar ze niets van mogten afnemen, terwijl door andere grotere jongens de aren, welke waren blijven liggen rondom de ſtoeke, reeds waren opgezameld, en zij dus, als voorgekomen door anderen, er niets van konden bekomen. Dit veroorzaakte bij hen die tranen, welke zij niet geweend zouden hebben, zoo ze ook halmen hadden kunnen oplezen. Wegens het oplezen der koorn-aren vindt men alles naauwkeurig in *Mozes Wetboek* opgeteekend. Men leze ſlechts *Levit.* XIX, 9, en XXIII, 22, Vergel. *Deutern.* XXIV. 19, en de Geſchiedenis van *Ruth.* Elk mogt, mits er om verzoekende, bij den oogst, toen, de Koornhalmen, die waren blijven liggen, achter de maaijers oplezen; maar als 't koorn aan garven gebonden, en aan tasſen gezet was, mogt men er niet meer van lezen. Dit zou niet alleen voor onbeſcheidenheid, maar zelfs voor dieverij hebben kunnen worden gehouden. Men mogt immers tusſchen de garven in niet eens opzamelen, dan met bijzonder toelating van den Landheer; gelijk zulks echter door Boas aan Ruth werd vergund. Zie Boek van *Ruth*, II, 15, 16. Dit alles verneem ik dat ook thans nog in gebruik is, op dezelfde wijze ſchier, als van ouds her. En hier uit zou dan mijne gedachte eeni-

kracht ontleenen, dat *omme stuwcke rinne* beteekent *niet erlangen, wat men begeerde, te leur gesteld worden*: en bedrieg ik mij niet, dan is deze spreekmanier in *Friesland* nog in gebruik. — Vergel. wegens *Stoeke*, *Waasenb. Idiot.* — In de *Burkerij*. bl. 18 leest men *Stoekken*. Waarschijnlijk van *Stuwcken*, ſtuiken, dat *ſlooten, zamendrukken, opeentasſen*, beteekent, waarom het ook door *tas* wordt uitgedrukt.

STUWCKER, een ſtoker, een aanblazer van 't vuur; de *minnestoker*, Cupido, II d. 65, *Dy lijtſe Stuwcker. Hooft, Ged.* bl. 245, Roozemondt, had ik hair uijt uw tuijtjen, 'k wed ik kneveld' het goodtjen, het guijtjen, dat met zijn brant, met zijn boogh, met zijn ſlitſen, Landt tegen Landt over cinde kan hitſen: en beroofde den listigen *Stooker* van zijn toorts, zijn geſchut, en zijn Kooker. *Hooft*, kent ook aan *Venus* het *ſlooken van minnevuiren* toe, ibid. bl. 159. *Starter Fr. Lusth.* bl. 50, van Cupido: Doe ſtond hij weder op, hij nam zijn boogh, ſijn koker, en liep door 't gantſche huijs, gheliik *een kleine ſloker. Dezelſde* noemt hem daarom, bl. 139, 't vlugge wicht, de *ſloock-brand van de min. Cats*, I, 494, b, Dat Venus kint, die ſlimme gast, de *ſlooker van de geile min. Jonctijs R. O.* bl. 87, Den grooten *vlammen-stoker. Bredero*, bl. 516, den *stoke-brand, Cupido.* — Van een hevigen wind zegt *Hooft, Ged.* bl. 133, *een stokert van een wind.* Nog hoort men in Friesland vaak, it fjoer *oon-stuwckjen*, aanstoken.

STUWN, een ſtond, tijdstip, I d. 24, 61, 87, enz. *Stuwne*, I d. 58, 75, 90, 91, 95, 97, enz. Meerv. *Stuwnen*, I d. 56, II d. 114. — *Stuwne-miette*, de mate der levensdagen, I d. 108. — *Stuwn- in stee-gunste*, gunstige gelegenheid van tijd en plaats. II d. 66. — *Rjuecht-stuwns*, regtstandig. Zie ald. *Maerl.* II, 252, 21, wech, no ſake, tijt no *stonde. Tijd in stuwne*, wordt door onzen Dichter ook vaak vereenigd, als mede *oere in stuwne.*

STUWEN, (lees als of er ſtond *stouwen*) ſtuiven, wegvliegen als ſtof, I d 99, 118. Doch Bedrijv. *doen wegstuiven*, Id. 191, tzæf, dat d' wijn bliest *Stuwt* in drieuwt. *Stuwer*, een ſtuiver. Zie *Moude-stuwer. Hooft, N. H.* bl 61, Maagh bij maagh, bloed bij bloed-verwant *Stuwende*, d. i. voegende, vereenigende. En zoo ook: *woordtjens stouwen*, Idem, *Ged.* bl. 284. *Maerl.* I, 288, 38, Daden *ſi stuuen*

van den droghen, hoghe in die lucht, die moude. Zie *Opſtuwen.* Ik houd *ſtuiven* en *ſtuwen* of *ſtouwen*, voor woorden, voortkomende uit ééne bron, waarin oorſpronkelijk de beteekenis is van *aandrijven*, *aanblazen*, *opblazen.* V. d. *vereenigen*, *zamenbrengen*, *oppakken*, *op een taſſen.* Men vergelijke hier, inzonderheid, het Lat. woord *conflare.* - *Colligere pulverem*, apud *Horatium.* Vergel. *Kiliaan* en *Weiland.* *Duust-ſtouwes* in de O. F. W. zijn *duust-ſtooten*, V. h. ons *op-ſtouwers* anders *op-ſtoppers.*

SUCHTJEN, zuchten, ſtenen, kermen; verlangen, enz. I d. 15, 39, 40, 41, 42. 44, 112, 153. II d. 67, 76. - *Sucht*, eene zucht, I d. 44. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 164, *Sugten.* Zie *Sjochte.*

SULVER, zilver, argentum, I d. 2, 102. Zoo leest men ook bij *Bredero*, bl. 342, 353. *Jun. Silver.* *Stoke*, I, 607, en *Maerl.* I, 134, 18, *Selver.* - *Silver* vindt men II d. 11. - *Sulveren*, zilveren, van zilver, II d. 95.

SUWCKER, ſuiker, I d. 4. *W. Gribb. Brill.* bl. 52. *Suwckir-tuwtje*, (een vleiwoord.) *T. B. Zoon*, bl. 20, *Zoeker*, Idem. bl. 9, *Lik zoeker Maay!* een Tusſchenwerpſ. van bewondering en ontkenning. - *Stroy-zoeker*, Idem, bl. 25.

SUWD, zuid, I d. 61, 89, 91, 158, 227. *Suwden*, het zuiden, I d. 215. *Hamconius*, *Fris.* fol. 72, *Su-rijck*, auſtrale regnum. Idem. fol. 74, verſo, 75, *Sur*, zuid, bij zamentr. voor *Suder*, dat men zoo vaak in de O. F. W. leest, en nog overig in *Suder-ſee*, nu zuider-zee.

SUWGH-BERN, een zuigeling, I d. 94, 177. - *Suwgh-ſoantje*, ibid.

SUWGJEN, zuigen, ſugere. I d. 108. Verl. Tijd. en Deelw. *Suwge* of *Soege.* *Maerl.* I, 139, 44, en anderen *Sughen*, V. *Jun.* in *Suck.* - *Hooft*, *Zuÿken*, *Ged.* bl. 188, Dat z' uyt uw kindsch gebeent' het merregh niet en *zuyken.* Bl. 369, Een zoete rook de kamers uĳt haer blondt en bolle toĳſel *zuÿken. Teuton. Soeghen*, act. lactare. - *Suyghen*, ſugere, lactere. Dit is ons *zuigen* en *zoegen.* - V. h. *Sock*, moedermelk en *Sock*, de zuiging van een voortvarend ſchip.

SUWN, gezonden, I d. 120. Zie *Seÿnd*, in *Seÿnen.* Dit komt nader aan *gezonden*, dan *Seÿnd.* Men kan het ook ſchrijven *Són*, gelijk van *winnen*, *wón*; van *ſpinnen*, *ſpón*; van *rinnen*, *rón*, enz. want *ó* en *uw* zijn ſchier een. Zie

SUWN, SUWNE, gezond, I d. 24, 54, 75, 133. II d. 47, 52, 101. - *Suwn-hert*, een gezond hart, gezondheid, I d. 168. - *Suwn-wirdinge*, herſtelling uit eene ziekte, II d. 109. - *Gheſonde*, het vrouwelijke Bijv. N-W. voor Z-N-W. genomen, *gezondheid*, is bij de Ouden zeer in gebruik, zie b. v. *M. Stoke*, III, 1122; IX, 202. *Maerl.* I, 3, 20. O. F. W. *Sonda*, gezonde en gezondheid, *Sanus*, *Sanitas*, waar mede dit woord in verbindtenis ſtaat.

SUWNE, de zonde, I d. 54, 81, 94, 112, 114, 116, 123, 130, enz. Meerv. *Suwnen*, I d. 62, 63, 156, 183, enz. - *Suwner*, een zondaar, I d. 148, 162, 209. - *Suwnlyck*, zondig, I d. 183. - *Suwngjen*, zondigen, I d. 161. - Zamengeſt. *Suwne-bichtre*, een belijder zijner zonden, I d. 201. - *Suwne-bod*, zonden-bed, het bed der zonde, I d. 210. - *Suwne-Edoms-bern*, zondig Edoms-kind, I d. 95, 96. - *Suwne-ſuwl*, het-zondenvuil, de zonde, ongeregtigheid, I d. 161, 162. - *Suwne-lest*, het zonden-pak, drukkende zonde, I d. 149, 184. - *Suwne-mûlne-ſtienen*, Fig. zwaar drukkende zonden, I d. 113. - *Suwne-pleag*, I d. 81. - *Suwne-tate*, zonden-melk, I d. 96. - *Suwne-uwt-ſlaebjer*, een die zondige taal vrij uitſpreekt, een zondaar, I d. 190. - *Suwne-wirddy*, zonden-waardy, wat wij door onze zonden hebben verdiend, I d. 118. - *Bijdr. van Waſſenb.* I, 166, 167, *Sunden. W. Gribb. Brill.* bl. 7, *Soonne.* - A. S. *Sijn*, peccatum. Verg. *Junius*, in *Sinne*, peccare. Zou men hier ook toe moeten brengen *For-ſinnen*, *forſon*, in de beteekenis van *een misſlag begaan*, *een feil bedrijven?* B. v *Du moast dy naet for-ſinne*, als of het ware, *gij moet u niet verzondigen.* - *Du moast mij naet forſinne*, Gij moet mij geen misſlag doen begaen. Enz. - Thans hoort men meestal *Soune*, (oe) O. F. W. *da ſonda*, *Gabbema*, *Sunda.*

SUWNERLINGE, zonderlinge, II d. 60, 83, 85, enz. 102, enz. Zie in *Sonder.*

SUWPPJEN, zuipen, zwelgen, I d. 1. *Waalze Gribb. Brill.* bl. 62, *ſretten in ſoepen.* Verl. Tijd ald. *jo ſoopen*, zij zopen. Bij *Hooft* en *Cats*. enz. vindt men het ook ſoms voor *drinken*; ſoms verſchilt het niet van *zuigen*, b. v. *Hooft*, *Ged.* bl. 116, uijt hare borsten, die zijn lijftoght onlangs *soop.* V. h. *ſoep*, een dronk, een klok, haustus, *T. B.* Zoon,

bl. 26. Vergel. *Kiliaan*, *Suijpe*, *Sepe*, haustus. - *Soupe*, karnemelk, *W. Gribb. Brill.* bl. 15. - *o ſoupen iway*! Een Tuſſchenwerpſ. van vergenoegen. Ibid. bl. 10. - *Zoepe en Bak*, karnemelk en tweebak (eene lekkernij in Friesl.) *T. B. Zoon*, bl. 22. - *Een ſoupen-bry en zwiete ſtrouw*, Alm. van 1749, bl. 42. - *Zoepe*, *Libb. ſen A. Y.* bl. 49. Verg. *Waſſenb. Idiot.* in *Suip.* Misſchien wel verbonden met *Suwgjen.*

SUWZE, - UNNE SUWZE, in bedwelming, I d. 5, 68. Vooral ziet dit op eene *bedwelming* door *ſterken drank* veroorzaakt. Van *Suizen*, ſoezen, een zacht geruisch maken. — V. d. *Soezs-bollen. Kamph. Ps.* bl. 302, *Zuyſebollen*, gelijk een dronken man. — V. h. vermoedelijk *Onbeſuisd*, wild, woest, los, en v. d. roekeloos; als ware het, *niet in bedwelming*, *maar met den onbeſuisden* kop. *Weiland* dacht aan *Suaſen*, ſtillen. Beter ware het, in dat geval, aan *Zuijen* te denken, dat *Hooft*, *Ged.* bl 256, gebruikt: Maek geluijdt, dat de zinnetjes zachjes *zuydt*: En dat hij vervolgens met *zuaſen* zamenſtelt, Ib. bl. 303, En *Zuyezust* zoo lang, dat hij 't gedacht verdooft. Nog beter komt het mij voor, tot grondwoord te nemen, het van *zuyen* afgeleide woord, *Suiſen* of *ſuizen*. Vergel. *Waſſenb. Idiot. Soes. Junius*, *Swijze.*

'T SUWZ'-RUWZ-BRUWZ-HOL-BOL-HOBB'LE-TOB, het ſuizend-ruiſchend-bruiſend-hol over bol-hobbele-tobbende zeewater, I d. 195. Een fraaij, maar moeijelijk te vertalen woord: ik heb het zoo letterlijk overgebragt, als ik kon, om de kracht er van te bewaren. Men vulle in den Tekst de koppelteekens aan, zoo als hier is gedaan.

SWABERJEN, zwemmen, drijven, zweven, zwabberen, I d. 174. — *Ad-ſwabbert*, oude Zwabber. Zie ald. en voeg er *Weiland*, in *Zwabber*, bij. Het woord komt af van *Swaben*, *Swabben*, dat met het H. D. *Schweben*, veel overeenkomst heeft; — en van daar het voortd. W-W. *Swabberen*, *Swaberen*, het welk eene *gedurig-zwevende beweging* aanduidt, en dus van *zwemmende vogelen* veelal gebruikt wordt. Doch in het algemeen beteekent het elke *drukke en roerige beweging* bij bezigheden. V. d. een *Zwabber*, of liever *Swabber*, elke druk-bezige knaap, die overal bij is, en zich al

wat hij doet, zuur laat geworden. Zoo gebruiken de Friezen het woord nog. Voor *Swemmen* gebruikt *V. d. Veen*, bl. 262, het woord *Swabben*: De Nimphen achter hem (Neptuijn) die quamen ſoetjes *Swabben*.

SWACK, zwak, II d. 112. — *Swackheyte*, zwakheid, I d. 40, II d. 105.

SWÆGER, een Zwager, Dochtersman, II d. 52. *Sweager*, I d. 57. — *Suaéger*, II d. 4. *Sweger*, beteekent in *W. Gribb. Brill*, bl. 69, 70, elken Vader van twee jonggetrouwden. *Gribbert* de Vader van *Waatze*, noemt *Gaatze* de Vader van *Wobbel*, *Sweger*. In *Broer Corn. Serm.* I, 340, worden *Abraham en Loth* (Onſijns) of *Recht-ſweers* genoemd, Verg. I d. 518, *Neven* ofte *Regte ſweerts*. *M Stoke*, III, 548, noemt vrouw Aleid *Sweger* (d. i. *Schoonmoeder*) vad *Lodewijc*. En in de *Noot* van *Huijdecoper* op deze pl. vindt men *Zwaer*, voor *Schoonvader*. Bij *Maerl.* I, 69, 31, wordt *Laban*, *Zwear* genoemd van *Jacob*. Ib. II, 111, 16, *Pieter*, die oec hiet *Sijmoen*, hadde eene *Swegher*, d. i. Schoonmoeder. Met een woord *Sweger*, is, ſchier zoo als het Lat. *Affinis*, elke *aanverwant* door 't huwelijk. Verg. *Ypey. Taalk. Aanm.* bl. 115, volgg.

SWAEYEN, zwaayen, draayen, ſlingeren, I d. 75, 181, 226. In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 54, wijkmarks dagen *zwaaitze* dy ſtriete op en del; en 't iene hoes uit, en 't oor wer ijn. Wij zouden zeggen *zwiert*, *zwerft*.

SWALPJEN, zwalpen, vloeijen, ſtroomen, vlieten, I d. 134. Fig. aanloopen. *Bredero* bl. 482, Dan 't *zwalpend'* water van de ruiſchende rivier, dat *ſtroomende* met kracht komt ſchuymend afgedreven. — Vaak vindt men het Bedrijv. in de beteekenis van *doen vloeyen*, *ſtroomen*, *uitſtorten*, *vergieten*. Hier toe behoort I d. 86, De ſoarſte dear 't geſjuecht *bloed ſwalpe*, d. i bloed uitſtortte, bloed deed vloeyen, bloed vergoot. Maar nog meer *Kamph. Ps.* bl. 222, 294, 356, 382, *over-zwalpen* gebruikt voor *doen overvloegen*, *overſtroomen*; *door den ſtroom overdekken*, *door de golven overſtorten*; *Broer Corn. Serm.* II, 28, vindt men het gebruikt voor *Storten*, *op den grond ſtorten*; zonder *ſtorten* en plancen, ſonder *ſwalpen* en qualsteren. — Voor *overvloeijen*, *tot overloopen toe vol zijn*, *Bredero*, bl. 485 en 695, b. Daer hier den Brasſaart of den Vraet ſijn holle maegh tot *ſwalpens* laat. — V. d. *Swalp*,

voor *gulp*, *uitſtorting*, *Cats*, I, 197, a, Braekt uijt, *met eenen ſwalp*, fijn leven ende bloet. *Kamph. Ps.* bl. 187, *met vollen zwalp.* — *Over-zwalp*, Idem, Ibid. 261, voor *overvloeijing*, *overſtorting*. Zie *Kiliaan* en *Weiland*.

SWAR. Zie *Ljeag-ſwar.* — *Swarren*, zweren, I d. 98. — *Swerren*, I d. 61, 104, Deelw, *Swern*, gezworen, II d. 105. *Maerl.* II, 16, 71, Men zal houden dat men *Swert.* — 74, *Swerstut* eenen quaden man. — 78, Hem al *ſweren* en al ſpreken. Idem II, 404, 49, Hout evenwel en niet wers, datstu ſeges et dattu *Swers.* Het Deelw. bij *Waſſenb Bijdr.* I, 162 *Swodden. Junius*, *Swear. Swara* en *Swerren* in de O. F. W. Verled. Tijd. *Swoer*, *Swor*, *Swer.* Deelw. *Swerren.*

SWART, SWARTE, zwart, zwarte, I d. 101, 116, 133, 203, 217. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 152, 157, leest men *Swat*: zoo als men het nog heden uitſpreekt. Doch in den *T. B. Zoon* bl. 14, beter met de *R:* IJn 't *zwart* klaaid. — *Verſwerten*, verontreinigen, *Maerl.* II, 119, 62.

SWEALTJE, een zwaluwtje, I d. 69, 120. *Alm. van* 1749, bl. 42, *Zweal. Juntus*, *Swallon.*

SWEEFJEN, zweven. *Sweefgeesten*, zwevende geesten, die zich ſchielijk van de eene naar de andere plaats begeven kunnen (de Engelen.) I d. 206. O. F. W. *Swiva.*

SWEVEL, zwavel, I d. 58, 100. — *Swevelſtók*, een zwavelſtok, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 20.

SWIEPE, een zweep, I d. 61. — *Swipe*, I d. 208. *Jun. Sweep*, *Whip.* — *Bredero* bl. 338, Met de *Swiep* om d' ooren ſlaan. Bl. 372, En een ouwt Wagenaer hoort garen 't klappen van de *Swiep. J. H. Krul*, *Hovel*, bl. 10, Noch hoort gij garen eens het klappen van de *Swiep. W. Gribb. Brill.* bl. 64. *Swieptouwen.* Doch bij *Baardt*, *D.* bl. 20, heeft men reeds *Sweep*: Een Pastmakel is gheen *Sweep-ſtok.*

SWIER, SWIERE, zwaar, zware, I d. 5, 41, 50; 62, 94, enz. — *Swierer*, II d. 74, 91, 109. *Sweerst.* I d. 184. — *Bijdr. van Waſſenb.* I. 165, *Swirrer.* —. *Swaer*, voor *laſtig*, *nadeelig*, *ſchadelijk*, dikmaals bij *M. Stoke*, b. v. VIII, 1314. — *Swerste*, *Maerl.* II, 445, 14. — *Swierte*, zwaarte, II d. 74. — *Swier-heyt*, zwarigheid, last, I d. 133, 148. — *Swierigheijte*, I d. 200. II d. 86, 93, 106, 111. Meerv. *Swierigheyten*, II d. 76, 88. Maar *Swierigheden* (misſchien

om 't Rijm mede) I d. 8. — *Swierlijck*, bezwaarlijk, lastig, I d. 115. — *Zwierzettig*, zwaardenkend, zwaartillig, zwaarhoofdig, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 55, 77, 87. — Zamengeſt. *Swiere-ſtraag*, een zware windvlaag, I d. 62.

SWIERMJEN, zwerven, zweven, zwieren, I d. 166. Van *Swieren* komt *Swiermjen*, gelijk van *tieren*, *tiermjen*. — *Zwierig* voor zwevende, zwervende, omnivagus, *Hooft*, *Ged.* bl. 95, Een gheest, ghezwind op reys, deurtrapt, roudomme *zwierigh*. — *Swieren*, Dezelfde. ib. bl. 387, uw leven *Swiert* op ſlibberige baenen. — *Marnix R. B.* fol. 260, Met een eijſelick ghedommel in den Bijecorf te *ſwermen*, fol. 262, *ghe ſwerm* oft ghedommel. — Ibid. verſo, *dommelen oft ſwermen*. Op fol. 261, noemt *Marnix* dit *Sweven*. — *Swermgeest*, dwaalgeest, *Hooft*, *N. H.* bl. 631, Aan *Zwermgeesten*, waarvoor alle Onroomsgezinden daar geſchat werden, moest men geene trouw houden. *Kiliaan*, *Swerm-geest*, fanaticus, veſanus ſpiritus. *Swermen*, — agminatim volare.

SWIET, SWIETE, zoet, zoete, I d. 1, 2, 3, 23, 114, 155, 162, enz. *Swieter*, I d. 69, 76. — *Swietſte*; I d. 25, 27, 69. — *Swietjes*, zoetjes, zachtjes. II d. 89, 100. *W. Gribb. Brill.* bl. 75, *Swietjes* meij eltjoor libje; genoeglijk. Bl. 83. Do klieuwd ick *ſwietjes* to it ſinſter ijn; zachtjes, zonder gerucht te maken. — *M. Stoke*, VI, 1268, *ſoete* en goedertieren en ſonder gal. — *Swiette*, zoetheid, I d. 109, 148, 152, 218. — *Swietheyt*, I d. 29, 73. II d. 76. — *Swietigheyte*, II d. 66, 115. — *Swieternye*, I d. 223. - *Swietert*, zoetert, (van een meisje) I d. 8. *Jonctijs* R. O. bl. 105, ook *Soetert*. - *Swietertje*, zoetertje. II d. 47. *Heemskerk*, bl. 159, ook *Soetertje*. - *Swiet-libb'ne drippen*, het leven veraangenamende droppen, I d. 105. - *Swiet-luwdig*, zoetluidig, I d. 45, 155. - *Swiet-muwlckjende*, lekker ſmakende, ſmakelijk, II d. 61, aangenaam. - *Swiet-rin-ferscke-wett'ren*, zoet-vlocijende-verſche wateren, I d. 124. - *Swietſoer*, zoet-zuur, dulcamarus, I d. 22. - *Swiet-wiet*, zoetnat, I d. 190, 223. *Jun.* in *Sweet*. Bij ouds ſchreef men *Suet*, dat al zeer nabij het Frieſche *Swiet* komt.

SWIJMJEN, zwijmen, bezwijmen, in zwijm vallen, I d. 95. *T. B. Zoon*, bl. 8, Maajke! *Memke! Swijmest!* d. i. valt gij in zwijm! Verl. Tijd *Swijmde*. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 59, Doe miender - dat ik *zwijmde*. - *Beſualt*, bezweem, Verl.

Tijd van *Beſwelen*, en dat voor *Beſwemelen*, bij *Bilderdijk*. *T.* en *D. Verſcheidenh.* III. bl. 153. — *Swemen*, voor *gelijken*, is bekend. Zie B. v. *Hooft. Ged.* bl. 227. — *Sweemſel*, Ibid. bl. 308. - *Swijmme*. zwijm, bedwelming, I d. 15, 57. *Teuton Swijmel.* Verg. *Jun.* in *Swoon.* O. F. W. *Swima.*

SWINGE, is eene zekere bergplaats voor zaken, die men bewaren wil, welke veelal gevonden wordt in de ſchuren, I d. 82. Indien mijn geheugen mij niet bedriegt, wordt *Swinge* voor een ſchuinſchen dwarsbalk gehouden, dienende tot onderſteuning van de *bindten* in de ſchuren, die den muur met het gebindte vereenigt, en geen geringe kracht daaraan bijzet. Hier meen ik hangt men aan of over, wat men vooreerst bergen wil, tot nader gebruik. Geen wonder dus, dat de wapenrusting hier genoemd wordt *Ruwg beſponnen ijn it reag.*

SWINGEL, een dorsch-vlegel, I d. 72. Zie *Flœle. Jun.* in *Swinge.*

SWINGKJEN, zwenken, draaijen, zwaaijen. Zoo komt het voor bij *Hooft*, *Ged.* bl. 185, *Swank* Venus de Godin haer lieve lachend' oogh eens over al de Schaeren. Doch het woord heeft ook eene onzijd. beteekenis, en wordt gebruikt voor *elke ſnelle beweging des ligchaams*, V. d. *ſchielijk gaan*, en *zich bewegen van de eene naar de andere plaats.* Zie *For-ſwingkjen.* Men kent in *Friesland* ook nog *Swingen*, voor *heen en weder ſlingeren*, of *ſlaan*, b. v. *Swing dit of dat reis uit*, — B. v. *een natte doek of dweil.* Ook voor *togtig zijn*, — B. v. *it ſwingt hier braef*, d. i. het togt hier, het is hier togtig. - *Zwengen*, *zwenken*, *zwinken*, *zwingen*, en *zwinden*, ſchijnen zeer na verwant aan *wind*, *wenden*, *wenken.* Vergel. O. F. W. bl. 391, Noot.

SWIRCKE, het zwerk, wolken-zwerk, I d. 206, 221. V. d. is *Swerke* bij *Maerl.* I, 93, 4, gebruikt voor *wolk*: Maar bi daghe ginc hi vor there met eenen *Swerke* te makene were voer dat heete ſonneſcijn. Ib. I, 259, 34, uten ſwarten *Swerke.*

SWIRD, een zwaard, I d. 24, 62, 74, 75, 81. 93, enz. Tweede N-V. *Swirds*, I d. 137. Meerv. *Swirden*, II d. 115. — *Swird-dragers*, zwaard-dragers, hellebardiers, dienaren der Justitie, II d. 73. — In de *Bijdr. van Waſſenb.*

bl. 5, en elders leest men *Swud*: de tegenwoordige uitſpraak. *Jun.* in *Sword.* Men laat die R in 't ſpreken niet dan zacht hooren, en ſoms geheel niet; doch in 't ſchrijven van 't woord moet dezelve blijven.

SWIT, het zweet, ſudor, I d. 57, 65, 67, 182. II d. 86. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 158, *Swet. Bredero*, bl. 191, *Swiet.* — *Switten*, en *Swittjen*, zweeten, I d. 67, II d. 116. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 156, *Swetten. Bredero*, bl. 207, *Zwieten.* Verl. Tijd *Switte*. Deelw. *Swit.* De *Burkerij* bl. 28, het ha wij *Swit.* — *Teuton. Sweyten.* Verg. *Junius* in *Sweat.*

SWOLGJEN, zwelgen, inzwelgen, overvloedig drinken (in een goeden zin) I d. 105. Deelw. *Swolge*, er uit gedronken, II d. 95. Verg. *Junius*, in *Swallon*, *Swill*, en *Swolowe.*

SWOLME, een gezwel, I d. 168. II d. 86. — *Swolmjen*, zwellen, opzwellen, I d. 149, *Swolmje' ijn wreck-ſjocht', grijmme in ſpijt.* I d. 108. *Swolmje ijn moed.* I d. 127, *Swolmje ſen hiett'ne.* I d. 130, *Swolmje op dd-yems goed.* I d. 158, *Al ſwolmt, ijn 't quea, dijn kropp'.* Eenvoudig voor *zwellen, dik worden, zwanger worden*, Voorr. bl. XXXII, *Bergen-ſwolle.* De Verl. Tijd *Swol*, I d. 38, 223. *Maerl.* gebruikt *Swal*, II, 219, 13. II, 246, 19. Zie *Op-ſwoln*, *Wreck-ſwoln. Jun.* in *Swell.*

SWOMMEN, en SWOMJEN, zwemmen, drijven, I d. 60, 77, 149, 184, 199, 221. *Jun. Swimm.* Zie *Op-ſwommen. M. Stoke* gebruikt *Ontswimmen*, IX, 1229. H. D. *Schwimmen.*

SWUWGJEN, zwoegen, hijgen, I d. 128. Verl. Tijd *Swuwgge*, I d. 34. — *Swuwg-swier.*

SWYEN, zwijgen, I d. 22, 33, 40, 42, 51, 67, 119, 184, 205, 220, II d. 111. Verl. Tijd, *Swijgge*, I d. 68. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 158, ook *Swyen. W. Gribb. Brill.* bl. 80, Verl. Tijd: *Ick swijge* fil. Zoo ook het Deelw.

T.

T, voor *Dat*, — *Wae't*, wie dat, I d. 195. *Om 't*, om dat, I d. 197. — Voor *het*, is overal te vinden. In de *Bijdr. van Waſſenb.* vindt men de T meermalen achter andere woorden aangevoegd, als eene littera attractitia, b. v. *Dijt* voor

Dy, I, 151, 154, *oft* voor *of*, I, 154. *Hotſe* voor *ho ſe* I 154. *Hot en*, hoe dat een, I, 155. *Dert*, voor *die*, I d. 140. *Aſt doe* (voor *astu* bij G. J.) I, 140.

TABACK, tabak, I d. 1.

TABERT, een tabbaard, I d. 50, zoo 't ſchijnt, om 't Rijm. — *Taebberte*, II d. 94, een ſtaat-tabbaard, ſtaetsje-rok, T. K. Zie *Hoaf-taebbert*, *Steat-taebbert*.

TACHTIG, tachtig, II d. 12. — *Tachtigſte*, de tachtigſte, I d. 120, 167, 211. II d. 13.

TACKE, een tak, twijg, I d. 96. — *Tac*, II d. 5, 6. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 152, *Takke*.

TAENSJEN, danken, dankzeggen, I d. 155, II d. 46, 57, 79. — *Taens*, dank, dankzegging, I d. 173, II d. 43. — *Taens-rijp*, dankbaar, I d. 194, 221. Zie *Herts-taens-rijp*. Men vindt ook *Tanckjen*, I d. 4, 83, 179, 194, 209, 221. II d, 48, 52, 53, 116. Verled. Tijd *Tancke*, II d. 81. — *Tanck*, dank, dankbaarheid, I d. 117, 131, 138, 170, enz. *Tancke*, I d. 153, 154, 160, 220. Tweede N-V. *Tancks*, I d. 163, 193. Zie *On-tanck*. - *Tanck-wijte*, dank weten, dankbaar zijn, *W. Gribb. Brill.* bl. 76. *Godt tanck!* God dank! Ibid. bl. 66. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 154; *Taankjen*. - V. d. *Tanckber*, dankbaar, I d. 72. II d. 58. Zie *On-tanckber*. - *Tanckberheyte*, dankbaarheid, II d. 44. - Zamengeſt. *Tanck-æfferjen*, dank-offeren, I d. 221, - *Tanck-lof*, dank-lof, dankbaarheid, I d. 171. - *Tanck-luwd*, danklied, I d. 117. - *Tanck-friſelgjen*, uit dankbaarheid omvlechten, (het hoofd). II d. 62. - *Tanck-rijkjen*, dankofferen, I d. 225.

TAESTJEN, tasten, merken, opmerken, gevoelen, I d. 3, 26, 33, II d. 48, 54, 104. - *Taest*, de tast, het tasten; tokkeling der ſnaren, I d. 95, 155. - *Taeste*, Dieverij, I d. 48.

TAEPJEN, tappen, I d. 86, II d. 81. Verl. Tijd en Deelw. *Taeppe*. — *Tapir*, een tapper, II d. 4.

TANGE, een tang, I d. 101.

TÂNNE, een tand, I d. 213. 223. Meerv. *Tânnen*, Voorr. bl. XXXII. Zie *Tosck*. *Wiarda* A. F. W. in *Toth. M. Stoke*, V, 398, gebruikt het W-W. *Taenden* voor *aantasten*, *aanranden*; eig. de tanden ergens op of in zetten. Zie

Noot. *Kil.* impetere.

TATE, zog. de moedermelk, I d. 96. In de *Burkerij* bl. 26, *Taate*. Zie *Waſenb. Idiot.* in *Taate*.

TEAG, toog heen, vertrok, I d. 71, 75, 76, 95. II d. 52. *W. Gribb. Brill.* bl. 52, Ick *teeg* oppe rin. Bl. 61, Hy *tæger* de ſingers op in ooſt. bl. 63, Iij *tægen* mij 't hier uitte holle. Verl. Tijl van *Tjean*. Zie ald.

TEAL, de taal, I d. 251. *Tealle*, I d. 35, 89, II d. 57. In de *Bijdr. van Waſenb.* I, 142. *Tælle*. *Tale* en *wedertale*, verſchil, *Stoke*, V, 491. — *Tale* voor *aanſpraak*, *getal*, enz. In de O. F. W. Zie *Weiland* in *Talen*.

TEAMME, de toom, 't gebit; beteugeling, bedwang, I d. 78, 185, II d. 89. *Teamme-twang*, het bedwang van den toom, I d. 151, 224. — Voor *toom*, *geſlacht*, *kroost*, *kinderen*, I d. 89, 96, 118, 125, 150, 151, 167, 168, 180, 196, 211, 225, II d. 74. Zie *Berne-teamme*. Vergl. *Waſenb. Idiot.* in *Toom*. En *Weiland*. Het woord ſchijnt afkomſtig van althans verwant met het Lat. *Temo*. Zie *Junius* in *Team*, *temo*. - Voor *het beſtier*, *beheerſching*, *Kamp. Ps.* bl. 25, En tot *den toom* der dingen rake. - *Team'-werz*, toom-warsch', toomeloos, wild, I d. 88. — *Teamjen*, A. S. *Teman*, *Temian*, toomen, betoomen, temmen, mennen, beſtieren, I d. 87, 88. II d. 99. V. *Junius* in *Tame*. - Voorts heeft *Tiemjen*, in Friesland, eene aan dat Land eigene beteekenis, die zeer juist en naauwkeurig is opgegeven door *Waſenb. Idiot.* in *Temen*. Zie ald. *Tame*, toom, O. F. W. bl. 594. Het A. S. *Tijmian*, leze of ſpreke men althans uit als *Tjimian*. Die AS IJ is meermalen der Friezen *Ji*.

TEAMLIJCK, middelmatig, in neutram partem conſpicuus. - *Teamlijcke ſuwn*, tamelijk welvarende, I d. 52. - *Marnix*, *R. B.* fol. 244, het ſoude met onſe lieve moeder de H. Kerke, wel *tammelijck toegaan*. Verg. *Junius* in *Seem*; *beſeem*, *Teuton.* in *Temen*, voigen. enz. *Teemen*, voor *gedoogen*, *van zich verkrijgen*, komt voor bij *M. Stoke*, V, 1250, alwaar men *Huijdecoper* raadplege. - Zie *Beteamjen*, *Betamjen*. Men heeft ook nog *Teemen* in de beteekenis van *langzaam* en *talmachtig ſpreken*. En misſchien zit wel in de beteekenis van *talmen*, *dralen*, of de oorſprong aller beteekenisſen, of althans eene zeer oude: misſchien heeft dit *teemen* of *temen*, Bedrijv. weleer beteekend *te rug houden*, *op-*

houden. Zoo komt er *Temmen* geleidelijk van af. Zie *Temen*.

TEAN, de toon, de wijze van een lied, de vois, I d. 2, 42, 46, 171, enz. *Teane*, I d. 73, 191. Meerv. *Teanen*, II d. 104. Zie *Toon*. *Jun. Tone*, *Tune*.

TEANJEN, toonen, aantoonen, vertoonen, doen kennen, I d. 73, 167, 174, 203, 219, II d. 44, 58. — *To teane*, ten toon, I d. 182. II d. 89. - *Tean-rijck*, toon-baar, I d. 163. *Tean-ſtean*, ten toon ſtaan, I d. 147.

TECK, het dak, I d. 120, 230. II d. 90. — *Teck*, dekmantel, voorwendſel, I d. 59. — *Teckne*, een deken; dekſel, I d. 221. II d. 95. — *Teckne-klaed*, dekkleed, bedekſel, I d. 206. — *Tecken-wirck*, een behang, behangſel, I d. 2. — *It Teck* is in *Friesl.* nu nog een *rieten-dak*. Doch zoo gebruikte het reeds *Melis Stoke*, IX, 389, want ſiſe (de heesten) met haren oghen zaghen van den huſen eten *dac*; d. i. het riet van het rietendak. Verg. *Huijdecoper. Ypeij*, *Geſch. der N. T.* bl. 101. *Junius* in *Thatch*. O. F. W. *Tecke*, een dak, *Theca* of *Thega*, dekken.

TED, benaauwd, beangst, bevreesd, ſchoorvoetend, I d. 22, 225.

TEECKNE, Teek, tijk. *Bruiloſt-bed v. d. Heer P. C. Hooft*, bl. 451. Van wellust is *de Tijck* door Charites geweven. Zie *Wob-teeckne*.

TEECKNE, een teeken, II d. 116. — *Teken*, II d. 71, 73. Meerv. *Tekenen*, II d. 77. *Junius*, *Token*.

TEELJEN, teelen, telen, I d. 48. Zie *Lib-teeljen*. — *Teelfilligh*, vruchtbaar, I d. 178. O. F. W. *Tilen*, *tijlen*, Misſchien met *tollere* verbonden.

TEEREN, teeren, keeren, wenden, draajen, rollen, wentelen, — Zie *Om-teeren*. *Waſſenb. Idiot.* heeft het voor *vouwen*, *plooijen*. Zie ald. — Van hier komt vermoedelijk *Teer-ling*, een dobbelſteen; wegens het *teeren*, *wenden*, en *draajen*, dat dezelve doet. En v. d. om 't hagchelijke daarvan, *de kans*.

TEEREN. — *De teeringe*, de teering, of tering, I d. 67. *Jun.* in *Tear*.

TEL, druk, bezig, ras, I d. 70, 87. *W. Gribb. Brill.* bl. 18, Ick wol rinne, ſo *tel* ick mey. *Gærſpr. fen W. en T.* bl. 4, Ick hab mij ſo *tel* firde. *Ten Kate*, I d. 705, *Tel*, (drac.) — Een *Tel*, *Telle*, *Telde*, *Tellener*, voor een paard

dat een ſnellen tred heeft, is bekend, Zie *Kil. Weil.* V. d. Rappen als een *Tel*, bij *Huygens*. bl. 104. Bij *Gabbema*, *Verh. van Leeuw.* bl. 278, leest men: De ſneijns gr moorn *tild* ik ney da Heeren; d. i. ging ik ſchielijk, of terstond. Zoo dat *Tillen* hier beteekent *ras gaan*. voor *tellen*, ten telle gaan. *Kil.* Of is *Tillen* hier tollere, ferre, — pro ferre pedes, gresſum?

TELLEN, tellen, optellen, I d. 117. *Tele*, aanſpraak, van *tellen*, ſpreken, in de O. F. W. *tela*, *telka*, eig. ſpreken, vervolg. ook *tellen*, *talen*, *betalen*, enz. Zie *Tealle*.

TEMEN, langzaam & talmachtig ſpreken. Zie *Teamlijck*. In de O. F. W. vindt men *Teman* ettelijke malen voor *keeren*, *tegenhouden*. B. v. Dijne ſijl — *tijaende ende temande habba*, d. i. Den Zijl — watertrekkende en keerende houden, bl. 32, 296, 298. Als mede bij *Martena*, *Ann.* bl. 68, en *Gabbema*, Verh. v. L. bl. 77. — *Tima*, beteekent in de O. F. W. bl. 10, *betamen*. Vergel. de Noot in de O. F. W. bl. 10, *betamen*. Vergel. de Noot in de O. F. W. op bl. 32, en *T. Kate*, II d. 709. Zie ook *Teamme*, en *Teamlijck*.

TER, ter. B. v. *Ter eere*, I d. 162, 167. *Ter wrâd*, ter wereld. II d. 74, 114. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 161. *Ter wraald.* I, 157, *Ter hotten*, ter harte. Zie *Weiland*.

TERD, verteerd, I d. 29. Deelw. van 't W-W. *Terren*, teren, verteren, of verteeren. Zie wat wij bij *Fortearren*', en *Forterren* gezegd hebben, en op *Tiermen*. — *Ter-jild*, teergeld, I d. 93. *Jun. Tear.*

TERGJEN, tergen. Verl Tijd *Tergge* (voor *tergde*) I d. 94, II d. 71. Deelw. *Terge*, II d. 80, Dear iek *de Hymmel om terge hab*, d. i. met vurigen aandrang om geſmeekt heb. ſic Latini: Deos fatigare. *W. Gribb Brill.* bl. 64, *Terghde*. — *Terg're*, een terger, verbitteraar, I d. 160.

TERME, een darm, I d. 217. Meerv. *Termen*, I d. 98. *W. Gribb. Brill.* bl. 4, 10. *Jun. Therme.*

TERSCKJEN, dorſchen, — ſlaan. V. h. *Tersck*, de dorsch, het dorſchen. Zie *Wetter-tersck*. Bij verzachting *De Tesk*, in de *Burkerij* bl. 13. *Teskje*, Ibid. bl. 15. V. h. *Testers*, de dorſchers. *Oof-terskjen*, voor aſtouwen, afroſſen, afſlaan, *W. Gribb. Brill.* bl. 5. Men hoort dit woord *Terskjen* in deeze beteekenis nog dikmaals. Misſchien is 't verbonden met *Tergjen*.

TEY, TEYCE. Indien dit woord van *Tjean* komt, zou het moeten beteekenen, *een trek*, *trekje*, of een *toog*, *toogje*, — *teug*, *teugje*. Men leest II d. bl. 5, *Tey* — quod habet — *Taégen* — non — *Teijen*. Terwijl *Tey*, *Teyce* voorkomt, II d. 10. Om 't Meerv. *Taegen* hel ik meest over om 't van *Tjean* af te leiden, want men vindt daarvan den Verl. Tijd *Taég*, of zoo als G. J. ſpelt, *teag*.

TEYEN, dooijen, — *Teyer*, dooyer, — Zie *IJs-teyer*. Men heeft hiervan alleen *it teyt*, — *teyde* - *teyd* - *teyen*. Zoo dat het voorige woord *Tey-taégen* hier van niet wel kan worden afgeleid. *Junius*, *Thaw*.

TEYN, TEYNE, getrokken, getogen, I d. 162, 217, 224, 228, II d. 64, 97. Deelw. van *Tjean*. Zie ald.

THAUWERJEN, tooveren. — *Thauwerye*, toovery, II d. 64. — *Thauwer-ljeafflijck*, toover-lieflijk, betooverend aangenaam, II d. 61. — *Thauwer-pœen*, tooverkuſen, I d. 26. — *Thauwer-wispe*, toover-roede, I d. 48. Zie *Wispe*. H. D. *Zaubern*.

THUWZ, te huis, thuis, I d. 11, 33, 47, 108. II d. 44, 46, 59, 60, alwaar men leest *to huwz*. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 157, *Thuis*. — *Thuwz-beſit*, huisbezit, woning, verblijfplaats, I d. 95. - *Thuwz-hav'ne*, rustplaats, huisverblijf, haven der ruste, II d. 85. Zie *Rest-hav'ne*.

TICHT, b. v. *ticht oer-ſloppjen*, digt overdekken, wel bedekken, I d. 145. *Ticht meye hollen gear-boscksjen*, met de hoofden digt aan elkanderen zamenſcholen, zich vereenigen, I d. 203. *Ticht om him*, dicht bij zich, II d. 104. — *Ticht bij laans*, digt bij langs, *W. Gribb. Brill.* bl. 44. *Tichte bij huws*, Ibid. bl. 49. *Tigte bij*, digt bij, *Almanak* van 1749, bl. 22. - *Gedichte*, voor *dichte*, bij *Maerl.* II, 11, 43, Zie Noot. Men kan deze plaats dus vertalen: *Eene digte of dikke menigte pijlen*, multitudo denſa, conferta.

TJEA, de dije, dige, dij; de heup, I d. 174. *Kiliaan*, *Dieghe*, *Diede*, femur. *Hooft*, *N. H.* bl. 626, *Dijgh* oft ſchouder van 't Lijf ſcheuren. *Maerl.* I, 64, 34, Tusſcen die *dien*. (in eene lettergreep) *V. d. Veen*, bl. 584, onbedeckte *dien*. De Heer *Bilderdijk* berigt mij, dat onze *Cats* nog ſchreef *Dgie*, 't geen, volgens zijn gevoelen, in uitſpraak hetzelfde is. Doch tot nog toe heb ik hiervan geen

gevonden; maar op bl. 349, a, I d., Dig
en. Bl. 605, c. Dyie, in eene lettergreep. En zo
, bl. 663, c. — Verg. Tjeaf.
trekken, vertrekken; reizen verreizen; gaan, heen-
De vervoeging van dit W-W. is deze: Ick tiea, I d.
En ick tjog, I d. 96, 147. — Y tjeane, I d. 61, II d.
Bij inkorting y tjea, I d. 205. — Hij tjocht, I d. 1,
Bij inkorting Tjea, I d. 118, enz. Meerv. Tjeane, I d. 3, II d.
ald. Deelw. Teyn, zie ald. 2. II d. 103. Verl. Tijd Teag,
d. 32, 62, 95, 103, 206. II d. 96. — Gebied. wijs: Tjog, trek,
erg. Junius in Taw. A. S. Teohan, Teon. O. F. W. Ti-
n, tiaen. Asegab. Tia. Het grondwoord is dus Ti-en,
waarvan Ti-d-en, en Ti-g-en, en met de O er bij Tio-d-en,
— Tio-g-en — Tioe-g-en, ous Togen, Tuigen, L-Fr.
Tjuwgen. Vele dezer woorden kunnen ook met D worden
gespeld, als Dyen, Dijden, Dijgen, Duiden, enz. — Ti-
den, voor weggaan. vertrekken, teyn.
25, 41. O. F. W. tiaen, teghe, teyn.
TJEAF, een dief, I d. 54. Tjeave, I d. 164, 220. Verkl.
Tjeafke, I d. 14, 25. Tjeaf-ſtál, diefſtal, I d. 54. Tjaeſte,
dieſte, dieverij, I d. 54. Tjeaſtme, II d. 62. — Tjeaverye, I
d. 34. — W. Gribb. Brill. bl. 53, Had mij de tæf. Bijdr.
van Waſenb. I, 144, Tjeæuwen; doch bl. 167, die-
ven; bl. 162, diefagtig. Junius, Thief. Alm. van 1749,
bl. 26 en 30, Tief; doch bl. 28, gau-dief. Verg. Hoeufft,
O-F. Spreekw. bl. 97, en Register in Teewe. — Dieſte
(A. S. Theofte) is bij de Ouden zeer bekend, b. v. Maer
II, 136, 34, En hadde beſiden ſinen ſac, aldaer bi ſi
dieſte in ſiac, d. i. het door hem geſtolene. II, 306,
Eens wert hi met dieften gevaen, d. i. met het geſtol
gevat. Ald. vs. 7, Ter dieften gine, d. i. uitging op d
ſtal, om te ſtelen. Cats, I, 185, b, en Bredero, bl.
Over de onderſcheidene beteekenis van Dief, zie men
nett. Bijdr. bl. 176, ſeq. Van Tjeafte komt Tjeaftig
Dieſtich, furtivus en Tuſtigia, ſtelen, in de O. F.
TIEMJEN, tiemen, V. d. Om-tiemjen, zie ald. en
TIER, tier, groei, wasdom. W. Gribb. Brill. bl. 85,
het, God tanck, æck tier. Libb. ſen A. Ysbr. b
berntjes kenne za goed gien tier habbe. Voor

vreugd tevredenheid, gebruikt G. J. dit woord, I d. 74, 105, 204, 213, 215. Zie *Ziels-woltiere*. Zamengeſt. *Tierſeyne*, welvaart, voorſpoed, zegen, I d. 88. — *Wol tierjen*, wel tieren, wel gedyen, groeijen, toenemen, I d. 179. — Doch Bedrijv. voor *doen tieren*, *doen gedyen*, — *uitſpruiten*, — *groeyen*, I d. 173, Free fol-djiert in *tiert uwz weyde*; I d. 230, om ſchouw'ne æf buwnle er ſen to *tieren*. — *Hooft*, *Ged.* bl. 92, zijn eijghen lichaem niet en wenscht hij wel *te tieren*, curare cuticulam, indulgere genio ſuo. — *Tieren*, groeijen, voortkomen, geboren worden, nasci, *Bredero*, bl. 519, (ſlangen) die door nabije ſon daer overvloedigh *tieren*. - gelijk nu iemand, die *tierig* is, en volop van alles geniet, ligt overſlaat tot *dartelheid*, *weelde* en *brooddronkenheid*, zoo is het woord *Tieren* ook genomen in de beteekenis van *dartelen*, *weelderig en brooddronken zich aanſtellen*; in 't algemeen *tieren*, *razen*, b. v. I d. 79. Vergel. *Bruining* Sijnonijm. I, 321. V. h. wederkeerig, *zich tieren*, *aanſtellen*, *gedragen*, *op deze of die wijze*. I d. 11, 't Huwghet mij ho wij uwz *tierren*, *Bredero*, bl. 531, zich *mal tieren*. *Heemskerk*, B. A. bl. 35, want men *tiert zich* als een beest. Flus hier na: Die ſulcke ongure parten aanſtellen, *tieren haar* niet anders dan onbeſuijsde kalveren, die uijt het hock komen. *Baardt D.* bl. 238, Men *tiert ſich* vast, al waer men dol. *W. Gribb. Brill.* bl. 21, *Tierje dy* ſo mâl neat. Bl. 20, *Tiereste dy* droncken. *Libb. ſen A. Y.* bl. 39, Ik *tierge mij* jitte onvoeger, az it oors wier. Bl. 49, En *tierget hem* az ien zinlaes minſche. *Starter*, *F. L.* bl. 72. ſich droevigh tieren. Vergel. *Kiliaan* en *Wasſenb. Idiot* in V. - In *Klioos Kraam*, bl. 545, vindt men het door *Brunsvelt* gebruikt in de beteekenis van *kwinkeleren*: of gilpt, of tilpt, of giert, of *tiert*, of tokt, of nokt, of tiereliert. - *Tier* beteekent ook *aard*, zie *goer-tier*, Zoo leest men bij *Maerl.* van *Philippus* en *Alexander*, I, 277, 22 Maer haar dronkenſcap was *tweetiere*; van tweederlei aard.

TIER, teeder, teer. II d. 91, de gaest iz ſpitsſijnniger, inckeler in *tierer* den it ſlaesch. T. K. *Tederder*. In *Friesland* zegt men nog: Hij iz *tier yn 't yten*, d. i. hij is naauwgezet, gezet op ſommige ſpijzen, terwijl hij andere niet aanroert, met een woord: hij is *lekker*, een *lekkerbek*. Dit woord ſchijnt verwant te zijn met het volgende

MEN, teeren of teren, uitteeren; verdriet of hartzee-
ben, dat aan het levensbeginsel knaagt, en hetzelve ver-
ert, I d. 51, 130. Zie *Teeren* - *Fortiermjen* - *Uwt-tierm-*
n. Van *Teeren*, *tieren*, *tiermjen*, gelijk van *tieren*, (gie-
en) *tiermjen*; van *girzen*, - *girzmen*; van *swollen*, -
swolmjen; van *dwellen* - *dwelmjen*, enz.
JERCKE, de kerk, I d. 52, 53, 58, 104, 121, 152, II d.
73. Meerv. *Tjercken*, I d. 80. Zamengelt. *Tjercke-boasch*,
kerkhuwelijk, geestelijk huwelijk, I d. 115. - *Tjercke-haed*,
kerk-hoofd, hoofd der kerk, I d. 66. *'t Tjerck-hoaf*, het
kerke-hof, kerkhof, I d. 86. *'t Tjerck-hoaf-dong're*, kerk-
hof-mester (de Pest) I d. 145. - *Tjercke-teck*, het
kerkhof mesten, (v. d. pest) I d. 73. - *Tjercke-hoaf*, het
kerkedak, II d. 90. — *Tjercke-tjiener*, kerkendienaar, II d.
73. — *Tjercke-weag*, *bij djon*, dagelijks schooren, d. i. leunen te-
Tjercke-weag, de kerkmuur, I d. 53, *Schoarje von*
gen den kerkmuur. De gewoonte ten platten lande, om te-
gen den muur der kerk leunende, elkander een praatje te
vereeren, is nog genoeg bekend. De Heer *Wasenbergh*
heeft zich vergist, wanneer hij het vertaalt *kerkweg*, *kerk-*
pad, *Bijdr.* II, 39. *Wey*, weg, heeft wel in 't meervoud
weagen, maar *weag* kent en vindt men niet. Vergel. II d.
bl. 5, van G. J. — A. S. *Cyrce*. *Jun. Church*. *Asegab.*
VII, 27, *Stereka* - *Sterekhof*. Idem I, 12, *Sterekfretha*.
IX, 4, *Ga-stercka*. O. F. W. *Tzierka*, - *Tzerckhow*. Maer
Ghae-kerka, dorpskerk, bl. 334, enz., doch men merkt hier
soms de bedervende hand der afschrijvers van lateren tijd
Stereka, bij omzetting van letters, *Tjercka*.
TJIEN, tien, decem, I d. 29, 123, 145. *Tzien*, II d. 11.
Tjiende, de tiende, I d. 97. *Tziende* en *Tzienste*, II d. 1
— *Tjien-snaere*, een tien-snarig instrument, I d. 194.
TJETTEL, een ketel. - *Hamconius*, fol. 81 verso. *Tjet*
O. F. W. *Ketel*. Vergel. *Wiarda* in *Ketel*: *Asegab.*
248. Zie *For-tjettel-boetjen*.
TJIENJEN, dienen, I d. 8, 29, 43, 55, 81, 86, 192,
II d. 47, 63, 66, enz. Verled. Tijd *Tjienne*, I d. 63
Deelw *Tjienne*, II d. 48, 92. - *Tjienste*, dienst, I
54, 120, II d. 50, 56, enz. *Tjienste*, Id. 175, 176.
Tjienslen, II d. 67, 93. Zie *Gods-tjienst* - *Ljeager-*
enz. Zamengelt. *Tjienst-boade*, een dienaar, I d.

Tjienst-œf-ſteat-jieffer, eene ſlaat-dame, Hofdame; II d. 65. - *Tjienst-ſaem*, eene dienstmaagd, I d. 150. - *Tjienst-firdig*, dienstvaardig, I d. 119. - *Tjienst-sjochtme*, de koorts, II d. 107. Nog heden noemt men de koorts, *Tjienst.* — *Tjienstig*, dienstig, II d. 74. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 163, *Tjienstbooden.* I, 161, *Tjensbooden*, waarschijnlijk door misdruk. *Tjienner*, een dienaar, I d. Voorr. bl. XXXI. 118, 119, 120, 124, 127, 166, 176, enz. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 163, *Tjenner.* I, 144, *Tjinje.*

TJIN, (uit *To* en *jin.*) tegen, jegen, I d. 161, 168, 169, 186. II d. 44, 99, 101, 106. - *Tjinne*, *tegende*, I d. 220. II d. 102. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 151, 155, 157, 162, *Tjen. M. Stoke*, II, 59. *Tieghen recht.* III, 327, *Tieghen de kenemaren.* Vergel. *Huijdecoper* IV, 1037, die ald. met veel juistheid zegt: „ de Ouden maakten geen onderſcheid tusſchen *jegen* en *tegen*; en daarom ſchrevenze ook ſomtijds *tjeghen.*" Zie wat wij bij *jin* gezegd hebben. — Zamengelt. *Tjin-deel*, tegendeel, I d. 107, II d. 86. *Tjindeele*, I d. 203, 205. II d. 109. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 163, *Tegendeel*; terwijl men ald. op dezelfde bl. en 169 vindt *Tjenwoddig*, en bl. 165, *Tjenſpoeden.* — *Tjin-fjuechter*, tegenpartij, I d. 202. - *Wedervechten*, tegenſtreven, ongehoorzaam zijn, *Kamph. Ps.* bl. 342. - *Tjin-plachtjers*, tegenpartijders, vijanden, I d. 202. - *Tjin-ſtrijdig*, tegenstrijdig. I d. 35. - *Tjin-ſtean*, tegenſtaan, mishagen. Voorr. bl. XXX. - *Tegenval*, ongeval, ramp, *Kamph. Ps.* bl. 59. - *wederſtoot*, wederſtand, tegenwerking, *Maerl.* I, 185, 3, *Hooft*, *N. H.* bl. 556, *wederſtoot* voor *tegenſpoed.* En zoo ook *Ged.* bl. 163. Vergel. *Steenwinckel* op *Maerl.* III, Aanteek. 53.

TILLEN en TILLJEN, tillen, heffen, opheffen, dragen, I d. 4, 29, 88, 90, 106, 113. Verl. Tijd, *Tilde*, I d. 65, 206. — *Til*, eig. ophef, opheffing, beweging, *ijn til*, I d. 23, Het 's er weer *ijn til*? in beweging; wat is er weder gaans? — I d. 199, Ick bin *ijn til* mey' Goadz freez', dij 'k ontſâdje fil, d. i. *ik ben gereed, ſta in gereedheid.* I d. 205, wezz' mey my *ijn til*, d. i. neem mij op en aan; ſta mij bij. I d. 213, Mey Gods wolle' wez dijn *wolle' ijn til*, d. i. uw wil ſtemme in met Gods wil. — *Hooft* gebruikt *in til zijn*, *N. H.* bl. 607. Alles tecken, dat er yet *in til moest zijn*,

d. i. dat men iets voornam te doen, dat er iets aanſtaande was. — *Tille*, een tille, til, pons portatilis, die niet aardvast is, maar voor een korten tijd gelegd wordt: (hoewel ſommige *Tillen*, door den tijd, in vaste *bruggen* zijn veranderd, b. v. *Kiestertille*, *Kingmatille*, *Gaastertille*, enz., II d. 4. Zie *Waſenb. Idiot.* in V. En voeg er bij De alg. Vaderl. Letteroef. voor 1802, N°. XV, bl. 618 - 625.

TIMMERJEN, timmeren, bouwen. Voorr. XXIX. I d. 46. *Maerl.* I, 348, 9, No en *temmert* huſe no ſale.

TIN, TINNE, dun, dunne, I d. 3, *Tin doeck*, dun doek; I, d. 64, 73, 76, 101, 132, 166. *Dinne* voor *weinig*, *klein*, *gering*, *zeldzaam*, *Maerl.* I, 352, 8, want trouwe *vrienſcap*, die *es dinne*. *M. Stoke*, IX, 692, Al es de *vreenſcap* daer wel *dinne*. X, 454. In Zeelant waren ſi herde *dinne*, de hem goet en ere togheden. *Jun. Thinn.*

TINCKJEN, denken; dunken, I d. 4, 10, 25, 51, 52, 54, 63, 64, enz. My *tinckt*, mij dunkt, I d. 4, 10, 64, II d. 45, 68. *Tinckt jo*, dunkt U, I d. 14, 67. enz. *Hem dinckt*, *M. Stoke*, III, 115 Hem ſoude *dinken*, *Maerl.* I 52, 21. — *Bijdr. van Waſenb. Tijnken*, I, 155, 163, 164. — Nog menigvuldiger is *Tineſen*, en *tineſjen*, b. v. 2, 4, 32, 36, 39, 43, 45, 54, 55, 64, enz — *Wij litte uwz tinneje*, II d. 109, wij laten ons voorthaan, dunken, T. K. — *zich laten bedunken*, *Kamph. S. R.* bl. 22. *Hooft*, *N. H.* bl. 352. — *Tinck*, gedachte, I d. 179, 196. — *Tine*, gedachte, I d. 88, 93, 97, 119, enz. *Tinech'*, idem, I d. 144. — *Tineſen*, idem, I d. 43, 105, 151, 192, 202, 216, enz. *'t Gedank*, idem, *Kamph. Ps.* bl. 168. — *Tineteniſe*, gedachtenis, II d. 70. *Kamph. Ps.* 245. — *Tineſeniſe*, idem, I d. 200, II d. 106. — *Tineſing*, bedenking, overdenking, II d. 107. — *Herts-tineh-quea*, kwade gedachte des harten, I d. 123. — *W. Gróh. Brill.* bl. 1, *Mij tinckt*, mij dunkt, - en *Tinſe*, denken. Bij *Maerl. Stoke*, en vele der latere Schrijvers, vindt men met de I, *Dinken*, ſoms *Deinken*, Verg. *Jun.* in *Think*. O. F. W. *Teaſa*, *Tinſa*, denken, Verl. Tijd *Tocht*, v. d. *Tocht*, gedachte, begeerte.

TING, ding. — *Tingen*, dingen, I d. 53, 40. Zie *Ding*, - *dingen*.

TINT, eene tent, I d. 103, 146, 159. Meerv. *Tenten*, I d.

100. *Ypey, Geſch. der N. T.* bl. 103. *Jun.* in *Tiet.* En dit is ons *Telde*, *Telte*, dat men meer dan eens bij *Stoke* en *Maerl.* aantreft.

TIN-TIN, een klanknab. woord, uitdrukkende het geluid van eene lier, I d. 88, *Lieroms tintin. Starier, F. L.* bl 121, a, *Liers-geklanck. Kil. Tintelen*, klincken. Lat. *Tintinnabulum*, een bel, ſchel. Verg. *Jun. Tink. Tinkle.* En van *Haeſelt* op *Kiliaan*, v. *Bombammen.*

TJOCK, TJOCKE, dik, dikke, I d. 10, 37, 64, 98. Comparat. *Tjocker*, I 73. *Tjockte*, de dikte, dikheid, II d. 45. *W. Gribb. Brill.* bl. 11, *Tjoecker.* Bl. 34, *Tjuck.* Bl. 54. *Tjouck. Junius, Thick.*

TJOE, kwaad, boos, erg, verkeerd, Voort. bl. XXXII. I d. 31, iracundus. - Zeldzaam, vreemd, ongerijmd, zonderling, raar, wonderlijk, I d. 51, 67, 92. - *Tjoed*, I d. 24. *Ten Kate*, I, 705, vertaalt *Tjoed* door *koddig.* - *Tjoed*, voor *ongeſteld, benaauwd, miſlijk*, In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 35, o, het wud ik der wer *tjoed!* - In 't II d. bl. 10, leest men *Tzjoed.* Zie ald. Vergel. *Waaſenb. Bijdr.* II, bl. 22. *Hoekſtra*, K. en L-B. 1813, D. II bl. 292. Misſchien komt hier wel *tjoenen*, hekſen; tooveren van *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 24.

TJOYTTJEN, toiten, tuiken, toeten; vervolg. kwelen, zingen, (van vogels) I d. 173. Verl. Tijd *Tjoytte. Kiliaan, Tuyten*, canere cornu - tinnire, ſtrepere. *Bredero*, bl. 435, O ſapho, u ghedicht dat wispelt in mijn ſin, en *tjuytert* mij de galm van dezen inhout in. Dit *Tjuyteren* is bij onzen Dichter *Tjoyteren*, I d. 207, Dear 't (Plomme) tuereljnerck *tjylp'-tjoyt'ret* twiſſche beamt'. Zie *Toetjen.*

TJYLPJEN, tilpen, tjilpen, kwinkeleren, kwelen, zingen, (van vogels) I d. 173, 207. Verl. Tijd *Tjylppe. Kiliaan, ghilpen*, Holl. i. fiericken, pipilare. *Brunsvelt* in *Klioos kr.* bl. 345, of *gilpt* of *tilpt*, of giert, of tiert. *Bredero*, bl. 382, ſoo ick niet - En *krijt* en *tier*, en *tilp*, en roep al de buuren overhoop. Idem, bl. 350, De wichters van drij jaren, die *tgilpent* elcken een, d i. *zingen* dat lied. Hier vindt men *t' gilpen.* Verg. *Weiland* in *Tjilpen. Wegens* dat *Siericken* van *Kiliaan*, bovengemeld. Zie *Junius, Chirp as a ſparrow*, waarmede men *kerren, kirren*, enz. zou kunnen verwant rekenen.

TIJTEL, titel, het opſchrift van een boek, II d. 56. *Tijtelbled*, het Titelblad, II d. 56. *Tuttel-plaete*, de Titelplaat, II d. 46. Verg. *Weiland*, *Kil. Titel*, *Tuttel*.

TJUESTER, TJUESTERE, duister, duistere, I d. 11, 15, 16, 26, 66, 69, 106, 114, 121, enz. *W. Gribb. Brill.* bl. 65, *Tjustere* kæmer. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 144, *Tjoester*. — *Tjuestre*, het duister, de duisternis, I d. 134, II d. 50. - Compar. *Tjuestrer*, II d. 115. - *Tjuesterheyt*, duisterheid, II d. 47, 71, 94. - *Tjuesterniſſe*, duisternis, I d. 126, 164, 165. 217. II d. 99. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 144, *Tjoesterniſſe*. - *Tjuesterjen*, verduisteren, duister zijn of worden, I d. 217. *Gabbema* in *Kluos kr.* bl. 300. O luyſter die noit *duistert*. - Zamengeſt. *Tjuester-droaf*, duister-droevig, zeer droevig, I d. 124. - *Tjuester-tieht*, duister-dieht, ſchaduwrijk: lommerrijk, I d. 31. - In het II d. bl. 17, leest men *Tjuster*, de U genomen voor oe.

TJURRIE, met een tuijer, vastbinden, II d. 17, - van *Tjurre*. *Kiliaan*, *Tudder* en *Tuijer*, restis, quo pecora in pascuis vinciuntur. V. h. *Tjurrie*, *Kiliaan*, *Tuyeren*, tali veste vincire. Dit *touw* wordt II d. bl. 34, r. 3, en 35, r. 1, genoemd *Tyadere* en *Tjader*. In d. O. F. W. *Tieder*: Bij *Junius*, *Tedder*. Men noemt het in *Friesland Tjoar* of *Tzoar*, of *Tjorre*, nog opheden, en zoo ik wel onderrigt ben geworden, in den Zuidhoek ook wel eens. *ien mierprik*. Vergel. *Kiliaan* in *Meerren*.

TIJD, de tijd, I d. 4, 11, 190, 192, enz. *Tijde*, II d. 92. *Tijd in ſtuwne*, tijd in ſtond. uur, I d. 228. *To tijde*, ten tijde, II d. 44, 78, 80, 81, 107. Meerv. *Tijden*, II d. 77, 100, 114. Gen. ſing. *Tijds*, I d. 36, 116, 140, 191. *IJn tijds*, in tijds, op zijnen tijd, I d. 191. II d. 101. In de *Bijdr van Waſſenb.* leest men *Tijd*, I, 152, 156. Doch *Tijjd*, 160, 162, 163, 169 - *Tijdlijck*, tijdelijk, II d. 59. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 155 en 159. *Tydlijk*, doch I, 154. *Tijjdlijk*. - *Betide*, vindt men bij *Maerl* II, 221, 34; *wel betide*, bij *Melis Stoke*, VII, 317, in dezelfde beteekenis, als het L-Fr. *Betijd*, vroeg, in tijds, mature. - *Daer op tiden*, bij *M. Stoke*, VI, 928, voor het L-Fr. *er op tijdje*, ergens op rekenen, haat maken, verwachten. - *Toetiden*, bij *Stoke* X, 627, voor het L-Fr. *To-tijdje*, verwachten, hopen. V. h. *To-tijnge*, voor *Totijdinge*, het welk

Waſſenb. Idiot. in [illegible]nemend vertaalt door *Beloſte*, *Toezegging*: *verwachting*, [illegible] Want ook nog in *Friesl.* heeft men het Bedrijv. W-W. *To-ty*[illegible]oor beloven, toezeggen. Zie op *Tÿnge*. - Nog vindt men bij [illegible] *Stoke*. VII, 251, *Alſo tide*, zoo tijdig, zoo vroeg, adeo oppo[illegible] *betijde*, *in tijds*. Zie boven. - Zamengeſt. *Tijd-genoaten*, [illegible] ten, aequales, II d. 65. - *Tijd-kirtte*, tijdkorting, I d. 190. - *Tijd-kirttig*, tijdkortig, den tijd kortende, I d. 64.

TIJGGE, deeg, goed, behoorlijk, braaf, voortreffelijk; als bijw. ook *zeer*, *geheel*, *goed*. I d. 1, 40, 51. 90. II d. 86. - *To tijgge*, II d. 96, Ter dege, d. i. volkomen, geheel. *Teuton. To deeghe*, to recht, recta, debite, pertinenter. *Kiliaan*, *Te deghe*, integre, probe, recte, etc *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 3, *Mar tijge bij tijge*, *Trijn!* Maar in goeden ernst, Trijn! - *zo deger*, zoo geheel, *J. H. Krul*, *Hovel.* bl. 11, Maer 't ſchijnt dat lust in U *zo deger* is vergaen. - *Deghen* voor *dapper*, zie *Kil.* Verg. behalve *Weiland* en andereh, *Bilderdijk*, *T. en D. Verſch.* III, 154, en *J. van Steenwinkel* op *Maerl.* III, 295. *Jun. Doughtie.*

TIJGJEN, dijen, dijden, dijgen; gedijen, ten goede verstrekken, I d. 77, 't Fearckjen *Tÿgge*, dij to goede. II d. 69, Uwz jin ſânne *tijgget* naerſe to, az, enz., d. i. ſtrekt nergens anders toe, heeft geene andere ſtrekking. II, 105, *To beste tijgget*. - Ook voor *ten kwade gedyen*, I d. 5, Mar oarz *tijgget* et *to'n pleag*. Bij verkorting *tyen*, I d. 16, *It tij to goe*; *naet to dÿn fal*. - *Tien*, voor *ten kwade doen verſtrekken*, *Maerl.* II, 60, 28, Bit over ons, Marie, dat ons God niet en *tie*. — *Dyen*, helpen, *Maerl.* II, 227, en II, 427, 25, wat *diet*? wat baat het, wat voordeel doet het. — *Ziel-tÿghen*, zieltogen, *Hooft*, *N. H.* bl. 25, 238. *Jun. The.* Zie *Tjean*. — Het zamengeſtelde *For-tyen*, of *For-dyen*, is in Friesland nog zeer gebruikelijk, voor *weigeren*, *van afzien*, *afslaan*, *verloochenen*, *verzeggen*. Ook dit kenden de Ouden, b. v. *Maerl.* II, 59, 2, Joſeph die ontſine Marien, al wilde hijs teersten *vertyen*. Idem, I, 75, 7, En ginc - hare der afgoden *verteghen*. Zie op beide pl. de Noot. *Melis Stoke*, III, 43, En verſweren hem, en *vertien* hem van Lodewijcs voghedien. Eig. is het *zich aftrekken van iets*. Zoo vindt men het in de beteekenis van

d. i. *verhalen*, *vertellen*, bij *M. Stoke*,
n *can ics niet vertien*, d. i. alles kan ik niet ver-
rnix, *R. B.* fol. 115, verso, De schrijver en de
elve begheert, dat men 't hem vergheven ofte ver-
. soo hij niet bequamelicken genoegh geschreven en
Hooft gebruikt het meermalen, b. v. *N. H.* bl. 451,
yen van alle verbonden. Bl. 459, zij zouden verthy-
afgaan van alle verbonden. Bl. 577, vertijghen van
tvluchten. En kort daarna *Vertijghing*. Bl. 616, ver-
n van alle vertuygen en bondgenootschappen. Bl. 619,
ijghen van alle verbintenissen. Enz. Zie *Kiliaan*,
eiland in *verdyen*. — O. F. W. *Tigia*, gedyen.
JEN, dijnen, d. i. uitzetten, zwellen, I d. 1. Zie *Uwt-*
ijnen. *Teuton. Dijnden*, swellen. In *Dick* werden. *Dijn-*
len, gwellen, swellen, tumere, *densere*, spissari. Vergel.
Wasenb. Idiot. in *Dijnen*.
TIJNGE, tijding, bericht, verhaal, bij verkort. voor *Tijdinge*,
I d. 126, 157. II d. 75. Zie *Blij-tijnge*. Van *Tijden*,
trekken, zoo dat *Tijnge* eigenl. is een *vertrek*, een *verhaal*.
Huygens, bl. 576, dat is goe *tijng*. Bij *Bredero*, bl. 677,
is een Personagie, die *Jan Tijngh* heet, wegens de nieuws-
tijdingen die hij al weet en opspoort. Idem, bl. 543, Nieu-
we *tijngjes*. Bl. 353, En hebje van die schelm gheen *tijng*
of niet vernomen? Bl. 560, fig. Daar neem jij de *tijngjes*
uit de nest eer sij zijn vlogh. *Kamph.* *S. R.* bl. 146, Nieu-
we *tijnkjes* praet. Verg. *Junius* in *Tidings*.
TIJNJEN. Zie *Eijd-Tijnjen*.
Teezen in de war brengen, warren, verwarren, I d. 6
De *Burkerij*, bl. 13, 't bee *fen ien tieje*. — Overdregt
Hooft, *N. H.* bl. 252, Deeze Stad *geteest* en getreed
eenen ruijmen tijd, van Spaansche Soldaaten. Bl. 608,
brandschatten en *teezen* des armen huismans. Bredero
542, sij snoeyen en sij *teesen*. *Jonctijs*, *R. O.* bl. 74
deelen, en *teesen* - beroeren. Zie *For-tijzien*. — V
Teese, - *Toase*. *Wasenb.* *Idiot.* in *Tiesen*. Verg
voortd. W-W. *Tijzeljen*, en het Z-N-W. *Tyzelin*
garring, II d. 74. — Zamengest. *Tijz-jearn*, war-g
ogelstrik, I d. 144, 230. *Kiliaan*, wer-g
— *Tijz-not*, een war-net, strik,

— *Tijzel-hollig*, war-hoofdig, war- en twist-ziek, II d. 46 *Tijzel-finnig*, war-finnig, tot warren en twisten gezind, I d. 73. Zie ook *Kiliaan* en *Weiland* in *Teezen*.

TJUWGGEN, getuigen, betuigen, verzekeren, bevestigen, betogen. I d. 13, 56, 108, 161, 201. Verl. Tijd, *Tjuwgge*, II d. 67. — *Tjuwge*. een getuige, I d. 43, 44. — *Tjuwg*, getuigenis, bewijs, blijk, I d. 16, 169, 203. — *Tjuwgenisse*, getuigenis, I d. 148, 165, II d. 80. — *Tuygen*, voor getuigen, *V. d. Veen*, *Raets*. bl. 71. — *Tuijge*, getuige, *Starter*, Fr. L. bl. 93. — *Tuych*, idem, *Bredero*, 185, 497; *Tuijgh*, bl. 390. — *Tuighenis*, *Hooft. N. H.* 378. *Tuygenis*, *V. d. Veen*, *Raets*. bl. 23. *Tuijchenis*, *Jonctijs*, *R. O.* bl. 88. Zie *Gunst-betjuwginge*. *Jun. Tow*, - *Tuck* - *Tugg*. Behoort tot *Tjeau*. — O. F. W. *Tigia*, beschuldigen, eigenl. betogen, aantoonen, waar voor wij hebben *aantichten* en *betichten*. — *Tjoéga*, *tjuga*, getuigen, verklaren, betogen.

TNJUEGGENTIG, negentig. *Tnjueggentigste*, negentigste, I d. 122, 221. Zie *Njueggen*.

TO, te, toe, tot aan, naar toe, I d. 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, enz. Verg. *Hoeufft*, O. Fr. Spreekw. bl. 11. — *To*, voor *te veel*, *al te veel*, *nimis*, II d. 64, reg. 11. *Jun. Too*, nimis. — *To*, toe, welaan, age, I d. 107, 109, 167. — *To den*, toe dan, welaan dan, agedum, I d. 194. — In de *Bijdr. van Waasenb.* I, 152, *To*, naartoe. Ibid bl. 154. *To* junge lafbekken *to*, tot jonge lafbekken toe. Ibid. bl. 152, *Te heeren*, te hooren. Bl. 156, *Te meer*. Bl. 144, *Toa*, tot — *Toadweæn*. toedoen, bijvoegen. Bl. 146, *Toawijd*, toegeworpen. — In zamenstelling *ver*, zie de voorbeelden hier onder. — *Hoe nu toe?* hoe nu toe, d. i. wat wilt gij aanvangen, beginnen, doen, *Hooft Ged.* bl. 49. — Wat is er gaans? Ibid. bl. 54. - *Hoe dan doch toe?* d. i. wat dient er dan toch gedaan? Ibid. bl. 87. — *Te flicken breken*, in flukken breken, *Bilderdijk*, *T. en D. Verscb.* III, 111. *Te flucken*, *David Joris Wonderb.* fol. 12. - In Zamenstelling vindt men ook *Ter*, zie aldaar. Enz. Vergel. *Weiland* in *Te*, *Toe*, *Tot*. Zamengest. met *To*. *Toe*: *To-brugen*, toebrengen, aanbrengen, aanwenden, II d. 108. - *To-bijten*, toebijten, verwijten. te laste leggen, I d. 166. Verl. Tijd *To-biet*, Voorr. XXXI. *Kamph. Ps.* bl. 153, Ter-

n mij van 't knagende geweten mijn schan ig stuk met
rt *wordt toegebeten.* — *To dreagjen*, toedragen, toe-
ngen, opdragen, II d. 70, bis. Verl. Tijd *To-droeg*, II
65. - *To-druwckjen*, toedrukken, toevoegen, overgeven,
d. 89. - *To-egenjen*, toe-eigenen, II d. 43, *To-eeg'ne*,
oegeeigend, Deelw. *Todeyne*, idem, I d. 92. — *To-fal*,
toeval, geval, fors, fortuna, catus, II d. 52, 70, 75, 76,
77, 80. - *Ongeval*, II d. 90. - *To-fallen*, toevallen, te
beurt vallen. II d. 92. - *To-flechte*, toevlugt, I d. 42, 112,
121, 122, 124, 142, 144, 145, enz. *To-flecht*, I d. 131,
2de Naamv. *To-flechts*, I d. 213. - *To-forlit*, toeverlaat,
vertrouwen, I d. 84, 147. - *To-fuwgjen*, toevoegen, geven,
verleenen, II d. 97. - *To-forzjen*, aandringen op-persen,
drukken, prangen, - II d. 97. Zie *Forzjen*, *To-gnierdjen*,
toesnaauwen, toegrouwen, toebijten, I d. 152, Zie *gnierd-*
jen. - *To-gong*, toegang. II d. 65, 67, 80 110 - *Toe-gean*,
toegaan, voorvallen, gebeuren, II d. 115. *Bijdr. van Was-*
senb. I, 159. - *To-herckjen*, toehooren, toeluisteren, I d. 79,
99. - *To-hearen*, toehooren, toebehooren, I d. 44, 214. -
To-hæcke, toehaak, toegifte, aanhangsel, I d. 5, 88, II d.
44. Vergel. *Scheltema*, Anna en Maria Tesselschade, bl. 82,
Noot. - *To-jaen*, toegeven, inschikken, onderdoen voor- I
d. 52. Toegeven, toestemmen, inwilligen, concidere, II d.
108. - *To-kátjen*, toespreken, vertroosten, I d. 202. Verl.
Tijd *To-kátte*, toesprak, aansprak, II d. 64. - *To-kommen*,
toekomen, tot iemand komen, I d. 161. - II d. 108. - *To-*
komme litten, laten toekomen, geworden, II d. 47, 60, 74
- Ergens toe komen, naderen, II d. 108. - toekomen, toe
behooren, II d. 72. - *To-komne*, II d. 110, 115, toek
mende, futurus. *To-kommene*, idem, II d. 76, 107, 1
111, enz. - *To-komste*, de toekomst, I d. 93. - *To-keer*
toekeeren, (den rug) II d. 94. - *To-litten*, toelaten, ged
gen, sincre, I d. 40, 41. - toelaten, toestaan, conced
101, 104. - zich laten voorstaan, simulare, II d. 102. I
van Wassenb. I 161, *To-letten*, gedoogen. - *To-lizzen*
leggen, vergunnen, schenken, geven, II d. 70. - *Zi*
toeleggen, d. i. aanmatigen, *Hooft*, *Ged.* bl. 160.
luwckjen, toeluiken, sluiten, (de oogen) I d. 42.
to-litsen, geloken (oog) I d, 112. - *To-meijtsjen*, to
bereiden, spreiden (een bed) II d. 71. - *To-roppe*

roepen, I d. 175. - *To-rest*, gerust, II d. 90. - *To-rieden*, toeraden, toereden, gereedheid maken, bereiden, I d. 206. Verg. *Wasſenb. Idiot.* in *Raaden*, en *Toereeden*. — *Tarieden*, de *Burk.* bl. 26. *Hooft*, *N. H.* bl. 311, die hun in het *toereeden* wel te pas kwamen. *Ged.* bl. 166, een' reize *toe te reen*. Bl. 244. Laas! ik zie den dagh *toereeden;* welke laatſte plaats reeds door *Waſenbergh* is bijgebragt. — *To-reytsjen*, toereiken, aanlangen, II d. 85. — *To-ſchickinge*, toeſchikking, toebedeeling, gelukkige ervaring, II d. 82. — *To-ſtean*, toeſtaan, afſtaan, inwilligen, concedere, II d. 96. — toeſtaan, vrijſtaan, licere, II d. 66. *Hooft*, *Ged* 458, *Het ſtaet u toe* de gloorij Gods te zingen; licet, decet. — *To-ſizzen*, toezeggen, beloven, I d. 150. Verl. Tijd *To-ſeij*, beloofde, I d. 6, 151. Deelw. *To-ſeijd*, beloofd, I d. 122. *To-ſiz*, belofte, I d. 193. — *To-ſchrieuwen*, toeſchrijven, toekennen, I d. 73. — *To-sjean*, toezien, waken, opletten, I d. 131. - *Toezien*, *toelaten*, *werkeloos blijven*, I d. 204. — *To-sjochte*, toezicht, toeverzicht. Fig. redder, helper, I d. 161. - *To-slaen*, toeſlaan, vergunnen; *æf it lock to-ſloeg*, of het gelukte, Voorr. XXIX, XXX. - *To-sluwtten*, toeſluiten, II d. 99. - *To-ſnauwjen*, toeſnaauwen, II d. 67. Zie *Snauwjen*. - *To-ſtjoeren*, toezenden, II d. 76. - *To-ſloppjen*, toeſtoppen, bedekken, I d. 169. - *To-ſwarre*, toezweren, bezweren, I d. 192. Deelw. *To-ſward*, door een eed bevestigd. - *To-trieuwen*, toeduwen, in de handen drukken; overgeven, I d. 12. Verl Tijd *To-treauw*. - *To-tochte*, aanbieding, overgave, aanbeveling, II d. 70. - *To-wrinzgjen*, aanhinniken, toehinniken, I d. 124. Zamengeſtelde met *To*, ver: *To-brijſeljen*, verbrijzelen, verbreken. Deelw. *To-brijz'le*, I d. 162. - *To-brecken*, verbreken, verbrijzelen, I d. 75, 133, 184. - *Te breken*, *M. Stoke*, II, 333, voor *verbreken*: ſo dat hem al of wort *te broken*. En zoo ook *Te gaan*, vergaan: *Te ſlooren*, verſtoren: Zie den Bladwijzer. *Maerl.* I, 108, 32, Met eenen *te brokene* molen ſteene. — *Ta-bringe*, verdoen, verworden laten, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 33. — *To-buwckjen*, verbeuken, verſcheuren: I d. 86. — *To-ploaytsen*, verſcheuren, van een plukken, van een rukken, I d. 164, Deelw. *To-ploayts'*. Tegenw. zegt men liever *To-ploacke*,

Verl. Tijd en Deelw. *Baardt*, *Ledenſt.* bl. 51, *Ick te pluckte.* — *To-martteljen*, verdrukken Deelw. *To-martt'le*, I d. 153. — *To-raenen*, verſmelten, I d. 127. — *To-rottjen*, verrotten, I d. 67. — *To-traepjen*, vertrappen, vertreden, II d. 93. Deelw. *To-traeppe*, I d. 99. Vergel. de Voorr. voor den *Teuton.* bl. LXXII. En *Waſſenb. Bijdr.* I, bl. 120.

TOALF, twaalf, I d. 95, *Toalve*, I d. 125, 190. — *Toalfde*, twaalfde, I d. 101, II d. 56. *Toolfde* en *Toolffte*, II d. 12. *Jun. Twelve.*

TOAFJEN, toeven, wachten, verwachten, vertoeven, I d. 42, 43, 64, 110, 114, 148, 203, 213. *Tôſjen* of *tôvjen*, idem, 25. — *Tôve*, verwachting, I d. 85. *W. Gribb. Brill.* bl. 12, 'K wol jern *tôve*. Thans zegt men doorgaans *Toefjen*, of *Toeve*. In *Noordholl.* zegt men *Teuwen - opteuwen* voor *tegenhouden. Toven, Tuven, Teuven.*

TOARNE, toorn, toren, I d. 118, 162, 166. 2de N-Val, *Toarns*, I d. 211. Zamengeſt. *Toarne-ſjoer*, toorne-vuur, I d. 164, 183. — *Toarn-ſorbolgen*, verbolgen door toorn, zeer vertoornd, I d. 123. - *Toarn-gleon*, in toorn ontſteken; gloeijende van toren, I d. 228. - *Toarn-grijmme*, de grimmigheid des torens, I d. 123. - *Toarne-tong're*, de donder uwes toorns, I d. 167. - Bij *Maerlant* vindt men *Toren*, in de beteekenis van *verdriet*, *nadeel*, *ramp*, b. v. I, 51, 78, Die der werelt daden *toren.* II, 250, 11, En teersten dat wart geboren, keerde in feesten al die *toren.* *Melis Stoke*, IX, 210, Des ſi int herte hadden *toren.* Vergel. voorts *Cligneti*, *Bijdr.* bl. 16, Noot. - *Hooft*, *N. H.* bl. 100, *Torn* aan 't hart. - *Tornich*, droefgeestig, *M. Stoke*, VIII, 440. - *Tornen*, voor ſpijten, bedroeven, *M. Stoke*, IX, 526, zie *Huijdecoper.* - *Torn*, is nog in gebruik in *Friesland.* - Vermoedelijk is dit verwant aan *Doorn*, *doren*, en *Tornen*, *Torn*, enz. Vergel. *Bilderdijk* in *Toorn*, of *Toren.*

TOARST, de dorst, I d. 166, 220, II d. 91. *Darst. Maerl.* II, 430, 75, Jegen honger en jegen *darst*, *Duerste*, I d. 414, 47, Daer toe was die hitte ſo groot, en van *duerſte* ſo groote noot. *Jun. Thirst.* *Weiland* in *Dorst.* Zamengeſt. *Toarst-brecken*, den dorst leſchen, I d. 207. - *Toarst-hiet*, dorst-heet, dorstig, I d. 152. - *Toarst-ſmachte*, van dorst verſmacht, I d. 179 - *Steenwinkel*, op *Maerl.* III, Aant. 29, leidt *Doarst* af van *Derven*, - *darren* (anders *dorren*) d. i. *drogen.* Verg. *Weiland.* *Toarst* komt derhalve van *Tor.*

TOARSSJEN, torſchen, dragen, II d. 102. Zie *Trog-toarssjen*, en *Trossjen*. Vergel. *Weiland*.

TOB. Zie *Suwz'-ruwz-bruwz-hol-bol-hobb'le-tob*, I d. 195. *Bijdr. van Wasſenb.* I, 159, *Tobbelje*: De wraaldſche dijngen in jerre loop *tobbelje* lette. — *Omtobbelen*, omrollen, *Cats*, I, 429, b, *omgetobbelt in het zant*. *Junius* in *Topple*. *Hooft* gebruikt in zijne *Ged.* bl. 223, *Tobben*, voor *doen voortrollen*, *doorbrengen*: Ik *tob* de langhe daeghen met arbeijdt avondtwaerts. *Bredero* bl. 114, wat *tobbende* gedraugh verſchuijven al mijn krachten. Bl. 824, Hoe beſuckt leijt mijn dit malle volck, en *tobt en teest*. Zie *Hobbeljen*. En *Weiland* in *Tobben*.

TOCHT, dacht, (Verl. Tijd van *Tinckjen*) I d. 1, 4, 8, 36-40, 67, 86, II d. 71, 75, 78, enz. *Mij tocht*, mij dacht, I d. 30. *Him tocht*, hem dacht, I d. 26, II d. 71, 77, *Bijdr. van Wasſenb.* I. 152, *wij tooiten*: gelijk *Dochter*, *Dooyter*.

TOCHT, TOCHTE, trek, togt, aandoening, begeerte, I d. 128, II d. 67, hartstogt. — *Tochtme*, idem, II d. 102. — *Tochte*, tugt. I d. 114, *Berne tocht*, kinderlijke eerbied, gehoorzaamheid, liefde. — *Tochtgjen*, optrekken, naar boven trekken, in de hoogte lijgen, (van de *vuur-vlam*) I d. 225. Van 't W-W *togen*, *tugen*, *tuigen*, trekken.

TOCKJEN, tokken, raken, aanraken, trekken; lireelen, aanlokken, II d. 87, *Tockjen*, *lockjen*, *troeteljen*. *Kamph. Ps.* 356, door heeten toorn *getokt*, ira tactus. *Teuton. Anhalen*, *antrecken*, *Looken*, *tokken*, allicare, — attrahere. — *Tucken*, *trekken*, trahere. *Hooft*, *Ged.* 262, Dat ghij, als ſuf, de daeghen die mij drukken, die ghij ter ren omſlingren moest, laet *tukken*. *Kiliaan*, *Tocken*, i. *tucken*, tangere, icere. *Tocken*, i. e. *aanlocken*, allicere, pellicere. — *Off-tocken*, aſtrekken, *Baardt*, *Deugd.* bl. 327. — *Vertocken*, verleiden, verlokken, *Idem* bl. 353, Gelegentheijt, die meest *vertockt*, pellicit. — Voortd. W-W. *Tschelen*, gedurig aanraken, *Bredero*, bl. 551, Dat ick hem *tockelde*, als hij mijn niet *aenraeckte*. V. d. *Tockeling*, *Bredero*, bl. 443. gewoone *tockelingh*, maeckt mijn gemoet ſtantvastigh. Men gebruikt nog op heden veel van het *aanraken der ſnaren*, beide, *tokkelen* en *tokkeling*. *Tok*, *tuk* voor *beet*, en *tokken*, *tucken*, *bijten* aan den angel, aan het aas trekken, is overal nog

bekend. — *Tuk* (L-Fr. *Toek*) b. v. *in 't ſchieten* om het doel te raken, enz. overal bekend. Zie verder *Bruining*, *Sijnon.* I d. bl. 64. Vergel. *Junius* in *Tuck*. *Weiland* in *Tokken*, *Tokkelen*, *Tuk*. — V. h. het Zamengeſt. *Tockleteamjen*, aan den toom trekken, tokkeletoomen, (vooral om het paard ruggelings te doen gaan, G. J. I d. 87. — Van eene hen gebruikt men *tokken*, *tokkelen*, dikmaals, wanneer zij bij een naderend gevaar, de kuikens te zamen roept, en bij een lokt, of wanneer zij een ei gelegd heeft. V. d. leest men bij *Brunvelt* in *Klioos kraam*, bl. 345, of *tockt*, of nockt, of tiereliert. Nu is er in *Friesl.* nog eene beteekenis van *Tok en Tokken* (*tockjen*) rakende zeker ſpel, waarin één, in 't midden ſtaande, de andere medeſpelers moet *tokken*, d. i. tikken, aanraken. V. d. 't zamengeſt. *Tockborttjen*, het tokſpel ſpelen. Het W-W. is verbonden met *tukken*, *Kiliaan*, Tangere, prehendere: *Tikken*, idem.

TOER, TOERE, een toren, turris, I d. 72, 157. II d. 88, 95. *Jun.*, *Tor.* — *Maerl. Tor*, I, 120, 33. 1, 57, 4. *Torne*, *mure*, *Maerl.* II, 411, 7. Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 103.

TOETJEN, toeten, tuiten, I d. 69, van een *orgel*, en in 't algemeen van *Muzijk*. *Kiliaan*, *Tuyten*, canere cornu; tinnire, ſtrepere. *Hooft*, *Ged.* bl. 157, *Lof-toeten*. *Kiliaan*, *Tote*, *tuyte*, tutulus, cornu. *Tate*, muijl, rostrum. V. h. komt *Tôttjen*, ſpreken, praten, den mond roeren, babbelen, I d. 169. — *Ljeagen-tôttjer*, een leugenſpreker, I d. 180. — *Kiliaan* heeft ook bet voortd. *Toteren*, buccinare, buccina animos incitare. Nog heeft men *Teuton*, *Teuteren*, *Teutoor*, d. i. babbelaar, die in de ooren tuit. Dat er *tatoren* ook geweest is, leert ons *Kiliaan*. Zoo vindt men *tatering* bij *V. d. Veen*, bl. 414, op al u *tatering*. *Junius*, *Toot*. *Weiland*, *Tooten*, *Tuiten*. Zie *Tjoyttjen*.

TOJEN, togen, trekken, ſlepen, voeren, I d. 43. Zie *Tean*, enz.

TOL, getal, I d. 29, 182. *Tolle*, I d. 218. II d. 52. Zamengeſt. *Tol-bjuester*, talloos, II d. 80. — *Tol-klien*, klein in getal, weinig in aantal, I d. 125. — *Tol-leaz*, talloos, I d. 209, 218, 220. II d. 86, 96. — *Tol-lijts*, gering in aantal, I d. 167. — *Tol-roile*, tal-lijst, tal-rolle, I d. 218. 'T W-W. *Tolljen*, tellen, I d. 218. Verl. Tyd en Deelw. *Tolde*, I d. 156. Uit den Zuidhoek. Men vindt echter ook *Tal*. in *Oon-talle*. Zie ald

TOLCKE, een tolk, I d. 137, 204. *Tolkjen*, vertolken, vertellen, verhalen, II d. 64.

TOMET, Zie *Altomet*.

TOMME, een duim, pollex, I d. 85, 95, 140, 162, II d. 53, 95. *Jun. Thumb.* *Tomme-brie*, een duimbreed, I d. 65. — *Tomme-taest*, het tokkelen der ſnaren, I d. 155.

TOMMELJEN, tuimelen, wentelen, rollen, buitelen, vallen, I d. 145, 159, 212. II d. 69, 74. — Verled. Tijd en Deelw. *Tommele*, I d. 62. *Tomm'le*, I d. 86. — *Tommel-sjochtig*, tuimel-zuchtig, ligt veranderlijk, II d. 76. In 't *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 69, vindt men het Zamengeſt. *Omtoemeljen* voor *veel ergens mede uitſtaan te hebben, moeite en zorgen zich getroosten*, Fig. Het *toemelje* de Aoden der al mei om; het is er al ien zorgjen en oppaſſen mei (de lijtze knapen) Deze beteekenis is zeer bekend en gebruikelijk in *Friesland*. — Het grondwoord *Tumen*, vindt men bij *Maerl.* II, 419, 5. Dicken ſiet men nature *tumen* en breken die coustumen. II, 455, 41, Met ſchanden moet men die borch rumen, daer men moet met kracht *af tumen*. Zoo ook II, 125, 52; maar II d. 116, voor *danſen*: Der *tumde* en ſprane eene dierne vors Coninx banc. Zie de Noot. Bij *Kiliaan* vindt men *Tuymelen*, Bedr. en Onzijd. *volvere*, — *rotare*; *volvi*, *rotari*. *Tommelen*, *tummelen*, i. *Tuymelen*, in gyros, agere. *Tommen*, *Tommelen*, permutare, commutare merces. *Hooft*, *N. H.* 440, *met tommelen*, met *tuisſen*. Doch dezelve gebruikt ook *tommelen* voor *tuimelen*, *vallen*, *rollen*, praecipitari, bl. 202, *Tommelen* en dwersdrijven van 't menſchelijk geſlacht overhoop. Ook *Bredero* heeft het in deze beteekenis, bl. 240, 535. *V. d. Veen*, bl. 395, Nu *tommelt* hem het hooft gelijck een moster-meulen, d. i. *draait*. *Tummel* gebruikt *Baardt*, *D.* bl. 155, voor *dronkenſchap*, *een roes*. En bl. 285, *Tommel*, b. v. den *tommel* uijtſlapen. Verg. *Junius* in *Tumble*.

TONGE, TONG, de tong, I d. 59, 44, 91, 95, 101, 103, — 170, 205, enz. *Tonge*, taal, Voorr. XXX. Tweede N-V. *Tongs*, I d. 122. Meerv. *Tongen*, I d. 138. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 157, 158, 165, 168, *Tunge*. *Tongjen*, — *Ing'le-tongjen*, zingen - het zingen der Engelen, I d. 45. — *Tong-wijld-weijdjen*, het menigvuldig lasteren, en kwaadſpre-

ken met hunne tong, I d. 201.

TONGERJEN, donderen, I d. 62. *Tonger*, donder, I d. 78. II d. 75. *Tongere*, I d. 86, 167, 211. II d. 96. - *Tong're-luwd*, donder-geluid, donder, I d. 157. *Tong're-ſixen*, donder-taal, het ſpreken in den donder, I d. 206. *Tong're-wolcke*, een donder-wolk, I d. 211. — *Tongeredey*, donderdag, II d. 51. Zie *Touwer*. Verg. *Junius*, *Thunder*, en *Thursday*. *Ypeij*, *Geſch der N. T.* bl. 95, *Waſenb. Bijdr.* II, bl. 57

TOON', de toon, I d. 107. Zie *Tean'*.

TOPPE, de top, I d. 33, 42, 65, 206. 207. *Kiliaan*, *Sop*, *top*, *t'ſop*, ſupremum, faſtigium, cacumen. *Bijdr. van Waſenb.* I, 157. *Top. Jun. Top.*

TOR, TORRE, dor, dorre, I d. 21, 47, 67, 121, 130, 132, 141, 166, 179. - *Tor,en*, verdorren, I d. 80. *Teuton. dorren*, *droghen*, *ſchronen*, *verſpaken*, arere, areſcere - En exſiccare, ſiccare.

TOSCK, een tand, I d. 86, 154, 189, 192. *Tosc*, II d. 11. Meerv. *Toscken*, I d. 55, 76, 158, 180, 187, II d. 75, 86. *W. Gribb. Brill.* bl. 1, oppe *tosken* nimme. Bl. 56, *Toskken*. - Zamengeſt. *Tosck-bebloeder*, een die zijne tanden met bloed verſt, een wreedaard, wreed, I d. 136. - *Tosck-ſeertme*, tandpijn, II d. 86. Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 100. *Junius*, *Taunt*, *Tines*, *Tusks*. O. F. W. *Tothe*, bl. 367, Noot. *Tosch*, *Tusch*, *Twsch*. *Waſenb. Bijdr.* II, 49.

TÒTTJEN. Zie *Toetjen*.

TOUW, een touw, I d. 78, 105. Gen. *Tous*, II d. 5. *Touwwirck*, Touw-werk, I d. 227.

TOUWER, TOUWERE, de donder, d. 78, 219. Zie *Tongerjen*. Zamengeſt. *Touwer-wijnen*, donder-winden, donder-vlagen; T. K. dwarlwinden, II d. 85.

TOUTERJEN, touteren, touwteren. V. d. *Touter-weagjen*, ſchudden, bewegen, geſchokt worden, ſlingeren, I d. 156. *Waſenb. Idiot.* in *Touteren*.

TRACHTJEN, (*meij de Hymmel-ney 't ijvigh.* - *Cats* I, 193, a. *na de Hemel tragten.*) trachten, ſtreven. begeeren, I d. 55, 71. Verl. Tijd, *Trachtte*, ik trachtte, poogde, II d. 69.

TRAEG, traeg, I d. 64, 118. 't W-W. *Tragen*, voor *vertragen*, *Kamph. Ps.* 109, Gods hand zal hem *niet tragen.*

TRÆLIE, eene tralie, II d. 76. *Tralij*, II d. 5. Genit. *Tra-*

lyr, II d. 6. *Tralyce*, diminutiv. II d. 10.

TRAEPPJEN, trappen, treden, vertreden, Voorr. XXXII, I d. 83, 135, 146, 155. Verled. Tijd, *Traeppe*, I d. 1, 174. Deelw. *Traeppe*, II d. 74. - *Traep*, een tred, voetdruk, voetſlap, I d. 73, 139; Zie *Foet-traeppe*. — *Treppe*, een trap, ſport, gradus, II d. 6, 96, 99, 111. Meerv. *Treppens*, *W. Gribb. Brill.* bl. 65. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 159, *Trapje*. Deelw. *Trappen*, getrapt, Ibid. 154. Verg. *Junius*, *Tramp*, *Trape*.

TREAN, een troon, I d. 160, 222. — *Troane*. *Troan*, idem, I d. 100, 111, 119, 128, 141, 176, 200, 222. Tweede N-V. *Troans*, I d. 141, 151. Meerv. *Troanen*, I d. 222. Grieksch θρῆνυς, θρᾶνος et θρόνος.

TREAST, troost, I d. 16, 22, 62, 104, 106, 114, enz. Twede N-V. *Treasts*, I d. 171. — *Junius*, *Trust*, fides, fiducia. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 166, *Troost*. — *Treastjen*, troosten, I d. 22, 111, 193. Verl. Tijd *Treastte*, deelw. *Treaste*, I d. 203. — Zamengeſt. *Treast-antwirde-ree*, gereed, genegen, om een troostrijk antwoord te geven, I d. 198. *Treast-blier*, door troost verblijdende, troostrijk, troostvol, I d. 162. *Treast-boeck-ſtoaye*, een troost-brief, II d. 53. *Treast-brieve*, ibid. *Treast-gljuercke*, troostrijk aangezigt, I d. 170. *Treast-ljeacht*, troostlicht, I d. 116. *Treast-mijld*, troostmild, mild in vertroosten, I d. 126, 163, 214. — *Treast-ſwiet*, troost-zoet, I d. 192. — *Troost* voor *hulp*, bijſtand, bemoediging, *Stoke*, IV, 1019. *Troosten*, voor *bijſtaan*, *bemoedigen*, *moed geven*, *Stoke*, V, 603. VIII, 1102, enz. — *Zich troosten in de zonde*, *Hoeſt*, *Ged.* 97. — *Troesten*, voor *vermanen*, *Bilderdijk T. en D. Verſch.* III, 150. — *Getroostigen*, of *troostigen*, bemoedigen door troost, *Kamph. Ps.* bl. 169. — *Treast weezen*, iemand getroost wezen, opgewasſen wezen tegen iemand, parem esſe cui, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 44. Deze laatſte beteekenis is nog in volle gebruik.

TREAUW, drukte, I d. 120, 130. Verl. Tijd van *Trieuwen*. Deelw. *Treauwn*, I d. 135, 229. Zie *Dol-trieuwe*.

TREDDEN, treden, trappen, met den voet drukken, I d. 42, 203. II d. 78, 80, 91, 99. *Yen tred*, een tred, treed, ſlap. I d. 76, II d. 110, 112, 113. *Junius*, *Tread*. — *Terden*, voor *treden*, door verplaatſing der R, *Maerl.* I,

413, 16. I, 392, 10. Dat hi *tart* aldaer up Lant. Dit laatſte is van *Tarden*, of *tarten*. En zie daar ons *Tarten*, trotſeren. Verg. *Clignett*, bl. 98. Noot. Zie *Trottjen*.

TREDDE, de derde, I d. 92. II d. 12, 99, 116. *Trodde*, Voorr. XXX. II d. 51. — *Tredden-deele*, een derde deel, II d. 110. — *Trodde-perte*, II d. 110. *Huijgens*, bl. 595, *Dorden* — *Tretten*, dertien, II d. 11; *Trettiende*, I d. 170. *Trettienſte*, II d. 12.

TREFTIG, deftig, treffelijk, voortreffelijk, II d. 87, Bijw. *Treſtig op-ſiede*, eene deftige opvoeding geven. *W. Gribb. Brill.* bl. 72, *Treſtige ljoe*, aanzienlijke lieden. *Baardt, D.* bl. 153, *Treſtige Solduets*, uitlekende krijgslieden. Bij *Bredero* komt het meermalen voor, b. v. bl. 471, wel *treſtig*, braaf beleijdt. Bl. 481, *Treſtigſte Poëten*. Bl. 535, *vrij wat treſtigs*. *Starter, Fr. L.* bl. 2, Ick weet niet aerdigs, noch niet treſtigs te verſieren. Bl. 44, *Treſtige Jongmans*. Bl. 92, a, *ſo deſtig, ſo treſtig*.

TREKEN, treken, listige kunstgrepen, looze ſtreken, II d. 65. *M. Stoke*, I, 1144, die zochte was en ſonder *treken*. *Junius, Trick*. Verg. *Clignett, Bijdr.* bl. 309 en 310, in de Noot. Bl. 410, S. Geerden Minne, vs. 418, Mit valſcher *treecke*.

TRIED, een draad, I d. 87, 217. *Jun. Thread*.

TRIELINGE, een drieling, zekere ſoort van beker, I d. 164.

TRIEN, een traan, I d. 94, 164, 168, 184, enz. Meerv. *Trienen*, I d. 15, 39, 41, 42, enz. *Trienjen*, tranen, weenen, ſchreijen, tranen, ſtorten, I d. 75, 112, 155, 185. Verl. Tijd en Deelw. *Trienne*, en *Triene*, I d. 22. — Zamengeſt. *Trien-biddene*, met tranen in de oogen bidden, II d. 77. — *Trien-brea*, tranen-brood, I d. 164. *Triene-gjealp*, een tranen-vloed, I d. 15. — *Trien-liet*, een klaaglied, I d. 161. — *Triene-pluwgjen*, het traan-ploegen, dat *is*, ſchreyen, weenen, (in zoo verre de tranen de wangen ploegen.) I d. 128. Vergel. I, 15, r. 5 en 6. - *Trien-ſtirtene*, tranen ſtorten, II d. 68. — *Trien-ſuchtjen*, weenend zuchten, II d. 75. *Trien-ſippjen*, tranen, leken, ſtorten, I d. 170. — *Trien-taepjende*, droevig, II d. 81, Van *Trien-taeppjen*, tranen laten vloeijen. — *Trien-wiet*, tranen-nat, vloed van tranen, I d. 161. Verg. *Junius*, in *Trickled*. Dit woord ſtaat met θρῆνος, Dor. θρᾶνος, in verbindtenis. Zie *Kiliaan*.

Maerl. I, 304, 30. Die altoos te *traenne* plegen van zouten watre, d. i. *leken*, *nat zijn*, *druipen*, ſtillare.

TRILLJEN, trillen, beven, ſidderen, I d. 8, 26, 77, 126, 183, 208 &c. Verl. Tijd en Deelw. *Trille*, I d. 26, 150. — *Trille*, eene trilling, I d 156. *Trille*, *trillce*, II d. 10, 11.

TRIEUWEN, drukken, drijven, dringen, I d. 73, 95, 97, 109. — *Trieuwckjen*, I d. 40. *W. Gribb. Brill.* bl. 4, 70, *Truwd*, van *Truwen*, welke dialect dit is, weet ik niet. Ik vermoed dat er *Triuwe* zal moeten ſtaan, op bl. 70; doch op bl. 4, oppe *huwd touwd*, gelijk men bl. 88, vindt *Oof-touwe*, ſtaan, afroſſen. *Kiliaan*, *Dreuwen*, minari. Zie verder wat wij gaven op *Drijgjen*. — *Hánz-trieuw*, handdruk, I, 216.

TRIPPEN, of TRIPPJEN, trippen, trappen, trippelen, trappelen, I d. 88. — *Trippeljen*, het voortd. W-W. I d. 159. — *Trippe-tred*, met trippelenden trap, I d. 87. *Bredero*, bl. 330, Die over ſtraet *trip-trap*, en met ſulcken getepel, gaet. *Baardt*, *D.* bl. 18, Signoor Laet-dunck, het *trippen-treen*, (vertrout) *M. Stoke*, X, 366. Hi *drubbelde* en *ſpranc opwaert*. Zie ald. *Huijdecoper*. *Teuton. Tribbelen*. *Trubbelen*. Zeer gebruikelijk is in *Friesl. Dribbeljen*, dribbelen, Zie *Weiland*. En *Trobbeljen*, met tegen elkander geſloten beenen ſpringen.

TROAYEN, loopen, draven; ſtreven, trachten, I d. 33, 56, 102, 121, 125, 221, 227. II d. 51, 86, 107, 111, 113. — *Troay*, loop, draf, I d. 83, 87, 137. *Ten Kate* I, 705, b, heeft ook *Troaeje*, treden, draven. Behoort hier ook toe. *Draſelen*, door *Kiliaan* vertaald door *oberrare*, *circumerrare*, vagari? — *Troayer*, een looper, draver, II d. 62. Zie *Famne-troayer*. O. F. W. *Trowa*, draven, gaan, ſlaat in verbindtenis met *Troayen*, als *ſlowa* met *ſloayen*, in *Boeck-ſloayen*. V. h. *Trowant*, (eig. vagabundus) een trouwant.

TROETELJEN, troetelen, liefkozen, II d. 87, 93. *Marnix*, *R. B.* fol. 188, Toeſmeecken en *troetelen*.

TROG, en TROGH, door, I d. 1, 8, 14, 16, 32, 37, 39, 40, 41, enz. *Trogge*, door de, I d. 1, 47, 90, 95, enz. *Door*, vindt men dikwijls voor *om*, *Clignett*, *Bijdr.* bl. 318, Noot, *M. Stoke*, VI, 1250, en *Huijdecoper* ald. De Frie-

nen volgen dit, b. v. *Trog ſriuenſchip*, uit vriendſchap, amicitiæ cauſa. Vooral vindt men het zoo bij *verzoeken*, *bidd-n*, *begeeren*. b. v. wij bidden U *door Jezus Christus*, per Jeſum Christum. Door (*Maerl.* II, 147, *Dor*) beteekent ook dikmaals *zeer*, valde. Bij *Hooft* heeft men *Deur en weerdeur*, voor *volkomen*, *gehrel en al*, b. v. *N. H.* Bl. 253. Verg. *Durenture*, bij *Cügnett*, bl. 300, Noot. Van hier eene menigte zamengeſtelde woorden, b. v. *Trog-blier*, door aangenaam, volvrolijk, I d. 221. — *Trog-boarjen*, doorboren, I d. 54, d. i. doordringen, indringen. — *Trog-brecken*, doorbreken, I d. 184. — *Trog-bringen*, doorbrengen, II d. 105, 114, deelw. *Trog-brocht*, II d. 98. — *Trog-dien*, doordien, nademaal, II d. 96. — *Trog-dolgjen*, doorwonden, doorſteken, Deelw. *Trog-dolge*, I d. 61 — *Trog-drieuwen*, doordrijven, I d. 113, d. i. doorgaan, doorſtreven. - *Trog-drilljen*, doordrillen; doorvliegen, doorſnellen (de lucht) I d. 145. - *Trog flijmmjen*, doorvlijmen; doorſteken, doorſchieten, doorboren, I d. 87. *Hooft*, *Gez.* bl. 277, *doorvlijmt* mijn ingewandt. Bl. 334, *doorvlijmende* ooghen. - *Trog-geans*, doorgaans, I d. 67. II d. 63, 64, 68, 76, 90. - *Trog-gean*, doorgaan, II d. 113. doorgaan, ontvlugten, I d 198. - *Trog-gongh*, doorgang, II d. 108. - *Trog-gruwnjen*, doorgronden, grondig kennen, verſtaan, I d. 216, 219, Deelw. *Trog-gruwnge*. - *Trog-hackeljen*, doorhakkelen, I d. 50. *Kinaan*, *Deur-hackelen*. incidere, transſcindere. Verg. *Waſſenb. Bijdr.* II, 10. - *Trog-huynigjen*, doorhonigen, T. K. doorheuningen, als met honig doortrekken laten; veraangenamen, II d. 66, 115. *Hooft*, *Ged.* 225, *Doorhoonigt*, met een' goedtheijdt. - *Trog-kankerjen*, doorkankeren, door den kanker verteeren. Deelw. *Trog-kanck're ſmert*, I d. 123. - *Trog-knijpjen*, doorknijpen, doortasten, wonden, I d. 97. - *Trog-kijtsjen*, doorzien, II d. 101. - *Trog-loſtig*, doorluchtig, I d. 107, 108, 188. II d. 83. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 160, *Trog-lugtig*. - *Trog-lezzen*, doorlezen, II d. 47. - *Trog-mierckjen*, doorzien, opmerken, II d. 109. - *Trog-mingjen*, doormengen, I d. 15. - *Trog-mingel*, eene mengeling, door elkander, I d. 138. - *Trog-necterjen*, door-nektaren, met nectar doortrekken. Deelw. *Trog-nect're*, I d. 90. - *Trog-neylljen*, doornagelen, met nagelen doorwonden, Deelw. *Trog-neylle*, I d. 210. - *Trog-*

noazjen, doorneuzen, doorzien, doorſnuffelen; naauwkeurig onderzoeken, I d. 91, II d. 86, 108. Deelw. *Trog-noaze*, Voorr. II d. 57. Verkleinw. *Trog-noazeljen*, doorlezen, doorbladeren, I d. 231. *Deurneuſeljen*. *Br. Corn. Serm.* I d. 209, 229, 530. II d. 476. - *Trog-pestgjen*, verpesten, Deelw. *Trog-pest'ge*, I d. 149. - *Trog-plonderjen*, uitplunderen, Deelw. *Trog-plondre*, II d. 97. - *Trog-prickjen*, doorprikken, doorſteken, gaten maken, I d. 51. - *Trog-rieuwen*, doorrijven, doorrijgen, I d. 203. — *Trogsjean*, doorzien, I d. 113. — *Trog-ſchijnigh*, doorſchijnende, ſchitterende, perlucidus, I d. 95. - *Trog-ſillig*, door-zalig, zeer zalig, I d. 48. — *Trog-ſnyen*, doorſnijden, I d. 61. — *Trogſlietten*, doorſlooten, doorſteken, Deelw. *Trog-ſtaet*, I d. 24. — *Trog-ſtrielljen*, doorſtralen, Deelw. *Trog-ſtrielle*, II d. 73. — *Trog-ſtean*, doorſtaan, verdragen, II d. 87. - *Trog-ſwiet*, door-zoet, V. h. *Trog-ſwiettjen*, doorzoeten, verzoeten, met zoet doormengen, I d. 125, 213; Deelw. *Trog-ſwiette*. — *Trog-ſijppjen*, door-ſijpen, doorſijpelen, met vocht doortrekken, bevochtigen, I d. 207. - *Trog-tjean*, doortrekken, doorreizen, II d. 63. Deelw. *Trog-teyn*, doortrokken, doortrapt, op 't kwaad afgerigt, I d. 158. *Deurtrokken* gebruikt de ſchrijver van *Broer Corn. Serm.* dikmaals, b. v. II d. bl. 213. - *Trog-toarsſjen*. doorbrengen, doorſtaan, eig. doordragen, perferre, II d. 87. - *Trog-traepjen*, doortrappen. Deelw. *Trog-traeppe*, doortrapt, loos, II d. 68. *Trog-traeppige*, idem, II d. 65. *Hooft*, *N. H.* bl. 472, *Doortrapt* met lange ervarenis. - *Trog-wanderjen*, doorwandelen, I d. 125. - *Trog-weydjen*, doorweiden, doorgaan, Fig. I d. 89. - *Trog-witt'ne*, doorgeleerd, I d. 89. - *Trog-wraegſeljen*, doorworſtelen, zich doorworſtelen, II d. 88. - *Trog-wrotten*, doorwroeten, Fig. I d. 214. — *Trog-ÿtten*, dooreten, verteeren, Deelw. *Trog-ÿtt'ne*, verteerd, I d. 132. - *Trog*, Eng. *Through*. Zie *Junius*.

TROSSE, een tros, deugniet, ſlecht mensch; eig. die bij den tros of krijgspakkagie behoort, I d. 210. *Baardt* bl. 26, *Keukentros*. *Burman*, Aanm. I d. 138.

TROSSJEN, torſchen, dragen, medenemen, voeren, II d. 103. Bij omzetting der R, *Torſchen*. *Kil. Toreſen*, ligare, colligare,

et colligere vestem, ſuccingere. *Troſſen*, convaſare, vaſa vel ſarcinas colligere. - ſuccingere. Komt van *Troſſe*, *Tros*, de krijgspakkagie. *Kil. Tros*, *troſſe*, impedimenta. En van hier *Tros*, *Trosſe*, *Torsch*, eig. dat geene, hetwelk een bos druiven, enz. draagt, per metonijm. racemus, botrus. *Kil.* Zie *Toarssjen*. *Junius*, *Truss*. *Teuton. Troſſen*, packen.

TROTTJEN, tarten, torten, trotſeren, I d. 30, uitdagen. Hetzelfde is *Trotſen*, *Trotſeren*. *Kamph.* gebruikt *Trotſen*, veelmalen. B. v. *S. R.* bl. 207, 't ſwaard *trotſt* en port tot ſtrijd. Bl. 379. Daar d' overheer *getrotst* van zijne Onderzaten; d. i. *bedreigd*, *aangerand*, *gehoond*. Bl. 462, Koning, Vorst en Edelman, en al wat er *trotzen* kan; d. i zich verhoovaardigen, trots gedragen, zich aankanten. En zoo ook IV deel, bl. 18. *Ps.* bl. 121, Haar tal *trotst* 't hayr op 't hooſd; d. i. overtreft, gaat te boven. Bl. 22 *Trotſer*, een trotsaard, een trotſche: Zie, *Trotſer*, hoe dijn trotsheyt zijgt. *Hooft*, *N. H.* bl. 512, voor *tergen*, *honen*: Als men daaghelyx ten vinnighſte uitvoer met *trotſen*, ſchelden, dreyghen. Het zamengeſt. *Vertrotſen* leest men bij *V. d. Veen*, bl. 161, Dies niemand en *vertrots* de kleijne deur gequel; d. i. Zie met trotschheid neder opmishandele trotſchelijk. - *Kil. Tratten*, *tratſen*. *Teuton. Tertten*, trotzen. Verg. *Junius* in *Tart. Waaſenb.* ſpecim. Phil. Patr. pag. 28, 29. - V. d. *Trots*, trots, trotschheid, I d. 155. Zie *Tredden*.

TROUW, trouw, getrouw. I d. 40, 43, 48, 69, 101, 110, 118, 125, 126, 131, enz. Comparat. *trouwer*, I d. 42. - *Trouwe*, de trouw, getrouwheid, I d. 6, 38, 43, 110, 180. II d. 81. *Trouw-ſalme*, de trouw zelve, I d. 110. *Trouwen*, trouwens. Voegw. II d. 108. *Bredero* ook overal *Trouwen*, b. v. 567, 576 - *Trouwheijt*, getrouwheid, I d. 42. - *Trouwjen*, betrouwen, vertrouwen, I d. 46, 99, 105, 110 114, 169. 197, 229. Verl. Tijd *Trouwe*, bij inkorting voor *trouwde*. Deelw. *Trouwd*. Zie *For-trouwjen*. Zamengelt. *Trouw-hertigheyt*, trouwhartigheid, II d. 76, 77. - *Trouw'-leaz*, trouwloos I d. 147, 161. - *Trouw-bouwjen*, betrouwen, zijn vertrouwen op iemand ſtellen, I d. 171. Zie *Junius* in *True*, en *Troth*.

TRUWZELJEN, buitelen, vallen, praecipitari, II d. 96. *Ki-*

liaan, *Drollen*, volvere, volutare. Verg. *Junius*, in *Trowls Waſſenb. Idiot.* in *Truſelen.*

TRYE, drie, I d. 34, 59, 96, 124, 132, enz. *Trye-duwbbeld*, driedubbeld, I d. 72. - *Trye-hernig*, driehoekig, triquetra, Trinacria, II d. 97. - *Trijttig*, dertig, II d. 12. - *Trijttigſte*, de dertigſte, I d. 115, 130, 175, 176, 177, enz. II d. 13. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 162, *Truttig.*

TSEAGJEN, ſagen, vreezen, zeer bevreesd zijn, I d. 84. *Hooft*, *N. H.* den *tsaegenden* drom. *Ged.* bl. 83, Nocht nestelt *tsaeghen*, nocht ſorghe met haer knaeghen, aen de daeken. *Gabbema*, in *Klioos Kr.* bl. 304. En konde die u kop niet mort'len noch doen 't *zaagen.* Vergel. *Fortman*; Aanmerk. bl. 49, 50. Zie *For-tseagjen.* - *Teuton. Tzaghe*, febris. *Kiliaan*, *Saeghe*, *tsaeghe*, horror, metus, febris. voeg hier bij *Weiland* in *Sagen.*

TSANTIGH, zeventig, I d. 2, 123. - *Tzantigſte*, zeventigſte, I d. 166.

TSESTIG, zestig, II d. 113. - *Tsegstigſte*, zestigſte, I d. 179, 212, 215.

TSINGERJEN, zengen, verzengen, braden. Zie *For-tsingerjen.* *Singen* is in de O. F. W. *Sengen*, waarvan, het voortd. W-W. *Singeren*, ſtaat in verbindtenis met *Zingen*, *Sjongen.* Zie ald.

TUCHTE, de tugt, beſtraffing, tugtiging, I d. 228. - *Tucht'rijzbiezme*, de tugtroede, I d. 220. Dit W. komt van *Tugen*, *togen*, trekken. Zie *Bruining*, *Sjnon.* I, 64.

TUERELJUERCKJEN, tureluren, kwelen, zingen, I d. 7, 57, 89. *Tuereljuerck*, bijw. Tureluur, I d. 207. *Van der Veen*, bl. 256, Ick en wil niet *turelueren*, op een Rietje nieuwe kueren. *Brunsvelt* in *Klioos Kr.* bl. 345, of gilpt, of tilpt, of giert, of tiert, of tokt, of nokt, of *tiereliert.* Een klanknabootſend woord Zie *Weiland* in *Tierelieren* Van hier: *uit zijn tureluur zijn*, *of geraken*, d. i. eigenl. van zijn' *deun*, *zang*, geraken, vervolg. wijl men zich niet gaarne in het zingen laat ſtoren, en van 't ſtuk brengen, beteekent dit: uit zijnen luim zijn of geraken, boos worden. Verg. *Weiland* in V.

TUWCKE, een tak, (van een' boom) I d. 159. Meerv. *Tuwcken*, I d. 164, II d. 97.

TUWCK, tuk, net, naauwkeurig; eigenl. bedreven, afgerigt in 't treffen van het doel. Als Bijw. I d. 216. Het komt van *tukken*, *tokken*, aanraken. Zie wat wij bij *Tockjen* gezegd hebben, en *Waſenb. Idiot.* in *Tock*, *Weiland* in *Tuk.*

TUWLLE, TUWL, tuil, boert, jok, jokkerny, ſpot. I d. 30, 33, 61, 231. *Hooft*, *N. H.* bl. 361, Liet men ze haaren *tuil tuilen*. *Bredero*, bl. 505, Neen denckt niet, dat ick hem ſal *houwen op ter tuyl*. *Hooft*, *N. H.* bl. 180 en 412, gebruikt hier voor *Op der tuy houden*, doch zoo het ſchijnt in eene andere beteekenis. Zie *Weiland* in *Tuil.* - Verg. *Waſenb.* ſpecim. bl. 31, en *Idiot.* in *Tuil.* - V. h. *Tuwlwraegſeljen*, uit boert (niet in ernst) worſtelen, kampen, I d. 34. - *Tuwljen*, of liever *Tuwlckjen*, boerten, jokken, gekſcheeren, ſpelen; ſpotten, beſpotten, I d. 11, 21, 68, 227. II d. 61, 64, 76, 115. Verl. Tijd *Tuwlde*, I d. 11. *Tuwlcke*, I d. 68, II d. 64. *Tuylerijtjes*, voor grapjes, *Bredero*, bl, 530, wanneer ghij overwickt de ſuycker-ſoete kusjens, de *tuylerytjes*. en de vrije vrijgheijdt. *Sijn Tuijl houden met- V. d. Veen*, *Raets.* bl. 19, die hier mee daeg'lijcks *hout fijn tuijl*, ſal 't gelt niet ſchim'len in de buijl. D. i. die hier in zijn dagelijksch vermaak vindt.

TUWN, een tuin, I d. 51, 77, 83, II d. 59. *Junius*, *Town.* - *Tuwn-eſel*, een tuinezel, II d. 94.

TUWT, tuit, mond, bek; bekje, liefje, I d. 3, 8, 28, 34, 53, 75, 86, 93, 108, enz. Van de zee, I d. 75, in de ſee *ſeag* in ſijn *tuwt*. *Hooft*, *Ged.* bl. 178, De zee, al is 't een ſchrik te *zien* haer in *den mondt*. *Waſenb. Bijdr.* II, 44. — *Tuwtel*, bekje, liefje, I d. 8. — *Tuwtelke*, lievertje, I d. 3, 29. — *Tuwtce*, en *Tuwtilce* (*tuwtke*, *Tuwtilke*) II d. 42. — *Tuwtelkjen*, zoenen, kusſen, osculari' II d. 61. — *W. Gribb. Brill*, bl. 12, Mijn *hunnigh-tuwtje*. - *Tuitje* voor zoen, kus, *T. B. Zoon*, 18, 27.

TUWZEL-SIN, duizelzin, duizelzinnigheid; zotte praat, malligheid, I d. 3. De zin dezer plaats is deze: Dat gij daar zegt, is malle praat, als of uwe zinnen bedwelmd zijn: houd in het begin het liefdevuur (onder de asſche) berekend. Zie *Korte Aanmerk.* Het grondwoord is *Duizen*; bij *Kiliaan*, *Doeſen*, pulſare cum impetu et fragore. Men vindt ook bij denzelven *Duyſigh*, *deuſigh*, attonitus, vertigine laborans, perturbatus mente, ſocors. V. h. het Z-N-W *deuſigheijt*,

bij *Cats*, I, 180, a. *Deuſigheijt* van dronkenſchap, d. i. bedwelming van den drank. Ook in de O. F. W. vindt men er aſſiammelingen van: ja zelfs het grondwoord *Duſen*, b. v. bl. 343, Dattet him itta ara david en de *duſet*, d. i dat hem in 't oor doof en *duizelig is*. Hier vindt men dus de onzijdige beteekenis, terwijl *Kiliaan* alleen de Bedrijvende beteekenis opgeeft. Hiervan komt het Z-N-W. *duſinga*, duizeling, ibid. Hiervan *Duust-ſleeck*, een ſlag die iemand doet duizelen, ibid. — Hiertoe brengt ook *Junius* in V. *Bawdrick*, *Duyſing*, monile, bulla, et *Duyſe*, concubina. Cf. *Kilianus*.

TUWZEN, duizend, I d. 2, 4, 13, 15, enz. *Tuwzene*, II d. 81, 100, 112. Meerv. *Tuwzenen*, I d. 30, 75, 87. II d. 72. — *Tuſen* vindt men II d. 12. *Tuſenſte*, de duizendſte, II d. 15. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 155, *Toeſend.* I, 162, *Toeſent res. Junius*, *Thouſand.* — Zamengeſt. *Tuwzend-fâde*, duizendvoud, II d. 53. — *Tuwzenerhanne*, duizenderhande, II d. 93. — *Tuwzen-hollig*, duizendhoofdig, II d. 100. — *Tuwzenerley*, duizenderlei, I d. 155. — *Tuwzen-mielle*, duizendmalen, II d. 75. — *Tuwzen-reijs*, duizend reizen. — malen, I d. 68, 69, 155. II d. 103.

TWA, of TWAE, twee, I d. 34, 40, 99, 102, 128, 130, enz. *Mey uwz twaen*, met ons beiden, I d. 4. — *Oon twa'en*, aan tweën, I d. 187. *Yene jen twaën*, eene van tweeën of van beiden, II d. 90. *Cats* gebruikt ook meermalen *tween*, in een lettergreep, b. v. I, 198, b. Doch onze Dichter gebruikt hier voor ook *Twijn*, b. *Twiſſche twijn*, tuſſchenbeiden, Voorr XXX. I d. 90, II d. 72, 112. — *Tua*, leest men II d. 11, 12, 13. *Tuaen*, II d. 10. — *Twaede*, de tweede, Tit. v. 't II d. *Junius*. *Twain. Twee-tiere*. Zie *Tiere*. *Twee* voor *beide*, *Maerl.* I, 475, 37. II, 451, i. *Twees*, bis, *Kil.* In 't L-Fr. *Twaes*, bij verkorting voor *Twaereijs* of *Twaris*, gelijk *yens* voor *yenris*, of *yenreijs*.

TWANGE, dwang, I d. 39, 55, 117. *IJn twang' hâden*, in bedwang houden, bedwingen, I d. 55. *Bredero*, 417; wanneer hij die *heeft in zijn dwangh.* - Zamengeſt. *Twangdrieuwinge*, Herke aandrift, II d. 63. Zie *Drieuw-twanghe*, aandrang. - *Twang-feste*, dwing-vuist, hand, geweld, magt, I d. 192. - *Twang-ſljoeren*, beteugelen, met dwang, of ge-

weld beſtuuren, I d. 185. - *Twang-ſtoack*, dwang-ſtok, ſchepter, I d 181, II d. 99. - *Twang-teamjen*, met dwang of geweld betoomen, I d. 177. O. F. W. *Twang*, de Verl. Tijd van *Tuinga*, is de wortel.

TWANG, TWANGE, fraai gekleed, I d. 91. De zondagſche kleederen namelijk ſluiten wat naauwer om de leden. Mij heugt wel eens in Friesland deze ſpreekwijze te hebben gehoord: *Matten is twang*, en *twang is mooi*. Dit woord is dus van 't vorige afgeleid.

TWERZ, TWARZ. Zie *Dwerz*.

TWEIJNTIG, twintig, I d. 71. *Tweijntigſte*, de twintigſte, I d. 124, 147, 177, 180, enz. — *Tuijnvtig*, II d. 12. *Twijntig*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 162, en *Bredero*, bl. 57. — *Tuijntigſte*, II d. 13.

TWIERRE, eene dwarling, dwarlwind, I d. 219. Meerv. *Twierren*, wervelwinden, II d. 96. T. K. *Buijen*. — Zamengeſt. *Twierre-ſleagen*, dwarl-vlagen, dwarlwinden, I d. 77, 119. — *Twierre-wijn*, wervelwind, I d. 100. - *Twierre-wijn-ſleag*, wervelwind-vlaag, I d. 213. - *Twierre-top*, dwarlhooſd, II d. 63. Zie *korte Aanmerk.* en *Stoarm-twierren*. — *Baardt*, *Ledenſt.* bl. 98, *Dwerle-wind*. En elders *Dwarle-wind*. — *Hooft*, *Dwerling*. *N. H.* bl. 257, *In deze dwerling*, d. i. verwarring, ontſteltenis. *Dwerrelen*, Idem, ibid. bl. 300, Alles dreef er en *dwerrelde* met zulk een losheit en ontſteltenis, d. i. zwierde door elkander, geraakte in wanorde, en onzekerheid. Dit *Dwarrelen* van *Hooft*, is het Frieſche *Twierjen*, dat meer dan eene beteekenis heeft; de eerſte ſchijnt te zijn: *met rukwinden* of *wervelwinden waaijen*. V. d. wanneer het 's winters in de huizen togt, zegt men: *it twierret oer huwz*, enz. Vervolg. met *For* — *Fortwierjen*, verwaaijen, vervliegen, verloren raken. Zie op dat W. — *Om-twierjen*, van zaken: die gints en her worden geſmeten, van de eene op de andere plaats verlegd. *Waſſenb. Idiot.* in *Twierre*. *Junius*, in *Twirl*, *Whirl*. *Weiland*, in *Dwarlen*.

TWIJGE, een twijg, dunne tak, loot, telg, I d. 165. Vergel. *Waſſenb. Idiot.* in *Twieg*, of *twijg*. *Weiland* in V. *A. Q. van Swinderen*, *Landr. v. W. en de W-W. Land*, bl. 46, Noot. Bij ouds zeide men ook *Telgre*. Zie *Clignett*, *Bijdr.* bl. 265. *Junius* in *Lettice* en *Twig*, alwaar het

door Hem, in navolging van *Martinius*, van het H-D. *twey*, twee, wordt afgeleid; het welk *Adelung* goedkeurt.

T'WIJLLE, terwijl, I d. 121, 129, II d. 54. — *T'wijl*, idem, I, 29, 203. — *Twijlste*, idem, I d. 91, II d. 113. Volledig vindt men *To wijlle*, II d. 68, 74, 80. — *Broer Corn. Serm.* I, 324. *Twijle* den boſen Tijrant, dien heilſchen Condé, de Stad Chartres beſtormde. *Cats*, I, 93, b. *T'wijl* zijn riemen liggen ſtil. *Bredero* bl. 135, Maar *t'wijl* dat ſij haer tijdt in boelerij beſteet. *Twijlt*, Dezelfde bl. 105, Doch *t'wijlt* mijn Vader lust dus hert mij te kastyen. *Kamph. S. R.* bl. 6, *t'wijl* gij bezig zijt. Bl. 21, *t'wijl* hij wandert. — Zonder T, *Waatze Gribb. Brill.*, bl. 2, *wijl* jo ney her heijtes, to wier. Bl. 43, *wijle dat ick* opt best ſent ijten bin. Bl. 79, *wijl dat* ick lans de ſtriete gongh. Bl. 53, *wijlt* ick ſo roon. *T. B. Zoon*, bl. 5, en in de *Burk.* bl. 11, leest men *wijls*. Zeldzamer is *wijlder*, interea, *W. Gribb. Brill.* bl. 28, 't wol *wijlder* mijn ſchoegh hette ſmarre. — *Doe ter wijlen*, tum temporis, interea, *M. Stoke*, VII, 1098, *Kamph. Ps.* bl. 78, alleen *Terwijlen*. — Intuſſchen wete men, dat *t'wijlt* bij *Bredero*, bl. 105, & *W. Gribb. Brill.* bl. 53. l. 1. ſtaat voor *t'wijl dat*.

TWIJVELJEN, twijfelen, I d. 40, 42, II d. 66, 112. Verl. Tijd en Deelw. *T'wijvle*, II d. 78. — *Twijvel* en *twijvele*, twijfel, twijfeling, I d. 39. II d. 72, 103. — *Twijvelheſtig*, twijfelachtig, II d. 79. — *Bijdr. van Waaſenb.* I, 152, *Twijffeljen*, bl. 166. *Twijiifeljen*. — *Mij twijfelt niet*, non dubito, *Hooft*, *N. H.* bl. 177. — Dit woord komt van *Twij*, twee, gelijk *dubitare* van *duo*. *Jun.* in *Tweag*.

TWINGEN, dwingen, bedwingen, I d. 10, 37, 39, 40, 52, 71, 78, 87, 128, 131, 155, 157. II d. 65, 70, 80, 98. Verl. Tijd. *Twong*; Deelw. *Twongen*, en *Twingd*. *Bijdr. van Waaſenb.* I, 161, 163, 166, *Twungd*; doch I. 160, *Dwijngende*. — *Twinglándij*, dwingelandij, G. J. I d. 90. *Bijdr. van Waaſenb.* I, 164, *Dwijnglaandie*. — bl. 159, 160, 168, *Dwijnglaanden*. — bl. 154, *Dwinglaantſen*. — bl. 162, *Dwinglaanſe*. — Zamengeſt. *'t Twing-folck*, het volk, dat ons gevangen hield (Grondtekst) de dwingelanden, I d. 94. — *Twing-hert*, de harten-dwinger, (Amor) II d. 66, 69. — *Twing-leas*, dwangloos, dat niet bedwongen kan

worden, I d. 157. — *Twingſwiet*, dwang-zoet, zoet dwingende, II d. 47. *Junius*, *Thong*, — *Twinge*.

TWISSCHE, tuſſchen, I d. 23, 58, 64, 90, enz. *W. Gribb. Brill.* bl 56, *Twiske* de tosken, & bl. 62. — In de O. F. W. *Tuſcha*, - *Twuſcha*, - *Twiſcha*. — *Gabbema*, *Twiscka*, - *Twiſchen*. *Marten*, *Twiska*, - *Twisken*, enz. *Junius*, in *Between*, *Betwix*. - *Bijdr. van Waſſenb. Tuſſchen*. En zoo ſpreekt men nu ook vrij algemeen in *Friesland* uit.

TWIST, de twist, I d. 58, 118. Vergel. *Kil. Jun.* — Voor *droefheid*. *M. Stoke*, V, 846.

TZÆF, kaf, I d. 155, 191, 202, 208, 228, 231. II d. 91. A. S. *Ceaf*. *Jun.* in *Chaff*.

TZIERL, kerel, karel, man; (een eernaam, die men aan aanzienlijken en geringeren geeft, doch ook wel eens is het een ſcheldnaam.) I d. 1, 3, 4, 36, 55, 71, 75, 199. II d. 51, 63. Meerv. *Tzierlen*, I d. 137. II d. 101. — *Tzirl*, leest men II d. 5, 9. — *W. Gribb. Brill.* bl. 11, en 82, *Tjerl*. Doch bl. 63, *Keerl*. *Baardt*, bl. 157, wanneer dees' bloden onverlaet, met *vrome Kaerls* te velde gaet. *Idem*, bl. 44, wat drommel heeft die *Keerl* een pens. Bl. 283, o neen! *mijn Keerl*. — Vergel. *Burman*, *Aanmerk*. I, 38, alwaar over den oorſprong van dit woord in 't breede wordt gehandeld, en *Waſſenb. Bijdr.* II, 50. *Junius* in *Carle*. *Gabbema*, *Tzirlen*, bl. 113.

TZIERCE, TZIERCEN, kerk, kerken, II d. 4. Zie *Tjercke*.

TZIJS, kaas, I d. 66. II d. 11. *W. Gribb. Brill.* bl. 41, Hie ick ien *tzijs*, krigge. *Gœrſpr. fen W. en T.* bl. 4, In mey uws *ſchieppen Tzijs*. *T. B. Z.* bl 9, Ien ſtik ijtten merj *Tjies*, *Almak.* van 1749, bl. 42, de *gruene tjies*. O. F. W. *Tzijs-ordel*, kaasproef.

TZIEZJEN, kiezen, verkiezen, I d. 148, II d. 87. O. F. W. *Tzieſa*, *Tzieſen*. *Gabbema*, *Tziazane*, bl. 39. *Tzeſa*, bl. 86.

TZJOED, TZJOEDIR, TZJOEDST, kwaad, kwader, kwaadst, boos, boozer, boost, II d. 10. Zie *Tjoe* - *Tjoed*. Hoe *Bilderdijk*, *T. en D. Verſch.* II 144, aan *Tjoed* voor *Goed* komt, weet ik niet.

U.

UWLLE, een uil, I d. 54, 56, *Uwlle-ſijnne*, uilenvijand, (van

de zon) Tweede N-V. *Uwls*, b. v. *Uwls-holtje*, zekere vogel, denkelijk *de leeuwrik*, wiens kopje wel gelijkt naar dat van den uil, I d. 69. — *Uwls-kloeren*, uils-klaauwen, I d. 166, — *Uwlle-koffe*, eene groote ſoort van *Nachtuil*, die zich doorgaans ophoudt in *riet-boſſchen*, waarin hij zich verſchuilt, om op andere vogels enz. te loeren, en van daar opvliegt *langs de ſlooten*, I d. 35. Dit laatſte ben ik verſchuldigd aan den Heer Gouverneur, Jr. *Humalda*, welke mij melde, dat men ze op de jagt dikmaals ziet langs de ſlootkanten vliegen. — *Ule*, *Ulce*, leest men, II d. 11. *Junius*, *Owl.*

UWNCK, verdriet, moeite, kwelling, ellende, ongeluk, wederwaardigheid, ramp, I d. 94, 104, 126, 146, 168, 175, 224, II d. 51, 74, 75. — *Uwncke*, I d. 168, 201. — 2de N-V. *Uwncks*, I d. 149. Meerv. *Uwncken*, II d. 76, 91. — Zamengeſt. *Uwnck-paed*, — *'t Kromme-uwnck-paed*, het kromme zondenpad, dat tot ramp en ellende leidt, I d. 190. — *Uwnck-wey*, een weg, waarop men veel tegenſpoed en ongeluk heeft te wachten, I d. 202, II d. 86. — *Uwnck-ſtuwne*, ongelukkige ſtond, of uur, tijd van jammer en ellende, I d. 215. — *Ten Kate* I d. 706 vertaalt het door *ongeluk*. — *Kiliaan*, *Uncken*, *Unckeren*, gemere. *Meyer*, *Unken*, *Unkeren*, zuchten, ſteenen.

UWNE, een oven, I d. 17, 102, 166. Meerv. *Uwnen*, I d. 183. *W. Gribb. Brill.* bl. 14, *Own. Junius*, *Oven*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 146, ijn d'*oogen* ſmijtten. Zeldzaam is hier de G in *Oogen*, die men in de aanverwante Dialecten niet vindt. Zie *Weiland.*

UWRE, een uur, hora, I d. 48, 58, 62, 73, 85, 90, 115, 120, 125, 131, enz. Zie *Oere*. *Junius*, *Hour.* Meerv. *Uwren*, II d. 109, 114.

UWT, uit, Voorzetſ. I d. 1, 5, 4, 13, 14, 15, enz. *Junius*, *Out.* Zie *Oeyt. Bijdr. van Waſſenb. Uit* en *Uyt.* — *W. Gribb. Brill.* bl. 2, 5, enz. *Uit*; *Uyt*, bl. 11, 49, enz. *Uwt*, bl. 36, 37, 60, enz. *Uwtte*, uit de, bl. 24, 29, 31, enz. *uwte*, bl. 36, enz. *Uitte*, bl. 63, 66, 75, 79, 83. — G. J. *Uwtte*, uit de, I d. 82, 88, 95, 98, 134, 164. — *Uwt*, bij verkorting, voor *uitgeſproken*, I d. 138, *Uwt*, hie dy Ingel. Zoo ook bij *Hooft*, *Ged.* bl. 46, *Uyt* hadſe. *Kamph. S. R.* bl. 114, *Uyt*

had hij. Idem *Ps.* bl. 83, *Uyt* was mijn beê. - *Uwt in trôg*, gedurig, perpetuo, *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 71. Zoo ook *Kamph. Ps.* bl. 84, *Uijt en door.* - *'t Wier mey my uwt*, I d. 130, 't ware met mij gedaan, ik ware ongelukkig geworden, enz. Zoo ook *uit* voor *uitgedronken*, Genes. XXI, 16. Als 't water van de fleſche *uijt* was. - *Al uit*, volſtrekt, allezins, prorſus, omnino, *Hooft, N. H.* bl. 249. V. d. *Uwttjen*, uiten, zich uitlaten, uitſpreken, I d. 113, 134, 140, 230, II d. 53, 55, 104. — *Uyten* vindt men zoo bij *Kamph. Ps.* bl. 180, voor *uiten, zeggen, verhalen*; maar ib. bl. 196. voor *uitgeven, uitſtorten*: Nature zal haar krachten *uijten* tot overmild gewas. Ibid. bl. 417, voor *voortbrengen, laten hooren*: Het hart beroeren *ten ge-uyt* van heerlijk loſgeluijd. — *Bredero*, bl. 308, Sal ick 't *hem uyten*? d. i. zeggen. Ja zelfs *M. Stoke* VI, 316, Eer menſe *ute*, d. i. opende, openbaarde, volgens *Huijdecoper.* — Onze D. gebruikt *woorduijtingen*, Voorr. bl. XXV. — *Uwtterjen*, uiteren, uiten, uitboezemen, II d. 63, 66, 71, 85, 109, 114. Voorr. l. l. *uytteren.* Dit woord is bij *Hooft* menigvuldige malen te vinden, b. v. *N. H.* bl. 22, 137, 194, 236. *Ged.* 39. 230. En *uiteringh, N. H.* bl. 37. *Bredero*, bl. 399, 428, 513, enz. *uyteren.* Vergel. *Waſſenbergh, Idiot.* in *uiteren.* — Zamengeſt. *Uwt-bánjen*, uitbannen, Deelw. *Uwtbánne*, II d. 111. — *Uwt-bjalzjen*, uitbulken, uitbrullen; uitſchreeuwen, uitrazen, I d. 203. V. d. *Uwt-bjalze*, het gebrul. — *Uwt-blêzen*, uitblazen, I d. 42. II d. 81, 110. Doch I d. 116, voor *uitgeblazen worden, uitgaan; herre gaest bliest uwt* — *Uwt-blaettjen*, uitblaten; uitſchreeuwen, uitſpreken, I d. 169. Zie *Blœrren.* — *Uwt-boeſemjen*, uitboezemen, uit het hart voortbrengen, in 't algem. verbreiden, I d. 176. Deelw. *Uwt-boesme.* — *Uwt-bijlden*, uitbeelden, verbeelden, I d. 40. II d. 65, 81. — *Uwt-bijldjen*, uitdrukken, te kennen geven, Voorr. XXIX en XXXI. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 157, *uitbeelden*: gewone dialect. — *Uwt-bijldinge*, uitbeelding, afbeelding, II d. 51. — *Uwtbijldſel*, uitbeeldſel, uitdrukking, ſignificatio. II d. 67. — *Uwt-brecken*, uitbreken, V. d. *Uwt-breck*, uitbarſting, (van toorn en grimmigheid) I d. 227, quaſi, eruptio irae. Zoo leest men bij *Kamph. Ps.* bl. 408, Den breeden *roem uitbreken*, erumpere, proferre verbis. — *Uwt-breidjen*, uitbrei-

den, II d. 111. — *Uwt-dielen*, uitdeelen, I d. 180. — *Uwt-dwaen*, uitdoen, uitdooven; Deelw. *Uwt-dien*, I d. 164. — *Uwt-djiepjen*, uitdéppen, uitdooven, uitblusschen, I d. 211. II d. 81. Deelw. *Uwt-djiept*. Zie *djiepjen*. — *Uwt-doerjen*, uitduren, verduren, II d. 110. — *Uwt-domppjen*, uitdompen, uitdooven, I d. 211. — *Uwt-dolljen*, uitgraven, uitdelven, II d. 106. — *Uwt-dijlgjen*, uitdelgen; Deelw. *Uwt-dijlge*, I d. 188. — *Uwt-drieuwen*, uitdrijven, verdrijven, verjagen, II d. 115. *Uwt-drieuwjen*, I d. 202. — *Uwt-druwckjen*, uitdrukken, I d. 39. II d. 58. *Bijdr. van Wasseub. uitdrukken*, *uitdruklijk*, I, 160, 163, 167. — *Uwt-eijne*, uiteinde, einde. exitus, I d. 104, 160, 184, 216. II d. 89, 109. — *Uwt-earnjen*, uitspreken, I d. 196. — *Uwt-fearte*, de uitvaart, lykstaatsje. II d. 106. *Maerl.* I, 300, 10, *Wt-faert*, 12, *Wt-fert*. — *Uwt-feyen*, uitvegen, wegvegen, verdoen, I d. 59. — *Uwt-fieren*, uitvoeren, volvoeren, efficere, perficere, I d. 122. Voor volbrengen, ten uitvoer brengen, II d. 74. — *Uwt-flean*, uitvliegen; uitgaan, Fig. I d. 71. - *Uwt-flaebjen*, uitflabben, lasteren, kwaad-spreken, I d. 168. Zie *Flaebbyttjen - fuvne-uwt-flaebjer*. — *Uwt-forkoar'ne*, uitverkoren, I d. 167. — *Uwt-gappjen*, uitgapen; uitschreeuwen, I d. 53. — *Uwtgean*, uitgaan, verlterven, de plantis et arboribus marcescentibus, I d. 165. *M. Stoke*, I, 1314, *uijtgaande Aprel*, exeunte Aprili. — *Uwt-gean*, uitgaan, uitdooven (van vuur) II d. 64. - Uitgaan, vertrekken, II d. 67. - *Uwt-gong*, uitgang, afloop, uitkomst, II d. 77. - *eindé*, II d. 109, 110. - *Uwt-griemjen*, uitgrenen; verduisteren, verdooven, I d. 166. - *Uwt-gjoalppjen*, uitbraken, uitspuwen; voortbrengen, uitspreken. I d. 210. - *Uwt-herpjen*, uitspelen, uitzingen; al spelende en zingende ophalen, loftuiten, I d. 194. - *Uwthirden*, uitharden, uithouden; Verl. Tijd *Uwt-hirdde*, I d. 173. - *Uwt-hoaljen*, uithuilen, uitjonwen, uitkrijten, II d. 105. Zie *Hólen*. - *Uwt-holpjen*, uithelpen. V. d. *Uwtholpe*, uithelping, hulp, I d. 221. - *Uwtjietten*, uitgieten, uitstorten, I d. 22. 58, 105, 152. 175. Verl. Tijd *Uwtgeat*, I d. 86. En. om 't Rijm. *Uwt-jiette*, I d. 136. Deelw. *Uwt-getten*, I d. 130. - *Uwt-jiet*, uitgieting, I d. 193. - *Uwt-jeyen*, uitjagen, II d. 115, 116. Verl. Deelw.

Uit-jagge, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 26. - *Uwt-kâttjen*, uitspreken. Zie *Kâtjen*. - *Uwt-kerren*, uitkeuren, uitkiezen, Deelw. *Uwt-kerd*, verkoren, uitverkoren, I d. 194, II d. 95. Maar er is ook *Uwt-kearren*, uitwijzens het Deelw. *Uwt-kearre*, uitverkoren, I d. 158. - *Uwt-kippjen*, uitkippen, uitzoeken, uitkiezen, I d. 91. II d. 89. Deelw. *Uwt-kippe*, II d. 73. En *Uwt-kipt*, I d. 164. - *Uwt-klincken*, uitklinken, Verl. Tijd *Uwt-klonck*, zich duidelijk deed hooren, (van den donder.) I d. 157. - *Uwt-kommen*, uitkomen, v. d. als Z-N-W. *Uwt-kommen*, uitkomst, II d. 73. - *Uwt-komste*, idem, II d. 70, 78, 79, 93, 108. - *Uwt-kreftigjen*, Zie *Oer-in-uwt-kreftigjen*. - *Uwt-kundigjen*, verkondigen, overal bekend maken, I d. 219, 222, Zie *Forkundigjen*. - *Uwt-lânner*, een uitlander, vreemdeling, II d. 64. Kort te voren noemt hij dien *In freamd man-minsche*. — *Uwt-lânz*, uitlandsch, vreemd, uitheemsch, I d. 231. *Jun. Out-landish*. - *Uwt-ljeappen*, uitloopen, uitkomen, V. d. *Uwt-ljeap*, uitloop, uitkomst, II d. 97. 2de N-V. *Uwt-ljeaps*, I d. 207. - *Uwt-lienen*, uitleenen, te leen uitgeven, I d. 126. - *Uwt-lezzen*, uitlezen, Deelw. *Uwt-lezzen*, uitgelezen, I d. 105, 178. - *Uwt-ljeauwerjen*, uitleveren, II d. 43. - *Uwt-litten*, *Uwt-littene*, uitgelaten, dartel, onbeteugeld, Voorr. XXXII, I d. 32, 33, 79, 86, 89, 139, 156, 194, 210. II d. 81. Superlat. *Uwt-littenste*, II d. 82. - *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 96, *uwt-littene blijschip*. De beteekenis van dit woord kan best opgemaakt worden uit het eenvoudige *gelaten*, dat voorkomt bij *M. Stoke*, VIII, 1103. Dat volck was blide utermaten, en hen wiste hem hoe *ghelaten*, d. i. en het wist niet hoe zich *te gedragen*, of *aan te stellen*, zich *te houden*, enz. V. d. *ghelate*, houding, gedrag. *Idem* VIII, 1121, sine wisten in *wat ghelate* wezen, so blide waren si. Voor *getier*, *misbaar*, *uitgelatenheid*. *Idem*, VIII, 1825, si quamen ter Goude up de strate met also vreseliken *ghelate* Van hier komt ons nog bekende woord *zich gelaten*, b. v. zich vrolijk, blijde, droevig, lustig, vreemd, enz. gelaten, d. i. zoo zich vertoonen, aanstellen, gedragen. Ook v. h. ons *gelaat*, d. i. eigenlijk vertooning, houding, habitus, externa species; gelijk het zoo voorkomt bij *Hooft*, *N. H.* bl. 535, onder *gelaat* van den Hooghduitschen bezettelingen eenige nooddruft toe te voeren; d. i.

ſub praetextu, ſpecie, uiterlijke vertooning. V. d. al verder *Het gelaat des aardrijks, des Hemels, des aangezigts, uiterlijk gelaat*, enz. Maar inzonderheid is het toegepast op *de plooi, houding, uiterlijke vertooning* van het *aangezigt*, en men noemt thans *gelaat* zoo veel als *gedaante*, vultus. Het grondwoord is *laten*, d. i. doen. Van hier is het woord *gedaan* dan ook ſchier hetzelfde, in de ſpreekwijzen, *welgedaan, goedgedaan, ongedaan, ontdaan*. V. d. *gedane, gedaante*, vergelijk *Huydecoper* op *M. S.* VI, 740. En wegens *ontdaan*, III, 1103. - Ook treft men iets ſoortgelijksch aan in *gebaar, gebare, gebaarte*, waar over men nazie *Huydecoper* op *M. S.* III, 579. *Baren, Beren*, is toch *zich gedragen, vertonen. houden, voordoen*. Maar laat ons tot de overige zamengelt. overgaan. *Uwt-luwckjen*, uitluiken, uittrekken; uithalen, met wortel en al eigenlijk Fig. verdoen, verdelgen, I d. 159. Voor *een' tand uittrekken*, II d. 86. - Een *oog uittrekken*, I d. 184. - *uitredden, verlosſen*, II d. 69. - *Uwt-meddjen*, vermatten, afmatten; verzwakken, krenken, debilitare defatigare. Deelw. *Uwt-medde*, I d. 183. Zie *Mad.* - *Uwt-mietten*, uitmeten, toemeten, admetiri, I d. 32. Denk hier aan de ſpreuk van Jezus: met welke mate gij meet, zal u weder gemeten worden, Matth. VII, 2. - *Uwt-minten*, uitmunten. I d. 89. Zie *Minten, Falſche munten*. In de *Bijdr. van Wasſenb* I, 159, leest men de gewone dialect *uitmunten*, excellere. - *Uwt-meitzen* of *uwtmeltjen*, uitmelken, eig. de uyeren van een koe of ander beest: overdr. aftappen, afperſen, I d. 173, (het bloed) Dat dit woord meestal overdragtige beteekenisſen heeft, leert ons het Latijnſche *mulctare*, dat men *zóó* moet ſchrijven, indien men wel wil doen, en niet *multare*, zoo als men ſoms doet; want *mulgere* heeft met *melken* eenen oorſprong. De overdragt is eenvoudig, en dus fraai. Zie *Melkir.* - *Uwtmó jen*, uitmolmen, uitaarden; uitvreten, uithollen, uitholen; Deelw. *uwt-móld*, I d. 207. (van een uitgevreten, of uitgeholde rots.) Zie *Molle*, en *Moude*. - *Uwt-nimmen*, uitnemen, uitzonderen. Lijd. Deelw. *Uwt-nimd*, uitgenomen, uitgezonderd, II d. 90, 106. Deelw. (Bedr.) *uwtnimmend*, uitnemend, voortreffelijk, en *uwt-nimmene*, idem, II d. 112. I d. 209, II d. 67, 80. - *Uwt-nimmenheijt*, uitnemendheid, I d. 39, 124. II d. 64. Meerv. *uit-nimmen-*

heïten, II d. 65, 68, voortreffelijke, uitmuntende hoedanigheden, begaafdheden. bona, virtutes, dotes. — *Uwt-persejen*, uitperſen; afperſen, afdwingen, II d. 75. — *Uwt-rægjen*, uitragen, de ſpinrag wegvegen; overdragt. Verbannen, verdrijven, uitdrijven, I d. 58. — *Uwt-reckjen*, uitrekken, deelw. *Uwt-recke*, uitgerekt, geſpannen, I d. 210. — *Uwt-rjuechten*, en *Uwt-rjuechtjen*, uitregten, verrigten, uitwerken, bewerkſtelligen, daarſtellen; verkrijgen, bekomen, genieten, I d. 97, 182, 192, 195, 226. II d. 67, 88. — *Uwt-rjuechter*, een uitregter, bewerkſtelliger, uitwerker. *Winst-uwt-rjuechter* een behaler der overwinning, een overwinnaar, I d. 197. — *Uwt-roppen*, uitroepen, I d. 48, II d. 78, 116. In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 158, de gewone dialect, *Uitroepe*. - *Uwt-rijden*, uitrijden; kwellen, teisteren, Deelw. *ſenne gtarre uwt-rijdden*, door de koorts uitgereden, verteerd, II d. 59. De *koorts*, die door de leden *rijdt*, wordt daarom ook *rede* genoemd, b. v. bij *Maerl.* II 111, 18. Verg. *Clignett*, Bijdr. bl. 46, Noot. — *Uwt-rijmmjen*, Deelw. *Uwt-riimme*, uitgerijmd, in verſen beſchreven, en uitgewerkt, II d. 50. - *Uwt-ſchomjen*, uitſchuimen; als ſchuim wegwerpen, verdoen, verdelgen, (een land) I d. 63. *Uwt-ſchoppen*, uitſchoppen; wegſchoppen, vernietigen, wegdoen; bedekken, (de misdaad) I d. 211. — *Uwt-ſchiftjen*, uitſchiften, uitzoeken, II d. 45. — *Uwt-ſchrieuwen*, uitſchrijven, afſchrijven; Deelw. *Uwt-ſchreauwn*, II d. 43, 50. - *Uwt-ſeïnen*, uitzenden, I d. 215. Deelw. *Uwt-ſeïnte*, uitgezondene, gezanten, II d. 72. - *Uwt-ſjietten*, uitſchieten; doen uitſchieten, voortbrengen. (b. v. eene loot.) I d. 132. Deelw. *Uwt-ſchetten*, uitgeſchoten, gegroeid: Dear iz in griene *leat uwt-ſchitten*, I d. 69. *Uwt-ſchett'ne-kruwden*, uitgeſchoten, opgegroeide kruiden, I d. 54. - *Uwt-ſjieten*, uitſchieten, (woorden) onbedachtzaam heen praten, effutire, I d. 4. - *Uit-ſchieten*, ook door *Hooft* genoemd, *N. H.* bl. 190. - *Uwt-ſjieten*, uitſchieten, (den last) overboord werpen, exonerare, I d. 78. — V. d. *Uitſchot*. *Bijdr. van Waſſenb* I, 267, al wat als ſlechts wordt uitgeſchoten; Doch *Uitſcheut*, gebruikt *Hooft*, *N. H.* bl. 326, voor *aanzeg*, *voorſtel*. - *Uwt-ſetten*, uitzetten, ſpannen, (netten) I d. 143. — *Uwt-ſlaen*, uitſlaan, (woorden) zeggen, op eenen barſchen toon voortbrengen, I d. 205. — *Uwt-ſlaen*, voor

ontſpannen (metaphora ducta ab equis) Deelw. *Uwt-ſteyn*, b. v. *Uwt-ſteijne uwre*, een vrij uur, II d. 54. Doch *Uwt-ſtagge uwre*, Voorr. XXXI. — *Uwt-ſtippen*, uitſtuipen, uitſlippen; uitgaan, verlaten, I d. 63. *Kamph. Ps.* bl. 293, gebruikt in een dergelijk geval *glippen*: uijt waren zij; en blij, Egijpten: Geen liever ding dan datze *glipten*. Welke plaats, uitwijzens het Rijm, onze Dichter ſchijnt voor oogen te hebben gehad. — *Uwt-ſtuwsjen*, uitgieten, uitſtorten, (Metaph. ducta ab emisſario, multum aquarum ſimul emittente.) I d. 184. — *Uwt-ſnoeyen*, uitſnoeijen; uitroeijen, verdoen, verdelgen, (Metaph. ducta a ſurculis amputatis.) I d. 100. — *Uwt-ſonderjen*, uitzonderen, I d. 86. Verled. Tijd *Uwt-ſondere*, voor *Uwt-ſonderde*, door de gewone ſyncope. — *Uwt-ſprecken*, uitſpreken, I d. 106, 134. Deelw. *Uwtſprit-ſen*, I d. 42, 95, 150, II d. 78. — *Uwt-ſpriedjen*, uitſpreiden, I d. 186. Uitſtorten, (zegen) I d. 224. Uitbreiden, uitſlaan, (de wieken) II d. 111. — *Uwt-ſpruwtten* of *Uwt-ſpruwttjen*, uitſpruiten (van een loot of tak) I d. 132. *Voortkomen*, uit afgeleid worden, II d. 92. — *Uwt-ſpyen*, uitſpuwen, uitſpijgen, I d. 204, Fig. bedrog uitſpuwen, d. i. voortbrengen. Deelw. *Uit-ſpyd*, *W. Gribb. Brill.* bl. 64. De Verl. Tijd is *Spijde*. Doch er is ook nog in gebruik *Spey* en Deelw. *Speyn*. — *Uwt-ſeammjen*, uitzoomen. V. h. in den Compar. *Uwtter-ſeamme*, een uiter-zoom, uiterſte rand van 't kleed, ora vestimenti extrema, I d. 175. Zie *Waſſenb. Idiot.* in *Uiteren*, en *Weiland*. — *Uwt-ſtecken*, uitſteken, opſteken, (den kruin) II d. 65. De hand uitſteken, I d. 98, 230. Deelw. *Uitſtitſen*, *W. Gribb. Brill.* bl. 61, ien baarg, dy *de kiel uitſtitſen* waard, d. i. *gekeeld werd*, *de keel werd afgeſtoken*. — *Uut-ſteken*, voor *uitzonderen*, *M. Stoke*, VIII, 986. *Kil.* excipere. V. h. *Uitſtek*, *Kil.* *Wt-ſteke*, eminentia. — *Uwt-ſtellen*, uitſtellen, verſchuiven, II d. 73. — *Uwt-ſtelle*, uitſtel, vertraging, II d. 113. — *Uwt-ſtean*, uitſlaan, II d. 72. — *Uwt-ſtjietten*, uitſlooten, verbannen, uitdrijven, I d. 99. — *Uwt-ſtirtten*, uitſtorten, (het hart) I d. 161, 214. (zijne bede) U — I d. 203. (Lof) U — I d. 193. — Verkwisten, doorbrengen, II d. 114, gelijk het Lat. profundere. — *Uwt-ſtrecken*, uitſtrekken, uitſteken (den arm) I d. 187. — *Uwt-ſtrijckjen*, uitſtrijken; bedriegen,

I d. 61. - *Uwt-swolgjen*, uitswelgen, uitdrinken; II d. 95. Verl. Tijd en Deelw. *Uwt-swolge*. - *Uwttermiettene*, uitermate, ongemeen, II d. 77. - *Uwtterlijck*, uiterlijk, uitwendig. II d. 48. - *Uwtterſte*, de uiterſte; hoogſte, grootſte, II d. 78, 81. — *Uwtterſte-wolle*, uiterſte wil, testament, *II d.* 106. - *Uwt-terren*, uitteren, of uit-teeren, II d. 80; Deelw. *Uwt-terd*, uitgeteerd, I d. 21. - *Uwt-tiermjen*, uitteeren, verteeren, II d. 112. — *Uwt-tjean*, uittrekken, uitrukken, uitſcheuren, I d. 101. — Uittrekken, afleggen, Fig. I d. 128. — uitredden, verloſſen, I d. 114, 204. — uitlokken, uithalen, I d. 45, 68. - Uittrekken, vertrekken, verhuizen, I d. 159. — *Uwt-tjuwgjen*, uittuigen, openlijk betuigen, I d. 195. *Hooft*, *N. H.* bl. 622, Dat hij openlijck *uittuyghde*. *Uwt-tockjen*, uittokken, uitlokken, uithalen, I d. 194. *Uwt-tijnen*, uitdyen, uitdijgen, uitdijnen, uitzetten, I d. 1, gear ijten *tijnt* naet *uwt*. — *Uwt-twingen*, uitdwingen, afdwingen, afperſen, dringen, II d. 68, *Kiliaan*, *Wt-dwinghen*, extorquere. — *Uwt-tyen*, uitdyen, gedyen; uitloopen, uitkomen, I d. 209. — *Uwt-wâlmjen*, uitdampen; uitblazen, (den adem) II d. 109. — uitſpreken, voortbrengen (woorden) II d. 66. — *Uwt-wezzen*, uitwezen, uitzijn; als Z-N-W. afweziglheid, afzijn, II d. 82. — *Uwt-windig*, uitwendig, uiterlijk, I d. 130, 194. II d. 71, 106. — *Uwt-wirckjen*, uitwerken, afwerken, verrigten, plegen, I d. 104. II d. 55, 77. Deelw. *Uwt-wircke*, I d. 97, 217, II d. 50, 75. — *Uwt-wirckinge*, uitwerking, II d. 80. — *Uwt-wjoeden*, uitwieden; uitroeijen; verderven, I d. 129. 190. - *Uwt-wjoede*, uitroeijing; verderf, I d. 180. — *Uwt-wyen*, uitwerpen: Deelw. *Uwt-wijd*, II d. 73. — *Uwt-yerdjen*, de aarde uithalen, uitgraven; in 't algemeen, graven, delven, (van eene wel, diepe gracht, kuil.) I d. 143. — *Uwt-wriuwen*, uitdelgen, uitwiſchen. I d. 161.

UWZ, ons, I d. 1, 2, 4. 5, enz. nos, nobis. — *Uwz*, *Uwze*, ons, onze, noster, noſtra, I d. 63, enz. *Uwzer*, onzer, II d. 86, 103. *Uwzers*, I d. 80, II d. 52, 111. *Uwzes* II d. 109, 110. In Zeeland, vooral in Z-Beveland, zegt men nog, *Uws*, voor *ons*, en *t'uwsent*, ten onzent, nostrae domi. In de *Bijdr. van Wasſenb. Uis*, nos, nobis, en noster, a, um, I, 142. *ws*, ibid. bl. 152, 153, 158, enz. *Usſes*, de onzen ('t w. Wetten) Ibid. bl. 161. *Bij Usſes*, ten

onzent, apud nos, ibid. bl. 161. *Van der Veen* gebruikt ook *Uys* en *Uyſers*, bl. 441. *Jun. Us.* Ja zelfs *M. Stoke* gebruikt *Uſe* voor *onze*, IX, 679; Zie *Huydecoper* ald. en *Jun.* in *Our.* *Clignett*, *Bijdr.* bl. 72, Noot.

V.

VONNIS, het vonnis, uitſpraak, oordeel, I d. 69. *Kiliaan*, *Vondnisſe*, *Het vonnis geven*, gebruikt ook *Huygens*, bl. 97.

V voor W (oud.)

VEY, **VEYS**, weg, wegs, II d. 5, 8, 43. Zie *Wey*.
VEVIR, een wever, II d. 4.
VIDZE, eene wieg, II d. 11.
VIOEC, eene wiek, een vleugel, II d. 6, 42. Zie *Wjueck*, *Wjuwcke*.
VIRTEL, een wortel, II d. 5. Zie *Wirtel*.
VOL, wel, quidem, II d. 9. Zie *Wol*.
Vergelijk over deze U of V voor W. onzen Dichter zelven, II d. 42 en 43. En den ouden Grammaticus, II d. 19.
WA, wie't I d. 9, 12, 18, 20, 29, enz. *Wae*, I d. 13, 86, 87, 93, 180, enz. *Wae't*, wie dat, I d. 98, enz. *Waem*, wien, I d. 19, 41, 42, 98. II d. 88, 105. *Waems*, wiens. I d. 29, 37, 83, 95, 104, 105, enz.
WACHTJEN, wachten, exſpectare, verwachten, verbeiden, manere, I d. 93, 114, 129, 149. II d. 51. — Zich ergens voor wachten, cavere ſibi a — II d. 103. - De wacht houden, bewaken, I d. 136. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 281, 338, Noot. *M. Stoke* gebruikt het woord in de beteekenis van *bewaren*, *onder het oog houden*, I d. bl. 16, vs. 105, Zie de Noot. Zoo ook *Maerl.* II, 100, 13. II, 152, 57. — Voor *gade ſlaan*, *in acht nemen*, *Maerl.* II. 450, 56, ſpiet hi en *wacht*. — voor *zich gedragen*, *houden*, *Maerl.* II, 431, 25, Dat hi gebare en *wachte*, alſe diere niet up en achte. Vergel. *Kiliaan*. *Jun.* *Wait*. — *Wachte*, de wacht, — *de wacht hâden*, de wacht houden, I d. 65, 115. — *To wacht nimmen*, te wacht nemen, bewaren, behouden, II d. 107.

WâD, (voor *wald*) geweld, magt; beſtuur; beſcherming, bewaring, I d. 136, 224. Bij ouds *gewoude*, geweld, magt. *Maerl.* I, 19. 6. *Clignett*, 361, Noot. *Heerſchappij*, *magt*, *Kamph. S. R.* bl. 328. Doch te regt merkt *Clignett* aan dat het woord meer in de beteekenis van *magt*, *gezag*, *vermogen*, *heerſchappij*, dan van *geweld*, voorkomt. Van *willen* afkomende, beteekent het ook meermalen *wil*, *begeerte*, *zucht*, *wensch*, b. v. Voorr. XXIX. I d. 18, 54, 62, 65, 125, 154, 155, 172. 178. Schier overal is 't met *winsch* vereenigd. — *Wâde*, I d. 138, II d. 83. Vergel. *Waasenb. Bijdr.* II, 47. — Zie *Bewâd. Hooft*, *Ged.* bl. 94, ſchryft *ghewouwdt*, magt) van ik *wouw*, Verl. Tijd van *Willen*. — *Geweld* bezigt *Kamph. S. R.* bl. 397, voor *magt*, *vermogen*: En onze Vaders, Heere, die hebben ons verteld, 't bedrijf van uw *geweld*: van uwe wonderdaden, enz.

WâD, een woud (ook voor *wald*) I d. 108, 207, 208. *Waud*, II d. 15. 2de N-V. *Wâds*, I d. 220. *W. Gribb. Brill.* bl. 58, *ijne waalden*. Onze Dichter, *ijnne wâden*, II d. 110. *Wâd-appe*, een woudaap, een wilde aap. I d. 50. Voor een ſcheldwoord komt het bij *Bredero* voor, bl. 770. Gij karoonje, meervarcken, *woutaap*, *woutezel*, leelijke prij! van daar dan ook bij *Baardt* bl. 191, *Lelijcken Apentrony*! — Zoo wordt *Schemincke*l, een aap, ook wel eens gebruikt voor ſcheldwoord. Verg. over 't woord zelf *Clignett*, *Bijdr.* bl. 285, volg. Noot. — *Wâd-bârg* of *Wâd-baerg*, een wild zwijn, I d. 165.

WâDJEN, of WâDEN, bewaren, bewaken, beſturen, in ſtandhouden, onderhouden, I d. 20; in zijne magt hebben, eigenl. van *wâd*, geweld, magt.

WADDJEN, waden, gaan, treden, vooral door water, dras, of moeraſſen, I d. 36, 227. Zie *Weiland* wegens den oorſprong van het woord. *M. Stoke* gebruikt het meermalen voor *waden*, *ſwemmen*. B. v. IX, 818, En mosten *waden* daer te lande. Ibid. vs. 468, De over *woeden* (verl. Tijd) ter ſelver ure. Ibid. 815. Daer ſi om *woeden*, toter kele. Idem, VIII, 607, En *woeden* over de gracht. Zie ald. de Noot van *Huijdecoper*. Misſchien behoort hier toe, als aanverwant, het woord *Queasjen*, dat van dezelfde beteekenis is; doch ook wel beteekent, *ſpatten*, *ſpoelen*; b. v. *It wetter queaſet my ijnne ſchoenen*, dat bijna niet te vertalen is

naar de kracht van 't woord, misschien voldoet *kwakt*, of *kwat*. Want ook *Quattjen* schijnt hiertoe te behooren. Doch zie meer hier van bij *Weasjen*.

WAEGS, was, cera, I d. 51, 75, 222. *Kiliaan*, *Was*, *Wachs*. *Jun*. *Wax*. O. F. W. *Wâxe*. Ook *Kiliaan* heeft het W-W. *Bewachsen*, incerare. Vergel. *Wassenb*. *Bijdr*. II, 29.

WAEGSJEN, wassen, groeijen, toenemen, aanwassen, opwassen, I d. 85, 125, 207, 230, II d. 87, 109. - *Waxie*, vindt men II d. 15. In de *Bijdr*. *van Wassenb*. I, 146, *Waagse*. *Almanak van* 1749, Dat dit schone grutte ben nou sort oon mar *wacxe* ken. En bl. 47, Der sor uis *opwaaxe* ken. In de O. F. W. *Waxe* - *Oenwaexna*, onvolwassen. - *Opwâxen*, opgewassen; enz. Verg. *Junius* in *Wâx*, waar men meer zal vinden. Verled. Tijd, in de O. F. W. *Wocx*. G. J. *Wuwgs*. Deelw. *Wuwgsen*.

WÆCKHEYT, weekheid, zwakheid, II d. 43. Zie *Weack*.

WÆGEN, wegen, zwaarte hebben, zoo of zoo zwaar zijn, II d. 93. Zie *Weage*.

WÆGJEN, wagen, op 't spel zetten, in de waagschaal stellen, II d. 93, jearm libben *wæge habbende*. Voor, wagen, ondernemen, beproeven, II d. 51, Æf ick it *Wægge*. Zie *Weagjen*.

WAEMBIS, een wambuis, I d. 51. Zie *Weiland*. *Junius*, in *Womb*. *Hooft* gebruikt *Wambas*, *N*. *H*. bl. 168, De kraaghen van zijn *Wambas* en hemdt tornen. - *Van der Veen*, bl. 384, *Wanbays*. *Starrer*, *Boertigh*. bl. 2, *Wambes*. *Idem*, *Jan Soetek*. bl 10, *Wambes*. Doorgaans vindt men kort af *Wammes*, of *Wammis*, b. v. Bij *Huijgens*, bl. 143, *'t Wammes*-tuytgie. Hoewel deze ook *Wambes* heeft, bl. 585, 593. Zie *Wam-flecken*.

WAER, het weer, weder, I d. 86, 119. *Junius*, *Weather*. - *Waer-hône*, een weerhaan. V. d. *Waer-hônige*, weerhanige, d. i. ligt-veranderlijke, onbestendige, wispelturige, II d. 63. *Teuton*. *Wederhaen*, ventilogium, chorutus.

WAEYEN, waeyen, I d. 75, II d. 103. Verl. Tijd *Waeyde*; Deelw. *waeyd*. In Noordh. *gewoeyen*.

WÂL, de wal, II d. 64. *Walle*, II d. 15, munimentum. *Walle*, muur, O. F. W. bl. 51.

WAL-FISCK, een walvisch, I d. 208. Zie *Weiland*.

WALE-BED, een wieg, I d. 158. Dit woord komt van *Walen*, bewegen, motitare, hetwelk vermoedelijk samengetrokken is, voor *Wagelen*, bij *Kiliaan Waegelen*, i. *Waggelen*, agitare, motitare. Het grondw. *Waeghen*, movere, librare, vacillare; et moveri. *Kiliaan*. Hetzelfde is *wegen*, *wigen*; v. w. *Wegelen*, *Weggelen*, *Wikken*, *Wiggelen*, *Wikkelen*. Zie *Kiliaan*. De *Hinlopers* noemen daarom *eene wieg* zeer naauwkeurig en overeenkomstig met de beteekenis des woords *Wiele-wale*, waarvan het eerste gedeelte schijnt te komen van *Wiegelen*, bij samentr. *Wielen*; en dat met *Wale* hetzelfde is, en daarmede verbonden de gedurige beweging der *wieg* juist uitdrukt, als zeide men *Wiegele-wagele*. Soortgelijke rijmwoorden vindt men veel: *Wijde-wage*, *Wierre-warre*; *man en maeg*. *kind noch kuik*, enz.

WALLJEN, wallen, wellen, volvere, volutare, (*Kiliaan*) V. d. doen opwellen, - doen rollen, - stroomen; storten, uitstorten, I d. 15, In *Wâlde*, uwt herte-kolck yen *triene-gjealp*. — enz. wellen, stroomen, vloeyen, vlieten, I d. 21, 109, 135. In welke laatste plaats het sig. moet worden opgevat, als ware het: *hij baadt zich in de vreugde*, redundat, diffluit, laetitia et gaudio. - *Waalle*, calefacere (addo etiam, fervere, bullire, ebullire.) II d. 15. V. h. de samengest. *Oer-wâlljen*, - *Opwâlljen*. Vergel. *Junius* in *Well - Wallop - Wallow*. *Waasenb. Idiot.* in *Wallen*, en de daar aangehaalde *Schrijvers*. *Steenwinkel*, *Aanteek.* op *Maerl.* I, 82, volgg. *Kiliaan*. *Teuton*. *Wallen*, *Sjeden*. *Wiarda* op 't *Asegab.* bl. 221. *Weiland*, in *Walen*, *Wallen*, *Wellen*. Zie *Wiel*.

WÂLGJEN, walgen, van de spijzen gezegd, die opwellen, of opbreken, en dus een tegenzin, afkeer, met een woord, eene walging, verwekken. Zamengest. *Oer-wâlgjen*, zie ald. V. d. *Wâlg-fol*. - *Wâlg-folle-werze*, een walgvolle afkeer, een haat tot walging toe, I d. 219. — *De walg van steken*, *Baardt*, bl. 144. - *Walg-gelijk*, *gediert*, (de luis) *Kamph. Ps.* bl. 292. - *Wallig-achtig*, *Bredero*, bl. 501. - *Marnix* gebruikt *Walgen*, voor *kwalijk zijn*, *mislijk zijn*, fol. 215, verso, Hij mochte wel so seer *walgen*, dat hij een calf soude leggen, - ware het dan niet wel *ghewalght*? Dit woordt ziet elk, dat met het vorige in naauwe verbindtenis staat.

WALMJEN, walmen, waſemen; als een walm opſtijgen, I d. 163. Zamengeſt. *Uwt-walmjen*, zie ald. Ook dit behoort tot het vorige W-W.

WAM-STECKEN, in de zij ſteken, - *De wam-ſteckende pluwris-pijnne*, de zijde-ſtekende pleuris-pijn, II d. 86 *Jun. Wamb*, *Womb. M-G. Wambe*, Zie *Jun.* ald. bl. 392. *Ten Kate*, I, 461.

WANNE, een wan, koorn-wan; een vrouwen-dragt, kraag, - *In wanne ſen tin-doeck*, een kraag van dun-doek, I d. 3. *Huijgens*, bl. 76, Een ſchuinſche *rimpel-kraegh*, trots aller boeren *wan*. Dit kleederſtuk is dus genoemd wegens de gelijkheid aan een boeren wan; trouwens, het is ook een *Landman*, die het hier zoo noemt, met eene ſchoone overdragt.

WAN-HOAPE, wanhoop, vertwijfeling, I d. 160. II d. 64, 74, 79, 91.

WAN-LIEUWERINGHE. wanlevering, ſlechte levering, gebrek aan aflevering, II d. 47. In de O. F. W. leest men met *wan* zamengeſteld de volgende W-W. *Wan-ſel*, beſchadigd vel: *Wan-forſtand*, misverſtaad: *Wan-viſinghe*, miswijzing: *Wan-wittig*, zijns verſtands niet magtig: *Wan-wijtſchip*, onwetenheid: *Wan-wirck*, ſlecht werk; en meer andere, uit *Wan*, ijdel, ledig; ſlecht, kwaad; gebrekkig, met een woord, elk gebrek, vermindering, verergering, enz. aanduidende, en *fel*, *forſtand*, enz. Zamengeſteld. Vergel. *Kiliaan*. *Junius* in *Want*. *Wiarda* op 't *Afgab.* bl. 211. *Ten Kate*, II 540, en anderen.

WANCKELJEN, wankelen. - *Wanck'le*, wankel, onzeker, ongewis, I d. 213. - *Wanckle-moedig*, wankelmoedig, II d. 208. - *Wanck'leaz*, onwankelbaar, vast, beſtendig, I d. 224. Het grondwoord is *wanken*, dat bij *Hooft*, (*Ged.* bl. 158, 298, enz.) bij *Kamphuizen* zeer dikmaals, b. v. *Ps.* 323, enz. en bij anderen voorkomt. V. h. het voortd. *Wankelen*. Zie *Weiland*. — *Wankelig liggen*. *Hooft*, *N. H.* bl. 508, d. i. twijfelachtig zijn. — *Een wankelbaar gemoed*, *Kamph. Ps.* bl. 329.

WANDELJEN: doch veel meer *wánneljen*, wandelen, kuijeren, gaan, bewandelen, I d. 118, 177, 190. II d. 85, 86. Verl. Tijd. *Wánle*, I d. 85, II d. 84. — *Wandele*, de wandel, het gedrag, I d. 17. — *Wanderjen*, wandelen, I d. 125.

Verl. Tijd *Wandre*, I d. 96, II d. 74. — *Wandelen*, voor *veranderen*, *M. Stoke*, VI, 1008, Oloude *wandelde* doe ſijn *moet*, en wert verveert over ſere; d. i. hij wierd *wankelmoedig*. — Zoo beteekent *wandel*, bij *Maerl.* II, 332, 8, *veranderlijk*, *wispelturig*, *ongeſtadig*, In rechtene tekene te beſtedene was hi *wandel*, en te verledene, nu behendich, en nu vroet, nu dul, haestich en verwoet. *Suetonius*, waar uit dit genomen is, zegt: In cognoſcendo autem ac decernendo *mira varietate animi* ſuit, modo circumſpectus, et ſagax; modo inconſultus ac praeceps; nonnumquam frivolus amentique ſimilis. Idem. Ibid. bl. 425, 56, Die desplien, ſijn van *wandelen eerde*. Idem ibid. bl. 46, 27, Dat wijf es van *wandelen* rade, *meſselijk* en *ongeſtade*, varium et mutabile ſemper femina. — *Wanderen*, voor *Wandelen*, *M. Stoke*, V, 628, ſo dat ſi vroesliken mochten *wanderen* omme de borch. — *V. d. Veen*, *Sinneb.* bl. 76, als ghij kunt op 't water *wand'ren*. *Kamph. S. R.* bl. 21, t' wijl hij *wandert*. Zoo ook bl. 150, ſig. voor *leven*, *zijn leven inrigten*; 't zij wel 't zij qualijk *wand'ren*. *Starter*, *Boert.* bl. 10, En wilt met d'and're, nae 't oorloogh *wandren*. Idem Fr. L. bl. 90, a *Te wœndre*, te *wœndre*. Hier uit, als mede uit meer plaatſen, ziet men, dat *Starter*, de Frieſche L-Taal niet goed ſpelde. En bl. 126, Harder, waar wilje doch *wanderen* heen? — *Wander* voor *wandel*, *omgang*, *verkeer*, *Baardt*, *Ledenſt.* bl. 35, zijn de meijsjes in haer *wander* ſtuyrſaem, wreet, of al te ſchrander. Dit en het vorige W-W. zijn uit ééne bron. *Wandelia* voor *veranderen*, leest men ook meermalen in de O. F. W.

WANG, eene wang, koon, I d. 15, 101, II d. 81. Meerv. *Wangen*. *Bijdr van Waſſenb.* I, 163, *Wengen*.

WANT, want, I d. 36, 39, 42, 97, 100, enz. *Want* voor *om dat*. Zie *Bilderdijk*, *T. en D. Verſch.* III, 65, 66.

WAPELDIEPINGA, waterdooping, het dompelen onder water, Voorr. XIII. Vergel. hier *A. de Rooy Mengelſt.* bl. 20, *Idſinga*, *Staatsr.* I, 250, en vooral *Gabbema*, *Verh. van Leeuw.* bl. 20. In de O. F. W. vindt men ook *Vapeldene*, *Wapeldranck*, *Wapelpina*. *Kil. Wapen-drencken*.

WÂPENE, een wapen, II d. 103. *Wâpen*, I d. 72. Meerv. *Wapenen*, I d. 42. II d. 72. — *Wapen-huwe*, wapenhuis, bewaarplaats voor allerlei krijgstuig, II d. 72. — *Wâpenjen*,

wapenen, II d. 68. — *Bijdr. van Waſſenb. Waapens*, banieren, I d. 157. — *Wapene!* wraak! een uitroep bij *M. Stoke* en *Maerl.* dikmaals voorkomende. V. h. in de O. F. W. *Wopen ropen*, wapen roepen. In de *L-R. van W.* & *W.* bl. 190, *Wapen-geruchte.* Zie ald. *Van Swinderen*, bl. 191, 192. Vergel. verder *Idſinga*, *Staatsr.* I. 229. *Wiarda* op *'t Aſegab.* bl. 227, *Ypeij. Geſch. der N. T.* bl. 537. — *Junius*, in *Weapon*, *Weep.*

WAR, geregt, regt, regterlijke uitſpraak, vonnis, vierſchaar, I d. 100, 141. Zamengeſt. *Rjuecht-war*, I d. 191, 202. — *War-ſtalle*, de vierſchaar, geregtsplaats, alwaar de beſchuldigden te regt werden geſteld, I d. 126. Zoo heet een der O. Grietenijen van Friesland, *Donia-warſtal. Junius*, *Warr.* — Komt van *Warren*, een woord van onderſcheidene beteekenisſen. Zie *Wer.* Geheel iets anders is *Warf*, *Werf*, geregt, in de O. F. W. en *'t Aſegab.* voorkomende. Zie *Hoeufft*, in V.

WARREN, weren, weeren; zijn best doen, verweeren, afweeren, I d. 1, 211. Zie *Werren*, wearen. — De *War vorlern jaan*, de moeite opgeven, verloren geven, *A. Ysbr. Libb.* bl. 51. *War dwaan*, Ib. 95.

WAREN, koopwaren, I d. 68. In *'t Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 41. *Klean-warren*, kleeder-waren, kleederen.

WASCKJEN, waſchen, I d. 161. Verl. Tijd *Wascke*, en *Wosck*: Deelw. *Woscken. Bredero* bl. 332, *Wos*, wiesch. — De *wask*, de wasch. — *Wasker*, de waschvrouw, De *Burk.* bl. 29. *Jun. Wash.* Zie *Weaze.*

WAUWELJEN, beteekent in Noordholl., Friesl., Zeeland, Gelderland, misſchien ook elders, *babbelen*, *ſnateren*, *zijn' wafel roeren; vrij luidruchtig praten.* En hiertoe breng ik het Engelſche *Wawl*, door *Junius* vertaald acriter atque incondite vociferari. Bij onzen Dichter ſchijnt het te beteekenen *ſtorten*, *vallen*; *uitſtorten*, *uitſpuwen*, *braken*, I d. 180, Dear *wauweljiſe'* ijn 't wreck-ſwirds toscken, dat herre, az wetter, 't bloed ontſpielt. De grondtekst heeft hier Men ſalſe *ſtorten* door 't gewelt des ſweerds. II d. bl. 113, *Bloed-wauweljende tuwt* ſenne Oarloge; de bloedbrakende muil des Oorlogs. De lezer oordeele of hier ook toe behoort *Baardt D.* bl. 326, Men bijt en *quaeuwelt* nacht en

ſchaal der gedachten, I d. 93, *In oer-weeg opp' ſinne weag.* — *Weag-ſchealle*, waagſchaal, I d. 214. — *Hooft, N. H.* bl. 129, Terwijl de Stadt in de *waagh* dezer twijfelmoedigheit hing. *Idem.* bl. 593, Maer de Hartogh hield de zaak in de *waage.* Voor *onzekerheid.* — *Waghe-ſcale*, *Maerl.* II, 406, 22, voor *middelmaat*: wie ſo hem hout recht en wale in die *middelt waghe-ſcale.* — *Waſſenb. Bijdr.* I, 156, in de *waag-ſchaal* ſtelle. — *Weagen*, wegen. Zie *Oer-weagen.* — *Wegen*, act. voor *wegen*, ſchatten; — *Swier wegen* (de ſunden) de zonden zwaar wegen, d. i. zwaar achten, ſchatten, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 167. — In ſwaerre *waghe* liggen, *Maerl.* II, 299, 22, voor *gevaar*, *nood.*

't WEAGE, een golf, baar; water. I d. 153, 186. Tweede N-V. *Weags*, I, 224. Meerv. *Weagen*, *Wægen*, I d. 78. II d. 103. — *Uaegen*, voor *Waeygen*, II d. 43. — *Maerl.* I, 94, 45 en 49, Oroſius ſcrivet overwaer, dat diere ſelver Steden daer, al noch die *Waghe ſlaghe* ſtaan, en al doetſe die wint vergaen, metten zande, datter in drivet, nochtan, alſet ſtille blivet, waſſen weder die *waghe ſlaghen. Clignett, Bijdr.* bl. 155, Noot. *Ypeij, Geſch. der N. T.* bl. 239. *Junius* in *Wagg*, *Ware. Hooft, Ged.* bl. 412, Ach wat verandering, als hij, gewent op woelen der golven hol van gang, te ſchoppen, komt te vollen, voor *waegh* van 't werklijk zout, deez' wieg der zoete rust. *Teuton. Waigen*, in *B. Bulle.* O. F. W. *Wei - weyen*, *Lidwei*, voor *water*, *Lid-water.* Zie de Noot op bl. 370. *Wege* voor *water*, O. F. W. bl. 249. Hier van nog ons *Wei*, *hui*, in *Friesland Waei.*

WEAGEN, wegen, I d. 19, 63, 75, 147, 161. *Fen ſijnent wæge*, II d. 44, 57. *Fen wegen*, uit hoofde van, — II d. 81. Zie *Weij.*

WEAGE, een waag, wand, muur, I d. 53, *Schoarje oon Tjercke-weage*, zich ſchoren, leunen, aan den kerkmuur. Zie *Tjercke weag'.* — *Weech. M. Stoke* VIII, 1508, En hiewen den anderen *weech*, ontwe. Verg. *Clignett. Bijdr.* bl. 33, *N. Wiarda*, Altf. W. in *Wach*, & op 't *Aſegab.* bl. 200. 240. — *Waegh*, muur, O. F. W. bl. 88.

WEAGJEN, wagen, ondernemen, beproeven, I d. 38, 84.

WEAGJEN, loopen, leiden, I d. 221, wey dy ney my *weag't*

loopt, leidt. Zie *Weagen*, *wey*.

WEAN, waan, verbeelding, I d. 15. 50, 128, 214. Genit. *Weans*, I d. 225. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 164. *Waan*. Vergel. *Junius* in *Ween*, *wende*, *wene*. — Zamengeſt. *Wean-beſitt'ne*, door waan bezeten, I d. 210. — *Wean-wit*, waanwijsheid, I d. 13, 61, 231. — *Waan-wetend*, *Bredero*, bl. 129. — *Waen-wetig*, *Baardt*, *D.* bl. 297. *Wanwetenheĳt*, Idem, bl. 515. *Waen-geloovig*, Idem, bl. 116. *Weenen*, wanen, in den waan zijn, O. F. W. bl. 13. Zie Noot.

WEAREN, weeren, beletten; afweeren, I d. 84, 106. Zie *Warren*, *Werren*.

WEAZE, ſlijk, dras, moeras, modder, I d. 100, II d. 92. — *Wæze*, I d. 64, 115. — *A. S. Wæs*, humor. En deze beteekenis van *vecht*, *natte*, *water*, is vermoedelijk de oudſte en eerſte; b. v. nog ons *Waas*, zekere vochtigheid, die zich op vruchten enz. vertoont. Zie *Weiland*. V. h. *Waſem*, Zie *Weiland*, ald. — V. h. *Waſchen*. *Water*, *Waſſer*, enz. Verg. *Junius* in *Ooze*; *Washes*; *Wos*, *Wooſe*. *Waſſenb. Idiot.* in *Weaze*. *Hoeufft*, *Oudfr. Spr.* bl. 53. *Clignett*, bl. 216, N. *Wiarda*. *Aſegab.* bl. 302. *Teuton. Bend*, *Weſe*, *Weyde*, *Wijſche*, pascua ſenifera, ulea; — *Weeſe*, *Wijſche*; *Kil. Wieſe*, pratum, behoort misſchien hiertoe. — V. h. het W-W. *Weesjen*, door ſlijk loppen, door moeras gaan, I d. 227. Dit w. ſchijnt met *Waddjen* verbonden. Vergel. *Weiland* in *Waden*. — Zie *Wiet*, *Wetter*, *Weter*, *Wassckjen*.

WECKJEN, waken, wakker zijn; wakker worden, ontwaken, I d. 11, 59. *Wiec*, waakte, *Maerl.* I, 244, 40. Doch misſchien brengt men *Wecket*, dat men op beide plaatſen aantreft, beter tot *Weytſen*, waar van de vervoeging deze is: *ick weyts*, *y weytſe*, of, *du weckeſte*, *hy wecket*; *wĳ*, *jiemme*, *ſæ weytſe*. Verl. Tijd ick *wecke*. Deelw. *Wecke*. Zie ald. — *Weckjen* is vaak Bedrijv. *opwekken*, expergefacere.

WEDUWE, eene weduwe, I d. 111, 112. II d. 114. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 156, *Weduwen*. In de *T. B. Zoon*, bl. 20, leest men *Widdouw*, het welk met de tegenwoordige uitſpraak volkomen ſtrookt. O. F. W. *Wedue*, Meerv. *Weduen*; En *Wida*, *Widem*.

WEER, weder, wederom, weer, I d. 2, 11, 15, 23 enz. *Wer*, idem, I d. 231. — Zie *Jins en weer*. In de *Bijdr. van Was-*

ſenb. ook overal *Weer - Weer* voor *tegen*, vindt men vaak. Zie *Clignett*, bl. 68. N. - *Weder en vort*, overal *M. Stoke*, IX, 408, en ald. *Huydecooper.* — Zamengeſt. *Weer-bern*, wedergeboren, I d. 85, 116, II d. 84. — *Weer-fearjen*, wedervaren, overkomen, bejegenen, I d. 146. Deelw. *Weer-fearne*, II d. 76. *Weer-geade - Weer-geadelijck.* Zie *Geade*, *On-weer-geadelijck.* *Bijdr. van Waſenb.* I, 152, *Weergaloos.* - *Weer-helljen*, wederhalen; herhalen; te rug brengen; en zijne woorden weder hervatten, I d. 41, 109. Verl. Tijd en Deelw. *Weer-helle.* - *Weer-hóne*, weerhaan, windwijzer; Fig. een ligtveranderlijk en wispelturig mensch, I d. 43. *De Brunes*, Embl. bl. 306, *weerhahig, los van zinnen.* - *Weer-jaen*, wedergeven, I d. 25, 32. - *Weer-keeren*, wederkeeren, I d. 115, 122, 123, 165, 184. II d. 112. - *Weer-ljeaſde*, wederliefde, I d. 24. II d. 64. - *Weer-lizzen*, wederleggen, I d. 195. - *Weer-moede*, tegenzin; tegenſpoed, ramp, kwelling, verdriet, I d. 63, 123. *W. Gr. Brill.* bl. 37, *zonder-weermoed*, zonder tegenzin. - *Weernimmen*, wedernemen; hervatten, het woord weder opnemen, I d. 40, 41, 43. - *Weer-om*, wederom, II d. 46, 55, 57. - *Weer-oon*, wederaan: welaan! age, agedum. I d. 107. - wederom, op nieuw, I d. 41, II d. 86. - *Weer-sjean*, wederzien, I d. 43. - *Weer-ſtean*, wederſtaan, II d. 67. Verl. Tijd. *weer-ſtoe.* - *Weer-ſloyte*, terugkaatſing, weergalm, echo, I d. 42. *Weiland*, *Synon.* bl. 141, I D. - *Weerom-ſloyte*, wederomſtuiting, te rug ſtuiting; wegneming, I d. 149. - *Weerom-trog-tochte*, de terugreis, de terugkomst door onze Stad, II d. 51. - *Weerom-helljen*, weder-om-halen, te rug brengen, revocare, II d. 106. - *Wierom*, wederom, te rug, I d. 2. II d. 55.

WEEFJEN, weven, II d. 85. *M. Stoke*, III, 1487, overdr. De ſticken worden doe *beweven*, d. i. beſtoken, belegd, gemaakt, beſteld. En zoo ook V, 449, Alwast *beweven*, bi hem ſelven dat hi liet tleven. Zie verder op 't woord *breydjen.*

WEERD, de weard, II d. 115. V. h. in Noordholl. *Warſchip.* B. v. *Hij is te warſchip*, d. i. hij logeert, wordt gastvrij onthaald, hier of daar. — *Werſcap*, voor *maaltijd*, *gastmaal*, *Maerl.* I, 332, 18, En maecten *werſcap* en feeste.

Idem. II, 398, 19. In *werſcepen* wacht in alrewijs. V. d. *Werſchappen*, maaltijd houden, Idem, II, 419, 41, Daer men *verſcaept*, en hout feest. En op meer andere plaatſen. Verg. *Ypeij*, *Taalk. Aanmerk.* bl. 140, volgg.

WEET, weit, tarwe, triticum, II d. 91. *Baardt*, *D.* bl. 543, *Weyt. Idbb. fen A. Ysbr*, bl. 47, Twa grouw-bolen, ien fiſn *witten*, ien boere- mei, ien kruiske-bole. Nog wordt het *witten*, *wijte-brea*, *wijte-bole*, genoemd; en elk ziet hieruit, dat het van *wijt*, wit, aldus, herkomt. Zie *Weiland*, in *Weit. Waſſenb.* in *Idiot.*

WEEZE, een wees, weeskind, I d. 98, 99, 111, 112. Zie *Weiland.*

WEGERJEN. weigeren, afſlaan, I d. 122. II d. 56, 102. *T. B. Zoon*, bl. 18, *Weegerje*, *Bijdr van Waſſenb.* I, 158, Deelw. *Weegren.* Thans nog Verl. Tijd en Deelw. *Wegere*, of *Weegere. Weiland* leidt het af van *Wegen*, abnuere; *Junius* van 't A. S. *Werigan*, arcere, prohibere, vetare, per metatheſin literarum. Cf. eam in *Wear or ſluce.* In de O. F. W. en bij *Gabbema* leest men vaak, *Weygeren*, *weigera*, enz.

WELCK, het welk, II d. 65. Verg. *Junius* in *Which. Bilderdijk*, *T. en D. Verſch.* III, 104. *Weiland* leidt het, met veel grond, van *Wa*, wie, en *lich*, *lijk*, fr. *Iſidorus*, & *Kero*, *Welich*, *hwelich.* Aanverwant zijn, *qui*, *qualis.* Zie *Hocker*, voor *Hueck-for.*

WEL, eene wel, bron. Meerv. *Wellen*, I d. 129. *H. D. Quelle.* In de *Couranten* en elders leest men meermalen *Quel-water*, of, zoo als men thans ſchrijft, *Kwel-water.* Zie *Wiel.*

WENJEN, wonen, zijn beſtendig verblijf hebben, zich ophouden, I d. 65, 73, 103, 107, 122, 150, 142, 166, 175; 212, enz. Verl. Tijd en Deelw. *Wenne*, I d. 64, II d. 111. *W. Gribb. Brill.* bl. 71, 81. - *Wenje*, eene woning, I d. 112, 156, 159. Meerv. *Wenjen*, I d. 120. - *Wengje*, idem, I d. 166, 196. II d. 85. - *Wen-pleatſe*, woonplaats, I d. 155, 227. II d. 111. *Waſſenb. Bijdr.* I, 153, *Wenpleetſen.* - *Wenning-tint*, woontent, woning, I d. 146. — Bij *Martena*, *Gabbema*, *Charterb. van Schwartſ.* en elders, *Wenjen*, *Wengjen*; *Wenninge.* — *Woonst*, woning, *Bredero*, bl. 657, fin. *Kamph. Ps.* bl. 5. - Dit is ſchier hetzelfde met het volgende woord.

WENNEN, gewennen, (eig. *doen wennen*) II d. 110. — *Wend*, (eig. Deelw.) gewend, gewoon, II d. 97. *Bijdr. von Waſſenb.* I, 163, *Gewend*. *Went* is Friesch, voor *gewoonte*, *gebruik*, doch komt onder anderen ook voor bij *Hooft*, *Ged.* bl. 119. *Junius* leidt het af van 't A. S. *Wunian*, manere, perſeverare. Zie hem in *Wonted*, en *Wonne*, in add. *Wenheed* en *Wennicheed* voor *gewoonte*, leest men in de O. F. W.

WENNEER, wanneer, I d. 92, 95, 102, 104, 152, 168. II d. 114. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 140, *Wanneer*; *Wanner*, I, 164, 167. Eng. *When*. *Kamph. Ps.* bl. 152, *Wan*. *Wen* leest men thans meermalen.

WER, regt, geregt, uitſpraak, vonnis, vierſchaar, I d. 58, 64, 90. Van *Werren*. *Kiliaan*, *Weeren*, *Weijren*, *Weren*, defendere, reprimere, arcere, prohibere, avertere, propulſare, q. d. *Wederen*. — Volgens zijn gevoelen komt het dus van *weder*, contra, adverſum. — Onze Ouden gebruikten *Were* ook in onderſcheidene beteekenisſen. *M. Stoke* I, 904, En bleef verſlegen in de *Were*, d. i. in de *ſlag*, *veldſlag* (*verweering*) Zoo ook II, 810. *Verdediging*, V, 813. *Aanval*, *geweld*, *magt*, I, 1200. *Eene ſterkte*, munimentum, V, 760, 766. - *Wer* en *Were*, voor *magt*, O. F. W. bl. 18, 19.

WER? waar? waarheen? ubi, quo? I d. 11, 42, 53, 61, 95. II d. 44. Zie *Wier*. *War* leest men in de *Burk.* bl. 18. *T. B. Z.* bl. 22, *Wier* en *War*.

WERREN, weren, verweren; zich tegen iemand aankanten, verdedigen. I d. 30 *Werren*, twisten, oneenigheid hebben, *Maerl.* III, 179, 16. *Kil. Werren*, contendere, disſidere. *Werringhe*, twist, verwarring. *Maerl.* II, 330, 2. — *Weren* voor *afweren*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 166. — *Joweerd her as in man*, d. i. verdedigde zich *Gærſpr. ſen W.* en *Tj.* bl. 8. — *Werr'-dwaen*, weer-doen, tegen werken, verweren, tegenkanten, I d. 32. — *Wer-leas*, weerloos, I d. 134.

WERPEN. Zie Onder-worpne. O. F. W. *Werpa*, *Worp*, *Worpen*.

WERJEN, WEARJEN, bewaren, I d. 111, 201. A. S. *Varian*, *verian*, custodire, obſervare, tueri, defendere. *M. G. Wardjan*. — *Waren*, voor *bewaren*, *Bredero*, 333. en anderen. De eerſte beteekenis van dit woord ſchijnt te zijn ge-

weest *Zien*, gelijk die van 't Lat. *tueri* ook is. Zie *Weêrland*, in *gewaar*. V. d. *ware nemen*, acht op ſlaan, bewaren, *Maerl.* II, 434, 43. *Waert hebben*, Idem, 455, 51. *Onwaert hebben*, verwaarloozen, negligere, Idem, 434, 42. — *Werre wirden*. gewaar worden, gebruikt onze D. II d. 68. — *De trienen warje*, de tranen inhouden, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 60.

WERZ, wars, afkeerig, I d. 19, 88, *Team-werz*. Zie ald. — *Werz* bijw. *Werz æf-weijne*, afkeerig d. i. dwars afwenden, I d. 133. *Werz afwijzje*, met een afkeerig hart verwerpen, I d. 220. — Ik ben dit leven *wars*, *Bredero*, bl. 49. — *Maerlant* gebruikt *wers* voor *anders*, *minder*, b. v. II, 404, 49, Hout evenwel en niet *wers*, dattu ſeges en dattu ſwers. II, 428, 3, *Wers-dan*, ſlechter, minder-dan. II, 437, 68, Noch *te wers*, noch te bet, d. i. noch te *ſlecht*, noch te goed. II, 466, 29, *aerger en wers*. *Kil. Wers*, *Wirs*, vet. malus, nequam, et male. — V. h. *Werzen*, warſen, afweeren, afſtooten, van zich verwijderen, I d. 53. — Verſmaden, verachten, I d. 46. *Werzjende*, ongaarne, tegen wil en dank, II d. 85. — *Weerſigh* ende verdrietigh zijn, *Baardt*, *D.* bl. 380. — *Werz-moedig*, wars-moedig, afkeerig, in, met, of tegen het hart ſtrijdig, II d. 65. — *Werz-ſinnigh*, tegen zin, ongaarne, gedwongen, II d. 87, — *Werz-wijckjen*, met tegenzin, afwijken, met afkeerigheid afzien van - I d. 223. — *Kiliaan* leidt dit w. af van *Weder*. Dicitur *Wers* per ſijncopen, q. d. *Weders*. — Het Z-N-W. *Werze*, afkeer, walg, - *De werze habbe ſen* - Een afkeer hebben van - I d. 135. - *Walg-folle werze*, eene walgvolle afkeer, I d. 219. — *Werze* in leed-wezen, afkeer en berouw, II d. 89. - Ook vindt men het W-W. onperſoonlijk *Werſet dij*. walgt u? — I d. 59. - *Starter* gebruikt *Warſen* bedrijvend, b. v. wat ghij *warst*, wat ghij laeckt, bl. 97, b. - *Werzen* of *werzjen*, is dus een *verbum praegnans*, en beteekent 1°. iemand iets tegen maken, afkeerig maken van - 2°. zelf afkeerig zijn, gekant zijn tegen - 3°. *verachten*, *verſmaden*. 4°. van zich afſtooten, verwijderen, uit tegenzin. - Hier toe ſchijnt mij ook te behooren, *Wernen*, *Warnen*, weeren, weigeren. O. F. W. bl. 271, *Warnet*, weigert. Bl. 316, *Wernet*, weert. *Mieris*, *Charterb.* D. I, bl. 272, Art. XIII, *Warnen*. Bl. 512, Art. 48, *Waernet*, dat kort te voren was *wederſeit*. -

Waernen, praemonere. *Kiliaan. Junius*, in *Warn.*

WERTSE, waarts. In zamenſtelling; b. v. *Löft-wertſe*, luchtwaarts. Zie ald. Verg. *Weiland* in *Waarts.*

WEST, west, I d. 61, 69, 118, 138, 215, 227. *Weste*, I d. 91. *West-wrâd*, de wester wereld, west-indien, II d. 90.

WEST, geweest, Verl. Deelw. I d. 39, 122, 135, enz. *Wezzen*, II d. 109, Zie *Wezzen. Bijdr. van Waſſenb.* I, 153, 158, ook *West.* Ibid. bl. 146, *Waeſen. W. Gribb. Brill.* bl. 56, *West*; bl 4, 19, 59, *Weſen*; *Weyſen*, bl. 59. — *Gheweſen*, *M. Stoke*, I, 1034.

WET, eene wet, I d. 39, 40, 96, 186, 190, 194. Meerv. *Wetten*, I d. 40, 116, 118, enz. Genit. Sing. *Wets*, I d. 117. — *Wettelijck*, wettelijk, wettig, II d. 57. — *Wet-leas*, wetteloos, I d. 40. *T. Kate* II, 27, leidt het bij inkorting en overdragt af van *Wete*, ſcientia, notificatio.

WETTER, water, I d. 3, 52, 58, 61, enz. *Waſſenb. Bijdr.* I, 153. Genit. *Wetters*, I d. 115, 118. Meerv. *Wetteren*, wateren, I d. 42, 124, 206. — *Wettren*, II d. 92, 101. — *Wett're*, waterig, nat, I d. 193. — Zamengeſt. *Wetter-ægjen*, waterige oogen hebben, II d. 47. — *Wetter-borlle*, een waterbel, I d. 108. — Genit. *Wetter-borlls*, I d. 24. — *Wetter-bruwze*, watervloed, II d. 43. — *Wetter-ſol*, vol water, I d. 121. — *Wetter-gjealp*, een waterſtroom, I d. 131. — *Wetter-loſt-ljeap*, het luchtwaarts opſtuiven der wateren, I d. 156. — *Wetter-ſjocht*, water-zucht, hijdrops, II d. 91. door *Baardt D.* 227 genoemd *witte water.* — *Wetterterſck*, water-dorsch; vruchtelooze mocite, vergeefsch werk, I d. 182. — *Wetter-wæge*, watergolf, II d. 107. *Waterwagge*, Tijdw. in L. U. bl. 143. Meerv. *Wetter-weagen*, I d. 69, 77, 123. II d. 65, 75, 116. *Water-wagen*, *L. R. van Wedde*, bl. 64. — *Wetter-winst*, gewin, van koopvaardij, ter zee, I d. 46. — In de O. F. W. ook *Wetter*, *Wettere*, *Weeter. Martena*, *Watter. Gabbema*, *Wettringha*, watering, uitwatering, *waterloſing.* Aanverwant is *wiet*, nat. Zie verder *Weiland.* En op 't woord *Wæze*, *Weaze. Junius*, *Water.*

WEY, een weg, I d. 3, 5, 7, 10, 71, enz. Meerv. *Weagen.* Zie ald. *Wey*, weg, heen, voort, I d. 8, 18, 24, 67, enz. *to wey bringe*, te weeg brengen, aanbrengen, I d. 191. —

Wey-jeyen, Verl. Tijd *Wey-jegge*, wegjaagde, wegjoeg, I d. 198. — *Wey-lieren*, wegvoeren vervoeren, II d. 65, 74. — Verl Tijd *Weiviede*, *Bijdr. van Waasenb.* I, 163. — *Wey-hubben*, iets weg hebben, verlaan, II d. 74. — *Wey-nimmen*, wegnemen, II d 91, 108. — *Wey-schoerren*, wegscheuren, I d. 159, 221. — *Wey-spieten*, wegspoelen, I d. 125. — *Wey-sjoeren*, wegzenden, I d. 18, 181. — *Wey-wijen*, wegwerpen, verwerpen, I d. 92 Zie *Æstere reg weyen*, I d. 220. — *Wey-dwaen*, voor verkoopen, *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 30 — *Woch*, *Mnerl.* I. 15, 17. I, 16, 39. — *En wech*, Inw. *Idem*. I, 299, 34, En vloen en *wech* eene stont I. 422, 50, Persses die co vloe *en weghe*. — *Wei vleen*, *Bijdr. van Waasenb.* I, 164. Verg. *Junius* in *Waie*, *Way*. *Waasenb. Bijdr.* II, 35. O. F. W. ook *Wei*, *Wey*.

WEYDE, eene weide, I d. 21, 75, 76, 108, 165, 167, 169, 173, 195 Vergel. *van Swinderen*, op *'t Landr. van W.* bl. 46. En *Weiland*. — *Weydjen*, weiden, I d. 79, 90, 91, 124, 150, 171, 175, 190, 207, 212, 220. Verl. Tijd, *Weydde*, I d. 96. — *Weyd'-forlanderjen*, de runderen uit de eene in eene andere weide drijven, I d. 96. Zie *For-weydjen*. — *Weyd-forstân*, verstand van vee-weiden, I d. 46. — *Weiden* voor *verteeren*, van 't vuur, *Hooft*, *Ged.* bl. 133. — Voor *over heen gaan*, *zich ergens over verspreiden*, Idem, bl. 224, Terwijl mijn *lippen* op haer lieve *lippen weydden*. — *Breed weyden*, voor *weidsch*, *trots*, *prachtig*, *zich gedragen*, *Kamph. Ps.* bl. 30. Verg. *Brie gean*. — *Henen weiden*, *M. Stoke* X, 442, voor *weggaan*, *vertrekken*, *zich verwijderen*.

WEYN, een wagen, I d. 4, 50, 70, 206. O. F. W. *Waynen*, wagens, bl. 8 *Vaine*, kar, 305. *Weinden*, bl. 338. *Junius* in *Waggon*. *Wain*. Verg. *Waasenb. Bijdr.* II, 15. *Hoeufft*, *Oudfr. Spr.* bl. 22, en 127.

WEYNEN, weenen, I d. 15. Verl. Tijd *Wyenne*, voor *Weynde*, I d. 40. *Weynjen*, II d. 112. — *Ween*, voor *geween*, *M. Stoke*, II, 50, om hem *dreef* Hollant *grooten ween*. *Jun. Whina*. O. F. W. *Weina*.

WEYTSEN, waken, wakker zijn, I d. 4, 8, 176. *Waaksaam*, *opletend zijn*, overdr. I d. 107, 109, 209, II d. 103, 106. *Waken*, *zorgen*, *zorg-dragen*, I d. 84. — *Weyts'*, eene wake, I d. 119. *Jun. Wake*. Zie *Eag-weijtse*. — *Wecket*.

— *Weytſer*, een waker, I d. 114, 115, 182.

WEYNEN, wenden, afwenden, I d. 115. — Wenden, draaijen, keeren, I d. 33, 41, 118, 119. — Zich verwijderen, I d. 128. — *Wenda*, *Afgab*, bl. 226. — *Kiliaan*, *Wenden*, i. *winden*, vertere. — Hier toe ſchijnt te behooren 't W-W. *Wijnen*. Zie hier van bij *Omwijnen*, vooral bij *For-dwijnen*.

WEZZEN, wezen, gedaante, gelaat, I d. 17, 62, 66, II d. 51. — Het aanwezen, beſtaan, zijn, b. v. *ijn wezzen blieuwe* in wezen blijven, II d. 54. *'t oongong uwzes wezzens*, de aanvang van ons beſtaan, II d. 109. — *Wezzenjen*, wezens (ſchepſels) voortbrengen, als ware het *bewezenen*) I d. 48. Het woord *wezzen* is eig. niets anders dan de onbepaalde wijze van 't volgende W-W.

WEZZEN, wezen, zijn, I d. 2, 3, 9, 18, 23, enz. *Wezzene*, II d. 68. *Bijdr. van Waſenb.* overal *weſen*. Doch *wœſen*, I d. 140, 144, en *wæs*, geb. wijze, 144, 146. O. F. W. *Weſa*, *veſa*, *Weſen*; *Weſene*, *Gabb.* Deelw. *Weſſen*, *Weijſen*, Zie *West*. — In de vervoeging is dit woord met *zijn*, (*ſijn*) zamengeſmolten. *Weiland*, Woordenb. en Sijnon. I d. 70. — Gebied. wijze: *Wez*, wees, I d. 44, 202, 205, 209, enz. *Wezze*, idem, I d. 24, 37, 49, 109, 115, 131, 142, enz. Vergel. het geen gezegd zal worden bij *Wier*. — *Wezlijcke*, eig. *wezenlijk*, maar bij onzen Dichter en tijdgenooten ook *zedig*, *beſcheiden*, I d. 229. *Bredero*, bl. 175, *wezelijck* en beleeft. Idem, 722, *weeſelijck gelaet*, vultus modestus. *Heemskerk*, *B. A.* bl. 23, *zijn gelaat weſelijck*. *Weeslijckheijt*, zedigheid, *Bredero*, 483. *Ten Kate*, I, 213, *wezenlijck*, modestus. *Kil. Weſenlick*, modestus, compoſitus, decens. — Van 't oude *Wezen* - *Weet*, *wier*. Zie ald.

WICHT, een wicht, kind, I d. 51.

WICHT, gewigt, pondus, b. v. *miette in wicht*, maat en wigt, I d. 66. — gewigt, zwaarte, I d. 150, 186. — *Wichte*, gewigtige, I d. 228. *Kamph. Ps.* bl. 285, *Wichtige*. — *Wichtwird*, gewigtig woord, woord van gewigt, I d. 222. *Junius Weight*.

WIDZE, wieg, Zie *Vidze*. *Wale-bed*.

WJEALDE, weelde, I d. 90, 131. *Jun. Wealth*. - *Wjealdig*, weelderig, dartel, brooddronken, I d. 125, 214, 228. - *Weeldig bloet*, *Cats*, I, 185, b. *Weeldig wangelaet*,

V. der Veen, bl. 99. Ja zelfs *Maerl.* II, 388, 8, *Weeldich* en zonder gelijcke. - *Broer Corn. Serm.* II, 275, *Weeldig*, - *brat-loddig. Bredero*, bl. 372, jong en *weeldigh*. - *Weldicheyt*, wellust, weelderigheid, *Maerl.* II, 563, 24. *Weeldichede*, Idem. II, 451, 64. - *Weelig. Bredero*, bl. 418, Jonge en *weelige* Koninginne. *Baardt*, bl 179, Lecker, ruijm en *welich*. Zie *Wijllig*. *Weiland* leidt *weekle* af van *wela*, voorſpoed, rijkdom. - Zoo is *Wield* in de O. F. W. en bij *Gabbema*, en elders, *geweld*, *magt*; *Wieldich*, magtig, geweldig; *Wieldelika Sekka*, geweldadige zaken; *Wieldener*, een geweldenaar, enz. Ja zelfs *weldighen*, noodzaken. - *Wiarda*, op 't *Aſegab.* bl. 295, *Walda*, *wilda*, magt hebben, van *wæld*, *weld*, geweld, magt. Verg. 't Altfr. W. bl. 405. O. F. W. *Wald*, *welde*, magt, gezag, beheer, geweld. *Walden*, magt hebben. Zie *Wdd. Jun. Welde.*

WIEL, een wel, draaikolk, I d. 143. *M. Stoke*, II, 644, Haer herte was een grondelos *wael Jun. Wheel. Waſſenb. Idiot. Wielen*, en *Bijdr.* II, 156, volgg. - *Baardt*, *D.* bl. 590, ſwemmen in den helſchen *wiel*. Zie *Wälljen*, *wel*. Het is hetzelfde woord met *wiel*, een rad, dat van *wielen*, draayen komt. Een *ſpinnewiel*, heet daarom de *wiele*, *W. Gribb. Brill.* bl. 6. of 't *wiel*, De *Burk.* bl. 24.

WIER, een heuvel, I d. 75. Hier de zeedijk. *Wiere.* I d. 93, II d. 95. Komt vermoedelijk van *Wieren; Kil. Wieren*, vet. videre, lustrare, circumſpicere. Zoo komt van 't oude Lat. *Specere*, *Specula*, dat met ons *wier* veel overeenkomst heeft. Eene andere afleiding geeft *Waſſenb. Bijdr.* II, 148. Verg. bl. 151, aan *Wert*, *Wirt*, *Wier*.

WIER, WIERE, waar, ware, verus, I d. 7, 9, 25, 28, 71, enz. *Wierheijt*, *Wierheijte*, waarheid, I d. 40, 91, 103, 155, 147, 148, enz. Tweede N-V. *Wierheyts*, I d. 145. II d. 100. - *Wierheſtig*, waarachtig, II d. 96 - *Wier-lijckjen*, gelijken naar de waarheid, bewaarheid worden, I d. 91. - *Wier-muwlle*, waarmond, een mond die waarheid ſpreekt (v. d. Profeten.) I d. 191. In *de Bijdr. van Waſſenb. Wier*, I d. 156, 168. *Wierheit*, I d. 155, 168. Maar, *waaragtijger wierheijt*, I d. 168. *Waarlijk*, I d. 155, 168. *Waerlijk*, I d. 155, 159, 161, Dit hoort men thans meermalen zoo uitſpreken.

WIER, waar, ubi, quo, I d. 1, 2, 23, 24, enz. Zie *Wer*.

Jun. Where. Bijdr. van Wasſenb. I, 144, 146, *Woar.* Ib. 160, *Worin*: 152, 159, *Wor trog*: 154, *Worop*: *Werom*, 152: *Worom*, (ſic) 166. - Zamengeſt. *Wier bij*, waar bij. I d. 175. *Wier ſen*, waarvan, II d. 60. *Wier mey*, waar mede, I d. 3. *Wier oer*, waar over, I d. 152. *Wierom*, waarom, I d. 5, 8, 9, 15, enz. *ieromme*, II d. 76. *Weir to*, waartoe, I d. 54. *Wier ijn*, waarin, I d. 207.

WIER, was, I d. 1, 2, 3, 4, 5, enz. Verl. Tijd van *Wezen*, zijn. *Wiert*, was het, I d. 230. - *Bijdr. van Wasſenb. Wier*, I, 164, 167. *Wied*, I, 151. - *Wierſte*, gij waart, I d. 5, 11. - *Wieren*, waren, I d. 35. *Wierne*, I d. 11, 41, 44, 109, 122, enz. In de *Bijdr. van Wasſenb.* ook *Wieren*, I, 159. *Wieden*, 153, 167. *Wien*, 152. *Wiedwen*, waren wij, 168. - O. F. W. doorgaans *Weer*, was; *weren*, waren. *Gabbema* ook *Waer* en *war*. Zie *Wezzen*.

WIERCK, wijrook, wierook, I d. 73. Zie *Weiland*.

WIERME, een worm, II d. 88. Meerv. *Wiermen*, wormen, I d. 100. II d. 94. — Doch *Wierme*, voor *duivel*, een vloekwoord, I d. 52. Meerv. *Wiermen*, duivels, insgelijks een vloekw. I d. 31. De Tweede N-V. *Wierms*, duivels, I d. 105. *Jun. worm. Wasſenb. Bijdr.* II, 33.

WIERRE-WERRIG, onbeſtendig, ligtveranderlijk, II d. 65. Dit woord *Wierre-werjen*, of *wierre-warjen*, is nog in *Hinlopen* bekend, en beteekent: *veranderlijk* zijn. Het beſtaat uit twee woorden, die dezelfde herkomst en beteekenis hebben, namelijk *Wierren* en *warren*, bij verzachting voor *Wierlen*, *Warlen*. Verg. *Weiland*, in *Warren* en *Warlen*, welk laatſte het voortd. is van 't eerſte. - Zie *Twierre*, en wegens de gelijke zamenſtelling, ook *Wielle-wale*, bij 't woord *Walebed*. Dit woord en *wijde-wage*, (zie wijd) en vele anderen zijn echt Friesch, en behooren tot de *Rijmwoorden*.

WIET, WIETE. nat, vochtig, I d. 1, 15, 21, 35, 56, 60, 61, 68, 96, 184, 186, 207, 224. — *Wiette*, natte, natheid, vochtigheid, I d. 48, 58, 64, 78, 109, 215, 224. *W. Gr. Brill.* bl. 67, ook *wiet*, nat. *Bijdr. van Wasſenb.* I, 153, *Wiete pleetſen*. O. F. W. bl. 348, *veet* ende *vaſich*. Zie Noot. *Weed*, bederf, uit vochtigheid, ibid. bl. 96. Zie Noot. *Wiarda, Altſr. W.* bl. 413. *Ypey, Geſch. der N. T.*

bl. 76, Noot. *Jun. Weet, wet.* Zie *Weaze, wetter.* — *Eag-trien.* - *Eag-wiet* — *Trien-wiet.*

WIF, WIFFE, wuft, vlug, vlugtig, ſchielijk, onbeſtendig, ligtveranderlijk, I d. 206, 207. *Wif-holligh*, wufthoofdig, veranderlijk, onſtandvastig, I d. 41. *Wif-holligheijt*, onbeſtendigheid, veranderlijkheid, II d, 65. — *Kamph. Ps.* bl. 218, Los en *wuf* van zinnen. bl. 341, *wuf* van breijn. *Bredero*, bl. 598, gaijle *wuffe* guijt. *Kiliaan*, *wift* en *ticht*, vet. Holl. levis, temerarius. *Jun. Whiff.* Dit woord is *herkomſtig* van en verbonden met *Weven; Wiven, Weiwen, Weifen, Weifelen, Wiffelen, Wuiwen*, enz.

WIGSELJEN, wisſelen. Zie *For-wigſeljen.* — Bij *Maerl.* I, 46, 57 leest men: Ten hoevere van haren lande bringhen ſi in hare hande hare comenſcepe, en *wiſen*, dare en vercopen alſo dat hare. Zoo men deze lezing moet behouden, en niet veranderen in *wiſſen* of *wiſlen*, dan is *wiſen* het grondwoord. Bij denzelven I, 591, 35 leest men *verwiſſelen*, en vs. 37, *wiſſelne.* In de O. F. W. vindt men *wixlen, biwixlen*, wisſelen, verwisſelen, en *wixle*, wisſeling. Misſchien komt het van *Wegen; Wiggen, Wiggelen, Wigſelen.* De GS is zoo veel als X. H. D. *Wechſeln.* Eigenl. is het dus: *uit zijne plaats bewegen, van plaats* enz. doen veranderen.

WIL, de wil, het bevel, I d. 119. *Wil*, wil, ergo, cauſa, I d. 184. *Wille*, idem, I d. 40, 148, 167. — *Wille*, genoegen, vermaak, verlustiging, I d. 4, 62, 65, 70, 77, 89, 94, 95, 105, 106, 147, 162, 178, enz. *Willen*, (meerv.) genoegens, II d. 88, 89. — *Wille, njue, formeijtſe*, II d. 68. *Wille, nocht* in *blijſchip*, II d. 82. — *W. Gribb. Brill.*, bl. 92, 't Is mij heel wol *to wille*, d. i. tot genoegen. *V. d. Veen*, bl. 195, Men heeft ſijn *wille* niet. *Kamph. Ps.* bl. 408, en in *wille* toegebragt. — *Willensmoeds dwaen*, met opzet doen. *Libb. fen A. Ysbr.* bl. 26. — *Willig*, gewillig, I d. 38, 65, 72, 96, 110, enz. *M. Stoke*, VIII, 255, hadde hi dat volc *willigh* vonden. *Maerl.* II, 437, 18, *Willike*, aermoede. — *Wilig* voor *ruim, rijkelijk, Waſenb. Idiot.* Zamengeſt. *Wil-firddigh*, wilvaardig, gedienſtig, I d. 176. — *Willeweijde*, uitgelaten vreugde, effuſa laetitia, I d. 205.

WIJCKEN, WIJCKJEN, wijken, cedere, abſcedere, recedere, I d. 57, 62, 67, 73, 184, 218, 223. *Æf-wijckjen*, afwij-

ken, I d. 200. Verled. Tijd *Wijk'*, week, I d. 91. Deelw. *Wijle. Maerl.* II, 431, *52 gewiken.*

WIJCKE, eene week, hebdomas II d. 86 *M. Stoke*, VIII, 216 en X, 606, *Weke*; doch 't Rijm vordert *Wike.*

WIJD, WIJDE, wijd, I d. 4, 51. 91, 149, 166, 175, 199, 208. - *Wydjen*, verwijden, wijder maken, I d. 266. — Zamengeſt. *Wyd-gappjende*, wijdgapende, I d. 62. II d. 70. — *Wyds-kiels*, wijdkeels, I d 204. Ablat. abſolutus. Verg. *Clignett*, bl. 241, volg. — *Wijd-loſtig*, wijdluſtig, II d. 44, 46. — *Wijde wage ijepen*, *Lubb. fen A Ysbr.* bl. 96.

WIJEN, werpen, II d. 200, 203. 220, 227. II d. 67, 80. — *brengen, voeren*, I d. 23. - Stooten, drijven, I d. 270.

WIJLD, WIJLDE, wild, I d. 1, 12, 31, 49, 51, 53, 57, 62, 72. 76, enz. *Compar. Wijlder*, I d. 74. *It wijld*, het wild (gedierte) I d. 165, 166, 208, 220. - *Wijldernisſe*, I d. 44, 108. Meerv. *Wijdernisſen*, II d. 68. - Een *wildert*, eene wildernis, woestijn, *Maerl.* II, 105, 3.

WIJLGE-BEAMTE, willige, of wilge-boomen, I d. 94. *Hooft*, *Ged.* 358, *Dat willich*, weeligh eerst, wil weijgren lot te ſchieten. *Teuton. Wijde, Wijlligh*e, ſalix. Verg. *Kiliaan*, in *Wilighe, Wilghe Bilderdijk*, Geſl. der Naamw. bl. 258, zegt: *willige boom*, d. i. *vale boom*, om de vaalgroene (bleeke) kleur van zijn loof." *Kil.* en *Weil.* willen dezen boom zoo genoemd hebben, wegens den *willigen* en tierigen groei: welk laatſte veel eenvoudiger en natuurlijker is.

WIJLLE, WIJLST, terwijl I d. 153, II d. 109. 110. *Maerl.* I, Aanteek. 65. Zie *To wijlle.*

WIJLLJEN, verwelken, verkwelen, verſlenſchen, verleppen, I d. 89, 125. — Het is het oude *queelen*, *Kamph. S. R.* bl. 540. *Pa.* bl. 110. Verg. *Jun.* in *quail, welh. Teuton. Qwelen, Suijckten*, languere. *Waſſenb. Idiot.* in *Wijlig. Ypey, Taak. Aanmerk* bl. 82, volg. Zie op *For-wijlljen.*

WIJN, wijn, vinum, I d. 6, 67, 207. *Bij wijn en bier. Baardt*, *D.* bl. 82. *vray te wijn, Cats*, I, bl. 492, b. *Waſſenb. Bijdr.* II, 17, Volg. *Ypey, Geſch. der N. T.* bl. 103. Zamengeſt. *Wijn-berge*, een wijnberg, I d. 165. — *Wijndroen*, druiſtroſſen. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 167. *Wijndroens bemmen*, wijngaards boomen, wijnſtokken, Ibid. — *Wijn-moanne*, wijnmeand, II d. 50, 59, — *Wijn-ſtoacke*, een wijnſtok, I d. 164, 178.

WIJN, wind, ventus, I d. 65, 78, 100, 191, 208, II d. 75. Meerv. *Wijnnen*, I d, 43, 206. II d. 85, 96, 103, 109. Zamengeſt. *Wijn-huwn*, zie *Haſe-wijn-huwn*. - *Wijn-fetjen*, wind vatten, II d. 106. — *Wijn-borlle*, windbuil, II d. 98. — *Windtvang*, *Hooft*, *Ged.* bl. 555. *Baardt*, *D.* bl. 300. — *Wijn-wirdden*, ydele, in den wind gesproken woorden, II d. 112. - *Wijnd*, leest men bij de Tijdgenooten van *G. J.* dikmaals. b. v. *Bredero*, bl. 553, 565, 459. *J. H. Krul*, *Chr. Off.* bl. 133. *Teuton. Wijnt*, ventus. En *wijnden*, weyen, ſtare. Verg. *Ypey*, *Geſch. der N. T.* bl. 106. V. h. *Wijnig*, winderig. b. v. ien *wijnnige* herne of hoek.

WIJNNEN, ONTWIJNEN, ontgaan, ontkomen, zich ſtil en ongemerkt wegmaken. *Starter*, *Jan Soetek.* bl. 10, ſij kond mij niet *ontwijnen*. Zie *Om-wijnnen*. Dit W. is verbonden met *wenden*, *winden*. *Baardt*, *D.* bl. 223, Geen middel ſien om haer daer uijt *te ontwinden*.

WIJNNEN, winden. Zie *Bewijnnen*. *Hooft*, *Ged.* bl. 81, Ghij die met zuijver ſnoer ghewent zijt *op te winnen*, uw ſilvere perruijck.

WIJT, WIJTTE, wit, witte, blank, I d. 11, 17, 53, 67, 95, 101, 207. Comparat. *Wijtter*, I d. 162. — *It wijt*, het doelwit; oogmerk, I d. 17, 46, 96. II d. 79. Zie *Ægwijt*.

WIJTTEN, weten, kennen, verſtaan, I d. 37. Zie *Witten*— *Wijttene*, verſtandig, I d. 123. - *W. Gribb. Brill.* bl. 10, 59, ook *wijtten*. Deelw. *Wijten*, geweten. idem, bl. 40. - *Baardt*, *D.* bl. 129, *Wettige* en *Wetige* Medicijns. - *It wijttene*, het weten, b. v. *it wijttene dwaen*, de weet of kundſchap doen, II d. 82. - *Wijttenſchip*, wetenſchap, I d. 231. - Hiervan ons *dank weten*, dat men het best kan kennen uit het Griekſche χάριν ἰδέναι, bij *Theognis* onder anderen voorkomende. - *Wijten*, *witen*, komt in de O. F. W. voor in de beteekenisſen van *weten*, *bekennen*, *getuigen*, *zweren*, enz.

WIJTGJEN, verwijten, te last leggen, I d. 14. Deelw. *Wijtge*, verweten, I d. 64. - Voorſpellen, wittigen, verwittigen, I d. 51, 59. Zie *Waſſenb. Bijdr.* II, 22, volg. en bl. 158. Bij *Hooft*, *N. H.* bl. 6, en 424, leest men *de wijte geven*, de ſchuld ergens van geven, toekennen. Doch *de wijte ontgaan*, Idem, ib. bl. 32, het verwijt, de beſchuldiging ontgaan. - Dit

W-W. is hetzelfde met het vorige *wijtten*, behalve dat het, van *wijttig* afgeleid zijnde, een verbum praegnans is, en zoo veel zegt als *doen weten*, *kundig maken*, ons *wittigen*, *verwittigen*. Bij *Kamph. Ps.* bl. 253, leest men *Bewetigen*, van *wetig*, hetzelfde met *wittig*. Zie *Weiland* in h. v. *Junius*, *Twit*; *Wite* in addend.

WIJV, een wijf, eene vrouw, I d. 1, 39, 43, 83, 178. II d. 107. *Jun.* in *Wife*.

WIJZE, wijze, manier, I d. 55, 62, 217. II d. 110. *Jun.* en *Kil.*, *Guijse*. — Eene *zangwijs*, I d. 116. Meerv. *Wijzen*, II d. 104.

WIJZ, WIJZE, wijs, verstandig, I d. 49, 83, 102, 123, 216, 218, enz. *Vijs*, *vijfir*, *aldervijst*, II d. 9. - *Wijsdom*, wijsheid, II d. 105. Verg. *Bilderdijk*, *T. en D. Versch.* III, 164. — *Wijsheyte*, idem, I d. 162. - *Wijz-wittene*, verstandig, II d. 104. - *Wijz-gjochtigert*, de wijsgeer, II d. 104. *Wijzjen*, wijs worden. I d. 12. Doorgaans echter vindt men *wijzjen* bedrijv. voor *onderwijzen*, *onderregten*, I d. 131. Deelw. *Wijzge*, onderwezen, I d. 148. - Ook zoo kenden het de Ouden. *Maerl.* II, 431, 57, want alse een eenen anderen leert, hi *wijst* hem selven en eert. Vergel. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 8, Noot. - *Wijz-meytsjen*, wijsmaken, onderrigten, beduiden, II d. 65, 90, 108, in eenen kwaden zin. Maar in eenen goeden zin bij *Maerl.* I, 8, 30. Zie Noot. *Geuse Liedb.* fol. 49, wie zal mij nu ten tijden die paden *maken wijs*. - *Wijs worden*, gewaar worden, vernemen, verstaan, leeren, *Hooft. Ged.* 19 *Libb. fen A. Ysbr.* bl 18 en 27. — Zoo ook *Wifer* voor *Onderwijzer*, *Maerl.* II, 449, 15. - *Wijzjen*, uitwijzen, bij vonnis uitspreken, *T. K. verwijzen*, II d. 114. - *Wijzde*, Verl. Deelw. het uitgewezene, het vonnis, de gewijsde zaak, II d. 78. - *Wijsde*, Verl. Tijd *Maerl.* II, 59, 12, doe *wijsdene* si alle bi dat, dat, enz. d. i. zij deden uitspraak, besloten. - *Wijzen*, voor aantoonen, wijzen, I d. 67. Verl. Tijd, Wijsde, wees, toonde. *M. Stoke*, I, 473. Deelw. *ghewijst*, gewezen, getoond, *Maerl.* I, 324, 9. Het Deelw. *Wijzge*, bij onzen D. I d. 64, staat voor *uitgewezen beslist*, en komt af van *Wijzigjen*, wijzigen. Vergel. *Weiland*, *Sijnon.* I, 62, O. F. W. *Wisa*, *Wijsde*, *Wijsd.* - *Wijs-wis-wit*, uit eene bron, en van dezelfde beteekenis. Zie ald.

WINNEN, winnen, verkrijgen, bekomen, I d. 10, 21, 65,

70, 105. II d. 92. — *Winst*, de winst, I d. 173, 197. Zie *Fjuecht-winst*. — O. F. W. *Winna* voor winnen, verkrijgen, bekomen; aanwijzen, aanstellen, wederkrijgen, maken, bezorgen — *Winnen* voor *huren* (nog zeer bekend) *L-R. van W.* bl. 116, Noot. Verg. *Weiland* en *Wiarda, Asegab.* bl. 117, 240, 245. — Verled. Tijd en Deelw. *Wunn*. Zie *Wón*. — Voor *verdienen*. B. v. Ik heb ien faem wón, in ja wint bij mij vijftig goane.

WINC-NAMME-LETTER-BOECK-STOAY SPJEALDINGHE, letterspelling, boekstaving, Voorr. XXX.

WINCKJEN, met de oogen wenken, I d. 204. — *Winken* vindt men ook bij *Stoke*, VI, 1085. *Cygnett, Bijdr.* bl. 118. vs. 17. *Starter, Fr. L.* bl. 59. b. *Bredero*, bl. 445. *Bijdr. van Wasenb.* I, 152, *wunkt wen*, wenkten wij. Wegens de verwisseling der E en I, vooral in *Fries.* zie men *Hoeufft, Oudfr. Spr.* bl. 135.

WINSCHJEN, WINSCKJEN, wenschen, I d. 1, 41, 84, 85, 88, 91, 92, 230. II d. 43, 44, 52, 57, 59, 84, enz. Verl. Tijd, *Winscke* en *winscke*, I d. 35. 56, 61, 83, 85. Deelw. *Winsche*, II d 44, 50, 51. — *Hooft*, schreef *winsen*, *Ged.* bl. 16. Verl. Tijd *Winste*, Ib. bl. 19. *Jun.* in *With.* — *Winschinge*, wensch, toewensching, II d. 44. — *Winsche*, *Winscke*, *Winsch*, *Winsck*, een wensch, I d. 4, 16, 18, 36, 54, 62, enz. *Hooft*, *Wins*, *Ged.* bl. 22. *Jun. Wensch.* — *Winsck-juwch*, een wensch-gejuich (grondtekst *juichen*) I d. 169. — *Winsckwirddig*, wenschenswaardig, I d. 122.

WINTER, de winter, I d. 29. — *Wintermoanne*, wintermaand, II d. 56, 58.

WJOEDEN, wieden, uitwieden, I d. 51, 59, 174. Verl. Tijd *Wjoedde*, Deelw. *Wjoed*, I d. 159. - De *Burk.* bl. 10, 15, *Joede. Libb. fen A. Ysbr.* bl. 18, *Wjoer. Jun.* in *Weeds.*

WIPPEN, WIPPJEN, wippen, springen, opspringen, I d. 207, 208. Verl. Tijd, *Wippe*, I d. 38. Deelw. *Wippe*, I d. 214. *W. Gribb. Brill.* bl. 9, *Wippen* as ien Laamme-flirt. — bl. 81, *Wippen* as ien Laammirflirt. *Opwippen*, leest men in 't *Libb. fen A. Ysbr.*, bl. 42. *Jun. Whip.* — Is hetzelfde met *hippen*, waar van *huppelen*. De Ouden namelijk schreven of *whippen* of *hwippen*, en de W is een blaasletter die soms wegvalt. Zie *Wjoeden*. Van daar zeggen de Boeren in Zeeland *el* voor *wel*, van daar *oekeren* en *woekeren*, enz.

WIRD, een woord, I d. 1, 10, 22, 23, 30, 52, enz. Tweede N-V. *Wirds*, I d. 223. Meerv. *Wirdden*, I d. 17, 41, 42, 43, 66, 132, enz. *Wirdden meytſe*, tegenvoeren. T K. II d. 113. — Genit. Plur. *Wirddens*, I d. 104. — *Wirdte*, woordje, I d. 1. Voorr. XXXII. — *Wird'-leaz*, woordenloos, ſpraakloos, ſtil, I d. 216. — *Wirdden-kauweljen*, redekavelen, redetwisten, II d. 104. — *Maerl. Wort. Jun. Werd*, fatum. *Word*, verbum. *Bijdr. van Waſſenb.* I, 142, *Woarden*. Idem 157, 160, 166, *Wodden*.

WIRDDEN, worden, fieri, I d. 7, 23, 24, 32, 37, enz. *Ick wird*, ik word, *y wirdde*, gij wordt, II d. 100. Bij inkorting, *y wird*, II d. 105, 106. *Hij wirt*, I d. 2, 22, 54, 37, 47, 54. — Meerv. *Wirdde*. I d. 110, Verl. Tijd, *Wirdde*, werd, I d. 35, 38, 40, 42, 93, 115; 121, 133, 217, enz. *y wirddene*, gij werdt, II d. 52. Meerv. *Wirdden*, I d. 130, 156, 199, enz. Deelw. *Wirddn*. geworden, I d. 105. II d. 45, 80. *To wird'ne*, te wordene, oriturus, futurus, I d. 217. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 163, *ik wod. Woard*, wordt, ib. 146, *Wort*, ib. 156, 165. Meerv. *Wodde*, ibid. 154, 167. Verl. Tijd. *Wied*, wierd, ibid. 151. — Deelw *Wodden*, geworden, ibid. 168. Infin. *Woarden*, worden, ibid. 140, 146. — *Oœerſpr. fen W. en Tj.* bl. 6, *Waard*, werd, wierd. Zoo ook *W. Gribb. Brill*, bl. 29, 49. *Jun. Worth.*

WIRD, WIRDDE, waard, carus, I d. 19, 98, 105, 117, 143, 165, 167, 178, enz. *Wirdſte*, waardſte, I d. 13, 18, 27, 60, 123, 172, 200. II d. 70. — *Wirdde*, waarde, waardij, I d. 27, 105, 107, 122. II d. 68, 97, *neye wirdde*, naar behooren. — *Wirddy*, idem, I d. 15, 118, 223. *Weerde*, voor *luister*, *pracht*. *M. Stoke*, I, 1031. — *Wirddig*, waardig, I d. 42, 68, 92, 175, enz. *Wirddigſte*, de waardigſte, I d. 55, 73. II d. 47. — *Wirddigheijte*, waardigheid. II d. 111. Meerv. *Wirddigheijten*, II d. 64. — *Wirddigjen*, waardig achten, gewaardigen, I d. 46, II d. 48. — *Weerden*, gewaarden, gewaardigen, *Bilderdijk*, *T. en D. Verſch.* III, 173. — *Wirddearjen*, waardeeren, I d. 13, II d. 48. — *Wirddearleaz*, onwaardeerbaar, I d. 95. — *Bijdr. van Waſſenb* I, 155, 167, *Woddig*, waardig. *Jun. Worth.*

WIRCK, werk, I d. 4, 7, 17, 83, 103, 110, 124, 131, enz.

pelen, zijne vleugels bewegen, vliegen, Voorr. bl. XXVII. *Hooft*, *Ged.* bl. 96, *wispelt met vaele wiecken.* - *Wispelturig*, wispelturig, ongeſtadig, II d. 63, 74, van de *Fortuin.* In de *Bijdr. van Waſſenb.* I, 160, *wisſelborrig geval*, het wisſelbeurtig geval. Vergel. *Junius* in *Wisp.* - *Wisperen*, *wispelen*, heeft bovendien ook de beteekenis van *fluisteren*, ſuſurrare, inſuſurare, ſibilare. *Maerl.* I, 263, 13, Daertoe *wispeldi ſo onſochte*, dat di ſale ſcueren dochte, d i. hij *ſohuiſelde* zoo geweldig: (van eenen draak.) — Voor *wispelen* heeft men vaak *quispelen*, (de QU voor W genomen) d. i. *geeſelen. V. d. Veen*, bl. 127. Met ſtraf, met ſoetigheijd en *quispelen* van roên. — *Quispel*, een wijkwast, *een wijwater-quispel*, bij *Marnix R. B.* fol. 117, kort daarna *Quispelovium* genoemd. - Hier mede is verwant *gijsſeljen*, zie ald. *Gispen*, enz. Vergel. *Kiliaan*, *Weiland*, vooral *Junius* in *Wisp.*

WITTEN, weten, I d. 53, 74, 100, 106, 118, 157, 158, enz. De vervoeging is deze: *Ick wit*, I d. 3, 15, 203, enz. *y witte*, I d. 14, 40, 66, enz. *y wit*, I d. 216. *Du witſte*, I d. 2. *Du wiste*, I d. 29. *Wistu't* I d. 5. *Hij wit*, I d. 66, 67, 87, 108, enz. Bij *Maerl. Wet.* Bij *Stoke*, *Wit*, b. v. VII, 841. Meerv. *Witte*, I d. 22, 64, 112. II d. 85, 86. Verl. Tijd, *Wist*, ik wist, II d. 49. *y Wistne*, II d. 66. *Hij wist* en *wiste*, II d. 74, 75, 97. Meerv. *Wistene*, II d. 64, *Wita*, *Aſegab.* 80, 309. O. F. W. *Wita*, *wijten*, in de beteekenis van *weten*, *bekennen*, *getuigen*, *zweren. Bijdr. van Waſſenb.* I, 155, 157, 159, enz. *Wutten*, *Wuiten*, ib. 140, 142, 146. Verl. Tijd, *Wusten*, ib. 161. - *Witte*, wetenſchap, kennis, I d. 216. Bij verkorting *Wit*, I d. 13, 57, 66, 91, 94, 131, 192, 229. - *Weet*, *Hooft*, *Ged.* 118. *Baardt*, *D.* bl. 77. *Kamph. S. R* 79, 82. *Ps.* 129. *Sin en wet. Bredero*, bl. 166. *Weet*, *wet*, *M. Stoke.* X, 766. Zie ald. *Huijdecoper. Jun. Wit*, ingenium. - *Wittenheyt*, *Wittenheyte*, II d. 105. *Hooft*, *Ged.* 264, *Wetentheid.* - *Wittenisſe*, I d. 135, 149, 184, 208, 223. II d. 47. *Junius*, *Witness.* - *Wittenſchip*, I d. 83, 251. II d. 79, 89. Meerv. *Wittenſchippen*, II d. 101, 104, 105. - *Witte*, ſchrander, verſtandig, I d. 212. *Witten*, I d. 33. *Wittene*, I d. 86, 91. *Wittne*, II d. 98. *Witlijck*,

Bijw. verſtandiglijk, I d. 168. - *Wit-haetsck*, de wetenſchap hatende, I d. 220. - *Wit-sjochtme*, de wijsbegeerte, I d. 90. Verg. *Junius*, *Wate*, *Wete*, *Wit*.

WJUECK, een wiek, ala, I d. 112. Meerv. *Wjuecken*, II d. 111. *Wjueckte*, gewiekt, gevlengeld, I d. 31. - *Wjueck-ſchade*, de ſchaduw der vleugelen, I d. 179. *Wjueck-draeyen*, I d. 61. Wiek-draaijen, over de wiek draeijen, (van de *Kievieten*) *Wick-wispelen*, zie *Wispjen*. - *Wjueckjen*, vliegen; ſteigeren, I d. 147. - *Wjueck'ljen*, vliegen, te boven gaan, II d. 43. - *Vioec*, II d. 6. *Wjuwcke*, vindt men I d. 57. 145, 206, 216. - *Wjuwckjen*, vliegen, I d. 108. *Wjuwckeljen*, zie *Oer-wjuwckeljen*. Deze laatſte ſpelling is eigenl. die van den Dichter, Verg. II, 42, 43.

WOAST, woest, I d. 84, 88, 94, 166, 201, 204, 207, 220. *Woastenije*, woestenij, I d. 179, 188. II d. 85, 102, 103. *Woastijnne*, eene woestijn, I d. 47. *Woestine*, *Maerl.* I, 29, 59. I, 38, 18. - *Woestheid*, *Bijdr. van Waſſenb.* I, 162.

WOß, web, weefſel, kantweefſel, I d. 53. *Jun. Weave*, *webb.* — Zamengeſt. *Wob-teecke*, web, T. K. *Webbetijke*. II d. 85. Verg. *Waſſenb. Bijdr.* II, 38, *Huijgens*, bl. 142, Hoe hanght him 't *Lubbe-tuygh* eſommelt over ien! 't is ſchier ſen heele *web*. O. F. W. *Wob*, klederen. Eig. geweefde kleederen van 't oude *weben*.

WOE, wilde, I d. 4, 5, 8, 30, enz. *Woeste*, wildet, gij, I d. 3. *Woene y*, wildet gij, I d. 40, 41, 43, 52, 60, 65, 115. Meerv. *Woene*, wilden, I d. 4, 11. — *Bijdr. van Waſſenb.* I, 151, *Woel*, hij wilde. - *Ik wod*, *Starter*, *M. Thijss.* bl. 1. *Hooft*, zeer dikmaals. *Cats*, I, 177, a. *Woude*. *Jun. Would*. Zie *Wollen*.

WOECKERJEN, woekeren, I d. 104. Van *oken*, meerſen, vermeerderen komt *oeken*, freq. *Woekeren*. woekeren. Zie *Kiliaan*, *Meyer*. *Mieris*, *Charterb.* I d. bl. 241, a, coll. bl. 273 a § 25, alwaar men *meerſen* leest. Doch bl. 273. § 27 heeft men *oegenen*. *Oekeren* is een Zeeuwsch woord.

WOEDJEN, woeden, I d. 199. *Verwoeden*, *Hooft*, *Ged.* bl. 178.

WOELJEN, woelen, zich bewegen, op welke wijze het dan ook mag zijn, I d. 208. Verl. Tijd, *Woelle*, woelde, beweegde zich. — *Woel'ne*, I d. 156. — *Woel*, voor *gewoel*, I d.

110. *Kamph. Ps.* bl. 161, *'t oorlogs woel* — *Woelery*, beweging; poging, onderneming, II d. 78. *Teuton. Graven*, — wrueten, wuelen. — *Bijnden, wuelen.* Verwant aan *wallen, wellen.* Zie *Weiland.*

WOLLEN, willen; zullen, mogen, kunnen, II d. 69, 91, 99, 113, 114. *Ick* en *hij wol*, I d. 11, 50. 38, 39, 40, 41, 53, enz. *Wasſenb. Bijdr.* I, 155, *Baardt*, bl. 248, *ik wol* — *y wolle*, gij wilt, I d. 37, 41. *y wol*, I d. 62. *Wot du*, I d. 6. *Wolte*, I d. 9, 52, 75. *Wol-ſe*, wil zij, I d. 35. Meerv. *Wolle*, II d. 86, 90. - *wolle*, putant. *Wasſenb. Bijdr.* I, 127. — Verl. Tijd *Woe*, wilde. Zie ald. thans *ik wou*, of *woude.* Deelw. *Wollen*, willen, gewild, II d. 67. — *Wolle*, de wil, begeerte, I d. 40, 43, II d. 92, 112, 114. Zie *Wil, Wille.* — *Wollen*, het willen, de wil, II d. 65. — *Wöllig*, gewillig, II d. 114. — *Willen* voor *ſtellen*, ſupponere, *Maerl.* II, 17, 18.

WOL, wel, bene, quidem, I d. 1, 6, 19, 22, 23, enz. *Gabbema, Wael, Wale. Teuton.* in *adel. Melis Stoke*, I, 132. *Bilderdijk, T. en D. Verſch.* III, 171. *Hoeufft, O. Fr. Spr.* bl. 10. *Jun. Well.* — *Wol en bet*, *Baardt, D.* 248, 270 — *Wol* als Z-N-W. *heil, zegen, welvaart*, I d. 225. — Zamengest. *Wol-beheagen*, het welbehagen, I d. 155, 171, 173, 174, II d. 81. — *Wol-beheagjen, Wolbehægjen*, welbehagen. wel aanſtaan, voldoen, Voorr. XXVIII, XXX. — *Wol-begonne*, wel begonnen, II d. 43. — *Wol-bejeardе*, wel begeerd, II d. 86. — *Wol-beminne*, wel bemind, I d. 42. — *Wol-beret*, wel beraden. I d. 121. *Wol berieden*, idem, I d. 162. — *Wol-befint*, wel-bezind, welberaden, I d. 146. — *Wol-betocht*, wel bedacht, I d. 148. *Wel-bedenken, Kamph. Ps.* 524. — *Wol-dwaen*, weldoen, I d. 223. II d. 53. *Wol-diede*, eene weldaad, I d. 171, 209. II d. 68, 80. — *Wol-fortjene*, welverdiend, II d. 67, 76. — *Wol-jeart*, welvaart, I d. 41, 80, 90, 117, 178, 181, 183, 230, enz. Tweede N-V. *Wol-jearts*, I d. 88, 162, 167, 200, 211, 215, enz. — *Wol-jearte*, I d. 215, 224. II d. 44, 59, 105. — *Wol-jearte-ſeyne*, welvaart-zegen. I d. 211. — *Wol-jearte-ſomme*, idem, I d. 212. — *Wol-jearren*, welvaren, II d. 47. — *Wol-jeart-ginste*, welvaart-wensch, Voorr. XXIX. — *Wol-fol-nuwge*, wel vergenoegd, I d. 38. — *Wol-juwn*, gelukkig gevonden, I d. 91. — *Wol-gelingen*, wel ge-

lukken, I d. 124. — *Wol-komme*, welkom, I d. 56, 92, 111. II d. 51, 115. — *Bewellekommen*, *Hooft*, *N. H.* bl. 25. — *Wolkom-tuys*, welkom thuis, *W. Gribb. Brill.* bl. 45; — *Wolkom thuws*, bl. 49; — *Wolkomme-'thuws*, bl. 50. *Wol-licht*, welligt, II d. 48, 116. *Villicht*, *Bredero*, bl. 26, 57. — *Wol-lock*, geluk, I d. 190. — *Wol-lockig*, welgelukkig, II d. 96. — *Wol-lock-ſillig*, welgelukſalig, I d. 177, 183, 196, 229. — *Wol-luste*, wellust, I d. 179, II d. 48. Meerv. *Wol-lusten*, II d. 71, 89, 116. — *Wollustne*, idem, II d. 111. — *Wollustme*, II d. 89. — *Wol-lust-dert'ne*, dartel van wellust, I d. 228. — *Wol-luste-ſet*, wellust-vet, gevoed van wellust, I d. 190. — *Wol-oon!* welaan! I d. 42. II d. 99. — *Wol-oongenamme*, wel-aangename, II d. 80. — *Wol-ſillig*, welzalig, I d. 94, 96, 110, 115, 122, 130, 168, 178, 225. — *Wol-ſpreckenheyt*, welſprekendheid, I d. 90. — *Wol-ſwiete*, wel zoete, I d. 225. — *Wol-tierjen*, wel tieren, wel gedyen, I d. 190. — *Wol-tierre*, wel tierende, wel tierig; Zie *Siels-wol-tiere weyde*. — *Wol-tiere*, vergenoegdheid, vreugde, I d. 221. — *Wol-witt'ne*, verſtandig, I d. 193. — *Wol-winſche*, wel gewenschte, II d. 115. — *Wol-winscke*, heilwensch, I d. 48. — *Wol-willentheyt*, welwillendheid. II d. 75, 80. — *Wol-willigheyten*, welwilligheden, II d. 72.

WOLCKE, eene wolk, I d. 15, 37, 76, 93, 95, 106, 113, 184. — Meerv. *Wolck'ne*, I d. 91, 181, 207, 226. II d. 81, 96. — *Wo'ckne*, II d. 81. — *Wolcke-heag*, zoo hoog als de wolken, I d. 207. — *Wolcke-ſwircke*, het wolken-zwerk, I d. 206, 221. *Jun.* in *Welken*.

WOLVE, een wolf, I d. 136, II d. 98.

WÔN, ik won. Verl. Tijd, *van winnen*, I d. 86. Zie winnen. *Wônne*, Deelw. gewonnen, I d. 228. II d. 90. *Bijdr. van Waſenb.* I, 160. *Wond*, gewonnen.

WONDER, een wonder, I d. 78. *Alm. van* 1749, *Wonner*, bl. 15, bis. — Tweede N-V. *Wonders*, I d. 83, 91. — *Wond're*, een wonder, miraculum, I d. 140, 186, 195. II d. 109 — *Wond're*, wonder, wonderlijk, I d. 33, 119, 142, 216, 217, 218. — *Wond're-boog*, de hemel, I d. 103. — *Wond're-oer-wond're*, wonder-boven-wonder, hoogstwonderlijk, I d. 122, 157, 210. Vergel. *Hooft*, *Ged.* bl. 233. — *Wonder-ſchilderye*, een wonder-ſchildery, I d. 69. —

Wond're-ſwiet, wonder zoet, zeer zoet, I d. 190. — *Wonderen*, voor *verwonderen*, *Maerl.* II, 430, 17.

WRÂD, de wereld, wareld; aarde, aardrijk, aardkloot, I d. 2, 4, 17, 18, 22, 36, enz. *Wrâde*, idem, I d. 221, 224. II d. 89, 115. Tweede N-V. *Wrâds*, I d. 18, 48, 73, 83, 89, 95, enz. *Bijdr. van Waſenb.* I, 152, *Wraald. W. Grib. Brill.* bl. 89, *Wrâl. G. J.* II d. 15, *Wrâld.* Meerv. *Wrâdden*, II d. 99. — *Wrâdſche*, wereldſche, I d. 3, 46, 54, 94, 95, 110, 130, 131, enz. — *Wrâdlijcke*, wereldlijk, II d. 47, 101. *Waſenb. Bijdr.* I, 159, *Wraeldſche.* Thans ſpreekt en ſchrijft men *Wraud* of *Wroad*. b. v. Zamenſpr. ſen ien Boer en Borger, bl. 3. - O. F. W. *Da Wrâld*, - *dyoe Wrauld*. - *Wraud*; - *Wraudeſe*; *Wrâldſche*, *Gabbema. Wartlijck*, *L-R. van Wedde*, bl. 183. - Vergel. *Hoeufft*, O. Fr. Spr. bl. 1. - Van *Weren*, durare, perdurare, *Cûgnett*, op *Maerl.*, I d. bl. 2 Aant. *Weiland*, - Zamengeſt. *Wrâds-bejearten*, wereldſche begeerlijkheden, II d. 87. - *Wrâd-ſâldye*, wereldbellier, imperium orbis terrarum, I d. 190. - *Wrâd-herſckjen*, de wereld beheerſchen, II d. 98. - *Wrâd-kleate*, aardkloot, I d. 198. - *Wrad-ſchomme*, wereld-ſchuim, de goddeloozen, I d. 102.

WRAEGSILJEN, worſtelen, I d. 197. II d. 51, 70. - *Wraegſeljen*, II d. 49, 80, 89. - *Jun. Wrastle. Kiliaan*, *Wraſtelen*, *Wratſelen*, i. worstelen. *Waſenb.* in *Idiot.* leidt *Wrakſeljen* af van *Wrakken*, i. *Wrikken*; *Weiland* het Eng. *Wrestle* van *Wrest*, draaijen, wringen.

WRANG, - WRANG-HITSIGHEIJT (zoo dient er gelezen te worden) wrang-hittigheid, Fig. bitterheid, knellend verdriet, bittere droefheid, I d. 39.

WRANTELJEN, wroeten, wentelen, II d. 95, 99. Zie *Omwranteljen*. Dit W. behoort vermoedelijk tot *wranten*, door *Kiliaan* als Friesch opgegeven, en vertaald, mustitare, litigare

WREA, wreed, I d. 146, 167, 169, 204, 221. *Wread*, idem, I d. 14, 42, 149, 156, 208. II d. 108, enz. *Wread-oer-wreade*, zeer wreede, I d. 133. Gelijk *wond're-oer-wond're*. - *Wreet*, *Stoke.* III, 803, dapper, moedig. Voor *vijandig*, IX, 706. *Junius*, *Wrath*, ira. - *Wreadheijt*, wreedheid, I d. 40, 41, 43, 61, II d. 67, 74, 80. *Bijdr.*

van Waesenb. I, 159, *Wreeheit*, 163, *Wreeheid.* - *Wreetwang*, wreede dwang, II d. 79.

WRECKEN, wreken, I d. 94, 167, 187. *Wreckjen*, 167. — Verl. Tijd, *Wrak*, *Kamph. S. R.* bl. 425; 't Meerv. *Wraken*, *M. Stoke*, II, 195. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 97, Noot. *Jun.* in *Wreke.* — V. h. *Wrak*, flecht, gebrekkig, *Afsegab.* bl. 218, en *Weiland.* — *Wraken*, *wraakte*, *gewraakt*, als flecht en ondeugend uitfchieten, verwerpen. In de *Bijdr. van Waesenb.* I, 156, *wraaken*, voor *gewraakt*, verworpen, veracht. — *Wreken* is hetzelfde als *werken*, door de verplaatfing der R. Zoo brengt het Griekfch ἔργω, in praet. med. ἔοργα, voort ὀργὴ, ira, hetzelfde met ὄργις, waarvan ὀργίζω, iratum reddo. — Wegens *verwercken*, voor toornig maken, offendere animum alicujus, ad vindictam excitare, Zie *Huijdecoper*, op *M. Stoke*, II, 169. VI, 1094. De Verl. Tijd is *verwrocht*, VII, 948, dat eig. is van *verwreken.* — *Wreck*, wraak, wraakzucht, I d. 94, 166. — *Wreck-eag*, wraak-oog, I d. 211. — *Wreck-fjoer*, wraakvuur, II d. 75. - *Wreck-hiettene*, wraak-hitte, II d. 78. - *Wreck-sjochte*, wraakzucht, I d. 61, 149. - *Wreck-fwird*, wraakzwaard, I d. 98, 113, 180. - *Wreck-fwolu*, van wraak gezwollen, I d. 108. - *Wreeck-fugt*, *Bredero*, bl. 136. *Kamph. S. R.* bl 198.

WRELJDJEN, uitfchieten, wortelen fchieten, zich verfpreiden, I d. 207. De herbis & gramine radices agente et proferpente. Misfchien met *Breidjen*, uitbreiden, één woord.

WRICKJEN, wrikken, los werken, II d. 76. Is hetzelfde met *wreken.* Ver. *Junius* in *Wriggle.* Zie *For-wrickjen.*

WRIEUWEN, wrijven, I d. 67, 130. Verl. Tijd. *Wreauw.* Deelw. *Wreauwn.*

WRIGGE, een gedrogt, monfter, fpook, furie, I d. 48, 87, 97, *wijlde wrigge*, T. K. de duivel. Zie *Lan-wriggen*, dwingelanden. - *Wriggerye*, dwinglandy, I d. 90, II d. 100. T. K. *Tyranny.* Behoort tot *Wriggen*, *Wrikken*, *Wrecken*, *Wreeken.*

WRIJN, een deken, II d. 86. - *Wrijnne* en *Wrijn*, *Libb. jen A. Ysbr.* bl. 18, 32. *Junius*, in *Wrie* en *Unwrie*, detegere.

WRIGGELJEN, weifelen, wankelen, waggelen, II d. 52. Zie *For-wriggeljen.*

WRINGE, een hek, draay-hek, damhek, I d. 87. Van *Wringen*, draayen. *Jun.* in *Wrainges*. Vergel. *Waſſenb. Idiot.*

WRINZGJEN, hinneken, brieſchen; Fig. toebijten, honende verwijten, I d. 154. *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 51, Dy merrie *wrinske* en raasde. *Kil. Wrinſchen, wrenſchen*, hinnire. Zie *To-wrinzgjen, brinsgjen.* Van *wreen*, een paard. Verg. *Clignett*, bl. 114, Noot. *Steenwinkel* op *Maerl.* I, Aant. 49.

WROCKJEN, wrokken, een opgekropten haat voeden, I d. 58. *Cats*, I, 226, b. Geen wijf mag amper ſien, geen wijf en mag er wrocken. Dit W-W. ſtaat vermoedelijk met *wrecken*, wreken, Verl. Tijd *Wrok*, in verbindtenis.

WROTTEN, wroeten; woelen, omwentelen, T. K. I d. 165. II d. 95, — *Wrot*, gewroet, gewoel, I d. 182. *Jun. Wroote.* Verwant aan *Wranteljen.*

WRUWGJEN, wroegen, beſchuldigen, I d. 128. — *Wruwgwierm*, wroegworm, geweten, I d. 66. — O. F. W. *Wrogia, Gabbema, Wroghja, wroeghja; Aſegab. Wreia, wroga*, bl. 348. in de beteekenis van *beſchuldigen, aanklagen.* Verg. *Clignett. Bijdr.* bl. 155, Noot.

WRIJT, wrijt, ſmaad, hoon, overlast, verdriet, leed, knaging, angſt, I d. 32, 61, 84, 170. Overal vindt men het met *ſpijt* vereenigd. *Junius, Wreathe, writhe*, contorquere. *Kilianan, Wrijten. vrijten*, tornare, torquere. V. h. ons *tegenwrijten.* — *Hooft, Ged.* bl. 132, een *wrijtend* hart. *J. Krul*, bl. 134, wrockt met een *wrijtend* hart. — *Wrijtend* gemoet, en wrockig hart, *Bredero*, 641. - Een *wrijter*, *Hooft, N. H.* bl. 134, 631. *Teuton. dreyen*, wrijten, tornare. Zie ald. ook. *Wrijten.* - Nog is *Wrijt* zeer bekend in *Friesl.* b. v. *zonder wrijt en ſlijt*, van alles wat gaaf en ſterk is.

WULFTE, een gewelf, I d. 206. *Kamph. Ps.* 285, *Wulf.* Ibid. 417, *Verwulf.* Ibid. 285; *Gewulfde.*

WUWG*S*, (ick) ik wies, nam toe, I d. 30. *Dij wuwgs*, die aanwies, I d. 94. - Zij *wiesſen* in moed, *Hooft, N. H.* 597. Verl. Tijd van *Waegsjen.* - *Wuwgſen*, Deelw. gewaſſen, gegroeid, volwaſſen, I d. 1, 36.

WUWNE, eene wonde, I d. 14, 22, 24, 137, 166, 168, II d. 108. - *Wuwnen*, Meerv. II d. 64, 112, 115. *Jun. Wound*, vulnus. *Teuton. Wunde. Waſſenb. Bijdr.* I 159, *Wunde, Wuwnjen*, wonden, kwetſen, - Deelw. I d. 24, 133, 210, *Wuwne.*

WUWNE, hij wond, bewond, berolde, I d. 55. Van *wijnen*, winden.

WUWN', hij won, en gewonnen, Verl. Tijd en Deelw. van *winnen*, lucrari, acquirere. Dit is nog zoo gebruikelijk. Zie *Wón*, *Wónne*.

WY, wij, I d. 4, enz.

Y.

Y, Gij, I d. 1, 2, 3, enz. *Baardt*, *Vindy*, vindt gij, bl. 132. *Jun.* *Ye.* Zie *Jo.*

YEM, een oom, I d. 37, 49. II d. 56, 72, 75, 77. O. F. W. *Eem*, dat eigenl. een *Oom van moederszijde* beteekent, terwijl *Fedria*, een *Oom van Vaderszijde* beteekent. *Eme*, *Aſegab.* 40, 116. *Teuton.* *Oyme*, vedder, moeder, broeder, avunculus. *Oyme*, vedder, vaders broder, patruus. *Junius*, in *Eam.* *A. de Rooy*, *Mengelſt.* bl. 11. Vergel. *Waſſenb Bijdr.* II, 4. - Men vindt ook *Yeme*, I d. 4. Tweede N-V. *Yems*, I d. 130.

YEN, één YENE, eene, unus, a, um, en wordt ook voor 't *Lidwoord* gebezigd, I d. 1, 2, 10, 14, 57, 145, 161, 216, enz. *Yens*, eens, I d. 1, 23, 40, 220. - *Yensken.* *Yenskes*, eens, Voorr. XXVIII, XXX. II d. 93, 94, 99, 101, 109, enz. *Yen*, iemand, II d. 109, *Allijck æſ yeu.* - *Yen* ſlaande op *me*, I d 76, *Dearme*, naet yen tred ontwijcket, ſchien de dead *yen* grijmme oonkijcket! I d. 94, *ſo me* immen det, al ſolle, *yen* ney beſchean ſil. Dit *onbepaald*, *onperſoonlijk*, *voornaamwoord*, veelal antwoordende op *me*, doch ſoms ook op bepaalde perſonen, als *ick*, enz. is zeer moeijelijk om te vertalen. Nu eens is het het Latijnſche indefinitum *Tu*, *Tibi*, *Te*; misſchien zelfs *Nos*, *Nobis*, dan weder *iemand*. Soms vindt men het geſpeld met eene J, als *Jen*, *Jin*, (in dat geval ſtaat het in verbindtenis met *Je*, *Jo*, *Ju*, *Jij*, tu, *gij*, of liever is hetzelfde, als *Je*, enz.) en wel de Dativus ſingularis, waarvan in 't Meerv. komt *Jienme*, of gelijk men het ook leest, *Jemme*, *Jimme*, vos, vobis. Eenige voorbeelden zullen hier de zaak ophelderen. *W. Gribb.* *Brill.* bl. 5, Het het *me* ijn 't booſckjen, as dat de wijven altijd mey *ien* kibje in knorje. Wat verder: dat *ien* 't wetter omme tosken rint, as *me* 't oonsjocht. Bl. 47, ſchuwr

ien: 't goed dog neat feut lijf! ho vanſlu *ien* dos op frye Heeren-ſtrietten oon! Bl. 19, Jo bruye *ien* 't jild nammers hette öf ijnne Sted. Bl. 21, ſoeme *ien* neat hette beriede motte? alwaar het door *zeh* kan vertaald worden. In het *Alm. van* 1749, bl. 40, op *iens* wurd; op *uw* woord. Bl. 45, Had *jens æg* dog oer dit ben; - *uw oog*. Bl. 47, Trog *jen* geest, door *uwen* geest. De *Burkerij* bl 13, *jens eigen ſchoa*, *uw eigen ſchade*. *Gærſpr. Jen Wouter in Tjalle*, bl. 5. *Min ſoe yen* hier wol meste. - *men-zich*. Met regt zegt derhalve de Heer *Hoeufft* in zijne Taalk. Aanm op Oudfr. Spreekw. bl. 9, *Ien* is hier het Indefinitum *een* voor *iemand*, ens. - Zamengeſt. *Yen-drachte*, eendracht, I d. 172. - *Yen-ſâd*, eenvoud, eenvoudigheid, I d. 17, 90, 169, 177, 192, 199. - *Yen-ſâdig*, eenvoudig, I d. 59, 82, 103, 151, 172, 181, 204, 212. Dit is hetzelfd als *Sumpel*, *Sempel*, bij de Ouden, zie *Cliguett*, bl. 322. - *Yenſadigh-ſljuecht*, eenvoudig - opregt, I d. 66. - *Yen-ſâde*, eenvoudige, I d. 111, 149. - *Yen-ſâdigh-yt*, eenvoudigheid, II d. 62, 100. - *Yen-mielle*, eenmaal, II d. 68. - *Yenreys*, een reis, eens, I d. 40. - *Yenſame*, eenzame, I d. 44. *Yenſem*, idem, II d. 105. *Yenſemheyte*, *Yenſumheyte*, eenzaamheid, I d. 44. II d. 67, 73, 104. - *Yen-ſins*, eens-zins, II d. 100. - *Yen-ſins-willigh*, eendragtig, eensgezind, I d. 175. - *Yener-ley*, eenerlei, II d. 92. - *Yen-ſinnigheyt*, eigenzinnigheid, pasſie, II d. 111. - *Yen-ſinnig*, eigenzinnig. *Libb. Jen A. Ysbr.* bl. 47. Doch dit behoort tot *Eyn*, eigen, voor het welke door omzetting van letters ſlaat *Yen*, even gelijk in de *Bijdr. van Wasſenb.* meermalen voorkomt. - *Yenig*, *Yenige*, eenig, eenige, I d. 41, 111, II d. 41, 63, 101, enz. *Yenigst*, *Yenigſte*, Superl. I d. 24. II d. 73, 74, 80. - *Yeniger-miette*, eeniger mate, II d. 153. - *Yenigheyte*, eenigheid, I d. 175, eensgezindheid. Doch voor eenzaamheid, II d. 93. - In de *Bijdr. van Wasſenb.* vindt men *ien*, *ienvoaldig*, eenvoudig - *ien ijnig*, een eenig, I, 166. - *Ienſeam*, I, 158. - *Ienſame*, 164. - *Ienig*, 156. - *Ynigst*, 154. - *Ynigſins*, 152, 165, enz.

YER, eigenl. eer, verv. vroeg, I d. 8, 12, 54, 55, 56, 57, 60, 66, enz. *Yer-rijp*, vroeg rijp, *Libb. ſen A. Ysbr.* bl. 40. *Moarn-tijds yer*, de vroege morgen, eig. het vroege, v. d. morgen-tijd, I d. 156.

YER, een ader, aêr. - *Yer-litter*, een aderlater, II d. 86.
YERD, YERDE, de aarde, I d. 2, 62, 105, 107, 108, 112, 122, 125, enz. Tweede N-V. *Yerde*, I d. 110, 157, 208, 223. - *Yerdne*, aardsch, van aarde, II d 95. - *Yerdsch*, *Yerdſche*, en *Yerdecke*, aardſche, van de aarde, I d. 1, 95, 46, 49, 55, 71, 91, enz. - *Yerdrijck*, het aardrijk, I d. 195, 206. - *Yerd-beame*, de aardbodem, II d. 98, 99. - *Yerd-boyeme*, II d. 87. - *Yerd-dobbe*, aardkuil, een gat in den grond, een grafkuil, I d. 180. - *Yerd-kleat*. de aardkloot, I d. 208, 224. - *Yerd-klonte*, een aardklomp, aardkluit, II d. 111. - *Yerd-kuuſſe*, een aardkuil, I d. 169. - *Yerd-pôt*, een aarden pot, I d. 228. - *Yerd-ſeyne*, zegen op aarde, aardſche zegen, I d. 93. - *Yerd-wirck*, aardwerk, werk, arbeid, opus, rusticum, I d. 203. - *Yerdwirk*, voor aardsch werk, gevaarte, T. K. woelwerk, II d. 85. Misschien kan men het door *aarde* vertalen: Vergel *Fjoer-wirck*, *moerr'-wirck*. - *Stoke* en *Maerl. Eerde*. - *Eerdſche*, - *Erde*. Zie verder *Ypey*. *Geſch. der N. T.* bl. 103, — *Yerds-fijnne*, eerſte of hooſdvijand, I d. 19, is een bedorven woord, voor *aerst-* of *eerst-fijnne*.
YERZEN, ijzer, I d. 14, 62, 229. II d. 95. - *Yers'ne*, *Yerſene*, ijzeren, van ijzer, I d. 139, 228. II d. 71, 95. *Bijdr. van Waſſenb. Yzer*, *Yzere*, B-N-W. I, 158, 161. O. F. W. *Yrſer*, *Yrſen*. *Martena* en *Gabbema*, *Yſer*.
YESSCHE, asch, cinis, I d. 29, 42, 112, 118, 165, 166. II d. 79. De *Staten-bijbel*, *Aſſche*. En zoo hebben meest alle Tijdgenooten van G. J. Zie *Junius*, *Ashes*.

LIJST

VAN

UITHEEMSCHE OF BASTAARD-WOORDEN.

ABBEKAET, een Advocaat, I d. 65. *Koerbagh*, *Advocaat*, een voorſpraak.
AEVENTOEREN, avonturen, I d. 74. Bij *aeventoere*,

misſchien, II d. 96. *Koerbagh*, *aventuur*, geval. Bij *aventuur*, bij geval, d. i. ſonder opſet, of voorbedenken, *Baardt*, bl. 251, *bij aventuer*, toevallig, bij geval. *Serm. van Broer Corn.* I, 327, Ter *avonture*, misſchien. Ibid. bl. 547, *op avontuer*. Bl. 169, II d. Bij *avontueren*, misſchien. *Marnix*, *R. B.* fol. 124, bij *avontueren*, mogelijk. Zie *Weiland*.

AMIN, *AMEN*, amen, ἀμήν. I d. 170. II d. 116. *Koerb.* bl. 654, *Amen*, het zij zoo, enz.

AUTOARE, autheur, auctor, II d. 46, 116. Voorr. XXVIII. *Authóre*.

BRAGEARJEN, I d. 52. *Koerb. Brageren*, pronken, praalen over ſtraat. Vergel. *Meyers Woordenſchat*, die bijna geheel is gecompileerd uit *Koerbagh*. - *Waſenb. Bijdr.* II, 34. Men vindt dit woord bij de Tijdgenooten van *G. J.* zeer dikmaals, b. v. *Bredero*, bl. 546, Hy is wel uijtgedost, en komt hier aan *brageeren*. *Hooft*, *N. H.* bl. 17, *Braghee-rende* met meenigte van vaanen en wimpels. Vergel. *Koer-bagh* ook in *Bragheren*, pragchen.

BRAVEARJEN, I d. 205. *Koerbagh*, *Braveren*, trotſen. *Hooft*, *N. H.* bl. 548, De pijn *braveeren*, *Bredero*, bl. 284, Dat hij mij *braveerden* of trotsten. *Cats* meermalen, b. v. I d. bl. 206, a, moedigljk *braveeren*. Bl. 239, a, die met haar hooge kruin *braveeren* 's Hemels boog.

CRETOERE, ſchepſel, creatura, I d. 109, 116. - *Cretuu-re*, I d. 83, 85, 98, 211. *Baardt D.* bl. 393, Een *crea-tuyr*, dat men een Dasſe noemt.

CONDIJSJE, voorwaarde, conditio, II d. 94, 95.

CONQUESTEARJEN, II d. 98. *Koerb. Conquesteren*, ver-overen, verkrijgen, winnen. Fr. *Conquéter*. Lat. conquirere.

DISTELEARJEN, II d. 67, vergieten, ſtorten, (tranen) *Koerb. Distilleren*, afdruijpen, af-ſypen. 2. waterbranden, ſieden of kooken. Lat. *Destillare*.

DOCTER. - V. d. *Docterlijcke*, eenen Dokter pasſende, II d. 59.

ELBAST, I d. 48. Albast, alobastrum. Zie *Weiland* in *Alabaster*.

EXECUWSJE, II d. 77. Exſecutio. *Koerb. Executie*, uijt-voering, uijtvoering van een gewijsde.

FAEM, I d. 89. Fama. Om 't Rijm *Famme*, I d. 88. *Koerb. Faam*, 't gerucht.

HOSANNA, I d. 2. Een Hebreeuwsch woord, beteekenende, *heil*, *geluk*. *zegen*. Het zou niet vreemd zijn, dat hier van ons gewone *hoesee!* kwam.

IMPORTUWNE, II d. 47. Op bl. 55, vindt men het woord *te oonsjiettende*, in eene Noot, onder den Tekst vertaald door *importuyn*. *Koerb. Importuyn*, overlastig, onbeschoft. — *Importuwnheijte*, II d. 49. *Koerb. Importuniteyt*, overlast, moeijelijkheid, overdringing

KLEASTER, II d. 98, *Klooster*, Lat. clauſtrum.

KLIRCKEN, II d. 92. *Ten Kate* vertaalt het door *navolgers*; doch beter vertaalt men het door *aanhangers*, *aanhangelingen*, *dienaars*, *leerlingen*, t. w. van den Duivel. *Koerb. Clerec*, of *Clerecq*, gekoſene, verkorene door 't Lot. — Een geeſtelijke of kerkelijke. — Een ſchrijfknecht, of ſchrijfjongen, enz. — Tot op heden is dit woord van een algemeen gebruik, en bij elk bekend; doch er zijn van dit woord ook nog beteekenisſen, die men tbans niet algemeen meer kent, noch gebruikt. Toen ik nog in Noordholland woonde, vroeg mij eens een Boer, die ten mijnen huize kwam, en mij van mijne kost-leerlingen omringd zag, of deze mijne *klerken* waren? Daarmede mijne leerlingen aanduidende. Trouwens in die beteekenis is het zeer oud. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 32. — Voor *Kloosterlingen*, *Geeſtelijken*, vindt men het vaak: de voorbeelden zijn in overvloed, b. v. in de Voorr. van *Gabbema* voor onzen D. bl. XIII. Men noemde dezen ook *Begevene Luden*, Zie *Huydec.* op *Stoke*, VIII, 852, en VI, 35, X, 58, en 1096. *Clignett*, l. l. bl. 32. *Idſinga*, *Staater.* II, 157. Voorr. voor 't I d. van *Maerl.* bl. XV. — *V. d. Veen*, bl. 90, Vermits den *leeken klerk*, ſchept in ſijn eygen werck een overgroot behagen. *Baardt D.* bl. 503, ick was een *Clercxken*, ick ginck ter ſcholen, d. i. ik was een Scholier, ſtudent.

LATIJNSCHE, II d. 46. — *Latijnſe*, I d. 85, II d. 46. Latinus-a-um.

MAJESTEIJT, majestas, I d. 72, 206. *Koerb. Majesteyt*, grootheijd, grootmagtigheid, hoogheijd, mogentheijd, enz.

MATEARJE, materia, II d. 46, 49, 58, 100. *Koerb. Materie*, ſtof. — een ſaak, iets daarvan gehandelt wordt.

MERITEARJE, II d. 53, 55. *Koerb. Meriteren*, verdienen,

niet waardig zijn. Doch men lese daarvoor *waardig zijn*. *Meyer* heeft dit niet overgenomen.

MISSIEUWE, II d. 56. *Koerb. Miſſive*, een ſendbrief.

MUSA, II d. 49, de Dicht-Godes, *Muſe*.

MUSIJCK, I d. 45, II d. 104 *Muſijck-ſjonger*, T. K. *Zangkonstenaar*. — *Koerb. Muſijcq*, ſangkunst, ſangkunde, maatſang. — Onze Dichter laat een' Landman dit op 't Boeresriesch noemen *Uſijck*, I d. 69. Zie *Olger*. — *Muſijckjen*, I d. 45. *Koerb. Muſiceren*, ſingen, maatſang ſingen.

NATUWRE, natura, I d. 43, 186, 207, 221. II d. 65, 66, 79, 88, 101. — *Natuwrlijckheijt*, II d. 104. Dit woord vindt men noch bij *Koerbach*, noch bij *Meyer*, noch bij *Kiliaan*, maar bij *Weiland*.

NAESJE, natio, I d. 215, 227. *Naesje-folck*, I d. 172. *Koerb. Natie*, een volk, Landsvolk, inboorling.

NOMMEL, I d. 66, 88, 176, 228. Men vindt dit woord vereenigd met *From*, *Nolck*, *Ruwn*, *Rjuecht*, *Yen-fadigh-ſjuecht*, enz. waaruit men deszelfs beteekenis kan opmaken. Het ſchijnt te ſtaan voor *Nobel*, dat *Koerb.* vertaalt door *Edel*, *adel*, *een edel mensch*. *Meyer*, *Edel*, *braaf*. — De Superlat. *Nommelſte*, I d. 17. II d. 100. — *Nommelheijt*, II d. 68. — *Nommelijckheyte*, II d. 47.

ON-FUWNDEARRE, II d. 77, als of men zeide *ongefondeerd*, *ongegrond*.

ORAKEL, II d. 73. *Koerb. Oracul*, Gods wraak, hemelſpraak, vraagbaak.

ORDENEARJEN, I d. 66. Deelw. *Ordenearre*, II d. 116. *Koerb. Ordineren*, beſchikken, beſtellen, toerusten, bereijden, gereed maken. In de eerstgem. plaats beteekent het *Een geneesmiddel voorſchrijven*. De tweede plaats vertaalt T. K. door *geſchikt*.

ORGLE, I d. 170. — Dit ſpreekt een Landman op zijn Boersch uit *Olger*, I d. 69. Verg. *Weiland* in *Orgel*.

PAEP, I d. 80, een Paap, geestelijke. Zie *Weiland*. Dit, zoo wel als het vorige woord, heeft reeds, in onze taal, het burgerregt bekomen, en komt vaak, in vroegere en latere gedichten, voor.

PASSEARJEN, II d. 113. Deelw. *Paſſearre*, I d. 71. *Koerb. Paſſeren*, gaan, doorgaan, verbijgaan. — Geſchieden, verleenen, verlijden. — Volbrengen, ten einde brengen.

PEASCHE, Paasch, Paſcha, II d. 46. *Koerb. Paſcha*, door-

gang, doorſogt. Zie verder ald.

PERSOON, I d. 150. *Myn perſoon*, d. i. myne zelfſtandigheid, — ik. — *Jn yen perſoane*, II d. 104, in één perſoon, d. i. mensch. Meerv. *Perſoanen*, II d. 94, — *Jearm Perſoanen*, hunne perſonen, d. i. zij zelven. Zoo zeggen de Latijnen ook *Perſona principis, regis*, enz. *Koerb. Perſoon*, een momaanſicht — een mensch — een onderlinge redelijke ſelfſtandigheyd. — *Perſoonen*, menſchen, lieden of luyden.

PINGSTER, II d. 48. *Koerb. Pinxter* of *Pinckſter*, vijſtigſte. — *Pentekolle*. Zie ald. verder. Uit dit en andere woorden, (b. v. *Waegs*, cera; *ogſs*, bos; *ſogſe*, vulpes, etc.) Ziet men, dat onze D. het gebruik der X heeft vermeden, en liever GS gebruikt.

PLUWRIS, πλευρῖτις, — *Pluwris-pijnne*, II d. 86. *Koerb. Pleuris*, Sijde-wee, ſijd-ſiekte, ſijd-pijn, enz. T. K. vergist zich met te vertalen *Borst-pijn*.

PODAGRIST, I d. 67. Dit woord vind ik noch bij *Koerb.* noch bij *Meijer*, noch bij *Kiliaan*, noch bij *Weilond*. Het beteekent, gelijk bekend is, iemand, die het voet-euvel heeft, en komt van *Podagra*. — *Koerb. Podegra* of *Podagel*, voeteneuvel, voetjigt. *Kiliaan*, *Podaghel*, podagra.

POER, razende, krankzinnig, I d. 32. II d. 104. Is nog in Friesland in gebruik. Misſchien moet men, om deze beteekenis te bekomen, iets aanvullen, en er bij denken, gelijk de voorbeelden bij *Kiliaan*, (*Puer*, purus, merus: *puer goud*, purum aurum: *puer argh*, prorſus et omnino malus: *Puer arm*, prorſus pauper: *puer ſot*, omnino ſtultus, etc.) genoegzaam uitwijzen. Zoo leest men dan ook II d. 104 *Poer-forwijld're*, geheel verwilderd. Doch I d. 32, *Poer, uwt-litten trog for-triet*, met een comma achter *Poer*; alwaar men het kan aanvullen met *raſende, ſinneleas, wijld, dol*, of iets dergelijks, dat kortheids-halve meestal verzwegen wordt bij het gebruik, en wel gedacht, maar niet altijd uitgedrukt. V. h. *Poërearjen*, puren, door zuivering afzonderen, uithalen, uittrekken, b. v. *goud. Goud ſoe 'k er uwt pœrearje*, I d. 4, goud zou ik er uit puren. Zie *Weiland* in *Puren*. — *Bredero* bl. 789, *goud uijt pueren*. Idem, bl. 137, En *puren* door het *vijer* mijn ſuijverheijdt. Idem, bl.

59, op hoop of Gluj daer uit wat varsche kracht mogt *puuren*. Bl. 634, Die uit keurfieck gesicht de geesten weet te *puren*. *Kamph. Ps.* bl. 336, *gepuurd*, in lijdens oven. — T. en L. U. bl. 45, Tot dat het aardsche stof, voor dood, zinkt naar beneden, en de *uitgepuurde* geest in zijnen hellem klimt. *Hooft*, *N. H.* bl. 408, vroomheit uit wanhoop *puuren*.

PÔLE, een kind, wicht, pullus, πῶλος I d. 31. Zie *Weiland*, in *Veulen*. *Junius* in *Fôle* en *Filie*. Zoo wordt *Cupido* door onzen Dichter genoemd. *Baardt* noemt een' Zoon, *Vool*, bl. 303. Die bracht sijn soon, sijn jongste *Vool*, eerst op de triviale school.

POTESTEATEN, II d. 92. Hooge magten, Lat. Potestates. Bekend zijn de *Potestaten* van *Friesland*, uit *Schotanus*, *Winsemius*, *Hameonius*, enz.

PRINCE, II d. 93, 98, 100. *Prins*, I d. 71. Meerv. *Princen*, II d. 112. — *Prince-frjuenen*, II d. 93. *Koerb. Prins*, een Vorst of Voorst of eerste in de heerschappij, of heer des Lands.

PREDICANT, II d. 59. *Predikanten*, II d. 50. *Koerb. Predicant*, een Leeraar of Vermaander der Gemeente. — *Predicasje*, II d. 51. *Koerb. Predikatie*, Leering, vermaning. — *Preekjen*, *W. Gribb. Brill.* bl. 60. Zie *Weiland*.

PRIJCK'LE, II d. 76, 77, 78, 88, 90. Meerv. *Prijcklen*, II d. 87, 90, 100. — *Prijckle-paeden*, II d. 85. *Koerb. Perijkel*, gevaar, nood. Men vindt hiervan zelfs, hetwelk zonderling is, den Comparat. *Prijck'ler*, gevaarlijker, II d. 92. Dit is in navolging der Grieken, die ook van substantiva den Comparat. en Superlativ. afleiden. — *Prijckelijcker*, *V. d. Veen*, bl. 108. — *Prijckletearjen*, II d. 113. *Koerbagh Pericliteren*, wagen, in gevaar stellen.

PROACKREARJEN, II d. 55. *Koerb. Procureren*, besorgen, versorgen, voorsorgen, beschikken, bedienen, den last hebben van eens anders handel.

PROPHEET, I d. 132, 138. *Prophete*, I d. 161, 192. *Koerb. Propheet*, een voorsegger, waarzegger, die iets voorsegt, in toekomende te sullen geschieden.

REBEL, I d. 101. *Koerb. Rebel*, wederspannig, oproerig, afvallig. — Oproermaker, oproerder.

RECTOR, II d. 55. *Rectoare*, II d. 49, 57. *Koerb. Rec-*

toor, beſtierder, — Opperſchoolmeester, Schoolbeſtierder. *Kiliaan*, *Rectoor*, gubernator. Men ziet dus hoe *G. J.* hier aan de OA komt.

REGELEARJEN, II d. 45. *Koerb. Regeleren*, ſchikken, voegen.

REJEARJEN, I d. 63, 71, 125. II d. 87, 97. In den 3 perſ. v. d. Tegenw. Tijd, *Rejearret*, I d. 59. *Rejearet*, I d. 111. Bij inkorting, *Rejear't*, I d. 185. — Verl. Tijd *Rejearre*, I d. 157. Deelw. *Rejeare*, I d. 115. — V. h. *Rejearſtæve*, ſchepter, II d. 97. *Rejinte*, I d. 221. *Koerb. Regeren*, beſtieren, heerſchen. — *Regent*, beſtierder, heerſcher, voogd, landvoogd, rijksvoogd.

REMOERJEN, II d. 95, 100, 103. *Koerb. Rumoer*, gerucht, getier. *Remueren*, roeren, verroeren, bewegen. Onze D. gebruikt *Remoerjen* op de genoemde plaatſen voor een Z-N-W., en had dit met *Remoer* even goed kunnen uitdrukken. Het W-W. *Remueren*, door *Koerb.* vertaald door *roeren*, enz. en in navolging van dezen ook door *Meijer*, had uit de opgenoemde plaatſen van *G. J.* wel mogen aangevuld zijn met: *gerucht maken*, *tieren*, *razen*. — *Ramoer* vindt men ook bij *Bredero* bl. 660. *Kiliaan* mogt zijn *Rammoer*, *Romoer* en *Rumoer* wel onder de Bastaardwoorden hebben opgeteekend, met eene menigte anderen.

REQUEST, I d. 67. *Koerb. Requeſt*, een verzoek-ſchrift, verzoek-brief. Van 't Franſche *Requête*. Lat. *Requeſtum*, voor *Requiſitum*, van *Requirere*, verzoeken, om iets vragen.

SEXTERNE, II d. 52. *De leste ſexterne ſen mijn Frieſche Psalmen*. *Kiliaan*, *Sester*, *Sister*, ſextarius. — Het woord *Sexterne* ſchijnt *G. J.* gevormd te hebben naar het woord *Quaterne*, bij *Kiliaan* door Quaternio vertaald, waarvoor wy al veeltijds gebruiken *Quatern*, of zoo als men thans ſchrijft *Katern*, een blad in vieren gevouwen. — *Marnix* fol. 116, ſin. Een *vierhoop*, oft een *Sester* ſielmiſſen ende vigilien, ende een ſack ſeven Psalmen oft twee, met een dry oft vijer mudden paternosteren ende avemarien. — In dezen tijd behoorde men algemeen dit overſchoone boek van *Marnix* te lezen. Niemand zou zich dit beklagen.

SINT, I d. 6, 7, 102. Saint, ſanctus, een Sant, heilige.

SOALT, II d. 113. *Sân flaemſchen ſoalts*, zeven grooten.

Soldy. *Weiland*. *Sold*, bezolding, soldy. *Koerb*. *Soldye*, krijgsloon, oorlogs-loon, is 't geen een oorlogsman 's maands verdient in den oorlog. — *Hooft*, *N. H.* bl. 83, *In soldt nemen*, Id. bl. 313, Een maand *Solds*. Id. bl. 173, Die 't hoogste *zoult* geeft.

SOLDAT. I d. 212. *Koerb*. *Soldaat*, oorlogsman, krijgsman, krijgsknecht, krijger. *Weiland* beter: *een bezoldigd krijgsknecht*.

SOLLESTEARJEN, II d. 47. *Koerb*. *Solliciteren*, ansoecken, verzoeken, benaarstigen.

SOMMA, II d. 65, 90, 102, 103, 105, 116. *IJnne somme*, in het kort, om 't met korte woorden te zeggen; de slotsom is dat, enz. bl. 103. Dit was eene algemeene uitdrukking in dien tijd. Hier voor zegt *Baardt*, bl. 167, *Summa*. En bl. 186, *Summa summarum*. Zie *Schellers Lexicon*. In onzen *Heidelbergschen Catechismus* leest men in 't antw. op de 22 vraag: *In éénér somma*. *Kiliaan*, *Somma*, summa. *Koerb*. *Somma*, kortbegrip, inhoud, te saamen, geheel.

SPONSJE, II d. 93. *Weiland*, *Spons*. Bijbelvertal. *Spongie*.

STIJLLE, I d. 11. 30. *Stijlle fenne buwtt'-doar*, de post der deur van 't koehuis. — *In ijken stijlle*, een eiken pilaar of staak. *Kiliaan*. *Deurstijl*. postis. *Stijl*, pila, columna, stipes, scapus, adminiculum. *Junius*, *Stile*. — *Van der Veen*, gebruikt *Stijl* voor *Steunsel*, bl. 111, Fig. een goed vriend, helper. — *Stijlen* voor vestigen, stevigen, ondersteunen; helpen; onderwijzen, afrigten. Idem bl. 33, 123, 127, 210, 215. — *Kamph*. *Ps*. bl. 335, De loop en *Stijl* van mijn leven, d. i. de trant, manier. Idem, *Ps*. bl. 329, *ongestijlde* gangen, d. i. losse, onvaste, onzekere. Zie *Weiland*.

STUDEARJEN, II d. 87. *Koerb*. *Studeren*, leeren, geleerdheijd oefenen, sik in geleerdheijd oeffenen. Verg. *Weiland*.

TENTEARJEN, II d. 101. *Koerb*. *Tenteren*, beproeven, verzoeken, bekooren, anvegten. — *Goade tentearjen*, God verzoeken.

TERMIJNE, II d. 113. *Meyer*, *Termyn*, bepaling, — gezette tijd. Lat. *dies*, e. gr. *diem dicere*, een termijn of tijd bepalen. Verg. *Weiland*.

TIMPEL, II d. 69, 73. Genit. *Timpels*, I d. 166. — *Timp'le*, I d. 159. *Koerb*. *Tempel*, 't huijs gods, Godshuijs, 't huijs des Heeren

TORMINTE, II d. 94. *Koerb. Torment*, pijn, pijniging.
TRACTAETJEN, II d. 57. *Koerb. Tractaat*, — *Tractatie*, eene verhandeling. *Kiliaan*, *Tractaet*, opus, liber, lucubratio. Verg. *Weiland*.
TRIOMFEARJEN, I d. 43, 49, 61. *Koerb. Triumpheren* ſegenpraalen. *Waaſenb. Bijdr.* II, 6, praalen, eene grootſche vertooninge maaken. De eerſte beteekenis vindt men I d. bl. 43 en 61: de tweede bl. 49. — *Triomfe*, I d. 108. *Koerb. Triumphe*, ſegepragt, ſegepraal, *Waaſenb.* l. l. praal, prachtige optocht.
TYRAEN, II d. 69. Zoo noemt onze D. Cupido, dien hij kort te voren *Twinghert* noemde. Verg. *Clignett*, *Bijdr.* bl. 285, Noot.
TYTEL, zie dit woord, reeds in 't *Woordenb.* geplaatst.
USIJCK. Zie *Muſijck*.
YSOP, I d. 162. *Weiland*, *Hyzop*, — een plantgewas.

L IJ S T,

VAN EIGEN NAMEN, VOORKOMENDE BIJ

G. J A P I C X.

AEBLE, I d. 8. Een echt Frieſche eigennaam van een' man, beteekenende eigenl. *bevallig*, *aardig*; *kloek*, *ſchrander*. Bij *Waſenb. Bijdr.* II, 95, *Abele* genoemd.
AMERANT, I d. 69. De *Admirant* van *Arragon*, *Mendoza*, die in den ſlag bij *Nieupoort*, den 2 Julij 1600, door *Prins Maurits* overwonnen, en krijgsgevangen is gemaakt.
ARUNS, I d. 87. Een *Etrurier*, die *Aeneas*, in *Italie* tegen *Turnus* ſtrijdende ter hulpe kwam.
ATLAS, I d. 37. Voor een' Berg in 't algemeen; kort te voren genoemd *Monſe-yem*. Zie akd.
AUROAR, II d. 71, *Aurora*, ibid.

ſenb. Bijdr. II 97, genoemd *Bea*, *Beæ*. Vergel. Denzelfden bl. 136.

BEAUWE, I d. 1. II d. 42. Een mans-naam. Bij *Waſenb.* l. l. *Beuwe*, waarvan de vrouwen-naam is *Beuwkje* of *Bequwkje*.

BETH, I d. 81. Een Vlaamſche vrouwen-naam. Zie de *korte Aanteek. Bredero* bl. 330, *Betteken*, en zoo ook in den *Bloemkrans van Verſch. Ged.* bl. 133.

BETSKE, I d. 49. Een Frieſche vrouwen-naam, ook zoo bij *Waſenb.* genoemd, en bij verkorting *Bete*.

BINTS, I d. 1. Een vrouwen-naam. *Waſenb. Bintske*, *Bints*.

BOALSERT, II d. 44, 45, enz. *Bolsward*, eene der Fr. Steden. — *Boalſerder*, een van *Bolsward*, Bolsvardienſis, II d. 51. Eigenl. *Boles-wert*. *Waſenb. Bijdr.* II st. over de eigen namen der Friezen, bl. 150.

BOCKE, I d. 25. Een mans-naam. *Waſenb. Bokke*.

BOGAERDE, II d. 50. Doch bl. 51 en 55, genoemd *J. Bogaerd*. Deze ſchijnt dezelfde te zijn geweest, als *Jan Willemz Bogaard*, die geboortig van *Wezel*, echter bekend ſtond voor een *Amſterdammer*; waarom ook onze Dichter gewag maakt van deszelfs *Amſterdamſche beſcheidenheid*, II d. 51. Men vindt van hem een levens-berigt in het *Vaderl. Woordenb.* van *Kok*. Wanneer hij in *Friesland* zijn verblijf heeft genomen, is mij onbekend. Men vindt, in *Klioos kraam*, tien gedichten van *J. Bogaard*, waarvan het laatſte is gemaakt in 1651. In de *Bloemkrans van Verſcheid. Gedichten*, bl. 28, leest men een Hekeldicht op dezen *Jan Willemſe Boogaart*. Hij leefde in den tijd der Kerkberoerte, en deelde ook wel degelijk in de daarmede vergezeld gaande onaangenaamheden. Zie *Kok*.

BRABAN, I d. 81. *Braband*.

BREGGE, I d. 81. De Stad Brugge.

BRUNO (*H.*) I d. 43. Een Dichter, en vriend van onzen Dichter. Hij was Conrector der Lat. ſchole te Hoorn, blijken een vierregelig versje van *H. Neuhuſius*, in deszelfs Poemata Extempor. bl. 192. Men leest van hem eenige gedichten in *Klioos Kraam*, *Bloemkrans van Verſch. Ged.*, *Herſtelden Appollos harp*, *Verſch. Nederd. Gedichten*. Vergel. verder *J. de Vries*, I d. bl. 219. Noot, en *P. G. Witſen Geijsbeek*, *Biogr. Woordenb.* I d. bl. 443.

BRUNSVELT, I d. 79, II d. 54. Een Dichter en vriend

van *G. J.* van dezen vindt men twee Gedichten in *Klioos Kraam.*

BUWE, I d. 51. Een Frieſche mans-naam. Thans *Bouwe*, waarvan de Titel *Bouma. Waſſenb.* l. l. bl. 98, *Bouwe*, *Buwe.* Bl. 173, *Buwo*, *Buwa*; van dit laatſte komt de Titel *Buwalda.*

CLEMENT (*ANT.*) II d. 47. Een boezemvriend van *Gabbema.* Vergel. *Klioos kraam*, bl. 108.

CYPRIS, I d. 30. Κύπρις, Venus.

DAVENTREUS, II d. 44. 46, 51, 55, 56. Door onzen D. genoemd: *Dy great bewittenſchipte*, bl. 55. Hij was toen *Leeraar* in *Bolsward*, en naar elders beroepen in 1656, heeft hij voor die beroeping bedankt, bl. 56. Men vindt aan hem een gedicht van *H. Neuhuſius*, waarvan de inſcriptie is: *In concionem Eminent. Theologi Henrici Daventræi, Paſtoris Bolsward.* op bl. 263.

DUWCKLE, I d. 51. Een mans-naam. *Waſſenb.* bl. 100, *Doekele*, *Doekle.*

EAL (ſint) I d. 6. Voor *Ealf*, en dit voor *Odolf* of *Odulf*, wiens Feestdag gevierd wordt op den 12 Junij. Zie *Winſemius. Kron. van Friesland.* en *Halbertſma*, in de *Letteroef.* voor Oct. 1822, N°. 12 Meng. bl. 587. Hier uit verbetere men dus, wat ik in de *korte Aant.* deswegens ſchreef.

EAST-LAN, *EAST-IJNJEN*, I d. 68, Oostindien.

EGGE, Een mans-naam, I d. 64. Bij *Waſſenb.* ook *Egge.*

FENN'-HUWZ, Voorr. XXXII. Door *Hoekſtra* genoemd *Nenne Fennhuis*, Algem. K. en L. B. voor 1813, II d. bl. 141. Hij was een Vriend van onzen Dichter.

FLÆMSCHE, I d. 81, *Vlaamſche.* — *Flaemſchen*, II d. 113, Eene ſoort van muntſtukken of penningen, vermoedelijk *Grooten.*

FLÆNDEREN, I d. 81, *Vlaanderen.*

FOACK, I d. 11. Een vrouwen-naam. *Waſſenb.* bl. 104. *Fook.*

FOKEL, I d. 11. Een vrouwen-naam. *Waſſenb. Fokel*, *Fokeltje.*

FONTEYNE (*CLAUDE*) I d. 91. Een Landſchaps-drukker van Friesland. Behalve andere Gedichten bij hem gedrukt, heb ik een Latijnsch Huwelijks-dicht van *Tob. Gutberleth*, in 1648 bij hem gedrukt, op 't Huwelijk van *P. van Ha-*

rinsma en *Sufanna van Burmania*; waar men op den Titel vindt: *Excudebat Claudius Fontanus, Ill. Ord. Frisiae Typographus Ordinarius.* Hij moet voor 't jaar 1657 geſtorven zijn, want in dat jaar was *Johannes Wellens* (anders *Jan Boudewijnsz Wellens*) reeds Landſchaps-drukker. Zelf een Dichter zijnde, was hij een Boezemvriend van *G. J.* gelijk blijkt uit I d. bl. 85. Zie verder van hem *P. G. Witſen Geysbeek*, II d bl. 326.

FORSTNE FAMCKE-BERN. Zie *Naſſau.*

FRANS. I d. 51. Een mans-naam. *Waſſenb.* bl. 89. *Franciscus, Frans.* Ook de vrouwen-naam *Franske* is bekend en gebruikelijk in Friesland. — De tweede N-V. is *Franſen*, I d. 49.

FRIEZE, Een Fries, I d. 91. — B-N-W. *Frieſche*. I d. 80, 89, 91. 92, 93, enz. — *Friez'ne*, I d. 83, 91, 94, 173, 251. II d. 43, 55. *Frieslân*, I d. 83, 89, 90. 91.

FRIESKE, I d. 15. Een mans-naam. Ook bij *Waſſenb.* bl. 105.

FY, I d. 11. Een vrouwen-naam. *Waſſenb. Fy, Fytje.*

GABBE, I d. 49. Een mans-naam. *Waſſenb. Gabe, Gabbe*: waarvan de geſlacht-naam:

GABBEMA, bij verkorting *Gabma*, I d. 88, 89, 90, 91, 120, enz. De bekende Geſchiedſchrijver van Friesland: 's Dichters boezemvriend, en de uitgever des tweeden druks der *Rijmlerye.* Behalve verſcheidene andere Werken, zoo in Rijm als Onrijm, heeft men aan zijne pen te danken, *Verhaal van de Stad Leeuwarden*, door *Tob. Gutberleth* uitgegeven, in 1701; een Werk vol originele ſtukken en Charters, die men elders vruchteloos zoekt. Vergel. verder *Witſen Geijsbeek*, II d. 357.

GEALEMA, II d. 44, 47, 52, 54, 57. Eigenl. *Hero a Galama.* Deze was een Boekverkooper en Drukker te Harlingen, ſchoon van aanzienlijke Geboorte, uitwijzens een Gedicht op hem, van *H. Neuhuſius*, Poem. Extemp. bl. 265. Men vindt van hem drie gedichten in *Klioos Kraam.* Ik bezit een Lijkdicht van *Joannes Wiersma* op 't overlijden van zijne moeder *Janke Cornelis Wiersma*, in het jaar 1671, bij hem gedrukt, waar op den Titel ſtaat: gedrukt tot *Harlingen*, bij *Hero Galama*, Boekverkooper.

GEESTDORP, (*Henr.*) II, 54, alwaar onze D. hem noemt

mijn overleden Geestdorp, (1656.) Men vindt drie Gedichten van hem in *Klioos Kraam.*

GERBEN, I d. 49. Een mans-naam. Bij *Waſſenb.* bl. 106. *Gerbe.* Bl. 89. *Gerbrandus*, *Gerben.*

GIJSBERT, 's Dichters voornaam. *Waſſenb.* bl. 89. *Gijsbert*, van *Giſebertus*, *Gisbertus.*

GINT, de Stad *Gent*, I d. 81.

GORIS, I d. 25. Een mans-naam. Bij *Waſſenb.* bl. 176.

GREATE PIER. Zie *Pier.*

GRÆTS, Voorr. XXVI. *Grætske*, I d. 49. Een vrouwen-naam. *Waſſenb. Greatske.*

GRIET, *GRIETKE*, I d. 32. Een vrouwen-naam. *Waſſenb. Griet*, *Grietje*, bl. 91.

GRINZER-LAN, Groningerland, I d. 85. II d. 46. *Grins* heet *Groningen.*

GUTBERLETH, (*TOB.*) II d. 57. Deze was van 1652 tot 1662 Rector der Lat. Scholen te *Leeuwarden.* Vid. *H. J. Arntzenii* Oratio de Natalibus et incrementis Gijmnaſii, Leovard. pag. 35. Hij had eenen zoon, *Wernerus*, die door *Baders*, in deszelfs *Poemata* genoemd wordt *vir Clariſſimus Eruditiſſimus*, *J. C. et Poeta inſignis*, bl. 129. Van dezen vindt men in *Friſia Nobilis* bl. 29, een Gedicht in de Lat. taal, op *G. Ruardi Juckama a Burmania*, die in 1679 overleed. *Tob. Gutberleth*, die *Gabbema's Verhaal van de Stad Leeuwarden* in 1701 heeft uitgegeven, was weder een zoon van *Wernerus.* — Zoo vindt men dan van Vader tot Kleinzoon, in deze familie de geleerdheid als voortgeplant tot in het derde Lid: hetwelk onder de zeldzaamheden behoort. Die meer begeert, leze wat *Vriemoet*, *Athen. Friſiac.* pag. 894, ſeqq. van hem en zijne uitgegevene Werken zegt. Van den Grootvader *T. Gutberleth* vindt men eenige Lat. Gedichten in *Friſia Nobilis*, pag. 161, 162. En buitendien bezit ik verſcheidene Lat. Gedichten van *W. Gutberleth*, die afzonderlijk zijn uitgegeven.

HAJONIDES, II d. 55, Rector der Lat. School te *Bolsward.*

HANSCK, I d. 174. Een vrouwen-naam. Bij *Waſſenb. Hanske*, bl. 89. *Hanke* bl. 109.

HANS, I d. 49. Tweede N-V. *Hanſen.* Een mans-naam. *Waſſenb. Hans*, bl. 89. *Haans*, bl. 109.

HAYTSE, I d. 49. Een mans-naam. Ook zoo bij *Wasſenb.* bl. 110. Uit eerbied en wegens verwantſchap wordt hij *Haytſe-yem* genoemd. Zoo vindt men *Tjaard-oom* bij *Baardt D.* bl. 40. *Jop-oom*, ibid. bl. 293. *Joncker-oom*, ibid. 307. *Doctor-oom*, ibid. bl. 11. Zie *Monſe-yem.* En in het *Woordenb. Heerom.* Nog heden wordt *om* of *omke*, achter *mans-namen*, en *mai* of *moeike* achter vrouwen-namen, uit zekere achting, gevoegd. Soms ook wel de woorden *Faer* en *Moer.* Zie behalve de gemelde ook nog *Jantſen-moÿts*, en *Tjeſck-moar*, als mede *G. J.* I d. 4, fin.

HEER, (*MARGARETA DE*) eene vrouw, die zeer uitnemend bedreven was in de kunst van teekenen en ſchilderen, gelijk blijken kan uit de Gedichten van *Gabbema*, *Boogaard*, *Griethuÿſen*, *Brunsvelt* en van onzen Dichter, welke men vindt in *Klioos Kraam*, bl. 52, 508, 343—347. Onze D. noemt haar zijne Nichte. II d. 56, als mede in *Klioos Kraam*, bl. 347.

HEYDIN, plur. *Heydinz* non *Heydenen*, II d. 3. Intuſſchen vindt men *Heÿdenen* bij *G. J.* I d. 99. — *Heÿdene* I d. 167, 169, Heidensch.

HEYNE, I d. 51. Een mans-naam. *Wasſenb. Hein*, *Heyn*, *Heyne.*

HIJNLIPPERS, de inwoners der Stad *Hinlopen*, II d. 46.

HINDRICK (*GRAEF*) I d. 4. Deze is *Graaf Hendrik Caſimir van Nasſau*, die Stadhouder was van Friesland, van 1632 tot 1640, wanneer hij geſneuveld is. — Den Tweeden *Hendrik Caſimir v. N.* heeft *G. J.* niet dan zeer jong gekend. Zie *Nasſau.*

HOATSKE, I d. 6, 174. Een vrouwen-naam. *Wasſenb. Hotske.*

HOYTE, I d. 6. Een mans-naam. *Wasſenb. Hoyte*, *Hoite*, *Huite.*

HOLLAN, Holland, II d. 43. *Hollander*, een Hollander, Voorr. XIV.

HOMME, I d. 49. Een mans-naam. Zoo ook bij *Wasſenb.*

JACKLE, I d. 51. Een mans-naam. *Wasſenb. Jakkele*

JANTSEN MOYTS, I d. 49. *Jantſen* is thans *Jantje*, *Janke* of *Janneke.* *Wasſenb.* bl. 90. *Jantje*, *Janneke* of *Jantſen.* Bl. 113, *Jaantje.* — *Jan*, een mans-naam, I d. 30.

JAPICK, Jacob, Jakob. Genit. *Japicx*, I d. 91, 110, 120, 166, enz. II d. 43, enz.

IDS, I d. 49. Een mans naam. Ook zoo bij *Waſenb.*
JEPPE, I d. 51. Een mans-naam. *Waſenb. Jepe, Jeppe.*
JEYP, I d. 51. Een mans-naam. *Waſenb.* ook *Jeyp.*
JESUWYTEN, Jeſuiten, I d. 80. *V. d. Veen*, bl. 347, *Abten, Prieſters, Jeſuwijt.*
JOLLE, I d. 53. Een mans-naam. Ook *Waſenb.*
KALLE, I d. 81. Een vlaamſche vrouwen-naam. Zie *Beth.* — *Kalle*, Bloemkr. van *V. G.* bl. 153.
KESER, Keizer, I d. 86. *Keſer Kaerl*, Keizer Karel de V, II d. 98.
KERSTNE, een Christen, II d. 116. Meerv. *Kerstenen*, II d. 112. *Kerst'ne wrâd*. de Christen wereld, de Christenheid (de Protestanten.) I d. 86.
KETUWSERS, I d. 80. De *Karthuiſers*, zekere Kloosterorde, reeds in de XI eeuw ingeſteld. *Marnix*, *R. B.* fol. 18, verſo, *Cartuijſers*, fol. 206, *Cathuijſer*; fol. 241, verſo. *Een Carthuijſen Klooster.*
KIPEDO, Cupido, de Mingod, I d. 31, II d. 64, 69.
KLIRKAMSTIR, Klaarkampſter. Voorr. XIII. Zie *Fokke Sjoerds, Hist. Jaarb.* II, 397. Zie onze *korte Aanteek.* l. l.
KOANE, I d. 11. Een honden-naam,
LAEYEN, II d. 47. de Stad *Leiden.*
LâMERT, *SINT*, I d. 7. Zie *Winſemius, Kron. van Vriesland*, in de Beſchrijv. der Stad *Bolsward*. en *korte Aanteek.*
LEALT, I d. 49. Een vrouwen-naam. *Waſenb.* 117.
LEYE, I d. 81. Een Rivier-tak van de Schelde.
LIÆFFERT, I d. 49. Een mans-naam. — *Læffert*, I d. 74. *Waſenb. Ljeffert* en *Leffert.*
LJEAUWERD, Leeuwarden, Frieslands Hooſdſtad, I d. 89, 91. II d. 43, 49, 51, 59. Wegens de afleiding van dezen naam zie men *Waſenb. Bijdr.* II, bl. 149, 150.
LIEVE, I d. 81, Een oude Rivier van Vlaanderen.
LJOBBE, I d. 49. Een mans-naam. *Waſenb. Liobbe, Ljeubbe.*
LOLCK. I d. 49, 174. Een vrouwen-naam. *Waſenb. Lolkje, Lolk.*
LOLCKE, I d. 49, Een mans-naam. *Waſenb. Lolke.*
LOURINZ. Laurens Koster, uitvinder der Drukkunst, I d 91.
LOUW, I d. 174. Een mans-naam. *Waſenb. Louwe.*

LIJLTS of *LIJLTSEN*, I d. 26. Een vrouwen-naam. Beide bij *Waſenb.*

LIJZE, I d. 67. Een vrouwen-naam. *Waſenb.* bl. 88, *Lijsbet*, *Lijs*, *Lijske*. Bij *Baardt*, *Deugdenſp.* bl. 135, *Lijſe*.

MACDUEL, II d. 46, 56. Deze Heer ſchijnt *Lid der Staten van Friesland* te zijn geweest, en als Afgevaardigde, in het jaar 1655, naar *Groningerland* gezonden, om de tweeſpalt in *Stad en Lande* te helpen beſlechten. Vergel. nevens onzen Dichter, II d. bl. 46, *Wagenaar*, *Vaderl. Hist.* XII, 395, volg. Hij woonde, volgens onzen D. II d. bl. 56, te *Nijlân*, een Dorp in *Wijmbritſeradeel*.

MAERTE, de maand *Maart*. *Maerte-dey*, II d. 58.

MAEY, de maand *Mei*, II d. 57, 58, 105. — *Maey-moanne*, II d. 43, de mei-maand.

MASE, I d. 81. De Rivier de *Maas*.

MEANDER, II d. 72. Eene Rivier in Kl. Aſie. Ook een mans-naam, II d. 82.

MEEREMIN. I d. 16. Hier door ſchijnt *G. J.* den naam van *Sirene* te hebben willen uitdrukken.

MELLE, I d. 49. Een mans-naam. Ook bij *Waſenb.* bl. 119. Van hier de Geſlachtnaam *Mellema*, Idem, bl. 143.

MOLLE, I d. 49. Een mans-naam. *Waſenb.* bl. 120. Van hier de Geſlachtnaam *Mollema*, Idem, bl. 143.

MOMUS. Voorr. bl. XXXII. II d. 50. De God der berisping; voorts elke berisper.

MONSE-YEM, I d. 37. Een verzonnen naam, voor *Berg*. Men vindt er kort daarna ook *Altis* voor. *Monſe* is (niet tegenſtaande hier aanſpeling is op het Lat. woord *Mons*) echter ook een eigen-naam. Zie *Waſenb. Bijdr.* II, bl. 31, en 120.

MONTS, I d. 52. Een vrouwen-naam. Zie *Waſenb.* t. a. pl.

NASSAU FORSTNE SOON, I d. 83. Deze is geweest de II^de^ *Hendrik Caſimir*, zoon van *Willem Frederik van Naſſau*, (die zich zelven ongelukkig, door het losgaan van een geladen pistool, doodelijk heeft getroffen) en van *Albertina Agnes*, Dochter van *Fredrik Hendrik*, Stadhouder van *Holland*: welke in het jaar 1652 zijn gehuwd. Vergel. behalve anderen *H. Neuhuſii* Poem. Extempor. pag. 8 - 12, Uit dit Huwelijk is *Hendrik Caſimir*, in *'s Gravenhage*, den 18 Jan. 1657, geboren. In dezen is het, dat het Stadhouder-

ſchap van Friesland, in het jaar 1675, eerſelijk is verklaard. — *Forstne Famcke-bern*, I d. 85. Deze was *Amalia*, Dochter van voornoemden *Willem Fredrik*, en Zuster van *Hendrik Caſimir*, geboren in 1654, gehuwd met *Johan Willem van Saxen-Eiſenach*, in 1690, overleden in 1695. Zie *Hindrick*.

NICOCLES, II d. 72. Een Stadvoogd of Regent van *Miletē*, eene Stad in Kl. Asie, van ouds zeer beroemd, doch thans een klein Steedje, onder den naam van *Melaſo*. — *Nicoclea*. II d. 77, deszelfs Echtgenoote.

NIESKE. I d. 55. Een vrouwen-naam. *Waſſenb.* bl. 120.

NINNE, Voorr. bl. XXXII. Een mans-naam. *Waſſenb.* t. a. p. Zie *Fenn'huwz.*

NOARE, I d. 90. *Noar-man*, I d. 91. Een *Noorman.*

NOLLE, I d. 49. Een mans naam. *Waſſenb. Nol*, *Nolle*, *Nolke.*

NOPKE, I d. 11. Een honden-naam.

NIJLAN, II d. 56. *Nijland*, een Dorp in Friesl. Zie *Macduel.*

NIJLLE, II d. 97. De *Nyl*, eene R. in Egijpte. Tweede N-V. *Nyls*, I d. 191.

NIJMPHE. I d. 88. II d. 66, 68. Eene *Nimf.* Verkleinw. *Nymfke*, II d. 65.

OEDS, I d. 6. Een mans-naam. *Waſſenb. Oeds*, *Oedſe.* — In de brieven van onzen D II d. bl. 54, vindt men eenen *Oedſonius*, die in het I d. bl. 81. op zijn Friesch, genoemd wordt *Feyco Oeds;* welke een Latijnsch gedicht gemaakt had op *Amalia's* geboorte. Zie *Naſſau.* Hij was *Leeraar* der Hervormde Gemeente te *Leeuwarden*, blijkens een Lat. Gedicht van *H. Neuhuſius*, ten opſchrift hebbende: *In coënàm domini ad venerand. et doctiss. D. Feiconem Oedſonium, Eccl. Leov. ministrum*, pag. 167.

OFKE. I d. 5. Een mans-naam. *Waſſenb.* bl. 121.

ORAENJE, I d. 82. Met dit woord wordt *Fredrik Hendrik*, Stadhouder van *Holland* bedoeld, wordende bl. 80 genoemd *ſijn Heagheijt.* Zie ald. *korte Aanteek.*

ORCK, I d. 6 Een mans-naam. *Waſſenb. Ork.*

PAECK. I d. 49. Een vrouwen-naam. *Waſſenb. Peak.*

PALES, I d. 19. De Land-Godin der Romeinen; ook het *Land zelf.*

PARSSE, I d. 63. II d. 97, Een *Perſiaan. Klioos Kraam*,

bl. 119 *Pars. Bredero*, bl. 727, *Parſiaen.*

PIER, (*GREATE*) *Groote Pier*, van Sneek, I d. 74. Zie *korte Aanteek.* ald.

PIER, I d. 90. *Pierius Winſemius*, *Geſchiedſchrijver* van *Friesland*, en Profeſſor te Franeker. Zie deszelfs leven, geſchriften enz. bij *Vriemoet*, *Athen. Friſiacæ.*

PIER, II d. 98. *Pÿrrhus*, Koning van Epirus.

POPPE, I d. 26. Een mans-naam. *Waſenb.* bl. 122.

REAMER, I d. 56. Een mans-naam. *Waſenb.* t. a. p.

REDLE, I d. 49. Een mans-naam. *Waſenb.* t. a p.

REONTS, I d. 15. Een vrouwen-naam. *Waſenb.* bl. 123.

REYLOF, I d. 49. Een mans-naam. *Waſenb.* t. a. p.

RINSEN, I d. 2. Een vrouwen-naam. *Waſenb.* *Rinte*, *Rintſen.* Men vindt ald. ook *Rinske*, *Runck*, *Rins.* Het eerſte van *Rintſe*, het andere van *Rinſe.*

RINTSE, een mans-naam. *Waſenb.* bl. 124. — *Hindrik Rintſes*, I d. 89, of met den Lat. uitgang *Hindrik Rintjus*, waarop men toen zeer geſteld was. I d. 91, II d. 49, 52. Deze was een bijzonder goed vriend van onzen G. J. en Boekdrukker te Leeuwarden. Onder de Werken, bij hem gedrukt, behoort, b. v. *Klioos Kraam*, *vol Verſcheiden Gedichten*, *gedr. te Leeuw. bij Hendrik Rintjus*, 1656. Ook was hij zelf Dichter. Men vindt in dat zelfde werk, bl. 239, een tamelijk lang Bruiloſs-dicht van hem op *P. Mejontema* en *Titia van Andla.* Onze D. zegt daarom ook I d. 92, *Seyn my ſen jún Dicht hette weer.*

ROMEN, I d. 80, 190. - *Roamere*, de Romeinen, I d. 91, II d. 97. — *Roamſche*, II d. 98.

ROUCKE, I d. 49. Een mans-naam. *Waſenb.* *Rouke.* Van hier de geſlacht-naam *Roukema*, *Roukama*, van eenen *R. Roukema* treft men in *Friſia nobilis* verſcheidene Nederd. Gedichten aan.

ROYTS, I d. 1, 7, 49. Een vrouwen-naam. *Waſenb.* bl. 124. — Doch I d. 7. Vindt men ook het tweelettergrepig *Roytske.* Vergel. *Waſenb. Bijdr.* II, 5.

SÆTS, Voorr. XXVI. I d. 6. Een vrouwen-naam. *Waſenb.* *Sets*, *Seâts.* De naam *Setske* is ook in Friesland nog in gebruik.

SAMOS, I d. 91, Zie ald. de *korte Aanteek.* — V. d. *Samoſers*, de inwoners van Samos, II d. 71, 77. — *Samien*, II d. 72, i, q. Samos — V. d. *Samienſers*, II d. 72, i. q. *Samoſers.*

SAPE, I d. 56. Een mans-naam. *Waſenb.* bl. 125.
SCHELDE, I d. 81. Eene bekende Rivier.
SEE-LAN, II d. 47, Zeeland. — *Seeuwſche*, II d. 48.
SIBILLA FEN JONGSTAL, eene aanzienlijke jonge
vrouw, uit de Familie van *Jongſtal*, die zeer afgerigt was
het paarderijden, I d. 87.
SIBIJLLE VAN GRIETHUIJSEN, I d. 83, door on
Dichter geroemd als *Bloem* en *Parel* van *Groningerland*.
vindt van haar eenige Gedichten in *Klioos Kraam*. Ook h
zij een Boek geſchreven, ten titel voerende, *Hemel*
Troostbron; waar voor men hare Beeldtenis aantreft,
een N-D. Bijſchrift van *C Fonteyne* er onder.
SJOLLE, I d. 6. Een mans-naam. *Waſenb.* bl. 127.
SPECK-JAN, I d. 75. Een ſcheldnaam op de *Spanjaard*
in 't algemeen, doch hier op de *Spaanſche Matroozen*, i
bijzonder. Zoo vindt men bij *Bredero* bl. 240.

De *Specken*, die haer lijf met geld niet konden boeten
Die nam het grauw geſwind, en ſpoeldeſe de voeten.

In de *Sermoenen van Broer Cornelis* vindt men deze
ſoortgelijke ſcheldnamen op de *Spanjaarden* dikwijls.
leest men bl. 295. Ba, en *ſpeckt* niet veele, dat rade ic
wel, Ghij botte Vlamingen als ghij lijt; d. i. noemt de *Sp*
jaarden geen *ſpecken*. Wat verder laat hij volgen: Wa
hier dan nu te *ſpecken*? verder: ſij ſouden hier gaan beg
nen te vloecken en te ſweren: wij ſullen bij God deze v
ſmagte *Specken* eens moeten te lande uijt ſmijten. — Bl. 2
Laat de Spangiaarden *ongeſpect*. Bl. 364, Die Goddel
Spanjaarden, die verſmagte *Specken*. — Nu is 't wel
ſpect! — Dat het op het eten van *ſpek* zag, ziet men d
delijk uit Bl. 384, waar men leest: *Broer Cornelis* dreck
wel ſmakendt *ſpeck*, voor Duc d'Alves beck, maar 't ſal l
haast qualijck opbreeken. — Ook *Van der Veen* ſpreekt
dikmaals van, b. v. bl. 546, Siet den *getaanden Spek-*
dwarsvoet den Scinjoor, *don Pok mok* den *Maraan*, den
gewaſchen Moor. Bl. 563, Lieve *Jan* met al u hulp,
u *Specken*, walen, moffen. Bl. 388, Oock ſijt ghij onde
juck der Spaanſche wreede *ſpecken*. Vergel. verder Bl. 3
449, 453; *Raets*. bl. 41; *Geuſe lied*. fol. 4 verſo, Sch
wenburgh brocht *Specken* bij hoopen. Fol. 55, *Jan*

Spangien viel ſeer bloot. En op meer andere plaatſen. Ook *Dan Heinſius*, in een gedicht, te vinden in den *Bloemkrans van Verſch. Ged.* bl. 57, *Don ſpek* was in het ruim met Spangien afgekomen. Bl. 58, *Don ſpek* was haast bedacht, en is voor eerst gaan ſtrijken. Verg. ald. bl. 59, 134, 135, enz. — Toen een ſpaansch Scheepje; bij nacht, onder de Vloot van *Piet Hein*, kruiſende op de Spaanſche zilvervloot, was geraakt; 't welk men eerst voor Hollandsch hield; en men het dus iets, ter waarſchuwing toeriep, antwoordde de Spanjaard: *Que Quiercis*? *Que Quiercis*? waarop de Matroozen van het ſchip de witte Leeuw. in de handen kloppende, riepen: *Het zijn Spekken! Het zijn Spekken!* Zie *Scheltema*, *Mengelw.* I, 3, bl. 150, 151. — Wat het bijgevoegde *Jan* aangaat; het is bekend, dat men voor een *Matroos* of *Hachje* dikmaals zegt: *het is een Jan* of *Jantje!* Voorts ſtemt *ſpek* wel overeen met *Smeerlap! Vuilik!* enz.

SWEER, I d. 34, Een mans-naam. *Waſſenb. Swier*, *Sweer*

SWEERTS. II d. 57. Een Dichter van denzelfden leeftijd, als onze Dichter. Eigenl. *Hieronymus Sweers*. Zie van dezen *J. de Vries*, in de Werken der Bat. Maatſch. van *T.* en *D.* III d. bl. 221, volg.

SWOBKE, I d. 5. Een vrouwen-naam. *Waſſenb. Swobke*, *Swob.*

SIJME, I d. 2. Een mans-naam. *Waſſenb.* bl. 92, *Sÿmen*, *Simen.*

TÆ, Voorr. bl. XXVI. Een mans-naam. *Waſſenb.* bl. 129, *Teade*, *Tade*, *Teede.*

TETKE, I d. 6. Een vrouwen-naam. Bij *Waſſenb.* bl. 130, *Tetje*, *Tek*, *Tetke.*

THULE, Voorr. bl. XII. Door *Gabbema* gehouden voor *Yſland.*

TJERNE, I d. 1. Een mans-naam. *Waſſenb. Tjerne*, of *Thierne.*

TIETE, I d. 7. Een mans-naam. *Waſſenb. Tiete*, *Teete.*

TJALLE, I d. 49, Een mans-naam. *Waſſenb.* bl. 130.

TJESCK, I d. 74. Een vrouwen-naam. *Waſſenb.* bl. 131, *Tjesk.* — *Tjesck-moar*, uit achting en eerbied. Zie *Haytſeyem.*

TIRCK, I d. 63. De *Turk* of *Turken.*

TJUTS-LAN, Duitschland, I d. 59, 71. — *Tjutsch* in *Ontjutsch*, I d. 66, Duitſche en *Onduitſche rijken. L. v. Bos*,

uit wien onze Dichter dit Graffchrift heeft ontleend, m
Het koude Noord en *Duitsland*, *Bloemkrans* van Ver
Ged. bl. 54.

TIJMEN, I d. 33. Een mans-naam. *Wasfenb.* bl. 131.
bl. 92, *Tijmon*, g. *Tijmen*. Het is de Griekfche Eigenna
Timon.

UWBLE, I d. 49. Een mans-naam. *Wasfenb.* bl. 145, *U*
Oeble. Bl. 121, *Oebele*, *Uwble*.

VAULDOAYSEN, II d. 51. De *Waldenfen*, een achte
waardig, dikmaals verdrukt, volk, in de Valeyen van *I*
mont en *Savooyen*.

WAESE, (*'T LAN FEN*) I d. 80. Het Land van *Wa*
in *Vlaanderen*, ten Noord-oosten van *Gent*.

WEST-WRAD, II d. 90. De *West-wereld*, d. i. *West-*
dien, *West-ijnjen*, zoo als het genoemd wordt, I d. 68.

WIDMER, I d. 2. Een mans-naam. *Wasfenb.* *Widi*
Wirdmer. *Kiliaan*, *Widmer*, Vidomarus. — *Wirdm*
Viridomarus.

WIF. I d. 74. Een mans-naam. *Wasfenb.* bl. 152. W
fchijnlijk is deze naam door onzen Dichter gebruikt, om
wuften en *loszinnigen knaap*, zoo als daar een befchre
wordt, aanteduiden.

WIJNERING, I d. 64. Een mans-naam. *Wasfenb.* bl.

WOBBELKE, I d. 27. Een vrouwen-naam. *Wasfenb.*
p. *Wobbelke*, *Wobbel*. *Wobbel* heette de Vrouw van *Wa*
Gribberts, b. v. *W. Gribb. Brill.* bl. 9, enz. doch bl.
en vervolg wordt zij *Wobbeltje* genoemd, welke uitg
overeenkomt met de tegenwoordige uitfpraak.

YBER-FAD, I d. 82. De *Koning van Spanje*. Zie *k*
Aanteek. Voeg bij het aldaar aangeteekende nog dit volge
Iber voor *Spanjaard* gebruikt ook *Van den Berg*, in
Bloemkrans van Verfch. Ged. bl. 204, Dat hitst tot fchel
op den *Iber*.

YD, I d. 52. Een vrouwen-naam. *Wasfenb.* t. a. p. bl. 1
en 31.

YG, I d. 49 Een vrouwen-naam. *Wasfenb.* bl. 115, *Ieg.*

YNTS, I d. 2. *Yntske*, ibid. Een vrouwen-naam. *Wasf*
bl. 114, *Intske*, *Yntske*, *Ynts*

ZOILUS. Voorr XXXII. Hier door wordt in 't algemeen
bedilder of *berisper* aangeduid; en bijna elk fchrijver van

tijd, maakte er melding van. - Eigenl. was *Zoilus* een Sophist van *Amphipolis*, die den Dichter *Homerus* durfde berispen.

PS. Van bekende, vooral Bijbelſche eigennamen, b. v. *Aäron*, *Abraham*, *Abimelech*, *Abſalon*, enz. heb ik gemeend hier geene aanteekening te moeten doen.

Te *Leeuwarden*, ter Drukkerij van M. v. B. BOSCH.

NADERE

AANTEEKENINGEN EN DRUKFEILEN,

NOG TE VERBETEREN IN HET 1 DEEL.

In de Voorr. des laatſten Uitg. bl. 3, reg. 21, giſsen, lees giſpen.
Ibid. reg. 22. en dit mijn - en *dat* dit mijn beſtendig gebruik is, niet alleen betrekkelijk de Landfrieſche, maar ook andere talen.

Voorwerk, bl. XXXII, reg. 15, *'t* uwt-litt'ne - *t'* uwt-litt'ne, voor *to*.

In het Werk zelf.

Bl. 16 reg. 5. oonne hijmel - oone hijmmel.
16 - 7. libje - libbje, met twee *bb*, en zoo overal, volgens 's Dichters gewoonte, die hij ook al van zijnen Vriend *Gabbema* heeft overgenomen.
34 - 4. van ond. dwelme' - dwelm, wegens het Rijm.
43 - 10. oon-waeghende - oonwaeghs,ende
44 - 23. foroorſeacket - for-oorſæcket
44 ond. ſonder dat ſtearren - ſonder dat *her*ſtearren
50 - 16. *h*ernsck - *b*ernsck
51 - 18. blomme. - blomme-, met een koppelteeken, gelijk beamke- t. w. letters.
54 - 18. hier - hyer, voor *hair*, en zoo overal.
90 - 3, van ond. ijn' - ijnn', volg. 's Dichters gewoonte.
99 - 7. uwt-ſtiet - uwt-ſtjiet, d. i. uitſtoot, terwijl het eerſte beteekent *uitſtaat*, patitur.
124 - 7. uwz ' quea - uwz 't quea.
125 - 18. Great in Graet - Great in great, d. i. zeer groetelijks, gelijk *meer* en *meer*, magis magisque, enz.
137 - 5. Kóy - koay, gelijk de volgende rijmwoorden proay, trooy.
138 - 17. o lil'ge - o ſillige, om de versmaat.
146 - 13. n/n - nin
163 - 11. 't eyn' - t' eyn, voor *to eyn*.
166 - 5, v. ond. Dy Jon - Dy Jo
167 - 15. Kjealmte - Kjealtme.
171 - 10. ijn-borst - ijnborsts, en zoo ook bl. 190 - 4 v. ond.

DRUKFEILEN.

Bl. 172 reg. 5. mijld hân - mylde' hân
173 - 14. lillepypje - lille-pijpe, zonder j in welk geval het een werkwoord zou weren.
178 - 5. Djjn wo/-feart' - Dyn wo/-feart'
191 - 5, v. ond. muwlen - muwllen, volgens 's Dichters gewoonte
201 - 4, v. ond. Dogg' 't - Dogg' d', hoe hard dit ook anders klinke.
204 - 17. bejear't - bejeart', d. i. *begeerte*, het eerſte is *begeert*.
208 - 1. trifje - trillje, gelijk in 't volg. *ſtillje*.
213 - 14. floekt' - flockt t', in twee woorden t' is voor *to*, te, nimis.
214 - 6. v. ond. earne - earnne, het Imperf.
221 - 4, v. ond. ſwommt' - ſwomm't, d. i *ſwommet*.
227 - 1. Het knett' t - Het knett't, d.i. *knettet*, in één woord.
229 - 5, v. ond. habbes' - habb's', om de voetmaat.
230 - 4, v. ond. ijn *Heer'* Gods - ijnn' *Heer'* Goads

In het tweede Deel, of To-hæcke, enz.

12 - 12, v. ond. ſaande. Saanst. lees ſaande. ſaand.
19 - 5. wrexel, - waexel,
19 - 9. varen, - veren,
20 - 2, v. ond. et ſatis clare. *A.* litera P - et ſatis clare *a* litera P
46 - 3. 't' huwz - t' huwz, voor *to* te.
47 - 2. ijne jamcke - ijnne jamck*ſte*
54 - 20. 't wylle - t' wylle, voor *to*, ter.
59 - 14. forkleare - for-klearre, het Imperf. voor *for-klearde*.
73 - 5. fijne - fijnne, volg 's D. gewoonte; en zoo overal.
73 - 7. tjenners - tjieners.
73 - 18. d' offerhande - d' offerhânne.
73 - 27. earnen - earnnen, het Imperf. voor *earnden*.
74 - 6. to huynigjen - to *oer*-huynigjen.
77 - 12. on-fondearre - on-fuwndearre, met *uw*, volg. gewoonte.
80 - 10. tol-bjuesterre - tol-bjuestere, met ééne *r*.
85 - 18. *for*-fortrietge - for-trie*ttig*e
86 - 18. mor - mar
105 - 25. de dasle - de Dyale, d. i. *de Duivel*.

DRUKFEILEN.

Dl. 106 reg. 1. longſtaſe - long-ſtâlle.
107 - 8. ſen wijv. - ſen *ſijn* wijf
111 - 1. *ijn*-wirddigh - *jin*-wirddigh.
112 - 16. ſchille wy naet leauwje? Hier is een regel uitgevallen; lees: ſchille wy naet jin uwz tanck bekinne moatte, dat wy ſocks boppe heale naet leauwje? gelijk in de Leeuw. Uitg. gelezen wordt.
116 - 2. jie*te* - jie*tte*
116 - 24. l*eye* - l*ye*.
116 - 31. moâ*te* - moâ*tte*, en zoo overal.
118 - 4. X - V.
118 - 16. XX - XIII.
120 - 8. XXI - XIII
120 - 17. XXVII - XIX
120 - 32. hweczzo - hwee*rzo*.
121 - 6. een *en* ander - een *of* ander
121 - 11. XXVIII - XX
121 - 15. XXXI - XXIII
121 - 21. XXXIV - XXVI
122 - 1. XXXVIII - XXXII
158 - 2, v. ond. '*t* wij*lt* ick - *t'* wij*lst* ick

In het Woordenboek, of vervolg, op de vorige Deelen.

5 - 17. Jiergon*s* - jier-gon*gs*
6 - 12. Æf, af, van. Vul hier bij aan: II d. 91, 97, bov.
10 - 4, v. ond. het onzijdige - vul aan: en onperzoonlijke
12 - 11. A-fvaers - Af-vaers
24 - 21. *Bedonjen* - *Bedongjen*, met de G er in, van *dong*.
39 - 16. Beſcher*r* - Beſcher*n*
48 - 22. Bewisfi*d*. - Bewisfi*a*.
50 - 12. Zie Bij*ter*. - Zie Bij*tten*.
61 - 6, v. ond. boor*t*. - boor*d*,
63 - 21. al waren - als waren
71 - 9, v. ond. *clijn*, - *clijnc*,
100 - 23. Æer. - Ær.
102 - 19. *Eoezen*, - *Eceren*,
106 - 7, v. ond. Buw*ſle* - Buw*tte*
117 - 15. v. ond. gâl-gu*nzjen* - gâl-gu*wzjen*, met eene *w*.
122 midd. Vul achter het woord *Floyte*, en wat er ter verkla-

DRUKFEILEN.

ringe bijgevoegd is, het volgende aan: *Floytjen*, fluiten; op de fluitſpelen, I d. 9. Verled. tijd *floytte*, I d. 173. Verl. deelw. *floyte*, II d. 93.

Bl. 142 r. 7. voor Raak*t* - voor Raak*te*, het Imperf.
148 - 19. Verteeren - Verteesen, met de *s*.
152 - 22. (de *E* is hier OU) - (de U is hier OU)
155 - 2, v. ond. Freh - Freeh
157 - 22. jiefter - jie*ffer*
167 - 11. (van Cupido) vul dit aan met: I d. 32.
195 - ond. hea*w*en - hea*rr*en, met twee rr.
202 - 8, v. ond. *Maerlant*, III, 58 - *M. Stoke*, III, 58.
207 - 10. van ond. haad - hard
208 - 19 en 22. Hoaren - Hoaven, met de *v*.
209, ond. HOA*R*E - HOA*V*E, met de V.
214, ond. ſtil te houden - *om* ſtil te houden, d. i. om iemand te doen ſtil ſtaan. *Halt!*
216 - 24. b. v. 981 - b. v. III, 981.
225 - 4, v. ond. Itta. lijsta - Itta, I*y*tta.
250 - 8. Geef*t* - geef*t* het op - geef - geef het op. ſing. num.
241 - 13. v. ond. KLAN*DE* - KLAN*CK*.
242 - 2. kle*u*ren - klen*ſ*en.
248 - 6. knij*p* - knj*n*.
248 - 10. Kniep-egge - Kniep-*E*agge
252 - 21. KREAU*N* - KREAU*W*
254 - 15. Kringen, kringen, kringen maken. - kringen, *d*ringen: kringen maken.
254 - 27. KRUYEN, dit woord, dat ter vertaling dient van *Kritsjen*, leze men met kleine letters: kruijen.
258 - 10. jemmela kje - jemma lakje
259 - 6, v. ond. Lân*g*-heere - Lân-heere
259 - 5, v. ond. Lân-heere - Lân*g*-heeren
261 - 14. ergwikken - erqwikken, met de Q.
261 - 5. v. ond. L*a*anwjen - L*e*anwjen.
263 - 4. Bostjen - Bo*tt*jen
263 - 13. Zie *in* vergel. - Zie *en* vergel.
264 - 4, v. ond. Ljeaf-lef*t*jen - Ljeaf-le*ff*jen
267 - 4, v. ond. Lie*d*s - Lie*n*s
268 - 22. ontstoken - ontleken
269 - 17. ljeaf-hebber - ljeaf-h*a*bber
271 - 11. van Jacére - jacére; van ſidére - ſidere, - hier is alles in den war: lees: van Jácere - Jacére; van Síde- re - ſidé

DRUKFEILEN.

Bl. 271 r. 18. limus - limus
271 - 22. mutus accipere - mutuo accipere.
273 - 18. 't lijtst - 't lijts
274 - 7. ſchier eenerlei - ſchier *van* eenerlei
275 - 12, v. ond. ljuere, d. i. ſmeken - ljuentje, d. i. ſmeeken
275 - 7, v. ond. Goensck; - Ljoensck;
276 - 7. it ljuensjet - it ljuentjet
278 - 5. verſeffen - verſaffen
278 - 19. Lookig, lookige, - Lockig, lockige,
278 - 23. noeg lees noag
278 - 25. firddigende - firddjende
279 - Het tweede LOFTS met het geen er ter verklaring bij ſtaat, ſtrijke men, als overtollig, door.
279 - 13, v. ond. werſe - wertſe
284 - 13, v. ond. genit. maester - genit. maesters
287 - 5, v. ond. mery - merx, met de *x*.
288 - 6. metſan - metſen
288 - 11. *In Weiland* - *En Weiland*.
288 - 6. v. ond. medefleepen - onvoeren - medeflepen - omvoeren
291 - 3, v. ond. passus - pastus
294 - 11. en 10. v. ond. Paeda-gus - Paedago-gus
295 - ond. nogthans - nogtans
296 - 16. liefde, ziekte - liefde-ziekte, met het koppelteeken.
299 - 8. anders *ick my* - Anders ook: *ick mey*
301 - 1. Vulcario - Vulcanio
301 - 2, v. ond. afleide - afleidde
302 - 13, v. ond. d. 69 - II d. 69.
304 - 2, v. ond. boatte - boaste
307 - 1. To neat, I d. 108 - To neat', I d. 212.
310 - 5, v. ond. de X in IJ - de Y in IJ
311 - 5. sprikkelen - prikkelen
312 - 11, v. ond. Nest - Ness, met twee *ss*.
313 - 11. NOEIJEN - NOERJEN, met RJ.
314 - 5, van ond. Nuiret - Nuiver
315 - 11. Zie Oaljen - Zie *Oer*-oaljen
318 - 11. Verblinden - verslinden
318 - 12. overtroffen - overtreffen
325 - 21. ont-wraegſeljen. Dit woord behoort niet hier, maar

DRUKFEILEN.

bij *ont*, zoo als on-ont-vraagſeljen, bij *on* gevonden wordt

Bl. 325 r. 2, v, ond *Æ*artjen - *z*ochtlijck - *Æ*artjen - *t*ochtlijck
326 - 4. on-bedriem - on-bedrie*uw*
326 - 5. v. ond. on-bet-wonge*d* - on-be-twongen.
329 - 13. Sch*e*ndt - Sch*a*udt
329 - 17. on-moe*dde* - on-moe*de*
330 - 10. bij *Maerl.* vindt men - vul aan: II, 408, 12.
330 - 17. on*zett*lijcker - on-*rest*lijcker.
333 - 10. onder*w*ouden - onder*v*ouden
335 - 18. tegen van - tegen *ran*, met eene *r*, van *rennen*.
336 - 17. vroeheit - vrecheit
336 - 20. Ver*m*ijden - ver*s*ijden, met eene w.
338 - 23. do*ch* - do*en*.
338 - 28. ont-ſteeken - ont-ſtecken, met eene c.
338 - 4. v. ond. ontſt*j*oen - ont-ſtoen, zonder j.
339 - 22. in *Junius* - en *Junius*
345 - 5. als wa- - als wa*re*.
345 - 13. lijn *t*one - lijn *ſ*one
345 ond. ophoudelijk - *on*ophoudelijk
347 - 24. op-ſlingeren - op-ſlinger*jen*
348 - 3. opzwemmen (*in een* ſtroom) - opzwemmen (*tegen* ſtroom)
350 - 22. d*a*er - d*ear*
350 - 25. naauwelijks *wol* - naauwelijks. *Wol*
350 - 30. Pea-jeack - Pea-sjeack
351 - 22. Gedeelte. - gedeelte, II d. 103.
354 - 6, v. ond. te leerne nam. Playdieren, dingen. Haal de (.) achter *nam* door.
357 - 6, v. ond. ploegging - ploeg-gang.
358 - 7. Fuwg. gelt - ſuwggelt, in een woord.
359 - 3, v. ond. het -Frieſche - het Land-Frieſche
365 - 24. quolmen, de - quolmende, in *één* woord.
370 - 5. v. ond. Hea-ſcher-locken - Rea-ſcher-lecken.
372 - 19. Hist. Fris. - Holl. Fris.
372 - 28. *Junius* in Hidd, ſchijnt, van *red*, - *Junius* in Hidd. Dit woord ſchijnt van *Red*.
373 - 2. ſunder *e*eden - ſunder reden, met een e.
373 - 3. ſunder reden - ſunder reeden, met twee ee.
373 - 7. Rædlijcke - Reedlijck*e*.

DRUKFEILEN.

Bl. 576 r. 16. v. ond. hi*n* - hi*m*
576 - 2, v. ond. rci*b*en - rei*l*en
577 - 24. raadsver*gelding* raadsver*gadering*
578 - 21. 211, enz. - 207, enz. Ik voeg dit hier bij, om den Lezer te waarſchuwen, dat, zoo hij ſoms het bedoelde woord niet t. a. p. vindt, hij dan doorgaans van 't getal 4 moet aftrekken, zijnde dit veroorzaakt door het verſchil van 't getal der bladzijden van de Tweede met de Eerſte en deze laatſte druk; wat hier 1 is, dat is in de Tweede 5.
578 - 13. v. ond. niet. - vul het aan met; II d, 69.
579 - 15. de zin - de *r*in, met eene *r*.
579 - 14. wie*l*te - wie*tt*e.
579 - 14. v. ond. R*a*nen - R*a*nen
580 - 5. me*l*ie - me*r*ie, met eene *r*.
580 - 8, v. ond. heeft - heet.
583 - 10. hitte ſonders. - hette ſonders.
586 - 14. Rom-roſtig. Dit woord, hier te onregt geplaatst, brenge men onder *Roeme*, en vulle daar dus aan: *Roeme*, de roem, I d. 48. Men vindt ook *rom*, b. v. *Rom-roſtig*, roemruchtig, I d. 107, 108.
583 - 5, v. ond. Kide - *R*ide.
589 - 3. *in* Weid*l*and - *en* Wei*l*and.
590 - 7. *Siegen.* Dit moet geen nieuwen zin maken, maar achter *ſaaien* dus volgen: *Waſenb.* in *ſaaien* en *ſiegen*; *Junius*, enz.
590 - 19. Ind. 89. - I d. 89,
591 - 14. v. ond. ſa*l*me - ſame
592 - 1. *ſcheat*, Ik ſchei*d*e - *ſchaet*, Ik ſchei*dd*e het Imperf.
592 - 13, v ond. ſchaene - ſcha*nn*e
592 - 9, v. ond. ſchans*j*en - ſchansſen, met twee ss.
593 - 11, v. ond. Raeytter - Roeytter
595 - 1. ſc*a*lden - ſcelden
596 - 17. *in* Fig. - - *is* Fig.
598 - 7, v. ond. cut*s* - cu*tt*
599 - 12, v. ond. 16. vs. 161 - Ib. vs. 161, d. i. Ibidem.
599 - 7, v. ond. ſchi*k*te - ſchi*tt*e
600 - 21. ien gl*as* - ien gl*es*
601 - 22. zamenſchoren - zamenſcholen
603 - 21. heag*te* - heag*ſle*

DRUKFEILEN.

Bl. 404 r. 22. Deze plaats leze men dus: */schoer-sjeack'* neyl-kloer'-post, verſcheurende nagel-klaauwen-poot.
407 - 3, v. ond. ſchri*ft* - ſchru*ft*.
409 - 24. leest van - leest *men* van
412 - 2. ſpo*rr*le - ſpo*rc*le, met de c.
412 - 10. v. ond. ſeijdt, - ſeid
418 - 6. e*ff*ectus - e*ff*oetus, met de *oe*.
418 - 2, v. ond. sjog, en sjogh, zie gebied. wijze onze - men verbetere dus: sjog en sjogh, zie, gebied. wijze, bij onzen Dichter.
419 - 10. sj*i*ngſum - ſjongſum
420 - 10, v. ond. ſ*e*ppe - ſ*a*ppe.
423 - 16, v. ond. hie*tt*et - hie*st*et. Deze woorden verſchillen zeer in beteekenis.
423 - 14, v. ond. Jitto - Jitt*e*
425 - 13. vladd*i*ren - vladd*e*ren
426 - 9, v. ond. ergens, voorſchrijft - ergens voorſchu*i*ft, zonder de comma.
431 - 9, v. ond. ſmol *in* - ſmol *en*
432 - 12. ſnu*ff*elen - ſua*ff*elen.
433 - 15 *dert* - der T, met ſlaande letters.
435 - 21. E*n*pletivum - E*x*pletivum
436 - 3, v. ond. ſoe*v*er - ſoe*r*er, met eene *r*.
439 - 8. ſorgfel*d*idich - ſorgfeldich
443 - 14, v. ond. *ſt*eag-ſlaesje - Heag-ſlaesje.
444 - 22. bedaar*dt* - bedaar*t*
445 - 3. *s*ien - *ſt*én. Deze woorden verſchillen geweldig in beteekenis.
446 - 2. da*m* - da*n*
446 - 7. En *zoo*k - en *zo*o *oo*k.
447 - 17. *e*r hier. - *e*s hier
454 - 8. *for iemen* - *for immen*
454 - 10. ſer - for.
454 - 14. M*a*ye - M*e*ye. Deze woorden zijn van zeer onderſcheidene beteekenis.
454 - 24. ros*ſ*en-benden - *v*os*ſ*en-benden
454 - 29. een goede zin - een' goede*n* zin.
455 - 18. ſte*d*ig - ſte*v*ig
456 - 22. ex o*s*a - ex o*ll*a
457 - 20. Stowie*r* - ſtowie*n*

DRUKFEILEN.

Bl. 458 r. 10. tot berning van *ſloep*, - tot berning." Het woord komt van *ſloep*.
459 - 7. ſtrangen in ſtreng; befel. Men ſtrijke het hier te onregt herhaalde *ſtrangen* door, en leze dus zonder comma: in *ſtring* befel.
460 - 6, v. ond. Het Niclaes - Her Niclaes, d. i. Heer.
461 - 14. Vergel: *Friesch* - Vergel. *Frisch*, *Teutsch* - *Lat. Wörterb.*
462 - 13 Ter verklaringe - Ter opheldering.
465 - 7, v. ond. zoegen - zogen
468 - 8, v. ond. *overzwalpen* gebruikt - *die overzwalpen* gebruikt.
468 - 6, v. ond. *overſtorten*; *Broer* - *overſtorten. In Broer*
469 - 7, v. ond. ſweerst - ſwierst
472 - 10, v. ond. *ſwuwg-ſwier*. Hier achter vulle men aan: tot zwoegens toe zwaar, knellend, drukkend, I d. 135.
474 - 6. op in ooft. - op in ooſt.
478 - 11. Tjogha, - Tjogh',
478 - 5. v. ond. furtivus en - furtivus; en
480 - 15, 16. von-djon - oon-djoe
480 - 2, v. ond. *Ljeager-tjienst* - *Ljeagen-tjienst*.
488 - 7. catus - caſus
491 - 14, v. ond. Looken, tokken, allicare - locken, tooken, allicere
492 - 13, v. ond. Dat er *tatoren* - Dat er *tateren*, met eene e.
492 - 9, v. ond. Zie *Tean*, - Zie *Tjean*;
493 - 1. *Tolskjen*, - *Tolckjen*,
494 - 6. mey de - ney de.
496 - 14. v. ond. tranen, ſtorten, - tranen ſtorten, zonder comma tuſchen beide.
496 - 5, v. ond. tranen, leken, - ook hier leze men zonder comma.
497 - 12, v. ond. Ook toe. Draſelen, - men leze zonder die punct.
499 - 4. Deurneuſel*jen* - Deurneuſel*en*
512 - 11, v. ond. *uwt-ſchitten* - *uwt-ſchetten*, met eene e.
520 - 5, v. ond. *vapeldene* - *vapeldepene*
523 - 23. te voſlen - te voelen
524 - 9, v. ond. *ſæ weytſe*. - *jæ weytſe*

DRUKFEILEN.

Bl. 528 r. 21. met veel grond, - met veel grond, *af*
530 - 8. *Æſtere reg weyen* - *Æſtere reg wyen*, d. i. werpen.
530 - 8, v. ond. *wyenne* - *weynne*
531 - 11, v. ond. *Wezen-weet*, *wier* - *Wezen-weer*, *wier*
533 - 7. *weir to* - *wier to*
536 - 2, ond. *de wiste ontgaan* - *de wyte ontgaan*.
538 - 9. WINC - WIND
538 - 19. *winscke* en *winscke* - *winſche* en *winscke* het eerſte met *h*.
538 - 10, v. ond. *wjoer*. - *ſijn eigen tuin ta wjoen*.
540 - 15, v. ond. *wijzwitten*. - *wijz* en *witten*.
549 - 1. *ho vanſlu* - *ho ranſlu*, met eene *r*.
551 - 6, v. ond. alobastrum - alabastrum
552 - 12. FIETOARJE - FICTOARJE
554 - 16. v. ond. Gods wraak - Godsſpraak
555 - 11. Pentecolle - Pentecoste
570 - 12. *Tetje*, *Tek*, *Tetke*. - *Tetje*, *Tet*, *Tetke*

Het weinige vitieuſe, dat in dezen druk nn nog overgebleven is, zal de goedgunstige Lezer wel verſchoonen en zelf verbeteren. Voorts ben ik aan de Heeren Inteekenaren verſchuldigd, hier nog te melden, dat het afdrukken van dit *Woordenboek*, door onderſcheidene oorzaken, echter zonder mijn ſchuld of toedoen, is vertraagd geworden. Men gelieve dit in de beste vouw te ſlaan. Intusſchen wensch ik hartelijk, dat mijne pogingen, aangewend tot het verbeteren van den *Grondtekst* van *'s Dichters Werken* vooral ook ter vervaardiging van de *Inleiding* en het *Woordenboek*, die mij eene oneindige moeite heeft gekost, nuttig mogen bevonden worden voor de Liefhebbers en Beoefenaars onzer Moedertaal en aanverwante Dialecten.

En hier mede vaart wel!

E. E.